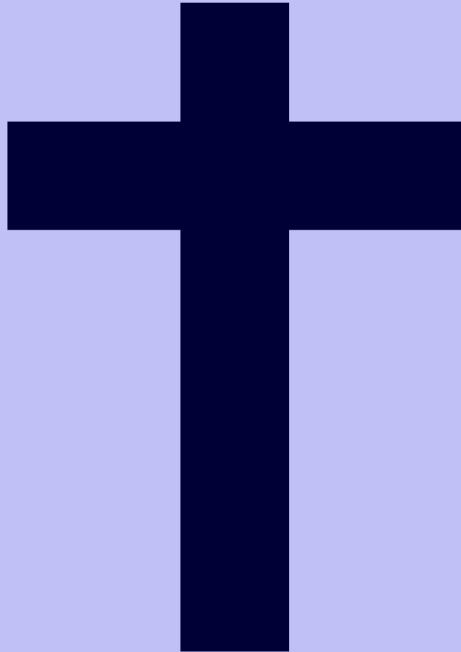

Deftera Lfida
Dzratawi

New Testament in Hdi

Deftera Lfiḍa Dzratawi New Testament in Hdi

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hdi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Hdi

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 7 Nov 2023 from source files dated 29 Jan 2022

f257b780-c0dd-5cce-9b20-430484439898

Contents

Mata	1
Markus	47
Lukwa	77
Yuhwana	123
Slna gwal ghunay	156
La Ruma	199
1 Kwarent	220
2 Kwarent	239
Galat	252
Afisu	259
Filip	267
Kwalus	272
1 Tesalunik	277
2 Tesalunik	281
1 Timute	284
2 Timute	290
Titus	294
Filimun	297
Hebru	299
Yakubu	315
1 Piyer	320
2 Piyer	326
1 Yuhwana	330
2 Yuhwana	336
3 Yuhwana	337
Yuda	338
Suna Yuhwana	340

Gwada ta sabi da Mata

Mndara dzidzifa Yesu
Luk 3:23-38

¹ Wya ka tva saba mndara taɗ ma Yesu Kristi zivra Dawuda. Dawuda guli ná, zivra Abraham ya. ² Abraham ta yata Izak, Izak ta yata Yakubu, Yakubu ta yata Yuda nda zwanamani. ³ Yuda ta yata i Peres nda Zara (Tamar na ma taɗ,) Peres ta yata Isrum, Isrum ta yata Aram, ⁴ Aram ta yata Aminadap, Aminadap ta yata Nasuɗ, Nasuɗ ta yata Salmuɗ, ⁵ Salmuɗ ta yata Buwaz (Rahab na mani,) Buwaz ta yata Ubet (Rut na mani,) Ubet ta yata Yesay, ⁶ Yesay ta yata Dawuda.

Ka yata mgham Dawuda ta Salumuɗ (si markwa Uriya na mani,) ⁷ Salumuɗ ta yata Rubuwam, Rubuwam ta yata Abiya, Abiya ta yata Asa, ⁸ Asa ta yata Yusafat, Yusafat ta yata Yuram, Yuram ta yata Uzias, ⁹ Uzias ta yata Yuwatam, Yuwatam ta yata Akaz, Akaz ta yata Izekiyas, ¹⁰ Izekiyas ta yata Manasa, Manasa ta yata Amuɗ, Amuɗ ta yata Yuziyas, ¹¹ Yuziyas ta yata Yukwaniyas nda zwanamani. Ta tsa fitik ya, hlaghata lu ta la Isra'ila ta hadika Babila.

¹² Tahula hlaghata lu ta haɗ ta hadika Babila, ka yata Yukwaniyas ta Salatiyel, Salatiyel ta yata Zwarubabel, ¹³ Zwarubabel ta yata Abiyuda, Abiyuda ta yata Iliyakim, Iliyakim ta yata Azura, ¹⁴ Azura ta yata Saduka, Saduka ta yata Akim, Akim ta yata Iliyuda, ¹⁵ Iliyuda ta yata Iliyazar, Iliyazar ta yata Mataɗ, Mataɗ ta yata Yakubu, ¹⁶ Yakubu ta yata Yusufu ta nzakway ka za'ala Mari. Tsa Mari ya ta yata Yesu ta hgə lu ka Kristi*.

¹⁷ Zrafta ta Abraham ka sagha ta Dawuda ná, ghwanɗɗə fwaɗ da mida. Zrafta ta Dawuda ka lagha ta fitika hlaghatá la Isra'ila ta hadika Babila guli ná, ghwanɗɗə fwaɗ da mida. Zrafta ta fitika hlaghatá la Isra'ila ta hadika Babila

ka sagha ta Kristi guli ná, ghwanɗɗə fwaɗ da mida.

Yakwa Yesu
Luk 2:1-7

¹⁸ Wya ka lu yata Yesu Kristi. Mari mani ma Yesu ná, Yusufu ta dzugway. Ta kul kluvta haɗ ta vgha, ka zlganavata Sulkum nda ghuɓa ta huɗi ta Mari. ¹⁹ Tsa zwanja midzani Yusufu ya ná, haɗma mndu ya. Va a ta pghanaghatá hula ta makumidzani wa. Ka kumə tsi ta zlanavata tsa makwa ya ma kdek ma kdek. ²⁰ Tata ndanay ndanay tsatsi ta zlanavata, ka lagha duhwala Mgham Lazglafta da sunani. «Yusufu zivra Dawuda, ma zlaɗ ka ta kla Mari ha nzakway ka markwa ghuni. Tsa huɗi zlg haf tsi ya ná, Sulkum nda ghuɓa ta zlganavata. ²¹ Zwanja zgun dza'a tsi yata, ha tsanafta gha ta hgani ka Yesu†, kabga tsatsi dza'a mbanfta mnduhani ma dmakuha taɗ,» ka'a nda tsi.

²² Inda tsaya ná, magu maga ha dzanaghatá ghəha skwi ya mnigina Mgham Lazglafta nda ma wa anabi kazlay:

²³ «Wya dza'a zlg haf zlg ha daghala makwa ta kul snanta zgun ta huɗi, ha yatani ta zwanja zgun, ha tsanafta hgani ka Emanuwel,» manda mnay kazlay: Kawadaga Lazglafta nda amu‡ ka'a ya.

²⁴ Sli'avata Yusufu, ka snata tsi ta tsa gwada mnana duhwala Mgham Lazglafta ya. Ka klafta tsi ta Mari ha nzakway ka markwa taɗ. ²⁵ Walaɗ a Yusufu ta ksanta tsa makwa ya wa. Tahula dgatani zla tsi ta ksanta. Ka tsanafta tsi ta hga tsa zwanja ya ka Yesu.

2

Sli'agaf ta gwal ma mndara luwa da vla glaku ha Yesu

¹ Ma luwa Batlehem ta hadika Zudiya yata lu ta Yesu, ma fitika gay Hiridu ta mghamani hada. Tahula yata, ka sli'af ta gwal nda sna ta skwi ta ghəha tekwatsa daga ma mndara luwa ka safi da luwa Ur-salima. ² Ka dawanta haɗ: «Ga tsa zwanja yaga lu ka lfid Mghama la Yahuda ya na?

* **1:16** Kristi na: Manda mnay Mgham tfanagha Lazglafta ta wi ka'a ya. † **1:21** Yesu: Manda mnay kazlay: Lazglafta ta mba mndu ka'a ya. ‡ **1:23** Ngha ta Isaya 7:14 nda 8:8, 10.

Nda ngha ηni ta tekwatsani ta zlagapta daga ma mndəra luwa kəl ηni ka safi da tsəlbu ta kəmani.»

³ Snaŋta mgham Hiridus ta tsa gwada ya, tsibak ma vghani. Mantsaya inda gwal ma luwa Ursalima guli. ⁴ Ka tskanatá tsi ta inda gwal mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha. Ka dawu tsi da həŋ: «Ga tsa vli dza'a yata lu ta Kristi* ya na?» ka'a nda həŋ. ⁵ Ka həŋ nda tsi mantsa: «Ma luwa Batlehem ta hadika Zudiya dza'a yatá lu, kabga wya ka anabi vindafta:

⁶ «Kagha luwa Batlehem ta hadika Yahuda. Hta a nzakwa gha mataba luwaha ya ta hadika Yahuda wu, kabga ga ghuni dza'a saba Mgham dza'a ngha mnduha da la Isra'ila,†» ka'a.

⁷ Ka hgaftá mgham Hiridus ta tsa gwal nda sna ta skwi ta ghəŋa tekwatsa ya ma kdek ma kdek, ka dawantá tsi da həŋ: «Yawu zlagapta tsa tekwatsa ya na?» ka'a. ⁸ Ka ghunaftá tsi ta həŋ da Batlehem, ka'a mantsa: «Lawala, ka zbapta kuni dina ta gwada ta tsa zwan ya. Ka slafsla kuni tida katsi, ka vrakta kuni da mnihata ŋa dza'a vərda i'i guli da tsəlbu ta kəmani,» ka'a.

⁹ Kdakwa taŋ ta snamtá tsa gwada mgham ya, ka sli'aftá həŋ ka dza'a. Ka nghəglantá həŋ ta tsa tekwatsa si nghan həŋ daga ma mndəra luwa ya kay ta mbada ta kəma taŋ. Bhadaghatani da tsa vli nda tsa zwan ya, ka sladata tsi. ¹⁰ Nghay taŋ ta sladata tsa tekwatsa ya, ka tuta ŋudufa taŋ da rfu katakata. ¹¹ Ka lamə həŋ da həga. Ka slanaghatá həŋ ta tsa zwan ya nda Mari ta nzakway ka mani. Ka tsəlbatá həŋ ta kəma tsa zwan ya, ka vlanťá həŋ ta glaku. Ka palanaptá həŋ ta zlibiha taŋ, ka mbəhatá həŋ nda dasu, nda urdi ŋa dray nda dra, nda mandaɓaya urdi. ¹² Tahula tsa ka mnanatá Lazglafta ta həŋ nda ma suni kazlay: Yahayaha həŋ da vradaghata nda da Hiridus kə'a. Ka sli'aftá həŋ ka vraghata da luwa taŋ nda ta sana tvi.

Kdikintá Yesu da luwa Masar

¹³ Tahula laghwa taŋ, ka lagha sana duhwala Mgham Lazglafta da suna Yusufu.

* **2:4** Kristi na: Tsaya Mgham tfanagha Lazglafta ta wi. Huseya 11:1. § **2:18** Ngha ta Irmiya 31:15.

Ka'a nda tsi mantsa: «Sli'afslia, kla ta na zwan na nda mani ka hwayaghata ka nda həŋ ta hadika Masar, ka nzata ka hada. I'i dza'a mnaghata kada vrakta ka. Ya dza'a zbay Hiridus ta na zwan na ŋa dzata,» ka'a.

¹⁴ Ka sli'aftá Yusufu, ka hlaftá tsi ta i tsa zwan ya nda mani girvidik ka laghwi ta hadika Masar. ¹⁵ Ka nzatá tsi hada ha ka sagha fitika mta ta mgham Hiridus. Mantsa kə'a maguta ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada mna Mgham Lazglafta nda ma wa anabi, ka'a mantsa: «Ma hadika Masar‡ hgagapta yu ta zwan da,» kə'a ya.

Pslatá zwani ma luwa Batlehem

¹⁶ Kə'a ka Hiridus ná, hidaku hidanagha tsa gwal nda snatá skwi ta ghəŋa tekwatsa ya. Ka kuzlanaftá tsi ta ŋuduf. Tsaw mnanamna tsa gwal nda sna ta skwi ta ghəŋa tekwatsa ya kay ta fitika zlagapta tsa tekwatsa ya, kəl tsi ka mnay: Lawa pslihatá inda zwana zgwana yaga lu hadahada ha ka klaftá imi his ma luwa Batlehem, nda ya ma inda vli ta wanafta kə'a. ¹⁷ Ma tsa fitik ya dzatá ghəŋa gwada ya mna anabi Irmiya. Ka'a mantsa:

¹⁸ «Ta snaku hlawi ma Rama. Ta snaku lili nda ŋada ghəŋ.

Rahila ya ta tawa zwanani, va a ta ləbanatá ŋuduf wu kabga rwurwa həŋ§,» ka'a.

Sli'afta ma luwa Masar ka vru da luwa Nazaret

¹⁹ Manda mtatá mgham Hiridus, ka ləglagha duhwala Mgham Lazglafta da suna Yusufu ma hadika Masar. ²⁰ Ka'a mantsa: «Sli'afslia, ka kla ka ta na zwan na nda mani, ka dza'a ka ta hadika Isra'ila kabga nda rwa tsa gwal ta zba dzatá na zwan na ya,» ka'a.

²¹ Ka sli'aftá Yusufu, ka hlaftá tsi ta i tsa zwan ya nda mani, ka laghwi ta hadika la Isra'ila. ²² Ama snaŋtani kazlay: Zwanə Hiridus ta nzakway ka Arki-layus ta ga mgham ta hadika Zudiya kə'a, ka zləŋaftá tsi ta dza'a da hada. Tahula mnananŋta Mgham Lazglafta nda ma suni, ka mbədaghatá tsi ta vgha ta hadika Galili.

²³ Ka laghu tsi nzata ma sana luwa ta

† **2:6** Ngha ta Mika 5:1, Yuhwana 7:42. ‡ **2:15** Ngha ta

hgu lu ka Nazaret. Nda nza mantsaya ɲa dzanaghatá ghəɲa gwada ya mana la anabiha, ka həɲ mantsa: «Mnda la Nazaret dza'a hga lu,» ka həɲ.

3

«Mbədanafwa nzakwa ghuni» ka Yuhwana

Mak 1:1-8, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28

¹ Ma tsa fitik ya, ka zlagaptá Yuhwana mnda maga batem ma mtak ta hadika Zudiya, ka'a mantsa: ² «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, kabga ndusa ga mghama Lazglafta ka sagha,» ka'a.

³ Ka anabi Isaya mnuta mantsa: «Mamu sana mndu ta gugudaku ma mtak.

Ka'a mantsa: “Payanawa tva Mgham Lazglafta, ka lele'anata kuni ndədap,*” ka'a.

⁴ Gatá lguta swida ɲalibwa ta sudə Yuhwana ta vgha nda hbatá banava huta misti. Hi'i nda zuduma mtak skwa zayni. ⁵ Ka sli'adaghatá gwal ta sli'afta ma luwa Ursalima, nda inda gwal ta hadika Zudiya, nda inda gwal ta hadikha ta wanafta ghwa Zurdeɲ, ka lagha da tsi. ⁶ Ka manigintá həɲ ta dmakuha taɲ, ka maganaftá tsi ta batem ta həɲ ma ghwa Zurdeɲ.

⁷ Nghay Yuhwana ta ndəghadaghata la Farisa nda la Sadukiya ta sli'adaghata da tsi, ɲa maganaftani ta batem ta həɲ ná, ka'a nda həɲ mantsa: «Mndəra la mupuhwa! Waya ta mnaghunatá hwayapta ma tsa basatá ɲudufa Lazglafta dza'a sagha ya na? ⁸ Ka maga kuni tama ta slna dza'a marantá mbədata nzakwa ghuni. ⁹ Ma fa kuni ta ndana ghuni kazlay: Abraham na Da ɲni kə'a. Ka yu ta mnaghunata na: laviɲlava Lazglafta ta mbədanaftá na palaha na ɲa nzakwa taɲ ka zwana Abraham. ¹⁰ Nda ghada fata wa slpada mista fuha ɲa ratsiɲta nda slrəɲ nda slrəɲ. Inda fu kul zdaku yakwani, dza'a tsiɲtsa lu ka vzamta ma vu. ¹¹ I'i ná, nda imi ta magaghunafta yu ta batem ɲa marantá ta mbədata nzakwa ghuni. Ama tsa mndu ta sagha nda hula da ya ná, mal ɲani glaku ka ɲa da. Slaghu a yu dər ɲa hlaptá baabah ma səlani

wa. Tsatsi ná, dza'a magaghunafmaga ta batem nda Sulkum nda ghuɓa nda ya nda yu. ¹² Mamu kuwatavihi ma dzvani ta wa blikwi ɲa vihaptá hyani, ɲa dganatá sabatbat nda hənzila hya ɲa pghamtani ta hyani ma guvur. Ama ɲa driɲtani ta sabatbat, nda vu kul had ta mtavata dekdek,» ka'a.

Maganaftá batem ta Yesu

Mak 1:9-11, Luk 3:21-22

¹³ Ka sli'aftá Yesu ta hadika Galili, ka lagha ta wa ghwa Zurdeɲ slanaghatá Yuhwana ɲa maganaftani ta batem. ¹⁴ Ka Yuhwana nda tsi mantsa: «Nawanawa mantsa a tsa wu! I'i ta kuma magidifta kagha ta batem guli ná, da i'i ta sagha kagha guli?» ka'a. ¹⁵ «Maga maga mantsa ya ndanana karaku, kabga mantsa ya dza'a magata u ta inda skwi ya kumaɲ Lazglafta,» ka Yesu nda tsi. Gi dzəglamə a Yuhwana ta wi mida wa. ¹⁶ Kdəkwa lu ta maganaftá batem ta Yesu, ka sabə tsi ma imi. Ka gi gunatá luwa buwan, ka nghə tsi ta Sulkuma Lazglafta ta saha manda ghərbu' ta ghəɲani. ¹⁷ «Nanana zwanə da ya dvu yu, ya ta zdigihata katakata,» ka sana lwi snagata daga ta luwa.

4

Dzəghaɲta halaway ta Yesu ma mtak

Mak 1:12-13, Luk 4:1-13

¹ Tahula tsa, ka klaghatá Sulkuma Lazglafta ta Yesu da mtak ɲa dzəghay halaway. ² Tahula magatani ta fitik fwad mbsak nda rvidik tani nda fitik tani ta suma*, ka kuzlanaftá maya. ³ Ka gavanavatá halaway, ka'a nda tsi mantsa: «Ka si Zwanə Lazglafta ka katsi ná, mnanamna ta na palaha na ka mbədavafta həɲ ka skwa zay,» ka'a nda tsi. ⁴ Ka Yesu mantsa: «Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: “nda skwa zay kwenkwen yeya a ta nzata mndu nda hafu wu, ama nda inda gwada ta sabi ma wa Lazglafta,†”» ka'a.

⁵ Ka klaghatá halaway ta Yesu da Ursalima luwa ya nda ghuɓa. Ka kladaftá tsi ta bəma həga Lazglafta. ⁶ Ka halaway nda tsi mantsa: «Ka si Zwanə Lazglafta ka katsi ná, vzadavza ta vgha ta hadik. Ka

* **3:3** Ngha ta Isaya 40:3. * **4:2** Suma: Tsaya fitik ya dza'a kurata mndu ta zlanatá za skwa zay nda sa skwa say ka vaghay nda hanay ma fitik ya dza'a kura mndu ta klafta ka magay. † **4:4** Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:3.

lu vindafta ma gwada Lazglafta na: “dza’a ghunafghuna Lazglafta ta duhwalhani na tsu’afta kagha ma dzva tan na kwala sela gha da gruntá pala‡,”» ka’a nda tsi. ⁷ Ka Yesu guli mantasa: «Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta guli na: “Ma dzaghə ka ta Mgham Lazglafta§ gha kə’a,”» ka’a nda tsi.

⁸ Tahula tsa, ka kləglaghatá halaway ta bdəma sana ghwá nda slra, ka maranata za mgham ma ghəna hadik nda gadghəlani tani. ⁹ Ka’a nda tsi mantasa: «Ka tsəlba tsəlba ka ma ghuva da ka vlihatá glaku, ta vlaghavla yu ta inda tan demdem,» ka’a. ¹⁰ Ka Yesu nda tsi mantasa: «Halaway! Laghula gha ta vata i’i. “Na Mghama gha Lazglafta dza’a vla ka ta glaku, da tsatsi turtukwani dza’a skwa ka ta htsinj*,”» ka lu vindafta ma deftera Lazglafta, ka’a nda tsi. ¹¹ Mnatani ta tsaya, ka zlanavatá halaway. Ka sli’adaghatá duhwalha Lazglafta, ka vlantá hən ta skwa zay.

Zrafta Yesu ta mna Lfida Gwada ma luwa Galili

Mak 1:14-15, Luk 4:14-15

¹² Manda snanra Yesu kazlay: Wa’a hbam hba lu ta Yuhwana ma gamak kə’a, ka sli’aftá tsi ka laghwi ta hadika Galili. ¹³ Ka zlanatá tsi ta luwa Nazaret. Ka laghwi da nzata ma luwa Kafarnahum ta nzakway ta wa drəfa Galili, ma kwakwara luwa Zabulun nda Naftali. ¹⁴ Mantasa ya magata tsi na dzanaghatá ghəna gwada ya mnə anabi Isaya:

¹⁵ «Kaghuni kwakwara Zabulun nda Naftali ta nzakway ta wa drəf tvə sana bla ghwa Zurdeŋ,

nda kagha hadika Galili ta nzaku gwal kul had ka la Yahuda mida ya,

¹⁶ dza’a nda ngha gwal ta nzaku ma grusl ta mghama tsuwadək. Lanagha la tsuwadək ta gwal ta nzaku ma luwa zlatanagha sulkuma mtaku ta hən‡,» ka’a. ¹⁷ Daga ma tsa fitik ya zrafta Yesu ta mna gwada, ka’a mantasa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni! Ndusa ga mghama Lazglafta ka sagha!» ka’a.

Hgafta Yesu ta tanjana duhwalhani Mak 1:16-20, Luk 5:1-11

¹⁸ Ta wawakwani Yesu ta wa drəfa Galili, ka nghaná tsi ta zwanamaha his, i Simun ta hgu lu ka Piyer ya nda zwanamani Andre. Ta wda kadəna tan hən da drəf na tuma klipi kabga tuma klipi slna tan. ¹⁹ «Mbadwa mista da na naghunafta da ka gwal hlaktá mnduha,» ka Yesu nda hən. ²⁰ Ka gi zlanavatá hən ta kadəna tan ka laghu mistani.

²¹ Mbadapta tan dau’, ka nghaná tsi ta zwanamaha his guli, i Yakubu nda Yuhwana zwana Zebedi. Kawadaga hən nda da tan Zebedi ma kwambalu ta paya kadəna tan. Ka hgaftá Yesu ta hən. ²² Ka zlanavatá hən ta tsa kwambala tan ya nda da tan tani, ka laghwi mista Yesu.

Taghay Yesu ta skwi, nda mbambayni ta mnduha

²³ Ka rə Yesu ta inda hadika Galili, ka tagha skwi na mnduha ma həgaha tagha skwa la Yahuda, ka mna Lfida Gwada ta ghəna ga mghama Lazglafta, ka mbamba mnduha ma inda danwaha tan, nda inda ya ta raghwa hən. ²⁴ Ka tuta gwada wdid ta ghəna Yesu ta inda hadika Siri. Ka hlədanaghatá lu ta inda gwal danwa, nda gwal ta nra danwaha kavghakavgha, nda gwal nda ksa da halaway, nda gwal nda ksa da seteni, nda gwal nda rwa sela tan. Ka mbambə Yesu ta hən. ²⁵ Ka sli’i dəmgə mistani, gwal ta sli’afta ta hadika Galili, nda gwal ta sli’afta ta kwakwara Dekapwalus, nda ya ma luwa Ursalima, nda ya ta hadika Zudiya, nda gwal nda ta sana bla ghwa Zurdeŋ.

5

Vərdə zdaku sura 5 ka labə ta 7 Luk 6:20-23

¹ Nghay Yesu ta sli’adaghata dəmgə da tsi, ka sli’aftá tsi ka lafi ta kuđunur ka nzata. Ka sli’adaghatá duhwalhani tavatani. ² Ka zraftá tsi ta tagha skwi na tan, ka’a mantasa: ³ «Rfu da gwal nda sna ta pdá tan ma Sulkum, kabga na tan ga mghama Lazglafta.

⁴ Rfu da gwal ta taw ndanana, kabga dza’a

‡ 4:6 Ngha ta Zabura 91:11-12. § 4:7 Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:16 * 4:10 Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:13 † 4:16 Ngha ta Isaya 8:23–9:1

l6ana l6a Lazglafta ta nɔdɔfa taŋ.

⁵ Rfu da gwal le6tekwa ghəŋa taŋ, kabga dza'a vlanɔvla Lazglafta ta hadik ya tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta həŋ.

⁶ Rfu da gwal ta dzə maya nda ndala maga skwi ta kumə Lazglafta ta həŋ, kabga dza'a baghaku həŋ.

⁷ Rfu da gwal ta tawa hidahida ta mndu kabga dza'a taway Lazglafta ta hidahida ta həŋ.

⁸ Rfu da gwal hezle' a nɔdɔfa taŋ, kabga dza'a nghanŋnha həŋ ta Lazglafta.

⁹ Rfu da gwal ta sləga zdaku mataba mnduha, kabga zwana da kuni ka Lazglafta dza'azlay nda həŋ.

¹⁰ Rfu da gwal ta gə lu ta iri ŋa taŋ ta ghəŋa magay taŋ ta skwi tɔdukwa, kabga ŋa taŋ ga mghama Lazglafta.

¹¹ Rfu da kaghuni, ka ta rarazay lu ta kaghuni, ka ta gay lu ta iri ŋa ghuni, ka ta vazay lu ta rutsak ta kaghuni ta ghəŋa gwaɔa ta i'i.

¹² Rfawarfa ta rfu, ka nzata kuni waɔah, kabga mamu nisəla ghuni dagala ta kzla kaghuni ta luwa. Manda va tsaya ganapta lu tiri ta anabiha ta tinlaghutá kaghuni.»

Nzaku ka slughul nda tsuwadaka ghəŋa hadik

Mak 9:50, Luk 14:34-35

¹³ «Kaghuni slughula ghəŋa hadik. Ka sabsa nəmaku ma slughul ná, waka lu dza'a nəmglafta na? Ta had hayhayani wu, ta ghəŋa pghidinta ŋa dinlay mnduha yeya.

¹⁴ «Kaghuni tsuwadaka ghəŋa hadik. Had luwa ta bafta lu ta ghwá ta difaghuta wa. ¹⁵ Had lu ta tsamtá vu ma pitirla ka dzu6amta ma tughuba wa. Ta vli tskala ta fagata lu ŋa tsuwadakayni ta inda gwal ma tsa həga ya. ¹⁶ Manda tsaya dza'a tsuwadakakwa tsuwadaka ghuni ta kəma mnduha, kada nghanɔta həŋ ta nərma slna ta magə kuni, ŋa zləzlvay taŋ ta da ghuni ta luwa.»

Nlanafta Yesu ta inda zlahu

¹⁷ «Ma fa kuni ta ghəŋ kazlay: Sa da hərɔɔntá zlahu Musa nda tagha skwa la anabi yu kə'a. Sa da hərɔɔnta a yu wu, sa da nlanaftá yu. ¹⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka ta teke'a luwa nda hadik katsi, had sana skwi dər ned, dər ndəhed dza'a wudanaghuta lu mataba zlahu Musa, ha ka laghani ta fitika kɔavakta inda skwi wa.

¹⁹ «Tsaya tama, dər wa ta kwalaghutá snatá dər ya kwitikw mataba tsa zlahuha ya, ka tagha magay manda tsa ŋani ya ŋa sanlaha ná, dza'a nzakway tsa mndu ya ka sagəŋ gudzekw ma ga mghama Lazglafta. Ama ka snasna mndu ta tsa zlahu ya, ka tagha magay manda tsa ŋani ya ŋa sanlaha guli ná, ka mndu dagala tsa mndu ya dza'azlay ma ga mghama Lazglafta.

²⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka malaghumala a kaghuni ta snatá zlahu ka gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa wu katsi ná, had kuni dza'a walanɔta lami da ga mghama Lazglafta wa.»

Tagha skwi ta ghəŋa basa nɔdɔf

²¹ «Nda sna kuni ta skwi mnana lu ta dzidzihá mu ghalya kazlay: Yaha ka walanɔta dzatá mndu* kə'a. Dər wa mndu ta dzatá mndu ná, dza'a klay lu da guma kə'a.

²² Ama ka i'i ta mnaghunata ná, dər wa ta basanavatá nɔdɔf ta zwanamani ka mukumani a tsi ka tsi, dza'a klay lu ta tsa mndu ya da guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwanamani ka mukumani a tsi kazlay: Ghwadak kə'a ná, dza'a klay lu ta tsa mndu ya ta kəma guyatá ghəŋa gwal tsa guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwanamani ka mukumani a tsi kazlay: Rgha kə'a, nda ra tsa mndu ya ŋa vzaghata da duda vu.

²³ «Tsaya tama, ka kladagha kla ka ta skwi ŋa vlay ta gwir ŋa Lazglafta, ka havaktá ka hada ta gwaɔa ya ta kul dzraku mataba ghuni nda zwanama gha katsi, ²⁴ zlanɔla ta tsa skwa gha ya hada tavata tsa gwir ya, ka vraghuta ka dzrafta nda tsi karaku, kada vrakta ka vlanɔta tsa skwa gha ya ta Lazglafta.

²⁵ «Ka mamu skwi mataba ghuni nda mndu katsi, ta kul lagha kuni da vla guma nda tsi ya, ŋavanɔta ka dzrafta kuni ma kɔaku

* 5:21 Nghanɔta ta Sabi 20:13 nda Vrafta ta Zlahu 5:17.

tsi kladaghaghata da vla guma, da klaftá mndu ta tsa guma ta kagha ka vlanjta la sludzi, da vzaghatá lu ta kagha da gamak.

²⁶ Kahwathwata ka yu ta mnaghata, had'ka dza'a sabi hada kata kđin a ka ta planatá kdavakta penani wa.»

Tagha skwi ta ghəŋa hliri

²⁷ «Nda sna kuni ta skwi mna lu kazlay: Yaha ka da hliri† kə'a. ²⁸ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, mndu ta nghafta nda ira mbəzleh ta markwa sani ma mndu ná, nda ghada klutani ta tsa marakw ya ma ŋudufani. ²⁹ Ka ira gha nda ga zeghwi ta kla kagha da ga dmaku katsi, tsakwasliŋ tsakwasla ka wuđidinŋta ka di'in. Dər pđata ka ta fawaya gha turtuk ka ya da vzamta lu ta kagha tsuhtsuh da duda vu. ³⁰ Ala, ka dzva zeghwa gha ta kla kagha da maga dmaku ya, tsinŋtsa ka wuđidinŋta ka di'in, dər pđata ka ta fawaya gha turtuk ka ya da vzamta lu ta kagha tsuhtsuh da duda vu.»

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw *Mat 19:9, Mak 10:11-12, Luk 16:18*

³¹ «Ka lu mnata guli na: “Ka ghzliŋghzla mndu ta markwa taŋ katsi, vindanaftani ta delewera ghzlatani‡.” ³² Ama ka i'i ta mnaghunata na: Ka ghzliŋghzla mndu ta markwa taŋ, ka ta ghəŋa hliri a tsi wu katsi, famfa ta tsa marakw ya da hliri. Ka klafkla mndu ta marakw ghzliŋ lu guli, hliri ta hle tsa mndu ya,» ka'a.

Gwada ta ghəŋa wađu

³³ «Nda sna kuni ta skwi mnana lu ta dzidziha ghalya na: Yaha ka da walaŋta wađu kə'a. Manda va tsa wađana ka ta MghamŤ Lazglafta gha ya ná, manda va tsaya ká ka magata. ³⁴ Ama ka i'i ta mnaghunata na: Yaha kuni walaŋta wađutá vli, dər nda luwa, kabga vla nza-kwa Lazglafta ya. ³⁵ Dər nda hadik, kabga vla fa səlani ya. Dər nda luwa Ursalima, kabga luwa Mgham dagala ya. ³⁶ Yaha ka da wađu nda ghəŋa gha, kabga laviŋ a ka ta mbədanafta ka ŋusliŋ dər ka ŋra ta ya dər turtuk ma swida gha wa. ³⁷ Gwada ya ŋa sabi ma wa ghuni ná, ka anji tsi, anji.

Ka mantsa a tsi wu, mantsa a wa. Inda ya dza'a sganaghata lu ta ghəŋa tsaya ná, sagha da halaway.»

Gwada ta ghəŋa planamtá mndu ta ŋaslu *nda ŋaslu*

Luk 6:29-30

³⁸ «Nda sna kuni ta mnata lu kazlay: Nda iri dza'a plamta lu ta iri, nda sli'in dza'a plamta lu ta sli'in* kə'a. ³⁹ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, ka magamaga mndu ta ghwadaka skwi, yaha kuni da vranamta. Katək ná, ka dzughusdza mndu ma lagəŋa gha nda ga zeghwi, mbədanambəda guli ta lagəŋa gha nda ga zlađa. ⁴⁰ Ka kurakura mndu ta wlatá kagha kabga ŋa klugudughustá dawra gha, fanavafa guli ta lguta huđa gha. ⁴¹ Ka pgha ta i'i tkwe' ka meli turtuk ka mndu nda kagha ya, pghaf-pgha gha ka meli his. ⁴² Ka dawandawa mndu ta skwi da kagha vlanjta gha. Ka laghala mndu da bla nzawa da kagha, ma sđanaf ka.»

Gwada ta ghəŋa đva ghuma *Luk 6:27-28,32-36*

⁴³ «Nda sna kuni ta skwi mna lu kazlay: Dvuđva ta zwanama gha†, ghuma gha katsi husaghata kə'a. ⁴⁴ Ama ka i'i ta mnaghunata: Dvuwadva ta ghuma ghuni, magawa du'a ta ghəŋa gwal ta giri ŋa ghuni. ⁴⁵ Tsaya dza'a kəl kuni ka nzakway ka vərđa zwana Da ghuni ya ta luwa, kabga tsatsi ta sli'aganaptá fitik ta ghəŋa gwal kul zđaku ghəŋa taŋ, nda ya ta ghəŋa gwal zđa ghəŋa taŋ. Ta nzagazna ta imi ta ghəŋa tđukwa mnduha, nda ya ta ghəŋa ghwadaka mnduha. ⁴⁶ Ka gwal ta đvutá kaghuni yeya ka kuni laghu đvuta katsi, mndəra wati nisəla ta dza'a kuni mutsəgəlta na? Dər gwal tska dzumna guli ná, mantsa ya a ta maga həŋ guli ra? ⁴⁷ Ka ŋa zwanama gha yeya ta ga kaghuni ta zgu katsi ná, ndaw malaghuta kaghuni tama? Mantse ya a ta maga gwal kul snanŋta Lazglafta guli ra? ⁴⁸ Nzawanza ka vərđa mndu manda va nzakwa Da ghuni ta luwa ka vərđa mndu‡ ya.»

† 5:27 Ngha ta Sabi 20:14 nda Vrafta ta Zlahu 5:18. ‡ 5:31 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. § 5:33 Ngha ta Zlahu 19:12, Mbsak 30:3 Vrafta ta Zlahu 23:22-24. * 5:38 Ngha ta Sabi 21:23-25 nda Zlahu 24:19-20, nda Vrafta ta Zlahu 19:21. † 5:43 Ngha ta Zlahu 19:18, nda Vrafta ta Zlahu 23:3-6. ‡ 5:48 Ngha ta Zlahu 19:2, Vrafta ta Zlahu 18:13.

6

Tva vla skwi ɲa pɔuha

¹ «Dasuwa ka kuni ta magə kuni ta skwi tɔukwa, yaha kuni da magay ɲa ghubaku ta wa ira mnduha. Ka mantsa tsi ná, mutsafta a kuni ta nisəla ghuni da Da ghuni ta nzakway ta luwa wa.

² «Ta vlə ka ta skwi ɲa pɔu ya, ma ghubu ka ta ghəɲa gha ta ghəɲani, manda ya ta magə gwal ta maga madgwirmadgwir ma həga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta pazlala, ɲa ghubaku da mnduha ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutsa həɲ ta nisəla taɲ. ³ Ama kagha, ta mbəhu ka ta pɔu ya, ma snaɲ dzva zlaɓa gha ta skwi ta magə dzva zeghwa gha. ⁴ Tsaya dza'a kəl tsa mbəha gha ya ka nzakway ka skwi nda dɪfa. Dza'a plaghampila Da gha Lazglafta ta ngha skwi ta magə ka ma dɪfa ya.»

Tva maga du'a

Luk 11:2-4

⁵ «Ta ndəbu kuni ta dzvu, ma nza kuni manda ɲa gwal ta maga madgwirmadgwir zɔɔgana maga du'a ta həɲ ta sladu ta sladu ma həga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta wa madədga tvi* ɲa nghanɔta mnduha ta həɲ ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutsa həɲ ta nisəla taɲ. ⁶ Ama kagha, ka ta maga du'a ka, laghula da dzuguva gha, ka hafta ka ta tgha gha ka ndəba ka ta dzvu. Dza'a plaghampila Da gha ta nzakway ta nghay ma dɪfa ya.

⁷ «Ta ndəbu kuni ta dzvu ya, ma gɔa kuni ta vrafta ta gwada turtuk, manda ɲa gwal kul sanɔta Lazglafta ta ndanay kazlay: Vrafta ta gwada dza'a kəl Lazglafta ka tsu'annafta kə'a ya. ⁸ Ma taghə kuni ta skala taɲ, kabga nda sna Da ghuni ta skwi ta kumə kuni ma kɔaku kaghuni ka daway da tsi.»

Da ta luwa

⁹ Wya ka kuni da maga du'a tama: «Da ɲni ta nzakway ta luwa, ka snavasna hga gha nda ghuɓa.

¹⁰ Ka saghasa fitika ga mghama gha, ka maga ka ta skwi ta kumə ka ta hadik, manda ya ta magaku ta luwa.

* 6:5 Ngha ta Lukwa 18:10-14.

¹¹ Vlaɲnavla ta skwa zay prək zay ɲni gita.

¹² Plaɲnapla ta dmakuha ɲni, manda ya ta plinista aɲni ta dmakwa gwal ta maganata.

¹³ Ma zlaɲna ka tawa skwi dza'a dzəghaɲnata. Klapkla ta aɲni ma dzva halaway, [kabga ɲa gha ga mgham, nda mbraku, nda glaku, ɲa kɔekedzeɲ. Amin!]

¹⁴ «Ka plinispla kuni ta dmakwa mnduha ta magaghunata katsi, Da ghuni ta nzakway ta luwa ná, dza'a plighunispla ta ɲa ghuni guli. ¹⁵ Ama ka had kaghuni ta plinistá dmakwa mnduha ta magaghunata wu katsi, had Da ghuni dza'a plighunistá dmakuha kaghuni guli wa.»

Tva maga suma

¹⁶ «Ka ta suma kuni, ma pslaf kuni ta kuma manda ya ta magə ghwadaka mnduha. Ta pslafpsla həɲ ta kuma, kabga ɲa nghay mnduha kazlay: Ta suma həɲ kə'a. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsumutsa həɲ ta nisəla taɲ nda tsaya.

¹⁷ Kagha, ka ta suma ka, masamma ta rdɪ ma ghəɲa gha ka payanata ka, mbaziɲ ka ta kuma gha guli. ¹⁸ Tsaya dza'a kwal mnduha tsatsafta ta suma ka kə'a. Ta ghəɲa Da gha hada ta nzaku ma dɪfa yeya nda ngha. Dza'a plaghampila tsa Da gha nda ngha ta skwi ta magə ka ma dɪfa ya. Psawapsa ta mutsaftá gadghəl da Lazglafta.»

Skwa gadghəl ta hadik nda ya da Lazglafta

Luk 12:33-34

¹⁹ «Ma tskana kuni ta gadghəla ghuni ta hadik ma vli ya ta zuta zahar, ta ksuta mbəzlar, nda ya ma vli ta zraghata ghaliha guli. ²⁰ Ama tskawa tska ta gadghəla ghuni ta luwa ma vli dza'a kwal zahar zuta, dza'a kwal mbəzlar ksuta, nda ya dza'a kwal ghaliha zraghata. ²¹ Ma vli hada gadghəla gha ya, hada ɲudufa gha guli.»

Nzaku ma tsuwadak

Luk 11:34-36

²² «Iri ná, manda pitirla vgha gha nzakwani. Ka tsididira gha, tsuwadak inda vgha gha. ²³ Ama ka nda badza ira gha, ma grum inda vgha gha. Ka si ma grum nzakwa tsa tsuwadak ma kagha ya katsi, kighkigh dza'a tɔikuta tsa grum ya tama!»

Zba'awazba mataba i Lazglafta nda tsemi

Luk 16:13

²⁴ «Had mndu dza'a laviŋta gwafta ksanatá slna ta mghamha his, ta magay-magay ŋa ya, ta magaymagay ŋa ya, ma va tsa fitik turtuk ya wa. Nda husaŋta sani, ta d'vutá tsi ta sani. Nda ndi'a nzakwani nda sani, ta wudíŋtá tsi ta sani. Laviŋta kuni ta gwaftá maga slna ŋa Lazglafta, ta magaymagay kuni ŋa tsemi wa.»

Zbawazba ta ga mghama Lazglafta karaku

Luk 12:22-31

²⁵ «Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Ma thə kuni ta he', a nu dza'a mu zay? Nu dza'a mu say? A nu dza'a mu suday ta vgha na kə'a? Malaghumala a hafu ta skwa zay ra? Ari malaghumala a wa a vgha ta lgut na? ²⁶ Nghawangha ta dyak ta ndaraku ta luwa 6a. Had hən ta sləgu wu, tska a hən ta skwi ta vwah wu, had hən ta tskanatá skwi ma guvur guli wa. Da ghuni ta luwa ta zuntá skwi ta hən. Malaghumala a kaghuni piw ka hahən wu ra?»

²⁷ «Waya mataba ghuni ma mnayni ta he', dza'a slranaghata dau' ta fitika hafani na? ²⁸ Ala, kabgawu ta kəl kuni ka mna he' ta ghəŋa lgut tama 6a? Nghawangha ta vzlizla ta magaku ma vwah 6a. Had sana slna ta magata hən wu, had hən ta ga lgut wa. ²⁹ Kulam nda tsa, ka yu ta mnaghunata na: Dər Salumuŋ nda va tsa nzakwani ka gadghəl† ya tani ná, ta fava a ta lgut ta klaftá dínakwa ya dər turtuk ma tsa vzlizlaha ya wa. ³⁰ Ka si mantsa ya ta sudanavata Lazglafta ta lgut dína ta kuzuŋ gita, gamahtsimani ŋa v zamta da vu ya ní, kaghuni yeya dza'a kwal tsi sudavaghunata tama rki? Kay! Nda hta zlghay nda ŋudufa ghuni.

³¹ «Ma walaŋ kuni ta mna he' tama, ma mnə kuni kazlay: A nu dza'a ŋni zay? A nu dza'a ŋni say? A nu dza'a ŋni suday ta vgha na kə'a. ³² Inda tsaha ya ná, gwal kul snaŋtá Lazglafta ta psay. Nda sna Da ghuni ta luwa ta skwiha ta raku ka ŋa ghuni. ³³ Zbawazba ta ga mghama Lazglafta nda maga skwi tdukwa ta wa irani karaku,

dza'a vlaghunavla lu ta inda tsa skwiha ya ta ghəŋani.

³⁴ «Ma mnə kuni kazlay: He', waka yu da magay gamahtsimani na kə'a. Prək gamahtsimani ka ndananatá ghəŋani, prək dər wati ma vaghu nda danjwani.»

7

Ma tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu

Luk 6:37-38,41-42

¹ «Ma tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu, da tsaghunaghatá lu ta guma ta kaghuni guli. ² Dza'a tsaghunagha tsa Lazglafta ta guma, manda va tsa ta tsə kaghuni ta ghəŋa sanlaha ya. Nda tsa daram ta kəl kaghuni ka gray ŋa sanlaha ya, nda va tsaya dza'a gra lu ŋa kaghuni guli. ³ Kabgawu ta kəl kagha ka laghwi da ngha slimbítsa udzu ma ira zwanama gha, kul nghanja kagha ta dughuslani ma ŋa gha iri na? ⁴ Ari, waka kagha dza'a mnay nda zwanama gha "Yaha ka kləgaghata yu ta slimbítsa udzu ta ira gha kə'a," wya dughuslani ma ŋa gha na? ⁵ Tsa madgwirmadgwira gha ya. Tinəl ká ka klintá dughusl ma ira gha karaku, kada nghanja ka ta vli ŋa kligiŋtá slimbítsa udzu ma ira zwanama gha.»

⁶ «Ma vlə kuni ta skwi nda ghu6a ŋa kriha, da mbədavatá tsi valafta ta kaghuni ka patsaghunata. Ma vza kuni ta mizidikwa ghuni ta kəma ghuvazu da diŋlanaptá tsi, ka mbədavata da hi'ida kaghuni.»

Mndu ta zbay ta mutsay

Luk 11:9-13

⁷ «Dawawadawa dza'a vlaghunavla lu. Zbawazba dza'a mutsay kuni. Gawaga ta zgu dza'a gunaghunaguna lu ta watgha. ⁸ Dər wati ma mndu ta dawanta, ta mutsay. Dər wati ma mndu ta zbanja, ta slafsla tida. Ta gunanaguna lu ta watgha ta mndu ta gatá zgu. ⁹ Waya ma kaghuni dza'a klaftá pala ka vlanjá zwanani dawanaŋer tsi ta skwa zay na? ¹⁰ Ari, ka klipi dawana tsa zwanja ya, ka klaftani ta nahadik ka vlanja na? ¹¹ Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwadaka mnduha, nda sna kuni ta klaftá nərma skwiha ka vlanjá zwana ghuni ya ní, Da ghuni ta luwa yeya dza'a kwal kul snaŋta

† 6:29 Ngha ta 1 Mghamha 10.

klaftá skwiha dínađina, ka vlanťá gwal ta đawanťa da tsi rki?»

Hbatá ghəŋa zlahu

¹² «Inda skwi má ta kumə kaghuni ta magaghunata mnduha ya, maganawamaga kaghuni guli ta hahəŋ, kabga tsaya klatá ghəŋa zlahu Musa, nda gwada la anabi*.»

Tviha his *Luk 13:24*

¹³ «Lamwa la nda ta watgha slrehwa, kabga watgha bughwa ná, bla a labə tida wa ta kla mndu da vla zadaku. Nda ndəgha gwal ta dza'a nda tida. ¹⁴ Watgha slrehwa ná, nda bla ka lu ta labə tida, ta kla mndu da hafu. Sira a gwal ta mutsa labə tida guli wa.»

Ghwadaka anabiha *Luk 6:43-44*

¹⁵ «Dasuwa ka kuni nda anabiha ta tsakalawi ta sli'amta da taba ghuni manda tuwak, ama ma ŋudufa taŋ ta sidi həŋ manda kramtak mtak. ¹⁶ Ta slna taŋ dza'a tsatsafta kuni ta həŋ. Ta đagay lu ta yakwa fwa inabi ta teki ra? Ari, ta đagay a lu ta yakwa ghuraf ta hlu'a na? ¹⁷ Inda fu zďa ná, zďa yakwani. Ala, ka zďa a fu ná, zďa a yakwani guli wa. ¹⁸ Haď fu zďa ta laviŋta yaftá yakwa fu kul zďaku wa. Manda tsaya guli ná, haď fu kul zďaku ta yaftá yakwa fu zďa guli wa. ¹⁹ Inda fu kul zďaku yakwani, ta tsinťsa lu ka vzamta ma vu. ²⁰ Tsaya tama, ta yakwa taŋ ta tsatsafta lu ta həŋ.»

Vəďa duhwalha Yesu *Luk 13:25-27*

²¹ «Inda gwal ta mnay kazlay: Mghama đa, Mghama đa! kə'a a dza'a lami da ga mghama đa wa. Ba mndu ya ta maga skwi ta kumə Da đa ta nzakway ta luwa kwenkwen dza'a lami. ²² Nda ndgha gwal dza'a mnay ŋa đa bađu tsa kazlay: Mghama đa, Mghama đa! Anŋi a si ta kla lwa Lazglafta nda hga gha kay ra? Anŋi a si ta ghazla ghwadaka sulkum nda hga gha kay ra? Anŋi a si ta maga ndəghata mazəmzəmha nda hga gha kay guli ra kə'a. ²³ Ka yu dza'azlay nda həŋ banluwa na: "Ta walaŋ a yu ta snanťá kaghuni wu.

Laghwala ta vata i'i, kaghuni gwal maga ghwadaka skwiha†.»

Həgaha his

Luk 6:47-49

²⁴ «Mantsa tama, đər wati ma mndu ta snanťá na gwada ta mnə yu na, ka ksa slna nda tsi, dza'a nzakway tsa mndu ya ka gragra nda sana mndu nda hida ta baftá həgani ta kutumba. ²⁵ Ka sagha imi, ka lagha zala vlunduf dista tsa həga ya. Zlu a wu, kabga thaf ta kutumba lu. ²⁶ Đər wati ma mndu ta snanťá na gwada ta mnə yu na, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka gragra tsa mndu ya guli nda sana mndu ka rgha ta baftá həgani ta wutak. ²⁷ Ka sagha imi, ka lagha zala vlunduf dista tsa həga, ka saf falak guk grunťa, ka zlutá tsi tesne',» ka'a.

Taghay Yesu ta skwi nda sgit

²⁸ Manda kďinťa Yesu ta mna tsa gwadaha ya, ka ndərmim mnduha katakata ta tsa tagha skwani ya, ²⁹ kabga nda sgit ma tsa ŋani tagha skwi ya, nza a manda tsa ŋa gwal tagha zlahu ŋa taŋ ya wa.

8

Mbanafta Yesu ta mndu nda rďa mndu tida

Mak 10:40-45

¹ Manda saha Yesu ta ghwá, ka sli'aftá ndghata dəmgá mistani. ² Ka lagha sana mndu nda rďa mndu tida zləmbata ma ghuvani, ka'a mantsa: «Mghama đa, ka ta kumay ka, laviŋlava ka ta mbidiffta,» ka'a. ³ Ka fadapťa Yesu ta dzvani ka ksantá, ka'a nda tsi mantsa: «Ta kumay yu, mbafmba gha,» ka'a. Gi hadahada ka mbaftá tsa mndu ya. ⁴ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ya-hayaha ka mnananťá mndu! La ka dza'a ka da marananťá vgha gha ta mnda dra skwi ŋa Lazglafta, ka plata ka ta ghəŋ nda skwi manda ya mna zlahu Musa, kada snanťa mnduha nda mba* ka kə'a,» ka'a nda tsi.

Mbanafta Yesu ta kwalva mghama sludza la Ruma

Luk 7:1-10, Yuh 4:43-54

⁵ Ta lamə Yesu da luwa Kafarnahum, ka lagha sana mghama sludza la Ruma

* 7:12 Ngha ta la Ruma. 13:8-10. † 7:23 Ngha ta Zabura 6:9. * 8:4 Ngha ta Zlahu 14:2-23.

ndəba dzvu da tsi. ⁶ Ka'a nda tsi mantša: «Mghama da, wa'a kwalva da ta hani mintgha gəzəmbła' a ta ghuya daŋwa katakata,» ka'a. ⁷ «Ta dza'a yu da mbanaftha,» ka Yesu nda tsi. ⁸ «Mghama da! Ra a yu ka lagha gha da ini wa. Ka sabsa gwada te' ma wa gha ná, dza'a mbaku kwalva da. ⁹ I'i guli ná, mista maliha nziŋta yu, mamu sludziha mista i'i guli. “Ka la!” ka yu nda sani, gi sli'ani. Ka “saghasa!” ka yu nda sani, gi saghani. Ka “maga ta ya!” ka yu nda kwalva da, gi magayni,» ka tsa mghama sludzi ya.

¹⁰ Snanata Yesu ta tsa gwada mghama sludzi ya, ka laghu tsi ndərmimay. Ka'a nda tsa gwal mistani ya mantša: «Kahwathwata ká yu ta mnaghunata, dər mataba la Isra'ila, ta slaf a yu ta mndərga zlghay nda ŋudufa mndu manda nana wa. ¹¹ Ka yu ta mnaghunata ná, nda ndgha gwal zlghay nda ŋuduf mndərga nana dza'a sli'agaghata daga ma mndəra luwa nda ya mista luwa†, ka nzata ka za skwi kawadaga nda i Abraham nda Izak nda Yakubu ma ga mghama Lazglafta. ¹² Ama gwal má dza'a nzakway ka zwana za həga ga mghama Lazglafta ya, dza'a hlafhla lu ta hən ka pghidiŋta da grum ma bli, ma vli ŋa taw nda hpađa sli'ij,» ka'a.

¹³ Ka Yesu nda tsa mghama sludzi ya mantša: «La dzagha gha! Dza'a magamaga lu manda ya zlghaf ka,» ka'a. Gi ma va tsa fitik ya ka mbaftá tsa kwalvani ya.

Mbanaftha Yesu ta midza Piyer

Mak 1:29-34, Luk 4:38-41

¹⁴ Ka sli'aftá Yesu ka lagha da Piyer, ka slanaghatá tsi ta midza Piyer ta hani ta basa ŋudidar. ¹⁵ Ka ksantá tsi ta dzvu, ka mbaftá tsi da tsa ŋudidar ya. Ka sli'aftá tsi ka maganatá skwa zay.

¹⁶ Gahawani, ka hladaghatá lu ta ndghata gwal nda ksa da ghwadaka sulkumha. Ka ghazligiŋtá tsi ta tsa ghwadaka sulkumha ya nda gwada ma wani. Ka mbambanaftá tsi ta inda gwal kul dughwanaku. ¹⁷ Mantša ya magata tsi ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada ya mna anabi Isaya kazlay:

«Tsatsi ka ghəŋani ta hlaghutá daŋwaha mu, ka mbambanafta ma kwala mu kul dughwanaku‡ kə'a ya.»

Mamay mnduha ta dza'a mista Yesu

Luk 9:57-62

¹⁸ Nghanata Yesu ta dəmga ta wanafta ná, «mbadma ta a ɓlu a,» ka'a. ¹⁹ Ka lagha sana mnda vinda zlahu slanaghata, ka'a nda tsi mantša: «Maləma da! Ta dza'a mista gha yu dər dza'a diga ka,» ka'a. ²⁰ Ka Yesu nda tsi mantša: «Gərhanha ná, mamu ghurumha taŋ. Dyakha ta ndaraku ta luwa guli, mamu həgaha taŋ. Ama Zwanja mndu ná, had dər vli ŋa fadatani ta ghəŋani wu,» ka'a.

²¹ Ka sani mataba duhwalhani mantša: «Mghama da! Zlihazla ka dza'a yu da padamtá da da karaku,» ka'a. ²² Ka Yesu nda tsi mantša: «Mbadá kagha mista da! Zlanzla ta gwal nda rwa ka pada hən ta mbliha taŋ,» ka'a.

Ləanata Yesu ta falak ta drəf

Mak 4:35-41, Luk 8:22-25

²³ Ka sli'aftá Yesu ka lami da kwambalu, ka laghu duhwalhani mistani. ²⁴ Tata ndəru hən ta drəf, ka sli'avaftá mghama falak, ka kapatsa'uwaku imi, ka sli'i da kwambalu. Ma tsa fitik ya, ta hanutá hanani Yesu. ²⁵ Ka sli'aftá duhwalhani ka lagha sli'anafta. Ka hən nda tsi mantša: «Mghama da, kata ta amu, dza'a rwaku mu!» ka hən. ²⁶ Ka Yesu nda hən mantša: «Nu ta kəl kuni ka zlən. Kay! Nda hta zlghay nda ŋudufa ghuni,» ka'a. Ka sli'aftá tsi ka davanaghatá falak nda drəf, ka nzatá vli təkəw. ²⁷ Ka ndərmim tsa mnduha ya katakata. «Wa na mndu na ta snə§ dər falak nda drəf tani ta gwadani katək na?» ka hən.

Mbanaftha Yesu ta sana mnduha his nda ghwadaka sulkum ma hən

Mak 5:1-10, Luk 8:26-39

²⁸ Bhadapta taŋ ta tsa sana ɓla drəf ta hadika Gadaraniya ya, ka sli'agaptá sana mnduha his ma kulu kasu halaway, ka lagha hən da guyay. Ta zlənay lu ta hən katakata, laviŋ a mndu ta walaŋta labə nda tvə tsa wa. ²⁹ Ka gi dzə hən ta lawlaw. Ka

† 8:11 Mndəra luwa: Tsaya tva safa fitik. Mista luwa: Tsaya tva dədəkwa fitik. ‡ 8:17 Ngha ta Isaya 53:4. § 8:27 Ngha ta Zabura 65:8, 89:10, 107:23-32.

həŋ mantsa: «Nya mataba mu nda kagha ní Zwanja Lazglafta? Sagha da ghuyanaftá ka ta kul magaku fitikani ra?» ka həŋ.

³⁰ Tsaw manda a nda həŋ, mamu sana bra ghuvazu* dagala ta nghə lu. ³¹ Ka ndəbu tsa halawayha ya ta dzvu da Yesu. Ka həŋ mantsa: «Ka ta ghzla aŋni ka ná, ghuna ta aŋni da a bra ghuvazuha a,» ka həŋ. ³² Ka'a nda həŋ mantsa: «Lawala!» ka'a. Ka sli'agaptá həŋ ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa bra ghuvazuha ya ta vgha ta vata vli, ka rkaghata da drəf, ka zadamtá həŋ mida.

³³ Ka sli'afta tsa gwal si ta ngha həŋ ya nda hwaya, ka laghwi da luwa da mna inda skwi ta maguta, nda ya ta slanaghatá tsa mnduha kasu halaway ya. ³⁴ Ka sli'agaptá mnduha ma luwa nekwnekw da guya Yesu. Na tsa gi nghanja taŋ ta Yesu ya, «kdəkkdək, sli'apsli'a ma hadika ŋni,» ka həŋ nda tsi.

9

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlani

Mak 2:1-12, Luk 5:17-26

¹ Ka sli'aftá Yesu ka lami da kwambalu, ka vrəglaghuta nda ta drəf, ka ɓhadaghatá tsi da luwani*. ² Ka tsukwadaghatá sana mnduha da tsi ta kativinj ta sana mndu nda rwa səlani. Nghanata Yesu ta zlgəhay nda ŋudufa taŋ, ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya mantsa: «Sagəŋ! Njanja gha, nda pla dmakwa gha!» ka'a.

³ Ka sanlaha ma gwal tagha zlahu ŋa mnduha ma ghəŋa taŋ mantsa: «Na mndu na ná, ta kwarakwara ta ghəŋa Lazglafta†,» ka həŋ. ⁴ Nghadapta Yesu ta skwi ta ndanu həŋ, ka'a mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ndana tsa ghwadaka ndanu ya na? ⁵ Mal blakwa mnay kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re, ari, mal mnay kazlay: Sli'afslí'a gha ka mbađaka ta mbađa kə'a na? ⁶ Ala, kada grafta kuni mamu Zwanja mndu nda mbrakwa plinjta dmakwa mnduha ta na ghəŋa hadik na kə'a,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya mantsa: «Sli'afslí'a gha,

kla ta kativinj gha ka dza'a ka dzagha gha,» ka'a.

⁷ Gi brahwat sli'afslí'a tsa mndu ya ka laghwi tsi dzaghani. ⁸ Nghanata dəmgə ta tsaya, ka ksutá tsi ta həŋ ka zləŋ. Ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta ta vlanjta mndərga tsa mbraku ya ta mnduha.

Hgafra Yesu ta Mata ŋa dza'a mistani

Mak 2:13-17, Luk 5:27-32

⁹ Manda sli'afta Yesu ka zluŋjta tsa vli ya, ka nghanjta tsi ta sana mndu ta hgə lu ka Mata, ta nzaku ma həga tska dzumna. «Mbađa mista đal!» ka'a nda tsi. Ka sli'afta Mata ka laghwi mistani.

¹⁰ Tahula tsa, ka nzatá Yesu ka za skwa zay ga Mata. Ka sli'adaghatá ndəghata gwal ta tska dzumna, nda sanlaha ma ghwadaka mnduha nzata ka za skwa zay nda tsi, kawadaga nda duhwalhani.

¹¹ Nghay la Farisa ta tsa zay taŋ ta skwa zay kawadaga ya, ka həŋ nda duhwalhani mantsa: «Kabgawu ta kəl Mghama ghuni ka za skwa zay kawadaga nda gwal tska dzumna, nda ya nda ghwadaka mnduha‡ na?» ka həŋ.

¹² Slrew lami da sləməŋa Yesu, ka'a mantsa: «Had mnduha dughwana dughwana ta zba duhtur wa, gwal kul dughwanaku yeya ta zbay. ¹³ Lawa tsatsa klatá ghəŋa gwada ya mnə Lazglafta kazlay: Tawa hidahida skwi ta zdigihata pla ghəŋ nda riniŝ a wu kə'a ya. Sagha a yu haga gwal tdukwatdukwa wa, gwal dmaku ŋa i'i ta sagha da hagay,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəŋa suma

Mak 2:18-22, Luk 5:33-39

¹⁴ Ka sli'aftá duhwalha Yuhwana mnda maga batem ka lagha dawanta da Yesu, ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kwal ŋa gha duhwalha suma, ya wya ta suma aŋni nda la Farisa tazlay na?» ka həŋ. ¹⁵ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dza'a lavinlava gwal hagan lu da vla kla makwa ta nzata zuzu'uva, ka ta kawadaga zwanja midzi nda həŋ ra? Dza'a saghasa fitik ŋa kləgadanaghutá həŋ ta zwanja midzi. Ma tsa fitik ya dza'a suma həŋ ta suma.

* **8:30** Ngha ta Markus 5:11. * **9:1** Ka Markus 2:1 na: Kafarnahum tsa luwani ya. Ngha ta Mata 4:13. † **9:3** Ngha ta Zlahu 24:16. ‡ **9:11** Ngha ta aya 10-11 nda Lukwa 15:1-2. § **9:13** Ngha ta Huseya 6:6.

16 «Had mndu ta tsa'atá lfidá lgut ka tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ka mantsa tsi, dza'a sganaghasga tsa lfidani ya ta mdúkwiŋta tsa halatani ya. 17 Had lu guli ta pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta wa. Ka mantsa tsi, dza'a tuta tsa zliba huta ya, ŋa mbuzuta ima inabi, lpay lu ma zliba huta guli. Ima inabi ta ka nuni ná, ma zliba huta ta ka lfidani ta pghamta lu. Tsaya dza'a kəl hən his his ka nzata dīna.»

Vranamta Yesu ta hafu da sana zwanja makwa

Mak 5:21-43, Luk 8:40-56

18 Tata mna tsa gwada ya Yesu ŋa taŋ mantsa, ka lagha sana mali mataba la Yahuda zləmbata ma ghuvani. Ka'a nda tsi mantsa: «Ta nzɔdava a makwa da manda saba hafu mida wa, sawi fanaghatá dzva gha ta ghəŋani ka mbafta tsi,» ka'a. 19 Ka sli'aftá Yesu kawadaga nda duhwalhani, ka dza'a mista tsa mali mataba la Yahuda ya.

20 Ka sli'aftá sana marakw ta magay vakwani ghwanɔpɔdɔ his ta paghaku, ka lagha tsi ksantá wa lguta Yesu nda ga muhul hul.

21 Tsaw ka tsa marakw ya ma ghəŋani na: «Dər wa lgutani yeya ksən yu taɔa ná, dza'a mbaku yu,» ka'a. 22 Ka mbəɔdavata Yesu, ka nghanavata tsi. Ka'a nda tsi mantsa: «ŋavaŋa gha makwa da! Zlghay nda ŋudufa gha ta mbaghafta,» ka'a. Gi hadahada ka mbaftá tsa marakw ya.

23 Ka ɔhadaghatá Yesu da tsa mali mataba la Yahuda ya, ka slanaghatá tsi ta gwal ta vya siŋlak, nda gwal ta vaza vgha.

24 Ka'a nda hən mantsa: «Laghwala, ta mta a na makwa na wu, hani ta hani tsi,» ka'a. Ka ghuɔasu hən. 25 Manda mbigiŋta lu ta mnduha dzibil, ka lami Yesu da həga. Ka ksafatá tsi ta tsa zwanja makwa ya ta dzvu, ka sli'aftá tsa makwa ya. 26 Ka tutá tsa skwi ta magata ya wdiɔ ma luwa.

Mbanafta Yesu ta ghulpata mnduha his

27 Manda sli'afta Yesu ma tsa vli ya ka sli'i, ka sli'aftá sana ghulpa ta mnduha his mistani nda hagaku. «Zwanja Dawuda! Tawa ta hidahida ta anŋi!» ka hən.

* 9:34 Ngha ta 12:24. † 9:36 Ngha ta Mbsak 27:17, nda 1 Mghamha 22:17.

28 Ka lamə Yesu da həga, ka lagha hən slanaghata. Ka Yesu nda hən mantsa: «Grafgra kuni kazlay: Dza'a laviŋlava yu ta mbaghunafta kə'a ra?» ka'a nda hən. «Anŋi Mghama da,» ka hən nda tsi. 29 Ka kasantá tsi ta iriha taŋ. «Manda va tsa zlghafta ghuni nda ŋuduf ya ná, ka magamaga tsi manda va tsa,» ka'a nda hən. 30 Ka mbaftá tsa iriha taŋ ya. «Yahayaha kuni walaŋta mnanatá mndu!» ka Yesu ka ŋɔaŋda nda hən. 31 Na tsa saba tsa gwal nda ghulpa ya, ka laghu hən da ta gwada ta Yesu ma inda tsa hadik ya.

Mbanafta Yesu ta sana rgha

32 Ta mbəɔd hul tsa mnduha si nda ghulpa ya, ta kladaghatá lu da Yesu ta sana mndu tsiŋ ghwadaka sulkum ka rgha. 33 Ka ghzligiŋtá Yesu ta tsa ghwadaka sulkum ya mida. Ka zraftá tsa mndu si ka rgha ya ta gwada tsəlen. «Ka yawu ka yawu, ta ngha a lu ta mndərga skwi manda na ma Isra'ila wu,» ka dəmgə ka ndərmimay. 34 «Mghama ghwadaka sulkum ta vlatá mbraku ta Yesu ta kəl tsi ka ghazla ghwadaka sulkumha*,» ka la Farisa nda ŋa taŋ.

Tawata Yesu ta hidahida ta dəmgə

35 Ka rə Yesu ta vli ma inda luwa dagal-adagala nda zwana luwa tani. Ka tataghə tsi ta skwi ŋa mnduha ma həgaha tagha skwa la Yahuda. Ka mnə tsi ta Lfidá Gwada ta ga mghama Lazglafta, ka mbamba mnduha ma inda ɔaŋwaha, nda inda ya ta raghwa mndu. 36 Kə'a ka Yesu waftá dəmgə ná, ka ksantá tsi ka hidahida, kabga nda hərəfa hən, ta had mbraku ma hən wu, nda nza hən manda tuwakha kul had mndu ŋa nghay†. 37 Ka'a nda duhwalhani mantsa: «Dagala skwi ŋa ts kay ta vwah, slaghu a gwal ŋa ts kay wa. 38 Ndəɔawa ndəɔa ta dzvu da mnda vwah ka ghuna tsi ta gwal ksa slna, ŋa ts kanatá skwi ta vwah,» ka'a.

10

Hga duhwalha Yesu ghwanɔpɔdɔ his

Mak 3:13-19, Luk 6:12-16

1 Ka hagaftá Yesu ta duhwalhani ghwanɔpɔdɔ his. Ka valantá tsi ta mbrakwa

ghazla ghwadaka sulkum, nda mbamba mnduha ma inda danwaha, nda ya ma inda danwaha ta raghwa mndu nda raghwa ta hən. ² Wya hga tsa gwal ghwanpda his ya: Tanjanani, Simun ta hgə lu ka Piyer, nda Andre ta nzakway ka zwanamani, nda Yakubu zwanə Zebedi, nda Yuhwana ta nzakway ka Zwanamani, ³ nda Filip, nda Bartelemi, nda Tuma, nda Mata mnda tska dzumna, nda Yakubu zwanə Alfe, nda Tade, ⁴ nda Simun mnda la Kananit, nda Zudas Iskaryut ta skwaptá Yesu ya.

Ghunafra Yesu ta duhwalhani ghwanpda his
Mak 6:7-13, Luk 9:1-6

⁵ Tsa gwal ghwanpda his ya ghwanagha Yesu da luwa. Ka'a nda hən ma kđaku tsi ka ghuna hən mantsa: «Yaha kuni dza'a da mndu kul nzakway ka la Yahuda. Yaha kuni lami da luwa la Samari. ⁶ Lawa tvə la Isra'ila, hahən ná, nda nza hən manda tuwak nda zada. ⁷ Lawa ka mna kuni na tan kazlay: Ndusagagha ndusa ga mghama Lazglafta, kə'a. ⁸ Ka mbamba kuni ta gwal kul dughwanaku, ka sli'aganapta kuni ta gwal nda rwa, ka mbambanafta kuni ta gwal nda ksa da rda mndu, ka ghazliŋta kuni ta ghwadaka sulkumha. Zlghaf ka mbalay kaghuni ka vla kaghuni guli ka mbalay. ⁹ Yaha kuni klaftá dər dasu, dər tsemi, dər skwi na da manaka tsemi ma zliba ghuni. ¹⁰ Yaha kuni klaftá dər zliba mbuluh. Turtuktuk ka kuni da klaftá lgut. Yaha kuni klaftá 6a6ah, dər dafa, kabga nda ra ka mutsay mnda slna ta skwa zayni*.

¹¹ «Ka lamla kuni da luwa dagala, dər da zwanə luwa a tsi, zbawazba ta mndu ya nda fa vghani na tsu'aftá kaghuni. Ka nzata kuni ga tsa mndu ya ha ka sagha fitika sli'afra ghuni. ¹² Ta lamə kuni da həga ga mndu ya, “ka nza zdakwa Lazglafta nda kaghuni†,” ka kuni dazlay. ¹³ Ka nda fa vgha gwal ma tsa həga ya na tsu'a zdaku katsi, dza'a nzaku tsa zdakwa ghuni ya ta ghəna tan. Ala, ka fa a vgha tan wu katsi, ka vragaghuvra tsa zdakwa ghuni ya da kaghuni. ¹⁴ Ka kwalaghukwala lu ta tsu'aftá kaghuni snaghuna a lu ta gwada

ghuni wu katsi, sli'apwa sli'a ma tsa həga ya, ka ma tsa luwa ya a tsi, ka tukwiŋta kuni ta rgitik ta səla ghuni. ¹⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, badu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəna mnduha ná, ta dərđər na luwa Suduma nda Gwamura dza'a nzakwa tsi ka na mnduha ma tsa luwa ya.»

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu
Mak 13:9-13, Luk 21:12-17

¹⁶ «Wana yu ta ghuna kaghuni manda tuwakha da taba kramtak mtakha. Ka nzata kuni nda hida manda nahadik, manda ghərбу' kul had gwada ta ghəjani ya ká kuni da nzata guli. ¹⁷ Dasuwa ká kuni, dza'a hlay mnduha ta kaghuni da vla guma. Dza'a sləvay hən ta kaghuni nda gaslərbaha ma həga tagha skwa tan. ¹⁸ Dza'a hlay lu ta kaghuni, kabga gwada ta i'i ta kəma nɔmna nda ya ta kəma mghamha. Na nzakwa ghuni ka masləmtsəka da ta kəma tan, nda ya ta kəma sanlaha ma mndəra mnduha. ¹⁹ Ka hlafhla lu ta kaghuni ka hladağhata ta kəma guma katsi, yaha kuni da ndana skwi na mnay ghuni, nda ya ka kuni dza'a da gwaday. Dza'a vlaghunavla Lazglafta ta gwada ya na gwaday ghuni ma va tsa fitik ya. ²⁰ Tsa gwada dza'a kuni gwaday ya ná, kaghuni a dza'a gwaday wu, Sulkuma Da ghuni dza'a gwaday nda ma kaghuni.

²¹ «Zwanamani dza'a vlatá zwanamani na dzata. Dani dza'a vlatá zwanani na dzata. Dza'a ndəranava ndəra zwana tan ta dadaha tan, na vlatá hən na pslata. ²² Dza'a husanhusa kuni ta inda mnduha ta ghəna gwada ta i'i. Ama mndu dza'a kđanakta ná, dza'a mbaku. ²³ Ka ta giri lu na ghuni ma sana luwa katsi, ka hwaya kuni da sana luwa. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma kđaku kuni ka ranaftá inda luwaha la Isra'ila ná, dza'a vragaghavra Zwanə mndu.

²⁴ «Malaghumala a mndu ta taghə lu ta skwi nani, ka mndu ta taghanatá skwi wa. Malaghumala a kwalva ta danahəgani guli wa. ²⁵ Lavinlava mndu ta taghanata lu ta skwi ta nzakway ka guram nda mndu ta

* **10:10** Ngha ta 1 La Kwarent. 9:14, nda 1 Timute. 5:18. Yahuda ta lagha hən da mndu.

† **10:12** Ka nza zdaku nda kaghuni: Tsaya ga zgwa la

taghanatá skwi. Lavinlava kwalva ta nza-kway ka guram nda danahəgani guli. Ka si halaway, ka lu ta hga danahəga ya ní, kighkigh ká lu dza'a hga gwal ma tsa həga ya tama?»

Faftá ghəj ta Yesu

Luk 12:2-7

²⁶ «Yaha kuni da zləjə həj. Had skwi buk-wana lu dza'a kwal kul sabi ta daʒi wa. Had skwi difana lu dza'a kwal lu tsatsafta guli wa. ²⁷ Skwi mnaghuna yu ma grum ya ná, mnawa mna banluwa. Skwi mnaghuna lu ma sləməj ma sləməj ya guli ná, gugudawa guguda ta wa lilwa. ²⁸ Ma zləj kuni ta gwal ta dzatá slu'uvgha ta kwal kul laviŋta dzatá hafu. Lazglafta ta laviŋta zadánatá[‡] slu'uvgha nda hafu tani ma həga vu ya ɲa zləjəy katək. ²⁹ Had lu ta skwaptá tiyti his ta kwaʒu ra? Kulam nda tsa ná, had ya dər turtuk ma həj dza'a zadavaghuta kul dvaftá Da ghuni wa. ³⁰ Nduk nda swidi ma ghəjə ghuni tani ná, mbədaf mbəda Lazglafta demdem. ³¹ Yaha kuni da zləj, mal kaghuni sgitanu ka ndəghata tiytiha.

³² «Tsaya tama, ka ɲa Yesu i'i ka mndu ta kəma inda mndu katsi ná, i'i guli ná, ɲa da na mndu na wu, ka yu dza'azlay ta kəma Da da ta nzakway ta luwa. ³³ Ala, ka ɲa Yesu aŠ i'i wu, ka mndu ta kəma mnduha ya guli ná, i'i guli ná, ɲa da a na mndu na wu, ka yu dza'azlay ta kəma Da da ta nzakway ta luwa.»

Zdaku a klagagha Yesu wa

Luk 12:51-53, 14:26-27

³⁴ «Yaha kaghuni da ndanay kazlay: Zdaku klagagha i'i da ghəjə hadik kə'a. Kafay klagagha yu. ³⁵ Saghasa yu da dganatá i zwanə nda dani, ta i makwa nda mani, ta i ghwa'ali nda midzani. ³⁶ Gwal ma həga ga mndu dza'a nzakway ka ghuma mndu ma va tsa həga* ya.»

Vlatá ghəj manda ɲa Yesu

³⁷ «Ka malaghumala dvafta mndu ta dani ka mani a tsi ka i'i ná, ta nza a tsa mndu ya ka ɲa da wa. Ka malaghumala dvafta mndu ta zwanəni ka makwani a tsi ka i'i ná, ta nza a tsa mndu ya ka ɲa da guli wa. ³⁸ Ka kla

a mndu ta udza zləjəy ni ka dza'a mista da wu ná, ta nza a tsa mndu ya ka ɲa da wa. ³⁹ Ka ta nzula hafa da yu ka mndu katsi ná, dza'a zadinza da tsa mndu ya ta tsa hafani ya. Mndu ta zadintá hafani ta gwada ta i'i guli ná, dza'a mutsay tsa mndu ya ta tsa hafani ya guli.»

Mndu ta tsu'aftá duhwalha Yesu ná, Yesu tsu'aftsi

Mak 9:41

⁴⁰ «Ka tsu'aftsu'a mndu ta kaghuni, i'i tsaya tsu'af tsi. Mndu ta tsu'aftá i'i guli, mndu ta ghunagatá i'i tsaya tsu'af tsi guli. ⁴¹ Mndu ta tsu'aftá anabi kabga nzakwani ka anabi ná, dza'a mutsay ta nisəla manda ya ta vlə lu ɲa anabi. Mndu ta tsu'aftá mndu tdukwa, kabga nzakwani ka mndu tdukwa ná, dza'a mutsay ta nisəla manda ya ta vlə lu ɲa mndu tdukwa. ⁴² Mndu ta tanaftá dər leghwa imi ləjəjə yeya tsi ɲa say ta sani turtuk mataba tsa zwaniha ya, kabga nzakwani ka duhwala da ná, kah-wathwata ka yu ta mnaghunata, had nisəla tsa mndu ya dza'a zwaɗuta wa.»

11

Ghunaftha Yuhwana ta mnduha

Luk 7:18-35

¹ Manda kdakwa Yesu ta tsa tagha skwiha ɲa tsa duhwalhani ghwanpda his ya ná, ka sli'aftá tsi hada ka laghwí da ra luwaha ma tsa hadik ya ɲa tagha skwiha, nda ya ɲa mna Lfida Gwada.

Dawutá vla Yuhwana mnda maga batem

² Ma tsa fitik ya, ma gamak na Yuhwana mnda maga batem. Ka snantá tsi ta mna gwada ta Kristi nda slnaha ta magə tsi. Ka ghunaftha tsi ta sanlaha ma duhwalhani ³ da dawanta da Yesu kazlay: Kagha Kristi dza'a sagha ya re, ari ka kzla ɲni ta sana mndu a na kə'a. ⁴ Ka Yesu nda həj mantsa: «Lawa mnanatá Yuhwana ta skwi ya snəj kuni nda skwi ya nghanə kuni. ⁵ Nda nghanə gwal si nda ghulpa ta vli. Ta mbaɗa gwal si nda raghwa səla tanə. Nda mbamba gwal si nda rda mndu ta həj. Nda sna gwal si ka matghəm ta sləməj. Sli'agapsli'a gwal

‡ 10:28 Ngha ta Yakubu 4:12. § 10:33 Ngha ta 2 Timute. 2:12. * 10:36 Ta ghəjə aya 35-36, ngha ta Mika 7:6.

* 11:5 Ngha ta Isaya 35:5-6, 61:1.

si ta rwuta. Mnanamna lu ta Lfida Gwada ta gwal ka pflu*. ⁶ Rfu da mndu ya kul kwalaghutá zlg haftá i'i,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəja Yuhwana

⁷ Ta sli'i duhwalha Yuhwana ka vru, ka mnə Yesu ɲa dəmga ta gwada ta Yuhwana, ka'a mantsa: «Nahgani laghu kuni da nghay ma mtak na? Gagadak ta vyə falak rki laghu kuni da nghay na? ⁸ Nahgani laghu kuni da nghay ɓa? Mndu ta sudavata lgut nda bla rki laghu kuni da nghay? Ya wya gwal ta sudavatá lgut nda bla nda bla ta həŋ ná, ma həga ga mghamha həŋ. ⁹ Nu va skwi laghu kuni da nghay tama? Anabi rki laghu kuni da nghay? Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, malaghumala tsa mndu ya ta anabi. ¹⁰ Tsatsi tsa mndu mnə deftera Lazglafta ta gwada ta ghəjani kazlay: Wya yu ta tinlaghutá ghunafta mnda dá ka kagha ɲa payaghatá tvi† kə'a ya. ¹¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata na: Mataba inda mndu ya yaga marakw nda ya ná, had mndu ya ta zlagapta ka malaghutá Yuhwana mnda maga batem wa. Tsaw tama ná, mndu ya ta htuta katakata ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta tsatsi. ¹² Daga ta fitika Yuhwana mnda maga batem, ha ka sagha ta gitana, ta hwisay lu nda mbraku ta ga mghama Lazglafta. Ta zbay tsa gwal ta hwisay nda mbraku ya ta zlu'atá tsa ga mghama Lazglafta ya guli. ¹³ Inda la anabi nda deftera Musa tani, mnumna həŋ ta gwada ta ghəja tsa ga mghama Lazglafta ya, ha ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana. ¹⁴ Kata kumay kuni ta snanɲa katsi ná, Yuhwana tsa Iliya dza'a vragaghata ya. ¹⁵ Ka mamu mndu nda sləmənɲa snay ka sna tsi.

¹⁶ «Nda wa dza'a gra yu ta mnduha ta na zamana na na? Manda tskatá vgha zwani ta luma ta tsgha lwi ɲa graha taŋ ¹⁷ kazlay: Vyanafha ɲni ta siŋlak ná, skala a kuni wu, fanafha ɲni ta laha ta ɲada ghəŋ, tawa a kuni wu kə'a ya həŋ. ¹⁸ Saghaha Yuhwana, za a ta skwi wu, sa a ta skwi wu, "a' nda halaway ma ghəjani!" ka mnduha nda tsi. ¹⁹ Saghaha Zwanɲa mndu, ta zay ta skwi, ta

say ta skwi, "a' mamblahawa ya, dagala sasakwani, a' gra gwal tska dzumna, nda gwal dmaku ya," ka həŋ nda tsi. Kulam nda tsa, ta nghaku difla Lazglafta ma slnahani.»

Sana luwaha ta kwalaghutá zlg haftá Yesu

Luk 10:13-15

²⁰ Tahula tsa tama, ka tsukunustá tsi nda gwada ta luwaha ya maga tsi katakata ta mazəmzəmhani mida, kabga kwalaghuta taŋ ta mbədanaftá nzakwa taŋ. Ka'a mantsa: ²¹ «Daŋwa ɲa gha luwa Kwarizɲ! Daŋwa ɲa gha luwa Betsayda! Ka má tsa mazəmzəm magə lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Tir, nda luwa Siduŋ lu katsi ná, má gitagita a ta mbədanaftá həŋ ta nzakwa taŋ ka pghavatá buhu nda hutidif ta vgha‡ wa. ²² Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Bađu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəja mnduha ná, ta dərdər ɲa luwa Tir nda luwa Siduŋ dza'a nzakwa tsi ka ɲa ghuni.

²³ «Kagha guli Kafarnahum! Dza'a kapay Lazglafta ta i'i ta luwa ka kagha ta gray ra? Bukwa a gha tsa! Dza'a vradaghavra lu tdəm da vla gwal nda rwa. Ka má tsa mazəmzəm maga lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Suduma lu katsi ná, má ta teke'a luwa Saduma gita naŠ. ²⁴ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Bađu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəja mnduha ná, ta dərdər ɲa luwa Suduma dza'a nzakwa tsi ka ɲa gha kə'a.»

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani

Luk 10:21-22

²⁵ Ma va tsa fitik ya, ka Yesu mantsa: «Ta rfay yu ta kagha Da, Mghama luwa nda hadik tani, kabga difana difa ka ta na skwiha na da gwal nda difil ma ghəja taŋ, nda gwal nda sna ta skwi*, ka maranata ka ta zwani. ²⁶ Manda va tsa nzakwani Da, ta rfay yu ta kagha, ma zdakwa gha nzakwa tsi mantsa.

²⁷ «Da dá ta vliha ta inda skwi. Had sana mndu nda sna ta Zwanɲa wa, ba Da yeya nda sna. Had sana mndu nda sna ta Da guli wa,

† **11:10** Ngha ta Malatsi 3:1. ‡ **11:21** Kwarizɲ, Betsayda, Tir, Siduŋ: Ngha ta Isaya 23:1-18, nda Izekiyel 26, nda Yuwel 4:4-8, Amus 1:9-10. § **11:23** Ngha ta Isaya 14:13-15, Suduma Ngha ta Zlrafta 19:24-28. * **11:25** Ngha ta 1 La Kwareŋt 1:17-29.

ba Zwan̄ yeya nda sna, nda mndu ta kumə Zwan̄ ta maranata,» ka'a.

Sagha da Yesu ɲa mutsa mbi'a vgha

²⁸ «Saghawasa da i'i inda kaghuni gwal nda hərfa da ndəgaku ka mbi'aghunapta yu ta vgha. ²⁹ Zba a yu ta nzaghunaghata wa. Klawakla ta ndəgaku ya ta klə yu, ka tagha kuni ta skwi da i'i, mantša ya dza'a kəl kuni ka mutsaftá mbi'a vgha. ³⁰ Manda va tsaya nzakwani, skwi ya dza'a faghunaghata yu ná, ndəgaghunata a wa. Kafkafani nzakwani,» ka'a.

12

Zwan̄a mndu Mgham ta ghəɲa sabat *Mak 2:23-28, Luk 6:1-5*

¹ Ma va tsa fitik ya, bađu fitika sabat, ka labə i Yesu nda duhwalhani nda ma vwaha hya. Ka kuzlanaftá maya ta duhwalhani. Ka ɓala'atá hən̄ ta ghəɲa alkama* ɲa dghaday. ² Nghay la Farisa ta tsa skwi ta magə hən̄ ya ná, ka hən̄ nda Yesu mantša: «Ngha ta duhwalha gha ɓa! Wa'a hən̄ ta maga skwi kul raku ka magay bađu sabat†,» ka hən̄ nda tsi. ³ Ka Yesu nda hən̄ mantša: «Ta dzanaf a kaghuni ta skwi ya maga Dawuda kuzlanafər maya, nda gwal kawadaga nda tsatsi tani ra? ⁴ Ka lamə hən̄ da həga Lazglafta ka zuta hən̄ ta skwa zay fana lu ta Lazglafta. Had̄ sana mndu ta za tsa skwa zay ya, dər Dawuda, dər tsa gwal kawadaga nda tsi ya mazlay wu, ba gwal dra skwi ɲa Lazglafta‡ yeya ta zay. ⁵ Ari ta dzanaf a kuni ma deftera zlahu kazlay: Bađu sabat ná, ta zluɲzla gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta zlahu sabat ta magə hən̄ ta slna ma həga Lazglafta, ksaf a ta hən̄ ka dmaku§ wu kə'a na? ⁶ Tsaw ka yu ta mnaghunata ná, mamu sana skwi hadna ta malaghutá həga Lazglafta. ⁷ Ka má nda sna kuni ta klatá ghəɲa skwi mnə lu kazlay: Tawa hidahida skwi ta zdigihata pla ghən̄ nda rini* a wu kə'a ya ná, má had̄ kuni dza'a mnay kazlay: Magamaga hən̄ ta dmaku, kə'a nda tsa gwal kul had̄ dmakwa tan̄ ya wa. ⁸ Zwan̄a mndu ná, tsatsi mgham ta ghəɲa fitika sabat,» ka'a.

Mbanafta Yesu ta mndu nda mta dzvani *Mak 3:1-6, Luk 6:6-11*

⁹ Ka sli'aftá Yesu ka zlan̄tá tsa vli ya, ka laghwi da həga tagha skwa la Yahuda. ¹⁰ Hada, mamu sana mndu nda mta dzvani. Ka mnduha dawan̄ta da Yesu mantša: «Vlavla zlahu mu ta tvi ɲa mbanaftá mndu bađu sabat re, ari ki na?» ka hən̄ nda tsi ɲa mutsaftá rutsak tida. ¹¹ Ka'a nda hən̄ mantša: «Waya mataba ghuni, ka dədaghata kɗakwa tuwakani turtuktuk da gudzuvruɲ bađu sabat, dza'a kwal kul kligin̄tá tsa tuwakani ya na? ¹² Malaghumala a mndu ka tuwak ra? Tsaya tama ná, pyaf a lu ta mndu ka maga zdaku bađu sabat wa,» ka'a. ¹³ Ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya mantša: «Tɗap dzva gha,» ka'a. Ka tɗaptá tsi, gi yəmad̄ vravafvra tsa dzvani ya manda va tsa sanani ya.

¹⁴ Ka gi gazlagaptá la Farisa, ka laghwi dZRəku ɲa zba tvi ɲa zadin̄tá Yesu.

Yesu ná, kwalva ya zbap Lazglafta ya

¹⁵ Tsatsafta Yesu ta tsa ndana tan̄ ya, ka sli'aftá tsi ma tsa vli ya, ka laghwi. Ka sli'aftá dəmgə guli ka laghwi mistani, ka mba mbə tsi ta inda gwal ma dan̄wa. ¹⁶ Ka zlahanaghatá tsi ta hən̄ ka ɲɗan̄da kazlay: Yahayaha kuni da mnihata kə'a. ¹⁷ Kəl tsi ka mnay mantša ya ná, nda nza ɲa dzanaghatá ghəɲa gwada ya mna anabi Isaya kazlay: ¹⁸ Wya kwalva da ya zbap yu, ya d̄vu yu, ya ta zdigihata katakata, dza'a fanaghafa yu ta Sulkuma da, dza'a mnanamna ta inda mndəra mndu kazlay: Tudukwa guma da kə'a. ¹⁹ Zbətə a ta zlərdəwə wa. Dzətə a ta lawlaw wa. Had̄ mndu dza'a snan̄ta ta gugudaku ta pazlala wa. ²⁰ Had̄ dza'a kɗəglin̄tá ɓlanaptá sulam nda ghada ɲatani wa. Had̄ dza'a kɗin̄ta mtəglin̄tá pitirla ta mtaku mtaku guli wa. Mantša ya dza'a maga tsi ha ka vlan̄tani ta za ghwa ta skwi tɗukwa. ²¹ ɲa fafta mndəra mnduha ta ghəɲa tan̄ ta hgani† kə'a ya.

* **12:1** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 23:26. † **12:2** Ngha ta Sabi 34:21. ‡ **12:4** Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7, nda Zlahu 24:9. § **12:5** Ngha ta Mbsak 28:9-10. * **12:7** Huseya 6:6, nda Mata 9:13. † **12:21** Ngha ta Isaya 42:1-4.

Ghziŋta Yesu ta ghwadaka sulkumha
Mak 3:22-30, Luk 11:14-23

²² Ka kladaghatá lu da Yesu ta sana mndu ksu ghwadaka sulkum ta ghulpiŋta, ka tsiŋta ka rgha guli. Ka mbanaftá tsi. Ka gwadé tsa mndu ya ta gwadá tsalen, ka nghanjá tsi ta vli tsidid guli. ²³ «Zlah zwanja Dawuda a na mndu na wu re?» ka mnduha ka ndermimay.

²⁴ Na snaŋta la Farisa ta tsa skwi ya, ka hən mantse: «Nda mbrakwa halaway‡ ta nzakway ka mghama ghwadaka sulkumha ya ta ghazla tsi ta ghwadaka sulkumha,» ka hən.

²⁵ Tsaw nda sna Yesu ta skwi ta ndanu hən. Ka'a nda hən mantse: «Ka ta lmu-vuslma va tsa ga mgham turtuk ya ta lmu katsi ná, sladglata a tsa ga mgham ya wa. Ka ta lmu-vustalmu gwal ma luwa turtuk, ka gwal ma həga turtuk a tsi guli ta lmu ná, had ya dza'a sladglata ma hən guli wa. ²⁶ Ka si ta ghzlay halaway ta halaway katsi ná, dgavapdga tsa halaway ya nda tsa tama. Waka ga mghamani dza'a sladglata tama na? ²⁷ Ka si nda mbrakwa Halaway ta ghzla yu ta ghwadaka sulkum ya ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Tsaya tama, vərda hahən dza'a tsaghunatá gumani. ²⁸ Ala, ka si nda Sulkuma Lazglafta ta ghzla yu ta ghwadaka sulkumha katsi, 6havaghuna6ha ga mghama Lazglafta nda tsa tama.

²⁹ «Ari, waka mndu dza'a laviŋtá lami da həga ga mndu nda mbra ka hluguduŋtá huzlani ta kul habaftá tsi ta tsa mndu nda mbra ya na? Tahula tsaya dza'a kəl tsi ka hluguduŋtá huzlani.

³⁰ «Mndu kul had mista da ná, ghuma da tsa mndu ya. Mndu kul had ta katihata nda tskanata guli ná, kwizidiŋtá ŋa tsa mndu ya ta kwizay. ³¹ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Inda dmaku ta gə mndu, nda rutsak ya ta pghə tsi ta Lazglafta ná, dza'a plinispla lu ta hən. Ama mndu ta vzaftá rutsak ta Sulkum nda ghu6a ná, had lu dza'a plinistá dmakwani wa. ³² Ka vzafvza mndu ta rutsak ta Zwanja mndu katsi, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ama mndu ta vzaftá rutsak ta Sulkum nda ghu6a ná, had

lu dza'a walanjá plinistá dmakwani, dər ta na zamana na, dər ta zamana dza'a sagha wa.»

Fu nda yakwani

Luk 6:43-45

³³ «Ka si zda ya fu ya, ka lu ná, zda yakwani. Ka si zda a ya fu ya wu, ka lu ná, zda a yakwani guli wa, kabga ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu. ³⁴ Mndəra la mupuha na! Waka kuni si má dza'a mna-gaptá skwi dina, kaghuni la ghwadak na! Ka nu ndəghatá skwi ma ŋudufa mndu ta mnigiŋta wubisima mndu. ³⁵ Nərma mndu ná, ma tsa nərma skwiha ma ŋudufani ya ta kligista tsi ta skwi dina. Ghwadaka mndu guli ná, ma tsa ghwadaka skwiha ma ŋudufani ya ta kligista tsi ta ghwadaka skwi. ³⁶ Ka yu ta mnaghunata ná, nda wa taŋ dza'a mnəgiŋta mnduha badu guma ta inda ŋaslu ya brəfəgiŋ hən. ³⁷ Nda gwada ma wa gha dza'a tsaghaghata lu ta guma. Ka ŋa kwala dmakwa gha kul had tsi, ka ŋa nzakwa dmakwa gha mamu a tsi.»

Zlghawa Yesu ŋa gwal ta dawamazəmzəm

Mak 8:11-12, Luk 11:29-32

³⁸ Ka sanlaha ma gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda sanlaha ma la Farisa guli, nda Yesu mantse: «Mghama da, ta kumay ŋni ta magata gha ta mazəmzəm ŋa grafta ŋni kazlay: Sa daga da Lazglafta ka kə'a,» ka hən.

³⁹ Ka Yesu nda hən mantse: «Ghwadək mnduha ta na fitik na. Had hən ta zləŋa Lazglafta wa. Ta dawamazəmzəm hən. Had sana mazəmzəm dza'a maganata lu ta hən, ka tsa ŋa anabi Yunusa ya a tsi wa. ⁴⁰ Manda va ya maga anabi Yunusa ta vaghu hkən nda rvidik hkən ma huda mghama klipiŋ ya, manda va tsaya guli dza'a magata Zwanja mndu ta vaghu hkən nda rvidik hkən ma hadik. ⁴¹ Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva ná, snasna hən ta gwada anabi Yunusa*, ka mbədanaftá hən ta nzakwa taŋ. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Badu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, “ŋa ghuni dmaku,” ka gwal ma luwa

‡ 12:24 Ngha ta 10:25. § 12:40 Ngha ta Yunusa 2:1.

* 12:41 Yunusa 1-4.

Niniva dza'a sli'afra mnay na mnduha ta na fitik na. ⁴² Ghalya, ka sli'afra sana marakw ta ga mgham ma vli di'in nda ga sud†, ka lagha da sna difla Salumuḡ. Wana mamu mndu hadna ta malaghutá Salumuḡ nda difil. Bađu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəḡa mnduha, "ḡa ghuni dmaku," ka tsa marakw ya dza'a mnanatá mnduha ta na fitik na.»

Vradamta ghwadaka sulkum da mndu
Luk 11:24-26

⁴³ «Ka sabsa ghwadaka sulkum ma mndu katsi, ḡa dza'ani da ra vli tuhwayaḡ tuhwayaḡa ka zba vli ḡa mbi'a vghani. Ka trid mutsaf a tsi ta tsa vli ḡa mbi'a vghani ya wu katsi, ⁴⁴ «ka vra yu da tsa həga da sabə yu mida ya gra," ka'a dza'azlay, ḡa sli'afra ta vradaghatá. Ka ta vradaghatá tsi nda tsukwa vli mida, nda paya dina katsi, ⁴⁵ yawa da! kə'a dza'azlay ḡa vraghutani, ḡa hlanaktani ta sanlaha ma ghwadaka sulkumha ndəfáḡ ta malaghutá tsatsi nda sisi. ḡa lama taḡ da tsa həga ya ka nzamta mida. Mantsa tama, dza'a nza-kway badzatá nzakwa tsa mndu ya ka malaghutá nzakwani taḡtaḡ. Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi nda na mnduha ta na ghwadaka fitik na,» ka'a.

Vərdaka mnduha Yesu
Mak 3:31-35, Luk 8:19-21

⁴⁶ Tata gwada tsa gwada ya Yesu nda dəmga ná, ka bhadaghatá i mani nda zwanamani, ka nzaghutá həḡ ma bli, ka zbə həḡ ta gwadganata. ⁴⁷ Ka sana mndu nda tsi mantsa: «Wa'a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta zba gwadgaghata,» ka'a nda tsi. ⁴⁸ Ka Yesu nda tsa mndu ta mnay ḡani ya mantsa: «I wa i ma da nda zwanama da na?» ka'a nda tsi. ⁴⁹ Ka fadapta tsi ta dzvu tvə duhwalhani, ka'a mantsa: «Wana i ma da nda zwanama da. ⁵⁰ Dər wati ma mndu ta maga skwi ya kumaḡ Da da ta nzakway ta luwa ná, tsa mndu ya ta nzakway ka zwanama da, nda mukuma da, nda ma da,» ka'a.

13

Gwada ta wutsa hulfa
Mak 4:1-9, Luk 8:4-8

¹ Bađu va tsa fitik ya, ka sabi Yesu ma həga* ka laghwi nzata ta wa drəf. ² Ka tskadaghatá dəmga ḡərbiḡl ta vgha ta vatani. Ka sli'afra tsi ka laghwi nzagapta ma kwambalu ta nzatá inda mnduha ta wa ghwa. ³ Ka mnə tsi ta ndəghata skwiha ḡa taḡ ka mahdihdi, ka'a mantsa: «Mbađa sana mndu ka sli'afra ka laghwi da wutsa hulfani. ⁴ Tata wutsay wutsay, ka rkatá sanlaha ma hulfa ta tvi, ka sli'aktá dyakha ka daguta. ⁵ Ka rkatá sanlaha ta kluluh ma vli kul slaghutá hadik, ka gi dyaftá tsi misimmisim kabga sira a hadik ta ghəḡani wa. ⁶ Na safa fitik dzafra tida ka zlghutá tsi həw ka ghwaluta, kabga slaghu a slrəḡ mistani wa. ⁷ Ka rkamtá sanlaha ma teki, ka glanaghatá teki ka raghwanata. ⁸ Ka rkatá sanlaha ta gənək, ka dyaftá tsahaya ka glaftá tsi ka pghaftá ghəḡ ka zwan dze'dze', bərləzla ghəḡa sanlaha, selesa ghəḡa sanlaha, midida ghəḡa sanlaha.» ⁹ Ka sganaghatá Yesu, ka'a mantsa: «Mndu nda sləməḡa snay ka sna tsi,» ka'a.

Kabgawu ta kəl Yesu ka gra gwada nda gra na?

Mak 4:10-12, Luk 8:9-10

¹⁰ Ka gavanavatá duhwalhani, ka həḡ mantsa: «Kabgawu ta kəl ka ka mna gwada ḡa taḡ ka mahdihdi katək na?» ka həḡ. ¹¹ Ka Yesu nda həḡ mantsa: «Kaghuni ná, vlaghunavla lu ta sḡaḡtá vərda difatá ga mghama Lazglafta, ama vlan a lu ta hahəḡ wa. ¹² ḡa mndu mamu skwi da tsi ta sganaghata lu, ḡa sgutani da tsi. Ama mndu ya kul had skwi da tsi ná, dza'a kləgadanaghu kla lu ta va tsa ki'a da tsi ya. ¹³ Tsaya ta kəl yu ka mnay ka mahdihdi ḡa taḡ, kabga dər nghanḡa həḡ, nghan a həḡ wa. Dər sḡaḡa həḡ nda sləməḡa taḡ katək, sna a həḡ wu, graf a həḡ guli wa†.

¹⁴ «Ta ghəḡa taḡ dədāfta tsa gwada Lazglafta ta mnay nda ma wa anabi Isaya‡ kazlay:

“Dər dza'a nda sna kuni nda sləməḡa ghuni, grafta a kuni wa.

Dər dza'a nda nghan kuni nda ira ghuni, nghanḡa a kuni wu kə'a ya.

¹⁵ Təḡu tənḡa ghəḡa na mnduha na.

† 12:42 Nghan ta 1 Mghamha 10:1-10. * 13:1 Nghan ta Markus 3:1. † 13:13 Nghan ta Markus 4:12. ‡ 13:14 Nghan ta Isaya 6:9-10.

Dərzlaf dərzla həj ta sləmənə tañ,
hafha həj ta ira tañ,
kabga va a həj ta nghanəta wa,
yaha həj da snañta nda sləmənə tañ,
yaha həj da grafta ma nɟudufa tañ,
yaha həj da mbədanafəta nzakwa tañ,
da mbanafəta yu ta həjŞ.”

¹⁶ «Kaghuni ná, nda tfawi ta ghəña kaghuni, kabga nda nghanə ira ghuni ta vli, nda sna sləmənə ghuni ta sləmənə.
¹⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Nda ndəgha la anabi nda gwal tɟukwatɟukwa nzakwa tañ si ta dvanəta nghanəta na skwi nghanə kaghuni na, lay nghanə a həj wa. Si ta kumay həj ta snañta na skwi snañ kaghuni ná, sew sna* a həj wa,» kə'a ya.

Klatá ghəña tsa gwada ta wutsa hulfa ya
Mak 4:13-20, Luk 8:11-15

¹⁸ «Snawasna tama ta klatá ghəña gwada ta ghəña tsa mndu ta wutsa hulfa ya. ¹⁹ Tsa tvi rkaf hulfa tida ya ná, gwal ta snañta gwada ta ga mghama Lazglafta kul grafta həj ya, həj. Ka sagha halaway zlu'ugudunustá həj ta tsa skwi wutsam lu ma nɟudufa tañ ya. ²⁰ Tsa kluluh rkaf hulfa tida ya ná, tsaya mndu ta snañta gwada ta ga mghama Lazglafta, gi ka tsu'aftá tsi nda rfu. ²¹ Tsaw tama, had' slrəñ mistani wu, nzɟava a wa. Ka gi grungra ghuya ɟanwa, ka giri a tsi kabga tsa gwada ya, gi zləmbutani. ²² Tsa vli ma teki rkam hulfa mida ya guli ná, tsaya gwal ta snañta gwada Lazglafta, ka laghu həj da ndana skwiha ma ghəña had'ik, nda skwa gadghəl, ka raghwana tá tsa skwiha ya ta tsa gwada ya ma həj, ka niñta həj ka ksubañ. ²³ Tsa gənək rkaf hulfa tida ya guli ná, tsaya gwal ta snañta gwada Lazglafta ka snatá həj, ka magaftá həj: Ghərməts ghərməts sanlaha, salala sanlaha, mid'ida sanlaha.»

Ghwadaka kuzun

²⁴ Ka'a nda həj nda sana mahdihdi mantsa: «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mndu ta sləgam tá vərɟa hulfa hya ma vwahani. ²⁵ Girvid'ik, sli'aghuslia lamndu da vlə hani, ka lagha ghumani

da sləginistá rira distani ka laghwani. ²⁶ Manda ɟyafəta tsa hulfa ya ka pghaftá ghəñ, ka zlagaptá rira guli. ²⁷ Ka lagha kwalvaha tsa ɟanəhəga ya mnay nani, ka həj mantsa: “Mghama ɟa! vərɟa hulfa a sləgam kagha ma vwaha gha kay ra? Lamə ndiga rira dida na?” ka həj. ²⁸ Ka'a nda həj mantsa: “Ghuma ɟa ta magatá tsa,” ka'a. Ka tsa kwalvaha ya nda tsi mantsa: “Ta ɟvay ka ka dza'a nni rətiñta rki na?” ka həj. Ka'a nda həj mantsa: ²⁹ “Zlanwazla, ma lə kuni da rətay, yaha kuni da gañta nda vərɟa hya. ³⁰ Zlanwa həj ka glakwa həj ka skwa turtuk ha ka sagha fitika ts kay ta vwah. Tskapwa tska karaku ta rira, ka habafta kuni nə drinəta nda vu. Vərɟa hya ya, ka tskidimta kuni da guvura ɟa, ka yu dza'azlay nda gwal tska skwi ta vwah,» ka'a.

Hya kramasa

Mak 4:30-32, Luk 13:18-19

³¹ Ka'a nda həj nda sana mahdihdi kay guli mantsa: «Ga Mghama Lazglafta ná, ka guram nda hya kramasa klaf mndu ka sləgamta ma vwahani. ³² Ndərzikwa tsatsi mataba inda hulfaha, ama ka ɟyaf ɟya tsi ka glafta, mal tsatsi mataba hulfa nidaliha. Ta nuna gdiz ka fu, nə sli'adaghata ɟyakha da baba həga tañ ta zligamahani.»

Is

Luk 13:20-21

³³ Ka'a nda həj nda sana mahdihdi guli mantsa: «Ka guram ga mghama Lazglafta nda is ta klafta marakw ka labanamta ma kuratá darama hupu hkən nə nlaftá tsa hupu ya demdem,» ka'a.

Mahdihda Yesu nə mnigintá skwi nda ɟifa

Mak 4:33-34

³⁴ Ka mahdihdi mnanata Yesu ta inda tsa skwiha ya ta ɟəmgə. Had' sana skwi mnanəñ tsi ta həj kul had'ka mahdihdi wa, ³⁵ kada nzakwa dzatá ghəña gwada anabi ta mnay kazlay:

«Ka mahdihdi dza'a gwada yu ta gwada nda həj.

Dza'a mniginmna yu ta skwiha nda difa daga ka ya wu zraftá ghəŋa hadík† kə'a ya».

Klatá ghəŋa gwada ta ghwadaka kuzun

³⁶ Mbađa Yesu ka zliŋtá dəmga, ka sli'aftá tsi ka laghu da həga. Ka gavanavatá duhwalhani, ka həŋ nda tsi mantsa: «Pslan nap psila ta klatá ghəŋa tsa mahdihdi ta ghəŋa rira ya,» ka həŋ. ³⁷ Ka'a nda həŋ mantsa: «Tsa mndu ta sləgamtá vərda hulfa hya ya ná, Zwaŋa mndu ya. ³⁸ Vwah ya guli ná, ghəŋa hadík tsa. Vərda hulfa hya ya guli ná, gwal ta nzakway ka ŋa ga mghama Lazglafta ya. Rira ya guli ná, gwal ta nzakway ka ŋa halaway ya. ³⁹ Tsa ghuma ta sləgamta ya guli ná, halaway ya. Tsa tska skwi ta vwah ya, tsaya kdakwa ghəŋa hadík. Tsa gwal tska skwi ta vwah ya guli, tsaya duhwalha Lazglafta. ⁴⁰ Manda va tsa tsaptá rira ŋa driŋta nda vu ya, manda va tsaya dza'a nzakwa tsi bađu kdavakta ghəŋa hadík guli. ⁴¹ Dza'a ghunaga ghuna Zwaŋa mndu ta duhwalhani ŋa talaptá inda gwal ta pghamtá mndu da ga dmaku, nda gwal ta maga ghwadaka skwi, ŋa hliŋtá həŋ di'in nda ga mghamani, ⁴² ka pghamtá həŋ da duda vu. Ŋa wahay taŋ ta wahu, ka hpađa sli'inja‡ taŋ hada. ⁴³ Ama gwal ta nzakway tdukwa ta wa ira Lazglafta ya, manda fitik dza'a wudakwa hahəŋ ma ga mghama DaŤ taŋ. Ka mamu mndu nda sləməŋa snay, ka sna tsi.»

Gadghəl ma difa

⁴⁴ «Ka guram ga Mgham Lazglafta nda gadghəl ta difa ma sana vwah. Ka lagha sana mndu dukwafta tida. Ka difglanata tsa mndu ya guli. Ka laghu tsi nda rfu da dzawinjtá inda skwani ka skwata tsa vwah ya.»

Mizidikw nda bla dzvani

⁴⁵ «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mnda tsakala ta psa mizidikwha nda bla dzvani. ⁴⁶ Ka mutsafta tsi ta tsa mizidikw ya turtuk nda bla dzvani ya. Ka laghu tsi dzawinjtá inda skwani ka skwata tsa mizidikw ya.»

Kadəŋ

⁴⁷ «Ka guram ga mghama Lazglafta nda kadəŋ ta wudadata lu da drəf ŋa tumagaftani ta inda mndərga klipiha kavghakavgha. ⁴⁸ Ndəghafta tsa kadəŋ ya, ŋa tdagafta ta wa sgam. Tahula tsa, ŋa nzata ka dagaptá ya dinadina, ka pghamta ma tughuba, ŋa pghinjtá ghwadakhani. ⁴⁹ Mantsa ya dza'a nzakwa tsi ma kdakwa ghəŋa hadík. Dza'a sli'aga sli'a duhwalha Lazglafta ŋa galapta taŋ ta ghwadaka mnduha mataba tdukwani, ⁵⁰ ŋa pghaghata taŋ ta həŋ da duda vu, ŋa wahay taŋ ta wahu ka hpađa sli'inja* taŋ hada.»

Lfiđa gadghəl nda halatani

⁵¹ Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Lamla inda tsa skwiha ya da sləməŋa ghuni rki na?» ka'a nda həŋ. «Anj!» ka həŋ zlghanafta wani. ⁵² Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Tsaya tama ná, ka nuna mnda tagha zlahu ka duhwala ga mghama Lazglafta ná, ka guram nda danahəga ta mutsa skwa gadghəlani ma skwiha ka lfid ka lfid, nda ya ma skwiha nda kda fitikani, dza'a gra lu,» ka'a.

Kwalaghuta la Nazaret ta zlghaftá Yesu Mak 6:1-6, Luk 4:16-20

⁵³ Tahula kdinjtá Yesu ta mana tsa mahdihdiha ya, ka sli'afta tsi hada ka laghwi. ⁵⁴ Ka bhadaghata tsi da luwa Nazaret† ta nzakway ka luwa ta glakwani. Ka taghə tsi ta skwiha ŋa mnduha ma həga tagha skwa taŋ. Ka ndərmim həŋ, ka həŋ mantsa: «Wa ta vlanjtá mndərga na ma difil? Wa ta vlanjtá mbrakwa maga mndərga na ma mazəməzə? ⁵⁵ Zwaŋa tsa mndu ta fidí ya a tsi kay ra? Mari a mani‡ kay guli ra? I Yakubu, nda Yusufu, nda Simun, nda Yuda a zwanamani kay ra? ⁵⁶ Mataba amu a ta nzakwa kwaghmani kay guli ra? Tsaw wa ta vlanjtá na difil na, nda na mbraku na tama ba?» ka həŋ. ⁵⁷ Tsahaya skwi ta pyafta həŋ ka zlghafta Yesu. Ka Yesu nda həŋ tama mantsa: «Ma luwani, nda ya ma həgaŤ ga taŋ yeya ta hərtətata lu ta anabi.

‡ 13:42 Ngha ta Mata 8:12 § 13:43 Ngha ta Daniyel 12:3. * 13:50 Ngha ta Mata 8:12. † 13:54 Nazaret: Luwa ta glakwa Yesu. Ngha ta 2:23, nda Lukwa 4:16. ‡ 13:55 Ngha ta Yuhwana 6:42. § 13:57 Ngha ta Lukwa 4:24, nda Yuhwana 4:44.

Ama ma hamata vli ná, ta vlanjvla lu ta glaku,» ka'a.

⁵⁸ Ki'a yeya mazəmzəm magan Yesu ma luwa Nazaret, kabga zlg haf a mnduha nda nɗuf wa.

14

Mtakwa Yuhwana mnda maga batem
Mak 6:14-29, Luk 9:7-9

¹ Ma tsa fitik ya, ka snanaghatá gwada ta Yesu ta Hiridus ta nzakway ka nɗumna ta hadika Galili. Ka'a nda kwalvahani mantse: ² «Yuhwana mnda maga batem ya ta sli'agapta ma mtaku, tsaya kəl tsi ka mutsáftá mbrakwa maga mazəmzəm,» ka'a.

³ Tsaw si mnamna Hiridus kazlay: Ksidifwa ksa ta Yuhwana kə'a. Ka ksáftá lu, ka habafta, ka vzamta ma gamak ta ghəŋa gwada ta Hiridiya markwa zwanamani Filip*, ⁴ kabga ka Yuhwana nda Hiridus na: «Ra'a ka klafta gha ka markwa† ghuni wu,» ka'a. ⁵ Si ka zbə Hiridus ta tva dzata, ama ka zləŋaftá tsi ta dəmgá, kabga ka anabi klafta mnduha ta Yuhwana.

⁶ Ka sagha fitik ya ta grafta nda fitik ya kəl lu ka yatá Hiridus. Ka lagha makwa tsa Hiridiya ya kay da skalu ta kəma gwal hagadagha lu da vla skala havaktá tsa fitika yakwani ya. Ka zdanaftá tsi ta nɗuf ta Hiridus. ⁷ Ka'a mantse: «Dər nahgani dawəŋ ka da i'i ná, ta vlaghavla yu,» ka'a wadanatá tsa makwa ya. ⁸ Ka mnanáftá mani ta hidaku. Ka tsa makwa ya mantse: «Tsidiftsa ta kwambleh nda va nana ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a.

⁹ Su'anak ka mgham nzata. Ama kabga ghadaghada ta wadanata, hada tsa gwal hagadagha lu ya kay guli, ka'a mantse: «Lawala da tsagaghata ka vlan̄ta kuni,» ka'a. ¹⁰ Ka ghunaftá tsi ta mnduha da tsagaghata ghəŋa Yuhwana ma gamak. ¹¹ Ka klaktá lu ta ghəŋa Yuhwana ta kwambleh, ka vlan̄tá tsa zwan̄a makwa ya, ka klan̄tá tsi ta mani. ¹² Ka lagha duhwalha Yuhwana da klaghatá mblani ka laghwi da padamta. Ka sli'áftá hən̄ ka laghwi mnanatá Yesu.

Zun̄ta Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf

Mak 6:30-44, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14

¹³ Manda snan̄ta Yesu ta tsa gwada ya, ka sli'áftá tsi hada nda kwambalu, ŋa laghwi nzakta kətsau' ta wa mazawa. Ka snin̄tá dəmgá, ka sli'áftá hən̄ nda səla ka laghwi da zbin̄ta. ¹⁴ Ta sabi Yesu ma kwambalu, kə'a kə'a ná, tizlik mnduha. Ka ksan̄tá hən̄ ta Yesu ka hidahida, ka mbambanaftá tsi ta gwal kul dughwanaku guli.

¹⁵ Gahawu, ka gavadaghata duhwalhani tavata Yesu. Ka hən̄ nda tsi mantse: «Ta wa mazawa na vli na, laghula fitik guli, vrin̄vra ta na mnduha na ka dza'a hən̄ da luwaha da zba skwi ŋa zay tan̄,» ka hən̄. ¹⁶ Ka Yesu nda hən̄ mantse: «Zban̄ a hahən̄ ta sli'i wa, vlan̄wavla kaghuni ta skwa zay ta hən̄, ka za hən̄,» ka'a. ¹⁷ «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his yeya da amu,» ka hən̄ nda tsi. ¹⁸ «Hligidighawa hla,» ka'a.

¹⁹ «Nzawanza nda nza ta kuzun̄,» ka'a nda mnduha. Ka nzatá mnduha rpa'. Ka hlaftá tsi ta tsa buradiha hutaf nda tsulhwa klipi his ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka balanaptá tsi ta tsa buradi ya, ka valan̄tá duhwalhani ŋa dɗay ŋa dəmgá. ²⁰ Ka zə inda mnduha. Ka babaghutá hən̄. Ka tsakaftá lu ta padakwani‡ ma vəl zay tan̄ ka ghwanak ghwan̄pdə his. ²¹ Tsa gwal si ta zay ya ná, ta magay hən̄ ta dambu' hutaf, mbəda a lu ta mi'aha nda zwani wa.

Mbaday Yesu ta mbada ta drəf

Mak 6:45-52, Yuh 6:15-21

²² Gi tahula tsa, ka mblaftá Yesu ta duhwalhani ka lami da kwambalu ŋa dza'a ta sana ɓlu, ta nzaghutá tsatsi ŋa vrin̄tá tsa dəmgá ya. ²³ Manda vrin̄tani ta hən̄, ka sli'áfta tsi ka laghwi nzata ta ghwa' ŋa maga du'a. Ta kuzutá rvidik tukzum ná, ta hada turtukwani. ²⁴ Ta tsa luwa ya ná, ma takataka drəf na kwambalu ta takada wuda nda gamtsa'uwakwa imi, ta vray vray falak guli. ²⁵ Ta tsughbura sərɗək tama, ka sli'áftá Yesu ka mbada ta drəf ka dza'a tvə duhwalhani. ²⁶ Nghay duhwalhani ta mbadani ta drəf ná, ka ksáftá zlan̄ ta hən̄. «Aya halalay!» ka hən̄ ka wahu

* 14:3 Ngha ta Markus 6:17. † 14:4 Ngha ta Zlahu 18:16, nda 20:21. ‡ 14:20 Ngha ta 2 Mghamha 4:42-44.

nda zləŋ nda zləŋ. ²⁷ Gi ka Yesu nda həŋ mantša: «Ma wahu kuni! I'i ya, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a.

²⁸ Ka Piyer nda tsi mantša: «Mghama da, ka si kagha tsi ná, mnamna ka laba yu ta ghəŋa na imi na da kagha,» ka'a. ²⁹ «Saghasa!» ka'a nda tsi. Ka sabə Piyer ma kwambalu, ka mbađa ta imi ka dza'a nda da Yesu. ³⁰ Ama nghayni ná, dagala falak, ka ksaftá zləŋ. Gi səlikw zraftani ta dədəku da huđa imi tsa. «Mghama da, kata ta i'i!» ka'a wahata. ³¹ Ka gi fadapta Yesu ta dzvu ka ŋanata. «Nda hta zlgħay nda ŋudufa gha, kabgawu kəl ka ka dga ghəŋ na?» ka'a nda tsi. ³² Ka sli'aftá həŋ ka lami da kwambalu, ka ləbata tsa falak ya. ³³ «Kagha ná, vərda Zwaŋa Lazglafta ka,» ka tsa gwal ma kwambalu ya sli'adaghata da tsəlbu ma ghuva Yesu.

Mbambanafa Yesu ta gwal kul dughwanaku ta hadika Genazaret

Mak 6:53-56

³⁴ Tahula tsughwadapta taŋ ta drəf, ka bhadaghata həŋ ta hadika Genazaret§. ³⁵ Tsəmafta gwal ma tsa vli ya ta Yesu, ka tsaghaghatá həŋ ta lwi da inda luwaha ta wanaftá həŋ. Ka hləganaghatá lu ta inda gwal kul dughwanaku. ³⁶ Ka ndəbə həŋ ta dzvu da tsi: «Zlanəzla ta tvi ta həŋ ka ksaŋta həŋ ta wa lguta gha kweŋkweŋ,» ka həŋ nda tsi. Inda tsa gwal ta kasaŋta ya, ka mbambaftá həŋ.

15

Gwada ta nzakwa la Yahuda ta dzidza taŋ

Mak 7:1-13

¹ Tahula tsa, ka sli'aftá la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha daga ma luwa Ur-salima, ka lagha da Yesu. Ka həŋ mantša: ² «Kabgawu ta kəl duhwalha gha ka kwal kul sna taghatá nzaku daga ta dzidzi, kul had həŋ ta mbaziŋtá dzvu kada za skwa zay* wu na?» ka həŋ nda tsi. ³ Ka'a nda həŋ mantša: «A ki kaghuni kaghuni, kabgawu ta kwal kaghuni sna zlahu Lazglafta, ka laghwi da sna ŋa ghuni ŋa ghuni na?» ⁴ Ya wya ka Lazglafta mnata na: «Vla ta

glaku ŋa i da gha nda ma gha,» ka'a. Ka'a mnata guli na: «“Mndu ta razanaftá dani ka mani a tsi ná, dzatá† tsa mndu ya,» ka'a. ⁵ Ama ká kaghuni ta taghay ŋa mnduha na: Lavinlava ka ta mnay ŋa da gha ka ma gha a tsi kazlay: Si ta kumay yu ta vlaghatá skwi ŋa kataghata mndani ná, tsaw dza'a vlanťá Lazglafta yu kə'a. Nza a tkwe' ka vlanťa gha ta glaku ta da gha nda tsa tama wa. ⁶ Mantša ya zadana ta kuni ta gwada Lazglafta ka mbədəapta nda ŋa ghuni. ⁷ Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Nda tvani tsa klatá lwa Lazglafta klak Isaya ta ghəŋa ghuni ta mnay kazlay:

⁸ Ta wi ta wi ta vla tsəna mnduha na ta glaku ŋa da,

ama ma ŋudufa taŋ ná, di'ing həŋ nda i'i.

⁹ Ka bətbət ta tsəlba həŋ ta tsəlbu ŋa da, gwada Lazglafta ya ka həŋ ta tagha zlahu mnduha ŋa mnduha‡ kə'a ya.

Skwi ya ta ŋriŋtá mndu

Mak 7:14-23

¹⁰ Ka hgadaghatá Yesu ta dəmgə da tsi, ka'a nda həŋ mantša: «Fawafa ta sləməŋ ka sna kuni. ¹¹ Skwi ta lami nda la nda ma wubisim a ta ŋriŋtá mndu wu, ama skwi ta sabi nda sa ma wa mndu ta ŋriŋtá mndu,» ka'a.

¹² Na snaŋta duhwalhani ta tsa gwada ya ka gavadaghatá həŋ. Ka həŋ nda tsi mantša: «Nda sna kagha kazlay: Kuzlaŋ kuzla tsa gwada gha ya ta la Farisa kə'a re?» ka həŋ. ¹³ Ka'a mantša: «Inda fu ya kul ŋəbata Da da ná, dza'a tdiŋtda lu. ¹⁴ Zlaŋwazla ta həŋ, la ghulpata mndu ta pgha ghulpata mnduha həŋ. Ka lagha ghulpata mndu ka pgha ghulpata mndu ná, dza'a rkagharka həŋ his his da ghurum,» ka'a.

¹⁵ «Tsislaŋnap tsisla ta tsa mahdihdi ya,» ka Piyer nda tsi. ¹⁶ Ka Yesu mantša: «Had mahizl ma ghəŋa kaghuni guli katək ra?» ¹⁷ Ta sna a kaghuni kazlay: Inda skwi ta lami nda la nda ma wubisim ta dza'a da huđi, ŋa dza'a thidiŋta ma dra kə'a ra? ¹⁸ Ama skwi ta sabi nda sa nda ma wubisim ná, ma ŋuduf ta saba tsi. Tsaya skwi ta ŋriŋtá mndu. ¹⁹ Tazlay ná, ma ŋudufa

§ 14:34 Ngha ta Markus 6:53. * 15:2 Ngha ta Lukwa 11:38. † 15:4 Ngha ta Sabi 20:12, Vrafta ta zlahu 5:16, Sabi 21:17, Zlahu 20:9. ‡ 15:9 Ngha ta Isaya 29:13.

mndu ta sli'agapta ghwadaka ndanuha manda: Psla mndu, hliri, sli'in'sli'in, ghali, tsanavata gwada ta mndu, vza rutsak ta mndu. ²⁰ Tsahaya skwi ta nrintá mndu. Had za skwa zay kul mbazaku dzvu ta nrintá mndu wu,» ka'a.

Zlghay nda nudufa sana marakw
Mak 7:24-30

²¹ Tahula tsa ka sli'afra Yesu ma tsa vli ya ka laghwi ta hadika Tir nda ya nda ta hadika Sidun. ²² Ka lagha sana marakw, makwa ta Kan'ana ta nzakway ta tsa hadik ya da wahu da tsi. «Zwana Dawuda, tawatá hidahida ta i'i Mghama da. Halaway ta ksuta makwa da, ta ghuya danwa nani katakata,» ka'a. ²³ Ka kwalaghuta tsi ta zlghanaftawi der te'. «Vrin na marakw ta wahu mista mu na ba!» ka duhwalhani gavadaghata mnay nani ka ndanda. ²⁴ Ka'a mantsa: «Ghunaga na la Isra'ila[§] nda zada manda tuwak lu ta i'i, na sanlaha a wu,» ka'a. ²⁵ Ama ka lagha tsa marakw ya tsalata ma ghuvani: «Mghama da, kata ta i'i,» ka'a. ²⁶ Ka Yesu mantsa: «Ra a ka klafta skwa zay zwani ka vzanata zwana kriha wu,» ka'a. ²⁷ «Mantsa ya nzakwani Mghama da, tsaw ta dagay zwana kriha ta wiwisa skwa zay ta rkagata ma vel zay danahaga tan,» ka'a. ²⁸ Gi ka Yesu nda tsi mantsa: «Dagala zlghay nda nudufa gha makwa da, ka magamaga tsa skwi ya, manda ya kuman ka,» ka'a. Gi ta tsa luwa ya, ka mbafta tsa makwani ya.

Mbambanafa Yesu ta ndaghata gwal danwa

²⁹ Tahula tsa, ka sli'afra Yesu ma tsa vli ya ka laghwi nda ta wa dræfa Galili. Ka laf tsi da nzata ta sana kudunur. ³⁰ Ka sli'adaghata ndaghata dæmga slanaghata. Ka hlananaghata hæn nda gwal ta dzægidi, nda gwal nda ghulpa, nda gwal nda rwa sála tan, nda gwal ka rgha, nda ndaghata sanlaha ma danwaha, ka pghata ta kèmani. Ka mbambanafa tsi ta hæn. ³¹ Ka ndærmim tsa dæmga ya ta gwal si ka rgha ta gwada, ta mbambatá gwal si ka budun fawaya tan, ta gwal nda rwa sála tan ta mbaða, ta gwal

si nda ghulpa ta ngha vli. Ka hæn mantsa: «Na Lazglafta la Isra'ila na glaku,» ka hæn.

Zunta Yesu ta skwa zay ta mnduha dæmbu' fwad

Mak 8:1-10

³² Tahula tsa guli, ka hgantá Yesu ta duhwalhani. Ka'a nda hæn mantsa: «Ta kshata ka hidahida na dæmga na, kabga mahkæna fitika tan na kawadaga nda i'i, had skwi dan hæn wa. Va a yu ta vrintá hæn nda maya nda maya guli wu, da htuta mbrakwa tan ta tvi ta vru dzagha,» ka'a.

³³ Ka duhwalhani nda tsi mantsa: «Ga dza'a mutsa mu ta skwa zay hadna ma na mtak na na zuntá ndaghata dæmga mandana na?» ka hæn. ³⁴ «Kidaghi buradi da kaghuni na?» ka Yesu nda hæn. «Ndafæn hæn, mamu zwana klipi ki'a guli,» ka hæn nda tsi.

³⁵ Ka'a nda tsa ndaghata dæmga ya mantsa: «Nzawanza nda nza ta hadik,» ka'a.

³⁶ Ka hlafta tsi ta tsa buradi ndafæn nda tsa klipiha ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghæjani. Ka balanaptá tsi ka vlantá duhwalhani. Ka daganafa hahæn guli ta tsa ndaghata dæmga ya. ³⁷ Ka zæinda tan, ka baghawta hæn. Ka tsakfta lu ta pdakwani ka ghwanak ndafæn. ³⁸ Dæmbu' fwad na tsa mnduha ta za tsa skwi ya, mbædaf a lu ta mi'aha nda zwani wa.

³⁹ Tahula vrintani ta tsa dæmga ya dzagha tan, ka lamæ tsi da kwambalu ka laghwi ta hadika Magadan*.

16

Yesu kawadaga nda la Farisa nda ya nda la Sadukiya

Mak 8:11-13, Luk 12:54-56

¹ Ka sli'adaghatá la Farisa nda la Sadukiya slanaghatá Yesu. «Maranmara ta njizla ya ta saha daga ta luwa,» ka hæn dawanta da tsi na dzæghay. ² Ka Yesu nda hæn mantsa: «Nghay ghuni ta dvata vli laghar vli ta fitik hawu ya na: “Ka mandaha dza'a nzakwa vli mahtsim,» ka kuni ta mnay. ³ Nghay ghuni ta nra ta vli ma mndæra luwa gasærdæk ya guli na: “Dza'a ghubugwa vli gita,» ka kuni ta mnay. Nda sna kuni ta dganatá skwiha ya ta magaku

§ 15:24 Ngha ta 10:5-6. * 15:39 Sna a lu ta tsa luwa ya wa. Magdala ya ka sanlaha ta gray.

ta luwa, ama sna a kuni ta dganatá n̄izla skwiha ya ta magaku nda fitikani wa. ⁴ Ghwadak mnduha ta na fitik na, z̄l̄n̄a a h̄əŋ ta Lazglafta wa. Mazəmzəm yeya ta d̄awu h̄əŋ. Had̄ sana mazəmzəm dza'a maganata lu ta h̄əŋ ka n̄a anabi Yunusa* a tsi wu,» ka'a nda h̄əŋ. Ka sli'aftá tsi ka zlan̄ta h̄əŋ ka laghwani.

Trapta duhwalha Yesu ta havapta ka skwi ta magə Yesu

Mak 8:14-21

⁵ Ta tsughwadapta duhwalha Yesu ta dr̄əf ná, zanap za h̄əŋ ta klaftá skwa zay. ⁶ «Dasuwa ka kuni! Nghawa gh̄əŋa ghuni da isa la Farisa nda la Sadukiya,» ka Yesu nda h̄əŋ. ⁷ «Tsəna kwala mu kul klaftá skwa zay na ya kəl tsi ka mnay mantsa,» ka duhwalhani ta ndanay ma gh̄əŋa tan̄.

⁸ Ka Yesu nda h̄əŋ sn̄əŋər tsi ta tsa ndana tan̄ ya mantsa: «Slaghwa a zlḡhay nda n̄uduf da kaghuni wa. Kabgawu ta kəl kuni ka ndanay kazlay: Had̄u skwa zay da amu wu kə'a na? ⁹ Ta sna a kuni ra? Had̄ kuni ta havakta ka buradi zunus lu ta mnduha d̄əmbu' hutaf kay ra? Kidaghi ta tughuba tsakafta† kuni ta padakwani na? ¹⁰ Had̄ kuni ta havaktá ka buradi ndəf̄an̄ zunus lu ta mnduha d̄əmbu' fwad̄ kay guli ra? Kidaghi ta tughuba tsakafta‡ kuni ta padakwani guli na? ¹¹ Ma mnaghunata d̄a kazlay: Dasuwa ka kuni nda isa la Farisa nda Sadukiya kə'a ná, waka kaghuni kwal kul sn̄əŋta kazlay: Ta gh̄əŋa buradi a ta gwada yu wu kə'a na?» ka'a. ¹² Ka tsatsaftá duhwalhani kazlay: Ta gh̄əŋa is ta magə lu ma buradi a mna Yesu ta magay tan̄ ta dasuwa wu, ama ta gh̄əŋa tagha skwa la Farisa nda la Sadukiya dza'a maga h̄əŋ ta dasuwa.

Yesu ná, Kristi ya

Mak 8:27-30, Luk 9:18-21

¹³ Bhadaghata Yesu ta had̄ika Sezare Filip, ka d̄awan̄tá tsi da duhwalhani: «Wa ya ka mnduha ta mnay ta Zwan̄a mndu na?» ka'a nda h̄əŋ. ¹⁴ «Yuhwana mnda maga batem ya, ka sanlaha ta mnay. Iliya ya, ka sanlaha. Irmiya ya, ka sanlaha. Sana anabi ya, ka

sanlaha,» ka h̄əŋ nda tsi. ¹⁵ «A ki kaghuni! Wa ya ka kaghuni ta mnay?» ka'a nda h̄əŋ. ¹⁶ «Kagha ná, Kristi ka, Zwan̄a Lazglafta ya ta vla hafu ka,» ka Piyeŋ nda tsi.

¹⁷ Ka Yesu nda tsi tama mantsa: «Simun̄ zwan̄a Zunas, nda tfawi ta gh̄əŋa kagha, kabga mnda səla a ta mnaghatá tsa gwada ya wu, Da d̄a ta nzakway ta luwa ya. ¹⁸ Ka i'i ta mnaghatá kagha na: Piyeŋ§ ka. Ta tsa pala ya dza'a bafta yu ta Igliza* d̄a. Had̄ sana skwi dza'a lavin̄tá mbrakwa mtaku ta maganavata wa. ¹⁹ Dza'a vlaghavla yu ta kramtak tgha ga mghama Lazglafta. Inda skwi dza'a ka da hbafta ta gh̄əŋa had̄ik ná, nda hba ta luwa guli. Inda skwi dza'a ka da plin̄ta ta gh̄əŋa had̄ik guli ná, dza'a plin̄pla lu ta luwa† guli. ²⁰ Yaha kuni da walan̄ta mnanan̄tá d̄ər wati ma mndu kazlay: Kristi yu kə'a,» ka Yesu zlahanaghatá duhwalhani ta gh̄əŋani.

Mnan̄ta Yesu ta gwada ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mak 8:31–9:1, Luk 9:22-27

²¹ Daga ma tsa fitik ya zrafta Yesu ta tsalinistá duhwalhani kazlay: «Dza'a dza'a yu da luwa Ursalima, dza'a ghuydipghuya la galata mndu, nda la mali ta gh̄əŋa gwal dra skwi n̄a Lazglafta, nda gwal tagha zlahu n̄a mnduha ta d̄an̄wa katakata. N̄a dzata tan̄ ta i'i. Bad̄u mahkən ya, n̄a sli'agapta d̄a ma mtaku nda hafu,» ka'a. ²² Lagha Piyeŋ ka ksaghutá Yesu nda gh̄əŋani ta sl̄ərpa vli, ka dvanaghata: «Ka klin̄kla Lazglafta ta tsaya Mghama d̄a. Ma walan̄ tsaya ta slaghaghata,» ka'a. ²³ «Laghula gha tavata i'i, halaway na. Tuthun ta fə ka n̄a d̄a. Manda n̄a Lazglafta a ta ndana ka ta ndanu wu, manda n̄a mnda səla ta ndana ka,» ka Yesu mbəd̄avata nda Piyeŋ.

Gwada ta gh̄əŋa nzula hafu

²⁴ Ka Yesu nda duhwalhani tama mantsa: «Ka ta kumay mndu ta dza'a mista d̄a ná, vzin̄tani ta gh̄əŋani ka klayni ta udza z̄l̄əŋayni, ka dza'ani mista d̄a. ²⁵ Mndu ta kuma nzulanatá hafani ná, dza'a zad̄in̄zad̄a tsa mndu ya ta hafani. Ama mndu dza'a

* 16:4 Ngha ta 12:15-21. † 16:9 Ngha ta 14:15-21. ‡ 16:10 Ngha ta 15:32-38. § 16:18 Piyeŋ: Tsaya ta hgə lu ka Pala. * 16:18 Igliz: Tsaya Igliz. Ngha ta la Afisus 2:20. † 16:19 Ngha ta 18:18, nda Yuhwana 20:23.

zadĩntá hafani ta ghəŋa gwada ta i'i ná, dza'a mbanafmba ta hafani guli. ²⁶ Tsa lagha mndu ka mutsaftá na ghəŋa hadik na demdem ka ŋani, ka nda zadá hafani ní, nu dza'a ghzlanata tsi na? Ari mamu a skwi dza'a laviŋta mndu ta varatá hafani nda tsi na? ²⁷ Wya dza'a sasa Zwaŋa mndu kawadaga nda duhwalhani ma glakwa Dani, ŋa dganafani ta nisəla inda mndu taŋta magatá slnani‡ ma mndu. ²⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, had' sanlaha mataba na gwal hadna na dza'a rwuta kul nghanťá həŋ ta sagha Zwaŋa mndu ma ga mghamani wa.»

17

Nghanťa i Piyer, nda Yakubu, nda Yuhwana ta Yesu ma glakwa Lazglafta
Mak 9:2-13, Luk 9:28-36

¹ Tahula fitik mku', ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yakubu nda zwaŋamani Yuhwana nda ghəŋa taŋ, ka laghu həŋ ta sana ghwá nda slra. ² Ka mbədaftá Yesu ta wa ira taŋ, ka wudaku kumani manda fitik. Ka navaftá lgutani tilil ka ŋusliŋ manda slker. ³ Ka gi zlagaptá i Musa nda Iliya ta wa ira taŋ ka ghwa yiva nda tsi. ⁴ Gi ka Piyer nda Yesu mantša: «Mghama dá! Dina ka nzata mu hadna. Kata kumay ka, dza'a magafmaga yu ta dumbiha hkən hadna: Pal ŋa gha, pal ŋa Musa, pal ŋa Iliya,» ka'a.

⁵ Tata tsa gwada ya Piyer, gi ka saha kusay ka ŋusliŋ tilil bukwaamtá həŋ. Gi ka snaŋťá lu ta sana lwi ta gwadagapta ma tsa kusay ya: «Nana na Zwaŋa dá ya dvu yu katakata Tsatsi zbap yu, ta rfu yu ta ghəŋani. Snawasna ta gwadani,» ka'a.

⁶ Na gi snaŋta tsa duhwalha ya ta tsa lwi ya, gi ka zləmbatá həŋ zluzlumbuh ta hadik. Ka ksutá zləŋ ta həŋ katakata. ⁷ Ka gavadaghatá Yesu tavata həŋ, ka ksantá həŋ. Ka'a mantša: «sli'afwa sli'a, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a nda həŋ. ⁸ Kə'a ka həŋ nghanťa ná, Yesu turtukwani yeya nghanť həŋ hada.

⁹ Ta vragatá həŋ ta tsa ghwá ya tama, ka zlahanaghatá Yesu ta həŋ: «Yahayaha kuni mnanaťá dər wati ma mndu ta skwi ya

nghanť kuni, ha ka sagha fitika sli'agapta Zwaŋa mndu nda hafu ma mtaku,» ka'a. ¹⁰ Ka duhwalhani dawanta da tsi mantša: «Kabgawu kəl gwal tagha zlahu ŋa mnduha ka mnay kazlay: Tiŋəl Iliya dza'a sagha karaku* kə'a katək na?» ka həŋ. ¹¹ «Manda va tsaya nzakwani, tiŋəl Iliya dza'a sagha ŋa payanatá inda skwi karaku. ¹² Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta sagha. Tsaw tama tsatsaf a mnduha wu, ka ghuyanaptá həŋ ta danwa manda ya kumaŋ həŋ. Manda va tsaya dza'a ghuyanapta həŋ ta danwa ta Zwaŋa mndu guli,» ka'a nda həŋ. ¹³ Mantša ya tama, ka graftá tsa duhwalha ya kazlay: Ta gwadə ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem ta tsa gwada ya kə'a.

Mbanafta Yesu ta sana zwaŋ ksu seteni
Mak 9:14-29, Luk 9:37-43

¹⁴ Ndusadaghata taŋ tavata dəmgə, ka gi ndadaghatá sana mndu tsəlbata ma ghuya Yesu, ¹⁵ ka'a mantša: «Mghama dá! Tawatá hidahida ta zwaŋa dá ksu seteni†, ta ghuya danwa ŋani katakata. Da vu kə'a ta dədamta badu ma sani, da imi badu ma sani. ¹⁶ Si ka kləganaghatá yu ta duhwalha ná, ka traptá həŋ ta mbanafta,» ka'a. ¹⁷ Ka Yesu mantša: «Kaghuni mnduha ta na fitik na, had' zlghay nda ŋuduf da kaghuni wa. Ta maga ghwadaka skwi kuni. Ha ŋa yawu dza'a gdavata yu tavata kaghuni na? Klagidighawa tsa zwaŋ ya da hadna,» ka'a. ¹⁸ Ka kladanaghatá lu. Ka davanaghatá Yesu ta tsa seteni ya katakata. Ka saghu tsi ma tsa zwaŋ ya, gi ka mbaftá tsa zwaŋ ya hadahada.

¹⁹ Ma nzata duhwalhani kawadaga nda Yesu ndaghəŋa taŋ, ka gavadaghatá həŋ da dawanta da tsi: «Kabgawu kəl aŋni ka traptá ghzligiŋťá tsa seteni ya katək na?» ka həŋ. ²⁰ «Hta ta zlghay nda ŋudufa ghuni ta magay,» ka Yesu nda həŋ. «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, ka mamu zlghay nda ŋuduf ki'a da kaghuni manda hya kramasa‡ katsi ná, laviŋlava kuni ta mnanaťá ya ghwá ya kazlay: Sli'afslia hadna ka dza'a ka da hada a kə'a na, dza'a sli'afslia. Had' sana skwi dza'a

‡ 16:27 Ngha ta Zabura 62:13, Ruma 2:6. * 17:10 Ngha ta Malatsi 3:23. † 17:15 Ngha ta 4:24. ‡ 17:20 Ngha ta 13:32.

trəgadaghunaghuta wa. ²¹ [Ama mndərga tsa ghwadaka sulkum ya ná, ba nda maga du'a kawadaga nda suma ta ghzliginjá lu,]» ka'a nda həŋ.

Mnəglan̄ta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mak 9:30-32, Luk 9:42-45

²² Ma sana fitik ka tskavatá duhwalha Yesu ma Galili. Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dza'a vlavla lu ta Zwan̄a mndu ma dzva mnduha. ²³ N̄a dzata tan̄, bađu mahkəna fitik n̄a sli'agaptani nda hafu ma mtaku,» ka'a. Ka nzata duhwalhani sasu'anak katakata ta ghəŋani.

Plata i Yesu nda Piyer ta dzəmna

²⁴ Manda ḡhadaghata tan̄ da luwa Kafarnahum, ka gwal tska dzumna həga Lazglafta nda Piyer mantsa: «Ta plər pla a wa'a Mghama ghuni ta dzumna həgaḡ Lazglafta katək na?» ka həŋ nda tsi. ²⁵ «Ta play,» ka'a.

Ka sli'aftá tsi ka lami da həga. Gi ka Yesu nda Piyer mantsa: «Simun̄, kinawu ndana kagha ta ghəŋa tsa gwada tan̄ ya na? I wa ran̄ pla dzumna nda dzumna luma n̄a mghamha ta na ghəŋa hadik na na? Zwana hadik re, ari la matbay a na?» ka'a nda tsi. ²⁶ «La matbay ya,» ka Piyer. Ka Yesu mantsa: «Nza a tkwe' ta zwana hadik ka play tan̄ nda tsa tama wa. ²⁷ Dər má mantsa tsi ná, yaha mu da nzakway ka skwa tuthun n̄a tan̄. La da drəf, ka vzadata ka ta n̄alum. Tsa tan̄tan̄a klipi dza'a ka da ksaf̄ta ya, ka gunan̄ta ka ta wani, dza'a slanaghasla ka ta tseda dzumna mndu his. Ka klafta ka, ka vlan̄ta ka ta həŋ n̄a platá n̄a u,» ka'a nda tsi.

18

Fatá ghəŋ manda zwan̄ kwitikw

Mak 9:33-37, Luk 9:46-48

¹ Ma tsa fitik ya, ka gavanavatá duhwalhani ta Yesu, ka həŋ mantsa: «Wa ta nzakway ka mali ma ga mghama Lazglafta na?» ka həŋ. ² Ka hgaktá Yesu ta sana zwan̄ kwitikw ka sladanata ta kəma tan̄. ³ Ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka mbədanaf a kuni

ta nzakwa ghuni, ka nuta ghuni manda zwani kwitikw kwitikw wu katsi ná, had̄ kuni dza'a lami da ga mghama Lazglafta wa. ⁴ Tsaya tama ná, mndu ta hanaganatá ghəŋani manda na zwan̄ kwitikw na ná, tsaya mndu ka mali ma ga mghama Lazglafta. ⁵ Dər wati ma mndu ta tsu'aftá zwan̄ manda na zwan̄ wana tsi na ta ghəŋa gwada ta i'i ná, vərda i'i tsu'af tsi.»

Dasuwa ka lu da zləmbinjá lu ta mndu

Mak 9:42-48, Luk 17:1-2

⁶ «Ala, ka zləmbinjəmba mndu ta sani turtuk ma tsa zwaniha ta zlghaftá i'i ya katsi, ta dər ya má hbidim lu ta dughura buna ma n̄urzluŋ ka vzaghata da drəf. ⁷ Dan̄wa n̄a ghəŋa hadik ta nzakway ta zlazlambinjá mndu! An̄ mndani, nda nza tkwe' ka nzakwa skwiha ta zlambinjá mndu. Ama dan̄wa n̄a mndu ya ta sagha tsa zləmbaku ya nda da tsatsi.

⁸ «Ka nda nza dzva gha, ka səla gha a tsi ka skwi ta famtá kagha da ga dmaku katsi ná, tsinj̄tsa gha ka wudinj̄ta ka di'in̄. Ta dər lama ka da hafu n̄a kdekedzen̄ nda səla gha slun̄ turtuk, ka dzva gha slun̄ turtuk a tsi, ka ya da klafta lu ta kagha nda səlahə gha yipa' ka dzvuha gha yəmad̄ a tsi, ka vzamtá kagha da həga vu n̄a kdekedzen̄. ⁹ Ka ira gha ta famtá kagha da ga dmaku katsi ná, tsakwaslin̄ tsakwasla gha ka wudinj̄ta ka di'in̄. Ta dər lama ka da həga hafu n̄a kdekedzen̄ nda ira gha guzlin̄ turtuk, ka ya da klafta lu ta kagha nda iriha gha his his ka vzaghamta da həga vu.»

Tuwak nda zada

Luk 15:3-7

¹⁰ «Dasuwa ka kuni da hərtətatá kuni ta ya dər turtuk mataba tsəna zwaniha na. Ka yu ta mnaghunata ná, duhwalha Lazglafta ta gdata ta ngha kuma Da da ta nzakway ta luwa ta ngha həŋ. [¹¹ Sa da mbanəftá gwal ya si nda zada na Zwan̄a mndu*.]

¹² «Kinawu ka kaghuni ta ndanay na? Ka dərmaq̄ ka tuwaka mndu, tsa zadavaghuta ya turtuk katsi ná, had̄ ta zlan̄tá tsaha təmbay mbsak təmbay mida ya ta ghwá, ka laghu da psa tsa turtuk ta zwaduta ya

§ 17:24 Ngha ta Sabi 30:11-16. * 18:11 Ngha ta Lukwa 19:10.

ra? ¹³ Ka yu ta mnaghunata ná, ka slaf-sla tsi tida ná, dza'a rfay ta rfu katakata ta ghəŋani ka malaghuta ta ghəŋa tsaha təmbay mbsak təmbay mida kul zwađuta ya. ¹⁴ Manda va tsaya guli ná, va a Da ghuni ta nzakway ta luwa ta zadavaghuta ya dər turtuk ma tsa zwaniha ya wa.»

Tva nzaku nda zwanama ta gaghata dmaku

¹⁵ «Ka gaghaga zwanama gha ta dmaku ná, la slanaghata ka dzranja kaghuni histaghuni. Ka snaghasna tsi katsi, katafkata ka ta zwanama gha. ¹⁶ Ala, ka kwalaghukwala tsi ta snaghata katsi, klafkla ta mndu turtuk ka his a tsi kawadaga nda kagha, ka vradaghata ka da slanaghata, “ŋa da graftá tsa gwađa ya ma wa mnduha his ka hkən† a tsi.” ¹⁷ Ka kwalaghukwala tsi ta snanatá tsaha ya guli katsi, mnanamna ta Igliz. Ka kwalaghukwala tsi ta snatá ŋa Igliz katsi guli, ngha ta tsa mndu ya manda mndu kul snanťa Lazglafta, ka mnda tska dzumna a tsi.

¹⁸ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda skwi ya dza'a kwalaghuta kuni ta hadik ná, dza'a kwalaghukwala lu guli ta luwa. Inda skwi ya dza'a hbanata kuni ta hadik ná, dza'a hbařhba lu guli ta luwa‡.

Guya ghəŋ ka maga du'a

¹⁹ «Ka yu ta mnaghunata guli na: Ka dzrafdzra mnduha his mataba ghuni ta wi, ŋa đawa dər wati ma skwi tsi katsi, dza'a tsu'anaf tsu'a Da đa ta luwa ta həŋ. ²⁰ Ma vli ya guyava mnduha his ka hkən a tsi ma hga đa ná, mataba taŋ yu,» ka'a.

Gwađa ta kwal kul pla dmakwa mndu

²¹ Ka sli'aftá Piyer ka gavadaghata đawanťa da Yesu, ka'a mantša: «Mghama đa! Ka ta giha ga zwanama đa ta dmaku ní, kidaghi səla dza'a planata yu ta dmakwani na? Ndəfəŋ səla rki dza'a planata yu na?» ka'a nda tsi. ²² Ka Yesu nda tsi mantša: «Ndəfəŋ səla yeya a ta mnaghata yu wu, ndəfəŋ mbsak, ndəfəŋ mbsak, ndəfəŋ səla. ²³ Tsaya dza'a kəl lu ka gra ga mghama Lazglafta nda sana mgham ta kuma mbəđaftá skwa gadghəlani ma dzva

gwal ta ksanatá slna ya. ²⁴ Ma nzatani ka mbəđay, ka klanaktá lu ta sani ya nda dməŋa mlenwi mlenwiha tšedi da tsi. ²⁵ Had skwa tsa mndu ya ŋa plata wa. Ka tsa mgham ya mantša: Skwapwaskwa ta tsa mndu ya, nda markwa taŋ tani, nda zwanani tani, nda inda skwi ta nzakway ka ŋani tani, ŋa pla tsa dməŋ ya, ka'a. ²⁶ Ka zləmbatá tsa kwalva ya ta hadik ka tsəlđata ta kəmani, ka'a mantša: “Wya dzvu, ksa ta ŋuđuf, dza'a plagha pla yu demdem,” ka'a. ²⁷ Ksanťa tsa kwalvani ya ka hidahida katakata ta tsa danahəgani ya, ka zlananťa tsi ta tsa dməŋ ya ka zliŋta.

²⁸ «Saba tsa kwalva ya manda zliŋtá, ka guyatá tsi nda sana grani ya si ta ksə həŋ ta slna kawadaga, nda dməŋani da tsi ka suley dərmaək. Ka valaftá tsi tida, ka ksanaftá ŋurzlun. “Plihapla ta skwa đa gita gita!” ka'a nda tsi. ²⁹ Ka zləmbatá tsa grani ya ta hadik, ka ndəba dzvu da tsi. Ka'a mantša: “Wya dzvu, ksa ta ŋuđuf dza'a plagha pla yu,” ka'a nda tsi. ³⁰ “Ya! Dva a yu wu, plihata gitagita,” ka'a. Ka laghu tsi hamťa tsa grani ya ma gamak ka kzla planatani ta tsa dməŋani ya. ³¹ Nghay sanlaha ma tsa kwalvaha ya ta tsa skwi maga tsi ya ná, ka kuzlanaftá tsi ta həŋ ta ŋuđuf katakata. Ka laghu həŋ rusanaftá danahəga taŋ ta inda skwi ta maguta. ³² Ka hğadaghata tsa danahəgani ya, ka'a nda tsi mantša: “Ghwadaka kwalva ka, zlaghanzla yu ta inda dməŋa đa ta kagha kabga ndəbata gha ta dzvu da i'i ná, ³³ had kagha guli má dza'a tawa hidahida ta gra gha, manda ya tawa yu ta hidahida ta kagha ya ra?” ka'a. ³⁴ Huf safi ta ŋuđufa danahəgani, ka laghu tsi hamta ma gamak, ka kzla planatani ta inda dməŋani da tsi.

³⁵ «Dər wa tsi ma kaghuni kul had ta planatá dmakwa zwanamani ma hyahya ŋuđufaniŠ wu katsi ná, manda va tsaya dza'a maga Da đa ya ta luwa nda kaghuni,» ka'a.

19

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw Mak 10:1-12

† 18:16 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15. ‡ 18:18 Ngha ta 16:19, nda Yuhwana 20:23. § 18:35 Ngha ta 6:15.

¹ Manda kđiŋta Yesu ta tsa gwada ya, ka sli'afťa tsi ta hadika Galili ka laghwi ta hadika Zudiya ta 6la ghwa Zurden. ² Ka sli'afťa dāmgā rutut mistani. Ka mbambā tsi ta mnduha.

³ Ka gavadaghatá la Farisa da tsi, kabga ta kumay hēŋ ta tsanamťa matsavada. Ka hēŋ nda tsi mantsa: «Laviŋlava mndu ta ghziŋťa markwa taŋ, ka magamaga tsi ta dēr wati ma skwi tsi ra?» ka hēŋ. ⁴ Ka Yesu nda hēŋ mantsa: «Ta dzaŋa a kuni ta skwi ya nda vinda ma defteri nda ghu6a ra? “Ma zrafta inda skwi ná, zlagigiŋ zlaga Lazglafta ta i zgun nda marakw*.” ⁵ Ka Lazglafta mantsa: “Tsaya dza'a kēl zgun ka zlaŋťa i dani nda mani, ka laghwi da ndi'afťa vgha nda markwa taŋ, ŋa nzakway tsa hahēŋ his ya ka mndu turtuk†.” Mantsa ya tama, ⁶ nzēgla a hēŋ ka mnduha his wa, ama ka mndu turtuk nzakwa taŋ. Yaha mndu tama da dganatá skwi ya ndi'anaf Lazglafta,» ka'a. ⁷ Ka la Farisa nda tsi mantsa: «Kabgawu tama kēl Musa ka mnay kazlay: Ka ta ghziŋlay mndu ta markwa taŋ kati ná, vindanaftani ta đelewera ghziŋťani‡ kē'a 6a?» ka hēŋ nda tsi. ⁸ Ka Yesu nda hēŋ mantsa: «Tēŋa ta ghēŋa ghuni kēl Musa ka vlaghunatá tva ghziŋťa marakw. Ma zraftani ná, mantsa ya a nzakwani wa. ⁹ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, yaha mndu walaŋťa ghziŋťa markwa taŋ, ka taghēŋa hliri§ a tsi. Nzakwani ná, ka ghziŋghzla mndu ta markwa taŋ, ka klaftani ta sani kati ná, ta hliri tsa mndu ya nda tsa.»

¹⁰ Ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ka si mantsa ya ta magakwa skwi mataba i marakw nda zē'al kati ná, dēr kwal kul klay,» ka hēŋ. ¹¹ Ka Yesu nda hēŋ mantsa: «Inda mndu a dza'a laviŋťa ŋafťa tsa gwada ya wa, ba gwal ya vlaŋ Lazglafta ta mbrakwa ŋafťa kasi'i, ¹² kabga mamu gwal ya yaga lu ka ku6itik, mamu gwal ya psalaf mnduha nda psala, mamu gwal ta kwalaghutá klay, kabga gwada ta ga mghama Lazglafta guli. Mndu ya dza'a laviŋťa ŋafťa tsa gwada ya, ka ŋa tsi,» ka'a.

Fanaghata Yesu ta dzvu ta ghēŋa zwani
Mak 10:13-16, Luk 18:16-17

¹³ Tahula tsa, ka hladaghatá mnduha ta zwani kwitikw kwitikw da Yesu, ŋa fanaghatani ta dzvu ta hēŋ ka maga du'a ta ghēŋa taŋ. Ama ka pyē duhwalha Yesu ta mnduha. ¹⁴ Ka Yesu nda tsa duhwalha ya mantsa: «Zlaŋwazla ta zwani ka sagha hēŋ da i'i, ma pyē kuni ta hēŋ, kabga ŋa gwal ta gara vgha nda hahēŋ* na ga mghama Lazglafta,» ka'a. ¹⁵ Ka fafanaghatá Yesu ta dzvu ta ghēŋa tsa zwaniha ya. Tahula tsa, ka sli'afťa tsi ma tsa vli ya, ka laghwi.

Sana duhwal ka gadghēl
Mak 10:17-31, Luk 18:18-30

¹⁶ Va gi ka lagha sana mndu da Yesu, ka'a mantsa: «Malēma đā, nahgani skwi dza'a yu magata đina, ŋa nzakwa đā nda hafu ŋa kđekedzeŋ kawadaga nda Lazglafta na?» ka'a. ¹⁷ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu kēl ka ka đawihata ta ghēŋa ŋērma skwi na? Turtuktuk ŋērma ta nzakway ka Lazglafta. Ka ta kumay ka ta nzakwa gha nda hafu ŋa kđekedzeŋ kawadaga nda Lazglafta kati ná, snata gha ta zlahuhani,» ka'a. ¹⁸ «Wati zlahuha ya na?» Ka tsa mndu ya. Ka Yesu mantsa: «Yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghali, yaha ka da tsanavatá gwada ta mndu, ¹⁹ vla ta glaku ŋa i da gha nda ma gha, đvuđva ta mnda sēla manda va ghēŋa gha†,» ka'a. ²⁰ Ka tsa duhwal ya nda tsi mantsa: «Snasna yu ta inda tsaha ya demdem, nu ta pđakwani ŋa magagēlta đā na?» ka'a. ²¹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka ta kumay ka ta nzakwa gha hem‡ kati ná, la ka dzawiŋta ka ta inda skwa gha, ka daganafťa ka ta tsedani ta gwal ka pđu. Dza'a mutsay ka ta gadghēl ta luwa, tahula tsa ka sagha ka, ka dza'a ka mista đā,» ka'a. ²² Na snanťa tsa duhwal ya ta tsa gwada ya, ka 6asaftá tsi ta ŋuđuf ka sli'afťa ka laghwi, kabga gadghēl ya.

²³ Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, nda bla katakata ka lama mndu ta fafta ghēŋani ta gadghēl da ga mghama Lazglafta. ²⁴ Ka yu ta vrēglinťa mnaghunata na: Ta dēr

* 19:4 Ngha ta Zrafta 1:27 nda 5:2. † 19:5 Zrafta 2:24. ‡ 19:7 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. Nda Mata 5:31.

§ 19:9 Ngha ta 5:32. * 19:14 Ngha ta 18:3-5. † 19:19 Ngha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta zlahu 5:16-20, Zlahu 19:18.

‡ 19:21 Ngha ta 5:48.

laba ñalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mndu ta faftá ghəñani ta gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁵ Na sñan̄ta duhwalhani ta tsa gwada ya, ka ndərau' hən̄ katakata, ka hən̄ mantsa: «Ka si mantsa tsi, wa dza'a laviñta mutsaftá mbaku tama?» ka hən̄. ²⁶ Ka nghanavatá Yesu ta hən̄, ka'a mantsa: «Skwi nda bla da mnduha ya ná, bla a da Lazglafta wa,» ka'a.

²⁷ Gi tsau' ka piyer tsu'aghutá gwada, ka'a nda Yesu mantsa: «A'a! Ya wana añni, zlanavazla añni ta inda skwi, ka dza'a mista gha ya ní, kinawu kə'a dza'a magaku nda añni tama?» ka'a. ²⁸ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma mbədavaf̄ta§ inda skwi dza'azlay ná, dza'a nzafta ta dughurukwa glakwani na Zwan̄a mndu. Kaghuni gwal ta dza'a mista da ya guli, dza'a nzanzafta ta dughurukha ghwan̄p̄də his kaghuni, ña tsa guma ta ghəña mndəra la Isra'ila ghwan̄p̄də his guli. ²⁹ Dər wati ma mndu ta zlanavatá həgani, ka zwanamani a tsi, ka kwaghamani a tsi, ka dani a tsi, ka mani a tsi, ka zwanani a tsi, ka vwahani a tsi, ta ghəña gwada ta i'i ná, dza'a mutsay hən̄ ta dər̄məkātani, ka malaghuta a tsi, ña mutsay tan̄ ta hafu ña k̄d̄ekedzen̄ guli ta ghəñani. ³⁰ Ama nda ndəgha gwal ta nzakway tan̄tan̄, dza'a nzakway nda hul. Nda ndəgha gwal ta nzakway nda hul guli, dza'a nzakway tan̄tan̄,» ka'a.

20

Gwada ta ghəña kwalvaha ma vwaha inabi

¹ «Wya skwi ña gray nda ga mghama Lazglafta. Ka tsavagaptá sana zə'ala həga ma həgani, wrək sər̄dək, da zba gwal ña ksanaftá slna ma vwaha inabani. ² Ka dzraftá tsi nda tsa gwal ksa slna ya ta planatá hən̄ ka tseda vagha mndu* turtuk, ta vagha tan̄. Ka ghunaghatá tsi ta hən̄ da vwaha inabi. ³ Ka sli'iglaftá tsi wər̄ ta nzemndi təmbay gavzlañan̄, ka nghəglan̄tá tsi ta gwal ksa slna ta nzaku bətbət. ⁴ Ka'a nda hən̄ mantsa: “Lawa kaghuni guli da ksa slna ma vwaha inaba

da, dza'a plaghuna pla yu ta tseda ghuni manda ya ta raku,» ka'a nda hən̄. ⁵ Ka sli'aftá tsa gwal ksa slna ya ka laghwi da tsa vwaha inabi ya. Ka sli'iglaftá tsi guli wər̄ fitik ma ghəñ vli, mantsa guli ta fitik hawu, ka magata manda va tsaya guli. ⁶ Ka sli'iglaftá tsi guli beeghwa fitik, ka slanaghatá tsi guli ta sanlaha ma gwal ksa slna ta nzaku. Ka'a nda hən̄ mantsa: “Nya kəl kuni ka vaghay ta nzaku kul laghwi maga slna na?” ka'a nda hən̄. ⁷ Ka hən̄ nda tsi mantsa: “Had̄ mndu ta klaftá añni ña maga slna wa,» ka hən̄. Ka'a nda hən̄ mantsa: “Lawa kaghuni guli da maga slna ma vwaha da,» ka'a.

⁸ «Gahawu tama, “hagakhaga ta tsa gwal ta ksa slna ya, ka planata ka ta nisəla tan̄ ka zrafta ka nda tsa gwal ka kwanahani ya, ña kd̄in̄ta gha nda gwal tan̄tan̄,» ka tsa dani ma vwaha inabi ya nda kwalvani. ⁹ Ka lagha tsa gwal ta zraftá ksa slna beeghwa fitik ya. Ka vlan̄tá lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta hən̄. ¹⁰ Ka lagha gwal ta zraftá ksa slna tan̄tan̄. “Mali dza'a añni zlḡhay” ka hahən̄ si ta gray. Ama ka vlan̄tá lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta hən̄. ¹¹ Ta zlḡhə hən̄ ya, ta dza'a nda ñun̄uraku hən̄ ta ghəña tsa dan̄ahəga ya. ¹² Ka hən̄ mantsa: “Beeghwa fitik ta sagha nanaha na, awa† turtuktuk kwen̄kwen̄ maga hən̄ ta ksa slna ná, waka kagha planatá hən̄ guram nda ña añni na? Añni, hər̄fu hər̄fa ñni ta ksa slna tles fitik, ka vaghay ta maga slna ta fitik,» ka hən̄. ¹³ Ka'a nda hən̄ mantsa: “Gra da, nən̄bap a yu ta kagha wa. Ta tseda vagha mndu turtuk a dzrafta u nda kagha kay ra? ¹⁴ Zlḡha ta nisəla gha, ka sli'a ka. Manda va ya kuman̄ yu vlan̄ta yu ta tsa mndu ta sagha nda hul ya, manda va ña gha. ¹⁵ Laviñlava yu ta maga skwi manda ya kuman̄ yu nda tseda da, mantsa a kasi'i wa? Ari zdəgagha a wa a na skwi dina maga yu na ta wa ira gha na?” ka'a. ¹⁶ Tsaya tama ná, dza'a nzakway gwal nda hul, ka gwal tan̄tan̄. Ña nzakwa gwal tan̄tan̄, ka gwal nda hul,» ka Yesu sganaghata.

§ 19:28 Ngha ta Daniyel 7:14. * 20:2 Ngha ta Mata 5:26. † 20:12 Awa: Tsaya fitik maga mndu ta maga slna.

Mahkəna mnaŋta Yesu ta gwađa ta mtakwani nda sli'agaptani

Mak 10:32-34, Luk 18:31-34

¹⁷ Ka sli'aftá Yesu ka ŋlu ka dza'a da luwa Ursalima. Ta mbađa həŋ ta tvi, ka ksaghutá tsi ta tsa gwal ghwanpďə his ya, ka'a nda həŋ mantsa: ¹⁸ «Ndanana, wana mu ta ŋlu ka dza'a da luwa Ursalima. Dza'a ksafksa lu ta Zwanja mndu, ka vlanťá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ŋa tsanaghata taŋ ta guma dzata. ¹⁹ Dza'a vlanťla həŋ ta gwal kul haď ka la Yahuda, ŋa gagay tsaha ya, ŋa sləvay taŋ nda krupi, ŋa zlanťafta taŋ ta udza zlanťay. Bađu mahkəna fitik, ŋa sli'agaptani nda hafu ma mtaku,» ka'a.

Dawutá vla mani ma i Yakubu nda Yuhwana

Mak 10:35-45

²⁰ Tahula tsa, ka lagha mani ma zwana Zebedi nda zwanani. Ka tsələbata tsi ta kəmani ŋa dawa skwi da tsi. ²¹ «Nu ta kumə ka na?» ka Yesu nda tsi. «Wana na zwana da his na, sagha fitika ga mghama gha ya ná, ka mnata ka, ŋa nzata na zwana da na, nda ga zəghwa gha ya, nda ga zlađa gha ya, ka yu,» ka'a nda tsi. ²² «Sna a kuni ta skwi ta dawu kuni wa. Dza'a laviŋlava kuni ta sa leghwa tsa ghuya daŋwa dza'a yu ghuyay ya ra?» ka Yesu. «Dza'a say ŋni!» ka həŋ nda tsi. ²³ Ka Yesu‡ nda həŋ mantsa: «Mantsa nzakwani, dza'a say kuni ta tsa leghwa ghuya daŋwa da ya, ama ta ghəŋa gwađa ta nzaku nda ga zəghwi nda ya nda ga zlađa ná, i'i a dza'a mna tsaya wa. Da da dza'a vlanťá tsa vli ya ta gwal ya payanaf tsi ta həŋ,» ka'a.

²⁴ Snaŋta tsa pďakwa duhwalha ghwan ya ta tsa gwađa ya, ka basanavatá həŋ ta ŋuduf ta tsa zwanamaha his ya. ²⁵ Ka hagadaghatá Yesu ta həŋ, ka'a nda həŋ mantsa: «Nda sna kuni ná, ta gay mghamha ta ghəŋa mnduha ta má mgham mghama taŋ ta ghəŋa taŋ. Gwal dagaladagala guli, ta maray hahəŋ ta mbrakwa taŋ ta ghəŋa taŋ. ²⁶ Ama mantsa ya a nzakwani mataba kaghuni wa. Katək ná, ka ta kumay sani ta nzakway ka mali mataba ghuni ná, nzatani ka kwalva ghuni. ²⁷ Ala, ka dər wa ta kuma

nzakway ka mnda kla kəma mataba ghuni ya, nzatani ka vu'a ghuni. ²⁸ Manda va tsaya ná, sa a Zwanja mndu ŋa maganata lu ta slna wa. Ama sasa ŋa maganatá slna ta mnduha, ŋa vlatani ta hafani ŋa mbanaftá ndəghata mnduha§,» ka'a.

Mbambanafta Yesu ta ghulpata mnduha his

Mak 10:46-52

²⁹ Ta sabə i Yesu nda duhwalhani ma luwa Yeriku, ka sli'aftá dəmgə rutut mistani. ³⁰ Ta nzaku ghulpata mnduha his ta wa tvi. Ka snaťá həŋ ta labla Yesu nda ta tsa kə'a, ka dzatá həŋ ta lawlaw. «Mgham, Zwanja Dawuda! Tawa ta hidahida ta aŋni,» ka həŋ. ³¹ «Hafwa wa ghuni!» Ka tsa dəmgə ya, ka dawa həŋ. Ama ka sganaghatá tsa ghulpata mnduha ya ta dza lawlaw. «Mgham, Zwanja Dawuda! Tawa ta hidahida ta aŋni,» ka həŋ. ³² Ka sladavatá Yesu, ka hgadaghatá tsi ta həŋ. «Nahgani ta kumə kuni ta magaghunata da na?» ka'a nda həŋ. ³³ «Mghama da, gwananagwana ta iriha ŋni!» ka həŋ nda tsi. ³⁴ Ka ksanťá həŋ ta Yesu ka hidahida. Ka kasanťá tsi ta iriha taŋ. Ka gi nghanťá həŋ ta vli nzidid. Ka laghu həŋ mista Yesu.

21

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mak 11:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19

¹ Ta ghwan a i Yesu nda duhwalhani ka bhadaghata da luwa Ursalima wu, ndusa həŋ nda luwa Beslaze tavata ghwá Zaytuŋ*, ka ghunaftá Yesu ta gwal his mataba duhwalhani. ² Ka'a nda həŋ mantsa: «Lawala da a luwa ta kəma ghuni a. Ka bhadaghađa kuni, dza'a gi slanaghasla kuni hada ta hbatá mana kdih nda zwanani. Ka pligidaghata kuni ta həŋ. ³ Ka mamu mndu ta gwadgaghunata ta ghəŋani katsi ná, "Mgham ta kumay," ka kuni da zlghanaftá wani. Dza'a gi zlaghunanzla həŋ.»

⁴ Kəl tsaya ka nzakway mantsa ná, nda nza kabga ŋa dzanaghatá ghəŋa gwađa ya mna anabi Zakari kazlay:

‡ 20:23 Ngha ta Slna gwal ghunay 12:2. § 20:28 Ngha ta 26:28, nda 1 Timute. 2:6. * 21:1 Ngha ta Markus 11:1.

⁵ «Mnanawamna ta gwal ma luwa Siyuna, wa'a mghama gha ta sagha da kagha, leôtekw nzakwani katakata, ta sagha ta kđih, ta vuvu'ukwa kđih, ta nzakway ka zwaŋa kđih†,» ka'a.

⁶ Ka sli'aftá tsa duhwalha ya ka laghwi magata manda ya mnanaf Yesu ta hən. ⁷ Ka hlaktá hən ta tsa mana kđih ya nda zwaŋani, ka pghaftá hən ta lgutha taŋ ta hən, ka lafi Yesu nzafta tida. ⁸ Ka zlatatə ndəghata mnduha ta lgutha taŋ ta tvi. Sluhwa ŋa sanlaha ta patsay ka pghay ta tvi‡ guli. ⁹ Ka hlə gwal ta kəma Yesu nda gwal nda hulani tani ta wi, ka hən mantsa: «ŋa Zwaŋa Dawuda glaku, ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ta sagha ma hga Mgham Lazglafta! ŋa Lazglafta ta luwa\$ glaku!» ka hən.

¹⁰ Manda 6hadamta Yesu da luwa Ursalima, ka kbutá mnduha. «Wa na mndu na tama?» ka hən. ¹¹ Ka tsa dəmga mistani ya mantsa: «Anabi Yesu ta sabi ma luwa Nazaret ta hadika Galili ya,» ka hən.

Lama Yesu da həga Lazglafta

Mak 11:15-19, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22

¹² Ka lami Yesu da həga Lazglafta. Ka gh-zligiŋtá tsi ta inda gwal ta tsakala nda gwal ta skway tani ma tsa həga Lazglafta ya. Ka zlambidiŋtá tsi ta tabəla gwal mbədu, nda vla nzakwa gwal ta dzawaptá ghərbu'. ¹³ Ka'a nda hən mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Həga da ná, həga maga du'a ya kə'a, ka niŋtá kaghuni ka galigha la gənda*.»

¹⁴ Ka gavadaghatá gwal nda ghulpa nda gwal nda raghwa səla taŋ tavatani ma tsa həga Lazglafta ya. Ka mbambanaftá tsi ta hən. ¹⁵ Nghay la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta tsa mandərmima skwi ta magə Yesu, nda tsa hlawa zwani ma həga Lazglafta kazlay: «ŋa Zwaŋa Dawuda glaku!» kə'a ya ná, ka kuzlanaftá tsi ta hən ta ŋuduf. ¹⁶ Ka hən nda Yesu mantsa: «Nda sna ka ta na skwi ta mnə hən na

ra?» ka hən. «Aŋi! Nda sna yu,» ka Yesu nda hən. «Ta walaŋ a kuni ta dzaŋaftá tsa gwadaha ya ma deftera Lazglafta ra? Ka'a na: «Kagha ta payaftá zləzlvə kagha nda ma wa zwani nda ya nda ma wa zwana vzi'uwa, manda ya kumaŋ ka†,» ka'a.

¹⁷ Ka sli'aftá Yesu ka zlaŋtá hən ka saghwi ma tsa luwa ya, ka laghwi da luwa Betani ka hani tsi hada.

Ksi'afra Yesu ta sana ghuraf

Mak 11:12-14,20-24

¹⁸ Gasərdək ta vru Yesu ka dza'a da tsa luwa dagala ya, ka kuzlanaftá maya. ¹⁹ Ka nghanŋtá tsi ta fwa sana ghuraf ta wa tvi. Ka lagha tsi distani. Kə'a kə'a ná, sluhwa yeya dze'dze' tida. «Had ka dza'a walgaŋta yəglafta wu,» ka'a nda tsi. Gi hadahada dzuŋ ghwalatá tsa fu ya tsa. ²⁰ Kə'a ká tsa duhwalhani ya nghanata ghwalatá tsa fu ya ná, ka ndərmimi hən nda ndərmima. Ka hən mantsa: «Waka na ghuraf na gi ghwaluta hadahada kay ka na?» ka hən. ²¹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlghafzlgħa kuni ta Lazglafta nda ŋuduf dgaŋ a kuni ta ghən dekdek wu ka tsi ná, skwi magana lu ta na ghuraf na yeya a dza'a kuni magay wa: «Ama, sli'afslí'a hada ka vzamta ka ta vgha da drəf,» ka kuni dza'azlay nda ya ghwá ya ná, dza'a magaku manda va tsaya. ²² Inda skwi dza'a dawaŋta kuni nda zlghay nda ŋuduf nda ma maga du'a ná, dza'a mutsay kuni,» ka'a.

Wa ta vlaŋtá mbrakwa maga skwiha manda na?

Mak 11:27-33, Luk 20:1-8

²³ Ka lamə Yesu da həga Lazglafta ka taghə tsi ta skwi ŋa mnduha. Ka gavadaghatə la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu da dawaŋta da tsi. «Mutsu ga kagha ta na mbraku ta kəl kagha ka maga na skwiha na na? Wa ta vlaghata na mbraku na?» ka hən. ²⁴ Ka Yesu nda hən mantsa: «Mamu skwi turtuktuk dza'a dawaŋta yu da kaghuni guli. Ka zlghidifzlgħa kuni ta wani katsi, dza'a mnaghunamna yu ta vli

† 21:5 Ngha ta Zakari 9:9. ‡ 21:8 Ngha ta 2 Mghamha 9:13. § 21:9 Ngha ta Zabura 118:25-26, Zabura 118:25.

* 21:13 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmiya 7:11. † 21:16 Ngha ta Zabura 8:3. ‡ 21:25 Ngha ta 3:6.

ta mutsu yu ta na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na. ²⁵ Wa ta ghunafta Yuhwana ɲa maga batem# na? Lazglafta re, ari mnduha a na?» ka'a nda həŋ. Ka laghu heŋ da dzray mataba hahəŋ hahəŋ.

Ka həŋ mantsa: «“Ka Lazglafta ta ghunafta Yuhwana ka mu,” nu kwal kuni kul zlglafta ɓa? ka'a dza'azlay nda amu. ²⁶ Ala, ka “mnduha ta ghunafta” ka mu guli, ta zləŋay mu ta mnduha guli, kabga klafkla həŋ demdem kazlay: Anabi Yuhwana kə'a.» ²⁷ Ka həŋ nda Yesu tama mantsa: «Sna a aŋni ka wa ta ghunafta wu,» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «I'i guli ná, haɗ yu ta mnaghunata ka wa ta vlihata na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na wu,» ka'a.

Gwada ta ghəŋa zwanaha his

²⁸ Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «Kinawu ka kaghuni ta ndanay na? Mamu sana mndu his zwanani. Ka'a nda sani taŋtaŋ mantsa: “La ka dza'a ka da maga slna ma vwaha inaba u sagəŋ,” ka'a nda tsi. ²⁹ “La a yu wu,” ka'a. Tahula tsa, ka ndanglaptá tsi ka sli'afɗa ka laghwida da vwah. ³⁰ Ka mnanatá dani ta tsa sana zwan ya manda va tsaya guli. “Aray, ta dza'a yu da,” ka'a. Tahula tsa, ka kwalaghuta tsi. ³¹ Wati mataba tsa zwanaha his ya, ta magata skwi ya kumə da taŋ ná?» ka Yesu nda həŋ. «Tsa taŋtaŋ ya ya,» ka həŋ. Ka Yesu nda heŋ tama mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, dza'a tinlaghutinla gwal tska dzumna nda mi'a hliri ta lami da ga mghama Lazglafta ka kaghuni. ³² Wya saghasa Yuhwana mnda maga batem da kaghuni, ka maraghunatá tsi ta tvi tɗukwa, ka kwalaghutá kuni ta zlglafta. Ama ka zlglaftá gwal ta tska dzumna nda mi'a hliri. Kulam nda va tsa nghanɗa ghuni ya tani, mbəɗanaf a kuni ta nzakwa ghuni ka zlglafta wa,» ka Yesu nda həŋ.

Mahdihdi ta ghəŋa gwal ta hwa vwaha inabi

Mak 12:1-12, Luk 20:9-19

³³ «Ka mnaghunamna yu ta sana mahdihdi ɓa: Mamu sana mndu ta ɲabaftá fwa inabiha ma vwahani. Ka ɲamtá tsi ma

muhul. Ka laptá tsi ta ghurum ɲa ditsa yakwani. Ka baghatá tsi ta vli ɲa nzagata ka nghanɗ. Tahula tsa, ka fanamtá tsi ma dzvu ka haya ta gwal hva. Ka sli'afɗa tsi ka laghwida dista luwa. ³⁴ Magatá fitika ɗaga yakwani, ka ghunafta tsi ta kwalvahani da tsa gwal hva ma tsa vwah ya, ɲa mutsanafta taŋ ta ɲani ma ɗagata yakwa tsa inabi ya. ³⁵ Ama, ka valaftá tsa gwal hva tsa vwaha inabi ya ta tsa kwalvaha ya. Ka ɗgaptá həŋ nda ɗga ta sani ka dzata həŋ nda dza ta sani. Ka zlərtsatá həŋ nda zlərtsa ta sani. ³⁶ Ka ghunglaftá tsi ta sanlaha ma kwalvahani ka malaghuta mbsaka tsaha taŋtaŋ ya. Ka maganatá tsa gwal hva tsa vwah ya ta hahəŋ guli manava ɲa tsahaya. ³⁷ Kɗavaktani, ka ghunədanaptá tsi ta həŋ ta vərɗa ɲani ma zwan nda mnay kazlay: Dza'a vlanɗla həŋ ta glaku ta zwanɗa ɗa kə'a. ³⁸ Na nghanɗ tsa gwal hva fwa inabi ya ta lagha tsa zwan ya, ka həŋ mataba taŋ mantsa: “Wana tsa mndu dza'a za həga ya kay. Sawa, ka dzata mu! ɲa zay mu ta həgani,” ka həŋ. ³⁹ Ka valaftá həŋ tida. Ka tshidinɗa di'ɲ nda tsa vwah ya, ka dzata.

⁴⁰ «Baɗu da saghər tsa dani ma inabi ya ní, kinawu kə'a dza'a magay nda tsa gwal hva tsa vwaha inabi ya na?» ka Yesu nda həŋ. ⁴¹ «Dza'a pslapsla ta tsa ghwadakha ya, ksantɗa a həŋ ka hidahida wa. ɲa klaftani ta tsa vwaha inabani ya ka fanamta ma dzvu ka haya ta sanlaha ma gwal hva. ɲa vlay tsahaya ɲani nda fitikani ta ɲani mataba ɗagata yakwa tsa fwa inabi ya,» ka həŋ.

⁴² Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «Ta walaŋ a kuni ta dzaŋafta skwi vindaf lu ma defteri ra?

“Tsa pala wuɗidin gwal ba həga ya, tsaya ta nuta ka vərɗa palaka tughwa həga. Tsaya ná, Lazglafta ta ɗvaftá nzakwani mantsa.

Nda nza ka mazəmzəm ta wa ira amu*.”

⁴³ «Tsaya kəl yu ka mnay ɲa ghuni kazlay: Dza'a klaghukla lu ta ga mghama Lazglafta da kaghuni ɲa vlanɗá mndəra mnduha dza'a snanatá gwadani ɗina kə'a ya. ⁴⁴ [Tsa mndu dza'a zləmbafta ta tsa pala ya, dza'a hurɓə hurɓa. Ala, ka tsa pala ya ta

zləmbanaghatá mndu katsi, dza'a hu'anap hu'a† nǝrdək ta tsa mndu ya.]»

⁴⁵ Na snanata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la Farisa ta tsa mahdihda Yesu ya, ka graftá həŋ kazlay: Ta ghəŋa taŋ ta gwada tsi ta tsa gwada ya, kə'a. ⁴⁶ Ka zbə həŋ ta ksafatá Yesu. Ama ka zləŋaftá həŋ ta dəmga, kabga klafkla dəmga ta Yesu ka anabi.

22

Mahdihdi ta ghəŋa kla makwa

Luk 14:15-24

¹ Ka Yesu mnəŋlanatá həŋ nda mahdihdi mantša: ² «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mgham ta payaftá skwa zay ma klay zwanjani ta makwa. ³ Ka ghwanafatá tsi ta kwalvahani ŋa hagaktá gwal hagan tsi ŋa za tsa skwa zay ya, ama ka kwalaghuta tsahaya ta sagha. ⁴ Ka ghunglafta tsi ta sanlaha ma kwalvaha ŋa dza'a "mnanatá tsa gwal hagan tsi ya nda mnay kazlay: Ndanana ná, ndusa skway zay kə'a. Pslap-sla yu ta slaha da, nda rina fisika da nda uwasla nda uwasla, nda paya inda skwi, saghawasa da za skwa zay ma vla kla makwa," ka'a nda həŋ. ⁵ Ndanəŋ a tsa gwal hagan lu ya wa. Ta laghu ya da vwahani, ta laghu ya da tsakalani, ⁶ ta valafta sanlaha ta tsa kwalvaha ya ka ganaptá iri ta həŋ, ka pslatá həŋ. ⁷ Ka kuzlanafatá tsi ta ŋuduf ta mgham, ka ghunadaptá tsi ta sludzihani zadanatá ta tsa gwal ta pslatá tsa mnduha ya ka driŋtá luwa taŋ. ⁸ Tahula tsa, ka'a nda kwalvahani mantša: "Wana nda paya skwa zaya kla makwa. Tsa gwal si hagan lu ya, raŋ ta həŋ a zay wa. ⁹ Lawala ta madədga tviha, ka hagakta kuni ta inda mndu dza'a guyunja kuni da na vla za skwa zay na," ka'a nda həŋ. ¹⁰ Ka sli'afat tsa kwalvahani ya ka laghwi ta tvi. Ka tsakaktá həŋ ta inda mndu ya guyun həŋ. Nda ghwadaka mnduha tani, nda nərma mnduha tani, ka ndəghanafatá həga ma tsa vla kla makwa ya.

¹¹ «Ka lamə mgham da nghanaghatá tsa gwal hagak lu ya. Ka nghanatá tsi ta sana mndu kul hadlguta kla makwa tida. ¹² Ka'a nda tsi mantša: "Ari gra! Waka kagha sami

da na həga na kul hadlguta kla makwa ta kagha na?" ka'a nda tsi. Sew, sna a tsa mndu ya ta skwi ŋa mnay wa. ¹³ Ka mgham nda kwalvahani mantša: "Habafwa haba ta dzvuhani nda səlahani, ka klafta kuni ka wudidinja dzibil da grum, ka tawa tsi ta taw, ka hpada sli'injani* hada," ka'a. ¹⁴ Tsaya tama ná, dagala hagatani, ama ki'a yeya dagatani,» ka Yesu sganaghata.

Nda ra ka pla dzumna ŋa mgham Sezar ra?

Mak 12:13-17, Luk 20:20-26

¹⁵ Mbadaka la Farisa ka tskavata ka dzrafta ka həŋ dza'a ksafatá Yesu nda gwada dza'a sabi ma wani. ¹⁶ Ka ghunafatá həŋ ta sanlaha ma duhwalha taŋ kawadaga nda mnduha Hiridus slanaghatá Yesu. Bhadaghata taŋ, ka həŋ nda Yesu mantša: «Mghama da, nda sna ŋni kazlay: Ta mnay kagha ta kahwathwata kə'a. Skwi ta kumə Lazglafta ta magay mu ta taghə kagha kahwathwata ŋa mnduha. Had kagha ta zləŋa ira mndu wu, kabga gala a kagha nda gala ta mndu wa. ¹⁷ Mnəŋnamna ta ŋa gha ma ndanu. Nda ra re, ari ra a wa'a ka pla dzumna ŋa mgham Sezar na?» ka həŋ.

¹⁸ Tsaw nda sna Yesu ta tsa ghwadaka ndana taŋ ya. Ka'a nda həŋ mantša: «Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Kabgawu ta kəl kuni ka dzəgha i'i na? ¹⁹ Marihawa tsa kwaβu ta kəl lu ka pla dzumna ya,» ka'a. Ka klanaktá lu ta tsa kwaβu† ya. ²⁰ Ka'a nda həŋ mantša: «Ŋa wa na fwatu nda hgu ta na kwaβu na ná,» ka'a. ²¹ «Ŋa mgham Sezar ya,» ka həŋ. «Ka mantša tsi ya ní, vlanjwavlə ta mgham Sezar ta ya ta nzakway ka ŋa mgham Sezar. Vlanjwavlə guli ta Lazglafta ta ya nzakway ka ŋa Lazglafta,» ka'a. ²² Snaŋta taŋ ta tsa gwada ya, ka ndərmim həŋ nda ndərmima. Ka zlanavatá həŋ ta Yesu ka laghwa taŋ.

Gwada ta sli'agapta ma mtaku nda hafu
Mak 12:18-27, Luk 20:27-40

²³ Badu va tsaya, ka laghala Sadukiya, tsa gwal ta mnay kazlay: Had lu dza'a sli'agapta ma mtaku wu kə'a ya slanaghata Yesu. ²⁴ Ka həŋ nda Yesu mantša: «Mghama da, ka Musa na: "Ka mtumta mndu ta kul yatá tsi ta zwanj katsi, klay zwanjani ta tsa

* 22:13 Ngha ta Mata 8:12. † 22:19 Ngha ta Mata 20:2.

wadgani ya ka markwa taŋ ɲa yanatani ta zivir ta tsa zwanamani ta mtuta‡ ya,” ka’a. ²⁵ Tsaw mamu sana mndu da aŋni ndəfáŋ zwanani. Ka klaftá mali ta marakw, ka mtuta tsi ta yana a lu ta zwan wa. Ka wunanaghatá sagəŋani ta tsa marakw ya. ²⁶ Ka mtutá tsa mahisa zwan ya guli, ya a ta zwan wa. Ka klafta ma hkən, ha ka klafta mandəfáŋ, hađ ya ta yatá zwan ma həŋ nda tsi wa. ²⁷ Tahula rwuta taŋ demdem, ka mtuta tsa marakw ya guli. ²⁸ Bađu sli’agapta dza’a sli’agapta gwal nda rwa ma mtaku nda hafu ní, wati dza’a nzakway ka zə’ala tsa marakw ya mataba tsa zwaniha ndəfáŋ ya, ya wya klukla həŋ demdem ka marakw na?» ka həŋ. ²⁹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta nanay kuni ta ghəŋa ghuni, kabga sna a kuni ta skwi nda vinda ma defteri nda ghuḅa wa. Sna a kuni guli ta mbrakwa Lazglafta wa. ³⁰ Bađu sli’agapta dza’a sli’agapta lu ma mtaku ná, hađ lu dza’a kləgəltá vgha ɲa nzakway ka marakw nda zə’al wa. Dza’a nzakway lu ta nzaku tavata Lazglafta manda duhwalha Lazglafta. ³¹ Gwada ta ghəŋa sli’agapta ma mtaku ná, ta dzaŋaf a kuni ma defteri ta tsa gwada Lazglafta ta manay kazlay: ³² I’i Lazglafta Abraham, i’i Lazglafta Izak, i’i Lazglafta YakubuṢ ka’a ya ra? Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wu, Lazglafta gwal nda hafu ya,» ka’a. ³³ Snaŋta mnduha ta tsa tagha skwani ya, ka ndərmim həŋ nda ndərmima katakata.

Wati mali mataba zlahuha na?
Mak 12:28-34, Luk 10:25-28

³⁴ Na snaŋta la Farisa kazlay: Hanafha Yesu ta wi ta la Sadukiya ka’a, ka tskavatá həŋ. ³⁵ Lagha sani mataba taŋ ta nzakway ka mndu ta tagha zlahu ɲa mnduha, ka kuma tsanamtá matsavada ta Yesu. Ka’a nda tsi mantsa: ³⁶ «Mghama dá! Wati mali mataba zlahuha na?» ka’a nda tsi. ³⁷ Ka Yesu nda tsi mantsa: «“Dvuđva ta Mgham Lazglafta gha nda hyahya ɲuđufa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana* gha.” ³⁸ Tsahaya mali mida, tsahaya taŋtaŋta zlahu guli. ³⁹ Mamu mahisani manda

tsaya guli: “Dvuđva ta sləvda gha manda va ghəŋa gha†” ka’a. ⁴⁰ Inda zlahu Musa, nda inda skwi ta taghə la anabi ná, ta tsa zlahuha‡ his ya sladafta həŋ,» ka’a.

Daway ta ghəŋa i Kristi nda Dawuda
Mak 12:35-37, Luk 20:41-44

⁴¹ Mbađaka la Farisa ka tskavata hada tavata Yesu. Ka Yesu nda həŋ mantsa: ⁴² «Kinawu ka kaghuni ta ndanay ta ghəŋa Kristi na? Zwanə wa ya na?» ka’a. «Zivra Dawuda ya,» ka həŋ nda tsi. ⁴³ Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «Waka Dawuda mnay nda ma mbrakwa Sulkum nda ghuḅa kazlay: Mgham ka’a ɓa? Ya wya ka Dawuda na:

⁴⁴ “Ka Mgham nda Mghama dá na: Sawi nzata nda ga zeghwa dá, ha ka nanafta dá ta ghumaha gha ka skwa ta diŋlay səla ghaṢ”, ka’a.

⁴⁵ «Ka si “Mghama dá”, ka Dawuda ta hgay ya ní, waka Kristi dza’a nzakway ka zivrani tama?» ka’a.

⁴⁶ Trid, traptra dər wa ta zlghanaftá wi. Daga bađu tsa, hađ mndu ta walglaŋta dawutá vli da tsi wa.

23

Nzakwa la mali ta ghəŋa dina la Yahuda
Mak 12:38-39, Luk 11:43,46, 20:45-46

¹ Tahula tsa, ka Yesu nda dəmga nda ya nda duhwalhani tani mantsa: ² «Dzaŋanaghatá gwal tagha zlahu, nda la Farisa na tsislanaptá zlahu Musa ta mnduha. ³ Tsaya tama ná, nda ra ka snanata ghuni ta həŋ, ka magay ghuni ta inda skwi ta mnaghunata həŋ. Nziya nza tsi ná, yaha kuni da magay manda ya ta magə hahəŋ, kabga hađ hahəŋ ta magay manda va ya ta mnata həŋ wa. ⁴ Ta hbafhba həŋ ta huzla ndəgaku ka fanaghatá mnduha, ama va a hahəŋ ta ksəŋta dər nda wa ndəfiŋa dzva taŋ wa. ⁵ Inda slna ta magə həŋ ná, ta magay həŋ ɲa nghan wa ira mnduha. Mantsa ya ná, ɓərzləzla ka hahəŋ ta mbaghaftá ɲa taŋ ayaha ta funta ta wa bizlbizla kuma, nda ya ta dzvu. Zutut ka həŋ ta zlaŋtá dzva lguta* taŋ. ⁶ Vli nda paya ta kəma ɲa taŋ ta

‡ 22:24 Ngha ta Zrafta 38:8, nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6. † 22:39 Ngha ta Zlahu 19:18. ‡ 22:40 Ngha ta Mbsak 15:38-41.

§ 22:32 Ngha ta Sabi 3:6, 15-16. * 22:37 Ngha ta Vrafta Ngha ta 7:12. § 22:44 Ngha ta Zabura 110:1. * 23:5

zbay ɲa nzakwa taɲ ma fitika za skwa zay ta badawa. Vli nda paya ta kəma guli ta zbə həɲ ɲa nzakwa taɲ ma həga tagha skwa la Yahuda. ⁷ Ta kumay həɲ ta ganaghata mnduha ta zgu ta həɲ ma vla tsakata vgha mnduha, ka hga həɲ ka “maləm.” ⁸ Ama kaghuni ya, ma đvaf kuni ta hga kaghuni ka maləm. Turtuktuk Maləma ghuni. Kaghuni ná, la zwanama kuni. ⁹ Ma hga kuni ta mnda səla ta ghəɲa hadik ka “Da” kabga turtuktuk Da ghuni ta nzakway ta luwa. ¹⁰ Ma đvaf kuni ta hga kaghuni ka “mali,” kabga turtuktuk Mala ghuni ta nzakway ka Kristi. ¹¹ Ka kwalva ghuni ká mali mataba ghuni nzakway. ¹² Inda mndu ta kapanaftá ghəɲani ná, dza’a dzaganadza lu. Inda mndu ta hanaganatá ghəɲani guli ná, dza’a kapanafkapa lu,» ka’a.

*Daɲwa ɲa gwal tagha zlahu nda la Farisa
Mak 12:40, Luk 11:39-52, 20:45-47*

¹³ «Daɲwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Mbadá ka kuni ka hanaftá tgha ga mghama Lazglafta ta mnduha. Lamə a vərda kaghuni wu, zlanəɲ a kuni ta tvi ta gwal ta kuma lami guli wa.

¹⁴ «Daɲwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Kaghuni ta hluguduntá skwa mi’a wadgu. Ka va slrintá maga du’a ɲa nghay wa ira mnduha. Tsaya tama dza’a kəl lu ka tsaghunaghatá guma ka malaghutá mbraku†.

¹⁵ «Daɲwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Ta wawaku kuni ka ra vli ta drəf nda ya ta hadik ɲa mutsaftá dər mndu turtuk ɲa da dina ghuni. Ka mutsafmutsa kuni, ɲa niɲta ghuni ka mnda nzakway ma duda vu ka malaghutá ɲa ghuni mantsa ya mantsa ya his.

¹⁶ «Daɲwa ɲa ghuni gwal nda ghulpa ta kla gwal nda ghulpa. Ka kuni ta mnay tazlay na: “Ka wadawada mndu ta wadu nda həga Lazglafta ná, bla a tsaya wa. Ama

ka wadawada mndu ta wadu nda dasu ma həga Lazglafta katsi ná, nda nza tkwe’ ka magatani ta skwi wada tsi ɲa magay ya, ka kuni.” ¹⁷ La rghaha, gwal nda ghulpa! Wati mali mida? Mal dasu re, ari mal həga Lazglafta ta nanaftá dasu ka skwi nda ghuḅa ya a ka na? ¹⁸ Ka kuni guli ná, “ka wadawada mndu ta wadu nda gwir ná, bla a tsaya wa. Ama ka wadawada mndu ta wadu nda skwi ya vlan tsi ta Lazglafta ta gwir ná, nda nza tkwe’ ka magatani ta tsa skwi wada tsi ɲa magay ya,” ka kuni. ¹⁹ Ghulpata mnduha! Wati mali mida. Skwi ya kəl lu ka mbəhata nda tsi re, ari gwir ta nanaftá skwa mbəhu ka skwi nda ghuḅa ya a ná? ²⁰ Wya tsi, mndu ta wada ta wadu nda gwir ná, wadawada ta wadu nda skwi tida tani. ²¹ Mndu ta wada ta wadu nda həga Lazglafta ná, wadawada ta wadu nda Lazglafta ta nzaku mida ya tani. ²² Mndu ta wada ta wadu nda luwa ná, wadawada ta wadu nda dughurukwa nzakwa Lazglafta, nda Lazglafta ta nzaku‡ tida ya tani.

²³ «Daɲwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Ta ɲavaɲa kuni ka vla zaka nidališ, ka zluntá mali ma skwi ma zlahu ta nzakway ka nzaku tdukwa, nda maga zdaku, nda nzaku ka ɲərma. Tsahaya skwi ma ɲa magay nda kwal kul zanaptá sanlaha ma skwiha. ²⁴ Gwal ta kla gwal nda ghulpa kuni! Ta dizapɖiza kuni ta imi ɲa klinɲa miyaunɲ mida, ka laghwa ghuni da ndutá ɲalibwa.

²⁵ «Daɲwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Hula leghwa ta sa imi nda hliba ɲa ghuni ta laghwi da mbazinta, ama ma huḁani, nda ndəgha nda skwa ghala ghuni nda ya nda skwiha zla’uwa kuni. ²⁶ La Farisa ghulpata mnduha! Tinəl ma ka kuni ghuḅintá huḁa leghwa nda hliba, kada nzakwa hulani nda ghuḅa.

²⁷ «Daɲwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Manda kulu ɓap lu ka ɲusliɲ nzakwa ghuni. Ká

† 23:14 Ngha ta Markus 12:40. ‡ 23:22 Ngha ta Isaya 66:1, nda Mata 5:34. § 23:23 Ngha ta Zlahu 27:30, nda Vrafta ta Zlahu 14:22.

ka nda dinakwani nda ta hulani, ama nda ma hudani ná, tskata ghudzifa gwal nda rwa, nda ya nda rwata nɔ́ɔ́ak yeya mida. ²⁸ Manda va tsaya kaghuni guli. Ta nghadaghatá mnduha ta kaghuni ná, manda skwi tɔ́ukwa nzakwa ghuni. Ama ta ghɔ́ɔ́a madgwirmadgwir, nda kwal kul sna gwada da Lazglafta yeya ma kaghuni.

²⁹ «Danwa ɔ́a ghuni gwal tagha zlahu ɔ́a mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Ta baba kulu kuni ɔ́a la anabi, ta pgha rka kuni ta kula gwal ta snanatá gwada Lazglafta. ³⁰ Ka kuni ta mnay ná, “ka má si mamu aɔ́ni ta fitika dzidzíha ɔ́ni ná, ma gwafta a aɔ́ni ta wi nda hɔ́ɔ́ ka pslatá la anabi wu, ka kuni.” ³¹ Ma tsa mnay ta mnɔ́ kuni mantasa ya ná, maraɔ́mara kuni kazlay: Zivra tsa gwal ta zadanatá la anabi ya kuni kɔ́a. ³² Dina tsa, lawa ta kɔ́ma ta kɔ́ma nda maga tsa ghwadaka slna zlaf dzidzíha ghuni ya! ³³ Nahadíkha! Mndɔ́ra la mupuha! Had wa ghuni ɔ́a ndapta ma tsa guma nda vu ya wa. ³⁴ Tsaya tama ná, dza'a ghunaghunafghuna yu ta la anabi, nda gwal nda dífil da hɔ́ɔ́, nda gwal tagha zlahu. Dza'a pslata nda psla kuni ta sanlaha, dza'a zlenjafta nda zlɔ́ɔ́a kuni ta sanlaha, dza'a slɔ́vapta nda slɔ́va kuni ta sanlaha ma hɔ́ɔ́a tagha skwa ghuni, dza'a zbinzba kuni ta hɔ́ɔ́ ma inda luwaha, ka giri ɔ́a taɔ́. ³⁵ Tsaya tama, ta ghɔ́ɔ́a ghuni dza'a vrafta usa gwal tɔ́ukwa psla kuni. Zrafta ta Abel mndu tɔ́ukwa, ha ka sagha ta dzata dza kuni ta Zakari zwanja Baraki, ya dza lu ma takataka vli nda ghuɔ́a ma hɔ́ɔ́a Lazglafta nda gwir* ya. ³⁶ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a vrafta ta ghɔ́ɔ́a gwal ta na fitik na inda tsaya,» ka'a.

*Gwada Yesu ta ghɔ́ɔ́a Ursalima
Luk 13:34-35*

³⁷ «Aya Ursalima! Aya Ursalima! Kagha ta pslatá la anabi, kagha ta pslata nda pala ta gwal ghunadagha Lazglafta. Nda kɔ́a fitika zbanja da ta tskanatá zwana gha manda mana ghatalakw ta tskanatá nduɔ́ukhani ma zlambakhani ya, ama ka kwalaghuta kuni. ³⁸ Ndana tama,

zlaghunanzla lu ta hɔ́ɔ́a ghuni ka kufik†. ³⁹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had kuni dza'a nghɔ́ɔ́lantá i'i wa, ha ɔ́a mnay ghuni dazlay kazlay: Tfawi ta ghɔ́ɔ́a mndu ta sagha ma hga Mgham‡ Lazglafta kɔ́a,» ka'a.

24

*Gwada ta ghɔ́ɔ́a tasiɔ́ta hɔ́ɔ́a Lazglafta
Mak 13:1-2, Luk 21:5-6*

¹ Mbadá Yesu ka sabi ma hɔ́ɔ́a Lazglafta, ka sli'i. Ka lagha duhwalhani tavatani ɔ́a maranata batá hɔ́ɔ́a Lazglafta. ² Ka Yesu nda hɔ́ɔ́ mantasa: «Nda ngha kuni ta inda ya nzakwani ya ki'e? Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a tasiɔ́tasa lu ta indani demdem. Had nzugwatá pala sani ta sani, dza'a pɔ́data wa,» ka'a.

*Ma kɔ́aku kɔ́akwa ghɔ́ɔ́a hadik ka sagha
Mak 13:3-13, Luk 21:7-19*

³ Ka sli'aftá Yesu ka laghwi nzata ta ghwá Zaytuɔ́. Ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka nzata hɔ́ɔ́ nda ghɔ́ɔ́a taɔ́ kawadaga nda tsi. Ka dawantá hɔ́ɔ́ da tsi: «Mnaɔ́namna ka yawu dza'a magakwa tsa skwi ya. Kinawu ka ɔ́ni dza'a snantá fitik dza'a kɔ́l ka ka sagha, nda fitika kɔ́akwa ghɔ́ɔ́a hadik na?» ka hɔ́ɔ́. ⁴ Ka Yesu nda hɔ́ɔ́ mantasa: «Dasuwa ka kuni, yaha lu da nanaghunafgha. ⁵ Wya nda ndɔ́gha mnduha dza'a klafta hga da ka sagha: “I'i Kristi,” ka hɔ́ɔ́ dza'azlay ɔ́a nanaghata taɔ́ ta ndɔ́ghata mnduha. ⁶ Dza'a nda sna kuni ta gwada ta vulu ma vliha ndusa ndusa nda ya ma vliha di'ɔ́ɔ́ di'ɔ́ɔ́. Dasuwa ka kuni, yaha ɔ́uɔ́ufa ghuni tɔ́u, kabga nda nza tkwe' ka magakwa inda tsa skwiha ya. Ama tsaya a kɔ́akwa ghɔ́ɔ́a hadik wa. ⁷ Dza'a vulay sana luwa ta vulu nda sana luwa. Dza'a vulay sana mgham ta vulu nda sana mgham. Dza'a slasla maya ma sana vliha. Dza'a gigɔ́avafgigɔ́a hadik. ⁸ Inda tsa skwiha dza'a magaku ya ná, dza'a nzakway manda zlrakwa ɔ́asa yaku.

*Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu
Mak 13:14-23, Luk 21:20-24*

⁹ «Dza'a vlavla lu ta kaghuni ma dzvu ɔ́a mnduha, ɔ́a gaghunaptá iri. Dza'a pslapsla

* 23:35 Ngha ta Zrafta 4:8, nda 2 Krunik 24:20-22. † 23:38 Ngha ta Irmija 22:5. ‡ 23:39 Ngha ta Zabura 118:26.

lu ta kaghuni guli. Dza'a husanhusa kuni ta inda mndera mnduha ta ghəŋa hadik kabga gwada ta i'i. ¹⁰ Ta ghəŋa tsaya tama, nda ndəgha gwal dza'a zlanavatá zlgħay nda ŋudufa taŋ. Dza'a skwapskwa sani ta sani, ta husantá sani ta sani. ¹¹ Nda ndəgha ghwadaka anabiha dza'a sagha ŋa nanaghata taŋ ta ndəghata mnduha guli. ¹² Ta dza'a sgaku nda sga maga ghwadaka skwi, dza'a vyaku nda vya d̄vu ma ŋudufa ndəghata sanlaha ma gwal zlgħay nda ŋuduf. ¹³ Ama mndu ta su'af̄ta ha ka lagha ta kdavaktani, dza'a mbaku. ¹⁴ Dza'a mnay lu ŋa mnduha ta ghəŋa hadik demdem ta tsa Lfida Gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta ya, ŋa snan̄ta gwal kul snan̄ta Lazglafta. Tahula tsaya tama, ŋa sagha fitika gwada ta kdakwa ghəŋa hadik.

Dza'a ghuyay mnduha ta dan̄wa
Mak 13:14-23, Luk 21:20-24

¹⁵ «Tsaya tama, ka nda ngha kuni ta sana "ghwadaka manzakdaway ta vla mbida" manda ya mnə anabi Daniyel*, fa lu ma vli nda ghuḅa ya, dina ka snan̄ta mndu ta dzan̄ay.

¹⁶ «Ma tsa fitik ya, ka hwaya gwal ta hadika Zudiya ta hwaya ta ghwá. ¹⁷ Ka ta ghəŋa həga nda dədəma mndu, yaha ləglami nda ma həga da hla huzla mida, ka hwaya tsi ta hwaya. ¹⁸ Ka ma vwah mndu, yaha da vrəgalta dzagha da hla lguthani. ¹⁹ Dan̄wa taŋ ŋa mi'aha nda huḁi nda ya nda mi'aha nda zwan̄ ta ghuva taŋ ma tsa fitik ya. ²⁰ Ka ndəḅa kuni ta dzvu yaha tsa fitika hwaya ghuni ya da nzakway ma fitika mazlam, nda ya bac̄u sabat, ²¹ kabga dagala ghuya dan̄wa dza'a slaku ma tsa fitik ya. Ta walan̄ a mndərga ghuya dan̄wa manda tsaya ta slata ka yawu fata ghəŋa hadik wa. Had mndəra tsaya dza'a sləglata† guli wa. ²² Ka má had̄ ka Lazglafta ta htanaktá tsa fitik ya wu, ma had̄ mndu dza'a ndapta wa. Ama kabga gwal ya zabap tsi, ka htanaktá tsi ta tsa fitik ya.

²³ «Ka ka mndu nda kaghuni mant̄sa: "A! Wana Kristi hadna." "A! Wa a hada a," ka'a ná, yaha kuni da tsu'af̄ta.

* **24:15** Ngha ta Daniyel 9:27 nda 11:31 nda 12:11. † **24:21** Ngha ta Daniyel 12:1. ‡ **24:29** Ngha ta Isaya 13:10, nda 34:4, Izekiyel 32:7, Yuwel 2:10, 3:4. § **24:30** Ngha ta Daniyel 7:13. * **24:31** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 30:4, Zakari 2:10, Nehemi 1:9.

²⁴ Ya dza'a sli'agaghasli'a ghwadaka krista nda ghwadaka anabiha, ŋa magay taŋ ta skwa mandərmimiha nda mazəməmha katakata ŋa nana mndu, ka ta magaku tsi, nda gwal dagap Lazglafta tani. ²⁵ Wya mnaghunamna yu ta tseke'luwa.

²⁶ «Ka ka lu nda kaghuni mant̄sa: "A! Wa a Kristi ta wa mtak kə'a," yaha kuni da dza'a. "A! Wana difaghuta hadna kə'a," yaha kuni da zlgħafta. ²⁷ Sagha dza'a sagha Zwan̄a mndu ná, dza'a sagha manda wudakwa luwa nda ma mndəra luwa, ka ranaf̄ta vli kutsuk ma mndəra luwa ya, dza'a nzakwa tsi. ²⁸ Ma vli dər ga mbla skwi ya ná, hada dza'a tska gugzlum ta vgha.

Dza'a vragavra Zwan̄a mndu
Mak 13:24-27, Luk 21:25-28

²⁹ «Gi tahula fitika tsa ghuya dan̄wa ya, gi tdik dza'a nzata fitik, had̄ tili dza'a tsuwadakgəltá vli wu, dza'a rkaga rka tek-watsa ta luwa, dza'a gigdavafgigda‡ skwiha nda mbra nda mbra ta luwa. ³⁰ Ma tsaya tama dza'a ngha lu ta saha zwan̄a mndu ta luwa ŋa wahay mnduha ta ghəŋa hadik ka wahu, ŋa nghay taŋ ta Zwan̄a mndu ta saha ta luwa ma ghwayak nda inda mbrakwani, nda inda glakwani§. ³¹ Na ghunaftani ta duhwalha Lazglafta ŋa vyata taŋ ta duli ta taw katakata, ŋa tsakakta taŋ ta gwal ya dagap tsi ta slərpa luwa fwad̄, sli'aftani ta mndəra luwa dikw dista luwa*.»

Tagha skwi ta ghəŋa ghuraf
Mak 13:28-31, Luk 21:29-33

³² «Mamu skwi ŋa taghay ghuni ma nza-kwa ghuraf. Ka nda sta ghuraf ta dakudaku sluhwa tida katsi, nda sna kuni kazlay: Ndusa duwiŋ tama kə'a. ³³ Manda va tsaya guli ná, ka nda ngha kuni ta inda tsa skwiha ya, grafwa gra kazlay: Ndusa Zwan̄a mndu, manda skwi ta watgha nza-kwani kə'a. ³⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ta sagha tsa skwiha ya ná, rwuta a na mnduha ta na fitik na demdem wa. ³⁵ Dza'a lula luwa nda hadik, ama gwada da ná, walan̄ta a ta luta wa.»

Nzawanza hzleŋa
Mak 13:32-37, Luk 17:26-30,34-36

³⁶ «Tsa gwada ta ghəŋa fitik ya dza'a magaku tsa skwiha ya, nda ya ka ta wati luwa tsi ya ná, had' mndu nda sna wa. Dər duhwalha Lazglafta, dər Zwan, sna a wa. Da turtukwani yeya nda sna. ³⁷ Ma tsa fitik dza'a sagha Zwanja mndu ya ná, manda va skwi ta luta ma fitika Nuhu ya dza'a magakwa tsi. ³⁸ Manda va ya ma tsa fitik ma kdaku tsa ima mabudbud' ya dza'a nzakwa tsi, laghula mnduha da hamta' ghəŋ ma za skwi, nda ya ma sasaku. Laghula həŋ da hamta' ghəŋ ma kla makwa, nda valantá kwagha tan' ŋa zə'al, ha ka sagha fitik kəl Nuhu ka lamə da kwambalu†. ³⁹ Had' sana skwi ndanaŋ həŋ wu, ha ka sagha ima mabudbud' hlaghatá həŋ demdem‡. Badu tsa fitik dza'a sagha Zwanja mndu ya ná, manda va tsaya dza'a magakwa tsi. ⁴⁰ Ma tsa fitik ya, ta maga slna mnduha his ma vwah, ŋa klanaghutá sani ka zlanavata sani. ⁴¹ Mi'aha his ta hu'u ta buna, ŋa klanaghuta sani ka zlanavata sani. ⁴² Ka si mantša tsi, nzawanza hzleŋa, kabga sna a kuni ta tsa fitik dza'a kəl mghama ghuni ka sagha ya wa. ⁴³ Wya skwi dīna ŋa sŋaŋta ghuni: Ka má nda sna danahəga ta fitik má dza'a lamə ghali da həgani ná, má dza'a nzanza hzleŋa, má zlanata a ta ghali ka lamani da həgani wa. ⁴⁴ Tsaya tama ná, nzawanza kaghuni guli nda payatá vgha, kabga ma tsa fitik kul faftá kuni ta ghəŋ ya, dza'a sagha Zwanja mndu.

Nərma kwalva ya nda hida

Luk 12:41-48

⁴⁵ «Wa na nərma kwalva nda hida fanam danahəgani ma dzvu ta inda gwal ksanata slna, ŋa nghaptani ka həŋ ka dgayni ta skwa zay ŋa tan' nda fitikani na na? ⁴⁶ Rfu ŋa tsa kwalva dza'a sagha danahəgani slanaghata ta magaymagay ta tsa slna ya. ⁴⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a fanamfa danahəgani ta inda gadghəlani ma dzvu. ⁴⁸ Ala, ka ghwadaka kwalva tsi, «saghata a danahəga da misim-misim wu» ka'a dza'azlay ma ghəŋani, ⁴⁹ ŋa liŋtani ta psła grahani ta ksə həŋ slna ka skwa turtuk. Ŋa laghwani zazakwani, ka sasakwani kawadaga nda gwal ghwayaku.

⁵⁰ Nda sagha danahəgani slanaghata dluk ma fitik kul faftá tsi ta ghəŋ, nda ya ka ta wati luwa tsi, sna a wa. ⁵¹ Dza'a dgapdga danahəgani, ŋa tsanaghatani ta guma kawadaga nda la ghwadak, ŋa taway tsa kwalva ya ta taw, ka hpada sli'injani§ hada,» ka'a.

25

Gwada ta ghəŋa ku'aha ghwan

¹ «Ma tsa fitik ya, dza'a gray lu ta ga mghama Lazglafta nda sana ku'aha ghwan ta klaftá pitirla tan' ka dza'a da gəma zwanja midzi. ² Mataba tan', hutaf gwal kul hidaku, hutaf gwal nda hida. ³ Ta klafta tsa ku'aha kul hidaku ya ta pitirla tan' ná, tana a həŋ ta rdī ŋa sgay da tsa pitirla tan' ya wa. ⁴ Ama tsa ku'aha nda hida ya, tana'atá hahəŋ ta rdī ma hwarak ŋa sgay da ŋa tan'. ⁵ Ka gərdatá zwanja midzi ka sagha misimmisim. Ka zunur hani ta həŋ, ka pslatá hani ta həŋ demdem.

⁶ «Ma takala tama, ka gugudatá lu: «Wa'a zwanja midzi kay ta sagha! Lawala da gmay,» ka lu. ⁷ Ka sli'avatá tsa ku'aha ya demdem ta hani, ka sganaghatá vu ma pitirla tan'. ⁸ Ka tsa ku'aha kul hidaku ya nda tsaha nda hida ya mantša: «Tan'afwata ta na rdá ghuni na, wana na ŋa ŋni ma pitirla na ta mtaku,» ka həŋ. ⁹ Ka tsaha nda hida ya mantša: «Kay! Slaghwa a ka dgay mu wa, lawala da gwal ta dzawapta, ka skwakta kuni ta ŋa ghuni,» ka həŋ. ¹⁰ Ta laghu hahəŋ da skwa rdī ya ná, ta bhagaghatá zwanja midzi. Ka lamə tsaha nda hba vgha tan' ya kawadaga nda tsi da həga kla makwa, ka hawutá lu ta tgha. ¹¹ Bats nzda tama, ka vraktá tsa ku'aha ya. Ka həŋ mantša: «Mghama da, mghama da! Gunan'aguna ta watgha,» ka həŋ. ¹² Ka'a nda həŋ mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, sna a yu ta kaghuni wu,» ka'a. ¹³ Ka Yesu sganaghata mantša: «Nzawanza hzleŋa, kabga sna a kuni ta tsa fitik ya, ka ta wati luwa tsi wu,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəŋa kwalvaha hkən

Luk 19:11-27

† 24:38 Ngha ta Zrafta 6:9–7:6. ‡ 24:39 Ngha ta Zrafta 7:7-24. § 24:51 Ngha ta Mata 8:12.

¹⁴ «Manda va tsaya ná, dza'a gray lu ta ga mghama Lazglafta nda sana mndu ma sli'ani dista luwa, ka hagaftá tsi ta kwalvahani, ka dganaftá tsi ta gadghəlani ta hən ma dzvu. ¹⁵ Ka klaftá tsi ta talaŋ* hutaf, ka vlačá sani. His kə'a klafta ka vlačá sani. Pal kə'a klafta guli ka vlačá mahkənani. Taáta mbrakwa taŋ kə'a dganaftá hən. Ka sli'aftá tsi ka laghwi. ¹⁶ Ka gi sli'afta tsa ta zlglaftá talaŋ hutaf ya da tsakala nda tsi, ka zanaghatá tsi ta ndeli ka talaŋ hutaf guli. ¹⁷ Ka sli'aftá tsa ta zlglaftá talaŋ his ya guli ka laghwi da tsakala, ka zanaghatá tsi ta ndeli ka talaŋ his guli. ¹⁸ Tsa ta zlglaftá talaŋ turtuk ya, ka laghu tsi da lapta ghurum ma hadik, ka difanatá tsa tseda daŋahəgani ya.

¹⁹ «Nzdavanzdá lu katakata tama, ka vraktá daŋahəga tsa kwalvaha ya dzagha. Ka daw tsi da hən ta skwi maga hən nda tsa tsedani ya. ²⁰ Ka lagha tsa ta zlglafta talaŋ hutaf ya, ka kladanaghata nda talaŋ hutaf guli. Ka'a mantsa: "Mghama dá, talaŋ hutaf vliha ka, wana zanaghata yu ta ndeli ka talaŋ hutaf guli," ka'a. ²¹ Ka daŋahəgani nda tsi mantsa: "Dina tsa, nərma kwalva ka! Manda va tsa nzakwa gha ka nərma mndu ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavla yu ta skwi dagala. Saghusa gha da rfu kawadaga nda i'i," ka'a. ²² Ka lagha tsa ta zlglaftá talaŋ his ya guli, ka kladanaghata nda sana talaŋ his. Ka'a mantsa: "Mghama dá, talaŋ his vliha ka, wana zanaghata yu ta ndeli ka talaŋ his guli," ka'a. ²³ Ka daŋahəgani nda tsi mantsa: "Dina tsa, nərma kwalva ka. Manda va tsa nzakwa gha ka nərmani ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavla yu ta skwi dagala guli. Saghusa gha da rfu kawadaga nda i'i," ka'a. ²⁴ Tahula tsa, ka lagha tsa ta zlglafta talaŋ turtuk ya guli. Ka'a mantsa: "Mghama dá, nda sna yu kazlay: Nda bla gwada ta kagha kə'a. Ta tskay ka ta skwi ta vwah ma vli kul sləgadata ka. Ta hlay ka guli ta skwi ma vli kul vihaná ka. ²⁵ Ka zləŋaftá yu ta zləŋ, ka laghu yu da difanatá tsa talaŋa gha ya ma hadik. Wana tsi, kla ta skwa gha," ka'a. ²⁶ Ka daŋahəgani nda tsi

mansta: "Kagha ná, ghwadaka kwalva ka, yađi. Ka si nda sna ka kazlay: Ta tskay yu ta skwi ta vwah ma vli kul sləgadata yu, ta hlay yu ta skwi ma vli kul vihaná yu kə'a ya ní, ²⁷ má fafa ka ta tsa tseda dá ya ma banđi†, ma na vragaghata dá na ná, má saghasa yu da kla skwa dá nda imi ta ghəŋani. ²⁸ Kləgadanaghwakla ta tsa talaŋ ya, ka gwanavata kuni ta tsa nda talaŋ ghwan ya," ka'a.

²⁹ «Mantsa ya ná, nja mndu mamu tsi da tsi, ta sganaghata lu ta skwi nja nzakwani dagala da tsi. Ama mndu ya kul had tsi da tsi ya, kləgadanaghutá va tsa kwitikwatani da tsi ya. ³⁰ Klafwa kla ta tsa ghwadaka kwalva ya ka wudidinta kuni dzibil da grum, ka dza'a tsi taw, ka hpađa tsi ta sli'inani‡ hada,» ka'a.

Dza'a sasa Zwanja mndu da tsa guma

³¹ «Bađu sagha dza'a sagha Zwanja mndu ma glakwani kawadaga nda inda duhwalha Lazglafta ná, dza'a nzafnza ta dughurukwa glakwani. ³² Dza'a tskanatska lu ta inda mndəra mnduha ta ghəŋa hadik ta kəmani, nja dganatani ta sanlaha nda sanlaha manda ya ta dganata mnda nŋa rini ta tuwak nda gu ya. ³³ Nja pghatani ta tuwak nda ga zeghwani, pghaha ta gu nda ga zlađani. ³⁴ Ka mgham dza'azlay nda tsaha nda ga zeghwani ya mantsa: "Saghawasa, kaghuni gwal tfanagha Da dá ta wi ya. Tsu'awa tsu'a, ta za mgham ya payaghunaf Lazglafta daga ma zlafta ghəŋa hadik ya. ³⁵ Ma fitika dzay maya ta i'i, vlihavla kuni ta skwa zay. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tidiftá kuni ta imi nja say. Nzanza yu ka matbay, ka tsu'aftá kuni ta i'i. ³⁶ Ma nzakwa dá ka fərđi'u, sudidiva suda kuni ta lgut. Ma nzakwa dá kul dughwanaku, nghapnŋa kuni ka i'i. Ma nzakwa dá ma gamak, nghadighanŋa kuni," ka'a. ³⁷ Ka tsa gwal ta snatá gwada Lazglafta ya dza'azlay mantsa: "Yawu nghaná nni ta kagha ta dzə maya, ka vlaghatá nni ta skwa zay? Yawu nghaná nni ta kagha ta dzə ndala, ka taghaftá nni ta imi nja say? ³⁸ Yawu nghaná nni ta kagha ka matbay, ka tsu'aftá nni

* **25:15** Talaŋ: Tsaya tsedi ta klaftá zlibi hutaf. † **25:27** Banđi: Tsaya vla pgha tseda mnduha ma luwa. ‡ **25:30** Nŋa ta Mata 8:12.

ta kagha? Yawu nghan̄ta ɲni ta kagha ka fər̄di'u ka sudāvaghatā ɲni ta l̄gut? ³⁹ Yawu nghan̄ta ɲni ta kagha kul dughwanaku? Yawu nghan̄ta ɲni ta kagha ma gamak ka lagha ɲni nghaghata?" ka həŋ ⁴⁰ Ka Mgham dza'azlay mant̄sa: "Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, inda fitik ya maga kuni ta tsa skwiha ya ɲa zwanama dá gwal ya nda hta katakata ya ná, magihatá i'i kuni nda tsa."

⁴¹ «Tahula tsa, ka'a dza'azlay nda tsa gwal nda ga zlaḅani ya mant̄sa: "Laghwala tavata i'i, kaghuni gwal ksi'af Lazglafta. Lawala da həga vu ya ɲa kdekedzen̄, payaf lu ɲa i halaway nda duhwalhani. ⁴² Ma fitika dzay maya ta i'i, vliha a kuni ta skwa zay wa. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tidif a kuni ta imi ɲa say wa. ⁴³ Nzan̄za yu ka matbay, tsu'af a kuni ta i'i wa. Ma nzakwa dá ka fər̄di'u, sudidiva a kuni ta l̄gut wa. Ma nzakwa dá kul dughwanaku nda ya ma nzakwa dá ma gamak guli, nghadigha a kuni wu," ka'a. ⁴⁴ Ka həŋ dza'azlay guli na: "Mghama dá, yawu nghan̄ta ɲni ta kagha ta dzə maya? Yawu nghan̄ta ɲni ta kagha ta dzə ndala? Yawu nzata ka ka matbay? Yawu nghan̄ta ɲni ta kagha ka fər̄di'u? Yawu nghan̄ta ɲni ta kagha kul dughwanaku? Yawu nghan̄ta ɲni ta kagha ma gamak kul kataghata ɲni na?" ka həŋ. ⁴⁵ Ka Mgham dza'azlay nda həŋ mant̄sa: "Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda fitik ya kul maganatā kuni ta tsa skwiha ya ɲa gwal ya nda hta katakata ya, ɲa dá kwalaghuta kuni ta magay nda tsaya." ⁴⁶ Na sli'a tsaha ya da vla ghuya dāŋwa ɲa kdekedzen̄, ta sli'i gwal ta snatá gwadā Lazglafta da vla hafu ɲa kdekedzen̄§ guli,» ka'a.

26

Dzrawi ɲa dzatá Yesu

Mak 14:1-2, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53

¹ Manda kd̄iŋta Yesu ta inda tsa gwadaha ya, ka'a nda duhwalhani mant̄sa: ² «Nda sna kuni kazlay: Ta his fitik ka skala Pak kə'a, ɲa vlatá Zwan̄a mndu ɲa zləŋafta,» ka'a.

³ Ka tskavatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu mataba mnduha ma dáḅa həga ga mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta hgə lu Kayifa ya. ⁴ Ka dzraftá həŋ ta ksaf̄tá Yesu ma difa ma difa ɲa dzata. ⁵ Ama ka həŋ mant̄sa: «Yaha da nzakway badu fitika skala Pak tama, kabga yaha da sli'anaf̄tá ɲudufa mnduha,» ka həŋ.

Pghəganata sana marakw ta rāi ta Yesu ma ghəŋ

Mak 14:3-9, Yuh 12:1-8

⁶ Ta nzaku Yesu ma həga ga Simuŋ, sana mndu nda rda mndu tida ma luwa Betani, ⁷ ta za skwa zay həŋ, ka lagha sana marakw tavata Yesu nda klatá hwaraka albastra nda ndəghatani nda urdi ya nda bla dzvani. Ka pghəganatá tsi ma ghəŋ. ⁸ Nghay duhwalhani ta tsa skwi ta magə tsa marakw ya, zdəgana a ta həŋ wa. «Kabgawu ta kəl lu ka badza skwi manda na na? ⁹ Skwi ma ɲa skwapta na urdi na ka tsemi dagala, ka daganaf̄tá la ka p̄du ná,» ka həŋ. ¹⁰ Snan̄ta Yesu ta tsa gwadā tan̄ ya, ka'a nda həŋ mant̄sa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ghuya dāŋwa ɲa na marakw na na? Dina skwi magiha tsi ta i'i. ¹¹ Kawadaga a kaghuni* nda la ka p̄du inda fitik wu ra? Ama i'i ná, gdavata a yu kawadaga nda kaghuni inda fitik wa. ¹² Nana pghata urdi pghidigha tsi na ná, paya i'i ɲa dza'a da kulu† ya. ¹³ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma inda vli dza'a mnə lu ta na Lfidá Gwadā na ta ghəŋa hadik tender ná, dza'a gdagdá lu ta rusa skwi maga na marakw na ɲa havay,» ka'a.

Kurata Zudas ta dza'a skwaptá Yesu

Mak 14:10-11, Luk 22:3-6

¹⁴ Ka gi sli'af̄ta sani mataba duhwalhani ta hgə lu ka Zudas Iskaryut, ka laghwi slanaghata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta. ¹⁵ Ka'a nda həŋ mant̄sa: «Nu dza'a vlihata kuni ka vlaghunavla yu ta Yesu na?» ka'a. Ka vlan̄tá həŋ ta suley hkən mbsak.‡ ¹⁶ Daga ma tsa fitik ya, ka zbə tsi ta tvi ya nda ra ɲa vlatani ta Yesu.

§ 25:46 Ngha ta Daniyel 12:2. * 26:11 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 15:11. † 26:12 Ngha ta Markus 14:8. ‡ 26:15 Ngha ta Zakari 11:12.

Payafita Yesu ta skwa zaya skala Pak
Mak 14:12-21, Luk 22:7-14,21-23, Yuh 13:21-30

¹⁷ Bađu tantanja fitika skala buradi kul had is mida, ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ga ta kuma ka ta payaghafta ŋni ta vla skwa zaya skala Pak na?» ka hən. ¹⁸ Ka'a nda hən mantsa: «Lawala da huda luwa, ka lagha kuni da sana mndu. Ka kuni dza'azlay nda tsi na: "Wana ndusakndusa fitika da, ga ghuni dza'a za yu ta skwa skala Pak kawadaga nda duhwalha da, ka Mghama ŋni, ka kuni dza'azlay,"» ka'a. ¹⁹ Ka laghu duhwalhani magata manda va ya mnana Yesu ta hən. Ka payafta hən ta skwa zaya skala Pak.

Mamu sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i, ka Yesu

²⁰ Gahawani, ka nzata Yesu kawadaga nda duhwalhani ghwanpda his ka za skwa zay. ²¹ Ta zə hən ta tsa skwa zay ya, ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sani mataba ghuni dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha,» ka'a nda hən. ²² Rmasas ka vgha inda tan. «I'i a wu su'u ní Mghama da! I'i a wa su'u ní Mghama da!» ka inda hahən. ²³ Ka'a nda hən mantsa: «Tsa mndu tsghada ŋni da hlibaš ka guram nda tsi ya, tsa mndu ya dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha. ²⁴ Dza'a laghulani Zwanja mndu manda ya nda vinda ma gwada Lazglafta ta ghəŋani*. Ama danwa ŋa mndu dza'a vlatá Zwanja mndu ma dzvu ŋa mnduha. Ta dran ya má kwal lu kul yatá tsa mndu ya,» ka'a. ²⁵ Ka Zudas dza'a vlatá ma dzva mnduha ya guli mantsa: «Ari i'i a ní Mghama da?» ka'a. «Manda va ya mna kagha nda wa gha,» ka Yesu nda tsi.

Skwa zay na slu'uvgha da, ka Yesu
Mak 14:22-26, Luk 22:14-20, 1Kwa 11:23-25

²⁶ Ta za skwa zay hən, ka klafta Yesu ta buradi. Tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka ɓlanaptá tsi ka vlanjá duhwalhani. Ka'a mantsa: «Zlghawazlgha ka za kuni. Nanana ná, slu'uvgha da ya,» ka'a. ²⁷ Ka klafta tsi ta leghwa ima inabi guli. Tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka vlanjá tsi ta

hən. Ka'a mantsa: «Sasa'awasasa kaghuni demdem, ²⁸ kabga nanana ná, usa da ya, usa slərba zughu† dza'a pghinta lu ŋa pla dmakwa ndəghata mndu. ²⁹ Ka yu ta mnaghunata ná, had yu dza'a səglantá na ima inabi na wu, ha ka sagha fitik ya dza'a kəl yu ka səgəltá lfidani kawadaga nda kaghuni ma ga mghama Da da,» ka'a.

Dza'a zlidivazla ka, ka Yesu nda Piyer
Mak 14:27-31, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38

³⁰ Tahula fafanafta tan ta laha skala Pak, ka laghu hən ta ghwá Zaytuŋ. ³¹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ta na rvidik gita'una, dza'a hwayaghuhwaya kuni ka zlihata. Ka lu vindafta ma defteri Lazglafta na: Dza'a dzadza lu ta mnda ngha tuwak, ŋa gazlata tuwakha demdem ta bra‡.

³² Ama tahula sli'agapta da ma mtaku, dza'a tinlaghutinla yu ta ɓhata ma Galili ka kaghuni,» ka'a.

³³ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər ma dza'a hwayaghuhwaya lamndu ka zlavaghata ná, had i'i dza'a walanja hwayaghuta ka zlavaghata wu,» ka'a. ³⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ta va na rvidik gita u na, ma kdaku vazak ka wahata, dza'a mnamna ka hkən səla kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu nda tsi. ³⁵ «Dər ŋa mtuta da kawadaga nda kagha tsi, had yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka Piyer. Manda va tsaya ka inda sanlaha ma duhwalhani mnata guli.

Maga du'a Yesu ma Getsemene
Mak 14:32-42, Luk 22:39-46

³⁶ Ma va tsaya, ka ɓhadaghatá i Yesu nda duhwalhani da sana vli ta hgə lu ka Getsemene. Ka'a nda duhwalhani mantsa: «Nzawanza hadna ta labə yu da maga du'a hada a,» ka'a.

³⁷ Ka klana'ata tsi i Piyer nda tsa zwana Zebedi his ya mistani. Ka tdata ŋudufani ka ksay ka zləŋ. ³⁸ Ka'a nda hən tama mantsa: «Tdatda ŋudufa da manda skwi dza'a dzihata. Nzawanza hadna, ka nzata kuni ndiri kawadaga nda i'i,» ka'a. ³⁹ Zadaptani daw' ta kəma, ka zləmbatá tsi ka mbumba, ka maga du'a. Ka'a mantsa: «Da da, ka

§ 26:23 Ngha ta Markus 14:20. * 26:24 Ngha ta Zabura 22:2-19, nda Isaya 53. † 26:28 Ngha ta Sabi 24:8, nda Irmija 31:31-34. ‡ 26:31 Ngha ta Zakari 13:7.

ta magaku tsi, di'injindi'ina ta na leghwa ghuya danwa na nda i'i. Nziya nza tsi ná, manda ya ta kumə i'i a wu, manda ya ta kumə kagha,» ka'a.

⁴⁰ Ka sli'aftha tsi ka vradaghata slanaghatá duhwalhani, pslapsla hani ta hən. Ka'a nda Piyer mantša: «Trapta ghuni ta nzata ndiri kawadaga nda i'i dər ka awa turtuk tsa ra? ⁴¹ Nzawanza ndiri ka ndəba kuni ta dzvu, kada nən̄ta kuni ta skwi dza'a dzəghaghunata. Ta kumay kuni ta maga skwi dina mndani, ama had mbrakwa slu'uvgha ghuni wu,» ka'a.

⁴² Ka zəgladapta tsi daw' ka mahis, ka ndəbəgəltá dzvu, ka'a mantša: «Da da, ka va a ka ta di'inaghuta na leghwa ghuya danwa na nda i'i wu katsi, ka nda nza tsi n̄a say da ná, ka maga tsi manda ya kuman̄ ka,» ka'a.

⁴³ Ka vrəglagaghatá tsi ka sləglanaghatá hən ta hani, nda ghərba hən da hani.

⁴⁴ Ka zləglan̄tá tsi ta hən ka zəgladapta daw', ka ndəbəgəltá tsi ta dzvu ka ma hkən, ka vrəglan̄tá tsi ta va tsa gwadaha mna tsi ya. ⁴⁵ Ka vrəgladaghatá tsi da tsa duhwalhani ya, ka'a nda hən mantša: «Tata hana ghuni kuni ta mbi'a vgha ghuni ba? Daswa ka kuni tama tsa, wana nda maga fitik dza'a kəl lu ka vlata Zwan̄a mndu ma dzva gwal dmaku. ⁴⁶ Sli'afwasli'a mbadma. Wa'a tsa mndu ta vlatá i'i n̄a dzata ya ta sagha,» ka'a.

Ksaftá Yesu n̄a dza'a dzata

Mak 14:43-50, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12

⁴⁷ Tata tsa gwada ya i Yesu, nda bhakta Zudas ta nzakway tekw mataba duhwalha ghwan̄pdə his ya. Kawadaga hən nda ndəghata mnduha nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak, ghunaf la mali ta ghən̄a gwal dra skwi n̄a Lazglafta nda la galata mndu mataba mnduha.

⁴⁸ Mnanafmna Yuda ta nzakway dza'a vlata ya kə'a dza'a magay nda tsi, ta hən. «Tsa mndu dza'a yu brusata ya ná, ya vani tsaya, ka ksa kuni.» ⁴⁹ Na gi ndusadaghatani tavata Yesu, ka'a mantša: «Zgu tsa n̄a gha Mghama da,» ka'a ka gi brusay. ⁵⁰ «Gra da, maga ta skwi sagha ka magay,» ka Yesu nda tsi.

Ka gi sli'adaghata tsa mnduha ya, ka pghaftá vgha tida ka ksafta. ⁵¹ Gi fay, tshagaptsha sani ma duhwalha Yesu ta kafayani, gi tay, tsaghuta sləmən̄aŠ sani ma kwalva mali ta ghən̄a gwal dra skwi n̄a Lazglafta. ⁵² Ka Yesu nda tsi mantša: «Vradanamvra ta kafaya gha da kupakani. Inda gwal ta kla huzla vulu ná, tsa huzla vulu ya dza'a zadana ta hən guli. ⁵³ Ka kagha ta gray ná, laviñ a yu ta hgan̄ta Da da, n̄a gi ghunigihatani ta bra sludza duhwalha Lazglafta ta malaghuta ghwan̄pdə his ra? ⁵⁴ Kinawu tama dza'a nzakwa dzata ghən̄a skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta ta mnay kazlay: Mantša ya dza'a magakwa tsi kə'a ya?» ka'a.

⁵⁵ Ma va tsa fitik ya, ka Yesu nda tsa mnduha ya mantša: «Nya n̄a sagha ghuni da ksa i'i nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak, manda skwi n̄a ksa gənda na? Inda fitik yu ta nzaku kawadaga nda kaghuni ta tagha skwi ma həga Lazglafta, ksaf a kuni ta i'i wa. ⁵⁶ Kəl na skwiha na ka magaku ná, nda nza n̄a dzanaghata ghən̄a skwi ya vindaf la anabi ma deftera Lazglafta,» ka'a. Ka gi hwayaghutá* inda duhwalha Yesu krawats ka zlanavata.

Yesu ta kəma guma

Mak 14:53-65, Luk 22:54-55,63-71, Yuh 18:13-14,19-24

⁵⁷ Ka klaghatá tsa gwal ta ksafta ya ta Yesu da mali ta ghən̄a gwal dra skwi n̄a Lazglafta ta nzakway ka Kayifa, ma vla tskatá vgha gwal tagha zlahu n̄a mnduha nda la galata mndu ya tani. ⁵⁸ Mbadaka Piyer ka dza'a ta hulani ta hulani, ha ka lami da daɓa həga ga tsa mali ta ghən̄a gwal dra skwi n̄a Lazglafta ya. Ka nzamtá tsi mataba la kwalva ka nghan̄a ka kinawu kdavaktani.

⁵⁹ Ka zbə la mali ta ghən̄a gwal dra skwi n̄a Lazglafta, nda inda gwal tsa guma, ta tsanavatá ghwadaka gwada ta Yesu prək ka dzata. ⁶⁰ Trid, mutsaf a hən wa. An̄ mndani, nda ndəgha tsakalawiha ya hladagha† lu. Ma kdavaktani, ka lagha sana mnduha his da mnay: ⁶¹ Ka na mndu na ná, laviñlava yu ta tasiñtá na həga Lazglafta na, ka

§ 26:51 Ngha ta Yuhwana 18:26. * 26:56 Ngha ta 26:31. † 26:60 Ngha ta Zabura 27:12, nda 35:11. ‡ 26:61 Ngha ta Yuhwana 2:19.

bəgladafta da bađu mahkən‡, ka'a. ⁶² Ka sli'aftha mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka'a nda Yesu mantša: «Zlgha a ka ta wani ra? Nu ta mnə na mnduha na ta kagha na na?» ka'a. ⁶³ Pslaf a Yesu ta wani wa. Ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda tsi mantša: «Nda həga Lazglafta nda hafu mida, ta dawa yu da kagha, zlghidifzlgha ta wani. Kagha Kristi ta nzakway ka Zwaŋa Lazglafta ra?» ka'a. ⁶⁴ Ka Yesu nda tsi mantša: «Manda va ya mna kagha nda wa gha. Ka yu ta sgaghunaghata ta ghəŋani ná, daga ndanana, dza'a nda ngha kuni ta Zwaŋa mndu ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta ta mbruta, dza'a nda ngha kuni ta sahani ma kusay ta luwaŠ guli,» ka'a.

⁶⁵ Lagha tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ya ka kuhintá lgut ta vghani. Ka'a mantša: «Ya wana kwara ta kwarakwara ta ghəŋa Lazglafta. Mndəra wati gwada ya ta psəgəlta mu, ya wana nda sna sləməŋa ghuni ta kwarakwara ya kwara tsi na?» ⁶⁶ Kinawu ka kaghuni ta gray na?» ka'a. «Nda ra ka dzata* na mndu na,» ka həŋ hlafta wi.

⁶⁷ Ka gi tafə həŋ ta sərdək ma kuma ŋa Yesu, ka dəŋəzl sanlaha, ta dgharu† ya laha. ⁶⁸ «Ka si Kristi ka ná, tsatsaftsatsa ka waya ta dza kagha,» ka həŋ.

Wadutá vla Piyer

Mak 14:66-72, Luk 22:56-62, Yuh 18:25-27

⁶⁹ Ma tsa fitik ya, ta nzaku Piyer ma bli ma daḅa tsa həga ya. Ka lagha sana kwalva ka marakw slanaghata. «Kagha guli ná, si ka kawadaga kagha nda tsa Yesu mnda la Galili ya,» ka'a nda tsi. ⁷⁰ Əŋ, ya'! «Sna a yu ta skwi ta kumə ka ta mnay wu,» ka'a ta kəma mnduha demdem.

⁷¹ Tahula tsa, ka sli'aftha tsi ka nzata ma dzuguva watgha. Ka nghanťá sana kwalva ka marakw guli. «Si ka kawadaga na mndu na nda Yesu mnda la Nazaret,» ka'a nda tsa gwal hada ya. ⁷² Əŋ, ya'! «Sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka'a ka wadgəlta.

⁷³ Bats nzda, ka gavanavatá tsa gwal ma tsa vli ya ta Piyer, ka həŋ nda tsi mantša:

«Dər ki tsi, tekw kagha mataba tsa mnduha ya, ta tsatsaku ta lwa gha,» ka həŋ nda tsi. ⁷⁴ «Kusekw!» ka Piyer ka waday. «Ka ksi'afksi'a Lazglafta ta i'i ka tsakalawa da tsi. Sna a yu ta na mndu na wu,» ka'a. Gi ka wahatá vazak. ⁷⁵ Ka gi havaktá Piyer ka gwada ya si mnana Yesu kazlay: Ma kdaku vazak wahata ná, dza'a mnay ka hkən səla kazlay: Sna‡ a yu ta tsa mndu ya wu kə'a ya. Ka gi sli'aftha tsi ka laghwi dzibil ka hərḅa taw.

27

Kladaghatá Yesu ta kəma Pilatus

Mak 15:1, Luk 23:1-2, Yuh 18:28-32

¹ Tsadakwa vli gasərdək, ka tskavata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la galata mndu, ka dzraftá gwada ta ghəŋa Yesu, ŋa dzata. ² Ka habaftá həŋ, ka klaghatá həŋ vlanťá Pilat ta nzakway ka ŋumna.

Mtakwa Yuda Iskaryut

Slg 1:18-19

³ Nghay tsa Zudas ta vlatá Yesu ya, ta tsanaghatá guma ŋa dzata ná, ka hagə tsi ta madər. Ka klaftá tsi ta tsa suley hkən mbsak ya, ka lagha vranavatá tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la galata mndu ya. ⁴ «Gaga yu ta dmaku ta vlatá mndu kul had dmakwani ŋa dzata,» ka'a nda həŋ. «Nu gwada aŋni! Dzik nda kagha tsaya,» ka həŋ nda tsi. ⁵ Ka pghidintá Yuda ta tsa tsedi ya ma həga Lazglafta, ka laghwi hamťá ketsiŋ ma ŋurzluŋani, ka dzuvťá htsiŋani. ⁶ Ka hlafta la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta tsa tsedi ya. «Ra a ka gwafta na tsedi na nda tsedi ma vla tskatá skwa Lazglafta wu, kabga tseda nasa ya,» ka həŋ.

⁷ Ka dzraftá həŋ, ka laghwi skwatá vwaha sana mnda tsa huzla nda tsi, ŋa la mbla la matbay. ⁸ Tsaya tama ta kəl lu ka hga tsa vwah ya ka «vwaha nasa» kulam gitana. ⁹ Tsaya dzatá ghəŋa skwi ya mna anabi Irmiya kazlay: Ka klaftá həŋ ta tsa suley hkən mbsak ya, tsa mbsaka tsedi kura la Isra'ila ta planata ya, ¹⁰ ka vlatá həŋ ŋa skwatá vwaha sana mnda tsa huzla,

Š 26:64 Ngha ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13. * 26:66 Ngha ta Zlahu 24:16. † 26:67 Ngha ta Isaya 50:6.

‡ 26:75 Ngha ta 26:34. * 27:10 Ngha ta Zakari 11:12-13 nda Irmiya 18:2-3 nda 19:1-2 nda 32:6-15.

mantsa ya mnidifta* Mgham Lazglafta kə'a ya.

Yesu ta kəma Pilatus

Mak 15:2-5, Luk 23:3-5, Yuh 18:33-38

¹¹ Ka kladaghatá lu ta Yesu ta kəma Pilat ta nzakway ka n̄umna. «Kagha na mghama la Yahuda na ra?» ka n̄umna dawanta da tsi. «Manda va tsa mna ka ya,» ka Yesu nda tsi.

¹² Ama, ta ghəŋa hamata tsakalawa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu ya ná, zlgħa a ta wani wa. ¹³ «Sna a kagha ta inda na skwi ta gwadə həŋ ta kagha na ra?» ka Pilat nda tsi. ¹⁴ Ama mbədanagħa a Yesu dər te' ta inda tsa daway ta daw tsi ya wa. Ka ndərmim n̄umna Pilat katakata.

Tsanagħata lu guma mtaku ta Yesu

Mak 15:6-15, Luk 23:13-25, Yuh 18:39–19:16

¹⁵ Inda fitika skala Pak ya, ta snusna n̄umna ta zligiŋtá mndu turtuk ma gamak. Mndu ya dawəŋ mnduha da tsi ta zliŋta tsi. ¹⁶ Ma tsa fitik ya, mamu sana mnda dmaku snaŋ lu ksamə lu da gamak, Barabas hgani. ¹⁷ Nghay Pilat ta tsa tskata mnduha ya, ka'a nda həŋ mantsa: «Wati ta kumə kuni ta zlighunista da na? Barabas re, ari Yesu ta hgə lu ka Kristi ya a na?» ka'a nda həŋ. ¹⁸ Nda sna Pilat kazlay: Ka draku vlata həŋ ta Yesu kə'a ya kay.

¹⁹ Ta nzaku Pilat ma vla tsa guma tama, ka ghunafta markwa taŋ ta mndu ŋa mnanata kazlay: Ma famə ka ta ghəŋa għa ma gwadə ta na mndu kul hađ dmakwani na. Ya ghuyə ghuya yu ta danwa katakata ta ghəŋa na mndu na ma suna da ta na rvidik gita u na kə'a.

²⁰ Lagħa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu, ka liŋtá bara mnduha ŋa daway taŋ ta sliŋtá Barabas, ta dzatá lu ta Yesu. ²¹ «Wati mataba na mnduha his na ta kumə kuni ta zlighunista da na?» ka Pilat nda həŋ. «Barabas! Barabas! Barabas!» ka həŋ hlaftá wi. ²² «Nu dza'a yu magay ŋa Yesu ta hgə lu ka Kristi na tama?» ka Pilat dawanta da həŋ. «Zlənəfta ta udzu! Zlənəfta ta udzu! Zlənəfta ta udzu!» ka həŋ hlaftá wi.

²³ «Nahgani va skwi maga tsi?» ka n̄umna nda həŋ. «Zlənəfta ta udzu! Zlənəfta ta udzu! Zlənəfta ta udzu!» ka həŋ hlaftá wi nda mbraku. ²⁴ Nghay Pilat ná, zlranta a mataba taŋ wu, ta sgaku nda sga sli'avafta ŋudufa mnduha, ka ta'atá tsi ta imi, «wya dzva da, wya dzva da,» kə'a mbaziŋtá dzvani ta kəma mnduha†. «Sabsa dzva da ta ghəŋa gwadə ta na mndu na, dzik nda kaghuni tsa,» ka'a. ²⁵ «Ka la usani ta ghəŋa aŋni nda zwana ŋni tani!» ka həŋ hlaftá wi. ²⁶ Lagħa Pilat ka zlinistá Barabas ta həŋ. Tahula slvaptani ta Yesu nda krupi, ka vlatá tsi ŋa zlənəfta ta udzu.

Ghubasay sludziha ta Yesu

Mak 15:16-20, Yuh 19:2-3

²⁷ Ka kladamtá la sludza n̄umna Pilatu ta Yesu da dađi ma huđa həga, ka ha-gadagħata həŋ ta inda la sludzi demdem ka tskanagħatá ghəŋ. ²⁸ Ka sudatá həŋ. Ka sudanavatá həŋ ta lguta dva ma mgham mgham. ²⁹ Ka daftá həŋ ta zewazewa teki, ka fanamta ma ghəŋ, fanamha həŋ ta dafa ma dzva zegħwi. Ka lagħa həŋ da tsəlbu ta kəmani ka gagay. «Zgu tsa ŋa għa mghama la Yahuda,» ka həŋ.

³⁰ Ka tafa sərđək tida, ka klagħutá tsa dafa da tsi ya, ka dzay nda tsi ma ghəŋ. ³¹ Manda kdakwa taŋ ta gagay, ka sudagħutá həŋ ta tsa lguta ma mgham mgham ya, ka sudglanavatá tsa ŋani ma lgut ya. Ka klə həŋ ŋa dza'a zlənəfta ta udza zlənəy.

Kla Yesu ŋa zlənəfta

Mak 15:21-32, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27

³² Ta sap həŋ ma huđa luwa, ka guyatá həŋ nda sana mnda la Sireŋ, ta hgə lu ka Simuŋ. Ka mblanaftá həŋ ta kla udza zlənə Yesu. ³³ Manda bhadagħata taŋ da vli ta hgə lu ka Gwalgwata, manda mnay kazlay: Vla ghudzifa ghəŋ kə'a ya, ³⁴ ka vlanətá həŋ ta ima inabi nda skwi ya dah dāha‡. Tapanata Yesu ná, ka kwalagħutá tsi ta say.

³⁵ Tahula zlənəfta taŋ, ka vzə həŋ ta vindimaš, ŋa daguvustá lguthani. ³⁶ Tahula tsa, ka nzatá həŋ ka nghay.

† 27:24 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 21:6-8. ‡ 27:34 Ngha ta Zabura 69:22. § 27:35 Ngha ta Zabura 22:19.

³⁷ N̄a maraṅtá skwi kəl lu ka tsanaghatá guma, wya ká lu vindafta nda ta ghəṅani: «Nana mndu na Yesu, Mghama la Yahuda, ka lu.» ³⁸ Ka zlaṅaftá lu ta gəndaha his kawadaga nda tsi. Pal nda ga zeghwani, pal nda ga zlaḅani.*

³⁹ Ka rarazə gwal ta mbaḁa ta tvi ka kəktsa ghəṅ†. ⁴⁰ «Kagha dza'a tasiṅtá həga Lazglafta ka bəgladafta gha ma fitik hkən‡ ná, mbanafmba ta ghəṅa gha tama 6a, ka si Zwaṅa Lazglafta ka. Sasa gha ta na udza zlaṅay na tama 6a,» ka həṅ.

⁴¹ Ka gagə la mali ta ghəṅa gwal dra skwi ṅa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ṅa mnduha, nda la galata mndu guli, ka həṅ mantsa: ⁴² «Mbanafha ta sanlaha ná, trid' trapta ma mbanafha ghəṅani. Ka si mghama la Isra'ila tsi ya ní, ka sasa tsi ta na udza zlaṅay na kada grafta mu. ⁴³ Faffa yu ta ghəṅa ḁa ta Lazglafta, ka'a. Ka mbanafmba Lazglafta ndana§ tama, ka si ta ḁvay tsi. "I'i ná, Zwaṅa Lazglafta yu," a katsi kay ra,» ka həṅ. ⁴⁴ Ka rarazə tsa gəndaha zlaṅaf lu kawadaga nda tsi ya manda va tsaya guli.

Mtakwa Yesu

Mak 15:33-41, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30

⁴⁵ Zrafta ta fitik ḁək ma ghəṅ ha ka laha ta nzemndi hkən ta fitik hawu, ka nutá vli tḁik ka grum ta ghəṅa hadik dem-dem. ⁴⁶ Lagha vli ta nzemndi hkən tama, ka wahatá Yesu nda lwi dagala. «Eluwa! Eluwa! Lama sabaktani,» manda mnay kazlay: «Da ḁa! Da ḁa! kabgawu kəl ka ka zlidivata* na?» kə'a ya. ⁴⁷ «Wya ta haga Iliya,» ka tsa gwal ta snay hada ya. ⁴⁸ Ka gi hwayaftá sana mndu turtuk mataba taṅ, ka laghwí klaftá susu, ka tsumamta ma imi masmasa, ka hbuṅta ta wa udzu, ka vlay ṅani ṅa sayni†. ⁴⁹ «Zlaṅzla ka nga mu, ka dza'a saghasa tsa Iliya ya da mbanafha,» ka sanlaha.

⁵⁰ Ka wahglatá Yesu nda lwi dagala, ka sap hafu mida. ⁵¹ Ma va tsa fitik ya, ka gi tavaptá zlala ma həga‡ Lazglafta his, daga ta ghəṅ dikw ta mndəṛ, ka gigḁavaftá

hadik, ka tatavaptá palaha, ⁵² ka gwanutá wa kuluha, ka sli'agaptá ndəghata mnduha Lazglafta si ta rwuta, nda hafu. ⁵³ Tahula sli'agapta Yesu, sli'agapta hahəṅ ma kulu, ka laghu həṅ da luwa Ursalima ta nzakway ka luwa nda ghuḁa. Nda ndəgha mnduha ta nghanṅa həṅ hada.

⁵⁴ Nghay mghama sludza la Ruma nda sanlaha ma sludzi kawadaga nda tsi ta nga Yesu ta tsa gigḁavafta hadik, nda tsa skwi ta magaku ya ná, ka ksutá zlaṅ ta həṅ katakata. «Kahwathwata ná, Zwaṅa Lazglafta na mndu na,» ka həṅ. ⁵⁵ Hada guli ná, nda ndəgha mi'aha ta nzakta di'ṅ ka nghay. Tsaw daga ma luwa Galili sli'afta həṅ mista Yesu ṅa maganata slna. ⁵⁶ Mataba tsa mi'aha ya, hada Mari makwata Magdala, nda Mari mani ma i Yakubu nda Yusufu, nda mani ma zwana Zebedi.

Padamta Yusufu ta Yesu

Mak 15:42-47, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42

⁵⁷ Laha fitik hawu, ka sagha sana mnda luwa la Arimate ta hgə lu ka Yusufu. Tsa mndu ya ná, gadghəl ya, duhwala Yesu ya guli. ⁵⁸ Ka lagha tsi da Pilat da ḁawaftá mbla Yesu. Ka vlatá Pilat ta tvi ṅa vlaṅta. ⁵⁹ Ka klaftá Yusufu ta tsa mbli ya, ka mb-samta ma wupaya ṅusliṅ. ⁶⁰ Ka klaftá tsi ka laghwí da famta ma kulu ta ka lfid, si lap tsi ma kluluh ṅa ghəṅani. Ka taṅwaluṅtá tsi ta mghama klam ta wa tsa kulu ya. Ka sli'aftá tsi, ka laghwí. ⁶¹ Ka nzaktá i Mari makwa ta Magdala nda tsa sana Mari ya mbəṅ nda tsa kulu ya.

Nghay la sludzi ta kula Yesu

⁶² Gamahtsimani, tahula fitika paya skwi ṅa baḁu Sabat, ka sli'aftá la mali ta ghəṅa gwal dra skwi ṅa Lazglafta kawadaga nda la Farisa, ka laghu slanaghatá Pilat. ⁶³ Ka həṅ nda tsi mantsa: «Mghama ḁa, mamu sana skwi havagagha ṅni. Ka tsəna mnda tsakalawi na mnata ta ma nzakwani ta ndiri ná, "tahula fitik hkən dza'a sli'agapsli'a yu nda hafu§," ka'a. ⁶⁴ Tsaya tama ná, mnanamna ta la sludzi ka dza'a həṅ nga tsa kulani ya, ha baḁu

* **27:38** N̄gha ta Isaya 53:12. † **27:39** N̄gha ta Zabura 22:8. ‡ **27:40** N̄gha ta 26:61, Yuhwana 2:19. § **27:43** N̄gha ta Zabura 22:9. * **27:46** N̄gha ta Zabura 22:2. † **27:48** N̄gha ta Zabura 69:22. ‡ **27:51** N̄gha ta Sabi 26:31-33. § **27:63** N̄gha ta 16:21, 17:23, 20:19.

mahkəna fitik, da lagha duhwalhani da ghalaghata mblani, da mnə həŋ ɲa mnduha kazlay: Wa a sli'agapsli'a ma mtaku, kə'a. Ya dza'a malaghumala tsa tsakalawi ma kdavaktani ya katakata ka tsa taŋtaŋ ya,» ka həŋ. ⁶⁵ «Ya mamu sludziha, hlawa həŋ ka dza'a kuni da nghay, manda ya ta kumə kuni,» ka Pilat. ⁶⁶ Ka laghu həŋ da vla tsa kulu ya, ka ɲərzlaftá həŋ ta tsa klam ya, ka pghatá həŋ ta la sludzi ɲa nghay.

28

Sli'agapta Yesu ma mtaku

Mak 16:1-10, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10

¹ Tahula luta Sabat, wurək tgha bađu Dəmas, ka sli'afta i Mari makwa ta Magdala nda tsa sana Mari* ya ka laghu ta kulu. ² Gi ka gigdavaftá hadik katakata. Ka saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, ka taŋwalaghutá tsa klam ya, ka nzafta tida. ³ Ta wudaku manda wuda luwa. Ka ɲusliŋ lgutani tilil manda papla. ⁴ Ka ghudzaku tsa sludziha ta ngha tsa kulu ya da zləŋ. Ka zlambutá həŋ manda gwal nda rwa.

⁵ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsa mi'aha ya mantša: «Kaghuni, ma zləŋ kaghuni ta zləŋ. Nda sna yu kazlay: Tsa Yesu si zləŋaf lu ta udzu ya ta zbə kuni kə'a. ⁶ Ta had hadna wa, sli'agapsli'a ma mtaku manda va ya si mna tsi. Sawa ngəhanatá vli si hanana lu 6a. ⁷ Ka dza'a kuni misimmisim da mnanatá duhwalhani kazlay: Sli'agapsli'a Yesu ma kulu, wa'a ta kzla kaghuni ma luwa Galili† kə'a. Hada dza'a gmakwa kuni nda tsi. Tsaya skwi mnaghuna yu,» ka'a.

⁸ Ka gi sli'afta tsa mi'aha ya ta kulu nda zləŋ nda zləŋ, nda rfu nda rfu guli, ka laghu nda hwaya nda hwaya mnay ɲa duhwalha Yesu. ⁹ Ka gi lagha Yesu da guyaku nda həŋ. «Zguwa tsa!» ka'a nda həŋ. Ka gavadaghatá tsa mi'aha ya tavatani, ka ɲaŋanata səlahani, ka tsəlbu ta kəmani. ¹⁰ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Ma zləŋ kuni ta zləŋ! Lawala da mnanata zwanama da, ka dza'a həŋ da luwa Galili, hada dza'a gmakwa ɲni nda həŋ,» ka'a.

Rusay la sludzi ta skwi ta maguta nda mbla Yesu

¹¹ Tata tvi tsa mi'aha ya, ta sli'amtá sanlaha ma tsa gwal si ta ngha kulu ya da luwa, ka laghu da rusay ɲa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta inda skwi ta maguta. ¹² Ka ts kavatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu, ka dzraftá həŋ ta klafta tsemi dəmblək ka vlaŋtá tsa la sludzi ya. ¹³ Ka həŋ nda həŋ mantša: «“Duhwalhani ta sagha ghalaghata girvidik ta hani‡ aŋni ná, ki6a” ka kuni dza'azlay, ka həŋ. ¹⁴ Ka snanaghasna tsa gwada ya ta ɲumna ya, dza'a nda sna aŋni ta skwi ɲa mnanata, had sana skwi dza'a ksaghunata wu,» ka həŋ. ¹⁵ Ka zlghaftá tsa la sludzi ya ta tsa tsemi ya, ka laghwi magata manda ya mnanaf lu ta həŋ. Ka tutá tsa gwada ya mataba la Yahuda, ta mnə həŋ ha gita.

Maravata Yesu da duhwalhani ta ghwa

Mak 16:14-18, Luk 24:36-49, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

¹⁶ Ka sli'afta tsa duhwalha Yesu ghwanpdə ndeŋ ya ka laghwi da luwa Galili ta ghwa ya mnanaf§ Yesu ta həŋ. ¹⁷ Na gi nghay taŋ ta Yesu, ka tsəlbatá həŋ ta kəmani. Ama ta dga ghəŋ sanlaha. ¹⁸ Ka gavadaghatá Yesu, ka'a nda həŋ mantša: «Inda mbraku ta luwa nda ya ta hadik tani ná, vlihavla lu. ¹⁹ Lawala ta ghəŋa hadik demdem, ka nanafta kuni ta mnduha ka duhwalha* da, ka maganafta kuni ta batem ta həŋ ma hga Da, ma hga Zwan, nda ya ma hga Sulkum nda ghu6a. ²⁰ Ka taghanafta kuni ta həŋ ta snatá inda skwiha ya mnaghunaf yu. Ya wana yu kawadaga nda kaghuni ha kdavakta ghəŋa hadik,» ka'a.

* 28:1 Ngha ta 27:56. † 28:7 Ngha ta 26:32. ‡ 28:13 Ngha ta 27:64. § 28:16 Ngha ta 26:32. * 28:19 Ngha ta Slna gwal ghunay 1:8.

Gwada ta sabi da Markus

*Slna Yuhwana mnda maga batem
Mat 3:1-12, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28*

¹ Zlrafta Lfida Gwada ta ghəŋa Yesu Kristi Zwanja Lazglafta. ² Nda nza manda ya nda vinda ta ghəŋani ma deftera anabi Isaya kazlay:

I'i Lazglafta, wana yu ta tinlaghutá ghu-naftá mndu ka kagha karaku, ŋa dza'a fadaghatá tvi. ³ Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta hagaku ma mtak kazlay: Payanawa paya ta tvi ŋa Mgham ka lele'anata* kuni kə'a.

⁴ Mantsa tama, ka zlagaptá Yuhwana, mnda maga Batem ma mtak, ka'a mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakuha ghuni,» ka'a. ⁵ Ka sli'aktá inda gwal ma luwa Ursalima, nduk nda inda hamata gwal ta hadika Zudiya, ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka maniginjá həŋ ta dmakuha taŋ, ka maganaftá Yuhwana ta batem ta həŋ ma imi ma ghwa ta hgu lu ka Zurdeŋ. ⁶ Tsa Yuhwana ya ná, gatá swida ŋalibwa ta kəl tsi ta vgha nda hbatá 6anava huta misti.† Hi'i nda zuduma mtak skwa zayni. ⁷ Wya kə'a ta mnay guli: «Mamu sana mndu ta sagha nda hula da, mal ŋani mbraku ka ŋa da, slaf a i'i dekdek dər ŋa bukwadata ka plaptá zu'a 6a6ah ma səlani wa. ⁸ I'i ná, magaghunaftá batem nda imi ŋa da. Tsatsi, nda Sulkum nda ghu6a dza'a magaghunafta tsi.»

*Maganaftá batem ta Yesu ma imi
Mat 3:13–4:11, Luk 3:21-22, 4:1-13*

⁹ Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá Yesu ma luwa Nazaret ta hadika Galili ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka maganaftá Yuhwana ta batem ta Yesu ma ghwa Zurdeŋ. ¹⁰ Ta sabə Yesu ma imi manda kdaku ta maganaftá, ka nghadaftá tsi ta luwa, gi ka nghanjá tsi ta gunatá luwa buwan, ka saha Sulkum nda ghu6a manda ghərbu' ta ghəŋani. ¹¹ Ka gi snaku lwa Lazglafta daga

* **1:3** Ngha ta Isaya 40:3. † **1:6** Ngha ta 2 Mghamha 1:8. ‡ **1:11** Gray nda Zabura 2:7, Isaya 42:1. § **1:14** Ngha ta sura 6:17.

ta luwa kazlay: «Kagha zwanja da ta dvu yu, ma hyahya ŋudufa da,‡» ka'a.

Dzəghanta halaway ta Yesu ma mtak

¹² Tahula tsa, ka gi tinwaghatá Sulkum nda ghu6a ta Yesu da mtak. ¹³ Ka zatá tsi ta fitik fwad mbsak hada ta dzəghaydzəghay halaway. Ma tsa mtak ya, mataba nimitak ta nzakwa tsi, ta katay katay duhwalha Lazglafta.

*Tanŋa hgay Yesu ta duhwalhani
Mat 4:12-22, Luk 4:14-15, 5:1-11*

¹⁴ Ma sana fitik, ka ksaghatá lu ta Yuhwana tsamta ma gamak,§ ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta hadika Galili da mna Lfida Gwada Lazglafta. ¹⁵ Ka'a ta mnay mantsa: «Nda maga fitik, ndusa ga mghama Lazglafta, mbədanafwa nzakwa ghuni, ka zlghafta kuni ta Lfida Gwada,» ka'a. ¹⁶ Ta labə tsi nda ta wa drəfa Galili, ka nghanjá tsi ta i Simuŋ nda zwanjamani Andre ta wda kadəŋa taŋ da drəf ŋa tuma klipi, kabga tuma klipi slna taŋ. ¹⁷ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Saghawasa, mbadwa mista da, dza'a naghunafna yu ka gwal hlaktá mnduha,» ka'a. ¹⁸ Gi sdak zlanavazla həŋ ta kadəŋa taŋ, ka laghu mistani. ¹⁹ Manda zadapta taŋ daw', ka lagha həŋ slanaghatá zwana Zebedi, i Yakubu nda zwanjamani Yuhwana ta paya kadəŋa taŋ guli ma kwambalu. ²⁰ Ka hgaftá tsi ta həŋ, «mbadwa mista da,» ka'a. Ka gi sli'aftá tsahaya guli ka laghwi mistani, ka zlanavatá da taŋ Zebedi ma kwambalu kawadaga nda gwal ksanatá slna ta həŋ.

Ghzliginjá Yesu ta ghwadaka sulkum ma sana mndu

Luk 4:31-37

²¹ Tahula tsa, ka 6hadaghatá həŋ da luwa Kafarnahum. Na gi sagha sabat, ka lamə Yesu da həga tagha skwa la Yahuda, ka taghə tsi ta skwi ŋa mnduha ma tsa həga ya. ²² Ka ndərmim həŋ nda ndərmima ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa ŋani tagha skwi ya. Nza a manda ŋa gwal tagha zlahu Musa ŋa mnduha wa. ²³ Ka gi zlagaptá sana mndu ksu ghwadaka sulkum mataba taŋ ta lami da tsa həga

tagha skwa taŋ ya. Ka sli'aftá tsi nda lili, ka'a mantša: ²⁴ «Yesu zwaŋa la Nazaret, nu gwada gha nda aŋni, sagha ka da zada aŋni? Wya nda sna ŋni kazlay: Mndu nda ghuḅa daga da Lazglafta kagha kə'a na?» ka'a. ²⁵ «Haf wa gha! Sabsa ma na mndu na,» ka Yesu dvanaghata. ²⁶ Lagha tsa ghwadaka sulkuma ya ka ghudzanaftá tsa mndu ya katakata, ka lilitá tsi, ka saghu tsi mida. ²⁷ Ka tsutá ŋudufa mnduha demdem ma tsa vli ya, ha ka daḁawu hən mataba taŋ, ka hən mantša: «Nu mndərga nana ma skwi? Aa! Ifida skwi ta zlagaptá mndərga nana! Na dvanaghatani ta dər halaway tsi ná, ta snanasna hən,» ka hən. ²⁸ Ka tutá gwada ta ghəŋa Yesu wdid ta hadika Galili.

Mbanafta Yesu ta midza Simuŋ
Mat 8:14-17, Luk 4:38-41

²⁹ Tahula sli'agabta taŋ ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, ka gwaghatá hən ta vgha nda i Yakubu nda Yuhwana da i Simuŋ nda Andre. ³⁰ Tata lamə nda la hən da həga, ka gi mnə lu ŋa Yesu ta gwada ta midza Simuŋ ta hani ta ɓasa ŋudidar. ³¹ Ka gavadaghatá Yesu tavatani ka ŋanata ta dzvu, ka sli'anafta. Na tsa gi sli'anaftani ya, gi kwandlaŋ mbatani tsa. Ka sli'aftá tsa marakw ya maganata skwa zay ta hən.

Mbambanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku
Luk 4:42-44

³² Tahula daḁata fitik baḁu va tsaya, ka hladaghatá lu ta inda gwal kul dughwanaku da Yesu, kulam nda gwal ta tsuta ka halaway tani. ³³ Ka tskavata inda mnduha ma luwa ŋərɓisl ta watgha tsa həga ya. ³⁴ Ka mbambanaftá Yesu ta ndəghata mnduha ma daŋwaha taŋ kavghakavgha, ghazligiŋha ta ndəghata duhwalha halaway guli ma mnduha. Vlaŋ a ta tvi ta tsa duhwalha halaway ya ŋa gwada guli wu, kabga nda sna hahən guli ta nzakwa Yesu.

Sli'apta Yesu ma luwa Kafarnahum

³⁵ Na tsadaḁa vli ta tsughbura sərdaḁ, ka sli'aftá Yesu, ka laghwi da mtak. Ka ndəḅu tsi ta dzvu hada. ³⁶ Ka sli'aftá i Simuŋ nda sanlaha ma mnduha ka laghwi

da naghay. ³⁷ Ka naghə hən, ka slaftá hən tida. «Ta paha kagha inda mnduha,» ka hən nda tsi. ³⁸ «Mbadma da sana vliha ndusa ndusa, ka dza'a yu mnananftá gwada Lazglafta ta tsahaya guli, kabga tsaya kəl yu ka sagha,» ka'a nda hən. ³⁹ Ka laghu tsi da mna gwada Lazglafta ma həgaha tagha skwa la Yahuda ta inda hadika Galili, ghazligiŋha ta duhwalha halaway ma mnduha.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rda mndu tida

Mat 8:1-4, Luk 5:12-16

⁴⁰ Ma sana fitik, ka lagha sana mndu nda rda mndu tida tsəlbata ta kəma Yesu. Ka'a mantša: «Nda zɔakatahuda gha, laviŋlava ka ta mbidifta,» ka'a. ⁴¹ Ka ksaŋtá tsi ta Yesu ka hidahida. Ka kapaŋtá tsi ta dzvani ka ksaŋta. «Ta kumay yu, mbafmba gha,» ka'a nda tsi. ⁴² Gi hadahada, hlets mbatani tsa, kləwəɗ vghani. ⁴³ «La tama,» ka Yesu vriŋta. ⁴⁴ Ka'a nda tsi guli mantša: «Yahayaha ka da walaŋta mnananftá mndu, ka dza'a ka da marananftá vgha gha ta mnda dra skwi ŋa Lazglafta. Ka plata ka ta ghən manda ya vindaf Musa, ŋa maranftá ghuḅatá kagha, ka da grafta mnduha ta mbatá kagha,*» ka'a. ⁴⁵ Ama ka sli'aftá tsatsi, ka laghwi tay ma luwa, ka tutá tsi wdid. Kabga tsa, ka pyaftá tsa gwada ya ta Yesu ka lamə da luwa baŋluwa. Ama ka nzaghutá tsi ta wa mazawa. Kulam nda tsa, ka sli'adaghatá mnduha dər ndiga ndiga da slanaghata hada.

2

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlani

Mat 9:1-8, Luk 5:17-26

¹ Tsɓakw fitik tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka vradaghatata da luwa Kafarnahum. Manda snaŋta lu kazlay: Vragaghavra Yesu dzagha kə'a, ² ka sli'adaghatá mnduha ŋərɓisl ndaghaganaptá vli nduk ta daɓitgha, had vli ŋa nzaku wu, ta mna Lfida Gwada Yesu ŋa taŋ. ³ Ka tsukwadanaghatá mnduha fwaɗ mataba mnduha ta sli'adaghatata da tsi ta sana mndu nda rwa səlani. ⁴ Zbay taŋ ta tvi ŋa

* 1:44 Ngha ta Zlahu 14:2-32.

6hanavatá Yesu ná, trid mutsaf a hən̄ wa. Ka ɲladaftá hən̄ ta ghə̄ɲa tsa dzuguvi nzamə Yesu mida ya. Ka gunaptá hən̄ ta ghə̄ɲani, ka hbaftá hən̄ ta tsa mndu ya ta tsa skwa hanani ya ka fadatá hən̄ nda ta tsa ghurum ya. ⁵ Nghanata Yesu ta tsa zlgħay nda ɲudufa taɲ ya ná, «nda pla dmakwa gha sagə̄ɲ,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya. ⁶ Ta nzaku sanlaha ma gwal tagħa zlahā Musa ɲa mnduha ma tsa vli ya, ka hən̄ ma ghə̄ɲa taɲ mantṣa: ⁷ «Nu ta kəl na mndu na ka kwarakwara mandana na! Wa ta laviɲtá* pla dmakwa mndu ta ghə̄ɲa Lazglafta turtukwani na?» ka hən̄. ⁸ Snaɲta Yesu ta tsa skwi ta mnə hən̄ ma ghə̄ɲa taɲ ya nda ma sulkuma vghani, ka'a nda hən̄ mantṣa: «Nu ta kəl kuni ka ndanu mandana na? ⁹ Ta grə̄ kuni ná, mal blakwa mnay ɲa na mndu nda rwa səlani na kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re, ari mal blakwa mnay ɲani kazlay: Sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha ka sli'a ka kə'a na? ¹⁰ Ndana tama, kada snaɲta kuni kazlay: Mamu Zwaɲa mndu nda mbrakwa plintá dmakwa mndu ta ghə̄ɲa hadik kə'a ná, wya tsi: ¹¹ Ka i'i ta mnaghata gra wa, "Sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha, la dzagħa gha,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya. ¹² Gi brahwat kə'a sli'afta, zlə̄ɲal klaftá skwa hanani, ka sabə tsi nzərem ta nghay inda mnduha. Ka ndərmim hən̄ nda ndərmima, ka zlə̄zlvu hən̄ ta Lazglafta. Ka hən̄ mantṣa: «Ka yawu ka yawu, ta maga a skwi manda na wu,» ka hən̄.

Hgafṭa Yesu ta Levi mnda tska dzumna

Mat 9:9-13, Luk 5:27-32

¹³ Tahula tsa ka sli'aftá Yesu ka vrəglaghata nda ta wa drəfa Galili. Ka sli'adagħatá mnduha ddivis slanaghata hada, ka tagħə tsi ta skwi ɲa taɲ. ¹⁴ Tata gra mbada Yesu, ka nghaɲtá tsi ta Levi mnda tska dzumna, ta nzakway ka zwaɲa Alfe, ta nzaku ta watgha həga ksa slnani. «Mbadā mista dá,» ka'a nda tsi. Ka sli'afta Levi ka lagħwi mistani.

Za skwa zay ma həga ga Levi

¹⁵ Tahula tsa, ka tskavatá i Yesu nda duhwalhani kawadaga nda gwal tska dzumna,

nda sanlaha ma ghwadaka mnduha, kabga nda ndəgha mndərga tsa mnduha ya ta dza'a mistani tazlay. Ka tskavatá hən̄ ka za skwi ma həga ga Levi.† ¹⁶ Kə'a, ká gwal tagħa zlahā Musa ɲa mnduha ta nza-kway mataba la Farisa ná, ta za skwi Yesu kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma tsa ghwadaka mnduha‡ ya. Ka hən̄ nda duhwalha Yesu mantṣa: «Kabgawu ta kəl Mghama ghuni ka za skwi kawadaga nda na mnduha na ɓa?» ka hən̄. ¹⁷ Slrew, lamla tsa gwada ya da sləməɲa Yesu. Ka'a mantṣa: «Gwal kul dughwanaku yeya ta psa duhtur, psa a gwal dughwana wa. Sagħa da psa gwal dmaku i'i, sagħa a yu da psa gwal ta mnay kazlay: Tudukwa aɲni kə'a wa,» ka'a nda hən̄.

Gwada Yesu ta ghə̄ɲa suma

Mat 9:14-17, Luk 5:33-39

¹⁸ Tata suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ma sana fitik guli, ka sli'aktá mnduha dawəɲta da Yesu. Ka hən̄ mantṣa: «Ya wya ta suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ní, kabgawu ta kwal ɲa gha ma duhwalha suma ka na?» ka hən̄ nda tsi. ¹⁹ Ka Yesu nda hən̄ mantṣa: «Ka ta kawadaga graha zwaɲa midzi nda tsa zwaɲa midzi ya katsi ná, ta sumay hən̄ ta suma ra? Ka ta kawadaga hən̄ katsi ná, had hən̄ ta suma wa. ²⁰ Dza'a sagħasa fitik, ɲa klagħutá zwaɲa midzi. Bađu tsaya tama, dza'a sumay hən̄ ta suma. ²¹ Mantṣa guli, had lu ta tsaktá lfida gərzaɲ, ka tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ka mantṣa tsi katsi ná, dza'a kdɲɲkda tsa lfida gərzaɲ ya ta mdukɲntá tsa halata lgut ya. ²² Had lu ta dīhamtá ima inabi ta ka nuni ma halata zliba huta guli wa, ba ma lfidani ta dīhamta lu. Kabga tawaf-tani dza'azlay ná, dza'a zlukigiɲz lukwa ta tsa halata huta ya, ɲa tiɲtani. ɲa nzakwani lpay lu ma ya, lpay lu ma ya,» ka'a.

Yesu mgham ta ghə̄ɲa sabat

Mat 12:1-8, Luk 6:1-5

²³ Bađu sana sabat ta labla i Yesu nda duhwalhani ta tviš ma vwaha nimaya, ka ɓala'atá tsa duhwalhani ya ta tsa nimaya ya. ²⁴ Ka la Farisa nda Yesu mantṣa: «Ngha ɓa gra ta skwi, kabgawu ta kəl duhwalha

* **2:7** Gray nda Zlahu 24:16, Ngha ta Zabura 103:3, Isaya 43:25. † **2:15** Ngha ta Lukwa 5:29. ‡ **2:16** Ngha ta Lukwa 15:1-2. § **2:23** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 23:26.

gha ka maga skwi pyaf lu ta magay badu sabat* na?» ka həŋ. ²⁵ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Ta dzaŋaf a kuni ta skwi maga Dawuda† ma fitika kuzlanafta maya ta həŋ nda gwal kawadaga nda tsi tani ra? ²⁶ Ma fitika nzakwa Abiyatar ka mali ta ghəŋa inda gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ná, ka lamə tsi da həga Lazglafta, ka zutá skwa zay ya fana lu ta Lazglafta pđar tsi ta skwi ŋa zaŋta, tsatsanafta guli ta gwal kawadaga nda tsi. Tsa skwa zay‡ ya ná, haf hamata mndu ta zay wa, ba tsa gwal ta dra skwi yeya kweŋkweŋ ta zay, ama ka zutá Dawuda tsatsanafta ta grahani guli,» ka'a. ²⁷ Ka Yesu nda həŋ guli mantša: «Kabga ŋa kata mndu fata lu ta sabat, fa a lu ta mndu ŋa sabat wa. ²⁸ Tsaya kəl Zwaŋa mndu ka nzaku ka mgham ta ghəŋa sabat,» ka'a.

3

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda mta dzvani

Mat 12:9-14, Luk 6:6-11

¹ Mbadaka Yesu ka ləglami da həga tagha skwa la Yahuda, ka slaftá tsi ta sana mndu nda mta dzvani ta nzaku hada. ² Ka dza'a mbanafər mbanaf a tsi ta na mndu na badu sabat, ká mnduha nzata ka nghan Yesu tiritiri, kabga ŋa mutsaftá rutsak tida. ³ «Sli'afslí'a gra, ka sagha ka sladata ta kəma mnduha,» ka Yesu nda tsa mndu nda mta dzvani ya. ⁴ Ka'a nda həŋ tama mantša: «Nu skwi nda ra ŋa magay badu sabat na? Maga skwi đina re, ari maga ghwadaka skwi a na? Mbanafá mndu skwi ta raku re, ari dzatá mnda a skwi ta raku?» ka'a nda həŋ. Tsitsrid, ka həŋ nzata. ⁵ Ka kuzlanaftá tsi ta Yesu ta ŋuduf manda waftani ta həŋ, kabga tsa təŋa ta ghəŋa taŋ ya. Huf safi ta ŋudufa Yesu, «tdaptá ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya. Ka tdapta tsi ta dzvani, gi kundliŋ mbatani tsa. ⁶ Ka gazlagabtá la Farisa dzibil, gi ka laghwi həŋ dzraku kawadaga nda mnduha mghama Hiridus* ŋa zba tva dzatá Yesu.

Sli'adaghata mnduha slanaghatá Yesu ta wa drəf

⁷ Ka sli'aptá i Yesu nda duhwalhani mataba taŋ, ka laghwi ta wa drəfa Galili. Snaŋta mnduha ta tsa skwi ta magə Yesu ya, ka sli'akta həŋ daga ta hadika Galili, nda ya ma Zudiya, ⁸ nda pdakwa gwal ta hadika Ursalima, nda gwal ta hadika Idume, nda gwal ta bla ghwa Zurdeŋ, nda gwal ta waftá luwa Tir nda Siduŋ tani. ⁹ Ka mnanatá Yesu ta duhwalhani ŋa payanatá kwambalu, kabga yaha mnduha da bisla i'i kə'a, ¹⁰ kabga nda ndəgha mnduha mbambanaf tsi, kəl inda gwal đaŋwa ka sli'adaghata. ¹¹ Ghur ka gwal kasaf ghwadaka sulkum ta həŋ nghan Yesu guli ná, ka sli'adaghatá həŋ da tsələu ma ghuvani ka wahu. «Kagha Zwaŋa Lazglafta!» ka həŋ nda tsi. ¹² Ka davanaghatá Yesu ta həŋ ka ŋđaŋđa. «Ma mnaŋ kuni ta i'i» ka'a nda həŋ.

Dagabta Yesu ta duhwalhani ghwanpdə his

Mat 10:1-4, Luk 6:12-16

¹³ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta kudunur. Ka haga'atá tsi ta gwal kumaŋ tsi, ka sli'adaghatá həŋ slanaghata. ¹⁴ Ka đaga'atá tsi ta gwal ghwanpdə his ŋa nzaku tavatani, ŋa ghunayni guli ta həŋ mna Ggwada Lazglafta. ¹⁵ Vlaŋha ta mbrakwa ghazligiŋtá duhwalha halaway ma mnduha ta həŋ. ¹⁶ Wya hga tsa gwal ghwanpdə his đagab tsi ya: Simuŋ tsanaf tsi ta hgani ka Piyer†, ¹⁷ nda i Yakubu nda zwaŋamani Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi, Bwarneges kə'a tsanaftá hga taŋ, manda mnay kazlay: Zwana nəzla luwa‡ kə'a ya, ¹⁸ nda Andre, Filip, Bartelemi, Mata, Tuma, Yakubu zwaŋa Alfe, Tade, Simuŋ mnda la Kananit, ¹⁹ nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Razanaftá Sulkum nda ghuba

²⁰ Tahula tsa, ka sli'aftá həŋ ka laghwi dzagha. Ka sli'igəldaghatá mnduha dlivis slanaghatá həŋ, ha ka trapta i Yesu nda duhwalhani ta mutsaftá fitik ŋa zaŋtá skwa zay. ²¹ Snaŋta la taŋ ma Yesu ta skwi ta mnə lu kazlay: Nda hwada ghunislakani kə'a ya, ka sagha həŋ da klay.

* 2:24 Nghan ta Sabi 34:21. † 2:25 Nghan ta 1 Samuyel 21:2-7. ‡ 2:26 Nghan ta 1 Samuyel 21:2-7, 2 Samuyel 15:35 nda Zlahu 24:9. * 3:6 Hiridus Aŋtipas. † 3:16 Piyer: Manda mnay kazlay: Pala kə'a ya. Gray nda Mata 16:16-18, Yuhwana 1:42. ‡ 3:17 Gray nda Lukwa 9:54.

*Zlghawa Yesu ta ghəŋa razay ta razu lu
Mat 12:22-32, Luk 11:14-23, 12:10*

²² Ka gwal tagha zlahu Musa ŋa mnduha ta sli'akta ma luwa Ursalima ta mnay guli mantša: «Nda ksa na mndu na da Belzebulš, kabga nda mbrakwa halaway ta ghazligiŋta tsi ta duhwalha halaway ma mnduha,» ka həŋ. ²³ Ka hagaftá Yesu ta həŋ ka mnay ŋa taŋ nda mahdihdi. Ka'a nda həŋ mantša: «Waka halaway dza'a ghzligiŋtá halaway na? ²⁴ Ka tavaptá luwa turtuk ná, dza'a nzakway tsa luwa ya tdukwa ra? ²⁵ Ka dgavapdga həga mndu his ná, ta dza'a nzəglanza tsa həga ya ra? ²⁶ Ka kuranavatá ghəŋani halaway katsi ná, nda dga his nda tsa tama, sladglata a nda tsa tama guli wu, kdavakta ŋani tsa. ²⁷ Ka ta habaf a mndu ta mndu nda mbra wu katsi ná, laviŋta a ta lami da həga ga taŋ ka hlugudunustá huzlani wa. ²⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Inda dmakuha dza'a magata mnduha, dza'a plinispla Lazglafta ta həŋ nda inda rarazuha dza'a həŋ rarazay tani. ²⁹ Ama inda mndu dza'a razanaftá Sulkum nda ghuša, plinista a lu ta dmakwani dekdek wa. Dza'a nzakway dmakwani ta ghəŋani ŋa kdekeden,» ka'a nda həŋ, ³⁰ kabga «nda ghwadaka sulkum ma vghani,» ka həŋ ta mnay ta Yesu, kəl Yesu ka mna tsa gwada ya ŋa taŋ.

*I wa vərda zwanamani ma Yesu?
Mat 12:46-50, Luk 8:19-21*

³¹ Tahula tsa, ka bhadaghatá i mani nda zwanamani ma Yesu, ka sladaghuta ma bli. Ka ghunadamtá həŋ ta mndu da həga ŋa hgagaptá Yesu. ³² Tizlik tskatá mnduha tavata Yesu ta lagha lu da mnay ŋani kazlay: Wa'a i ma gha nda zwanama gha ta hga kagha ma bli kə'a. ³³ «I wa ma da nda zwanama da na?» ka'a zlghaftá wani. ³⁴ Ka nghadaptá tsi ka tsa mnduha ta nzaku ta wanafta ya, ka'a mantša: «Wana i ma da nda zwanama da, ³⁵ kabga inda mndu ta maga skwi manda ya ta kumə Lazglafta, tsaya zwanama da, tsaya mukuma da, tsaya ma da,» ka'a.

§ 3:22 Ngha ta Mata 10:25. * 4:12 Ngha ta Isaya 6:9, 10.

4

*Mahdihdi nda mnda wutsa hulfa
Mat 13:1-9, Luk 8:4-8*

¹ Ma sana fitik, ka nzəglatá Yesu ka tagha skwi ŋa mnduha ta wa drəfa Galili. Ka tskadaghatá mnduha ta vgha ŋərəbisl tavatani, kəl tsi ka laghwi nzagapta ma kwambalu ta wa tsa drəf ya, ta nzatá inda tsa mnduha ya rpa' ta wani. ² Ka taghə tsi ta ndəghata skwi ŋa taŋ nda mahdihdi. Wya ka'a nda həŋ ma tsa tagha skwani ya: ³ «Snawa ka mnaghunata yu ba! Mbadaka sana mndu ka sli'aftá ka laghwi da wutsa hulfa ma vwahani. ⁴ Tata wutsaywutsay mantša, ka rkatá sanlaha ta tvi ka sli'adaghatá dyakha da daguta. ⁵ Ka rkatá sanlaha ta kluluh ma vli kul slaghutá hadik, ka gi dyaftá tsi misimmisim kabga sira a hadik ta ghəŋani wa. ⁶ Na safa fitik dzafta tida, ka zlghutá tsi həw ka ghwaluta, kabga slaghu a slrəŋ mistani wa. ⁷ Ma teki sanlaha, ka glanaghatá teki ka raghwanata pghaf a ta ghəŋ wa. ⁸ Ta gənək sanlaha, ka dayafta tsahaya, ka galafta, ka pghaftá ghəŋ ka zwan dze'dze'. Midida ghəŋa sanlaha, selela ghəŋa sanlaha, bərləzla ghəŋa sanlaha. ⁹ Mndu nda sləmənəŋa snay, ka sna tsi,» ka'a nda həŋ.

Kabgawu ta kəl Yesu ka gwada nda mahdihdi na?

Mat 13:10-17, Luk 8:9-10

¹⁰ Manda dgaghuta i Yesu nda duhwalhani kawadaga nda sanlaha ma mnduha ta vgha, ka dawantá həŋ ta ghəŋa tsa mahdihdi ya da tsi. ¹¹ «Kaghuni, vlaghunavla lu ta snantá difa ta gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, ama ŋa sanlaha ná, ba nda mahdihdi dza'a mnananŋta lu ta həŋ, ¹² kabga ŋa nghay taŋ, nghanŋta a həŋ wa. ŋa snay taŋ, snanŋta a həŋ dekdek wa. Ka má nda sna həŋ katsi ná, má dza'a mbəđakmbəda həŋ ta vgha da Lazglafta ŋa plinistani ta dmakuha taŋ*,» ka'a nda həŋ.

*Klatá ghəŋa tsa mahdihdi ya
Mat 13:18-23, Luk 8:11-15*

¹³ Tahula tsa, ka'a nda həŋ guli mantša: «Sna a kuni ta tsa mahdihdi ya ra? Ka sna a kuni ta tsaya wu katsi ná, wa ka kuni

dza'a snan̄ta inda mahdihdi tama? ¹⁴ Tsa hulfa ta wutsə tsa mndu mnə yu ya ná, gwada Lazglafta ya ta wutsə tsi. ¹⁵ Sanlaha ma mnduha ná, manda tvi rkaf hulfa tida nzakwa tañ. Na gi snan̄ta tañ ta gwada Lazglafta ma n̄dúfa tañ, ndadaghata hal-away hlugudunustá hən, manda dagay ta daguta dyak ta hulfa ta tvi. ¹⁶ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda kluluh wutsaf lu ta hulfa tida hən. Ka snan̄sna hən ta gwada Lazglafta gi misimmisim ka hən ta tsu'afta nda rfu, ¹⁷ ama had hən ta zlan̄tá vli ña dzugwamta tsa gwada ya ta slrən ma n̄dúfa tañ wa. Ka grungra ghuya dan̄wa nda giri ta hən kabga tsa gwada ya katsi, gi suwak zlanavata tañ ta zlghay nda n̄dúfa tañ. ¹⁸ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda vli ma teki rkam hulfa mida hən. Snan̄sna hən ta gwada Lazglafta ¹⁹ ama ta laghula hən da ndana nzaku ma ghəña hadik, nda ndana zba gadghəl, nda ndana sana skwiha ta hara'uwa iri. Mantsa tama, mbada tsa skwiha ya ka raghwa tsa gwada ya, ka nin̄tá hən ka ksubañ. ²⁰ Sanlaha ma mnduha ná, manda hadik ka gənək hən. Ta snan̄sna hən ta gwada Lazglafta, ta zlghafzlgħa hən nda n̄dúfa tañ, ta magay hən ta skwi ta kumə Lazglafta. Sanlaha ma tsa mnduha ya ná, ki'a ki'a magata hən, ka gratani magata sanlaha, Sanlaha ma mnduha guli ná, va n̄ulum n̄ulum magatá ña tañ,» ka'a.

Mahdihdi graf lu nda pitirla

Luk 8:16-18

²¹ Ka Yesu nda hən guli: «Ta klafkla lu ta pitirla ña dzuóamta ma tughuba ra? Ari ta klafkla a lu ña fin̄ta mista ghzlən na? Ta klafta ña fafta ta vəl tskala† lu kasi'i ki'e. ²² Had skwi nda difa dza'a kwal kul sabi ta daði wa. Had skwi kdekdek dza'a kwal kul maravata ban̄luwa guli wa. ²³ Mndu nda sləmən̄a snay ka sna tsi,» ka'a. ²⁴ Ka'a nda hən guli: «Daswa ka kuni nda skwi ta snan̄ta kuni. Nda tsa daram ta kəl kuni ka gra skwi ya, nda tsi guli dza'a graghunafta Lazglafta ta ña ghuni, ña sgaghunaghatá ña ghuni guli. ²⁵ Tsaya tama, mndu ta fata sləmən̄ani dina ka sna gwada ná, dza'a sganaghasga Lazglafta ta

snan̄tani. Ama mndu ta dərzlaftá sləmən̄ani ná, dza'a sganaghasga ta dərzlanaf̄ta guli,» ka Yesu.

Hulfa ma hadik graf lu nda ga mghama Lazglafta

²⁶ Ka'a nda hən guli: «Ka gragra nda hulfa ta pghamta mndu da hadik ya ga mghama Lazglafta. ²⁷ Dər ta hanə ta hanani tsa mndu ya girvidik, dər ta vaghə ta nzakwani tsi gifik, ta dyutá dyakwani, ka glakwani hulfa sna a kə'a ta magaku wa. ²⁸ Hadik ta dygin̄tá hulfa ña nzakwani ka kuzun̄. Tahula tsa, ña pghaftani ta ghən ña ksayni ta zwan̄. ²⁹ Ka nda ndəha tsi vərzlən̄ tama, nda maga fitik ña tsay, sagha fitika kla vdu ña tsay‡ tsa,» ka'a.

Ga mghama Lazglafta graf lu nda hya kramasa

Mat 13:31-32,34, Luk 13:18-19

³⁰ Wya ka'a nda hən guli: «Ndaw dza'a gra mu ta ga mghama Lazglafta, nda wati ma skwi dza'a grafta mu? ³¹ Tsa ga mghama Lazglafta ya ná, dza'a gray lu nda hya kramasa. Tsa hya kramasa ya ná, ndərzikw nzakwani mataba hulfaha ta ghəña hadik, ama ka sləgam sləga lu, ³² ta glafgla gdiz ka malaghutá hamata sluhwaha nidali. Ta pghay ta sləma dagala ha ka laviñta dyakha ta baba həga tañ tida,» ka'a.

³³ Nda ndəghata mndərga tsa mahdihdiha ya mnan̄ta tsi ta gwada ta hən prək ka snan̄ta tañ. ³⁴ Inda ñani ma gwada nda hən ná, ba nda mahdihdi. Ama nzata tañ nda ghəña tañ nda duhwalhani ya ná, tsislanaptani ta hən.

Ləanata Yesu ta mativirau'

Mat 8:23-27, Luk 8:22-25

³⁵ Gahawu badu va tsa, «mbadma ta a 6lu a,» ka Yesu nda duhwalhani. ³⁶ Ka sli'afta hən ka zlanavata tskata mnduha, ka lamə hən da tsa kwambalu nzamə Yesu mida ya ka laghwi, kawadaga nda sanlaha ma kwambalu guli mistani. ³⁷ Tata ndrə hən ma kwambalu, ka sli'afta mghama mativirau', ka kapatsa'uwaku imi ka lami ka kuma ndəghanafta kwambalu. ³⁸ Ta hanani Yesu ma mndəra kwambalu, nda fatá ghən̄ani ta skwa fa ghən̄. Ka sli'anaf̄tá

† 4:21 Gray nda Mata 5:15 Lukwa 11:33. ‡ 4:29 Zuwel 4:13.

həŋ. «Mghama dā! Ndana a kagha ta na zwađuta dza'a zwađuta mu na ra?» ka həŋ nda tsi. ³⁹ Sli'avatani mantša, ka dvanaghatá tsi ta falak. «L6al6a ka nzata ka t6ekw!» ka'a nda drəf. Ka l6atá falak, ka nzatá vli t6ekw. ⁴⁰ Ka mbəđavatá tsi tvə duhwalhani. Ka'a nda heŋ mantša: «Nu ta kəl kuni ka zləŋ mandana na, kulam ndana, had' zlgħay nda ŋuduf da kaghuni dekdek katək ra?» ka'a nda həŋ. ⁴¹ Ka ksaftá zləŋ ta həŋ katakata. «Wa va na ma mndu katək na? Nduk nda falak nda drəf tani ta snanatá gwada!§» ka həŋ.

5

Mbanafta Yesu ta mndu ksu halaway

Mat 8:28-34, Luk 8:26-39

¹ Manda laba taŋ ta tsa sana 6la drəfa Galili ta hadika Geraseni* ya, ² tata sabə nda sa Yesu ma kwambalu, ka gi ndadaghatá sana mndu ksu halaway, ta sabi mataba kuluha da guyay. ³ Mataba kuluha si ta nzakwa tsa mndu ya. Had' mndu ta laviŋtá ksafta ŋa habafta dər nda zida wu, ⁴ kabga si ta tsamtsa lu ma tsuhwal, habawuha lu ta dzvuhani nda zida, ama ta ratsiŋ ratsa tsatsi ta tsa zidaha ya, ta 6aliŋ 6ala ta tsa tsuhwalha ya. Had' mndu ta laviŋtá zlahafta wa. ⁵ Inda fitik ta vagħə nda vagħa, ta hanə nda hana ta wawaku mataba kuluha nda ya ta ghwá, ka lili ka kwaha vghani nda pala. ⁶ Na tsa Nghanjani ta Yesu manda a ya ná, ka hwayaftá tsi ka lagħa tsəl6ata ta kəmani, ⁷ ka wahu nda lwi dagala. «Yesu Zwanja Lazglafta ta luwa: Nya mataba dā nda kagħa na? Ta ndəba dzvu yu da kagħa nda həga Lazglafta, ma ghuydip ka ta dāŋwa,» ka'a. ⁸ Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga mnanamna Yesu kazlay: Ghwadaka sulkum! Sabsa ma na mndu na kə'a. ⁹ Ka dawanjta tsi da tsi. «Wa hga għa na?» ka'a nda tsi. «Də6a'» hga dā, kabga nda tska ŋni. ¹⁰ Kdəkkdək, ma ghziŋnis ka ma luwa, ka'a ndi'ata ka ŋdāŋda nda tsi.

¹¹ Tsaw ma tsa vli ya, mamu bra ghuvazuha† ta zbu ta skwa zay taŋ tavata ghwá. ¹² Ka tsa ghwadaka sulkum ya mantša: «Kdəkkdək, ghuna ta aŋni da a

ghuvazuha a, ka sli'amta ŋni da həŋ,» ka həŋ nda tsi. ¹³ «Lawala!» Ka'a nda həŋ. Ka sli'agaptá həŋ ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa ghwá ya ka rkaghata da drəf. Ta magay mbsaka taŋ ta dambu' his ta zadamta ma tsa drəf ya. ¹⁴ Na tsa gwal si ta ngħa tsa ghuvazuha ya, ka sli'afta həŋ nda hwaya ka lagħu mnay ma luwa nduk tahula luwa. Ka sli'adaghatá mnduha da ngħa tsa skwi ta maguta ya. ¹⁵ Manda sli'adaghata taŋ tavata Yesu, ka nghanjta həŋ ta tsa mndu si sli'amə ghwadaka sulkumha dida ya ta nzakwani kwandlaŋ nda sudatá lgut ta vgha. Ka ghudzaku tsa mnduha ya da zləŋ. ¹⁶ Ka rusu tsa gwal si hada ya ta skwi ta maguta nda tsa mndu si ksu halaway ya, nda skwi ta maguta nda tsa ghuvazuha ya, ŋa taŋ. ¹⁷ Tahula tsa, «kdəkkdək, sli'apsli'a ma hadika ŋni,» ka həŋ nda Yesu. ¹⁸ Ta dza'a dza'a Yesu da kwambalu tama, «wya dzvu, ka la yu mista għa,» ka tsa mndu si ksu halaway ya nda tsi. ¹⁹ Ama ka Yesu nda tsi mantša: «La dzagħa għa, ka dza'a ka slanaghatá la ga ghuni. Ka rusanafta ka ta inda skwi maga għa Mgham Lazglafta, nda ya kə'a tawatá hidahida ta kagħa,» ka'a. ²⁰ Ka sli'afta tsi ka lagħwi da manay ma kuraghuta hadika Dekapwalus ta inda skwi magana Yesu. Ka ndərmim inda taŋ nda ndərmima.

Mbatá sana marakw ta pagħaku, nda vramta hafu ma makwa Zayrus

Mat 9:18-26, Luk 8:40-56

²¹ Manda vradaghata Yesu nda kwambalu ka lagħa ta sana 6la drəf, ka sli'adaghatá mnduha ŋər6isl slanaghata hada. Ta sladu Yesu ta wa tsa drəf ya. ²² Ka lagħa sana mndu tekw mataba maliha ma həga tagħa skwa la Yahuda slanaghata. Zayrus hga tsa mndu ya. Na gi nghanjani ta Yesu, ka gi zləmbatá tsi ma ghuvani. ²³ Ka ŋavatá tsi ka ndəba dzvu da tsi, ka'a mantša: «Wa a makwa dā ta kala ghəŋ ta dza'a mtaku. Kdəkkdək, sawi ksantā nda dzvu ka mbafta tsi, ka nzakwa tsi nda hafu,» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka sli'aftá Yesu ka

§ 4:41 Gray nda Zabura 65:8, 89:10, 107:23-32. * 5:1 Gray nda Mata 8:28. † 5:11 Ngħa ta Zlahu 11:7 nda Vrafta ta Zlahu 14:8.

dza'a kawadaga nda tsi. Mbadá mnduha ka sli'i rutututa mistani, ka bislay.

²⁵ Mamu sana marakw mataba tanj ta maga vaku ghwanpdá his ta paghaku. ²⁶ Ghuyghuya tsa marakw ya ta danjwa katakata ta dza'a da takay da duhurha. Zadinzada ta inda skwihani demdem, nduk nda tsa, had lavaghwani wu, tata sgaku nda sga tsa danjwani ya. ²⁷ Na sanjta tsa marakw ya ka lu ta gwada ta Yesu, ka kdfikadamta tsi mataba mnduha, ka lagha ksanjta lguta Yesu nda ga mahulhul, ²⁸ kabga wya ka'a ma ghonani: «Tsa ksanj yu ta der lgutani tafa ná, dza'a mbaku yu,» ka'a. ²⁹ Na tsa gi ksanjani ya, gi tersiu' lbata tsa paghkwani ya tsa. Ta snu tsi ma vghani ná, wdér nda mba. ³⁰ Gi ta sné Yesu ma nani ma vgha guli ná, mamu mbraku ta savaghuta. Ka sladata tsi, ka mbadavata mataba tskata mnduha. Ka'a mantisa: «Wa na mndu ta ksanjta lgutha da na na?» ka'a. ³¹ Ka duhwalhani nda tsi mantisa: «Nda ngha ka ta tskata mnduha ta bisla kagha ná, wa ta kshata na» ka ka? ka hən nda tsi. ³² Ka nanaghaku tsi ka zba tsa mndu ta ksanjta ya. ³³ Na tsa marakw ya, ka ghudzaku da zlanj, kabga nda sna ta skwi maga tsi. Ka zlanbatá tsi ma ghuva Yesu, ka mnananjta kahwathwata. ³⁴ Ka Yesu nda tsi mantisa: «Nda mba ka makwa da, kabga zlgahfa gha ta i'i nda ndufu gha. La nda vgha ta zdaku, ka nzata ka kwandalanj,» ka'a.

³⁵ Tata gwada Yesu, ka sagha gwal ga Zayrus da mnay na Zayrus kazlay: Kdakwa tsa makwa gha ya tsa, na danjwazlgalta gha njaw ta mgham na? ka hən. ³⁶ Klaf a Yesu ta tsa gwada tanj ya ka gwada wa. «Ma zlanj ka, fafta kagha ta ghonja gha ta i'i kwenkwenj na gha,» ka'a nda Zayrus. ³⁷ Ka sli'afatá tsi ka dza'a. Ka pyanatá tsi ta mnduha ta dza'a mistani, ka hgana'atá tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana zwanamani ma Yakubu na dza'a mistani. ³⁸ Ka bhadaghatá hən da tsa Zayrus mali ma həga tagha skwa la Yahuda ya. Ka slanaghatá Yesu ta mnduha ta kitsiwiraku, ta wawahaku, ta dzadza lubaluba. ³⁹ Ka lamə tsi da həga. «Kabawu ta kəl kuni ka hlawi, ta kəl kuni

ka taw? Ya wana ta mta a zwanj wu, hani ta hani tsi,» ka'a nda hən. ⁴⁰ Ka ghubasu hən ta Yesu. Lagha Yesu ka ghzlagaptá inda mndu ma həga. Ka hgana'atá tsi ta i dani nda mani ma tsa zwanj ya, nda tsa gwal lagha hən kawadaga ya, ka lamə hən da tsa dzuguvi nda zwanj mida ya. ⁴¹ Ka njanatá tsi ta dzvu, ka'a mantisa: «Talitakum,» ka'a. Manda mnay kazlay: Makwa da, sli'afli'a, i'i ya ta gwada nda kagha ka'a ya.

⁴² Gi hləbəts ka tsa makwa ya sli'afatá ka gi mbada. A', ghwanpdá his ima tsa makwa ya. Ka nzata hən ndandrakawa ka ndərmimay. ⁴³ Mbadaka Yesu ka zlanaghatá hən ka ndanjda kazlay: Yahayaha kuni da mnay der na wa tsi, ka'a. Ka'a nda hən guli mantisa: «Vlanjwa skwa zay ta na makwa na,» ka'a.

6

Kwalaghuta gwal ma Nazaret ta zlgahfa Yesu

Mat 13:53-58, Luk 4:16-30

¹ Ka sli'afatá Yesu ka zlanjta tsa vli ya ka laghu da luwa ta glakwani.* Ka laghu duhwalhani mistani. ² Badu sabat, ka lamə Yesu da tagha skwi na mnduha ma həga tagha skwa la Yahuda. Kaka nda ndəghata mnduha hada ta sna tsa skwi ta taghə tsi ya. Ka ndərmim hən nda ndərmima: «Wa ta taghanafatá mndərga nana ma skwi? Wa ta vlanjta mndərga nana ma difil ta kəl tsi ka maga nana ma mazəmzəmha na? ³ Tsa mnda fidí ta nzakway ka zwanja Mari† ya a na mndu na kay ra? Zwanamani ma i Yakubu nda Yuses, nda Yuda, nda Simun a tsi kay ra? Mataba mu a kwagha mani kay guli ra?» ka hən. Ka nzaku Yesu ka skwa tuthun da hən. ⁴ Ka Yesu nda hən tama mantisa: «Ta vlay lu ta glaku na anabi ma sana vliha, ama ma luwani, nda ya mataba la tanj nduk nda ya ma həga ga tanj‡ ná, had lu ta vla glaku nani wa,» ka'a. ⁵ Tsaya kəl Yesu ka kwal kul maganjta mazəmzəm hada. Ka laghu tsi ksanjta nda dzvu ta sanlaha ma mnduha kul dughwanaku, ka mbambanafatá tsi ta hən. ⁶ Ka ndərmim

* 6:1 Ngha ta Mata 13:54. † 6:3 Gray nda Yuhwana 6:42. ‡ 6:4 Gray nda Lukwa 4:24, Yuhwana 4:44.

Yesu nda ndærmima ta tsa kwala taŋ kul zlgħaftá tsatsi nda ŋuɖuf ya.

Ghunafta Yesu ta duhwalhani ghwanɣɖá his

Mat 10:5-15, Luk 9:1-6

Tahula tsa, ka sli'áftá Yesu ka lagħwi da ra zwana luwa ta hula Nazaret. Ka tatagħa skwi ŋa mnduha. ⁷ Ka hagaftá tsi ta duhwalhani ghwanɣɖá his ŋa ghwanaftani ta həŋ his his his da luwaha. Ka valaŋtá tsi ta mbraku ta həŋ ŋa ghazligiŋtá ghwadaka sulkum. ⁸ Ka zlahanagħatá tsi ta həŋ ka'a mantsa: «Ta sli'i kuni ya, dafa kwenkwen dza'a kuni klafta ma dzva ghuni, yaha kuni klaftá skwa zay, nda dər zliba ghuva, yaha kuni klaftá tsemi ma zlibi. ⁹ Yaha kuni klaftá mahisa lɣut. ¹⁰ Ka lamla kuni da luwa katsi, ka nzata kuni ga mndu ya ta tsu'áftá kaghuni, ha ka sagħa fitik dza'a kəl kuni ka sli'áfta ma tsa vli ya. ¹¹ Ka mamu gwal ma sana vli dza'a kwal kul tsu'áfta kaghuni ta kwalagħutá sna gwadā ghuni katsi, ka sli'apta kuni ma tsa vli ya, ka tukwiŋta kuni ta rgitika tsa luwa ya ta səla ghuni. Tsaya dza'a maraŋtá nzakwa dmakwa taŋ ta ghəŋa taŋ,» ka'a nda həŋ. ¹² Ka sli'áftá həŋ ka lagħwi da mnay ŋa mnduha, ka həŋ mantsa: «Mbəɖanaftwa mbəɖa ta nzakwa ghuni, ka mnigiŋta kuni ta dmakwa ghuni,» ka həŋ. ¹³ Ka ghazligiŋtá həŋ ta ghwadaka sulkum ma mnduha, mbambanafha həŋ ta ndəghata gwal kul dughwanaku nda masanavata rdī ta həŋ§.

Mtakwa Yuhwana mnda maga Batem

Mat 14:1-12, Luk 9:7-9

¹⁴ Mantsa, ka snanagħatá tsa gwadā ta gwadā lu ta Yesu ya ta mgham Hiridus, kabga lagħula hɣani da zərwa. Ka lu ta mnay tida na: «Tsa Yuhwana mnda maga batem ya kay ya ta sli'agabta ma mtaku, tsa ta kəl tsi ka maga mazəməzəma,» ka lu. ¹⁵ «Iliya ya tane,» ka həŋ. «Sana anabi ta gara vgha nda sani mataba anabiha ghalya ya,» ka sanlaha nda ŋa taŋ. ¹⁶ Ama manda kdakwa Hiridus ta sŋaŋta tsahaya: «Tsa Yuhwana tsagħu yu ta ghəŋani ya kay ya ta sli'agabta nda hafu,»

ka'a. ¹⁷ Kəl Hiridus ka mnata ksafatá Yuhwana ná, kabga gwadā ta Hiridiya ta nza-kway ka markwa zwanamani Filip* klu tsi ka marakw, ¹⁸ si kəl Yuhwana ka mnay ŋa Hiridus kazlay: Ra a ka klay għa ta markwa zwanama għa wu,† ka'a nda tsi. Kəl Hiridus ka ghunaftá sludzani ksafatá Yuhwana ka tsamta ma zidā. ¹⁹ Tifin basanava basa Hiridiya ta ŋuɖuf ta Yuhwana kabga tsa gwadā ya, ka zbə tsi ta tvi ŋa dzata ama trid traptra ta tvani. ²⁰ Vərda dər Hiridus ná, ta zləŋay ta Yuhwana. Nda sna guli kazlay: Mndu nda għuɖa Yuhwana, ŋərma mndu ya kə'a ka katə tsi. Inda nzata Hiridus ka sna gwadā ta gwadā Yuhwana ya ná, ta dəwir nda dwira ta ghəŋani dər má dɣafɣa tsi ta snay. ²¹ Ma sana fitik tama, ka mutsafta tsa Hiridiya ya ta tvi ŋa dzatá Yuhwana. Tsa fitik ya ná, baɖu fata Hiridus ta skala havakta fitika yakwani ya. Baɖu tsaya, ka hagaftá Hiridus ta mnduha. Tsa mnduha hagaf tsi ya, gwal dagaladagala ta wanafta, nda mghamha ta ghəŋa sludziha, nda gwal klu lu ta hadika Galili ya. ²² Baɖu va tsaya tama, ka lamə makwa tsa Hiridiya ya ka skalu ta kəma tsa mnduha ta tskavata ya. Ka zdanaftá tsa skalani ya ta ŋuɖufa Hiridus nda tsa gwal hagaf tsi ya tani. Ka Hiridus nda tsa makwa ya mantsa: «Ka nu dza'a kumafta maya għa ya, dawiha dawa dza'a vlagħavla yu,» ka'a. ²³ Ka wadanatá tsi. Ka'a mantsa: «Skwi ya dza'a dawanŋta kagħa da i'i ná, dza'a vlagħavla yu, dər má sləghwa luwa da tsi,» ka'a. ²⁴ Ka ndagaptá tsa makwa ya ka lagħwi mnay ŋa mani. Tahula mnanatani, ka dāwu tsi da mani. Ka'a mantsa: «Nu dza'a yu daway tama?» ka'a. Ka mani zlgħaftá wani mantsa: «Dawa ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a nda tsi. ²⁵ Ka gi vrəglagħutá tsi slanagħatá mgham ka daway da tsi: «Ta kumay yu ta vlihata għa ndana ndana ta kwambleh ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. ²⁶ Su'anak ká mgham nzata. Lavgliŋ a ta sdanafta wu, kabga nda ghada wadanatani ta kəma tsa gwal hagaf tsi ya. ²⁷ Ka gi ghunaftá tsi ta sludzi turtuk mataba gwal ta nghay ka'a nda tsi mantsa: «La ka tsagħata ka

§ 6:13 Gray nda Yakubu 5:14. * 6:17 Ngha ta 8:27. † 6:18 Ngha ta Zlahu 18:16, 20:21.

ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. ²⁸ Ka sli'aftá tsa sludzi ya ka laghwi da gamak, ka tsagaghatá ghəŋa Yuhwana mnda maga batem ta kwemblem. ²⁹ Manda snaŋta duhwalha Yuhwana ta tsa skwi ya, ka lagha həŋ klaghata mblani ka laghwi padamta.

Zunusta Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf

Mat 14:13-21, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14

³⁰ Mbadá tsa duhwalha si ghwanagha Yesu ya ka varakta. Ka tsakatá həŋ tavata Yesu, ka rusa skwi si maga həŋ, nda skwi ya si ta taghə həŋ ŋa mnduha. ³¹ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Mbadma ta wa mazawa, ka nzata kuni ka hlaptá hafu hada,» ka'a. Had fitika taŋ ŋa mutsaftá dər zaŋta dər skwa zay wu, kabga ndəghata mnduha ta zazavadaku katakata hada. ³² Ka sli'aftá hahəŋ hahəŋ ka dza'a ma kwambalu da sana vli ta wa mazawa. ³³ Ta sli'i həŋ, nda ndəgha mnduha ta nghintá həŋ, ka tsəmaftá həŋ. Ka gazlatá inda mnduha ma luwa, ka dza'a nda səla da tsa vli ta dza'a i Yesu nda duhwalhani ya, ka tinlaghutá həŋ ta ɓhadaghata, kabga ta hway nda hwaya hahəŋ. ³⁴ Manda ɓhadaghata Yesu, ka sabə tsi ma kwambalu. Kə'a kə'a ná, tizlik tskata mnduha, ka ksantá həŋ katakata ta Yesu ka hidahida, kabga nda nza həŋ manda tuwakha kul had mnda ngha‡ həŋ, ka gi nzatá tsi ka tagha skwiha ŋa taŋ. ³⁵ Manda ya nda ghada laghwa fitik, ka lagha duhwalhani mnay ŋani. Ka həŋ mantša: «Wana ma mtak lu hadna, laghula fitik guli, ³⁶ mnanamna ta na mnduha na, ka sli'a həŋ da luwa, nda ya da zwana luwaha ta wafta na vli na, ka dza'a həŋ skwa skwiha ŋa zay taŋ,» ka həŋ. ³⁷ Ama ka Yesu nda həŋ mantša: «Vlaŋwawla kaghuni ɓa ta skwa zay ta həŋ,» ka'a. Ama ka həŋ nda tsi mantša: «Ŋa sli'a ŋni da dzawaktá buradi prək ka tseda vagha mnduha his dərək ta maga slnaŦ, ka valaŋtá həŋ ŋa zay taŋ rki?» ka həŋ. ³⁸ Ka'a nda həŋ mantša: «Kidaghi buradi da kaghuni na? Naghawa nagma» ka'a. Naghanata taŋ, ka həŋ mantša: «Buradi hutaf nda tsulhwa

klipi his ya,» ka həŋ. ³⁹ Ka Yesu nda duhwalhani mantša: «Mnanawamna ta mnduha ka nzanzata həŋ ka ghuɓu ka ghuɓu ta kuzuŋwa mkwenek,» ka'a. ⁴⁰ Ka tsakavatá mnduha, ka nzanzata dərək dərək ma ya vli, hutaf mbsak hutaf mbsak ma ya vli. ⁴¹ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradi hutaf, nda tsulhwa klipi his ya. Ka nghadaftá tsi nda ta luwa ka rfanaghatá Lazglafta. Tahula tsa mantša, ka ɓalanaptá tsi ta tsa buradi ya, ka valaŋtá duhwalhani, ŋa daganaftá tsa mnduha ya. Mantša guli, ka daganaftá tsi ta tsa tsulhwa klipi his ya ta həŋ. ⁴² Inda taŋ demdem ka zazutá həŋ, ka babaghawtá həŋ. ⁴³ Ka tsakftá lu ta padakwa tsa buradiha nda klipihya ya ka ghwanak ghwanpɗə his.* ⁴⁴ Gwal ta za tsa buradi ya ná, mnduha dambu' hutaf ya.

Mbaday Yesu ta mbadá ta drəf
Mat 14:22-33, Yuh 6:15-21

⁴⁵ Tahula tsa, gi ka mblafta Yesu ta duhwalhani ka lamə da kwambalu ŋa dza'a taŋ ta sana ɓla drəf nda tvə luwa Betsayda, ta kdə tsatsi ta vrintá dəmgə ŋa laba tsatsi nda hul nda hul slanaghatá həŋ. ⁴⁶ Manda dgatani ta vgha nda tsa mnduha ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta ghwa da maga du'a. ⁴⁷ Lama vli da rvidik ya ná, ɓhatá tsa duhwalha Yesu ya tsa nda kwambalu ma takataka drəf. Tata hadik Yesu turtukwani. ⁴⁸ Kə'a ka Yesu nghadapta ná, ta takadaku duhwalhani ka swa kwambalu, kabga mamu falak ta vra həŋ. Wər ta tsughbura sərək vli, ka sli'aftá tsi ka mbadá ta drəf nda səla, ŋa dza'a nda da həŋ, ka kumə tsi ta klatá wa taŋ. ⁴⁹ Kə'a ka həŋ ná, mamu skwi ta mbadá ta imi, zlah halalay ya, ka həŋ ka wahu. ⁵⁰ Nda ngha inda taŋ demdem, ka ghudzaku həŋ ta ghudzaku da zləŋ. Ka gi gwadganatá Yesu ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantša: «Ma wahu kuni ta wahu, i'i ya, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a nda həŋ. ⁵¹ Ka lagha tsi, ka lamə da tsa kwambalu ya nzata tavata həŋ. Ka gi lɓata tsa falak ya tɓekw. Ka laghu tsa duhwalhani ya da ndərmimay katakata. ⁵² Ma ŋa snaŋta taŋ ta mbrakwa Yesu nda mazəmzəm maga tsi

‡ 6:34 Gray nda Mbsak 27:17, 1 Mghamha 22:17, Azekiyel 34:5-6. § 6:37 Ngha ta Mata 20:2. * 6:43 Gray nda 2 Mghamha 4:42-44.

nda buradi ya ná, lanamə a ta həj wu, kabga tən̄təna ghəja tan̄.

Mbambanafta Yesu ta mnduha ma Genazaret

Mat 14:34-36

⁵³ Tahula tsughwadapta tan̄ ta drəf, 6hadaghar həj ta hadika Genazaret, ka hbanata həj ta kwambala tan̄ ta wa drəf hada. ⁵⁴ Manda saba tan̄ ma kwambalu, ka tsəmafta mnduha ta Yesu. ⁵⁵ Tsəmafta tan̄, ka sli'aftá həj nda hwaya da mnay ma inda vliha. Ka tsakwə həj nda ghzləna tan̄ nda ghzləna tan̄ ta gwal kul dughwanaku, da inda vli snan̄ həj kazlay: Hada Yesu kə'a. ⁵⁶ Ma inda dər wati ma vli tsi ta lagha Yesu, dər ma zwana luwa tsi, dər ma huda luwa tsi, ka dər tahula luwa a tsi, ta hladaghahla lu ta gwal kul dughwanaku ka pghata ta da6i. Ka ndə6u lu ta dzvu da tsi, ɲa ksantə dər wa lgutani tsi kwen̄kwen̄. Inda gwal ta ksantə ná, nda mbamba həj.

7

Gwada i Yesu nda la Farisa ta ghəja tagha skwa dzidzi

Mat 15:1-9

¹ Ka sli'agata tsa la Farisa nda sanlaha ma gwal tagha zlahu ɲa mnduha ya ma Ursalima, ka tskavata tavatá Yesu. ² Ka nghan̄tá həj ta sanlaha ma duhwalha Yesu ta za skwa zay nda ɲratá dzvu, mbazin̄ a həj manda ya taghanaf dzidziha tan̄ ta həj wa. ³ Tsaw la Farisa nda sanlaha ma la Yahuda ya ná, had̄ həj ta za skwa zay ka ta mbaza a dzva tan̄ tsuwedek dina, manda ya taghanaf dzidziha tan̄ ta həj wa.* ⁴ Ka vragaghavra həj ta luma, had̄ həj ta za skwa zay ka ta mbazaghu a həj ta mbaza wa. Mamu ndəghata sana skwiha guli taghanaf dzidziha tan̄ ta həj ta magə həj manda: Tva mbazapta dina ta kuwa, nda bəzleghwa, nda siga kufur. ⁵ Mbadá la Farisa nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha ka dawantə da Yesu. Ka həj mantsa: «Nu kul had̄ duhwalha gha ta maga skwi taghaf lu da dzidziha, ta kəl həj ka za skwa zay kul mbazin̄tá dzvu na?» ka həj. ⁶ Ka Yesu nda həj mantsa: «Tsa

mad̄gwirmad̄gwira ghuni ya. A ta ɲa Isaya ta mnay ta ghəja ghuni, manda ya nda vinda mnə na Lazglafta kazlay:

nana mnduha na ná, ta wubisim ta wubisim ta zləzlva həj ta i'i. Ma ɲudufa tan̄ ná, d̄va a həj ta i'i wa. ⁷ Zləzləva i'i ta zləzlvu həj ná, ka bətbət. Ma ɲa taghay tan̄ ta zlahu da ɲa mnduha ná, ka laghu həj da ɲanatá zlahu mnduha†,» kə'a ya.

⁸ Zlanava zla kuni ta zlahu Lazglafta, ka laghu kuni da sna skwi ya ta taghu mnduha. ⁹ «Nda hida kuni kahwata ta wudin̄tá zlahuha Lazglafta, ka ɲanatá ɲa ghuni ma skwa dzidzi. ¹⁰ Wya ka Musa: «Vla ta glaku ɲa i da gha nda ma gha,» ka'a. Ka'a guli na: «Mndu ta razanaftá i dani nda mani, dza'a dzadza‡ lu,» ka'a. ¹¹ Ama ka kaghuni ta mnay ɲa mnduha ná, lavin̄lava mndu ta mnay ɲa i dani nda mani kazlay: Si má ta kumay yu ta vlaghatá skwi ɲa kataghata, daw lavin̄ a yu wu, kabga kwarban̄ ya manda mnay kazlay: Dza'a vlan̄tá Lazglafta yu kə'a. ¹² Mantsa ya tama ta mbla kuni ta tsa mndu ya, ɲa kwal kul katan̄ta i dani nda mani. ¹³ Ma tsa magay ghuni mantsa ya tama ná, ta mbədin̄mbəda kuni ta gwada Lazglafta, nda mndərga tsa tagha skwa ghuni ya ɲa mnduha. Nda ndəgha mndərga sana skwiha ta magə kuni manda daslakwa tsahaya.»

Skwi ya ta ɲrin̄ta mndu

Mat 15:10-20

¹⁴ Tahula tsa, ka hagəglaktá Yesu ta dəmga da tsi. Ka'a nda həj mantsa: «Gunawa guna ta sləməna ghuni dina, ka mnaghunata yu. ¹⁵ Had̄ skwi ta zadata mndu nda za ta ɲrin̄ta mndu wa, ba skwi ta sabə nda sa ma ɲudufa mndu ta ɲrin̄ta mndu,» ka'a. ¹⁶ [Ka mamu mndu nda sləməna snay ka sna tsi.] ¹⁷ Manda sli'afta Yesu ka laghwí da həga dgarə tsi ta vgha nda dəmga, ka dawantá duhwalhani da tsi ta ghəja tsa gray graf tsi ya. ¹⁸ Ka'a nda həj mantsa: «A'a, had̄ difil ma ghəja kaghuni guli ra? Sna a kaghuni guli kazlay: Had̄ skwi ta zadata mndu nda za ta lavin̄tá ɲrin̄ta mndu wu kə'a ra? ¹⁹ Had̄ tsa skwi ta

* **7:3** Gray nda Lukwa 11:38. † **7:7** Ngha ta Isaya 29:13. ‡ **7:10** Ngha ta Sabi 20:12 nda Vrafta ta Zlahu 5:16 nda Sabi 21:17 nda Zlahu 20:9.

zadata mndu nda za ya ta dza'a da ɲudufa mndu wu, da huɗi ta dza'a tsi ɲa dza'a thidiŋta ma dra,» ka'a. Tsa gwada Yesu ya na, ta kumay ta mnay kazlay: Nda ghuɓa inda skwa zayŋ ka'a. ²⁰ «Skwi ta sabɓe nda sa ma ɲudufa mndu na, tsaya ta ɲriŋta mndu, ²¹ kabga ma ɲudufa mndu ta sli'agabta ghwadaka ndanuha, nda sli'inŋli'in, nda ghali, nda psla mnduha, ²² nda hliri, nda hara'u tiri, nda sidi, nda nɓɓa mndu, nda kakraŋaku, nda ghudzaku, nda vza rut-sak ta mndu, nda gɗala ghɛŋ, nda ga rgha. ²³ Inda tsa ghwadaka skwiha ta sli'agapta ma ɲudufa mndu ya ta ɲriŋta mndu,» ka'a nda hɛŋ.

*Zlghay nda ɲudufa sana marakw
Mat 15:21-28*

²⁴ Tahula tsa, ka sli'afɗa Yesu hada ka laghwi ta hadika Tir nda Siduŋ. Ka lamɓ tsi da sana hɛga. Va a si ta snaŋta mndu kazlay: Wa'a hadya ka'a wa, ama laviŋ a ta difaghuta wa. ²⁵ Mamu sana marakw ksu halaway ta makwani, ka snaŋta tsi ta mna gwada ta Yesu. Ka gi sli'afɗa tsi ka lagha zlɓmbatá ma ghuva Yesu. ²⁶ Ka ndɓu tsi ta dzvu da tsi ɲa ghzligiŋta tsa duhwala halaway ya ma tsa makwani ya. Tsa marakw ya na, makwa la Grek ma luwa Finusi, ya lu ta hadika Siri ya. ²⁷ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Zlaŋzla ta zwani karaku ka baghafta hɛŋ. Dina a ka klaftá duvula zwani ka vlaŋta zwana kriha wa,» ka'a nda tsi. ²⁸ «Mantsa nzakwani mndani mghama da, ama ta dagay zwana kriha ta wiwsa tsa skwa zay ta rkadata ta hadik ma vɛl zay zwani ya guli,» ka tsa marakw ya. ²⁹ Ka'a nda tsi mantsa: «Kabga tsa gwada gha ya, la makwa da dzagha gha, wa'a saghusa tsa duhwala halaway ya ma makwa gha» ka'a nda tsa marakw ya. ³⁰ Ka sli'afɗa tsa marakw ya ka laghwi dzaghani. Bhadaghatani dzagha ka lamɓ tsi da hɛga, ka slanaghatá tsi ta tsa makwani ya ta hani ta ghzlaŋ. Ta had tsa duhwala halaway ya mida wa.

*Mbanafta Yesu ta sana rgha kul snaŋta
zlɓmɛŋ*

§ 7:19 Gray nda Slna gwal ghunay 10:9-16.

³¹ Tahula tsa, ka sli'afɗa Yesu ta hadika Tir, ka laghwi nda ma luwa Siduŋ, ka zlagaghatá tsi nda ma Dekapwalus ɲa vru nda tvɓ drɛfa Galili. ³² Bhadaghatani da hada, ka klanaktá lu ta sana mndu ka rgha, sna a ta slɓmɛŋ wu, sna a ta gwada guli wa. Ka ndɓu lu ta dzvu da tsi ɲa ksaŋta nda dzvu ka mbafta tsi. ³³ Ka klaghatá Yesu ta tsa mndu ya turtukwani, di'in nda mnduha. Ka dzadzaghatá Yesu ta ndɛfiŋa dzvuhani da slɓmɛŋha tsa mndu ya, danafha ta sɛrdɛkani ta ghanik. ³⁴ Ka nghadaftá Yesu nda ta luwa, ka hlafta tsi ta hafu. «Efasla,» ka'a. Manda mnay kazlay: Gunaguna ka'a ya, nda gwada luwa taŋ. ³⁵ Gi wuzlaŋ guna guna slɓmɛŋha tsa mndu ya, gi wuted plata ghanikani tsa, ka gwada tsi ta gwada tsɛlen. ³⁶ Ka dvanaghatá Yesu ta mnduha yaha hɛŋ da mnay dɛr ɲa wati ma mndu tsi. Ka dvu Yesu ta hɛŋ ya na, ka sgɓ hahɛŋ ta mna tsa skwi maga Yesu ya. ³⁷ Ka ndɛrmim hɛŋ katakata, ka hɛŋ mantsa: «Inda skwi ta magɓ na mndu na na, dina. Nduk nda rgha tani na, ka gwananatani ta slɓmɛŋhani, ka gwadayni ta gwada. Kay! Skwi dina ta magɓ na mndu na,» ka hɛŋ.

8

*Zunusta Yesu ta skwa zay ta mnduha
dɓmbu'fwad*

Mat 15:32-39

¹ Ma tsa fitik ya, ka tskɛglavatá ndɛghata mnduha da Yesu, had skwa zay ɲa zay taŋ wa. Ka hgantá Yesu ta duhwalhani, ² «Ta ksita ka hidahida na mnduha na, kabga ma hkɛna fitika taŋ na ta nzaku kawadaga nda i'i, had skwi mutsaf hɛŋ ɲa zay guli wa. ³ Ka lawala dzagha ghuni nda maya nda maya ka yu nda hɛŋ katsi, mutsafta a hɛŋ ta mbraku ɲa mbaɗa ta tvi wa. Wya sli'af ma vli di'in sanlaha mataba taŋ guli,» ka'a nda hɛŋ. ⁴ «Ga dza'a mutsafta lu ta skwa zay ma na mtak na, ɲa vlaŋta na mnduha na ɲa baghanaftá hɛŋ na?» ka duhwalhani nda tsi. ⁵ «Kidaghi buradi da kaghuni na?» ka'a nda hɛŋ. «Ndɛfán hɛŋ,» ka hɛŋ nda tsi. ⁶ Mantsa tama, «nzawanza rɛp ta hadik,» ka Yesu nda tsa mnduha ya. Ka nzatá

həŋ. Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha ndəfáŋ ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta. Tahula tsa, ka ɓalanaptá tsi, ka valaŋtá duhwalhani, ŋa daganafatá tsa mnduha ya. Ka daganafatá hahəŋ ta tsa mnduha ya. ⁷ Mamu zwana klipi ki'a guli da həŋ, ka rfanaghatá Yesu ta Lazglafta ta ghəŋa tsa klipi ya, ka valaŋtá tsi ta duhwalhani. «Daganafwa daga ta mnduha,» ka'a. ⁸ Ka zutá mnduha, ka baghaftá həŋ. Ka tsakaftá lu ta pɗakwani ma vəl zay taŋ, ka ghwanak ndəfáŋ. ⁹ Tsa mnduha ya na, ta magay həŋ ta dambu' fwaɗ. Mantsa tama, ka vrinjtá Yesu ta həŋ dzagha taŋ. ¹⁰ Gi tahula tsa, ka sli'aftá tsi ka lamə da kwambalu nda duhwalhani, ka laghu həŋ ta hadika Dalmanuta.

Daway la Farisa ta mazənzəm da Yesu

Mat 16:1-4

¹¹ Manda ɓhadaghata taŋ, ka sli'adaghatá la Farisa slanaghata, ka zlərdə həŋ ta skwiha nda tsi, kabga ta kumay həŋ ta mutsaftá ghurum ŋa ksakaftá Yesu, ka həŋ nda tsi mantsa: «Magaŋnamaga maga ta mazənzəm ŋa maraŋta kazlay: Da Lazglafta ta mutsa kagha ta ŋa gha ma mbraku kə'a,» ka həŋ. ¹² Ka hlaftá Yesu ta hafu, ka'a mantsa: «Kabgawu ta kəl mnduha ta na zamana na, ka dawə magatá mazənzəm katək na? Kahwathwata ta mnaghunata yu, had sana mazənzəm dza'a maraŋta lu ta mnduha ta na zamana na wa,» ka'a nda həŋ. ¹³ Ka sli'aptá tsi mataba tsa la Farisa ya ka laghwi da kwambalu ŋa dza'a ta sana ɓla tsa drəf ya.

Zanapta duhwalha Yesu ta skwi maga Yesu

Mat 16:5-12

¹⁴ Ma tsa sli'a taŋ ya, ka zanaptá duhwalhani ta klaftá buradi, turtuktuk yeya buradi da həŋ ma kwambalu. ¹⁵ «Dasuwa ka kuni! Nghawa ghəŋa ghuni da isa la Farisa nda Hiridus,» ka Yesu zlahanaghatá həŋ. ¹⁶ Ka wuwisaku tsa duhwalhani ya mataba taŋ. «Zlah na kwala buradi kul had da amu na yeya,» ka həŋ. ¹⁷ Fslek ka tsa gwada ya lamə da sləməŋa Yesu. Ka'a nda həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ndanu, kabga kwala buradi kul had da kaghuni na? Ha gita, had mahizl ma ghəŋa ghuni

ra? Təŋtəŋani ghəŋa ghuni katək ra? ¹⁸ Ya wana mamu ira ghuni ní, nu kul nghanjtá kuni ta vli? Wana mamu sləməŋa ghuni, nu kul sraŋtá kuni ta sləməŋ*? Had kaghuni ta havaktá skwi katək ra? ¹⁹ Ma fitika daganafwa da ta buradi hutaf ta mnduha dambu' hutaf, kidaghi ndaghanafwa kuni ta ghwanak nda padakwa vəl zay mnduha na?» ka'a nda həŋ. «Ghwanpɗə his həŋ,» ka həŋ.† ²⁰ «A ki ma fitika daganafwa da ta buradi ndəfáŋ ta mnduha dambu' fwaɗ, kidaghi ndaghanafwa kuni ta tughuba nda padakwa vəl zay mnduha guli?» ka'a nda həŋ. «Ndəfáŋ həŋ,» ka həŋ.‡ ²¹ «Ka si mantsa tsi, nu kwal kuni sraŋta tama?» ka'a nda həŋ.

Mbanafta Yesu ta mndu nda ghulpa ma Betsayda

²² Mantsa tama ka ɓhadaghatá i Yesu nda duhwalhani da luwa Betsayda. Ka kladaghatá mnduha ta ghulpata mndu da Yesu. Ka ndəbu lu ta dzvu da tsi ŋa ksakafta. ²³ Ka ksakaftá Yesu ta tsa mndu nda ghulpa ya ta dzvu, ka klaghata tahula luwa. Ka tfaŋaftá tsi ta sərɗək ta iri, ka pghanafatá dzvu, ka daw tsi da tsi kazlay: Nda ngha ka ta skwi ra? kə'a. ²⁴ Ka guraŋtá tsa ghulpa ta mndu ya ta iri. «Nda ngha yu ta mnduha ta wawaku mndani ná, ama manda fu manda fu ta ngha yu ta həŋ,» ka'a. ²⁵ Ka pghəglaftá Yesu ta dzvuhani ta iriha tsa mndu ya guli, ka nghanjtá tsa mndu ya ta vli tsuwadək. Nda mba tama, nda ngha ta dagatá skwiha. ²⁶ Mantsa tama, «Yaha ka lami da huɗa luwa,» ka'a nda tsi, ka ghuniŋta dzaghani.

Kagha ná, Kristi ka, ka Piyer nda Yesu

Mat 16:13-20, Luk 9:18-21

²⁷ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu kawadaga nda duhwalhani ka dza'a da sana luwaha ndusa ndusa ma luwa Sezare Filip. Ta labə həŋ ta tvi, ka daw tsi da duhwalhani. Ka'a mantsa: «Wa i'i, ka mnduha ta mnay na?» ka'a nda həŋ. ²⁸ Ka həŋ mantsa: «Yuhwana mnda maga batem ya ka sanlaha, Iliya ya ka sanlaha, sana mndu mataba la anabi ya ka sanlaha ta mnay nda kagha.» ²⁹ «Kinawu ka kaghuni, wa ya ka kaghuni ta mnay nda

* 8:18 Gray nda Irmia 5:21, Azekiyel 12:2. † 8:19 Ngha ta 6:35-44. ‡ 8:20 Ngha ta 8:1-9.

i'i?» ka'a kay guli. Ka Piyer mantisa: «Kagha na: Kristi§ ka,» ka'a nda tsi. ³⁰ Ka zlahanaghatá Yesu ta hən ka nđanđa. Ka'a nda hən mantisa: «Yahayaha kuni da walanđá mnay mantisa nja mndu,» ka'a.

Mnay Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 16:21-28, Luk 9:22-27

³¹ Mantisa tama, ka zlaftá Yesu ta taghay nja duhwalhani kazlay: Dza'a ghuyapə ghuya Zwanja mndu ta đanwa katakata. Dza'a wuđidin wuđa la galata mnduha, nda maliha ta ghəja gwal ta dra skwi nja Lazglafta, nda gwal tagha zlahu nja mnduha tani. Dza'a dzadza lu, bađu mahkən, nja sli'agaptani nda hafu, ka'a. ³² Ka mnə tsi ta tsa gwađaha ya banluwa. Ka ksaghutá Piyer ta Yesu ta slərpa vli ka davanaghata. ³³ Ka mbəđavatá Yesu, ka ngha duhwalhani. Ka nruhanaghatá tsi ta Piyer, ka'a nda tsi mantisa: «Laghula gha tavata i'i halawaya skwi na. Had ka ta ndanu manda ya ta kumə Lazglafta wa. Manda ndana mnduha ká ka ta ndanu,» ka'a nda tsi.

Fata duhwalha ta ghəja tan manda nja Yesu

³⁴ Ka hagaktá Yesu ta mnduha, nda duhwalhani tani, ka mnay nja tan. Ka'a mantisa: «Ka ta kumay mndu ta nzaku kawadaga nda i'i katsi, ba vziñtani ta ghəjani, ka klayni ta udza zləñayni, ka dza'ani mista đa. ³⁵ Ka dza'a mbanafmba yu ta hafa đa ka mndu katsi ná, dza'a zadinžada tsa mndu ya ta hafani. Mndu dza'a zadinžá hafani kabga i'i, nda ya kabga Lfidá Gwađa ná, dza'a mbanafmba tsa mndu ya ta hafani. ³⁶ Nu dza'a ghzlanata mutsafta mndu ta na ghəja hadik na tender, ka nda zadá hafani na? ³⁷ Nu dza'a vlata mndu nja vara hafani na? ³⁸ Ya wana ka dmaku mnduha ta na zamana na, ka sli'in ka sli'in hən da Lazglafta. Ka kwalaghukwala mndu ta mnanđá hga đa nda gwađa đa guli ta kəma tsa mnduha ya katsi, i'i Zwanja mndu guli ná, dza'a kwalaghukwala yu ta mnanđá tsa mndu ya bađu vragata đa kawadaga nda duhwalha nda ghuđa ta luwa ma glakwa Lazglafta.»

9

¹ Ka'a nda hən guli mantisa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna, dza'a kwal kul rwuta ta saha ga mghama Lazglafta nda mbraku, nja nghanđa tan nda ira tan,» ka'a.

Mbəđavafta Yesu

Mat 17:1-13, Luk 9:28-36

² Tahula fitik mku', ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yakubu, nda Yuhwana mistani, ka nlaghatá hən ta sana ghwá nda slra. Lafa tan ta tsa ghwá ya, ka mbəđavaftá tsi ta kəma tan. ³ Ka wuđaku lguthani tilil katakata. Had mndu ta na ghəja hadik na dza'a laviñđá ghuđaptá skwi nja đanafta nja laf tađ ta tsaya wa.* ⁴ Ta wa ira tsa duhwalhani ya, ka zlagaptá i Iliya nda Musa, ka ghwa yiva nda Yesu. ⁵⁻⁶ Ka ksaftha zləñ ta tsa duhwalha ya katakata. Sna a Piyer ta skwi nja mnay wa. Gi ka Piyer nda Yesu mantisa: «Maləma đa, đina ka nzata mu hadna. Magafmamaga ta həgaha tumpul hkən. Pal nja gha, pal nja Musa, pal nja Iliya guli,» ka'a. ⁷ Ka saha kusay tđik bukwamtá hən. Ka gwadağaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantisa: «Nana na zwanja đa ta đvu yu nda nđuđufa đa. Snawa ta gwađa da tsi,†» ka'a. ⁸ Gi zləwad zləwad zləwad, ka duhwalhani ka nanagha vli ta wanaftá hən. Kə'a ka hən ná, Yesu turtukwani yeya nghan hən kawadaga nda hən. ⁹ Ka sli'aftá hən ka saha ta tsa ghwá ya. Ta saha hən, ka zlahanaghatá Yesu ta tsa duhwalha ya. Ka'a mantisa: «Yahayaha kuni da mnanđá skwi nghan kuni nja mndu ha ka sagha fitik ya dza'a sli'agabta Zwanja mndu mataba gwal nda rwa,» ka'a. ¹⁰ Ka snatá hən ta tsa gwađa ya, ama ka laghu hən da đadawaku mataba tan «nahgani sli'agabta mataba gwal nda rwa?» ka hən. ¹¹ Mantisa tama, ka đawanđá duhwalhani da Yesu. Ka hən mantisa: «Kabgawu ta kəl gwal tagha zlahu nja mnduha ka mnay kazlay: Tinəl Iliya dza'a saha karaku‡ kə'a na?» ka hən. ¹² Ka Yesu nda hən mantisa: «Anji, dza'a tinlaghutinla Iliya ta saha nja payanata inda skwiha. Ama kabgawu vindafta lu ta ghəja Zwanja mndu

§ 8:29 Kristi: Tsaya Almasihu. * 9:3 Gray nda 2 Piyer 1:16-18. † 9:7 Ngha ta 1:11. ‡ 9:11 Gray nda Malatsi 3:23.

kazlay: Dza'a ghuyay ta danwa katakata, d̄veta a lu wu kə'a? ¹³ Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta saha ka ghuyanaptá hən̄ ta danwa manda ya kuman̄ hən̄. Mantsa ya ka gwada Lazglafta mnata ta ghən̄ani,» ka'a nda hən̄.

*Mbanafta Yesu ta sana zwan̄ ksu seteni
Mat 17:14-21, Luk 9:37-43*

¹⁴ Manda vradaghata i Yesu tavata tsa duhwalhani si zлана hən̄ ya, ka nghan̄tá hən̄ ta tskata mnduha ta wanaftá tsa duhwalha ya nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha ta zler̄d̄utawi nda hən̄. ¹⁵ Na ghur, nghay tsa tskatá mnduha ya ta Yesu ná, nda ghada ndusadaghatani da hən̄. Ka sli'afta hən̄ nda hwaya ka dza'a ga zgu ɲani. ¹⁶ Ka Yesu dawantá da hən̄ mantsa: «Ta ghəɲa wu ta zler̄da kuni ta wi nda hən̄ na?» ka'a. ¹⁷ Ka sana mndu mataba tsa mnduha ya zlganaftawi mantsa: «Maləma da, zwan̄a da ksu seteni, vlan̄ a ta tva gwada wu kəl yu ka klagaghata da kagha. ¹⁸ Ka ta kumay tsa skwi ya ta slanapta katsi, gi slanatani ta hadik. Gi pghay tsa zwan̄ ya ta mahupak ma wi, dzislayni ta sli'in̄ ka hpaday, gi dzən̄ vghani. Tsaya kəl yu ka ndəba dzvu da duhwalha gha, kambəl ka ghzligin̄tá hən̄ ta tsa seteni ya ma tsa zwan̄a da ya mazlay, ama ka traptá hən̄,» ka'a nda tsi. ¹⁹ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Ghwadaka mndəra mnduha kul had̄ zlgay nda ɲuduf da hən̄! Na kulam yawu dza'a nzata yu tavata kaghuni? Na kulam yawu dza'a nzata yu ka su'uwaghunata? Klagidighawa tsa zwan̄ ya,» ka'a nda hən̄. Ka klədanaghatá lu. ²⁰ Gi ghur nghay tsa zwan̄ ya ta Yesu ná, ka gi slanaptá tsa seteni ya nda mbraku, ka slanata ta hadik, ka kwatambal tsi ta vgha ta hadik, ka pgha mahupak ma wi. ²¹ Ka dawantá Yesu da dani ma tsa zwan̄ ya: «Daga Yawu zlafta na skwi na ta na zwan̄ na na?» ka'a nda tsi. «Daga ma ga zwan̄ani ksaf̄ta tsi. ²² Bađu ma sani, klaftani wudamta da vu, dər da imi tsi, gi wudamtani ma ɲa dzatani, kə'a ta magay tazlay. Ka lavin̄lava ka, kdəkkdək katan̄na kata, tawa ta hidahida ta an̄ni!» ka tsa mndu ya. ²³ «Ka lavin̄lava ka ri waka ka? Nu dza'a kwal lu lavin̄ta magata ka zlgahfzlḡha mndu nda ɲuduf na?» ka

Yesu nda tsi. ²⁴ Gi ka kapan̄tá dani ma tsa zwan̄ ya ta lwi, «Zlgahfzlḡha yu, sawi katihata ma hta ta zlgay da,» ka'a nda tsi. ²⁵ Nghay Yesu ta gazladaghata mnduha nda hwaya, ka davanaghatá tsi ta tsa seteni ya. «Ghwadaka Sulkum ta pya mndu ka gwada nda ya ka snan̄tá sləmən̄. Sabsa ma na zwan̄ na, ka yu ta mnaghata. Yaha ka vrəgladamta dekdek dida,» ka'a. ²⁶ Ka wahata tsa seteni ya ka ghudzanaftá tsa zwan̄ ya nda mbraku, ka sabə tsi mida. Ka nin̄tá tsi ta tsa zwan̄ ya gzəmb̄la' manda mndu nda mta, ha ka mnay ndəghata mnduha kazlay: Nda mta kə'a. ²⁷ Ama ka ɲanatá Yesu ta dzvu, ka sli'anafta, ka sli'aftá tsi ka sladata. ²⁸ Manda lama Yesu kawadaga nda duhwalhani da həga nda ghəɲa tan̄, ka daw hən̄ da tsi. Ka hən̄ mantsa: «Kabgawu kəl an̄ni ka traptá ghzligin̄tá tsa seteni ya katak na?» ka hən̄. ²⁹ «Mndərga tsa Sulkum ya ná, ba nda maga du'a kada saba tsi,» ka'a nda hən̄.

*Mnəlan̄ta Yesu ta dza'ani mtaku nda
sli'agaptani*

Mat 17:22-23, Luk 9:43-45

³⁰ Ka sli'aftá hən̄ hada ka taghatá hadika Galili. Va a Yesu si ta nghan̄ta mndu wu, ³¹ kabga ta tagha skwi ɲa duhwalhani. Wya skwi ta mnə tsi ɲa tan̄: «Dza'a ksafksa lu ta Zwan̄a mndu ka vlata ma dzva mnduha ɲa dzata tan̄. Bađu mahkən̄, ɲa sli'aftani nda hafu.» ³² Ama sna a duhwalhani ta tsa gwada ya wa. Ta zlan̄ hən̄ guli nda dawantá da tsi.

Wa dza'a nzakw ka mali

Mat 18:1-5, Luk 9:46-48

³³ Ka ɓhadaghatá hən̄ da luwa Kafar-nahum. Ta nzaku hən̄ ma həga, ka dawantá Yesu da hən̄: «Nahgani tsa skwi ta uwa'uwal kaghuni ta tvi ya na?» ka'a nda hən̄. ³⁴ Sriw nzan̄a hən̄, pslaf a hən̄ ta wa tan̄ wa, kabga si ta zba snan̄tá mali mataba tan̄ hən̄, na skwi si ta uwa'uwal hən̄ ta tvi. ³⁵ Ka nza-datá Yesu, «saghawasa» ka'a nda hən̄. «Ka ta kumay mndu ta nzaku ka mali ta wa ira Lazglafta katsi, vrganatani ta ghən̄ani ka sagən̄ gudzekw mista lamndu, ka nza-kwani ka kwalva tan̄ guli.» ³⁶ Ka hgaftá tsi ta sana zwan̄ kwitikw, ka sladanata mataba tan̄. Ka tskwaftá tsi ma ghuvani,

ka'a nda həŋ mantsa: ³⁷ «Dər wati ma mndu ta tsu'aftá sani turtuk mataba na zwaniha na, kabga i'i, vərda i'i tsu'af tsa mndu ya nda tsa. Dər wati ma mndu ta tsu'aftá i'i guli, vərda i'i a tsu'af tsi wa, ama mndu ya ta ghunighata tsu'af tsi,» ka'a.

*Mndu ta vla zdaku ŋa amu ná, ŋa amu tsa
Luk 9:49-50*

³⁸ Ka Yuhwana nda tsi mantsa: «Maləma da, nda nŋha ŋni ta sana mndu ta gh-zla duhwalha halaway ma mndu. Ka tsa mndu ya na: “Yesu ta vlihatá mbraku,” ka'a. Ka lmə ŋni, kabga had ta dza'a mista amu wu,» ka'a. ³⁹ Ka Yesu mantsa: «Ma lmə kuni ta mndu, kabga had mndu ta maga mazəməzəmə nda hga da, dza'a vza rutsak ta i'i wa. ⁴⁰ Mndu kul had ta raza amu guli ná, ŋa amu tsa mndu ya. ⁴¹ Dər wati ma mndu ta taghunaftá imi rau' ŋa say, kabga nzakwa ghuni ka ŋa Kristi, kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had nisəla tsa mndu ya dza'a zwađuta dekdek wu,» ka Yesu.

Daswa ka mndu nda vzamta mndu ma dmaku

Mat 18:6-9, Luk 17:1-2

⁴² «Ka vzamvza mndu ta sani turtuk mataba na zwaniha ta zlghafta i'i na ma dmaku katsi, dza'a ghuyay ta đarwa katakata da Lazglafta. Ta dər má ya hbanam lu ta dughura buna dagala ma ŋurzlun, ka vzagħata da drəf, ka'a. ⁴³ Ka si dzva gha ta famta kagħa kəl ka ka zləmbamta ma dmaku katsi, tsințsa gha ta tsa dzvu ya. Ta dər mutsafta gha ta hafu nda dzva gha ka bududun, ka lama gha nda dzvuha gha yipa' his his da həga vu kul had ta mtavata dekdek. ⁴⁴ [Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ŋəđməts, rwava a həŋ wa. Had tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa.] ⁴⁵ Ka səla gha ta famta kagħa kəl ka zləmbamta ma dmaku katsi, tsințsa ta tsa səla ya. Ta dər mutsafta gha ta hafu nda səla gha slun turtuk, ka nzakwa gha nda səlaha gha yipa' his his, ŋa wudamtá kagħa da həga vu. ⁴⁶ [Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ŋəđməts, rwava a həŋ wa. Had tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa.] ⁴⁷ Ka ira gha turtuk, ta famta kagħa kəl

ka ka dəđamta da dmaku katsi, tsakwaslin tsakwasla ta tsa iri ya. Ta dər lama ka nda ira gha guzlin turtuk da ga mghama Lazglafta, ka nzakwa gha nda ira gha his his, ŋa wudamtá kagħa da həga vu. ⁴⁸ Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ŋəđməts, rwava a həŋ wa. Had tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa. ⁴⁹ Inda mndu dza'a nəmanaf nəma vu manda slughul. [Inda skwi ta drə lu ŋa Lazglafta ta kuktaf kukta lu ta slughul tida] ⁵⁰ Slughul ná, skwi đina ya, ama ka ta had zdaku mida dekdek wu katsi, nu dza'a magəglamta kuni mida ŋa vranamtá si tsa nəmatani ya na? Mamu ka slughul ma kaghuni. Nzawanza nda zdaku mataba ghuni, sanlaha nda sanlaha,» ka'a.

10

*Tagħa skwi ta ghəŋa ghzlințá marakw
Mat 19:1-12, Luk 16:18*

¹ Tahula tsa, ka sli'aftá i Yesu nda duhwalhani hada ka lagħwi ta hadika Zudiya nda tvə drəfa Zurden. Ka tsəkəgladagħatá mnduha ta vgha tavatani. Ka nzəglatá tsi ka tagħa skwi ŋa taŋ manda ya snu tsi. ² Ka gavadagħatá la Farisa tavata Yesu ŋa hla səlani. Ka đawaŋtá həŋ da tsi, ka həŋ mantsa: «Mamu re had wa a tvi ŋa ghzlința mndu ta markwa taŋ na?» ka həŋ. ³ Ka'a nda həŋ mantsa: «Wa ka Musa vindaghunafta na?» ka'a. ⁴ «Ka Musa ná, ka ta kumay mndu ta ghzlințá markwa taŋ katsi ná, vindanaftani ta đelewera ghzlu, ka ghzlințani* kə'a,» ka həŋ. ⁵ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Təŋa ta ghəŋa ghuni kəl Musa ka vindaghunaftá tsa gwada zlahu ya mantsa. ⁶ Ama ma zlraftani, manda kđința Lazglafta ta magaftá inda skwi, “ka tsaftá tsi ta i zə'al nda marakw.†” ⁷ Tsaya dza'a kəl zgun ka zlanțá dani nda mani, ka ndi'anavatá vgha ta markwa taŋ, ⁸ ŋa nzakwa tsa hahəŋ his ya ka slu'uvgha turtuk‡. Mantsa tama, nzəgla a həŋ ka mnduha his wu, ama ka slu'uvgha turtuk nzakwa taŋ.» ⁹ Skwi ndi'anaf Lazglafta ná, yahayaha mndu dganata, ka'a. ¹⁰ Manda vrakta taŋ, ka lamə həŋ nzata ma həga,

§ 9:48 Nŋha ta Isaya 66:24. * 10:4 Nŋha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. † 10:6 Nŋha ta Zlrafta 2:24. ‡ 10:8 Nŋha ta Zlrafta 1:27 nda 2:24.

ka dawantá duhwalhani da tsi ta ghəŋa tsa gwada ya. ¹¹ Ka'a nda həŋ mantsa: «Ka ghziŋghzla mndu ta markwa taŋ, ka klaftá sana marakw katsi, ta hliri tsa mndu ya, maganamaga tsa mndu ya ta ghwadaka skwi ta tsa taŋtaŋa markwa taŋ ya. ¹² Mantsa guli, ka sli'afslí'a marakw ka laghu da wumatá sana z'al katsi, ta hliri tsa marakw ya nda tsa.»

Hlakta mnduha ta zwani kwitikw kwitikw da Yesu

Mat 19:13-15, Luk 18:15-17

¹³ Mbadaka mnduha ka va hlaktá zwani kwitikw kwitikw da Yesu ŋa tfanaghatawi ta həŋ, nda ma fanaghatani ta dzvu ta həŋ. Ama ka ghziə duhwalha Yesu ta həŋ. ¹⁴ Ka nghə Yesu ta tsa skwi ta magə həŋ ya ná, zdəgana a wu, ka kulanaftá tsi ta ŋuduf. «Zlanwazla ta zwaniha kwitikw kwitikw ka sagha həŋ da i'i, ma pyə kuni ta həŋ, kabga ŋa gwal ta gara vgha nda həŋ na ga mghama Lazglafta. ¹⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər wati ma mndu dza'a gi kwal kul tsu'aftá ga mghama Lazglafta manda zwan kwitikw, lamta a tsa mndu ya dekdek wa,» ka'a nda həŋ. ¹⁶ Ka hlamtá tsi ta tsa zwaniha ya da ghuvani, ka pghanaghatá dzvu ta həŋ, ka tfanaghatawi ta həŋ.

I Yesu nda sana mnda gadghəl

Mat 19:16-30, Luk 18:18-30

¹⁷ Manda sli'afta Yesu ka mbada ta tvi, ka sli'aftá sana mndu ka hwayakta tsələata ma ghuvani, ka daway da tsi: «Ari ŋərma mgham, nu dza'a magə yu ŋa mutsafta da ta hafu ŋa kdekeden na?» ka'a nda tsi. ¹⁸ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu kəl ka ka hga i'i ka ŋərma na? Had sana ŋərma taəta Lazglafta wa. ¹⁹ Nda sna ka ta zlahuha ta mnay kazlay: Yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghali, yaha ka da tsanavatá gwada ta mndu, yaha ka da nənəa mndu, ka vla ka ta glaku ŋa i da gha nda ma gha* kə'a,» ka'a. ²⁰ «Mghama da, snasna yu ta inda tsa skwiha ya daga ma ga zwanə da,» ka'a nda tsi. ²¹ Tsəmesl, ka Yesu nghanavatá tsa mndu ya, ka dvtutá tsi, ka'a nda tsi mantsa: «Ta turtuk skwi

ta pdugudughusta. La ka dzawapta ka ta inda skwa gha, ka daganaftha ka ta gwal ka pdu, mantsa dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa. Magata gha ta tsaya, ka sagha ka, ka dza'a ka mista da,» ka'a nda tsi. ²² Na snanəta tsa mndu ya ta tsa gwada ya, ka laghu tsi nda basatá ŋuduf, kabga gadghəl ya. ²³ Ka waftá Yesu ta duhwalhani ta wanafta. «Kay! Dza'a nda bla ka lama gwal gadghəl da ga mghama Lazglafta!» ka'a. ²⁴ Ka ndərmim duhwalhani nda ndərmima ta tsa gwada ya. Ka vrəgliŋtá Yesu ta mnay guli, «Zwana da, nda bla ka lama gwal ta fafta ghəŋa taŋ ta gadghəl da ga mghama Lazglafta! ²⁵ Ta dər laba ŋalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mnda gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁶ Ka va ndərmimgəalta duhwalhani, ka həŋ mataba taŋ mantsa: «Ka si mantsa tsi katsi ná, wa dza'a mutsafta mbaku tama?» ka həŋ. ²⁷ Ka nghanavatá Yesu ta həŋ, ka'a mantsa: «Had mndu dza'a laviŋtá mbanafthá ghəŋani wa, ama laviŋlava Lazglafta ta mbanafthá mndu, kabga laviŋlava ta maga inda skwi.» ²⁸ «A'a! Wana aŋni, zlanavazla ŋni ta inda skwiha ŋni, ka dza'a mista gha,» ka Piyer. ²⁹ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had mndu ta sli'afta ka zlanəta hgani, nda zwanamani, nda kwaghamani, nda mani, nda dani, nda zwanani, nda hadikhani, kabga i'i nda ya kabga Lfida Gwada Lazglafta, ³⁰ dza'a kwal kul mutsafta fərtə ta sgavaghatani daga ta na zamana mida mu na wa. Dza'a mutsay ta həgaha, nda zwanama, nda kwaghama, nda mamaha, nda zwani, nda hadikha tani, ama dza'a ghuyay ta danəwa guli. Ma zamana ta sagha guli, ŋa mutsayni ta hafu ŋa kdekeden da Lazglafta. ³¹ Nda ndəgha gwal si ta kəma, dza'a nzakway nda hul. Nda ndəgha gwal si nda hul guli, dza'a nzakway ka gwal ta kəma,» ka Yesu nda həŋ.

Mahkəna mnəŋta Yesu ta mtakwani nda sli'agaptani

Mat 20:17-19, Luk 18:31-34

³² Ta mbada həŋ ta tvi ŋa ŋlu ka dza'a da Ursalima, ka labə Yesu ta kəma taŋ. Hluhla zləŋ ta duhwalhani, nda gwal ta

dza'a mista tanj tani. Ka tskəglanata Yesu ta tsa duhwalhani ghwanpɔdɛ his ya tavatani, ka zraftá tsi ta mnay na tanj ta skwi dza'a slanaghata. ³³ «Snawasna 6a! Wana mu ta dza'a da Ursalima. Hada dza'a ksafita lu ta Zwanja mndu, na vlantá maliha ta ghəna gwal ta dra skwi na Lazglafta, nda gwal tagha zlahu na mnduha, na tsanaghata tanj ta guma na dzata, na vlantá tanj ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, ³⁴ na ganapta tsahaya tiri, na tafay tanj ta sərdək tida, na sləvay tanj nda krupiha, na dzata tanj, ama badu mahkən, na sli'agaptani nda hafu.»

Dawutá vla i Yakubu nda Yuhwana da Yesu

Mat 20:20-28

³⁵ Tahula tsa, ka gavadaghatá i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi tavata Yesu. «Mghama dá, ta kumay nni ta maganata gha ta skwi dza'a dawanta nni da kagha,» ka hən nda tsi. ³⁶ «Nahgani ta kumə kuni ta magaghunata dá na?» ka'a nda hən. ³⁷ «Badu lama gha da glakwa gha ya ná, ka pghata ka ta anni, sani nda ga zeghwa gha, sani guli nda ga zla6a gha ná, kiba,» ka nni. ³⁸ Ka Yesu zlganaftawani ta hən mantse: «Sna a kuni ta skwi ta dawə kuni wa. Dza'a lavinlava kuni ta sa leghwa tsa ghuya danwa dza'a yu say ya ra? Ari dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya danwa dza'a ghuydipta lu ya?» ka'a nda hən. ³⁹ «Ani, dza'a lavinlava nni,» ka hən. Ka Yesu nda hən mantse: «Mantse nzakwani, dza'a say kuni ta leghwa ghuya danwa dza'a yu say, dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya danwa dza'a lu ghuydipta ya†. ⁴⁰ Ama ta ghəna skwi ta nghananta tsa nzaku nda ga zeghwa dá nda ya nda ga zla6a dá ya ná, nghidigha a tsa ya wa. Nda nza tsa vliha ya ka na gwal payanaf Lazglafta ta hən,» ka'a nda hən. ⁴¹ Na snanta tsa pɔakwa duhwalha ghwan ya ta tsa gwada ya, ka basanavata hən ta nuduf ta i Yakubu nda Yuhwana. ⁴² «Saghawasa,» ka Yesu nda hən. «Nda sna kuni ta gwal ta nghə lu manda mghamha ta ghəna mndəra mnduha ná, ta gay hən ta ma mgham mghama tanj. Gwal kulənj lu guli, ta maray hahənj ta mbrakwa tanj ta ghəna

tanj. ⁴³ Ama mantse a nzakwani mataba kaghuni wa. Ka ta kumay mndu ta nzaku ka mali mataba ghuni katsi, ka nzata tsi ka kwalva ghuni. ⁴⁴ Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta nzaku ta kəma katsi, ka nzata tsi ka kwalva inda mnduha. ⁴⁵ Wya tsi, sa a Zwanja mndu kabga na maganata lu ta slna wa, ama na nzaku ka kwalva mnduha, vlaha ta hafani na vara ndəghata mnduha guli,‡» ka Yesu zlganaftawani ta hən.

Gunanata Yesu ta ira Bartime
Mat 20:29-34, Luk 18:35-43

⁴⁶ Ka bhadaghatá hən da luwa Yeriku. Ta sabə i Yesu nda duhwalhani, nda tskata sanlaha ma mnduha ma tsa luwa ya, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ka gatá skwi. Bartime hga tsa mndu ya, ta nzakway ka zwanja Time. ⁴⁷ Manda snantani kazlay: Yesu zwanja la Nazaret ya ta sagha ka'a, ka dzatá tsi ta lawlaw, ka'a mantse: «Yesu zwanja Dawuda, tawa ta hidahida ta i'i,» ka'a. ⁴⁸ Mbadə mnduha ka nurhway. «Ma gwadaf ka,» ka hən. Ama ka sganaghatá tsi ta dza lawlaw ka ndanɔa: «Zwanja Dawuda, tawa ta hidahida ta i'i,» ka'a. ⁴⁹ Ka sladata Yesu, ka'a mantse: «Hga-gaghawa hga,» ka'a. Ka hgaktá hən ta tsa ghulpa ta mndu ya. Ka hən nda tsi mantse: «Njanja ka sli'afta ka, wya ta hga kagha,» ka hən. ⁵⁰ Ka slurtidinta tsa ghulpa ta mndu ya ta lgutani, ka valavata ka labə nda tvə Yesu. ⁵¹ Ka dawanta Yesu da tsi. Ka'a mantse: «Nu ta kumə ka ta magaghata dá na?» ka'a. «Maləma dá, ka nghəlanja yu ta vli,» ka'a. ⁵² «La, nda mba ka, kabga zlgahfa gha ta i'i nda nudufa gha,» ka'a nda tsi. Ka gi nghəlanja tsa mndu ya ta vli, ka ksə tsi ta tvi ka dza'a mista Yesu.

11

Lama Yesu da luwa Ursalima
Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19

¹ Taghwan a hən ka bhadaghata da luwa Ursalima wu, ka labə hən nda mista ghwa zaytun, ndusa nda sana luwaha ta hgu lu ka Beslaze nda Betani. Ka ghunaftá Yesu ta gwal his mataba duhwalhani. ² «Lawala da na luwa ta kəma ghuni na.

† 10:39 Gray nda Slna gwal ghunay 12:2. ‡ 10:45 Gray nda Slna gwal ghunay 14:24 nda 1 Timute 2:6.

Ka ḡhadaghaḡha kuni, dza'a slanaghasla kuni ta zwanḡa kdih hbanalu ta kul walaḡta mndu ta laf tida. Ka plata kuni, ka klagaghata kuni. ³ Ka "ḡaw kuni ta tsa na" ka mndu dawanta da kaghuni katsi, "Mgham ta kumay," ka kuni dazlay. Gi dza'a zlaghunḡzla hḡḡ ḡa klaktḡ ghuni da hadna," ka'anda hḡḡ. ⁴ Ka sli'afḡta hḡḡ ka labḡ, ka slanaghatḡ hḡḡ ta zwanḡa kdih ta hba ma bli ta watgha ga mndu ndusa nda wa tvi, ka platḡ hḡḡ. ⁵ Ka gwal ma tsa vli ya nda hḡḡ mantsa: «Nu tsa ta magḡ kuni na? Ta plḡ ḡaw kuni ta tsa zwanḡa kdih ya na?» ka hḡḡ. ⁶ Ka zlghanafḡta hḡḡ ta wa taḡḡ manda ya mnanaf Yesu ta hḡḡ. Ka zlanḡta lu ta hḡḡ, ka laghu hḡḡ. ⁷ Ka klḡdanaghatḡ hḡḡ ta tsa zwanḡa kdih ya ta Yesu, ka pghafḡta hḡḡ ta lguta taḡḡ, ka ḡladafḡta Yesu nzafta tida.* ⁸ Ka linḡta mnduha ta zlazlatḡ lgutha taḡḡ ta tvi, slḡhwa fuha ḡa sanlaha ta ḡalakta ma vwah† ka pghay ḡa tsu'ay. ⁹ Mbadaka gwal ta dza'a ta kḡma Yesu nda gwal ta dza'a nda hulani tani ka hla wi. «ḡa Lazglafta glaku! Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ya ta sagha ma hgani. ¹⁰ Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta ga mgham ta sagha, ga mghama Dawuda ta nzakway ka da ḡni! Glaku ḡa Lazglafta ta luwa!‡» ka hḡḡ. ¹¹ Ka ḡhadaghatḡ Yesu da luwa Ursalima, ka lamḡ tsi da hḡḡ Lazglafta. Tahula naghanatani ta inda skwiha, ka sli'afḡta tsi ka vraghuta da Betani kawadaga nda duhwalhani ghwanḡpdḡ his, kabga nda ghada laghwa fitik.

Ksi'afḡta Yesu ta fwa ghuraf
Mat 21:18-19

¹² Gamahtsimani, ta sabḡ hḡḡ ma tsa luwa Betani ya ka vru da luwa Ursalima, ka kuzlanafḡta maya ta Yesu. ¹³ Ka nghanḡta tsi ta sana ghuraf manda a nda slḡhwa tbukw tida. Ka labḡ tsi nghanata, ka dza'a slanaghar slanagha a wa yu ta zwanḡ tida kḡ'a. Laghani tavata tsa fu ya, kḡ'a kḡ'a ná, slḡhwa yeya tida, kabga ta fitika yakwa ghuraf a wa. ¹⁴ Ka Yesu nda tsa ghuraf ya mantsa: «Walḡanta a mndu ta tsagatḡ yaku

ta kagha ḡa zay wa,» ka'a. Ta snaysnay duhwalhani.

Ghziglaptḡ gwal dzawa skwi ma hḡḡ Lazglafta

Mat 21:12-17, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22

¹⁵ Tahula tsa, ka ḡhadaghatḡ hḡḡ da luwa Ursalima, ka lamḡ Yesu da daḡa hḡḡ Lazglafta. Ka slanaghatḡ tsi ta mnduha ta dzawa skwi nda sakwa skwi hada. Ka linḡta tsi ta ghzliginḡta hḡḡ dzibil, ka zlambidinḡta tsi ta tabḡlha gwal ta mbḡd, nda vla nzakwa gwal ta dzawa ghḡrbu' tani. ¹⁶ Zlana a ta mndu dḡr turtuk ḡa tsughwadafapta nda ma tsa daḡa hḡḡ Lazglafta ya nda skwi wa. ¹⁷ Ka mnḡ tsi ḡa taḡḡ. Ka'a mantsa: «Vinda a ma gwada Lazglafta kazlay: Hḡḡ da ná, dza'a nzakway ḡa hḡḡ maga du'a mndḡra mnduha demdem kḡ'a ra? Ama mbadḡ kaghuni ka ninḡta ka galigha gwal gḡnda\$,» ka'a. ¹⁸ Manda snḡḡta la mali ta ghḡḡa gwal ta dra skwi ḡa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ḡa mnduha ta tsa skwi ya, ka zbḡ hḡḡ ta tvi ḡa dzatḡ Yesu. Ama ta zlḡḡ hḡḡ guli, kabga ksanḡsa tsa skwi ta taghḡ tsi ya ta hamata inda mnduha. ¹⁹ Manda dḡdata fitik, ka sabḡ i Yesu nda duhwalhani ma tsa luwa ya ka laghwa taḡḡ.

Maga du'a kul hadḡga ghḡḡ

Mat 21:20-22

²⁰ Ga sḡrdḡk ta labḡ hḡḡ ta tvi ka vru da Ursalima, kḡ'a ka duhwalha Yesu ná, dzunḡḡḡ nda ghwala tsa ghuraf ksi'af tsi ya kay, nduk nda slrḡḡhani tani. ²¹ Ka havaktḡ Piyer ta ghḡḡa skwi ta luta. «Malḡma da, ngha ta ghwala ta na ghuraf ksi'af ka na kay ḡa!» ka'a nda Yesu. ²² Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Fafwa ghḡḡa ghuni ta Lazglafta! ²³ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dḡr ya ghwḡ ya mnḡ mndu kazlay: Sli'afsl'i'a ka v zamta ka ta vgha da drḡf! ka'a nda tsi katsi, ka dḡḡḡ a tsi ta ghḡḡ ta ghḡḡani wu, faffa ta ghḡḡani ta skwi ya mna tsi ḡa magakwani katsi, dza'a maganamaga Lazglafta ta tsa skwi ya. ²⁴ Tsaya ta kḡl yu ka mnaghunata kazlay: Inda skwi dza'a kuni dawanta nda maga du'a ná, fafwafa ta ghḡḡa ghuni tida manda skwi

* **11:7** Gray nda Zakari 9:9. † **11:8** Manda ya ma 2 Mghamha 9:13, zlatḡ skwi ḡa vla glaku ya. ‡ **11:10** Gray nda Zabura 118:25-26 nda Mata 21:9. § **11:17** Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmiya 7:11.

nda ghada mutsatani, dza'a nghay kuni ta magata tsa skwi ya. ²⁵ Ka ta maga du'a kuni katsi, ka waya ka'a mamu dgun ma nɔdɔfa ghuni nda sana mndu katsi, pliniswapla ta dmakwa tsa mndu ya, kada plighunista Da ghuni Lazglafta ta luwa ta dmakuha kaghuni guli. ²⁶ [Ama, ka had kaghuni ta plinista dmakwa mndu wa katsi, had Da ghuni Lazglafta ta luwa dza'a plighunista dmakwa kaghuni guli wa]*» ka Yesu nda hɛɲ.

*Ga mutsa Yesu ta glaku
Mat 21:23-27, Luk 20:1-8*

²⁷ Ta mbaɔa hɛɲ, ka vrɛgladaghatá hɛɲ da luwa Ursalima. Ta wawakwani Yesu ma hɛga Lazglafta, ka sli'adaghatá la mali ta ghɛɲa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la galata mndu guli slanaghata. ²⁸ «Nda mbrakwa wa ta maga ka ta na skwiha na, wa ta vlaghatá tvi ɲa magay?» ka hɛɲ nda tsi. ²⁹ «I'i guli, ka dawandawa yu ta skwi turtuk da kaghuni, ka zlgħidifzlgħa kaghuni ta wani katsi, dza'a mnaghunamna yu, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya,» ka Yesu nda hɛɲ. ³⁰ «Wya tsa daway ɔa ya: Lazglafta ta ghunafta Yuhwana maga batem† re, ari mnduha a na? Zlgħidifwa zlgħa ta wani,» ka'a nda hɛɲ. ³¹ Ka laghu hɛɲ zlerɔay mataba taɲ. «Waka mu dza'a zlgħa wani. Ka Lazglafta ya ta ghunafta ka mu, kabgawu kwal kuni kul zlgħafta ɔa,» ka'a dza'azlay nda amu. ³² «Ka mnduha ta ghunafta» ka mu katsi, lava a mantisa guli wu, ka hɛɲ, kabga nda sna mnduha ta Yuhwana kahwathwata kazlay: Vɔrɔa anabi ya kɔ'a. Tsaya tama, ta zɛɲay hɛɲ ta skwi dza'a magɔ mnduha. ³³ Mantisa tama: «Sna a aɲni ta mndu ta ghunakta wu,» ka hɛɲ. Ka Yesu nda hɛɲ tama mantisa: «Mantisa i'i guli, had yu dza'a mnaghunata, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya wu,» ka'a.

12

*Sana ghwaɔaka mnda vwaha inabi
Mat 21:33-46, Luk 20:9-19*

* **11:26** Ngha ta Mata 6:15. † **11:30** Ngha ta 1:4-5. 118:22-23.

¹ Mantisa, ka nzatá Yesu ka mna gwada ɲa taɲ nda mahdihdi, ka'a mantisa: «Mamu sana mndu ta sli'afta ka laghwɛ da ɲaɔaftá fuha inabi ndɔr ndɔr ndɔr ma vwahani, ka ɲamtá tsi ma dzugur. Ka laptá tsi ta vli ɲa ɔitsa yakwani. Ka bamta tsi nduk nda dumbi nda slra tani mida ɲa nzakwa mnda nghay*. Tahula kɔɲntani ta payanata tsa vwahani ya ɔina, ka fanamta tsi ma dzvu ta gwal hvay. Ka sli'aftá tsi ka laghwɛ dista luwa. ² Sagha fitika ɔaga yakwani, ka ghunadaghatá tsi ta sana kwalvani slanaghatá tsa gwal ta hvay ya ɲa mutsanafta taɲ ta ɲani ma yakwa tsa inabi ya. ³ Laghani, ɔin ksafksa hɛɲ ka ɔgaptá, ka vriɲta kul vlaɲta. ⁴ Ka ghungladaghatá tsi ta sana kwalva slanaghatá hɛɲ guli, ka tatanaghatá hɛɲ ta ghɛɲ ka rarazata. ⁵ Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah ya ta mahkɔna kwalva, ka dzatá hɛɲ nda dza ta tsaya. Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah ya ta sanlaha ma kwalvaha guli, ka ɔgaptá hɛɲ nda ɔga ta sanlaha, ka pslatá hɛɲ nda psla ta sanlaha. ⁶ Ga va tsa mndu ya, mamu pɔakwa zwanani turtuktuk ta ɔvu tsi ma hya nɔdɔfani, ka kɔɲntá tsi ta ghunadapta da tsa mnduha ya kazlay: Dza'a hulay hɛɲ tahula ta na zwanɔ ɔa na kɔ'a. ⁷ Ka sli'afta tsa zwan ya ka lagha slanaghatá hɛɲ. «Ya wana tsa mndu dza'a za hɛga ya kaya! Sawa ka dzatá mu, ɲa zay amu ta tsa hɛga ya!» Ka tsa gwal ta hva tsa vwah ya mataba taɲ. ⁸ ɔin ksafksa hɛɲ ka dzata, ka vzidɲntá hɛɲ ta mblani ɔi'ɲ nda tsa fuha inabi ya.

⁹ «Ndana tama, nu dza'a magɔ dani ma tsa vwaha fuha inabi ya? Dza'a laghala, ɲa zadanatani ta tsa mnduha ta hva ma tsa vwah ya, ɲa vlaɲtani ta tsa fuha inabi ya ta sanlaha ma mnduha. ¹⁰ Ta dzanɔf a kaghuni ta vindatani ma deftera Lazglafta manda ya kɔ'a ta mnay ra? «Tsa pala wuɔidɲ gwal ta ba hɛga ya, tsaya ta nuta ka vɔrɔa palaka tughwa hɛga. ¹¹ Tsaya ná, Lazglafta ta ɔvaftá nzakwa tsa pala ya ka vɔrɔa palaka tughwa hɛga. Skwa ndɔrmimay nzakwani ta wa ira amu!†» ka'a.

¹² Tsatsafta tsa maliha ya ná, ta ghɛɲa taɲ

* **12:1** Gray nda Isaya 5:1-2. † **12:11** Ngha ta Zabura

ta gwada Yesu ta tsa gwada ya. Ka zbə həŋ ta tva ksaf̄ta, ama ka zlanatá həŋ ka laghwa taŋ kabga zləŋa gwada da mnduha.

Gwada ta ghəŋa pla dzumna
Mat 22:15-22, Luk 20:20-26

¹³ Ka ghunaftá həŋ ta sanlaha mataba la Farisa nda mnduha Hiridus,‡ ɲa dza'a gwada nda Yesu, kada dakwatsaf̄ta lu ta gwada ma wani ɲa ksaf̄ta. ¹⁴ Wya ka həŋ lagha mnay ɲani: «Maləma dá, nda sna ɲni kazlay: Dar gwada ta mnə kagha kə'a, had kagha ta zləŋa ira mnduha wu, kabga had ghuya gha nda mndu ta ghərɓakwani wa. Vərda nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ta taghə kagha. Ta kumay ɲni ta dawantá gwada da kagha: Ma zlahá Lazglafta ná, nda ra re, ra a wa ka pla dzumna ɲa mgham dagala ma Ruma na? Dza'a plər pla a wa ɲni na?» ka həŋ. ¹⁵ «Kabgawu ta kəl kuni ka dzəgha i'i na?» Ka Yesu zlgħanaftawi ta həŋ, kabga nda sna ta tsa madgwirmadgwira taŋ ya. «Klagaghawakla ta tsa kwaɓu ya ka nghanata yu,» ka'a. ¹⁶ Ka klanaktá həŋ turtuk. Ka dawantá Yesu da həŋ. Ka'a mantsa: «Nda wa grafta lu ta na skwi tsaf lu tida na na? ɲa wa na hgu tida na guli?» ka'a nda həŋ. «ɲa mgham Sezar ya,» ka həŋ. ¹⁷ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Vlanwa mgham Sezar ta ya ta nzakway ka ɲa mgham Sezar, vlanwa Lazglafta ta ya ta nzakway ka ɲa Lazglafta,» ka'a nda həŋ. Ka ndərmim həŋ katakata ta tsa zlgħawani ya.

Daway ta ghəŋa sli'agabta ma mtaku nda hafu

Mat 22:23-33, Luk 20:27-40

¹⁸ Ka sli'adaghatá la Sadukiya slanaghata Yesu guli. Hahəŋ ná, gwal ta mnay kazlay: Had sli'agabta mndu ma mtaku wu\$ kə'a ya həŋ. Ka dawantá həŋ da tsi, ka həŋ nda tsi mantsa: ¹⁹ «Maləma dá, wya ka Musa vindaŋnafta: “Ka mamu mndu mtu zwanamani ka zlanťá markwa taŋ, ya a ta zwanə nda tsa marakw ya wu katsi, wunanaghata tsa zwanamani ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, ɲa yanatani ta zivir ta tsa zwanamani ta mtuta ya,»* ka'a.

²⁰ «Tsaw ghalya, si mamu zwanama ndəfáŋ həŋ ma da taŋ. Si ka klaftá zumali ma həŋ ta marakw, ka mtutá tsa mndu ya ta yana a lu ta zwanə wa, ²¹ ka wunanaghata tsa mahisa zwanə ya ta tsa wadgu ya, ka mtutá tsaya guli, yana a lu ta zwanə wa. Mantsa ya tsa mahkəna zwanə ya guli. ²² Inda tsa zwaniha ya ndəfáŋ ndəfáŋ, ka raftá həŋ ta tsa marakw ya, kul had ya ta yatá zwanə nda tsi. Tahula rwuta tsa zwaniha ya ndəfáŋ ndəfáŋ, ka mtuta tsa marakw ya guli. ²³ Mantsa tama ní, bađu sli'agabta ma mtaku nda hafu ní, ɲa wa ɲa wa dza'a nzakwa tsa marakw ya mataba taŋ bađu tsaya tama, ya wya klafkla həŋ demdem ta tsa marakw ya ka markwa taŋ?» ka həŋ nda tsi. ²⁴ Ka Yesu zlgħanaftawani ta həŋ mantsa: «Ta nanay kuni ta ghəŋ. Kabgawu kəl yu ka mnay mantsa? Sna a kuni ta skwi nda vinda ma gwada Lazglafta wu, sna a kuni ta mbrakwa Lazglafta guli wa. ²⁵ Tahula sli'agapta ma mtaku nda hafu ná, ta had kluvťá vgha i marakw nda zə'al wu, dza'a nzanza həŋ manda duhwalha Lazglafta ta luwa. ²⁶ Ta ghəŋa gwada ta vragapta ma mtaku nda hafu ya ná, ta dzanaf a kuni ta tsa vli ta ghəŋa mubuk nda vu tida ma deftera Musa ya ra? Ka Lazglafta nda Musa hada na: “Ti Lazglafta Abraham, i'i Lazglafta Izak, i'i Lazglafta Yakubu,†” ka'a. ²⁷ Hahəŋ ná, ta nda hafu həŋ, kabga Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wu, ama Lazglafta gwal nda hafu ya. Ta nanay kuni ta ghəŋa ghuni katakata,» ka Yesu nda həŋ.

Daway ta ghəŋa mali mataba zlahu
Mat 22:34-40, Luk 10:25-28

²⁸ Ma tsa vli ya, mamu sana mndu mataba gwal tagha zlahu ɲa mnduha ta sna tsa skwi ta zlərdə i Yesu nda la Sadukiya ya. Nghayni ná, dīna tsa zlgħatá wa Yesu ɲa taŋ ya. Ka sli'afta tsi ka gavadaghata tavata Yesu da dawantá. Ka'a mantsa: «Wati mali ma inda zlahuha na?» ka'a. ²⁹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Wya mali mida: Snawa ɓa la Isra'ila! Mgham ta nzakway ka Lazglafta

‡ 12:13 Ngha ta Mata 3:6. § 12:18 Gray nda Slna gwa ghunay 23:8. * 12:19 Ngha ta Sabi 20:1-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:6-22, 25:5-10 nda Zlrafta 38:8. † 12:26 Ngha ta Sabi 3:2, nda 3:6, 15-16.

ná, tsatsi turtuktuk Mgham. ³⁰ Mantsa tama, ka d̄vuta ka ta Mgham ta nzakway ka Lazglafta gha nda hyahya ɲudufa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana gha, nda inda mbrakwa gha. † ³¹ Wya mahisani: “Ka d̄vuta ka ta mnda s̄ala manda va d̄vuta gha ta gh̄ɲa gha. §” Mataba inda zlahuha ná, had̄ zlahu ta malaghutá tsahaya wa,» ka’a.

³² Ka tsa mndu ta tagha zlahu ɲa mnduha ya nda tsi mantsa: «Zda tsa mghama da. Kahwathwata tsa mn̄e ka kazlay: Turtuktuk Lazglafta k̄a ya, had̄ sani dekdek ta gh̄ɲa tsatsi* wa. ³³ Had̄ tabta d̄vuta mndu ta Lazglaftani nda hyahya ɲudufani, nda inda ndanani, nda inda mbrakwani, nda d̄vutani ta mnda s̄ala manda va d̄vutani ta gh̄ɲani wa. Malaghumala tsaya ta gh̄ɲa skwi nda s̄ala ta drafta lu tsuhtsuh ta gwir. Malaghumala guli ta planatá gh̄ɲ ta plu lu nda hamata skwiha nda ya nda rini† ta vlaɲta lu manda ya dawaj zlahu,» ka tsa mndu ya. ³⁴ Nghanata Yesu ta tsa zlgawani ya ná, mamu difil mida. Ka’a nda tsi mantsa: «Di’ɲaghu a ka nda ga mghama Lazglafta wa,» ka’a. Had̄ mndu ta d̄arglaftá ɲuduf ka dawgaltá vli da tsi tahula tsa wa.

Zwanja Dawuda Kristi ra?

Mat 22:41-46, Luk 20:41-44

³⁵ Ka kd̄e Yesu ta tagha skwi ɲa mnduha ma h̄ega Lazglafta. Wya ka’a ta mnay: «Kurki gwal tagha zlahu ɲa mnduha ta mnay kazlay: Kristi ná, zwanja Dawuda ya ka’a na? ³⁶ Ya wya ka v̄erda Dawuda pghaf̄er Sulkum nda ghuḅa mnata:

“Ka Mgham Lazglafta mnanatá Mghama da na:
Nzanza gha nda ga zeghwa da ha ka sagha fitik dza’a ɲɲta
yu ta ghumaha gha ka skwa diɲlay gha, ‡”
ka’a.

³⁷ Ya “Mghama da ka,” ka v̄erda Dawuda ta h̄gay ní, wa k̄a nzaglaku ka zwanjani tama?» ka’a guli. Tsa skwi ta tagh̄e Yesu ya na, zd̄aganazda ta tsa d̄amga ta snay ya.

Planaghatá vu ta gwal tagha zlahu

Mat 23:1-36, Luk 20:45-47

³⁸ Wya ka’a nda h̄ɲ ma tsa skwi ta tagh̄e tsi ya. «Daswa ka kuni nda gwal

tagha zlahu ɲa mnduha! Hah̄ɲ ná, nda lgutha zutututa zd̄aganata wawaku ta h̄ɲ. Zd̄aganazda ganaghatá zgu ta h̄ɲ ta luma. ³⁹ Ta zbay h̄ɲ ta vla nzaku ta k̄ama ma h̄ega ta k̄al lu ka tagha skwa la Yahuda. Vla nzaku dina ta zb̄e hah̄ɲ ma vla za skwa zay guli. ⁴⁰ Hah̄ɲ gwal ta dghwadgudun̄tá skwa la wadgu. Zd̄aganazda slriɲtá maga du’a ta h̄ɲ ta k̄ama mnduha ɲa ghuban̄tá h̄ɲ. Dza’a tsanaghat̄sa lu ta guma ta h̄ɲ katakata,» ka’a.

Vla skwa markwa wadgu ka pdu

Luk 21:1-4

⁴¹ Tahula tsa, ka nzatá Yesu mb̄ɲ nda akwata pgha tsemi ma h̄ega Lazglafta, ka nghay ka mnduha ta pgha tsemi dida. Nda nd̄egha la gadgh̄al ta va pghadatá tsemi.

⁴² Ka lagha sana markwa wadgu ka pdu guli, ka pghadatá tsi ta aneni his kul slaghuta ka sana skwi. ⁴³ Mantsa tama, ka hagan̄tá Yesu ta duhwalhani, ka’a nda h̄ɲ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghu-nata, tsemi pghada ya markwa wadgu ya da ya skwi ya ná, mal ɲani ka ɲa pd̄akwa mnduha, ⁴⁴ kabga sanlaha ná, ma f̄erta tani da h̄ɲ kla’ata h̄ɲ ka pghadata. Ama tsa marakw ya ná, kd̄avakta skwi ma ɲa zayni ga taɲ klaf tsatsi ka pghadata,» ka’a.

13

Tasiɲtá h̄ega Lazglafta

Mat 24:1-2, Luk 21:5-6

¹ Ma fitika saba i Yesu ma h̄ega Lazglafta, ka sani mataba duhwalhani nda tsi mantsa: «Mghama da, ngha ta glakwa na pala na ḅa! Nghana ka ta glakwa bata na h̄ega na ḅa!» ka’a. ² Ka Yesu nda h̄ɲ mantsa: «Nda ngha ka ta glakwa batá na h̄ega na ki’e, had̄ nzugwatá pala d̄er turtuk dza’a pd̄ata wa, dza’a tasiɲtasa lu tesne’» ka Yesu nda tsi.

Skwiha dza’a magaku ma kd̄e kd̄akwa gh̄ɲa had̄ik sagha

Mat 24:3-14, Luk 21:7-19

³ Tahula tsa, ka sli’aftá Yesu ka laghwi nzata ta ghwá zaytuɲ, ta nzakway mb̄ɲ nda h̄ega Lazglafta, ka ksaghutá i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana nda Andre nda

‡ 12:30 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:4, 5. § 12:31 Ngha ta Levi 19:18. * 12:32 Gray nda Vrafta ta Zlahu 4:35.
† 12:33 Gray nda Huseya 6:6. ‡ 12:36 Ngha ta Zabura 110:1.

ghəŋa taŋ ta Yesu ka dawanta da tsi. ⁴ «Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, nɔzla wu dza'a maranta magakwa inda tsa skwiha ya na? Mna gwananana mna,» ka hən nda tsi. ⁵ Ka zrafta Yesu ta mnay ŋa taŋ, ka'a nda hən mantsa: «Daswa ka kuni yaha mndu da nanaghunafta. ⁶ Kabga nda ndəgha mnduha dza'a sli'akta ka klafta hga da kazlay: "Ti Kristi," ka inda taŋ dza'a mnay, ŋa nanaghata taŋ ta ndəghata mnduha. ⁷ Dza'a nda sna kuni ta mna gwada ta lmu ndusa nda ya di'in, yaha nɔdufa ghuni tdu, kabga dza'a magaku tsa skwiha ya, ama kdavakta kdakwa ghəŋa hadik a tsa wa. ⁸ Dza'a lmay sana hadik ta lmu nda sana hadik, mantsa sana luwa nda sana luwa guli. Dza'a ghudzavafghudza hadik ma vliha kavghakavgha. Dza'a slaku maya ta hadik. Nda tsahaya dza'a zltra ghəŋa hadik ta basay manda marakw ta basa yaku. ⁹ Kaghuni, daswa ka kuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da vla guma, dza'a dɔgay lu ta kaghuni nda sarak ma həga tagha skwa la Yahuda. Dza'a hlada ghunagha hla lu ta kəma la ŋumna nda mghamha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha da. Hada dza'a maranta kuni ta nzakwa ghuni ka masləmtsəka da ta kəma taŋ. ¹⁰ Wya skwi dza'a magaku karaku: Dza'a nzakway tkwe' ka mnananta mnduha ta ghəŋa hadik tender ta Lfida Gwada Lazglafta, kada kuduta ghəŋa hadik. ¹¹ Hlafta lu ta kaghuni ka hlaghata da vla guma ya, yaha kuni da laghwi da ndana skwi dza'a kuni mnay hada kazlay: Nu dza'a mu mnay tama, ka'a. Ka nu dza'a sagha da ghəŋa ghuni ma tsa fitik ya, tsaya dza'a kuni mnay, kabga kaghuni a dza'a gwaday wa. Dza'a sagha da Sulkum nda ghuɔa skwi dza'a kuni gwaday. ¹² Ma tsa fitik ya na, zwanamani dza'a vlatá zwanamani ŋa dzata, zwanani ŋa da dza'a vlata ŋa dzata, ta mbədavata zwani tvə dadaha taŋ nda mamaha taŋ ŋa vlatá hən ŋa ps-lata.* ¹³ Dza'a husanhusa kuni ta inda mnduha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha da, ama mndu ya dza'a kfanakta su'afta

dza'a mbaku,» ka'a.

Manzakdawaya skwi

Mat 24:15-28, Luk 21:20-24

¹⁴ «Ma sana fitik dza'azlay, dza'a nda nɔgha kuni ta manzakdawaya ta nriŋta† skwa Lazglafta dza'a nzata ma vli má si kul raku. Ka havapta mndu nda sna ta dzaŋa. Mantsa guli, ka nda nɔgha gwal hadna ma Zudiya ta tsa skwi ya katsi, ka hwaya hən ta ghwá. ¹⁵ Ka ta nzaku mndu ta bɔdama həga, yaha da ndana valagata ŋa vru da həga‡ kabga ŋa klafta sana skwi, ka hwaya tsi ta hwaya. ¹⁶ Mndu ya ma vwah guli, yaha da ndana vrakta dzagha ŋa klafta lgutani. ¹⁷ Ghuya danwa dza'a slanaghatá mi'aha nda huɔi nda gwal nda zwani ta ghuva taŋ ma tsa fitik ya! ¹⁸ Ndəbawa dzvu da Lazglafta, kabga yaha tsa skwiha ya slata givya. ¹⁹ Ka yawu tsatá ghəŋa hadik ka sagha ta gita, ta sla a mndərga tsa ghuya danwa dza'a slata ma tsa fitik ya wu, sləglata a vani guli wa. § ²⁰ Ka má fa a Lazglafta ta htanaktá tsa fitik ya wu katsi, ma had' mndu dza'a mbafta wa. Ama dza'a htanaghuhta ta tsa fitik ya, kabga gwal dagap tsi ŋa nzaku ka ŋani. ²¹ Ka "wana Kristi hadna," "a' wa'a Kristi hada a," ka mndu nda kaghuni katsi, yaha kuni da snay, ²² kabga dza'a sli'agaghasli'a ghwadaka la krista nda ghwadaka anabiha. Dza'a magay hən ta nɔzla sana skwiha nda mazəməmha ŋa nana dagatá mnduha Lazglafta, ka má ta magaku tsi. ²³ Kaghuni, daswa ka kuni. Wya mnaghumna yu ta tseke'luwa ta inda skwi dza'a magaku demdem.

Vragata Kristi

Mat 24:29-31, Luk 21:25-28

²⁴ «Tsa fitik dza'a sagha tahula ghuyapta lu ta tsa danwa ya, dza'a mtumta fitik, had' tili dza'a ɔəglafata wa. ²⁵ Dza'a rkaga rka tekwatsa ta luwa, ta dza'a ghudzavafghudza mbrakwa sana skwiha ta luwa.* ²⁶ Ma tsaya tama, dza'a nɔghanta lu ta saha Zwanan mndu nda mbraku ma

* **13:12** Gray nda Mika 7:6. † **13:14** Nɔgha ta Daniyel 9:27, 11:31, 12:11. ‡ **13:15** Nɔgha ta Mata 24:17. § **13:19** Gray nda Daniyel 12:1. * **13:25** Gray nda Isaya 13:10, 34:4, Azekiyel 32:7, Yuwel 2:10, 3:4. † **13:27** Gray nda Vrafta ta Zlahu 30:4, Zakari 2:10 Nehemi 1:9.

ghwayak, ta wudaku katakata ma glakwani ta saha tsi dza'azlay. ²⁷ Ghwanafha ta duhwalha Lazglafta, ɲa sli'a taɲ ta kdavakta ghəɲa hadik tender,† kulam ta slrəɲa luwa, ɲa tsakaktá mnduhani dagab tsi.

Tagha skwi ta ghəɲa ghuraf
Mat 24:32-35, Luk 21:29-33

²⁸ «Nghawa skwi ta magaku nda ghuraf ɓa! Ka nda ngha kuni ta ghuraf ta daku katsi ná, gi nda sna kuni kazlay: Ndusa dəwiɲ tama kə'a. ²⁹ Mantsa ya guli, ka nda ngha kuni ta tsa skwiha ya ta magaku katsi ná, ka snarɲa kuni kazlay: Ta tvi səla Zwanɲa mndu ka saha tama kə'a. ³⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had na mnduha ta na zamana gita na dza'a kduta dekdek kul slatá tsa skwiha ya wa. ³¹ Luwa nda hadik ná, dza'a kdu kda. Ama gwada da ná, had dza'a kuduta wa. Nzawanza hzleɲa, yaha kuni hani.

Lazglafta yeya nda sna ta kdakwa ghəɲa hadik
Mat 24:36-44

³² «Ta ghəɲa gwada ta tsa fitik ya ná, had mndu nda sna ka ta wati luwa tsi wa. Dər duhwalha Lazglafta ta luwa, dər zwanɲani, sna a həɲ wa. Ba Da turtukwani yeya nda sna ta tsa fitik ya. ³³ Daswa ka kuni! ka nzata kuni hzleɲa nda fatá ghəɲa ghuni, sna a kuni ka yawu dza'a sagha tsa fitik ya wa. ³⁴ Tsa skwi ya ná, dza'a nzakway manda zə'ala həga ta vrakta ta za wliwani. Ma sli'ani, ka zlanɲa tsi ta həgani ma dzva gwal ksanatá slnani, daganafha ta slna taɲ ta həɲ. Ka ngha ka ta həga, ka'a nda mnda ngha həga, ka nzata ka hzleɲa, ka'a guli. Ka sli'aftá tsi ka laghwi. ³⁵ Kaghuni guli, hzleɲa fata ghəɲa ghuni kabga snarɲa a kuni ka ta wani luwa dza'a sagha zə'ala həga wa. Ka gahawu tsi, ka ma takala tsi, ka ta waha vazak tsi, ka gasərdək a dza'a sagha tsi, had mndu nda sna wa. ³⁶ Daswa ka kuni da sagha tsi dluk slaghunaghata pslapsla hani ta kaghuni. ³⁷ Manda va na ta mnə yu ɲa ghuni na ná, mantsa ya ta mna yu ɲa inda mnduha kazlay: Hzleɲa ka kuni fata ghəɲ,» ka'a.

14

Dzra skwi ɲa ksafɲa Yesu ɲa dzata
Mat 26:1-5, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53

¹ Ta his fitik ka sagha fitika skala Pak, nda skala buradi kul had is mida,* ka zbu gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha ta hidaku ɲa ksafɲa Yesu ma kdek ma kdek ɲa klay dzata. ² «Yaha da nzakway badu tsa fitika skala Pak ya tama, kabga ka badu tsa ka mu ksay katsi ná, ka waya ka skwi da sli'anaftá mnduha ta hwanzaɓaku,» ka həɲ.

Pghay sana marakw ta urdi ta ghəɲ ɲa Yesu
Mat 26:6-13, Yuh 12:1-8

³ Ma luwa Betani Yesu ta nzaku ka za skwa zay ma həga ga Simuɲ si nda rda mndu tida ya, ka lamə sana marakw slanaghata nda klatá hwaraka Albastra ndəghamə tsi ta urda sana fu ta hgu lu ka Nar. Nda bla dzva tsa urdi ya katakata. Ka ɓlaghutá tsi ta wa tsa hwarak ya, ka bərzləganatá tsa urdi ya ma ghəɲ ta Yesu. ⁴ Ka kuzlanafɲa tsi ta sanlaha ta ɲuduf, ka ruruɲwaku həɲ ta ruruɲwaku. Ka həɲ mantsa: «Kabgawu ta kəl lu ka badza urdi ka bətbət na? ⁵ Ta skwi má ɲa klafta ka skwapta ɲa mutsaftá suley hkən dərmaɲ, ka daganafɲa gwal pdu ná,» ka həɲ ka ɓasanavatá ɲuduf ta tsa marakw ya, ka davay. ⁶ Ama ka Yesu nda həɲ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ghuya danwa ɲa tsa marakw ya? Zlanawa zla, ɲərma skwi tsa skwi ya magiha tsi. ⁷ Gwal ka pduha ná, kawadaga həɲ nda kaghuni inda fitik,‡ laviɲlava kuni ta vla skwi ɲa taɲ dər yawu tsi manda ya ta kumə kuni. I'i ná, gdavata a yu tavata kaghuni wa. ⁸ Kdavakta ɲərma skwi kura tsi, maga tsi. Rdi má ɲa masadivata badu dza'a da da hadik, tsaya na masadiva tsi na. ⁹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda vli dza'a mnə lu ta Lfidá Gwada Lazglafta ma ghəɲa hadik tender, dza'a rusay lu ta skwi maga na marakw na, ɲa hava na marakw na.»

Skwapta Zudas Iskaryut ta Yesu
Mat 26:14-16, Luk 22:3-6

* 14:1 Ngha ta Sabi 12:1-27. † 14:5 Ngha ta Markus 6:37. ‡ 14:7 Gray nda Vrafta ta Zlahu 15:11.

¹⁰ Ka sli'aftá Zudas Iskaryut. Tsatsi ná, tekw mataba duhwalha ghwanpďə his, Ka laghu tsi da slanaghatá gwal dra skwi ɲa Lazglafta. «Dza'a vlaghunavla yu ta Yesu ma dzva ghuni,» ka'a nda həŋ. ¹¹ Tahula mnanatani ta tsa gwada ya ta həŋ, ka rfu həŋ ta rfu. «Dza'a vlaghavla aŋni ta tsemi guli,» ka həŋ nda tsi. «Yaw,» ka Zudas. Tahula tsa tama, ka ɲavata Zudas ka psa tvi dza'a kəl tsi ka vlanťá Yesu ta həŋ.

Zay Yesu ta skwa zay ɲa skala Pak
Mat 26:17-25, Luk 22:7-14,21-23, Yuh 13:21-30

¹² Bađu tsa tanťanja fitika skala skwa zay kul had is mida ya, bađu tsaya ta hna lu ta tuwak ɲa maga tsa skala Pak ya. Ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ga ta kuma ka ta payafta mu ta vli ɲa maga skala Pak na?» ka həŋ. ¹³ Ka ghunaftá tsi ta gwal his mataba duhwalhani. Ka'a nda həŋ mantsa: Lawala da hudá luwa, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzleghwa imi, ka dza'a kuni mistani. ¹⁴ Ka dza'a lamə da həga ga tsi ya ná, ka mnanatá kuni ta zə'ala həga ma tsa həga ya kazlay: Ga tsa vli dza'a kəl yu ka za skwa zay ɲa skala Pak kawadaga nda duhwalha da ya na? ka mghama ɲni, ka kuni dazlay nda tsi, ɲa maraghunatani. ¹⁵ Ya dza'a maraghu-namara ta vli ma sana dzuguvi ta ghəŋa sana həga nda payatá inda huzlaha mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwi ɲa za skwa zay ɲa skala Pak, ka'a. ¹⁶ Ka sli'afta tsa duhwalha ya, ka laghwida hudluwa, ka slafta həŋ ta inda tsa skwiha ya, manda va ya mnanaf Yesu ta həŋ. Ka datá həŋ ta skwa zaya skala Pak hada.

Sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i, ka Yesu

¹⁷ Gahawu tama, ka lagha tsi kawadaga nda duhwalhani ghwanpďə his. ¹⁸ Nda nza nzakwa tanťama ta za skwa zay həŋ, ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ta mnaghunata yu, mamu mndu turtuk mataba ghuni ta zə mu ta skwa zay kawadaga nda tsi, dza'a vlatá i'i ma dzva mnduhaŤ,» ka'a. ¹⁹ Rəmasas ka vgha tanť. «I'i a wu su'u na?

I'i a wu su'u na? I'i a wu su'u na?» ka həŋ turtuk turtuk nda tsi. ²⁰ «Mndu turtuk mataba na kaghuni ghwanpďə his ta zə mu ta skwa zay ma hliba turtuk* na tsa mndu ya. ²¹ Wya te'uwa, Zwanja mndu ná, dza'a mtaku manda ya nda ghada vindatani ma gwada Lazglafta.† Ama danwa ɲa mndu dza'a vlatá Zwanja mndu ma dzva mnduha ɲa dzata. Dər ya má kwal lu yatá tsa mndu ya,» ka'a nda həŋ.

Tahanata Yesu ta za skwa zay nda ghuba
Mat 26:26-30, Luk 22:14-20, 1Kwa 11:23-25

²² Ta zə həŋ ta skwa zay, ka klaftá Yesu ta tsa buradi ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka balanaftá tsi ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: Nanana ná, slu'uvgha da ya, zlgħawazlgha, ka'a. ²³ Tahula tsa, ka klaftá tsi ta leghwa ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka vlanťá tsi ta həŋ. Ka zlgħaftá həŋ ka ɲanja'ata demdem. ²⁴ Ka'a nda həŋ mantsa: «Nanana na usa da ya. Nana usa da ná, dza'a pghupgha ɲa slərba zughu mataba mnduha demdem nda Lazglafta.‡ ²⁵ Kahwathwata ta mnaghunata yu, had yu dza'a səglanťá ima yakwa fwa inabi ha ka labə ta fitik dza'a kəl yu ka sa lfidani ma ga mghama Lazglafta wa,» ka'a nda həŋ.

²⁶ Ka fafanaftá həŋ ta lahaŤ zləzlvla Lazglafta, ka sli'aftá həŋ ka dza'a ta ghwá zaytun.

Sna a yu ta kagha wu, ka Piyer nda Yesu
Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38

²⁷ Ta labə həŋ ta tvi, ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dza'a hwahwayaghu hwahwaya kuni ka zlidivata,*» ka'a nda həŋ. Wya te'uwa nda vinda da Lazglafta kazlay: Dza'a dzadza yu ta mnda ngha tuwak, ɲa gazlaghuta tuwakha kə'a†.

²⁸ «Dza'a dzadza lu ta i'i, ama tahula sli'agabta da, dza'a tinlaghutinla yu ta bhadaghata da Galili ka kaghuni,» ka'a. ²⁹ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər hwahwayaghuta lamndu ka zlavaghata, i'i, zlavaghata a yu dekdek wa,» ka'a. ³⁰ Ka Yesu nda tsi guli mantsa: «Kahwathwata ka

Ť 14:18 Gray nda Zabura 41:10. * 14:20 Ngha ta Zabura 41:10. † 14:21 Ngha ta Zabura 22:2-19 nda Isaya 53.

‡ 14:24 Gray nda Sabi 24:8, Irmiya 31:31-34. Ť 14:26 Ngha ta Zabura 113-118. * 14:27 Ngha ta Zakari 13:7.

† 14:27 Ngha ta Zakari 13:7.

yu ta mnaghata wa, ta vana rvidik gita u ná, ma kdáku vazak ka wahata kamahis, dza'a mnamna vərđá kagha hkən səla kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a.»³¹ Ama ka Piyer vrəgliŋtá zlgħanaftawi nda mbraku nda mbraku mantša: «Dər má ŋa dzatá i'i kawadaga nda kagha tsi, had' yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka'a nda tsi. Manda va tsaya, ka pdákwa sanlaha nda tsi guli.

Ndəba dzva Yesu ma Getsemani
Mat 26:36-46, Luk 22:39-46

³² Ka bhadaghatá hən da sana vli ta hgu lu ka Getsemene.‡ Lagha taŋ da tsa vli ya, «nzawanza hadna ta dza'a yu da maga du'a,» ka Yesu nda duhwalhani. ³³ Ka hgana'atá tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana kawadaga nda tsi. Ta mbədap a hən ta səla wu ná, ka ksaftá zləŋ ta Yesu ka ghuyay ma vgha. ³⁴ Ka'a nda hən mantša: Tđatđá ŋudufa da katakata ta kuma dzihata, nza-wanza hadna ndiri, ka'a nda hən. ³⁵ Tahula tsa ka mbəđaptá tsi ta səla dau' manda a, ka zləmbatá tsi ta hadik, ka ndəbə tsi ta dzvu da Lazglafta: Ka má ta magaku tsi katsi ná, ka laghula na ghuya đanwa na ta ghəŋa da, ka'a. ³⁶ Ka'a guli: «Aba, Da, had' skwi kul laviŋtá ka ta magay wa, klinkla ta na gruma dza'a yu say na! Nziyanza tsi tama, manda ya ta kumə i'i a wa, ama ka nza tsi manda ya ta kumə kagha,» ka'a. ³⁷ Ka sli'aftá tsi ka vrakta slanaghatá duhwalhani, ka slanaghatá tsi ta hən ta hani. Ka'a nda Piyer mantša: «Simuŋ, ta hani ka ra? Laviŋ a ka ta nzđavata ta nzaku ndiri dər ka ki'a ra! ³⁸ Nzawanza ndiri, ka ndəba kuni ta dzvu yaha kuni da zləmbamta ma ghwadaka skwi dza'a dzghaghunata,» ka'a nda Piyer. «Nda sna yu ta kumay ŋudufa ghuni ta maga skwi đina, ama had' mbrakwa slu'uvgha wa,» ka'a nda hən. ³⁹ Ka vrəglaghutá tsi da maga du'a manda va tsa ya kay guli. ⁴⁰ Ka sli'iglaftá tsi ka vrəglakta slanaghatá hən. Ta vraktá tsi ná, ta zuŋura hani hən kay guli. Ka sli'anaftá tsi ta hən. Trid traptra hən ta skwi ŋa mnanata, kabga nda ghuya hən da hani. Ka vrəglaghutá tsi. ⁴¹ Ka vrəglaktá tsi ŋa mahkəna səla, ka'a nda hən mantša: «Tata

hani kuni ka mbi'a vgha ghuni tama 6a? Nda kda, nda maga fitikani tama. Wana vlanvla lu ta Zwanja mndu ma dzvu ta gwal dmaku. ⁴² Sli'afwasli'a, mbadma guya hən, wya ndusakta tsa mndu ta vlatá i'i ma dzva taŋ ya,» ka'a nda hən.

Ksaftá Yesu

Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12

⁴³ Tata tsa gwada ya Yesu, ta lagha Zudas ta nzakway tekw mataba duhwalha ghwanpdə his. Ka lagha tsi kawadaga nda tskatá mnduha, nda huzla lmu da hən da slanaghatá Yesu. Tsa mnduha ya ná, ghunatá mnduha mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la galata mndu ya. ⁴⁴ Tsa Zudas ya ná, tsatsi ta vlanťá hən. Tinlaghutiŋla ta mnanatá hən kazlay: Ka nda ngha kuni ta tsa mndu dza'a lagha yu da brusata ya ná, ya vani tsaya. Ka gi ksafta kuni, ka kla kuni, yaha kuni da walaŋta zliŋta, ka'a nda hən. ⁴⁵ Bhadaghatani, ka gavadaghatá tsi tavata Yesu. «Zgu tsa Maləma da,» ka'a ganaghatá zgu ka brusay. ⁴⁶ Ka gi sli'adaghatá tsa mnduha ya ksaftá Yesu. ⁴⁷ Ka gi tshagaptá sana mndu tavata Yesu ta kafayani, ka gi tsaghutá sləməŋa§ sani ma kwalva tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. ⁴⁸ Ka Yesu nda hən mantša: «Nya ta maguta kəl kuni ka sli'agaghata nda huzla lmu da ksa i'i, gənda yu ra? ⁴⁹ Ya wya kawadaga yu nda kaghuni ta tagha skwi ma həga Lazglafta tazlay, hada kaghuni, kabgawu kwal kuni ksaftá i'i? Wya nana skwi ta magaku na ná, ŋa nzakwani manda ya mna gwada Lazglafta ya,» ka'a. ⁵⁰ Ka hwahwayaghutá* duhwalha Yesu ka zlanavata. ⁵¹ Ka sli'aftá sana galaḅay ka mbađa mistani, nda tsatá gwada ta vghani, ka kumə lu ta ksafta, ⁵² ama ka slurtiŋtá tsi ta lgutani ka hwayaghuta ka fərđi'u.

Yesu ta kəma guma

Mat 26:57-68, Luk 22:54-55,63-71, Yuh 18:13-14,19-24

⁵³ Ka klaghatá hən ta Yesu da mala gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Hada, ka tskavatá inda gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda la

‡ 14:32 Ngha ta Mata 26:36. § 14:47 Ngha ta Yuhwana 18:26. * 14:50 Gray nda 14:27.

galata mndu tani, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha tani, ka tskavatá hən. ⁵⁴ Ta klə hən ya, mbaɖaka Piyer ka mbaɖa ta hulani ta hulani, ha ka lamə tsi da daɖa tsa həga ga mali ta ghəɲa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ya. Ka nzatá tsi hada ka slina vu kawadaga nda kwalvaha. ⁵⁵ Mbaɖa maliha ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tsa guma, ka zba skwi dza'a kəl lu ka mutsaftá rutsak nda inda tsakalawi ta ghəɲa Yesu, kabga ɲa mutsaftá dzata, trid mutsaf a hən wa. ⁵⁶ Nda ndəgha gwal ta vaza rutsak ta Yesu† mndani, ama la a tsa gwada tan ya ta tva turtuk wa. ⁵⁷ Ka sli'anaftá sanlaha ta gwada ta ghəɲani. Ka'a nda hən mantša: ⁵⁸ Sniɲsna ɲni ta mnayni kazlay: «Dza'a tasiɲtá na həga Lazglafta baf lu nda dzvu na yu, ka vranafata da ta bafta baɖu mahkən kul ksantá mndu,‡» ka'a. ⁵⁹ Kulam nda tsaya tani, la a tsa gwada tan ya ta tva turtuk wa. ⁶⁰ Ka sli'aftá mal ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta mataba tsa tsakatá vgha mnduha ya. Ka'a nda Yesu mantša: «Nu kul zlghə kagha ta wa na skwi ta mnə mnduha ta kagha na katək na? Ari sna a wa a kagha na?» ⁶¹ Tsərida, ka Yesu nzata, zlgha a ta wani wa. Ka dawuglantá tsa mal ta ghəɲa gwal dra skwi ya da tsi. «Kagha Kristi ta nzakway ka Zwanja Lazglafta nda tfawi ta ghəɲani ya ra?» ka'a nda tsi. ⁶² Ka Yesu zlghanaftá mantša: «Ani, i'i ya. Dza'a nda ngha kuni ta i'i Zwanja mndu ta nzaku nda ga zəghwa Lazglafta nda mbra. Dza'a nghay kuni ta saha da ma kusay ta luwa§ guli,» ka'a. ⁶³ Na snan̄ta tsa mal ta ghəɲa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ya ta tsa gwada ya, ka kwahin̄tá tsi ta lgutani. Ka'a nda hən mantša: «Nu tata zbəgəлта mu? ⁶⁴ Nda sna kuni ta tsa ɲaslani ya ki'e, kinawu ka kaghuni ta ghəɲani?» ka'a. Prək ka dzatá na mndu* na, ka hən demdem. ⁶⁵ Ka gi tafə sanlaha ta sərɖək tida, ka hbanamtá hən ta patak ma kuma, ka dənəzlay. Ka hən nda tsi mantša: Tsatsaf tsatsa ta tsa mndu ta dzughusta ya, ka hən nda tsi. Ka vlan̄tá hən ta la kwalvaha, ka dghar† tsahaya guli.

Hkən mnay Piyer kazlay sna a yu ta Yesu wu kə'a

Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18,25-27

⁶⁶ Tata nzaku Piyer ndagahadik ma daɖa həga, ka sagha sana marakw ta nzakway tekw mataba kwalvaha ka mi'aha ga mal ta ghəɲa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta. ⁶⁷ Ka nghan̄tá tsi ta Piyer ta slina vu. Ka vits tsi, «Si kawadaga kagha nda tsa Yesu la Nazaret ya,» ka'a nda tsi. ⁶⁸ «Kay! Sna a yu ta na skwi ta mnə ka na wu, sna a yu ta va na mndu ta mnə ka na guli wu,» ka'a. Ka gi sli'aftá tsi ka laghwi da dzuguva watgha. [Ka wahatá vazak.] ⁶⁹ Ka nghan̄lantá va tsa marakw ya. Tekw nana mndu na mataba tsa mnduha ya, ka'a nda tsa mnduha ma tsa vli ya kay guli. ⁷⁰ «Kay! I'i a wu,» ka'a kay guli. Bats nzɖa, ka tsa gwal ta nzaku hada ya nda Piyer kay guli mantša: «Dər ki tsi, vara a kagha mataba tsa mnduha ya wu, kagha ná, mnda la Galili ka,» ka hən nda tsi. ⁷¹ Ka zlraftá Piyer ta ksi'a ghəɲani ka wadu. Ka'a mantša: «Sna a yu ta na mndu ta mnə kuni na dekdek wu,» ka'a. ⁷² Ka gi wahatá vazak ka mahis. Snan̄ta Piyer ta tsa wahata vazak ka mahis ya, hizl sagha tsa gwada mnana Yesu kazlay: Ma kdaku vazak wahata ka mahis ná, dza'a mnay ka kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a ya tsa da ghəɲani. Ka gi sli'aftá tsi ka laghwi da hərəɖa taw.‡

15

Kladaghata Yesu ta kəma Pilatus

Mat 27:1-2,11-14, Luk 23:1-5, Yuh 18:28-38

¹ Tsadakwa vli, ka gi tskavatá maliha ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ka dzrəku kawadaga nda la galata mndu, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda gwal tsa guma demdem. Ka habaftá hən ta Yesu. Ka klaftá hən ka laghwi vlan̄tá Pilat ka ɲumna. ² Tahula kladaghata tan ta Yesu da Pilatus, ka dawantá Pilat da tsi. Ka'a mantša: «Kagha mghama la Yahuda ra?» ka'a nda tsi. Manda ya mna ka,* ka Yesu nda tsi. ³ Ka vazə maliha ta ghəɲa

† 14:56 Gray nda Zabura 27:12, 35:11. ‡ 14:58 Ngha ta Yuhwana 2:19. § 14:62 Ngha ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13. * 14:64 Ngha ta Zlahu 24:16. † 14:65 Gray nda Isaya 50:6. ‡ 14:72 Ngha ta 14:30. * 15:2 Ngha ta Mata 27:11.

gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta rutsakha kavghakavgha ta Yesu. ⁴ Ka dawuglanɲta Pilat da Yesu, «Mbəda a ka ra, ari sna a wa a ka ta na skwiha ta mnə hən ta kagha na na?» ka'a nda tsi. ⁵ Tsərid nzanza Yesu kul mbədanaghata dər ka turtuk. Ka vlanɲta tsi ta ndanu ta Pilat.

Tsanaghatá guma mtaku ta Yesu

Mat 27:15-26, Luk 23:13-25, Yuh 18:39–19:16

⁶ Tsaw inda fitika skala Pak ya ná, ta snusna Pilat ta zlinistá mndu turtuk ma gamak ta hən. Mndu dawən hən ta zlinista tsi ta hən. ⁷ Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ta hgu lu ka Barabas, ksaf lu ka famta ma gamak kawadaga nda sanlaha ma mnduha, kabga dzata tan ta mndu ma vla zlərdawi nda ɲumna. ⁸ Mbadá dəmga ka sli'adaghata da Pilatus, «Zliɲniszla ta mndu turtuk manda ya snu ka ta maganɲata,» ka hən. ⁹ «Ta kumay kuni ta zlighunista da ta mghama la Yahuda ra?» ka Pilat nda hən, ¹⁰ kabga nda sna ka mnay kazlay: Ka draku kladaghata maliha ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta Yesu kə'a. ¹¹ Ama mbadá maliha ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ka ɲavata, ka bara mnduha ɲa mnay tan kazlay: Zliɲnis Barabas, zliɲnis Barabas, ka'a nda Pilatus. ¹² Ka vrəgliɲta Pilat ta daway da hən: «Ka si mantsa tsi, nu ta kumə kuni ta magay da nda na mndu ta hgu kuni ka mghama la Yahuda na?» ka'a nda hən. ¹³ Ka hləglaftá hən ta wi: «Zləɲafzləɲa ta udzu, ka hən nda tsi.» ¹⁴ Ka Pilat nda hən guli mantsa: «Kabgawu, nahgani va ghwadaka skwi maga tsi? Ka hləglaftá hən ta wi nda mbraku, Zləɲafzləɲa ta udzu!» ka hən nda tsi. ¹⁵ Tsa Pilat ya, ta kumay ta zdanafɲta ɲuduf ta dəmga. Mantsa, ka zlinistá tsi ta Barabas ta hən, ta vlanɲta tsi ta Yesu ma dzvu ta la sludzi ɲa slvanapta. Tahula tsa, ka zlananɲta tsi ta hən ɲa zləɲafta ta udzu.

Gagay sludziha ta Yesu

Mat 27:27-31, Yuh 19:2-3

¹⁶ Ka zlgħagħutá sludziha ta Yesu ma dzva Pilatus, ka kladamtá hən, ta daɓi

ma həga ma vla nzakwa Pilatus, ka ha-gadaghatá hən ta inda sludziha demdem, ka tskavata hada. ¹⁷ Ka sudanavatá hən ta lguta ma mgham mgham ka dva. Ka daftá hən ta teki ka wanamta ma ghən manda zewzewa. ¹⁸ Ka gə hən ta zgu ɲani: «Zgu tsa mghama la Yahuda,» ka hən nda tsi. ¹⁹ Mbadaka hən ka dzay ta ghən nda sarak guli, ka tafa sərdək tida. Ka tsəlbu hən ta tsəlbu ta kəmani, manda skwi ɲa vla glaku ɲani. ²⁰ Tahula hərəfuta tan ta gagay, ka sudagħutá hən ta tsa lguta dva má mgham mgham tida ya, ka sudgłanavatá hən ta vərda ɲani. Ka klagapta ka klagħata ɲa zləɲay ta udzu.

Dalafta la sludziha ta Yesu ta udzu

Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27

²¹ Ta labə hən ta tvi, ka guyatá hən nda sana mnda la Sireɲ ta hgu lu ka Simuɲ, dani ma i Alegzandra nda Rufus† ta vrakta ta wawakwani. Ka mblanaftá hən ta kla tsa udza zləɲa Yesu ya. ²² Ka klagħatá hən ta Yesu da Gwalgwata. Tsa Gwalgwata ya na, manda mnay kazlay: Vla ghudzifa ghən kə'a ya. ²³ Bħadaghata tan da hada, ka kumə hən ta sunustá ima inabi laɓanaf lu nda sana skwi ta hgu lu ka mur, ɲa htanagħutá kuzlakwa tsa ghuya dənwa ya, ama ka kwalagħutá Yesu ta say. ²⁴⁻²⁵ Nzemndi təmbay vli ta zləɲaftá hən ta udza zləɲay, ka vzə hən ta vindima‡ ɲa daguvustá lguthani. ²⁶ Vindafha lu nda ta ghənani, ta ghəɲa skwi kəl lu ka tsanagħatá guma kazlay: Mghama la Yahuda kə'a. ²⁷ Ka zlanɲaftá hən ta gəndaha his ta sana udzuha tavatani, pal nda ga zegħwani, pal nda ga zlaɓani. ²⁸ [Mantsa ya kdavakta skwi mnə gwada Lazglafta kazlay: Nda mbəda mataba mb-saka gwal ta maga ghwadaka skwi,§] kə'a. ²⁹ Mbadá mnduha ta labə nda ta tsa tvi ya, ka gigda ghən ka rarazay, «Yawa a wa! Dza'a tasiɲtasa yu ta həga Lazglafta ka bafta da ma fitik hkən* a ka ka kay ra. ³⁰ Mbanaf mba ta ghəɲa għa kagħa ka ghəɲa għa, ka saha ka ta na udza zləɲay na!» ka hən nda tsi. ³¹ Mbadá maliha ta ghəɲa gwal dra

† 15:21 Gray nda Ruma 16:13. ‡ 15:24-25 Ngha ta Zabura 22:19. § 15:28 Ngha ta Lukwa 22:37 nda Isaya 53:12.

* 15:29 Ngha ta 14:58 nda Zabura 22:8 nda Yuhwana 2:19.

skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ka manay guli: «Mbanafha ta sanlaha ná, ama triđ laviŋ a ta mbanafhá ghəŋani wu,» ka həŋ mataba taŋ. ³² «Ka sasa Kristi Mghama la Isra'ila ta na udza zləŋay na ndana tama, ka ngha ŋni, kada zlglafta ŋni nda ŋudufa ŋni!» ka həŋ. Mbađa tsa gwal zləŋaf lu kawadaga nda tsi ya guli ka razay.

Mtakwa Yesu

Mat 27:45-56, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30

³³ Lafa fitik đək da ghəŋ, ka nutá vli tđik ka grusl ta hadik demdem, ha ka laha ta nzemndi hkən ta fitik hawa. ³⁴ Manda magatá nzemndi hkən, ka hgatá Yesu nda mbraku, ka'a mantsa: «Eluhi, Eluhi, lama sabaktani?» ka'a. Manda mnay kazlay: Lazglafta đa, Lazglafta đa, kabgawu zlidivata† ka na? kə'a ya. ³⁵ Snaŋta sanlaha mataba tsa gwal hada ya ta tsa skwi mna tsi ya ná, ka həŋ mantsa: «Wya ta hga Iliya mnda Lazglafta ghalya,» ka həŋ. ³⁶ Ka gi sli'aftá sani mataba taŋ ka hwayadapta klaftá susu, ka hbunja ta wa sarak. Ka tsughumamtá tsi ma ima inabi mastalaŋ, ka tsghədanaftá tsi ta Yesu ŋa sayni.‡ Ta tsghə tsi ya, «Swidwa! Nghama ngha ka dza'a sasa Iliya da klagata ta na udza zləŋay na tsi, kaki tsi,» ka həŋ. ³⁷ Ama ka wahatá Yesu nda mbraku, ka sabə hafu mida. ³⁸ Ma va tsa fitik ya, ka tavaptá zlala ta watgha lamə da vli nda ghuəba ma həga§ Lazglafta kuyar daga ta luwa dikw ta hadik. ³⁹ Ma tsa vli zləŋaf lu ta Yesu ya, mamu sana mghama sludza la Ruma ta sladakta mbəŋ nda tsi. Manda nghanjani ta mndərga tsa klay Yesu ta hafu ya, ka'a mantsa: «Kahwathwata, na mndu na ná, Zwanja Lazglafta ya,» ka'a. ⁴⁰ Mamu sana mi'aha ta sladakta di'inj ka ngha tsa skwiha ta magaku ya guli. Mataba tsa mi'aha ya, mamu i Mari makwa ta Magdala, nda Salume, nda Mari mani ma i Yuses nda Yakubu ta tsne'uwa ya. ⁴¹ Ma fitika si nzakwa Yesu ta ma luwa Galili karaku ná, si ta dza'a mistani tsa mi'aha ya ŋa maganatá slna. Si nda ndəgha sanlaha ma mi'aha ta sli'adafta mistani da luwa Ursalima guli.

Padamta Yusufu ta Yesu

Mat 27:57-61, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42

⁴² Bađu luma Madagala tsa fitik ya, ta kəl lu ka papaya skwiha, kabga dza'a lamla lu da sabat, ka nda dəďa fitik. ⁴³ Ka lagha Yusufu mnda luwa Arimate*. Tsa mndu ya ná, ta mnay ta tughwa gwadaha. Tsatsi guli ná, ta kzla ga mghama Lazglafta. Ka draftá tsi ta ŋuduf, ka lagha slanaghatá Pilat ŋa đawaftá tvi ŋa dza'a kla mbla Yesu. ⁴⁴ Ka ndərmim Pilat ta tsa gi saba hafu ma Yesu misimmisim ya. Ka hganjta tsi ta tsa mghama sludziha ya, ka đawaŋta da tsi kazlay: Nda kđa fitika saba hafu mida ra? kə'a. ⁴⁵ Manda snanamta tsa mghama sludzi ya, ka zlananjta tsi ta tvi ta Yusufu ŋa dza'a kla mbla Yesu. ⁴⁶ Ka skwatá Yusufu ta lguta wupay, ka klagata mbla Yesu ta udza zləŋay, ka mbsamta mida. Ka klaftá tsi ka laghwi famta ma kulu huhrap lu ma kluluh. Ka taŋwalaktá mghama klam, ka hunja ta wa tsa kulu ya. ⁴⁷ Ta nzaktá i Mari makwa ta Magdala nda Mari mani ma Yuses, ka ngha vli dza'a kəl lu ka famta.

16

Sli'agabta Yesu nda hafu ma mtaku

Mat 28:1-8, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10

¹ Manda luta sabat, ka sli'aftá i Mari makwa ta Magdala nda Salume nda Mari mani ma Yakubu dzawatá rđa urdi ŋa dza'a masay ta mbla Yesu. ² Ka sli'afta həŋ, ka bhadaghatá həŋ mbessa vzlazlaŋ ta kulu gasərdək bađu dəmas. ³ Ta labə həŋ ta tvi, ka həŋ mantsa: Wa dza'a taŋwalaghutá tsa klam ta wa tsa kulu ya tama? ka həŋ. ⁴ Ndusadaghata taŋ, kə'a ka həŋ ná, taŋwalaghutaŋwala lu ta tsa mghama klam ya di'inj nda wa tsa kulu ya. ⁵ Ka gi lamə həŋ da tsa kulu ya. Ka slanaghatá həŋ ta sana duhwal ta nzaku hada nda ga zeghwi, nda sudatá ta lguta ŋusliŋ zutut ta vghani. Nghanja taŋ, mbađaka həŋ ka ghudzaf ta da zləŋ. ⁶ «Ma zləŋ kuni ta zləŋ, nda sna yu kazlay: Yesu mnda la Nazaret si zləŋaf lu ya ta psə kuni» kə'a. Ta had hadna wa. Sli'afslia nda hafu ka laghwi. Wana tsa vli si kəl lu ka fatá mblani ya. ⁷ Lawala

† 15:34 Ngha ta Zabura 22:2. ‡ 15:36 Gray nda Zabura 69:22. § 15:38 Ngha ta Sabi 26:31-33. * 15:43 Ngha ta Mata 27:57.

da mnanatá i Piyer nda sanlaha ma duhwalhani kazlay: Tinjəl tsatsi dza'a 6hata ma Galili. Hada dza'a nghan̄ta kuni manda ya si mnaghuna tsi,* ka tsa duhwal ya nda hən̄. ⁸ Ka ndagaptá tsa mi'aha ya ma kulu, ka hwaya. Ta ghudzaku hən̄ da zlən̄. Ka kwalaghutá hən̄ ta mna tsa gwada ya ŋa mndu, kabga nda ksa hən̄ da zlən̄.

Maran̄ta Yesu ta vghani da Mari Magdala

Mat 28:9-10, Yuh 20:11-18

⁹ [Manda sli'agabta Yesu gasərdək bađu dəmas, tinjəl Mari makwa ta Magdala, ya ghzligin̄ tsi ta duhwalha halaway ndəfən̄ mida ya, marava tsi da tsi. ¹⁰ Ka sli'aftá tsa marakw ya ka laghwi da mnay ŋa gwal si kawadaga nda Yesu, ta nzaku hən̄ sasgama ka taw. ¹¹ Wa a Yesu nda hafu, nda ngha i'i nda ira da, ka'a nda hən̄. Ka kwalaghutá hən̄ ta zlghaftá tsa gwada ya.

Maravata Yesu da sana duhwalhani his
Luk 24:13-35

¹² Tahula tsa, ka maravatá Yesu ka sani ma mndu tskəm da duhwalhani his ta mbada ta tvi ta dza'a tahula luwa. ¹³ Ka vraktá hən̄ da Ursalima, ka rusu hən̄ ŋa sanlaha. Ama ka kwalaghutá tsahaya ta zlghaftá tsa gwada ya guli.

Maravata Yesu da duhwalhani ghwan̄pdə nden̄

Mat 28:16-20, Luk 24:36-49, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

¹⁴ Tahula tsa guli, ka maravatá tsi ta kəma duhwalhani ghwan̄pdə nden̄ ta zə hən̄ ta skwa zay. Ka davanaghatá tsi ta hən̄: Nu kul zlghaftá kuni ta gwada tsa gwal ta nghan̄tá i'i ta sli'agapta ya, tən̄tən̄a ghən̄a ghuni, ka'a nda hən̄. ¹⁵ Ka'a nda hən̄ tama mantsa: Lawala ta ghən̄a hadik tender, ka mna kuni ta Lfida Gwada Lazglafta ŋa inda mnduha.† ¹⁶ Inda mndu dza'a zlghafta nda ŋuduf, ka maganaftá lu ta batem, dza'a mbaku. Ama mndu dza'a kwal kul zlghafta, dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma. ¹⁷ Wya ŋizla dza'a maran̄tá gwal ta zlghaftá i'i: Nda hga da, dza'a ghazlay hən̄ ta duhwalha halaway ma mnduha, dza'a gwaday hən̄ ta sana Lfida Gwada. ¹⁸ Dər

ksafha hən̄ ta nahadik nda dzvu, dər suha hən̄ ta gruma, had sana skwi dza'a maganata tsi ta hən̄ wa. Dza'a fafanaghafafa hən̄ ta dzvu ta gwal kul dughwanaku, ŋa mbambafta tan̄, ka Yesu nda hən̄.

Vraghuta Yesu ta luwa

Luk 24:50-53, Slg 1:9-11

¹⁹ Tahula mnanata Mgham Yesu ta tsa gwada ya ta hən̄, ka klaghatá Lazglafta ta luwa, ka nzanatá tsi nda ga zeghwani.‡

²⁰ Hahən̄ guli, ka sli'aftá hən̄ ka laghwi da mna tsa Lfida Gwada Lazglafta ya ma inda vli. Ka katu Mgham Yesu ta hən̄ ma mna tsa gwada ya, ŋlanaghaha ta tsa gwada ya ta hən̄ nda ma magay tan̄ ta mazəmzəm.]

* 16:7 Ngha ta 14:28. † 16:15 Slna gwal ghunay 1:8. ‡ 16:19 Gray nda Slna gwal ghunay 1:9-11.

Gwada ta sabi da Lukwa

Zlrafta Lukwa ta gwadani

¹ Ari n̄arma Tawfilus, nda nd̄agha mnduha ta n̄avata ka vinda gwada ta gh̄nja skwiha ta luta mataba n̄ni. ² Ka vindafta h̄nj manda va skwi nghan̄ gwal ta nzakway ka masl̄mts̄aka tsa skwi ya, ta nuta ka gwal mna gwada Lazglafta daga tan̄tan̄. ³ Ka n̄avat̄a i'i guli ka psa sn̄anta d̄ina ta skwiha ta luta daga tan̄tan̄ n̄a vindaghafta nda tvani a mala da Tawfilus, ⁴ kada sn̄anta ka ta kd̄avakta v̄rd̄a skwiha mutsaf ka ta tagha skwi ta gh̄njani.

I Zakari nda Elizabet

⁵ Mantsa tama, ma fitika nzakwa mgham Hiridus ta ga mgham ta had̄ika Zudiya, mamu sana mndu ta dra skwi n̄a Lazglafta, Zakari hgani mataba mnd̄era la Abiya mnd̄era gwal ta dra skwi n̄a Lazglafta. Elizabet hga markwa tan̄ ta sabi nda ma mnd̄era la Haruna. ⁶ Tud̄ukwa mndu h̄nj his his ta wa ira Lazglafta. Ta sn̄ay h̄nj ta zlah̄a Lazglafta nda skwa dzahayhani, had̄ maslivinza ta ks̄ant̄a h̄nj wa. ⁷ Mutsaf a h̄nj ta zwan̄ dekdek wa, kabga ka dz̄agh̄nj Elizabet, lula ima tan̄ guli.

Dza'a n̄atsay ka ta zwan̄ ka duhwala Lazglafta nda Zakari

⁸ Ma sana fitik, ta maga slna tsa dra skwi ya Zakari ta k̄ama Lazglafta, kabga mb̄ad̄agagha mb̄ada fitik n̄a magay mnd̄era tan̄ ta tsa slna ya, ⁹ ka zbapt̄a lu nda vindima ta Zakari n̄a lami da h̄ga Lazglafta da dra urdi manda ya snu gwal ta dra skwi n̄a Lazglafta ta magay. ¹⁰ Magat̄a tsa fitika dra urdi ya, ka sli'aft̄a tsi ka lami da h̄ga Lazglafta da dra tsa urdi ya, ta maḡe d̄amga ta du'a ma bli. ¹¹ M̄a tsa tama, gi ka zlagapt̄a duhwala Lazglafta ta k̄ama Zakari, ka sladata nda ga zeghwa tsa gwir ta dr̄e lu ta urdi ya. ¹² Na gi nghan̄ta Zakari, ka ghudzaft̄a tsi da zl̄nj, sr̄aw vghani. ¹³ «Ma zl̄nj ka ta zl̄nj Zakari, wana tsu'aftsu'a Lazglafta ta nd̄aba dzva gha.

Dza'a yagha ya markwa ghuni Elizabet ta zwan̄a zgun n̄a tsanaft̄a gha ta hgani ka Yuhwana, ¹⁴ dza'a rfay ka ta rfu katakata, dagala gwal dza'a rfu ta gh̄njani guli. ¹⁵ Ka mndu dagala dza'a nzakwa tsi ta k̄ama Lazglafta. Had̄ dza'a sa ima inabi d̄er skwi ta ghuya mndu wa. Dza'a nd̄aghund̄agha nda Sulkum nda ghūba daga ma hūda mani. ¹⁶ Dza'a nda nd̄agha zwana la Isra'ila dza'a vranakta tsi da Lazglafta Mghama tan̄. ¹⁷ Ta k̄ama ta k̄ama dza'a dza'a tsi nda slnani ta k̄ama Lazglafta nda Sulkum, nda mbraku manda n̄a Iliya n̄a dzranaft̄a* nzaku mataba dadaha nda zwana tan̄, n̄a vranakt̄a gh̄nja gwal ta maga ghwad̄aka skwi ka n̄arma mnduha. Mantsa ya dza'a payaft̄a† tsi ta mnduha n̄a fata tan̄ ta vgha n̄a Lazglafta,» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi. ¹⁸ «Waka yu dza'a sn̄ant̄a skwi mantsa? Wana i'i halata mndu yu, markwa ini guli nda hala,» ka Zakari nda tsi. ¹⁹ Ka tsa duhwala Lazglafta ya zlghanaft̄awi mantsa: «I'i Gabriyel‡ ya, ta sladu ta k̄ama Lazglafta n̄a maganat̄a slna. Tsatsi ta ghunigihata n̄a gwadgaghata, ka mnaghat̄a tsa Lfid̄a Gwada ya. ²⁰ Ndana tama, wana ka dza'a nuta ka rgha. Lavin̄ta a ka ta gwada ha ka sagha fitika magata tsa skwiha ya wa, kabga zlghaf a ka ta tsa skwi dza'a magaku ma fitikani mnagha yu ya wu,» ka'a.

²¹ Ta nzat̄a mnduha ka kzla saba Zakari, sew sab̄e a wa. Ka ndanu h̄nj ta ndanu: «Nu ta slanaghata ma h̄ga Lazglafta tama?» ka h̄nj. ²² Manda sabani, ka trapt̄a tsi ta gwada nda tskat̄a mnduha, gi ka tsat-saft̄a h̄nj kazlay: Mamu maz̄emz̄em ta slanaghata ma h̄ga Lazglafta k̄'a. Lavin̄ta a ta gwada nda wi nda h̄nj wu, mbāda ka mnay nda dzvu n̄a tan̄.

²³ Tahula kd̄uta fitika maga slnani, ka sli'aft̄a tsi ka laghwi dzaghani. ²⁴ Nz̄dava a tahula tsa wu, ka zlghaft̄a markwa tan̄ Elizabet ta hūdi. Ka zat̄a Elizabet ta tili hutaf ta d̄ifa vgha. Ka'a mantsa: ²⁵ «Z̄dakatahūdi ya magiha Mgham Lazglafta, ka skwa hula si nzakwa da ta k̄ama mnduha da, kabga ta ya a yu ta zwan̄ wa. Ama ka tawat̄a Lazglafta

* 1:17 Ngha ta Malatsi 4:6 † 1:17 Ngha ta Malatsi 3:23-24. ‡ 1:19 Tsaya duhwala Lazglafta ghunaf lu.

ta hidahida ta i'i ndana, ka klaghutá tsa hula ya ta ghəŋa dá,» ka'a.

Dza'a ŋatsay ka ta zwanj, ka duhwala Lazglafta nda Mari

²⁶ Ta mamku' a tilani, ka ghunaftá Lazglafta ta duhwalani Gabriyel da sana luwa ta hgu lu ka Nazaret ma hadika Galili, ²⁷ da sana daghali ta hgu lu ka Mari ta dzugu sana mndu Yusufu hgani ta sabə nda ma mndəra la Dawuda. ²⁸ Ka lamə tsi slanaghata: «Zgu tsa, tfaghaghatfa Lazglafta ta wi katakata. Kawadaga Mgham Lazglafta nda kagha,» ka'a nda tsi. ²⁹ K6anafta tsa gwada ya ta Mari, «nu mndəra nana ma ga zgu tama,» ka'a ma ghəŋani. ³⁰ Ka duhwala Lazglafta nda tsi mantsa: «Ma zləŋ ka ta zləŋ Mari, zbapzba Lazglafta ta kagha ka tfaghaghatawi. ³¹ Wana dza'a zlghafzlgħa ka ta hudí, ŋa yata gha ta zwanja zgun, ŋa tsanafta gha ta hgani ka Yesu. ³² Dza'a nzakway ka mndu dagala, dza'a hgay lu ka Zwanja Lazglafta ta luwa ŋa vlanja Lazglafta ta ga mgham manda ŋa dzidzani Dawuda. ³³ Dza'a gay ta mgham ta ghəŋa la Isra'ila ŋa kdekeden, kdavakta a tsa ga mghamani ya wu,» ka'a. ³⁴ Ka Mari nda tsa duhwala Lazglafta ya mantsa: «Kinawu ka skwi dza'a magaku mantsa, ya wya ta sna a yu ta zgun wu?» ka Mari. ³⁵ «Sulkum nda ghu6a dza'a saha ta ghəŋa gha. Mbrakwa Lazglafta ta luwa dza'a bukwaghamta. Tsaya dza'a kəl lu ka hga tsa zwanj nda ghu6a dza'a yata ka ya ka Zwanja Lazglafta. ³⁶ Ngha a ka ta zba gha Elizabet si kul faftá lu ta ghəŋ ta yayni ta zwanj ná, wa'a nda hudí ndana, mamku' a tilani na nda va tsa halatani ya tani ra. ³⁷ Had sana skwi ta tranaghatá Lazglafta wa,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. ³⁸ Yaw, «kwalva Lazglafta i'i, ka maga Lazglafta manda ya mniha ka,» ka Mari. Ka sli'aftha duhwala Lazglafta tavatani ka laghwi.

Laghwa Mari nghanaghatá Elizabet

³⁹ Ma va tsa fitik ya, ka sli'afthá Mari misimmisim ka laghwi da sana luwa ta ghwá ma hadika Yahuda da nghanaghatá Elizabet. ⁴⁰ Ka lamə tsi da həga ga Zakari ka ganaghatá tsi ta zgu ta Elizabet. ⁴¹ Na gi snanja Elizabet ta ga zgwa Mari,

gi ka skalavaftá zwanj ma hudani. Ka ndəghanafthá Sulkum nda ghu6a ta Elizabet. ⁴² Ka klanjá tsi ta lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Kagha, nda tfawi ta ghəŋa kagha mataba mi'aha. Na zwanj ma hudá gha na guli, nda tfawi ta ghəŋani. ⁴³ Waka yu mutsa nana ma zdaku kəl mani ma mghama dá ka sagha da ini na? ⁴⁴ Nda sna ka ná, ma fitika lama tsa ga zgwa gha ya tsərah da sləməŋa dá, ka skalavaftá na zwanj ma hudá dá na da rfu. ⁴⁵ Nda tfawi ta ghəŋa kagha, kagha ta zlghaftá skwiha mna gha lu ta dza'a magaku kahwathwata daga da Mgham Lazglafta ya.»

Fa laha Mari

⁴⁶ Ka Mari mantsa: «Ta zləzlvay yu ta Lazglafta. ⁴⁷ Ta taku ŋudufa dá da rfu ta ghəŋa tsatsi mnda mba i'i, ⁴⁸ kabga dɔvafɔva ta nghapta ka kwalvani nda hta. Wana daga ndana, nda tfawi ta ghəŋani ka inda zivra mnduha dza'azlay nda i'i, ⁴⁹ kabga dagala ŋərma skwiha magiha Lazglafta nda mbra. Nda ghu6a həga Lazglafta. ⁵⁰ Tawa hidahidani ná, nda nza ŋa dekdek ta ghəŋa gwal ta zləŋay. ⁵¹ Nda dzvani maranja tsi ta mbrakwani, ka ghzliŋtá tsi ta gwal ta gla ghəŋ, nda ghərɔaku ma ŋudufa tan. ⁵² Ka slisliŋwiŋtá tsi ta sanlaha ma gwal dagaladagala ta dughurukwa dasu, ka kapanafthá tsi ta gwal nda hta, ⁵³ ka baghanaftá tsi ta gwal ma maya nda skwiha zdazda, ka ghzliŋtá tsi ta gwal gadghəl bɔadar. ⁵⁴ Manda ya tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta dzidziha mu, ka katanjá tsi ta la Isra'ila mnda maganata slna, ⁵⁵ ka havaptá tsi ka tawa hidahidani ŋa Abraham nda inda zivrani tani ŋa dekdek,» ka'a.

⁵⁶ Ka nzatá Mari kawadaga nda Elizabet ta kla tili hkən, tahula tsa ka vraghutá tsi dzaghani.

Yagatá Yuhwana

⁵⁷ Mantsa, ka sagha fitika dgakwa Elizabet, ka yatá tsi ta zwanja zgun. ⁵⁸ Ka snanjá sləvdahani nda la tanj ta tsa ŋərma zdaku

magana Lazglafta ya, ka sli'adaghatá hən gwafá rfu kawadaga nda tsi. ⁵⁹ Bađu matghasa fitik manda dgatani, ka sli'adaghatá hən ɲa tsanatá fafaða zwan. Ka kumə hən ta tsanaftá hgani ka Zakari manda va hga dani. ⁶⁰ «Mantsa a dza'a hga lu wu, Yuhwana hgani,» ka mani. ⁶¹ «Had mndu mataba mndəra ghuni tsanaf lu ta mndərga tsa hgu ya wu,» ka hən nda tsi. ⁶² Ka dawantá hən nda dzvu da dani: «Waka ka ta kuma tsanaftá hgu na?» ka hən nda tsi. ⁶³ Klagidighawa aluha, ka Zakari nda dzvu. «Yuhwana hgani,» kə'a vindaftá hga tsa zwan ya. Inda tan demdem ka ndərmim hən.

⁶⁴ Gi hadahada, ka zlrəglaftá Zakari ta gwada tsəlen, ka zləzlvə Lazglafta. ⁶⁵ Ka ksafá tsi ka zlən ta inda sləvdahani. Ka rusu lu ta inda tsa skwiha ya ma inda vli ta ghwá ma hadika Zudiya. ⁶⁶ Inda mndu ta sanjta tsa gwada ya, ta ndanu ta ghəɲani kazlay: Kinawu dza'a nzakwa tsa zwan ya tama kə'a? «Zlah dza'a nzakway ka mndu dagala, kabga kawadaga Lazglafta nda tsa zwan ya,» ka hən.

Zləzlvəy Zakari ta zdakwa Lazglafta

⁶⁷ Tsa Zakari dani ma tsa zwan ya kay, ka ndəghanafá Sulkum nda ghuða, ka zraftá tsi ta mna skwi dza'a magaku: ⁶⁸ «Zləzlvəma Mgham Lazglafta la Isra'ila kabga saghani da katantá mnduhani, ka varatá tsi ta hən.

⁶⁹ Ka sladamatá tsi ta mnda mba mndu nda mbra ta sabi ma zivra Dawuda ta nzakway ka kwalvani, ⁷⁰ manda ya mnigɲ tsi nda ma wa la anabi daga ghalya kazlay:

⁷¹ Dza'a mbaghunafmba yu ma dzva ghumaha ghuni, nda ya da gwal ta dra kaghuni kə'a.

⁷² Mantsa ya, maranaɲmara ta tsa tva hidahidani ya ta dzidziha mu, ka havaktá tsi ka tsa dzratá wani nda ghuða ya, §

⁷³ manda ya wadana tsi ta dzidza mu Abraham,

⁷⁴ “Dza'a mbaghunafmba yu ma dzva ghuma ghuni,

kada laviɲta kuni ta ksanatá slna kul had zlən,

⁷⁵ ɲa nzata ghuni ka gwal nda ghuða, gwal tdúkwa ta kəmani ma inda kdavakta hafa mu.”

⁷⁶ Kagha zwanja da, anaba Lazglafta ta luwa dza'a hga lu ta kagha.

Kagha dza'a tinlaghuta ka mgham ɲa fadanatá tvi,

⁷⁷ ɲa snanamtá mnduhani kazlay: dza'a mbay ta hən ma platá dmakwa tan kə'a.

⁷⁸ Dagala tawa hidahida nda zdaku da Lazglafta mu kəl tsi ka vlagatá tsuwadəkani manda fitik ta safi gavzlan, ka sagha da amu daga ta luwa,

⁷⁹ ɲa tsuwadəkaku ta ghəɲa gwal ta nzaku ma grusl,

nda gwal ta nzaku ta wa hdak ma sulkuma mtaku,

nda ya ɲa pgha səla mu ta tva zdaku,» ka'a.

⁸⁰ Mbadá tsa zwan ya ka glaku, ka sgaku mbrakwani ma Sulkum, ka nzatá tsi ma mtak ha ka sagha fitik kəl tsi ka marantá nzakwani banluwa da la Isra'ila.

2

Yagatá Yesu

Mat 1:18-25

¹ Ma tsa fitik ya, ka mnaftá mgham Sezar Augustus ta zlahu kazlay: Vindaftá mbsaka inda mnduha ma dzva Ruma kə'a. ² Ma fitika nzakwa Kiriniyus ka ɲumna ta hadika Siri zrafta tsa tanɲa mbədaftá mbsaka mnduha ya. ³ Inda mnduha ka sli'i hən da vinda hga tan ma luwa tan. ⁴ Ka sli'afá Yusufu ma luwa Nazaret ta hadika Galili, ka ɲladaftá tsi da luwa Batlehem ma hadika Zudiya ta nzakway ka luwa kəl lu ka yatá mgham Dawuda. Lafla da hada kabga sabə ma mndəra Dawuda tsatsi. ⁵ Ka laf tsi kawadaga nda makumidzani Mari nda hudí ya, da vinda hga tan. ⁶ Manda ɲhadaghata tan da hada, ka sagha fitika dgakwa Mari. ⁷ Ka yatá tsi ta zumalani ka zwanja zgun, ka mbsamtá tsi ma lgut ka hananamta ma tsu'an, kabga mutsaf a hən ta həga nzakwa matbay wa.

Mnay duhwala Lazglafta ta Lfida Gwada ɲa gwal ngha rini

⁸ Tsaw ma va tsa luwa ya mamu gwal ta ngha rini, ta hani ma mtak ta ngha rina tan. ⁹ Ka zlagaptá duhwala Lazglafta ta kəma tan, ka wanaftá tsuwadaka glakwa Lazglafta ta həŋ. Ka ksafatá zləŋ ta həŋ katakata. ¹⁰ «Ma zləŋ kuni ta zləŋ, kabga Lfidá Gwadá dza'a nzakway ka skwa rfu dagala da inda mnduha sagha yu da mnaghunata. ¹¹ Gita yəgaghunata lu ta mnda mba mndu ta nzakway ka Kristi ma luwa Dawuda. ¹² Wya njizla dza'a kəl kuni ka tsəmafta: Dza'a slanaghasla kuni ta vzi'uwa mbsam lu ma lgut ka hananamta ma tsu'an,» ka duhwala Lazglafta nda həŋ. ¹³ Ka gi sli'agatá ndəghata sanlaha ma duhwalha Lazglafta ta luwa nərɓisl slanaghatá tsa turtuk ya. Ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. Ka həŋ mantša: ¹⁴ «Glaku ŋa Lazglafta ta luwa, zdaku ta ghəŋa hadik mataba mnduha dvu tsi.»

Sli'a gwal ngha rini da luwa Batlehem

¹⁵ Manda vraghuta tsa duhwalha Lazglafta ya ta luwa, ka tsa gwal ngha rini ya mataba tan mantša: «Mbadma da luwa Batlehem ka nghanata mu ta tsa skwi ta maguta mnama lu ya,» ka həŋ. ¹⁶ Ka sli'aftá həŋ ka laghwi misimmisim, ka slanaghatá həŋ ta i Mari nda Yusufu nda tsa zwanja vzi'uwa ya hananam lu ma tsu'an*. ¹⁷ Tahula nghananta tan, ka rusu həŋ ta skwi mnana lu ta həŋ ta ghəŋ tsa vzi'uwa ya. ¹⁸ Ka ndərmim inda gwal ta sna tsa skwi ta mnə gwal ngha rini ŋa tan ya nda ndərmima. ¹⁹ Ka ŋanatá Mari ta inda tsa skwiha ya ma ghəŋani ka ndanu ta ghəŋani. ²⁰ Ka vraghutá tsa gwal ngha rini ya dzagha tan nda vla glaku nda zləzlvu ŋa Lazglafta ta ghəŋa inda skwi snan həŋ, ka nghanatá həŋ manda va skwi ya mnana lu ta həŋ ya. ²¹ Ta matghasa fitik ŋa tsanatá fafada tsa zwan ya, ka tsanaftá lu ta hgu ka Yesu, tsa hgu mna duhwala Lazglafta ma kdaku mani ka zlg haftá huđani ya.

Marantá Yesu ma həga Lazglafta

²² Kdatá tsa fitika ghuḅata Mari manda ya ta mnə zlahá Musa ya, ka klaghatá i Mari

nda Yusufu ta tsa zwan ya da Ursalima ŋa vlanatá Lazglafta. ²³ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Inda zumali ka zwanja zgun† ná, ŋa Lazglafta ya kə'a ya. ²⁴ Ka dranaftá həŋ ta Lazglafta ŋa pla ghəŋ ta «kukuha his ka zwana ghərbu' ‡ his a tsi» manda ya nda vinda ma zlahá Mgham Lazglafta.

Rfay Saminu ta Lazglafta

²⁵ Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ma Ursalima Simeyuna hgani. Tsa mndu ya ná, tdukwa mndu ya, ta snay ta gwada da Lazglafta. Ta kzlaykzlay ta mnda mba la Isra'ila. Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda tsi guli. ²⁶ Si mnanaŋmna Sulkum nda ghuḅa kazlay: Had dza'a mtuta karaku ka ta ngha a tsi ta ghunatá mnda Lazglafta ta nzakway ka Kristi wu kə'a. ²⁷ Ka ghunaftá Sulkum nda ghuḅa da həga Lazglafta, ta kladaghatá i dani nda mani ta Yesu ŋa kdinŋa magatá skwi manda ya mna zlahu ŋa magay. ²⁸ Ka tsu'aftá tsatsi ta tsa zwan ya ma dzvani, ka rfu tsi ta Lazglafta. Ka'a mantša:

²⁹ «Ndana tama mghama da, nda kda magatá slna gha, zlanzla ta kwalva gha, ka ḅhata tsi nda vghata zdaku manda ya mna ka, ³⁰ kabga nda ngha yu nda ira da ta mbaku vla ka, ³¹ mbaku ya payaf ka ŋa inda mnduha demdem. ³² Tsuwadək ya ŋa inda mndəra mndu. Tsatsi dza'a klaktá glaku ŋa mnduha gha la Isra'ila.»

³³ Ka va ndərmim i dani nda mani ta skwi ta gwadə lu ta ghəŋa tsa zwan ya. ³⁴ Ka tfanaghatá Simeyuna ta wi ta həŋ. Ka'a nda Mari mantša: «Nana zwan na ná, dza'a klakkla ta zləmbaku, nda sli'afta ŋa ndəghata sanlaha ma mnduha ma la Isra'ila. Dza'a nzakway ka njizla daga da Lazglafta, ŋa husanŋani ta sanlaha ma mnduha. ³⁵ Dza'a tuzigin tuza ta skwi ma nɗufu mnduha. Vərdá kagha guli ŋa nza-kwa nɗufu gha manda skwi sligla lu nda kafay,» ka'a nda Mari mani ma tsa zwan ya.

* 2:16 Ngha ta Lukwa 2:7. † 2:23 Ngha ta Sabi 13:2, 12, 15 nda Mbsak 18:15-16. ‡ 2:24 Ngha ta Zlahu 12:8.

Rfay Ana ta Lazglafta ta ghəŋa Yesu

³⁶ Mamu sana marakw ka anabi nda hala katakata, Ana hgani, makwa Fanuwal ma mndəra la Asira. Ndəfəŋ yeya vaku maga tsi nda zə'al manda laghani da mndu, ³⁷ ka nzaku tsi ka wadgu. Tghasmbusak fwad mida imani. Ma həga Lazglafta ta nza-kwa tsi ta ksanatá slna nda fitik tani nda rvidik tani, nda ma maga du'a nda suma. ³⁸ Bhadaghata tsatsi guli, ma va tsa fitik ya, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta, ka mnə tsi ta gwada ta Yesu ŋa inda gwal ta kzla mbakwa Ursalima.

Glakwa Yesu ma luwa Nazaret

³⁹ Tahula kdīŋta i Yusufu nda Mari ta maga skwi ya mnə zlahə Lazglafta, ka vraghutá hən da luwa taŋ ma Nazaret ta hadika Galili. ⁴⁰ Ka glaku tsa zwaŋ ya, ka sifaku tsi, dagala difil ma ghəŋani, kawadaga zdakwa Lazglafta guli nda tsi.

Yesu ma həga Lazglafta ma Ursalima

⁴¹ Inda vaku i dani nda mani ma Yesu ta dza'a da skala Pak ma Ursalima. ⁴² Magatá ima tsa zwaŋ ya ghwanpdə his, ka ŋlaghatá tsi kawadaga nda i dani nda mani da Ursalima da tsa skala Pak ya manda ya snu hən ta magay. ⁴³ Tahula kdatá tsa skalu ya ta vru hən dzagha, ta tsaghutá Yesu ta vgha nda hən ka nzaghuta ma Ursalima kul snantá i dani nda mani. ⁴⁴ Ba ta mbada hən kawadaga nda grahani ka hən sizlay. Tekulemes vagha taŋ ta mbada, ka zbə hən mataba mndəra taŋ nda grahani, lay ngha a hən wa. ⁴⁵ Trapta taŋ ta pahay, ka vraghutá hən pahay ma Ursalima. ⁴⁶ Bađu mahkəna fitik, ka slanaghatá hən ma həga Lazglafta ta nzaku mataba gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ta sna skwi ta mnə hən, ta dza'a nda dawanta da hən guli. ⁴⁷ Faflara, ka tsa gwal ta sna tsa zlghawi ta zlghə tsi nda tsa snantá skwani ya. ⁴⁸ Na ghur nghanťa i dani nda mani, ka ndra'u hən nda ndra'uwa. «Sagəŋ, nu kəl ka ka maganťatá skwi mandana? Hərfa ta aŋni nda da gha na təkłək ta psa kagha,» ka mani nda tsi. ⁴⁹ «ŋaw kaghuni ta i'i ta psay na? Sna a kuni kazlay: Dza'a nzə ma həga da da yu ta nzaku kə'a ra?» ka'a nda hən. ⁵⁰ Tsərid, sna a hən ta tsa skwi ta mnə tsi ŋa taŋ ya

wa. ⁵¹ Mantsa tama, ka snatá tsi ta gwada taŋ, ka sli'aftá tsi kawadaga nda hən, ka valaghata da Nazaret. Ka ŋanatá mani ta inda tsa skwiha ya ma ghəŋani. ⁵² Ka glaku Yesu, ka sgaku difilani, ka zdəganatá nzakwani ta Lazglafta nda mnduha tani.

3

Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni ka Yuhwana nda mnduha

Mat 3:1-12, Mak 1:1-8, Yuh 1:19-28

¹ Ta Maghwanəpdə hutafa vakwa Tiber Sezar ta pala, ta nzakwə Pwanəs Pilat ka ŋumna ta hadika Zudiya, ta gə Hiridus ta mgham ta hadika Galili, ta gə zwanamani Filip guli ta mgham ta hadika Iture nda hadika Trakunita, ta gə Lisaniya guli ta hadika Abilena. ² Ma tsa fitik ya guli, i Hana nda Kayifa mali ta ghəŋ gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Ka sagha gwada Lazglafta da ghəŋa Yuhwana zwaŋa Zakari ma mtak. ³ Ka sli'aftá Yuhwana ka laghwi da ra inda luwa ta wanaftá ghwa Zurdeŋ nda hagaku, ka'a mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka magaghunafu lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakwa ghuni,» ka'a.

⁴ Manda ya nda vinda ma deftera anabi Isaya kazlay:

«Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta gugudaku ma mtak kazlay:

payanawa paya ta tvi ŋa Mgham, ka lele'anata kuni kə'a.

⁵ Ka sanamta lu ta inda vli ka didiŋa, ka tasiŋta lu ta inda ghwá nda kudunurha, ka dayapta lu ta skwi ka ghulunud, ka payanata lu ta hurabasl ta tvi,

⁶ ŋa nghanťa inda mnda səla ta mbaku da Lazglafta*.»

⁷ Ka mnə tsi ŋa tsa mnduha ta sli'adaghata rutututa da maga batem da tsi ya. Ka'a mantsa: «Mndəra la mupuhwa, wa ta mnaghunata kazlay: Hwayawahwaya ta basa ŋuduf ta sagha ta kəma kə'a na? ⁸ Magawamaga ta slna ya ta maranta mbədatá nzakwa ghuni, ka zlanťa kuni ta mnay ma ghəŋa ghuni kazlay: Abraham ná, dzidza ŋni ya, kə'a. Ka yu ta mnaghunata ná, laviŋlava Lazglafta ta

* 3:6 Ngha ta Isaya 40:3-5.

nanaftá ya palaha ya ka zwana Abraham. ⁹ Daswa ka kuni! Nda ghada kapatá slpadaŋa tsintá fu daga ta slrəŋ. Inda fu ya kul zdaku yakwani, dza'a tsintsa lu ka vzamta ma vu,» ka'a.

¹⁰ Ka dəmga nda Yuhwana mantsa: «Nu ta raku ŋa magay ŋni tama?» ka həŋ. ¹¹ Ka'a nda həŋ mantsa: «Mndu ya his lgut da tsi, ka dganapdga tsi nda mndu ya kul had tsi da tsi. Mndu ya mamu skwa zay da tsi guli, ka maga tsi mantsa ya,» ka'a.

¹² Ka sli'adaghatá gwal ta tska dzumna guli, ŋa maganafta Yuhwana ta batem ta həŋ, ka dawə həŋ da tsi: «Maləm, nu ta raku ŋa magay aŋni guli?» ka həŋ. ¹³ Ka'a nda həŋ mantsa: «Ma daw kuni ta skwi da mndu ka malaghutá ya tsaf lu,» ka'a nda həŋ. ¹⁴ «A ki aŋni, nu ta raku ŋa magay ŋni?» ka La sludzi dawəŋta guli da tsi. Ka'a nda həŋ mantsa: «Ma mbrəh kuni ta mndu ŋa vlaghunata skwi, rfawa ta rfu nda kuraghuta skwi ta plaghunata lu,» ka'a.

Mndu ta malaghuta ka Yuhwana

¹⁵ «Zlah Kristi a na mndu na ri,» ka mnduha nda Yuhwana, kabga nda fa ghəŋa taŋ ka kzla saghani. ¹⁶ Ka'a nda həŋ mantsa: «I'i ná, nda imi ta magaghunafta yu ta batem, ama mamu mndu ta sagha ta malaghutá i'i nda mbraku. Slaghu a i'i ka plintá zu'a 6a6ahani wa. Tsatsi, dza'a magaghunafmaga ta batem nda Sulkum nda ghu6a nda ya nda vu. ¹⁷ Nda ŋatá kuwatavihi ma dzvani, dza'a vihapviha ta hyani, ŋa tsamtani ma gvurani, ŋa drintani ta sabatbat nda vu kul mtavata,» ka'a nda həŋ demdem. ¹⁸ Mantsa ya ka Yuhwana ta mna Lfida Gwada ŋa mnduha, ka dza'a nda vla ndəghata hidakuha ŋa taŋ.

Tsamta Hirudus Antipas ta Yuhwana ma gamak

¹⁹ Ka dvanaghatá Yuhwana ta mgham Hiridus ta ghəŋa klugudunustani ta Hiridiya markwa zwanamani Filip, nda ya ta ghəŋa ndəghata sanlaha ma ghwadaka skwi ta magə tsi. ²⁰ Ka ksamtá tsi ta Yuhwana da gamak, ka sganaghata ta ghəŋa tsa ghwadaka skwi ta magə tsi ya.

Maganaftá batem ta Yesu Mat 3:13-17, Mak 1:9-11

²¹ Manda ya ta maganafta Yuhwana ta batem ta mnduha, ka lagha Yesu ka maganaftá lu ta batem guli. Ta ndəbu tsi ta dzvu, ka gunatá luwa buwaŋ, ²² ka saha Sulkum nda ghu6a ta ghəŋani manda ghərbu' ta nghə mnduha. Mantsa, ka snaku lwa Lazglafta daga ta luwa ta mnay kazlay: Kagha Zwanə da dvu yu ma hyahya ŋudufa da†, ka'a.

Mndəra la taŋ ma Yesu Mat 1:1-17

²³ Ta magay ima Yesu ta hkən mbsak ta zraftá tsi ta ksa slnani. Manda va ya ta ndanu mnduha kazlay: Zwanə Yusufu ya kə'a ya, wya mndəra taŋ: Yusufu, Yusufa Heli, ²⁴ Hela Matat, Matata Levi, Levi Malki, Malki Zanay, Zanaya Yusufu, ²⁵ Yusufa Matatiyas, Matatiyasa Amus, Amusa Nahum, Nahuma Hesəla, Hesəla Nagay, ²⁶ Nagaya Mahat, Mahata Matatiyas, Matatiyasa Samayin, Samayina Yusek, Yuseka Yuda, ²⁷ Yuda Yuwana, Yuwana Resa, Resa Zwarubabel, Zerubabel Salatiyel, Salatiyela Neri, ²⁸ Nera Malki, Malki Adi, Adi Kasam, Kasama Elmadama, Elmadama Yera, ²⁹ Yera Dzesuwa, Dzesuwa Eliyezer, Eliyezera Yurima, Yurima Matat, Matata Levi, ³⁰ Leva Simeyuna, Simeyuna Yudah, Yudaha Yusufu, Yusufa Yunam, Yunama Iliyakim, ³¹ Iliyakima Meleya, Meleya Mena, Mena Matat, Matata Natan, Natanə Dawuda, ³² Dawuda Yesay, Yesaya Ubed, Ubeda Buwaz, Buwaz Sala, Sala Nasun, ³³ Nasuna Aminadap, Aminadapa Admin, Admina Arni, Arni Hesərum, Hesruma Fares, Faresa Yuda, ³⁴ Yuda Yakubu, Yakubu Izak, Izaka Abraham, Abrahama Tera, Tera Nahur, ³⁵ Nahura Seruk, Serukwa Ragaw, Ragawa Falek, Faleka Eber, Ebera Sala, ³⁶ Sala Kayinam, Kayinama Afaksad, Afaksada Sema, Sema Nuhu, Nuhwa Lamek, ³⁷ Lameka Matusalah, Matusalaha Inuk, Inukwa Yered, Yereda Maleleyel, Maleleyela Kayinan, ³⁸ Kayinana Inus, Inusa Set, Seta Adamu, Adamu ya Zwanə Lazglafta.

† 3:22 Ngha ta Zabura 2:7 nda Isaya 42:1.

4

*Dzəghan̄ta halaway ta Yesu
Mat 4:1-11, Mak 1:12-13*

¹ Ta vragaptá Yesu ma ghwa Zurdeñ, nda ndəgha nda Sulkum nda ghuḅa. Ka wawu tsa Sulkum ya ma mtak, ² fitik fwad mb-sak zañ a ta skwa zay wa. Ka dzəghan̄ta halaway. Tahula luta tsa fitikha ya, ka kuzlanafá maya. ³ Ka halaway nda tsi mantša: «Ka Zwaña Lazglafta ka katsi, mnanamna ta na pala na, ka navapta tsi ka buradi,» ka'a. ⁴ Ka Yesu mantša: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda skwa zay kwen̄kwen̄ yeya a ta nzakwa mndu ta nzaku nda hafu wu kə'a,» ka Yesu.* ⁵ Ka kladaftá halaway ta Yesu ta wa lilwa, ka gi maranató tsi ta inda za mgham ma ghəña hadik. ⁶ Ka'a nda tsi mantša: «Dza'a vlaghavla yu ta inda na mbraku nda glaku ma na ghəña hadik na, kabga klafkla lu ka vlihata ma dzva ḁa. Lavin̄lava yu ta vlan̄ta mndu ya ta ḁvu yu guli. ⁷ Ka tsəlḅa tsəlḅa ka ma ghuva ḁa, ta vlaghavla yu,» ka'a. ⁸ Ka Yesu nda tsi mantša: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma ghuva Mgham Lazglafta gha dza'a tsəlḅa ka ta tsəlḅu, ka maganató slnani turtukwani†,» ka'a. ⁹ Ka kləglaghatá halaway ta Yesu da Ursalima, ka kladafta ta bḁama həga Lazglafta ka sladanata. Ka'a nda tsi mantša: «Ka si Zwaña Lazglafta ka katsi, vzada vgha gha hadna, kabga nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ¹⁰ Dza'a mnanamna ta duhwalhani ta luwa ḅa ng-hapta ka kagha kə'a. ¹¹ Ka'a guli na: "ḅa tsu'af̄ta tañ ta kagha ma dzva tañ, yagha pala da dzughusta ta səla"» ka'a‡. ¹² Ka Yesu nda tsi guli mantša: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma dzəghə ka ta Mgham Lazglafta§ gha dekdek kə'a,» ka'a. ¹³ Kḁakwa halaway ta dzəghan̄ta nda inda tsa skwiha kavghakavgha ya, ka zlanavatá tsi ka laghwi ḅa baḁu ma sani guli.

*Kwalaghutá Yesu ma Nazaret
Mat 4:12-17, Mak 1:14-15*

¹⁴ Ta sli'af̄ta Yesu ka laghwi ta hadika Galili nda ndəgha nda mbrakwa Sulkum

nda ghuḅa. Ka tuta hgani ma inda vli ta wanaftá tsa vli ya. ¹⁵ Ka tataghə tsi ta skwi ma həga tagha skwa la Yahuda, ka ghubu mnduha.

*Zrafta Yesu ta slnani ma Galili
Mat 13:53-58, Mak 6:1-6*

¹⁶ Ka sli'af̄ta tsi ka Laghwi da Nazaret, luwa ta glakwani. Ka lamə tsi da həga tagha skwa la Yahuda baḁu sabaḁ* manda ya snu tsi. Ka sli'af̄ta tsi ḅa dzañaf̄ta skwi ma defteri. ¹⁷ Ka klaftá lu ta deftera anabi Isaya ka vlan̄ta. Ka plan̄ta tsi, ka slanaghatá tsi ta vli vindaf lu kazlay: ¹⁸ «Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda i'i ḅa vlihatá mbraku. Zbapzba Lazglafta ta i'i ka tfidaghatawi ḅa mnanató Lfida Gwada ta gwal ka pḁu, ghunafghuna ta i'i ḅa mnanató gwal habaf lu kazlay: Palaghunis pala lu kə'a, ḅa gwanin̄ta ira gwal nda ghulpa, ḅa zlu'agapta ḁa ta gwal raghwana lu, ¹⁹ ḅa snanamta ḁa ta mnduha ta vaku dza'a sagha zḁakwa Lazglafta†» kə'a. ²⁰ Manda kd̄in̄tani ta dzañaf̄ta, ka mbsaftá tsi ka vlan̄ta kwalva ma tsa həga ya, ka nzadatá tsi. Ka pghaftá inda tsa mnduha ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya ta iri tida: ²¹ Ka Yesu nda həñ mantša: «Nana gwada Lazglafta snañ kuni nda sləməña ghuni gita na ná, nda kḁa magatani ka ḅa ghuni,» ka'a. ²² Inda tsa hahəñ ma tsa vli ya ka zḁəganató tsi ta həñ, ka ndərmim həñ ta tsa gwada zḁaku ta sabə ma wani ya. Ka həñ mantša: «Zwaña Yusufu a na mndu na kay tsawa,» ka həñ. ²³ Ka Yesu nda həñ mantša: «Nda sna yu dza'a mnay kuni ta mahdihdi ta ghəña i'i kazlay: Ka duhtur ka katsi ná, mbanafmba ta ghəña gha kagha ka ghəña gha kə'a. Ka kuni dza'azlay nda i'i guli, "magamaga hadna ma luwa gha ta tsa skwiha snañ ḅni ta magə ka ma Kafar-nahum ya"» kə'a. ²⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, had lu ta tsu'af̄ta hməḁat ta dər wati ma anabi ma luwani wa, ka Yesu sganaghatá həñ. ²⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma fitika nzakwa anabi Iliya, si nda ndəgha wadguha ma Isra'ila,

* 4:4 Ngha ta vrafta ta Zlalu 8:3. † 4:8 Ngha ta Vrafta ta Zlalu 6:13-14. ‡ 4:11 Ngha ta zabura 91:11-12. § 4:12 Vrafta ta Zlalu 6:16. * 4:16 Ngha ta Sabi 20:10. † 4:19 Ngha ta Isaya 61:1-2.

ka ghwalutá luwa ka vaku hkən nda tili mku', ka slatá maya dagala ta hadika Yahuda, ²⁶ Má ɲa ghunafta lu ta Iliya ɲa katanɲa ya dər turtuk ma tsa wadguha la Yahuda ya, ka ghunaftá lu katanɲá sana markwa wadga ma luwa Sarepta ta hadika Siduɲ. ²⁷ Ma fitika nzakwa anabi Alisa guli, si nda ndəgha gwal nda rɔ́a mndu ta hən ma Isra'ila, had' ya mbanaf lu dər turtuk mataba taɲ wu, Na'ama mnda la Siri‡ yeya mbanaf lu.»

²⁸ Ka ɓasaftá hən ta ɲuduf demdem ma tsa həga tagha skwa La Yahuda ya, manda snaɲta taɲ ta tsa gwada ya. ²⁹ Ka sli'aftá hən, ka ksagaptá Yesu ma huɗa luwa, ka kladapta ta wa lilwa tsa ghwá baf hən ta luwa taɲ tida ya, ma ɲa sliɲwidinɲta, ³⁰ ka tsəhaptá Yesu ta vghani mataba taɲ ka laghwani.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda ksa da duhwala halaway

Mak 1:21-28

³¹ Ka laha tsi da luwa Kafarnahum ta hadika Galili. Baɗu sabat, ka taghə tsi ta skwi ɲa mnduha. ³² Ka ndərmim lu ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa gwadani ya. ³³ Ma tsa həga tagha skwa taɲ ya, mamu sana mndu ksu duhwala halaway mataba taɲ. Ka sli'aftá tsi nda lili. ³⁴ «Aya! Yesu zwanja la Nazaret, nu gwada gha nda aɲni sagha ka da zaɗa aɲni? Wya nda sna yu mndu nda ghuɓa daga da Lazglafta kagha kə'a, ka'a» ³⁵ «Haf wa gha, sapsa ma na mndu na!» ka Yesu dvanaghata. Gi ka slanatá tsa duhwala halaway ya ta tsa mndu ya mataba tskatá mnduha, ka saghu tsi mida kul balanata. ³⁶ Ka tsutá ɲudufa mnduha demdem, ha ka ɗaɗawu hən mataba taɲ kazlay: Nu mndərga nana ma skwi? Na gi dvanaghatani nda sgit nda mbraku ta duhwala halaway ná, gi saghwa taɲ, ka hən. ³⁷ Ka tutá hgani ma inda vli ta wanaftá tsa vli ya.

Mbanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku
Mat 8:14-17, Mak 1:29-34

³⁸ Manda sli'agapta taɲ ma həga tagha skwa la Yahuda, ka laghu hən da Simuɲ. Ta lagha hən ta ɓasa ɲudidar midza

Simuɲ katakata. Ka ndəbu lu ta dzvu da Yesu ɲa katanɲá tsa marakw ya. ³⁹ Ka ɓukudanaghatá tsi ta tsa marakw ya, «zliɲzla!» ka'a nda ɲudidar, ka zliɲtá tsi. Gi hadahada ka sli'aftá tsa marakw ya ka maganatá skwa zay ta hən.

⁴⁰ Manda ɗəɗata fitik, ka hladaghatá gwal nda mnduha taɲ kul dughwanaku da ɗaɲwaha kavghakavgha ta hən da Yesu, ka fafanaghatá tsi ta dzvu ta hən, ka mbambanaftá hən. ⁴¹ Ka sli'agaptá duhwala halaway guli nda lili ma ndəghata mnduha. Ta sli'agaptá hən, ka hən mantsa: «kagha ná, Zwanja Lazglafta ka,» ka hən nda tsi. Ka davanaghatá Yesu ta hən, ɲa hanaftá wi ta hən, kabga nda sna hahən kazlay: Tsatsi Kristi kə'a.

Sli'a Yesu da mna Lfiɗa Gwada ma luwa Zudiya

Mak 1:35-39

⁴² Na tsadakwa vli, ka sabə Yesu ka laghwi da mtak. Ka sli'aftá mnduha ka zbay, ka slanaghatá hən, ka kumə hən ta ɲanata yaha lavaghwi tavata hən. ⁴³ Ka Yesu mantsa: «Dina guli ka mnananɲta ɗa ta Lfiɗa Gwada ta ghəɲa ga mghama Lazglafta ta sana luwaha, kabga tsaya kəl Lazglafta ka ghunigihata,» ka'a nda hən. ⁴⁴ Ka sli'aftá tsi ka laghwi. Ka va rə tsi ta vli ta mna tsa Lfiɗa Gwada ya ma inda həga tagha skwa la Zudiya.

5

Hgafɗa Yesu ta taɲtaɲa duhwalhani

Mat 4:18-22, Mak 1:16-20

¹ Ma sana fitik ta nzaku Yesu ta wa drəf ma Genezaret, ka va sli'adaghata ɗəmgə dlivis slanaghata ɲa sna gwada Lazglafta da tsi. ² Ka nghanɲá tsi ta kwambaluha his ta wa tsa drəf ya, sli'agaghu gwal tuma klipi mida ka laghu ghwaɓa kaɗəɲa taɲ. ³ Ka sli'aftá Yesu ka lamə da sani ma tsa kwambaluha ya, ta nzakway ka ɲa Simuɲ. «Gavadanam gava kwitikw nda ma huɗa drəf,» ka'a nda Piyer. Ka nzagaptá tsi mida ka tagha skwi ɲa mnduha.

⁴ Manda kɗakwani ta gwada, «Gavadanamwa gava ta kwambalu da takataka drəf, ka wuɗadata kuni nda graha gha ta kaɗəɲa

‡ 4:27 Ngha ta 2 Mghamha 5:1-14.

ghuni ɲa tuma klipi,» ka'a nda Simuɲ.
⁵ Ka Piyer mantša: «Mghama ɗa, kurzlinj hana ɲni ta tumay, lay mutsaf a ɲni wa. Yaw, dza'a vzadavza ɲni tama ta gwaɗa gha» ka'a nda tsi. ⁶ Ka vzadatá hɛɲ, ka waftá tsi ta ndəghata klipiha ta malaghutá mbraku ka kuma ratsiɲtá kadɛɲa taɲ. ⁷ Ka kəməts hɛɲ ta sanlaha ma graha taɲ ma sana kwambalu ɲa sagha katanjta hɛɲ. Ka sagha tsahaya, ka ndaghanaftá hɛɲ ta tsa kwambaluha taɲ ya his his, ha ka kumə tsa kwambaluha taɲ ya ta zamta da imi. ⁸ «Mghama ɗa! laghula gha tavata i'i kabga mnda dmaku yu,» ka Simuɲ Piyer tsəlbata ma ghuva Yesu nghər tsi ta tsa skwi ya. ⁹ Tsaw si hluhla zlɛɲ ta i Piyer nda grahani ta ghɛɲa tsa mandərmima tuma klipi maga hɛɲ ya. ¹⁰ Mantša ya hluta tsi ta i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi ta gwaftá vgha nda i Simuɲ ya guli. Ama ka Yesu nda Simuɲ mantša: «Ma zlɛɲ ka, daga ndanana, mnduha dza'a ka hlakta,» ka'a nda tsi. ¹¹ Manda vranakta taɲ ta tsa kwambaluha ya ta wa sgam, sɗak zlanavazla hɛɲ ta inda skwiha taɲ ka laghwi mista Yesu.

Mbanafta Yesu ta sani mndu nda rɗa mndu tida

Mat 8:1-4, Mak 1:40-45

¹² Ma sana fitik ma nzakwa Yesu ma sana luwa, ka lagha sana mndu ksu rɗa mndu. Na gi nghanjani ta Yesu, ka zləmbatá tsi zlumbruha ma ghuvani ka ndəba dzvu. «Mghama ɗa, ka ta kumay ka laviɲlava ka ta mbidifta ka nzakwa yu nda ghuɓa,» ka'a. ¹³ Ka fadapta Yesu ta dzvani ka ksanjta. Ka Yesu mantša: «Ta kumay yu ta mbafta gha, mbafmba gha,» ka'a. Gi hlets mbaftá ka nzaku tsi nda ghuɓa. ¹⁴ Tahula tsa ka'a nda tsi mantša: «Yahayaha ka da walanjta mnananjta mndu, la da marananjta vgha gha ta mndu ta dra skwi ɲa Lazglafta karaku, ka vlata ka ta skwi manda ya vindaf Musa ɲa grafta mnduha ta mbatá kagha,» ka'a nda tsi.

¹⁵ Ka va sgaku dza'a hga Yesu da zərwa, ka sli'aktá dɛmga da sna gwaɗa da tsi nda ya ɲa mutsaftá mbaku ma ɗanwaha taɲ guli. ¹⁶ Ama ta gɗata Yesu ta laghwi da mtak da maga du'a.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlahani

Mat 9:1-8, Mak 2:1-12

¹⁷ Ma sana fitik ta tagha skwi Yesu ɲa dɛmga, ta nzaku la Farisa nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha hada ta sli'akta ma inda luwa ta hadika Galili nda ya ma luwa Ursalima, nda pɗakwa gwal ma hadika Zudiya. Ka va sgaku maravata mbrakwa Mgham Lazglafta nda ma mbambay Yesu ta mnduha ma ɗanwaha taɲ. ¹⁸ Ka sli'adaghatá mnduha, ka tsukwadanaghatá sanlaha ta sana mndu nda rwa səlani. Ka zbə hɛɲ ta ɓhadanamta da hɛga fata ta kəma Yesu. ¹⁹ Ka traptá hɛɲ ta tvi ɲa lami, kabga hiɓa ta mnduha. Ka kladaftá hɛɲ nda ta bɗəma hɛga, ka gunaptá hɛɲ ta ghɛɲa tsa hɛga ya, ka fadatá hɛɲ sruh fata ta kəma Yesu nda ta tsa ghurum ya nda ghzlɛɲani nda ghzlɛɲani mataba tskata mnduha. ²⁰ Nghanata Yesu ta zlghay nda ɲudufa taɲ ná, «nda pla dmakwa gha sagəɲ,» ka'a nda tsi. ²¹ «Wana ma mndu ta kwarakwara ɓa? Wa ta laviɲtá pla dmakwa mndu ta ghɛɲa Lazglafta turtukwani na?» ka tsa gwal tagha zlahu ɲa mnduha nda la Farisa ya ta ndanay ma ghɛɲa taɲ. ²² «Ndanawu mndəra na ta ndanu kuni ɓa! ka Yesu nda hɛɲ, kabga nda sna tsatsi ta ndana taɲ. ²³ Ta grə kuni ná, mal blakwa mnay ɲa na mndu na kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re? Ari mal blakwa mnay kazlay: Sli'afslia ka mbaɗa ka ta mbaɗa kə'a na? ²⁴ Ala, ka da grafta kuni kazlay: Mamu Zwanja mndu nda mbrakwa plinjta dmakwa mndu ta ghɛɲa hadik» kə'a, ka yu ta mnaghata gra wa, «sli'afslia, kla ta skwa hana gha, la dzagha gha,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya.

²⁵ Gi hadahada brahwat sli'afsta tsa mndu ya tsa ta nghay mnduha demdem, zlɛɲal klaftá skwa hanani, ka dza'a dzaghani nda zləzlva Lazglafta. ²⁶ Ka ndərmim inda mnduha nda ndərmima, ka zləzlvu hɛɲ ta Lazglafta. «Nda ngha ɲni ta skwa mandərmimi gita,» ka hɛɲ nda zlɛɲ nda zlɛɲ.

Hgafsta Yesu ta Levi ɲa dza'a mistani

Mat 9:9-13, Mak 2:13-17

²⁷ Tahula tsa, ka sabə Yesu ka nghanjta tsi ta sana mnda tska dzumna Levi hgani, ta

nzaku ma hęga ksa slnani. «Mbadā mista da,» ka'a nda tsi. ²⁸ Ka sli'aftá Levi ka zlanavatá inda tsa skwiha ta magę tsi ya ka laghwi mistani. ²⁹ Lagha Levi ka mag-anatá skwa zay ga' ga taņ. Ka nzata hęj ka zay kawadaga nda ndęghata mnduha, nda sanlaha ma gwal tska dzumna guli mataba taņ. ³⁰ Ka rurunwaku la Farisa nda mnduha taņ ta tagha zlahu ęa mnduha ta rurunwaku. Ka hęj mantisa: «Kab-gawu ta kęl kuni ka za skwi nda sa skwi kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma ghwadaka mnduha na?» ka hęj nda duhwalha Yesu. ³¹ Ka Yesu nda hęj mantisa: «Had gwal dughwana ta zba duhur wa, gwal kul dughwanaku yeya ta zbay. ³² Sagha a yu da hagaktá gwal ta mnay kazlay: Tudukwa aņni kę'a wu, sa da haga gwal ta snaņta kazlay: Gwal dmaku aņni kę'a yu, ęa mbędanafta taņ ta nzakwa taņ,» ka'a nda hęj.

*Mnay Yesu ta gwada ta suma
Mat 9:14-17, Mak 2:18-22*

³³ Ka la Farisa nda Yesu mantisa: «Ta sumay i duhwalha Yuhwana nda duhwalha aņni ta suma ka maga du'a tazlay, za skwa zay taņ nda sa skwa say taņ ęa duhwalha kagha,» ka hęj. ³⁴ Ka Yesu nda hęj mantisa: «Dza'a laviņlava kuni ta mnay kazlay: Tkwe' sumawa suma ta suma kę'a nda graha zwanęa midzi ka ta kawadaga zwanęa midzi nda hęj badu kla makwa ra? ³⁵ Dza'a saghasa fitik ęa klęgędanaghutá zwanęa midzi ta hęj. Ma tsa fitikha ya dza'a suma hęj ta suma,» ka'a nda hęj. ³⁶ Ka'a nda hęj nda mahdihdi guli mantisa: «Had mndu ta kuhwa'atá lfida lgut ęa tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ala ka kuhwa a kuhwa lu ta tsa lfida lgut ya ka tsamtá halatani nda tsi katsi, ręta a ngha tsatá tsa halata lgut ya wa. ³⁷ Had mndu dza'a pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta wa. Ka pghampgha lu katsi, dza'a tinęta ta tsa zlibi ya, ęa mbęzutani ta bęghutá lu ma zliba huta. ³⁸ Ma zliba huta ta ka lfida ta pghamta lu ta ima inabi ta ka nuni. ³⁹ Had mndu ta sutá ima inabi nda tawa dza'a zba sęgęltá ima inabi ta ka nuni guli wa. «Mal zdakwa ya nda tawa» ka lu ta mnay,» ka'a.

6

*Zwanęa mndu mgham ta ghęņa sabat
Mat 12:1-8, Mak 2:23-28*

¹ Badu sana fitika sabat, ta lap Yesu ta tvi ma takataka vwaha alkama kawadaga nda duhwalhani, ka ęala'atá duhwalhani ta ghęņani. Ka vęrdę hęj ma dzvu ka dghaday. ² Mamu sanlaha ma la Farisa ta nghanęta hęj. Ka'a nda hęj nda hęj mantisa: «Kab-gawu ta kęl kuni ka maga skwi ya pyaf lu ta magay badu sabat na?» ka hęj. ³ Ka Yesu nda hęj mantisa: «Ta dzanęf a kuni ta skwi maga Dawuda* ma sana fitik kuzlanafęr maya kawadaga nda gwal ta dza'a mistani tani ra? ⁴ Ka sli'aftá tsi ka lami da hęga Lazglafta, ka klaftá tsi ta buradi fana lu ta Lazglafta ka zuta, daganafha ta tsa gwal mistani ya guli, aņ mndani za a hamata mndu ta tsa skwi ta fanata lu ta Lazglafta ya wa, ba gwal ta dra skwi ęa Lazglafta yeya ta zay.†» ⁵ «Zwanęa mndu ná, tsatsi mgham ta ghęņa sabat,» ka'a nda hęj.

*Mbanafta Yesu ta sana mndu nda mta dzvani
Mat 12:9-14, Mak 3:1-6*

⁶ Ma sana sabat guli, ka lamę Yesu da hęga tagha skwa la Yahuda, ka taghę tsi ta skwi. Mamu sana mndu nda mta dzva zeghwani hada. ⁷ Ma tsa vli ya guli, mamu gwal tagha zlahu ęa mnduha‡ nda la Farisa, ta kuma mutsaftá rutsak ta Yesu ęa razay. Ka nzatá hęj ka ngha Yesu ta iri ta iri ęa nghanę ka dza'a mbęr mba a wa tsi ta mndu badu sabat, ka hęj. ⁸ Tsaw nda sna Yesu ta ndana taņ. Ka'a mantisa: «Sli'afli'a gra, ka sagha ka sladata ta nghanę mnduha,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya. Ka sli'aftá tsa mndu ya ka sladata. ⁹ Ka Yesu nda hęj mantisa: «Nu skwi mna zlahu mu ęa magay badu sabat na? Maga skwi dına ta raku re, ari maga skwi kul dınaku a na? Mbanaftá hafu skwi nda ra re, ari klaptá hafu mida a guli?» ka Yesu dawana da tsa gwal tagha zlahu ęa mnduha ya, nda tsa la Farisa ya. ¹⁰ Ka waftá Yesu ta hęj turtuk turtuk. Ka'a mantisa: «Tdaptda ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu ya. Ka tdaptá tsi ta tsa dzvani ya, ka vravaftá tsi

* 6:3 Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7. † 6:4 Ngha ta 1 Samuyel 26:6. ‡ 6:7 Ngha ta Irmija 36:4 nda Izra 8:1.

yəmad. ¹¹ Ka kuzlanafá tsi ta həŋ ta ŋuduf, ka laghu həŋ dzədzərkaku mataba taŋ ŋa zba maganata ghwadaka skwi ta Yesu.

Zabafta Yesu ta duhwalhani ghwanpda his

Mat 10:1-4, Mak 3:13-19

¹² Ma tsa fitik ya, ka sli'afá Yesu ka laghuwi tavata ghwa da maga du'a. Ka hani tsi kurzliŋ nda iri ta maga du'a da Lazglafta. ¹³ Tsadakwa vlani, ka hagadaghatá Yesu ta duhwalhani tavatani, ka sli'adaghatá həŋ. Ka zaba'atá tsi ta mnduha ghwanpda his mataba taŋ, ka tsanaftá tsi ta hgu ta həŋ ka gwal ghunay. ¹⁴ Wya hga tsa mnduha ghwanpda his zaba a tsi ya: Mamu Simuŋ tsanaf tsi ta hgani ka Piyer, nda Andre zwanamani ma Simuŋ, nda Yakubu, nda Yuhwana, nda Filip, nda Bartelemi, ¹⁵ nda Mata, nda Tuma nda Yakubu zwan Alfe, nda Simuŋ ta hgə lu ka mnda zlu'a ghwa, ¹⁶ nda Yuda zwan Yakubu, nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Sli'akta damga sna gwada da Yesu

Mat 4:23-25

¹⁷ Tahula tsa, ka saha həŋ kawadaga, ka sladavatá həŋ ta sana vli ka dandar tskava ŋəddəmata sanlaha ma duhwalhani, nda ndəghata mnduha ta sli'akta ma luwa Ur-salima, nda sanlaha ta hadika Zudiya, nda sanlaha guli ta wa drəf ta nzakway ka luwa Tir nda Siduŋ. ¹⁸ Inda tsa mnduha ya ná, sli'agagha da sna gwada da Yesu həŋ, nda ya ŋa mutsa mbaku ma dāŋwa taŋ. Ka mbambanaftá tsi ta inda gwal kasu ghwadaka sulkum ta həŋ. ¹⁹ Inda mndu ta zba tvi ŋa ksaŋta dər ndəhed, kabga mamu mbraku ta sabə ma tsatsi ka mbamba həŋ.

Nda zdakwani nda kuzlakwani

Mat 5:1-12

²⁰ Mantsa, ka waftá Yesu ta duhwalhani, ka'a mantsa: «Rfawarfa ta rfu, kaghuni gwal ka pdu,

kabga ŋa ghuni ga mghama Lazglafta.

²¹ Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta kuzlaŋta maya ndanana,

kabga dza'a baghaku kuni.

Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta taw ndanana,

kabga dza'a ghuḅasay kuni ta ghuḅasu.

²² Rfawarfa ta rfu ka ta husaŋhusa kuni ta mnduha,

ka ta vzighunisvza həŋ,

ka ta razay həŋ ta kaghuni,

ka ta vazay həŋ ta rutsak ta kaghuni kabga vəl zlghafta ghuni ta Zwanə mndu.

²³ Rfawarfa ta rfu,

ka vavalakwa kuni da rfu bađu slaghu-naghata tsa skwiha ya,

kabga dza'a mutsay kuni ta nisəla dagala ta luwa.

Mantsa ya si ta ghuya dzidziha taŋ ŋa la anabiha ghalya.

²⁴ Daŋwa ŋa ghuni kaghuni gwal ka gadghəl,

kabga nda ghada mutsuta ghuni ta ŋa ghuni zdaku.

²⁵ Daŋwa ŋa ghuni!

Kaghuni gwal nda bagha,

kabga dza'a dzay maya ta kaghuni.

Daŋwa ŋa ghuni!

Kaghuni gwal ta ghuḅasu ndanana,

kabga dza'a taway kuni ta taw nda ima taw.

²⁶ Daŋwa ŋa ghuni!

ka ta mnay inda mnduha ta zdaku ta kaghuni,

kabga mantsa si ta mna dzidziha taŋ ta ghəŋa la ghwadaka anabiha ghalya.»

Dvuwadva ta ghumaha ghuni

Mat 5:38-48, 7:12a

²⁷ «Ka i'i nda kaghuni gwal ta sna gwada da ná, dvuwadva ta ghumaha ghuni, magawa zdaku ŋa gwal ta husaŋta kuni.

²⁸ Dawawa tfawi ta ghəŋa gwal ta ksi'a kaghuni. Ndəḅawa dzvu ta ghəŋa gwal ta giri ŋa ghuni.

²⁹ Ka dzughunus dza mndu ma lagəŋ katsi, mbədanawa sana lagəŋ guli. Ka kləgadaghawkla mndu ta lguta huḅa gha katsi, ma pyə ka ta kləgadaghawta dawra gha.

³⁰ Vlaŋvla ta skwi ta mndu ta dawəŋta da kagha. Ka kləgadaghawkla mndu ta skwa gha ŋa ŋani katsi, ma dawugəl ka da tsi.

³¹ Ka nu skwi dina ta kumə ka ghuni ta magaghunata mnduha ya, maganawamaga manda va tsaya ta hahəŋ guli.

³² Ka gwal ta dvutá kaghuni yeya ka kaghuni ta dvuta katsi, mndəra wati ma nisəla ta kzləgəлта kaghuni tama ya mantsa ya ta maga gwal dmaku guli, gwal ta dvutá hahəŋ ta dvuta həŋ?

³³ Ka ɲa gwal ta magaghunatá zɔ́aku yeya ka kaghuni maga zɔ́aku katsi, mndɛra wati ma nisɛla ta kzlɛgɛlta kaghuni ya mantsa ya ta maga gwal dmaku guli? ³⁴ Ka ɲa gwal ta ndanu kuni dza'a plaghunamta yeya ka kuni ɓla nzawa katsi ní, mndɛra wati ma nisɛla ta kzlɛgɛlta kuni guli ya mantsa ya ta ɓla gwal dmaku ta nzawa ɲa gwal dmaku guli, ɲa planamtá hɛɲ manda va tsaya? ³⁵ Kaghuni ya ná, ɔ́vuwadva ta ghumaha ghuni, magawamaga ta zɔ́aku ɲa tan. Blawa nzawa ɲa mnduha, ma faf kuni ta ghɛɲ ta vraghunamta, dza'a mamu nisɛla ghuni dagala, dza'a nzakway kuni ka zwana Lazglafta ta luwa, kabga tsatsi ná, zɔ́a ghɛɲani nda mnduha kul had ta rfa mndu, nda gwal ta sidi tani.»

Ma tsɛ kuni ta guma ta sanlaha
Mat 7:1-5

³⁶ «Tawawa tawa ta hidahida ta mndu, manda ya ta taw Da ghuni ta hidahida ta mndu ya. ³⁷ Ma tsanagha kuni ta guma ta mndu. Had Lazglafta dza'a tsaghunaghatá guma guli wa. Ma ɲam kuni ta mndu ma ɲuduf, had Lazglafta dza'a ɲamtá kaghuni ma ɲuduf guli wa. Pliniswa dmakwa mnduha, dza'a plighunispla Lazglafta ta ɲa ghuni guli. ³⁸ Vlawa vla ta skwi ɲa mndu, dza'a vlay Lazglafta ɲa ghuni guli, ɲa ndɛghaghunamta ta wa lguta ghuni, ka gɛgzanata, ka va tsihwaghunamta, ka ndɛghanafata ha ka paghakwani. Ta tsa skwi ta kɛl kaghuni ka gra skwi ɲa mndu ya dza'a gra Lazglafta ɲa ghuni guli,» ka'a.

³⁹ Wya ka Yesu nda hɛɲ nda mahdi-hdi guli: «Dza'a ksay mndu nda ghulpa ta mndu nda ghulpa ka mbaɔa ta tvi ra? Had hɛɲ dza'a rkaghata his his da ghurum ra? ⁴⁰ Had zwan ta taghɛ lu ta skwi ɲani malaghutá Malɛmani wu, ba ka nda tagha skwa tsa zwan ya dza'a kɛl tsi ka nzakway manda Malɛmani kasi'i.

⁴¹ «Kabgawu ta kɛl kagha ka laghwi ngha hiwir ma ira zwanama gha, kul had kagha ta nghapta ka dughusl ma ɲa gha iri na? ⁴² Waka kagha ta mnay ɲa zwanama gha kazlay: Yaha ka klighista yu ta hiwir ma ira gha kɛ'a, ya ngha a kagha ta dughusl ma ɲa gha iri na? Mndɛra wani ma madgwirmadgwir tsa? Kliginj kla karaku

ta dughusl ma ɲa gha iri, kada nghapta ka ta vli ɲa lavinjta kliginjta hiwir ma ira zwanama gha.»

Ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu
Mat 7:16-20, 12:33-35

⁴³ «Had yakwa fu zɔ́a ta yaku ta fu kul zɔ́aku yakwani wa. Had yakwa fu kul zɔ́aku yakwani ta yaku ta fu zɔ́a yakwani guli wa. ⁴⁴ Ta yakwani ta tsatsafta lu ta inda fu. Had lu ta mutsaftá mana ta hul'uwa wa. Had lu ta daga yakwa ghuku ta madzɛfdzɛf wa. ⁴⁵ Mantsa ya guli, mataba ndɛghata skwiha ɔ́nadina ma ɲudufani ta mniginja ɲɛrma mndu ta skwi. Mataba ndɛghata ghwadaka skwiha ma ɲudufani ta mniginja ghwadaka mndu ta ɲani guli, kabga skwi ma ɲudufani ma mndu ta mniginja wubisim.»

Hɛgaha his
Mat 7:24-27

⁴⁶ «“Mghama ɔ́a! Mghama ɔ́a!” ka kuni ta hga i'i, kabgawu tama? wya had kuni ta maga skwi ta mnaghunata yu wu na? ⁴⁷ Ka mnaghunamna yu ta nzakwa mndu ta sagha da i'i ɓa. Tsa mndu ya ná, ta snanɟna ta gwada ɔ́a, ka ksa slna nda tsi. ⁴⁸ Ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá hɛgani. Ma zlayni ta bay, ka ladatá tsi ta mndɛrani, ka thagafata ta kutumba. Ma sagha zala vlundud dista tsa hɛga ya ma ɲa zlijta, triɔ́, traptá zlijta kabga nda diha mndɛrani. ⁴⁹ Mndu ya ta snanɟta gwada ɔ́a, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá hɛgani ta hadik, kul ladatá mndɛrani da hadik. Ma saha zala vlundud dista tsa hɛga ya, gi krip zluta tesne' dekdɛk,» ka'a.

7

Mbanafta Yesu ta kwalva mnda la Ruma
Mat 8:5-13

¹ Tahula kdijta Yesu ta mna inda tsa gwada ya ɲa tsa ndɛghata mnduha ta sna tsa gwadani ya, ka sli'aftá tsi ka lami da luwa Kafarnahum. ² Hada, mamu sana mghama sludza la Ruma kul dughwanaku kwalvani ya ɔ́vu tsi katakata, ta dza'a mtaku. ³ Manda snanɟta tsa mghama sludzi ya ta mna gwada ta Yesu, ka ghunadaptá tsi ta la galata mndu ta ghɛɲa la Yahuda,

ḡa guyata nda Yesu, ḡa ndəbanatá dzvu ḡa sagha mbanaftá tsa kwalvani ya. ⁴ Ka sli'aftá həḡ ka lagha slanaghatá Yesu, ka ndəbanatá həḡ ta dzvu katakata. Ka həḡ mantša: «Kdəkkdək nda ra katanṡa gha ta tsa mndu ya. ⁵ Tsa mndu ya ná, ta dṡay ta mndəra amu, tsatsi ta banṡaftá həḡa tagha skwi,» ka həḡ. ⁶ Ka sli'aftá Yesu ka dza'a kawadaga nda həḡ. Ndusa Yesu ka ḡhadaghata tama ta ghungladapta tsa mghama sludzi ya ta grahani ḡa mnanatá Yesu. Ka həḡ mantša: «Mghama dā, yaha lu da danwazlaghafta, ra a yu ka ḡlata gha ga ini wa. ⁷ Tsaya dər kəl yu ka mnay kazlay: La a vərda i'i da guya kuma nda tsi wu kə'a. Ka sabsa gwada ma wa gha ya ná, prək mbanaftá kwalva dā tsa. ⁸ I'i guli ná, mista gwal dagaladagala nziṡta yu, mamu sludziha ta ksa slna mista i'i guli. Ka "la," ka yu nda sani ná, gi sli'ani. Ka "saghasa," ka yu nda sani guli ná, gi saghani. Ka "magamaga ta ya skwi ya," ka yu nda kwalva dā, gi magatani,» ka'a.

⁹ Na snanata Yesu ta tsa gwada ya, ka ndrau' tsi nda ndrau'uwa ta tsa mghama sludzi ya. Ka mbədavatá tsi tvə tsa ndəghata mnduha ta dza'a mistani ya. «Ka yu ta mnaghunata ná, dər mataba la Isra'ila, ta slanagha a yu ta mndərga nana ma zlghay nda ḡuduf wu,» ka'a.

¹⁰ Ta vradaghatá tsa mnduha si ghunagha tsa mghama sludzi ya dzagha, ka slanaghatá həḡ ta mbatá tsa kwalva si kul dughwanaku ya.

Vranamta Yesu ta hafu ma zwanja sana wadgu

¹¹ Tahula tsa ka sli'aftá Yesu ka laghwi da sana luwa ta hgə lu ka Nayina. Ka sli'aftá duhwalhani nda dəmga guli mistani. ¹² Ndusa ka lami ta watgha tsa luwa ya, ka guyatá tsi nda mnduha ta kla mbli ḡa paday. Tsa mbli ya, kdəkwəkdəkwə zwanja sana markwa wadgu ya. Nda tska mnduha tsa luwa ya ta dza'a mista tsa marakw ya. ¹³ Na nghanṡa Yesu ta tsa marakw ya, ka ksafṡa tsi ka hidahida. «Ma taw ka» ka'a nda tsi. ¹⁴ Ka gavadaghatá Yesu tavata tsa kativinṡ ta kəl lu ta mbli tida ya, ka ksənṡa. Ka sladavatá tsa mnduha ta kla mbli ya. «I'i ya ta gwada nda kagha galaḡay dā, sli'afslia

gha!» ka'a. ¹⁵ Ka sli'aftá tsa mbli ya ka nzata, ka gwadə tsi ta gwada. «Wya zwanja gha makwa dā,» ka Yesu nda tsa mani ya. ¹⁶ Ka ksutá tsi ta inda tanṡ ka zləḡ. Ka zləzlvu həḡ ta Lazglafta guli. «Nda zliga mghama anabi mataba mu, saghasa Lazglafta ng-hanaghatá mnduhani,» ka həḡ. ¹⁷ Ta ghəḡa tsa skwi ya, ka tuta gwada wdid ta ghəḡa Yesu ta inda hadika Zudiya, nda ya ma inda luwaha ta wanafta.

Daway Yuhwana mnda maga batem

Mat 11:2-19

¹⁸ Ka snanamṡa duhwalhani ma Yuhwana, ta inda tsa skwiha ta maguta ya ta Yuhwana. ¹⁹ Ka hgaftá Yuhwana ta gwal his mataba duhwalhani, ka ghunafṡa həḡ da Mgham Yesu. Ka'a nda həḡ mantša: «Lawala dawanṡa! Kagha tsa mndu snə ḡni dza'a sagha ya re, ari ka kzla ḡni ta sana mndu a na?» ka kuni nda tsi. ²⁰ Ka sli'aftá həḡ ka ḡhadaghata da Yesu. Ka həḡ mantša: «Yuhwana mnda maga batem ta ghunaganṡaghatata da kagha kazlay: Kagha tsa mndu snə ḡni dza'a sagha ya re, ari ka kzla ḡni ta sana mndu a na kə'a?» ka həḡ.

²¹ Ma va tsa fitik ya, ka mbambanaftá Yesu ta ndəghata mnduha ma danṡa tanṡ, nda gwal nda raghwa, nda gwal kasaf ghwadaka sulkum, gwananaha ta iri ta gwal si nda ghulpa. ²² Ka'a nda həḡ mantša: «Lawala mnanata Yuhwana ta inda skwiha nghanṡ kuni, nda inda skwiha sananṡ kuni. Gwal si nda ghulpa nda ngha həḡ ta vli, ta mbada gwal si nda raghwa səla tanṡ, kwandlanṡkwandlanṡ mbambatá gwal si nda rda mndu ta həḡ, nda gwana sləmənṡa gwal si ka rgha si kul snanṡa sləmənṡ. Gwal si nda rwa, varamvara həḡ nda hafu. Mananamana lu ta Lfida Gwada ta gwal ka pdu. ²³ Rfu da mndu ta kwal kul zlanṡa zlghay nda ḡudufani ta i'i,» ka'a nda həḡ.

Mnay Yesu ta gwada ta Yuhwana

²⁴ Manda vraghuta tsa mnduha si ghunadap Yuhwana ya, ka zlraftá Yesu ta mna gwada ta ghəḡa Yuhwana ḡa tsa ndəghata mnduha ta tskavata ya. Ka'a mantša: «Ma tsa laghwa ghuni da mtak ya ní, nahgani laghu kuni nghay? Sana mndu ta tatamaku manda sulam ta gigdu falak rki laghu kuni da nghay? ²⁵ Ka tsa a tsi wu,

nahgani laghu kuni nghay 6a? Sana mndu nda sudatá lgut ta wudáku ta vghani rki laghu kuni da nghay? Ya wya gwal ta kla lgut nda bla dzvani ná, ta za mghama tan hən ka nzaku ma həga ma mgham mgham.

²⁶ Wa va mndu laghu kuni da nghay tama na kula? Sana anabi rki laghu kuni da nghay? Anji mantsa nzakwani, malaghumala tsa mndu ya ta mbrakwa anabi. ²⁷ Ta ghəja tsa Yuhwana ya vindafta lu ma deftera Lazglafta kazlay:

I'i Lazglafta wana yu ta tinlaghutá ghunaftá mndu ka kagha

ɲa dza'a fadaghata tvi* kə'a ya.

²⁸ Ka yu nda kaghuni wa, mataba inda mndu ya yaga marakw nda ya ná, had ya ta malaghutá Yuhwana wa. Tsaw tama, mndu ta nzakway kwitikw ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta Yuhwana. ²⁹ Tsaw inda hamata mnduha nduk nda gwal tska dzumna tani, sənəta tan ta gwada Yuhwana, ka hən mantsa: "Ta kumay Lazglafta ta mbamafta," ka hən. Ka dawu hən ta maganaftá batema Yuhwana ta hən. ³⁰ Kuraghuta la Farisa nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha ya, ka kwalaghuta hən ta tsu'aftá skwi ta kumə Lazglafta ta magay ɲa tan. Ka kwalaghutá hən ta tsa batem ta magə Yuhwana ya.»

³¹ «Ndaw dza'a gra yu ta mnduha ta na fitik na? Yakwa wa hən? ³² Ka guram nda zwani ta kurbut ta mnay mataba tan kazlay: Vyanafha ɲni ta sinlak skala a kuni wu, fanafha ɲni ta laha ta taw, tawan a kuni ta taw wu kə'a ya hən. ³³ Tsaya ná, nzakwani manda sagha Yuhwana mnda maga batem, ka kwalaghuta tsi ta za buradi nda sa ima inabi, "a' nda ksa da halaway" ka kuni. ³⁴ Saghaha Zwanə mndu guli, ka zay ka say, "a' dagala mahahaw'ani, dagala sasakwani, gra gwal tsəka dzumna nda la ghwadaka mnduha ya," ka kuni. ³⁵ Inda gwal nda difil ma ghəja tan ná, tsatsaftsatsa hahən ta vərđaka difla Lazglafta,» ka'a.

Yesu ma həga ga Simun mnda la Farisa

³⁶ Ka hgaftá sana la Farisa ta Yesu ɲa za skwa zay ga tan. Ka lagha Yesu da tsa mndu ya, ka lamə tsi da həga ka zə tsi ta skwi.

³⁷ Mamu sana ghwadaka marakw ma tsa luwa ya, ka sənəta tsi kazlay: Wa'a Yesu ta za skwa zay ga tsa la Farisa ya kə'a, ka klaftá tsi ta hwaraka Albastra ndəghatani nda urdi nda bla dzvani, ka kladaghata.

³⁸ Ka lagha tsi tavata səla Yesu nda ga mahulhulani, ka mbəza ima taw ta səla Yesu, ka ksafatá tsi ta swidani ka takaday nda tsi, ka habwa'aku ta səlani, ka pgha tsa urdi ya ta səla Yesu. ³⁹ Na nghanəta tsa mnda la Farisa ta hgadaghatá Yesu ya ta tsa skwi ya, ka'a ma ghəjani mantsa: «Ka ma vərđa anabi na mndu na ná, ma dza'a tsatsaftsatsa ta mndərga na marakw ta ksənəta na. Ma dza'a nda sna kazlay: Ghwadaka marakw ya kə'a.» ⁴⁰ Ka Yesu zraftá gwada nda tsa mnda la Farisa ya mantsa: «Ari Simun, mamu gwada ta kumə yu ta mnaghata,» ka'a. «Anji Mghama da mna,» ka'a zlghanaftá wi. ⁴¹ «Mamu sana mndu ta balanaftá nzawa ta sana mnduha his. Prək ka tseda vagha mnduha hutaf dərək kə'a vlanəta sani, prək ka tseda vagha mnduha hutaf mbsak kə'a vlanəta sani guli. ⁴² Ka traptá hən ta palata kabga had skwi da hən prək ka palata tan wa. Ka zlanəntá tsi ta tsa dmən ya ta hən his his. Wati mataba tsa mnduha ya dza'a malaghuta dvutá tsa mndu ya, ka kagha ta gray na?» ka'a. ⁴³ «Mataba tsa mnduha ya ra! Ta graftá yu ná, tsa mndu zlanəɲ lu ta ɲani dagala ya ya,» ka Simun. «Ta ɲa gha,» ka Yesu nda tsi.

⁴⁴ Ka mbədavatá Yesu tvə tsa marakw ya, ka mnə tsi ɲa Simun: «Nda ngha ka ta na marakw na ki'e? Samsa yu da həga ga ghuni, walan a ka ta tidiftá imi ɲa mbaza səla da manda ya snu lu wu, ka mbazihatá na marakw na nda ima tawani, ka takadihata nda swidani. ⁴⁵ Brusa a ka ta i'i ma sagha da manda ya snu lu wa. Tsatsi, ka yawu sama da ta zlana a ta brusa səlaha da wa. ⁴⁶ Walan a ka ta pghigihatá rdī ma ghəj manda ya snu lu wu, tsatsi, pghidif pgha tsatsi ta rdī ta səlaha da. ⁴⁷ Ka yu ka mnaghata na: Nda pla inda dmakwa na marakw na. Tsaya kəl tsi ka maranəta dvutani ta i'i dagala. Ka ki'a planata lu ta dmakwa mndu ya, ki'a dvu maranə tsa mndu ya guli.» ⁴⁸ «Nda pla

* 7:27 Ngha ta Malatsi 3:1 nda Sabi 23:20.

inda dmakwa gha makwa dá» ka Yesu nda tsa marakw ya. ⁴⁹ Ka sana mnduha ta za skwi kawadaga nda tsi mantse: «Wa va na mndu na katək na? Ta uwala pla dmaku na?» ka hən. ⁵⁰ «Zlghay nda ɲudufa gha ta mbaghafta makwa dá, la nda vghata zɔakwa gha,» ka Yesu nda tsa marakw ya.

8

Sana mi'aha ta pgha Yesu

¹ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka laghwi Yesu da ra luwaha dagaladagala nda luwaha kwitikw kwitikw, ka tuza Lfida Gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, ka mna gwada ta ghəŋani ² nda sanlaha ma mi'aha ya ghazligin lu ta ghwadaka sulkumha ma hən, ka mbambanafta hən ma danwaha tan. Tekw i Mari makwa ta Magdala sli'agap ghwadaka sulkumha ndəfən mida, ³ nda Yuwana markwa Kuza. Tsa Kuza ya, mndu ya fanam mgham Hiridus ta inda skwi ma həgani ma dzvani ya. Mamu Suzana, nda ndəghata sanlaha ma mi'aha guli mataba tan. Inda tsa mi'aha ya ná, katankata hən ta i Yesu nda duhwalhani nda skwi ma dzva tan.

Gwada ta ghəŋa sana mndu ta wutsa hulfani

Mat 13:1-9, Mak 4:1-9

⁴ Ka sli'aktá mnduha ma luwaha kavghakavgha ka tskavata tizlik tavata Yesu. Mantse tama, ka zlaftá Yesu ta mna mahdihdi:

⁵ «Mbadá sana mndu ka sli'afta ka laghwi da wutsa hulfa ma vwahani. Tata wutsay-wutsay, ka rkata sanlaha ma tsa hulfaha ya ta tvi, ka diŋlaku lu tida, ka sli'adaghata dyakha da daguta. ⁶ Ka rkatá sanlaha ta kluluh: Na tsa gi dyaftani ya, ka ghwalutá tsi kabga had nasa mistani wa. ⁷ Ka rkamtá sanlaha ma teki, ka dyaftá tsi, ka glanaghatá teki ka raghwanata. ⁸ Ka rkatá sanlaha ta gənək. Tsahaya, ka dayaftá hən, ka glafta ka pghaftá ghəŋ ghərməbəts ghərməbəts. Ka mamu mndu nda sləmənəŋa snay, ka sna tsi,» ka Yesu sganaghata nda lwi dagala.

Garay Yesu nda gara ta gwadani *Mat 13:10-17, Mak 4:10-12*

* **8:10** Ngha ta Isaya 6:9, 10.

⁹ «Nu klatá ghəŋa tsa mahdihdi ya na?» ka duhwalhani dawanta da tsi. ¹⁰ «Kaghuni, vlaghunavla lu ta snanjá difatá gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta. Ŋa sanlaha ya, ba nda mahdihdi dza'a mnananta lu ta hən kabga
“ta nghay hən, tridŋ nga a hən wu, ta snay hən, sew sna a hən wa.*”»

Gwada ta ghəŋa mndu ta wutsa hulfa *Mat 13:18-23, Mak 4:13-20*

¹¹ «Wya klatá ghəŋa tsa mahdihdi ya: Tsa hulfa ya ná, gwada Lazglafta ya. ¹² Sanlaha ma mnduha ná, manda tvi rkaf hulfa tida hən. Hahən ná, gi snanja tan ta gwada Lazglafta, gi ndadaghata halaway klugudunustá hən yaha hən da zlghafta ma ɲudufa tan da mbafta hən. ¹³ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda kluluh rkaf hulfa tida hən, snanja tan ta gwada Lazglafta, gi zlghafta tan nda rfu, ama had hən ta zlanjá vli ŋa dzugwamta tsa gwada ya ta slrən ma ɲudufa tan wa. Ka dzghanɔdzgha skwi ta hən, gi suwak zlanja tan ta zlghay nda ɲudufa tan. ¹⁴ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda hulfa ta rkamta da teki ya hən, snanja tan ta gwada Lazglafta ka laghu hən da ndana nzaku ma ghəŋa hadik nda zba gadghəl nda ndana zba skwi ta hara'uwa iri, mantse tama, mbada tsa skwiha ya ka raghwa tsa gwada ya, ka ninja hən ka ksuban. ¹⁵ Sanlaha ma mnduha guli, manda gənək hən, snanja tan ta gwada Lazglafta, ka zlghaftá hən nda ɲuduf tur-tuk, ka ŋanata hən ka ksa slna nda tsi ka dihavata mida.»

Daswa ka kuni nda sna skwi ta snu kuni *Mak 4:21-25*

¹⁶ «Ka mnaghunamna yu 6a! Had mndu ta tsamta vu ma pitirla ka dzuɔamta ma tughuba wu, had ta finja mista ghzlən guli wu, ta fagata ta vli tskala, kada ng-hanta gwal ta lamə da dzuguvu ta tsuwadək. ¹⁷ Inda skwi nda difa ná, dza'a maravamarara. Inda skwi nda bukwa guli dza'a snanjsna lu, ŋa zlagaptani bənanay ta dabi. ¹⁸ Dasuwa ka kuni nda tva snanja skwi ta snanja kuni, kabga ŋa mndu nda guna sləmənəŋani ŋa sna skwi dza'a sganaghata lu ta snanamta. Ama ka had tsi da mndu wu,

dza'a kləgadanaghu kla lu ta va tsa má si ta ndanu tsi ta mutsay ya.»

*Vərda zwanamani ma Yesu
Mat 12:46-50, Mak 3:31-35*

¹⁹ Ka lagha i mani nda zwanamani ma Yesu slanaghata, ama trid traptra həŋ ta 6hanavata, tskutska mnduha. ²⁰ «Wa a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta gəvala kagha,» ka lu nda tsi. ²¹ «Gwal ta sna gwada Lazglafta ka maga slna nda tsi, tsaha ya i ma da nda zwanama da,» ka'a.

*Ləbanata Yesu ta mativirau' ta ghəŋa imi
Mat 8:23-27, Mak 4:35-41*

²² Ma sana fitik, «mbadma ta a sana 6la drəf a,» ka Yesu nda duhwalha, ka sli'aftha həŋ kla lamə da kwambalu ka sli'i. ²³ Tata ndəru həŋ, ka dzata hani ta Yesu, ka sli'avaftha mativirau' ta ghəŋa drəf, ka dza'a imi ndəghanaftha kwambalu. Ta wa hdak həŋ. ²⁴ Ka lagha həŋ sli'a Yesu, «Maləm! Maləm! Nda zadá mu!» ka həŋ nda tsi. Ka sli'avatá Yesu ka davanaghatá tsi ta falak, nda tsa vavalakwa imi ya. Ka ləbatá vli ka nzata t6ekw. ²⁵ «Nu ta kəl kuni ka zləŋ mantsa? Kulam ndana had' zlghay nda ŋuduf da kaghuni dekdek katək ra?» kə'a mbədavata tvə duhwalhani. Ka ksafthá zləŋ ta həŋ, ka ndra'u həŋ. «Wa na mndu na katək na? Na dvanaghatani ta dər falak nda imi ná, gi ka snanata taŋ?» ka həŋ mataba taŋ.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda duhwalha halaway mida

Mat 8:28-34, Mak 5:1-20

²⁶ Ka 6hadaghata i Yesu nda duhwalhani ta hadika Geraseni ta nzakway mbəŋ ya mbəŋ ya nda luwa Galili. ²⁷ Nda fagata Yesu ta sála ta hadik ta sabə tsi ma kwambalu, ka sagha sana mnda tsa luwa ya da guyay. Tsa mndu ya ná, ksuxsa duhwala halaway. Nda kda fitikani kul sudgəltá lgut dekdek, had' ta nzəglata mintgha wu, mataba kuluha kə'a ta nzaku. ²⁸ Na ghur nghayni ta Yesu, ka wahatá tsi ka zləmbatá ma ghuvani. Ka'a mantsa: «Yesu Zwaŋa Lazglafta ta luwa, Nya mataba u nda kagha? Kdəkkdək, wya dzvu, yaha ka ghuydiftá danwa,» ka'a wahata nda lwi

dagala. ²⁹ Kəl tsi ka mna tsaya na: Sabsa ma na mndu na ka Yesu dvanaghtá tsa duhwala halaway ya. Tsa mndu ya ná, nda kda fitika ksafthá tsa duhwala halaway ya. Ma tsa fitika ksafthani ya, si ta habafhaba mnduha nda zida, ka tsamtá səlahani ma tsuhwal, ma ŋa habanata. Ka raratsiŋtá tsi ka 6abalinta. Ka klaghatá tsa duhwala halaway ya ka laghwi ra vli ma mtak. ³⁰ «Wa hga gha na?» ka Yesu nda tsi. «D6a' hga da,» ka'a zlghanaftá wi. Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha duhwala halaway ta sli'amta dida. ³¹ «Kdəkkdək, yaha ka da ghuna aŋni da gudzuvrurŋwa vu†,» ka tsa duhwala halaway ya ndi'ata, ka ndə6a dzvu da Yesu.

³² Ndusa nda tsa vli ya, mamu sana bra ghuvazu ta zbutá skwa zay taŋ tavata ghwá. «Kdəkkdək vlanŋa tvi, ka sli'amta ŋni da a ghuvazuha a,» ka həŋ nda Yesu. «Aray,» ka Yesu vlanŋtá tvi ta həŋ. ³³ Ka gi sli'agaptá tsa duhwala halaway ya ma tsa mndu ya, ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa ghwá ya ka rkaghata da drəf ka rwuta.

³⁴ Nghay tsa mnduha ta ngha tsa ghuvazuha ya ta tsa skwi ta magata ya, ka hwayaftá həŋ ka laghwi tay ma luwa nduk ma zwana luwaha ta tsa skwi ta maguta ya. ³⁵ Ka sli'afthá mnduha ka laghwi da ngha tsa skwi ta maguta ya. Ka lagha həŋ slanaghatá Yesu, ka slaftá həŋ ta tsa mndu sli'agap duhwala halaway mida ya ta nzaku kurevesa tavatá sála Yesu nda sudatá lgut ta vgha, nda mbatani kwandlan. Nghanta taŋ, ka ksutá tsi ta həŋ ka zləŋ. ³⁶ Mbadá tsa gwal si ta nghay ta magaku tsa skwi ya, ka rusay ŋa taŋ ká tsa mndu si ksaf duhwala halaway ya mbafta. ³⁷ Ka həŋ mantsa: «Kdəkkdək sli'apsli'a ma hadika ŋni,» ka inda mnduha ma hadika Geraseni nda Yesu, kabga nda ksa həŋ da zləŋ katakata. Ka sli'afthá Yesu ka lamə da kwambalu ŋa vru. ³⁸ «Wya dzvu, kla ta i'i ta sála gha,» ka tsa mndu sli'agap duhwala halaway mida ya nda Yesu. ³⁹ «Vra dzagha gha, ka dza'a ka rusa inda skwi maga gha Lazglafta,» ka Yesu pyafta ka dza'a mistani.

† 8:31 Gudzuvrurŋwa vu: Ngha ta Ruma. 10:7, Suna Yuhwana 9:1-2, 11, 11:7, 17:8, 20:1, 3.

Ka sli'aftá tsi ka laghwi tay ma inda luwa ta inda skwi magana Yesu.

Mbanafta Yesu ta sani marakw, nda sana zwanja makwa

Mat 9:18-26, Mak 5:21-43

⁴⁰ Ta vrəgladaptá Yesu ta sana 6la drəf, ka slanaghatá tsi ta ndəghata mnduha guli ta kzlay hada ŋa zlghafta. ⁴¹ Mbadaka sana mndu ta hgə lu ka Zayrus ta nzakway tekwa mataba la mali ta ghəŋa həga tagha skwa la Yahuda, ka lagha zləmbatá ma ghuva Yesu. Ka'a mantsa: «Kdəkkdək mbada da ini,» ka'a nda tsi, ⁴² kabga mamu kdəkwakdəkwa makwani ta kla imi ghwanpədə his kul dughwanaku ta kala ghəŋ. Ka sli'aftá Yesu ka dza'a mistani. Ta mbada Yesu ka dza'a mataba tskata mnduha, had tva mbədayni ta vgha wa. ⁴³ Mamu sana marakw mataba tan Maghwanpədə hisa vakwani tsa ta paghaku. Kdinkda ta inda skwi ma dzvani ŋa la duhtur. Had ya ka dər turtuk mataba tan ta mbanafta wa.

⁴⁴ Ka lagha tsa marakw ya nda ga mahulhula Yesu ka ksantá wa lgutani. Na tsa gi ksantani ya, gi hle' sladata tsa paghaku ya tsa. ⁴⁵ Ka Yesu mantsa: «Wa tsa ta ksita ya na?» ka'a. «Andaw! Andaw! Andaw!» ka mnduha. Ka Piyer mantsa: «Maləma da! Mataba ndəghata mnduha mandana ta waghaftha, had tva mbəda vgha gha ná, wa ta kshata na, ka ka?» ka'a nda tsi. ⁴⁶ Ka Yesu mantsa: «Mamu mndu ta kshata! Nda sna yu ta mbraku ta savaghuta ma i'i,» ka'a. ⁴⁷ Snay tsa marakw ya ta tsa gwada ya ná, a nda tsatsa yu, ka'a. Ka lagha tsi nda ghudzatani da zləŋ zləmbatá ma ghuva Yesu, ka mnə tsi ta kəma inda mnduha ta skwi kabgawu kəl tsi ka ksanta nda ya kə'a mbafta ma va tsa fitik ya. ⁴⁸ Ka Yesu mantsa: «Makwa da, zlghay nda ŋudufa gha ta mbaghaftha, la nda vgha ta zdakwa gha,» ka Yesu nda tsi.

⁴⁹ Tata tsa gwada ya Yesu, ka lagha sana mndu ta sli'afta ga Zayrus da mnay ŋa Zayrus: Ka'a mantsa: «Kdəkwa tsa makwa gha ya tsa, ta ŋa danwazlgelta gha ŋaw ta Maləm na,» ka'a. ⁵⁰ Ka Yesu mantsa: «Ma tdu ŋudufa gha, fata gha ta ghəŋa gha yeya ŋa gha, dza'a mbaku,» ka Yesu nda Zayrus snanər tsi ta tsa gwada ya. ⁵¹ Manda bhadaghata tan da tan, ka pyaftá Yesu ta

mnduha ta lami da həga mistani, ka hla'atá tsi ta i Piyer nda Yuhwana, nda Yakubu nda dani nda mani ma tsa makwa ya ŋa lamə mistani. ⁵² Ta lamə həŋ, ta wahu inda gwal ma həga ka tawa ghəŋ ta ghəŋa tsa makwa ya. Ka həŋ mantsa: «Ma taw kuni, mta a wu, hani ta hani tsi,» ka'a. ⁵³ «Ta mndu nda mta ná, mta a wu ka'a,» ka həŋ ka ghubasay. ⁵⁴ Ka lagha Yesu ksafatá tsa makwa ya ta dzvu. «Sli'afslia gha makwana!» ka'a. ⁵⁵ Ka vramtá tsa makwa ya, ka gi sli'afta. «Vlanwavla ta skwa zay,» ka Yesu nda həŋ. ⁵⁶ Ndandrakau' ká i dani nda mani ma tsa makwa ya nzata ka ndərmimay. «Yaha kuni da mnay dər ŋa wati ma mndu ta skwi ta maguta,» ka Yesu zlahanaghatá həŋ.

9

Ghunafta Yesu ta duhwalha ghwanpədə his

Mat 10:5-15, Mak 6:7-13

¹ Lagha Yesu ka tskanatá duhwalhani ghwanpədə his, ka vlantá tsi ta həŋ ta mbrakwa mbranaghatá inda duhwala halaway, nda mbrakwa mbambanaftá danwaha. ² Ka ghunaftá tsi ta həŋ tuza gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, nda mbambanaftá gwal kul dughwanaku. ³ Ma kdaku həŋ sli'afta, ka'a nda həŋ mantsa: «Yaha kuni klaftá sana skwi dekdek ŋa dza'a da wawaku, dər dafa, dər zlibi, dər skwa zay, dər tsemi, turtuk turtuk ka kuni da klaftá lgut. ⁴ Dər ma wati həga da tsu'afta lu ta kaghuni ya, nzata ghuni hada ha ka sagha fitika sli'apta ghuni ma tsa vli ya. ⁵ Ala, dər ga vli dza'a kwal lu tsu'aftá kaghuni ya, wya dzva ŋni wya dzva ŋni ka kuni dazlay ka zlanavata kuni ta tsa luwa ya, tsaya dza'a maranantá həŋ ta basa ŋudufa Lazglafta ta ghəŋa tan,» ka'a nda həŋ.

⁶ Ka sli'aftá həŋ ka laghwi da ra luwaha, ka mna Lfidá Gwada, ka mbamba gwal kul dughwanaku ma inda vli.

Wa Yesu na ka Hiridus Antipas

Mat 14:1-12, Mak 6:14-29

⁷ Na snanta tsa Hiridus Tetrak ta nzakway ka mgham ta hadika Galili ya, ta mna gwada ta inda skwiha ta magaku. Ka

traptá tsi ta skwi ŋa ndanay. «A', Yuhwana ya ta sli'agapta nda hafu,» ka sanlaha ta mnay. ⁸ «A', anabi Iliya ya ta zlagapta,» ka sanlaha. «A', sani mataba la anabiha ghalya ya ta sli'agapta,» ka sanlaha. ⁹ «Ya wya tsaghwa tsa ta ghəŋa Yuhwana ka yu, ka tsaghutá lu ní, wa na mndu na ta mnə lu ta mndərga na skwiha ta snə yu na ta ghəŋani tama?» ka Hiridus, ka psə tsi ta tva nghanjá Yesu.

Zunja Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf

Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Yuh 6:1-14

¹⁰ Ka varaktá tsa gwal ghunay ya. Manda varakta tan, ka rusu hən ŋa Yesu ta inda skwi maga hən. Ka hlaghatá Yesu ta hən mistani, ka laghu hən nda tvə sana luwa ta hgə lu ka Betsayda nda ghəŋa tan. ¹¹ Snanja dəmgá kazlay: Laghula hən kə'a, ka sli'aftá hən zbiŋtá hən. Ka lagha hən slanaghatá hən, ka zlgħaftá Yesu ta hən, ka mnə tsi ta gwada ta ga mghama Lazglafta ŋa tan. Ka mbambanaftá tsi ta gwal ta kuma mbambanaftá hən ma danwa tan.

¹² Ta fitik hawu, ka gavadaghatá duhwalhani tavatani, ka mnay ŋani: «Mnanamna ta na mnduha na, ka dza'a hən da luwa dagaladagala nda luwaha kwitikw kwitikw ta waftá na vli na, ŋa dza'a tan zba skwa zay nda vli ŋa hana tan, kabga ma mtak mu hadna,» ka hən. ¹³ Ka Yesu nda hən mantša: «Vlanwawla kaghuni 6a ta skwi ŋa zay ta hən,» ka'a. Ka duhwalhani mantša: «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his yeya da amu, ŋa dza'a ŋni da dzawagaghatá skwa zay ŋa zunjá inda na mnduha na rki?» ka hən nda tsi. ¹⁴ [Tsaw ta magay mnduha* ta dambu' hutaf ma tsa vli ya.] «Mnanawa mna ta hən ka tsakavata hən hutaf mbsak hutaf mbsak,» ka Yesu nda duhwalhani. ¹⁵ «Aray!» ka hən ka tsakanatá hən ta mnduha. ¹⁶ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha hutaf ya, nda tsa tsulhwa klipi his ya, ka nghanadftá tsi nda ta luwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəŋani, ka 6alanaptá tsi ka valanjá duhwalhani ŋa dagananftá mnduha. ¹⁷ Ka zə inda tsa mnduha ya, ka babaghawtá hən.

Ka tskaftá lu ta padakwani ka ghwanak ghwanəpdə his.

Yesu ná, Kristi ya ka Piyer

Mat 16:13-19, Mak 8:27-29

¹⁸ Ma sana fitik ta nzaku Yesu turtukwani ka maga du'a, ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka'a dawanta da hən mantša: «Wa i'i ka dəmgá ta mnay na?» ka'a. ¹⁹ Ka duhwalhani mantša: «Tsa Yuhwana mnda maga batem ya kay ya, ka sanlaha. Iliya ya, ka sanlaha. Sani mataba la anabi ghalya ya ta sli'agapta nda hafu, ka sanlaha,» ka hən nda tsi. ²⁰ Ka'a nda hən guli mantša: «A ki kaghuni, waya ka kaghuni ta mnay nda i'i na?» ka'a. Ka Piyer mantša: «Kagha ná, Kristi ka,» ka'a.

Mnanja Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 16:20-28, Mak 8:30-9:1

²¹ Ka Yesu zlahanaghatá hən ka ŋdanjá mantša: «Yaha kuni da mnay dər ŋa wati ma mndu tsi,» ka'a. ²² Ka'a sganaghata guli na, «dza'a ghuyay Zwanja mndu ta danwa katakata, dza'a wdinwda la galata mndu nda gwal mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha. Dza'a dzadza lu, ŋa sli'agaptani nda hafu badu mahkən,» ka'a.

²³ Wya ka'a nda hən demdem: «Ka ta kumay mndu ta dza'a mista da katsi, ba zlanjani ta ndanu ta ghəŋa ghəŋani, ka vlatani ta ghəŋani ka kla udza zlanjayni † inda fitik, ka dza'a mista da,» ka'a.

Kinawu ta dza'a lu mista Yesu?

²⁴ Ka'a guli mantša: «Ka dza'a mbanafmba yu ta hafa da ka mndu katsi, dza'a Zadinzada tsa mndu ya ta hafani. Ala ka dza'a Zadinzada mndu ta hafani ta ghəŋa i'i katsi, dza'a mbanafmba tsa mndu ya ta hafani. ²⁵ Nu dza'a katanja mutsafta mndu ta inda na ghəŋa hadik na ka ŋani ka Zadinzada tsi ta hafani, ka ghəŋani a tsi na? ²⁶ Ka ta 6asa zlanj mndu ka mnanjá hga da, nda gwada da guli katsi, i'i Zwanja mndu guli ná, dza'a kwalaghukwala i'i guli ta mnanjá tsa mndu ya badu sagha dza'a sagha yu ma glakwa da, nda ya ma glakwa Da da nda duhwalhani nda ghu6a, ta luwa.

* 9:14 Ngha ta Mata 14:21. † 9:23 Ngha ta Lukwa 14:27, Markus 8:34.

27 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna dza'a kwal kul rwuta ta saha ga mghama Lazglafta, dza'a nda ngha hən nda ira taŋ,» ka'a.

Mbədavafta Yesu

Mat 17:1-8, Mak 9:2-8

28 Ta magay fitik tghas manda mnutani ta tsa gwada ya, ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yuhwana nda Yakubu, ka ŋlaghatá hən ta ghwá da maga du'a. 29 Ta magə Yesu ta du'a, ka mbədavaftá kumani tskəm, mbədavafha lgutani ka wudaku tilil ka ŋusliŋ. 30 Gi wya mnduha his ta ghwa yiva nda tsi. I Musa nda Iliya tsa mnduha ya, 31 ta zlagapta ta wudaku tili ma glakwa Lazglafta ta luwa, ta gwada nda Yesu kinawu kə'a dza'a kdɪŋta magata skwi ta kumə Lazglafta nda ma mtakwani ma Ursalima.

32 Ma tsa fitik ya, nda ghərɔa i Piyer nda grahani da hani, sli'avata taŋ, ka nghanjá hən ta glakwa Yesu nda tsa mnduha his ya tavatani. 33 Ma fitika dgay tsa mnduha ya ta vgha nda Yesu, ka Piyer nda Yesu mantša: «Maləma dá! Dina ka nzakwa mu hadna, ka magafmaga ŋni ta həga tumpul hkən. Pal ŋa gha, pal ŋa Musa, pal ŋa Iliya!» ka'a. Tsaw, snəgla a Piyer ta skwi ta mnə tsi wa.

34 Tata mna tsa gwada ya tsatsi, ka saha kusay bukwamtá hən, ka ksaftá zləŋ ta tsa duhwalha ya nghər hən ta saha tsa kusay ya bukwamtá hən. 35 Ka gwadagaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantša: «Nanana zwanja da ya zbap yu, snawasna ta gwada da tsi!» ka'a 36 Tahula gwadata tsa lwi ya, Yesu yeya ta nghə lu turtukwani, sriw nzanza tsa duhwalha ya ma tsa fitik ya, had mndu ya mnanaŋ hən ta tsa gwada ya wa.

Mbanafta Yesu ta sana zwanj nda ghwadaka sulkum mida

Mat 17:14-18, Mak 9:14-27

37 Gamahtsimani ka saha hən ta ghwá, ka sli'aftá ndəghata dəmgə ka sagha da guya Yesu. 38 Ka wahatá sana mndu mataba mnduha: «Maləma dá! Ta ndəba dzvu yu da kagha, nghanava na zwanja da na ɔa! kdakwakdəkwa zwanja da na. 39 Ghwadaka sulkum ta ksafta. Na ksaftani, gi wahayni

ta wahu, ka ghudzay nda mbraku, ka pgha mahupak ka giri ŋani, zlah kə'a ta zliŋta. 40 Ka ndəbu yu ta dzvu da duhwalha gha ma ŋa ghzligiŋtá mida ná, trid traptra hən,» ka'a nda tsi. 41 Ka Yesu mantša: «Gwal tənətəŋa ghəŋa taŋ kul had zlgəhay nda ŋuduf da hən, kulam ŋa yawu dza'a nzavaghunata yu? Kulam ŋa yawu dza'a nzata yu ka su'aghunata? Klak tsa zwanja gha ya da hadna,» ka Yesu nda tsa mndu ya. 42 Ta gavadaghatá tsa zwanj ya, ka slanatá tsa ghwadaka sulkum ya ta hadik, ka ghudzay nda mbraku. Ka davanaghatá Yesu ta tsa ghwadaka sulkum ya, ka mbanaftá tsi ta tsa zwanj ya, ka vlanjá tsi ta tsa dani ya. 43 Ka ndərmim mnduha ta glakwa mbrakwa Lazglafta.

Mnəglanja Yesu mtakwani nda sli'agaptani

Mat 17:22-23, Mak 9:30-32

Ta laghu mnduha da ndərmima inda tsa skwi maga Yesu ya, ka Yesu nda duhwalhani mantša:

44 «Fawafa ta sləmənɟ dɪna, ka sna na skwi dza'a yu mnaghunata na. Dza'a ksafksa lu ta Zwanja mndu, ka vlata ma dzva mnduha,» ka'a. 45 Sna a tsa duhwalha ya ta tsa gwada ya wa, tsala a tsa gwada ya da hən wa. Nda dɪfa klatá ghəŋa tsa gwada ya da hən, kabga ŋa kwala taŋ kul snanja. Ta zlənjay hən ta dawantá tsa gwada ya guli da tsi.

Nahgani skwi ka ŋərmani na?

Mat 18:1-5, Mak 9:33-37

46 Ka sagha sana ndanu da ghəŋ taŋ, ka zlərdə hən mataba taŋ. Ka hən mantša: «Wa mali mataba mu na?» ka hən. 47 Daslafta Yesu ta tsa ndana taŋ ya, ka hgaftá tsi ta zwanj kwitikw ka sladanata tavatani. 48 Ka'a nda hən mantša: «Dər wa ta tsu'aftá na zwanj kwitikw na nda hga dá, vərda i'i tsu'af tsi. Dər wa ta tsu'aftá i'i guli, tsu'afsu'a ta tsa mndu ta ghunigihata ya. Tsa mndu ta niŋtá ghəŋani ka zwanj gudzekw dəkdek mataba ghuni ya ná, tsa mndu ya ta nzakway ka mali,» ka'a.

Mndu kul had kuni ta husanja ná, kaghuni tsa

Mak 9:38-40

49 Ka gi tsu'aghutá Yuhwana ta gwada, ka'a mantša: «Maləma dá! Nda ngha ŋni

ta sana mndu ta ghzla duhwala halaway nda hga gha, ka lmaftá ŋni kabga had tsatsi mataba mu wu,» ka'a. ⁵⁰ «Ŋaw! Ma pyə kuni! Ka had gwada mndu nda kaghuni wu, mista ghuni tsa mndu ya,» ka Yesu nda tsi.

Ksaya Yesu ta tvi ka dza'a da Ursalima

⁵¹ Manda ndusakta fitik dza'a kəl Yesu ka zlanťá ghəŋa hadik, ka klaftá tsi ta ghəŋani ŋa dza'a 6hata ma Ursalima. ⁵² Ka ghunaghatá tsi ta sana mnduha ŋa dza'a ta kəma ta kəma. Ka sli'aftá tsaha ya ka ksaftá tvi, ka 6hadaghatá həŋ da sana zwanja luwa la Samari ŋa payanaftá vli. ⁵³ Ka kwalaghutá mnduha ma tsa luwa ya ta tsu'afta, kabga nzakwani ta dza'a da Ursalima. ⁵⁴ Snaŋta gwal his mataba tsa duhwalha ya, i Yakubu nda Yuhwana ta tsa gwada ya, «Maləma da! Va a ka ta dawəŋta ŋni da Lazglafta ŋa zligiŋtani ta vu ta luwa, ka zadanata tsi ta həŋ ra?» ka həŋ. ⁵⁵ Ka mbədavata Yesu ka davanaghatá həŋ: «[Sna a kuni ka mndəra wani ma sulkum ta klaghunaktá mndərga tsaya ma ndanu wu! Sagha a Zwanja mndu da zadanatá mndu wu, saghasa ŋa mbanaftá həŋ,]» ka'a. ⁵⁶ Ka sli'afta həŋ ka laghwi da sana zwanja luwa.

Zlanťá inda skwi demdem ka dza'a mista Yesu

Mat 8:19-22

⁵⁷ Ta mbaďa həŋ ta tvi, ka sana mndu mantša: «Dər dza'a diga ka, ta dza'a yu mista gha,» ka'a. ⁵⁸ Ka Yesu mantša: «Mamu ghuruma gərhanja, mamu həga dyakha, Zwanja mndu ná, had vli ŋa fadatani ta ghəŋani wa,» ka'a. ⁵⁹ Ka'a nda sana mndu guli mantša: «Mbaďa mista da!» ka'a nda tsi. «Mghama da! Zliha-zla ka dza'a yu padamtá da da karaku,» ka tsaya zlganaftá wi. ⁶⁰ «Zlanťzla ta gwal nda rwa ka pada həŋ ta ghəŋa taŋ, sli'afslia kagha ka dza'a ka da mna gwada ta ga mghama Lazglafta,» ka'a nda tsi. ⁶¹ Ka sana mndu guli mantša: «Ta dza'a yu mista gha mghama da. Nziya nza tsi tama ná, ka la yu mnanatá la ga ini nda sli'asli'a da ka'a.» ⁶² Ka Yesu nda tsi mantša: «Ka nda ghada sli'afta mndu ka dza'a mista da, ka ləglaghwani ngha vli

nda ga muhul hul katsi, tsa mndu ya ná, had hayhayani dekdek ŋa magaftá slna ga mghama Lazglafta wa,» ka Yesu nda tsi.

10

Ghunafta Yesu ta duhwalha ndəfəŋ mb-sak his mida

¹ Tahula tsa ka zabəglaptá Mgham Yesu ta sanlaha ma duhwalha ndəfəŋ mbsak his mida, ka ghunaftá tsi ta həŋ his his his ta kəma ta kəma da inda vli ya má dza'a 6hata tsatsi. ² Ka'a nda həŋ mantša: «Dagala skwiha ŋa tskay ta vwah, tsaw slaghwa a mnduha ŋa magay wa. Ndəbawa dzvu da mnda vwah ka sganaghata tsi ta mnduha nda ndəgha ŋa tskanata. ³ Lawala, ta ghuna kaghuni yu manda zwana tuwak da taba kramtakha. ⁴ Yaha kuni klaftá tsemi, dər zlibi, dər 6abəh. Yaha kuni laghwi da gaga zgu ŋa mnduha.

⁵ «Dər da wa dza'a lagha kuni, “ka nza zdakwa Lazglafta ta ghəŋa na həga na,” ka kuni dza'azlay karaku. ⁶ Ka mamu mnda zdaku ma tsa həga ya katsi, dza'a nzaku tsa zdakwa ghuni ya nda tsi. Ka had tsi wu dza'a vragaghuvra tsa zdakwa ghuni ya da kaghuni. ⁷ Ka tsu'aftsu'a lu ta kaghuni, ka nzata kuni ma tsa həga ya, ka za kuni, ka sa kuni ta inda skwi dza'a vlaghunata lu, kabga nda ra ka tsu'ay mndu ta maga slna ta nisəlani. Yaha kuni dza'a da ra həga. ⁸ Ka lamla kuni da luwa ka tsu'aftá lu ta kaghuni, tsu'awatsu'a ka za kuni ta skwi dza'a vlaghunata lu. ⁹ Ka mbambanafta kuni ta gwal kul dughwanaku dza'a slanaghata kuni ma tsa luwa ya. “Ndana ná, ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta,” ka kuni dza'azlay nda həŋ, ¹⁰ Dər da wati ma luwa dza'a lama kuni, ka kwalaghutá lu ta tsu'aftá kaghuni, lawala ta tvi ta tvi ma tsa luwa ya, ka kuni dza'azlay nda həŋ na: ¹¹ “Wana ŋni ta tukwaghunatá nduk nda rgitika na luwa ghuni ta ndi'afta ta səla ŋni na, kada grafta kuni si ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta kə'a.” ¹² Ka yu ta mnaghunata na: Baďu tsa fitik dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ya ná,

* 10:12 Ngha ta Zlrafta 19:1-29.

ta ləŋləŋa ŋa luwa Suduma* ka ŋa tsa luwa ya,» ka'a nda həŋ.

Luwaha ta kwalaghutá zlgħafta nda ŋuduf

Mat 11:20-24

¹³ «Daŋwa ŋa gha luwa Kuraziŋ! Daŋwa ŋa gha luwa Betsayda! Ka má magamaga lu ta mndərga tsa mazəmzəm maga lu mataba kaghuni ya ma luwa Tir nda luwa Siduŋ katsi ná, má nda kda fitika mbəđanaftá taŋ ta nzakwa taŋ, ka zlanavatá maga ghwadaka skwiha, ka pghavatá buhu ta vgha nda hutidif ma ghəŋ ¹⁴ Tsaya dza'a kəl tsi ka nzakway bađu tsa fitika guma Lazglafta ya, dza'a malaghumala kafatá guma ta ghəŋa luwa Tir nda luwa Siduŋ ka ŋa ghuni.

¹⁵ «Kagha luwa Kafarnahum, dza'a kapidif kapa lu ta luwa ka kagha ra? Siga! Dza'a vradaghavra lu ha da vla gwal nda rwa,» ka'a. ¹⁶ Ka Yesu guli nda duhwalhani mantša: «Mndu ta snatá gwada ghuni, gwada da sna tsi. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'aftá kaghuni, i'i kwalaghu tsi ta tsu'afta. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'aftá i'i, kwalaghukwala ta tsu'aftá mndu ta ghunigihata,» ka'a.

Varakta tsa duhwalha ndəfəŋ mbsak his midaya

¹⁷ Manda lagħwa tsa gwal ndəfəŋ mbsak his mida ya, ka varaktá həŋ nda rfu katakata. «Mgham da! Nduk nda duhwalha halaway tani ná, snasna həŋ ta gwada davanagħar ŋni ta həŋ nda hga gha,» ka həŋ nda Yesu. ¹⁸ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Nda ngha yu ta halaway ta dəđagata ta luwa manda wudakwa luwa. ¹⁹ Snawa ba! Vlagħunavla yu ta mbrakwa diŋlanaptá nahadikha nda rdaha, nda ya ta ghəŋa inda mbrakwa ghuma, had sana skwi dza'a balaghunata wa. ²⁰ Kulam nda tsa, ma rfu kuni ta rfu kabga snaghunata ghwadaka sulkumha ta gwada, rfawa ta rfu ta ghəŋa vindatá hga ghuni ta luwa,» ka'a nda həŋ.

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani

Mat 11:25-27, 13:16-17

²¹ Ma va tsa fitik ya ka zdanaftá Sulkum nda għuđa ta ŋuduf ta Yesu, ka'a mantša: «Əŋka'a Da, Mgham ta luwa nda ya ta hadik, ta ghəŋa difanata gha ta tsa skwiha ya da gwal nda difil ma ghəŋa taŋ, nda ya da gwal nda mahizl ma ghəŋa taŋ, ka maranaŋta ka ta gwal kul snaŋta skwi. Kahwathwata mantša nzakwani Da, ta rfa kagha yu ta ghəŋa dvafta gha mantša, ka'a.

²² «Inda skwiha vlihavla Da da, had mndu nda sna ta tsa Zwan ya wa, Da yeya nda sna. Had mndu nda sna ta tsa Da ya guli wa, Zwan yeya nda sna nda mndu ya ta kumə zwan ta maranaŋta,» ka'a. ²³ Ka mbəđavatá Yesu tvə duhwalhani, ka mnay ŋa taŋ nda ghəŋa taŋ kazlay: Rfu ŋa ghuni, kaghuni gwal ta nghaná skwi ya nghan kuni kə'a. ²⁴ Ka yu ta mnaghunata na: «Nda ndəgha la anabiha nda mghamha si ta kuma nghaná skwi ya nghan kaghuni, trid ngha a həŋ wa. Si ta kumay həŋ ta snaŋta, sew, sna a həŋ wa,» ka'a nda həŋ.

Dvuđva ta Lazglafta, dvuđva ta sləvda gha guli

²⁵ Lagħa sana mnda tagħa zlahu ŋa mnduha ka sli'afta kabga ŋa dzəghaŋta Yesu, ka'a mantša: «Maləma da, nu dza'a yu magata ŋa mutsafta da ta hafu ŋa kdekedzer na?» ka'a nda Yesu. ²⁶ Ka Yesu nda tsi mantša: «Waka lu vindafta ma deftera zlahu na? Nu dzaŋaf ka mida na?» ka'a. ²⁷ «Ka dvuta ka ta Mgham Lazglafta gha nda kdavakta ŋudufa gha, nda kdavakta hafa gha, nda kdavakta mbrakwa gha, nda kdavakta ndana gha guli, ka dvuta ka ta sləvda gha manda va ghəŋa gha† kə'a,» ka'a nda tsi. ²⁸ «Mantša ya nzakwani, la magay mantša dza'a mutsay ka ta hafu,» ka Yesu nda tsi.

²⁹ Ka'a nda Yesu mantša: «Wa ya ta nza-kway ka sləvda da na?» Ka tsa mnda tagħa zlahu ya kabga ta kumay ta nza-kwa gwada ta ŋani. ³⁰ Ka Yesu mantša: «Mbađa sana mndu ka sli'afta ma Ursalima ka valu da Yeriku. Ta laha tsi, ka dəđamtá tsi mataba la gənda, ka zlu'atá həŋ ta tsa mndu ya ka dgata ka pđanamta hafu hafu, ka lagħwa taŋ. ³¹ Ta lala sana mnda dra skwi ŋa Lazglafta ta va tsa tvi

† 10:27 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:5 nda Levitik 19:18.

ya, ka dukwaftá tsi ta tsa mndu ya, ka tsaghutá tsi ta warawara ka laghwani. ³² Ka lagha sana mnda la Levi dukwafta tida guli, ka tsaghutá tsaya ta warawara guli ka laghwani. ³³ Mataba tsa ka lagha sana mnda la Samari ta dza'a wawakwani dukwafta tida. Ghur kə'a ná, ka ksantá tsi ka hidahida. ³⁴ Ka gavadaghatá tsi, ka maganaftá tsi ta rdi nda ghwani ta lkuhani, ka habanafta. Ka tsukwaftá tsi ka fafta ta kdihani. Ka klaghata da həga tsu'a matbay, ka zughulay hada. ³⁵ Gamahtsimani, ka klaftá tsi ta tseda vagma mndu his ta maga slna ka vlantá mndu nda tsa həga ya, ka'a nda tsi mantsa: "A'a, ka nghapta ka ka na mndu na, ka kidaghi dza'a sgavaghata ta ghəjani ya, ŋa mnihata gha vragaghar yu, ŋa plaghata da," ka'a nda tsi. ³⁶ «Wati mataba tsa duhwalha hkən ya, ta nzakway ka sləvda tsa mndu ta dədamta mataba la gənda ya, ka kagha ta gray na?» ka'a nda tsi. ³⁷ «Tsa mndu ta tawatá hidahida tida ya ya,» ka tsa mnda tagha zlahu ya. «La, ka maga kagha mantsa,» ka Yesu nda tsi.

Tsu'afra i Marta nda Mari ta Yesu

³⁸ Tata mbađa i Yesu nda duhwalhani, ka bhadaghatá həj da sana luwa. Ka tsu'afra sana marakw ta hgə lu ka Marta ta Yesu ga tanj. ³⁹ Mamu mukumani ta hgə lu ka Mari guli, ka nzatá tsi tavata Yesu, ka sna skwiha ta gwadə tsi, ⁴⁰ ta ksaghutá slna rmba ta Marta. Ka sap tsi mnay ŋa Yesu, ka'a mantsa: «Mghama da! Tha a kagha ta na zlidinjta mukuma da ta slna na katək ra? mnanamna ba ka katihata tsi,» ka'a. ⁴¹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Marta! Marta! Ma ghuyə ka ta ghəjə gha, ma laghu ka da ndandanaku ta ghəjə ndəghata skwiha. ⁴² Turtuk skwi ta raku. Ka zbaptá Mari ta vərđani ya dza'a kwal lu klugudunusta dekdek,» ka Mgham Yesu nda tsi.

11

Taghay Yesu ta maga du'a ŋa duhwalhani

Mat 6:9-13, 7:7-11

¹ Ma sana fitik ka magə Yesu ta du'a ma sana vli. Manda kdakwani ta maga tsa du'a ya, Ka dawantá sani mataba duhwalhani da tsi, ka'a mantsa: «Mghama da! Taghanaf tagha ka lu ta maga du'a manda

ya taghanaf Yuhwana ta duhwalhani ya,» ka'a. ² Ka Yesu nda həj mantsa: «Ta magə kuni ta du'a, wya ka kuni da mnay:

“Da ŋni ya ta nzakway ta luwa, ka snavasna hga gha nda ghuḅa, ka saghasa ga mghama gha.

³ Vlanjavla ta skwa zay prək zay ŋni inda fitik,

⁴ planjavla ta dmakwa ŋni, manda ya ta plinista anj ta dmakuha gwal ta maganata guli.

Ma zlanja ka tawa skwi dza'a dzəghanata,» ka'a.

Dawawadawa, dza'a mutsay kuni

⁵ Ka Yesu nda həj guli mantsa: «Ka waya ka skwi mamu sana mndu mataba ghuni mamu grani, ka sli'afra tsa mndu ya ma takala, ka laghwi slanaghatá tsa grani ya. “Zwanama da, katihakata nda kanaya buradi hkən. ⁶ Mamu sani mataba graha da si ta wawakwani ta dukwata ga ini, tsaw had skwa zay ŋa vlantá da wu,» ka'a. ⁷ Ka waya ka skwi ka gwadagaptá tsa grani ya ma həga, ka'a mantsa: “Ma gərzlə ka ta i'i gra, nda ghada hatá tgha da, nda ghada ŋni ta ghzljəjə nda zwana da, lavglij a yu ta sli'afra ŋa vlaghatá buradi wu,» ka'a. ⁸ Ka yu ta mnaghunata ná, dər má lavinjta a tsi ta sli'iglafta ŋa vlantá skwi ya ta dawu tsi, kabga dər má nzakwani ka grani wu, má dza'a sli'afra ka vlantá inda skwi ta kumə tsi kada kwala tsi ta gərzləgəta.

⁹ «Ka i'i ta mnaghunata ná, dawawadawa dza'a vlaghunavla lu. Zbawazba dza'a mutsay kuni, dzawadza ta tgha ta gunaghunaguna lu. ¹⁰ Ka dər wa ta dawantá ta mutsay, ka dər wa ta zbanja ta slafsla tida, ka dzanjda mndu ta tgha, ta gunanaguna lu. ¹¹ Wati ya mataba ghuni dza'a klaftá pala ka vlantá zwanani, dawanjər tsi ta buradi na? Ari ka klipi a dawanj tsi, ŋa klaftani ta nahadik ka vlantá ka zlantá klipi na? ¹² Ari ka slislik a dawanj tsi ná, ŋa klaftani ta rda ka vlantá na? ¹³ Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwadaka mnduha ya, nda sna kuni ta vla skwi dina ŋa zwana ghuni ya ní, Da ya ta nzakway ta luwa yeya dza'a kwal kul vlantá Sulkum ta mndu ta dawanjta rki na?» ka'a.

Ghazlay Yesu ta duhwalha halaway
Mat 12:22-30, Mak 3:22-27

¹⁴ Ma sana fitik ka ghzligintá Yesu ta duhwalha halaway ta tsa mndu ka rgha ma sana mndu. Manda saghwa tsa duhwalha halaway ya ma tsa mndu ya, ka zlraftá tsa mndu ya ta gwada tsalen, ka va ndærmim dæmga. ¹⁵ Ka sanlaha mataba tsa dæmga ya mantsa: «A' nda mbrakwa belzebul mgham ta ghæna duhwalha halaway ta ghazla tsi ta tsa duhwalha halaway ya!» ka hæŋ. ¹⁶ «Maganamaga ta mazæmzæm dza'a marantá kazlay: Sa daga da Lazglafta mbrakwa gha kə'a,» ka sanlaha nda tsi ŋa dzghay. ¹⁷ Tsatsafta Yesu ta ndana taŋ, ka'a mantsa: «Ka tavaptá ga mgham turtuk his katsi ní, nda zla tsa ga mgham ya ŋa zlazlakwa hæga sani ta sani. ¹⁸ Ka si dgavapdga halaway his katsi ní, wa ka tsa ga mghamani ya dza'a gdavata tama, "ya nda mbrakwa belzebul ta ghazla tsi ta duhwalha halaway" ka kaghuni nda i'i? ¹⁹ Ka si i'i, nda mbrakwa halaway ta ghazla yu ta duhwalha halaway katsi ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Hahæŋ dza'a tsaghunatá gumani. ²⁰ I'i, nda mbrakwa Lazglafta ta ghazla yu ta duhwalha halaway, tsaya ta marantá ghadata sagha ga Mgham Lazglafta da taba ghuni.

²¹ «Ka hbafhba mndu nda mbra ta vghani ka ngha hægani ka tsi ná, had skwi dza'a ksantá skwihani wa. ²² Ala, tsa lagha sana mndu ta malaghutá mbrakwani ka lagha habafta tsehwsehwehw ka hlæganaghutá huzla lmani ya faf tsi ta ghæŋani tida ya katsi, ta had mbrakwani wa. Ŋa hlafta tsa mndu ya ta tsa huzla zlu'a tsi ya ka dgintá.

²³ «Mndu ya kul had mista dá ná, nda i'i gwadani. Mndu kul had ta katihata ka tskanata ná, kwizintá ŋani,» ka'a.

Vramta ghwadaka sulkum da vli sabæ tsi
Mat 12:43-45

²⁴ «Ka sabsa ghwadaka sulkum ma mndu katsi, ŋa dza'ani da ra vli tuhwayaŋ tuhwayaŋa, ŋa zba vli ŋa mbi'a vghani, ka trid mutsaf a tsi ta tsa vli ŋa mbi'a vghani ya wu katsi, ka'a dza'azlay na: "Ka vra yu da tsa hæga dá ma væl sabi yu ya

gra," ka'a, ŋa sli'aftani ka vradaghata. ²⁵ Ka ta vradaghatá tsi da tsa hæga ya, nda tsukwa vli mida nda paya dina katsi, ²⁶ yawa da kə'a dza'azlay ŋa vraghutani, ŋa hlanaktani ta sanlaha ma ghwadaka sulkumha ndæfæŋ ta malaghutá tsatsi nda sidi, ŋa lama taŋ da tsa hæga ya ka nzamta mida. Tsaya dza'a kæl nzakwa tsa mndu ya ka bwadzuta ka malaghutá nzakwani taŋtaŋ,» ka'a.

Tfawi ta ghæna gwal ta sna gwada
Lazglafta

²⁷ Tata gwada tsa gwada ya Yesu, «rfu da tsa marakw ta klaftá kagha ma huđi ka sughustá u'a ya!» ka sana marakw klanťá lwi mataba tskata mnduha. ²⁸ «Katæk ná, rfu da mndu ta fata slæmæŋ ka sna gwada Lazglafta, ka ksa slna nda tsi,» ka Yesu nda tsi.

Zlghawa Yesu ŋa gwal ta daw
mazæmzæm da tsi

Mat 12:38-42

²⁹ Ta tskakutskaku mnduha tavata Yesu, ka'a mantsa: «Ghwadak mnduha ma na fitik na, má maganamaga lu ta mazæmzæm ta saha daga da Lazglafta, ka hæŋ ta dáway. Had sana mazæmzæm dza'a maganata lu ta hæŋ, ka mndærga ŋa anabi Yunusa a tsi wa. ³⁰ Manda va ya nza anabi Yunusa* ka ŋizla ŋa gwal ma luwa Niniva ya, manda va tsaya dza'a nzakwa Zwaŋa mndu, ŋa gwal ma na fitik na. ³¹ Ghalya, ka sli'aftá sana marakw ta ga mgham ma vli di'ing ta hadika Seba ka lagha da sna difil da Salumuŋ. Wana mamu mndu ta malaghutá Salumuŋ hadna, bađu tsay Lazglafta ta guma ta ghæna mnduha, ŋa ghuni dmaku ka tsa marakw ya dza'a sli'afta mnanatá mnduha ma na fitik na. ³² Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva ná, snasna hæŋ ta gwada anabi Yunas, ka mbædanaftá hæŋ ta nzakwa taŋ. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Bađu tsay Lazglafta ta guma ta ghæna mnduha, ŋa ghuni dmaku ka gwal ma luwa Ninive dza'a sli'afta mnay ŋa mnduha ma na fitik na,» ka'a.

Nzaku ma tsuwadak
Mat 5:15, 6:22-23

* 11:30 Ngha ta Yunusa sura 1-4.

³³ «Had mndu ta tsamtá vu ma pitirla na fata ma lwa vli ka ka dzuḅamta ma tughba a tsi wu ta vli tskala ta fagata tsi na nghanṭa mnduha ta lami da hḡga ta tsuwadák. ³⁴ Ira gha ná, pitirla vgha gha ya. Ka ta dínadina ira gha, ma tsuwadák vgha gha. Ka nda ḅadza ira gha, ma grum vgha gha. ³⁵ Dasuwa ká ka, yaha tsa tsuwadák ma kagha ya da nuta ka grum. ³⁶ Ka si má tsuwadák inda vgha gha, had pdákwa sana vli ma gruma wu katsi, inda vgha gha dza'a nzata ma tsuwadák manda tsuwadaka pitirla ta tsuwadaka vli ya,» ka'a.

Manay Yesu ta maliha ta ghḡṅa dina
Mat 23:1-36, Mak 12:38-40

³⁷ Manda kdákwa Yesu ta gwada, ka hgaghatá sana la Farisa na dza'a za skwi ga tanṭ. Ka lamḡ tsi da hga, ka nzatá tsi ka za skwi. ³⁸ Ka nzatá tsa la Farisa ya ka ndərmima kwala Yesu kul mbazintá dzvu kada za skwi. ³⁹ Ka Mgham Yesu nda tsi mantsa: «Kaghuni la Farisa, hula leghwa nda hula hliba yeya na ghuni ta mbazintá, ama ma ṅudufa ghuni ta kumay kuni ta ghalatá sanlaha, ta sidi kuni guli. ⁴⁰ Rghaha! Tsa mndu ta magaftá hulani ya a ta magaftá hudani guli ra? ⁴¹ Klawa skwi ma leghwa ghuni nda ya ma hliba ghuni, ka vla kuni na gwal ka pdu, tsaya dza'a kəl inda skwi ka nzaku tsuwedaka da kaghuni.

⁴² «Danṭwa na ghuni la Farisa! Ta laghula kuni vla skwi turtuk ma ghwanṭ ta nzakway mataba nidali ta mutsafta kuni ma vwah, nda masu'ataha ta hvata kuni nda hva ka vlay na Lazglafta, ka zlanṭá nzaku tdukwa, nda dvutá Lazglafta. Tsaya skwi má na magay nda kwal kul zanaptá sana skwiha.

⁴³ «Danṭwa na ghuni la Farisa! Ta laghula kuni dvaftá tanṭaṅa vla nzaku ma hḡga tagha skwa la Yahuda, ta kumay kuni ta gagay mnduha ta zgu na ghuni ta dawadawa. ⁴⁴ Danṭwa na ghuni! Manda kulu ta zwaduta ta mbadḡ mnduha ta mbada tida kul sanṭa ya kuni.»

⁴⁵ «Mghama da, anṅi ta razḡ ka ndana gwada gha na,» ka sana mnda ta tagha zlahu na mnduha nda tsi. ⁴⁶ «Danṭwa na ghuni guli, gwal tagha zlahu! Kərtawa ndḡgaku ka kaghuni nda mnduha, va a

kaghuni ta hinṭá dər ndəfiṅa dzva ghuni na katanṭá hənṭ ka klay wa.

⁴⁷ «Danṭwa na ghuni! Kula anabiha psła dzidziha ghuni ghalya na ghuni ta babay. ⁴⁸ Ma tsa babay ghuni mantsa ya ná, ta maray kuni kazlay: Zdəgaghunazda tsa skwi maga dzidziha ghuni ya kə'a. Pslapsla hahənṭ ta la anabiha, baba kuluha tanṭ na ghuni. ⁴⁹ Tsaya kəl Lazglafta ma difilani ka mnay kazlay: Dza'a ghunədaghuna ghuna yu ta la anabi nda gwal ghunay ta hənṭ, dza'a pslapsla hənṭ ta sanlaha, dza'a ganapga hənṭ tiri ta sanlaha kə'a. ⁵⁰ Ta ghḡṅa tsaya dza'a kəl lu ka ghuzlanantá iri ta gwal ta na fitik na kabga psłata tanṭ ta inda la anabiha daga złrafta ghḡṅa hadik, ⁵¹ na złrafta ta Abel, ka sagha ta Zakari dza lu ma takataka gwir nda vli nda ghuḅa ma hḡga Lazglafta ya. Mantsa tsaya, dza'a ghuzlananghuzla lu ta iri ta gwal ma na fitik na ta ghḡṅa vəl psłata tanṭ ta tsa mnduha ya.

⁵² «Danṭwa na ghuni gwal tagha zlahu! Nu'af nu'a kuni ta watgha sanṭá skwi, lamḡ a vərda kaghuni wu, pyafpya kuni ta sanlaha ta kuma lami guli,» ka'a.

⁵³ Manda zlanṭa Yesu ta tsa vli ya, ka złraftá gwal tagha zlahu nda la Farisa ta zlungwa gwada kavghakavgha da tsi. ⁵⁴ Ka dakwats hənṭ na ksafṭa nda gwada dza'a sabi fətes ma wani, na fanamtá tḡanṭ ma lwi.

12

Gwada banṭluwa
Mat 10:26-27

¹ Mataba tsaya, ka tskadaghatá mnduha ta vgha ṅəddəm tavata Yesu ka bisla vgha sani tavata sani. Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Dasuwa ka kuni nda Isa la Farisa ta nzakway ka madgwirmadgwir ta magḡ hənṭ ya. ² Had skwi nda difa dza'a kwal kul sabi ta daḅi wa. Had skwi kdekdek dza'a kwal kul snavata guli wa. ³ Tsaya dza'a kəl inda skwi dza'a kuni mnay ma grum ka snaku ta daḅi. Skwi dza'a kuni mnay ma sləmənṭ ma sləmənṭ ma dzuguvi dza'a tuta wdíd ta daḅi.»

Fafwa ghḡṅ ta Lazglafta
Mat 10:28-31

⁴ «Wya ka yu ta mnaghunatá kaghuni ta nzakway ka graha da: Ma zlanṭ kuni ta gwal dza'a dzatá slu'uvgha ghuni kwenṭkwenṭ,

kul laviñtá hən ta magəglatá sana skwi tahula tsa. ⁵ Ka maraghunamara yu ta mndu dza'a kuni zləñay. Zləñawa zləña ta Lazglafta. Tsatsi ta laviñtá dzatá slu'uvgha ghuni, mamu guli nda mbrakwa klafta kaghuni ka vzamta da vu. Mantsa ya nza-kwani, tsatsi dza'a kuni zləñay, ka yu ta mnaghunata.

⁶ «Had'lu ta skwaptá tiytiha hutaf ta aneni his ra? Kulam nda tsa, Zanap a Lazglafta ta ya dər turtuk ma hən wa. ⁷ Mbədaf mbəda lu nduk nda swidi ma ghəña ghuni tani, ma zləñ kuni ta zləñ dekdek. Malaghumala kuni piw ta tiyti,» ka'a.

Mnañtá Yesu banluwa

Mat 10:32-33, 12:32, 10:19-20

⁸ «Ka yu ta mnaghunata na, mndu dza'a marañtá ghəñani ta dañi ka mnay: «Na Yesu i'i» ka'a ná, ka Zwaña mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: «Na da na mndu na,» ka'a dza'azlay. ⁹ Ama Mndu dza'a mnay ta kəma mnduha: «ña Yesu a i'i wu» ka'a, ka Zwaña mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: «Na da a na mndu na wu,» ka'a. ¹⁰ Mndu dza'a vaza ñazlu ta ghəña Zwaña mndu, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ka Sulkum nda ghuḅa dza'a razanafta mndu katsi, had'lu dza'a plinistá dmakwani dekdek wa.

¹¹ «Ka kladaghunaghakla lu da həga tagha skwa la Yahuda, ka tsaghunaghatá guma, ka dər da gwal tsa guma nda gwal ñumna a tsi, yaha kuni da ndana skwi dza'a kuni magay ña kata ghəña ghuni, nda ya dza'a kuni mnay guli. ¹² Sulkum nda ghuḅa dza'a mnaghunata ma tsa fitik ya ta skwi ña mnay ghuni.»

Ma zbə kuni ta tsagana

¹³ Ka sana mndu mataba dəmga nda Yesu mantsa: «Maləma da, mnanamna ta zwañama da kada dganapta ñni ta skwa za hga ñni,» ka'a. ¹⁴ «Ari gra! Wa ta famtá i'i ña tsaghunatá guma, ari wa ta famtá i'i ña dgaghunaptá skwa za hga na?» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ «Dasuwa ka kuni nda tsagana. Vəl nzakwa skwa mndu mamu ka nutá tsi ka gadghəl a kəl tsi ka nzata nda hafu wu, ka Yesu kay guli nda inda mnduha.»

¹⁶ Ka'a nda hən nda mahdihdi mantsa: «Lagha sana mndu ka gadghəl ka hvatá hva

dagala. ¹⁷ «Waka yu dza'a maga na skwi ná, wana had'vli ña pgha na nimaya da na wu?» ka'a ma ghəñani. ¹⁸ «Yawa! Wya skwi dza'a yu magay: Dza'a dzañtá guvurha da yu, ka tahanaghata ña tskamta da ta inda nimaya da, nda hamata skwiha da mida. ¹⁹ Wana mamu skwi dər ña vaku kidaghi tsi. Mbi'a ta vgha gha, za, sa, rfa ta rfu tama, ka yu dza'azlay nda vgha da,» ka'a. ²⁰ «Rghargha vgha na, kudəñ hafa gha ta na rvidik gita u na, ña wa inda na skwiha papayaf ka na tama?» ka Lazglafta nda tsi. ²¹ Ka Yesu sganaghata mantsa: «Tsaya skwi ta magaku nda mndu ta tskanatá skwi ta ghəñani, ka zlañtá tskanatá skwi ta ghəñani da Lazglafta,» ka'a.

Zbawazba ta ga mgham Lazglafta karaku

Mat 6:25-34

²² Tahula tsa, ka Yesu nda duhwalhani guli: «Tsaya ta kəl yu ka mnay ña ghuni kazlay: Ma mnə kuni ta «He', a nu dza'a yu zay ní, a nu da fə yu ta vgha ní,» kə'a. ²³ Mal hafu ka skwa zay, mal vgha ka lgut. ²⁴ Nghawa zarakataghuvu ḅa, had' ta sləgu dər tska skwi ta vwah wu, had'wbani wu, had' guvurani guli wu, Lazglafta ta zunťá skwi. Malaghumala a kaghuni piw ta dyakha ra? ²⁵ Waya mataba ghuni dza'a laviñtá sganaghata dər kwitikw ta fitik ta ghəña hafani kabga vəl mnayni ta he' na?

²⁶ «Ka si laviñ a kuni ta magatá skwi dər ka ki'a wu, nu ta kəl kuni ka mna he' nda pdakwani tama. ²⁷ Nghawa vzlizla ma vwah ḅa, had'hən ta maga slna wu, had'hən ta ga lgut wa. Ka yu ta mnaghunata ná, dər Salumuñ, kulam nda tsa nzakwani ka gadghəl ya tani, ta fava a ta lgut manda ña sani ma tsa vzlizlaha ya wa. ²⁸ Ka gita u na ka Lazglafta pghanavatá rka ta kuzuñ ma vwah ná, gi gamahtsimani ña driñta nda vu. Kaghuni yeya dza'a kwal tsi sudavaghunatá lgut tama rki? Nah-gani ta htinťá zlgħay nda ñudufa ghuni? Nu kul laviñtá kuni ta faftá ghəñ? ²⁹ Ma laghu kuni da ndana skwi dza'a kuni zay nda skwi dza'a kuni say. ³⁰ Gwal kul snañtá Lazglafta ma ghəña had'ik ta laghu da zba tsahaya. Kaghuni ná, nda sna da ghuni kazlay: Ta dvyay kuni ta tsa skwiha

ya kə'a. ³¹ Dzawadza ta vgha ka zba ga mgham Lazglafta karku, dza'a vlaghuna vna Lazglafta ta pđakwani,» ka'a.

Gwal ka gadghal ta luwa

Mat 6:19-21

³² «Ma zləŋ kuni ta zləŋ kaghuni gwal ta nzakway ka ŋa da manda zwanja bra. Zdəganazda ta Da ghuni Lazglafta na vlaghunatani ta ga mghamani. ³³ Dzawinwa dzawa ta skwiha ghuni, ka dginja kuni ŋa gwal ka pdu ta tsedani. Tskawa tseda ghuni ma vel dza'a kwal kul badzavata ta nzakway ta luwa. Hada, ksanja a ghali wu, ksanja a hzay guli wa. ³⁴ Ka ga vla tskata gadghala gha ya na, hada nudufa gha guli,» ka'a.

Fawafa ta vgha ka kzla saha Zwanja mndu

³⁵ «Hbawahba ta vgha ŋa maga slna, tsamwa vu ma pitirla ghuni, ³⁶ nzawanza manda duhwalha ta kzla dzanja danahaga tan ta watgha vrakar tsi ma vla kla makwa ŋa gunanata tan. ³⁷ Rfu da tsa kwalvaha dza'a sagha danahaga tan slanaghatá hən ndiri ya! Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a habafhaba ta vgha, ŋa nzanatani ta hən ma vla za skwi, ŋa saghani vlanja skwa zay ta hən. ³⁸ Rfu da tsa kwalvaha ya ka slanaghasla tsi ta hən ndiri ma takala der nda dga a vli ya!

³⁹ «Fawafa ta sləmən dina. Ka má nda sna zə'ala hga ta fitik dza'a lagha ghali da tan katsi, má dza'a nzanza ndiri má zlanja a ka zlatani ta hgani wa. ⁴⁰ Kaghuni guli, habafwa vgha, kabga ma fitik kul ndananta kuni dza'a sagha Zwanja mndu,» ka'a.

Njorma kwalva nda sna ta skwi

Mat 24:45-51

⁴¹ Ka Piyer dawanta mantsa: «Mghama da! ŋa anji nda ghəŋa ŋni re, ari ŋa inda mndu demdem a ta mna ka ta na mahdihdi na na,» ka'a nda tsi. ⁴² «Wa na mndu tdukwa nda mahizl ma ghəŋani na na? Tsaya a mndu dza'a danahagani mnay ŋani: "Ta vlaghavla yu ta slna, ka vla ka ta skwa zay ŋa gwal ta magihatá slna nda fitikani," ka'a ya ra. ⁴³ Rfu da tsa mndu dza'a sagha danahaga slanaghata ta magay mantsa ya! ⁴⁴ Kahwathwata ka yu ta

mnaghunata: Dza'a fanaghafa ta tsa mndu ya ta ghəŋa inda tsa skwihani ya. ⁴⁵ Ala ka ka tsa kwalva ya ma ghəŋani mantsa: "Wana nda gərda mghama da katək na," ka'a ka linja psala sanlaha ma kwalva nda kwalva mi'aha, ka laghwida zazaku nda sasaku ka ghuyaku katsi, ⁴⁶ dza'a saghasa mghama tsa kwalva ya dluk ma vaghu kul graftá tsatsi ta fitik ya kul snanta tsi, ŋa ghuyaghunaptani ta danja katakata, ŋa tsanaghatani ta guma kawadaga nda gwal ta maga ghwadaka skwiha.

⁴⁷ «Tsa kwalva nda sna ta skwi ta kumə mghamani ka kwalaghatá tsi ta payavata ka magay ya, dza'a dgapdga lu kwərdək. ⁴⁸ Kwalva ya kul snanta skwi ta kumə mghamani, ka magatá tsi ta skwiha prak ka dgapta, ki'a yeya dza'a dgunja lu. Ka dagala vlanja lu ta mndu katsi, dagala dza'a dawalu da tsi guli. Ka si fərta tani vlanja lu ta mndu katsi, fərta tani dza'a dawu lu da tsi guli,» ka'a.

Hwazlaŋa ta mnduha ta gwada ta Yesu

Mat 10:34-36

⁴⁹ «Sagha da vzata vu yu ta hadik, ta kumay yu ta gi kbaftani misimmisim. ⁵⁰ Dza'a lamla yu da ghuya danja manda ya ta lamə mndu da imi ma maga batem. Ya ta kzlə nda imi ma kulun yu ta magatani. ⁵¹ Zđaku klagagha yu ta ghəŋa hadik ka kaghuni ta gray ra? Si ga! Daga vgha klagagha yu. ⁵² Daga ndanana, dzrafta a mnduha hutaf ma hga ta wi wa. Dzrafta a gwal hkən ta wi nda gwal his wa. Dzrafta a gwal his ta wi nda gwal hkən guli wa. ⁵³ Dza'a nda dma i da nda zwanja, dza'a nda dma i zwanja nda dani. Dza'a nda dma i ma nda makwani, dza'a nda dma i makwa nda mani. Dza'a nda dma i midzi nda ghwa'alani, dza'a nda dma i ghwa'ali nda midzani,» ka'a.

Nghawangha ta skwi ta magaku ndana

Mat 16:2-3

⁵⁴ Ka Yesu guli nda ndəghata dəmga na: «Nghay ghuni ta njata ghwayak nda ga mazu na, "dza'a saghasa imi" ka kuni ta mnay, gi ŋa magatani mantsa. ⁵⁵ Nghay ghuni ta vyakwa falaka Sud na, "dza'a mamu vis gita," ka kuni ta mnay, gi ŋa magatani mantsa. ⁵⁶ Tsa madgwirma gwir madəgwira ghuni ya! Nda sna kuni ta

dganatá skwiha ta magaku ta hadik nda ya ta luwa, waka kuni traptá snantá dganatá skwiha ta magaku ma na fitik na tama?» ka'a.

Dzraftá skwi nda ghuma

Mat 5:25-26

⁵⁷ «Waka kaghuni ka ghəŋa ghuni traptá tsatsaftá maga skwi dina? ⁵⁸ Ka wlawla mndu ta kagha, ka sli'afta kuni ka dza'a da guma katsi, ŋavaŋa ka dzray nda tsi ma kdaku kuni ka ɓhadaghata da tsa vla guma ya, da lamə ka da dzva mnda tsa guma, da klaftá tsi ta kagha ka vlata ma dzva la sludziha, da klaftá tsahaya ta kagha guli ka vzamta ma gamak. ⁵⁹ Ka yu ta mnaghunata ná, "had' ka dza'a walaŋtá sabi hada ka ta kdin a ka ta platá kdavakta anena tsa mndu ta vlaghata ya wu,"» ka'a.

13

Mbədanafwambəda ta nzakwa ghuni, yaha kuni da rwuta

¹ Ma va tsa fitik ya, ka sli'adaghatá sanlaha ma mnduha mnay ŋa Yesu ta skwi ta slanaghatá gwal ma Galili psila Pilat ma fitika dray taŋ ta skwi ŋa Lazglafta. ² Ka Yesu nda hən mantsa: «Mal ŋa tsa la Galili psila lu ya glakwa dmaku ka ŋa pɔakwa sanlaha ma gwal ma Galili, kəl hən ka ghuytá tsa danwa ya, ka kaghuni ta gray ra? ³ Malaghumala a ŋa taŋ wa. Ka mbədanaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu katsi, dza'a rwurwa kuni demdem manda hahən. ⁴ Ari tsa mnduha ghwanpɔdɔ tghas ta rwuta ma fitika zləmbanaghata sana həga dagala ma Silwe ta hən ya ná, mal ŋa taŋ glakwa dmaku ka pɔakwa sanlaha ma mnduha ma Ursalima a ka kaghuni ta gray na? ⁵ Malaghumala a ŋa taŋ wa. Ka mbədanaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu katsi, dza'a rwurwa kaghuni manda hahən guli,» ka'a.

Fuya kul had' ta yaku

⁶ Wya ka'a nda hən nda mahdihdi guli: «Mamu sana mndu dyaƒ fwa ghuraf ma vwaha inabani. Ka sli'aftá tsa mndu ya ka lagha da daga yakwani. Ta lagha tsi ná, lay yaf a dekdek wa. ⁷ Ka'a nda tsa mndu ta ngha tsa vwaha inabi ya mantsa: "ngha

ɓa ta na ghuraf na, mahkəna vakwa da na ta sagha da daga yakwani, lay had' ta yafta wa. Ŋaw ŋa zlənɔtani ta vli ka bətbət na, tsinɔtsa!" ka'a nda tsi. ⁸ «Mghama da! Ka va va tsi karaku, ka lapta yu ta vli mistani, ka pghinɔta yu ta rgwa distani. ⁹ Ka waya ka skwi dza'a yafya kdaghalam. Ka yəglafa a tsi wu katsi ŋa tsinɔta gha,» ka tsa mndu ta nghay ya.

Mbanafta Yesu ta sana marakw kul dughwanaku baɗu sabat

¹⁰ Baɗu sana sabat, ka taghə Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga tagha skwa la Yahuda. ¹¹ Hada, mamu sana marakw kul dughwanaku ta maga vaku ghwanpɔdɔ tghas ŋin sulkuma halaway kutsuvud, lavin a ta sladata ndəɔp wa. ¹² Nghanɔta Yesu ta tsa marakw ya, ka hganɔtá tsi. «Nda mba ka ma danwa gha makwa da,» ka'a nda tsi. ¹³ Ka faftá tsi ta dzvu tida, gi hadahada ka sladatá tsi ndəɔp, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ¹⁴ Ka kuzlanafɔtá tsi ta ŋuduf ta mgham ta ghəŋa tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, kabga tsa mbanafta Yesu ta mndu baɗu sabat ya. «Mamu fitik mku' ŋa maga slna sagha ghuni da mbamba vgha ghuni ma tsa fitikha ya, baɗu sabat a wu,» ka'a nda tsa tskatá vgha mnduha ya. ¹⁵ «Tsa maɔgwirmaɔgwira ghuni ya! Had' inda kaghuni ta pla slani ka kdihani a tsi ta wa guduk* ka klay da vla sa imi baɗu sabat wu ra? ¹⁶ Wana na marakw na ta sabə ma mndəra la Abraham Maghwanpɔdɔ tghasa vakwani na manda hbuta halaway, ra a ka plinɔtá tsəna marakw na ma tsa zidá ya baɗu sabat wu ra?» ¹⁷ Ka ksutá tsa zlghawa Yesu ya ta ghumahani ka hula. Ka rfu hamata sanlaha ma mnduha ta rfu ta ghəŋa inda ŋərma slna ta magə Yesu.

Ndaw dza'a gra lu ta ga Mgham Lazglafta

Mat 13:31-32, Mak 4:30-32

¹⁸ Ka Yesu guli mantsa: «Ndaw dza'a gra lu ta ga mghama Lazglafta na? Ndaw dza'a gra yu? ¹⁹ Ka guram nda hya kramasa klaf sana mndu ka sləgamta ma gam, ka dyaftá tsi ka glafta gəɔiz, ka babaftá dyaƒha ta hga taŋ ta zligamahani nzakwani,» ka'a.

* 13:15 Ngha ta Lukwa 2:7.

*Gwada ta ghəŋa is**Mat 13:33*

²⁰ Ka Yesu guli mantša: «Ndaw dza'a gra yu ta ga mghama Lazglafta na? ²¹ Ka guram nda is klaf sana marakw ka laβanamta ma gratá darama hupu hkən ŋa ŋlanaftha inda tsa hupu ya nzakwani,» ka'a.

*Wa dza'a lami da ga mghama Lazglafta?**Mat 7:13-14,21-23*

²² Ka tadaptá Yesu ta zwana luwa nda luwaha dagala dagala, ta sli'i tsi da luwa Ursalima, ka dza'a nda tagha skwi ŋa mnduha. ²³ Ka lagha sana mndu dawanta da tsi: «Mgham dá! Ki'a yeya mnduha dza'a mbafta rki na?» ka'a. Ka Yesu nda həŋ mantša: ²⁴ «Ŋavawaŋa ka lami nda ta watgha slrehwa. Ka yu ta mnaghunata na: Nda ndəgha gwal dza'a zba lami nda tida, trid ŋa trapta taŋ.

²⁵ «Ka sli'afslia danahəga ka nərzlaftá watgha ta ma bli kaghuni katsi, ŋa kuduslafta kaghuni ta dza watgha kazlay: Mghama dá! Mghama dá! Gunanaguna ta watgha kə'a. "Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu!" ka'a dza'azlay nda kaghuni. ²⁶ "Taw kay Mghama dá! Ta va aŋni si ta za skwi, ka sa skwi, ka tataghə ka ta skwi ŋa mnduha ta inda pazlala ma luwa ŋni kay ra!" ka kuni dza'azlay nda tsi. ²⁷ "Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu, laghwala demdem tavata i'i, kaghuni gwal ta maga ghwadaka skwi," ka'a dza'azlay nda kaghuni kay guli. ²⁸ Hada, dza'a waha kuni ta wahu nda hpada sli'inŋ nghanər kuni ta i Abraham nda Izak, nda Yakubu, nda inda anabiha ta nzaku ma ga mghama Lazglafta, wdinwda lu ta kaghuni ma bli. ²⁹ Dza'a sli'aksli'a mnduha nda ta slərpa luwa fwad, ŋa nzata taŋ ka za skwi ma ga Mgham Lazglafta. ³⁰ Nda tsaya tama, gwal nda hul ndanana guli, dza'a nzakway həŋ ta kəma. Gwal ta kəma ndanana, dza'a nzakway həŋ nda hul,» ka'a.

*Yesu nda Ursalima**Mat 23:37-39*

³¹ Ma va tsa fitik ya, ka lagha sanlaha ma la Farisa slanaghatá Yesu, ka həŋ mantša: «Ta psa kagha Hiridus ŋa dzata, sli'afslia hadna ka laghwa ka da sana vli,» ka həŋ. ³² «Lawa mnanatá tsa gərhanŋ ya kazlay: Ta

ghazla duhwala halaway yu, ta mbamba gwal ma danwa yu gita nda ya mahtsim, ta mahkəna fitik ŋa kdinŋa da ta slna da, ka'a nda həŋ. ³³ Ka kda yu ta mbada da gita, nda ya mahtsim, nda ya badima. Ra a ka mtuta anabi ma sana vli, ka zlanŋtá mtuta ma Ursalima wa.

³⁴ «Luwa Ursalima! Luwa Ursalima! Kagha ta rwanatá anabiha. Ghunəgagha gha Lazglafta ta mnduha ná, rwana ka, ka pslatá həŋ nda pala. Kumanakuma yu ta tskanatá mnduha gha tavata i'i, manda mana ghatalakw ta tskanatá ndudukhani ma zlabakani, ka kwalaghutá kuni. ³⁵ Wana lu dza'a zlaghunantá həga ghuni. Had kuni dza'a nghanŋantá i'i dekdek ha ka sagha fitik dza'a mnə kuni kazlay: Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ya ta sagha ma hga Mgham kə'a,» ka'a nda həŋ.

14*Mbanafta Yesu ta mndu badu sabat*

¹ Badu sana sabat, ka sli'aftá Yesu ka lami da həga ga sana mali mataba la Farisa da za skwa zay. Ka pghaftá gwal hada ta iri tida ka nghanŋ ndeezla. ² Mamu sani mndu kul dughwanaku nda hasla vghani ta nzaku hada. ³ «Mamu tvi ŋa mba mndu badu Sabat re had wa a na?» ka Yesu dawanta da gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa. ⁴ Tsitsirid nzanza həŋ kul zlganaftá wi. Ka lagha Yesu ksantá tsa mndu kul dughwanaku ya ka mbanafta, ka ghuniŋta dzaghani. ⁵ Ka'a nda həŋ tama mantša: «Wa mataba ghuni ka dədaghadəda zwanani, ka slani a tsi da vəvrəm badu Sabat dza'a kwal kul tdiŋŋta misimmisim na?» ⁶ Trid, traptra həŋ ta skwi ŋa zlganaftá wani.

Dasuwa kaka nda vli ŋa nzata gha

⁷ Na nghanŋ Yesu ta gwal hagaf lu ta zba vla nzaku dinadina, ka'a nda həŋ nda mahdihdi mantša: ⁸ «Ka hgaf hga mndu ta kagha da vla za skwa zay, ma gi lə ka da nzata ma vli dina, ka waya ka skwi mamu sana mndu ta malaghutá kagha hgaf lu ŋa da tsa vli ya. ⁹ Da lagha tsa mndu ta hgaftá kaghuni ya, da mnay ŋa gha kazlay: Sli'afslia, zlananŋla ta na vli na ta na mndu na kə'a, ŋa ksutani ta kagha ka hula ta dza'a

nzəglata ma hamata vla nzaku. ¹⁰ Skwi ta raku ná, ka hgaf hga lu ta kagha da vla za skwa zay katsi, nzanza gha ma hamata vla nzaku karaku. Kə'a ka tsa mndu ta hgaftá kagha ya ná, "6ay gra! sli'afli'a, sawi da nzata hadya," ka'a dza'azlay. Mantsa tama nda tsafara vgha gha da gwal dza'a za skwi kawadaga nda kagha. ¹¹ Inda mndu ta glanaftá ghəñani, dza'a vraganavra lu, inda mndu ta vraganata ghəñani dza'a kapaanfakpa lu,» ka'a nda həñ.

Hagaftá gwal ka pđu ŋa za skwa zay

¹² Ka'a nda tsa mndu ta hgafta ya mantsa: «Ka magamaga ka ta skwa zay ŋa badawa ka vaghu dər skwa zay ka hani a tsi ŋa mnduha, ma laghu ka hagay ta gra gha ta gra gha, ta zwanama gha ta zwanama gha, ta laghuni ta laghuni, nda ya ta sləvdaha gha ka gadghəl ka gadghəl, da hgaftá həñ ta kagha ŋa plaghamta manava tsaya bađu ya ga tañ guli. ¹³ Ka magamaga ka ta skwa zay ŋa badawa katsi, haga ta la ka pđu, nda la ka marghum, nda la nda rwa səlahə tañ, nda gwal nda ghulpa, ŋa zay. ¹⁴ Dza'a nzanza ka nda rfu kabga had fitik dza'a plaghamta həñ manda va tsaya wa. Lazglafta dza'a plaghamta bađu fitik dza'a sli'agapta tđukwa mnduha nda hafu,» ka'a.

Skwa zay dagala

Mat 22:1-10

¹⁵ Tahula snanata sana mndu mataba tsa gwal ta za skwa zay ya tsa gwada ya, ka'a nda Yesu mantsa: «Rfu da mndu dza'a za skwa zayni ma ga mghama Lazglafta,» ka'a. ¹⁶ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Lagha sana mndu ka magatá skwa zay dagala, ka haganá tsi ta mnduha nda ndəgha. ¹⁷ Ndusakwa skwa zay, ka ghunaftá tsa mndu ya ta duhwalani da mnanatá tsa mnduha hagan tsi ya kazlay: Saghawasa nda maga fitikani kə'a. ¹⁸ Lagha tsa mnduha ya ka mbahanaftá wi ta tva turtuk. "Mamu vwah skwa yu ná, tsaw nda nza tkwe' ka dza'a da nghanata ná, ki6a, wya dzvu," ka sani tañtañ nda tsi. ¹⁹ "Mamu slaha hva dzawa yu ghwan dza'a yu dzaghaná" ná, ki6a, wya dzvu, ka sani. ²⁰ "Klafta da yeya ta makwa ta ga maghurbi yu tsaya dza'a kwal yu 6hata," ka sani nda

ŋani. ²¹ Ka vragaghatá tsa duhwal ya dza-gha, ka rusanafá tsi ta mghamani. Ka 6asaftá tsa danahəgani ya ta ŋuduf. Ka'a nda tsa duhwalani ya mantsa: "La misim-misim ta badawaha nda ya ta pazlalaha ma luwa, ka hagakta ka ta la ka pđu, nda la marughumha, nda ghulpata mnduha, nda la nda rwa səlahə tañ," ka'a. ²² Tahula magatani, ka vradaghatá tsi. "Mghama da, nda maga tsa skwiha mna ka ya kay, tsaw ta teke'a vla nzakuha, ka'a." ²³ "La ta tvi ta tvi nda ya ma vla ŋaŋatá gam, ka hlakta ka ta inda mnduha dza'a slanaghata ka, ka da ndaghagapta vli ma hga ga ini, ka tsa danahəga ya nda duhwalani. ²⁴ Ka yu ta mnaghunata ná, had mndu mataba tsa gwal hagan lu ya dza'a daná skwa zaya da wa,"» ka'a.

Dina zlanja duhwalha Yesu ta inda skwi

Mat 10:37-38

²⁵ Ma sana fitik ta mbada mnduha rutututa ta tvi mista Yesu, ka mbədavata Yesu, ka'a nda həñ mantsa: ²⁶ «Ka sagha da i'i mndu katsi, ba malaghutani ta dvtúta i'i ka i dani nda mani, nda markwa tañ, nda zwanani, nda zwanamani, nda kwaghamani, nduk nda vərda ghəñani tani, kada nzakwa tsi ka duhwala da. ²⁷ Dər wa tsi ta kwalaghutá kla udza zləŋayni*, ka kwalaghutá dza'a mista da, laviŋ a ta nza-kway ka duhwala da wa. ²⁸ Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta baftá həga dagala katsi ní, had ta nzata ka mbədaftá mbsaka skwi dza'a zadinja tsi karaku ŋa nghanani ka mamu re had wa a tsedani prək ka kdinja tsa slna ya ra? ²⁹ Ka mantsa a tsi wu, ka laghani ka thaftá mndəra tsa həga ya ka kwal kdinja bafta katsi, inda gwal dza'a nghanavata ná, dza'a ghu6asay həñ. ³⁰ "Ngha ta na mndu na ta thaftá mndəra hga ka traptá kdinja," ka həñ dza'azlay. ³¹ Mantsa guli, ka ta kumay sana mgham ta vulu nda sana mgham katsi, had ta nzata karaku ka ndanapta ka dza'a laviŋərlaviŋ a wa a tsi ta guyata nda ghumani ta dza'a sagha guyata nda tsi nda mnduha dambu' hisamsak wu ra? Tsaw tsatsi, dambu' ghwan yeya ŋani ma mnduha. ³² Ka kə'a kə'a nghanapta laviŋta a tsi wu, ta ghunafghuna ta mndani da tsa sana mgham ya ta kul 6hadaghatá

* 14:27 Ngha ta Lukwa 9:23.

tsi ndusa, ɲa ɗawa tva dzrafta nda tsi. ³³ Mantsa tama, haɗ mndu dza'a laviɲtá nzata ka duhwala ɗa mataba ghuni, ka zliɲ a tsi ta inda skwihani wu,» ka Yesu sganaghata.

Slughul kul haɗ zɗaku mida

Mat 5:13, Mak 9:50

³⁴ «Wya zɗa slughul, ka nda kɗa zɗaku mida katsi, ndaw dza'a vrɛgланamta lu ta zɗakwani na? ³⁵ Zɗɔgla a ɲa pghafta ta vwah ɗɛr ɲa rgwa wu, dza'a pghidiɲpgha lu ta haɗik. Ka mamu mndu nda slɛmɛɲa snay, ka sna tsi,» ka'a.

15

Slafta sana mndu ta tuwakani nda zaɗa

Mat 18:12-14

¹ Ma sana fitik, ka gavadaghata gwal ta tska dzumna da sna gwada da Yesu. ² Mbaɗa la Farisa nda gwal tagha zlahu ka rurunwaku. «Niɲna na mndu na ta ghɛɲani ka gra gwal dmaku, wana ta za skwi kawadaga nda hɛɲ,» ka hɛɲ. ³ Ka mnɛ Yesu ɲa taɲ nda mahdihdi hdi: ⁴ «Waya mataba ghuni, ka ɗɛrmɛk tuwakhani, ka zaɗavaghuta ya turtuk mataba taɲ, dza'a kwal kul zlanavatá tsa pɗakuha taɲ tɛmbaymbsak tɛmbay mida ya ma mtak, ka laghwi da zba tsa turtuk ta zwaɗuta ya, ha ka nghanɲani na? ⁵ Manda nghanɲani, ka rfu tsi ta rfu, ka tsukwaftá tsi ta badzagani. ⁶ Manda vraktani dzagha, ka haganɲá tsi ta grahani nda slɛvdahani. «Sawa ka rfa mu ta rfu, wana nda ngha yu ta tuwaka ɗa si ta zwaɗuta kay,» ka'a nda hɛɲ. ⁷ Ka yu ta mnaghunata ná, dza'a malaghumala rfu ta luwa ta ghɛɲa mnda dmaku turtuk ta mbɛɗanaftá nzakwani, ka ɲa tɗukwa mnduha tɛmbaymbsak tɛmbay mida ta kwalaghutá mbɛɗanaftá nzakwa taɲ,» ka'a.

Slafta sana marakw ta kwabani si ta zwaɗuta

⁸ «Ari wati marakw ya, ta mutsaftá suley ghwan, ka zwaɗugudunustá suley turtuk matabani, dza'a kwal kul tsamtá vu ma pitirla, ka tsukwa hɛga ka psay ɗasuwa ha ka nghanɲani na? ⁹ Manda nghanɲani, ɲa haganɲani ta magrahani nda slɛvdahani. «Sawa, rfama ta rfu, wana nda ngha yu

ta suley ɗa si ta zwaɗuta kay, ka'a.» ¹⁰ Ka yu ta mnaghunata ná, dza'a malaghumala rfu da duhwalha Lazglafta ta ghɛɲa mnda dmaku turtuk ta mbɛɗanaftá nzakwani,» ka'a.

Dukwafta dani ta zwanani si ta zwaɗuta

¹¹ Wya ka'a guli: «Mamu sana mndu his zwanani. ¹² «Ari da! Vlihavla ta ɲaɗa ma skwa za hɛga má dza'a yu mutsay,» ka sagɛɲ nda dani. Aray, ka da taɲ. Ka dganaptá tsi ta gadghɛlani ta hɛɲ. ¹³ Tsɛɓakw fitik tahula tsa, ka dzawiɲtá tsa sagɛɲ ya ta ɲani demdem, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta sana haɗik di'ɲ. Hada, ka ɓadziɲtá tsi ta skwani ma maga sli'iɲsli'iɲ. ¹⁴ Manda kuɗuta tsa skwani ya demdem, ka slatá maya ta tsa haɗik ya. Lay, ta haɗ skwi dekdɛk da tsi wa. ¹⁵ Ka laghu tsi vzatá ghɛɲani ɲa maga slna ga sana mndu ma tsa haɗik ya. Ka ghunaghatá tsa mndu ya da ngha ghuvazuha ma vwahani. ¹⁶ Ka dzɛ maya. Ta kumay si má ta za tsa skwa zaya ghuvazuha ya, lay haɗ mndu ta vɛɲta wa. ¹⁷ Ka zraftá tsi ta ndanu: «Kidaghi gwal ta ksa slna ga da ɗa, ta za skwi ka haslay, wana i'i hadna ta mtaku da maya! ¹⁸ Dza'a vru yu da da ɗa. Vradaghata ɗa ya, da! maganamaga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku guli, ¹⁹ rgla a yu ka hgay ka zwanɛ gha wu, fafa ta i'i manda mndu tekwa mataba gwal magaghatá slna,» ka yu dza'azlay nda tsi, ka'a. ²⁰ Ka sli'aftá tsi ka vraghuta da dani.

«Ta ghwa a ka ɓhadaghata dzagha wu, ka nghanɲá dani. Ka ksafɲá tsi ta dani ka hidahida, ka sli'aftá tsi nda hwaya, ka lagha tsi habwa' tida, ka brusay. ²¹ «Ari Da! maganamaga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku ta kagha guli, rgla a yu ka hgɛgɛlta ka zwanɛ gha wu,» ka tsa zwanɛ ya nda tsi. ²² «Klagapwa kla misimmisim ta tsa lɛgɛt ɗina katakata ya, ka suɗanavata kuni, fanaf kuni ta halagar ta dzvu, suɗanam kuni ta ɓaɓah ma sɛla. ²³ Ksagaghawaksa ta mamakwa sla nda uwasla, ka hnata kuni, ka za mu, ka rfa mu ta rfu. ²⁴ Nana zwanɛ ɗa wana tsi na ná, manda skwi si nda mta, wana vrakta nda hafu, si nda zaɗa ka nghavatá tsi,» ka dani nda kwalvahani. Ka zraftá hɛɲ ta rfu.

²⁵ «Tsaw ma vwah zumala tsa mndu ya ta tsa fitik ya. Ta vraktá tsa zumali ya dzagha, laghani ndusa nda hëga, ka snantá tsi ta ghudzaga dewdew nda skalu ga tan. ²⁶ Ka hganťá tsi ta sani ma kwalva tan, ka dawanta da tsi ta skwi ta magaku. ²⁷ «Zwanama gha ya ta vrakta, ka dzatá da gha ta mamakwa sla nda uwasla, kabga nghanťani ta dughwana,» ka tsa kwalva ya nda tsi. ²⁸ Ka basaftá tsi ta nđuf, ka kwalaghutá dza'a da hëga. Ka sabë dani gatay na lamani da hëga. ²⁹ «Má kidagha vakwa dá na ta magaghatá slna, ta kwalaghu a yu dekdek ta snatá skwi ta mnihata ka wa. Ta ksaf a ka ta dër biza biza gu ka vlihata na hnata dá, ka rfay ni ta rfu nda graha dá wa. ³⁰ Na vrakta zwanama gha ya ta zadanatá gadghala gha na gwal ta hliri ná, nani ta hna yu ta mamakwa sla nda uwasla ka ka,» ka'a nda dani. ³¹ «Sagən, kawadaga kagha nda i'i inda fitik. Inda skwa dá ná, na gha ya. ³² Nda ra ka magatá skwa skalu, ka rfay mu ta rfu. Nana zwanama gha wana tsi na ná, si nda mta, ka vraktá tsi nda hafu. Si nda zada, ka nghavatá tsi,» ka dani nda tsi.

16

Njorma kwalva

¹ Ka Yesu nda duhwalhani guli mantse: «Mamu sana mnda gadghal ta hlaftá huzlani ka pghanamtá sana mndu ma dzvu na nghanata. Ka lagha lu da mnanata kazlay: Wa'a tsa mndu ya ta badza huzla gha kə'a. ² Ka hganťá tsi. Ka'a nda tsi mantse: «Waka ka ta magay ka lu ta snə yu ya na? Mnihamna kaka ta maga slna gha. Ndanana na, nzəglanaghata a ka ta ghəna huzla dá wa,» ka'a nda tsi. ³ Ka tsa mndu si ma dzvani tsa huzlaha ya mantse: «Waka yu dza'a magay tama? Wana hlaghuhla danahəga dá ta inda huzlaha ma dzva dá? Ka la yu da hva ka yu, had mbrakwa dá wu. Ka la yu da gatá skwi ka yu, dza'a ksay ta i'i ka hula. ⁴ Ala, nda sna yu ta skwi dza'a yu magay dza'a kəl mnduha ka tsu'aftá i'i ghzlədsrə lu dazlay,» ka'a. ⁵ Tahula tsa tama ka hgaftá tsi ta gwal nda huzla danahəgani da hən. «Kidaghi skwi ta dza'a ka vlay na danahəga dá na?» ka'a

nda tanťana mndu. ⁶ «Garwa rđi dər mək ya,» ka'a nda tsi. «Klafkla ta delewera gha, nzanza misimmisim ka vindafta ka ta hutafmbsak,» ka'a nda tsi. ⁷ «Ki da kagha, ta kidaghi na gha na vlay?» ka'a nda sani guli. «Buhwa hya dər mək ya,» ka'a nda tsi. «Klafkla ta delewera gha, vindafvinda ta Tghasmbsak,» ka'a nda tsi. ⁸ Hwidhwida na mndu na, ka tsa danahəga ya ka ghuba tsa ghwadaka mndu ya. Tsaw mal hidata mnduha ma na ghəna hadik na nzakwa tan mataba tan, ka zwana tsuwadak,» ka'a.

Lavin a mndu ta gwaftá danahəga his wa

⁹ «Ka i'i ta mnaghunata na: Hlawa na ghwadaka skwa gadghal ta na ghəna hadik na, ka kasa kuni ta gra nda tsi. Badu kdaghutani da kaghuni ya, na tsu'ay Lazglafta ta kaghuni ma həgani na kdekeden. ¹⁰ Ka nda sna mndu ta nanatá skwi kwitikw, nda sna guli ta nanatá skwi dagala. Ka sna a mndu ta nanatá skwi kwitikw wu kati, sna a guli ta nanatá skwi dagala wa. ¹¹ Ka lavin a kuni ta nanatá ghwadaka skwa gadghala na ghəna hadik na wu kati, wa dza'a mnay kazlay: Zlgha ta vərda skwa gadghal kə'a? ¹² Ka lavin a kuni ta nanatá skwa gadghal wu ní, wa dza'a vlaghatá vərda na gha ma skwi tama.

¹³ «Lavin a kwalva turtuk ta ga kwalva danahəga his wa. Nda husanta sani turtuk, nda dvutani ta sani. Ka mantse a tsi wu, dza'a ndi'anava ndi'a ta vgha ta sani, na husanta tsa sani ya. Lavin a kuni ta nzakway ka kwalva Lazglafta kuni guli na, ka kwalva tse di kuni guli wa,» ka Yesu.

Nzakwa la Farisa nda guma Lazglafta Mat 11:12-13, 5:31-32, Mak 10:11-12

¹⁴ Ka ghubasu la Farisa ta sna inda tsa gwada ya ta Yesu, kabga dvudva hahən ta tse di. ¹⁵ Ka Yesu nda hən mantse: «Ka tdukwa mndu anni ka kaghuni ta mara ghəna ghuni ta kəma mnduha. Tsaw nda sna Lazglafta ta nđufa ghuni. Tsa skwi ta ghubu mnduha nda ghuba ya ná, ka manzakdaway nzakwani ta wa ira Lazglafta.

¹⁶ «Daga ghalya ta zraftá lu ta mna gwada ta ghəna skwi vindaf lu ma deftera zaha Musa, nda ya ma deftera anabiha, ha ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana mnda

maga Batem. Ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga batem tama, ka zlraftá lu ta mna gwada ta ghəŋa Lfida Gwada ta ga mghama Lazglafta, ka zlu'u mnduha ta vgha ŋa lami. ¹⁷ Tsaw mal ndəkweɗata hərduta luwa nda hadik ka dədavaghuta thatá skwi turtuk ma zlahu,» ka'a.

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw

¹⁸ «Mndu ta ghzliŋtá markwa taŋ ka klaftá sani ná, hliri ta hlu tsa mndu ya. Mndu ta klaftá marakw ghzliŋ zə'ala taŋ guli ná, hliri ta hlu tsa mndu ya,» ka'a.

I sana mnda gadghəl nda Lazar

¹⁹ «Mamu sana mndu ghalya ka gadghəl, lgut kulefedfeda nda bla dzvani ta sudə tsi ta vgha. Inda fitik, skwi zdazda ta zə lu ga taŋ. ²⁰ Mamu sana mndu guli Lazar hgani, ka pɗu, ka lku vghani dze'dze', ta zi'aku, ta hani ta watgha ga tsa mnda gadghəl ya. ²¹ Ta kumay si ta baghaftani nda wiwisa dafa ta rkata ma vlə zay tsa mnda gadghəl ya, sew mutsaf a wa. Ama kriha yeya katək ta sli'adaghata da ni'a tsa lkuhani ya. ²² Ka mtuta tsa mndu ka pɗu ya, ka tsukwaghatá duhwalha Lazglafta fata tavata Abraham. Ka mtutá tsa mnda gadghəl ya guli, ka padamtá lu. ²³ Ka ghuyə tsi ta danwa katakata ma vla nzakwa gwal nda rwa. Kə'a kə'a klanťá ghəŋ ná, ka nghanťá tsi ta Abraham di'ŋ kawadaga nda Lazar. ²⁴ «Da da Abraham! Tawatá hidahida ta i'i! Ghunafghuna ta Lazar ka tsughumamta tsi ta ndəfiŋa dzvani ma imi, ka didifta tsi ta ghanik ləŋləŋləŋ, kabga ta ghuya danwa yu katakata ma na vu na,» ka'a dzatá lawlaw. ²⁵ Ka Abraham nda tsi mantsa: «Sagəŋ! Havaphava ka za mghama gha si ta zə ka ma nzakwa gha nda iri ta ghəŋa hadik, ta ghuyə Lazar ta danwani ya. Ndana tama nda lba ŋudufa tsatsi, ta ghuyə kagha ta danwa gha. ²⁶ Zlanha lu ta tsa, mamu mghama gudzuvrūŋ ta dgamata. Dər má ta kumay mnduha ta sli'afta hadna da aŋni ŋa dza'a da kaghuni ná, laviŋ a həŋ wa. Laviŋ a lu ta tsughwadagapta da kaghuni ka sagha da aŋni guli wu,» ka'a. ²⁷ «Ka si mantsa tsi, wya dzvu, ghunatá Lazar da la ga da da, ²⁸ kabga ta mamu zwanama da hutaf. Ka dza'a tsi da snanamťá həŋ, da

sagha hahəŋ guli da ghuya danwa ma na vla ghuya danwa na,» ka tsa mnda gadghəl ya. ²⁹ «Mamu vindatá deftera zlahu Musa nda vindatá gwada la anabiha da zwanama gha, ka snasna həŋ,» ka Abraham nda tsi. ³⁰ «Slaghwa a tsaya da da Abraham wu, ka sli'af hadna mndu da gwal nda rwa, ka lagha slanaghatá həŋ ka tsi ná, hadahada həŋ dza'a mbədanafťá nzakwa taŋ,» ka tsa mnda gadghəl ya. ³¹ «Ka va a həŋ ta sna tsa zlahu Musa nda tsa gwadaha la anabi ya wu katsi, dər ki sli'afta mndu da gwal nda rwa ka lagha slanaghatá həŋ, had fitik dza'a snata həŋ wu, ka Abraham nda tsi,» ka'a.

17

Hidaku vla Yesu

Mat 18:6-7,21-22, Mak 9:42

¹ Ka Yesu nda duhwalhani tama mantsa: «Nda nza tkwe' ka nzakwa skwiha dza'a dziŋtá mnduha ka tuthun. Ama danwani ma mndu ta zləmbiŋťá sani. ² Ta dran ya ma hbanam lu ta buna ma lwi ka vzaghata da drəf, ka vzamtani ta sanlaha nda hta da dmaku. ³ Nghawa ghəŋa ghuni!

«Ka gaga zwanama gha ta dmaku, mnanaŋmna dar. Ka mbədanaf mbəda tsi ta nzakwani, planapla ta dmakwani. ⁴ Ka dər ndəfəŋ səla gaghata tsi ta dmaku ta fitika turtuk ka va sagha tsi mnaghanťa kazlay: Bgadaya kə'a, plinispla,» ka'a.

Gwadata zlghay nda ŋuduf

⁵ Ka gwal ghunay nda Mgham Yesu mantsa: «Sganŋagha zlghay nda ŋuduf,» ka həŋ. ⁶ Ka Yesu tsu'anafťá wani ta həŋ mantsa: «Ka mamu zlghay nda ŋudufa ghuni taɓta hya kramasa katsi, dza'a mnay kuni ŋa ya babala ya kazlay: Tɗaftda ta vgha gha ka dza'a ka vzamtá vgha ma drəf kə'a, ŋa snaghunatani.»

Vərda kwalva

⁷ «Ka mamu ya mataba ghuni ta hvanatahva ta mndu, ka ta nghanatá rini a tsi, na gi nghanťa tsa mndu ya ta saghani ma vwah ná, «sawi misimmisim da za skwa zay» ka'a dza'azlay nda tsi ra? ⁸ Skwi dza'a tsi mnay ná, «diha skwa zay, ka mbəɗapta ka ta lgut ŋa vla skwi ŋa da, ta zə yu. Tahula tsa, ŋa zay gha ta ŋa gha

kə'a." ⁹ Dza'a rfay ta tsa kwalva ya kabga magatani ta tsa skwi mnana tsi ya ra?

¹⁰ «Mantsa ya kaghuni guli, ka magamaga kuni ta skwi mnaghuna Lazglafta ɲa magay katsi, "nu hayhaya kwalva ma aɲni 6a, skwi ya laviɲ ɲni ta magata maga ɲni, ka kuni mnay,"» ka'a.

Mbanafta Yesu ta sana mndu ksu rda mndu

¹¹ Ta dza'a Yesu da luwa Ursalima, ka labə tsi ma takataka hadika Samari nda Galili. ¹² Tata lamə nda la Yesu da sana luwa, ka sagha gwal ghwan hlu rda mndu ta həɲ guyaku nda tsi. Ka nzagaghatá həɲ kətsau'. ¹³ «Mgham Yesu, tawatá hidahida ta aɲni,» ka həɲ kapaɲtá lwi. ¹⁴ Na gi pghafta irani ta həɲ, «lawa la maranaɲtá vgha ghuni ta mnda dra skwi ɲa Lazglafta,» ka'a nda həɲ. Tata mbaɲa həɲ ka dza'a, gi kləwəɲ nda mbamba həɲ. ¹⁵ Na gi nghanɲá sani turtuk mataba taɲ ta tsa mbatani ya, ka vraktá tsi nda zləzlva Lazglafta nda lwi dagala dagala, ¹⁶ ka lagha tsi zləmbatá ma ghuva Yesu, ka rfay. Tsaw mnda la Samari tsa mndu ya. ¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Ghwan a həɲ ta mbambafta kay ra? Ga tsaha təmbay ya katək na? ¹⁸ Nana mndu ka matbay na yeya kwenkwen ta vragaghata da rfanaghatá Lazglafta ra?» ka Yesu ta ghəɲani. ¹⁹ «Sli'afslí'a gha ka dza'a ka, zlg hay nda ɲudufa gha ta mbaghafta,» ka Yesu nda tsi.

Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta

Mat 24:23-28,37-41

²⁰ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Yawu dza'a sagha fitika ga mghama Lazglafta na?» ka həɲ. Ka'a nda həɲ mantsa: «Ghur a dza'a nghanɲa lu ta sagha ga mghama Lazglafta wa,» ka'a. ²¹ «Had lu dza'a mnay kazlay: A! "Wana tsi," a! "Wa'a tsi" kə'a wa. Dina ka snaɲta ghuni kazlay: Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta kə'a,» ka Yesu nda həɲ.

Fitik dza'a sagha Zwanja mndu

²² Ka'a nda duhwalhani guli mantsa: «Dza'a saghasa fitik ɲa kumaɲta ghuni ta nghanɲtá fitika Zwanja mndu dər turtuk səla

tsi, nghanɲa a kuni wa. ²³ Ka lu dza'azlay nda kaghuni na: "A! Wa a hada a," "a! Wana hadna," yaha kuni da dza'a, yaha kuni da slaslamaku. ²⁴ Manda ɲaslakwa wuda luwa ta sli'afta ta sana slərpu ka labə da sana vli ya ná, mantsa ya dza'a sagha Zwanja mndu baɲu ɲani fitik. ²⁵ Ma kdə tsaya, dza'a ghuyapə ghuya ta ɲaɲwa katakata ɲa vziɲta na mnduha ta na fitik na. ²⁶ Tsa skwi ta maguta ma fitika Nuhu* ya ná, mantsa ya dza'a magakwa tsi ma fitika Zwanja mndu guli. ²⁷ Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka hla mi'i, ka vla kwagha taɲ ɲa zə'al, ha ka sagha fitik kəl Nuhu ka lami da kwambalu, ka sagha imi vlundud zaɲanata həɲ. ²⁸ Ka guram nda skwi ta magata ta fitika Ludu dza'a magakwa tsi. Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka sakway, ka dzawapta, ka ɲabəy, ka babay, ²⁹ vagim baɲu saghwa Ludu ma Suduma† ya, ka zlagatá drəfa vu zaɲanata həɲ tendərzlele'. ³⁰ Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi baɲu tsa fitik dza'a zlagapta Zwanja mndu ya.

³¹ «Baɲu tsaya, ka ta nzaku mndu ta dədəmatá ghəɲa həga, dər ma mamu huzlani ma huɲa həga, yaha tsi da saha da hlay, ka hwayaghuta tsi. Mantsa mndu ma vwah guli, yaha vru dzaghani. ³² Havakwa markwa Ludu‡ 6a! ³³ Mndu ta kuma mbanaftá hafani ka ghəɲani ná, dza'a zaɲɲzadə. Ama mndu ya ta zaɲɲtá hafani dza'a mutsafmutsa. ³⁴ Ka yu ta mnaghunata ná, ma tsa rvidik ya, gwal his ta hani ta ghzləɲa turtuk, ɲa klaghutá sani, ka zlanavatá sani. ³⁵ Mi'aha his ta hu'u ka skwa turtuk, ɲa klaghutá sani ka zlanavatá sani. ³⁶ [Mnduha his ma vwah, ɲa klaghutá sani ka zlanavatá sani,]» ka'a nda həɲ. ³⁷ Ka duhwalhani nda tsi mantsa: «Ga dza'a magakwa tsa skwiha ya ní Mghama ɲa?» ka həɲ. «Ka ga mbla skwi ya ná, hada ta tska gugzlum ta vgha,» ka'a nda həɲ.

18

Sana ghwadaka mnda tsa guma

¹ Ka mnə Yesu ta mahdihdi ɲa taɲ, ɲa gɲavata taɲ nda maga du'a, yaha malandugwa taɲ da rwaku, da zlanatá həɲ. ² Ka'a

* 17:26 Ngha ta Zlrafta 6:5-12 nda 7:6-23. † 17:29 Ngha ta Lukwa 10:12. ‡ 17:32 Ngha ta Zlrafta 19:26.

mantsa: «Mamu sana mnda tsa guma ma sana luwa kul zləŋa Lazglafta, haď ghuyani nda mnda səla wa. ³ Mamu sana markwa wadgu ma va tsa luwa ya guli, ta va gdata ta lagha da mnay ɲani kazlay: Dgaŋna guma mataba ɲni nda ghuma da, ka'a tazlay. ⁴ Nda kda fitika kwalaghutani ta tsanata tsa gumani ya. Tahula tsa, ka'a ma ghəŋani mantsa: "Dər ma zləŋa a yu ta Lazglafta wu, haď ghuya da nda mnda səla guli wu, ⁵ tsaw wana na wadgu na ta ghuya i'i, dər tsanata da ta na gumani na, yaha da gdata ta sagha da ghuya ghəŋa da,"» ka'a. ⁶ «Fawa sləməŋ ka sna kuni ta skwi mnə tsa ghwadaka mnda tsa guma ya 6a! ⁷ Lazglafta yeya dza'a kwal kul maganata zdaku ta mnduhani ta wahu da tsi gifitik nda rvidik tani ɲa gərda həŋ rki na? ⁸ Ka i'i ta mnaghunata, dza'a gi maganamaga ta zdaku ta həŋ gi hadahada. Nziya nza tsi, badu vragata dza'a vragata Zwaŋa mndu ni, dza'a slanaghasla ta gwal ta zlglafta nda ɲuduf rki na?»

Mnda la Farisa nda sana mnda tska dzumna

⁹ Ka mnə Yesu ta sana mahdihdi guli kabga sanlaha ta ngha ghəŋa taŋ ka gwal tdukwa ta kəma Lazglafta ka ghuḅasa sanlaha. ¹⁰ Ka'a mantsa: «Mamu sana mnduha his ta ɲladafta da həga Lazglafta da maga du'a. La Farisa sani, mnda tska dzumna sani. ¹¹ Ka sladatá tsa la Farisa ya ka maga du'a ma ghəŋani. Ka'a mantsa: "Ari Lazglafta, ta rfay yu ta kagha, kabga nza a i'i manda sanlaha ma mnduha, gwal ghali, ka ghwadək mnduha, nda gwal hliri wa. Nza a yu manda ya mnda tska dzumna ya wa. ¹² Fitik his ta fata yu ka suma ma luma, ta vlay yu ta skwi turtuk ɲa gha ma skwiha da ghwaŋ kə'a." ¹³ Na tsa mnda tska dzumna ya kay ka nzagaghata kətsau', walaŋ a ta kapaŋta ghəŋ nda ta luwa wa. Mbada kə'a ka wuslikay dzvu, ka dza ghuya. Ka'a mantsa: "Ari Lazglafta, tawa ta hidahida ta i'i ta nzakway ka mnda dmaku na," ka'a. ¹⁴ Ka i'i ta mnaghunata, ta lagha tsa mndu ya dzaghani, nda dzra ɲani nda Lazglafta. Mantsa a nzakwa ɲa tsa la Farisa ya wa. Nzakwani ná, dər wa

ta kapaŋta ghəŋani, dza'a gwitsaganag-witsa lu. Ka hananahana mndu ta ghəŋani, dza'a kapaŋta lu,» ka'a.

Na gwal ta gara vgha nda zwani, ga mghama Lazglafta

Mat 19:13-15, Mak 10:13-15

¹⁵ Mbada mnduha ka va hlaktá zwani kwitikw kwitikw da Yesu ɲa tfaŋaghatani ta wi ta həŋ guli, Na nghanəta duhwalhani ta tsa hladaghatá zwani ya, ka ghzlə həŋ ta həŋ. ¹⁶ Ka hgantá Yesu ta həŋ, ka'a mantsa: «Zlaŋwazla ta zwani ka sagha həŋ da i'i! Ma pyə kuni ta həŋ. Nda nza ga mghama Lazglafta ka ɲa gwal ta gara vgha nda həŋ. ¹⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər wa ta kwal kul tsu'aftá ga mghama Lazglafta manda zwaŋ kwitikw ná, haď dza'a walaŋta lami dida dekdek wu,» ka'a.

Sana mnda gadghəl

Mat 19:16-30, Mak 10:17-31

¹⁸ Ka dawantá sana mghama la Yahuda da Yesu ka'a mantsa: «Ŋərma mgham, nu da a yu magay ka da mutsafta yu ta hafu ɲa kdekeden na?» ka'a.

¹⁹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu ta kəl ka hga i'i ka ɲərma na? Lazglafta turtukwani ɲərma. ²⁰ Nda sna ka, ka zlahu ta mnay: "Ma hlu ka tiri, ma dza ka ta mndu, ma ghali ka ta ghali, ma tsanava ka ta gwada ta mndu, vlatá glaku ɲa i da gha nda ma gha*, kə'a,"» ka Yesu nda tsi. ²¹ «A! Sna a i'i ta tsaha ya daga ma ga zwaŋa da ra,» ka'a. ²² Na snaŋta Yesu ta tsaya, ka'a mantsa: «Turtuk skwi ta pəgədaghawta. La dzawinťá skwiha gha, ka daganafuta ka ta tsedani ta la ka pəfu, dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa, ka vrakta ka, ka dza'a ka mista da,» ka'a. ²³ Na snaŋtani ta tsa gwada ya, su'anak kumani kabga gadghəl ya katakata.

²⁴ Nghanata Yesu ta tsa su'anaka ta ɲudufani ya, ka'a mantsa: «E! Nda bla ka lama gadghəl da ga mghama Lazglafta. ²⁵ Ta draŋ lama ɲalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁶ «Ka si mantsa tsi, waya dza'a mbafta 6a?» ka tsa gwal ta sna skwi

* 18:20 Ngha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta Zlahu 5:16-20.

ta mnə tsi ya. ²⁷ «Tsa skwi nda bla nzakwani da mnda səla ya ná, bla a da Lazglafta wu,» ka Yesu zlganaftawa taŋ. ²⁸ Ka Piyer mantsa: «A'a! Wana aŋni ta zlanťá inda skwa ŋni, ka dza'a mista gha,» ka'a. ²⁹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlanťzla mndu kabga ga mghama Lazglafta, ta hgani, ka markwa taŋ a tsi, ka zwanamani a tsi, ka i dani nda mani a tsi, ka zwanani a tsi, ³⁰ dza'a kwal kul mutsaftá skwi dagala ma na zamana na, ŋa mutsaftani ta hafu ŋa kdekedzer dazlay wu,» ka'a.

Mnəgalta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 20:17-19, Mak 10:32-34

³¹ Ka hğadaghatá Yesu ta duhwalhani ghwanpďə his da tsi, ka'a nda həŋ mantsa: «Wana mu ta dza'a da Ursalima hada dza'a kďafta skwi vindaf la anabi ta ghəŋa Zwanja mndu. ³² Dza'a vlanťvla lu ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, ŋa gagay taŋ, ŋa rarazay taŋ, ŋa tafay taŋ ta sərďək tida. ³³ Tahula sləvapta taŋ nda krupi, ŋa dzata. Ta mahkəna fitik, ŋa sli'agaptani.» ³⁴ Sna a duhwalhani ta tsa skwi ta mnə tsi ya wa. Gwada nda difa ya ta snə hahəŋ, sna a həŋ ta klatá ghəŋani wa.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda ghulpa

Mat 20:29-34, Mak 10:46-52

³⁵ Ndusadaghata Yesu tavata luwa Yeriku, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ta gatá skwi. ³⁶ Snanťani ta dəmgə ta sli'adaghatá, ka đawanťá tsi ta skwi ta magaku. ³⁷ Ka mnanatá lu kazlay, Yesu mnda la Nazaret ya ta labə kə'a. ³⁸ Ka'a mantsa: «Yesu zwanja Dawuda, tawatá hidahida ta i'i,» ka'a dzatá lawlaw. ³⁹ Lagha tsa gwal ta kəma ya ka davay, ka mbəl ŋa hanaftá wi. «Zwanja Dawuda, tawatá hidahida ta i'i!» ka'a sganaghatá lwi dagala dagala. ⁴⁰ Ka sladavatá Yesu. «Klakwakla,» ka'a mnanatá mnduha. Manda gavadanaghata, ⁴¹ «nu ta kumə ka ta magaghata đə na?» ka Yesu đawanťa da tsi. «Maləma đə, ka nghəglanťa yu ta vli,» ka'a nda tsi. ⁴² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nghəglanťa gha, zlgahay nda ŋudufa gha ta mbaghafta,» ka Yesu nda

tsi. ⁴³ Gi hadahada, nzuwidďf irani, ka sli'aftá tsi ka dza'a mista Yesu nda zləzlvə Lazglafta. Inda mndu ta nghanťa ka zləzlvu tsi ta Lazglafta.

19

I Yesu nda Zakayus

¹ Ka bhadamtá Yesu da luwa Yeriku, ka labə nda mida. ² Mamu sana mndu ta hgə lu ka Zakayus, mali ta ghəŋa gwal tska dzumna, gadghəl ya guli. ³ Ka zbə tsi ta tva gmata nda Yesu, ka wa tsi ya. Tsaw laviŋ a ta nghanťa wa. Ka dekweri nzakwani tskutska mnduha guli ⁴ Ka hwayaghatá tsi nda ta kəma, ka ŋladafta ta sana fwa babala, ŋa nghanťa Yesu ta labə nda ta tsa tvi ya. ⁵ Manda bhadaghata Yesu da tsa vli ya, ka kapanťá tsi ta ghəŋ, ka nghanđafta. Ka'a mantsa: «Zakayus, sasa gha misimmisim da ghuni ta dza'a yu gita,» ka'a. ⁶ Ka gi saha Zakayus, ka laghu həŋ da taŋ, ka tsu'aftá tsi ta Yesu nda rfu. ⁷ Nghanťa mnduha ta tsaya, mbada həŋ ka ruruŋwaku. «Wa a laghwa tsa mndu ya da mnda dmaku,» ka həŋ. ⁸ Ka sladata Zakayus, ka'a nda Mgham Yesu mantsa: «Sna bə Mghama đə! Dza'a daganafťá sləbhwa gadghəla đə yu ta la ka pďu. Ka mamu mndu si hulğudunus yu ta skwani, fwaď səla dza'a planamta yu ta va tsa skwani ya guli,» ka'a. ⁹ Ka Yesu mantsa: «Samsa mbaku da na həga na gita, kabga zivra Abraham tsatsi guli. ¹⁰ Tsaya ná, sa psa gwal nda zadə ŋa mbambanaftá həŋ Zwanja mndu,» ka'a.

Kwalvaha hkən

Mat 25:14-30

¹¹ Tata snaysnay həŋ ta tsa skwi ya, ka sganaghatá Yesu ta mahdihi kabga ndu-sanavatani ta luwa Ursalima. Guli ná, zlah gi dza'a zlagapzłaga ga mgham Lazglafta, ka mnduha ta ndanay. ¹² Wya tsa skwi ta mnə tsi ya: «Mamu sana mndu ka katsala mndəra taŋ ta laghwi ta sana hadik di'ŋ, ŋa famta ka mgham, kada vrakta tsi. ¹³ Ma kďə tsi kada laghwi, ka haga'atá tsi ta gwal ksanatá slna ghwanťa ka daganafťá tseda dasu* pal pal pal ta həŋ. «Ka tsakala kuni ta tsakala nda tsi ta vraktá yu,» ka'a nda həŋ. ¹⁴ Tsa mndu ya ná, ta husanťhusa ta

* **19:13** Tseda vagha mndu turtuk turtuk ya.

tša mnduha ta tša hadik ya. Ka ghunaftá hən ta mnduha ta hulani kazlay: Va a ɲni ta gayni ta mgham ta ghəŋa aɲni wu kə'a. ¹⁵ Kulam nda tša, ka famtá lu ma mgham, ka vraktá tsi ta hadikani. Ka hagaktá tsi ta tša gwal daganaf tsi ta tšedi ya, ɲa dawanɲa da hən ta skwi mutsanagha hən. ¹⁶ Ka lagha sani taɲtaɲ. Ka'a mantsa: "Mghama da! Ghwan mutsanaghata yu ta ghəŋa tša vliha ka ya kay," ka'a nda tsi. ¹⁷ "Dina tša, vərda kwalva ka. Fitika tša nzata gha ka vərda mndu ma skwi ki'a ya, ka ɲumna ta ghəŋa luwaha ghwan ta famta yu ta kagha," ka tša mgham ya nda tsi. ¹⁸ Ka lagha mahis. "Mghama da! Hutaf mutsanaghata yu ta ghəŋa tša vliha ka ya kay," ka'a nda tsi. ¹⁹ "Kagha guli, ka ɲumna ta ghəŋa luwaha hutaf ta fanaghata yu ta kagha, ka'a." ²⁰ Ka sagha sani. Ka'a mantsa: "Mghama da! A'a tšeda dasa gha. Ma lgut si mbsamta yu. ²¹ Zlənafzləŋa yu ta kagha, nda bla gwada ta kagha, ta klay ka ta skwi kul fata ka, ta tskay ka ta skwi ta vwah ya kul sləgaftá ka," ka'a nda tsi. ²² "Ghwadaka kwalva ka. Ta gwada gha ta tsaghaghata yu ta guma. Nda sna kagha kazlay: Nda bla gwada ta i'i, ta klay yu ta skwi kul fata yu, ta tskay yu ta skwi ta vwah kul sləgaftá yu kə'a a tša wa. ²³ Kabgawu kwal ka kul famta ta tša tšeda da ya ma baɲki? Ma na vrakta da na ná, ma ɲa klagapta da nda zwan ta ghəŋani?" ²⁴ Ka mgham nda tša gwal hada ya mantsa: "Kləgədanaghwa tša tšeda dasu ya ka gwanaghata kuni ta tša ghwan ɲani ya," ka'a. ²⁵ Ka hən nda tsi mantsa: "A'a! Ghwan a ɲani tša mghama da wa!" ka hən nda tsi. ²⁶ "Ka i'i ta mnaghunata wa, ka mamu skwi da mndu katsi, ɲani ta sganaghata lu. Ala ka had skwi da mndu wu katsi, kləgədanaghutá va tša ki'atani ta fə tsi ta ghəŋ tida ya, ka'a zlghanaftawi ta hən. ²⁷ Tša hamata gwal kul kuma nzakwa da ka ga mgham ta ghəŋa taɲ ya, hlagaghawahla ta hən ka pslata kuni ta hən tawa ira da, ka'a nda hən," ka Yesu. ²⁸ Tahula mnata Yesu ta tša gwada ya, Ka sli'aftá tsi ka mbađa ta kəma taɲ ɲa dza'a da Ursalima.

Lama Yesu da luwa Ursalima
Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Yuh 12:12-19

²⁹ Manda ndusanavatani ta luwa Beslaze, nda luwa Betani ta nzakway ndusa nda ghwa Zaytuɲ ya, ka ghunaftá tsi ta duhwalhani his. Ka'a nda hən mantsa: ³⁰ «Lawala da na luwa ta kəma mu na. Bhadaghata ghuni ya, dza'a slanaghasla kuni ta zwan kdih ta hba, ta kul walaɲtá mndu ta lafi tida. Ka plata kuni ka klaktá kuni. ³¹ "Ka ɲaw ta pla kuni na?" ka mndu nda kaghuni ya, "Mgham ta psay"» ka kuni dazlay nda tsi, ka'a.

³² Ka laghu tša gwal ghunagha lu ya, ka slanaghatá hən manda va ya mnana Yesu ta hən. ³³ Tata playplay hən, «ɲaw kuni ta zwan kdih na?» ka tša gwal nda kdiha taɲ ya. ³⁴ «Mgham ta psay,» ka hən zlghanaftawi ta hən. ³⁵ Ka klanaktá hən ta tša zwan kdih ya ta Yesu. Ka pghaftá hən ta lgutha taɲ tida. Ka faftá Yesu tida. ³⁶ Ka gavu hən ya ná, ka zlazlatə mnduha ta lgutha taɲ ta tvi. ³⁷ Ndusadaghatani nda Ursalima, nda ta tša tvi ta saha nda tvə ghwa Zaytuɲ ya, mbađa inda tskata duhwalhani ka rfu, ka zlazlva Lazglafta nda lwi dagaladagala ta ghəŋa inda mazəmzəm ya nghan hən. ³⁸ «Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta Mgham ta sagha ma hgani. Zđaku ta luwa, glaku ɲa Lazglafta ta luwa nda gaftək,» ka hən. ³⁹ «Lma ta na duhwalha na ba, ka ləata hən,» ka sanlaha ma la Farisa ta lami da taba dəmga. ⁴⁰ «Ka i'i nda kaghuni wa, ka hafha hən ta wa taɲ ná, pala dza'a wahay,» ka'a nda hən.

Taway Yesu ta luwa Ursalima

⁴¹ Ndusadaghatani dekdek nda luwa, ka nghanavatá tsi, ka taw tsi ta taw ta ghəŋani. ⁴² Ka'a mantsa: «Ka má nda sna kagha Ursalima káka má da zba zđakwa gha gita! Ndana tama, zadaghaghazada nghəglanɲa a ka wa. ⁴³ Dza'a saghasa fitika ksaghaghata, ɲa dzəbafta ghumaha gha ka waghaftha, ka ɲamtá kagha hesl dər ndiga. ⁴⁴ ɲa zadaghata nda mnduha gha tani. Zlanata a hən ta nzugwatá pala ta ghəŋa sani wu, kabga tsatsafa a kagha ta tša fitika sagha Lazglafta da kata kagha ya wu,» ka'a.

Ghzlay Yesu ta gwal dzawa skwi ma həga Lazglafta
Mat 21:12-17, Mak 11:15-19, Yuh 2:13-22

⁴⁵ Ka lamə Yesu da həga Lazglafta, ka zraftá tsi ta ghzlagaptá gwal ta tsakala. ⁴⁶ Ka'a mantsa: «Vinda a ma deftera Lazglafta kazlay: Həga da ná, həga maga du'a ya kə'a ra? Na kaghuni ná, ka niŋta ka galigha la ghali†?» ka'a nda həŋ. ⁴⁷ Ka taghə Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta inda fitik. Mbađa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu, nda la mali ta ghəŋa mnduha ka psa dzatá Yesu. ⁴⁸ Ama sna a həŋ ta tvi ka həŋ dza'a 6hanavata wu, kabga dar fata mnduha ta vgha ka sna gwađani.

20

Wa ta vlanjtá tvi ta Yesu ŋa magay mantsa na?

Mat 21:23-27, Mak 11:27-33

¹ Ma sana fitik, ma tsa fitika tataghay Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta, ka mna Lfida Gwađa ya, ka sli'adaghatá la mali mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, nda la galata mndu slanaghata. ² Ka həŋ mantsa: «Mnaŋnamna, ka wa ta mnaghatá maga na skwiha na, ka wa ta vlaghatá mbrakwa magay?» ka həŋ nda tsi. ³ Ka Yesu mantsa: «Ka dawaghuna dawa i'i guli. ⁴ Lazglafta ta ghunagatá Yuhwana da maga batem re, ari mnduha a na? mnihawana mna,» ka'a nda həŋ. ⁵ Ka nzatá həŋ ka dZRəkay mataba taŋ. «“Ka Lazglafta ya ta ghunagata” ka mu, “nu kul zlglaftá kuni ta gwađani 6a,” ka'a dza'azlay nda amu. ⁶ “Ka mnduha ya” ka mu guli, dza'a zlrətsaku mu nda pala da inda mnduha ŋa pslatá amu, kabga nda sna inda taŋ kazlay: Anabi Yuhwana kə'a.» ⁷ «Sna a aŋni ka wa ta ghunagaghata wu,» ka həŋ nda tsi. ⁸ Ka Yesu mantsa: «Ahaa! I'i guli ná, had' yu ta mnaghunata ka wa ta vlihatá mbrakwa maga tsa skwiha ya wu,» ka'a nda həŋ.

Sana mnda vwaha inabi ta sisi

Mat 21:33-46, Mak 12:1-12

⁹ Tahula tsa, ka zraftá Yesu ta mna mahdihdi ŋa mnduha, ka'a mantsa: «Lagha sana mndu ka ŋađatá fuha inabi ma vwanani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi distaluwa ŋa nzdavata. ¹⁰ Magatá fitika daga yakwa fwa

inabi, ka ghunaftá tsa mndu ya ta kwalvani slanaghatá tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya, ŋa hlanaftá mayaka ŋani ma yakwa fu. Ka mbəđanató tsa gwal ta hva tsa vwah ya ta tsa kwalva ya nda dzə kul klanafata. ¹¹ Ka ghunglaftá tsi ta sana kwalvani, ka rəhaptá həŋ ta tsaya guli, ka rarazata, ka vrinjta kul klanafata. ¹² Ka ghungladaptá tsi ta mahkəna kwalvani, ka balanató həŋ ta tsaya guli ka vzidiŋta. ¹³ Ka dani ma tsa vwaha inabi ya mantsa: “Waka yu dza'a magay? dza'a ghuna zwanja da d'vu yu, yu. Tsatsi yeya dza'a vlə həŋ ta glaku ŋani,” ka'a. ¹⁴ Na ghur nghay tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya ta lagha tsa zwanj ya, gi ka həŋ mantsa: “Ya wana tsa mndu dza'a za həga ya tane, dzamadza, ka nzakwa na fuha inabi na ka ŋa mu,” ka həŋ. ¹⁵ Ka tsəhaghatá həŋ di'inj nda tsa vwaha inabi ya, ka dzata.» Ka Yesu mantsa: «Mantsa tama ní, nu dza'a maganata dani ma vwaha inabi ta həŋ? ¹⁶ Dza'a laghala slanaghatá tsa gwal ta hva tsa vwaha inabi ya, ka pslatá həŋ. ŋa klaftani ta tsa fwa inabi ya, ka fanamta ma dzvu ta sanlaha ma mnduha,» ka'a nda həŋ. «Had' tsaya dza'a magaku mantsa wu,» ka tsa mnduha ta sna gwađa Yesu ya hlaftawi.

¹⁷ Ka naghadamtá Yesu da kuma taŋ, ka'a mantsa: «Nu klatá ghəŋa tsa gwađa vindaf lu ma deftera Lazglafta kazlay:

Tsa pala wuđidiŋ gwal ta ba həga ya,

ta nuta ka palaka tughwa həga* kə'a ya?

¹⁸ Inda mndu dza'a nzeghwafata ta tsa pala ya, dza'a huru6u huru6a. Ka tsa pala ya ta dəđanaghatá tsa mndu ya katsi guli, dza'a hu'anap hu'a ŋərđək,» ka'a.

Nda ra ka pla dzumna ŋa mghama Ruma ra?

Mat 22:15-22, Mak 12:13-17

¹⁹ Ma va tsa fitik ya, ka zbə la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, ta tva ksafatá Yesu, kabga nda sna həŋ kazlay: Ta ghəŋa taŋ ta mna Yesu ta tsa mahdihdi ya kə'a, ama ka zləŋaftá həŋ ta mnduha.

† 19:46 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmiya 7:11. * 20:17 Ngha ta Zabura 118:22.

²⁰ Ka va ďakwats hən ta Yesu, ka ghu-nadaghatá hən ta sana mnduha ta nzak-way manda va ya nərma mnduha ya, da ďawa gwada da Yesu, ƚa ďakwatsa gwada da tsi, ƚa ksafra ka vlanťa ƚumna. ²¹ Ka ďawanťa hən da tsi: «Mghama ďa! Nda sna ƚni ta gwada ta gwadə ka, nda skwi ta taghə ka tďukwa nzakwani kə'a. Had ka ta gala mndu wu, tva nzaku kahwathwata manda ya ta kumə Lazglafta ta taghə ka,» ka hən. ²² «Mnaƚnamna, nda ra re ra a wa a ka play mu ta dzumna ƚa mgham Sezar na?» ka ga ƚni. ²³ Tsatsafta Yesu ta tsa madgwirmadgwira taƚ ya, ka'a nda hən mantsa: ²⁴ «Yahawa ka nghanata yu ta tsa kwaďu† ya. Fuwata wa nda hga wa na thaf lu tida na na?» ka'a. «ƚa mgham Sezar ya,» ka hən. ²⁵ «Ala plawa ƚa mgham Sezar ta ya ta nghanatá mgham Sezar. Plawa ƚa Lazglafta ta ya ta nghanatá Lazglafta,» ka'a. ²⁶ Trid traptra hən ta ksafra krughuvani ma skwi ya ta mnə tsi ta kəma mnduha. Tsa zlgħawani yeya ta vlanťa ndərmimay ta hən katək, ka nzatá hən faflara.

Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ra?

Mat 22:23-33, Mak 12:18-27

²⁷ Ka gavadaghatá sanlaha ma la Sadukiya guli tavatá Yesu. Tsa la Sadukiya ya gwal ta mnay kazlay: Had sli'agapta ma mtaku nda hafu wu kə'a ya. Ka ďawanťa hən da Yesu. ²⁸ «Mghama ďa! Ka Musa vindaƚnafta na: “Ka mamu sana mndu nda zwanamani ta klaftá marakw ka mtuta kul yatá zwan kati, ka kla tsa mndu ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, ƚa yanatani ta zivir ta zwanamani‡,» ka'a. ²⁹ Tsaw mamu la zwanama ndəfáƚ hən. Ka klaftá zumali ta marakw ka mtuta kul yatá zwan. ³⁰ Ka klutá mahis ta tsa wadgu ya, ³¹ mantsa ya mahkən, ka raftá hən ndəfáƚ ndəfáƚ tida ka rwuta hən, had ya ta yatá zwan nda tsi wa. ³² Mantsa ya guli ka mtanaghatá tsa marakw ya. ³³ Mantsa tama ní, ƚa wa ƚa wa dza'a nzakwa tsa marakw ya badu sli'agapta ma mtaku nda hafu, ya wya klukla tsa mnduha ya ndəfáƚ ndəfáƚ ka markwa taƚ na?» ka hən nda tsi. ³⁴ Ka

Yesu nda hən mantsa: «Ta kluvustá vgha zgwana nda mi'aha ma na ghəƚa hadik na, ³⁵ ama zgwana nda mi'aha gwal nghadap Lazglafta kazlay: Nda ra hən ka vragapta ma mtaku nda hafu, ƚa nzaku nda hafu ma mbəďakwa luwa dazlay kə'a ya, had hən dza'a kluvustá vgha wa. ³⁶ Had hən dza'a mtəgəltá mtaku wu, kabga nda nza hən manda duhwalha Lazglafta. Nda nza hən ka zwana Lazglafta, kabga sli'agapsli'a hən ma mtaku, ka nzata nda hafu. ³⁷ Kďiƚkďa Musa ta mnata kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ƚa nzaku nda hafu kə'a. Ma vla gwada ta ghəƚa mubukw ta zlgħaku, ka hgə tsi ta Mgham, “ka Lazglafta Abraham, ka Lazglafta Izak, ka Lazglafta YakubuŠ.” ³⁸ Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wa, Lazglafta gwal ndiri ya, kabga inda taƚ demdem ƚani ta nzakwa hən nda hafu.» ³⁹ Rkau' tsu'uwaghu tsu'a sanlaha ma gwal tagha zlahu ta gwada, ka hən mantsa: «Zďa tsa gwada gha ya Mghama ďa,» ka hən, ⁴⁰ Walglan a hən ta dawglanťa sana skwi da tsi wa.

Kristi ná, Mghama Dawuda ya

Mat 22:41-46, Mak 12:35-37

⁴¹ Ka Yesu mantsa: «Kura ki lu ta mnay kazlay: Kristi ná, zwanə Dawuda ya kə'a na? ⁴² Wya mnamna vərďa Dawuda ma deftera Zabura kazlay:

“Ka Mgham Lazglafta nda mghama ďa ná, nzanza nda ga zeghwa ďa,

⁴³ ta nanafťa yu ta ghumaha gha ka skwa ta dinlay səla gha*» kə'a.

⁴⁴ Waka Kristi dza'a nzaku ka zwanə Dawuda, ya wya “Mgham” ka Dawuda ta hğay?» ka'a.

Yaha kuni maga skwi manda gwal tagha zlahu

Mat 23:1-36, Mak 12:38-40

⁴⁵ Tata sna tsa gwada ta mnə tsi ya mnduha, ka Yesu nda duhwalhani mantsa: ⁴⁶ «Daswa ka kuni nda gwal tagha zlahu zďəgana wawaku ta hən nda lgut zutututa ta kuma gagay lu ta zgu ƚa taƚ ta dawadawa ya. Vla nzaku ta kəma ƚa taƚ ta zbay ma həga tagha skwa la Yahuda nda

† 20:24 Ngha ta Lukwa 15:8. ‡ 20:28 Ngha ta Zlrafta 38:8 nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6. § 20:37 Ngha ta Sabi 3:2, 6. * 20:43 Ngha ta Zabura 110:1.

ya ma vla za skwa zay. ⁴⁷ Hahəŋ gwal ta tskugudunustá skwa mi'a wadgu. Ta slriŋslra həŋ ta maga du'a ŋa ghubu. Dza'a tsanaghatsa lu ta guma ta həŋ katakata,» ka'a.

21

Sana markwa wadgu ka pđu

Mak 12:41-44

¹ Kə'a ka Yesu fatá iri ná, ta pgha tsemi gwal gadghəl da akwata pgha tsemi ma həga Lazglafta. ² Ka nghanťá tsi guli ta sana markwa wadgu ka pđu ta pgha aneni his dida. ³ Ka'a mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, mal ya markwa wadgu ka pđu ya ta pghadatá tsemi ka inda sanlaha. ⁴ Tsa tsemi pghada sanlaha ya ná, ma fərta tani da həŋ kla'ata həŋ ka pghadata da tsa akwati tsemi ya. Ya marakw ya ná, kdavakta skwi ma ŋa zayni pghada tsatsi,» ka'a.

Dza'a tasiŋtasa lu ta həga Lazglafta, ka Yesu

Mat 24:1-2, Mak 13:1-23

⁵ Mbadá sana mnduha ka mna gwada ta ghəŋa dinakwa həga Lazglafta nda rkatarkani nda pala nda skwiha ta vlə lu ŋa Lazglafta. Ka Yesu nda həŋ mantša: ⁶ «Tsəna skwi ta nghə kuni na ná, dza'a saghasa fitik ŋa kwal kul nghəglanťá nzugwatá pala ta sani, dza'a tasiŋtasa lu,» ka'a.

Skwi dza'a magaku ma kdakwa ghəŋa hadik

Mat 24:1-2, Mak 13:3-13

⁷ «Mghama dá! Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, mndəra wati ŋizla dza'a kəl lu ka snanťá magakwa tsa skwiha ya tama?» ka həŋ nda tsi. ⁸ «Daswa ka kuni da nanaghunaftá lu, kabga nda ndgha gwal dza'a sagha ka klaftá hga dá ka mnay kazlay: "I'i Kristi, ndusakndusa fitik," ka həŋ dza'azlay. Yaha kuni da dza'a mista tan. ⁹ Badu da snanťa kuni ta mna gwada ta vulu ta vulu lu, nda ghazenžen ta ghazenžen lu ya, yaha ndufu ghuni da tđu, ya kdakwa ghəŋa hadik a tsaya karaku wa. Tkwe' ka tinlaghuta tsa skwiha ya ta slata,» ka'a. ¹⁰ «Dza'a vula mndəra sana mnduha ta vulu nda mndəra sana mnduha. Dza'a vula sana mgham ta vulu nda sana mgham.

¹¹ Dza'a ghudzavafghudza hadik katakata. Dza'a mamu danwaha, nda maya guli ma vliha kavghakavgha. Dza'a mamu skwiha ta gaga zləŋ, nda ŋizlaha dagaladagala dza'a saha ta luwa, ka'a.

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu

¹² «Ma kdaku tsa skwiha ya magaku dza'a kasay lu ta kaghuni, dza'a ghuyay lu ta danwa ŋa ghuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da həga tagha skwa la Yahuda, ŋa tsaghu-naghatá guma, dza'a tsatsam tsatsa lu ta kaghuni ma gamak, dza'a hlay lu ta kaghuni ta kəma mghamha nda ŋumnaha, kabga nzakwa ghuni ka ŋa dá. ¹³ Dza'a slaghunaghasla tsa skwiha ya, ŋa maranťa ghuni ta nzakwa ghuni ka masləmťsəka dá. ¹⁴ Wya skwi ŋa famta ghuni ma ghəŋ: Yaha kuni laghwi da ndanay ká kuni dza'a warapťa ghəŋa ghuni. ¹⁵ I'i, dza'a ndanaghu-naktá tva gwadaha nda difil ŋa ŋarapta ghuni ta ghumaha ghuni, ŋa trapta tan ta skwi ŋa mbəday. ¹⁶ Kulam nda dadaha ghuni tani, nda mamaha ghuni tani, nda zwanama ghuni tani, nda zbəha ghuni tani, nda graha ghuni guli tani, dza'a vlatá kaghuni ŋa pslanaghutá sanlaha mataba ghuni. ¹⁷ Dza'a husanťhusa kuni ta həŋ dem-dem, kabga nzakwa ghuni ka ŋa dá. ¹⁸ Ama dər turtuk had ya dza'a dədavaghuta ma swida ghəŋa ghuni wa. ¹⁹ Drusa ka kuni da nzata, ya tsaya dza'a kəl kuni ka kataftá htsiŋa ghuni,» ka'a.

Skwi dza'a slanaghatá luwa Ursalima

Mat 24:15-21, Mak 13:14-19

²⁰ «Badu da nghanťa kuni ta wanafta sludziha ta luwa Ursalima ya, ya ndusa kdakwa gwada tida nda tsa. ²¹ Ka mantša tsi katsi, ka hwaya gwal ta hadika Zudiya ta ghwá. Ka sli'apta gwal ma luwa Ursalima guli. Yagha gwal tahula luwa da sagha ka lami da hudá luwa. ²² Mantša ya dza'a tsanaghata Lazglafta ta guma ta mnduhani, ŋa hđanamťa ghəŋa skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta. ²³ Danwa ŋa mi'aha nda hudí dza'azlay, nda gwal nda zwan ta ghuya tan ma tsa fitik ya, kabga dza'a mamu ghuya danwa dagala ma tsa fitik ya. Dza'a marananťmara Lazglafta ta basá ndufani ta tsa mnduha ya. ²⁴ Dza'a

pslapsla lu ta hən̄ nda kafay nda za, dza'a hlaghahla lu ta hən̄ da ga vu'a mataba mndəra sana mnduha. Dza'a tasiŋtasa gwal kul snan̄tá Lazglafta ta luwa Ursalima, ha ka kdaghuta fitika gay tan̄ ta mgham.»

Dza'a vragavra Zwan̄a mndu

Mat 24:29-31, Mak 13:24-27

²⁵ «Dza'a nghaku njizla ta fitik nda tili nda tekwatsa. Ta ghəŋa hadik guli, dza'a ghudzaga drəf, ŋa vavalakwa imi, ŋa ksutani ta mnduha ka zlən̄ katakata, snan̄ta a hən̄ ta skwi ŋa magay wa. ²⁶ Dza'a rwaku mnduha da zlən̄a vəl ndana skwi dza'a magaku ta ghəŋa hadik, kabga dza'a ghudzavafghudza skwiha nda mbra nda mbra ta luwa. ²⁷ Ma tsaya dza'a nghan̄ta lu ta Zwan̄a mndu ta saha ma mbrakwani nda glakwani dagala ma kusay. ²⁸ Ka zlrzfzra tsa skwiha ya ta magaku katsi, ka payavata kuni, ka kapan̄ta kuni ta ghəŋ ya ndusakwa fitika mbakwa ghuni tsa,» ka'a.

Gwada ta ghəŋ ghuraf

Mat 24:32-35, Mak 13:28-31

²⁹ Wya ka'a granaf̄ta hən̄ guli: «Ng-hawangha ta ghuraf nda inda fuha 6a. ³⁰ Ka nda n̄gha kuni ta zlrafta tan̄ ta daku, gi nda sna kuni ndusa dəw̄in̄ kə'a. ³¹ Mantsa ya, ka nda n̄gha kuni ta magakwa tsa skwiha ya, ka snan̄ta kuni ndusakndusa fitika ga mghama Lazglafta kə'a. ³² Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had̄ na mnduha gitana na dza'a rwuta demdem, makdaku inda tsa skwiha ya ka magaku wa. ³³ Dza'a lula luwa nda hadik, gwada da ná luta a dekdek wu,» ka'a.

Daswa ka kuni yaha kuni da hani

³⁴ «Daswa ka kuni da laghu kuni dzamtá ghəŋ ma skwi ŋa zay nda za, nda skwi ŋa say nda sa, nda ndana nzaku ma ghəŋa hadik, da sagha tsa fitika sagha Zwan̄a mndu ya ksaghunaghata dluk. ³⁵ Manda vza kadən̄ ya dza'a sagha tsi ta ghəŋa inda mnduha ta ghəŋa hadik tender. ³⁶ Hzlen̄a ka kuni nzata, ka va maga kuni ta du'a dər ta wati luwa tsi, kada mutsafta kuni ta ndapta ma inda tsa skwiha dza'a magaku ya, ŋa sladata ghuni ta kəma Zwan̄a mndu,» ka'a.

³⁷ Gifitik gifitik ya, ta tatagha skwi Yesu ma həga Lazglafta. Gahawu gahawu ya guli, laghwani hanə ta sana ghwá ta hgə lu ka ghwá zaytun̄. ³⁸ Tsadakwa vli gasərdək ya, sli'adaghata inda mnduha da sna gwada ta mnə tsi ma həga Lazglafta.

22

Kurata Zudas ta skwaptá Yesu

Mat 26:1-5,14-16, Mak 14:1-2,10-11, Yuh 11:45-53

¹ Ka ndusagaghatá fitika za buradi kul had̄ is mida ta hgə lu ka skala Pak. ² Ka zbə la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta tvi ŋa ksaf̄tá Yesu ŋa dzata. Kəl hən̄ ka psa tvi nda psa ná, kabga ta zlən̄ay hən̄ ta mnduha.

³ Tsaw ka lami halaway da Zudas ta hgə lu ka Iskaryut ta nzakway mataba mbsaka gwal ghwan̄pdə his. ⁴ Ka sli'af̄tá Zudas ka laghw̄i dzrafta nda la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa gwal ta n̄gha həga Lazglafta kə'a dza'a laviŋtá ksanaftá hən̄ ta Yesu. ⁵ Ka rfu tsahaya ta rfu. Dza'a vlaghavla an̄ni guli ta tsemi, ka hən̄ nda tsi. ⁶ Tahula dzrafta tan̄, ka zbə tsi ta fitik ya dza'a kəl tsi ka vlan̄tá hən̄ ta Yesu kul snan̄tá mnduha.

Payay Yesu ta gwada ta skwa skala Pak

Mat 26:17-25, Mak 14:12-21, Yuh 13:21-30

⁷ Ka sagha tsa fitika za buradi kul had̄ is mida ya. Tsa fitik ya ta kəl lu ka dzaḅa man̄zak ŋa za skala Pak. ⁸ Ka ghunaftá Yesu ta i Piyer nda Yuhwana: «Lawala ka dza'a kuni payamaftá skwa zaya Pak,» ka'a nda hən̄. ⁹ «Ga ta kuma ka ta dza'a ŋni payamafta na?» ka hən̄ nda tsi. ¹⁰ Ka'a nda hən̄ mantsa: «Wya tsi, na lama ghuni da luwa ya, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzleghwa imi, ka dza'a kuni mistani da tsa həga dza'a lami tsi ya. ¹¹ “Ga tsa vli ŋa zay ŋni ta skwa zay ŋa skala Pak kawadaga nda duhwalha da ya na ka Mgham nda kagha?” ka kuni dazlay nda zə'ala həga ma tsa həga ya. ¹² Ya dza'a maraghunamara ta vli ma sana dzuguvi dagala ta ghəŋa sana həga, nda payatá inda huzla mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwa zay ŋa skala Pak,» ka'a nda hən̄. ¹³ Ka sli'af̄tá hən̄ ka

laghwi, ka slanaghatá hən ta tsa skwiha ya manda ya mnanaf tsi ta hən. Ka payaftá hən ta skwa zay ɲa skala Pak hada.

Kwanaha zay Yesu ta skwi nda duhwalhani

Mat 26:26-30, Mak 14:22-26, 1Kwa 11:23-25

¹⁴ Na sagha tsa fitik ya, ka nzatá tsi ka za skwa zay kawadaga nda gwal ghunay. ¹⁵ Ka'a nda hən mantša: «Ndadá a kumafta yu ta zay dá ta na skwa zaya skala Pak na kawadaga nda kaghuni ma kdaku yu ghuya danwa wa. ¹⁶ Mantša nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, had' yu dza'a zəglantá na skwa zay na dekdek ha ka sagha fitika dzatá ghəɲani ma ga mghama Lazglafta wu,» ka'a. ¹⁷ Ka kapaɲtá tsi ta leghwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka'a mantša: «Zlghawa ta na leghwa na, ka rafta kuni tida, ka'a. ¹⁸ Mantša nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, kwanaha say dá nana ta ima yakwa inabi dekdek, ha ka sagha fitika ga mghama Lazglafta.»

¹⁹ Ka kapaftá tsi ta buradi, tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka ɓlanaptá tsi, ka'a mantša: «Nanana ná, slu'uvgha dá ya vla lu ɲa ghuni, ka maga kuni manda nana ɲa havay ghuni ta i'i,» kə'a ka vlanjtá tsi ta hən.

²⁰ Tahula zuta taɲ ta skwa zay, ka kapaftá tsi ta leghwa manda tsaya guli, ka'a mantša: «Nana leghwa na ná, slərɓatá zughu mataba mnduha nda Lazglafta ya nda ma usa dá ta pghuta ɲa ghuni. ²¹ Nghawa ɓa! Nana mndu ta skwaptá i'i na ná, wana ta za skwi zay kawadaga nda i'i. ²² Wya te'uwa dza'a mtaku Zwanja mndu manda ya ghada Lazglafta ta mnata, ama danwani ma mndu dza'a vlatá Zwanja mndu ma dzva mnduha ɲa dzata!» ka'a.

²³ Ka zraftá tsa duhwalha ya ta dadaway da sani nda sani ta tsa mndu mataba taɲ dza'a magatá tsa skwi ya.

Wa mali na?

²⁴ Ka sli'avaftá gwada duk mataba tsa gwal ghunay ya. Wa ta nzakway ka mali mataba mu na? ka hən zlerdanafata. ²⁵ Ka Yesu nda hən mantša: «Ta ga má mgham mghama taɲ mghamha kul snantá

Lazglafta ta ghəɲa mnduha taɲ. «Nərma mnduha,» ká lu má hga aɲni, ka tsa gwal ta ga mgham ta ghəɲa taɲ ya. ²⁶ Yaha ɲa ghuni da nzakway manda tsaya. Katək ná, ka nzanza tsa mndu ka mali mataba ghuni ya manda zwan kwitikw. Tsa mndu ta kla kəma ya guli, ka nzanza tsi manda mndu ta dga skwi ɲa mndu. ²⁷ Wa mali katək na, mndu ta nzata ka zay zay re? Ari mndu ta dgaydgay a na? mndu ta nzata ka zay zay mali kasi'i ki'e? Ala, wana i'i mataba ghuni manda mndu ta dgaydgay. ²⁸ Kaghuni, wana gdavagda kuni kawadaga nda i'i ma danwaha ghuyə yu. ²⁹ Manda ya payana Da dá ta vla ga mghamani ɲa dá ya, manda tsaya ta payaghunata i'i guli ta kaghuni. ³⁰ ɲa nzata ghuni ka zay nda say ma ga mghama dá, ɲa nzanzafata ghuni ta dughurukwa má mgham mgham, ɲa tsay ghuni ta guma ta ghəɲa mndəra la Isra'ila ghwanpdə his.»

Mnay Yesu ta krughuva Simuɲ Piyer

Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Yuh 13:36-38

³¹ «Simuɲ! Simuɲ! Nda sna ka ra? dawafdawawa halaway ta mbraku ɲa ktsida kaghuni manda hya ma dzelela* . ³² Tsaw magamaga yu ta du'a ta ghəɲa gha, kada kwala zlghay nda ɲudufa gha htuta dekdek. Baɗu vragaghuta gha da i'i ya, ka mba ka ta zwanama gha,» ka Yesu. ³³ «Mghama dá, dər dza'a tsamta ma gamak lu ta kagha, dər dza'a dzata nda dza lu ta kagha, nda fa vgha i'i ɲa dza'a mista gha,» ka Piyer nda tsi. ³⁴ «Piyer! ka yu ta mnaghata ná, makdaku vazak ka wahata gita'una ná, hkən səla dza'a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu.

Payavawa paya ɲa lmay

³⁵ Ka'a nda hən guli mantša: «Ma fitika ghwanaghata dá ta kaghuni da vəl di'in da mna gwada, kul had' tsemi, kul had' zlibi, kul had' ɓaɓah ya kay ní, mamu skwi pda kuni ra?» ka'a. «Had' wa,» ka hən zlghanaftá wi. ³⁶ «Ndana tama, ka mamu tseda mndu, ka klafta tsi, ka mamu zliba mndu, ka klafta tsi guli, ka had' kafay da mndu wu katsi, ka skwapta tsi ta lguta hudani ɲa skwata. ³⁷ Ka yu ta mnaghunata

* 22:31 Ngha ta Lukwa 3:17.

ná, nana gwada Lazglafta ta mnay kazlay: Tekw tsatsi mataba gwal pslatá mnduha† kə'a ya, ka nza tsi ta ghəŋa i'i manda tsa. Ndanana, wana tsa skwi mnaf lu ta i'i ya dza'a magaku,» ka'a. ³⁸ «Mghama dá, wana kafayha his,» ka hən. «Prək tsa tsa,» ka Yesu nda hən.

Magay Yesu ta du'a

Mat 26:36-46, Mak 14:32-42

³⁹ Ka sli'afatá Yesu ka sabi, ka laghwi ta ghwá zaytuŋ manda ya snu tsi ta magay, ka laghu duhwalhani mistani guli. ⁴⁰ Manda 6hadaghatani da tsa vli ya, «magawamaga ta du'a kada kwala kuni ta zlambuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda hən. ⁴¹ Ka tsaghutá tsi ta vgha ta vata hən ka zaptá mtak prək ka mtaka wudadaptá pala. Ka tsəlbatá tsi ka maga du'a. ⁴² «Da! Ka má ta kumay ka, klaghukla ta na ghuya danwa na ta ghəŋa dá! Tsaw yaha da nzakw manda ya ta kumə i'i, ka nza tsi manda ya ta kumə kagha,» ka'a. [⁴³ Ka gi saha duhwalha Lazglafta daga ta luwa da vlanatá mbraku. ⁴⁴ Ma tsa tdata nudufani ka ghuyay ya, ka nvatá tsi ka maga du'a, ka nuta visani manda palaka us, ka tadaku ta hadik.]

⁴⁵ Manda kdakwani ta maga du'a, ka sli'afatá tsi ka lagha slanaghatá duhwalhani ta hani kabga nda gurda nudufa tan katakata. ⁴⁶ «Kabgawu ta kəl kuni ka hani na? Sli'afwasli'a, magawamaga ta du'a kada kwala kuni ta zlambuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda hən.

Ksaftá Yesu

Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Yuh 18:3-11

⁴⁷ Tata tsa gwada ya Yesu, nda sli'adaghata mnduha vlundud slanaghata. Tsa mndu ta hgə lu ka Zudas tekw mataba duhwalha ghwanpdə his ya kay ta kəma tan. Ka lagha tsi tavata Yesu da brusay. ⁴⁸ «Ari Zudas! Nda ma brusay dza'a vlata ka ta Zwanə mndu ra?» ka Yesu nda tsi. ⁴⁹ Nghay tsa gwal kawadaga nda Yesu ya ta skwi dza'a magaku ná, ka hən mantisa: «Mghama dá! Ka tsa nni ta hən nda kafay ra?» ka hən. ⁵⁰ Ka gi tsanamtá sani mataba tan ta kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi nə Lazglafta, ka tsaghutá sləmənə zeghwani. ⁵¹ «Zlanwazla prək tsa!» ka Yesu

nda hən. Ka ksantá tsi ta sləmənə tsa mndu ya, ka mbanafat.

⁵² Ka Yesu nda tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi nə Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa gwal ngha həga Lazglafta, nda la galata mndu ta sli'adaghata da ksay ya mantisa: «Nya kəl kuni ka sli'akta nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak na, gənda yu ra? ⁵³ Inda fitik yu si kawadaga nda kaghuni ma həga Lazglafta, zbanə a kuni ta ksaftá i'i wu, nə ghuni nda mghama na grusl ná, na fitik na gita tama,» ka'a nda hən.

Hkən səla Piyer ta mnay sna a yu ta na mndu na wu kə'a

Mat 26:57-58,69-75, Mak 14:53-54,66-72, Yuh 18:12-18,25-27

⁵⁴ Tahula ksafta tan ta Yesu, ka klaghatá hən da həga ga mali ta ghəŋa gwal dra skwi nə Lazglafta. Ka sli'i Piyer tahula tan tahula tan. ⁵⁵ Vanagha va lu ta vu ma takataka da6a həga, ka lagha Piyer nzata ka slinay mataba gwal ta nzaku ta slinayslinay.

⁵⁶ Kə'a ka sana kwalva ka marakw ná, ta nzaku Piyer ka slina vu, ka faftá tsi ta iri tida ka vitsay. «Si kawadaga na mndu na guli nda tsa mndu ya,» ka'a. ⁵⁷ «Makwana, sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka Piyer ka waday. ⁵⁸ Bats nzda, ka nghanatá sana mndu guli ta Piyer. «Tekw kagha mataba tan tani,» ka'a nda tsi. «Gra! Nu gwada gha nda i'i tagha,» ka Piyer. ⁵⁹ Va r6ats nzda tahula tsa guli, «kahwathwata kawadaga na mndu na nda tsi, mnda la Galili ya,» ka sana mndu nda tsi nda mbraku nda mbraku. ⁶⁰ «Sna a yu ta na skwi ta kumə kagha ta mnay na gra wu,» ka Piyer. Tata tsa gwada ya Piyer, ma va tsa fitik ya, ka wahatá vazak. ⁶¹ Ka mbədavata Mgham Yesu nghanagpta ka Piyer ma kuma. Ka havaktá Piyer ta gwada mnana Yesu kazlay: Makdaku vazak wahata gita u nana, hkən səla dza'a wadata ka kazlay: Sana a yu ta na mndu na wu kə'a nda i'i kə'a ya. ⁶² Ka saghu Piyer dzibil ka laghu hərəba taw.

Dzay mnduha ta Yesu ka rarazay
Mat 26:67-68, Mak 14:65

† 22:37 Ngha ta Isaya 53:12.

⁶³ Mbadá tsa mnduha ta njanatá Yesu ya ka gagay, ka dənɟlay. ⁶⁴ Ka hbanamtá hənɟ ta patak ma kuma. «Tsatsaf tsatsa ta mndu ta dənɟlughusta,» ka hənɟ ka daway da tsi. ⁶⁵ Ka vavazə hənɟ ta rutsak tida ka rarazay.

Yesu ta kəma guma

Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Yuh 18:19-24

⁶⁶ Tsadəkwa vli, ka ts kavatá la galata mnduha mataba la Yahuda, nda mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ka klaghatá hənɟ ta Yesu da vla tsa guma taŋ. ⁶⁷ Ka hənɟ mantsa: «Kagha Kristi ra? Mnəŋŋəŋ mna,» ka hənɟ. Ka Yesu mantsa: «Dər ki mnaghunata yu, zlghəta a kuni wa. ⁶⁸ Dər ki dawaghunata yu, tsu'uta a kuni ta wani wa. ⁶⁹ Daga ndanana, dza'a nzanza Zwanja mndu nda ga zeghwa Lazglafta nda mbra.» Ka Yesu zlghanaftawani ta hənɟ. ⁷⁰ «Zwanja Lazglafta kagha nda yeya tama rke?» ka hənɟ hlaftá wi. «Manda tsa nzakwani manda ya mna kuni,» ka'a nda hənɟ. ⁷¹ «Mndəra wati gwađa tata zbəgalta mu, ya wya mnamamna vərđá tsatsi nda wubisimani, nda sna sləmənəŋa amu?» ka hənɟ.

23

Yesu ta kəma Pilatus

Mat 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Yuh 18:28-38

¹ Ka sli'aftá hənɟ demdem, ka klaghatá Yesu da Pilat ta nzakway ka ŋumna. ² «Wana na mndu na, slanagha ŋni ta hwazlaḅa mnduha ŋni. Ma plə kuni ta dzumna ŋa mgham Sezar, i'i Kristi ta nzakway ka mgham, ka'a,» ka hənɟ ka vaza rutsak tida. ³ Ka Pilat mantsa: «Kagha mghama la Yahuda ra?» ka'a dawəŋta da tsi. «Manda tsa mna ka ya nzakwani,» ka Yesu zlghanaftá wani. ⁴ Ka Pilat mantsa: «Ksaf a i'i ta skwi prək ka tsanaghata da ta guma ta na mndu na wu,» ka'a nda tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda ya nda tsa dəmga ya. ⁵ «Ta hwazlaḅa mndu na mndu na nda skwi ta taghə tsi. Wa a zlafta tsi ta hadika Galili, ka raganaptá inda hadika Zudiya, ha ka sagha da hadna,» ka hənɟ ndi'ata ka mnay. ⁶ «La Galili na mndu na ra?» Ka Pilat dawəŋta snər tsi ta kuləŋtá

Galili. ⁷ Snaŋta Pilat kazlay: Sli'af ma luwa ta gə Hiridus ta mgham na Yesu kə'a, ka vriŋtá tsi ta Yesu da mgham Hiridus, kabga ma luwa Ursalima Hiridus ma tsa fitik ya.

Yesu ta kəma Hiridus Aŋtipas

⁸ Manda vradanaghatá, ka rfu Hiridus ta rfu nghər tsi ta Yesu, kabga nda kda fitika zbayni ta nghanja, ta ghəŋa skwiha ta snə tsi ta mnay tida. Dza'a nghanŋha yu ta maga sana mazəmzəm su'u na, ka'a sizlay. ⁹ Ka va daḅawu tsi ta skwiha kavghakavgha da Yesu. Sew had sana skwi zlghanaf tsi ta wani wa. ¹⁰ Hada la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha. Ka va ŋavatá hənɟ ka vaza rutsak tida. ¹¹ Mbadá i Hiridus nda sludzihani ka dulay, ka gagay. Ka sudanavatá hənɟ ta lgut káka nda dínakwani, ka vriŋta da Pilat ta nzakway ka ŋumna. ¹² Daga bađu tsa, ksata gra i Pilat nda Hiridus tsa kabga si manda la ghuma nzakwa taŋ.

Habaftá Yesu ŋa dzata

Mat 27:15-26, Mak 15:6-15, Yuh 18:39-19:16

¹³ Manda ts kanata Pilat ta la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tsa guma nda dəmga tani, ka'a nda hənɟ mantsa: ¹⁴ «“Wana na mndu na ta hwa-zlaḅa mnduha,» ka kuni klakta da i'i, ka dawəŋtá yu da tsi ta kəma ghuni, had skwi dər turtuk mataba tsa skwiha ta mnə kaghuni tida ya ksaf yu da tsi wa. ¹⁵ Ksaf a Hiridus guli ta sana skwi da tsi wu, kəl tsi ka vraganaghata da amu. Wana guli had sana skwi maga na mndu na ta nzakway prək ka dzata wa. ¹⁶ Wana yu dza'a sləvapta nda krupi ŋa zliŋta da,» ka'a. [¹⁷ Tsaw inda skala Pak ya ná, ta zliniszla tkwe' ta vu'a turtuk ma gamak ta hənɟ.] ¹⁸ Ka hənɟ mantsa: «Dzadza ta na mndu na ka zliŋnista ka ta Barabas,» ka hənɟ hlaftá wi demdem ka skwa turtuk. ¹⁹ Tsaw tsa Barabas ya, tsamtsa lu ma gamak kabga val dzatá mndu ma sli'avaf ta hwazlaḅaku nda ŋumna. ²⁰ Ta kumay Pilat má ta zliŋtá Yesu, ka gwadgəlgəŋatá tsi ta hənɟ. ²¹ Ka hənɟ mantsa: «Zlənəfzləŋa ta udzu! Zlənəfzləŋa ta udzu!» ka hənɟ hlaftawi. ²² Ka Pilat nda hənɟ ka mahkən mantsa: «Nu va na ghwaḅaka skwi na maga tsi na? Ya wana slanagha a i'i ta dmaku maga tsi prək ka dzata wa.

Ala, wana yu dza'a slvapta nda krupi, ɲa zliɲta da,» ka'a. ²³ «Zlɛɲaftá Yesu ta udzu,» ka hɛɲ va sganaghatá hlawi. Ka ɲraptá tsa hlawa taɲ ya ta Pilatus. ²⁴ Ka maganatá Pilat ta hɛɲ ta tsa skwi kumaɲ hɛɲ ya. ²⁵ Ka zliɲtá tsi ta tsa mndu si tsam lu ma gamak ta ghɛɲa vɛl dzatá mndu ma hwazlabaku nda ɲumna, ta dawu hɛɲ ya. Ka vɛɲtá tsi ta hɛɲ ta Yesu manda ya kumaɲ hɛɲ.

Kla Yesu ɲa dzata

Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Yuh 19:17-27

²⁶ Ta klayklay hɛɲ ta Yesu ka guyatá hɛɲ nda Simuɲ mnda la Sireɲ ta vrakta ma vwah. Ka ɲanatá hɛɲ, ka fanaghatá tsa udza zlɛɲay ya ɲa klayni mista Yesu. ²⁷ Ka sli'i mnduha rutututa mistani, ta dza'a mi'aha nda taw ka ɲada ghɛɲ guli. ²⁸ Ka mbɛdavata Yesu tvɛ tsa mi'aha ya, ka'a nda hɛɲ mantsa: «Ma taw kuni ta i'i kwagha Ursalima, tawawa tawa ta ghɛɲa ghuni nda zwana ghuni. ²⁹ Wya dza'a saghasa fitik dza'a kɛl lu ka mnay kazlay: Rfu da gwal ka dzɛghɛɲ, kul tatá mndɛr, kul sanjá zwan ta u'a taɲ kɛ'a. ³⁰ «Zlagawazla ta ghɛɲa aɲni,» ka mnduha dza'azlay nda ghwáha, «bukwanawa bukwa,» ka hɛɲ dza'azlay nda kudɛɲurha! ³¹ Ka si manda nana maganata lu ta udza mkwenek ya ní, kighkigh dza'a slanaghata tsi ta ghwalatá udzu?» ka'a.

³² Mamu sanlaha ma ghwadaka mndu his guli ta hlu lu ɲa dza'a pslatá hɛɲ kawadaga nda Yesu.

Dalaftá Yesu ta udza zlɛɲay

³³ Bhadaghata taɲ da tsa vli ta hgɛ lu ka «vla ghudzifa ghɛɲ» ya, ka zlɛɲaftá hɛɲ hada, kawadaga nda tsa ghwadaka mnduha his ya kay. Pal sani nda ga zeghwani, pal sani nda ga zlabani. ³⁴ Ka Yesu mantsa: «Da! planapla ta dmakwa taɲ, kabga sna a hɛɲ ta skwi ta magɛ hɛɲ wu,» ka'a. Ka vzɛ hɛɲ ta vindima ɲa daguvustá lguthani. ³⁵ Ka nzatá mnduha hada ka nghay. «Mbambanaf a tsi ta sanlaha kay ra? Ka si Kristi zbatá ɲa Lazglafta tsi katak ya ní, ka mbanafmba tsi ta ghɛɲani tama ba?» ka gwal dagaladagala ta ghɛɲa la Yahuda ka ghuɓasa Yesu. ³⁶ Ka kladaghatá

la sludzi guli ta imi masmasa ka vlay ɲani, ka ghuɓasu hɛɲ. ³⁷ «Ka mghama la Yahuda ka katsi, mbanafmba ta ghɛɲa gha, ka ghɛɲa gha,» ka hɛɲ. ³⁸ «Nana na mghama la Yahuda,» ka lu vindafta skwi ka fagata nda ta ghɛɲani.

³⁹ «Kristi a kagha kay ra? mbanafmba ta ghɛɲa gha ka ghɛɲa gha, ka mbanafmba ka,» ka sani ma tsa ghwadaka mnduha zlanaf lu ya, ka razay. ⁴⁰ Ka sani dvanaghata mantsa: «Wana kagha ta ghuyay ghuyay manda tsatsi, zlɛɲa a kagha ta Lazglafta ra? ⁴¹ ɲa u ná, rakwani tsa'uwaghatá guma, kabga nisɛla slna u maga u ɲu u ta mutsafta. Tsatsi, had skwi ga tsi wu,» ka'a. ⁴² Ka'a ta hula tsa guli mantsa: «Ka havapta ka ka i'i baɗu saghar ka da ga mgham,» ka'a nda Yesu. ⁴³ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata na, gita u na dza'a kawadaga ka nda i'i ma luwa da,» ka'a.

Saba hafu ma Yesu

Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Yuh 19:28-30

⁴⁴⁻⁴⁵ Dɛk fitik ma ghɛɲ, ka haftá skwi ta wa ira fitik, ka nutá vli ka grum ta inda tsa hadik ya, ha ka lagha ta fitik hawu. Ka tavaptá tsa zlala tamɛ lu ma hɛga Lazglafta ya tsɛra' ma takataka. ⁴⁶ Ka Yesu mantsa: «Da! Ma dzva gha ta vlaghata yu ta hafa da*,» ka'a wahata nda lwi dagala. Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka sabi hafu mida. ⁴⁷ «Kahwathwata si ɲɛrma mndu na mndu na,» ka mghama sludzi la Ruma nghɛr tsi ta tsa skwi ta magata ya, ka zlɛzlvu tsi ta Lazglafta. ⁴⁸ Tahula nghaɲta taɲ ta tsa skwi ta magata ya, ka vraghutá inda tsa gwal si ta lagha nghay ya nda wuwuslika dzvu. ⁴⁹ Ka nzaktá inda graha Yesu, nda tsa mi'aha ta safi mistani daga ma Galili ya, ka ngha tsa skwi ta magaku ya.

Padamta Yusufu ta Yesu

Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Yuh 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Mamu sana ɲɛrma mndu tɛkwa nzakwani, ta hgɛ lu ka Yusufu. Mnda la Arimate ya, sana luwa ta nzakway ta hadika la Yahuda. Ta kzlaykzlay tsatsi ta sagha fitika ga mghama Lazglafta. Tekw

* 23:46 Ngha ta Zabura 31:6.

tsatsi mataba gwal dagaladagala ta vla hidaku. Tsu'af a tsatsi ta tsa skwi tsiñ lu ta ghəñani ma guma ŋa magay, ka magata lu ya wa. ⁵² Ka sli'aftá tsa mndu ya ka lagha da Pilat ta nzakway ka ŋumna da dawaftá tvi ŋa dza'a kla mbla Yesu. ⁵³ Ka laghu tsi klagatá mbla Yesu ta udza zləñay, ka mbsamtá tsi ma wupay, ka laghu tsi famta ma kulu huhrap lu ma kluluh ta kul famtá lu ta mbli mida karaku. ⁵⁴ Bađu luma madagala tsa fitik ya, ta ghwanj a lu ka lami da Sabat wa.

⁵⁵ Ka sli'aftá tsa mi'aha si ta safi mista Yesu daga ma Galili ya mista Yusufu. Ka nghanatá hən ta vla tsa kulu ya, nda ya ka lu hananamtá Yesu mida. ⁵⁶ Ka vraghatá hən da luwa. Ka payaftá hən ta rdí nda urdi ŋa masay ta mbla Yesu. Ka nzaptá hən bađu Sabat manda ya ta mnə zlahu.

24

Sli'agapta Yesu ma kulu

Mat 28:1-10, Mak 16:1-8, Yuh 20:1-10

¹ Wrək tgha gasərdək bađu dəmas, ka klaftá tsa mi'aha ya ta tsa rdí nda urdi payaf hən ya kay, ka sli'afta ka laghwi ta kulu. ² Kə'a ká hən ná, tañwalaghutanjwala lu ta tsa klam kəl lu ka huñta ya. ³ Ka lami hən dida, ngha a hən ta mbla Mgham Yesu mida wa. ⁴ Trid, traptra hən ta skwi ŋa ndanay. Gi ka zlagaptá duhwalha Lazglafta his ta kəma tañ nda sudatá lgut ta wudaku tilil ta vgha tañ. ⁵ Ka ksaftá zləñ ta hən katakata, ka dzadzátá hən ta ghəña tañ nda ta hadik. Ka tsa duhwalha Lazglafta ya nda hən mantse: «Ta zbə ŋaw kuni ta mndu ndiri mataba gwal nda rwa na? ⁶ Ta had hadna wa, sli'apsli'a tsatsi nda hafu. Havakwahava ta skwi mnaghuna tsi ma fitika nzakwani ta ma Galili. ⁷ Ka'a mnata na: "Nda nza tkwe' ka klaftá Zwanja mndu ka fanamtá gwal dmaku ma dzvu, ŋa dzata ta udza zləñay, ŋa sli'agaptani nda hafu ma mtaku bađu mahkəna fitik kə'a ya.»

⁸ Ka havaktá tsa mi'aha ya ta skwi ya si mnana Yesu ta hən. ⁹ Sli'afta tañ ta kulu, ka laghu hən da rusanaftá inda tsa skwiha ya ta tsa duhwalha ghwanjpdə ndeñ ya nda pdakwa sanlaha. ¹⁰ Tsa mi'aha ta mna tsa gwada ya ŋa gwal ghunay ya ná, i Mari makwata Magdala, nda Yuwana, nda Mari

mani ma Yakubu, nda sanlaha ma mi'aha ta dza'a mista tañ ya hən. ¹¹ Ta nghə ka tsabaku hən ta tsa gwada ya, zlghaf a hən ta gwada tsa mi'aha ya wa. ¹² Piyer ya tani, sli'aftá tsatsi nda hwaya ka laghwi ta kulu, ka bukwardatá tsi, kə'a kə'a ná, wupay yeya nghanj tsi ŋufuk ta hadik, ka vraghatá tsi dzaghani nda ndərmima tsa skwi ta magaku ya.

Yesu ta tva dza'a da luwa Imayus

Mak 16:12-13

¹³ Bađu va tsa fitik ya, ka sli'aftá sana duhwalha his, ka dza'a da sani luwa ta hgə lu ka Imayus. Ta magay meli ghwanjpdə ndeñ matakataka tañ nda luwa Ursalima. ¹⁴ Ka dza'a hən nda ghwa yiva ta ghəña skwi ta maguta. ¹⁵ Tata dza'a nda ghwa yiva ta ghəña tsa skwi ta maguta ya hən, ka ksaftá Yesu ta hən ka mbađa kawadaga nda hən. ¹⁶ Ka hanaftá skwi ta iri ta hən, tsəmaf a hən wa. ¹⁷ Ka Yesu mantse: «Ta ghəña wu ta dza'a kuni nda ghwa yiva na?» ka'a nda hən. Gagərdzək sladaslada hən, ka nzata sasgama. ¹⁸ Ka sani mataba tañ ta hgə lu ka Kliyupas nda tsi mantse: «Si laghu diga kagha ta magaku skwi ma Ursalima ma na fitik na na?» ka'a. Ka Yesu mantse: «Nya ta magaku na?» ka'a nda hən. ¹⁹ Ka hən nda tsi mantse: «Sna a ka ta skwi ta maguta nda Yesu mnda la Nazaret ta nzakway ka anabi dagala, nda sgit ma gwadani, ta magata skwa mandərmimi ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma inda mnduha, ²⁰ klaf la mali ta ghəña gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tsamatá guma, ka vlatá hən ŋa dzata, ka zləñaftá hən ta udza zləñay ra? ²¹ Tsatsi dza'a mbanaftá la Isra'ila ka ŋani sizlay, kulam nda tsa, hkən gita manda luta tsa skwiha ya. ²² Añ mndani, ta ndərmimi nda ndərmima ŋni ta gwada sana mi'aha mataba ŋni ta sli'afta wrək tgha, ka laghu ta kulu. ²³ Ta lagha hən, slanagha a hən ta mblani wu, ka vraktá hən da mnay: "Mar-avamara duhwalha Lazglafta ta wa ira ŋni, ka mnə hən ŋaŋni kazlay: Sli'afslia'nda hafu kə'a." ²⁴ Ka sli'aftá sanlaha mataba ŋni guli ka laghu ta kulu, ka slanaghatá hən ta tsa skwi ya manda va tsa mnə tsa mi'aha ya. Tsatsi, ngha a hən wu,» ka'a. ²⁵ Ka Yesu nda hən mantse: «Mnduha kul had mahizl

ma ghəŋa taŋ, ta daramay nda darama ta zlgħa inda skwi mna la anabi! ²⁶ Nza a tkwe' ka ghuyay Kristi ta tsa daŋwaha ya makdaku tsi ka lami da glakwani ra?» ka'a nda həŋ. ²⁷ Ka zlraftá Yesu ta rusa gwada ta ghəŋani manda ya mna i Musa nda inda la anabi ma deftera Lazglafta.

²⁸ Ndusadaghata taŋ nda tsa luwa ta dza'a həŋ ya, mbađa Yesu ka kďa mbađa manda mndu ta kuma dza'a da vla di'ih. ²⁹ «Nawanawa, nzanza kawadaga nda aŋni, nda hləma fitik, ndusa rvidik,» ka həŋ nzafta tida, ka ŋanata, ka lamə tsi da həga ka nzata kawadaga nda həŋ. ³⁰ Ta zə tsi ta skwa zay kawadaga nda həŋ, ka klaftá tsi ta buradi, ka rfanagħatá Lazglafta, ka ɓlanaptá tsi*, ka valaŋtá tsi ta həŋ. ³¹ Nzidid, tsalatsala ira taŋ ka tsəmaftá həŋ, gi lay nghəgla a həŋ tavata həŋ wa. ³² «Burburbur a ŋudufa u ma fitika mnayni ta gwada ta rusu tsi ta skwi ma deftera Lazglafta ŋa u ta tvi kay ra?» ka həŋ mataba taŋ.

³³ Tahula tsa, gi ka sli'aftá həŋ ka vragħuta da Ursalima. Bħadaghata taŋ, ka slanagħatá həŋ ta tskata vgha tsa duhwalha ghwanpďə ndeŋ ya, kawadaga nda gwal si ta dza'a mista taŋ, ³⁴ ta mnaymnay kazlay: Kahwathwata sli'agapsli'a Mgham Yesu nda hafu. Nda ngha Piyer kə'a. ³⁵ Ka rusu tsahaya guli ta skwi ta maguta ta tvi nda ya ka həŋ tsəmaftá Yesu, ma fitika ɓalanaptani ta buradi.

Maravata Yesu da duhwalhani
Mat 28:16-20, Mak 16:14-18, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

³⁶ Tata rusa tsa gwada ya həŋ, ka gi maravata vərdaka Yesu mataba taŋ, ka'a mantsa: «Ka vlagħunavla Lazglafta ta zdaku» ka'a ganagħatá zgu ta həŋ. ³⁷ Ka ksafatá tsi ta həŋ ka zləŋ, ka ghudzaku həŋ katakata, ba glamglam ya ka həŋ sizlay. ³⁸ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nya ta ghudza kaghuni na? Nya ta kəl kuni ka dga ghəŋ? ³⁹ Nghawangħa ta dzvuha ɗa nda səlahə ɗa ɓa, va tsa i'i yeya. Ksihawaksa, ka vitsidivata kuni. Haď slu'uvgha nda ghudzif ma glamglam manda tsa ta ndanu kaghuni ta ghəŋa i'i ya wu,» ka'a. ⁴⁰ Ta mnə

tsi ta tsaya ná, ta marə tsi ta dzvuhani nda səlahani ŋa taŋ. ⁴¹ Ta graf a həŋ karaku wu, ta rfu həŋ katakata ka ndərmimay. Ka Yesu mantsa: «Mamu skwa zay da kaghuni hadna ra?» ka'a nda həŋ. ⁴² Ka vlaŋtá həŋ ta sulatá klipi ki'a. ⁴³ Ka zlgħaftá tsi ka zay ta wa ira taŋ.

⁴⁴ Ka'a nda həŋ mantsa: «Wana na skwi si ta mnə yu ŋa ghuni ma fitika nzakwa ɗa kawadaga nda kaghuni kazlay: “Inda skwi ya vindaf lu ta ghəŋa i'i ma deftera Musa nda ya ma deftera la anabi, nda ya ma Zabura ná, dza'a magaku kə'a ya kay,» ka'a nda həŋ. ⁴⁵ Ka gunanaŋtá tsi ta mahizl ta həŋ ŋa snaŋtá skwi vindaf lu ma gwada Lazglafta. ⁴⁶ Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Wya ka lu vindaf: Dza'a ghuyay Kristi ta daŋwa, ŋa sli'agaptani ma mtaku nda hafu bađu mahkən. ⁴⁷ Dza'a mnay lu tkwe' nda hgani ŋa inda mndəra mnduha ka mbədanafta həŋ ta nzakwa taŋ, ŋa planata Lazglafta ta dmakwa taŋ. Tiŋəl ma luwa Ursalima dza'a zlrafta lu ta mnay. ⁴⁸ Kaghuni ta nzakway ka masləmtsəka tsa skwiha ya kə'a ya. ⁴⁹ Wya yu dza'a ghun-gaghunatá tsa skwi tagħunaf Da ɗa ta imi ta sləməŋ ya. Kaghuni, ka nzata kuni ma huďa luwa ha ka saha mbraku daga ta luwa da mbraghunafta,» ka'a nda həŋ.

Sli'a Yesu ka zlaŋtá duhwalhani
Mak 16:19-20, Slg 1:9-11

⁵⁰ Ka hlaftá Yesu ta həŋ ma huďa luwa, ka lagħu həŋ nda tvə luwa Betani. Bħadaghata taŋ da hada, ka kapaftá tsi ta dzvu ka tfanagħatawi ta həŋ. ⁵¹ Tata tfaytfay ta wi ta ghəŋa taŋ, ka dgagħutá tsi ta vgha nda həŋ, ka klagħatá lu ta luwa. ⁵² Hahəŋ, manda kďakwa taŋ ta tsəlɓanata tsəlɓu, ka vragħatá həŋ da Ursalima nda rfu katakata. ⁵³ Ka gďatá həŋ ta lagħa da nzaku ma həga Lazglafta ka zləzlvay.

* 24:30 Ngha ta Lukwa 22:19.

Gwada ta sabi da Yuhwana

Yesu Kristi ná, gwada Lazglafta ya

¹ Daga tanton mamu gwada*. Kawadaga tsa gwada ya nda Lazglafta. Tsa gwada ya ta nzakway ka Lazglafta. ² Daga tanton, kawadaga tsa gwada ya nda Lazglafta. ³ Nda tsatsi magafta Lazglafta ta inda skwiha. Had skwi magaf Lazglafta kul had tsatsi wa. ⁴ Ma tsatsi zrafta hafu. Tsa hafu ya ta nzakway ka tsuwadaka mnduha. ⁵ Tsa tsuwadaku ya ta tsuwadaku ma grusl, wala a grusl ta ksafu dekdek wa.

⁶ Ka zlagapta sana mndu ta hgə lu ka Yuhwana ghunaf Lazglafta. ⁷ Ka sagha tsi ŋa nzaku ka masləmtsəka tsuwadaku, kada zlglafta inda mnduha nda ma tsatsi. ⁸ Tsatsi a tsa tsuwadaku ya wu, zlagap ŋa ga masləmtsəka tsuwadaku tsatsi.

⁹ Tsa tsuwadaku ya ná, vərda tsuwadaku ya. Ma saghani ta ghəŋa hadik ka tsuwadaku tsi ta mnda səla.

¹⁰ Tsaw tsa gwada ya ná, nda ghada nza-kwani ma ghəŋa hadik, kabga nda tsatsi magafta lu ta ghəŋa hadik. Nziya nza tsi tsatsaf a mnduha wa. ¹¹ Saghani da mnduha, ka kwalaghuta mnduha ta tsu'afu. ¹² Lagha gwal ta tsu'afu, ka zlglafta hgani. Ŋa tsahaya, ka vlantá tsi ta hən ta mbrakwa nzaku ka zwana Lazglafta. ¹³ Nza a hən ka zwanani manda ya ta yagata mnda səla, manda ya ta kumə mndu a wu, ama sagha da Lazglafta manda ya ta kumə tsatsi. ¹⁴ Tsa gwada mnə lu ya kay ná, ka mbədavafu tsi ka mndu, ka nzata mataba mu. Nda ndəgha nda zɔkatakahudani, nda kahwathwata. Nda ngaha mu ta glakwani, glakwa zwan turtuktuk ghunaf Da ya. Zɔkatakahudani nda kahwathwatani katakata ya.

¹⁵ Ka gwadatá Yuhwana ta nzakway ka masləmtsəkani banluwa. «Wana tsa mndu mnə yu kazlay: Tsa mndu ta sagha nda hula da ya ná, malaghumala ta i'i, kabga mamu tsatsi ma kdaku lu ka yata i'i kə'a ya kay.» ¹⁶ Dagala zɔkatakahudani katakata,

tfamaghatfa ta wi demdem, ta gdagda ta vlamatá zɔkatakahudani. ¹⁷ Nda ma dzva Musa vlata Lazglafta ta zlahu, ka sagha zɔkatakahudani nda kahwathwata nda da Yesu Kristi. ¹⁸ Had mndu ta kdə walaŋta nghaná Lazglafta wa. Tsa zwan turtuktuk ya ta nzakway ka Lazglafta, ta nzaku ma ghuvu Da ya, tsatsi ta mnaná nzakwa Lazglafta.

Gwada Yuhwana

Mat 3:1-12, Mak 1:1-8, Luk 3:1-18

¹⁹ Wya gwada mna Yuhwana ma ghunadaghata gwal dagaladagala ma la Yahuda ma Ursalima ta gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la Levi. Ka lagha hən da dawanta da tsi: «Wa kaha na?» ka hən. ²⁰ Ka mnatá Yuhwana ta kahwathwata, manana a ta hən wa. «Kristi a i'i wu,» ka'a klinistá ghəŋani ta hən. ²¹ «Tsa wa kaha ba? Iliya ka rki?» ka hən nda tsi. «Vani a i'i wu,» ka Yuhwana nda hən. «Anabi ka rki?» «Vani a i'i wa.» ²² «Wa kaha ka ŋni dza'azlay nda gwal ta ghunaganaghata ba? Wa i'i ka va kaha na?» ka hən nda tsi kay guli. ²³ «I'i ná,

«Iwi ta gugudaku ma mtak yu, lele'anawa tvi ŋa mgham†» ka'a nda hən, manda ya mnə anabi Isaya. ²⁴ Mataba tsa mnduha ghunadap lu da Yuhwana ya, mamu la Farisa. ²⁵ Ka dawglantá hən da Yuhwana, «Wana Kristi a i'i wu ka ka, ta Iliya a yu wu ka ka, anabi a yu wu ka ka guli, ŋaw ta maga ka ta batem ba?» ka hən nda tsi. ²⁶ «I'i ná, nda imi ta magə yu ta batem. Mamu sana mndu mataba ghuni kul snantá kuni. Tsatsi ta sagha nda hula da. ²⁷ Ra a yu ka plaptá zu'a ba bahani wu,» ka'a nda hən. ²⁸ Ma Betani maguta tsa skwiha ya, ta bla ghwa Zurden, ma vla magay Yuhwana ta batem.

Yesu Kristi ná, Zwan Lazglafta ya

²⁹ Gamahtsimani ka ngə Yuhwana ta Yesu ta sagha da tsi. «Wana zwan tuwaka Lazglafta ta klaghutá dmakwa mnduha. ³⁰ Tsatsi tsa mndu mnə yu kazlay: Mamu sana mndu ta sagha nda hula da ta malaghutá i'i, mamu tsatsi ma kdə lu ka yata i'i kə'a ya kay. ³¹ I'i guli ná, si sna a yu kazlay: Tsatsi ya kə'a wa. Nana

* 1:1 Ngaha ta aya 14. † 1:23 Ngaha ta Isaya 40:3.

saghasagha yu da maga batem ma imi na ná, ɲa snanamtá la Isra'ila nzakwani,» ka'a. ³² Ka Yuhwana guli mantša: «Nda ngha yu ta Sulkum ta saha daga ta luwa manda ghərbu', ka nzafta tida. ³³ Si sna a yu kazlay: Tsatsi ya kə'a wu, ka mnihatá Lazglafta ta ghunaftá i'ɲa maga batem ma imi ya kazlay: Tsa mndu dza'a nghanɲa ka ta saha Sulkum ka nzafta tida ya, tsatsi ta dza'a maga batem nda Sulkum nda ghuḅa, ka'a. ³⁴ Ka nghanɲá yu manda va tsaya. Nana mndu na ná, Zwanɲa Lazglafta ya, ka yu ta ghəɲani.»

Taɲɲa duhwalha Yesu

³⁵ Gamahtsimani, ka vradaghata Yuhwana kawadaga nda gwal his mataba duhwalhani da va tsa vli ya. ³⁶ Nghayni ta Yesu ta labə mantša: «Wa a zwanɲa tuwaka Lazglafta,» ka'a. ³⁷ Snaɲta tsa duhwalha his ya ta tsa gwada Yuhwana ya, ka laghu həɲ mista Yesu. ³⁸ Kə'a ka Yesu mbəḁavata, ta nghə tsi ná, ta dza'a mistani həɲ. «Nu ta zbə kuni ḅa?» ka'a nda həɲ. «Maləma ḁa! Ga ta nzakwa ka na?» ka həɲ nda tsi. ³⁹ «Saghawasa ka nghanata kuni ḅa!» ka'a nda həɲ. Ka laghu həɲ mistani, ka nghanatá həɲ ta vla nzakwani. Ta fitik hawu ta nzemndi fwaḁ vli nda tsa. Ka kḁɲntá həɲ ta vaghay kawadaga nda tsi.

⁴⁰ Mataba tsa mnduha his ta snaɲtá gwada Yuhwana ka laghu mista Yesu ya ná, tekw Andre ta nzakway ka zwanɲamani ma Simuɲ Piyer. ⁴¹ Tiɲəl ɲa zwanɲamani Simuɲ sli'afta tsi ka laghwɲi da mnay. Ka'a mantša: «Slafsla ɲni ta Almasihu,» ka'a. Tsaya ta nzakway ka «Kristi.» ⁴² Ka kladaghatá tsi da Yesu, na ghur nghanɲa Yesu, ka'a nda tsi mantša: «Simuɲ! Zwanɲa Yuhwana ka, Kefas dza'a hga lu ta kagha,» manda mnay kazlay: Pala kə'a ya. ⁴³ Gamahtsimani, dza'a da Galili yu, ka Yesu. Ka guyatá tsi nda Filip, «mbaḁa mista ḁa,» ka'a nda tsi. ⁴⁴ Tsa Filip ya ná, mnda luwa Betsayda luwa i Andre nda Piyer ya. ⁴⁵ Tahula tsa, ka guyatá Filip nda Natanayel guli. «Slanaghasla ɲni ta tsa mndu vindaf Musa ta gwada ta ghəɲani ma deftera zlahu nda ya ta mnə la anabi ta gwada ta ghəɲani ya kay. Yesu zwanɲa Yusufu mnda la Nazaret ya,» ka'a nda tsi. ⁴⁶ «Mndərga wati skwi

ya dɲina dza'a sabi ma luwa Nazaret na?» ka Natanayel nda tsi. «Sawi ka nghanata ka ḅa!» ka Filip. Ka sli'aftá tsi ka lagha. ⁴⁷ Nghay Yesu ta laghani, «wana vərḁa mnda la Isra'ila kul haḁ sana skwi ɲa tsanavata,» ka Yesu nda Natanayel. ⁴⁸ «Ga snaɲta ka ta i'i na?» ka Natanayel nda tsi. «A'a! Ngha a yu ta kagha ta nzaku mista ghuraf ma kḁə Filip ka hga kagha ya ra!» ka Yesu nda tsi. ⁴⁹ «Maləma ḁa! Kagha ná, Zwanɲa Lazglafta ka, mghama la Isra'ila ka,» ka Natanayel nda Yesu. ⁵⁰ «Zray kagha ta zlgħay tsa ḅa, kabga mnay ḁa kazlay: Nda ngha yu ta kagha mista ghuraf kə'a? dza'a nda ngha ka ta skwiha ta malagħutá tsaya,» ka Yesu nda tsi. ⁵¹ Ka Yesu sganaghata mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a nda ngha kuni ta gunatá luwa buwan ɲa ɲla duhwalha Lazglafta, ɲa saha taɲ ta ghəɲa Zwanɲa mndu,» ka'a.

2

Kla makwa ma Kana

¹ Ta mahkəna fitik, ka slatá skala kla makwa ma luwa Kana ta haḁika Galili. Tsaw laghala mani ma Yesu da tsa vla skala kla makwa ya. ² Hgadagha hga lu ta i Yesu nda duhwalhani guli da tsa vla skala kla makwa ya. ³ Ka kḁutá ima inabi. Ka mani nda Yesu mantša: «Nda kḁa ima inabi da həɲ,» ka'a. ⁴ «Nahgani ɲa gha nda i'i katək ní a ma! Ta maga a fitika ḁa wu,» ka Yesu nda tsi. ⁵ «Ka maga kuni ta inda skwi dza'a mnaghunata tsi,» ka mani ma Yesu nda kwalvaha. ⁶ Tsaw ma tsa vli ya, mamu wudaha tsatsaf lu nda palaha ta za litir tghas mbsak tghas mbsak sanlaha, ḁərmək nda hisambsak hisambsak sanlaha, ta kəl la Yahuda ka ghuḅa səlahə taɲ. ⁷ «Ndaghanafwa ndagha ta ya wudaha ya nda imi,» ka Yesu nda həɲ. Ka ndaghanaftá həɲ te'te'. ⁸ «Ndana tama, taɲwatá ta mndu ta wa skwa zay,» ka Yesu nda həɲ, ka taɲtá həɲ. ⁹ Tapanata tsa mndu ta wa skwa zay ya ta tsa imi mbəḁanaf lu ka ima inabi ya ná, zḁakwa skwi a va tsa wu, sna a guli ka sagha ga tsa ima inabi ya wa. Taghəɲa tsa gwal ta zakamtá tsa imi yeya nda sna. Ka hganɲtá tsi ta zə'ala makwa. ¹⁰ Ka'a nda tsi mantša: «Tiɲəl ima inabi ya zḁa ta dgə lu ɲa mnduha, kada

vla ya leghlegha tahula baghuta tan ná, ka laghwa kagha difanatá ya zdá, ka zlra klagapta ndana?» ka'a nda tsi. ¹¹ Tsaya tanjana mazəmzəm maga Yesu ma luwa Kana ta hadika Galili. Mantsa ya maranta tsi ta glakwani. Ka faftá duhwalhani ta ghəj tida. ¹² Tahula tsa, ka sli'aftá tsi ka lagha da luwa Kafarnahum kawadaga nda i mani nda zwanamani, nda duhwalhani tani, ka zatá hən ta fitik tsəbakw hada.

Ghazlay Yesu ta gwal ta dzawa skwi ma həga Lazglafta

Mat 21:12-13, Mak 11:15-17, Luk 19:45-46

¹³ Ndusagaghata fitika skalay la Yahuda ta Pak, ka lafi Yesu da Ursalima. ¹⁴ Bhadaghatani, ka lamə tsi da daɓa həga Lazglafta ka slanaghatá tsi ta mnduha ta dzawa slaha nda tuwakha, nda ghərбу'ha, nda gwal mbada tsemi ta nzaku tavata tabəla tan hada. ¹⁵ Ka klaftá tsi ta tɓan ɲa krupi, ka ghzlagaptá tsi ta mnduha demdem ma tsa daɓa həga Lazglafta ya, nda tuwakha tani, nda slaha tani. Ka wutsidiŋtá tsi ta tseda gwal mbədu, ka zlambiŋtá tabəla tan. ¹⁶ «Hliŋwa na skwiha na hadna, ma niŋ kuni ta həga Da da ka həga mbəda dzvu,» ka'a nda gwal dzawa ghərбу'ha. ¹⁷ Ka havaktá duhwalhani ta skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta tazlay: «Dvafɗva* yu ta həga gha, manda vu ta dra tsi ta i'i,» ka'a ya ¹⁸ «Mndərga wati ma mazəmzəm dza'a ka magata, ɲa marantá skwi kəl ka ka maga mndəra skwi mandana na?» ka la Yahuda zlaftá gwada nda tsi. ¹⁹ «Tasiŋwatasa ta na həga Lazglafta na, dza'a bəglafba yu ma fitik hkən,» ka Yesu nda hən. ²⁰ «Ta skwi vaku fwaɗ mbsak mku' mida za lu ta ba na həga Lazglafta na ná, ma fitik hkən dza'a bafta yu ri wa kə'a?» ka la Yahuda nda tsi. ²¹ Tsaw tsa həga ta gwadə Yesu ya ná, ta gwadə ta ghəja ghəjani tsatsi. ²² Tsaya kəl duhwalhani tahula sli'agaptani ma mtaku, ka havaktá skwi ya mna tsi. Ka zlglaftá hən ta skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta, nda gwada Yesu ta mnata tani.

Nda sna Yesu ta skwi ma ɲudufa mnduha

* 2:17 Ngha ta Zabura 69:10.

²³ Ma fitika nzakwa Yesu ma Ursalima ta skala Pak, nda ndəgha gwal ta zlglafta nghər hən ta mazəmzəmha ta magə tsi. ²⁴ Lamə a tsaya da fəlma Yesu wu, kabga nda sna ta hən tsidiɗ. ²⁵ Psa a ta mnanata mndu ta gwada ta ghəja nzakwa sana mndu wu, kabga nda sna tsatsi ta skwi ma ɲudufa mndu.

3

I Yesu nda Nikwademu

¹ Mamu sana mndu mataba la Farisa ta hgə lu ka Nikwademu tekw mataba gwal dagaladagala mataba la Yahuda. ² Ka sli'aftá tsi nda rvidik ka lagha slanaghatá Yesu. Ka'a nda tsi mantsa: «Maləma da! Nda sna ɲni kazlay: Mnda tagha skwi ta saha daga da Lazglafta kagha kə'a, kabga had mndu ta laviŋtá maga tsa mazəmzəmha ta magə kagha ya, ka had Lazglafta kawadaga nda tsi wu,» ka'a. ³ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ka ya a lu ta mndu ka mahis wu katsi, laviŋ a ta nghanjá ga mghama Lazglafta wu,» ka Yesu nda tsi. ⁴ «Waka lu dza'a yəglagatá mndu nda ghada halatani, dza'a vrəgladaf vra da huda mani, ɲa yəglagata ra?» ka Nikwademu nda tsi. ⁵ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ka ya a lu ta mndu nda imi nda Sulkum wu katsi, laviŋ a ta walantá lami da ga mghama Lazglafta wa. ⁶ Ya yaga mndu ná, mnda səla tsaya. Ya yaga Sulkum ya ná, ɲa Sulkum tsa ya. ⁷ Ma ndərmim ka nda ndərmima kabga mnaghata da: "Tkwe' ka yagatá kaghuni ka mahis" kə'a. ⁸ Nda ta tvi ta kumə tsi ta vyakwa falak. Ta snay ka ta ghudzagani, sna a ka ka ga sli'afta tsi wu, sna a ka ka ga ta dza'a tsi wa. Mantsa ya nzakwa inda mndu yaga lu ma Sulkum,» ka Yesu nda tsi. ⁹ «Waka skwi mantsa dza'a magaku?» ka Nikwademu nda tsi. ¹⁰ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kagha mndu ta tagha skwi ɲa la Isra'ila ná, sna a ka ta tsa ra? ¹¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghata, skwi snan ɲni ta mnə ɲni, skwi nghan ira ɲni ta gwadə ɲni, tsaw tsu'a a kuni ta skwi ta mnə ɲni wa. ¹² Gwaday da ta skwi ta magaku ta hadik ɲa ghuni, zlglafta a kuni wu, waka kuni dza'a zlglaftá skwi ta magaku ta luwa

dza'a mnaghunata yu tama? ¹³ Had' mndu ta kdə lafi ta luwa, ka mndu ta saha daga ta luwa a tsi wa. Ba Zwanja mndu yeya ta saha daga ta luwa. ¹⁴ Manda va ya kapadaf Musa ta nahadika ghuvatili ta udzu ma mtak ya, manda va tsaya dza'a kapadafta lu ta Zwanja mndu, ¹⁵ kada mutsafta dər wa ta zlghaftá hafu ŋa kdekedzen.

¹⁶ «Dvudva Lazglafta ta ghəŋa hadik, kəl tsi ka vlatá Zwanjani turtuktuk, dər wa ta zlghafta, zwađuta a wu, mutsafmutsa ta hafu ŋa kdekedzen. ¹⁷ Ghunaga a Lazglafta ta zwanjani ŋa tsanaghatá guma ta mnduha ta ghəŋa hadik wu, ama ŋa mutsafta mnduha ma ghəŋa hadik ta mbaku nda ma tsatsi, kəl Lazglafta ka ghunagatá Zwanjani ta ghəŋa hadik. ¹⁸ Mndu ta zlghaftá Zwanja Lazglafta, had' guma ta ghəŋani wa. Mndu kul zlghafta, nda ghada tsatá guma ta ghəŋani, kabga kwalani kul zlghaftá Zwanja Lazglafta turtuktuk.

¹⁹ «Wya ghəŋa tsa guma ya: Ma saha tsuwadək ta ghəŋa hadik, ka zlanavatá mndu ta tsuwadək ka laghwi d'vatá grusl, kabga slnaha tan kul d'niku. ²⁰ Inda mndu ta maga ghwadaka skwi, husanhusa tsuwadək. Had' tsa mndu ya dza'a walaŋta sagha da tsuwadək wu da maravata slnani duway ta dađi. ²¹ Ka ŋərmani nzakwa mndu kahwathwata katsi ná, dza'a saghasa da tsuwadək kada nghavata inda slnani ta magə tsi tsidid' kazlay: Skwi ta magə tsi, zdəganazda ta Lazglafta kə'a.»

Yuhwana mnda maga batem nda Yesu

²² Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu kawadaga nda duhwalhani ka laghwi ta hadika Zudiya. Ka nzdavata tsi tsəbakw fitik kawadaga nda həŋ hada. Ka magə tsi ta batem ŋa mnduha. ²³ Ta magə Yuhwana ta batem guli ŋa mnduha ma sana vli ta hgə lu ka Inuŋ, ndusa nda sani vli ta hgə lu ka Salima, kabga dagala imi hada. Ka va sli'adaghatá mnduha ŋa maganaftá batem ta həŋ. ²⁴ Ma tsa fitik ya, ta la a lu ksaghatá Yuhwana da gamak karaku wa.

²⁵ Ka sli'anaftá duhwalha Yuhwana ta zlərdutawi nda sana mnda la Yahuda ta ghəŋa gwada ta ghuə səla. ²⁶ Ka sli'aftá həŋ ka lagha da mnay ŋa Yuhwana kazlay: Maləma da! Tsa mndu si kawadaga

nda kagha ta 6la ghwa Zurdeŋ si ta mnə ka ta gwada ta ghəŋani ya kay ná, wa'a ta maga batem ŋa mnduha. Ta sli'i inda mnduha da tsi, ka həŋ. ²⁷ Ka Yuhwana mantsa: «Had' mndu dza'a mutsaftá sana skwi ka Lazglafta a ta vlanja wa. ²⁸ Nda sna kaghuni nda sləməŋa ghuni ta mnə yu tazlay “Kristi a i'i wu” kə'a. Ghunidik ghuna lu ma kdaku tsatsi ka sagha. ²⁹ ŋa zwanja midzi ta kla lu ta makwa, gra zwanja midzi ya guli ná, tavatani ta nzata tsi ka sna lwa gwada ta gwadagapta zwanja midzi. Snaŋtani ta gwada ta gwadagapta tsi ya, rfayni ta rfu. Manda tsaya ta rfa i'i ta rfu guli. Ndanana ná, rfu ŋa da ta rfay. ³⁰ Ka ŋla tsatsi nda ŋla, ka htakwa i'i nda hta.

³¹ «Mndu ya ta saha daga ta luwa ná, nzanaghanza tsatsi ta ghəŋa inda skwi demdem. Mndu ya ta ghəŋa hadik guli ná, ŋa ghəŋa hadik tsatsi. Gwada ta ghəŋa skwi ta ghəŋa hadik ŋani ta gwaday. Mndu ta saha daga ta luwa ná, [ta ghəŋa inda skwi nzanaghata tsatsi]. ³² Gwada ta ghəŋa skwi nghan tsi nda ya snaŋ tsi ta gwadə tsi. Had' mndu ta tsu'aftá gwadani wa. ³³ Mndu ta tsu'aftá gwadani ná, grafgra tsa mndu ya ta Lazglafta kazlay: Kahwathwata ya kə'a. ³⁴ Mndu ghunaga Lazglafta ná, gwada Lazglafta ta gwadə tsi, kabga zwakuzwakwa Sulkum vlanj Lazglafta mida.

³⁵ «Dvudva Da ta Zwanj, ka fanamtá tsi ta inda skwi ma dzvani. ³⁶ Mndu ta zlghaftá tsa Zwanj ya mutsafmutsa ta hafu. Mndu ta kwalaghutá zlghaftá tsa zwanj ya mutsafta a ta tsa hafu ya wa. Ta ghəŋa basa ŋudufa Lazglafta yeya ta nzaku ta ghəŋani,» ka'a.

4

I Yesu nda markwa la Samari

¹ Ka snaŋtá la Farisa ta mnay kazlay: Mal mnduha ta sli'i da maga batem da Yesu ka ya da Yuhwana kə'a. ² Ka kahwathwatani ka lu mnay katsi ná, Yesu a ta maga batem ŋa mndu wu, duhwalhani zlanəŋ tsi ta magay. Snaŋta Yesu ta tsa gwada ta mnə lu ya, ³ ka sli'aftá tsi ta hadika Zudiya ŋa vrə ta hadika Galili. ⁴ Wya nda ma hadika Samari ta laba tsi ya, ⁵ ka 6hadaghatá tsi da sana vli ta hgə lu ka Sikar ndusa nda vwaha

Yakubu ta vlanťa zwanani Yusufu bamma, ta hadika Samari. ⁶ Ma tsa vli ya, mamu vovrəma Yakubu. Manda hərfatá Yesu ta mbađa, ka nzatá tsi ta wa tsa vovrəm ya, wər ma ghəŋ fitik nda tsa.

⁷ Ka lagha sana markwa la Samari da ta imi. «Tidifta ta imi ka sa'ata yu,» ka Yesu nda tsi. ⁸ Ma tsa fitik ya, laghula duhwalhani da luwa da skwa skwa zay. ⁹ «Waka kagha ta nzakway ka mnda la Yahuda, ta đawa imi ŋa say da i'i ta nza-kway ka markwa la Samari na?» ka tsa marakw ya nda tsi. Tsaw had la Yahuda ta guya vgha nda la Samari wa. ¹⁰ Ka Yesu mantša: «Ka má nda sna ka ta skwi ta kumə Lazglafta ta vlaghata, nda mndu ya ta đawa imi ŋa say da kagha katsi ná, má kagha má dza'a đawa imi ŋa say, má ŋa vlaghatani ta imi ta vla hafu,» ka'a nda tsi. ¹¹ Ka tsa marakw ya nda tsi mantša: «Mghama đá! wana had skwi ŋa tagafta da kagha wu, nda la na vovrəm na guli, ga dza'a mutsa ka ta tsa imi ta vla hafu ya na? ¹² Mal kagha ka dzidza ŋni Yakubu si ta sa ima na vovrəm na nda zwanani, nda rinani tani, ka zlanťanťa tsi na ra?» ka'a. ¹³ Ka Yesu nda tsi Mantša: «Đər wati ma mndu ta sa na imi na ná, ta dza'a kuzlanťkuzla ndala, ¹⁴ ama mndu dza'a sa na imi dza'a vlanťa yu na ná, walglanťa a ndala ta kuzlanťa wa. Tsa imi dza'a vlanťa yu ya ná, dza'a nuna ka dzuđay, ŋa mbəzagapta hafu ŋa kdekedzeŋ mida,» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ «Mghama đá! Vlihavla ta tsa imi ya tsa, kada kwala ndala ta kuzliglihata, ka kwala yu ta səglagha da ta imi hadna,» ka tsa marakw ya nda tsi. ¹⁶ «La hgaktá zə'ala ghuni, ka sagha kuni da hadna,» ka Yesu nda tsa marakw ya. ¹⁷ «Had zə'ala đá wu,» ka tsa marakw ya nda tsi. Ka Yesu nda tsi mantša: «Ta ŋa gha ta mnay kazlay: Hadu zə'ala đá wu kə'a, ¹⁸ kabga hutaf zə'ala gha. Nana ga taŋ ka ndanana guli, zə'ala ghuni a wu, raghatani mnay gha mantša ya,» ka Yesu nda tsi. ¹⁹ «Mghama đá! Anabi ka ta grə yu nda na skwi na. ²⁰ Dzidz'íha ŋni la Samari ná, ta na ghwá na si ta maga həŋ ta du'a ŋa Lazglafta. Ka kaghuni la Yahuda ná, ma Ursalima vla maga du'a ŋa Lazglafta, ka kaghuni,» ka tsa marakw ya. ²¹ Ka Yesu nda tsi mantša: «Marakw

na, zlg hafzlg ha ta i'i. Dza'a saghasa fitik dza'a kwal kuni maga du'a ŋa Da ta na ghwá na, đər ma Ursalima. ²² Kaghuni la Samari, ŋa skwi kul snanťa kuni ta maga kuni ta du'a. Anni la Yahuda, ŋa skwi snanť ŋni ta maga ŋni ta du'a, kabga da la Yahuda sagha mbaku. ²³ Dza'a saghasa fitik, nda maga vani ndanana. Ma Sulkum nda ya ma kahwathwata dza'a kəl mnduha ka maga du'a, ŋa tsəđay taŋ ta tsəlbu ŋa Da, kabga mndərga tsa mnduha ta tsəba tsa tsəlbu ya ta zbə Da. ²⁴ Lazglafta ná, Sulkum ya. Tsa mnduha ta maga du'a ŋani ya, ma Sulkum nda ya ma kahwathwata ta maga həŋ,» ka Yesu nda tsi. ²⁵ «Nda sna yu kazlay: Dza'a saghasa Almasihu, ta hgə lu ka Kristi ya, kə'a. Ka saghasa tsi, dza'a mnanťnamna ta inda skwi,» ka tsa marakw ya nda tsi. ²⁶ «Tsa mndu ta mnə kagha ya na i'i ta gwada nda kagha na,» ka Yesu nda tsi.

²⁷ Tata gwada həŋ, ka vraktá duhwalhani. Ka ndərmimi duhwalhani ta tsa nzatani ka gwada nda tsa marakw ya. Tsit-siriđ, nzanza həŋ, had ya ta pslanaftawi, ka đawanťa da tsi kazlay: Nu ta đaw ka da tsi, ari nu ta gwadə ka nda tsi na kə'a wa.

²⁸ Ka gi zlanatá tsa marakw ya ta bzleghwani hada ka laghwi da luwa da mnay ŋa mnduha. ²⁹ Ka'a mantša: «Sawa ŋha mndu ta mnihatá inda skwiha maga yu 6a, zlah Kristi na mndu na?» ka'a. ³⁰ Ka sli'agaptá mnduha ma luwa, ka lagha slanaghatá Yesu. ³¹ «Maləma đá! Kwa za ta skwa zay misimmisim,» ka duhwalhani nda Yesu, ma tsa fitik ya. ³² «Mamu skwa zaya đá kul snanťa kaghuni,» ka Yesu nda həŋ. ³³ «Mamu mndu ta klanaktá skwa zay ra?» ka duhwalhani mataba taŋ. ³⁴ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Maga skwi ta zdəganatá mndu ya ta ghunigihata ka kđinistá slnani, skwa zaya đá. ³⁵ «Ta fwad pdakwa tili ka tska nimaya ta vwah» a ka kaghuni ndanana wu ra? ka i'i nda kaghuni wa, ng-hadapwangha ta ndəhatá nimaya ta vwah 6a, ta ghwan a lu ka ts kay wa. ³⁶ Mndu ta tska nimaya ta vwah ná, ta mutsay ta nisəlani, ŋa ts kanatani ta hulfani ŋa hafu ŋa kdekedzeŋ. Mantša ya, ŋa rfay mndu ta sləglafta nda mndu ta ts kata ta rfu

kawadaga. ³⁷ Tsa mahdihdi mnə lu kazlay: Slgadatá slgayslgay ŋa sani, tskatá tskayt-skay ŋa sani kə'a ya ná, kahwathwata nza-kwani. ³⁸ Da vli kul magatá kuni ta slna ghunaghunafta yu. Ghuyghuya sanlaha ta danwa ma slna, ka lagha kaghuni da ŋatsa ndela tsa slna tan ya,» ka'a. ³⁹ Nda ndəgha la Samari ma tsa luwa tan ya ta zlghaftá Yesu ta ghəŋa tsa gwada mna tsa marakw ya ta mnay kazlay: Ka mnihatá tsi ta inda skwiha maga yu kə'a ya. ⁴⁰ Ma lagha la Samari da slanaghatá Yesu, ka ndəbə hən ta dzvu da tsi ŋa nzatani kawadaga nda hən. Ka nzatá tsi ka zatá fitik his hada da hən. ⁴¹ Ka sgavaghatá ndəghata mnduha ta zlghaftá Yesu, kabga Yesu ka ghəŋani ta mna gwadani ŋa tan. ⁴² «Zlghafzlgaha aŋni ndanana tama makwa na, kabga gwada gha mna ka yeya a wa. Nda sna vərda aŋni nda sləməŋa ŋni. Grafgra ŋni kahwathwata kazlay: Na mndu na ná, mnda mba mnduha ta ghəŋa hadik ya kə'a.»

Mbanafta Yesu ta zwanja sana mnda ksa slna ŋumna

⁴³ Tahula tsa fitik his ya, ka sli'aftá Yesu hada ka laghwi ta hadika Galili. ⁴⁴ Tsaw si wya ka Yesu mnata: «Had lu ta vla glaku ŋa anabi ta hadikani wu» kə'a. ⁴⁵ Bhadaghatani ta hadika Galili, ka tsu'aftá gwal hada. Tsa gwal ta tsu'afta ya ná, gwal ta nghanjá inda skwi maga Yesu ma Ursalima ma fitika skala Pak ya, kabga si labla hahən guli da vla tsa skalu ya.

⁴⁶ Ka vraghatá tsi tama da luwa Kana ta hadika Galili, ma vla mbədanafatani ta imi ka ima inabi ya kay. Tsaw mamu sana mndu dagala ma slna ŋumna, ta maga slna ga mgham ma luwa Kafarnahum, kul dughwanaku zwanjani ta kala ghən. ⁴⁷ Snanjani kazlay: Sli'afslí'a Yesu ta hadika Zudiya, ka sagha ta hadika Galili kə'a, ka sli'aftá tsi ka lagha slanaghata. Ka'a nda tsi mantse: «Kdəkkdək, mbađa mbanaftá zwanja da kul dughwanaku, ta kala ghən,» ka'a. ⁴⁸ Ka Yesu nda tsi mantse: «Ka ta ngha a kaghuni ta mazəmzəm nda skwa ndərmimay wu ná, zlgha a kaghuni kay tama wa!» ka'a. ⁴⁹ Ka tsa mndu ta maga slna ga mgham ya nda tsi mantse: «Mghama da! Mbađa ma kdaku zwanja da mtuta,»

ka nda tsi. ⁵⁰ Ka Yesu nda tsi mantse: «La dzagha! Wa a zwanja gha wdərwdər,» ka'a.

Ka zlghaftá tsa mndu ya ta tsa gwada mnana Yesu ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi dzaghani. ⁵¹ Ta laha tsi ta tvi ta dza'a dzagha, ka guyatá tsi nda kwalvahani ta ŋlu da mnay ŋani kazlay: Wa'a nda mba zwanja gha wdər kə'a. ⁵² Ka tsa mndu ya mantse: «Ta wati luwa lenavata tsi na?» ka'a dawəŋta da hən. «Kí'a hdzikata fitik ma ghən dahawu, ta lavaghutá tsa ŋudidarani ya,» ka hən nda tsi. ⁵³ Ka graftá tsa dani ya, ta tsa luwa ya mna Yesu ŋani kazlay: Wdərwdər zwanja gha kə'a ya. Daga badu tsa ka zlghaftá tsatsi nda gwal ga tanjani ta Yesu.

⁵⁴ Tsaya mahisa mazəmzəm maga Yesu ta hadika Galili manda zlanjani ta hadika Zudiya.

5

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda raghwa səlani

¹ Tahula tsaya, ka slatá skala la Yahuda ma Ursalima. Ka laf Yesu da hada. ² Tsaw ma Ursalima, mamu sana ghwa tsap lu ndusa nda watgha saba tuwakha. Betsayda ta hga lu ta tsa ghwa ya nda gwada Hebru. Ta wa tsa ghwa ya mamu glakamha hutaf. ³ Ma tsa glakamha ya, mamu ndəghata gwal kul dughwanaku mida, manda gwal nda ghulpa, nda gwal ta dzəgidí, nda gwal nda rwa səla tanjanda dzva tanj ta kzla gigdavata imi. ⁴ Tsaw ta sasa duhwala Lazglafta tazlay da tsa imi ya ŋa gigdanafta. Ka gigdavafgigda tsa imi ya, ka tinəl wa ta gi laha dida tahula gigdavaftani ya, nda mba tsa mndu ya dər kinawu tsa danjani ya. ⁵ Hkənmbsak tghas mida vakwa sana mndu ma danjani ta nzaku hada. ⁶ Kə'a ka Yesu ná, ta hani tsa mndu ya. Nda sna guli kazlay: Nda kda fitikani ta basa tsa danwa ya kə'a. «Ta kumay ka ta mbafta gha ra?» ka'a nda tsi. ⁷ «Mghama da! Had mnda da ŋa fadihata da imi gigdavafər tsi wa. Ka dza'a yu, ka yu ya ná, gi tinlaghuta sani ta laha ka i'i,» ka tsa mndu kul dughwanaku ya nda tsi. ⁸ «Sli'afslí'a gha kla ta skwa hana gha, ka sli'a ka,» ka Yesu nda tsi. ⁹ Gi

hadahada ka mbaftá tsa mndu ya, sləjad klaftá skwa hanani, ka sli'i. Tsaw, badu Sabat magakwa tsa skwi ya. ¹⁰ Ka la mali ma la Yahuda nda tsa mndu mbanaf lu ya mantse: «Sabat a vli gita kay ra? Wa ta mnaghatá kla skwa hana gha na?» ka həŋ. ¹¹ «Kla ta skwa hana gha, ka sli'a ka» ka tsa mndu ta mbadifta ya nda i'i,» ka'a nda həŋ. ¹² «Wa tsa mndu ta mnaghata kazlay: Kla ta skwa hana gha ka sli'a ka kə'a ya na?» ka həŋ dawanta da tsi. ¹³ Tsaw sna a tsa mndu mbanaf lu ya ta tsa mndu ta mbanaf lu ya wu, kabga zadamzadá Yesu mataba tskata mnduha ma tsa vli ya. ¹⁴ Bats nzda, ka guyaftá Yesu ta vgha nda tsa mndu ya ma daba həga Lazglafta. «Wana nda mba ka ndana tama, yaha ka walglanta maga dmaku da slaghaghatá ya katakata ta malaghutá tsaya,» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ Ka sli'aftá tsa mndu ya, ka laghwi da mnay na la mali ma la Yahuda kazlay: Yesu tsa mndu ta mbidifta ya kay kə'a. ¹⁶ Tsaya kəl la mali ma la Yahuda ka zba htsinja Yesu, kabga magatani ta tsa skwi ya badu Sabat.

¹⁷ Ka Yesu nda həŋ mantse: «Tata maga slna Da da kulam ndanana, mantse i'i guli, tata maga slna yu kulam ndanana,» ka'a. ¹⁸ Ta ghəŋa tsa gwada gwada tsi ya, ka zbəgəltə la mali mataba la Yahuda ta Yesu na dzata. Ta ghəŋa vəl ɓlanaptani ta zlahə Sabat kwenkwen a ta zba həŋ wu, kabga mnayni kazlay: Vərdə Lazglafta na Da da kə'a ta gra ghəŋani nda Lazglafta guli ya.

Vlanṭa dani ta inda mbrakwani ta zwanjani

¹⁹ Ka Yesu vrəgliṅtá gwadani nda həŋ mantse: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, laviŋ a zwanj ta magatá skwi gaghəŋ gaghəŋani, ka ngha a tsi ta skwi ta magə Da wa. Ka kinawu ta maga Da ta inda skwi ya, ka gragra mantse ya ta maga zwanj guli. ²⁰ Ta dṽay Da ta zwanj. Tsaya ta kəl tsi ka maranantá inda skwi ta magə tsi, na maranantani ta slnaha ta malaghutá nana, kada nghanṭa kuni ta skwa ndərmimay. ²¹ Manda ya ta sli'aganapta Da ta gwal nda rwa nda hafu ya, mantse ya ta vlanṭa zwanj ta hafu na mndu ta kumə tsi. ²² Tsa a Da ta guma ta ghəŋa mndu wu, ma dzva zwanj fanamta tsi ta inda guma na gumay, ²³ kada

vla inda mndu ta glaku na zwanj, manda ya ta vlə həŋ ta glaku na Da ya. Ka vla a mndu ta glaku na zwanj wu katsi, had tsa mndu ya ta vla glaku na Da ta ghunagatá tsa zwanj ya wa.

²⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta sna gwada da, ka zlghaftá tsi ta mndu ta ghunigihatá, mamu hafu na kdekedzen ma tsa mndu ya. Had lu dza'a tsanaghatá guma ta tsa mndu ya wa. Nda ghada Pak tsa mndu ya ta mtaku ka laghwi da hafu. ²⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a saghasa fitik, nda ghada va saghani, dza'a kəl gwal nda rwa ka snantá lwa Zwanja Lazglafta. Tsa gwal dza'a snanta ya dza'a nzakway nda hafu. ²⁶ Manda daslakwa hafu ta nzaku ma Da ya, manda tsaya vlanṭa tsi ta zwanj na mutsakwa hafu ma tsatsi guli. ²⁷ Ka vlanṭa tsi ta mbrakwa tsa guma, kabga nzakwani ka Zwanja mndu. ²⁸ Tsaya a skwi na ndərmimay ghuni wu, dza'a saghasa fitik dza'a kəl inda gwal ma kulu ka snantá lwani ²⁹ na sli'agapta tanj. Gwal ta maga skwi dina ya, dza'a sli'agapta na nzata nda hafu hahəŋ. Gwal ta maga skwi kul dinaku ya guli, dza'a sli'agapta na tsanaghatá guma ta həŋ hahəŋ.»

Nzakwa Zwanj ka masləmṭsək

³⁰ Ka Yesu mantse: «Had sana skwi dza'a magata i'i gaghəŋ gaghəŋa da wa. Manda ya mniha Lazglafta ta tsa yu ta guma. Nda tvani ta tsa yu ta guma kabga zba a yu ta skwi ta kumə ghəŋa da wu, skwi ta zdəganatá mndu ta ghunigihata ta zbə yu.

³¹ «Ka i'i katsi mnatá gwada ta ghəŋa da katsi ná, had hayhaya tsa gwada da ya nda tsa wa. ³² Ka sana mndu katsi mna gwada ta ghəŋa i'i katsi, nda sna yu kazlay: Tsa gwada ta mnə tsi ta ghəŋa i'i ya ná, kahwathwata nzakwani kə'a. ³³ Ghunaf ghuna kuni ta mnduha da Yuhwana ka mnaghunatá tsi ta kahwathwata. ³⁴ I'i tadə ná, zbanj a yu ta mndu na mna gwada ta ghəŋa da wa. Tsaya kwenkwen mnaghuna yu na mutsay ghuni ta hafu. ³⁵ Yuhwana ná, pitirla ta zlghaku ka tsuwadaka vli ya. Kumanjuma kuni ta nzdavata nda rfu ma tsuwadəkani.

³⁶ «I'i, mamu na da ma gwada ta ghəŋa da ta malaghutá na Yuhwana. Tsa gwada ya

ná, slnaha vliha Da ɲa kɔanafta ɔa ta magay ya. Tsa slnaha ta kɔa yu ta magay ya, ta maraɲta tsidid' kazlay: Da ya ta ghunigihata kə'a. ³⁷ Tsa Da ta ghunigihata ya, ta mnaɲtá gwada ta ghəɲa ɔa. An mndani ta walaɲ a kuni ta snan'tá lwani wa. Ta walaɲ a kuni ta nghan'tá kumani guli wa. ³⁸ Nza a gwadani ma ɲudufa ghuni wu kabga zlg haf a kuni ta mndu ya ghunaga tsi wa.

³⁹ «Ta ndi'andi'a kuni ka tagha skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta kabga mida dza'a mutsa ɲni ta hafu ɲa kdekeden ka kuni. Tsa gwada Lazglafta nda vinda ya ná, ta ghəɲa i'i ta gwada tsi. ⁴⁰ Sew va a kuni ta sagha da i'i ɲa mutsa vərda hafu wa.

⁴¹ «Da mnda sɔla a ta mutsa i'i ta glakwa ɔa wa. ⁴² Tsaw nda sna i'i ta kaghuni tsidid' kazlay: Dvu a kuni ta Lazglafta wu kə'a. ⁴³ Da ɔa ta ghunigihata, ka kwalaghutá kuni ta tsu'aftá i'i. Ka ma sana mndu ta klaftá ghəɲani ka ghəɲani ka sagha katsi ná, má tsu'aftsu'a kuni. ⁴⁴ Kaghuni gwal ta ɔva glaku da sani nda sani, ka kwalaghutá zba glaku daga da Lazglafta turtukwani, waka kuni má dza'a zlg hafu na?»

⁴⁵ «Yaha kuni da uwalay kazlay: Dza'a wlay yu ta kaghuni da Lazglafta kə'a. Tsa Musa faf kaghuni ta ghəɲ tida ya dza'a wla kaghuni. ⁴⁶ Ka má zlg hafuzlgha kuni ta Musa katsi ná, má zlg hafuzlgha kuni ta i'i guli, kabga vindaf ta ghəɲa i'i tsatsi ta gwada. ⁴⁷ Ka si zlg hafu a kaghuni ta skwi vindaf tsatsi ya wu ní, waka kuni dza'a zlg hafu gwada ɔa na?» ka'a.

6

Zuɲta Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf

Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Luk 9:10-17

¹ Tahula tsaya, ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta sana ɔla tsa ghwa Galili ta hgə lu ka Tiberyad ya guli. ² Ka sli'aftá dəmgə rutut mistani nghər həɲ ta mazəmzəm, ka mbamba gwal kul ɔughwanaku. ³ Ka ɲlaghatá Yesu ta ghwá ka nzagata hada kawadaga nda duhwalhani. ⁴ Tsaw ndusa fitika skala Pak ta nzakway ka skala la Yahuda. ⁵ Kə'a ka Yesu klan'tá ghəɲ ka ng-hadapta ná, rutututa dəmgə ta lagha da tsi.

* 6:7 Ngha ta Mata 20:2.

Ka'a mantsa: «Ga dza'a skwakta mu ta buradi ɲa zunustá na ndəghata mnduha na?» ka Yesu nda Filip. ⁶ ɲa tsakwasla gwada da tsi kəl tsi ka mnanata mantsa, kabga nda sna tsatsi ta skwi dza'a tsi magay. ⁷ Ka Filip nda tsi mantsa: «Dər tseda vagma mnduha his dər mək* ta maga slna klaf lu ɲa dzawaktá buradi nda tsi ná, slaghu a dər ɲa valan'tá həɲ ki'a ki'a wu,» ka'a nda tsi. ⁸ Ka sani mataba duhwalhani ta nzakway ka Andre zwan'amani ma Simuɲ Piyer nda tsi mantsa: ⁹ «Mamu sana zwan hadna nda buradi hutaf nda tsulhwa zwana klipi his da tsi, tsaw ɲa slafta kawu mataba ndəghata mnduha mandana na?» ka'a. ¹⁰ Ka Yesu mantsa: «Mnanawa mna ta həɲ ka nzanzata həɲ nda nzanza,» ka'a. Tsaw mamu ɔyatá kuzuɲ ksif ma tsa vli ya, ka nzanzaftá mnduha ta maga dəmbu' hutaf tida. ¹¹ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəɲani, ka daganafu tsi ta tsa mnduha ta nzaku ya. Ka daganafu tsi ta tsa klipiha ya ta həɲ guli manda ya ta kumə həɲ. ¹² Manda babaghawta mnduha, «Tskafwa padakwani yaha da badzuta,» ka Yesu nda duhwalhani. ¹³ Ka tsakaftá həɲ, ka ndaghanafu həɲ ta ghwanak ghwan'pɔa his nda pɔakwa tsa buradi hutaf ya, tahula babaghawta taɲ demdem. ¹⁴ «Nana mndu na vərda anabi dza'a sagha ta ghəɲa hadik mnə lu kay ya,» ka tsa mnduha ta nghan'tá mazəmzəm maga Yesu ya.

¹⁵ Tsatsafta Yesu kazlay: Dza'a saghasa lu da ksafu nda mbraku ɲa nzakwani ka mgham kə'a, ka kɔɲta Yesu ta ɲləglaghata ta ghwá.

Mbaday Yesu ta mbaɔa ta imi

Mat 14:22-33, Mak 6:45-52

¹⁶ Magatá hawu, ka sli'agatá duhwalhani ta wa drəf. ¹⁷ Ka sli'adam'tá həɲ da kwambalu ɲa tsughwada drəf ɲa dza'a da luwa Kafarnahum. Nda ghada kuzatá vli, ta vradagha a Yesu slanaghatá həɲ wa. ¹⁸ Tata ndrə həɲ, ka sli'avafu falak dagala katakata, ka kapatsa'uwaku drəf. ¹⁹ Swadap swa duhwalha Yesu ta kwambalu ta maga meli hutaf ka mku' a tsi, ka nghan'tá həɲ ta Yesu ta mbaɔa ta

drəf ta ndusadaghata tavata kwambalu, ka ksaftá zləŋ ta həŋ. ²⁰ «I'i ya tane! Ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka Yesu nda həŋ. ²¹ Si ta kumay həŋ ta klamta da kwambalu sizlay, gi nda ʒhadaghata kwambalu da tsa vli ta dza'a həŋ ya.

Zbaj dāmga ta Yesu

²² Gamahtsimani, ka havaktá tsa mnduha ta nzaku ta wa drəf ya kazlay: Tur-tuktuk kwambalu si ta lagha da tsa vli ya kə'a. Grafgra həŋ guli kazlay: Lamə a Yesu kawadaga nda duhwalhani dida wu kə'a. Nda ghəŋa taŋ laghwa duhwalhani. ²³ Ma va tsa fitik ya, ka sli'aftá sana kwambaluha ma luwa Tiberiya, ka ʒhadaghatá həŋ ndusa nda tsa vli kəl Mgham Yesu ka rfanaghatá Lazglafta ta ghəŋa buradi, ka zutá mnduha ya kay. ²⁴ Nghay mnduha ná, hađ Yesu hada wu, hađ duhwalhani hada guli wu, ka sli'adamtá həŋ da tsa kwambalu ya ka laghwi da luwa Kafar-nahum da zba Yesu.

Yesu ná, dafa hafu ya

²⁵ Ka ʒhadaghatá həŋ ka zbə həŋ, ka slanaghatá həŋ ta wa sana ʒla tsa drəf ya. «Maləma da! Yawu saghwa ka da hadna kay?» ka həŋ nda tsi. ²⁶ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ta zbə kabga vəl nghan̄ta ghuni ta mazəmzəm a kuni ta i'i wa. Ta zbə kabga zuta ghuni ta buradi, ka baghaftá kuni, kuni ta i'i. ²⁷ Ma ksə kuni ta slna ŋa skwa zay dza'a ʒadzuta. Nəvawaŋa ka maga slna ŋa skwa zay ta nzdavata dza'a vlaghunatá hafu ŋa kdekedzeŋ. Tsa skwa zay ya ná, Zwaŋa mndu dza'a vlaghunata, kabga ta tsatsi thafta Da ta ŋizla vlan̄tani ta mbraku,» ka'a nda həŋ. ²⁸ Ka həŋ nda tsi mantša: «Nahgani dza'a aŋni magay ŋa kđiŋtá magatá slna Lazglafta na?» ka həŋ. ²⁹ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Zlghafta ghuni ta mndu ya ghunaga tsi, na slna ya ta kzlə Lazglafta ta maganata ghuni,» ka'a. ³⁰ Ka həŋ mantša: «Mndərga wati mazəmzəm laviŋ ka ta magan̄nata ŋa nghan̄ta ŋni, kada zlghafta ŋni ta kagha na? Wati slna dza'a ka magata na? ³¹ Zuzə dzidziha ŋni ta Mana ma mtak. Manda ya nda vinda na:

“vlagavla ta buradi daga ta luwa† ŋa taŋ, ŋa zay taŋ,» ka həŋ nda tsi. ³² Ka Yesu nda həŋ mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, Musa a ta vlaghunatá buradi ta saha ta luwa wa, Da da ta vlatá buradi ta saha ta luwa. ³³ Tsa Buradi vlaga Lazglafta ya ná, tsa ta saha ta luwa ta vla hafu ŋa mnduha ta ghəŋa hađik yeya,» ka'a nda həŋ. ³⁴ Ka həŋ mantša: «Mghama da! gdagda ta vlan̄natá mndərga tsa buradi ya,» ka həŋ.

³⁵ Ka Yesu nda həŋ mantša: «I'i buradi ta vla hafu. Ka saghasa mndu da i'i, walglan̄ta a maya ta kuzlan̄ta wa. Ka zlghafzlgha mndu ta i'i, walglan̄ta a ndala ta kuzlan̄ta wa. ³⁶ Wya mnaghunamna yu, nda nghan̄ta kuni ta i'i, ka kwalaghutá kuni ta zlghaftá i'i. ³⁷ Inda gwal vliha Da, dza'a saghasa həŋ da i'i. Hađ i'i guli dza'a zlan̄tá mndu ya ta sagha da i'i ma bli wa. ³⁸ Sa a i'i ta luwa ŋa maga skwi ta kumə yu wa. Sasa i'i ŋa maga skwi ta kumə mndu ta ghunigihata. ³⁹ Skwi ta kumə mndu ta ghunigihata ná, kwala da kul zlanaghutá inda gwal vliha tsi, ŋa sli'aganapta da ta həŋ bađu kdakwa ghəŋa hađik. ⁴⁰ Wya skwi ta kumə Da da, dər wati ma mndu ta nghan̄tá zwaŋ ka zlghaftá tsi, nda mutša hafani ŋa kdekedzeŋ. Dza'a sli'aganapsli'a yu bađu kdakwa ghəŋa hađik,» ka'a.

⁴¹ Ka ruruŋwaku la Yahuda ta ghəŋani, kabga mnayni kazlay: I'i buradi ta saha daga ta luwa kə'a. ⁴² «Tsatsi a Yesu zwaŋa Yusufu kay wu ra? Tsatsi a na snan̄ amu ta i dani nda mani na ra? Ta ghəŋa wu ta mna tsi kazlay: Sa daga ta luwa yu kə'a ʒa?» ka həŋ. ⁴³ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Zlanawazla ta ruruŋwaku mataba ghuni, ⁴⁴ hađ mndu dza'a laviŋtá sagha da i'i, ka ghunagagha a Da ta ghunigihata da i'i wa. I'i, dza'a sli'aganapsli'a yu ta tsa mndu ya bađu kdakwa ghəŋa hađik. ⁴⁵ Wya skwi vindaf la anabi: “Dza'a taghanaf-tagha Lazglafta‡ ta skwiha ta həŋ.” Dər wa ta snay, ka zlghaftá tsa skwi ta taghə Lazglafta ya, dza'a saghasa tsa mndu ya da i'i. ⁴⁶ Va a tsaya ta mnay kazlay: Nda nghan̄ta tsa mndu ya ta Da nda irani kə'a wu, ba mndu ta saha da Lazglafta yeya nda nghan̄ta ta Da nda irani. ⁴⁷ Kahwathwata ka yu

† 6:31 Nghan̄ta ta Sabi 16:13-15, 31. ‡ 6:45 Nghan̄ta ta Isaya 54:13.

ta mnaghunata, mndu ta zlghaftá i'i, nda mutsa hafani na kdekedenj. ⁴⁸ I'i buradi ta vla hafu. ⁴⁹ Zuza dzidziha ghuni ta mana ma mtak, kulam nda tsa, rwurwa inda tanj. ⁵⁰ Wana buradi ta saha daga ta luwa hadna. Mndu ta zay, mteta a wa. ⁵¹ I'i buradi ta vla hafu ta saha daga ta luwa. Kata zay mndu ta tsa buradi ya, dza'a nzaku tsa mndu ya nda hafu na kdekedenj. Tsa buradi ta vlə yu ya ná, slu'uvgha da ya. Dza'a vlay yu, kada nzakwa mnduha ta ghəŋa hadik nda hafu,» ka Yesu nda həŋ.

⁵² Ka həŋ mantsa: «Waka na mndu na dza'a vlamatá slu'uvghani na zay na?» ka la Yahuda zlghanafta ta ghəŋani. ⁵³ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka za a kuni ta slu'uvgha Zwanə mndu, sa a kuni ta usani wu katsi, had hafu dekdek ma kaghuni wa. ⁵⁴ Mndu ta za slu'uvgha da, ta sa usa da, mamu hafu na kdekedenj ma tsa mndu ya. Dza'a sli'aganapsli'a yu ta tsa mndu ya badu kdakwa ghəŋa hadik. ⁵⁵ Vərda skwa zay ná, slu'uvgha da ya. Vərda skwa say guli ná, usa da ya. ⁵⁶ Mndu ta za slu'uvgha da, ta sa usa da ná, ma i'i ta nzamta tsa mndu ya, ma tsa mndu ya nzamta i'i guli. ⁵⁷ Tsa Da ta ghunigihata ya ná, nda hafu mida. Nda tsatsi ta nzakwa i'i nda hafu. Mantsa ya guli ka ta zay mndu ta i'i, dza'a nzanza nda hafu. ⁵⁸ Wana buradi ta saha daga ta luwa hadna. Nza a manda na dzidziha ghuni ta zutá mana ka rwutá həŋ ya wa. Mndu ta za na buradi na ná, dza'a nzanza nda hafu na kdekedenj,» ka Yesu nda həŋ. ⁵⁹ Ta taghə tsi ta skwi ma həga tagha skwa la Yahuda ma Kafarnahum, mna Yesu ta tsa gwada ya.

Zlanavata sanlaha ma duhwalhani ta Yesu

⁶⁰ Ka sanlaha mataba duhwalhani snaŋər həŋ ta tsa gwada ya mantsa: «Dukdukwa na gwada na, wa dza'a laviŋtá snay na?» ka həŋ. ⁶¹ Daslafta Yesu ma vghani kazlay: Ta rurunwaku duhwalhani ta ghəŋa tsa tagha skwi ya kə'a, «nda nra njudufa kaghuni guli ra? ⁶² A ka tsa nghanj kuni ta Zwanə mndu ta nlu da vli si hada tsi ghalya, waka njudufa ghuni dza'a magay tama? ⁶³ Sulkuma Lazglafta ta vla hafu, had sana skwi laviŋ mnda səla ta magata

wa. Na gwada mnaghuna yu na ná, Sulkum nda hafu ya. ⁶⁴ Tsaw mataba ghuni ná, mamu sanlaha kul zlghafta dekdek,» ka Yesu nda həŋ. Tsaw nda sna Yesu daga zlaftani ta gwal kul zlghafta dekdek, nda mndu ya dza'a skwapta tani. ⁶⁵ Ka Yesu sganaghata mantsa: «Tsaya kəl yu ka mnay na ghuni kazlay: Had mndu dza'a laviŋtá sagha da i'i, ka ghunak a Da wu kə'a ya,» ka'a.

⁶⁶ Tahula mnata Yesu ta tsa gwada ya, nda ndəgha sanlaha ma duhwalhani ta vraghuta, ka kwal kul dza'agelta mistani. ⁶⁷ Ka Yesu mantsa: «Ki kaghuni, sli'a a kaghuni guli ra?» ka'a nda tsa gwal ghwanpdə his ya. ⁶⁸ Ka Simun Piyer mantsa: «Mghama da! Da wa ta dza'a nni? Ya wana mamu gwada hafu na kdekedenj da kagha. ⁶⁹ Zlghafzlgħa nni, nda sna nni guli kazlay: Kristi mndu nda ghuəa ta saha daga da Lazglafta kagha kə'a,» ka'a nda tsi. ⁷⁰ Ka Yesu mantsa: «I'i a ta dagaptá na kaghuni ghwanpdə his na ra? Nziya nza tsi ná, ka halaway ya turtuk mataba ghuni,» ka'a nda həŋ. ⁷¹ Ta ghəŋa Zudas Iskaryut zwanə Simun ta mna tsi ta tsaya kabga tsatsi mndu dza'a skwapta, dər má tekw tsatsi mataba tsa gwal ghwanpdə his ya.

7

Kwalaghuta zwanamani ta zlghaftá Yesu

¹ Tahula tsa, mbađa Yesu ka ra hadika Galili. Va a ta dza'a ta hadika Zudiya wu, kabga ta dakwatsay dakwatsay mal- iha ta ghəŋa la Yahuda hada na dzata. ² Tsaw ndusakndusa fitika skala dumbi da la Yahuda. ³ «Sli'afslia gha ka dza'a ka ta hadika Zudiya kada nghanjta duhwalha gha guli ta slna ta magə ka, ⁴ had mndu ta kuma marantá ghəŋani ta difa ghəŋani wa. Ya wya mamu skwiha ta magə ka ya, maranmara ta ghəŋa gha banluwa na nghanjta inda mnduha ta kagha,» ka zwanamani nda tsi. ⁵ Tsaw ta zlghafa zwanamani ta tsatsi wa. ⁶ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta sagha a fitika da wa. Na kaghuni ya ná, dər ta wati luwa tsi, nda maga fitik, ka kaghuni. ⁷ Had kaghuni ta husantá mnduha wa. I'i ná, husanhusa yu ta mnduha,

kabga ta mnananmna yu ta slna taŋ kul dīnaku ta hən. ⁸ Lawala kaghuni! La a i'i wu, kabga ta kda a sagha fitika da karaku wu,» ka Yesu nda hən. ⁹ Tahula mnanatani ta tsa gwada ya ta hən, ka nzaghutá tsatsi ma Galili.

¹⁰ Manda laghwa zwanamani da vla skalu, ka sli'aftá tsatsi ka ghəŋani ka lafi ma dīfa ma dīfa, kul maranťá ghəŋani banluwa.

Taghay Yesu ta skwi ma həga Lazglafta

¹¹ Ka la Yahuda mantša: «Ga tsatsi tama!» ka hən ka zba Yesu ma vla skalu. ¹² Ka sli'avaftá zlerdutawi ka ŋdanďa ta ghəŋa tsatsi mataba mnduha kazlay: Nərma mndu ya, ka sanlaha, mnduha ta zadīŋta tsi, ka sanlaha. ¹³ Ma va tsaya ná, had mndu ta klanťá lwi ka gwada ta ghəŋa Yesu wu, kabga zləŋa la mali ta ghəŋa la Yahuda.

¹⁴ Dəgatá tsa fitikha ŋa skalu ya ka gragra ya ná, ka sli'aftá Yesu ka lamə da həga Lazglafta. Ka taghə tsi ta skwi ŋa mnduha mida. ¹⁵ Ka la Yahuda mantša: «Taghaf ga na mndu na ta na ŋani ma skwi na na? Ya wya ta lagha a da vla taghaftá skwi wu, waka a snanťá skwi ma gwada Lazglafta mandana na?» ka hən ka ndərmimay. ¹⁶ Ka Yesu nda hən mantša: «Ta sagha da mndu ta ghunigihatá skwi ta taghə yu, ta sabə da i'i a wa. ¹⁷ Ka fafa mndu ta ghəŋani ka maga skwi ta kumə Lazglafta, dza'a nda sna ka ta sagha da Lazglafta na skwi ta taghə yu na tsi, ka ta kla'ata ma ghəŋa da a yu. ¹⁸ Mndu ta mna gwada ta ghəŋa ghəŋani ná, ghəŋani ta ghubu tsi. Mndu ta zba vlanťá glaku ta mndu ya ta ghunafta, vərďa mndu tsa mndu ya, ghwadaka mndu a wa. ¹⁹ Musa a ta vlaghunata zlahu wu ra? had ya mataba ghuni ta maga slna nda tsa zlahu ya wa. Ta zbə ŋaw kuni ta i'i ŋa dzata tama?» ka Yesu nda hən. ²⁰ Ka hən mantša: «Nda ksa ka da halaway, wa ta zba kagha ŋa dzata na?» ka hən nda tsi.

²¹ Ka Yesu nda hən mantša: «Turtuktuk yeya slna magan yu, ka ndərmim kuni nda ndərmima demdem. ²² Vlaghunavla Musa ta zlahu ŋa datsa fafaď, an mndani Musa a ta zrafta wa. Daga ta dzidzi ta zrafta lu. Ta datsay a kuni ta fafaďa zwani badu sabat rke? ²³ Ka si laviŋlava kuni ta tsa fafaďa zwan badu Sabat, kabga yaha lu

da ɓlanaptá zlahu Musa ya ní, kabgawu ta ɓasa kuni ta ŋuduf ta ghəŋa i'i, kabga vəl mbanafťa da ta mndu dzahuma' badu sabat tama? ²⁴ Ma tsə kuni ta guma wa iri, tsawa tsa ta guma manda ya ta raku,» ka Yesu nda hən.

Kristi ná, Almasihu ya

²⁵ Ka sanlaha ma mnduha la Ursalima mantša: «Nana mndu na a ta zbə hən ŋa dzata kay ra? ka hən. ²⁶ Ngha ɓa ta platá vghani ta gwada, gwadanaf a lu wa. Ari tsatsaftsatsa a maliha mu kazlay: Kristi na mndu na kə'a kana? ²⁷ An mndani nda sna mu ta vli sabə tsi. Wya ka saghasa Kristi tani ná, had mndu nda sna ta vli dza'a sabə tsi wu,» ka sanlaha ma mnduha la Ursalima guli.

²⁸ Ma tsa tagha skwi ta taghə Yesu ma daɓa həga Lazglafta ya, ka klanťá tsi ta lwi dagala dagala. Ka'a mantša: «Nda sna kaghuni ta i'i nda vli sabə yu dardar guli ra? Gaghəŋ gaghəŋa da a sagha yu wa. Vərďa mndu tsa mndu ta ghunidikta ya. Tsaw sna a kaghuni tama ta tsa mndu ya wa. ²⁹ I'i, nda sna yu, kabga sagha da tsatsi i'i. Tsatsi ta ghunidikta,» ka Yesu. ³⁰ Kamkamkam, ka sanlaha ka kuma ksay. Sew had ya ta faftá dzvu tida wu, kabga ta sagha a fitikani karaku wa. ³¹ «Badu saghar Kristi ní, dza'a magay ta mazəməzəm ka malaghutá ŋa na mndu na ri?» ka ndəghata sanlaha ma mnduha mataba tsa dəmgay ya.

Ghunafta la Farisa ta mnduha ŋa ksafťa Yesu

³² Ka sniŋťá la Farisa ta tsa skwi ta mnə mnduha makdekmakdek ta ghəŋa Yesu ya. Ka ghunaftá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la Farisa ta gwal ngha həga Lazglafta da ksa Yesu. ³³ Ka Yesu mantša: «Ta teke'a nzďa da kwitikw da kaghuni, kada vra yu da mndu ta ghunidikta. ³⁴ Dza'a zbay kuni ta i'i, slafta a kuni ta i'i wu, laviŋta a kuni ta ɓhata ma vli ta dza'a yu guli wu,» ka Yesu nda hən. ³⁵ Ka la Yahuda mantša: «Dza'a laghu diga ŋa kwala mu kul slanaghata na? Dza'a laghu da taba la Yahuda ta widamťa vgha ma səla la Grek, ka tagha skwi ŋa la Grek rki na? ³⁶ Dza'a zbay kuni ta i'i, sladihata

a kuni wu, laviṅta a kuni ta ḡhata da vli ta dza'a yu guli wu, ka'a ná, nu klatá ghəṅa tsa gwadani ya na?» ka həṅ ta ghəṅani.

Mnay Yesu ta gwada ta Sulkum nda ghuba

³⁷ Baḡu kdavakta fitika tsa skalu ta nzakway ka mghama fitik ya, ka sli'aftá Yesu ka sladata, ka gwadata nda lwi dagala. Ka'a mantsa: «Ka ta kuzlan̄kuzla ndala ta mndu, ka sawi tsi da i'i da sa imi. ³⁸ «Ka zlgħafzlgħa mndu ta i'i katsi, dza'a mbəzagapmbəza dzuḡay ma ṅudufani.» Tsa imi ya ta vla hafu. Mantsa ya vindatani ma gwada Lazglafta,» ka Yesu. ³⁹ Tsaya ná, ta gwadə ta ghəṅa Sulkum dza'a tsu'u gwal dza'a zlgħaftá tsatsi ta tsa gwada ya. Ta vla a lu ta Sulkum karaku ma tsa fitik ya wu, kabga ta kapanaf a lu karaku ta Yesu ma glakwani wa.

Kwala Yesu kul haḡ ma fəlma mnduha

⁴⁰ Ka sanlaha mataba tsa dəmgə ya snaṅər həṅ ta tsa gwada ya mantsa: «Vərḡa anabi na mndu na,» ka həṅ. ⁴¹ «Kristi ya,» ka sanlaha. «Tsaw ma Galili dza'a saba Kristi rki? ⁴² «Ma zivra Dawuda ma luwa Batlehem ta nzakway ka luwa Dawuda*» a dza'a saba Kristi, ka vindatani ma gwada Lazglafta kay ra?» ka sanlaha. ⁴³ Kidaghi gamndər ka tsa ndəghata mnduha ya dagavapta ta ghəṅa gwada ta Yesu. ⁴⁴ Kamkamkam, ka sanlaha ka kuma ksafṡa, sew haḡ ya ta faftá dzvu tida wa.

Ga rgha maliha la Yahuda

⁴⁵ Ka vraghutá tsa gwal ngha həga Lazglafta ya da slanaghatá tsa la mali ta ghəṅa gwal dra skwi ṅa Lazglafta nda la Farisa ya. Ka həṅ mantsa: «Nya kwal kuni ksakta na?» ka tsaha ya nda həṅ. ⁴⁶ Ka həṅ mantsa: «Kay! Haḡ mndu ta kdə walaṅtá gwadaftá mndərga tsa gwada ta gwadə tsa mndu ya wu,» ka həṅ nda tsa la Farisa ya. ⁴⁷ Ka la Farisa mantsa: «Nu! Nanafnana lu ta kaghuni guli ḡa? ⁴⁸ Mamu mndu dər turtuk mataba la mali mali, nda ya mataba la Farisa ta zlgħaftá tsa mndu ya ta nghə kaghuni ra? ⁴⁹ Tsa ndəghata mnduha ta zlgħafta ta nghə kaghuni ya ná, sna a həṅ

ta zlaha Musa wu, gwal nda ksi'a həṅ!» ka la Farisa nda həṅ.

⁵⁰ Ka Nikwademu ta nzakway mataba taṅ si ta sli'afta girvidik ka lagha slanaghatá Yesu ya kay nda həṅ mantsa: ⁵¹ «Ka ta dawap a lu ta gwada da mndu, ka snaṅtá skwi maga tsi wu ná, ta gi tsanaghatṡa zlaha mu ta guma ta ghəṅani ra?» ka'a. ⁵² Ka həṅ mantsa: «Tekw kagha mataba la Galili guli ra? Dzaṅa ta gwada Lazglafta ḡa ka ngha ka, ka dza'a slanaghasla ka ta vli ta mna saba anabi ma Galili,» ka həṅ nda tsi. [⁵³ Tahula tsa, ka gazlaghutá həṅ dzagha taṅ.]

8

Marakw ksaf lu ta hliri

¹ Ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta ghwá Zaytuṅ. ² Wrək tgha ka vragatá tsi, ka lamə tsi da daḡa həga Lazglafta, ka sli'adaghatá inda mnduha da tsi. Ka nzatá tsi nda nza ka tagha skwi ṅa taṅ. ³ Mbaḡa gwal tagha zlahu ṅa mnduha, nda la Farisa ka ksadaghatá sana marakw ksaf lu ta hliri. Ka kladamta da taba mnduha ka sladanata ta kəma Yesu. ⁴ Ka həṅ mantsa: «Mghama ḡa! Wana na marakw na ksaf lu ta hliri. ⁵ Mndərga na marakw na ná, zlbata nda pala, ka zlaha Musa mnaṅnata. Waka kagha nda ṅa gha na?» ka həṅ nda Yesu.

⁶ Tsaw ṅa tsanamtá matsavada, kada mutsafta həṅ ta rutsak tida lagha həṅ mna tsa gwada ya ṅani. Lagha Yesu ka dzamtá ghəṅ ka vinda skwi ta haḡik nda ndəfiṅa dzvu. ⁷ Ka ḡdavata həṅ ka va daway da tsi. Ka Yesu mantsa: «Ka waya mataba ghuni kul walaṅta gatá dmaku ya, ka zlrafzla tsi ta wuda na marakw na nda pala,» ka'a kapaṅtá ghəṅ. ⁸ Ka dzəglamtá tsi ta ghəṅ ka vindgəltá skwi ta haḡik. ⁹ Tahula snaṅta taṅ ta tsa gwada Yesu ya, ka gazlaghatá həṅ turtuk turtuk, zlafta ta la galata mnduha ha ka saha ta zwani. Ka zlaṅtá həṅ ta Yesu turtukwani nda tsa marakw ya ta sladu ta kəmani. ¹⁰ Kə'a ka Yesu kapglaṅtá ghəṅ ná, tsa marakw yeya nghan̄ tsi. Ka Yesu mantsa: «A', gazlagha diga həṅ kay ní makwa na? Haḡ mndu ta tsagħagha ta guma kay ra?» ka'a nda tsi. ¹¹ Ka tsa

* 7:42 Ngha ta 2 Samuyel 7:12, Zabura 89:4-5, Irmiya 23:5, Mika 5:1.

marakw ya mantša: «Had' mghama da wa,» ka'a. Ka Yesu mantša: «Tsa a i'i ta guma ta ghəŋa kagha guli wa. La! Yaha ka magəgəltá dmaku,» ka'a nda tsi.

Yesu tsuwadaka ghəŋa hadik

¹² Ka Yesu nda həŋ guli mantša: «I'i tsuwadaka ghəŋa hadik, mndu ta dza'a mista da ná, had' dza'a mbada ma grusl wu, dza'a mutsay ta tsuwadaka hafu,» ka'a.

¹³ Ka la Farisa mantša: «Ghuba ghəŋa gha ta ghubu ka, vərda gwada a na gwada gha na wu,» ka həŋ ta ghəŋani. ¹⁴ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Dər má ghuba ghəŋa da ta ghubu yu ná, vərda gwada ya ta mnə yu, kabga nda sna yu ta vli sagha yu nda vli ta dza'a yu. Tsaw kaghuni ya ná, sna a kuni ta vli sagha yu, nda vli ta dza'a yu wa. ¹⁵ Kaghuni ná, guma wa iri ta tsə kuni. I'i, tsa a yu ta guma ta ghəŋa mndu wa.

¹⁶ Ala ka tsatsa yu ta guma katsi, vərda guma na guma da, kabga turtukwa da a yu wu kawadaga ŋni nda Da ta ghunighata.

¹⁷ Nda vinda ma zlahu ghuni kazlay: Ka nda guya gwada mnduha his ta va tsa skwa turtuk ya katsi ná, kahwathwata nzakwa tsa gwada ya* kə'a. ¹⁸ Ghuba ghəŋa da ta ghubu yu mndani, ta ghuba i'i Da da ta ghunidikta guli,» ka'a nda həŋ. ¹⁹ «Ga Da gha na?» ka həŋ nda tsi. Ka Yesu mantša: «Sna a kuni ta i'i wu, sna a kuni ta Da da guli wa. Ka má nda sna kuni ta i'i ná, má nda sna kuni ta Da da guli,» ka'a nda həŋ.

²⁰ Ta tagha skwi ma daɓa həga Lazglafta mna tsi ta tsa gwadaha ya, ta nzaku ndusa nda vla pgha tsemi. Sew had' mndu ta faftá dzvu tida wu, kabga ta sagha a fitikani wa.

Mnaŋta Yesu ta sli'ani da dani

²¹ Ka Yesu mantša: «Dza'a laghula yu, dza'a zbay kuni ta i'i. Dza'a rwaku kuni ma dmaku, laviŋta a kuni ta ɓhata ma tsa vli ta dza'a yu ya wu,» ka'a nda həŋ guli. ²² Ka la Yahuda mantša: «Vghani rki dza'a tsi dzuvtá kəl tsi ka mnay kazlay: Laviŋta a kuni ta ɓhata da tsa vli ta dza'a yu ya wu kə'a na?» ka həŋ ta ghəŋa tsa gwadani ya. ²³ Ka Yesu mantša: «Gwal ta ghəŋa hadik kaghuni, la ta luwa i'i, ŋa gwal ta ghəŋa hadik kaghuni, ŋa na ghəŋa hadik na a i'i wa. ²⁴ Tsaya

tsa kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Dza'a rwaku kuni ma dmakuha ghuni kə'a ya. Dza'a rwaku kuni ma dmakuha ghuni ka si zlgaha a kuni kazlay: «I'i ná, i'i ya kə'a ya wu,» ka'a nda həŋ. ²⁵ Ka həŋ nda tsi mantša: «Wa kagha katək na?» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ mantša: «Tsa i'i mnaghuna yu daga taŋtaŋ ya, ya. ²⁶ Ta traku skwiha ŋa mnay da ta kaghuni, ka tsaghunaghatá guma. Tsa mndu ta ghunighata ya ná, vərda mndu ya. Skwi snaŋ yu da tsi ta mnə yu ŋa mnduha ta ghəŋa hadik,» ka'a nda həŋ.

²⁷ Sew sna a həŋ kazlay: Ta gwadə ta Da na Yesu ta tsa gwada ya kə'a wa. ²⁸ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Baɗu kapadafta ghuni ta Zwaŋa mndu ya, baɗu tsaya dza'a snaŋta kuni «ta i'i.» Baɗu tsaya guli dza'a snaŋta kuni kazlay: Gaghəŋgaghəŋa da a ta maga yu ta skwi wu, manda ya taghadif Da ta mna yu ta gwada da† kə'a. ²⁹ Tsa mndu ta ghunidikta ya ná, kawadaga ŋni nda tsi. Turtukwa da a zlihata tsi wu, kabga ta maganamaga yu ta skwi ta zdəganata inda fitik,» ka'a. ³⁰ Ta gwadə Yesu ta tsa gwadaha ya ná, nda ndəgha gwal ta zlgahafta.

Da Lazglafta ta sagha kahwathwata

³¹ Ka Yesu nda tsa la Yahuda ta zlgahafta ya mantša: «Ka gdavagda kuni ma skwi ta taghə yu ŋa ghuni katsi, nda nza kuni ka vərda duhwalha da. ³² Dza'a nda sna kuni ta kahwathwata, ŋa vlaghunata tsa kahwathwata ya ta nzaku nda platá vgha,» ka'a ³³ Ka la Yahuda mantša: «Zivra Abraham aŋni, ta walaŋ a aŋni ta nzata ka vu'a mndu wa. Ta wu ŋa mnay gha kazlay: Dza'a plaku vgha ghuni kə'a na?» ka həŋ nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Kahwathwata ta mnaghunata yu, inda mndu ta ga dmaku ná, nda nza ka vu'a dmaku. ³⁵ Had' vu'a ta gdavata ma həga ga mndu wu, zwaŋ yeya ta gdavata ŋa dekdek. ³⁶ Ka zwaŋ ta plighunista katsi ná, falau' vgha ghuni kahwathwata. ³⁷ Nda sna yu kazlay: Zivra Abraham kuni kə'a, ama wana kuni ta psa i'i ŋa dzata, kabga tsu'a a kuni ta gwada da wa. ³⁸ Skwi nghan yu da Da da ta mnə yu. Kaghuni, skwi taghaghunaf da ghuni ŋa ghuni ta magay,» ka'a ³⁹ Ka

* 8:17 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 17:6, 19:15. † 8:28 Ngha ta Yuhwana 3:14.

həŋ nda tsi mantsa: «Abraham da ŋni ta aŋni,» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ka má vərđá zwana Abraham kuni katsi ná, má mndərga slna Abraham ta magə kuni. ⁴⁰ Wana ndanana ná, ta zba dzata i'i ta mnaghunatá kahwathwata skwi ya snaŋ yu da Lazglafta kuni. Ta walaŋ a Abraham ta magatá mndərga tsaya wa. ⁴¹ Kaghuni ná, slna da ghuni ta magə kuni,» ka'a nda həŋ. Ka həŋ mantsa: «Masagwa a aŋni wa. Turtuktuk Da ŋni ta nzakway ka Lazglafta,» ka həŋ. ⁴² Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ka si Lazglafta vərđá da ghuni katsi ná, má dza'a đvuđva kuni ta i'i. Sli'af da Lazglafta i'i ka sagha, gaghəŋgaghəŋa da a sagha yu wa. Tsatsi ta ghunigidaghata. ⁴³ Laviŋ a kuni ta snaŋtá gwađa da wu, kabga kwala ghuni kul fatá sləməŋ ka sna skwi ta mnaghunata yu. ⁴⁴ Da ghuni ná, halaway ya. Ta kumay kuni ta maganatá skwi ta zdəganata. Nda nza tsatsi ka mnda dzata mndu daga ma zlafta. Ta walaŋ a ta sladafta ta kahwathwata wu, kabga had kahwathwata da tsi wa. Vərđá ŋani ma gwađa ta gwadagapta ná, tsakalawi ya, kabga tsakalawi tsatá fwa tsatsi. Dani ma tsakalawi tsatsi guli. ⁴⁵ I'i, tsu'a a kuni ta i'i, kabga mnay da ta kahwathwata wa. ⁴⁶ Waya mataba ghuni dza'a mnihata kazlay: Tađ magamaga ka ta dmaku dər turtuk səla kə'a nda i'i na? Ka si kahwathwata ta mnə yu, kabga wu kwal kuni zlghay na? ⁴⁷ Mndu ya nda nza ka ŋa Lazglafta ná, ta snay ta gwađa Lazglafta. Kaghuni, sna a kuni ta gwađa Lazglafta wu, kabga nza a kuni ka ŋani wu,» ka Yesu nda həŋ.

I Yesu nda Abraham

⁴⁸ Ka la Yahuda mantsa: «Ta ŋaŋni a ta mnay kazlay: Mnda la Samari kagha, nda ksa ka da halaway kə'a kay rke?» ka həŋ nda tsi. ⁴⁹ Ka Yesu mantsa: «Ksa a yu da halaway wa. Glaku ŋa da ta vlay ŋa Da da, ka mbidata kaghuni ta i'i. ⁵⁰ Zba vlanjta glaku ta ghəŋa da a ta zbə yu wa. Turtuk tsa mndu ta zba tsa glaku ya ŋa da, tsatsi ta tsa guma guli. ⁵¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta snatá skwi ta taghə yu, had dza'a mtuta dekdek wa,» ka'a nda həŋ.

⁵² Ka la Yahuda nda tsi mantsa: «Ndanana grafta ŋni kazlay: Nda ksa ka da halaway kə'a. Mtumta Abraham, rwurwa la anabi guli. «Ka snasna mndu ta skwi ta taghə yu ná, had dza'a mtuta dekdek wu,» ka ka ná, ⁵³ mal kagha ka tsa da ŋni Abraham ta mtuta ya ra? Ari mal kagha a ka tsa anabiha ta rwuta ya na? Wa i'i ka kagha ta gray na?» ka həŋ. ⁵⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ka vla glaku ta vlə yu ŋa ghəŋa da katsi ná, bətbət tsa glakwa da ya. Da da ta vlihatá glaku, tsa ta mnə kaghuni kazlay: Má Lazglafta ŋni ya kə'a ⁵⁵ kul snaŋta kuni ya. I'i nda sna yu ta tsatsi. Ka má sna a yu wu ka yu mazlay katsi ná, má dza'a nzakway yu ka guram nda kaghuni ta tsakalawi ya. Tsaw nda sna i'i ta tsatsi, ta snay yu ta gwadani guli. ⁵⁶ Harharhar ghəŋa Abraham ta ghəŋa vəl ndanayni ta dza'ani nghanjta fitika da. Ka nghanjta tsi, ka tuta tsi da rfu,» ka Yesu nda həŋ. ⁵⁷ Ka la Yahuda mantsa: «Ta maga a ima gha hutaf mbsak ná, gi nda nga yu ta Abraham ka ka?» ka həŋ nda tsi. ⁵⁸ Ka Yesu mantsa: «“Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, makəđlu ka Yatá Abraham ná, mamu i'i,» ka'a nda həŋ. ⁵⁹ Na mnatani ta tsaya, ka hlaftá həŋ ta pala ŋa zlərtsay. Ka difaghutá Yesu, ka saghu tsi da dađa həga Lazglafta.

9

Mbanafta Yesu ta sana ghulpata mndu

¹ Ta labə Yesu ta tvi, ka nghanjta tsi ta sana mndu nda ghulpa daga ta yagatá lu. ² «Maləma da! Wana nda ghulpa na mndu na daga ta yagatá lu. Tsatsi re, dadahani a ta gatá dmaku katək na?» ka duhwalhani dawanjta da tsi. ³ Ka Yesu mantsa: «Ta ghəŋa dmakwani a ghulpəta tsi wu, ta ghəŋa dmakwa dadahani a guli wa. Ghulpghulpa ŋa maravata slna Lazglafta nda ma tsatsi. ⁴ Ta ka fitik vəl na ná, magamamaga ta slna mndu ya ta ghunigihata. Wana vli dza'a kuzuta ŋa kwal kul laviŋta ksəgəltá slna. ⁵ Tata ghəŋa hadik na yu karaku ná, i'i tsuwadaka ghəŋa hadik,» ka Yesu.

⁶ Tahula mnatani ta tsa gwađa ya, ka tfatá tsi ta sərdək, ka hwađa'atá hadik nda tsi, ka masanafta ta kwapaya irihani.

⁷ Manda kdintani ta masanaftá, ka'a nda tsi mantsa: «La mbazinta kuma gha ma ima Silwe,» ka'a. Tsa «Silwe» ya ná, manda mnay kazlay: Ghunay kə'a ya.

Ka sli'aftá tsi ka laghwi mbazintá kumani. Mbazintani, tsidid irani, ka sli'aftá tsi ka laghu dzaghani. ⁸ «Na mndu ta nzata ka gatá skwi da mnduha ya a na mndu na kay ra?» ka sləvdahani si ta gdata ta nghanja ta gatá skwi ya. ⁹ «Tsatsi ya» ka sanlaha. «Tsatsi a wu, sana mndu ya ta gara vgha nda tsatsi,» ka sanlaha guli. Ka tsa mndu ya mantsa: «An! vada ya,» ka'a. ¹⁰ «Waka ka magay kəl ka ka nghanjá vli 6a?» ka həŋ nda tsi. ¹¹ «Sana mndu ya ta hgə lu ka Yesu, ta hwadá'atá hadik, ka masadiftá tsi ta kwapaya iriha dá. «La mbazintá kuma gha ma ima Silwe,» ka'a nda i'i, ka sli'aftá yu ka laghwi yu mbazinta, kəl yu ka nghanjá vli,» ka'a. ¹² «Ga tsa mndu ya ndana?» ka həŋ nda tsi. «Sna a i'i wa,» ka'a nda həŋ.

Dawutá vla la Farisa da tsa mndu si nda ghulpa ya

¹³ Ka klaftá həŋ ta tsa mndu si nda ghulpa ya, ka klaghata da la Farisa. ¹⁴ Tsaw badu Sabat hwadá'ata Yesu ta tsa hadik ya, ka masanaftá tsa mndu ya ta kwapaya irihani ka mbanaftha ya. ¹⁵ Ka dawgəltá la Farisa da tsi kə'a magaku kəl tsi ka nghanjá vli. Ka'a mantsa: «Hadik hwadá a tsi, ka masadifta ta kwapaya iriha dá. Ka mbazinta yu ta kuma dá, kəl yu ka nghanjá vli,» ka'a nda həŋ. ¹⁶ Ka dgavaptá la Farisa his gamndər. «Mnda Lazglafta a tsa mndu ya wu kabga sna a ta skwi ta mnə zlahá sabat wu,» ka sanlaha. «Waka mnda dmaku dza'a maga mndərga tsahaya ma mazənzəmə na?» ka sanlaha, ka həŋ ta ghəŋani. ¹⁷ Ka həŋ nda tsa mndu ya mantsa: «Wa tsa mndu ta mbaghafta ya ka kagha ta gray na?» ka həŋ ka mahis nda tsi. «Anabi ya,» ka'a nda həŋ.

¹⁸ Ta lanaf a ta la mali ta ghəŋa la Yahuda na mnay kazlay: Si nda ghulpa tsa mndu ya, ka nghanjá tsi ta vli kə'a wa. Ka laghu həŋ hgaktá dadaha tsa mndu ya. Ka sagha həŋ. ¹⁹ Manda sagha taŋ, «zwanja ghuni na mndu na ra? Grafgra kuni kazlay: Nda ghulpa ta yagata kuni kə'a ra? Waka a magaku kəl tsi ka nghanjá vli ndana 6a?» ka həŋ nda həŋ. ²⁰ Ka dadahani mantsa:

«Nda sna aŋni kazlay: Zwanja ŋni ya kə'a. Ta yagatá ŋni guli ná, nda ghulpa. ²¹ Tsaw sna a aŋni kə'a magaku kəl tsi ka nghanjá vli wa. Dawawadawa da tsi, nda gla tsatsi prək ka zlgəhawani tsatsi ka ghəŋani,» ka həŋ. ²² Ta zləŋay tsa dadahani ya ta la maliha ta ghəŋa la Yahuda, kəl həŋ ka mnay mantsa. Tsaw la mali ta ghəŋa la Yahuda ya ná, nda ghada dzrafta taŋ. Mndu ta mnay kazlay: Yesu ná Kristi ya kə'a ná, dza'a taliŋtala lu ta tsa mndu ya ma həga tagha skwa mu kə'a. ²³ Tsaya kəl dadahani ka mnay kazlay: Nda gla tsatsi, prək tsatsi ka ghəŋani ka zlgəhawani kə'a ya.

²⁴ Ka hgəgləŋtá la Farisa ta tsa mndu ya kamahis. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Mna kagha ta kahwathwata ta kəma Lazglafta. Aŋni ná, nda sna aŋni kazlay: Mnda dmaku tsa mndu ya kə'a,» ka həŋ. ²⁵ Ka tsa mndu ya mantsa: «Ka mnda dmaku tsi, ka mnda dmaku a tsi wu, sna a i'i wa. Skwi turtuk ya snaŋ i'i ná, si nda ghulpa yu, ndanana nda ngha yu ta vli tsidid,» ka'a nda həŋ. ²⁶ «Waka a magaghata kəl ka ka nghanjá vli ka ka?» ka həŋ nda tsi. ²⁷ «Ghadaghada yu ta mnaghunata, va a kuni ta snay wu. Nu ta kumə kuni ta mnəgləghunata dá tama, ari ta kumay a kaghuni ta nzakway ka duhwalhani guli na?» ka'a nda həŋ. ²⁸ Ka rarazə həŋ. Ka həŋ mantsa: «Ba kagha ta nzakway ka duhwalani wala, aŋni ná, duhwalha Musa aŋni. ²⁹ Nda sna amu kazlay: Gwadgana gwadá Lazglafta ta Musa kə'a. Tsa mndu ya, sna a aŋni ka sagha ga tsi wu,» ka həŋ. ³⁰ Ka tsa mndu ya mantsa: «Wanawa mandərmimi kay tama! Sna a kuni ta vli ka ga sagha tsi wu? Wana gunihaguna ta ira i'i tadá tsa. ³¹ Skwi ya snaŋ amu ná, zlgə a Lazglafta ta wa skwi ta dawu mnda dmaku wa. Mndu ya ta vla glaku ŋani, ta snanatá ŋani, ta zlgə tsi ta wani. ³² Ka yawu ta sna a lu ta mnay kazlay: Mamu mndu ta gunanatá ira mndu yaga lu nda ghulpa kə'a wa. ³³ Ka si nza a tsa mndu ya ka mnda Lazglafta wu ná, má had sana skwi laviŋ tsi ta magata wa,» ka'a nda həŋ. ³⁴ Ka həŋ nda tsi mantsa: «Kagha yaga lu ka dmaku dze'dze' guli ná, ka taghəgəltá skwi ŋaŋni,» ka həŋ, ka ghzla-gapta ma həga tagha skwa taŋ.

Vərdaka ghulpata mndu

³⁵ Manda snan̄ta Yesu kazlay: Ghzlagap ghzla lu ma həga tagha skwa la Yahuda kə'a, ka lagha tsi slanaghata. Ka'a mantsa: «Zlghafzlgħa ka ta Zwan̄a mndu ra?» ka'a nda tsi. ³⁶ Ka tsa mndu ya mantsa: «Waya ní mghama da! Mnihamna ka zlghafta yu,» ka'a nda tsi. ³⁷ «Vani na ta nghə ka, ta gwadā nda kagha na,» ka Yesu nda tsi. ³⁸ «Zlghafzlgħa yu mghama da,» kə'a tsəlōata ka ndəba dzvu nani. ³⁹ Ka Yesu mantsa: «Sasa yu ta na ghəŋa hadik na n̄a dganatā nzakwa mnduha. N̄a nghan̄ta gwal kul nghan̄tā vli, ta vli. Ta ghulpəta gwal nda n̄gha ta vli,» ka'a. ⁴⁰ Ka sanlaha ma la Farisa hada mantsa: «Dza'a ghulpghulpa aŋni guli ra?» ka hən̄ nda tsi manda snan̄ta tan̄ ta tsa gwadaha ya. ⁴¹ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Ka má ghulpghulpa kuni katsi ná, má had̄ dmaku ta kaghuni wa. Tsaw “nda n̄gha aŋni ta vli,” ka kuni ndanana ya, tsaya kəl dmakwa ghuni ka gdavata,» ka'a nda hən̄.

10

Yesu vərda mnda n̄gha tuwak

¹ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta kwal kul lami nda ta watgha gamaka tuwakha, ka valadata nda ta muhul ná, ghali tsa mndu ya, gənda tsa mndu ya guli. ² Ala ka lami nda ta watgha tsa mndu ya katsi, mnda n̄gha tuwakha tsa mndu ya. ³ Dza'a gunanaguna mnda n̄gha tsa həga ya ta watgha, dza'a nda sna tuwakha ta lwani, n̄a h̄gayni ta tuwakhani nda h̄ga tan̄ nda h̄ga tan̄. N̄a zligin̄tani ta hən̄ dzibil. ⁴ Zligin̄tani ta inda tuwakha ta nzakway ka n̄ani ya, n̄a dza'ani ta kəma tan̄, ta dza'a hahən̄ mistani. Ta dza'a tuwakhani mistani, kabga nda sna hahən̄ ta lwani. ⁵ La a hən̄ mista mndu kul snan̄tā hən̄ wu, dza'a hwayaghuhwaya hən̄ di'in̄ nda tsi, kabga tsatsaf a hən̄ ta lwani wa.»

⁶ Mantsa ya ka Yesu mnanatā mahdihdi ta hən̄, sew sna a tsa mnduha ta snay ya ta ghəŋa tsa skwi ta mnə tsi ya wa.

Yesu vərda mnda n̄gha tuwak

⁷ Ka Yesu nda hən̄ guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, i'i watgha

gamaka tuwakha. ⁸ Inda gwal ta sagha ka tinlaghutá i'i, ghali tsaha ya, gənda hən̄ guli. Ama ka kwalaghutá tuwakha ta sna lwa tan̄. ⁹ I'i watgha gamaka tuwak, ka lamla mndu nda ta i'i, dza'a mbaku. Dza'a lavin̄lava ta lami ka sabi, n̄a mutsaf-tani ta skwa zayni. ¹⁰ Mndu ta ghali ná, ghali n̄ani ta sagha da ghalay, n̄a dzata, n̄a zadanata. I'i ná, saghasa yu n̄a mutsafa mnduha ta hafu ka haslay, n̄a nzakwa tan̄ kul had̄ sana skwi ta p̄dugudunustá hən̄. ¹¹ I'i vərda mnda n̄gha tuwak, vərda mnda n̄gha tuwak ná, nda fa vghani n̄a tuwakhani. ¹² Mndu ta n̄gha tuwak ta plə lu nda pla n̄ani ná, n̄ani a tuwakha wu na, n̄ghayni ta kramtak mtak ta sagha ya ná, hwayaghutani ka zlanavatá tuwakha, n̄a valafta kramtak mtak ta tuwakha, ka kwitanatá hən̄. ¹³ Tsaya skwi ta magə mndu ta maga slna n̄a tsemi, had̄ dan̄wani nda tuwakha wa. ¹⁴ I'i ná, vərda mnda n̄gha tuwak yu, nda sna yu ta tuwakha da, hahən̄ guli nda sna hahən̄ ta i'i, ¹⁵ manda va ya snan̄ Da ta i'i ya, i'i guli ná, nda sna yu ta Da, nda fa vgha da guli n̄a tuwakha da. ¹⁶ Mamu sanlaha ma tuwakha da guli, kul had̄ ma na gamak na. Dza'a nda sna hən̄ ta lwa da, n̄a hlaktá da ta hən̄, n̄a nzata tan̄ tuts, turtuk mndu ta n̄gha hən̄. ¹⁷ Dvudva Da ta i'i, kabga fafa yu ta vgha da n̄a mtuta, n̄a mutsəglaf̄ta da. ¹⁸ Had̄ mndu ta lavin̄tā klaptá hafu ma i'i wu, i'i ka ghəŋa da ta vlata. Lavin̄lava yu ta vlata, lavin̄lava yu ta mutsəglaf̄ta. Tsaya skwi dza'a ka magay ka Da da nda i'i.»

¹⁹ Ka dagəglavaptá la Yahuda kidaghi gamndər ta ghəŋa tsa gwadā ya. ²⁰ Ka sanlaha ma hən̄ mantsa: «Mamu duhwala halaway ma na mndu na, nda ksa da halaway, n̄aw ta sna kuni ta gwadā ta gwadə tsi na?» ka hən̄. ²¹ «Had̄ mndu nda ksa da halaway ta gwadā manda tsaya wu, lavin̄lava duhwala halaway ta gunana ta iri ta mnduha ra?» ka sanlaha guli.

Zlghafa sanlaha ta Yesu wa

²² Ma fitika mazlam, ka skalə lu ta skala havaktá guna həga Lazglaf̄ta ma Ursalima. ²³ Mbadā Yesu ka wawaku ma rmak ta wa tsa həga Lazglaf̄ta ta hgə lu ka rmaka Salumun̄ ya. ²⁴ Ka lagha la Yahuda wanafta

dliwis. Ka hən nda tsi mantša: «Ŋa kulam yawu dza'a zlanata ka ma dga ghən ta dgə ŋni na? Ka kagha ta nzakway ka Kristi ya kay, mnaŋna ka dardar 6a?» ka hən nda tsi. ²⁵ Ka Yesu nda hən mantša: «Mnaghunamna yu, zlgħa a kuni wa. Na slnaha ta magə yu nda hga Da da na ta mnaŋtá i'i, ²⁶ zlgħa a kuni wu kabga had kuni mataba tuwakha da wa. ²⁷ Nda sna tuwakha da ta lwa da. I'i nda sna yu ta hahən, ta dza'a hən mista da guli. ²⁸ Ta vlanvla yu ta hafu ŋa kdekeden ta hən. Had hən dza'a walaŋta zwađuta wu, had mndu dza'a hlaptá hən ma dzva da guli wa. ²⁹ Tsa Da da ta vliha ta hən ya, malaghumala ta inda sanlaha. Had mndu dza'a laviŋtá hlaptá hən ma dzva Da da wa. ³⁰ Aŋni nda Da da ná, ka skwa turtuk ŋni,» ka'a nda hən.

³¹ Lagha la Yahuda ka hləglaftá pala ŋa zlərtsay. ³² Ka Yesu nda hən mantša: «Wya nda ndəgha slna dīnadīna si da Da da magaghuna yu, ta ghəŋa wati ta kuma kuni ta zlərtsa i'i na?» ka'a nda hən. ³³ Ka hən mantša: «Ta ghəŋa magata gha ta skwi dīna a ta zlərtsa ŋni ta kagha wu, ta ghəŋa vəl kwarakwara gha. Kagha ta nzakway ka mnda səla ná, ta gra ghəŋa gha ka nda Lazglafta,» ka la Yahuda nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda hən mantša: «Vinda a ma deftera zlahā ghuni ma vla mnay Lazglafta kazlay: Kaghuni ná, "lazglaftaha" kuni* kə'a kay ra? ³⁵ Nda sna mu kazlay: Had mndu dza'a laviŋtá hərdīŋta skwi nda vinda ma deftera Lazglafta wu kə'a. Tsaw lazglaf-taha kuni ka Lazglafta tsanaftá hgu ta mnduha ta mnə tsi ta gwadani ŋa taŋ. ³⁶ I'i, Da ta zbaptá i'i, ka ghunighata ta ghəŋa hadik, waka kuni dza'a mnay kazlay: Ta kwarakwara ka kə'a kabga mnay da kazlay: Zwaŋa Lazglafta yu kə'a? ³⁷ Ka slna Da da a ta magə yu ta nghə kuni wu, ma zlgħaf kuni ta i'i. ³⁸ Ala ka si vani tsi ta magə yu katsi, dər má zlgħaf a kuni ta i'i wu, zlgħafwazlgħa a ka tsa slnaha ya, kada grafta kuni, ŋa snaŋta ghuni kazlay: Da ta nzaku ma i'i, i'i ma Da guli kə'a,» ka Yesu nda hən. ³⁹ Ta ghəŋa tsaya ka zbəgəltá hən ta ksafta, ka zadānaghatá tsi rək ta hən. ⁴⁰ Ka vrəglagħutá Yesu ta 6la ghwa Zurdeŋ,

* **10:34** Ngha ta Zabura 82:6.

ma vla taŋtaŋa magay Yuhwana ta batem ŋa mnduha, ka nzatá tsi hada. ⁴¹ «Had mazəməməm dər turtuk maga Yuhwana wa. Tsaw inda skwi ya mna Yuhwana ta ghəŋa na mndu na ná, manda va tsaya nzakwani, ka ndəghata mnduha ta sli'adagħata da tsi ta mnay.» ⁴² Ma tsa vli ya, nda ndəgha gwal ta zlgħaftá Yesu.

11

Mtakwa Lazar

¹ Mamu sana mndu ma luwa Betani Lazar hgani ksaf daŋwa. Ma tsa luwa ya ta nzakwa kwaghamani ta nzakway ka i Mari nda Marta. ² Tsa Mari ya tsa ta pghanaftá urdi ta səla ta Mgham Yesu ka takadāy nda swida ghəŋani ya. Zwaŋamani tsa Lazar kul dughwanaku ya guli. ³ Ka tsghagħatá tsa kwaghamani ya ta lwi ŋa Yesu kazlay: Mghama da, dughwana a tsa gra gha ya kay wu kə'a. ⁴ Ka Yesu mantša: «Dzata a tsa daŋwa ya ta Lazar wa. Ŋa maraŋtá glakwa mbrakwa Lazglafta tsa daŋwani ya, kada maravata glakwa Zwaŋa Lazglafta guli,» ka'a manda snaŋtani ta tsa gwada ya.

⁵ Tsaw ta dvay Yesu ta i Marta nda mukumani nda Lazar. ⁶ Tahula tsa snaŋta Yesu kazlay: dughwana a Lazar wu kə'a ya, ka magəglatá tsi ta fitik his, ma tsa vli hada tsi ya. ⁷ Tahula tsa, «vramavra ta hadika Zudiya,» ka'a nda duhwalhani. ⁸ «Maləma da, kdakwa la Yahuda tsa ta kuma zlərtsa ta kagha nda pala ŋa dzata ná, vramavra ta hadika Zudiya ka ka?» ka duhwalhani nda tsi. ⁹ Ka Yesu mantša: «Għwanpədə his a nzemndi ma vaghu ra. Ka ta mbađə gifitik mndu ta mbađə ná, had tuthun, ta dzadzay wu, kabga tsuwadək vli ta wa irani gifitik. ¹⁰ Ala ka girvidik ta mbađə mndu ta mbađə katsi, ta dzadzay tuthun, kabga ngha a ta vli girvidik wu,» ka Yesu nda hən. ¹¹ «Wa a dzadza hani ta gra mu Lazar, ka la yu da sli'anaftha,» ka'a nda hən tahula mnatani ta tsa gwada ya. ¹² «Mghama da! ka si hani ta dzata ya ní, had dza'a mbafta ra?» ka duhwalhani nda tsi. ¹³ Ba va hani ta dzata kahwathwata ka hahən sizlay nda ŋa taŋ. Tsaw ta ghəŋa mtatani mna Yesu ta ŋani. ¹⁴ Ka Yesu klinistá ghəŋani ta hən

mantsa: «Nda mta Lazar tane! ¹⁵ Ta rfu yu ta ghəŋa kwala da kul had hada. Dina tsaya ka ŋa ghuni, ŋa fafta ghuni ta ghəŋ ta i'i. Mbadma slanaghata ndana tama,» ka'a nda həŋ. ¹⁶ «Mbadma amu guli, ka dza'a mu rwuta kawadaga nda tsi,» ka Tuma ta hgə lu ka mbuhwali nda pɔakwa duhwalha.

Yesu hafu

¹⁷ Ta lagha Yesu ná, mafwada fitika Lazar tsa ma hadik manda padamta. ¹⁸ Tsa luwa Betani ya, malaghumala a ka meli hkən nzakwani nda luwa Ursalima wa. ¹⁹ Nda ndəgha la Yahuda ta sli'adaghata da zgwanɔta i Marta nda Mari, ta ghəŋa mtatá zwanɔama taŋ. ²⁰ Manda sɔnɔta Marta kazlay: Wa'a Yesu ta sagha kə'a, ka labə tsi da guyyay ta tvi, ta nzutá nzakwani Mari mintgha. ²¹ Ka Marta nda Yesu mantsa: «Mghama da! Ka má hadna ka katsi ná, má mta a zwanɔama da wa. ²² Tsaw dər nda vanana ná, nda sna yu kazlay: Inda skwi dza'a ka dawanta da Lazglafta ná, dza'a tsu'aghaf tsu'a Lazglafta ta wani kə'a,» ka Marta nda Yesu. ²³ Ka Yesu mantsa: «Dza'a sli'agapsli'a zwanɔama gha ma mtaku,» ka'a nda tsi. ²⁴ «Nda sna yu mantsa kazlay: Dza'a sli'agapsli'a ma mtaku badu kɔakwa ghəŋa hadik kə'a,» ka Marta nda tsi. ²⁵ Ka Yesu nda tsi mantsa: «I'i tsa mndu ta sli'aganaptá gwal nda rwa ŋa nzəglata taŋ nda hafu ya. Mndu ta zlglaftá i'i dər mtumta tsi, dza'a nzanza nda hafu. ²⁶ Dər wati ma mndu ka ta ndiri tsi ta zlglaftá i'i had dza'a mtuta dekdek wa. Zlglafta ka ta tsa?» ka Yesu nda tsi. ²⁷ Ka Marta nda tsi mantsa: «Anni mghama da, zlglafta yu kazlay: Kagha ná, Kristi Zwanɔa Lazglafta ya dza'a saha ta ghəŋa hadik ka,» ka'a nda tsi.

Tawa Yesu ta ghəŋa mta ta Lazar

²⁸ Mnatani ta tsa gwada ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi mnanatá mukumani Mari makdek makdek kazlay: Wa'a tsa mndu ta taghamatá skwi ya kay hadna ta gvala kagha, ka'a. ²⁹ Na gi sɔnɔta Mari mantsa ya, gi brahwat sli'afta, ka hwaya slanaghatá Yesu. ³⁰ Tsaw ta lamə a Yesu da luwa karaku wu, tata nzaku ma tsa vla guyakwa taŋ nda Marta ya. ³¹ Nghay tsa la Yahuda ta nzaku ma həga ta ləa

ɔuduf ŋa Mari ta tsa gi sli'aftani brahwat ka sli'i dzibil ya, ka həŋ mantsa: Ya sli'ani da taw ta kulu tsa, ka həŋ ka sabi mistani. ³² «Mghama da! Ka má hadna ka ná, má mta a zwanɔama da wu,» Ka Mari zləmbatá ma ghuva Yesu nghanər tsi manda bhadaghatani da tsa vli nda tsi ya. ³³ Nghay Yesu ta Mari ta taw, nda tsa la Yahuda ta labə mistani ya tani, ka lagha tsi ta ɔudufa Yesu ka kɔanafta. ³⁴ «Ga padamta kuni na?» ka'a nda həŋ. «Mghama da! Sawi nghanata ba,» ka həŋ nda tsi. ³⁵ Ka mbəzə Yesu ta ima taw. ³⁶ «Nghawa kə'a ta dɔvay ba!» ka la Yahuda ta ghəŋani. ³⁷ «Tsatsi ta mbanaftá ghulpata mndu kay guli ná, laviŋ a ta pyaftá Lazar má ŋa kwal kul mtuta ra,» ka sanlaha mataba taŋ.

Vranamta Yesu ta hafu ma Lazar

³⁸ Ka ləglagha tsi ta ɔudufa Yesu. Ka sli'aftá tsi ka lagha ta kulu. Sana galigha ya fuŋ lu ta klam ta wani. ³⁹ «Taŋwalaghwa ya klam ta wani ya,» ka Yesu. «Mghama da! Nda ghada zi'atani, kabga ma fwada fitikani na manda padamta,» ka Marta, mukumani ma tsa mndu nda mta ya. ⁴⁰ «Mnagha a yu kazlay: Ka zlglafta ka ná, dza'a nda ngaha ka ta mbrakwa Lazglafta kə'a kay ra?» ka Yesu nda tsi. ⁴¹ Ka taŋwalaghutá həŋ ta tsa klam ya. Ka nghanadftá Yesu nda ta luwa, ka'a mantsa: «Da! Ta rfay yu ta kagha, kabga ta zlglafta ka ta tawa da. ⁴² Nda sna yu kazlay: Ta gɔagɔa ka ta zlglafta da kə'a. Nziya nza tsi ná, ŋa na mnduha ta widifta na ta mna yu, kada zlglafta həŋ,» ka'a. ⁴³ Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka'a nda lwi dagaladagala mantsa: «Lazar! Sabsa,» ka'a. ⁴⁴ Ka sabə tsa Lazar si nda mta ya nda slahwatá səlahani nda dzvuhani, nda patak ma kuma. «Paliŋwapala, ka mbaɔa tsi ta mbaɔa,» ka Yesu nda həŋ.

Baray mghamha ta vgha ŋa dzatá Yesu Mat 26:1-5, Mak 14:1-2, Luk 22:1-2

⁴⁵ Mataba tsa la Yahuda si ta lagha da zgwa Mari ya ná, nda ndəgha sanlaha ta zlglaftá Yesu nghanər həŋ ta skwi maga tsi. ⁴⁶ Ka sli'aftá sanlaha mataba taŋ, ka laghwi slanaghatá la Farisa, ka rusanaftá skwi maga Yesu ta həŋ. ⁴⁷ Lagha la mali

ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la Farisa, ka tskanata gwal tsa guma. Ka hən mantša: «Dagala mazəməzəm ta magə tsa mndu ya, waka mu dza'a magay na? 48 Ka zlanazla mu ka va magayni katsi ná, dza'a sli'aghuslia mnduha da zlgħaftá tsatsi, ŋa sagha la Ruma da zadanatá həga Lazglafta nda mndəra amu tani,» ka hən. 49 Ka Kayifa ta nzakway tekw mataba la mali ta ghəŋa la Yahuda, ya zbaŋ lu ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ma tsa vaku ya, nda hən mantša: «Kaghuni wa, had skwi snaŋ kuni wa. 50 Had kuni ta ndanu ra? Draŋ mtuta mndu turtuk da manaka mnduha, kaya dza'a zadanata lu ta mndəra mndu nekwnək,» ka'a.

51 Tsaw tsa gwada mnə tsi ya ná, nda dɔvayni a wa. Ma vəl tsa nzakwani ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya ná, ka mnutá tsi kazlay: Dza'a mtumta Yesu da mnaka la Yahuda kə'a. 52 Ŋa la Yahuda nda ghəŋa taŋ a wu, nda nza guli ŋa tskanata inda zwana Lazglafta ta widadá vgha.

53 Daga bađu tsa ka dzraftá hən ta wi ŋa dzata Yesu. 54 Tsaya kwal Yesu margəltá vghani baŋluwa mataba la Yahuda. Ka sli'aftá tsi ka laghwi da sana luwa ta hgə lu ka Ifrayim ndusa nda wa mtak. Ka nzatá tsi hada kawadaga nda duhwalhani.

55 Ka ndusaktá fitika skalay la Yahuda ta Pak. Ma kdaku tsa fitika skalu ya, ka sli'adaghatá ndəghata mnduha tsa hadik ya da luwa Ursalima, ŋa ghuŋiŋtá vgha taŋ. 56 «Ta ndanə kuni ná, dza'a saghasa da vla skalu re, ari saghata a wa na?» ka hən mataba taŋ, ka zba Yesu. 57 Tsaw si mnumna la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la Farisa kazlay: Ka wa mndu da snaŋtá vli hada tsi ya ná, ka mna tsi ŋa ksafita, ka hən.

12

Pghafta Mari ta urdi ta səla Yesu
Mat 26:6-13, Mak 14:3-9

1 Ta pdakwa fitik mku' ka maga skala Pak, ka Lagha Yesu da luwa Betani, ma tsa luwa ta nzaku Lazar, tsa mndu sli'aganap tsi ma mtaku ya kay. 2 Ka danatá lu ta skwa zay hada, ka dgə Marta. Tekw tsa

Lazar ya mataba tsa mnduha ta nzata ŋa za skwa zay kawadaga nda Yesu ya. 3 Ka klaftá Mari ta hwaraka urda sana fu ta hgə lu ka Nar, nda bla dzvani, ka rita litir. Ka pghə tsi ta səla Yesu, ka takaday nda swida ghəŋani. Ka vətikanaftá tsa urdi ya ta vli ma inda tsa həga ya. 4 Ka Zudas Iskaryut zwaŋa Simuŋ, ta nzakway tekw mataba duhwalha Yesu ta dza'a skwapta ya mantša: 5 «Had lu si ta skwaptá na Urdi na ka tseda vgha mnduha hkən dərmeək* ka daganaftá gwal ka pdu ra?» ka'a. 6 Vərda gwada ta la pdu a gwadə tsi wa. Vərda tsatsi ná, ghali ya kabga ta dza'a tsatsi nda kla'atá tsa skwi ta tskə lu ma zlibi da tsi ya. 7 Ama ka Yesu mantša: «Zlanazla! Ka fata tsi ŋa bađu pada i'i. 8 Gwal pdu ná, tavata kaghuni hahəŋ. I'i, nzata a yu tavata kaghuni ŋa dekdek wu,» ka'a.

Mal dzatá Lazar, ka gwal dra skwi ŋa Lazglafta

9 Snaŋta ndəghata la Yahuda kazlay: Wa'a Yesu ma Betani kə'a, ka sli'adaghatá hən. Tsa sli'adaghatá sli'adagha hən ya ná, ta ghəŋa gwada ta Yesu nda ghəŋani a wu, ta kumay hən ta nghaná tsa Lazar sli'aganap Yesu mataba gwal nda rwa ya guli. 10 «Dzatá Lazar guli!» ka la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta kurata, 11 kabga nda ndəgha la Yahuda ta sli'apta mataba taŋ ka laghwi da zlgħaftá Yesu ta ghəŋa gwada ta Lazar.

Lama Yesu da luwa Ursalima
Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Luk 19:28-40

12 Gamahtsimani, ka snaŋtá dəmga ta sli'adaghatá da tsa vla skalu ya kazlay: Wa'a Yesu ta sagha da Ursalima kə'a. 13 Ka 6al hən ta sluhwa zlizlam ka dza'a da guyay ta tvi. Ka hən mantša: «Ŋa Lazglafta glaku! Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ta sagha nda hga Mgham. Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta Mghama la Isra'ila,» ka hən ka hla wi. 14 Manda ya nda vinda, ka mutsaftá Yesu ta zwaŋa kdih, ka laf tsi tida. 15 «Ma zləŋ kuni ta zləŋ mnduha ma luwa Ursalima, wa'a Mghama ghuni ta sagha ta zwaŋa kdih†,» ka'a.

* 12:5 Ngha ta Yuhwana 6:7. † 12:15 Ngha ta Zakari 9:9.

¹⁶ Inda tsa skwiha ta magaku ya ná, ta sna a duhwalhani ta klatá ghəñani karaku wa. Tahula kapanafta lu ta Yesu ma glakwani, ka havaktá həñ kazlay: Ta ghəña tsatsi vindafta lu ta tsa skwi ya kə'a, ka sagha tsa skwi mna lu ma gwada Lazglafta ya magata manda va tsaya guli, ta ghəña Yesu. ¹⁷ Ka rusu inda tsa mnduha si kawadaga nda Yesu ya ta skwi nghan həñ, ma fitika sli'aganaptani ta Lazar ma kulu, mataba gwal nda rwa ya. ¹⁸ Tsaya kəl mnduha ka sli'adaghata da guyay kabga sənəta tən ta tsa mazəmzəm maga tsi ya. ¹⁹ «A had sana skwi dza'a magata mu ya na! Nghawa ba ta inda mnduha ta dza'a mistani,» ka la Farisa mataba tən.

Maganatá slna ta Yesu, ka dza'a mistani

²⁰ Mamu la Grek‡ mataba tsa gwal ta sli'adaghata da Ursalima ɲa tsəlbu da Lazglafta ma tsa fitika skalu ya. ²¹ Ka həñ mantsa: «Mghama da! Ta kumay ɲni ta guyata nda Yesu,» ka həñ nda Filip ta nzakway ka mnda luwa Betsayda ta hadika Galili. ²² Ka laghu Filip mnanatá Andre, ka sli'afatá həñ kawadaga ka laghwi mnanatá Yesu. ²³ Ka Yesu nda həñ mantsa: «Nda maga fitik dza'a kəl lu ka kapanaftá Zwanja mndu ma glakwani. ²⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ndlenw manda va tsaya ta nzata hya nimaya ka dədam a tsi da hadik ka rwutani. Ka rwurwa tsi, dza'a yaf ya dagala. ²⁵ Mndu ta dva ghəñani ná, dza'a zadinzađa. Ala, ka malaghumala dvafta tsa mndu ya ta Lazglafta ka skwiha ma ghəña hadik katsi, dza'a nzulananzula tsa mndu ya ta hafani ɲa kdekedzen. ²⁶ Kata kumay mndu ta magihatá slna ná, ka sawi tsi mista da, ma tsa vli dza'a nzata i'i ya, hada dza'a nzata tsa mndu ta magihatá slna da ya guli. Ka ta magihamaga mndu ta slna, dza'a ɲlanafɲla Da da ta tsa mndu ya,» ka'a nda həñ.

Mnay Yesu ta gwada ta dza'ani mtaku

²⁷ Ka Yesu mantsa: «Ndanana ná, wana nda tsa ɲudufa da. Sna a yu ta skwi ɲa mnay da wa. Da! Klapkla ta i'i ma na ghuya danwa na ka yu, tsaw ta ghəña tsa ghuya danwa ya klə yu ka saha ta ghəña hadik

da ghuyay kay guli. ²⁸ Da! Maranmara ta glakwa gha,» ka'a. «Ghadaghada yu ta marantá glakwa da, dza'a kday yu ta maray guli,» ka lwi gwadagata daga ta luwa. ²⁹ «Luwa ya ta ɲəzlata,» ka dəmga ta snay. «Duhwalha Lazglafta ya ta gwadganata,» ka sanlaha. ³⁰ Ama ka Yesu mantsa: «Tsa lwi ta gwadagata ya ná, ka ɲa da a wa, ka ɲa ghuni gwadagata tsi. ³¹ Ndanana tama, nda maga fitika tsanaghatá guma ta na ghəña hadik na. Ndanana dza'a wufidinɲa lu ta mghama na ghəña hadik na. ³² I'i, badu kapadifta§ lu ta na ghəña hadik ya, dza'a tɲaktɲak yu ta inda mnduha da i'i,» ka'a. ³³ Tvi kə'a dza'a mtaku ta mnə tsi ma tsa gwadani ya. ³⁴ «Dza'a nzata ɲa kdekedzen Kristi, ka anɲi taghafta ma deftera zlahu ná, waka kagha tama ta mnay kazlay: Dza'a kapanafkapa lu ta Zwanja mndu kə'a. Wa tsa Zwanja mndu ya?» ka tsa dəmga ya. ³⁵ Ka Yesu mantsa: «Ta bats nzda tsuwadak karaku mataba ghuni. Tatake'a tsuwadak na ná, Mbadawambada ta mbada ma tsuwadak, yaha vli da kuzaghunaghata. Mndu ta mbada ma grum ná, sna a ta vli ta dza'a tsi wa. ³⁶ Zlghafwazlgha ta tsuwadak ta da kaghuni tsi na, kada nzakwa kuni ka zwana tsuwadak,» ka'a nda həñ. Gwadata Yesu ta tsa gwada ya, ka laghu tsi ka zaghuta di'in nda həñ, ka difaghuta.

Kwalaghuta la Yahuda ta zlghaftá Yesu

³⁷ Kulam nda tsa mazəmzəmha mamaga tsi ta wa ira tən ya, ka kwalaghutá həñ ta zlghafta. ³⁸ Mantsa ya dza'a kəl tsi ka nzakway ta6 ta gwada manda ya mna anabi Isaya kazlay:

«Mghama da, wa ta zlghaftá gwada ya gwada ɲni?

Wa maranan Mgham Lazglafta ta mbrakwani*?»

³⁹ Skwi kwal həñ zlghafta ná, wya tsi ka Isaya mnata guli:

⁴⁰ «Lazglafta ta ghulpintá ira tən,

ka tənanaftá ghəña tən,

ɲa kwala tən nghanɲa nda ira tən,

ɲa kwala tən tsatsafta da mbəɲaktá həñ ta vgha tvə i'i

‡ 12:20 Ngha ta Yuhwana 7:35. § 12:32 Ngha ta Yuhwana 3:14. * 12:38 Ngha ta Isaya 53:1. † 12:40 Ngha ta Isaya 6:9-10.

ña mbanafita da ta hən̄† kə'a,» ka Lazglafta. ⁴¹ Ma tsa fitika nghan̄ta Isaya ta glakwa Yesu ka mnə tsi ta gwada ta ghəñani‡ ya, mnata tsi ta tsa gwada ya. ⁴² Ma va tsaya ná, mamu ndəghata la mali ta ghəña la Yahuda ta zlghaftá Yesu. Ama ka kwalaghutá hən̄ ta marantá ghəña tan̄, kabga zləña gwada da la Farisa, da talintá lu ta hən̄ ma həga tagha skwa tan̄. ⁴³ Malaghumala dvafta tan̄ ta ghubu da mnduha ka ya da Lazglafta.

Yesu ná, tsuwadak ya

⁴⁴ Ka Yesu klan̄tá lwi mant̄sa: «Mndu ta zlghaftá i'i, i'i a zlghaf tsi wu, tsa mndu ta ghunighata ya zlghaf tsi. ⁴⁵ Mndu nda ngha ta i'i, nda ngha ta mndu ta ghunighata. ⁴⁶ I'i ná, tsuwadak yu, ka saha yu ta ghəña hadik kada kwala mndu ta zlghaftá i'i da nzata ma grum. ⁴⁷ Ka nda sna mndu ta gwada mna yu, ka kwalaghutá tsi ta maga slna nda tsi katsi, i'i a dza'a tsa guma ta ghəñani wu, kabga sa a yu ta ghəña hadik ña tsa guma wu, sasa yu ña mba mnduha ta ghəña hadik. ⁴⁸ Mndu ta vzidta ka kwalaghutá tsi ta zlghaftá gwada da, dza'a tsanaghatsa lu ta guma. Tsa gwadaha gwada yu ya dza'a tsanaghatá guma badu kdakwa ghəña hadik. ⁴⁹ I'i ná, gaghən̄ gaghəña da a ta gwada yu ta gwada wa. Tsa Da ta ghunighata ya ta mnihatá gwada ña gwaday da, nda ya ña ta taghay da ña mnduha. ⁵⁰ Nda sna yu kazlay: Skwi ta mnə tsi ná, ta vlay ta hafu ña kdekeden̄ kə'a. Inda skwiha ta mnə yu ná, manda va skwi mniha Da da ta mna yu,» ka'a.

13

Mbazanata Yesu ta səla duhwalhani

¹ Ta kdavakta fitik lu, gamahtsimani dza'a skala lu ta skala Pak. Nda sna Yesu kazlay: Saghasa fitik dza'a kəl tsi ka zlanatá na ghəña hadik na, ka laghu da Da kə'a. Dvudva tsatsi ta gwal ta zlghafta ma na ghəña hadik na, had kdavakta dvutani ta hən̄ wa. ² Ka zə Yesu ta skwa zay nda duhwalhani gahawu. Nziya nza tsi, ghadaghada halaway ta hbutá Zudas zwan̄a Simun̄ Iskaryut ña skwaptá Yesu. ³ Nda sna Yesu ka ghəñani kazlay: Sa daga da Lazglafta yu, dza'a vru da Lazglafta

yu kə'a. Nda sna guli kazlay: Fanamfa Lazglafta ta inda skwi ma dzvani kə'a. ⁴ Ka sli'avatá tsi ma tsa vla za skwi ya, ka sudatá tsi ta lgutani, ka klaftá tsi ta ira gwada ka hbivta misti. ⁵ Ka tamtá tsi ta imi ma glifin̄, ka mbambazə tsi ta səla duhwalhani. Ka ta takad tsi nda tsa ira gwada hbiv tsi misti ya kay. ⁶ Ka lagha tsi ta Simun̄ Piyer. Ka Simun̄ Piyer mant̄sa: «Mghama da! Kagha ná, ña mbaza səla da!» ka'a nda tsi. ⁷ «Ta kda a snan̄ta gha ta na skwi ta magə yu na karaku wu, dza'a nda sna ka dazlay,» ka Yesu nda tsi. ⁸ «Kadzen̄kadzen̄, had ka ta walan̄tá mbaza səla da wu,» ka Piyer nda tsi. «Ka mbazagha a yu ta səla gha wu, had ima gha ma i'i wu,» ka Yesu nda tsi. ⁹ Ka'a mant̄sa: «Mghama da! Səlahə da kwen̄kwen̄ a dza'a ka mbazihata tama wu, nda dzvuha da nda ghəña da tani,» ka Simun̄ Piyer nda tsi. ¹⁰ Ka Yesu mant̄sa: «Ka nda mbazambaza mndu, had ta zbəgəltá mbaza wa. Ba səlahə kwen̄kwen̄ dza'a mbambazanaghuta tsi, kabga tsuwedaka vghani. Tsuwedaka vgha ghuni, tsaw kaghuni demdem a wu,» ka Yesu nda tsi. ¹¹ Nda sna Yesu ta mndu dza'a skwapta, tsaya kəl tsi ka mnay kazlay: Kaghuni demdem a tsuwedaka wu kə'a ya.

¹² Tahula mbambazanatani ta səlahə tan̄, ka sudglavatá tsi ta lgutani, ka nzəgladatá ka zəgəltá skwi. Ka'a nda hən̄ mant̄sa: «Nda sna kuni ta tsa skwi magə yu ña ghuni ya ra? ¹³ «Mndu ta tagha skwi» ñan̄ni ka, «mghama ñni» ka, ka kuni ta hga i'i. Ta ña ghuni tsaya, manda va tsaya yu. ¹⁴ Ka si i'i ta nzakway ka mgham, mndu ta tagha skwi ña mndu, mbaza ghuna mbaza yu ta səla ya ní, kaghuni guli ña mbazay ghuni mant̄sa ta ña sani nda sani. ¹⁵ Maraghunatá tsaya maraghuna yu, ña magay kaghuni guli manda tsa magaghuna yu ya. ¹⁶ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had kwalva ta malaghutá mghamani wu, had mnda ghunay guli ta malaghutá mndu ta ghunafta wa. ¹⁷ Ka nda sna kuni ta tsaya, dza'a rfu kuni kata magay kuni ta slna nda tsi. ¹⁸ Nda kaghuni demdem a ta gwada yu ta tsa gwada ya wu, nda sna yu ta gwal zabap yu. Tsa

‡ 12:41 Ngha ta Isaya 6:1.

gwada nda vinda ma defteri ya ná, dina ka magatani mantsa. “Mndu ta zə ɲni ta skwa zay kawadaga nda tsi ta lidista.*”
 19 Ka yu ta mnaghunata daga ndanana ma kɔaku skwi ka slata. Mantsa tama ka slasla skwi ya, ɲa zlgħafta ghuni kazlay: “I’i ná, i’i ya” kə’a. 20 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka tsu’afstu’a mndu ta mndu dza’a ghunafta yu katsi ná, i’i tsu’af tsi. Ka tsu’afstu’a tsi ta i’i, tsu’afstu’a guli ta mndu ta ghunighata,» ka’a.

Sli’a Zudas skwaptá Yesu

Mat 26:20-25, Mak 14:17-21, Luk 22:21-23

21 Tahula kɔɲta Yesu ta mana tsa gwadaha ya, ka ghudzavaftá ɲudufani, ka’a mantse: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sani ma kaghuni dza’a skwaptá i’i,» ka’a mnananɲta həɲ baz. 22 Ghurghurghur, ka duhwalhani ka nanagha vgha taɲ. Sew sna a həɲ ka ta wa ta mna tsi wa. 23 Tsaw sani turtuk mataba duhwalhani, tsa ta mamə Yesu ya, tavata Yesu nzanavata tsi. 24 «Wa na mndu ta gwadə ka ta ghəɲani na na? ka ka dawanta da tsi ɔa?» ka Simuɲ Piyer nda tsi nda dzvu. 25 Mantse ya tama, «Wayə ní mghama da,» ka tsa duhwal ya fadaghatá ghəɲ da ghuva Yesu ka daway. 26 Ka Yesu mantse: «Tsa mndu dza’a ni’agafte yu ta ndurzla dafa ka vlanɲta ya ná, vani tsaya,» ka’a nda tsi. Ka ni’agafte tsi ta ndurzla dafa ka vlanɲta Zudas zwanə Simuɲ Iskaryut. 27 Na gi tsa zlgħafta Zudas ta tsa ndurzla dafa ya, gi lama halaway dida tsa. «Maga misimmisim ta skwi ta kumə ka ta magay,» ka Yesu nda tsi. 28 Had mndu dər ka turtuk mataba tsa gwal ta nzata ka za skwi ya nda sna ka kabgawu kəl tsi ka mnay ɲani mantse wa. 29 Zlah la skwaktá skwi ɲa za skalu, ka la valanɲta skwi ta gwal ka pɔu a ka Yesu nda tsi, ka sanlaha ta ndanay, kabga da Zudas zliba tska skwa taɲ. 30 Na zlgħafta Zudas ta tsa ndurzla dafa ya, ka gi sabə tsi dzibil. Rvidik vli ta tsa luwa ya.

Dvuwadva ta vgha ghuni

31 Tahula saghwa Zudas dzibil, ka Yesu mantse: «Ndana na ɲlanafte lu ta Zwanə mndu. Ka ɲlanafte lu ta Lazglafta

guli nda ma tsatsi. 32 Ka nda ma tsatsi zlagiginta Lazglafta ta glakwani ya, dza’a mariginmara ma vərda tsatsi ta glakwa zwan guli, dza’a gi magay ndana ndana. 33 Zwana da, ta ɔats yeya nzda da kawadaga nda kaghuni, dza’a zbay kuni ta i’i. Manda va ya mnana yu ta la Yahuda kazlay: Lavin a kuni ta ɔhata ma vli ta dza’a yu wu kə’a ya, manda tsaya ta mnaghunanta yu ta kaghuni guli ndana. 34 Wana lfida zlahu ta vlaghunata yu. Dvuwadva ta vgha ghuni sani nda sani. Manda va ya dvu i’i ta kaghuni ya, dvuwadva kaghuni guli ta vgha ghuni sani nda sani. 35 Ka ta dvu dva kuni ta vgha ghuni sani nda sani katsi, ta tsaya dza’a snanɲta mnduha kazlay: Duhwalha da kuni kə’a,» ka’a.

Mnay Yesu ta krughuva Piyer

Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Luk 22:31-34

36 Ka Piyer mantse: «Mghama da! dza’a diga ka na?» ka’a nda tsi. «Lavin a ka ta ɔhata da tsa vli ta dza’a yu ya ndanana wu, dazlay ya, dza’a ɔhaɔha ka mista da,» ka Yesu nda tsi. 37 Ka Piyer mantse: «Mghama da! kabgawu dza’a kwal yu lavinɲta ɔhata mista gha ndana na? Dər ɲa dzatá i’i tsi, fafa yu ta vgha da ka ɲa gha,» ka’a nda tsi. 38 Ka Yesu mantse: «Va kahwathwata, fafa ka ta vgha gha ɲa da ra? Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ma kɔaku vazak wahata ná, hkən səla dza’a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu, kə’a nda i’i,» ka’a.

14

Nda ma Yesu tva dza’a da Da

1 Ka Yesu nda duhwalhani kay guli mantse: «Yaha ɲudufa ghuni da tɔu, fafafa ta ghəɲa ghuni ta Lazglafta faf kuni guli ta ghəɲa ghuni ta i’i. 2 Nda ndəgha vla nzaku ma həga ga Da da, ka má had tsi mantse wu, má mnaghunamna yu. Dza’a nda sli’a yu da payaghunata vli. 3 Tahula laghwa da ka payaghunata vli, dza’a vragavra yu, ɲa hlay da ta kaghuni tavata i’i. ɲa mutsafta kaghuni guli ta nzaku ma vli dza’a nzata i’i, ka’a. 4 Wya nda sna kaghuni ta vli ta dza’a yu, nda sna kuni ta tvi guli,» ka’a. 5 Ka Tuma mantse:

* 13:18 Ngha ta Zabura 41:10.

«Mghama da, sna a ŋni ta vli ta dza'a ka wu, waka aŋni dza'a snaŋta tvi?» ka'a nda tsi. ⁶ Ka Yesu nda tsi mantsa: «I'i tvi, i'i kahwathwata, i'i hafu. Had' mndu dza'a laviŋta lami da hęga ga Da, ka nza a tsi nda tvę i'i wa. ⁷ Ka nda sna kuni ta i'i dza'a nda sna kuni guli ta Da da. Ndanana ną, nda sna kuni, nda ngha kaghuni guli,» ka'a nda tsi.

⁸ Ka Filip mantsa: «Mghama da! Maranamara ta tsa Da ya, ka zdafta ŋudufa ŋni,» ka'a nda tsi. ⁹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda kda fitika da kawadaga nda kaghuni Filip ną, ta sna a ka ta i'i ra? Ka nda ngha mndu ta i'i ną, nda ngha ta Da. Waka ka dza'a mnay kazlay: Maranamara ta Da kę'a na? ¹⁰ Zlghaf a ka kazlay: Ta nzaku ma Da i'i, Da guli ta nzaku ma i'i kę'a ra? Nana gwadaha ta mnaghunata yu na ną, ma ghęga da a ta kla'ata yu wa. Tsa Da ta nzaku ma i'i ya ta maga tsa slnaha ya. ¹¹ Fafwa fa ta ghęga ghuni ta skwi ta mnaghunata yu kazlay: I'i ta nzaku ma Da, Da guli ta nzaku ma i'i kę'a ya. Fafwafa ta ghęga ghuni dęr ta ghęga tsa slnaha yeya tsi. ¹² Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta zlghafta i'i, dza'a magay tsatsi guli ta slna ta magę yu. Dza'a magay ka malaghuta kabga nda sli'a i'i da Da da. ¹³ Mantsa tama, inda skwi dza'a kuni dawanta nda hga da, dza'a magay yu, kada maranta Da ta glakwani nda ma zwan. ¹⁴ Ka dawandawa kuni ta sana skwi nda hga da, dza'a magay yu,» ka'a.

Dza'a ghunaga ghuna Da ta Sulkum nda ghuba

¹⁵ «Ka dvudva kuni ta i'i, dza'a snasna kuni ta zlahuha da. ¹⁶ I'i, dza'a daway yu da Da ta sana mndu ŋa ghunęgaghunatani ŋa nzatani ŋa dekdek kawadaga nda kaghuni ŋa kata kaghuni. ¹⁷ Tsa mndu ya ną, Sulkuma kligiŋta kahwathwata ya. Laviŋ a mndu ma ghęga hadik ta tsu'afta wa. Laviŋ a hęj ta snaŋta guli wa. Kaghuni nda sna kaghuni, kabga ta gdata kawadaga nda kaghuni, dza'a gdavagda ŋa dekdek ma ŋudufa ghuni. ¹⁸ I'i, zlaghunata a yu manda zwana tawakri wu, dza'a vragaghavra yu da kaghuni. ¹⁹ Ta bąts nzda da, nghanta a

mnduha ma ghęga hadik ta i'i wa. Kaghuni ya, dza'a nda ngha kuni ta i'i, kabga ta nzakw nda hafu i'i, dza'a nzata nda hafu kaghuni guli. ²⁰ Bađu tsaya dza'a snaŋta kuni kazlay: Ta nzaku ma Da i'i, ta nzaku ma i'i kaghuni, i'i guli ta nzaku ma kaghuni yu kę'a.

²¹ «Ka ŋanaŋa mndu ta zlahuha da ka snata, tsaya mndu ta dvutą i'i. Dza'a dvudva Da da ta tsa mndu ta dvutą i'i ya. I'i guli dza'a dvudva yu ŋa maranta da ta nzakwa da,» ka'a.

²² «Kinawu ka kagha dza'a maravata da aŋni, kul maravata ka da mnduha ta ghęga hadik na?» ka Zuda, Zudas Iskaryut ya a wa. ²³ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka dvudva mndu ta i'i, dza'a ŋanaŋa ta gwada da, dza'a dvudva Da da ta tsatsi guli. ŋa sagha ŋni nda Da da tani ŋa nzakwa ŋni ga tan. ²⁴ Ka dvu a mndu ta i'i wu katsi, ŋana a ta gwada da wu, nana gwada ta mnaghunata yu ta snę kuni na ną, kla a ma ghęga da a yu wu, tsa Da da ta ghunigihata ya ta mnihata.

²⁵ «Mnaghunamna yu ta tsaya ta wana yu kawadaga nda kaghuni na. ²⁶ Tsa mnda kata mndu dza'a saha ya, Sulkum nda ghuba ya dza'a ghunagata Da nda hga da. Tsatsi dza'a taghaghunafta inda skwi, ŋa havaghunaktą inda gwada managhuna yu.

²⁷ «Zdaku ya ta zlaghunanta yu*. Zdakwa da ya ta vlaghunata yu. Vla a yu ŋa ghuni manda ya ta vlę mnduha ma ghęga hadik wa. Yaha ŋudufa ghuni da tdu, yaha kuni da zlęj. ²⁸ Nda sna kuni ta gwada mnaghuna yu kay, "nda sli'a yu, dza'a vragaghavra yu da kaghuni." Ka ta dvay kuni ta i'i katsi ną, dza'a rfay kuni ta rfu ta ghęga ma snaŋta ghuni kazlay: Nda sli'a yu da Da kę'a, kabga mal Da ka i'i. ²⁹ Wana yu ta mnaghunata tsa skwiha ya ndanana ma kđaku hęj ka slata, kada zlghafta kuni ta skwi ta mnaghunata yu, slarę tsi. ³⁰ Had' gwada ta dagala ta ŋa mnaghunata da wu, kabga wya tsa ghwadaka mghama na ghęga hadik na ya ta sagha. Tsaw laviŋ a ta ŋraptą i'i wa. ³¹ Dina ka snaŋta mnduha ta ghęga hadik kazlay: Dvudva yu ta Da kę'a. Inda skwiha ta magę yu guli ną, manda

* 14:27 Ngha ta Isaya 9:5.

va ya mniha Da ta maga yu. Sli'afwasli'a hadna mbađma,» ka'a.

15

Yesu vərđa fwa Inabi

¹ «I'i vərđa fwa inabi, Da đa mnda hvay. ² Inda dzva fu ta dzuslafta ta i'i, kul had ta yaku ná, ta tsințsa. Inda dzva fu ta dzuslafta ta i'i ta yaku guli na, ta sladaflada ɲa sgəglavaghata yakwani. ³ Ghadaghada tsa gwada ta mnaghunata yu ya ta sladafta kaghuni. ⁴ Gđavawagđa nda ndi'atá vgha ta i'i manda ndi'atá i'i nda kaghuni ya. Laviɲ a dzva fu ta yafta ka ndi'a a tsi ta dughwaɲ wa. Mantsa kaghuni guli, laviɲ a kuni ta magatá sana skwi ka gđava a ndi'atá kaghuni ta i'i wa. ⁵ I'i fwa inabi, kaghuni dzvuhani, mndu ta gđavata ndi'atani ta i'i manda i'i nda tsatsi ya, dza'a yaf ya tsatsi rgədzəb. Ka had i'i wu, laviɲ a kuni ta magatá sana skwi wa. ⁶ Ka gđava a ndi'atá mndu ta i'i ná, dza'a wuđidiɲ wuđa lu manda dzva fu ɲa ghwalutani, ɲa hlaftá tsa dzvuhani ya, ka pghamta ma vu, ɲa drutani. ⁷ Ka gđavagđa ndi'atá kaghuni ta i'i, ka gđavagđa gwada đa guli ma kaghuni katsi, đawawadawa ta inda skwi ta kumə kuni, dza'a mutsay kuni. ⁸ Ka rgədzəb ta yafta kuni ta maray kuni kazlay: Duhwalhani aɲni kə'a, tsaya dza'a maraɲtá glakwa Da đa. ⁹ Dvuđva i'i ta kaghuni manda va ya đvu Da đa ta i'i ya. Gđavawagđa ma đvutá mnda đa. ¹⁰ Ka ta snasna kuni ta zlaha đa, dza'a gđavagđa kuni ma đvutá mnda đa. Manda tsaya snata i'i ta zlaha Da đa, kəl i'i ka gđavata ma đvutá mndani.

¹¹ «Mnaghunamna yu manda va tsaya kada yifafta rfa đa ma kaghuni, ɲa ndəghafta rfa kaghuni guli. ¹² Wya zlaha đa ta mnaghunata yu, đvuwadva ta vgha ghuni sani nda sani manda va ya đvu i'i ta kaghuni ya. ¹³ Had sana đvutá mndu ta malaghuta ta ghəɲa vlata mndu ta hafani ɲa grahani wa. ¹⁴ Ka ta magay kuni ta skwi ta mnaghunata yu ná, nda nza kuni ka graha đa. ¹⁵ Hgəgla a yu ta kaghuni ka kwalvaha wu, kabga sna a kwalva ta skwi ta magə daɲahəgani wa. Graha đa ta hga i'i ta kaghuni, kabga inda skwi taghaf yu da

Da đa ná, snaghunamsna yu. ¹⁶ Kaghuni a ta zbaptá i'i wu, i'i ta zabaptá kaghuni, ka faghunaghatá slna ɲa magay, ɲa yafta ghuni, ɲa gđavata tsa yakwa ghuni ya. Mantsa tama, dza'a vlaghunavla Da đa ta inda skwi dza'a kuni đawanța nda hga đa. ¹⁷ Skwi ta mnaghunata yu ná, ka đvuta kuni ta vgha ghuni sani nda sani,» ka'a.

Kwalaghuta ghəɲa hadik ta i Yesu nda duhwalhani

¹⁸ Ka Yesu mantsa: «Ka ta husaɲhusa kuni ta mnduha ta na ghəɲa hadik na katsi, tinəl i'i ta husaɲtá həɲ ka kaghuni. ¹⁹ Ka má ɲa na ghəɲa hadik na ka ghuni katsi, má dza'a đvafđva mnduha ta na ghəɲa hadik na ta kaghuni, kabga ɲa taɲ kuni mazlay. Zabapzaba yu ta kaghuni, ka hligințá kaghuni mataba mnduha ta ghəɲa hadik. Ta ka ɲa mnduha ta ghəɲa hadik a kaghuni wu, kəl kuni ka husaɲtá həɲ. ²⁰ Havakwahava ta gwada mnaghuna yu. "Malaghuma a kwalva ka Maləmani wa." Ka si ghuyđipghuya mnduha ta đaɲwa, dza'a ghuyay həɲ ɲa kaghuni guli. Ka si snasna həɲ ta gwada đa, dza'a snay həɲ ta ɲa ghuni guli. ²¹ Ta gwada ta i'i dza'a maga həɲ ta tsaya ɲa ghuni, kabga sna a həɲ ta mndu ta ghunigihata wa. ²² Ka má sna a yu wu, ka má had gwada walaɲ yu ta mnanatá həɲ wu, má had dmakwa taɲ wa. Ndanana tama, lavgliɲ a həɲ ta mnay kazlay: Had dmakwa ɲni wu kə'a wa. ²³ Ka ta husaɲhusa yu ta mndu, ta husaɲhusa Da đa ta tsa mndu ya guli. ²⁴ Ka má maga a yu mataba taɲ ta slnaha ya kul walaɲtá sani ma mndu ta magata wu katsi, má had dmakwa taɲ wa. Ndanana, nda ngha həɲ ta slnaha đa, ka husaɲtá yu ta həɲ nda Da đa tani. ²⁵ Tsaw slasla tsaya mantsa ya, ɲa nzakwa tsa gwada nda vinda ma deftera zlaha taɲ ta mnay kazlay: Ka bətbət husaɲta* yu ta həɲ kə'a ya, manda va tsaya nzakwani.

²⁶ «Tsa mnda kata kaghuni dza'a saha ya, Sulkum ta kligințá kahwathwata ya dza'a saha daga da Da. Dza'a mnay ta gwada ta i'i. ²⁷ Kaghuni guli, dza'a mnay kuni ta gwada ta i'i, kabga kawadaga kuni nda i'i, daga ka yawu zrafta mu ta nzaku,» ka'a.

* 15:25 Ngha ta Zabura 35:19, 69:5.

16

¹ Ka Yesu mantsa: «Managhuna mana yu ta tsa skwiha ya, kada kwala kuni zlanavata zlgay nda ndufu ghuni. ² Dza'a talintala lu ta kaghuni ma hoga tagha skwa la Yahuda. Tsaya ya a vani wu, ta saghasa fitik dza'a kel mnduha dza'a psalatá kaghuni ka ndanay kazlay: Na skwi maga mu na ná, magamaga mu ta skwi ta zdaganatá Lazglafta kə'a. ³ Mantsa ya dza'a maga hən, kabga sna a hən ta dər Da, dər i'i wu,» ka'a.

Dza'a sasa Sulkum nda ghuba

⁴ Ka'a guli mantsa: «Ka saghasa tsa fitik ya, dza'a havakhava kuni ta skwiha managhuna yu. Tsaya kel yu ka managhunata tsahaya. Ta kawadaga yu nda kaghuni kwal yu ka mnaghunata daga tanan. ⁵ Ndanana dza'a da mndu ta ghunigha yu. Sew had ya mataba ghuni ta daway kazlay: Dza'a da wa ka na kə'a wa. ⁶ Ama ma mnaghunanta da, ka gurdutá ndufu ghuni. ⁷ Kahwathwata na skwi ta mnaghunata yu na. Mal ma na laghu dza'a laghu yu na kata ta kaghuni. Ka laghu a yu wu, sata a tsa mndu dza'a kata kaghuni ya da kaghuni wa. Ka laghula yu, dza'a ghunəgaghuna ghuna yu. ⁸ Ka sasa tsi, dza'a mnanamna ta mnduha ta ghəna hadik ta krughuva tan ta ghəna skwi ka dmaku nda ya ta ghəna skwi tdukwa, nda ya ta ghəna skwi ka guma. ⁹ Ta nanay mnduha ta ghəna hadik ta ghəna tan ta ghəna skwi ka dmaku, kabga kwala tan kul zlgahftá i'i. ¹⁰ Ta nanay mnduha ta ghəna hadik ta ghəna tan ta ghəna skwi tdukwa, kabga nda sli'a i'i da Da, nghəlananta a kuni ta i'i wa. ¹¹ Ta nanay mnduha ta ghəna hadik ta ghəna tan ta ghəna skwi ka guma, kabga nda ghada tsanaghatá guma ta ghwadaka mghama na ghəna hadik na.

¹² «Ta dagala skwi má na managhunata da, tsaw lavinta a kuni ta nafta ndana wa. ¹³ Ka sasa tsa Sulkum ta mnigintá kahwathwata ya, dza'a snaghunamsna ta inda kahwathwata. Gwada ma ghəjani a dza'a kla'ata tsi ka mnay wa. Inda skwi dza'a sananta tsi, dza'a tsi mnay, na mnaghunatanani ta skwi dza'a slaku ta kəma. ¹⁴ Tsatsi dza'a marantá glakwa da, kabga skwi da i'i

dza'a tsu'aftha tsi na mnay na ghuni. ¹⁵ Inda skwa Da da ná, na da ya. Tsaya kel yu ka mnaghunata kazlay: Skwi da i'i dza'a klafta tsi na mnay na ghuni kə'a ya,» ka'a.

Dza'a mbədavafmbəda taw ka ghubasu

¹⁶ Ka'a guli mantsa: «Ta bəts nzda, nghəlananta a kuni ta i'i wa. Bats nzda guli, dza'a nghəlananta kuni ta i'i [kabga nda sli'a yu da Da,]» ka'a. ¹⁷ Ka sanlaha ma duhwalhani mataba hahən hahən mantsa: «Ta bəts nzda nghəlananta a kuni ta i'i wu, bats nzda guli ná, dza'a nghəlananta kuni i'i guli. Nda sli'a yu da Da,» ka'a ná, gwada wu tsa gwada ya ta gwadamata tsi na?» ¹⁸ «Ta bəts nzda» ka'a ya ní, nu ghən tsaya ma gwada tama? Sana a amu ta skwi ta kumə tsi ta mnay wu,» ka hən. ¹⁹ Daslafta Yesu ta skwi ta kumə hən ta daway da tsi, ka'a nda hən mantsa: «Ta dadawavustá kuni mataba ghuni ta ghəna skwi mnə yu kazlay: Ta bəts nzda nghananta a kuni ta i'i wu, bats nzda guli, dza'a nghəlananta kuni ta i'i kə'a ya ra? ²⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a taway kuni ta taw, dza'a naday kuni ta ghən, ta rfu mnduha ta ghəna hadik ta rfu. Dza'a gurdaku ndufu ghuni, na nutá tsa gurdutá ndufu ghuni ya ka rfu. ²¹ Ka saghasa fitika dgakwa marakw ná, ta ghuyay ta danwa ta basay. Na gi yatani ta tsa zwan ya, gi zanaptani ta tsa ghuya danwani ya. Ta rfay ta rfu katakata, kabga nghanantani ta mnda sela ta saha ta ghəna hadik. ²² Mantsa ya ta basa kaghuni ndanana guli. Tsaw ta dza'a guyaku amu, na rfay ghuni ta rfu. Had mndu dza'a lavintá klaghutá tsa rfu ya da kaghuni wa.

²³ «Ka saghasa tsa fitik ya, had kaghuni dza'a dawanta skwi nda dawa da i'i wa. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a vlaghunavla Da ta inda skwi. Dza'a kuni dawanta nda hga da. ²⁴ Kulam gwatna had sana skwi ta kdə dawanta kuni nda hga da wa. Dawawadawa dza'a mutsay kuni, kada ndəghafta ndufu ghuni da rfu,» ka'a.

Ghubasapta Yesu ta ghəna hadik

²⁵ Ka'a guli mantsa: «Ka mahdihdi mnaghunata yu ta tsa gwada ya. Dza'a saghasa fitik dza'a kwal yu mnəgelta

mantsa ɲa ghuni, ɲa mnaghunanta da ta skwi tsidid ta ghɛɲa Da. ²⁶ Ma tsa fitik ya, kaghuni ka ghɛɲa ghuni dza'a dawwa skwi da Da nda hga da, dar maga a i'i ta du'a da tsi ɲa ghuni. ²⁷ Vɛrda Da kaghɛɲani na, ta dvay ta kaghuni kabga ta dvay kaghuni ta i'i. Grafgra kaghuni guli kazlay: I'i na, sa daga da Lazglafta yu ka'a. ²⁸ Sli'af daga da Da i'i ka saha ta ghɛɲa hadik. Ndanana guli, wana yu ta sli'af ta ghɛɲa hadik ka vru da Da,» ka'a. ²⁹ Ka duhwalhani mantsa: «Had mahdihdi ma na tama wa. Wya zlra ka ta kligintá ghɛɲa gwada. ³⁰ Ndanana tama, nda sna ɲni kazlay: Nda sna ka ta inda skwi ka'a. Ma kdaku mndu ka dawanta skwi da kagha, nda sna kagha ta skwi ta kumə tsi ta daway. Tsaya kəl anɲi ka zlghafta kazlay: Sa daga da Lazglafta kagha ka'a,» ka hɛɲ nda tsi. ³¹ Ka Yesu nda hɛɲ mantsa: «Ndanana zlra kaghuni ta zlghafta ba? ³² Wya fitik ta sagha, nda ghada va saghani katək ɲa wutsata ghuni ta vgha, ta ksə ya ta tvani ta ksə ya ta tvani, ɲa zlidivata ghuni turtukwa da. Tsaw kahwathwata na, turtukwa da a yu wu, kabga kawadaga ɲni nda Da. ³³ Managhunamana yu ta inda tsaha ya, kabga ɲa mutsafta ghuni ta zdaku ma nzakwa guyata vgha ghuni nda i'i. Dza'a ghuyay mnduha ta ghɛɲa hadik ta danwa ɲa ghuni. Ka nzata kuni drusa. I'i, ghuɓasapghuɓasa yu ta mbrakwa na ghɛɲa hadik na,» ka'a.

17

Ndɔɓay Yesu ta dzvu ta ghɛɲa duhwalhani

¹ Tahula gwadata Yesu ta tsa gwadaha ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa. Ka'a mantsa: «Da, nda maga fitik! Maranmara ta glakwa zwanja gha ɲa maranta zwanja gha guli ta glakwa gha. ² Vlanjla ka ta mbraku ta ghɛɲa inda mnda sɔla, ɲa vlantani ta hafu ɲa kdekeden ta gwal pgham ka ta hɛɲ ma dzvani. ³ Hafu ɲa kdekeden na, tsaya snanta tan ta kagha. Kagha vɛrda Lazglafta turtuktuk, nda snanta tan ta mndu ya ghunaga ka ta nzakway ka Yesu Kristi. ⁴ Maranmara yu ta glakwa gha ta ghɛɲa hadik, kdinkda yu ta magatá slna ya vliha ka ɲa magay. ⁵ Ndanana tama Da na, ɲlidif

ɲla da kagha manda nzatá nzakwa da si ta kul zraftá ghɛɲa hadik ya. ⁶ Snamnsna yu ta hga gha ta gwal hligin ka ma ghɛɲa hadik ka vlihata ya. Si ka ɲa gha hɛɲ, ka hlaftá ka ta hɛɲ ka vlihata. Ka snatá hɛɲ ta gwada gha. ⁷ Ndanana na, nda sna hɛɲ kazlay: Inda skwi ya vliha ka na, sagha da kagha ka'a. ⁸ Mnanamna yu ta hɛɲ ta gwada ya mniha ka, tsu'aftsu'a hɛɲ. Nda sna hɛɲ dar kazlay: Daga da kagha sagha yu ka'a, zlghafzgha hɛɲ guli kazlay: Kagha ta ghunighata ka'a.

⁹ «Ta ghɛɲa hahɛɲ ta maga yu ta du'a, maga a yu ta du'a ta ghɛɲa pdakwa mnduha ma ghɛɲa hadik wa. Ta ghɛɲa hahɛɲ ta maga yu ta du'a, kabga ɲa gha hɛɲ. ¹⁰ Inda tsaha ta nzakway ka nda ya na, ɲa gha hɛɲ. Inda tsaha ta nzakway ka ɲa gha ya guli na, ɲa da hɛɲ. Ta maravamara glakwa da ma hɛɲ.

¹¹ «Ta had i'i ma ghɛɲa hadik wa. Hahɛɲ na, tata ghɛɲa hadik hɛɲ. Ta dza'a da kagha i'i. Da da, kagha ta nzakway nda ghuɓa, ɲanaɲa ta hɛɲ nda mbrakwa gha. Nda mndɛrga tsa mbraku vliha ka ya, kada nzakwa hɛɲ ka mndu turtuk manda nzakwa u ka mnda turtuk ya. ¹² Ma tsa nzakwa da kawadaga nda hɛɲ ma ghɛɲa hadik ya na, si ta nghay yu ta hɛɲ nda mbrakwa gha ya vliha ka. Nanaɲa yu ta hɛɲ, had ya ta zadavaghuta wu, ba ya ta nzakway nda fa ɲa zwaduta, ɲa kdintá skwi ya nda vinda ma defteri yeya ta zadapta. ¹³ Ndanana dza'a da kagha yu. Manda tsaya ta mna yu ma na nzakwa da tata ghɛɲa hadik na, kada ndɛghafta rfa da ma hɛɲ. ¹⁴ Mnanamna yu ta gwada gha ta hɛɲ. Tsaya kəl hɛɲ ka husanta mnduha ma ghɛɲa hadik, manda nzakwa i'i kul had ka ɲa ghɛɲa hadik ya. ¹⁵ Ndɔɓa a yu ta dzvu da kagha ɲa hlaptá hɛɲ ma ghɛɲa hadik wa. Ama nghay yeya dza'a ka ngha hɛɲ da katkata tsa ghwadak ya. ¹⁶ Manda nzakwa i'i kul had ka ɲa ghɛɲa hadik ya na, manda tsaya nzatá nzakwa hahɛɲ, nza a hɛɲ ka ɲa ghɛɲa hadik wa. ¹⁷ Niɲna ta hɛɲ ka ɲa gha, nda ma kahwathwata. Gwada gha na, kahwathwata nzakwani. ¹⁸ Manda ya ghunaga kagha ta i'i ta ghɛɲa hadik ya, i'i guli, ta ghunay yu ta hahɛɲ ta ghɛɲa hadik. ¹⁹ I'i faghafa yu ta

ghəŋa da ka ŋa taŋ, kada nzakwa hahəŋ guli ka ŋa gha kahwathwata.

²⁰ «Ta ghəŋa na hahəŋ na yeya a ta maga yu ta du'a wu, ta magay yu ta du'a guli ta ghəŋa gwal dza'a zlgħafta i'i nda ma gwada taŋ, ²¹kada nzakwa həŋ demdem ka mnda turtuk. Da! Ka nza həŋ ka yakwa u manda guyatá u, kagha ma i'i, i'i ma kagha ya. Ka nza həŋ ka mnda turtuk ŋa mnay mnduha ma ghəŋa hadik kazlay: Kagha ta ghunighata kə'a.

²² «I'i, ŋlanafŋla yu ta həŋ, manda tsa ŋlidifta kagha ya, kada nzakwa həŋ ka mndu turtuk, manda nzakwa u ka mndu turtuk, ²³i'i ma hahəŋ, kagha ma i'i ya. Manda tsaya dza'a kəl həŋ ka nzakway kahwathwata ka mndu turtuk, kada sŋaŋta mnduha ma ghəŋa hadik kazlay: Kagha ta ghunighata, dʋudʋa kagha ta həŋ manda ya dʋu kagha ta i'i guli ya kə'a. ²⁴Da! Tsəna mnduha vliha ka na ná, ta kumay yu ta nzakwa taŋ ma vli ya nza i'i, ŋa nghay taŋ ta glakwa da ya vliha kagha, kabga dʋudʋa ka ta i'i daga ta kul zlraftá ghəŋa hadik. ²⁵Da da! Tudukwa nzakwa kagha, tsaw sna a mnduha ma ghəŋa hadik ta kagha wa. I'i, nda sna yu ta kagha, na hana guli, tsatsaftsatsa həŋ kazlay: Kagha ta ghunighata kə'a. ²⁶Snanamsna yu ta kagha ta həŋ, ta dza'a snəglanamsna yu ta həŋ, kada nzamta tsa dʋu dʋaf ka ta i'i ya ma həŋ, ŋa nzamta i'i ma həŋ guli,» ka'a.

18

Ksafta sludziha ta Yesu

Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Luk 22:47-53

¹ Tahula kdŋŋta Yesu ta tsa gwadaha ya, ka sli'aftá tsi nda duhwalhani ka lagħwi ta 6la lika Sedruŋ. Mamu sana kwambalu mantasa vli ya, ka lamə tsi dida kawadaga nda həŋ. ² Nda sna tsa Zudas ta dza'a skwapta ya guli ta tsa vli ya, kabga snusna Yesu ta lagħa da tsa vli ya kawadaga nda həŋ. ³ Ka hlanafŋta la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la Farisa ta sludziha, nda gwal ta ngha həga Lazglafta, ta Zudas. Ka sli'aftá həŋ nda huzla vulu nda huzla vulu, nda pelapela nda pelapela,

* **18:14** Ngha ta Yuhwana 11:49.

nda pinatá vu nda pinatá vu. Ka lagħa həŋ da tsa gam ya. ⁴ Manda ya nda sna Yesu ta skwi dza'a slanaghata, ka sli'aftá tsi da gəma həŋ. Ka'a mantasa: «Wa ta zbə kuni na?» ka'a nda həŋ. ⁵ Ka həŋ mantasa: «Yesu mnda la Nazaret ya ta zbə ŋni,» ka həŋ nda tsi. «I'i nana,» ka'a nda həŋ. Ta sladu tsa Zudas ta dza'a skwapta ya kay tavata həŋ. ⁶ Na tsa mnay Yesu nda həŋ kazlay: I'i nana kə'a ya, dəm turtuk ka həŋ vragħuta nda ga muhul hul, ka zlambutá həŋ siy ta hadik. ⁷ «Wa ta zbə kuni ka kuni ka na?» ka'a dawglanŋta da həŋ. «Yesu mnda la Nazaret ya ta zbə ŋni,» ka həŋ. ⁸ «Vada nana a ka yu nda kaghuni kay ra! Ka si i'i ta zbə kuni ya ní, zlanawa nanaha na tsa, ka lagħwa hahəŋ,» ka Yesu nda həŋ.

⁹ Kəl tsi ka mnay mantasa ya ná, ŋa nzakwani manda va tsa gwada mnə tsi kazlay: Had ya dər turtuk zadənanagħu yu mataba gwal ya vliha ka wu kə'a ya, ya. ¹⁰ Mamu kafay da Simuŋ Piyer, ka tsəhagaptá tsi ka tsanamta sani ma kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka tsagħutá sləməŋani nda ga zegħwi. Malkus hga tsa kwalva ya. ¹¹ Ka Yesu mantasa: «Vranamvra ta kafaya gha da kupakani. Ra a ka say da ta leghwa ghuya danwa ya vliha Da da wu ka ka rki na?» ka'a nda Piyer.

Kladaghata la sludzi ta Yesu da Hana

¹² Lagħa tsa tskatá sludziha ya nda mghamha taŋ tani, nda la Yahuda ta ngha həga Lazglafta ya, ka ksaftá Yesu, ka habagħutá həŋ ta dzvuhani. ¹³ Ka klagħatá karaku da Hana ta nzakway ka dzidza Kayifa. Tsa Kayifa ya ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ma tsa vaku ya. ¹⁴ Tsa Kayifa ya tsa ta vlanŋta hidaku ta la Yahuda kazlay: Draŋ mtuta mndu turtuk da mnaka mnduha, ka ya da zadənanata lu ta inda mndəra mndu* kə'a ya kay.

Duhwala Yesu a yu wu, ka Piyer

Mat 26:69-70, Mak 14:66-68, Luk 22:55-57

¹⁵ Ka sli'aftá i Piyer nda sna duhwal, ka dza'a ta hula Yesu ta hula Yesu. Tsa sana duhwal ya ná, nda sna tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. Ka lamə

tsi mista Yesu da daɓi ma huɗa hɛga ga tsa mali ta ghɛna gwal dra skwi ɲa Lazglafta ya,¹⁶ ta sladaghutá Piyer ma bli ta watgha. Ka vragaptá va tsa duhwal snaj mali ta ghɛna gwal dra skwi ɲa Lazglafta ya, da gwadganatá tsa marakw ta ngha watgha ya. Ka hɛdamtá tsi ta Piyer.¹⁷ Ka'a nda tsi mantsa: «Tekw a kagha mataba duhwalha tsɛna mndu na guli wu ri?» ka tsa marakw ka kwalva ta ngha watgha ya nda Piyer. «Tekw a i'i mataba tan wu,» ka Piyer.

¹⁸ Ka vanaghatá kwalvaha nda gwal ta ngha hɛga Lazglafta ta vu, ka slinɛ hɛɲ, kabga mtasl vli. Ka lagha Piyer guli da slinganatá hɛɲ.

Daway Hana ta gwada da Yesu

Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Luk 22:66-71

¹⁹ Ka'a nda tsi mantsa: «I wa duhwalha gha na? Nahgani ta taghɛ ka ɲa mnduha na?» ka tsa mali ta ghɛna gwal dra skwi ɲa Lazglafta ya, nda Yesu.²⁰ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Banluwa si ta mna yu ta gwada ɲa inda mndu ma hɛga tagha skwa la Yahuda nda ya ma hɛga Lazglafta. Ma vli ta tska-vata inda la Yahuda si ta gɗata yu ta tagha skwiha. Had sana skwi mna yu kɛkkɛkɛk wa.²¹ Kabgawu ta kɛl kagha ka daway da i'i na? Dawa da gwal si ta sna tsa skwi ta mnɛ yu ɲa tan ya ɓa. Nda sna hahɛɲ dɪnadɪna ta skwi mnana yu ta hɛɲ,» ka'a nda tsi.²² Na tsa mnata Yesu mantsa ya, ka sli'aftá sani mataba tsa gwal ta ngha hɛga Lazglafta ya, ka lagha dgharunjtá Yesu. «Mantsa ta zlgaha ka ta wi ɲa mali ta ghɛna gwal dra skwi ɲa Lazglafta ra?» ka'a nda tsi.²³ Ka Yesu mantsa: «Ka mamu ghwadaka skwi mna yu ya kay, mnamanmna. Ala ka si tɗukwa gwada mna yu, kabgawu ta kɛl lu ka dza i'i na?» ka'a nda tsi.²⁴ Ka ghunaftá Hana nda va tsa habatá dzvuhani ya da tsa Kayifa ta nzakway ka mali ta ghɛna gwal dra skwi ɲa Lazglafta ya.

Duhwala Yesu a yu wu, ka Piyer kay guli

Mat 26:71-75, Mak 14:69-72, Luk 22:58-62

²⁵ Ma tsa fitik ya, hada Simun Piyer ta slinutá vwani. «Tekw a kagha mataba duhwalha tsɛna mndu na guli wu ri?» ka lu nda tsi. «Siga! had i'i mataba tan wu,»

ka Piyer ka wadutá vli.²⁶ «Ngha a yu ta kagha kawadaga nda tsɛna mndu na ma gam ra?» ka sani mataba kwalvaha tsa mali ta ghɛna gwal dra skwi ɲa Lazglafta ya. Tsatsi ná, la tan ma tsa mndu tsanaghu Piyer ta slɛmɛɲani ya, ya.²⁷ «Siga yu, i'i a wu!» ka Piyer ka wadutá vli kay guli. Ka gi wahatá vazak.

Daway Pilat ta gwada da Yesu

Mat 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Luk 23:1-5

²⁸ Gasɛrdɛk, ka klaftá hɛɲ ta Yesu ga Kayifa, ka klaghata da hɛga dagala ga ɲumna la Ruma. Lamɛ a vɛrɗa hahɛɲ da tsa hɛga ya wu, da ɲriɲtá hɛɲ ta vgha tan makɛd hɛɲ ka za skala Pak.²⁹ Tsaya kɛl Pilat ɲumna la Ruma ka sabi dzibil da slanaghatá hɛɲ. Ka'a nda hɛɲ mantsa: «Nu va ghwadaka skwi maga na mndu na ka kuni ka na?» ka'a.³⁰ Ka hɛɲ mantsa: «Ka má nza a tsi ka mndu ta magatá dmaku wu katsi ná, má klaghak a ɲni wu,» ka hɛɲ nda tsi.³¹ «Klawakla va kaghuni, ka dza'a kuni da tsanaghatá guma manda ya mna zlahaghuni,» ka Pilat nda hɛɲ ta ghɛɲani. «Vlanɲa a lu ta tva dzatá mndu wu,» ka la Yahuda zlghanaftawani.

³² Mantsa ya dza'a magakwa skwiha na ya gwadɛ Yesu ta ghɛɲani kɛ'a dza'a mtaku ya.³³ Ka vraghatá Pilat da daɓa hɛga, ka hɛdamtá tsi ta Yesu. «Mghama la Yahuda kagha ra?» ka'a dawanta da tsi.³⁴ Ka Yesu mantsa: «Kagha ta ndanapta ma ghɛna gha re, ari sanlaha a ta mnaghatá i'i na?» ka'a nda tsi.³⁵ «I'i! La Yahuda yu ra? Laghuni, nda maliha ta ghɛna gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta klaktá kagha da i'i, nahgani maga ka ya katɛk na?» ka Pilat nda tsi.³⁶ Ka Yesu mantsa: «Ga mghama ɗa ná, ɲa na ghɛna hadik na a wa. Ka má ɲa na ghɛna hadik na tsi katsi, má lmalma kwalvaha ɗa, má ɲa kwala lu klagaghatá i'i da gwal dagaladagala mataba la Yahuda. Tsaw ɲa na ghɛna hadik na a ga mghama ɗa wu,» ka Yesu.³⁷ «Tsaw va mgham kagha rke?» ka Pilat nda tsi. «Manda va tsa mna ka ya, Mgham yu. Yaya lu ta i'i ɲa sagha mnanjtá kahwathwata ma na ghɛna hadik na. Inda mndu ta nzakway ka ɲa kahwathwata ná, ta snay ta gwada ɗa,» ka Yesu.³⁸ «Nahgani kahwathwata na?» ka Pilat nda tsi.

*Guma dzatá Yesu**Mat 27:15-31, Mak 15:6-20, Luk 23:13-25*

Tahula tsa, ka sɛglap tsi dzibil slanaghatá la Yahuda. Ka'a mantsa: «Slanagha a yu ta skwi præk ɲa dzatá tsəna mndu na wa. ³⁹ Ya wya ta snusna yu ta gdata ta zlighunistá mndu turtuk ma gamak ma fitika skala Pak ya, ta kumay kuni ta slighunista da ta mghama la Yahuda ra?» ka'a nda hɛɲ. ⁴⁰ Ka hɛɲ mantsa: «Tsatsi a ɲa zlinɲta wa, Barabas katsi,» ka hɛɲ hlɛglaftawi. Tsaw tsa Barabas ya ná, gɛnda ya.

19

¹ Tahula tsa, klagaghawa tsa Yesu ya ka slɔvapta kuni nda krupi, ka Pilat. ² Lagha la sludzi ka daftá teki, ka fanamta ma ghɛɲ manda zewzewa, ka sudanavatá hɛɲ ta lguta má mgham mgham ka dva guli. ³ «Zgutsa ɲa gha mghama la Yahuda,» ka hɛɲ gavadaghata tavatani, ka dadgharay.

⁴ «Ndana tama wana yu dza'a klɛgaghunapta dzibil, kada grafta kuni kazlay: Slanagha a yu ta sana skwi præk ka dzatá na mndu na wu kə'a,» ka Pilat sɛglap dzibil slanaghatá la Yahuda. ⁵ Ka sabə Yesu nda zewzewa teki ma ghɛɲ, nda sudatá lguta má mgham mgham ta vgha. «Wana tsa mndu ya,» ka Pilat nda hɛɲ. ⁶ Na gi nghay la mali ta ghɛɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal ta ngha hɛga Lazglafta, «zlɛɲaftá! zlɛɲaftá!» ka hɛɲ hlaftawi. «Klawakla kaghuni ka zlɛɲafta kuni, kabga slanagha a yu ta skwi dekdek præk ka dzata wu,» ka Pilat nda hɛɲ. ⁷ «Mamu zlahu ɲni. Ka tsa zlahu ya ná, dzata! ka'a, kabga Lazglafta yu kə'a fatá ghɛɲani,» ka la Yahuda zlghanaftawi. ⁸ Snaɲta Pilat ta tsa gwada ya, ka ksɛglaftá zlɛɲ katakata, ⁹ Ka lamə tsi da daba hɛga. «Sagha ga ka na?» ka'a dawana da Yesu. Sew zlghanafta a Yesu ta wani wa. ¹⁰ «Zlgha a ka ta wa da wu? sana a ka kazlay: Lavinlava yu ta zlighista, lavinlava yu ta zlɛɲaftá kagha kə'a wu ra?» ka Pilat nda tsi. ¹¹ «Had sana skwi laviɲ ka ta ghɛɲa i'i, ka ya vlagha Lazglafta a tsi wa. Tsaya kɛl dmakwa tsa mndu ta vlatá i'i ma dzva gha ya, ka malaghutá ɲa gha dmaku,» ka Yesu nda tsi.

¹² Hada tama, ka zbə Pilat ta tvi ɲa zlinɲta. «Ka zlinɲla ka ta tsəna mndu na ná, gra Sezar a ka wa. Ka mgham a i'i ra, ka mndu guli ná, ghuma mgham Sezar tsa mndu ya,» ka la Yahuda. ¹³ Snaɲta Pilat ta tsa gwada ya, «kladapwakla ta Yesu dzibil,» ka'a. Ka nzaftá tsi ta vla tsa guma ma sana vli ta hgə lu ka Pave. Tsa Pave ya, Gabasla ta hga lu nda gwada Hebru. ¹⁴ Mahtsim skala Pak ka lu, ta ghwanə a fitik ma ghɛɲ wu, ka Pilat nda la Yahuda mantsa: «Wyawa mghama ghuni,» ka'a. ¹⁵ «ɲa dzatá! ɲa dzatá! Zlɛɲafta ta udzu» ka hɛɲ hlaftá wi. «Ka zlɛɲaghunafta yu ta mghama ghuni ta udzu?» ka Pilat nda hɛɲ. «Had sana mghama ɲni ta ghɛɲa Sezar wu, ka la mali ta ghɛɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta.» ¹⁶ Lagha Pilat ka vlanɲta hɛɲ ta Yesu ɲa zlɛɲafta ta udzu.

*Dalafta la sludzi ta Yesu ta udza zlɛɲay**Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Luk 23:26-43*

Ka tsu'uwaghutá hɛɲ ka klaghata. ¹⁷ Ka klə Yesu ta udzu ɲa zlɛɲa ghɛɲani, ka sabi ma huda luwa ɲa dza'a da sana vli ta hgə lu ka «vla ghudzifa ghɛɲ.» «Gwalgwata» ta hga lu ta tsa vli ya nda gwada Hebru. ¹⁸ Ma tsa vli ya zlɛɲafta hɛɲ ta Yesu ta udzu. Ka zlanavanatá hɛɲ ta sanlaha ma mnduha his guli tavata Yesu, ma takataka ka hɛɲ zlɛɲamtá Yesu. ¹⁹ Vindafwa vinda ta skwi ka fagata kuni ta ghɛɲa tsa udzu ya, ka Pilat. «Yesu mnda la Nazaret mghama la Yahuda,» ka lu vindafta. ²⁰ Nda ndəgha la Yahuda ta dzaɲaftá tsa skwi vindaf lu ya, kabga ndusa nda luwa tsa vli zlɛɲaf lu ta Yesu ya. Nda gwada Hebru, nda gwada Lateɲ, nda gwada Grek vivindafta lu ta tsa skwi ya. ²¹ «Má vinda a ka kazlay: Mghama la Yahuda kə'a wa. "I'i mghama la Yahuda" ka'a, ka ka má vindafta,» ka la mali ta ghɛɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta mataba la Yahuda nda Pilat. ²² «Skwi ghada i'i ta vindafta ná, nda vinda,» ka Pilat zlghanaftawani ta hɛɲ.

²³ Tahula zlɛɲafta la sludzi ta Yesu ta udzu, ka hlaftá hɛɲ ta lguthani, ka daganapta fwaɲ ta hɛɲ ta hɛɲ. Ka klaftá hɛɲ ta dzampani ya gaf lu mantse daga ta ghɛɲ dikw ta hadik kul had iri tida ya guli.

24 «Ma kwahanap mu ta na dzampa na, vzamavza ta vindima ŋa nŋha mndu dza'a zuta,» ka la sludzi mataba hahəŋ hahəŋ. Tsa skwi maga la sludzi ya ná, magamaga həŋ manda skwi nda vinda ma defteri kazlay:

Ka daganaptá həŋ ta lgutha ɗa, ka vzə həŋ ta vindima ta ghəŋa dzampa* ɗa kə'a ya, tsaya skwi maga la sludzi.

25 Ndusa nda tsa vli zləŋaf lu ta Yesu ya, ka sladaktá i mani, nda mukumani ma mani, nda Mari markwa Klupas, nda Mari makwata luwa Magdala. 26 Nŋhay Yesu ta mani, kə'a kə'a ná, wya tsa duhwal ta ɗvu tsi ya ta sladu tavatani. Ka'a mantša: «Ma! Wya zwaŋa gha,» ka'a. 27 «Wya ma gha!» ka'a nda tsa duhwal ya guli. Daga ma tsa fitik ya, ka klaghatá tsa duhwal ya da taŋ.

Mtakwa Yesu

Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Luk 23:44-49

28 Tahula tsa, manda snaŋta Yesu kazlay: Nda kɗa inda skwi tama kə'a, «ndala ta kuzlihata†!» ka'a, ŋa nzakwani manda ya nda vinda ma defteri. 29 Tsaw ma tsa vli ya, mamu wuda ima inabi masmasa. Ka sli'aftá sana sludzi ka klaftá susu, ka tsughumamta ma tsa ima inabi masmasa ya, ka hbuŋta ta wa dafa, ka tsghadafta funŋta ta wa wubisima Yesu. 30 «Nda dza ghəŋa inda skwi tama,» ka Yesu tapanar tsi ta tsa ima inabi masmasa ya. Ka dzagatá tsi ta ghəŋ, ka sabə hafu mida.

Sliglatá Yesu

31 Baɗu luma madagala ŋa gi lamə da Sabat magakwa tsa skwi ya. Va a la mali mataba la Yahuda ta slanaghata Sabat ta tsa mnduha ya ta udzu wa. Tsa Sabat ya ná, sana mghama fitik ya. Ka sli'aftá həŋ ka laghwi da ɗaway da Pilat ŋa balanaptá səlaha taŋ ŋa hligiŋtá həŋ ta udzu. 32 Ka lagha la sludzi da balanaptá səlaha tsa mnduha his zlananava lu tavata Yesu ya. 33 Ta lagha həŋ ta Yesu, kə'a ka həŋ ná, nda ghada mtatani. Ka zlanŋtá həŋ ta balanaptá səlahaŋi. 34 Ka sliglanavatá sani ma tsa sludziha ya ma ŋwazliɓ nda gupani,

ka gi mbəzagaptá us nda imi. 35 Tsəna mndu ta vinda na skwiha ta maguta na ná, nda nŋha tsatsi nda irani. Kahwathwata gwaɗani guli. Nda sna tsatsi kazlay: Kahwathwata ta mnə tsatsi kə'a. Mnay ta mnə tsi ná, kada zlghafta kaghuni guli. 36 Magamaga tsa skwiha ya mantša, ŋa nzakwani manda ya nda vinda ma defteri kazlay: Haɗ ghudzifani dza'a ɓlanapta‡ lu ɗər turtuk wu kə'a ya. 37 Ka lu vindafta ma sana vli guli ná, «dza'a nghanavangha həŋ ta tsa mndu sliglanava§ həŋ nda gupa ya» kə'a.

Paɗamtá Yesu

Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Luk 23:50-56

38 Tahula tsa, mamu sana mnda la Arimate ta hgə lu ka Yusufu, ta nzakway ka duhwala Yesu makdekmakɗək kabga zləŋa la Yahuda. Ka sli'aftá tsi ka laghwi ɗawaftá mbla Yesu da Pilatus. Ka zlananŋtá Pilat ta tvi, ka lagha tsi klaghatá tsa mbla Yesu ya. 39 Ka lagha Nikwademu, tsa mndu si ta lagha da slanaghatá Yesu girvidik ya kay. Ka lagha tsi nda klatá laɓatá urdi ka hpuhpu ta hgə lu ka Mir nda Alwes. 40 Ka klaftá həŋ ta mbla Yesu, ka masanavatá rɗi ka urdi, ka mbsamtá həŋ ma wupay manda ya snu la Yahuda ta magay ta paɗə həŋ ta mnda taŋ. 41 Tsaw ma tsa vli kəl lu ka zləŋafta ya, mamu sana gam. Ma tsa gam ya, mamu kulu ta ka lfɗ ta kul walaŋta lu ta paɗamtá mndu mida. 42 Ndusa nana, ka həŋ ka paɗamtá Yesu ma tsa klu ya, kabga tsaya fitik ta kəl la Yahuda ka paya vgha ŋa lami da Sabat.

20

Ta haɗ Yesu ma kulu wa

Mat 28:1-8, Mak 16:1-8, Luk 24:1-12

1 Wrək tgha gasərdək baɗu ɗemas, ta kzau'kzau' a vli, ka lagha Mari makwa ta Magdala ta kulu. Kə'a kə'a ná, taŋwalaghutaŋwala lu ta klam ta wa tsa kulu ya. 2 Ka sli'aftá tsi nda hwaya ka laghwi slanaghatá i Simuŋ Piyer nda tsa sana duhwal ta ɗvu Yesu ya. «Klapkla lu ta mbla Mghama mu ma kulu, sna a ŋni ta vli fam lu

* 19:24 Nŋha ta Zabura 22:19. † 19:28 Nŋha ta Zabura 22:16, 69:22. ‡ 19:36 Nŋha ta Sabi 12:46, Mbsak 9:12, Zabura 34:21. § 19:37 Nŋha ta Zakari 12:10.

wu,» ka'a. ³ Ka sli'aftá i Piyer nda tsa sana duhwal ya, ka laghwi ta kulu. ⁴ Ka sli'aftá hən his his nda hwaya. Tsaw mal tsa sana duhwal ya ta hwaya ka Piyer, ka tinlaghutá tsi ta bhadaghata ta kulu. ⁵ Bhadaghatani má ŋa lamani, lamə a wa. Ka bukwatá tsi ka nghə dida. Kə'a kə'a ná, wupay yeya ksufa ta hadik. ⁶ Ka bhadaghatá Simun Piyer nda hul nda hul, ka lamə tsi da tsa kulu ya. Kə'a kə'a ná, wupay yeya ksufa ta hadik, ⁷ nda tsa patak si wanam lu ta Yesu ma ghəŋ ya. Tsa patak ya ná, ma sana vli tsaya ŋusafa guli kawadaga nda tsa wupay ya a wa. ⁸ Ka lamə tsa duhwal si ta bhadaghata tanŋaŋ ya kay guli. Ka nghanatá tsatsi guli, ka zlghaftá tsi. ⁹ Tsaw si ta graf a hən ta skwi mna defteri kazlay: Dza'a sli'agapsli'a Yesu mataba gwal nda rwa kə'a wa. ¹⁰ Ka vraghutá tsa duhwalha his ya dzagha tanŋ.

Maranŋta Yesu ta ghəŋani da Mari makwa ta Magdala

Mat 28:9-10, Mak 16:9-11

¹¹ Ka nzaghutá Mari ma bli ta wa tsa kulu ya ka taw. Ta taw tsi ta tsa taw ya ná, ta bukwatá tsi ka nghə da tsa kulu ya. ¹² Ka nghanŋtá tsi ta duhwalha Lazglafta his, ta nzaku ma tsa vla si fatá mbla Yesu ya. Sani nda tvə ghəŋ, sani nda tvə səla. ¹³ «Nya ta taw ka ní makwa na?» ka hən nda tsi. «Mghama dá ya klagha lu, sna a yu ta vli fam lu wu,» ka'a nda hən. ¹⁴ Ta mnə tsi ta tsaya, ka mbəđavatá tsi. Ka nghanŋtá tsi ta sana mndu ta sladu hada. Tsatsaf a tsatsi kazlay: Yesu ya kə'a wa. ¹⁵ «Nya ta taw ka ní makwa na? Wa ta zbə ka na?» ka Yesu nda tsi. Na mndu nda na gam na ya ka tsatsi sizlay. «Mghama dá, ka si kagha ta klaghata, mnihamna ta vli fam ka, ka dza'a yu da klay» ka'a. ¹⁶ «Mari!» ka Yesu hganŋta, ka mbəđavatá tsi. «Rabum» ka'a nda tsi. Manda mnay kazlay: Mnda taghadiftá skwi kə'a ya nda gwada Hebru. ¹⁷ «Ma ŋiha ka, ta laf a yu da Da dá karaku wu, la da mnay ŋa zwanama dá kazlay: Ta dza'a da Da dá ta nzakway ka Da ghuni yu, da Lazglafta ta nzakway ka Lazglafta ghuni ya yu guli,» ka Yesu nda tsi. ¹⁸ «Nda ngha yu ta Mgham Yesu,» ka Mari makwata Magdala sli'afta ka laghwi da mnay

ŋa duhwalha. Ka rusu tsi ŋa tanŋ ta skwi mnana tsi.

Maranŋta Yesu ta ghəŋani da duhwalhani
Mat 28:16-20, Mak 16:14-18, Luk 24:36-49

¹⁹ Gahawu badu va tsa dəmas ya, ka tskavatá tsa duhwalha ya ma həga. Ka ŋərzlaftá hən ta watgha kabga ta zləŋay hən ta la mali mataba la Yahuda. «Ka nza zdaku kawadaga nda kaghuni,» ka Yesu lami da taba tanŋ. ²⁰ Mnatani mantsa ya, ka maranŋta tsi ta dzvuhani nda ŋwazlibani ta hən. Ka rfu tsa duhwalha ya ta rfu nghanəŋ hən ta Mgham Yesu. ²¹ «Ka nza zdaku kawadaga nda kaghuni. Manda ya ghunaf Da ta i'i ya, mantsa ya ta ghuna i'i ta kaghuni guli,» ka Yesu nda hən guli. ²² Tahula mnatani ta tsaya, «tsu'uwawatsu'uwa ta Sulkum nda ghuḅa,» kə'a vusludanaghatá hən. ²³ «Gwal dza'a planata kuni ta dmakuha tanŋ, dza'a planapla lu ta dmakuha tanŋ. Gwal dza'a kwalaghuta kuni ta planatá dmakuha tanŋ, had'lu dza'a planatá dmakuha tanŋ guli wa,» ka'a.

Maranŋta Yesu ta ghəŋani da Tuma

²⁴ Tsaw had' Tuma ta nzakway ka mbuhwali tekwa mataba tsa duhwalha ya hada ta lagha Yesu wa. ²⁵ «Nda ngha ŋni ta Mghama mu Yesu,» ka tsa pđakwa duhwalha ya nda tsi. «Ka ngha a yu ta mivida pusa ta dzvuhani, ka ksanŋta dá nda ndəfiŋa dá ta vla tsa pusaha ya, ksanŋha yu guli nda dzva dá ta ŋwazlibani wu, had'yu ta zlghafta dekdek wa,» ka Tuma nda hən.

²⁶ Tghas fitik tahula tsa, ka nzəglatá duhwalha Yesu ma həga, kawadaga Tuma nda hən badu tsa. Ka ŋərzlaftá hən ta watgha. Ka lamə Yesu da taba tanŋ. «Ka nza zdaku kawadaga nda kaghuni,» ka'a nda hən. ²⁷ «Wya dzvuha dá ksanŋksa nda ndəfiŋa gha, wya ŋwazliba dá guli, ksanŋksa nda dzva gha, ka zlanŋta ka ta dga ghəŋ, ka zlghafta ka nda ŋuduf,» ka'a nda Tuma. ²⁸ «Kagha ta nzakway ka Mghama dá, kagha ta nzakway ka Lazglafta dá guli,» ka Tuma zlghanaftawi. ²⁹ «Zlray gha ta zlghaftá tsa 6a kabga nghanŋta gha ta i'i? Rfu da gwal ta zlghaftá i'i, kul nghanŋtá hən ta i'i,» ka Yesu nda tsi.

Kabgawu kəl lu ka vindaftá na defteri na?

³⁰ Ta traku mazəmzəm magəgla Yesu ta kəma duhwalhani kul vindaku ma na defteri na. ³¹ Nana vinda a lu na ná, vinda a vinda lu ŋa zlgħafta ghuni kazlay: Yesu ná, Kristi ya, Zwanja Lazglafta ya guli kə'a. Ka zlgħafzlgħa kuni ta tsatsi, dza'a mutsay kuni ta hafu nda ma tsatsi.

21

Maranta Yesu ta ghəŋani da duhwalhani

¹ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka marglavatá Yesu da duhwalhani ta wa drəfa Tiberyad. Wya kə'a maravata: ² Ta nzaku i Simuŋ Piyer nda Tuma ta hgə lu ka mbuhwali ya, nda Natanayel mnda luwa la Kana ta hadika Galili, nda zwana Zebedi, nda sanlaha ma duhwalhani his, ka skwa turtuk. ³ «Dza'a tuma klipa da yu,» ka Simuŋ Piyer nda həŋ. «Nda sli'a aŋni mista gha guli,» ka hahəŋ guli nda tsi. Ka sli'aftá həŋ ka laghwī, ka lamə həŋ da kwambalu. Kurzliŋ hana taŋ ndiri bađu tsa, ksaf a həŋ ta klipi dər ka turtuk wa. ⁴ Tsadəkwa vli gasərdək, ka lagha Yesu sladata ta wa tsa drəf ya. Tsəmaf a duhwalhani kazlay: Tsatsi ya kə'a wa. ⁵ «Mamu klipi ksaf kuni ri zwani?» ka Yesu nda həŋ. «Had wu,» ka həŋ nda tsi. ⁶ «Wuđadawa kadəŋa ghuni ta slərpa kwambalu nda ga zeghwī ya, dza'a mutsay kuni,» ka'a nda həŋ. Ka wuđadatá həŋ. Ka traptá həŋ ta tdagafta kabga ndəghatani nda klipi. ⁷ «Mgham Yesu ya tane, ka tsa duhwal ta đvu Yesu ya,» nda Piyer. Na tsa gi sənəta Simuŋ Piyer kazlay: Mgham Yesu ya kə'a ya, ka favatá tsi ta lgutani kabga si sudinšuda ka tuma klipi, ka vzadatá tsi ta vgha da drəf. ⁸ Ka vragaghutá tsa sanlaha ma tsa duhwalha ya ma kwambalu, nda tda tsa kadəŋ nda ndəghatani nda klipi ya. Si di'inaghu a həŋ katakata wa. Ka mitir dərək yeya ri kaki nzakwa taŋ nda wa sgam. ⁹ Ta sli'agaptá həŋ ma kwambalu, kə'a ka həŋ ná, mamu tsatá vu hada nda klipi tida nda buradi. ¹⁰ «Kligiswakla ta tsa klipiha kasaf kuni ya,» ka Yesu nda həŋ. ¹¹ Ka lamə Simuŋ Piyer da kwambalu, ka tdagaptá tsi dzibil ta tsa kadəŋ nda ndəghatani nda klipi bərzləzla ya. Dərək nda hutaf mbsak hkən mida gwagwatani.

Kulam nda va tsa nzakwani mantša ya ná, ratsanap a ta tsa kadəŋ ya wa. ¹² «Sawa da za skwa zay!» ka Yesu nda həŋ. Had ya mataba tsa duhwalha ya ta waləntá đawanəta kazlay: Wa kagha na kə'a wu, kabga nda sna həŋ kazlay: Mgham Yesu ya kə'a. ¹³ Ka lagha Yesu klaftá tsa buradi ya, ka daganafəta həŋ, daganafha ta klipi ta həŋ guli. ¹⁴ Mahkəna maravata Yesu tsaya da duhwalhani manda sli'agaptani nda hafu mataba gwal nda rwa.

I Yesu nda Piyer

¹⁵ Tahula zuta taŋ ta skwa zay, ka Yesu mantša: «Simuŋ zwanja Yuhwana! Đvuđva ka ta i'i, ka malaghutá ŋa nanaha na ra?» ka'a đawanəta da Simuŋ Piyer. «Aŋi Mghama da, nda sna kagha kazlay: Ta đvay yu ta kagha kə'a,» ka'a zlgħanaftá wani. «Ka ngħa ka ta zwana tuwakha da,» ka Yesu nda tsi. ¹⁶ «Simuŋ zwanja Yuhwana! Đvuđva ka ta i'i?» ka Yesu nda tsi kamahis. «Aŋi Mghama da! Nda sna kagha kazlay: Ta đvay yu ta kagha» kə'a, ka Piyer nda tsi. «Ka ngħa ka ta tuwakha da,» ka Yesu nda tsi. ¹⁷ «Simuŋ zwanja Yuhwana! Ta đvay ka ta i'i?» ka'a nda tsi ka mahkən. Ka kuzlanafəta tsi ta Piyer ta ŋuduf na tsa đaway Yesu ka mahkən kazlay: Ta đvay ka ta i'i ra kə'a ya. «Mghama da, nda sna kagha ta inda skwi, nda sna kagha guli kazlay: Ta đvay yu ta kagha kə'a,» ka'a nda tsi. «Ka ngħa ka ta tuwakha da,» ka Yesu nda tsi. ¹⁸ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ma fitika nzakwa gha ka duhwal, kagha ka ghəŋa gha ta hba banava gha misti, ka dza'a gha da vli ta kumə ka. Ka hwaluhwala ka, dza'a pghapgha ka ta dzvuha gha ŋa nzđagħafta sana mndu ta banava gha, ka kla kagha da vli kul kumə ka ta dza'a,» ka'a. ¹⁹ Tsa gwadaha mnə tsi ya, tvi ka Piyer dza'a mtaku ŋa vla glaku ŋa Lazglafta ya mnə tsi. «Mbada mista da,» ka'a nda tsi tahula tsa.

I Yesu nda sana duhwal ya đvu tsi

²⁰ Kə'a ka Piyer mbəđavata ná, ta sagħasa tsa duhwal đvu Yesu ya mista taŋ. Tsatsi tsa duhwal ta fadagħatá ghəŋ da ghuva Yesu, ma fitika nzata taŋ ka za skwa zay, ka daw tsi kazlay: Mghama da! Wa va na mndu dza'a skwaptá kagha na na? kə'a

yeya. ²¹ «A ki na duhwal na tama Mghama da, nahgani dza'a slanaghatá tsatsi?» ka Simun Piyer nda Yesu, nghər tsi ta sagha tsa duhwal ya. ²² «Ka nzanza nda hafu ha ka vrakta da, ka yu nda tsi ní, nu ta nghaghata mida na? Sli'a kagha mista da ɲa gha ba,» ka Yesu nda tsi. ²³ Ka tutá tsa gwaɗa ya mataba gwal zlgħay nda ɲuɗuf kazlay: Mtəta a tsa duhwal ya wu kə'a. Mtəta a wa a mna Yesu ɲa Piyer wa. Wya kə'a mnay: «Ka nzanza nda hafu ta vragatá yu, a ka ka yu nda tsi ní, nu ta nghaghata mida na» kə'a skwi mna tsi.

²⁴ Va na duhwal ta mna na gwaɗaha na ta vindafta. Nda sna mu guli kazlay: Kah-wathwata gwaɗani kə'a.

Dzatá ghəɲa gwada

²⁵ Nda ndəgha sanlaha ma skwiha magəgla Yesu. Ka má ka vivindaf vivinda lu ta indani ká lu katsi ná, graf a yu kazlay: Má dza'a ɲafɲa ghəɲa hadik ta tsa defteriha má dza'a vivindafta lu ya kə'a wa.

Slna gwal ghunay

¹ Ari Njorma da Tawfilus,

Ma tanɗa deftera da ná, rusaghaf rusa yu ta inda skwi ya maga Yesu, nda skwi ya si ta tataghè tsi ɗa mnduha daga ma zraftani, ² ha ka sagha ta fitik kəl lu ka klaghata ta luwa. Ma kɗaku tsi ka ɗlaghatá ta luwa na, vɗaɗla ta zlahuhani nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa ta mnduha ya zabap tsi ka gwal ghunay. ³ Tahula mtutani, ka marə tsi ta vgha ɗa tan nda tvi kavghakavgha. Ta traku skwiha maranaɗ tsi ta hən ɗa granafá hən kazlay: Nda hafu yu kə'a. Fwadɗmsak fitikani ta marananaɗta vgha ta hən, ka mna gwada ta ghəɗa ga mghama Lazglafta. ⁴ «Yaha kuni zaghuta di'ɗi nda Ursalima. Ka nzata kuni hada ka kzla skwi ya taghunaf Lazglafta ta imi ta sləmən, manda ya sənə kuni ma wa da,» ka'a vɗaɗta zlahu ta hən ma sana fitik ta zə hən ta skwa zay. ⁵ «Nda imi si ta maga Yuhwana ta batem. Ma fitik kwitikw, kaghuni ná, dza'a magaghunaf-maga lu ta batem nda Sulkum nda ghuɓa,» ka'a nda hən.

⁶ «Mghama da, ma na fitik na dza'a sladanafta ka ta ga mghama la Isra'ila ra?» ka tsa gwal ghunay ta tskavata tavatani ya dawaɗta da tsi.

⁷ «Nghaghunanə a sənəta ka ta wati luwa, nda ya ka ta wati fitik tsafta Da ta ga mgham ya ta nghanata wa. ⁸ Kaghuni, dza'a mutsay kuni ta mbraku sarə Sulkum nda ghuɓa ta ghəɗa ghuni. Nə nzakwa ghuni ka masləmtsəka da ma luwa Ursalima, nda ya ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Samari, nda ya ta kdavakta ghəɗa hadik demdem,» ka Yesu nda hən. ⁹ Tahula mnata Yesu ta tsa gwadaha ya, ka kapə tsi ta vgha, ka zaghuta ta luwa, ta nghaynghay hahən demdem, ka zamta tsi ma ghwayak ta wa ira tan. ¹⁰ Ta tsa fitika pghata tan ta iri ka ngha sli'ani ta luwa ya, gi ka zlagaptá sana mnduha his tavata hən nda sudata lguta ɗusliɗ ta vgha tan. ¹¹ Ka hən nda hən mantsa: «Mnduha la Galili, kabgawu ta kəl

kuni ka pgha iri ta luwa na? Tsa Yesu klap lu mataba ghuni, ka klaghata ta luwa ya ná, dza'a vragavra manda va tsa nghay nghə kuni ta sli'ani ta luwa ya,» ka hən.

¹² Ka sli'aftá tsa gwal ghunay ya ta ghwá ta hgə lu ka Ghwá Zaytuɗ ya, ka vraghuta da luwa Ursalima. Tsa ghwá ya ná, ndusa nzakwani nda Ursalima. Minti hkənmsak ta magata lu ta mbaɗa manda sli'afta hada. ¹³ Bhadaghata tan da Ursalima, ka ɗlaghatá hən da sana dzuguvi banagha lu ta ghəɗa sana həga, ma vli sunə hən ta tska vgha. Wya tsa hahən ya: I Piyer, nda Yuhwana, nda Yakubu, nda Andre, nda Filip, nda Tuma, nda Bartelemi, nda Mata, nda Yakubu zwanə Alfe, nda Simuɗ mnda zlu'a ghwa, nda Yuda zwanə Yakubu, na hən. ¹⁴ Hahən demdem, ta tskay hən ta vgha inda fitik ɗa maga du'a. Kawadaga hən nda sanlaha ma mi'aha, nda i Mari mani ma Yesu, nda zwanamani ma Yesu tani.

¹⁵ Baɗu sana fitik, ma tsa fitik ta tskə hən ta vgha ya, ka tskavatá gwal zlgay nda ɗuduf ta magay hən ta dərɗək nda hisambsak. Ka Piyer sli'avata mataba tan mantsa: ¹⁶ «Zwanama da, nda ra ka magakwa skwi ya mna Sulkum nda ghuɓa ma defteri nda ma wa Dawuda ta ghəɗa Zudas, ta nuta ka mnda kla kəma ɗa mnduha ya ta ksafá Yesu ya. ¹⁷ Si tekw tsatsi mataba amu, si mamu slnani mataba va tsa slna ta magə amu ya guli. ¹⁸ Nda tsa tsedi plana lu ma vəl dzatani ta mndu ya, ka skwata tsi ta vwah. Ka dəɗagatá tsi nda ga ma ghəɗghəɗ ka pslutá huɗani pɗah. Mbəlaɓaɓ, ka harani saghwi ta daɓi. ¹⁹ Ka snanaghatá tsi ta inda mnduha ma Ursalima, kəl hən ka tsanaftá hgu ta tsa vwah ya nda gwada tan ka "Hakəldama," manda mnay kazlay: Vwaha nasa kə'a ya.

²⁰ Wya skwi ta dzanə lu ma deftera Zabura: "Dza'a nuna həgani ka kufik, had mndu dza'a nzamta mida wa." Ka'a guli na:

"Sana mndu dza'a klafta slnani* kə'a," na skwi nda vinda ma defteri.†

²¹⁻²² Tsaya tama, dɗina ka sganaghatá sana mndu tavata amu, ɗa nzakway

* **1:20** Ngha ta Zabura 69:26 nda 109:8. † **1:20** Ngha ta Zabura 69:26, 118:8.

ka maslæmtsæka sli'agapta ya sli'agap Mghama mu Yesu. Tsa mndu ya ná, nda nza ka tsi ka mndu ya si ta gdata ta dza'a mista mu ta inda hadikha ya ranaf mu kawadaga nda Mghama mu Yesu, zrafta ta fitika maganafta Yuhwana ta batem, ha ka sagha ta fitik kæl lu ka klægadamaghuta ka laghu ta luwa,» ka'a.

²³ Mantsa tama, ka pghatá lu ta mnduha his. Tsa mnduha ya ná, i Yusufu ta hgə lu ka Barsaba, ta hgay lu guli ka Yustus, nda Matiyas həŋ. ²⁴ Ka ndəbə həŋ ta dzvu, ka həŋ mantsa: «Mghama dá, nda sna kagha ta ɲudufa inda mnduha. Maraŋnamara ta ya zbap kagha mataba na mnduha his na, ²⁵ ɲa maga slna mnda ghunay ta nzakway ka vla Zudas, ta zlanavata ka laghu da ksa tvi ya kumaŋ tsi ya,» ka həŋ. ²⁶ Ka vzə həŋ ta vindima. Ka kluta vindima ta Matiyas. Ka gwafta tsi ta vgha kawadaga nda tsa gwal ghunay ghwanɲdə ndeŋ ya.

2

Saha Sulkum nda ghuḅa

¹ Ta sagha fitika Pentekwat ná, nda tska vgha inda gwal ɲa ghunay tets ma vlaka turtuk. ² Gi ka saha skwi ta luwa manda ghudzaga falak ta vyaku dididida ya, ka ndəghamtá vgha ma tsa həga nzamə həŋ ya. ³ Ka zlagaptá skwi manda ghanika vu, ka dagavapta, ka nzanzafta ta ghəŋa taŋ turtuk turtuk. ⁴ Ka ndaghaftá həŋ demdem nda Sulkum nda ghuḅa. Ka gi gwaḁə həŋ ta gwaḁa nda sanlaha ma gwaḁaha manda ya vlaŋ Sulkum ta həŋ ɲa gwaḁay.

⁵ Tsaw ma Ursalima ma tsa fitik ya ná, ta nzaku gwal ta ndi'amta ma dina la Yahuda ta sli'akta ta inda hadikha ta ghəŋa hadik. ⁶ Snaŋta taŋ ta ghudzaga tsa skwi ya, ka sli'adaghatá həŋ ɲərḅisl, ka ndərmim həŋ katakata, kabga inda taŋ ta sna skwi ta gwaḁə gwal zlghay nda ɲuduf nda gwaḁa taŋ ya ta gwaḁə həŋ. ⁷ Ka ndərmim həŋ nda ndərmima ka nutá manda rgha. Ka həŋ mantsa: «Inda na mnduha ta gwaḁa na gwaḁa na ná, la Galili a həŋ kay ra? ⁸ Wa kə'a magaku ta kæl inda amu ka snaŋtá skwi ta gwaḁə həŋ nda vərḁa ɲa mu ma gwaḁa ḅa? ⁹ Wana mataba mu ná, mamu gwal ta sli'akta ta hadika Partes, nda ya ta

hadika Medi, nda ya ta hadika Elam. Mamu gwal ta sli'akta ta hadika Mezaputami, nda hadika Zudiya, nda Kapadwas, nda Puŋ, nda hadika Asiya tani. ¹⁰ Mamu gwal ta hadika Frizi, nda Pamfali, nda Masar, nda gwal ta wanaftá Sireŋ, nda Libiya tani. Mamu gwal ta sli'afta daga ta hadika Ruma guli. ¹¹ Mamu gwal ta hadika Kret nda Arabi. Zivra la Yahuda sanlaha. Dina la Yahuda ta nanafá sanlaha. Nda inda tsa gwaḁaha mu kavghakavgha ya ta sna mu ta skwi ta mnə həŋ ta ghəŋa glakwa slna Lazglafta ta magata,» ka həŋ. ¹² Ka ndərmim həŋ katakata, snəgla a həŋ ta skwi ɲa magay wa. «Nu mndəra nana ma skwi manda na na?» ka həŋ mataba taŋ. ¹³ «Nda ghuya həŋ,» ka sanlaha ka ghuḅasa həŋ.

Mna gwaḁa Piyer

¹⁴ Ka sli'aftá Piyer kawadaga nda tsa gwal ghwanɲdə ndeŋ ya, ka klaŋtá tsi ta lwi. Ka'a nda həŋ mantsa: «Kaghuni la Yahuda, nda inda kaghuni ta nzakway ma Ursalima! Fawa sləməŋ ka sna skwi dza'a mnaghunata yu, ka sna kuni dina ta skwi ta magaku. ¹⁵ Na mnduha na ná, ghuya a həŋ manda tsa ta grə kuni ya wu, kabga ta ka vzlazlaŋ vli. ¹⁶ Gwaḁa anabi Yuwel ta mnata ya kay nana ta magaku ndanana: Wya ka'a mnata:

¹⁷ «Ma kdavakta fitik ná, wya skwi dza'a magaku, ka Lazglafta:

Dza'a pghadapgha yu ta Sulkuma dá ta ghəŋa inda mnda səla,

ɲa nuta zwana zgwana ghuni nda kwagha ghuni ka anabiha.

Ka mazəmzəm dza'a gwaḁa yu ta gwaḁa ɲa duhwalha ghuni.

Nda ma suni dza'a gwaḁa yu ta gwaḁa ɲa la halata mnduha ghuni.

¹⁸ Mantsa ya nzakwani, dza'a pghadapgha yu ta Sulkuma dá ta ghəŋa kwalvaha dá ka zgwana nda la ka mi'aha tani.

Ma tsa fitik ya,

dza'a nzakway həŋ ka la anabi.

¹⁹ Dza'a magay yu ta skwa mandərmimi ma ghuvanata luwa, nda ɲizla mazəmzəmha ta hadik.

Dza'a mamu us,

dza'a mamu vu nda dukwakwa din,
²⁰ tɔfik dza'a mbəɖavafta fitik.
 Ma kɔaku fitik dagala ta nzakway ka fitika
 Mgham Yesu ka sagha,
 ghəw manda us dza'a mbəɖavafta tili.

²¹ Mantsa tama,
 inda mndu ta hga hga Mgham Yesu
 nda fatá ghəj tida ná,
 dza'a mbaku*, » ka'a.

²² «Mnduha la Isra'ila, snawa ta skwi dza'a
 mnaghunata yu: Yesu mnda la Nazaret
 na tsa mndu maraghunəj Lazglafta ta ga
 Mghamani, ma magayni ta mandərmimi,
 nda njizla mazəməzəmha kavghakavgha
 mataba ghuni, manda va ya sna j vərɔda
 kaghuni ya. ²³ Vlaghunavla lu ta tsa mndu
 ya ma dzva ghuni. Nda sna Lazglafta
 manda va tsaya dza'a nzakwa tsi kə'a, ta
 kuratá tsi. Ka zləjəftá kuni ta Yesu. Ma
 zləjəfta ghuni nda ma dzva gwal kul zləjə
 Lazglafta. ²⁴ Ka sli'aganaptá Lazglafta, ka
 klijənta ma ghuya danwa mtaku, kabga had
 mbrakwa mtaku ɲa ɲanata wa. ²⁵ Wya ka
 Dawuda mnuta ta ghəjani:

“Ta nghay yu ta Mgham inda fitik ta kəma
 ɔa, ta nzaku nda ga zəghwa ɔa.

²⁶ Tsaya ta ghunanaftá ɲudufa ɔa,
 kəl yu ka fa laha rfu.
 Dər má nda nza yu ka mndu dza'a mtaku
 ná,
 dza'a mbi'ay yu ta vgha nda fatá ghəj,
²⁷ kabga zlanata a ka ta hafa ɔa ma vla gwal
 nda rwa wu,
 zlanɔa a ka ta i'i ta nzakway ka ɲərma mnda
 gha ɲa rwuta ma kulu wu,
²⁸ kagha ta marihatá tva hafu.
 Dza'a ndəghidifndəgha ka nda rfu
 ma nzakwa gha tavata i'i†» kə'a, ka'a.

²⁹ Ka Piyer sganaghata mantsa:
 «Zwanama ɔa, mutsafmutsa yu ta na fitik
 na ɲa mnaghunata tsidid ta gwada ta
 dzidza mu Dawuda. Tsatsi ná, mtumta ka
 padamta lu. Ta teke'a kulani dər gitana.
³⁰ Tsatsi ná, anabi ya. Nda sna guli kazlay:
 Dzrafdzra Lazglafta ta wi nda tsatsi nda
 wadanata kazlay:

Dza'a fafa ta sana mndu mataba zivrani
 ta palaka ga mgham manda nzakwa tsatsi‡
 ya kə'a.

³¹ «Ka tsatsaftá Dawuda ta skwi dza'a
 magaku. Tsaya kəl tsi ka mna gwada ta
 ghəjə sli'agapta Kristi kazlay:
 Zlana a lu ma vla nzakwa gwal nda rwa
 wu,

rwu a slu'uvghani ma kulu wu§ kə'a ya.

³² «Tsa Yesu gwadə yu ya ná, Lazglafta ta
 sli'aganapta ma mtaku. Nda nza anjə dem-
 dem ka masləmstsəkani. ³³ Ka kapanaftá
 Lazglafta ka nzanata nda ga zəghwani.
 Ka zlglafta tsi da Da ta tsa Sulkum nda
 ghuɔa tamaf lu ta imi ta zləməj ya, ka
 pghəjəngəhatá tsi. Tsaya skwi ta nghə kuni
 nda ya ta snə kuni ndanana ya. ³⁴ Dawuda
 ka ghəjani a ta lafi ta luwa mndani wa.
 Tsaw wya skwi mna tsi:

“Ka Mgham Lazglafta nda Mghama ɔa ná,
 sawi nzata nda ga zəghwa ɔa,

³⁵ ha ka nanafta ɔa ta ghumaha gha
 ka skwa ta dijlay səla gha,* » ka'a.

³⁶ «Ka snaɲsna la Isra'ila kahwathwata
 kazlay, tsa Yesu dalaf kuni ta udzu ya kay
 ná, tsatsi fa Lazglafta ka Mgham, ka Kristi
 kə'a guli,» ka'a.

Sgavaghata mnduha Kristi ka dəmbu' hkan

³⁷ Na snaɲta tsa mnduha ya ta tsa
 gwadaha gwada Piyer ya ná, ka kəanaftá
 tsi ta həj. «Zwanama, nu ka ɲni dza'a magay
 tama?» ka həj nda i Piyer nda sanlaha ma
 gwal ghunay. ³⁸ Ka Piyer nda həj mantsa:
 «Mbədanafwambəɔa ta tva nzakwa ghuni,
 ka magafta inda kaghuni ta batem ma
 hga Yesu Kristi, ɲa plighunista Lazglafta
 ta dmakuha ghuni, ɲa vlaghunatani ta
 Sulkum nda ghuɔa. ³⁹ Tsa ta ta imi
 ta sləməj taghunaf Lazglafta ya ná, ɲa
 kaghuni nda zwana ghuni, nda gwal
 di'indi'in, nda ndəghata mbsaka gwal dza'a
 hagakta Mgham Lazglafta tani ya,» ka'a.

⁴⁰ Ndada a sanlaha ma gwadaha manəj
 Piyer, ka vla hidaku nda mbraku ɲa tan wa.
 «Tsu'afwatsu'a ta mbaku ka sli'apta kuni
 mataba gwal nda zada,» ka'a nda həj.

⁴¹ Nda ndəgha gwal ta zlglaftá tsa gwada
 Piyer badu tsa ya. Ka maganaftá lu ta
 batem ta həj. Tsa mnduha ta sgavaghata

* 2:21 Yuwel 3:1-5. † 2:28 Ngha ta Zabura 16:8-11. ‡ 2:30 Ngha ta Zabura 132:11. § 2:31 Ngha ta Zabura 16:10. * 2:35 Ngha ta Zabura 110:1.

ta ghəŋa gwal zlgħay nda ŋuduf bađu tsaya ná, ta magay həŋ ta dəmbu' hkən.

Nzakwa gwal zlgħay nda ŋuduf

⁴² Inda tsa mnduha ya ná, ta gđata ta ŋavata ka sna skwi ta taghə gwal ghunay həŋ. Ta ŋavaŋa həŋ ka guya vgha nda zwanama. Ta ŋavaŋa həŋ guli ka guya ghəŋ ta ghəŋa skwa zay†, nda ya ma vla maga du'a. ⁴³ Ka zləŋ inda mnduha ta zləŋ, kabga nda ndəgha mandərmimi nda mazəməzəma ta magata Lazglafta nda ma gwal ghunay. ⁴⁴ Inda gwal zlgħay nda ŋuduf ná, tets ka skwa turtuk guya ta ghəŋa taŋ. Inda skwa taŋ guli ná, ka skwa turtuk ta dguvusta həŋ ta vgha taŋ. ⁴⁵ Ta dzawap dzawa həŋ ta skwiha taŋ ŋa daguvusta taŋ ta tsedani, taḅ ta đanwa dər wa mataba taŋ. ⁴⁶ Inda fitik həŋ ta tskavata ma həga Lazglafta. Ka skwa turtuk ta nzata həŋ ka za skwa zay ma watgha taŋ. Nda rfu nda rfu, nda ŋuduf turtuk ta za həŋ. ⁴⁷ Ta zləzlvay həŋ ta Lazglafta, ta mamay inda mnduha ta həŋ. Inda fitik Mgham Lazglafta ta sganagħatá gwal ta mbanaf ta tsi ta ghəŋa ghuḅa taŋ.

3

Mbanaf tá sana mndu nda ragħwa səlani

¹ Ma sana fitik, ka sli'af tá i Piyer nda Yuhwana ka dza'a da həga Lazglafta da maga du'a ta nzemndi hkən ta fitik hawu. ² Ndusa nda watgha tsa həga Lazglafta ta hgə lu ka «watgha đina» ya, mamu sana mndu nda ragħwa daga yagata, ta nzaku hada. Inda fitik lu ta tsukwadaghata ka nzanata hada, ŋa gatá skwi da gwal ta lami da tsa həga Lazglafta ya. ³ Ka nghan ta tsi ta i Piyer nda Yuhwana ta lami da tsa həga ya. Ka gatə tsi ta skwi da həŋ. ⁴ «Ngha ta aŋni!» Ka i Piyer nda Yuhwana pghafta iri tida. ⁵ Ka nzatá tsi ka ngha həŋ, dza'a mutsay yu kasi'i ta skwi da həŋ, ka'a ma ghəŋani. ⁶ Ka Piyer nda tsi mantša: «Dər tseđi, dər dasu, hađ da i'i wa. Skwi ta nzakway da i'i ná, tsaya dza'a vlagħata yu. Nda hga Yesu Kristi mnda la Nazaret, sli'af sli'a gha, ka mbađa ka ta mbađa!» ⁷ Ka'a ka ksaf ta dzva zegħwi, ka sli'anaf ta. Gi

† 2:42 Ngha ta Lukwa 22:19.

hadahada, mutsafa səla tsa mndu ya tsa ta mbraku. ⁸ Gi vđuk, sli'af tani tsa ka sladata. Ka mbađa tsi ta mbađa. Ka lamə həŋ kawadaga da həga Lazglafta, ka dza'a tsatsi nda vavalaku, nda zləzlvə Lazglafta. ⁹ Inda mndu ná, nda ngha ta mbađayni ta mbađa, ka dza'a nda zləzlvə Lazglafta. ¹⁰ Tsəmaf ta taŋ kazlay: Tsa mndu ta gđata ta nzaku ka gatá skwi tawa tsa watgha həga Lazglafta ta nzakway đina yeya kə'a, ka hluta zləŋ ta həŋ, ka ndərmim həŋ nda ndərmima ta skwi ta slata nda tsa mndu ya.

Piyer ta mna gwada ma həga Lazglafta

¹¹ Tsaw tsa mndu mbanaf lu ya ná, lavagħu a tsatsi tavata i Piyer nda Yuhwana wa. Ka gazladaghata inda mnduha wanaf ta həŋ ma rmak, ta hgə lu ka «Rmaka Salumuŋ.» Ka ndərmim həŋ nda ndərmima demdem. ¹² Na nghan Piyer ta tsaya, ka'a nda tsa mnduha ta tskadagħatá vgha ya mantša: «Ari wa la Isra'ila, kabgawu ta kəl kuni ka ndərmima mbatá na mndu na mandana na? Kabgawu ta kəl kuni ka vu'a aŋni, manda skwi aŋni ta mbanaf tá na mndu na nda mbrakwa ŋni? Nđi'a ta vgha ŋni nda Lazglafta ta mbanaf tá na mndu na ra? ¹³ Tsaya a wa. Lazglafta i Abraham, nda Izak, nda Yakubu, nda dzidzđha mu ta maran ta glakwa vu'ani Yesu Kristi, ya klaf kaghuni ka ghəŋa ghuni ka mblanaf tá gwal dagaladagala yeya ma mnay Pilat kazlay: Zliŋwa na mndu na kə'a ya. ¹⁴ Kaghuni, vziŋvza kuni ta mndu ya nda ghuḅa, mndu ya tđukwa, ka lagħu kuni đawaf tá zliŋhuni mndu ya ta pslatá mnduha. ¹⁵ Ka dzatá kuni ta mndu ya nda hafu da tsi. Tahula dzata ghuni, ka sli'aganaf tá Lazglafta mataba gwal nda rwa. Ma tsa sli'agaf ta sli'agaf tsi ya ná, nda nza aŋni ka masləmtsəkani. ¹⁶ Ma fatá ghəŋa ŋni ta Yesu, kəl mbrakwa tsa Yesu ya ka sli'anaf tá na mndu ta nghə kuni snəŋ kuni ta sladu na. Mantša, ma fatá ghəŋ ta Yesu kəl na mndu na ka mutsafa mbaku guzliŋliŋ, manda ya ta nghə kuni demdem ya.

¹⁷ «Tsaw tama zwanama, tsa skwi magana kaghuni ta Yesu kawadaga nda gwal dagaladagala ya ná, nda kwala ghuni

kul snan̄ta magata kuni. ¹⁸ Mantsa ya dzanaghata Lazglafta ta ghə̄ja skwi ya mna tsi manda ghalya nda ma wa inda la anabi kazlay: Dza'a ghuyay Kristi ta dan̄wa kə'a. ¹⁹ Mbədanafwa nzakwa ghuni, ka mbədavata kuni tvə Lazglafta, ka plighunista tsi ta dmakwa ghuni. ²⁰ Mantsa ya dza'a kəl Lazglafta ka vlaghunatá fitika hlaptá hafu, ɲa ghunəgaghunatani ta Yesu, ta nzakway ka Kristi zbaghunap tsi daga manda ghalya ya. ²¹ Ndanana karku, nda ra nzaghuta Yesu Kristi ta luwa ka kzla mbədavafu inda skwi manda ya ghada Lazglafta ta mnata daga manda ghalya nda ma wa la anabi nda ghuḅa. ²² Ka Musa na: "Dza'a ghunəgaghuna ghuna Lazglafta ghuni ta anabi manda i'i, mataba zivra ghuni dza'a sabi tsi, ɲa snay ghuni ta inda skwi dza'a tsi mnaghunata. ²³ Inda mndu dza'a kwal kul sna gwada tsa anabi ya, dza'a ghzlap ghzla lu mataba mnduha Lazglafta, dza'a dzadza lu* guli," ka'a. ²⁴ Kahwathwata ná, mnan̄namna inda la anabi, zraftani ta Samuyel, ha ka sabi ta sanlaha ta zlagapta tahula tsatsi, ta gwada ta na fitika amu gitana na. ²⁵ Ka ɲa ghuni taghunafu Lazglafta ta imi ta sləmə̄j nda ma wa la anabi. Ka ɲaghuni dzrafta Lazglafta ta wi nda dzidza mu Abraham kazlay: Dza'a tfanaghatfa yu ta wi ta inda mndəra mnduha nda ma zivra gha† kə'a ya. ²⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka maraghunan̄tá kaghuni ta kwalvani karku, ma ghunagaghatani da kaghuni ɲa tfaqhunaghatawi, ka mbədaghunafu ɲa zlan̄tá ghwadaka skwi ta magə kuni,» ka Piyer.

4

¹ Tata gwada i Piyer nda mnduha, nda sli'adaghata la mali ta ghə̄ja gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal ta ngha həga Lazglafta, nda la Sadukiya. ² Ta kuzlan̄ta ta ɲudufa tan̄ tsa skwi ta taghə i Piyer nda Yuhwana ɲa mnduha kazlay: Sli'agapsli'a Yesu ma mtaku, manda tsaya dza'a sli'agapta mnduha guli ma mtaku kə'a ya. ³ Ka hlaftá hən̄ ta i Piyer, ka pghamta ma gamak ɲa hanay hada, kabga

nda kuza vli. ⁴ Tsaw mataba tsa gwal ta snan̄tá tsa gwada gwal ghunay ya, nda ndəgha hən̄ ta zlglafta. Ta magay mbsaka tan̄ ta dəmbu' hutaf.

⁵ Gamahtsimani, ka tskavata gwal dagaladagala mataba la Yahuda, nda la galata mndu, nda gwal ta tagha zlahu ɲa mnduha ma luwa Ursalima. ⁶ Mataba tan̄, hada i Hana, ta nzakway ka mali ta ghə̄ja gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda Kayifa, nda Yuhwana, nda Alegzandra, nda inda hamata mndəra gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta. ⁷ Ka hlagaptá hən̄ ta i Piyer nda Yuhwana ma gamak ka hlagaghatani ta kəma tan̄. Ka hən̄ mantsa: «Nda mbrakwa wa, nda hga wa, magata kuni ta tsa skwi ya na?» ka hən̄ dawən̄ta. ⁸ Piyer ya tani, nda ndəgha tsatsi nda Sulkum nda ghuḅa. Ka'a nda hən̄ mantsa: «Ari wa gwal dagaladagala ta ghə̄ja mnduha, nda la galata mndu! ⁹ Wana gita, ta daway lu da an̄ni ta ghə̄ja skwi dina magana ɲni ta mndu si nda raghwa. Ta daway lu da an̄ni ka waka ya mndu ya magay kəl tsi ka mbafta. ¹⁰ Mantsa nzakwani, dina ka snaghunamta, mantsa ya ɲa inda la Isra'ila guli. Na mndu ta sladu ta kəma ghuni na ná, nda mbrakwa hga Yesu Kristi, mnda la Nazaret, ya dza kuni ta udza zlə̄j, ka sli'aganaptá Lazglafta ma mtaku ya, mbafta tsi. ¹¹ Ta tsa Yesu ta mnə defteri kazlay:

Pala ya wuḏidin̄ kaghuni gwal ba həga ta nzakway ka palaka tughwa həga* kə'a ya.

¹² Ma tsatsi ta mutsakwa hafu, kabga had sana mndu ta ghə̄ja tsatsi vliga Lazglafta ta ghə̄ja hadik tender ɲa mba amu wu,» ka'a.

¹³ Ka ndərmim tsa gwal dagaladagala ta tskavata ya ta tatá us ta ira i Piyer nda Yuhwana. Ka nghə hən̄ guli ná, má si ka gratá mndu hən̄, dzaɲa a dzaɲa tan̄ wa. Gwal tani ta dza'a mista Yesu ya ka hahən̄ ta gray. ¹⁴ Ta nghə hən̄ guli ná, wya tsa mndu nda mba ya ta sladu ta kəma tan̄, had sana skwi lavin̄ hən̄ ta mbəday wa. ¹⁵ Ka ghunigin̄tá hən̄ dzibil ta i Piyer nda Yuhwana ma tsa həga dzra gwada ya, ka nzatá

* 3:23 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 18:15, 18-19. † 3:25 Ngha ta Zrafta 22:18, 26:4. * 4:11 Ngha ta Zabura 118:22.

hahəŋ hahəŋ ka dzra gwada ta ghəŋa taŋ.
¹⁶ Ka həŋ mantsa: «Waka mu dza'a magay
 nda na mnduha na na? Wana nda sna
 inda mnduha ma Ursalima kahwathwata
 kazlay: Hahəŋ ta magatá tsa mazəməzəm ya
 kə'a, laviŋ a amu ta waday guli wa. ¹⁷ Kada
 kwala na skwi na ta tuta katakata da mndu-
 duha ná, dvanaghamadva ta həŋ, yaha həŋ
 walglanŋa gwada ta tsa Yesu ya dər ŋa wa,»
 ka həŋ.

¹⁸ Ka hgəgladamtá həŋ ta i Piyer, ka da-
 vanaghata həŋ. Ka həŋ mantsa: «Yaha
 kuni walglanŋa gwadanŋa gwada ta Yesu,
 dər ka tagha skwi ŋa mnduha nda hgani,»
 ka həŋ nda həŋ. ¹⁹ Ama ka i Piyer nda Yuh-
 wana mantsa: «Mal sna ŋaghuni ka zlanŋa
 ŋa Lazglafta skwi ta raku re, ari mal sna
 ŋa Lazglafta a na? Tsawa tsa kaghuni ka
 ghəŋa ghuni ta gumani. ²⁰ Anŋi ta ŋni, laviŋ
 a anŋi ta hafta wi kul had ta gwada ta ghəŋa
 skwi ya nghanŋ anŋi nda ira ŋni, nda ya
 snaŋ anŋi nda sləmənŋa ŋni wu,» ka həŋ.
²¹ Ka dvəglanaghatá tsa mnduha ya ta həŋ
 ka zliŋtá həŋ, had skwi mutsaf həŋ prək
 ka hamtá həŋ ta ghəŋa skwi maga həŋ wa.
²² Tsa mndu mbanaf lu nda mazəməzəm ya
 ná, ta malay imani ta fwad mbsak.

Du'a gwal zlgħay nda ŋuduf

²³ Tahula zliŋtá i Piyer nda Yuhwana,
 ka sli'aftá həŋ ka laghu slanaghatá graha
 taŋ ma ghuḅa taŋ. Ka rusanaf ta həŋ ta
 inda skwi mnana la mali ta ghəŋa gwal dra
 skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu, ta
 həŋ. ²⁴ Na snaŋta tsahaya ta tsa skwi ya
 rusanaf lu ta həŋ ya, ka gwaftá həŋ ta wi
 ka maga du'a da Lazglafta. Ka həŋ mantsa:
 «Mghama da, kagha ta zlaganaptá luwa
 nda hadik, nda drəf, nda inda skwiha ma
 həŋ. ²⁵ Kagha ta gwadagapta nda mbrakwa
 Sulkum nda ghuḅa, nda ma wa dzidza ŋni
 Dawuda, vu'a gha kazlay:
 «kabgawu ta kəl na mnduha na ka baruvtá
 vgha?»

Kabgawu ta kəl həŋ ka ndandanaku ka
 bətbət?

²⁶ Hbafhba mghamha ta ghəŋa hadik
 ta vgha ŋa vulu.

Guyafguya gwal nda mbra ta wi
 ta ghəŋa Mgham Lazglafta nda ya

† 4:26 Nghan ta Zabura 2:1-2.

ta ghəŋa Mgham tfanagha tsi ta wi†» kə'a
 ya.

²⁷ Mantsa ya guli ná, guyaf guya i Hiridus
 nda Pwanəs Pilat ta wi ma na luwa na
 kawadaga nda sanlaha ma mndəra mndu-
 duha, nda la Isra'ila ta ghəŋa kwalva gha
 ya nda ghuḅa, ta nzakway ka Yesu, mndu
 ya tfanagha ka ta wi. ²⁸ Skwi ya kumanŋ ka,
 ghada ka ta fata nda mbrakwa gha maga
 həŋ. ²⁹ Ndanana Mghama da, nghan ka həŋ
 ta lma anŋi ba. Vlanŋvla ta mbraku ta vu'aha
 gha ŋa mna gwada gha nda tatá us ta iri.
³⁰ Maranŋ mbrakwa gha, mbamba ta gwal
 kul dughwanaku, maga ta mazəməzəmha,
 nda mandərmimi nda hga Yesu kwalva gha
 ya nda ghuḅa,» ka həŋ. ³¹ Manda kdakwa
 taŋ ta ndəbatá tsa dzvu ya, ka ghudzavaftá
 tsa vli tskava həŋ ya. Ka ndəghaftá həŋ
 demdem nda Sulkum nda ghuḅa, ka mnə
 həŋ ta gwada Lazglafta nda tatá us ta iri.

Dəguvta gwal zlgħay nda ŋuduf ta skwa taŋ

³² Inda tsa gwal zlgħay nda ŋuduf ya, ka
 skwa turtuk ŋudufa taŋ, ka skwa turtuk
 ndana taŋ guli. Had mndu ya ta mnay
 kazlay: Nghan da yeya kə'a wa. Tuts ka skwa
 turtuk skwa taŋ. ³³ Nda kuzla nda kuzla ta
 gwada gwal ghunay ta gwada ta sli'agapta
 Mgham Yesu. Ka tfa Lazglafta ta wi ta
 ghəŋa taŋ demdem. ³⁴ Mataba taŋ, had ya
 ta pdata skwa dzvu wa. Tsaw inda gwal
 nda vwah da həŋ, nda həga da həŋ mataba
 taŋ ya ná, ta dzawiŋ dzawa həŋ ka hlaktá
 tseda skwi ya dzawiŋ həŋ ³⁵ ka vlanŋtá gwal
 ghunay. Mbadá lu ka dgray ŋa inda mndu
 taḅta skwi ya dvanŋ mndu ŋa maga slnani
 nda tsi. ³⁶ Manda Yusufu, ta nzakway tekwa
 ka mnda la Levi, ya ya lu ma luwa Kiprus,
 tsanaf gwal ghunay ta hgani ka Barnabas,
 manda mnay kazlay, «zwanŋa ufa vgha» kə'a
 ya: ³⁷ Ka skwaptá tsatsi ta ŋani vwah, ka
 klaktá tsedani ka vlanŋtá gwal ghunay.

5

I Hananiya nda Safira

¹ Mamu sana mndu guli ta hgə lu
 ka Hananiya nda markwa taŋ Safira.
 Ka skwaptá hahəŋ ta vwaha taŋ guli.

² Ka dzraftá həŋ nda markwa taŋ, ka

difanaghutá tsa tse di ya, ka klaktá pɔakwani, ka vɔantá gwal ghunay. ³ Ka Piyer nda tsi mantse: «Ari Hananiya, kabgawu kəl ká ka zlanantá ɔudufa gha ta halaway, ka tsakalanatá wi ta Sulkum nda ghuɔa, ka difanaghutá tse di tsa vwah skwap ka ya na? ⁴ Ta kul skwaptá ka ná, ka ɔa gha a nzakwani ra? Tahula skwapta gha guli, ka ɔa gha a tse di guli ra? Waka ka kurata magatá skwi mandana na? ɔa mnduha a tsakalanata ka ta wi wu, ɔa Lazglafta,» ka'a. ⁵ Na mnata lu ta tsa gwada ya, ka zlambatá Hananiya, ka mtuta. Ka hlutá zlɔɔ ta inda gwal ta snantá tsa skwi ya. ⁶ Ka sli'aftá duhwalha, ka dahamta, ka klaghata padamta.

⁷ Tahula luta awa hkən manda padamta, ka lamə markwa tan, sna a tsatsi ta skwi ta slata wa. ⁸ Ka piyer nda tsi mantse: «Ari makwana, mniha mna, mandana na tse di tsa vwah skwap kuni ya ra?» ka'a. «Ani, mantse ya skwapta ɔni,» ka tsa marakw ya. ⁹ Ka Piyer mantse «Waka kaghuni dzrafta kawadaga ta dzəgha Sulkuma Mgham Lazglafta na? Wya tsa gwal ta padamtá zə'ala ghuni ya ta watgha, dza'a tsukwaghatá kagha guli,» ka'a. ¹⁰ Gi hadahada, ka zlambatá tsi ta kəma Piyer ka mtuta. Ta lamə tsa duhwalha ya ná, nda mta. Ka tsukwaghatá hən, ka laghwi da padamta tavata zə'ala tan. ¹¹ Ka ksafatá tsi ka zlɔɔ ta gwal zlgħay nda ɔuduf, nda hamata sanlaha ta snantá tsa skwi ya.

Mazəmzəmha kavghakavgha

¹² Nda ndəgha mazəmzəm nda mandərmimi maga gwal ghunay mataba mnduha. Snusna gwal zlgħay nda ɔuduf ta ts kavata kawadaga ma rmaka həga Lazglafta ta hgə lu ka rmaka Salumuɔ. ¹³ Had sana mndu ta guya vgha nda hən wa. Kulam nda va tsa, ta ghubay lu ta hən. ¹⁴ Ta sgaku nda sga ndəghata zgwana nda mi'aha ta zlgħa Mgham Yesu ta sgavaghata ta ghəɔa tan. ¹⁵ Ta hlakhla lu ta gwal kul dughwanaku, ka pghatá hən ta wa tvi ta kativin nda ya ta pəta, ɔa lanaghata dər sulkuma Piyer yeya tsi ta sanlaha ma hən ta labə tsi ta tvi. ¹⁶ Nda ndəgha gwal ta gazlakta ma luwaha ta wanaftá Ursalima ta hlakta gwal kul dughwanaku,

nda gwal nda kasa da ghwadaka sulkum, ka mbambafta hən demdem.

Giri ɔa gwal ghunay

¹⁷ Mbada mali ta ghəɔa gwal dra skwi ɔa Lazglafta, nda gwal tavatani, ta nzakway ka la Sadukiya, ka dra gwal ghunay. ¹⁸ Ka sli'aftá hən ka hlaftá gwal ghunay, ka pghamtá hən ma gamak. ¹⁹ Girvidik, ka gwaniɔntá duhwala Mgham Lazglafta ta watgha tsa gamak ya ka hliɔintá gwal ghunay mida. ²⁰ Ka'a nda hən mantse: «Lawala da həga Lazglafta ka mna kuni ta gwada ta ghəɔa tsa lfida hafu ya ɔa mnduha,» ka'a. ²¹ Ka snatá tsa gwal ghunay ya ta tsa gwada ya ka sli'aftá hən bit tgha ka laghwi da həga Lazglafta ka tagha skwi ɔa mnduha hada.

Ka ts kavata i mali ta ghəɔa gwal dra skwi ɔa Lazglafta nda gwal tavatani, nda la galata mndu mataba la Yahuda, ɔa dzra gwada. Ka ghunaftá hən ta mnduha ɔa dza'a hlagaptá tsa gwal ghunay ya kay, ma gamak. ²² Ta lagha tsa gwal ghunaf lu ya ná, kudatan had hən ma tsa gamak ya wa. Ka vradaghata hən da mnay ɔa tan. ²³ Ka hən mantse: «Ta lagha anni kay ná, tde tsa nda ha watgha gamak manda va vlani, ta hada tsa gwal ta nghay ya guli ma vla tan. Buts ka ɔni gunatá tgha ná, kudatan, had mndu mida wu,» ka hən. ²⁴ Na snanta tan ta tsa gwada ya ná, nda ndərkawa ka i mghama ngha həga Lazglafta nda la mali ta ghəɔa gwal dra skwi ɔa Lazglafta, nzata. Snəgla a hən ta skwi ɔa mnay wa. Ka hən mantse: «Nu ta magaku nda tsa gwal ghunay ya,» ka hən dadawavusta. ²⁵ Tata tsa ndanə ya hən, ka sagha sana mndu da mnay ɔa tan. Ka'a mantse: «wa'a tsa mnduha si ham kuni ma gamak ya kay ma həga Lazglafta ta tagha skwi ɔa mnduha,» ka'a nda hən.

²⁶ Ka sli'afta tsa mali ta ghəɔa gwal ngha həga Lazglafta ya kawadaga nda sludzihani, ɔa hlakta hən. Ka mbraku mbrakwa a hlakta hən ta hən tama wu, kabga ta zlɔɔɔ hən ta zləzłərtsata mnduha ta hən. ²⁷ Hlakta tan ta hən, ka hlagadaghatá hən ta hən ta kəma tsa gwal dagaladagala ya. Ka mali ta ghəɔa gwal dra skwi ɔa Lazglafta mantse: ²⁸ «Lmaf a ɔni ta kaghuni ka taghəgaltá skwi ɔa mnduha nda hga tsa

mndu ya kay ra? Wana ndanana, tintá kuni ta tagha skwa ghuni ma luwa Ursalima. Ta kumay kuni ta vzanamta tban ma lwi ta gwada ta mtakwa tsa mndu ya,» ka'a nda hən. ²⁹ Ka i Piyer kawadaga nda sanlaha ma gwal ghunay nda tsi mantsa: «Mal sna gwada da Lazglafta ka ya da mnduha. ³⁰ Lazglafta dzidziha mu ta sli'aganaptá Yesu si dza kuni ma zlanaftha ghuni ta udzu ya. ³¹ Tsatsi kapanaf Lazglafta ka Mgham ka fata nda ga zeghwani, ka mnda mba mndu, na vla tvi na mnduha la Isra'ila na mbadanaftha tan ta nzakwa tan, na mutsafta tan ta platá dmakwa tan. ³² Anni, kawadaga nda Sulkum nda ghuḅa, ya ta vlə Lazglafta na gwal ta sna gwadani ya ná, maslamsaka tsa skwi ya anni,» ka hən.

³³ Ka kuzlanafthá tsi ta nuduf ta tsa gwal dagaladagala ya. Ta kumay hən má ta zadanatá tsa gwal ghunay ya. ³⁴ Ka sli'avata sana la Farisa mataba tskatá mndu, Gamaliyel hgani, mndu ta tagha zlahu na mnduha ya, ta tsatsi ta fa mnduha ta iri. Ka'a mantsa: «Ka labla na mnduha na dzibil,» ka'a. ³⁵ Ka'a nda tsa tskata mnduha ya tama mantsa: «Mnduha la Isra'ila, daswa ka kuni nda skwi dza'a kuni da magay na mnduha na. ³⁶ Di'inaghu a fitikani manda zlagapta sana mndu ta hgə lu ka Tewdas ta mnay kazlay: Had mndu tabta i'i wu ka'a. Ta magay mnduha ta fwardərmək ta laghwi mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi, ka gazlatá tsa gwal si ta dza'a mistani ya. Ta had lu tata gwada tida wa. ³⁷ Tahula tsa, ka zlagaptá sana mndu ta fitika vinda hga mnduha, Zudas mnda la Galili. Ka waghata tsi ta ndəghata mnduha mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi guli, ka gazlatá tsa gwal ta laghwi mistani ya. ³⁸ Skwi ya ta mnaghunata yu ndanana tama, ma magan kuni ta sana skwi nda na mnduha na. Ka tsa a nda tsa hən ta na skwi na katsi, mamu kdavaktani. ³⁹ Ala, ka sagha da Lazglafta tsi katsi ná, laviŋta a kuni ta lbanata wa. Daswa ka kuni nda lmu dza'a kuni lmay nda Lazglafta,» ka'a nda hən.

Ka snanatá tsa mnduha ya ta tsa gwadani ya. ⁴⁰ Ka hgəgladamta hən ta tsa gwal ghunay ya da həga, ka dgaptá hən. «Yahayaha kuni walglanfa gwadantá gwada nda hga Yesu,» ka hən nda i Piyer. ⁴¹ Ka

sli'afthá tsahaya ka laghwi nda rfu, nda mnay kazlay: Nda ra kuni ka ghuya danwa ta ghəna Yesu, ka Lazglafta nda anni, ka hən. ⁴² Inda fitik tama, zlanana a hən ta tagha skwi na mnduha, nda mna gwada ta ghəna Lfida Gwada ta ghəna Yesu Kristi ma həga Lazglafta nda ya ma həga ga mnduha wa.

6

Zabaptá mnduha ndəfən na katanfá gwal ghunay

¹ Ma tsa fitik ya, ta sgaku nda sga gwal ta zlghafta. Ka nad la Grek ta ghən ta ghəna la Hebru, kabga inda fitika dga skwa zay, ta zazanap zaza lu ta wadgaha tan. ² Ka hgaftá tsa gwal ghwanpdə his ya ta inda gwal zlghay nda nuduf. Ka hən mantsa: «Ra a ka zlanata anni ta mna gwada Lazglafta ka laghwi da dga skwa zay wa. ³ Tsaya tama zwanama, mal zabapta ghuni ta mnduha ndəfən mataba ghuni, gwal nda difil ma ghəna tan, ka zlananta nni ta tsa slna ya ta hən. ⁴ Anni ya, ka dihavata nni ka maga du'a nda mna gwada Lazglafta,» ka hən. ⁵ Ka zdəganatá tsa gwada ya ta inda mnduha. Ka zabaptá hən ta i Atiyen, ta nzakway ka vərda mnda zlghay nda nuduf, nda ndəgha nda Sulkum nda ghuḅa ya guli, nda Filip, nda Pukur, nda Nikamur, nda Timan, nda Permenas, nda Nikwala mnda luwa Antakiya si ta tsu'afthá dina la Yahuda ya. ⁶ Ka hlaktá hən ta hən maranantá gwal ghunay. Ka maganaghatá tsaha ya guli ta du'a ta ghəna tan nda fanaghatá dzvu ta hən.

⁷ Ka sgavaghatá tuta gwada Lazglafta. Ka sgavaghatá gwal zlghay nda nuduf ma luwa Ursalima. Nda ndəgha gwal dra skwi na Lazglafta katakata ta faftá ghəna tan ta Yesu guli.

Ksaftá Atiyen

⁸ Ka zdənantá Lazglafta ta hudí ta Atiyen, ka vlantá mbraku, ka magə tsi ta mazəməməha nda skwiha ka mandərmimi mataba mnduha. ⁹ Ka sli'avafthá sana mnduha, ka zlərdawi nda Atiyen. Tsa mnduha ya ná, gwal ta nzakway ma həga tagha skwa la Yahuda hən. «Gwal hlap lu ma ga vu'a,» i la Siren, nda la Aleggandri, nda la Silisi, nda la Asiya, hən.

¹⁰ Tsaw laviŋ a həŋ ta ɲrapta nda gwada wu, kabga vlanvla Sulkum nda ghuḅa ta difil ta Atiyen. ¹¹ Ka baraftá həŋ ta sanlaha ma mnduha, ɲa mnay taŋ kazlay: Nda sna aŋni ta razayni ta i Musa nda Lazglafta kə'a. ¹² Mantsa ya, ka sli'anaftá həŋ ta ghəŋ ta dəmga nda la galata mndu, nda gwal tagha zlahu. Tahula tsa, ka valaftá həŋ ta Atiyen, ka ksaghatá da vla tska vgha taŋ. ¹³ Ka hlaftá həŋ ta tsakalawi. Ka həŋ mantsa: «Had na mndu na ta zlanťá raza həga Lazglafta mu nda ghuḅa, nda zlahu Musa tani wa. ¹⁴ Nda sna ɲni ta mnayni kazlay: Dza'a dzaḅiŋdzaḅa tsa Yesu mnda la Nazaret ya ta həga Lazglafta, ka mbəḁanaftá nzaku ya snu mu mida vlama Musa ya guli kə'a,» ka həŋ. ¹⁵ Ka pghaftá inda tsa gwal ma tsa həga ya ta iri ta Atiyen, ka nghay. Tata nghaynghay həŋ, ka mbəḁavaftá kumani manda ɲa duhwala Lazglafta.

7

Rusay Atiyen ta gwada Lazglafta

¹ Ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda tsi mantsa: «Tsaw mantsa na skwi ta gwadə lu ta kagha na rki na?» ka'a nda tsi. ² Ka Atiyen mantsa: «Zwanama da nda dadaha da, maranaŋmara Lazglafta dagala ta ghəŋani ta dzidza mu Abraham ta tsa fitika nzakwani ta hadika Meza-putami ya, ma kdə tsi ka laghwi da nzata ma luwa Haran. ³ Ka'a nda tsi mantsa: “Zlanzla ta hadika gha, nda la ghuni tani, ka dza'a ka ta hadik ya dza'a maraghata yu*,” ka'a. ⁴ Mantsa ya, ka sli'aftá tsi ka zlanťá hadika Kaldiya ka laghwi da nzata ma luwa Haran. Tahula mtatá dani ka sli'aftá tsi ka laghwi da nzata ma na hadik ta nzaku kaghuni mida gitana na. ⁵ Ma tsa fitik ya, had vli vlan Lazglafta ka ɲani dər ka kwitikw wa. Ama ka tanaftá Lazglafta ta imi ta sləməŋ kazlay: Dza'a vlaghavla yu ta na hadik na, ɲa nzakwani ka ɲa gha, nda ya ɲa zivra gha tani kə'a. Ma tsa fitik ya, ta mutsaf a Abraham ta zwan karaku wa. ⁶ Ka'a nda tsi guli mantsa: “Dza'a laghula zivra gha da nzapta ta sana hadik

ma mayəm, ɲa dulay lu ta həŋ, ka ga vu'a ɲa taŋ hada ka vaku fwad dərmaək. ⁷ I'i dza'a ganap ta iri ta tsa gwal ta dula həŋ ya guli. Tahula tsa, ɲa sli'afta taŋ ka saghwi da tsəlḅu ma ghuva da ma na vli na†,” ka'a. ⁸ Ka dzraftá Lazglafta ta wi nda Abraham. Tsiŋťá fafad, na ɲizla tsa dzratawi ya. Tsaya kəl Abraham ka tsanatá fafada zwanani Izak baḁu matghasa fitik manda yagata. Mantsa ya Isiyaku, ka tsanatá tsi ta ɲa Yakubu. Yakubu guli, ka datsanatá tsi ta ɲa zwanani ghwanpḁə his, ta nzakway ka dzidziha mu ya.

⁹ «Ka drə dzidziha mu ta Yusufu, ka skwaptá həŋ. Ka klaghatá lu da ga vu'a ma luwa Masar. Nziya nza tsi, kawadaga Lazglafta nda tsi. ¹⁰ Ka klaptá tsi ma daŋwani, ka vlanťá difil ɲa gwada nda Fir'awna ta nzakway ka mghama Masar. Ka zdəganatá tsi ta tsa mgham ya. Ka fatá mgham ka ɲumna hadika Masar, ka zwirani kə'a fata guli. ¹¹ Ka slatá maya ta inda hadika Masar nda ya ta hadika Kan'ana. Ghuyaŋ ghuya lu katakata. Ka traptá dzidziha mu ta skwi ɲa zanťa. ¹² Ka snanťá Yakubu kazlay, mamu skwa zay ta hadika Masar kə'a. Ka ghunadaptá tsi ta dzidziha mu nda taŋtaŋa səla taŋ. ¹³ Ka læglap həŋ nda mahisa səla, ka mnananťá Yusufu ta ghəŋani ta zwanamani. Ka snanťá Fir'awna ta mndəra taŋ guli. ¹⁴ Ka tsghaftá Yusufu ta lwi, ɲa hlagaghutá i dani Yakubu nda la ga taŋ tani. Ta magay mb-saka taŋ ta ndəfəŋ mbsak hutaf mida. ¹⁵ Ka laha Yakubu da luwa Masar. Hada mtuta tsi. Mantsa ya dzidziha mu guli. ¹⁶ Ka hlaftá lu ta mbla taŋ ka hlakta da luwa Sikem. Ka papadamtá həŋ hada, ma vli ya skwa Abraham nda tseḁi da zwana Hamur ma luwa Sikem.

¹⁷ «Manda ndusakta tsa fitik ɲa magakwa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta Abraham ya, ka sgavaghatá yavafta mndəra amu ma luwa Masar. ¹⁸ Ka laf sana mgham ta pala ma luwa Masar, sna a tsatsi ta Yusufu wa. ¹⁹ Ka nənḅaptá tsi ta mndəra amu. Ka dulu tsi ta dzidziha mu, ɲa vlata taŋ ta zwana taŋ tkwe' ɲa rwanatá həŋ. ²⁰ Ma tsa fitik ya, ka yatá lu

* 7:3 Ngha ta Zlrafta 12:1. † 7:7 Ngha ta Zlrafta 15:13-14 nda Sabi 3:12.

ta Musa. Káka nda dínakwani, zdéganazda ta Lazglafta guli. Ka zatá tsi ta tili hkən ta glaku ma həga ga dani. ²¹ Manda kdákwa dadahani ta klafta ka laghwi dífanata, ka slafta makwa Fir'awna tida ka klaftá tsi ka klaghata glanafta ka zwanani. ²² Mantša, ka taghanaftá lu ta Musa ta dífla la Masar, ka nzaku tsi ka mndu ta laviñtá gwada, nda mbra guli ma slnani. ²³ Ka kumaftá Musa ta dza'a nghanaghatá la tanj la Isra'ila magafər imani ta fwad mbsak. ²⁴ Ka ng-hañtá tsi ta sana mnda la Masar ta ghuya danwa ɲa sana mnda la Isra'ila. Ka lagha tsi katanja. Ka dzatá tsi ta tsa mnda la Masar ya ɲa play. ²⁵ Ba dza'a nda sna zwanama dá kazlay: 'Ii fa Lazglafta ɲa mbanaftá hən kə'a, ka tsatsi si ta ndanay, tsaw sna a hahən wa. ²⁶ Gamahtsimani, ka lagha Musa guyamtá ma lmu ta lmə gwal his mataba la Isra'ila. Si ka kumə tsi ta dzranaftá hən. Ka'a nda hən mantša: "Graha dá! La zwanama kuni ná, kabgawu ta kəl kuni ka lmu na?" ka'a. ²⁷ Ka tsa mndu ta zbaftá zwanamani nda lmu ya slinwidinjtá Musa mantša: "Wa ta faghamta ka mghama ɲni ɲa tsa guma ta aɲni na? ²⁸ Ari ta kumay ka ta dzihata manda tsa dzata gha ta mnda la Masar dahawu ya a kay na?" ka'a nda tsi. ²⁹ Na snañtá Musa ta tsa gwada ya, ka hwayaftá tsi ka laghwi ta hadika Madiyan. Ka yayatá tsi ta zwana zgwana his hada.

³⁰ «Tahula zatani ta vaku fwad mbsak hada, ka maranañtá duhwala Lazglafta ta ghəɲani ma vu ta mubuk ma mtak tavata ghwá Sinay. ³¹ Ka tsutá Musa ka nghanay, nghan tsi ta tsa skwi ya. Ka gavadaghatá tsi ɲa tsəmanavata. Ta gavadaghatá tsi, ka snañtá tsi ta lwa Mgham Lazglafta. Ka'a mantša: ³² "Ii Lazglafta dzidziha gha, ta nzakway ka Lazglafta Abraham, nda Izak, nda Yakubu ya, ka'a. Ka ghudzaku Musa ta ghudzaku da zlən, Walglan a ta nghanay wa. ³³ Ka Mgham Lazglafta nda tsi mantša: Hlaphla ta baabah ma səla gha, kabga na vli slada ka na ná, hadik nda ghuə ya. ³⁴ Nghadap nghan yu ta ghuya danwa ɲa mnduha dá ta ghuyə lu ma hadika Masar.

Snidigha sna ɲada ghəɲa tanj, kəl yu ka saha da hlaptá hən mida. Ndanana na, sawi ka ghuna yu ta kagha da luwa Masar,†" ka'a nda tsi.

³⁵ «Va tsa Musa si vziñ la Isra'ila kazlay, wa ta famtá kagha ka mgham, ɲa tsa guma ta ghəɲa aɲni na? kə'a ya kay, va tsa tsatsi ya ghunaf Lazglafta ɲa nzakay ka mgham, ɲa mbanaftá mnduhani. Nda ma wa duhwala Lazglafta nghan Musa ma vu ta mubuk ya, mnanata Lazglafta ta tsa gwada ya ta Musa. ³⁶ Tsa Musa ya ta hlagaptá zwana la Isra'ila, nda maga mazəmzəm nda skwa ndərmimay ma hadika Masar, nda ya ma drəfa Dva, nda ya ma mtak, ka zatá hən ta vaku fwad mbsak ta tvi ma mtak. ³⁷ Tsa Musa ya ta mnay nda zwana la Isra'ila guli kazlay: Dza'a ghungaghu-naghuna Lazglafta ta sana anabi manda va i'i ta nzakway mataba mndəra ghuniŠ ya kə'a. ³⁸ Ma fitika tskavata zwana la Isra'ila ma zivak, tsa Musa ya ta nzakway ma takataka dzidziha mu, nda duhwala Lazglafta ta gwada nda tsi, ta ghwá Sinay ya. Hada tsu'amafta tsi ta gwada hafu ka klamakta. ³⁹ Ka kwalaghutá dzidziha mu ta snanata, ka vziñtá hən, ka kuma vru da Masar. ⁴⁰ "Maganafmaga ta Lazglafta ɲa mbađa ta kəma ɲni, kabga sna a ɲni ta skwi ta slanaghatá* nana Musa ta hlaganapta ma Masar na wu," ka hən nda Haruna. ⁴¹ Mantša fitik ya, ka tsaftá hən ta skwi manda zwanja sla ka pla ghən ɲani, ka skalu ɲa skwi ya tsaf hahən nda dzva tanj. ⁴² Ka mbədanatá Lazglafta ta hul ta hən, ka zlinjtá hən ɲa tsəlbu ɲa tekwatsaha ta luwa manda ya nda vinda ma deftera la anabi ta mnay kazlay:

Ari la Isra'ila, ɲa dá plihata kuni ta ghən ma zata ghuni ta vaku fwad mbsak ma mtak ya ra?

⁴³ ɲa dá a wa. ɲa həga tumpula Mulku, nda fwata tekwatsa Refan hlaf kuni ka pghata ka Lazglafta ghuni a tsi kay ra.

Tsaya dza'a kəl yu ka hlaftá kaghuni ka tsughwadaghunaptá hadika Babila†, ka'a.

‡ 7:34 Aya 27-34: Ngha ta Sabi 2:14–3:10.

§ 7:37 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 18:15.

* 7:40 Ngha ta Sabi 32:1, 23.

† 7:43 Ngha ta Amus 5:25-27.

⁴⁴ «Ma nzakwa dzidziha mu ma mtak ná, mamu si hëga tumpul pgham lu ta hu- zla dzratawi nda Lazglafta mida, da hëj. Manda va ya mnanaf Lazglafta ta Musa ña magaftani ya, ka magaftá tsi manda va ya nghan tsi. ⁴⁵ Tahula tsa, ka zlglaftá dzidziha mu guli da dadaha tan. Ka pghaftá Dzesuwa ta hëj ka hlamta da tsa hadik ghzlaft Lazglafta ta mnduha mida ta këma tan ya, kawadaga nda tsa hëga tumpul ya. Ka nzaku tsi ha ka sagha ta fitika Dawuda. ⁴⁶ Tsatsi zdanan Lazglafta ta hudí, ka dawantá da Lazglafta ña vlantá tvi, ña banaftá hëga nda ghuá, ta tsatsi Lazglafta Yakubu. ⁴⁷ Nziya nza tsi tama, Salumuñ ta baftá tsa hëga ya. ⁴⁸ Tsaw had Lazglafta ta luwa ta nzaku ma hëga baf mnda sála manda va ya mna Anabi kazlay: ⁴⁹ Ta luwa vla nzakwa da, vla fa sála da ya guli ná, hadik ya.

Mndëra wati hëga ya dza'a kuni bidifta na? Wati vli ya prak ka lama da dida na?

⁵⁰ I'i a ta magaftá tsa skwiha ya ra k'a ya.†»

⁵¹ Ka Atiyen guli mantse: «Kaghuni ná, tãjtãja ghëja ghuni. Ta hgë Lazglafta ta kaghuni ná, duduzla ka kuni nzata, va a kuni ta sna gwada da Sulkum nda ghuá manda va tsa nzakwa dzidziha ghuni ya wa. ⁵² Wati ma anabi ya kul ganaptá dzidziha ghuni ta iri na? Ta pslapsla hëj ta gwal ya ta mna gwada ta ghëja mndu ta nzakway tdukwa. Ta na fitik na guli, ka skwaptá kaghuni ta tsa mndu tdukwa ya ka dzata. ⁵³ Kaghuni ka ghëja ghuni ta tsu'aftá zlahu nda ma dzva duhwala Lazglafta, ka kwalaghutá kuni ta snatá tsa zlahu ya guli,» ka'a.

Mtakwa Atiyen

⁵⁴ Na snay tan ta tsa gwada ya, ka sli'avaftá hëj manda binzaun ta ghëja Atiyen, ka hi'idë hëj ta dzvu ka wuslikay. ⁵⁵ Ama ka nghadaftá Atiyen, mndu ya nda ndëgha nda Sulkum nda ghuá, ta luwa. Ka nghaná tsi ta glakwa Lazglafta nda Yesu ta sladu nda ga zëghwa Lazglafta. ⁵⁶ Ka'a nda hëj kay guli mantse: «Wana nda ngha yu ta gunatá luwa. Wa'a Zwanja mndu ta sladu nda ga zëghwa Lazglafta,» ka'a. ⁵⁷ Ka hlaftá hëj ta wi katakata, ka

dzadzamtá dzvu ma slëmëj, ka vavalaftá hëj tida. ⁵⁸ Ka tsëhaftá hëj ka klaghata tahula luwa, ka zlërtsay nda pala ña dzata. Ka pghatá la ka maslëmtsëka tsa skwi ya ta lguta tan da sana galaáay, Sawulu hgani. ⁵⁹ Ta zlërtsë hëj ta Atiyen nda pala ya, ta magë tsatsi ta du'a da Lazglafta. Ka'a mantse: «Mgham Yesu, tsu'a ta hafa da,» ka'a. ⁶⁰ Ka tsëlbatá tsi, ka gwadata nda lwi dagala. Ka'a mantse: «Mghama da, ma mbëdanaf ka ta hëj ta na dmaku na,» ka'a. Tahula mnatani ta tsaya, ka sabë hafu sref mida.

8

¹ Ka zdëganatá tsa dzatá Atiyen ya ta Sawulu.

Zraftá ghuya danwa ña gwal zlghey nda ñuduf

Badu tsa fitik ya zrafta ghuya danwa katakata ta slanaghatá gwal zlghey nda ñuduf ma luwa Ursalima. Ka gazlaghutá inda gwal zlghey nda ñuduf da sana vliha ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Samari. Gwal ghunay yeya ta p'data hada. ² Mamu sana mnduha ta zlëja Lazglafta, ka padamtá hëj ta Atiyen, ka tawamtá hëj katakata.

³ Na Sawulu ya tani, kuma zadënanatá gwal zlghey nda ñuduf ñani. Ka dza'a tsi da hëga da hëga kasa zgwana nda mi'aha, ka pgha hëj da gamak.

Mnay Filip ta Lfida Gwada ma luwa Samari

⁴ Tsa gwal ta gazlaghuta ya ná, ra luwa ña tan ta magay ka mna gwada ta ghëja Lfida Gwada. ⁵ Ka laha Filip da luwa Samari, ka mnë tsi ta gwada ta Kristi ña mnduha hada. ⁶ Zdëganazda tsa gwada ta mnë Filip ya ta hëj. Tets ka skwa turtuk ndëghata dënga ta sna tsa gwada ta mnë tsi ya, nda ya ta ngha tsa mazëmzëmha ta maga tsi ya guli, ⁷ kabga ta sli'agapsli'a ghwadaka sulkumha nda dza lili ma ndëghata mnduha. Nda ndëgha gwal nda raghwa, nda gwal matavaghu sála tan ta mbambafta. ⁸ Tsaya tama, ma rfu tsa luwa ya katakata.

⁹ Tsaw mamu sana mndu ta hgu lu ka Simun ma tsa luwa ya. Nda k'da fitikani ma

† 7:50 Ngha ta Isaya 66:1-2.

tša luwa ya ta kša slna nda zava. Ta zləŋ nda zləŋa mnduha ma luwa Samari. Ka mndu dagala klafta tsi ta ghəŋani. ¹⁰ Nda zwani tani, nda galata mnduha tani demdem, zdəganazda tša mndu ya ta həŋ. «Nana mndu na ná, mbrakwa Lazglafta ya ta hgə lu “ka mbraku dagala yeya,”» ka həŋ tazlay. ¹¹ Zdəganazda tša mndu ya ta həŋ, kabga nda kda fitikani ta maganata slna ta həŋ nda tša zavani ya. ¹² Tahula zlglafta taŋ ta tša gwada Filip ta mnay ŋa taŋ ta ghəŋa Mgham Lazglafta, nda ya ta ghəŋa hga Yesu Kristi ya, ka maganafta lu ta batem ta həŋ, nda zgwana tani, nda mi'aha tani. ¹³ Va tša Simuŋ ya guli, ka zlglafta tsatsi, ka maganafta lu ta batem. Ka ndi'anavata tsi ta vgha ta Filip, ka nghə tsi ta mandərmimiha nda mazəzməzma ta magə Filip ya, ka ndərmim tsi.

¹⁴ Snaŋta gwal ghunay ta nzakway ma Ursalima kazlay: Zlglafta gwal ma luwa Samari ta gwada Lazglafta kə'a, ka ghunadaptə həŋ ta i Piyer nda Yuhwana, da həŋ. ¹⁵ Lagha tsahaya da həŋ, ka magə həŋ ta du'a ta ghəŋa taŋ, kada mutsafta həŋ ta Sulkum nda ghuḅa. ¹⁶ Tsaw si ta sa a Sulkum nda ghuḅa ta ghəŋa ya dər ka turtuk ma həŋ wa. Batem kwenkwen yeya maganaf lu ta həŋ ma hga Mgham Yesu. ¹⁷ Lagha i Piyer nda Yuhwana ka fanaghatə dzvu ta həŋ, ka mutsaftə həŋ ta Sulkum nda ghuḅa. ¹⁸ Na nghay Simuŋ ta tša vla Sulkum nda ghuḅa ŋa mnduha ma fanaghata gwal ghunay ta dzvu ta həŋ ya, ka klaftə tsi ta tšedi ka vlay ŋa taŋ. ¹⁹ Ka'a mantša: «Vlihawavla ta tša mbraku ya ta i'i guli, ŋa mutsafta mndu dza'a fanaghata i'i guli ta dzvu, ta Sulkum nda ghuḅa,» ka'a nda həŋ. ²⁰ Ka Piyer nda tsi mantša: «Ka zada tšeda gha nda kagha tani, ka si nda tšedi ta mutsa lu ta skwa mbalay da Lazglafta ka ka ta gray ya. ²¹ Had ŋa gha ma na skwi na wu, had ima gha mida guli wu, kabga slada a ŋudufa gha dar ta kəma Lazglafta wa. ²² Vziŋvza ta tša ghwadaka ndana gha ya, ka dawə ka da Mgham ta plighistani ta dmakwa tša ndanagha ya, ka dza'a magaku tsi. ²³ Ta nghadaptə yu ná, ksukša ghwadaka skwi ta kagha, ma

gamaka dmaku ka,» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka tša Simuŋ ya nda həŋ mantša: «Kdəkwəkdək, magawa vərda kaghuni ta du'a ta ghəŋa da, kada kwala tša skwiha mna kuni ya da slidighata,» ka'a.

²⁵ Tahula mnəŋta taŋ ta gwada ta ghəŋa Yesu Kristi nda gwadani tani, ka vraghatə həŋ da luwa Ursalima ka dza'a nda mna gwada ma ndəghata sana luwaha ta hadika Samari.

Filip nda mnda luwa Itiyupi

²⁶ Ka duhwala Lazglafta nda Filip mantša: «Sli'afsl'i'a ka dza'a ka nda Sud, ka dza'a ka da tša vli ta saha ma Ursalima ŋa dza'a da luwa Gaza ya, ya ka mtak tša vli ya,» ka'a. ²⁷ Ka sli'aftə tsi ka laghwi. Tsaw mamu sana mnda la Itiyupi si ta laghwi da maga du'a da Lazglafta ma luwa Ursalima. Tša mndu ya ná, ka kuḅitik nzakwani. Mndu dagala ya ma slna, ma dzvani inda gadghəla sana marakw, Kandes hga tša marakw ya ta nzakway ka Mghama la Itiyupi. ²⁸ Ta vru tsi dzaghani, ka nzamtə tsi ma mwata plisani, ka dza'a nda dzaŋa deftera anabi Isaya. ²⁹ «Gavadaghagava tavata ya mwata plis ya,» ka Sulkum nda Filip. ³⁰ Ka ndadaghatə Filip. Ta snə tsi ná, ta dzaŋa deftera anabi Isaya tša mnda la Itiyupi ya. Ka'a nda tsi mantša: «Nda sna ka ta na skwi ta dzaŋ ka na ra?» ka'a. ³¹ Ka tša mndu ya mantša: «Waka yu dza'a snaŋta ka mnidif a mndu na?» ka'a zlglaftə wani. Ka hgadaftə tsi ta Filip nzanavata. ³² Wya tša vli ta dzaŋ tsi ya:

«Manda kla tuwak da vla hnay klaghata lu. Manda nzatə nzakwa zwaŋa tuwak kul had ta gwadafta ta kwitsə lu ta swidani ya

kə'a nzata, pslaf a ta wani wa.

³³ Ma hanaganatani ta ghəŋani, ka tsanaghatə lu ta guma, ka dzata. Had mndu dza'a kuləŋtə mndəra taŋ wu,

kabga zadanazada ta hafani ta ghəŋa hadik*,» ka'a.

³⁴ Ka tša mnda la Itiyupi ya dawəŋta da Filip mantša: «Kdəkkdək, mnihamna ka ta ghəŋa wa ta gwada na anabi na ta na gwada na! Ta ghəŋa ghəŋani re, ari ta ghəŋa

* 8:33 Aya 32-33: Ngha ta Isaya 53:7-8.

sana mnda a na?» ka'a. ³⁵ Ka zraftá Filip ta gwada ta ghəŋa tsa vli dzaŋaf tsi ya, ka mnananťa tsi ta Lfida Gwada ta ghəŋa Yesu. ³⁶ Tata mbađa həŋ ta tvi, ka lagha həŋ slafta ta imi ma ghwa. Ka tsa mnda la Itiyupi ya nda tsi mantša: «Ya wana imi na ní, nu dza'a pyafta magadiftá batem na?» ka'a. [³⁷ «Ka zlgħafzlgħa ka nda ŋudufa gha, ta magaku,» ka Filip. «Mantša nzakwani, zlgħafzlgħa yu nda ŋudufa da kazlay: Yesu Kristi ná, Zwaŋa Lazglafta ya kə'a,» ka tsa mndu ya nda tsi.] ³⁸ Ka sladanatá tsi ta tsa mwata plisani ya. Ka saha həŋ nda Filip mida ka lamə həŋ da imi, ka maganaftá Filip ta batem. ³⁹ Manda kdakwa taŋ ta sabi ma tsa imi ya, ka klaghatá Sulkuma Mgham Lazglafta ta filip, gi kudatanŋ nghəgla a tsa mnda la Itiyupi ya wa. Ka kdə tsatsi ta ksa tvani, ka dza'a nda rfu. ⁴⁰ Ka zlagaptá Filip ma luwa Azutu. Ka rə tsi ta luwaha ka dza'a nda mna Lfida Gwada, ka laghwi trezekw da luwa Sezare.

9

Hgafta Yesu ta Sawulu

¹ Ma tsa fitik ya, zlanava a Sawulu ta ghuyanaptá danwa nda rwanatá duhwalha Mgham Yesu wa. Ka sli'aftá tsi ka lagha slanaghatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ² ŋa dawaftá delewer ŋa dza'ani vlanťa la maliha ma həga tagha skwa la Yahuda ma luwa Damas. Tsa delewer ya dza'a vlanťa tvi, ka slanaghasla tsi ta gwal zlgħay nda ŋuduf hada, ŋa kasaftani ta həŋ ka hlakta da luwa Ursalima. ³ Tata mbađa həŋ ta tvi, ndusadagha ndusa həŋ nda luwa Damas tama, ka saha tsuwadək wanaftá Sawulu. ⁴ Ka zləmbagatá tsi ta hadik, ka snə tsi ta sana lwi ta hgay, ka'a mantša: «Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ŋa da na?» ka'a. ⁵ «Wa kagha ní Mghama da?» Ka Sawulu nda tsi. «I'i Yesu ta gə ka tiri ŋa da yeya, ⁶ Sli'afslí'a gha, ka dza'a ka da huđa luwa Damas. Hada dza'a mnaghata lu ta skwi ŋa magay gha,» ka'a nda tsi. ⁷ Ndandrakawa, ka tsa gwal ta pgha Sawulu ya nzata. Nda sna həŋ ta lwi mndani, ama ngha a həŋ ta tsa mndu ta gwada ya wa. ⁸ Ka sli'afta Sawulu ta hadik. Kə'a ka ngha yu ta vli kə'a,

ngħa a ta vli wa. Ka ksaftha lu ta dzvu ka klaghata da luwa Damas. ⁹ Ka zata tsi ta fitik hkən, ngha a ta vli wu, zaŋ a ta skwi wu, saŋ a ta imi guli wa.

¹⁰ Tsaw ma tsa Damas ya, mamu sana mndu zlgħay nda ŋuduf ta hgə lu ka Hananiya. Ka Mgham Yesu nda tsi manda skwi ma suni mantša: «Hananiya!» ka'a. «Wana yu Mghama da,» ka Hananiya. ¹¹ «Sli'afslí'a ka dza'a ka ta tvi, ta tsa tvi ta hgə lu ka tvi nda ga zegħwi ya, ka dawanta ka ta sana mnda la Tarsus, ta hgə lu ka Sawulu, wa'a ma həga ga Yuda ya. ¹² Ya wa'a ta maga du'a ndanana. Ka nghanťa tsi manda skwi ma suni ta sana mndu ta hgə lu ka Hananiya ta lami ka fa dzvu ta ghəŋani, kada nghəglanťa tsi ta vli,» ka'a nda tsi. ¹³ Ka Hananiya mantša: «Mghama da, nda ndəgha mnduha ta mnihatá gwada ta ghəŋa tsa mndu ya, ka rusiftá həŋ ta inda ghwadaka skwi magana tsi ta mnduha gha ma Ursalima. ¹⁴ Ka sagha tsi da hadna nda mbraku ya mutsaf tsi da maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ŋa kasa inda gwal ta hganťa hga gha,» ka'a. ¹⁵ Ka Mgham Yesu nda tsi mantša: «La! I'i ta zbaptá tsa mndu ya ŋa ghunay da, ŋa mnananťa hga da ta sanlaha ma mnduha, nda ya ŋa mghamha, mantša ya guli ŋa mnduha la Isra'ila. ¹⁶ Dza'a marananťama i'i ka ghəŋa da, ta inda ghuya danwa ya tkwe' dza'a tsi ghuyay ta ghəŋa hga da,» ka'a. ¹⁷ Ka sli'aftá Hananiya tama ka laghwi. Ka lamə tsi da tsa həga ya. Ka fanaghatá tsi ta dzvu ta Sawulu. Ka'a nda tsi mantša: «Sawulu! Zwaŋama da ka. Tsa Mgham Yesu ta maraghanťa ghəŋani ta tvi ya, ta ghunidikta ŋa nghəglanťa gha ta vli, nda ya ŋa ndəghagħafta nda Sulkum nda ghuđa,» ka'a. ¹⁸ Ka gi sli'agata skwiha manda ŋulanťa manda ŋulanťa ta ira Sawulu, ka nghəglanťa tsi ta vli. Ka sli'aftá tsi, ka maganaftá lu ta batem. ¹⁹ Ka zutá tsi ta skwa zay, ka vravaktá mbrakwani.

Zrafta Sawulu ta mna Lfida Gwada ma luwa Damas

Ka nzdavata tsi tsəbakw fitik kawadaga nda gwal zlgħay nda ŋuduf ma Damas. ²⁰ Ka gi sli'aftá tsi ka mnay ma həga tagha skwa la Yahuda, ka'a mantša: «Yesu ná,

Zwanja Lazglafta ya,» ka'a. ²¹ Ka ndərmim inda gwal ta snay nda ndərmima. Ka həŋ mantsa: «Nana mndu na a ta ganaptá iri katakata ta gwal ta hga hga Yesu ma luwa Ursalima kay ra? Sagha da kasa həŋ ŋa hlanťá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta a tsi kay ra?» ka həŋ. ²² Ka gdavatá Sawulu ka mnay: «Yesu ná, Kristi ya,» ka'a. Ka kəanaftá tsi ta la Yahuda ta nzakway ma luwa Damas. Sna a həŋ ta skwi ŋa zlgħanaftawi wa.

²³ Labla fitik mida tama, ka dzraftá la Yahuda ta wi ŋa zba dzatá Sawulu. ²⁴ Ka nzatá həŋ ta watgha luwa nda rvidik tani, nda fitik tani ka dəkwasay ŋa dzata. Ka slramťá tsa skwi dzraf həŋ ya da sləməŋa Sawulu. ²⁵ Ta sana rvidik tama, ka famťá gwal zlgħay nda ŋuduf ta Sawulu ma gwadzegwer ka tsghiginta nda ta ghurum ta muhula luwa.

Nzakwa Sawulu ma luwa Ursalima

²⁶ Bhadagħatani da luwa Ursalima, ka zbə tsi ta guyaftá vgha nda gwal zlgħay nda ŋuduf. Ka zləŋə həŋ nda zləŋa, kabga graf a həŋ kazlay, vərda mnda zlgħay nda ŋuduf ya kə'a wa. ²⁷ Ama ka klaftá Barnabas, ka pghadagħata slanagħatá gwal ghunay. Ka rusanaftá Barnabas ta həŋ ka Sawulu ngħanťá Mgham Yesu ma tvi, nda ya ka Mgham Yesu gwadganata. Rusanafha ta həŋ guli, kinawu ka Sawulu fatá ghəŋani ka mna Lfida Gwada nda hga Mgham Yesu ma luwa Damas. ²⁸ Daga bađu tsa ya, ka ksafťá tsi ta nzaku nda həŋ. Ta labla həŋ, ta vrakvra həŋ ta mna Lfida Gwada nda hga Mgham Yesu ma Ursalima. ²⁹ Ta gwadgana gwada ta la Yahuda nda sna ta gwada Grek, ta zlərday ta gwadaha nda həŋ. Ŋa tan tani, zba htsinani ŋa dzata ŋa tan. ³⁰ Snanťa zwanama, ka pghagħatá həŋ da luwa Sezare. Hada, ka ghunagħatá həŋ da luwa Tarsus.

³¹ Ma tsa fitik ya, lefdəkw nzata nza-kwa guyatá ghəŋa gwal zlgħay nda ŋuduf ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Galili, nda ya ta hadika Samari. Ta mbray həŋ ta vgha ka nzaku nda hanatá ghəŋ mista Mgham Yesu. Ta sgaku nda sga həŋ nda zdakatahuda Sulkum nda ghuša.

Mbanafta Piyer ta Ayniya

³² Piyer ya ná, ra inda vli ka naghanagħatá gwal zlgħay nda ŋuduf ŋani. Ma sana fitik, ka laha tsi nghanagħatá gwal zlgħay nda ŋuduf ma luwa Lida. ³³ Ka slaftá tsi sana mndu ta hgə lu ka Ayniya ta hani ta ghzləŋ. Ma tghasa vakwani tsa manda raghwatani. ³⁴ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ayniya! Yesu Kristi ta mba kagha. Sli'afslí'a ka payanata ka ta ghzləŋa gha,» ka'a. Ka gi sli'aftá Ayniya. ³⁵ Ngħanťa inda gwal ma luwa Lida, nda gwal ma dađi ma luwa Siruŋ ta tsa mndu ya ná, ka zlgħaftá həŋ ta Mgham Yesu.

Vranamta Piyer ta hafu ma Tabita

³⁶ Mamu sana marakw ma luwa Yafa ta hgə lu ka Tabita mataba gwal zlgħay nda ŋuduf. Tsaya «Durkas» nda gwada Grek, manda mnay kazlay: Madva kə'a ya. Daga ŋerma skwi maga tsi, ta katay ta gwal ka pdu. ³⁷ Ma tsa fitikha ya, ka ksafťá dāŋwa ka mtutá tsi. Tahula mbazata, ka klaftá lu ka famta ma dzuguvi ta ghəŋa sana həga. ³⁸ Tsaw ndusa tsa luwa Yafa ya nda luwa Lida. Ka snanťá tsa gwal zlgħay nda ŋuduf ma Yafa ya kazlay, wa'a Piyer ma luwa Lida kə'a. Ka ghunadaptá həŋ ta mnduha his da tsi. Ka həŋ nda Piyer mantsa: «Kdəkkdək sawi misimmisim da aŋni,» ka həŋ. ³⁹ Ka sli'aftá Piyer ka labə kawadaga nda tsa mnduha ya. Manda bhadagħatani, ka kladaftá lu da tsa dzuguvi ta ghəŋa sana həga ya. Ka sli'aftá inda mi'a wadgu wamta ka taw, ka maray ŋani ta lgut nda dzampa ya maganaf Tabita ta həŋ ma nzakwani ta nda iri. ⁴⁰ Ka Piyer nda inda mndu ma həga mantsa: «Labwala la dzibil,» ka'a. Ka saghu həŋ. Tahula tsa, ka tsəlbatá Piyer ka maga du'a. Ka mbədavatá tsi tvə mbli. Ka'a mantsa: «Tabita, Sli'afslí'a!» ka'a. Ka gunanťá Tabita ta iri. Ngħanťani ta Piyer, ka sli'avatá tsi ka nzata nda nza. ⁴¹ Ka ŋanatá Piyer ta dzvu, ka sli'anafťa ka sladata. Ka hgadamťá tsi ta gwal zlgħay nda ŋuduf, nda tsa la wadguha ya, ka maranantá həŋ ta nzakwani nda hafu. ⁴² Ka snanagħatá tsi ta inda gwal ma Yafa. Ka zlgħaftá ndəghata mnduha ta Mgham Yesu. ⁴³ Ka nzatá Piyer ka nzdavata ma Yafa ga sana mnda kəa huta, Simuŋ hgani.

10

Maravata duhwala Lazglafta da Kwarney

¹ Mamu sana mndu ta hgə lu ka Kwarney ma luwa Sezare. Tsatsi mali ta ghəŋa sana ghuḅa la sludza la Ruma ta hgə lu ka «ghuḅa la Italiya.» ² Nərma mndu tsa mndu ya nda gwal ga taŋ tani. Ta zləŋay ta Lazglafta, dagala mnduha la Yahuda mbaha tsi. Ta magay ta du'a da Lazglafta inda fitik. ³ Ma sana fitik ta nzemndi hkən tama, ka slanaghatá sana mazəməzəm. Ka nghanjá tsi ta duhwala Lazglafta ta lamə da həga ga taŋ ka hganja. «Kwarney!» ka'a nda tsi. ⁴ Ka nghə tsi ta tsa duhwala Lazglafta ya nda zləŋ nda zləŋ. Ka'a mantsa: «Nya ní Mghama da!» ka'a. «Bhadafḅha tsa maga du'a ta magə ka ya, nda tsa mbaha mnduha ta mbah ka ya da Lazglafta, kəl tsi ka havapta ka kagha. ⁵ Ghuna nda va nana ta mnduha da luwa Yafa da mnanatá Simuŋ ta hgə lu ka Piyer ya ka sagha tsi. ⁶ Ya wa'a ga sana mnda kḅa huta Simuŋ hgani tawa drəf hga taŋ ya,» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi. ⁷ Na gi laghwa tsa duhwala Lazglafta ta gwada nda tsi ya, ka hgaftá tsi ta kwalvahani his nda nərma sludzani turtuk ta ksanatá slna manda ghalya. ⁸ Tahula rusanaftani ta hən ta inda tsa skwi ta luta ya, ka ghunaghatá tsi ta hən da luwa Yafa.

Mnananja Sulkum nda ghuḅa ta gwada ta Piyer

⁹ Gamahtsimani ta labə tsa mnduha ya ta tvi, ndusa hən ka lamə da tsa luwa Yafa ya, ka laf Piyer ta dədəmatá ghəŋa həga da maga du'a. Ta ghwan a fitik ma ghən nda tsaya wa. ¹⁰ Ka kuzlanaftá maya ta Piyer, ta kumay ma ta skwi ŋa zay. Tata də nda da lu ta skwi zay ŋani. Ka slanaghatá sana mazəməzəm. ¹¹ Ka nghə tsi ta gunata luwa, ka saha sana skwi manda gatá gwada habuŋ lu ta wani ta wani, ka saha ta hadik. ¹² Inda nimtak fwad səla mistani, nda skwiha ta mbaḅa nda huḅi ta hadik, nda zarakha tani mida. ¹³ «Sli'afslí'a gha Piyer ka hana ka, ka za ka,» ka sana lwi gwadganata. ¹⁴ Ka Piyer mantsa: «Va a yu Mghama da wa. Had skwa mbidá nda skwi kul raku ka zay ta kdə walaŋta lami da wa da wu,» ka'a. ¹⁵ «Ka nda ra tsa skwi ya

ka zay ka Lazglafta ya ná, ma nghə kagha ka skwi kul raku ka zay,» ka tsa lwi ya ka mahis nda tsi. ¹⁶ Hkən vranafstani mantsa ya, ka vrinjá tsi ta tsa skwi ya ta luwa.

¹⁷ «Nu mndəra tsaya ma skwi tama,» ka Piyer ta ndana klatá ghəŋa tsa mazəməzəm ta slanaghata ya, nda ḅhadaghata tsa gwal ghunaf Kwarney ya ta watgha manda kdakwa taŋ ta dawantá vla həga la Simuŋ. ¹⁸ «Hadna ta nzakwa Simuŋ ta hgə lu ka Piyer ya ra?» Ka hən gwadata nda lwi kuzlahkuzlah. ¹⁹ Tata ndana skwi ta ghəŋa tsa mazəməzəm ya Piyer kay ná, «Wya mnduha hkən ta psa kagha, ²⁰ sli'afslí'a ka laha ka, ŋa dza'a gha kawadaga nda hən. Yaha ka da dga ghən, kabga i'i ta ghunagaghatá hən,» ka Sulkum nda ghuḅa nda tsi. ²¹ Ka sli'aftá Piyer ka saha slanaghatá tsa mnduha ya. «Wana yu, i'i tsa mndu ta psə kuni ya. Nya ta klagaghunaghata na?» ka'a nda hən. ²² «Kwarney ka mali ta ghəŋa ghuḅa sludzi, ta nzakway ka nərma mndu, ta zləŋa Lazglafta, ta ghubu inda la Yahuda ya ta ghunanakta. Duhwala Lazglafta ta mnanata ŋa hgadaptá kagha da taŋ ŋa sna skwi dza'a ka mnanata,» ka hən nda tsi. ²³ Ka hladamtá Piyer ta hən, ka hanə hən hada.

Sli'afta Piyer ka laghwi da Kwarney

Gamahtsimani, ka sli'aftá tsi ka laghu mista taŋ. Ka sli'aftá sanlaha ma zwanama ma luwa Yafa ka pghaghatá hən. ²⁴ Ka ḅhadaghatá hən da luwa Sezare. Gamahtsimani, ta kzlaykzlay Kwarney nda la ga taŋ tani, nda hduhuda grahani gwal hagaf tsi ya, ta hən. ²⁵ Manda ḅhadaghata Piyer, ka lagha Kwarney da guyay, ka zləmbatá tsi ma ghuvani ka ga zgu ŋani. ²⁶ «Sli'afslí'a, mndu i'i guli,» ka Piyer ka sli'anafsta. ²⁷ Tata dza'a nda ghwa yiva hən nda Kwarney, ka lamə tsi da həga. Ka slanaghatá tsi ta hiḅatá mnduha hada. ²⁸ Ka'a nda hən mantsa: «Nda sna kuni ná, pyafpya lu ta guyay mnda la Zudiya ta vgha nda la mayəm, ḅalavakata lamə da həga ga taŋ. Tsaw had mnda səla ya ŋa mnay kazlay: Nda ghuḅa yeya, ghuḅa a yeya ka guya vgha nda tsi wu kə'a wu, ka Lazglafta marihata. ²⁹ Tsaya kwal yu kul dganjá ghən ka sagha hganər ka ta i'i. Ta kumay yu tama ta

snañtá ghəŋa skwi kəl kuni ka hgaktá i'i,» ka'a. ³⁰ Ka Kwarney mantša: Ma fwadā fitik na, manda va na luwa, ta maga du'a yu ma həga dā ta nzəmndi hkən, ka gi sagha sana mndu nda sudatá lguta ŋusliŋ tilil ta vghani ta kəma dā. ³¹ Ka'a nda i'i mantša: «Kwarney, snasna Lazglafta ta du'a gha, havaphava guli ka mbaha mnduha ta mbah ka. ³² Ghuna tama ta mnduha da luwa Yafa da hgaghaktá Simuŋ ta hgə lu ka Piyer ta nzaku ga sana mndu, Simuŋ hgani, mnda k6a huta, ta wa drəf hgani ya,» ka'a. ³³ «Gi kəl yu ka ghunadaptá mnduha da kagha. Dina na sagha sagha ka na. Ndanana, wana aŋni demdem ta kəma gha ŋa sna skwi ya mnagha Mgham ŋa mnaŋnata,» ka'a.

Piyer ta gwadā ga Kwarney

³⁴ Mbadā Piyer ka zraftá gwadā. Wya ka'a: «Kahwathwata, ndanana grafta yu kazlay: Had Lazglafta ta gala mndu wu kə'a. ³⁵ Inda mndu dər má ma mndəra la wa tsi ta zləŋa hgani, ka maga skwi tdúkwa ná, zdəganazdā. ³⁶ Ghunafghuna Lazglafta ta gwadani ŋa zwana la Isra'ila ma mnanantá Lfida Gwadā ta nzaku nda ma Yesu Kristi, ta nzakway ka Mghama inda mnduha, ta həŋ. ³⁷ Nda sna kuni ta skwi ta zrafta ta hadika Galili, ka zlu'utá tsi ta vli ta hadika Zudiya demdem, tahula kdakwa Yuhwana ta mna gwadā, nda ya ta maga batem. ³⁸ Nda sna kuni ka Lazglafta pghəganaghatá mbrakwa Sulkum nda ghu6a ta Yesu Kristi mnda la Nazaret. Nda sna kuni guli ka Yesu ranafatá inda vli ka maga zdaku, ka mbamba gwal ghurgana halaway ta həŋ, kabga kawadaga Lazglafta nda tsi. ³⁹ Aŋi, nda nza aŋni ka masləmstsəka inda skwi maga tsi ta hadika la Yahuda nda Ursalima. Ka dzatá lu nda ma zləŋafta ta udzu. ⁴⁰ Ka sli'aganaptá Lazglafta nda hafu badu mahkən. Ka vlanťá tsi ta tva marantá ghəŋani. ⁴¹ Na tsa aŋni tinlaghu Lazglafta ta zbapta ŋa nzakway ka masləmstsəkani ya. Na tsa aŋni si ta za skwi, ka sa skwi kawadaga nda tsi ya maranta tsi ta ghəŋani, tahula sli'agaptani ma taba gwal nda rwa ya. Na inda mnduha demdem a maranta tsi ta ghəŋani wa. ⁴² Tsatsi ta mnaŋnata, ka

mna kuni ŋa mnduha, ka sladanafuta kuni kazlay: Tsatsi sladana Lazglafta ka mnda tsa guma ta ghəŋa gwal nda hafu, nda ya ta ghəŋa gwal nda rwa kə'a. ⁴³ Inda la anabi ná, mnamna həŋ ta ghəŋani kazlay: Dər wati ma mndu ta zlgħafta dza'a mutsay ta planatá dmakwani, nda ma mbrakwa hgani,» ka'a.

Saha Sulkum nda ghu6a ta ghəŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda

⁴⁴ Tata mna tsa gwadaha ya Piyer, ka saha Sulkum nda ghu6a ta ghəŋa inda tsa gwal ta sna tsa gwadā ya. ⁴⁵ Ka ndərmim inda tsa gwal zlgħay nda ŋuduf nda tsa fafadā taŋ ta labə mista Piyer ya kay, ta vlagata Lazglafta ta Sulkum nda ghu6a ta ghəŋa inda tsa gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. ⁴⁶ Ka snə həŋ ta gwadāy tsa mnduha ya ta gwadā nda sanlaha ma gwadā. Ka zləzlvu həŋ ta glakwa Lazglafta. Ka Piyer mantša: ⁴⁷ «Dza'a pyafpya lu ta maganaftá batem nda imi ta na mnduha na, ya wana mutsafmutsa həŋ ta Sulkum nda ghu6a manda va amu na ra?» ka'a. ⁴⁸ Ka Piyer guli mantša: «Maganaftá batem ta həŋ nda hga Mgham Yesu Kristi,» ka'a. Tahula tsa, ka ndəbanata həŋ ta dzvu ŋa nzdavatanani tsəbakw fitik da həŋ.

11

Rusay Piyer ta skwi ta maguta ma Ursalima

¹ Ka snañtá gwal ghunay nda zwanama ta nzakway ma hadika Zudiya kazlay: Zlgħafzlgħa gwal kul nzakway ka la Yahuda ta gwadā Lazglafta guli kə'a. ² Manda vradaghata Piyer da luwa Ursalima, tus gwal zlgħay nda ŋuduf nda datsa fafadā taŋ nda gwadā nda Piyer. ³ «Lamla ka da həga ga gwal kul datsaku fafadā taŋ, ka za skwa zay kawadaga nda həŋ,» ka həŋ nda tsi. ⁴ Ka zraftá Piyer ta rusay ŋa taŋ turtuk turtuk ka tsa skwi ya luta. ⁵ Ka'a mantša: «Ma nzakwa dā ma luwa Yafa, ta maga du'a yu tama, ka sladighatá sana mazəmzəm. Ka nghanťá yu ta sana skwi dagala manda gatá gwada nzakwani ŋaŋana lu ta wa kuzibidimani ta wa kuzibidimani ta saha daga ta luwa, ka ndusađivata. ⁶ Ka faftá yu ta iri tida ka vitsay, ka nghanťá yu ta skwiha

fwad fwad səla mista tan, nda nimtak, nda skwiha ta mbaďa nda huďi, nda zarakha mida. ⁷“Sli’afslı’a gha Piyer ka hana ka, ka za ka ta hən,” ka sana lwi gwadgihata. ⁸“Va a yu Mghama ďa wa, had skwa mbıďa nda skwi kul raku ta kdə lami da wa ďa wu,” ka yu. ⁹“Ka nda ra, ka Lazglafta ya ná, ma nghə ka ka skwi kul raku,” ka tsa lwi ya gwadglagata ta luwa ka mahis. ¹⁰Hkən kə’a vrəglanafta manda va tsaya. Ka vrinťa lu ta tsa skwi ya ta luwa. ¹¹Ta va tsa luwa ya, nda ǵhadaghata sana mnduha hkən ghunaf lu ta hən daga ma luwa Sezare, ƚa slıďıghata ma tsa həga ta nzaku yu ya. ¹²“Ka dza’a ka mista tan, yaha ka da dga ghən,” ka Sulkum nda ghuďa nda i’i. Ka pghaftá na mnduha wana hən hadna na ta i’i da luwa Sezare, ka lamə ƚni demdem da həga ga Kwarney. ¹³Ka rusanraftá tsa mndu ya kə’a nghanťa duhwala Lazglafta ta sladu ma həga ga tan. Ka’a nda tsi mantsa: “Ghuna ta mndu da luwa Yafa ƚa hgaktá Simun, ta hgə lu ka Piyer ya ka sagha tsi, ¹⁴ƚa mnaghunatani ta gwadaha ya dza’a klaghaktá mbaku, ƚa kagha nda həga gha tani demdem,” ka’a. ¹⁵Ta zlrayzlray yu ta gwada tama ná, ka saha Sulkum nda ghuďa ta ghəƚa tan manda va ya ta magaku nda amu tanťan ya. ¹⁶Ka havaktá yu ta gwada Mgham Yesu ta mnay kazlay: Yuhwana ná, nda imi maga tsatsi ta batem, kaghuni ya, nda Sulkum nda ghuďa dza’a magaghunafta lu ta batem kə’a ya. ¹⁷Ka si Lazglafta ta vlanťa tsa Sulkum nda ghuďa ya ta tsa mnduha ya, manda va ya vlama lu ta amu ma zlglafta mu ta Mgham Yesu Kristi ya ní, wa i’i tama ƚa dzanamťa wi ta Lazglafta?» ka’a. ¹⁸Tahula sanťa tan ta tsa gwada ya, ka lbatá hən demdem, ka zlzlvu hən ta Lazglafta «ta vlanťa tva mbəďanaftá nzakwa tan ta gwal kul nzakway ka la Yahuda kada mutsafta hən ta vərďa hafu tama,» ka hən.

¹⁹Tsa ghuya ďanwa ta slata ma kdə fitika dzatá Atiyen sagha ya, ta wutsanatá gwal zlgħay nda ƚuduf. Ka sli’aftá sanlaha ka lagħwi dikw da luwa Finisi, ta lagħu sanlaha da Kiprus, ta lagħu sanlaha da Anťakiya. Ka mnə hən ta gwada Lazglafta ƚa la Yahuda ka zlanťa mnay ƚa

sanlaha ma mnduha. ²⁰Mbaďa sanlaha ma gwal zlgħay nda ƚuduf ta nzakway ka mnduha la Kiprus nda la Sireƚ, ka sli’afta ka lagħu da luwa Anťakiya, tvə la Grek. Ka mnə hən guli ta Lfıďa Gwada Mgham Yesu ƚa tan. ²¹Kawadaga mbrakwa Mgham Yesu nda hən, kəl ndəghata mnduha ka zlgħafta, ka mbəďagħutá vgha tvə Mgham Yesu. ²²Ka snanagħatá tsi ta Igliz ma luwa Ursalima. Ka ghunaftá hən ta Barnabas da luwa Anťakiya. ²³Manda ǵhadaghata, ka nghanťa tsi ta zdakatahuďa Lazglafta, ka rfu tsi ta rfu. Ka vlanťa tsi ta mbraku ta hən ƚa gďavata tan nda fatá ƚudufa tan ta Mgham Yesu. ²⁴Tsaw tsa Barnabas ya ná, ƚerma mndu ya, mnda zlgħay nda ƚuduf ya ndəghu ndəgha nda Sulkum nda ghuďa. Ka sgavagħatá ndəghata mnduha ta zlgħaftá Mgham Yesu.

²⁵Ka sli’aftá Barnabas ka lagħwi da luwa Tarsus, da zba Sawulu. ²⁶Manda slaftani tıďa, ka klagagħatá tsi da luwa Anťakiya. Tən vakwa tan hada kawadaga ta ksa slna ma Igliz. Ka taghə hən ta skwi ƚa ndəghata mnduha guli. Ma luwa Anťakiya zlrifta lu ta hga gwal zlgħay nda ƚuduf, ka la krista. ²⁷Ma tsa fitik ya, ka sli’aftá la anabi ma luwa Ursalima ka laha da luwa Anťakiya. ²⁸Mamu sani mataba tan ta hgə lu ka Agabus. Ka’a mantsa: «Dza’a slaku maya ta ghəƚa hadık demdem,» ka’a manda ya mnana Sulkum nda ghuďa. Ka slatá tsi tama ma fitika gay Klawdi ta mgham. ²⁹Ka gwal zlgħay nda ƚuduf sladanata mantsa: «Inda mndu, ka vla tsi ta skwi ya lavıƚ tsi ta vlay ƚa tsəghay ƚa kata zwanama ta nzaku ma hadıka Zudıya,» ka hən. ³⁰Ka tskaftá hən, ka vlanťa i Barnabas nda Sawulu, ƚa klanťa la galata mnduha ma hadıka Zudıya.

12

¹Ma va tsa fitik ya, ka zlriftá mgham Hirıduş ta ghuya ďanwa ƚa Igliz. ²Ka dzatá tsi nda kafay ta Yakubu, zwanamani ma Yuhwana. ³Ta nghə tsi ná, zdəganazďa tsa skwi ya ta la Yahuda. Ka ksafťa tsi ta Piyer guli ma fitika skala buradi kul had is mida ya. ⁴Tahula ksafťani, ka tsamťa tsi ma gamak. Ka pghatá tsi ta ghuďa sludzi

fwad fwad ɲa mbaɗay taŋ ta vgha ta nghay. Tahula kɗata ma skala Pak ta ndana tsi ta tsanaghatá guma banluwa. ⁵ Ma tsa ɲatá Piyer ma gamak ya tama, ka ɲavata Igliz ka maga du'a ka ɲɗanɗa ta ghəɲani.

Zliŋtá Piyer

⁶ Ta tsa rvidik ɲa tsadakwa vlani ya ta ndana Hiridus ta tsanaghatá guma. Ta hani Piyer nda tsatani ma tsuhwalha his ma takataka sludziha his. Ta nzaku gwal ngha watgha guli nda tvə watgha. ⁷ Gi ka zlagaptá duhwala Lazglafta ka tsuwadakaanaftá vli ma tsa dzuguvi ya. Ka nduhudaŋtá tsi ta Piyer ma ɲwazliɓ. «Sli'afli'a misimmisim,» ka'a nda tsi. Gi stak saha tsa tsuhwalha ya tsa ta dzvani. ⁸ «Hbana banava gha ka sudamta ka ta baɓaha gha,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. Ka magatá tsi mantsa. «Fava lguta gha, sawi mista ɗa,» ka'a nda tsi. ⁹ Ka saghu Piyer ma gamak mista tsa duhwala Lazglafta ya. Zban a tsatsi kazlay: Kahwathwata na skwi ta magə duhwala Lazglafta na re ari ki na kə'a wa. Zlah suni na skwi na ta fidaghata, ka tsatsi ta ndanay. ¹⁰ Ka tsughwadagaptá hən ta taŋtaŋa ghuɓa tsa gwal ta ngha mnduha ya, tsughwadapha hən ta mahisani. Ka lagha hən tavata sana watgha haf lu nda kufur ta tva lami da huɗa luwa. Ka gunutá tsa watgha ya ka ghəɲani ta wa ira taŋ. Ka sabə hən, ka ksaftá hən ta tvi, gi ka zlanatá duhwala Lazglafta hada.

¹¹ Ma tsa fitik ya zrafta Piyer ta snaŋtá skwi ta magaku. «Ndanana, grafta yu dar kazlay: Mgham Yesu ta ghunagatá duhwalani klaptá i'i ma dzva Hiridus nda ya ma inda ghwadaka skwi si ta kumə la Yahuda ta sladighatani,» ka'a.

¹² Na snaŋtani kazlay: Manda va tsaya nzakwani kə'a, ka sli'aftá tsi ka laghwida Mari mani ma Yuhwana, ta hgə lu ka Markus ya. Hada, nda hiɓa tskatá vgha mnduha ta maga du'a. ¹³ Ka lagha Piyer dzaŋtá watgha lamə da həga. Ka gavadaghatá sana marakw ka kwalva, ta hgə lu ka Ruda, da sna lwani. ¹⁴ Ka tsatsaftá tsi ta lwa Piyer, ka rfu tsi ta rfu. Ma ɲa gunatani ta tsa watgha ya ná, ka hwayaghatá tsi da huɗa həga da mnay kazlay: Wa'a

Piyer ma bli kə'a. ¹⁵ «Nda ksa ka da skwi ra!» ka hən nda tsi. «Kahwathwata ta mna yu,» ka'a ta ghəɲani. «Ba sulkumani ya,» ka hən. ¹⁶ Mbaɗa Piyer ka gɗavata ta dza watgha. Manda gunata taŋ ta watgha ka nghanɗá hən ta Piyer. Ka ndərmim hən. ¹⁷ Kɗkəɗkɗ, ka Piyer nda dzvu ka lɓanatá hən. Ka rusanaftá tsi ta hən ka Mgham Yesu kligiŋta ma gamak. «Ka dza'a kuni da rusanaftá i Yakubu nda sanlaha ma zwanama,» ka'a nda hən guli. Ka gi sabə tsi ka laghwida sana vli. ¹⁸ Tsadakwa vlani, ka kɓutá la sludzi katakata. «Ka wu nuta na Piyer na tama?» ka hən. ¹⁹ «Psawa manda va psay,» ka Hiridus. Lay, ngha a wa. Laghani ka ɗadawanaptá vli ta tsa gwal si ta nghay ya. Ka vlatá tsi ta tvi, ɲa pslatá hən. Tahula tsa, ka sli'aftá Hiridus ma Zudiya ka laha da luwa Sezare, ɲa nzɗavata ka fitik tsəɓakw hada.

²⁰ Ka ɓasaftá mgham Hiridus ta ɲuduf katakata ta ghəɲa gwal ma luwa Tir nda Siduŋ. Ka dzraftá tsahaya ta wi ka skwa turtuk ɲa lagha ta kəmani. Ka sutá hən ta ghəɲa Blastus ta nzakway ka zwira mgham ya. Ka lagha hən ɗawa dzrafta nda mgham, kabga ma hadika tsa mgham ya ta saba skwi ɲa zay taŋ. ²¹ Baɗu tsa fitik tsaf hən ya, ka sudavatá Hiridus ta lguta ma mgham mghamani, ka nzafta ta dughurukwani, ka ɲəzlatá tsi banluwa. ²² «Lazglafta ta gwada, mndu a wu,» ka mnduha hlaftá wi. ²³ Gi hadahada, ka dzuŋtá duhwala Lazglafta ta Hiridus, kabga kwalani kul vlanɗá glaku ta Lazglafta. Ka dughwadutá mtarak, ka mtutá tsi.

²⁴ Mbaɗa gwada Lazglafta ka ta vgha, ka sgaku mbsaka gwal zlghay nda ɲuduf nda sga. ²⁵ Manda kɗiŋta i Barnabas nda Sawulu ta slna ya ghunaf lu ta hən da Ursalima, ka vraghutá hən. Ka klinɗá hən ta Yuhwana, ta hgə lu ka Markus ya, mista taŋ.

13

Zabaptá i Barnabas nda Pwal ɲa dza'a mna Lfida Gwada

¹ Ma Igliza luwa Anɗakiya ná, mamu la anabiha nda gwal ta tagha skwiha ɲa mnduha. Hahən na i Barnabas, nda Simeyuna ta hgu lu ka mnda ɲra ya, nda Lukiyus

mnda la Sirej, nda Manahen ta glafta kawadaga nda Hiridus, ya si ta ga mgham ta hadika Galili ya, nda Sawulu. ² Ma sana fitik, ka tskavatá hən ka maga du'a nda sumay. «Hlapwa i Barnabas nda Sawulu ya mataba ghuni, ɲa maga slna ya hgan yu ta hən,» ka Sulkum nda ghuḅa, nda hən. ³ Tahula kdɪnta tan ta tsa suma nda maga du'a ya, ka fanaghatá hən ta dzvu ta hən ka zliɲtá hən.

I Barnabas nda Pwal ma luwa Kiprus

⁴ Ka sli'aftá i Barnabas nda Sawulu, ghu-nafər Sulkum nda ghuḅa ta hən, ka laghu hən da luwa Selusi. Hada ɲlafta hən ta kwambalu, ka laghwi ta hadika Kiprus, ta tsavata ma drəf. ⁵ Manda ḅhadaghata tan da luwa Salamina, ka mnə hən ta gwada Lazglafta ma həga tagha skwa la Yahuda. Kawadaga Yuhwana Markus nda hən ɲa zlghantá hən. ⁶ Ka tadaptá hən ta tsa hadik ya ka ḅhadaghata da luwa Pafus. Ka slanaghatá hən ta sana dəgha, ta hgu lu ka Baryusuwa, sana mnda la Yahuda ya ta niɲtá ghənani ka anabi. ⁷ Tavata ɲumna tsa hadik ta tsavata ma drəf ya ta nzakwa tsi. Tsa ɲumna ya ná, Sergiyus Palus, mndu nda ghunizlak ma ghənani ya. Ka hgaftá tsi ta i Barnabas nda Sawulu, kabga ta kumay ta snanata gwada Lazglafta. ⁸ Lagha tsa dəgha ta hgu lu ka Alimas nda gwada Grek ya, ka dzadza wa tan ka zba mbədiɲtá zlghay nda ɲudufa tsa ɲumna ya. ⁹ Mbadá Sawulu, ta hgu lu ka Pwal ya, nda ndəghatani nda Sulkum nda ghuḅa, ka vazlaftá iri tida. ¹⁰ «Kuslembembera magakwa gha, dagala nana mnda gha, zwanja halaway ka, ghuma inda skwi tdukwa ka. Yawu dza'a zlanja kagha ta mbədiɲtá tva Lazglafta ta nzakway ka tdukwani na? ¹¹ Kzla tama, wya Mgham dza'a dzughusta, ɲa ghulpəta gha. Dza'a nzdavanzda ka, hadka dza'a nghanjta fitik wu,» ka'a. Gi hadahada tɪk vli ta wa ira Alimas manda vli girvidik. Ka tatam tsi ta tatamaku ka zba mndu ɲa ksay ta dzvu. ¹² Nghanata ɲumna ta tsa skwi ta maguta ya ná, ka zlghaftá tsi nda ɲudufani. Lanafila tsa skwi ta taghə lu ta ghənja Mgham Yesu ya katakata.

I Pwal nda Barnabas ma luwa Antakiya

¹³ Ka sli'aftá i Pwal nda grahani ka lami da kwambalu ma luwa Pafus, ka laghwi da Perge ta hadika Pamfali. Ka dगतá Yuhwana Markus ta vgha nda hən, ka vraghuta da luwa Ursalima. ¹⁴ Ka sli'iglaftá hən ma luwa Perge, ka laghwi da luwa Antakiya ta hadika Pisidi. Bađu Sabat, ka lamə hən nzata ma həga tagha skwa la Yahuda. ¹⁵ Tahula dzadzanafu lu ta vli ma deftera zlahu Musa, nda ya ma deftera anabiha, ka maliha ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya nda hən mantsa: «Zwanama da, ka mamu gwada da kaghuni ɲa vlanjta mbraku ta mnduha, lavinlava kuni ta gwaday ndana,» ka hən. ¹⁶ Ka sli'aftá Pwal, ka'a nda dzvu nda dzvu mantsa: Snawasna la Isra'ila nda inda gwal ta tsəlbə ta kəma Lazglafta! ¹⁷ Lazglafta mnduha la Isra'ila ta zbaptá dzidziha mu ɲa ɲlanafu hən, ma fitika nza-kwa tan ta hadika Masar. Ka hlingintá tsi ta hən ma tsa hadik ya nda mbrakwani. ¹⁸ Ta klay ta vaku fwad mbsak maga tsi ta su'a nzaku nda hən ma mtak. ¹⁹ Tahula tsa, ka zadanatá tsi ta mndəra mnduha ndəfaj ta hadika Kan'ana, ka vlanjta tsi ta tsa hadik ya ta hən, ɲa ɲatanj. ²⁰ Inda tsa nzakwagapta tan ya ná, ta klay ta vaku fwad dərmaək nda hutafmbsak.

«Ka vlanjta tsi ta gwal ɲa tsanata guma ta hən, ha ka sagha ta fitika anabi Samuyel. ²¹ Ka dawu hən ta fanamtá mghama tan ta hən. Ka fanamtá Lazglafta ta hən ta Sawulu zwanja Kis, ta sabi ma mndəra la Benzamenj. Fwad mbsak vakwani ta ga mgham ta ghənja tanj.

²² «Ka mbədanatá Lazglafta ta hul ta Sawulu, ka mbədanamtá ga mgham ta Dawuda ta ghənja tanj. “Slafsla yu ta Dawuda, zwanja Yesay. Zdəgihazda, dza'a magay ta inda skwi ya ta kumə yu,» ka'a. ²³ Nda ma zivra Dawuda kləganaghata Lazglafta ta la Isra'ila, ta mnda mba mndu, ta nzakway ka Yesu, manda ya tamaf tsi ta imi ta sləmən yu. ²⁴ Ma kdaku Yesu ka saha, mnanamna Yuhwana ta inda la Isra'ila ka-zlay: Mbədanafwambəda ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem guli kə'a. ²⁵ Ndusakwa fitika kdəyni ta slnani, ka'a mantsa: “Duɲwa wa ya ka kaghuni nda i'i na? Ya tsa mndu ta kzlə kaghuni ya a i'i wa. Wa a tsatsi ta sagha nda hula da, slaghwa a

yu dər ka plaptá zu'a baḅah ma səlani wa,"» ka'a.

²⁶ «Zwanama da, kaghuni ta nzakway ka zivra Abraham, nda kaghuni ta zləṇa Lazglafta tani, ɲa amu tsghəgamaghata lu ta na gwada ta mbaku na. ²⁷ Tsaw tama, tsatsaf a mnduha ma Ursalima nda mghamha tani ta Yesu wa. Sna a həŋ ta tsa gwada la anabi ta dzaŋə lu inda sabat ya guli wa. Ka dzanaghatá həŋ ta ghəŋa skwi mna la anabi, nda ma dzata taŋ ta Yesu. ²⁸ Dər ma slanagha a həŋ ta skwi prək ka dzata ma mndani wu, dzadza ta na mndu na, ka həŋ nda Pilat. ²⁹ Tahula kdɪŋta magatá skwi manda ya nda vinda ta ghəŋani ma deftera Lazglafta, ka klaghatá həŋ dzata ta udza zləŋay. Ka klagatá həŋ ka famta ma kulu. ³⁰ Ama ka sli'aganaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa. ³¹ Nda ndəgha fitikani ta mara vgha ɲa gwal ta sli'afta ma Galili kawadaga nda tsi, ka lafi da Ursalima. Tsa mnduha ya ta nzakway ndanana, ka masləmtsəkani da mnduha la Isra'ila. ³² Vərda aŋni, tsa Lfidá Gwada ya ta mnaghunata aŋni. Tsa ta ta imi tanaf Lazglafta ta zləməŋ ta dzidziha mu ya ná, ³³ magama ta amu, ta nzakway ka zivra taŋ ya Lazglafta, ma sli'aganaptani ta Yesu ma mtaku. Wya skwi nda vinda ma Zabura his:

“Zwanə da ka,

gita yata yu ta kagha,”* ka'a.

³⁴ Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Yesu ma mtaku, walglan̄ta a ta mtuta ɲa fəgladam̄ta mblani da kulu ɲa rwutani wa.

“Tsaya kəl Lazglafta ka mnay kazlay:

Dza'a vlaghunavla yu ta tfawi nda ghuḅa,

nda fa ghəŋ tida,

ya tanaf yu ta imi ta sləməŋ ta Dawuda†
kə'a ya.”

³⁵ Ka'a ma sana vli guli na:

“Had ka dza'a zlanatá mnda gha

ɲa rwutani ma kulu wu,”‡ ka'a.

³⁶ Ma fitika nzakwa Dawuda nda hafu ná, mnda ksantá slna ta Lazglafta ya. Maganamaga ta skwi ta kumə tsi. Ka mtutá tsi, ka lamtá lu tavata dzidzihani, ka rwuta tsi.

³⁷ Ama tsa mndu sli'aganap Lazglafta nda

hafu ya, walan̄ a rwaku ta ksantá tsatsi wa.

³⁸ Mantsa tama zwanama, dina ka snan̄ta ghuni kazlay: Əŋka'a ka tsa Yesu ya kəl lu ka mnaghunan̄ta nda pla dmakwa ghuni kə'a. Traptra zlah̄a Musa ta klaptá kaghuni ma tsa dmakwa ghuni ya. ³⁹ Ama inda mndu ta zlghaftá Yesu ná, falau' vghani. ⁴⁰ Daswa ka kuni tama, da slaghunaghatá skwi mnə la anabi kazlay:

⁴¹ “Kaghuni gwal ta mna mbrəs nda Lazglafta,

nghawangha, ndərmima wa ndərmima,

ka zwadutá kuni, kabga dza'a magay yu

ta fitika ghuni ta mandərmimi,

ya dər ma kinawu rusaghunafta lu ná,

grafta a kuni dekdek wu kə'a yaŠ”».

⁴² Manda saba i Pwal nda Barnabas ma həga tagha skwi, «Kdəkwakdək, ka vrakta kuni baḅu sana Sabat da mnəglan̄natá na gwada na,» ka lu nda həŋ. ⁴³ Tahula gazlata mnduha, ka sli'aftá ndəghata la Yahuda nda gwal ta lami nda la da dina la Yahuda mista i Pwal nda Barnabas. Ka ghu həŋ ta yiva. Ka vlə i Pwal nda Barnabas ta mbraku ɲa taŋ. «Dihavawa diha ma zdakatahuda Lazglafta,» ka həŋ nda həŋ.

⁴⁴ Sagha tsa sana Sabat ya, ka tskavatá wər mnduha ma tsa luwa ya demdem ɲa sna gwada Lazglafta. ⁴⁵ Nghay la Yahuda ta tsa tskata mnduha ya, ka lamə həŋ nda draku, ka dzadzə həŋ ta wa i Pwal, ka raraza həŋ. ⁴⁶ Zlənəŋə a i Pwal nda Barnabas ta həŋ wa. Ka həŋ mantsa: «Nda ra má ka tinlaghutá mna gwada Lazglafta ɲa kaghuni mazlay, ka kwalaghutá kaghuni. Ra a aŋni ka mutsa hafu ɲa kdəkeden̄ wu ka kuni ya, dza'a mbədaghutá vgha ɲni nda tvə gwal kul nzakway ka la Yahuda ndana tama. ⁴⁷ Wya skwi mnan̄na Mgham Lazglafta:

“Fafa yu ta kagha ka tsuwadaka gwal kul nzakway ka la Yahuda,

ɲa mnay gha ta gwada ta mbaku*
ta ghəŋa hadik tender,”» ka'a.

⁴⁸ Snay gwal kul nzakway ka la Yahuda

ta tsa gwada ya ná, ka rfu həŋ ta rfu, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. Ka zlghaftá inda

* **13:33** Ngha ta Zabura 2:7. † **13:34** Ngha ta Isaya 55:3. ‡ **13:35** Ngha ta Zabura 16:10. § **13:41** Habakuk 1:5. * **13:47** Ngha ta Isaya 49:6.

gwal thanaf lu ta hafu ɲa kɛkedzen, ta hɛɲ.

⁴⁹ Ka tutá gwada Mgham Lazglafta ma tsa luwa ya demdem. ⁵⁰ Ka sli'amtá la Yahuda da gagaftá gwal dagaladagala ta zɛɲa Lazglafta, nda gwal dagaladagala ma luwa tani. Ka ganaktá hɛɲ ta giri ɲa i Pwal nda Barnabas, ɲa ɲawaftá hɛɲ ma hadika taɲ. ⁵¹ Ka tukwanatá i Pwal nda Barnabas ta rgitika sɛla taɲ ta hɛɲ, ka laghwa taɲ da luwa Ikwaniya. ⁵² Ta ndaghutá ɲudufa gwal zɛghay nda ɲuduf ma luwa Aɲtakiya da rfu, nda ya nda Sulkum nda ghuɓa tani guli.

14

I Pwal nda Barnabas ma Ikwaniya

¹ Manda ɓhadaghata i Pwal nda Barnabas da luwa Ikwaniya, ka lamɛ hɛɲ da hɛga tagha skwa la Yahuda, ka mnɛ hɛɲ ta gwada Lazglafta. Ma tsa mnay taɲ ya, ndada a ndəghatá la Yahuda nda la Grek ta zɛghafta nda ɲuduf wa. ² Ama mbaɗa tsa la Yahuda kul zɛghafta nda ɲuduf ya, ka gagaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda ɲa gwaftawi nda hɛɲ ka zba gwada da zwanama. ³ Kulam nda tsa, ka nzɗavatá i Pwal nda Barnabas ma tsa luwa Ikwaniya ya. Ka mnɛ hɛɲ ta gwada Lazglafta ka ɲɗaɲɗa nda fatá ghɛɲ dar ta Mgham Lazglafta. Vɛrɗa gwada tsa gwada ya, ka Mgham Lazglafta nda hɛɲ nda ma vlaɲtani ta mbrakwa maga mazɛmzɛm, nda mandɛrmimi ta hɛɲ. ⁴ Ka dgavaptá mnduha his gamndɛr ma tsa luwa ya. Gɛts ya laha mista la Yahuda, gɛts ya laha mista gwal ghunay. ⁵ Ka dzraftá la Yahuda, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda, nda mal-ihɛ taɲ ta wi, ɲa liɲtá i Pwal nda Barnabas nda pala ɲa pslatá hɛɲ. ⁶ Ka snanaghatá tsi ta i Pwal nda Barnabas. Ka laghu hɛɲ da dɛdɛfa vgha ma luwa Listra, nda ya ma luwa Derba ta hadika Ikwaniya, nda ya ma luwaha ta wanafta. ⁷ Ka mnɛ hɛɲ ta Lfɛɗa Gwada ma tsa vliha ya guli.

I Pwal nda Barnabas ma Listra

⁸ Ma tsa Listra ya guli, mamu sana mndu nda rwa sɛlani ta kul walaɲta mbaɗaɲtá mbaɗa daga yagata, ta nzakwani hada.

⁹ Ka fatá tsi ta slɛmɛɲ ka sna tsa gwada ta mnɛ Pwal ya. Ka faftá Pwal ta iri tida. Ta nghɛ tsi ná, mamu zɛghay nda ɲuduf da tsi prɛk ka mbanafɛta. ¹⁰ Ka Pwal nda tsi mantɛsa: «Sli'afɛli'a ka sladata ka nda sɛla gha,» ka'a nda tsi nda lwi dagala dagala. Gi vɗuk kɛ'a valavata, ka mbaɗɛ tsi ta mbaɗa. ¹¹ Nghanata tsa tskata mnduha ya ta tsa skwi maga Pwal ya, ka hlaftá hɛɲ ta wi nda gwada Ikwaniya ta nzakway ka gwada taɲ. «Wana sli'agata lazglaftaha manda mnda sɛla tsakwam tsakwam da slamaghata*,» ka hɛɲ. ¹² «Zeyus» nana, ka hɛɲ nda Barnabas. «Hesmes» nana, ka hɛɲ guli nda Pwal, kabga tsatsi ta gwada. ¹³ Ka ksagaghatá mndu ta pla tsa Zeyus banaf lu ta hɛgani ta tva lami da tsa luwa ya ta lghɛɲha rkanaf tsi ta rka ta watgha tsa hɛga ya. Ta kumay tsatsi nda tsa tskata mnduha ya tani, ta planatá ghɛɲ ta i Barnabas nda Pwal. ¹⁴ Snaɲta tsa gwal ghunay ta nzakway ka i Barnabas nda Pwal ya ta tsa skwi ya, ka kwahɲtá hɛɲ ta lgut ta vgha taɲ, ka ndadamta da taba tsa tskata mnduha. Ka hɛɲ mantɛsa: ¹⁵ «Nawawanawa zwanama, nahgani na dza'a kuni magay na? Mndu aɲni manda va kaghuni tane. Lfɛɗa Gwada ɲa aɲni ta klɛgaghunaghata, ka zlaɲta kuni ta skwa wuyayha ka mbaɗɛɗakta kuni ta vgha tvɛ Lazglafta ya nda hafu mida, ya ta magaftá luwa nda hadik, nda inda skwiha mida tani. ¹⁶ Ghalya ná, zliniszla ta tvi ta mnduha ɲa ksa tvi ya ta kumɛ hɛɲ. ¹⁷ Aɲ mndani, ta kwalaghu a Lazglafta ta maraɲtá ghɛɲani nda maga zɗaku wa. Ta nzagaghunanza ta imi daga ta luwa, ta magaku skwi ma vwaha ghuni, ta hasl nda hasla kuni ta skwa zay, ta taku ɲudufa ghuni da rfu,» ka hɛɲ. ¹⁸ Kulam nda va tsa mnay taɲ mantɛsa ɲa taɲ ya, zlahzlah ka hɛɲ pyaftá hɛɲ ta dza'a pla ghɛɲ ɲa taɲ.

¹⁹ Ta ma tsa gwada ya hɛɲ, ka sli'adaghatá la Yahuda ma luwa Aɲtakiya nda gwal ma luwa Ikwaniya, da baraftá tsa tskata mnduha ya. Ka zɛzɛlɛrtsɛ lu ta Pwal ma ɲa dzata. Zlah nda mta tama ka lu ka tsɛhidɲta tahula luwa ta wa mazawa. ²⁰ Ama ka lagha gwal zɛghay nda ɲuduf wanaghatá vgha, ka sli'aftá tsi ka lami da

* 14:11 Ngha ta Slna gwal ghunay 28:6.

huda luwa.

Gamahtsimani, ka sli'aftá tsi kawadaga nda Barnabas ka laghwi da luwa Derba.

Vraghata da Antakiya ta hadika Siri

²¹ Ka mnə həŋ ta Lfida Gwada ma tsa luwa ya. Ka mutsaftá həŋ ta ndəghata gwal ta zlgħafta nda ɲuduf. Tahula tsa, ka vraghatá həŋ da luwa Listra, nda ya da luwa Ikwaniya, nda ya da luwa Antakiya ta nzakway ta hadika Pisidi ya. ²² Ka vɛlantá həŋ ta mbraku ta tsa gwal zlgħay nda ɲuduf ya, ɲa dihavata taŋ ma zlgħay nda ɲudufa taŋ. «Nda ma ghuya danwa kavghakavgha dza'a lama lu da ga mghama Lazglafta,» ka həŋ, nda həŋ. ²³ Ka paghanamtá həŋ ta gwal ɲa ngha mnduha ta həŋ ma inda vla guya ta ghəŋa mnduha Lazglafta. Tahula ndəbata taŋ ta dzvu kawadaga nda suma, ka fanamtá həŋ ta tsa mnduha ya ma dzvu ta Lazglafta, ya zlgħaf həŋ.

²⁴ Ka sli'aftá həŋ ka laghwi nda ta hadika Pisidi, ka bhadaghatá həŋ ta hadika Pamfali. ²⁵ Ka mnə həŋ ta gwada Lazglafta ma luwa Perge. Ka sli'aftá həŋ ka laha da luwa Atali. ²⁶ Ka sli'aftá həŋ nda kwambalu hada guli, ka laghwi da luwa Antakiya ta nzakway ta hadika Siri ya. Ma tsa luwa ya mutsafta həŋ ta zdakatahuda Lazglafta ɲa maganata slna ya kda həŋ ta magay. ²⁷ Manda bhadaghatata taŋ, ka tskanatá həŋ ta Igliz, ka rusu həŋ ɲa taŋ ta inda skwi ya magə Lazglafta nda həŋ, nda ya kə'a guninistá tva zlgħay nda ɲuduf ta gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. ²⁸ Ka hanavatá i Pwal nda Barnabas katakata ma luwa Antakiya kawadaga nda gwal zlgħay nda ɲuduf.

15

Tskata vgha ma Ursalima

¹ Mamu sana mnduha ta sli'afta ta hadika Zudiya, ka lagha da Antakiya da taghay ɲa zwanama kazlay: «Ka tsa a kuni ta fafada ghuni manda ya mna zlahu Musa wu katsi ná, mbaf a kuni wa» kə'a. ² Zdəgana a tsa tagha skwa taŋ ya ta i Pwal nda Branabas wa. Ka zlərdə həŋ ta wi nda həŋ ta ghəŋani ka ɲdanfa. Ka lu tama mantsa: Ka la i Pwal nda Barnabas nda sanlaha mataba mu da Ursalima

slanaghatá gwal ghunay, nda la galata mndu, ka tsinta həŋ ta gwada ta ghəŋani, ka həŋ. ³ Ka klaftá gwal zlgħay nda ɲuduf ta skwi ɲa mbada taŋ. Ka ksafatá həŋ ta tvi nda ma Finisi nda ya nda ma hadika Samari, ka dza'a nda rusay, ka gwal kul nzakway ka la Yahuda zlgħaftá Mgham Yesu. Ka rfu inda zwanama ta rfu katakata ta ghəŋani. ⁴ Bhadaghatata taŋ da Ursalima, ka tsu'aftá Igliz, nda gwal ghunay, nda la galata mndu, ta həŋ. Ka rusu həŋ ɲa taŋ ta skwi magə Lazglafta nda həŋ. ⁵ Mbada sanlaha mataba la Farisa ta zlgħaftá Yesu, ka sli'avafata. «Datsay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta fafad, ka maga həŋ ta skwi ya mna zlahu Musa guli,» ka həŋ. ⁶ Ka tsakatá gwal ghunay nda la galata mndu, ɲa ngha gwada ta ghəŋani. ⁷ Ka gwadanaghatá həŋ ta gwada katakata ta ghəŋani. Ka sli'aftá Piyer, ka'a mantsa: «Zwanama, nda sna kuni manda ghalya kazlay: Mataba ghuni zbapta Lazglafta ta i'i ɲa mnanantá Lfida Gwada ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, kada sannta həŋ ɲa zlgħafta taŋ kə'a. ⁸ Ka marantá Lazglafta ya nda sna ta ɲudufa inda mndu, ka tsu'aftá həŋ nda ma vɛlantani ta Sulkum nda ghuba ta həŋ manda ya vlama tsi ta amu ya guli. ⁹ Had sana skwi dgana Lazglafta ta amu nda hahəŋ manda ghubintani ta ɲudufa taŋ, ma zlgħafta taŋ wa. ¹⁰ Ndanana tama ní, kabgawu ta kəl kuni ka zlurga Lazglafta nda fanaghatá gwal zlgħay nda ɲuduf ta ndəgaku ya trap dzidziha mu nda amu tani guli ta kərtay na? ¹¹ Nda ma zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi fatá ghəŋa amu ta mbaku manda va hahəŋ guli,» ka'a.

¹² Sew, ka tsa tsakatá vgha ya nzata. Ka zlaftá i Barnabas nda Pwal ta rusa mazəməmha nda skwa mandərmimi maga Lazglafta nda ma hahəŋ mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda. ¹³ Kdəkwa taŋ ta gwada ta gwada, ka zlaftá Yakubu ta gwada, ka'a mantsa: «Zwanama, swidwa! ¹⁴ Rusamaf rusa Simuŋ ká Lazglafta zlaftá nghapta ka gwal kul nzakway ka la Yahuda, ka zabaptá tsi mataba taŋ ta gwal ɲa nzata ka ɲani. ¹⁵ Ka guram nda tsaya gwadata la anabi ta gwada taŋ, manda ya nda vinda kazlay:

16 “Tahula tsaya dza’a vragavra yu, na bəglaf̄ta d̄a ta h̄əga Dawuda ta zluta ya. Na payaf̄ta d̄a ta tsa b̄adzatan̄i ya, ka sladanaf̄ta.*

17 Mantsa ya dza’a k̄əl hamata mnduha, ka tsa gwal kul nzakway ka la Yahuda h̄agaf̄ yu na nzakway ka na d̄a ya ka psa i’i,

ka Mgham Lazglaf̄ta ta maga tsa skwiha ya 18 mnata daga manda ghalya.”

19 Ka k̄d̄ə Yakubu ta mna gwad̄ani. Ma v̄lan̄ lu ta ghuya d̄an̄wa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta mb̄əd̄akt̄á v̄gha da Lazglaf̄ta, ka i’i nda na d̄a. 20 Skwi na vindanaf̄t̄á h̄əj na: Zlan̄ta tan̄ ta wuya skwi, nda hliri, nda za skwi b̄ərt̄á lu nda b̄ərt̄a†, nda za us, kabga 21 daga ma nzakwagapt̄á, mamu mnduha ta mna gwad̄a Musa ma inda luwa. Ta dzadzan̄ay lu guli inda fitika Sabat ma h̄əga tagha skwa la Yahuda,» ka’a.

Tsgha ta lwi na gwal kul nzakway ka la Yahuda

22 Mantsa tama, ka ndanat̄á gwal ghunay nda la galata mndu, nda gwal zlghay nda n̄uduf, ta pasapt̄á mnduha mataba tan̄ na ghunay da An̄takiya kawadaga nda i Pwal nda Barnabas. Ka psapt̄á h̄əj ta i Yuda ta h̄gu lu ka Barsaba ya, nda Silas. Nda sḡit ta h̄əj his his mataba zwanama. 23 Wya ka h̄əj vindanamt̄á d̄elewer ta h̄əj ma dzvu:

«An̄ni gwal ghunay nda la galata mndu ya ta ga zgu na ghuni zwanama ta nzakway mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda ma luwa la An̄takiya, ta had̄ika Siri nda ya ta had̄ika Silisi. 24 Snañn̄agha sna gwad̄a ta gh̄əna sanlaha ma mndu ta sli’af̄ta da an̄ni, ka lafi da k̄b̄aghunaf̄ta kawadaga nda graha n̄ni i Barnabas nda Pwal. 25 Ka nzanaghat̄á n̄ni demdem ta gh̄ənani, ka dgapt̄á h̄ya mida. Ka zabapt̄á n̄ni ta mnduha na ghundaghunaf̄ta kawadaga nda graha n̄ni i Barnabas nda Pwal. 26 Hah̄əj gwal ta vlat̄á hafa tan̄ na maganat̄á slna ta Mghama mu Yesu Kristi. 27 I Yuda nda Silas ta ghun̄ədaghunaf̄ta n̄ni mista tan̄, na rusaghunaf̄ta tan̄ nda wubisima tan̄ ta va na skwi vindaghunaf̄ n̄ni na. 28 Skwi ta zd̄əganat̄á Sulkum nda ghūba nda an̄ni tani

na, va a n̄ni ta faghunaghat̄á nd̄əgaku, ka malaghut̄á ya ta raku tkwe’ ka magay wa. Wya skwi na magay ghuni: 29 Yaha kuni za slu’a skwa wuyay, yaha kuni za us, yaha kuni da za slu’a skwi b̄ərt̄a lu nda b̄ərt̄a, yaha kuni hliri‡. Ka zlan̄zla kuni ta maga tsa skwiha ya katsi ná, magamaga kuni ta skwi d̄ina. L̄ənl̄əj ka kuni nzata,» ka h̄əj.

30 Ka zlan̄t̄á i Pwal nda Barnabas nda Yuda nda Silas ta h̄əj ka laghwi da An̄takiya. Ka tskanat̄á h̄əj ta gwal zlghay nda n̄uduf, ka v̄lan̄t̄á h̄əj ta tsa skwi vindanaf̄ lu ya ta h̄əj. 31 Tahula dzan̄af̄ta, ka rfu h̄əj demdem ta rfu nda mbraku ya v̄lan̄ lu ta h̄əj. 32 I Yuda nda Silas ta nzakway ka la anabi ya, ka nz̄d̄avata h̄əj ta mna gwad̄a na tan̄ na l̄ba n̄uduf na tan̄, ka mbra h̄əj ma zlghay nda n̄uduf. 33 Tahula nz̄d̄avata tan̄ ts̄əb̄akw fitik hada, «ka b̄hata kuni d̄ughwana tama zwanama!» ka gwal zlghay nda n̄uduf nda h̄əj, na vra tan̄ slanaghat̄á gwal ta ghunaf̄t̄á h̄əj. [34 Sli’af̄ a yu wu, ka Silas ka nzaghuta hada.] 35 Ka nzat̄á i Pwal nda Barnabas ma luwa An̄takiya. Ka tagh̄ə h̄əj ta skwi na mnduha, ka mn̄ə h̄əj ta gwad̄a Mgham Lazglaf̄ta kawadaga nda sanlaha ma mnduha.

Dga v̄gha i Pwal nda Barnabas

36 Ts̄əb̄akw fitik tahula tsa, «vru u vra da inda vli mana u ta gwad̄a Mgham Lazglaf̄ta, ka dza’a u naghanaghat̄á zwanama, ka kinawu nzakwa tan̄,» ka Pwal nda Barnabas. 37 Si ta kumay Barnabas ta k̄lin̄t̄á Yuhwana ta h̄gu lu ka Markus ya, mista tan̄. 38 Lanaf̄ a tsa dza’ani mista tan̄ ya ta Pwal wu, kabga daga ta had̄ika Pamfali ta tsaghut̄á tsi ta v̄gha ka kwalaghut̄á k̄d̄a dza’a maga slna kawadaga nda h̄əj. 39 Ka zl̄ərd̄anaf̄t̄á h̄əj katakata, ka dgat̄á h̄əj ta v̄gha. Ka klaghat̄á Barnabas ta Markus mistani, ka n̄laf̄t̄á h̄əj ta kwambalu ka laghwi ta had̄ika Kiprus. 40 Ta zba’at̄á Pwal ta Silas. «Mista gha ka Lazglaf̄ta!» ka zwanama nda Pwal, ka sli’af̄t̄á tsi ka laghwi. 41 Ka r̄ətsi ta had̄ika Siri nda had̄ika Silisi, ka vla mbraku na Igliz.

* 15:16 Ngha ta Amus 9:11-12. † 15:20 Ngha ta Levitik 18:6-18 nda Levitik 17:10-16. ‡ 15:29 Ngha ta Slna gwal ghunay 15:20.

16

Pghafta Timute ta i Pwal nda Silas

¹ Ka bhadaghatá Pwal da luwa Derba, nda ya da luwa Listra guli. Mamu sana mnda Zlghay nda nɔɔuf hada, Timute hgani. Makwa la Yahuda ta nuta ka mnda zlghay nda nɔɔuf ta yata. Mndəra la Grek dani. ² Ta ghubay tsa zwanama ta nzakway ma luwa Listra nda ya ma luwa Ikwaniya ya ta Timute. ³ Ka kumaftá Pwal ta klay ta səlani, ka klə tsi. Ka tsanató tsi ta fafad, yaha gwada da la Yahuda ta nzakway ma tsa vli ya, kabga nda sna həŋ demdem kazlay: Mndəra la Grek dani kə'a. ⁴ Ma inda luwa ta bhadaghata həŋ, ta mnay həŋ ɲa inda gwal zlghay nda nɔɔuf ta skwi ya tsin gwal zlghay nda nɔɔuf nda la galata mndu ta ghəŋani ma Ursalima. Tsaya skwi ɲa snata ghuni ka həŋ ta mnay ɲa taŋ. ⁵ Ka mbrə Igliz ta vgha ma zlghay nda nɔɔuf, ka sgaku mbsaka taŋ inda fitik.

Fanaghata suni ta Pwal ma Truwas

⁶ Ka pyaftá Sulkum nda ghuɔa ta i Pwal nda Silas, ka mna gwada Lazglafta ta hadika Asiya. Ka sli'aftá həŋ ka laghwi nda ta hadika Frizi nda ya ta hadika Galat. ⁷ Ndusadaghata taŋ ta hadika Misiya, ka kumə həŋ ta dza'a ta hadika Bitani, ama vlan a Sulkuma Yesu ta tvi ta həŋ wa. ⁸ Ka kdantá həŋ ta dza'a nda ta hadika Misiya, ka bhadaghatá həŋ da luwa Truwas. ⁹ Hada, ka nghanťá Pwal ta sana mnda la Mekaduniya ta sladu ta kəmani ma suni, ta mnay ɲani kazlay: «Sawi da Mekaduniya da kata aŋni kə'a.» ¹⁰ Tahula fanaghata tsa suni ya ta Pwal, ka gi psə ɲni ta tva dza'a da Mekaduniya, kabga grafgra ɲni kazlay: Ta hga aŋni Lazglafta ɲa kla Lfidá Gwada da hada kə'a.

Zlghafta Lidiya ta Yesu ma luwa Filipiya

¹¹ Ka lamə ɲni da kwambalu ma luwa Truwas, ka ksafťá ɲni ta tva dza'a da luwa Samutra ta tsavata ma drəf ya. Gamahtsimani, ka laghu ɲni da luwa Nyapulis. ¹² Ka sli'aftá ɲni hada ka laghu ɲni da luwa Filipiya. Tsaya luwa dagala ta tsa hadika Mekaduniya ta nzakway ma dzva la Ruma ya. Tsəbakw fitika ɲni gerger ma tsa luwa ya. ¹³ Bađu fitika Sabat, ka saghu ɲni ma

huda luwa ka laghwi tawa ghwa, dza'a slafsla ɲni ta vla ndəba dzva la Yahuda hada ka ɲni sizlay. Ka slaftá ɲni ta tskata mi'aha. Ka mnə ɲni ta gwada ɲa taŋ. ¹⁴ Lidiya hga sana marakw mataba taŋ, makwa luwa Tiyatir ya. Lguta dva ya nda bla nda bla dzvani ta dzawə tsi. Ta zləŋay ta Lazglafta guli. Ka fatá tsi ta sləmən ka sna gwada ɲni. Ka gunanantá Lazglafta ta nɔɔufani, ɲa tsu'a tsa gwada ta gwadə Pwal ya. ¹⁵ Ka maganafta lu ta batem nduk nda la ga taŋ tani. «Ka grafgra kuni kazlay: Zlghafzlgha yu ta Mgham Yesu kə'a, sawa da ini» ka'a ka mbladaghatá aŋni da taŋ.

Nzaku ma gamak ma luwa Filip

¹⁶ Ta dza'a ɲni da vla maga du'a ma sana fitik, ka gəmatá ɲni nda sana makwa ka kwalva ksu ghwadaka sulkum ta vlanťá mna skwi dza'a magaku ta kəma. Dagala tsemi ta tsanakta tsi ta danahəgani, nda tsa ma slayanşlayanani ya. ¹⁷ Ka gi mbadə tsi mista ɲni nda i Pwal. «Nana mnduha na ná, gwal ksanató slna ta Lazglafta ta luwa ya, tva mbaku ta mnaghunata həŋ!» ka'a ta dza'a nda guguday. ¹⁸ Nda za fitikhani ta mna tsa gwada ya tama, ka psanaghatá tsi ta Pwal. «Nda hga Yesu Kristi, sabsa ma na makwa na,» ka'a nda tsa ghwadaka sulkum mida ya. Ka gi sabə tsi mida hadahada. ¹⁹ Nghan la danahəgani ma tsa makwa ya ta kwala taŋ kul fəglafťá ghəŋ ta mutsa tsemi, ka hlaftá həŋ ta i Pwal nda Silas, ka hlaghatá ta dawadawa ta kəma gwal dagala dagala. ²⁰ Ka hlaghatá həŋ ta həŋ da mnda tsa guma la Ruma. Ka həŋ mantsa: «Gwada ɲa kətsida mnduha klamak nana mnduha la Yahuda na. ²¹ Ka taghamatá nzaku kul nghanata, kul ramata tsu'ay mu, kul ramata ksay mu ta slna nda tsi, na amu ta nzakway ka la Ruma na,» ka həŋ.

²² Ka pghaftá dəmga ta vgha ta həŋ. Ka susudaghutá gwal guma ta lguta i Pwal nda Silas. «Sləvawa həŋ nda krupi,» ka həŋ. ²³ Tahula sləvaptá həŋ, ka hlaghatá lu ta həŋ da gamak. «Ka ngha ka ta həŋ dīna,» ka lu nda mnda ngha gamak. ²⁴ Na mnanata lu ta tsa gwada ya ta mnda ngha gamak, ka hlaghatá tsi ta həŋ da huda həga. Ka tsatsamtá tsi ta səlaha taŋ ma

udzu. ²⁵ Ma takala tama, ka magə i Pwal nda Silas ta du'a, ka falaha nda zləzlvā Lazglafta. Ta snaysnay hamata la vu'a. ²⁶ Gi ka ghudzavafťá hadik, ka gigđavafťá tughwa tsa gamak ya. Gi ka gwanutá inda watgha tida, ka pwalutá zida ta inda la vu'a. ²⁷ Ka sli'avatá tsa mndu ta ngha həj ya. Kə'a kə'a ná, nda gwana tsa gamak ya. Ka tsəhagaptá tsi ta budgwani ŋa dzuvťá vghani, ba sli'aghuslia inda la vu'a kə'a sizlay. ²⁸ «Ma dzuv ka ta vgha gha, wana ŋni demdem hadna,» ka Pwal gugudata. ²⁹ «Pinifwa vu ya,» ka tsa mnda ngha vu'a ya, ka ndadamťá tsi zləmbatá ta kəma i Pwal nda Silas, ta ghudzaku vghani da zləj. ³⁰ Tahula tsa ka hligiŋťá tsi ta həj. Ka'a nda həj mantsa: «Mghamha dá, nu dza'a yu magata ka da mbafta yu na?» ka'a. ³¹ Ka Pwal nda Silas mantsa: «Zlghaf-zlgha ta Mgham Yesu Kristi, ka mbafta ka, kagha nda la ga ghuni tani,» ka həj. ³² Ka mnanatá həj ta gwada Mgham Lazglafta, ŋa tsatsi nda la ga taŋ tani demdem. ³³ Ka hlaghatá tsi ta həj ta va tsa rvidik ya ka laghwí ghuβinistá lkuha taŋ. Ka gi maganaftá lu ta batem ta tsa mndu ya nda la ga taŋ tani demdem. ³⁴ Ka klaghatá tsi ta i Pwal nda Silas da taŋ, ka zunustá skwi ta həj. Ka rfu tsa mndu ya nda la ga taŋ tani ta rfu, kabga zlghafta taŋ ta Lazglafta.

³⁵ Tsadakwa vli, ka ghunaftá gwal tsa guma ta mnduha da tsa mnda ngha vu'a ya kazlay: Zliŋzla ta həj kə'a. ³⁶ Ka mnda ngha vu'a lami mnanatá Pwal mantsa: «Zliŋzla ta həj, ka gwal tsa guma tsghadiktá lwi, sabwasa, ka dza'a kuni nda zdaku,» ka'a. ³⁷ Ka Pwal nda tsa gwal ghunadagha lu ya mantsa: «Tsaŋnagha a lu ta guma wu, ka gi slvaptá lu ta aŋni ta kəma mnduha, ka pghamtá aŋni ma gamak, ta aŋni ta nzakway ka mnduha la Ruma ná, gi ndanana ná, sabwa sa kdekdek ka lu nda aŋni ra? Magava a tsaya mantsa wa! Sagha hahəj kaghəja taŋ zliŋnista,» ka'a. ³⁸ Ka sli'aftá tsa gwal ghunadagha lu ya rusanaftá gwal tsa guma. Ka ksafťá zləj ta həj, snaŋər həj kazlay: Mnduha la Ruma i Pwal nda Silas kə'a. ³⁹ Ka lagha həj da ndəba dzvu, ka həj mantsa: «Ga ghunaga ŋni ta dmaku,» ka həj. Ka hligiŋťá həj ta həj ma gamak.

Ka ndəbanatá həj ta dzvu ta həj ŋa sli'apta taŋ ma tsa luwa ya. ⁴⁰ Saba i Pwal nda Silas ma gamak, ka laghu həj da Lidiya. Tahula nghanaghata taŋ ta zwanama, ka vlanťá mbraku ta həj ka sli'aftá həj ka laghwí.

17

I Pwal nda Silas ma luwa Tesalunik

¹ Ka ksaghatá həj ta tvi nda ma luwa Amfipulis ka zlagaghata nda ma luwa Apuliniya, ka ǧhaghata həj da luwa Tesalunik. Hada, mamu həga tagha skwa la Yahuda. ² Hkən Sabata Pwal ta lami ta ghəj ta ghəj manda ya snu tsi. Ka zlərdə tsi nda həj ta skwi nda vinda ma deftera Lazglafta. ³ Ka paslay ŋa taŋ, ka mnay kazlay: Dza'a ghuyə ghuya Kristi ta đaŋwa, dza'a sli'agapsli'a nda hafu mataba gwal nda rwa kə'a. «Tsəna Yesu ta mnə yu ŋa ghuni na ná, tsaya tsa Kristi ya,» ka'a. ⁴ Ka tdaghata tsa gwada ya ta ghunislaka sanlaha ma la Yahuda ta snay, ka laghu həj mista i Pwal nda Silas. Mantsa ya ndəghata la Grek ta zləŋa Lazglafta, nda ndəghata sanlaha ma mi'aha dagaladagala guli. ⁵ Ka ndəghanaftá draku ta ŋudufa sanlaha ma la Yahuda, ka hlafta həj ta la tanda ma luwa, ka sli'anafta həj ta ŋudufa mnduha. Ka sli'adaghata həj da Yasuŋ, ka zbə həj ta i Pwal nda Silas ŋa hla həj ta kəma mnduha, ⁶ slanagha a həj ta həj wa. Ka ksaghatá həj ta Yasuŋ nda sanlaha ma zwanama ta kəma gwal ta tsa guma ma luwa. Ka həj mantsa: «Nana mnduha na ta kətsidanaftá mnduha ta ghəja hadik, ka sagha həj da amu ndanana, ⁷ ka tsu'afta Yasuŋ ta həj ga taŋ. Had həj ta sna zlahu ya ta fata mgham Sezar wa. Mamu sana Mgham ta hgə lu ka Yesu, ka həj ta mnay,» ka həj. ⁸ Snaŋta mnduha ma tsa luwa ya nda gwal ta tsa guma ta tsa gwada ya, ka sli'avaftá həj. ⁹ Ka platá i Yasuŋ nda tsa sanlaha ma zwanama ya ta bika kada zliŋta gwal ta tsa guma ta həj.

I Pwal nda Silas ma luwa Bere

¹⁰ Girvidik tama, ka kdikiŋťá gwal zlghay nda ŋuduf ta i Pwal nda Silas da luwa Bere. Bhadaghata taŋ da hada, ka lamə həj da həga tagha skwa la Yahuda. ¹¹ Mal la Yahuda ma Bere zdakwa ghəja taŋ ka

gwal ma luwa Tesalunik, kabga fafa hahəŋ ta ghəŋa taŋ kahwathwata ka sna gwada Lazglafta. Inda fitik həŋ ta vitsa vindatá skwi ma deftera Lazglafta ŋa nghay ka manda va tsaya tsi re, ka manda va tsaya a wa a tsa skwi ta mnə Pwal ŋa taŋ ya. ¹² Nda ndəgha la Yahuda ta zlgħafta nda ŋudufa taŋ. Mantsa ya ndəghata mi'aha dagaladagala mataba la Grek nda zgwana taŋ tani. ¹³ Snaŋta tsa la Yahuda ma luwa Tesalunik ya kazlay: Wa'a Pwal ta mna gwada Lazglafta ma luwa Bere kay guli kə'a, ka sli'adaghata həŋ da tsa luwa ya sli'anafatá ŋudufa mnduha. ¹⁴ Ka gi kdikintá zwanama ta Pwal nda ta wa drəf, ta nza-ghuta i Silas nda Timute ma luwa Bere. ¹⁵ Ka klaghatá gwal pghay ta Pwal, tep da luwa Atina. Ma sli'a taŋ ka vru, ka mnanatá Pwal ta həŋ kazlay: Ka sagha i Silas nda Timute slidighata misimmisim ya kə'a.

Pwal ma luwa Atina

¹⁶ Ma tsa nzakwa Pwal ta kzla i Silas nda Timute ma luwa Atina ya, ka nanaghanatá tsi ta skwa wuyayha ma tsa luwa ya, ka kuzlanafatá tsi ta ŋuduf katakata. ¹⁷ Mantsa tama, ka ghu tsi ta yiva nda la Yahuda, nda ya nda gwal ta zləŋa Lazglafta ma həga tagha skwa la Yahuda. Mantsa ya guli nda inda mndu ta guyatá tsi nda həŋ ta dawadawa vli inda fitik. ¹⁸ Mamu gwal ta tagha dzaŋa tva mbađa gwada ta hgə lu ka la Ipikuri, nda Situyikiya ta mbađa gwada nda tsi guli. «Nu ta yə na mndu na katak na?» ka sanlaha. «Gwada ta sana Lazglafta kul had hadna ta gwadə tsi.» Ka sanlaha, kabga snay taŋ ta mnay Pwal ta gwada ta Yesu nda sli'agapta ya sli'agap tsi mataba gwal nda rwa. ¹⁹ Ka klaghatá həŋ ta Pwal mista taŋ, ka kladaghata ta kəma gwal dzra gwada ta sana kudunur ta hgə lu ka Ariyupas. «Dza'a snaŋnamsna ka ta na lfidá skwi ta taghə ka na rki na? ²⁰ Nana gwada ta mnə ka na ná, ka lfidani nzakwani da aŋni. Ta kumay ŋni ta snaŋta klatá ghəŋani,» ka həŋ nda tsi. ²¹ Inda la Atina nda la matbayha ma tsa luwa ya, tsa lfidá skwi yeya ta gwagwadú lu, ta snə lu kwenkwen. ²² Ka sladatá Pwal ta kəma tsa gwal dzra gwada ya, ka'a mantsa: «Kaghuni mnduha la Atina,

ta nghadaptá yu dər ndigandiga ná, ŋanaŋa kuni ta dina. ²³ Ma fitika ranafatá da ta vliha ma na luwa ghuni na ná, ka slaslanaghatá yu ta skwiha ta ndəbu kuni ta dzvu ŋa taŋ. Ka slaftá yu ta gwir vindaf lu ta skwi tida kazlay: Ŋa Lazglafta kul snaŋta lu kə'a. Mantsa nzakwani, tsa skwi ta ndəbu kuni ta dzvu ŋani kul snaŋta kuni ya ná, tsaya sagha yu da mnaghunata. ²⁴ Tsaya Lazglafta ta magaftá hadik nda inda skwi tida tani. Tsatsi Mgham ta ghəŋa luwa nda hadik. Had ta walaŋta nzaku ma həga ya baf mndu nda dzvani wa. ²⁵ Psaŋ a ta katu da mnda səla ŋa vlaŋtá skwi wa. Had skwi pda tsatsi guli wa. Tsatsi ta famta hafu ma inda mndu ta kəl mndu ka hafu. Tsatsi guli ta vlata inda hamata skwi. ²⁶ Nda ma mndu turtuk zlagaginta tsi ta inda mnduha, ka pghata həŋ təbsa' ta ghəŋa hadik demdem. Ka daganatá fitika inda skwi, kwakwaranaha ta inda taŋ ta hadik ŋa nzakwa taŋ. ²⁷ Mantsa ya kə'a magafta, kabga ŋa zbay taŋ ta Mgham Lazglafta, ma tatamay taŋ ta zbay. Aŋ mndani, di'inghu a nda amu wa. ²⁸ Əŋka'a ka tsatsi ta kəl mu ka nzaku nda hafu, dər ta kəl mu ka gigdavata, dər ta kəl mu ka nzaku. Mantsa ya mnata gwal fa laha mataba ghuni guli: «Kahwathwata mndəra taŋ amu guli,» ka həŋ. ²⁹ Ka si mndəra taŋ ma Lazglafta amu ya, ra a ka ndanay mu ta granaftá Lazglafta nda tsa skwa wuyayha tsatsaf lu nda dasu, nda ya nda kufur, nda ya nda pala tsana a mnda səla ka ghəŋani ta magafta ya wa. ³⁰ Ŋaw lu ba, ka Lazglafta nda mnduha daga manda ghalya, kabga kwala taŋ kul snaŋta. Ndanana tama, ta hga mnduha Lazglafta ma inda vli ka mbədanafatá həŋ ta nzakwa taŋ, ³¹ kabga fafa ta fitik ŋa tsanaghata guma nda tvani ta inda ghəŋa hadik. Zbapzba Lazglafta ta mndu ŋa maga tsaya ka sli'aganaptá tsi mataba gwal nda rwa. Manda tsaya maranaŋta Lazglafta ta inda mndu kazlay: Tsatsi vərda mnda tsa guma zbap yu,» ka'a.

³² Na tsa snaŋta taŋ ta mnay Pwal ta gwada ta sli'agapta mataba gwal nda rwa ya, ka ghubasu sanlaha nda ghubasa ta Pwal. «Ŋa snəglanavata ŋni badú ma sani ta tsa gwada ta mnə ka ya,» ka sanlaha.

³³ Ka sli'afta Pwal mataba tañ ka laghwi. ³⁴ Mataba va tsaya ná, mamu sanlaha ta zlghafta, ka laghu hən mistani. Mataba tañ, mamu Deniz, ta nzakway tekw tsatsi mataba gwal ta dzra gwada ma Ariyupas, nda sana marakw Damaris hgani, nda sanlaha guli kawadaga nda hən.

18

Pwal ma luwa la Kwareñt

¹ Tahula tsa, ka sli'aftá Pwal ma luwa Atina, ka laghwi da luwa Kwareñt. ² Hada, ka guyatá tsi nda sana mnda la Yahuda ta hgu lu ka Akilas, ya lu ta hadika Puñ. Sli'aftani yeya ta hadika Italiya kawadaga nda markwa tañ Priskila, kabga ka sli'apsli'a inda la Yahuda ta hadika Ruma ka mgham Klawdi mnata. Ka guyaftá Pwal ta vgha nda hən. ³ Ka skwa turtuk slna ta magə hən. Həga tumpul ta dadah hən. Tsaya kəl Pwal ka gwaftá vgha nda hən. ⁴ Inda fitika Sabat Pwal ta zlerda gwada ma həga tagha skwa la Yahuda, nda la Yahuda nda ya nda la Grek, kabga ta kumay ta tdaktá hən ɲa zlghaftá gwada Lazglafta.

⁵ Manda zlanɲa i Silas nda Timute ta hadika Mekaduniya, ka lagha slanaghatá Pwal, ka vzatá Pwal ta ghəñani ka mna gwada. Ka paslə tsi ɲa la Yahuda kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a. ⁶ Ka grunɲá la Yahuda ka rarazay. Mbadá Pwal ka tukwanatá rgitika lgutani ta hən. Ka'a nda hən mantsa: «Ta ghəña ghuni ka skwa ghuni, daga ndana nda sli'a yu tvə gwal kul nzakway ka la Yahuda,» ka'a. ⁷ Ka sli'aftá tsi hada ka lagha da sana mndu, Tirtiyus Yustus hgani. Ta zləñay tsa mndu ya ta Lazglafta. Tavata həga tagha skwa la Yahuda həga tañ. ⁸ Ka zlghaftá Krispus ta nzakway ka mgham ta ghəña həga tagha skwa la Yahuda ta Mgham Yesu, mantsa ya la ga tañ guli. Nda ndəgha gwal ma Kwareñt guli ta snanɲá gwada Pwal, ka zlghaftá hən, ka maganaftá lu ta batem ta hən.

⁹ Ta sana rvidik, ka gwadganatá Lazglafta ta Pwal nda ma suni. Ka'a mantsa: «Yaha zləñ da ksafɲá kagha da haftá ka ta wi Pwal, kdəñ gwaday.

¹⁰ Kawadaga yu nda kagha, had mndu dza'a walanɲa faftá dzvu ta kagha ɲa ghuya danwa ɲa gha wa. Nda ndəgha mnduha da ta ma na luwa na,» ka'a. ¹¹ Ka zata pwal ta vaku nda tili mku' ma tsa luwa ya, ta taghanaftá mnduha ta gwada Lazglafta.

¹² Ma fitika nzakwa Galiyuna ka ɲumna ta hadika Akaya tama, ka gwaftá la Yahuda ta wi ka grunɲá Pwal. Ka kladaptá hən da vla tsa guma. ¹³ Ka hən mantsa: «Nana mndu na ta bara mnduha ɲa tsəlbu ta kəma Lazglafta, ka zluɲá skwi mna zlahu,» ka hən. ¹⁴ Ta dza'a dza'a Pwal da gwada mantsa, ama ka gi tsu'aftá Galiyuna ta gwada nda la Yahuda. Ka'a mantsa: «Ka had mndu dza lu wu katsi, had sana dmaku ta bluta wu katsi, had yu ta snaghunata, a la Yahuda wa. ¹⁵ Ka si ta ghəña zwana gwadaha, nda ya ta ghəña hgu, nda ya ta ghəña zlahu ghuni ta zlerda kuni ya, dzik nda kaghuni tsa. Va a yu ta tsa guma ta ghəña tsa skwiha ya wu,» ka'a. ¹⁶ Ka ghzlaftá tsi ta hən ma vla tsa guma. ¹⁷ Ka gwaftá hən ta wi ta Sustene, ta nzakway ka mgham ta ghəña tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, ka ksafɲa, ka dgapta ta wa tsa vla tsa guma ya, gvalanɲ a Galiyuna wa.

Vraghata Pwal da luwa Anɲakiya

¹⁸ Ka nzdəglavatá Pwal tsəbakw fitik ma Kwareñt. Tahula tsa, ka sli'aftá tsi kawadaga nda i Priskila nda Akilas, ka zlanɲá zwanama, ka lami da kwambalu, ka laghwi ta hadika Siri. Ma kdə tsi ka lami da kwambalu, ka htsatá tsi ta ghəñani ma luwa Sankre, si wadana tsi ta Lazglafta. ¹⁹ Ka bhadaghatá hən da luwa Afisus, ka zlanatá Pwal ta i Priskila nda Akilas. Ka sli'aftá tsi ka lami da həga tagha skwa la Yahuda, ka ghwa yiva nda la Yahuda hada. ²⁰ Ka ndəbə hən ta dzvu da tsi, má ɲa nzdavatanani da hən, ama dvaf a Pwal wa. ²¹ «Ta dza'a vragaghavra yu ka ta dvay Lazglafta,» ka'a nda hən.

Ka ɲlaftá tsi ta kwambalu ma Afisus ka laghwi. ²² Ka bhadaghatá tsi da luwa Sezare. Ka sli'aftá tsi hada guli ka laghwi da luwa Ursalima da ganaghatá zgu ta Igliz karaku, ma kdəku tsi ka laghwi da luwa Anɲakiya. ²³ Tahula nzdavatanani gerger ma luwa Anɲakiya ta hadika Siri, ka sli'aftá tsi

ka laghwi da ranafatá hadika Galat, nda hadika Frizi, ka vla mbraku ña inda gwal zlgħay nda ñuduf.

Apwalus ma luwa Afisus nda ya ma Kwareñt

²⁴ Mamu sana mnda la Yahuda, Apwalus hgani, ma luwa Alegzandri yata lu. Ka lagha tsi da luwa Afisus. Mnda gwada ya, nda sna ta vindata skwiha ma defteri. ²⁵ Tagħaf tagħa ta skwi ta tva Mgham Yesu. Ká ka nda warakatani. Ta tagħay ta skwi ta ghəña Yesu nda tvani ña mnduha. An mndani, maga batema Yuhwana yeya snañ tsi. ²⁶ Ka mnə tsi ta gwada nda tsafaratá vgha ma həga tagħa skwa la Yahuda. Snay i Priskila nda Akilas ta skwi ta mnə tsi, ka hgagħatá hən ña sganagħata tagħanaftá skwi nda tvani ta ghəña gwada Lazglafta. ²⁷ Tahula tsa, ka kumaftá Apwalus ta dza'a ta hadika Akaya*. Ka sganagħatá zwanama ta mbraku, ka vindanaftá hən ta delewer ta gwal ta tsa hadik ya ña tsu'afta tañ nda rfu. Bhadagħatani da hada, ka katanťá tsi nda zdaku ya vlan Lazglafta ta gwal ta għadatá zlgħafta. ²⁸ Ka gwadə tsi ta gwada banluwa nda la Yahuda, ka traptá hən ta skwi ña ñrapta. Ka maranañťá tsi ta hən ta skwi nda vinda ma defteri kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a.

19

Pwal ma luwa Afisus

¹ Ma fitika nzakwa Apwalus ma luwa Kwareñt, ka ranafatá Pwal ta vli ta ghwáha ta hadika Asiya, ka bhadagħatá tsi da luwa Afisus ka slaftá tsi ta sanlaha ma gwal zlgħay nda ñuduf hada. ² Ka'a mantsa: «Mutsafmutsa kuni ta Sulkum nda għuḅa ma zlgħafta ghuni ra?» ka'a dawañta da hən. Ka hən nda tsi mantsa: «Ta sna a ñni ta skwi ta hgə lu ka Sulkum nda għuḅa wa,» ka hən. ³ «Mndərga wati batem magagħunaf lu na?» ka'a nda hən. «Mndərga ña Yuhwana magañnaf lu,» ka hən nda tsi. ⁴ Ka Pwal mantsa: «Gwal ta tsu'afta ka mbəḁanaftá nzakwa tañ, magañaf Yuhwana ta batem ta hən. Ka Yuhwana nda hən na: Zlgħafwazlgħa ta tsa mndu ta sagħa nda hula da

ta nzakway ka Yesu ya,» ka'a. ⁵ Tahula snañta tañ ta tsa gwada ya, ka maganaftá lu ta batem ta hən nda hga Mgham Yesu. ⁶ Ka fanagħatá Pwal ta dzvu ta hən, ka saha Sulkum nda għuḅa ta ghəña tañ. Ka gwadə hən ta gwada nda sanlaha ma gwada, ka klə hən ta lwa Lazglafta guli. ⁷ Ta magay gwagwa ta tsa mnduha ya ta ghwanpəḁə his.

⁸ Tahula tsa, ka gdatá Pwal ta dza'a da həga tagħa skwa la Yahuda. Hkən tilani ta mna gwada ta ga mghama Lazglafta, ka ñavata ña tdaktá ghəña gwal ta sna skwi ta mnə tsi. ⁹ Ka tənanaftá sanlaha mataba tañ ta ghən, ka kwalagħutá hən ta zlgħafta, ka għuḅasə hən ta tsa tagħa skwi ta ghəña tva Yesu ya ta kəma tskata mnduha. Tsaya tama, ka sli'aftá Pwal ka zlanťá hən, ka hlagħatá gwal zlgħay nda ñuduf, ka lagħu hən da həga dzaña Tiranus, ka tagħə tsi ta skwi ña tañ inda fitik hada. ¹⁰ His vakwa tañ ta tagħay. Ma tsaya snañta inda gwal ta nzakway ta hadika Asiya, daga la Yahuda, nda la Grek tani ta gwada Mgham Lazglafta.

Zwana Seva

¹¹ Ka magə Lazglafta ta mazəməzəm ña ndərmimay nda ma Pwal. ¹² Tsaya ta kəl lu ka klaftá lgut nda salawar ya ta ksantá vgha Pwal tazlay, ka klanťá gwal kul dughwanaku ña ksantá hən, ña sagħwa tsa danwa nda ghwadaka sulkum ya tani ma hən. ¹³ Mamu sanlaha ma la Yahuda guli ta ra luwa, ña ghazliginťá ghwadaka sulkum ma mnduha. Ka dzəghañťá hahən guli ta ghzla ghwadaka sulkum nda həga Mgham Yesu ma gwal nda kasa da halaway. Ka hən mantsa: «Nda hga tsa Yesu ta mnə Pwal ya ta mnagħunata ñni: Sabwasa,» ka hən. ¹⁴ Ndəfán zwana sana mndu ta hgə lu ka Seva ta nzakway tekw mataba la mali ta ghəña gwal ta dra skwi ña Lazglafta la Zudiya, ta maga mndərga tsa skwi ya mantsa. ¹⁵ Ma sana fitik, ka tsa ghwadaka sulkum ya nda hən mantsa: «Wya nda sna yu ta Yesu, nda sna yu ta Pwal guli, wa kaghuni tama?» ka'a nda hən. ¹⁶ Ka valaťá tsa mndu ksu halaway ya ta hən ka mbranagħatá hən demdem. Ka ndandagaptá hən ma tsa həga ya nda

* **18:27** Ngha ta Slna gwal ghunay 18:12.

hwaya ka fərđi'u, nda babalatá vgha. ¹⁷ Ka snanaghatá tsa skwi ya ta inda la Yahuda nda la Grek tani ma luwa Afisus. Ka ksaftá zləŋ ta həŋ demdem, ka vlə həŋ ta glaku ŋa Mgham Yesu. ¹⁸ Ta traku gwal si ta zlgħafta, ka sagħa həŋ da mnay nda wa taŋ ta ghwadaka skwi ya mamaga həŋ. ¹⁹ Nda ndəgha gwal si ta mbađaku ta hlaktá defteriha taŋ ka dariŋta ta kəma mnduha demdem. Ka mbađaftá lu ta tšeda tsa defteriha ya ná, ta klay ta tšedi ka dəmbu' hutaf ²⁰ Mantsa ya kəl gwada Mgham Yesu ka ŋluta, ka zuta vli nda mbrakwa Mgham Lazglafta.

Gigdavafta vli ma Afisus

²¹ Tahula tsa, ka Pwal ndanata mantsa: Ka ranafra yu ta vli ta hadika Mekaduniya, nda vli ta hadika Akaya* katsi, ta dza'a da luwa Ursalima yu.

«Ka bhadagħaħha yu da hada katsi guli, nda nza tkwe' ka bhadagħata da da luwa Ruma guli,» ka'a. ²² Ka ghunaghatá tsi ta i Timute nda Irasta, his mataba gwal ta katan̄ta ta hadika Mekaduniya. Ta nzatá vərđa tsatsi ka nzđavata ta hadika Asiya. ²³ Ma tsa fitik ya, ka sli'avaftá gwada katakata ta ghəŋa Mgham Yesu. ²⁴ Tsaw mamu sana dəgha ta slru ta hgu lu ka Dametriyus, ta slara zwana həga ka kufur, ŋa wuyay, ta hgu lu ka Deyes Artimis. Kad ka skwi ta planata tsi ta gwal ta maganata slna. ²⁵ Ka tskanatá tsi ta tsa mnduhani ya, kawadaga nda sanlaha ta maga mndərga tsa slnahani ya guli. Ka'a nda həŋ mantsa: «Għraha! Nda sna kuni kazlay: Ta na skwi ta tsatsafta mu na nzafta mu kə'a. ²⁶ Nda ngha kuni, nda sna kuni guli ta skwi ta mnə Pwal. Ka'a na: Nza a skwi ta tsatsafta mnduha nda dzva taŋ ka Lazglafta wu, ka'a. Ka tđagħatá tsi ta ndəghata mnduha. Ma na luwa Afisus na kwəŋkwəŋ yeya a wu, nduk ma inda vli ta hadika Asiya tani. ²⁷ Wana na skwi na dza'a dzatá slna mu. Tsaya ya a wu, dza'a zləmbaku gwada ta ghəŋa həga skwa wuyay mu dagala ta nzakway ka Deyes Artimis. Vləgalta a mnduha ta glaku ŋa Deyes ka tsəlbu ma ghuvani manda ya ta magə lu ma inda vli ta hadika Asiya nda

ya ta ghəŋ hadik demdem ya wu,» ka'a. ²⁸ Snaŋta taŋ ta tsa gwada ya, ka gufaftá ŋudufa taŋ ka gugud həŋ ta gugudaku. «Ya dagala gwada ta Dayes Artimis la Afisus,» ka həŋ. ²⁹ Ka sli'avaftá vli kudukuts ma luwa demdem, ka hwaya da vla katskatsu, ka ksədanagħatá həŋ ta għraha Pwal ta nza-kway ka i Gayus nda Aristarkus, tsa hahəŋ his ta nzakway ka mnduha la Mekaduniya ya. ³⁰ Si ka kumə Pwal ta dza'a slanagħatá həŋ, ama ka pyaftá gwal zlgħay nda ŋuduf. ³¹ Mamu sanlaha ma gwal ksa slna ŋumna ta hadika Asiya ta nzakway ka għraha Pwal. «Yaha ka da dza'a da tsa vla katskatsu ya,» ka həŋ tsghadanagħatá lwi ta Pwal. ³² Ta tsa luwa ya, nda ghuya ghəŋa mnduha. Ka nu ŋa ya laha ta guguday, ka nu ŋa ya laha ta gugday. Mal gwal mataba taŋ kul snaŋtá skwi ta tskanatá həŋ. ³³ Ka snanamtá sana mnduha ta tsa gwada ya ta sana mndu ta hgu lu ka Alegzandra ta klə la Yahuda ta kəma. Ka Alegzandra tama mantsa: «Swidwa! Swidwa!» kə'a kapaŋtá dzvu, ka kuma gwada ŋa mnanan̄tá mnduha. ³⁴ Manda snaŋta taŋ kazlay: Mnda la Yahuda na mndu na kə'a, ka hlaftá həŋ ta wi ka skwa turtuk ka zatá awa his. Ka həŋ mantsa: «Dagala gwada ta Dayes Artimis la Afisus!» ka həŋ hlaftá wi.

³⁵ Ka ləbanatá mnda vindi ma tsa luwa ya ta mnduha zlahzlah. Ka'a mantsa: «Ari wa la Afisus, wa ya kul snaŋta kazlay: Luwa Afisus ta ŋanatá tsa həga Dayes Artimis dagala ya, nda tsa tsatani ta saha ta luwa ya kə'a na? ³⁶ Had mndu dza'a zlərday wa. Ləbanatá ŋuduf ka dzatá ghəŋ skwi ŋa magay. ³⁷ Na mnduha hlagagħa kuni da hadna na ná, had sana rutsak vzaf həŋ ta həga skwa wuyay, ka razatá Diyesa mu wa. ³⁸ Ka mamu skwi mataba Dematriyus kawadaga nda gwal ksanatá slna nda sana mndu katsi, mamu vla tsa guma, ka kla həŋ da gwal tsa guma, ka dza'a həŋ dganata hada. ³⁹ Ka mamu sna gwada ta kumə kuni ta mnay katsi guli, dza'a dzray mu ta tsaya ma vla dzrəka mu. ⁴⁰ Ta ghəŋa na skwi ta magaku gita na ná, laviŋlava lu ta tsaftá badza ta amu ka gwal zlərdawi, kabga had skwi prək ka tskamata mandana

* 19:21 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:12.

ná, ɲa mnay mu kazlay: Ta ghəɲa ya skwi ya tskavata mu kə'a wa,» ka'a. Kdákwaní ta gwada, «gazlawagazla,» ka'a nda mnduha.

20

Sli'a Pwal ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya

¹ Tahula lóatá tsa sli'avafá sli'avaf lu ya, ka tskanatá Pwal ta gwal zlgħay nda ɲuduf, ka vlanťá mbraku ta həɲ. Ka dgatá tsi ta vgha nda həɲ, ka lagħwi ta hadika Mekaduniya. ² Tahula ranaftani ta tsa hadika ya, ka valanťá tsi ta mbraku katakata ta gwal zlgħay nda ɲuduf, ka ɓhadaghatá tsi ta hadika Gres. ³ Ka zatá tsi ta tili hkən hada. Ta dza'a dza'a lami da kwambalu ɲa dza'a ta hadika Siri tama, ka snanťá tsi ta dzray ta dzrə la Yahuda ta wi ta ghəɲani ɲa pghanatá budúkwa. Ka ksəglaghatá tsi ta tvi nda ta hadika Mekaduniya. ⁴ Ka sli'afťá i Supater zwanja Pirhus mnda luwa Beriya, nda Aristarkus nda Sekundus mnda la Tesalunik, nda Gayus mnda luwa Derba, nda Timute, nda Tisik, nda Trufim mnduha hadika Asiya, mistani. ⁵ Ka lagħu tsahaya ta kəma kzla aɲni ma luwa Truwas. ⁶ Aɲni ya, ka lamə ɲni da kwambalu ma luwa Filipiya, tahula zutá skala buradi kul had is mida ya. Ta mahutafa fitik, ka lagħa ɲni slanaghatá həɲ ma luwa Truwas, ka zatá ɲni ta luma hada.

Kwanaha lagħa Pwal da luwa Truwas

⁷ Gahawu bađu luma gwasi, ka tskavatá ɲni ɲa za skwa zaya* Mgham Yesu, ka zlraftá Pwal ta gwada ta kəma gwal zlgħay nda ɲuduf, ka nzdavatá tsi ta gwada ha ka lami da takala, kabga dza'a nda sli'a tsadakwər vli. ⁸ Ma dzuguvi ma həga ta ghəɲa həga tskavata ɲni. Mamu ndəghata pitirlaha ma tsa dzuguvi ta ghəɲa həga tskava ɲni ya. ⁹ Tsaw mamu sana zwanja ta hgu lu ka Fewtikus ta nzunťa tawa finitir. Ka dzinťá hani ma tsa nzdavata Pwal ta mna gwada ya. Na tsa ghərɓanafta hani ya, ka dədagatá tsi ta tsa mahkəna həga ta ghəɲa həga ya ta hadik. Kə'a ka lu ka sli'ay ná, nda mta. ¹⁰ Ka saha Pwal,

ka ndadaghata tsukwafta. «Ma tđ ɲudufa ghuni, ta teke'a hafu mida,» ka'a. ¹¹ Ka vradaftá Pwal ka ɓla'atá tsi ta buradi ka zay. Ka kdə tsi ta gwada petsuwed vli. Tahula tsa, ka sli'afťá tsi ka lagħwi. ¹² Nda hafu ma tsa galaɓay ya ta klaghatá lu dza-gha. Ka rfu həɲ ta rfu katakata.

Sli'a Pwal da luwa Truwas nda ya da luwa Miteley

¹³ Ka sli'afťá ɲni ka lagħwi ta kəma ta kəma da ɲlaftá kwambalu ɲa kla aɲni da luwa Asus. ɲa dza'a ɲni kla Pwal hada, kabga ta dza'a nda səla i'i, ka'a. ¹⁴ Manda lagħani slanaghatá ma Asus, ka klamtá ɲni da kwambalu, ka lagħu ɲni da luwa Miteley. ¹⁵ Ka sli'afťá ɲni hada nda kwambalu, ka ɓhadaghatá ɲni gamahtsimani mbəɲ nda luwa Kiyus. Gamahtsimani, ka ɓhadaghatá ɲni da luwa Samus, gamahtsima tsaya guli, ka ɓhadaghatá ɲni da luwa Miletus. ¹⁶ Ka Pwal mnuta na: «Had yu dza'a sladavata ma luwa Afisus wu, da zutá lu ta fitik ma hadika Asiya, ka má ta magaku tsi katsi ná, misimmisim ta kuma yu ta ɓhadaghata da Ursalima, ka ma kdə fitika skala Pentakwat† ka sagħa a tsi,» ka'a.

Gwada Pwal nda la galata mndu ma Afisus

¹⁷ Ma tsa Miletus ya tama, ka ghunaftá Pwal ta mnduha da Afisus ɲa hgaktá gwal ngha Igliz. ¹⁸ Manda ɓhadaghata tan da slanaghata, ka Pwal nda həɲ mantsa: «Daga bađu lagħa da ta hadika Asiya ná, nda sna kuni ka yu nzata kawadaga nda kaghuni. ¹⁹ Nda leɓtekwa ta ghəɲ mataba ghuya danja da sanlaha ma la Yahuda ta pghihatá budúkwa, ksanata yu ta slna ta Mgham Yesu. ²⁰ Nda sna kuni guli kazlay: Had sana skwi prək ka katá kaghuni difaghuna yu wu kə'a. Mnaghunamna yu ta indani, ka tagħaghunafta banluwa nda ya dzagħa dzagħa. ²¹ Ka gvalanťá yu ta la Yahuda nda la Grek, ɲa mbədavata tvə Lazglafta ɲa zlgħafta tan ta Mghama mu Yesu Kristi. ²² Ndanana, nda sli'a yu da Ursalima. Sulkum nda għuɓa ta

* **20:7** Ngha ta Slna gwal ghunay 2:42. † **20:16** Pentakwat: Tsaya fitika skalu dagala ta fitika tska skwi ta vwah da la Yahuda. Ma tsa fitik ya saha Sulkum nda għuɓa ta ghəɲa duhwalha Yesu ta ma hutafmbsaka fitik tahula Pak. Ngha Zlahu 23:16.

tiŋwa i'i ŋa dza'a. Sna a yu ta skwi dza'a slidighata hada wa. ²³ Skwi ya ta mnidīŋta Sulkum nda ghuḅa kwenkwen ná, dza'a sladighasla ghuya ḁaŋwa, dza'a vzidimvza lu da gamak. ²⁴ I'i ná, ndana a yu ta gwada ta hafa ḁa, ḁar má kinawu ḁinutani ka ḁa ḁa wa. Dza'a kḁanaktá tsa ḁerma slna vliha Mgham Yesu ḁa magay, ta nzakway ka mna Lfida Gwada ta ghəŋa zdakatahuda Lazglafta ya skwi ta zdəghata.

²⁵ «Ndanana ná, nda sna yu kazlay: Nghəglanṭa a inda na kaghuni raghunaf yu, ka mnaghunatá gwada ta ga mghama Lazglafta ná, ta həga kuma ḁa ḁekdek wa. ²⁶ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata dar gita kazlay: Magaghunamaga yu ta inda skwi ya laviŋ yu ta magay nda inda kḁavakta mbrakwa ḁa. Ka dza'a zluŋzla kuni ta skwi ya taghaghunaf yu, ta had' i'i mida wu, ²⁷ kabga mnaghunamna yu ta inda skwi mna Lazglafta, had' ya ḁifanaghu yu wa. ²⁸ Nghawangha ta ghəŋa ghuni, nghawa ta inda bra ya vlaghuna Sulkum nda ghuḅa ḁa nghay guli. Nghawangha ta Igliza Lazglafta ya mutsanak tsi ta ghəŋani nda usa zwanani. ²⁹ Tahula laghwa ḁa ná, nda sna yu kazlay: Dza'a sli'adamsli'a mnduha ta sidi manda mandundiha da taba ghuni, had' həŋ dza'a zlanṭá tsa bra ya wu kə'a. ³⁰ ḁər mataba kaghuni guli ná, dza'a sli'afslí'a sanlaha da tsakalawi, ḁa baraghata taŋ ta sanlaha ma duhwalha mista taŋ. ³¹ Ka nzata kuni hzleŋa. Havapwahava kazlay: Hkən vakwa ḁa ta ḁavata nda ima taw ta iri, nda rvidik tani, nda fitik tani, ta vla hidaku ḁa inda kaghuni kə'a.

³² «Ndana tama, ma dzva Lazglafta nda gwada ta zdakatahuda tani ta famta yu ta kaghuni. Tsa gwada ya dza'a ḁla kaghuni, ḁa zay ghuni ta həga kawadaga nda inda gwal nda ghuḅa. ³³ Ma nzakwa ḁa ná, gvalaŋ a yu ta ḁər tseda mndu, ḁər dzindara mndu, ḁər lguta mndu wa. ³⁴ Nda sna vərḁa kaghuni kazlay: Nda dzva ḁa si ta maga yu ta slna ḁa kata ghəŋa ḁa, nda ya ḁa kata gwal ta dza'a mista ḁa tani kə'a. ³⁵ Inda tsa slnaha magə yu mantsa ya ná, ḁa maraghunata kazlay: Mantsa ya ta maga

lu ta slna ḁa katanṭá gwal ka pḁu kə'a. ḁa havaghunakta guli ta gwada Mgham Yesu ta mnay kazlay: Mal mndu ta vlay ta rfu, ka mndu ta zlgħay kə'a ya,» kə'a.

³⁶ Ta kḁaku Pwal ta mna tsa gwada ya, ka tsəlbata tsi ka maga du'a nda hahəŋ tani demdem. ³⁷ Rəḅ həŋ demdem nda taw, ka lagha tekweise' ta Pwal. ³⁸ Tsa mnayni kazlay: Nghəglanṭa a kuni ta həga kuma ḁa wu kə'a ya na skwi ta ganaftá taw ta həŋ. Ka sli'aftá həŋ ka pghaghatá Pwal da vla kwambalu.

21

Lagha Pwal da luwa Ursalima

¹ Tahula dgata ḁni ta vgha nda həŋ, ka lamə ḁni da kwambalu. Ka sli'afta ḁni ka laghwi tur da luwa Kus. Gamahtsimani, ka sli'afta ḁni ka laghwi da luwa Rudes. Ka gi sli'afta ḁni hada guli ka laghwi da luwa Patara. ² Hada, ka slafta ḁni ta sana kwambalu ta sli'i da luwa Finisi, ka lamə ḁni dida, ka laghu ḁni. ³ Nghay ḁni ta luwa Kiprus manda a, had'ik ya ta tsavata ma drəf, ka zluŋṭá ḁni nda ga zlaḅa ḁni ka laghu ḁni nda tvə had'ika Siri. Ka ḅhadaghatá ḁni da luwa Tir ma vla pghay kwambalu ta huzla. ⁴ Hada, ka slanaghatá ḁni ta gwal zlgħay nda ḁuduf, ka zata ḁni ta fitik ndəfəŋ da həŋ. «Ma laf ka da luwa Ursalima,» ka həŋ nda Pwal, manda kḁakwa Sulkum nda ghuḅa ta mnananṭá həŋ. ⁵ Ma kḁavakta tsa mandəfəŋa fitik ya, ka sli'afta ḁni ka sli'i. Ka pghafta həŋ demdem ta aŋni, nda mi'a taŋ, nda zwana taŋ tani, ha ka zluŋṭá huḁa luwa. ḁhadaghata ḁni ta wa ghwa, ka tsəlbata ḁni, ka magatá du'a. ⁶ Manda dgata ḁni ta vgha nda həŋ, ka ḁlaftá aŋni ta kwambalu, ta vraghuta hahəŋ dzagha taŋ. ⁷ Ka kḁīŋṭá ḁni ta mbada ḁni nda kwambalu. Sli'afta ma luwa Tir ka ḅhadaghata da luwa Tulemayis. Hada, ka guguvta ḁni ta zgu nda zwanama. Ka zata ḁni ta fitik turtuk kawadaga nda həŋ. ⁸ Ka sli'afta ḁni gamahtsimani ka dza'a, ka ḅhadaghata ḁni da luwa Sezare. Ka sli'afta ḁni guli ka lagha da Filip ta hgə lu ka mnda mna gwada Lazglafta, ta nzakway ka mndu ya tekw mataba tsa gwal ndəfəŋ ya

* 21:8 Ngha ta Slna gwal ghunay 6:5. Nda 8:5-40.

kay*. Ka lamə ɲni da həga ga taŋ ka hanay ga taŋ. ⁹ Mamu kwaghani fwad ka daghali ka daghali ta klaktá lwa Lazglafta. ¹⁰ Nda za fitika ɲni ɲulum hada tama, ka sli'aftá sana anabi ta hgə lu ka Agabus daga ta hadika Zudiya, ¹¹ ka sagha da slanɲaghata. Ka klaftá tsi ta banava Pwal, ka habanató tsi ta səlahani nda dzvuhani. Ka'a mantša: «Wya skwi mna Sulkum nda ghuɓa: Ka ɲa wa nana banava na ná, manda va yeya dza'a habafta la Yahuda ta tsa mndu ya ma Ursalima, ɲa klafta taŋ ka fanamta gwal kul nzakway ka la Yahuda ma dzva taŋ,» ka'a.

¹² Na snaŋta ɲni ta tsa gwaɗa ya, nda aŋni tani, nda gwal ma tsa vli ya tani, ka ndəbə ɲni ta dzvu ɲa Pwal ɲa kwalani kul lafi da Ursalima. ¹³ Ka Pwal nda aŋni mantša: «Ta ghəɲa wu ta tawa kuni ta taw. Ta kumay kuni ta gidiftá zləɲ ra? I'i ta dá ná, ɲa habaftá i'i yeya a wu, dər má ɲa dza ta i'i ma Ursalima ta ghəɲa hga Mgham Yesu tsi, nda fa vgha dá,» ka'a. ¹⁴ Na tsa trapta ɲni mida ya ná, ɲəvɲlan a aŋni guli wa. «Ka maga Mgham Yesu ta skwi ya kumaŋ tsi,» ka aŋni ta ghəɲani.

¹⁵ Tahula luta tsa fitik ya tama, ka hbaftá ɲni ta vgha, ka ɲlaghatá da luwa Ursalima. ¹⁶ Ka sli'aftá sanlaha ma gwal zlgəɲay nda ɲuduf ma luwa Sezare guli mista ɲni. Ka pghadaghata həɲ ta aŋni da vli ya dza'a hani ɲni ta hani ga sana mndu ta hgə lu ka Menasun, mnda sana luwa ta tsavata ma drəf, ta hgə lu ka Kiprus. Nda kɗa fitika tsa mndu ya ma zlgəɲay nda ɲuduf.

Nghanaghata Pwal ta Yakubu

¹⁷ Bhadaghata ɲni da Ursalima, ka tsu'afta zwanama ta aŋni nda rfu. ¹⁸ Ga mahtsimani, ka sli'aftá Pwal kawadaga nda aŋni ka lagha da Yakubu. Ka lagha gwal Igliz tskavata demdem hada. ¹⁹ Tahula ganaghata Pwal ta zgu ta həɲ, ka rusu tsi turtuk turtuk ta skwi maga Lazglafta mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda nda ma slnani. ²⁰ Snanata taŋ ta tsa skwi rusanaf Pwal ta həɲ ya, ka zləzlvu həɲ ta Lazglafta. Ka həɲ nda tsi mantša: «Zwaŋama, nda ngha ka ta dəmbu' a ta la Yahuda ta zlgəɲa ya ki'e, ta ɲavaŋa həɲ

ka sna zlahu Musa. ²¹ Ka lu nda həɲ nda gwaɗa ta kagha ná, ma snə kuni ta zlahu Musa, ma ɗatsə kuni ta fafaɗa zwana ghuni, ma taghə kuni ta nzakwa la Yahuda, ká ka ta taghay ɲa inda la Yahuda ta nzaku ma səla hamata sanlaha ma mnduha, ka lu ta mnay. ²² Waka lu dza'a magay? Ya wya dza'a nda sna həɲ kahwathwata kazlay: Hadna ka kə'a, dza'a sli'agaghasli'a həɲ. ²³ Ka si mantša tsi, ka maga ka ta na skwi dza'a ɲni mnaghata na. Mamu sana mnduha fwad mataba mu ta waɗana ta waɗu ta Lazglafta. ²⁴ Hla ta həɲ ka dza'a ka da tsalapta ghəɲa gha kawadaga nda həɲ. Ka plata ka ta skwi ma dza'a hahəɲ da play. Tahula tsa, ɲa htsiŋta taŋ ta ghəɲa taŋ. Ka magamaga lu mantša katsi, dza'a nda sna inda mnduha kazlay, tsa skwi ta snə mu ta mnay ta Pwal ya kay ná, tsakala wi ya kə'a. Ma tsaya dza'a kəl lu ka snaŋta kazlay: Ta snay kagha ta zlahu guli kə'a. ²⁵ Na gwal kul had ka la Yahuda ya, tsiŋtsa mu ta ghəɲani ka vindanafta mu ta həɲ kazlay: Yaha həɲ da za slu'a skwa wuyay, yaha həɲ da za us, yaha həɲ da za skwi bərta lu nda bərta, yaha həɲ da maga sli'insli'in† kə'a,» ka həɲ.

²⁶ Mantša tama, ka sli'afta Pwal kawadaga nda tsa mnduha fwad ya ka tsalapta tsi ta ghəɲani. Gamahtsimani, ka lamə tsi da həga Lazglafta, ɲa mnata fitika dzata ghəɲa tsa tsalatá ghəɲ, nda vlata skwa pla ghəɲ dza'a vlə lu ta həɲ ta həɲ ya.

Ksaftá Pwal ma həga Lazglafta

²⁷ Baɗu kɗavakta tsa mandəfəɲa fitik ya, ka nghanjá la Yahuda ta sagha ta hadika Asiya ta Pwal ma həga Lazglafta. Ka gagaftá həɲ ta dəmga, ka ksafta həɲ ta Pwal. ²⁸ Ka dzata həɲ ta lawlaw: «Ari mnduha la Isra'ila! Kudidwa! Ya wana tsa mndu ta ra inda vli ka raraza mnduha mu, nda zlahu Musa, nda na həga Lazglafta na tani ya kay. Laghani guli ná, ka hladamtá la Grek da na həga Lazglafta na, ka ɲriŋtá na vli nda ghuɓa na,» ka həɲ. ²⁹ Tsaw si ngħiŋgha həɲ ta sana mndu ta hgə lu ka Trufim, mnda la Afisus kawadaga nda tsi ma luwa. Zlah si kladamkla Pwal ta tsa mndu ya da həga Lazglafta ka həɲ si ta gray.

† 21:25 Ngha ta Slna gwal ghunay 15:20.

³⁰ Kdfukuts sli'avafslí'a vli ma luwa, ka gzladağhatá mnduha ma inda vli. Ka ksafťá həŋ ta Pwal ma həga Lazglafta, ka ksiginťa dzibil, ka gi hahunťá tghaha. ³¹ Ta naghay naghay həŋ ta tva dzatá Pwal ta lagha lu da mnay ŋa mghama sludzi kazlay: ya nda badza vli ma luwa Ursalima kə'a. ³² Ka gi hlaftá tsi ta sludziha nda maliha ta ghəŋa la sludziha, ka sli'afťa həŋ ka ndadaghata slanaghata həŋ. Nghay taŋ ta mghama la sludzi nda la sludzi tani, ka gi zlanťa həŋ ta dza Pwal. ³³ Ka gavadaghata mghama la sludzi ka ŋanatá Pwal, ka tsatsanaftá zidaha his. «Wa va kagha, nahgani maga ka?» ka'a nda tsi. ³⁴ Ka nu ŋa ya ta gwaday, ka nu ŋa ya ta gwaday, ka tsa tskata ghəŋa mnduha ya. Trid, trap ta mghama sludzi ta ksafťá ghəŋa gwada, ka'a mantsa: «Klawakla ta na Pwal na da vla nzakwa la sludzi,» ka'a. ³⁵ Ndusadaghata Pwal tavata dzatá tva ŋlu da həga, ka gi tsukwaghata la sludzi, kabga nda ga sida mnduha. ³⁶ «Dzata! Dzata, dzata!» ka tsa ŋəďdəma ta mnduha ta mbada mistani ya, ka dza'a nda hla wi.

Waday Pwal ta ghəŋani

³⁷ Ta ghwan a lu ka kladamta Pwal da vla nzakwa la sludzi tama wu, «dza'a tsu'ay ka, ka mnaghanťa yu ta gwada da ra?» Ka Pwal nda tsa mghama sludzi ya. «Nda sna ka ta gwada la Grek ra? ³⁸ Ka gha a na mnda la Masar ta sli'anaftá zlerdawí ka ma taŋ, ka hlaghatá gəndaha dəmbu' fwaď da mtak ya wu ra?» ka'a nda Pwal. ³⁹ Ka Pwal mantsa: «Mnda la Yahuda i'i, ya lu ma luwa Tarsus ta hadika Silisi, zwanja sana luwa ta klu lu ya yu. Kdəkkdək, vlihavla ta tvi ka gwadganata yu ta mnduha,» ka'a. ⁴⁰ Ka vlanťá tsa mghama la sludzi ya ta tvi. Ka sladatá Pwal ta tsa dzatá tva dza'a da həga ya. Ma hlə kuni ta wi, ka'a nda dzvu nda mnduha. Sriw, nzanza mnduha. Ka zraftá Pwal ta gwada nda həŋ nda gwada Hebru.

22

¹ «Zwanama nda dadaha, snawasna ka mnaghunata yu ndanana ta skwi ta magaku, ŋa wadapťá ghəŋa da,» ka'a. ² Na tsa snay taŋ ta zraftani ta gwada nda gwada Hebru ya, ka sganaghata həŋ ta nzata sriw. Ka Pwal mantsa: ³ «I'i ná, la Yahuda yu,

ya ma luwa Tarsus ta hadika Silisi lu ta i'i, ama ma na luwa na glafta yu. Gamaliyel ta dzaŋadifťá ta dzaŋa, ka taghadifťa snanťá zlahá dzidziha mu nda tvani manda ya ta raku. Nawanja i'i guli ka sna ŋa Lazglafta manda va na ta magə kaghuni demdem gita na. ⁴ Ganap ga yu ta iri ta gwal ta ksa na tvi na ha ka pslatá həŋ. Hahabaf hahaba yu ta zgwana nda mi'aha tani ka pghamtá həŋ da gamak. ⁵ Masləmtsəka da na la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu na guli. Da hahəŋ zlgħafta yu ta delewer ŋa klanťá zwanama mu la Yahuda ma luwa Damas, ŋa dza'a da kasa gwal zlgħay nda ŋuduf ma tsa luwa ya, ŋa hlaktá həŋ da luwa Ursalima, ŋa tsanaghata guma ta həŋ.»

Mnay Pwal ta tva zlgħaftani ta Yesu Slg 9:1-19, 26:12-18

⁶ «Tata mbada yu ta tvi, wur ma ghəŋ fitik, ndusa yu nda luwa Damas tama, ka saha tsuwadək katakata daga ta luwa ka tsuwadəkanaftá vli ta widifťa. ⁷ Ka zləmbadata yu ta hadik. «Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ŋa da na?» ka sana lwi nda i'i ta snə yu. ⁸ «Wa kagha ní Mghama da!» ka yu nda tsi. «I'i Yesu mnda la Nazaret, ta gə ka ta iri ŋani ya yu,» ka'a nda i'i. ⁹ Nda nğha gwal kawadaga nda i'i ta tsa tsuwadək ya, ama sna a hahəŋ ta lwa tsa mndu ta gwada nda i'i ya wa. ¹⁰ «Nu skwi ŋa magay da ní Mghama da?» ka yu nda tsi. «Sli'afslí'a, la da tsa luwa Damas ya, dza'a mnagha mna lu ta inda skwi ŋa magay gha hada,» ka Mgham Yesu nda i'i. ¹¹ Ghulpidghulpa wudəkwa tsa tsuwadək ya kay, nğhəgla a yu ta vli wa. Ka ksə tsa gwal kawadaga nda i'i ya ta i'i ta dzvu, ka bhididighata da luwa Damas.

¹² «Hada, mamu sana mndu ta hgə lu ka Hananiya. Ta zləŋay ta Lazglafta, ta snay guli ta zlahá Musa. Ta ghubay inda mnduha la Yahuda ma tsa luwa Damas ya. ¹³ Ka sagha tsi slidighata, ka'a nda i'i mantsa: «Zwanama da Sawulu, nğhəglaŋgha ta vli,» ka'a. Gi hadahada, gi ka gwanatá iriha da, ka nghanťá yu ta vli. ¹⁴ Ka Hananiya nda i'i guli mantsa: «Zbuzba Lazglafta dzidziha mu ta kagha daga ghalya ŋa snanťá skwi ta kumə tsi,

ña nghan̄ta gha ta tsa tdukwa mndu ya, ña sñan̄ta gha ta gwada vərda tsatsi nda wani. ¹⁵ Kagma dza'a nzakway ka masl̄mtsəkani da inda mnduha ta gh̄ña skwiha ya sñan̄ ka da tsi. ¹⁶ Ndanana, had̄ sana skwi ña kzl̄gəłta gha wa. Sli'afsl̄i'a, sawi ka mag-aghaf̄ta lu ta batem, ka ghūbata dmakwa gha nda ma hgan̄ta gha ta Mgham Yesu,"» ka'a.

Ya ka lu ghunaftá Pwal da sana mnduha

¹⁷ «Tahula tsa, ka vraghutá yu da Ursalima. Ma sana fitik ta maga du'a yu ma h̄ga Lazglafta, ka marid̄n̄tá Mgham Yesu ta gh̄ñani. ¹⁸ Na tsa nghan̄ta da ya, ka'a nda i'i mantsa: "Sli'apsli'a misimmisim ma luwa Ursalima, kabga tsu'afta a h̄ñ ta skwi dza'a ka mnay ta i'i wu," ka'a. ¹⁹ "Mghama da, nda sna vərda hah̄ñ kazlay: Si ta ray yu ta h̄ga tagha skwa la Yahuda ka hla gwal ta zlḡhaftá kagma, ka hla h̄ñ da gamak, ka sl̄va h̄ñ nda krupi k̄'a. ²⁰ Ta dzatá lu ta Atiyen ta nzakway ka masl̄mtsəka gha ya ná, hada vərda i'i. Zđigihazda tsa dzata dza h̄ñ ya. I'i ta ñanata lguta tsa gwal ta dzata ya," ka yu nda tsi. ²¹ "Sli'afsl̄i'a, la! Ta ghunə da vli di'ñ yu ta kagma da gwal kul nzakway ka la Yahuda,"» ka'a.

Pwal nda mali ta gh̄ña sludza la Ruma

²² Ka fata h̄ñ ta sl̄m̄ñ ka sna gwada ta gwadagapta Pwal ha ka mnagaptani ta tsa gwadaha ya. Na gi sñan̄ta tan̄ ta tsa gwadaha ya, «zad̄n̄tá mnd̄rga nana ma mndu ta gh̄ña had̄ik, dzawa dza! Ra a ka zlan̄ta nda hafu wu!» ka h̄ñ hlaftá wi. ²³ Ka kwahu h̄ñ ta wi ka vaza lguta tan̄ nda ta luwa, ka tsada had̄ik nda ta luwa. ²⁴ Tsaya k̄l mghama sludzi ka mnay kazlay: Klaghawakla ta Pwal da h̄ga, ka dawanafta kuni ta vli nda sl̄vu, kada sñan̄ta lu ta skwi ta k̄l na mnduha na ka hla wi mandana na ta gh̄ñani na, ka'a. ²⁵ Manda habaf̄ta lu ña sl̄vay tama, ka Pwal nda mali ta gh̄ña la sludzi ta sladu hada mantsa: «Vlaghunavla lu ta tvi ña sl̄va mnda la Ruma nda krupi ta kul tsanaghata lu ta guma katək ra?» ka'a nda tsi. ²⁶ Sñan̄ta tsa la mali ta gh̄ña la sludzi ya ta tsa gwada ya, ka sli'afta tsi ka laghwi da mnanata

mghama tan̄. «Waka ka dza'a magay? Nana mndu na ná, mnda la Ruma ya,» ka'a nda tsi. ²⁷ Ka gi sli'aftá tsa mghama la sludzi ya ka lami slanaghata Pwal. «Mnihamna, mnda la Ruma ka kahwathwata ra?» ka'a nda tsi. «An̄i!» ka Pwal nda tsi. ²⁸ «I'i ná, nda tsemi dagala skwata yu ta nzakwa da, kada nzata yu ka mnda la Ruma,» ka tsa mghama la sludzi ya nda tsi. «I'i na, ka mnda la Ruma yata lu ta i'i b̄uzul,» ka Pwal nda tsi.

²⁹ Damkwat vraghuvra tsa gwal si dza'a sl̄va Pwal ya nda hul, ña sagha nda sa dawanaftá vli. Na tsa sñan̄ta tsa mghama la sludzi ya kazlay: Mnda la Ruma Pwal k̄'a ya, ka ksuta tsa habaf̄ta habaf̄ tsi ya ka zlan̄.

Pwal ta k̄ma gwal guma

³⁰ Gamahtsimani, ka zb̄ tsa mghama la sludzi ya ta vərda skwi k̄l la Yahuda ka ksaf̄tá Pwal. Ka palin̄tá tsi ta tsa habaf̄ta habaf̄ tsi ta Pwal ya. Ka hagaktá tsi ta la mali ta gh̄ña gwal dra skwi ña Lazglafta, nda gwal ta tsa guma, ña tsavata. Ka kladaghata tsi ta Pwal ka sladanata ta k̄ma tan̄.

23

Pwal ta k̄ma ñumna Festus

¹ Ka vazlanamtá Pwal ta iri ta gwal tsa guma. Ka'a mantsa: «Zwanama da, had̄ sana skwi d̄manaf yu ta Lazglafta ha gita wa. Had̄ sana skwi guli ña tsad̄ivata wu,» ka'a. ² «Dzun̄wadza ta wubisim,» ka mali ta gh̄ña gwal dra skwi ña Lazglafta ta nzakway ka Hananiya ya, nda gwal ndusa nda Pwal. ³ «Dza'a dzay Lazglafta ta kagma ghwadaka vata h̄ga 6ap lu nda 6a* na. Nza ña tsa guma ta gh̄ña i'i manda ya ta mn̄ zlahu kagma, ama ka zlan̄tá ka ta zlahu, ka laghwi da mnay kazlay: Dzun̄wa dza k̄'a,» ka Pwal nda tsi. ⁴ «Waka ka ta raza mali ta gh̄ña gwal dra skwi ta nzakway ka mnda Lazglafta na?» ka tsa gwal ndusa nda tsi ya. ⁵ «Sna a yu kazlay: Mali ta gh̄ña gwal dra skwi ña Lazglafta ya k̄'a zwanama wu, kabga nda vinda guli kazlay: Had̄u ka dza'a raza mgham ta gh̄ña mnduha gha wu† k̄'a,» ka Pwal.

* 23:3 Ngha ta Mata 23:27. † 23:5 Ngha ta Sabi 22:27.

⁶ Tsaw nda sna kazlay: Nana gwal tsa guma na ná, labatani nda la Sadukiya, nda la Farisa ya kə'a, kəl tsi ka gwadata nda lwi dagala dagala. Ka'a mantša: «Zwanama dá, i'i ná, mnda la Farisa i'i, zwanja mnda la Farisa yu guli. Ta ghəja fafta dá ta ghəja dá, nda ya ta ghəja sli'agapta dza'a sli'agapta gwal nda rwa ma mtaku, ta kəl lu ka tsa guma ta ghəj i'i,» ka Pwal. ⁷ Na tsa mnatani ta tsaya, ka zlraftá zlərdutawi mataba la Farisa nda la Sadukiya. Ka dgavaptá tsa tskata vgha ya his. ⁸ Had gwal nda rwa dza'a walanja sli'agapta wu, had duhwalha Lazglafta wu, had Sulkum guli wu, ka la Sadukiya nda ɲa taɲ. Mamu tsahaya demdem, ka la Farisa nda ɲa taɲ. ⁹ Ka sli'aftá inda mnduha nda gugudaku. Ka sli'avata sanlaha mataba gwal ta tagha zlahu ɲa mnduha ta nzakway mataba la Farisa gwadata nda lwi dagala dagala: «Mutsaf a aɲni ta sana ghwadaka skwi maga na mndu na wa. Ka sana Sulkum tsi, ka sana duhwala Lazglafta tsi, ka kitsi ta gwadganata,» ka həj. ¹⁰ Ka sgavaghata zlərduta wi katakata. Duɲwa həj da datsanaptá Pwal na! ka mghama sludzi zləjftá zləj kəl tsi ka ghunaftá la sludzi ɲa klaptá Pwal mataba taɲ, ka klaghata da həga la sludzi. ¹¹ Girvidikani, ka Mgham Yesu maravata da Pwal mantša: «Tatá us ta iri! Manda va tsa ga masləmtsək gə ka ta ghəja i'i ma luwa Ursalima ya ná, manda va tsaya guli dza'a ga ka ta tsa masləmtsək ya ma luwa Ruma,» ka'a nda tsi.

Dzrawi ta ghəja Pwal

¹² Gamahtsimani, ka dzraftá sanlaha ma la Yahuda ta wi ɲa dza'a dzatá Pwal. Ka wadatá həj ka mnay kazlay: Had mu dza'a zantá skwi nda za, nda santá skwi nda sa, ka ta dza a mu ta Pwal wu, ka həj. ¹³ Ta malay gwal ta dzraftá tsa wi ya ta fwad mbsak. ¹⁴ Ka sli'aftá həj ka laghwi da slanaghatá la mali ta ghəja gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu. Ka həj mantša: «Wadawada ɲni kahwathwata ta kəma Lazglafta kazlay: Had ɲni dza'a walanja zantá skwi nda za, ka ta dza a ɲni ta Pwal wu. ¹⁵ Ndanana tama, gwafwagwa kaghuni ta wi nda gwal ta tsa guma. Ta kumay ɲni ta dagapta hya ma

na gwada na kahwathwata, ka kuni dazlay nda mghama sludzi ya ná, ɲa klaghunakta lu ta Pwal ta kəma ghuni. Ta sagha tsi ya, nda paya vgha aɲni ɲa gi dzata,» ka həj.

¹⁶ Snaɲta zwanja mukumani ma Pwal ta tsa pghanatá budukwa dza'a pghanata lu ta Pwal ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi mnanatá Pwal ma həga la sludzi. ¹⁷ Ka hgaftá Pwal ta sana mali ma la sludzi. «Kla ta na duhwal na da mghama la sludzi, ya mamu gwada dza'a mnanata tsi,» ka'a nda tsi.

¹⁸ Ka klaftá tsa mali ta ghəja la sludzi ya ta tsa duhwal ya, ka klaghata da tsa mghama la sludzi ya. Ka'a mantša: «Tsa Pwal tsam lu ma gamak ya ta hgaftá i'i. Kdəkkdək, kla ta na duhwal na da tsi, mamu gwada dza'a tsi mnanata, ka'a nda i'i, kəl yu ka klakta,» ka'a nda tsi. ¹⁹ Ka ksafatá tsa mghama sludzi ya ta tsa duhwal ya ta dzvu, ka laghwi ta slərpa vli. «Nu ta kumə ka ta mnihata na?» ka'a nda tsi.

²⁰ Ka'a nda tsi mantša: «Dzraftzra sanlaha ma la Yahuda ta sagha da ndəbaghatá dzvu, ɲa kladaghatá Pwal ta kəma gwal ta tsa guma mahtsim. Ta kumay ɲni ta dagapta hya ma tsa gwada ya kahwathwata ka həj dza'azlay nda kagha. Tsaw mantša ya nzakwani wa. ²¹ Yaha ka da snana ta həj. Ya mamu gwal ta malay ta fwad mbsak dza'a pghatá budukwa. Wada nda wada həj kazlay: Had ɲni dza'a walanja zantá skwi nda za, had ɲni dza'a santá skwi nda sa, ka ta dza a ɲni ta Pwal wu kə'a. Ndanana, nda paya vgha taɲ, ya gwada da kagha kwenkwen ta kzlə həj,» ka'a nda tsi.

²² Ka tsa mghama sludzi ya mantša: «Nana gwada mnidɲ ka na ná, yaha ka walanja mnananja sana mndu,» ka'a, ka ghuniɲtá tsa duhwal ya.

Ghunaftá Pwal da ɲumna Feliks

²³ Tahula tsa, ka hgaftá mghama la sludzi ta maliha his ta ghəja sludziha. Ka'a nda həj mantša: «Hbawa vgha, dza'a nda sli'a kuni da luwa Sezare ta nzemndi təmbay girvidik, kawadaga nda sludziha his dərək, nda sludziha ndəfəj mbsak ta ɲla plis, nda sludziha his dərək nda huzla vulu da həj. ²⁴ Mutsaf kuni guli ta plis ɲa kla Pwal, ɲa ɬhadanaghata dughwana da ɲumna ta nzakway ka Feliks,»

ka'a. ²⁵ Wya ka tsa mghama sludzi ya vindanaftá delewer guli:

²⁶ «I'i Klawdi Lisiyas, ta ga zgu ña mghamani ñumna ta nzakway ka Feliks. ²⁷ Ya mndu ta ghunədaghapta yu ya ná, la Yahuda ta ksaftha ka dza'a dzata. Ka lagha yu nda la sludza da ka zlu'agapta ma dzva tan snanər yu kazlay: Mnda la Ruma ya kə'a. ²⁸ Ña zba snantá ghəña skwi ya kəl hən ka razay ná, ka kladaghatá yu ta kəma gwal ta tsanatá guma ta hən. ²⁹ Ka slanaghatá yu ná, ta razu ta ghən skwi ta ksantá zlahá tan hən. Ama had skwi ga tsi prək ka dzata, dər prək ka hbamta ma gamak wa. ³⁰ Ka sagha lu snadimta kazlay: Ta pgha budukwa hən ñani kə'a, kəl yu ka ghunədaghapta tsa mndu ya ña lagha hahən ka ghəña tan da mna dmakuha ya maga tsa mndu ya ta kəma gha. Ləñləñ ká ka nzata mghama da,» ka'a.

³¹ Ka klaftá tsa la sludzi ya ta Pwal girvidik manda va ya mnanaf lu ta hən, ka klaghata da luwa Antipatris. ³² Gamahtsimani, ka vragaghutá hamata la sludzi da vla nzakwa tan, ka kdə gwal nda plis nda plis ta kla Pwal da luwa Kaysariya. ³³ Bhadaghata tsa la sludziha ta plis ya da luwa Sezare, ka klaftá hən ta tsa delewer ya ka vlantá ñumna, zlanəñha hən guli ta Pwal ma dzvani. ³⁴ Tahula dzanəftá ñumna ta tsa delewer ya, ka'a mantsa: «Ta wati hadik kagha na?» ka'a dawənta da Pwal. Snantani kazlay: Mnda hadika Silisi ya kə'a, ³⁵ «ña sna yu ta gwada gha saghər tsa mnduha ta raza kagha ya,» ka'a nda tsi. Klaghawakla, ka dza'a kuni da nghay ma tsa həga baf Hiridus ya, ka tsa ñumna ya nda mnduha.

24

Tsanavatá gwada ta Pwal

¹ Tahula luta fitik hutaf, ka bhadaghatá i mali ta ghəña gwal dra skwi ña Lazglafta ta nzakway ka Hananiya, nda la galata mndu, nda sana mndu ta hgə lu ka Tertulus ya, nda vida ma gwada. Ka lagha hən da wlatá Pwal da ñumna. ² Ka hgadaghata lu ta Pwal. Ka zraftá Tertulus ta rusa skwi ya maga Pwal, kəl hən ka wlata. Ka'a mantsa:

* **24:5** Ngha ta Mata 2:23.

«Mghama da, əñka'a ka kagha kəl ñni ka nzata nda zdaku. Snanəta gha ta dzra nzaku kəl mnduha ñni ka nzakway dughwana. ³ Ta rfay mnduha ñni dər ndigandiga ta kagha katakata Feliks. ⁴ Mghama da! Yaha ñni da gərdaghata. Kdəkkdək, kabga zdakwa gha, fañna fa ta zləməñ ka sna ka ta zwanə gwada ñni dza'a mnaghata ñni. ⁵ Nana mndu na ná, ghwadaka mndu ya slanagha ñni ta hwada ghəña la Yahuda dər ndigandiga ta ghəña hadik. Tsatsi mghama dina la Nazaret* ta nzakway ka gwal ta dza'a mista Yesu ya. ⁶ Ka kumə tsi ta maga sana skwiha dza'a kwal kul vlantá sgit ta həga Lazglafta ñni, kəl ñni ka ksaftha. [Ka kumə ñni ta tsanaghatá guma manda ya ta mnə zlahá ñni. ⁷ Ama ka lagha mghama la sludzi ta nzakway ka Lisiyas da zlu'aghuta ma dzva ñni nda mbraku, ⁸ ña sagha ñni da kuma gha da wlata, ka Lisiyas nda anni.] Ka dawəndəwa vərda kagha da tsi, dza'a nda sna ka kazlay: Tsakalawi a na skwi ta mnə ñni tida na wu kə'a,» ka'a. ⁹ «Manda va tsaya nzakwani,» ka la Yahuda ta ghəñani.

Waday Pwal ta ghəñani ta kəma Feliks

¹⁰ Manda mnanata ñumna nda dzvu ta Pwal kazlay: Gwada ta gwada kə'a. Ka Pwal mantsa: «Nda sna yu kazlay: Gitagita a vakwa kagha ta tsa guma ta ghəña mnduha ñni wu kə'a. Nda rfu dza'a wada yu ta ghəña da ta kəma gha. ¹¹ Ka psanəpsa ka katsi ná, malapə a fitik ghwanəpdə his manda lafa da da luwa Ursalima da tsəlbu ta kəma Lazglafta wa. ¹² Had mndu ta slidighata ta zlərdəwə nda mndu, ta hwazlaəba ghəña mnduha, dər ma həga Lazglafta, dər ma həga tagha skwa la Yahuda, dər ma luwa wa. ¹³ Nana skwi mnə hahən ta i'i ndanana ná, graghaftha a vərda hahən wa. ¹⁴ Skwi ya graf i'i ná, ta maganata slna yu ta Lazglafta dzidziha ñni nda ta tsa tvi mnə hahən kazlay: Dina ghwadaka tvi ya kə'a ya. Zlghafzlgħa yu ta inda skwi ya nda vinda ma zlahá Musa, nda ya ma deftera la anabi. ¹⁵ Faffa i'i guli ta ghən ta Lazglafta manda va ña hahən ta mnay kazlay: Dza'a sli'aganapsli'a Lazglafta ta tdukwa mnduha nda ghwadaka mnduha tani kə'a ya. ¹⁶ Tsaya ta kəl yu ka ñavata ka nzaku manda

ya ta raku ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma mnduha.

¹⁷ «Nda kɔ́a fitika ɔ́a manda dgata ɔ́a ta vgha nda Ursalima, kəl yu ka vradaghata, ka kladanaghata nda tsemi ŋa katanɔ́a mnduha ɔ́a, nda ya ŋa planatá ghəŋ ta Lazglafta. ¹⁸ Tsaya skwi ta magə yu ta sladiǵhatá sanlaha ma la Yahuda si ta hadika Asiya. Kɔ́akwa ɔ́a ta tsala ghəŋa ɔ́a tsa, ta had tskata mnduha hada wu, hwazlabanaf a yu ta ghəŋa mnduha guli wa. ¹⁹ Ka má mamu sana skwi gana yu ta həŋ katsi ná, má vərɔ́a la Yahuda ta hadika Asiya ta sagha wlatá i'i da kagha tama. ²⁰ Ka mantsa a tsi wu, ma mnanmna nana mnduha na ta dmaku ya ksaf həŋ ta i'i nda tsi ma fitika lagha ɔ́a ta kəma gwal ta tsa guma. ²¹ Ta kəma gwal ta tsa guma, gwadagwada yu nda mbraku kazlay: Grafgra yu, “dza'a sli'aganapsli'a Lazglafta ta gwal nda rwa kə'a. Ta ghəŋa tsaya ta tsa lu ta guma ta ghəŋa ɔ́a gita,”» ka'a.

²² Feliks ná, nda sna tsatsi ta skwiha katakata ta ghəŋa tva Kristi kəl tsi ka dzanamtá wi ta həŋ. Ka'a mantsa: «Sagha mghama la sludzi ta nzakway ka Lisiyas ya ná, nghay ɔ́a ta na gwada ghuni na tsa,» ka'a nda həŋ. ²³ Ka mnanata tsi guli ta mali ta ghəŋa la sludzi kazlay: Hamha ta Pwal ma gamak, yaha ka da hbanata nda hba. Ka ta saghasa grahani da katanɔ́a katsi, yaha da pya həŋ, ka'a.

Pwal ta kəma i Feliks nda Drusil

²⁴ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka sagha Feliks kawadaga nda markwa tan Drusil, ta nzakway ka makwa la Yahuda. Ka hgagaptá tsi ta Pwal, ka snə tsi ta gwada ta ghəŋa zlghaftá Yesu Kristi da tsi. ²⁵ Ka zraftá Pwal ta zwa gwada ta ghəŋa nzaku ya ta zdəganatá Lazglafta, nda gwada ta nghuta mndu ta ghəŋani, nda gwada ta ghəŋa ya ka Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha. Ka Feliks ksur tsi ka zləŋ mantsa: «La tama, badu mutsafər yu ta fitik ya guli ná, hgəgəлта ɔ́a ta kagha tsa,» ka'a. ²⁶ Dza'a mutsay yu kasi'i ta tsemi da Pwal ka ŋumna Filiks sizlay, ta kəl tsi gɔ́ata ta hgagaptá Pwal tazlay ka ghwa yiva nda tsi.

²⁷ Səf səf his ka vaku luta ta magay mantsa. Tahula tsa vaku his ya,

ka mbəɔ́apta Purkiyus Festus ta Filiks. Kambəl zdəganata tsi ta la Yahuda ka Feliks ná, ka zlanɔ́a tsi ta Pwal ma gamak.

25

Lagha Pwal ta kəma Festus

¹ Tahula fitik hkən manda klafta Festus ta slna nzanaghatá hadikani, ka sli'afta tsi ma luwa Sezare ka lafi da luwa Ursalima. ² Ka sli'adaghata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa la Yahuda slanaghata hada. Ka wlatá həŋ ta Pwal da tsi. ³ «Kɔ́akkdək, kləgəŋnagha kla ta Pwal da na luwa Ursalima na,» ka həŋ ndi'ata ka ŋɔ́anɔ́a nda tsi. Mataba tsaya ná, nda dzra wa tan ŋa pghata buɔ́ukwa ŋa dzata ma tvi ta laf tsi. ⁴ Ama ka Festus nda həŋ mantsa: «Wa a Pwal ma gamak ma luwa Sezare. Vərɔ́a i'i guli ná, nzɔ́avata a yu wa, dza'a gi vru yu. ⁵ Ka sli'afslia sanlaha mataba la maliha ghuni mista ɔ́a ka dza'a ŋni da slanaghata hada ma luwa Kaysariya. Ka mamu skwi maga tsi kul ɔ́inaku katsi, ŋa wlata tan,» ka Festus nda həŋ.

⁶ Ka tghas tsi, ka ghwan a fitik za Festus ma luwa Ursalima, ka laha tsi da luwa Sezare. Gamahtsimani, ka sli'aftá tsi, ka lagha da vla tsa guma. «Klagapwakla ta Pwal ya,» ka'a. ⁷ Ka lagha Pwal. Ka sli'adaghatá tsa la maliha la Yahuda ta sli'adata ma Ursalima ya dlvivis da wamtá Pwal. Ka mnə həŋ ta gwadaha ta kuzlaku ta kuzlaku, ka tsatsanavatá Pwal, ama had hya gwada kligin həŋ wa. ⁸ Ka Pwal mantsa: «Had sana dmaku maga yu wu, ɔ́ər tvə zlahala Yahuda, ɔ́ər tvə həga Lazglafta, ɔ́ər tvə mgham Sezar wu,» ka'a wadaptá ghəŋani.

⁹ «Ta ɔ́vay ka ta dza'a da Ursalima ka dza'a lu tsatá na guma na ta kəma tan ra?» Ka Festus nda Pwal ŋa zɔ́anafta ŋuduf ta la maliha ta ghəŋa la Yahuda. ¹⁰ Ka Pwal mantsa: «Wana yu ma vla tsa guma mgham Sezar. Hadna guli rakwa tsadiǵhatá guma. Had dmaku gana yu ta la Yahuda wu, nda sna vərɔ́a kagha ka ghəŋa gha. ¹¹ Ka mamu dmaku gə yu, magamaga yu ta skwi prək ka dzata i'i katsi, ma dza lu ta i'i a ka yu wa. Ama ka had hyahya skwi ma na gwadaha ta mnə həŋ ta i'i na wu katsi, lavin a mndu ta vlanɔ́a i'i ta həŋ wa. Ta ndəba dzvu yu da

kagha, ka la na guma na ta kəma mghama Ruma,» ka'a. ¹² «Manda tsa zban̄ta gha ta dza'a na guma na ta kəma mgham ya, dza'a dza'a ka ta kəma mgham Sezar,» ka Festus nda Pwal tahula gwaduvustani nda gwal ta vlan̄tá hidaku.

Lagha Pwal ta kəma i Agripa nda Beranis

¹³ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka lagha mgham Agripa nda Beranis da luwa Sezare da nghanaghata n̄umna Festus. ¹⁴ Ka zata hən̄ ta fitik tsəbakw hada. Ka rusanaf̄tá n̄umna Festus ta gwada ta ghə̄ja Pwal ta tsa mgham ya. Ka'a mant̄sa: «Mamu sana mndu zlid̄in̄ Feliks hadna ma gamak. ¹⁵ Ma fitika laha da da luwa Ursalima, ka sli'adaghatá maliha ta ghə̄ja gwal ta dra skwi n̄a Lazglafta, nda la galata mndu mataba la Yahuda slid̄ighata. Ka wlata hən̄. Kdəkkdək, tsan̄na tsa ta guma ta na mndu na, ka hən̄ nda i'i. ¹⁶ Ta snu a an̄ni la Ruma ta gi tsanaghata guma ta mndu mant̄sa ya wa. Tin̄əl ta guyanata nda guya lu ta tsa mndu ya nda tsa gwal ta wlata ya, n̄a zlan̄an̄ta tvi n̄a wadayni ta ghə̄jani ta kəma tsa gwal ta wlata ya karaku, ka yu nda hən̄. ¹⁷ Ka saha hən̄ da hadna mista da. Gərdava a yu guli wu, ka gi nzata n̄ni ma vla tsa guma gamahtsimani. Hgagaghawa hga ta tsa mndu ya ka yu, ka hgaktá lu. ¹⁸ Ba va wana na mnduha ta wlata na dza'a mna ghwadaka skwi maga tsi, ka yu ná, sew haf̄ tdukwa skwi mna hən̄ wa. ¹⁹ Ta ghə̄ja zlərdá gwada ta dina tan̄ nda gwada ta sana mndu ta hgə lu ka Yesu ta mtuta, ama ta nda hafu ka Pwal nda n̄ani ta mnay yeya. ²⁰ Trapta da ta tsa ghə̄ja mndərga skwi mant̄sa ya, ka yu nda Pwal mant̄sa: Ta kumay ka ta dza'a da Ursalima ka dza'a lu tsa na guma gha na hada ra? ka yu nda tsi. ²¹ Ama ka dawən̄ta Pwal ta tsanata mgham Sezar ta gumani, kəl yu ka n̄anata ma gamak dasudasu ma kdə yu ka ghunay da mgham Sezar,» ka'a. ²² Ka mgham Agripa nda n̄umna Festus mant̄sa: «Ta kumay i'i ka ghə̄ja da ta snanata gwada ma wa tsa mndu ya guli,» ka'a. Ka n̄umna Festus mant̄sa: «Dza'a nda sna ka mahtsim,» ka'a nda tsi.

²³ Gamahtsimani tama, ka lagha i mgham Agripa nda Beranis nda hbatá

vgha má mgham mgham ka lamə hən̄ da həga tsa guma kawadaga nda mghamha la sludzi, nda gwal dagaladagala ma tsa luwa ya. «Klagaghawakla ta Pwal,» ka n̄umna Festus. Ka kladaghatá lu. ²⁴ Ka n̄umna Festus mant̄sa: «Mgham Agripa, nda inda gwal ta tskavata hadna ma na vlə na kawadaga nda an̄ni. Wana na mndu sli'adagha inda la Yahuda da wlata da i'i ma luwa Ursalima, nduk hadna tani ya kay: «Ra a ka zlan̄tá na mndu na nda hafu wu,» ka hən̄ hlaftá wi. ²⁵ Ama i'i, n̄gha a yu ta skwi prək ka dzata wa. Ka si klawakla ta guma da ta kəma Sezar ka'a ya, tsaya dza'a kəl yu ka ghunay. ²⁶ Nziya nza tsi ná, mutsaf a yu ta vərda gwada ya n̄a vindanaftá mghama Ruma ta ghə̄jani wa. Tsaya kəl yu ka klagaghata na mndu na ta kəma ghuni, katkatatani ta kəma gha mgham Agripa, n̄a dawənaptá vli, kada snan̄ta yu ta skwi n̄a vinday. ²⁷ Mndu ya tsam lu ma gamak, ka klafta lu ka ghunay kul snan̄tá lu ta vərda skwi kəl lu ka ksaf̄ta ná, tsabaku tsaya ta n̄ghadaptá yu,» ka'a.

26

Waday Pwal ta ghə̄jani ta kəma Agripa

¹ «N̄agha gwada tama Pwal, gwada ta gwada n̄a wadap̄tá gha ta ghə̄ja gha,» ka mgham Agripa nda tsi. Ka kapaftá Pwal ta dzvu, ka zlaftá tsi ta gwada. Ka'a mant̄sa: ² «Ta rfu yu katakata gita, a mgham Agripa, nda mutsafa da ta tvi n̄a mnan̄ta gwada ta kəma gha n̄a wadap̄tá ghə̄ja da ma inda skwiha ya tsatsadiva la Yahuda. ³ Kəl tsi ka vlihata rfu katakata ná, nda sna kagha tsidid̄ ta nzakwa la Yahuda nda ghə̄ja skwi ya ta zlərdə hən̄ tani. Kdəkkdək, ka ksa ka ta n̄uduf, n̄a fihata gha ta sləmən̄ ka sna na gwada da na.

⁴ «Daga ma ga zwan̄a da, nda sna la Yahuda ta nzakwa da. Nda sna hən̄ ka yu nzakwagapta daga tan̄tan̄ mataba la ini nda ya ma Ursalima. ⁵ Nda sna hahən̄ ta i'i daga manda ghalya. Ka ta kumay hən̄ katsi, lavin̄lava hahən̄ ta mnay kazlay: Tekw i'i mataba gwal ta fikaghuta si ta ghə̄ja dina n̄ni ta nzakway ka n̄a la Farisa kə'a. ⁶ Ndanana, wana yu ma guma ta ghə̄ja fafta da ta ghə̄ja da ta tatá imi ta

sləmən ya tanaf Lazglafta ta dzidziha mu. ⁷ Tsa mndəra amu ghwanpɔdə his ya guli ná, nda fa ghəŋa taŋ ŋa nghan̄ta magatá tsa tatá imi ta sləmən ya. Tsaya ta kəl hən̄ ka ŋavata nda fitik tani, nda rvidik tani, ka tsəlbu ta kəma Lazglafta ya. Ta ghəŋa tsa fafta dá ta ghəŋa ya tama, ta kəl la Yahuda ka tsatsafta gwada ta i'i, a mgham Agripa. ⁸ Ari la Yahuda, kabgawu ta kəl kaghuni ka nghan̄y manda skwi laviŋ a Lazglafta ta sli'aganaptá gwal nda rwa wu kə'a na? ⁹ Vərdá i'i guli ná, si magan̄maga yu kahwathwata ta kdavakta inda skwi ŋa zadánatá na hga Yesu mnda la Nazaret na. ¹⁰ Tsaya skwi magə yu ma Ursalima guli. Da la mali ta ghəŋa gwal ta gra skwi ŋa Lazglafta mutsafta yu ta mbraku, kəl yu ka hla ndəghata gwal zlghay nda ŋuduf ka pghay da gamak. Tsaya dina, ka i'i guli ta psu lu ta hən̄. ¹¹ Ma fitika ray dá ta həga tagha skwa la Yahuda tazlay, si ta gay yu tiri ŋa gwal zlghay nda ŋuduf katakata ka mbəl raza hən̄ ta hga Yesu. Tsa gatá sida dá ya ná, nda nza ŋa zbin̄ta hən̄ nduk ma sana luwaha ta sana hadik sizlay.»

Gwadata zlghafta Pwal ta Yesu
Slg 9:1-19, 22:6-16

¹² «Tsaya tama, kəl yu ka sli'aftha ma sana fitik ka dza'a da luwa Damas nda tsa mbraku vliha gwal dra skwi ŋa Lazglafta ŋa dza'a kasa gwal zlghay nda ŋuduf ya. ¹³ Ta labla yu ta tvi, wər dək fitik ma ghən̄ tama a mgham Agripa, ka nghan̄ta yu ta saha tsuwadək daga ta luwa wantá i'i, nda gwal ta dza'a mista dá tani. Malaghumala wudakwa tsa tsuwadək ya katakata ka ŋa fitik. ¹⁴ Ka zləmbutá ŋni demdem ta hadik. Ka snan̄tá yu ta sana lwi ta gwad̄gihata nda gwada Hebru: "Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ŋa dá na? Ghuya dan̄wa ŋa ghəŋa gha na pgha ghən̄ ta pghə ka nda i'i na," ka'a. ¹⁵ "Wa kagha ní mghama dá," ka yu nda tsi. Ka Mgham Yesu nda i'i mantisa: "I'i tsa Yesu ta gə ka ta iri ŋani ya. ¹⁶ Sli'afslia ka sladata ka. Kəl yu ka maraghan̄ta ghəŋa dá ná, zbapzba yu ta kagha ŋa magihata slna dá, ŋa nzakwa gha ka masləm̄tsəka dá, ŋa mnay gha kinawu ká ka nghan̄tá i'i gita, ŋa mnay gha ta skwi dza'a maraghan̄ta yu dza'azlay guli. ¹⁷ Da

la ghuni nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda ta ghuna yu ta kagha, dza'a katay yu ta kagha guli. ¹⁸ ŋa gwananata gha ta iri ta hən̄, ŋa sli'agapta taŋ ma grusl ka lamə da tsuwadək, ŋa kwala halaway ka gəgəltə mgham ta ghəŋa taŋ. Lazglafta ta dza'a ga mgham ta ghəŋa taŋ. Mantisa ya dza'a kəl hən̄ ka mutsafta planata dmakwa taŋ, ŋa mutsafta taŋ ta vla nzaku kawadaga nda gwal ta zlghaftá Lazglafta,"» ka'a.

Mnay Pwal ta slnani

¹⁹ «Mantisa ya tama a mgham Agripa, kwalaghu a yu ta sna gwada tsa mndu nghan̄ i'i ta saha daga da Lazglafta ya wa. ²⁰ Katək ná, "mbədanaf wa mbəda ta nza-kwa ghuni, ka mbədata kuni ta vgha da Lazglafta. Magawamaga ta ŋərma slna ŋa maran̄ta tsa mbədata nzakwa ghuni ya," ka yu zrafta mnay karaku ma luwa Damas, nda ya ma luwa Ursalima. Tahula tsa, ka mnanata yu ta inda gwal ta hadika Zudiya, nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. ²¹ Ta ghəŋa tsaya kəl la Yahuda ka ksafatá i'i ma nzakwa dá ma həga Lazglafta má ŋa dzihata. ²² Ama ka katagad̄iptá Lazglafta. Ha gita, tata kdəŋkdá yu ta nzakw ka masləm̄tsəkani ta kəma inda mnduha, nda zwan̄ tani, nda glata mndu tani. Had skwi dza'a mnəglata i'i ka malaghuta ya mnə la anabi, nda i Musa ta ghəŋa skwi dza'a magaku, mna hən̄ kazlay: ²³ Dza'a ghuyə ghuya Kristi ta dan̄wa, tsatsi ta nza-kway ka taŋtaŋa mndu ta dza'a sli'agapta mataba gwal nda rwa ŋa mnanan̄tani ta tsuwadək ta mnduha mu, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.»

Zlghafzlgħa ta Yesu ka Pwal nda Agripa

²⁴ Tata mna tsa gwada ŋa wadap̄tá ghən̄ani ya Pwal, ka Festus nda tsi nda lwi dagaladagala mantisa: «Pwal! Halaway ka ra? Tsaghis ka halaway na dzaŋa ta dzaŋa gha na ra?» ka'a nda tsi. ²⁵ Ka Pwal mantisa: «Mghama dá, halaway a i'i wa. Vərdaka gwada ŋa ndanay ta gwadə yu. ²⁶ Nda ghada snan̄ta mgham Agripa ta inda tsa skwiha ya. Tsaya ta kəl yu ka gwada na gwada na kul had dzudzukway ta kəmani. Grafgra yu kazlay: Nda sna tsatsi ta inda tsa skwiha ya kə'a, kabga had ya magə lu ma difa ma difa wa. ²⁷ Mgham

Agripa, grafgra ka kazlay: Mantsa ya tsa gwada mana la anabi ya ka'a ra? Nda sna yu kazlay: Na, grafgra ka ka'a,» ka Pwal²⁸ Ka mgham Agripa nda Pwal mantsa: «Va gi ndukuŋ dza'a nidista ka, ka krista ka kagha ra?» ka'a. ²⁹ Ka Pwal mantsa: «Dər ma ndukuŋ fitikani, dər ma di'in tsi, manda ya kumanj Lazglafta, kagha nda ghəŋa gha yeya a wu, ŋa inda na kaghuni demdem hadna na nzakwani, ka nuta kuni manda va i'i. Ama má ma tsam lu nda tsa ta kaghuni tani,» ka Pwal.

³⁰ Ka sli'afta i mgham Agripa nda ŋumna Festus, nda Beranis, nda gwal kawadaga nda həŋ. ³¹ Tahula saghwa taŋ ma vla tsa guma, ka həŋ mantsa: «Had sana skwi maga na mndu na prək ka dzata, dər ka tsamta ma gamak wu,» ka həŋ. ³² Ka mgham Agripa nda ŋumna Festus guli mantsa: «Ka má zbaŋ a na mndu na ta kla na gumani na ta kəma mgham Sezar wu katsi ná, ma dza'a zliŋzla lu ta na mndu na,» ka'a.

27

Klaghatá Pwal da luwa Ruma

¹ Ka mnaftá lu kazlay: Dza'a sli'i mu ŋa dza'a ta hadika Italiya ka'a. Ka klaftá lu ta i Pwal, nda sanlaha ma vu'aha, ka fanamta ma dzvu ta sana mali ta ghəŋa la sludzi ta hgə lu ka Zuliyus. «Tekw tsatsi mataba maliha ta ghəŋa la sludza Agustus.» ² Ka lamə ŋni da kwambala luwa Adramit ta sli'i ka dza'a da sana luwaha nda ma slərpha hadika Asiya. Ta sli'aftá ŋni, kawadaga Aristarkus, sana mnda la Tesalunik ta nzakway ta hadika Mekaduniya nda aŋni. ³ Gamahtsimani, ka bhadaghata ŋni da luwa Siduŋ. Ka maganató Zuliyus ta zdaku ta Pwal. Ka sliŋtá tsi ŋa dza'a naghanaghatá grahani, ŋa katanjá həŋ. ⁴ Tahula tsa, ka sli'aftá ŋni hada nda kwambalu, ka vru falak ta aŋni. Ka mbədaghatá ŋni ta vgha nda tahula Kiprus. ⁵ Manda tsughwadapta ŋni ta drəf ta nzakway ndusa nda hadika Silisi, nda ya nda hadika Pamfali, ka bhadaghatá ŋni da luwa Mira ta hadika Likiya. ⁶ Ka mutsaftá tsa mghama sludzi ya ta kwambala luwa Alegzandri ta sli'i ka dza'a nda ta hadika Italiya. Ka pghamta tsi ta aŋni

mida. ⁷ Tsəbakw fitika ŋni ta ndəru dasuwa. Zlahzlah ka ŋni bhadaghata ndusa nda luwa Snida. Kulam nda tsa, ka pyaftá falak ta aŋni hada ta dza'a nda ta tsa, ka mbədaghatá ŋni ta vgha nda ma sana vli ta tsavata ma drəf ta hgə lu ka Kret ndusa nda luwa Salmune. ⁸ Zlahzlah ka ŋni labə hada, ka bhadaghata ŋni da sana vli ta hgə lu ka Nərma vla slada kwambalu ndusa nda luwa Laziya.

⁹ Zuza mu ta fitik katakata kay guli, his nda htsiŋ na mbaďa na guli, lula fitika suma guli. Tsaya tama kəl Pwal ka mnay ŋa taŋ: ¹⁰ Ka'a mantsa: «Zwana amu, ta ng-hadaptá yu ná, his nda htsiŋ na mbaďa mu na, dagala skwi dza'a zlamaghata. Dza'a bədzaku huzlaha mu nda kwambalu tani. Tsahaya yeya a wu, nda htsiŋa mu tani,» ka'a. ¹¹ Ka kwalaghutá tsa mali ta ghəŋa la sludzi ya ta sna tsa gwada Pwal ya, ka laghwi da sna ŋa dani ma Kwambalu, nda ŋa mndu ta sway. ¹² Tsaw hada ya guli ná, dīna a tsa vli ya ka slada kwambalu gufwak wu, kəl ndəghata gwal ma kwambalu ka mnay kazlay: Mbaďma, ka wayaka skwi bhadaghaha mu da Finiks ma vla slada kwambalu ma luwa Kret, ka dza'a mu za fwak hada, ka həŋ. Tsa Finiks ya ná, zur nda zlaďa dəďakwa fitik nzakwani.

Mghama falak ta drəf

¹³ Fedfedfed ka falaka Sud vyavata. «Zlah dza'a mbaďaku na mbaďa mu na, ka mnduha ma kwambalu.» Ka tsukwaftá həŋ ta kufur ta kəl lu ka slada kwambalu ya, ka kladaptá həŋ vzadata nda tvə Kret, luwa ta tsavata ma drəf ya. ¹⁴ Ta nzďava a lu kay ná, ka vyagaftá falak nda mbraku nda mbraku nda ga «zeghwa safa fitik,» nda ma tsa luwa Kret ta tsavata ma drəf ya. ¹⁵ Ka zlaguŋta tsi ta tsa kwambalu ya, ka trapta tsi ta ŋafta, ka nzata aŋni tama ka kzla skwi dza'a magaku ta tiŋwu tsa falak ya ta aŋni. ¹⁶ Ka tiŋwaghata aŋni nda tahula sana zwaŋa vli ta tsavata ma drəf ta hgə lu ka Kawda. Ka hlaptá ŋni ta hafu hada. Zlahzlah ka ŋni katsakta sana zwaŋa kwambalu tavata ŋa ŋni. ¹⁷ Tahula tďakta taŋ ta tsa zwaŋa kwambalu ya ka famta ma tsa dagala ya, ka habafta həŋ nda tőaŋ ta tsa kwambalu dagala ya, ŋa katay yaha hwanzuďta. Ka zləŋaftá həŋ ta

traku dza'a trata hən ta daβa wutak ndusa nda Libiya. Ka zliŋtá hən ta wupay ta tiŋwa kwambalu. Ma tsaya tama, ka tiŋwu falak. ¹⁸ Gamahtsimani, ka klambarə tsa falak ya ta aŋni katakata. Ka zlraftá ŋni ta hlapta huzla ma tsa kwambalu ya ka pghay da drəf. ¹⁹ Bađu ma hkəna fitik, ka hlaftá hahən nda dzva taŋ ta huzla ksa slna ma kwambalu ka pghaghata da drəf. ²⁰ Kidaghi fitika ŋni, nghava a fitik wu, nghava a tekwatsa wa. Fərtufərtə tsa falak ya katakata. Ta had mnay kazlay: Ta dza'a mbaku ŋni kə'a ma ghəŋa ŋni wa.

²¹ Nda kda fitika ŋni zaŋ a ŋni ta skwa zay wa. Ka sli'aftá Pwal ma takataka taŋ, ka'a nda hən mantsa: «Zwana amu, ka má ta snatá kuni ta gwada da ta mnay kazlay: Ma sli'af mu ma Kret kə'a kay ná, ma grumus a na falak na wa. ²² Skwi ta mnaghunata yu ndanana ná, drawa ŋuduf, had ya dza'a zadavaghuta dər turtuk mataba ghuni wu, kwambalu yeya dza'a zwađuta. ²³ Ta na rvidik gita ná, ghunigiha ghuna Lazglafta ta duhwalhani. Tsa Lazglafta nza yu ka ŋani, nda ya ta maganata yu ta slna ya. ²⁴ Ka'a nda i'i ná, "ma zləŋ ka ta zləŋ Pwal, dza'a laghala ka sladata ta kəma mgham Sezar. Wya guli zdaghanzda Lazglafta ta hudi, dza'a zlanzla ta na gwal kawadaga nda kagha na nda hafu," ka'a. ²⁵ Drama ta ŋuduf zwanama, nda fa ghəŋa da ta Lazglafta. Tsa skwi mniha tsi ya, grafgra yu kazlay: Dza'a magaku manda va tsaya kə'a. ²⁶ Nziya nza tsi ná, dza'a zləmbatá tavata sana hadik ta tsavata ma drəf mu,» ka'a.

²⁷ Ta ma ghwanpda fwada rvidik, ka va klambar tsa falak ya ta aŋni ta ghəŋa drəfa Madeterane. «Zlah ndusa mu nda hadik tama,» ka tsa gwal ta swa kwambalu ya lamər vli da takala. ²⁸ Ka hbafta hən ta skwi ta ndəgaku ta zu'i ka vzadata da tsa drəf ya ŋa dzəgha latani. Ka graftá hən ka mitir hkənmbsak ndəfəŋ mida. Zadata lu dau' guli, ka vzəgladata hən, ka grəglaftá hən ka mitir hisambsak tghas mida. ²⁹ Yaha kwambalu da grunťa palaha ka hən zləŋaftá zləŋ, ka vazadatá hən ta skwa sladanatá kwambalu fwad nda ga

mahulhulani ŋa sladanatá tsa kwambalu ya. Ka kzlə hən ta tsadakwa vli nda mndər. ³⁰ Ka zbə tsa gwal swa kwambalu ya ta tva hwayaghuta, ka fagata hən ta tsa zwanə kwambalu ya, manda gwal ta zba dza'a pghadata skwa slada kwambalu nda ta kəma kwambalu, ka hən magay. ³¹ Ka Pwal nda tsa mali ta ghəŋa la sludzi, nda tsa la sludzi ya tani mantsa: «Ka nzamə a na mnduha na ma na kwambalu na wu katsi ná, katafta a kuni ta vgha wu,» ka'a. ³² Na tsa snanťa taŋ mantsa ya ná, ka ratsiŋťa hən ta tsa tbanťa tsa zwanə kwambalu ya ka zlidinťa ta drəf.

³³ Ta ghwan a vli ka tsadaku tama wu, ka Pwal mantsa: «Kdəkwakdək, tsuwatsa ta skwa zay, ma ghwanpda fwada fitika ghuni na ta fa ghəŋ mazlay, ta dan a kuni ta skwa zay wa. ³⁴ Kdəkwakdək, tsuwatsa ta skwa zay ŋa ŋaghunatá ta ŋuduf. Had ya ma kaghuni dza'a dədavaghuta swidani dər ka turtuk wu,» ka'a. ³⁵ Kdəkwaní ta tsa gwada ya, ka klafta tsi ta buradi, ka rfanaghatá Lazglafta ta ghəŋani ta kəma taŋ demdem, ka balanaptá tsi*, ka zay. ³⁶ Ka draftá sanlaha ta ŋuduf, ka zə hahən guli. ³⁷ His dərmaq nda ndəfəŋ mbsak mku' mida ŋni ma tsa kwambalu ya. ³⁸ Manda baghafta taŋ, ka hlaftá hən ta alkama ka pghaghata da drəf ŋa htanaghutá ndəgaku ma kwambalu.

Badzuta kwambalu

³⁹ Tsadakwa vli, sew tsatsafa a gwal swa kwambalu ta vli ka ga hən wu, ama ka nghanťa hən ta sana maslirŋitsa vli ka wutak. Ka ma da magaku tsi ná, ka hən ka kla tsa kwambalu ya nda ta tsa wutak ya. ⁴⁰ Ka ratsidinťa hən da drəf ta tsa skwiha ta kəl lu ka sladanatá kwambalu ya. Ma va tsaya guli, ka palidinťa hən ta zu'a skwa swa kwambalu. Ka sli'anaftá hən ta wupay nda ta kəma kwambalu nda ta tvi ŋa tiŋway falak, ka kla hən nda tvə sgam ya. ⁴¹ Ka lagha hən grunťa duvruhwa ta wutak. Ka laghu ghəŋa tsa kwambalu ya tes dida, lavgliŋ a ta gigdavata ŋa sabə wa. Ka lagha gamtsa'uwakwa drəf blidinťa tsa kwambalu ya nda tvə mndərani. ⁴² Ka kumə la sludzi ta pslidinťa la vu'a, kabga

* 27:35 Ngha ta Slna gwal ghunay 2:42.

yaha ya dər turtuk da ndapta mataba taŋ nda bibiŋa. ⁴³ Ka pyaftá tsa mali ta ghəŋa la sludzi ya ta həŋ ta dza'a magay, kabga va a ta slanaghata skwi ta Pwal wa. Ka'a mnata mantsa: «Inda gwal nda sna ta hlmi ya ná, ka vala həŋ ta drəf, ka dza'a həŋ ta 6lu. ⁴⁴ Sanlaha ya, ka la həŋ ta kataku, ka ta na sləhwa na kwambalu na a tsi,» ka'a. Mantsa ya magata həŋ, kəl hahəŋ ka katagaptá vgha demdem ka labə ta 6la ghwa.

28

Pwal ma Malta

¹ Tahula katagapta ɲni ta vgha, Malta hga tsa vli ta tsavata ma drəf ya, ka ɲni zlra snaŋta. ² Mnduha ma tsa luwa ya ná, ɲerma mnduha həŋ, ka tsu'aftá həŋ ta aŋni. Ka vanaghata həŋ ta vu gik, kabga ta nzaku imi, káka nda mtsal guli. ³ Ka hlafta Pwal ta nivi ka pghay ta ghəŋa tsa vu ya, tsaw mamu mupuha mida. Snayni ta hurfukwa vu, gi takwatsak lafi ta dzva Pwal. ⁴ Nghay gwal ma tsa luwa ya ta tsa mupuha ya kzəghəla ta dzva Pwal, ka həŋ mataba taŋ mantsa: «Ta psła mndu na mndu na kah-wathwata. Zlahzlah katagapta tsi ta vgha ma drəf kay guli ná, ta zlighisa a yu wu, ba va ta dzaghata dá ka guma Lazglafta nda tsi,» ka həŋ. ⁵ Ka wuslikidiŋtá Pwal ta tsa mupuha ya da vu. Had sana skwi ta ghunaŋta dekdek wa. ⁶ Kzla ghuyanaftani ta Pwal ka gi zləmbatani ka mtutani a tsi, ɲa lamndu si ta kzlay. Ka nzakw həŋ ná, had sana skwi magana tsi wa. «Sana Lazglafta na mndu ná,» ka həŋ mbədglaavata.

⁷ Ndusa nda tsa vli ya, mamu vla sana mali ta ghəŋa tsa hadik ta tsavata ma drəf ya. Publiyus hga tsa mndu ya. Tsatsi ta tsu'aftá aŋni, ka payaŋnatá vli dīna, ka zatá ɲni ta fitik hkən ga taŋ. ⁸ Tsaw ta hani dani ma Publiyus ta ghzləŋ ta 6asa ɲudidar nda klu tani. Ka lagha Pwal da nghanaghata, ka fanaghatá tsi ta dzvu, ka maga du'a da Lazglafta ta ghəŋani, ka mbanaftá tsi. ⁹ Manda mbanaf ta Pwal ta tsa mndu ya, ka sli'adaghatá gwal kul dughwanaku ta tsa hadik ta tsavata ma drəf ya slanaghata, ka mbambanaftá tsi ta həŋ. ¹⁰ Ka va vlə həŋ ta skwi kavghakavgha ɲa ɲni. Ta sli'i ɲni ka

dza'a da kwambalu guli, ka tsakanaf ta həŋ ta inda skwi dza'a kata aŋni ma mbada ɲni.

Bhadaghata Pwal da luwa Ruma

¹¹ Tahula tili hkən, ka sli'aftá ɲni ka lami da kwambala luwa Alegzandri, ta hgə lu ka «lazglafta la mbuhwali,» ta zagaptá vyani ta tsa hadik ta tsavata ma drəf ya. ¹² Bhadaghata ɲni da luwa Sirikuz, ka zata ɲni ta fitik hkən hada. ¹³ Ka sli'aftá ɲni hada ka 6hadaghata da luwa Regiyu. Gamahtsimani, ka saf falaka Sud, ka 6hadaghata ɲni da luwa Puzul badu mahis. ¹⁴ Hada, ka slafta ɲni ta zwanama ma zlghay nda ɲuduf. Ka həŋ mantsa: «Kdəkwəkdək, za-waza ta luma kawadaga nda aŋni,» ka həŋ nda aŋni. Mantsa ya ka ɲni 6hadaghata da luwa Ruma. ¹⁵ Ka snaŋta zwanama ma zlghay nda ɲuduf ta nzakway ma luwa Ruma kazlay: Wa'a həŋ ta sabi kə'a, ka sli'aftá həŋ ka sagha da guya aŋni ha ta luma Apyus nda ya ma sana vli ta hgə lu ka vla hani hkən ya. Nghay Pwal ta həŋ, ka rfu tsi ta Lazglafta, ka ufəglavafta vghani. ¹⁶ Bhadaghata ɲni da luwa Ruma, ka zlanantá lu ta tvi ta Pwal ɲa dza'ani nzaku ma ɲani dzuguvi nda ghəŋani, kawadaga nda sludzi ta nghay.

Mna gwada Pwal ma luwa Ruma

¹⁷ Badu mahkəna fitik, ka hagaftá Pwal ta gwal dagaladagala mataba la Yahuda. Ka'a nda həŋ tskavar həŋ mantsa: «Zwanama dá, had sana skwi magana yu ta la amu wa. Dmanaf a yu ta tva nzakwa dzidziha mu wu, ama ka ksafatá lu ta i'i ka vu'a ma luwa Ursalima. Daga hada, ka lamə yu da dzva la Ruma. ¹⁸ Dawadipta tsahaya ta vli, ka kumə həŋ ta zlidista, kabga had sana skwi ksidiif həŋ nda tsi prək ka dzatá i'i wa. ¹⁹ Tsaw va a aŋni ta zliŋta wu, ka la Yahuda. Ka si mantsa tsi ná, nda nza tkwe' tama ka kla na guma dá na ta kəma mgham Sezar, ka yu. Aŋ mndani, ka wla yu ta la'ini a ka yu wa. ²⁰ Tsaya tama kəl yu ka zba nghanŋta kaghuni ka gwadaŋta mu ta tsa gwada ya. Ta ghəŋa tsa skwi faf la Isra'ila ta ghəŋ tida ya tsamta lu ta i'i ma zida,» ka'a. ²¹ Ka həŋ nda tsi mantsa: «Had sana delewer vindaf lu ta kagha mutsaf aŋni da la Zudiya wa. Had ya dər turtuk mataba

zwana amu ta sagha da mnaftá gwada ta kagha dər ka vzaftá rutsak ta kagha wa.

²² Ta kumay an̄ni ta snañtá skwi ta ndanu kagha ka ghəña gha nda ma wa gha. Skwi ya snañ an̄ni ná, nda ndəgha gwal ta pgha rutsak ta na lfida dina ghuni na,» ka həñ.

²³ Ka tsaftá həñ ta sana fitik tama ɲa gwayavata tañ. Bađu tsa fitik ya, ka sli'aftá ndəghata həñ ka lagha slanaghatá Pwal ma vla nzakwani. Ka zraftá Pwal ta paslay, ka mnay ɲa tañ ta gwada ta ga mgham Lazglafta, daga gasərdək, ha tekulemes fitik, ɲa tɔakta ghunislaka tañ ta ghəña gwada ta Yesu. Ka mnə tsi ta gwada ma deftera zlahā Musa, nda ya ma deftera la anabi, ɲa tañ. ²⁴ Ka ksaftá fəlma sanlaha ta tsa gwada ta mnə tsi ya, ta kwalaghutá sanlaha ta tsu'afta dəkdek. ²⁵ Ka traptá həñ ta dzraftawi ka skwa turtuk, ka gazlə həñ. Ka Pwal nda həñ mantsa: «A ta ɲa Sulkum nda ghuḅa ta mnay ɲa dzidziha ghuni nda ma wa anabi Isaya kazlay:

²⁶ “La da slanaghatá na mnduha na, ka ka nda həñ na:

Dza'a nda sna kuni nda sləməña ghuni, ama tsatsafta a kuni dəkdek wa.

Dza'a nda ngha kuni nda ira ghuni, ama tsəmafta a kuni dəkdek guli wa.

²⁷ Nana mnduha na ná,

təñtəña ghəña tañ.

Dərzliñdərzla həñ ta sləməña tañ,

hahafhaha həñ ta ira tañ,

kabga va'a həñ ta nghan̄ta nda ira tañ wu,

va a həñ ta snañta nda sləməña tañ guli wu,

da lamə tsi da ɲudufa tañ,

da mbəɔdaktá həñ ta vgha tvə i'i,

da mbanafta* yu ta həñ kə'a ya kay.”

²⁸ Ala wya tsi tama, ghunafghuna Lazglafta ta na Lfida Gwada na da gwal kul nzakway ka la Yahuda. Hahəñ, dza'a snay həñ,» ka'a.

[²⁹ Kɔakwa Pwal ta mnatá tsa gwada ya, ka gazlaghutá la Yahuda nda zlərday mataba tañ.]

³⁰ Ka zatá Pwal ta vaku rəñ rəñ his ma tsa həga ta plə tsi nda pla ya. Ta tsu'ay ta inda mndu ta lagha slanaghata hada guli.

³¹ Pyaf a lu wu, ka mnə tsi ta gwada ta ghəña ga mghama Lazglafta. Ka taghə tsi ta skwi

ta ghəña Mgham Yesu Kristi, had sana skwi ta gurtsañta wa.

* 28:27 Ngha ta Isaya 6:9-10.

Tsgħa ta lwa Pwal ƚa La Ruma

Ga zgwā Pwal

¹ I'i Pwal ta nzakway ka kwalva Yesu Kristi ta vindaftá na delewer na. Lazglafta ta hgaftá i'i ƚa nzakwa da ka mnda għunayni. Tsatsi ta zbaptá i'i ƚa dza'a da mna Lfida Gwadani ƚa mnduha.

² Tsa Lfida Gwada ya ná, nda kda fitika tamafta Lazglafta ta imi ta sləmən ƚa ghəjani tvə la anabi ghalya, ka vindaftá hən ƚa gwada ta ghəjani ma deftera Lazglafta.

³ Ta ghəja zwanani ya ka mnda səla yaga lu ma zivra mgham Dawuda tsa gwada ya.

⁴ Ma sli'agaptani ma mtaku, ka kliginjá Lazglafta ta ghəja nzakwani ka zwanani nda mbrakwani ta tsa Yesu Kristi Mghama mu ya. Ka mutsaftá tsi ta inda mbrakwa Sulkum nda għuəa. ⁵ Nda ma Yesu Kristi zdidinġa Lazglafta ta huđi, ka nidifta ka mnda ghunay ƚa dza'a da mna gwadani ƚa inda mndəra mnduha kavghakavgha, ƚa zlgħafta ta ƚa snata ta ƚa. Mantsa dza'a kəl hən ka vlanġa glaku ta Yesu Kristi.

⁶ Kaghuni guli ná, tekw kuni mataba tsa mnduha ya, kabga hagafhaga Yesu Kristi ta kaghuni ƚa nzakway ka ƚani.

⁷ Inda kaghuni ta nzakway ma luwa Ruma, d'vudva Lazglafta ta kaghuni, ka hgaftá tsi ta kaghuni ƚa nzakway ka ƚani. Ka nza zdakatahuda Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta ghəja ghuni.

Mamay Pwal ta nghanagħatá gwal zlgħay nda ƚuduf ma luwa Ruma

⁸ Karaku ná, ta rfanagħarfa yu ta Lazglafta da nda ma Yesu Kristi ta ghəja kaghuni demdem, kabga ta kulay lu ta zlgħay nda ƚudufa ghuni ma inda vli ta ghəja hadik. ⁹ Nda sna Lazglafta ya ta maganata yu ta slna nda ƚudufa da turtuk ma mnay da ta Lfida Gwada ta ghəja Zwanani, ta skwi dza'a yu mnay. Nda sna kazlay: Ma inda fitika ndəbay da ta dzvu ná, ta kulay yu ta kaghuni kə'a. ¹⁰ Inda fitik yu ta maga du'a da Lazglafta ƚa gi vlihatani

* **1:17** Ngha ta Habakuk 2:4.

ta tvi ka ta kumay tsi ƚa bhadaghata da da kaghuni sizlay, ¹¹ kabga ta mamay yu katakata ta nghanġa kaghuni. Ta kumay yu ta dguvusta mu ta skwi ya vliha Sulkum ƚa sgaghunagħatá mbraku ta tva Lazglafta. ¹² Skwi ta ndanu yu ná, ta kumay yu ta vluvusta mu ta mbraku, ta vlagħunatá i'i ta mbraku nda ƚa da ma zlgħay nda ƚuduf, ta vlihatá kaghuni ta mbraku nda ƚa ghuni ma zlgħay nda ƚuduf.

¹³ Zwanama da, ta kumay yu ta snanġa ghuni kazlay: Nda kda fitika da ta zba bhadaghata da kaghuni kə'a, ama kulam gita ta mutsaf a yu ta fitik wa. Ta kumay yu ta bhadaghata da ƚa maga slna mataba ghuni, ya dza'a kla kaghuni ta kəma ta kəma manda ya ta magə yu mataba sanlaha ma mnduha ta sana hadikha ya.

¹⁴ Dguvta ghəja da ka mnanata da ta Lfida Gwada ta inda mnduha, ƚa la Grek, ƚa gwal nda hida nda ya ƚa gwal kul hidaku tani. ƚa gwal nda guna sləmənə ta ƚa nda ya ƚa gwal kul gunaku sləmənə ta ƚa tani. ¹⁵ Tsaya tama ta kəl yu ka kuma bhadaghata da da kaghuni ta nzakway ma luwa Ruma guli ƚa mnaghunatá Lfida Gwada.

Mbrakwa Lfida Gwada

¹⁶ Ksa a hula ta i'i ka mna Lfida Gwada ƚa mnduha wa. Tsa Lfida Gwada ya ná, mamu mbrakwa Lazglafta mida ƚa mba inda mndu ta zlgħafta. ƚa zlrafta nda la Yahuda karaku, tahula tsa ƚa kday nda la Grek. ¹⁷ Tsa Lfida Gwada ya ta maray kinawu ká Lazglafta ta nanaftá mnduha ka gwal tdukwa tawa irani zlgħafər hən. Had sana tvi wu, ta ghəja tsa zlgħay nda ƚuduf ya kwenkwen. Nda nza manda ya nda vinda ma deftera kazlay: Mndu ta zlgħafta Lazglafta ná, tsaya mndu tdukwa tawa ira Lazglafta, tsa mndu ya guli dza'a nzata nda hafu* kə'a.

Gwal dmaku mnduha ta ghəja hadik demdem

¹⁸ Daga ta luwa ta margamata Lazglafta kazlay: Nda basa ƚudufani ta ghəja inda dmakuha ta magə mnduha, nda kwala ta ƚa kul had ta vli glaku ƚani kə'a. Dza'a tsanagħatsa ta guma ta hən, kabga ghwadaka skwi ya ta magə hən ná, ta

hawuha ta kahwathwata. ¹⁹ Skwi má ña snañta ta ghəña Lazglafta ná, difaghu a wu, dəday ta dañi nzakwani, kabga maranañmara Lazglafta ta həñ. ²⁰ Nzakwa Lazglafta kaghəñani nda mbrakwani ya ña kdekedzeñ ná, skwi ya kul laviñtá lu ta nghanja ya. Ama daga ka yawu zrafta ghəña hadik, laviñlava lu ta nghanja nda ta tva skwiha ya maga tsi. Ta had mndu nda psiaftawi da tsi wa. ²¹ Añ mndani, nda sna mnduha kazlay: Mamu Lazglafta kə'a kulam nda tsa, had həñ ta vla glaku ñani wu, had həñ ta rfanaghata guli wa. Katək ná, zwađuta zwađu həñ ma ndanu. Ka nzamtá həñ ma grusl, sna a həñ ta skwi tđukwa wa. ²² Gwal nda hida añni ka hahəñ ta gray, tsaw ka rgha həñ. ²³ Má ña tsəlɓay tañ ta tsəlɓu ka vla glaku ña Lazglafta ya ta nzaku nda hafu ña kdekedzeñ ya ná, ka laghu həñ da tsəlɓu ña skwa wuyay tsaf lu manda mndu kul had hafu mida. Sanlaha ma tsa skwa wuyay ya ná, manda tsatá zarak həñ, manda nimitak fwađ səla mista tañ tsatá sanlaha, manda tsatá nahadik sanlaha.

²⁴ Tsaya kəl Lazglafta ka zliñtá mnduha ña maga skwi ya kumañ maya tañ. Mantsa tama ka magə həñ ta skwa hula nda vgha tañ mataba tañ. ²⁵ Ka zliñtá həñ ta kahwathwata Lazglafta ka laghwi sna tsakalawi. Ka laghwi həñ da tsəlɓu ña skwiha ya tsatsaf Lazglafta, ka maga slna ña tañ, ka kwalaghutá tsəlɓu ña Lazglafta ta tsatsaftá inda skwi. Tsatsi ya rañ zləzlvay ña kdekedzeñ. Amin.

²⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka zliñtá həñ ña maga skwa hula. Zlanzla mi'aha ta guya vgha nda zgwana, ka laghwi da guya vgha nda mi'aha manda hahəñ, skwi ya kul raku magay kadzeñkadzeñ. ²⁷ Manda tsaya zgwana guli, zlanzla həñ ta guya vgha nda mi'aha, ka kakə hara'uwa sani nda sani ta həñ, ka laghwi həñ guya vgha zgun nda zgun, skwi ya kul raku magay kadzeñkadzeñ. Ka tđanaktá həñ ta ghəña tañ ta guma ya prək nda ghwađaka skwi ya maga həñ.

²⁸ Manda va ya kwalaghu həñ ta snanata Lazglafta ya, ka zliñtá Lazglafta guli ta həñ mista tsa ghwađaka ndana tañ ya. Ka magə həñ ta skwi kul raku. ²⁹ Ndəghundəgha

ghwađaka skwiha kavghakavgha ta magə həñ: Ta ñaslu həñ, ta tsagana həñ, ta sidi həñ, ta draku həñ, ta psia mndu həñ, ta zlərdawi həñ, ta tsaghutá mndu həñ, ka matsañwaslay həñ, ta tsa mndəra mndu həñ, ³⁰ ta vza rutsak həñ ta mndu, ghuma Lazglafta həñ, ta ghazeñzeñ həñ, ta gla ghəñ həñ, ta ghərbaku həñ. Me' ka həñ ta dzatá vgha ña maga ghwađaka skwi. Sna a həñ ta gwađa da dadaha tañ wa. ³¹ Had ghəñ da həñ wu, maga a həñ ta skwi ta mnata həñ wu, dva a həñ ta mndu wu, tawa a həñ ta hidahida ta mndu wa. ³² Mataba tsa guli ná, ta nda sna həñ kazlay: Inda gwal ta nzakwa mndərga tsa nzakuha ya ná, mtaku skwi ta ranjá həñ kə'a. Magay ta magə həñ ta tsa skwiha ya kweñkweñ yeya a wu, ta ghubay həñ ta gwal ta maga tsa skwiha ya guli.

2

Guma Lazglafta

¹ Kagha mndu ya ta nzakway ta tha mndu, dər wa ka, had ka nda psiaftawi bađu guma wu, kabga ma tsa tsay ta tsə kagha ta guma ta sanlaha ya ná, ta tsə ta ghəña gha ka. Tsa kagha ta tsanaghatá guma ta mndu ya ná, ta magay kagha ta va tsa skwiha ya. ² Nda sna amu kazlay: Ta tvani tsanaghata Lazglafta ta guma ta ghəña gwal ta maga skwiha mantsa ya kə'a. ³ Kagha mndu ya ta tsanaghatá guma ta ghəña gwal ta maga skwiha mantsaya, wya ta magaymagay kagha kay guli. Ta grə ka ná, dza'a ndapnda ka ma guma Lazglafta rki na? ⁴ Lazglafta ná, dagala zđaku da tsi, dagala ksa ñuđuf da tsi, ghudza a nda ghudza ta skwi wa. Ta gagə nda gaga kagha tama rki? Ari sna a wa kagha kazlay: Tsa zđakwa Lazglafta ya ta tiñwa kagha ña mbədanafta gha ta nzakwa gha kə'a ka na? ⁵ Ma tsa tənjatá ghəña gha ya, ka kwalaghutá ka ta mbədanaftá nzakwa gha ya ná, guma basatá ñuđufa Lazglafta ta tđanakta ka ta ghəña gha. Dza'a ksafksa guma ta kagha, bađu basafta Lazglafta ta ñuđuf ta ghəña mnduha, ña tsanaghatani ta guma nda tvani ta inda mndu. ⁶ «Ña vlanjani ta nisəla inda mndu

taβta slani maga* tsi.»⁷ Na gwal ta gđata ta maga skwiha đinadina na mutsa glaku nda sgit, nda hafu na kđekedzen ya, dza'a vlanvla Lazglafta ta nzaku nda hafu na kđekedzen ta hən. ⁸ Na gwal ta ga sidi nda Lazglafta, ka kwalaghutá sna kahwathwata ka laghwi da maga ghwadaka skwiha ya ná, dza'a ghuzlananghuzla Lazglafta tiri ta hən. ⁹ Inda mndu ta maga ghwadaka skwi, dza'a ghuzlananghuzla Lazglafta tiri. Na zrafta ta la Yahuda karaku, ka da sagha ta la Grek. ¹⁰ Ama na gwal ta maga skwiha đinadina ya, dza'a vlanvla Lazglafta ta glaku nda sgit nda zdaku ta hən. Na zrafta ta la Yahuda karaku, kada sagha ta la Grek guli. ¹¹ Mantsa ya ná, had Lazglafta ta gala mndu wa.

¹² Inda gwal ta maga dmaku kul had zlahu Musa da hən, dza'a rwaku hən dər má had tsa zlahu ya da hən. Inda gwal ta maga dmaku, mamu tsa zlahu ya da hən guli, nda tsa zlahu ya dza'a tsanaghata lu ta guma ta hən. ¹³ Gwal ta snatá tsa zlahu Musa ya a gwal ta nzakway tđukwa da Lazglafta wu, ama gwal ta nzakway ta ksa slna manda ya kumə tsa zlahu ya gwal ta nzakway tđukwa da Lazglafta. ¹⁴ Gwal kul nzakway ka la Yahuda ná, sna a hən ta zlahu Musa wu, tsaw bađu sani, ta magay hən ta skwi manda ya ta kumə tsa zlahu ya. Had zlahu da hən wu, vərđa hahən ta nzakway ka tsa zlahu ya. ¹⁵ Tsaya tama ná, slna taŋ ta maraŋta kazlay: Tsa skwi ta kumə zlahu ta magay lu ya ná, nda vinda ma ŋuđufa taŋ guli manda tsaya na taŋ. Ta ndanay hən bađu masani kazlay: Skwi đina maga yu, skwi đina a maga yu wu kə'a. ¹⁶ Tsaya tama, mandana Lfida Gwada ta mnə yu na, manda tsaya dza'a nzakwa tsi bađu dza'a ghunagata Lazglafta ta Yesu Kristi na tsanaghatá guma ta ghəŋa inda skwi nda đifa ma ŋuđufa mnduha ya.

Kwalaghuta la Yahuda ta snatá zlahu

¹⁷ Kagha ta mnay kazlay: La Yahuda i'i kə'a ta dihaftá vgha ta zlahu Musa, ta ghərβaku ta Lazglafta, ¹⁸ nda sna yu ta skwi ta kumə Lazglafta ka ka, nda sna yu ta skwi đina ma snan̄ta đá ta zlahu Musa ka

ka, ¹⁹ nda fa ghəŋa gha kazlay: Prək i'i ka dzugwa gwal nda ghulpa kə'a. Tsuwadaka gwal ma grusl yu ka ka ta ndanay, ²⁰ mnda tagha skwi na gwal kul snan̄ta skwi yu ka ka, mnda taghanaftá skwi ta zwani yu, kabga taghadif tagha Zlahu Musa ta inda skwi nda kahwathwata tani ka ka. ²¹ Mantsa nzakwani, ta tagha skwi yu na sanlaha ka ka, tagha a ka na ghəŋa gha rki? Dina a ghali wu ka kagha ta mnay, tata ghali kagha kay guli. ²² Dina a hliri wu ka kagha ta mnay, tata hliri kagha kay guli. Husihahusa skwa wuyay ka ka, tata ghalay kagha ta skwi ma həga skwa wuyay. ²³ Ta ghərβaku kagha ta nzakwa zlahu Musa mamu da kagha, ta maga a kagha ta tsa skwi ta kumə zlahu ya kay guli wa. Razanaf a ka ta Lazglafta nda tsa ra? ²⁴ Tsaya kəl lu ka vindafta ma deftera Lazglafta kazlay: Ta gwada ta kaghuni ta kəl gwal kul nzakway ka la Yahuda ka raza Lazglafta kə'a†.

²⁵ Mantsa nzakwani, ka ta magay kuni ta skwi ta kumə zlahu katsi, ta tvani tsa tsatá fafada ghuni ya. Ala ka si nda tsa fafada gha, ta maga a ka ta skwi ta kumə zlahu wu katsi, nda nza ka manda mndu kul tsaku fafadani. ²⁶ Lagha mndu kul tsaku fafadani ka maga skwi ta kumə zlahu Lazglafta ní, had Lazglafta dza'a ngha tsa mndu ya manda mndu nda tsa fafadani ra? ²⁷ Ya wya tsa mndu ya ná, had lu ta tsa fafad ma nzakwa mndəra taŋ wu, ama ta magay ta skwi ta kumə zlahu. Had tsa mndu ya dza'a tsaghaghatá guma ta kagha mndu ta kwalaghutá maga skwi ta kumə zlahu ya ra? Ta wya kay guli, mamu vindatá zlahu Musa da kagha, nda tsa fafada gha guli. ²⁸ Vərđa mnda la Yahuda ná, tsa ta nghaku tsakwam ya a wa. Vərđa tsatá fafad guli ná, tsa tsa lu ta nghaku mividani ya a wa. ²⁹ Vərđa mnda la Yahuda ná, ma ŋuđuf nzakwani. Vərđa tsatá fafad guli ná, ma ŋuđuf. Skwi ta vlata Sulkum ná, zlahu ya vindaf lu nda vinda a wa. Vərđa mnda la Yahuda ná, da Lazglafta ta mutsa tsatsi ta ghubaku, da mndu a wa.

3

* 2:6 Ngha ta Zabura 62:13, nda Mahdihi 24:12. † 2:24 Ngha ta Izekiyel 36:20, Isaya 52:5.

Had mndu ta nzakway tdukwa wa

¹ Ndaw malaghuta la Yahuda ka lamndu? Nu hayhaya tsatá fafa na? ² Nda a nzakwani ta nghadapta lu ta nghaynghay wu, kabga tinjal na tan vlagata Lazglafta ta gwadani. ³ Ka si kwalaghukwala sanlaha ma hən ta zlglafta ná, dza'a pyafpya tsa sina palamapalama tan ya ta nzakwa Lazglafta ka nərma ra? ⁴ Pyafa wu! Dər má ta tsakalawi inda mnduha ná, kahwathwata na Lazglafta ta mnay, manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

«kagha Lazglafta,
ka gwadagwada ka ta gwada ná, nda sna lu
kazlay:

tdukwa tsa gwada gha ya kə'a.

Dər má tsafha lu ta rutsak ta kagha,

fləwəd dza'a saba ka ma gumani.»*

⁵ Ka si tsa ghwadaka skwi ta magə amu ya dza'a maranta nzakwa Lazglafta tdukwa katsi ná, nu ka mu dza'a mnay tama? Dza'a mnay mu kazlay: Tudukwa a Lazglafta wu kə'a tsamaghar tsi ta guma rki? Ma tsa vli ya ná, manda va ya gwadə lamndu gwadata yu ta tsa gwada ya. ⁶ Mantsa a wu! Ka tdukwa a Lazglafta wu katsi ná, wa ka'a dza'a tsa guma ta ghəna mnduha na?

⁷ Ka si tsa tsakalawa da ya ta malaghutá klingenja kahwathwata Lazglafta, ka nzaku tsi na vlantá glaku katsi, kabgawu dza'a kəl lu ka tsadighatá guma kazlay: Mnda dmaku ka kə'a tama? ⁸ Ka si mantsa ya tsi ní, nu kwal lu kul mnay kazlay: Magama dmaku kada saba skwi dina kə'a? Nu kul magə lu manda ya ta tsanavata sanlaha ta gwada kazlay: Mantsa ya ta mna hən kə'a nda anji ya na? Nda ra ka tsanaghata Lazglafta ta guma ta tsa mnduha ya.

Gaga inda mnduha ta dmaku

⁹ Kinawu nzakwani tama! Malaghumala amu la Yahuda ka hamata gwal kul nzakway ka la Yahuda rki? Malaghumala a amu wa. Ka yu mnata kay ná, nda la Yahuda tani, nda la Grek tani, hahən demdem nzanaghanza dmaku ta hən. ¹⁰ Nda nza manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

«had mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta wu,
dər turtuk had wa.

¹¹ Had mndu nda sna ta skwi wu, had ya ta
psa Lazglafta wa.

¹² Inda tan mbədanambəda hən ta hul ta
Lazglafta,

nda zada hən demdem. Had ya dər turtuk
ta maga skwi dina wu,

dər turtuk had wa.

¹³ Wa tan ná, manda gunatá kulu nzak-
wani.

Nda ghanika tan ta nana hən ta mnduha.

Ghwana mupuhwa ma huta ta wa tan.

¹⁴ Dagala ksi'i nda naslu ma wa tan.

¹⁵ Nda tsəra səla tan na dza'a dzata mndu.

¹⁶ Inda tvi labə hahən ná, nda hwanzafa
inda vli,

ta wahu inda mnduha.

¹⁷ Sna a hən ta tva zdaku wa.

¹⁸ Had zləna Lazglafta† da hən dekdek wa.»

¹⁹ An mndani, nda sna amu ka kazlay:

Inda skwi ta gwadə zlahu ná, na gwal
vla Lazglafta ta tsa zlahu ya na tan ta
gwada tsi kə'a. Tsaya tama ná, had mndu
nda psaltawi ta kəma Lazglafta wu, kada
santa inda mndu kazlay: Gaga hən ta
dmaku ta kəmani kə'a. ²⁰ Tsaya tama, had
mndu dza'a nzakway ka mndu tdukwa ta
kəma Lazglafta ta ghəna vəl magatani ta
skwi ta kumə zlahu wa. Zlahu ná, nda nza
na snanamtá mnduha kazlay: Gaga kuni ta
dmaku kə'a.

Zlgħay nda nuduf ta nanafatá mndu ka mndu tdukwa

²¹ Ndana tama, maranəmara Lazglafta
ta tvi ta mnduha dza'a kəl hən ka nzak-
way ka tdukwa mnduha ta kəmani. Tsa
nzaku tdukwa ya ná, nda ma zlahu a ta
nzakwa lu wa. Mnanəma zlahu Musa nda
la anabi guli ta gwada ta ghəjani. ²² Tsaya
tvi dza'a kəl Lazglafta ka nanafatá mnduha
ka gwal tdukwa ta kəmani ya nda nza nda
ma zlgħafta dər wa ta Yesu Kristi. Had
ya galap Lazglafta, dər la Yahuda dər gwal
kul nzakway ka la Yahuda wa. ²³ Inda tan
gaga hən ta dmaku traptra hən ma santa
sgita Lazglafta. ²⁴ Ka zdananta Lazglafta
ta hudi ta hən ka mbalay, ka nanafatá hən
ka gwal tdukwa ta kəmani nda ma Yesu

* **3:4** Ngha ta Zabura 51:6. † **3:18** Ngha ta Zabura 14:1-3 nda 53:2-4 nda 5:10 nda 140:4 nda 10:7 nda Isaya 59:8 nda Zabura 36 2.

Kristi ta pliginṭá hən ma dmaku. ²⁵ Tsa Yesu Kristi ya vla Lazglafta ṅa mtutani ta ghəṅa inda mnduha ka planatá dmakwa taṅ nda usani nda ma zlgħafta taṅ ta Yesu Kristi ṅa maraṅta kazlay: Tudúkwá tsatsi kə'a. Tsa dmaku si ta magə mnduha ghalya ya ná, ka nzata Lazglafta manda skwi kul nghanṭa, ²⁶ ksana ksa ta ṅudufani. Manda va tsaya ta mara Lazglafta ndana guli kazlay: Tudúkwá tsatsi kə'a. Tsatsi, tdukwa tsatsi. Ta kumay guli ta nanafta ka gwal tdukwa ta gwal ta zlgħaftá Yesu.

²⁷ Ka si mantsa tsi tama ní, ta mamu skwa ghuba ghəṅ nda tsa tama rki? Had wa. Kabgawu? Kabga zlgħay nda ṅuduf ṅərma skwi, snanatá skwi ta kumə zlahu a wa. ²⁸ Nda sna amu kazlay: Nda ma zlgħay nda ṅuduf mutsafta mnduha ta nzata ka gwal tdukwa ta kəma Lazglafta kə'a, nda ma snatá skwi ta kumə zlahu a wa. ²⁹ Lazglafta ná, ṅa la Yahuda nda ghəṅa taṅ ra? Lazglafta gwal kul nzakway ka la Yahuda a guli ra? Mantsa nzakwani, Lazglafta gwal kul nzakway ka la Yahuda ya guli, ³⁰ kabga turtuktuk Lazglafta. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tdukwa ta gwal nda tsa fafaḍa taṅ nda ma zlgħay nda ṅudufa taṅ. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tdukwa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda nda ma zlgħay nda ṅudufa taṅ guli. ³¹ Ma tsa zlgħafta zlgħaf mu ya tama guli ná, hərdiṅhərdá mu ta zlahu ra? Hərdiṅ amu wu, katək ná, ṅlanafta ṅlanaf mu ta zlahu.

4

Grafta nda nzakwa Abraham

¹ Ndana tama, nu dza'a mu mnay taghəṅa Abraham ta nzakway ka dzidza mu? Nahgani mutsaf tsi ma nzakwani? ² Ka si má ma slnani maga tsi mutsafta Abraham ta nzakway ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta katsi ná, ma ranra ghubayni ta ghəṅani, ama ta wa ira Lazglafta a tama wa. ³ Waka deftera Lazglafta ta mnay na? Ka lu ta mnay ma deftera Lazglafta na: «Zlgħafzlgħa Abraham ta Lazglafta, tsaya* kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa ta wa irani» kə'a.

* **4:3** Ngha ta Zlrafta 15:6. † **4:8** Ngha ta Zabura 32:1-2.

⁴ Ka magamaga mndu ta slna ná, ta planapla lu ta nisəlani. Tsa skwi plana lu ya ná, mbəhay a mbəha lu wu, skwi ta ranṭa ya. ⁵ Ama ka lagha mndu ka zlgħaftá Lazglafta nda ṅudufani klaf a ta ghəṅani ka mndu tdukwa ta kəma Lazglafta ta ghəṅa tsa slnani ta magə tsi ya wu katsi, dza'a klafkla Lazglafta ta tsa mndu ya ka mndu tdukwa ta wa irani. Mndərga tsa mndu ya guli ná, nda sna kazlay: Mamu tvi dza'a kəl Lazglafta ka nanaftá gwal dmaku ka gwal tdukwa ta wa irani kə'a. ⁶ Manda va tsaya ka mgham Dawuda guli ta fay ma lahani ta ghəṅa gwal ya klaf Lazglafta ka gwal tdukwa ta wa irani dər má maga a hən ta skwi dina. Tsa mnduha ya ná, mamu rfu da hən, kə'a.

⁷ «Rfu da gwal plana Lazglafta ta dmakuha taṅ, ga hən.

Rfu da gwal hərdiṅ Lazglafta ta dmakuha taṅ

⁸ Rfu da mndu kul had Mgham Lazglafta ta mbəḍa dmakwani†.»

⁹ Tsa rfu mnə mgham Dawuda ya ná, ta ghəṅa gwal nda datsa fafaḍa taṅ re, ari nda gwal kul datsaku fafaḍa taṅ guli a na? Ka mu kay na: «Zlgħafzlgħa Abraham ta Lazglafta kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa ta wa irani, ka mu.» ¹⁰ Yawu mutsafta Abraham ta nzakway ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta na? Daga ta kul tsaku fafaḍani re, ari tahula tsanatá fafaḍa na? Daga ta kul tsaku fafaḍani. ¹¹ Ma fitika nzakwani ta kul tsaku fafaḍani, ka klaftá Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, kabga vəl zlgħaftani. Tahula tsa ka tsatá tsi ta fafaḍ. Ka nzaku tsa tsatá fafaḍani ya, ka ṅizla maraṅtá nzakwani tdukwa ta wa ira Lazglafta. Abraham ná, dani ma inda gwal kul tsaku fafaḍani ya, ama ka zlgħaftá hən ta Lazglafta, ka klaftá Lazglafta ta hən ka gwal tdukwa ta wa irani, manda ṅa Abraham ya. ¹² Nda nza ka dani ma gwal nda tsa fafaḍa taṅ guli, ka ksafksa hən ta saḍa zlgħay nda ṅudufa da mu Abraham ta zlgħaftá Lazglafta daga ta kul tsaku fafaḍani ya.

Tanafta Lazglafta ta imi ta sləməṅ ta gwal ta zlgħafta

¹³ Tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən ta Abraham nda zivrani tani kazlay: Dza'a vlaghavla yu ta ghəŋa hadik* kə'a. Tanaf a Lazglafta ta imi ta sləmən kabga vəl magayni ta skwi ta kumə zlahu wu, ama kabga vəl klafta Lazglafta ka mndu tdukwa ma zlghaftani. ¹⁴ Ka si gwal ta maga skwi ta kumə zlahu dza'a mutsa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta mndu ya katsi ná, bətbət tsa zlghafta zlghaf lu ya, had hayhaya tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləmən ta mndu ya nda tsa tama wa. ¹⁵ Zlahu ná, ta klakla ta basa ŋudufa Lazglafta, ama ka had zlahu wu katsi, had sana skwi ŋa blanafta wa.

¹⁶ Tsaya tama ná, ma zlghafta nda ŋuduf kəl Lazglafta ka vlatá tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləmən ta mndu ya. Ka mbalay vlata tsi guli. Nda nza tsa skwi taf tsi ta imi ta sləmən ya ŋa inda zivra Abraham. Nza a ka ŋa gwal ta sna skwi ta kumə zlahu kwenkwen wu. Nda nza guli ka ŋa inda gwal ta zlghafta nda ŋuduf manda ŋa Abraham ta nzakway ka Da mu demdem ya. ¹⁷ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Fafa yu ta kagha ka dani ma inda mndəra mndu\$ kə'a. Nda nza Abraham ka Da mu da Lazglafta ya zlghaf tsi nda ŋuduf. Tsa Lazglafta ya ta vranamtá hafu ma gwal nda rwa. Tsatsi nda mbrakwa hgagaptá skwi kul had ŋa nzakwani mamu. ¹⁸ Fəglaf a lu ta ghəŋ sizlay wu, tsaw mataba tsaya ná, nda fa ghəŋa Abraham, zlghafzlgha ta Lazglafta kəl tsi ka nzata ka dani ma inda mndəra mnduha*, manda ya mnana Lazglafta kazlay: Dza'a nda ndəgha zivra gha kə'a ya. ¹⁹ Ta mnanatá Lazglafta ta tsa gwada ya ta Abraham ná, ta ghwan a imani ka hda dərək wa. Nda sna guli kazlay: Nda ghada halata i'i kə'a. Guli ná, lula fitika yay markwa tan ta nzakway ka Sara ta zwan. ²⁰ Dgan a ta ghəŋ dekdek ta ghəŋa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən wu. Katək ná, zlghay nda ŋudufani ta vlatá mbraku, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ²¹ Grafgra guli kazlay: Tsa skwi tidif Lazglafta ta imi ta sləmən ya ná, mamu nda mbraku ŋa magata guli kə'a.

²² Tsaya tama kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa† tawa irani. ²³ Ka klakla Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani ka deftera Lazglafta mnata ya ná, ta ghəŋa Abraham ndaghəŋani a nzakwa tsa gwada ya wu, ²⁴ nda nza guli ta ghəŋa amu, ka zlghafzlgha mu ta Lazglafta ta sli'aganaptá mghama mu Yesu ma mtaku ya. Dza'a klakla ta amu guli ka gwal tdukwa ta wa irani. ²⁵ Lazglafta ta vlatá tsa Yesu ya ma dzva mnduha ŋa dzata ta ghəŋa dmakwa mu. Ka sli'aganaptá tsi guli ma mtaku ŋa nzakwa mu ka gwal tdukwa ta wa irani.

5

Slərbaptá ta zughu nda Lazglafta

¹ Ndana tama, nda nza mu ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta ma zlghafta mu nda ŋuduf. Mamu zdaku mataba mu nda tsi nda ma Mghama mu Yesu Kristi. ² Nda ma tsa Yesu Kristi ya mutsafta mu ta zdakatahuda Lazglafta nda ma zlghafta mu nda ŋuduf. Ta tsa zdakatahudi ya sladafta amu ka rfu, kabga nda fa ghəŋa mu ta gwata Lazglafta nda amu ma glakwani. ³ Ta ghəŋa tsaya guli ná, ta rfu mu nda ghuya danwa ta ghuyə mu, kabga nda sna amu kazlay: Ta taghay ghuya danwa ta ksa ŋuduf kə'a. ⁴ Ksa ŋuduf ta klaktá ghubasaptá ghuya danwa. Tsa ghubasaptá ghuya danwa ya guli ta klaktá faftá ghəŋ ta Lazglafta. ⁵ Ka faffa mu ta ghəŋ ta Lazglafta ná, nzata a ka bətbət wu, kabga maramanmara Lazglafta ma ŋudufa mu kə'a dvutá amu nda ma Sulkumani ya vlama tsi.

⁶ Mantsa nzakwani, ta ma fitika nzakwa mu kul had mbrakwa mu ná, ka saha Yesu Kristi mtuta ta ghəŋa gwal dmaku ma fitik ya kuman Lazglafta. ⁷ Nda bla ka fata mndu ta ghəŋani ŋa mtuta ta ghəŋa mndu ta nzakway tdukwa. Ka waya ka skwi ba dza'a lavinlava ta fata ghəŋani ŋa mtuta ta ghəŋa mndu ta maga skwi ya dina. ⁸ Ka Lazglafta maramantá dvutani ta amu na: Ta ma fitika nzakwa mu ta ma dmaku ta saha Yesu Kristi mtuta ta ghəŋa amu. ⁹ Ma tsa mtuta mtu Yesu Kristi ta ghəŋa amu ya, ka klaktá Lazglafta ta amu ka gwal tdukwa

‡ 4:13 Ngha ta Zlrafta 12:2-3, 17:4-6, 22:15-18. § 4:17 Zlrafta 17:5. * 4:18 Zlrafta 15:5. † 4:22 Ngha ta Zlrafta 15:6.

ta wa irani. Mantsa tama ná, nda fa ghəŋa amu kazlay: Dza'a mbamafmba Yesu Kristi ma ɓasa ŋudufa Lazglafta kə'a. ¹⁰ Ma fitika nzakwa mu ka ghuma Lazglafta ná, ka slərɓaptá tsi ta zughu mataba mu nda tsi nda ma mtuta mtu zwanjani. Mantsa tama guli ná, ya nda slərɓa zughu mataba mu nda tsi ya, nda fa ghəŋa mu guli kazlay: Dza'a mbamafmba nda ma hafa zwanjani kə'a. ¹¹ Tsaya kwenkwen yeya a wu, ta ghərɓaku mu ta Lazglafta nda ma Yesu Kristi ta slərɓaptá zughu ndanana mataba mu nda Lazglafta ya.

Gwada ta ghəŋa i Adamu nda Kristi

¹² Samsa dmaku da ghəŋa haɗik nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Adamu. Ka klaktá dmaku ta mtaku, kəl mtaku ka lanaghatá inda mndu, kabga gaga inda mndu ta dmaku. ¹³ Ma kɗaku Lazglafta ka vlanjta zlahu ta Musa ná, mamu dmaku ma ghəŋa haɗik. Ma fitika nzakwani ta kul haɗ zlahu ná, haɗ lu ta kulaftá dmaku wa. ¹⁴ Kulam nda tsa, daga ta Adamu ka sagha ta Musa ná, ta ga mghamani mtaku ta ghəŋa mndu, nduk ta ghəŋa gwal kul gatá dmaku manda ŋa Adamu.

Adamu ná, ta grə nda tsa mndu dza'a sagha nda sa ya lu. ¹⁵ Nda dga katakata na nzakwa mbalay vla Lazglafta nda nzakwa Adamu. Mantsa nzakwani, ta ghəŋa dmakwa mndu turtuk ta nzakway ka Adamu ná, dagala mnduha ta rwuta. Ama malaghumala tsa mbalaya Lazglafta ta vlata ya. Tsa mbalayani vla tsi nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Yesu Kristi ya ná, klanakkla ta zɗaku ta ndəghata mnduha katakata guli. ¹⁶ Tsa mbalay vla Lazglafta ya ná, skwi ɗina ŋani ta magata ka ŋa tsa mndu turtuk ta gatá dmaku ya. Manda gatá tsa mndu turtuk ya ta dmaku ná, ka ksutá guma Lazglafta ta inda mnda sála. Ama tahula vlanjta Lazglafta ta zɗakatahudani ta mnduha ɗər má dagala dmaku maga həŋ mndani, ka klaftá tsi ta həŋ ka gwal tɗukwa ta wa irani. ¹⁷ Nda ma dmaku ga mndu turtuk lanaghata mtaku ta inda mndu. Ama nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Yesu Kristi mutsafta mnduha ta zɗakatahudi katakata da Lazglafta. Ka mbalay vlanjta tsi ta tsa zɗakatahudani ya

ta həŋ, ka klaftá tsi ta həŋ ka gwal tɗukwa ta wa irani nda ma Yesu Kristi, ŋa mutsafta tanj ta hafu ŋa kɗekedzen, ŋa zay tanj ta mgham kawadaga nda tsi guli.

¹⁸ Mantsa tama, manda va nzakwa dmakwa mndu turtuk ta klakta kəl guma ka hbutá inda mndu ya, manda va tsaya guli ná, slna tɗukwa maga mndu turtuk ta nanaftá inda mndu ka gwal tɗukwa guli, ka plinjta tsi ta inda mndu ma guma, ka mutsaftá həŋ ta hafu ŋa kɗekedzen. ¹⁹ Manda va nzakwa mndu turtuk ta kwalaghutá snanata gwada Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nuta ka gwal dmaku ya, manda va tsaya guli ná, mndu turtuk ta snanata gwada Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nzakway ka tɗukwa mnduha ta wa ira Lazglafta.

²⁰ Ma sagha zlahu Musa, ka sgavaghata saba dmaku ta ɗaɓi. Ma vli sgavagha dmaku ya ná, malaghumala sgəglavaghata zɗakatahuda Lazglafta guli. ²¹ Manda va nzakwa gay dmaku ta mgham nda ma mtaku ya ná, manda va tsaya ta ga zɗakatahuda Lazglafta ta mgham nda ma nzaku tɗukwa ŋa mutsa hafu ŋa kɗekedzen nda ma Yesu Kristi Mghama mu.

6

Gwal nda ndi'a vgha tanj nda Yesu ná, mamu hafu da həŋ

¹ Nu ka mu dza'a magay tama ndana? Ka gɗavata mu ma dmaku kada sgavaghata zɗakatahuda Lazglafta re, ari ki? ² Mantsa a ɗekdek wa! Mtugudunj mta amu ta dmaku, wa ka amu dza'a gɗəglamta ma dmaku na? ³ Sna a kuni kazlay: Ma magamatá batem ná, nda ndi'a mu nda Yesu Kristi, mtumta mu kawadaga nda tsi nda tsa kə'a ra? ⁴ Ma magamatá batem ná, nda gwa mu nda tsi ma mtakwani, paɗampaɗa lu ta amu kawadaga nda tsi. Ka sli'aganaptá mbrakwa glakwa Da ta Yesu Kristi ŋa nzakwa amu guli nda lfida hafu.

⁵ Anji, nda ndi'a amu kahwathwata nda tsi ma fitika mtuta mtu mu kawadaga nda tsi. Manda va tsaya guli ná, sli'agapsli'a mu ma mtaku manda va ya sli'agap tsatsi ŋa nzakwa mu nda lfida hafu. ⁶ Dina

ka sɲaŋta mu kazlay: Tsa nzaku si ta nzaku mu ghalya ya ná, zɲəŋaf zɲəŋa lu ta udza zɲəŋay kawadaga nda Kristi kə'a, kabga ŋa zadana tá tsa mbrakwa dmaku ma vgha mu ya. Yaha mu kɔana tá nzaku ka vu'a dmaku ka lu, kəl lu ka magata manda tsaya. ⁷ Mndu ya ta mtuta ná, falau' vghani da dmaku. ⁸ Ka lagha mu ka mtuta kawadaga nda Kristi katsi ná, nda fa ghəŋa mu guli kazlay: Dza'a nzaku mu nda hafu kawadaga nda tsi kə'a. ⁹ Nda sna amu kazlay: Sli'agapsli'a Kristi ma mtaku, mtugəлта a guli wu kə'a. Ta haɔ mtaku nda mbraku ta ghəŋani wa. ¹⁰ Tsa mtuta mtu tsi ya ná, turtuktuk mtuta tsi ta ghəŋa dmakwa mnduha. Ndanana ná, nda hafu tsatsi. Ka ŋa Lazglafta ta nzakwa tsi ta nzakwani. ¹¹ Manda tsaya kaghuni guli, ɔina ka sɲaŋta ghuni kazlay: Nda mta kuni, nda dga vgha ghuni nda dmaku kə'a. Ta nzaku kuni nda hafu ŋa Lazglafta, kabga nda ndi'a vgha ghuni nda Yesu Kristi.

¹² Mantsa tama, yaha dmaku gəgəłta mgham ta ghəŋa na slu'uvgha ghuni ta mtaku na. Yaha kuni sɲana tá skwi ya ta kumə tsi. ¹³ Ma zlanəŋ kuni ta dmaku ta fawayha ghuni ŋa maga dmaku. Katak ná, vɲəŋwavla ta ghəŋa ghuni ta Lazglafta, kabga nda nza kuni ka gwal nda hafu ta sli'agapta ma mtaku. Zlanəŋwa fawayha ghuni ta Lazglafta, ka maga tsi ta skwiha ya tɔukwa nda həŋ. ¹⁴ Mantsa tama, ta haɔ dmaku nda ga mgham ta ghəŋa kaghuni wu, kabga ta mista zlahu a kuni wu, mista zɔakatahuɔa Lazglafta kuni.

Vu'a dmaku mu re, vu'a Lazglafta a mu na?

¹⁵ Kinawu nzakwani tama! Ka maga mu ta dmaku kabga kwala mu ta kul haɔ mista zlahu, laghula mu dista zɔakatahuɔa Lazglafta rki? Mantsa a ɔekɔek wa! ¹⁶ Sna a kuni kazlay: Ka fafa kuni ta ghəŋa ghuni manda vu'a mndu ka sɲana tá gwadani ná, nda nza kuni ka vu'a tsa mndu ta snu kuni ta gwadani ya kə'a ra? Laviŋlava ka ta nzakway ka vu'a dmaku, ŋa klay dmaku ta kagha da mtaku. Laviŋlava ka ta sɲana tá ŋa Lazglafta, ŋa naghafu Lazglafta ka mndu tɔukwa ta ghəŋa vəl sɲanata gha ta gwadani. ¹⁷ Rfama ta

Lazglafta! Ghalya si nda nza kuni ka vu'a dmaku. Ndanana, sɲasna kuni nda inda ŋuɔfufa ghuni ta dughwanə skwi ya ta taghu lu ŋa inda mnduha demdem, ka taghaftá kuni. ¹⁸ Manda pligighunista ma dmaku, ka nutá kuni ka vu'a maga skwi tɔukwa. ¹⁹ Manda va ya ta gwadə mnda səla ta gwadaghunata yu ta na gwadə na, kabga pəɔɔaf a kuni ta sɲaŋta wa. Ghalya ná, si zɲiŋzla kuni ta fawayha ghuni ka vu'a maga ŋəɔaka skwiha, nda dmakuha ŋa kwal kul sna gwadə da Lazglafta. Ndanana tama ná, zɲəŋwazla ta fawayha ghuni ka vu'a maga skwi tɔukwa ŋa nzakway ka gwal ta sɲana tá ŋa Lazglafta.

²⁰ Ma nzakwa ghuni ka vu'a dmaku ná, Zɔəgaghuna a maga skwi tɔukwa wa. ²¹ Sɲəŋawu tsa maga kuni tama? Wya ka skwa hula tsa skwiha ya ndana, kabga mtaku kɔavakta tsa skwiha ya. ²² Ndana tama guli ná, pligighunispla lu ma dmaku ka nutá kuni ka kwalva Lazglafta ka mutsaftá kuni ta nzata nda ghuɔa ma nzakwa ghuni, ŋa mutsay ghuni ta hafu ŋa kɔekedzəŋ ma kɔavaktani. ²³ Manda va tsaya ná, ka ta ga dmaku mndu, nisəlani ná mtaku ya. Ama skwi ka mbalay ta mutsu lu da Lazglafta ná, hafu ŋa kɔekedzəŋ ya ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi Mghama mu.

7

Grafta nda nzakwa i marakw nda zə'al

¹ Zwanama ɔa, nda sna kaghuni ta zlahu. ŋa kaghuni nda sna ta zlahu ya, ta mna yu ta na gwadə na kazlay: Ta ma nzakwa mndu ta ndiri ta ga zlahu ta mgham ta ghəŋa mndu kə'a. ² Ka graghunaf gra yu ɔa! Marakw ga mndu ná, hbaɔhba zlahu ta zə'ala taŋ ka ta ndiri zə'ala taŋ. Ala, ka mtumta zə'ala taŋ katsi, falau' vghani ma tsa zlahu ta hbafta ta zə'ala taŋ ya. ³ Ka ta ndiri zə'ala taŋ, ka sli'afu tsi ka laghwi da sana mndu katsi, hliri ta magə tsa marakw ya nda tsa. Ala ka mtumta zə'ala taŋ katsi, falau' vghani ma tsa zlahu ya, ɔər sli'afu tsi ka laghu wuma ta sana mndu ná, hla a ta iri nda tsa wa. ⁴ Manda va tsaya nzakwani nda kaghuni guli zwanama. Ma mtuta Kristi ta udza zɲəŋay ná, mtumta kaghuni

guli kawadaga nda tsi, nda dga vgha ghuni nda zlahu. Nda nza kuni ka ŋa sana mndu, ka ŋa tsa mndu ta sli'agapta ma mtaku ya, ŋa magay mu ta skwi dīna ŋa Lazglafta. ⁵ Ghalya, ma fitika nzakwa mu ta maga skwi ta kumə maya mu ná, dmaku tsa skwi ya ka zlahu ta mnay ŋa mu. Na tsa snan̄ta mu mantsaya, ka mamaftá mu ta maga tsa skwi lmaf lu ya. Ka ksə tsa ghwadaka skwiha ya ta slna ma amu, ka kla amu da mtaku. ⁶ Ndanana tama ná, falau' vgha mu da zlahu, mtuguduŋmta mu ta tsa zlahu ya si ta hbamata ya. Lavin̄lava mu ta maganatá slna ta Lazglafta ma lfida nzaku ta maraman̄ta Sulkum. Manda tsa vindaf lu ma zlahu ghalya ya a ta magəgelta mu wa.

Nzakwa zlahu nda dmaku

⁷ Nu ŋa mnay tama? Zlahu ná, dmaku ya ra? Dmaku a wa. Ama ka má had ka zlahu wu ná, ma sna a yu ta dmaku wa. Ka má mniha a zlahu kazlay: Ma hara'u ka ta iri ta skwa mndu kə'a ná, ma sna a yu kazlay: Dmaku* ya kə'a wa. ⁸ Mantsa ya tama, ka mutsaftá dmaku ta gaganafá inda hara'uwa skwiha ma i'i nda ma zlahu. Ka má had ka zlahu wu ná, gratá skwi nda mta na dmaku. ⁹ Ghalya, ma kwala dá ta kul snan̄tá zlahu ná, ta nzutá nzakwa dá yu. Manda snan̄ta dá ta zlahu, ka nzatá dmaku nda hafu, ¹⁰ ta mtutá i'i. Lazglafta ná, vlavla tsatsi ta zlahu ŋa mutsa hafu, ama ka klaghatá tsi ta i'i da dmaku. ¹¹ Mutsafmutsa dmaku ta tvi, ka klaftá tsi ta zlahu ŋa nana i'i ka ga dmaku, ka dzihatá.

¹² Tsaw zlahu ná, sagha daga da Lazglafta. Inda gwada ya mna tsi ná, nda ghuḅa, tdukwa nzakwani, dīna guli. ¹³ Tsaya tama ní, lavin̄lava skwi dīna ta dzihata ra? Lavin̄ a wu, dmaku katək ta dzihata. Tsa dmaku ya ta klaftá tsa ŋərma skwi ya, ka dzihata nda tsi, kabga ŋa snan̄tá kdavakta nzakwa dmaku. Nda ma zlahu saba dmaku dəday ta daḅi, nda kdavakta badzatani tani.

Mnda sála ná, ŋurdika dmaku ya

¹⁴ Nda sna amu kazlay: Sagha daga da Lazglafta na zlahu kə'a. Tsaw i'i ná, mnda sála yu habu dmaku. ¹⁵ Kahwathwata ná,

sna a yu ta skwi ta magə yu wu, had yu ta maga skwi ta kumə yu wu, tsa skwi ta husihata ya katək ta magə yu. ¹⁶ Tsaw ka tsa skwi kul kumə yu ya ta magə yu katsi, tsaya kəl yu ka grafta kazlay: Skwi dīna zlahu kə'a. ¹⁷ Tsa ghwadaka skwi ta magə yu ya ná, i'i a ta gay wa, tsa dmaku ma i'i ya ta gay. ¹⁸ Nda sna yu kazlay: Had skwi dīna ma i'i, ma na slu'uvgha i'i na wu kə'a, na skwi ta kumə yu ta mnay. Ta kumay yu má ta maga skwi dīna, triḁ lavin̄ a yu wa. ¹⁹ Had yu ta maga skwi dīna má ta kumə yu wu, skwi kul dīnaku kul kumə yu, ta magə yu. ²⁰ Ka ta magay yu ta skwi kul kumə yu katsi ná, i'i a ta gay wu, tsa dmaku ma i'i ya ta gay.

²¹ Wya skwi ta tapaf ta tazlay ma vgha dá: Ka maga yu ta skwi dīna ka yu ya ná, gi ka ghwadaka skwi kə'a ta nuta. ²² Ma hyahya ŋudufa dá ya ná, zdigihazda zlahu Lazglafta. ²³ Ama ma vgha dá, ta tapaf tapa yu ta sana ghwadaka skwi ta lmu nda vərda skwi dīna ya ta ndanu yu. Tsa ghwadaka skwi ma i'i ya, ta na i'i ka vu'a dmaku. ²⁴ Dan̄wa dá ŋa dá gra! Wa dza'a dgihata nda na vgha ta kla i'i da dmaku na na? ²⁵ Ta rfay yu katakata ta Lazglafta ta mbidifta nda ma Yesu Kristi.

Tsaya tama ná, ma ghəŋa dá ya ná, ta kumay yu ta sna zlahu Lazglafta, ama ma vgha dá ya, zlahu dmaku ta laghu yu da snay.

8

Nzakway nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa

¹ Ndanana tama, tsanaghata a Lazglafta ta guma ta gwal nda ndi'a vgha tan̄ nda Yesu Kristi wu, ² kabga mbrakwa Sulkum nda ghuḅa ta vlamatá hafu nda ma Yesu Kristi ta ga mgham ta ghəŋa i'i. Mbrakwa tsa Sulkum nda ghuḅa ya ta klaptá i'i ma mbrakwa dmaku nda ŋa mtaku tani. ³ Traptra zlahu Musa ta maga tsa slna ya, kabga hta ta mbrakwa mnda sála ta pyafta ka magata. Ama ka magatá Lazglafta ma ghunagatani ta zwan̄ani turtuktuk ma slu'uvgha manda ŋa gwal dmaku, ŋa klagamapta ma dmaku. Nda tsaya

* 7:7 Ngha ta Sabi 20:17 nda Vrafta ta Zlahu 5:21.

tsanaghata Lazglafta ta guma ta dmaku ta magə mnda səla. ⁴ Kada laviŋta mu ta nzaku manda ya ta kumə zlahu kə'a kəl tsi ka magata mantša ya, ŋa nzay mu ta nzaku manda ya ta kumay Sulkum, manda ya ta kumə slu'uvgha a wa. ⁵ Gwal ta nzaku manda ya ta zdəganatá slu'uvgha ná, tsa ŋa slu'uvgha ya ta laghu həŋ da snay. Gwal ta nzaku manda ya ta zdəganatá Sulkum nda ghuḅa ya guli, tsa ŋa Sulkum nda ghuḅa ya ta laghu hahəŋ da snay. ⁶ Ka laghula lu da snanatá ta ŋa skwi ta zdəganatá slu'uvgha katsi ná, kla ghəŋ da mtaku tsa. Ka laghula lu da sna skwi ta zdəganatá Sulkum nda ghuḅa katsi guli ná, kla ghəŋ da hafu nda ya da zdaku tsa guli. ⁷ Gwal ta laghwī da snanatá ŋa skwi ta zdəganatá slu'uvgha ná, ghuma Lazglafta həŋ, kabga hađ həŋ ta sna zlahu Lazglafta wu, traptra həŋ ta snata. ⁸ Gwal ta maga skwi ta zdəganatá slu'uvgha ná, laviŋ a həŋ ta maga skwi ta zdəganatá Lazglafta wa.

⁹ Ama kaghuni, hađ kuni ta maga skwi manda ya ta zdəganatá slu'uvgha wa, manda ya ta zdəganatá Sulkuma Lazglafta ta nzaku ma kaghuni ta nzakwa kuni ta nzaku. Ka hađ Sulkuma Kristi ma mndu wu ná, ŋa Kristi a tsa mndu ya wa. ¹⁰ Ka si mamu Kristi ma kaghuni katsi, ta vlaghunavla Sulkumani ta hafu, kabga naghunafna Lazglafta ka gwal tdukwa ta wa irani. Aŋ mndani dza'a mtumta kuni ta ghəŋa vəl magata ghuni ta dmaku. ¹¹ Ka si ta nzaku Sulkuma tsa mndu ta sli'aganaptá Yesu ma mtaku ya ma kaghuni katsi, va tsa mndu ta sli'aganaptá Kristi ma mtaku ya, dza'a vranamtá hafu ma tsa slu'uvgha ghuni ta mtuta nda ma tsa Sulkumani ta nzaku ma kaghuni ya.

¹² Ka si mantša tsi tama zwanama, ka dməŋ tsa nzaku ya ta amu. Dəməŋa nzaku manda ya ta zdəganatá slu'uvgha a wa. Hađ amu ta nzay manda ya ta zdəganatá slu'uvgha wa. ¹³ Ka manda ya ta zdəganatá slu'uvgha ka kuni nzaku katsi ná, dza'a mtaku kuni. Ala, ka zlanəzla kuni ta ghəŋa ghuni ta Sulkum ka dzata tsi ta skwiha ta zdəganatá slu'uvgha ghuni katsi, dza'a nzakway kuni nda hafu. ¹⁴ Inda gwal

ta pghə Sulkuma Lazglafta ná, nda nza həŋ ka zwana Lazglafta. ¹⁵ Tsa Sulkum vlaghuna Lazglafta ya ná, hađ ta nighunista ka vu'a ŋa zləŋglay ghuni ta zləŋ wa. Tsa Sulkum ya ná, naghunafna ka zwana Lazglafta. Nda ma tsa Sulkum ya ta hga mu ta Lazglafta ka «Aba, Da!» kə'a. ¹⁶ Tsa Sulkuma Lazglafta ya ta mnay ŋa sulkuma vgha mu kazlay: Zwana Lazglafta amu kə'a. ¹⁷ Ka si nda nza mu ka zwanani, dza'a mutsay mu ta skwi ya payamaf tsi. Nda amu tani, nda Yesu Kristi tani, kawadaga mu dza'a mutsa tsa skwi payamaf tsi ya, kabga kawadaga mu ta ghuya đəŋwa, kawadaga mu guli nda tsi dza'a mutsa tsa glaku ya.

Ŋərma skwi ya faf mu ta ghəŋ tida

¹⁸ Grafgra yu kazlay: Nana ghuya đəŋwa ta ghuyə mu na ná, hađ lu dza'a walaŋta gray nda tsa glaku dza'a maramaŋta Lazglafta ya wu kə'a. ¹⁹ Inda skwi zlagəgiŋ Lazglafta ná, nda mndəŋ ta kzla həŋ ta tsa fitik dza'a maraŋta Lazglafta ta zwanani ya. ²⁰ Tsaw tsa skwiha zlagəgiŋ Lazglafta ya ná, nuna həŋ ka skwa bətbət, nda đvay taŋ a nuta həŋ mantšaya guli wu, Lazglafta ta đvaftá nzata taŋ mantša* ya. Tsaw ta nda fa ghəŋani ta skwi dza'a tsi magay dazlay, ²¹ kabga mamu fitik ya dza'a plinŋta tsi ta inda skwi ya zlagiginiŋ tsi, ma ga vu'a rwaku. Ŋa mutsay taŋ ta glaku manda ŋa zwana Lazglafta, ŋa nzakwa taŋ flau' vgha taŋ. ²² Nda sna amu kulam gwatna, ta ŋizi inda skwiha zlagiginiŋ Lazglafta, ta ɓasa vgha həŋ manda marakw ta ɓasa yaku. ²³ Hahəŋ ndaghəŋa taŋ yeya a wu, nda amu tinlaghu Lazglafta ta vlamatá Sulkumani ya tani, ta ɓasay ɓasay amu guli ma vgha mu, ka kzla fitika vərda nzakwa mu ka zwana Lazglafta, ŋa nzata mu nda vərđaka falau'wa ta vgha mu. ²⁴ Ma fatá ghəŋa mu mbamafta Lazglafta. Ka nda ghada nghanŋa skwi ya faf lu ta ghəŋ tida ná, fəgla a lu ta ghəŋ tida wa. Tata fay lu ta ghəŋ ta skwi ya ghada lu ta nghanŋa ra? ²⁵ Ala, ka nda fa ghəŋa mu ta skwi ta kul nghanŋa mu katsi ná, nda ksata ŋuduf ta kzla mu ta tsa skwi ya.

* 8:20 Ngha ta Zlrafta 3:17.

²⁶ Manda tsaya guli ná, ta katay Sulkum nda ghuḅa ta amu guli ma hta ta mbrakwa mu. Sna a amu ta maga du'a manda ya ta raku wu, ama ka ndəḅu Sulkum kaghəṇani ta dzvu da Lazglafta da manaka amu nda ṇizi, kul laviṇtá lu ta mnay nda wi. ²⁷ Lazglafta ná, nda sna tsatsi ta kdavakta skwi ma ṇudufa mndu. Nda sna ta skwi ta kumə Sulkum ta daway, kabga manda ya ta kumə Lazglafta ta dawə Sulkum da tsi ta skwi ṇa gwal ta nzakway ka ṇani.

²⁸ Nda sna amu guli kazlay: ṇa dīnakwa taṇ mida ta maga Lazglafta ta inda skwi ṇa gwal ta dvuta, tsa gwal ghadu tsi ta zabuta daga taṇtaṇ ya. ²⁹ Tsa gwal ghadu tsi ta zabuta daga taṇtaṇ ya, ghadughada ta nanaftá həṇ ṇa gara vgha nda zwanani, ṇa nzakwa tsa zwanani ya ka zumali mataba ndəghata zwanama. ³⁰ Tsa gwal ghadu tsi ta zabuta ya, tsa hahəṇ ya hagaf tsi guli. Tsa gwal hagaf tsi ya guli, hahəṇ nanaf tsi ka gwal tdukwa ta wa irani. Tsa hahəṇ nanaf tsi ka gwal tdukwa ta wa irani ya, tsa hahəṇ ya vlan tsi ta glaku ta həṇ.

Dvuḍva Lazglafta ta amu

³¹ Ka si mantsa tsi, nu ta ṇa mnay mu ta ghəṇa tsaya tama? Ka si ṇa mu Lazglafta ya ní, wa dza'a dzaṇtá kəma nda amu na? ³² Lazglafta ná, pyaghu a ta zwanani wa. Vlagavla ka mtuta tsi da manaka amu dem-dem. Wa kə'a dza'a kwal kul vlamatá inda skwi kawadaga nda tsatsi tama? ³³ Wa dza'a tsaftá skwi ta gwal zabap Lazglafta na? Had mndu wa. Lazglafta ta hlaftá həṇ ka gwal tdukwa ta wa irani. ³⁴ Wa ya dza'a laviṇta ksutá həṇ ma guma na? Yesu Kristi ná, mtumta. Ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta, ta maga du'a da manaka amu.

³⁵ Wa dza'a dgamata nda dvuta ya dvu Kristi ta amu na? Ghuya danwa re, skwi ta malaghutá mbrakwa mu re, giri re, maya re, pda lgut re, nzaku ta wa hdak re, budugwa a dza'a dgamata na? ³⁶ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Ta ghəṇa gwada ta kagha ta kəl ṇni ka nzakway ta wa hdak inda fitik.

«Ta kəl lu ka ngha aṇni manda tuwakha ta klə lu ta tumbla† kə'a.»

³⁷ Ma inda tsa skwiha ya ná, fərtapfərtə amu ma zatá ghwa, nda ma mndu ya ta dvutá amu. ³⁸ Manda va tsaya nzakwani, nda sna yu kazlay: Dər má mtaku tsi, dər má nzata nda hafu tsi, dər má duhwalha Lazglafta tsi, dər má sana skwiha nda mbra nda mbra ta luwa tsi, dər má nzaku ndanana tsi, dər má nzaku ta kəma a tsi, ³⁹ dər má sana skwiha nda mbra nda mbra ta ghəṇa hadik a tsi, dər má skwi kighkigh zaghutani ta ghudzifa luwa tsi, dər ma skwi kighkigh zaghutani da ghuvata hadik tsi, had sana skwi zlaganap Lazglafta nda zliga dza'a dgamata nda tsa dvu ya dvu Lazglafta ta amu, maramaṇ tsi nda ma Yesu Kristi Mghama mu ya wu kə'a.

9

Lazglafta ta zbaptá la Isra'ila

¹ Kahwathwata na gwada dza'a yu mnay na, ma hga Yesu Kristi, tsakalawa da a wa. Manda tsaya ka nzakwani ka ndana da guli ta mnihata Sulkum nda ghuḅa. ² Ta kuzliha kuzla ta ṇudufa da katakata, nda ṇra ṇudufa da inda fitik, ³ ta ghəṇa zwanama da ta nzakway ka mndəra ini. Ta dər ma Ksi'afte Lazglafta ta i'i, ka dgihata nda Kristi, ta mbanaf tsi ta hahəṇ, ka yu. ⁴ La Isra'ila həṇ. Hahəṇ nanaf Lazglafta ka zwanani, hahəṇ maranaṇ tsi ta sgitani, nda hahəṇ dzrafta tsi ta wi, hahəṇ vlan tsi ta zlahu, hahəṇ maranaṇ tsi ta tvi ká həṇ da tsəḅu ta kəmani, hahəṇ tanaf lu ta imi ta sləməṇ, ⁵ dzidziha taṇ gwal kulaṇ lu, nda tvi slu'uvgha guli ná, ma mndəra taṇ saba Kristi. Tsatsi ta hemanatá inda skwi dem-dem. Zləzlvama ṇa dekdek ta Lazglafta. Ka nza tsi mantsa.

⁶ Vraghu nda wani a tsa gwada Lazglafta ta mnata ya wu, kabga inda gwal ta nzakway yagap lu ma la Isra'ila a ta nzakway ka vərda la Isra'ila wa. ⁷ Guli ná, inda gwal ta nzakway yagap lu ma mndəra Abraham a ta nzakway ka vərda zivirha Abraham wa. Ka Lazglafta nda Abraham na: «Nda ma Izak* dza'a yagapta zivra gha,» ka'a. ⁸ Ghəṇa tsa gwada ya na: Zivir ya yagap lu nda ma slu'uvgha a gwal ta nzakway ka zwana Lazglafta wa. Ama zwani ya

† 8:36 Ngha ta Zabura 44:23. * 9:7 Ngha ta Zlrafta 21:12.

yagap lu nda ta tva dzratawa Lazglafta nda Abraham, zwana zivir. ⁹ Wya tsa gwađa ta ta ta imi ta sləmən mnə Lazglafta ya: «Ta vraktá yu kdəghalam mandana luwa ná, nda zwan† ta ghuva Sara,» ka'a.

¹⁰ Manda va tsaya luta tsi nda Rabika markwa dzidza mu Izak, ka yanatá tsi ta mbuhwali. ¹¹⁻¹² Ma kdə lu ka yatá tsa zwaniha ya, ka Lazglafta nda Rabika mantša: «Mali dza'a ndəba dzvu da sagəŋ,» ka'a. Ta la a tsa zwaniha ya saha ta hadik, ka snan†a tan† ta skwi dina nda ya kul dinaku nda tsa ta luta tsa gwađa ya wa. Nzanza tsa skwi ya mantša kada nzakwa skwi ta kumə Lazglafta manda ya tha tsi. Tsa zbaflu ya ná, nā nzakwani manda ya ta kumə Lazglafta hgafta lu, ta vəl magatani ta slna a wa. ¹³ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Zbuzba yu ta Yakubu ka zlan†á Isuwa‡,»
ka'a

¹⁴ Kinawu ka mu dza'a mnay tama? Tuđukwa a Lazglafta nda tsa tama wu rki na? Mantša ya a dekdek wa. ¹⁵ Ka Lazglafta nda Musa na: «Ta maganamaga yu ta skwi dina ta mndu ya ta kumə yu ta maganatá skwi dina. Ta taway yu ta hidahida ta mndu ya ta kumə yu ta tawatá hidahida tida§ guli,» ka'a. ¹⁶ Tsaya tama, ka zbaflu zba Lazglafta ta mndu ná, ta vəl kumafta maya tsa mndu ya a wu, ta vəl magatani ta slna a guli wa. Lazglafta tani ta dvafta maganatá skwi dina, ka'a. ¹⁷ Wya ka Lazglafta mnanatá Fir'awna, ka vindaftá lu ma defteri: «Faffa yu ta kagha ka mgham nā maravata mbrakwa da ta kagha, nda ya nā tin†á hga da ta ghəŋa hadik* demdem.» ¹⁸ Mantša ya tama ná, ta magay Lazglafta ta skwi dina nā mndu ya kuman† tsi, ta tən†ay ta nđufu mndu ya kuman† tsi guli.

Manda ya kuman† tsi ta maga Lazglafta ta slnani

¹⁹ Ka waya ka skwi dza'a mnay ka nā da kazlay: Ka si mantša ya tsi, kabgawu ta kəl Lazglafta ka mnay, magamaga kuni ta dmaku kə'a nda mnduha tama ba? Tsaw

waya dza'a laviŋtá kwalaghutá skwi ya kuman† Lazglafta na? ²⁰ Kagha mnda səla, wa hga gha nā zlərdá ya kuman† Lazglafta na? Ta mnay skwi tsaf lu nda rəisl nā mndu ya ta tsafta kazlay: Kabgawu kəl ka ka tsaftá i'i mandana na kə'a ra? ²¹ Tsa mnda tsafta huzla ya a ta laviŋta maga skwi ya kuman† tsi nda tsa rəisl ya ra? Nda va tsa rəisla turtuk ya, laviŋlava ta tsatsaftá huzla ya nā maga slna nda tsi bađu gwađa, nda ya nā maga slnaha bađu walaya fitikha.

²² Ka manda tsaya kuman†a Lazglafta ta maran†á basata nđufani, nda maran†ani ta mbrakwani ma su'ayni nda ksatá nđuf katakata ta ghəŋa gwal nda fa nā zwaduta ma basata nđufani ya ní, nu nā gha mida tama na? ²³ Mantša ya kuman†a Lazglafta ta snan†a mnduha ta glakwa sgitan†i nā gwal tawa tsi ta hidahida ta hən†, tsa gwal ya thanaf tsi nā lami da sgitan†i ya. ²⁴ Ama tsa gwal hagaf tsi ya, mataba la Yahuda yeya a wu, kulam mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.

²⁵ Tsaya skwi ya mna tsi ma deftera Huseya:

«Mnduha da kuni,
ka yu dza'a hga gwal kul had ka mnduha
da.

Gwal dvu yu kuni,

dza'a hga yu ta gwal si kul dvuta yu.

²⁶ Ma vli ya mnana lu ta hən†,

“mnduha da a kuni wu” kə'a ya, ma tsa
vli ya dza'a hga lu ta hən† ka Zwana
Lazglafta nda hafu†.»

²⁷ Ka Isaya nda nani klan†á lwi nda zwana la Isra'ila guli na: «Dər manda wutak ta wa ghwa yatá zwana la Isra'ila ná, mtsel yeya gwal dza'a mba'ata mataba tan†. ²⁸ Dza'a sasa Mgham Lazglafta tsanaghatá guma ta ghəŋa hadik demdem, had dza'a laghwi da gərdaku wu‡,» ka'a. ²⁹ Manda ya mna Isaya ghalya guli na:

«Ka má pđama a Lazglafta ta Mbruta ta zivir wu katsi ná,

má nda nza mu manda luwa Suduma, má
nuna mu manda luwa Gwamura§
guli,» ka'a.

† 9:9 Ngha ta Zlrafta 18:10-14. ‡ 9:13 Ngha ta Zlrafta 25:23, nda Malatsi 1:2-3. § 9:15 Ngha ta Sabi 33:19.

* 9:17 Ngha ta Sabi 9:16. † 9:26 Ngha ta Huseya 2:1-3 nda 2:25. ‡ 9:28 Ngha ta Isaya 10:22-23. § 9:29 Ngha ta Isaya 1:9 nda 19:23-28.

*La Isra'ila nda tva mbaku ma zlg hay nda
ñuduf*

³⁰ Kinawu tsa tama? Gwal kul nzakway ka la Yahuda ná, zbañ a hahəñ ta nzakway ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta wu, ka mutsaftá həñ ta nzakway ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlg hay nda ñuduf. ³¹ La Isra'ila ya guli ná, zbañzba hahəñ ta magatá skwi ta kumə zlahu, ña nzakway ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta, triđ traptra həñ ta magatá tsa skwi kumañ zlahu ya. ³² Kabgawu kəl la Isra'ila ka trapta na? Kabga zbañ a həñ nda ma zlg hay nda ñuduf wu, nda ma magatá skwi kumañ zlahu dza'a mutsakwa tsi ka hahəñ. Ka dzuntá tuthun ta həñ «ta palaka tuthun.» ³³ Manda ya nda vinda ma defteri kazlay:

Wana yu ta fatá palaka tuthun ma luwa
Siyuna,
pala ya dza'a zlanbanaptá mnduha.
Mndu dza'a zlg hafta ná,
had dza'a pghanaghatá hula wu* kə'a ya.

10

Turtuktuk Lazglafta ña inda mndu

¹ Zwanama dá, skwi ta kumə yu ma ñudufa dá ná, ta kumay yu ta mutsafta la Isra'ila ta mbaku. Tsaya skwi ta magə yu ta du'a ta ghəña tañ da Lazglafta. ² Nda sna yu kazlay: Ta zbay həñ ta Lazglafta nda ñudufa tañ kə'a, ama sna a həñ ta vərđa tvi wa. ³ Sna a həñ ta tvi ká Lazglafta ta nanaf tá mnduha ka gwal tdukwa ta wa irani wa. Ña tañ ña tañ ma zba tva nzaku tdukwa ta wa ira Lazglafta ta magə həñ, ka kwalaghutá həñ ta tsu'aftá tsa tvi ta kəl Lazglafta ka nanaf tá mnduha ka gwal tdukwa ta wa irani ya. ⁴ Tsaya tama ná, kđanakkda Kristi ta zlahu. Inda gwal ta zlg haftá Yesu Kristi ná, nanaf na Lazglafta ta həñ ka gwal tdukwa ta wa irani.

Inda mndu ta zlg hafta nda mba

⁵ Ka vərđa Musa vindafta ta ghəña tva nzaku ka mndu tdukwa nda ma zlahu na: «Inda mndu ta kđanaktá inda skwi manda ya ta kumə zlahu* ná, dza'a mbaku nda

mida» ka'a. ⁶ Ama wya ka gwada Lazglafta ta mnay ta ghəña tva nzaku tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlg hay nda ñuduf: «Wa dza'a lafi ta luwa da klagatá Kristi na?» ka ka mndu ná, ghadaghada Kristi ta saha! ⁷ Ma mnə ka guli kazlay: «Wa dza'a laha da ghuvata hadik da klagatá Kristi na kə'a guli,» ghadaghada Kristi ta sli'agapta. ⁸ Tsaw wya ka Musa mnata ma deftera Lazglafta ta ghəña tva nzakw tdukwa ta wa ira Lazglafta: Tavata kagha gwada Lazglafta, ma wubisima gha nza kwani, nda ya ma ñudufa gha† guli. Tsa gwada ya ná, gwada ta zlg hay nda ñuduf ya ta mnə ñni ña mnduha. ⁹ Ka mnanə mna ka nda wa gha kazlay: Yesu ná, Mgham ya kə'a, zlg hafzlg ha ka guli ma ñudufa gha kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ma mtaku kə'a, dza'a mbaku ka. ¹⁰ Ma zlg hafta nda ñuduf ta nuta lu ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta. Ma mniginta nda ma wubisim guli ta mutsafta lu ta mbaku. ¹¹ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Inda mndu ta zlg hafta ná, ta had hula ta ghəñani wu‡» ka'a. ¹² Tsaya tama ná, ta had dgəvgha mndu kazlay: La Yahuda yeya, la Grek yeya kə'a wa. Inda tañ demdem, Mgham turtuk Mghama tañ, ta vla zdaku katakata ña inda gwal ta hwayanavata. ¹³ Nda vinda guli ma deftera Lazglafta kazlay: Inda mndu ta hwayanavatá Mgham ná, dza'a mbaku§ kə'a.

¹⁴ Ka zlg haf a həñ wu, kinawu ka həñ dza'a hwayanavata tama, kinawu ka həñ dza'a zlg haftá mndu kul snañta həñ ta gwada ta ghəñani? Kinawu ka həñ dza'a snañtá gwada ta ghəñani guli ka had mndu ta mnananñtá həñ? ¹⁵ Kinawu ka gwal ta mnay dza'a mnanñta ka ghunaf a lu ta həñ guli? Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Ngha ba ta wad ahata vgha mndu ta ghəña gwal ta klədanaghatá Lfida Gwada* ta həñ kə'a. ¹⁶ Tsaw inda tañ a ta snatá tsa Lfida Gwada ya wa. Ka Isaya mnata guli na: Mghama dá! Wa ta zlg haftá tsa gwada mna ñni† ya? ka'a. ¹⁷ Mantsa ya ná, ma snañtá gwada ta kəl lu ka nuta ka mnda zlg hay nda ñuduf. Tsa gwada snañ lu ya guli ná, gwada

* 9:33 Ngha ta Isaya 28:16. * 10:5 Levitik 18:5. † 10:8 Vrafta ta Zlahu 30:12-14. ‡ 10:11 Isaya 28:16. § 10:13 Yuwel 3:5. * 10:15 Isaya 52:7. † 10:16 Isaya 53:1.

Kristi ya.

¹⁸ Tsaw snaŋ a tama rki 6a? ka yu. Mantsa ya a guli wa. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta guli na:

«Snavasna hga taŋ ta inda ghəŋa hadik, 6ha6ha lwa taŋ guli ta slrəŋa luwa‡,» ka'a.

¹⁹ Ta sna a la Isra'ila rki? ka yu guli. Ka Musa ghadata mnata guli na:

«Dza'a famfa yu ta kaghuni da dra gwal kul nzakway ka la Yahuda,

dza'a famfa yu ta kaghuni da 6asa ɲuduf nda gwal kul nzakway ka la Yahuda kul snaŋtá sana skwiš ya,» ka'a.

²⁰ Ka Isaya mnatá sana gwada kul raku ka mnayni guli na:

«Slafsla gwal kul psanťá i'i, ta i'i, maravamara yu da gwal kul dawantá i'i guli,

ka Lazglafta*,» ka'a.

²¹ Tsaw ka'a mnata ta ghəŋa la Isra'ila guli na:

«Pghapgha yu ta dzva da ɲa tsu'a gwal kwisa ghəŋa taŋ,

sna a həŋ ta gwada da mndu ya wu†,» ka'a.

11

¹ Vziŋvza Lazglafta ta mnduhani tama rki na? ka yu guli. Mantsa ya a guli wa. I'i guli ná, la Isra'ila yu, zivra Abraham. Sabə nda ma mndəra la Benzamen yu guli.

² Vziŋ a Lazglafta ta mnduhani ya zbu tsi daga ghalya wa. Havakwahava ta skwi ya vindaf lu ma deftera Lazglafta ta ghəŋa Iliya, ma fitika tawayni ta taw da Lazglafta ta ghəŋa la Isra'ila, ka'a na: ³ «Mghama da! Pslapsla həŋ ta la anabi, ka zlazliŋtá həŋ ta gwirha gha. I'i turtukwa da ta pđata, ta psa i'i həŋ guli ɲa dzata*,» ka'a ya. ⁴ Ama waka Lazglafta zlgħanaftawani? «Tateke'a mnduha da dəmbu' ndəfəŋ pghaghu yu, gwal kul walaŋta tsəlbata ta kəma ba'al†,» ka'a. ⁵ Ndanana guli ná, teke'a pđakwa mnduha hutsekw zabap Lazglafta ma zđakatahudani. ⁶ Ka si nda ma zđakatahudi tsi, nda ma magatá slna a tsa tama wa.

Ka má mantsa a tsi wu, ma nza a tsa zđakatahudi ya, ka zđakatahudi wa.

⁷ Nu klatá ghəŋa tsa gwada ya tama? Tsa ta psə la Isra'ila ya ná, mutsaf a həŋ wu, ama gwal dagap Lazglafta ná, mutsaf-mutsa hahəŋ. Təŋanaftəŋa sanlaha ta ghəŋa taŋ. ⁸ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Niŋna Lazglafta ta həŋ dlufur, ka razliŋtá ira taŋ, ka dərzliŋtá sləməŋa‡ taŋ kulam gitana kə'a. ⁹ Ka mgham Dawuda guli mantsa:

«Ka nza skwa zaya magwalgwalaya taŋ ka də6la taŋ,

ka kadəŋ ɲa taŋ,

ka tuthun ɲa taŋ nda ya ɲa ghuzla iri ɲa taŋ.

¹⁰ Ka ghulpghulpa ira taŋ ɲa kwala taŋ nghanťá vli,

ka gđavata həŋ nda ɲatá hulš!» ka'a.

¹¹ ɲa dəkdek zlambuta həŋ tama rki? ka yu guli. Mantsa ya a wa. Ma tsa zlambuta zlambu həŋ ya kəl gwal kul nzakway ka la Yahuda ka mutsaftá mbaku, ɲa gagaftá həŋ da draku. ¹² Ka si klanakkla tsa zlam-bakwa taŋ ya ta skwi dīna ta ghəŋa hadik, klanakkla tsa hta ta həŋ ya guli ta skwi dīna ta gwal kul nzakway ka la Yahuda katsi, kighkigh dza'a nzakwa tsi bađu vřavakər inda la Isra'ila tama?

Tva mbakwa gwal kul had ka la Yahuda

¹³ Ndanana, nda kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda ta gwada yu. Lazglafta ta ghunaftá i'i da kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ta ghər6aku yu ta tsa slna da ya, ¹⁴ ɲa sli'anaftá ɲudufa zwanama da ɲa draku ka má ta magaku tsi ɲa mbanaftá sanlaha mataba taŋ. ¹⁵ Ma tsa wudŋta Lazglafta ta həŋ ya, slər6apta Lazglafta ta zughu matabani nda hamata mnduha ta ghəŋa hadik. Ka si mantsa ya tsi, kinawu kə'a dza'a magaku bađu tsu'uglafta Lazglafta ta həŋ? Sabə ma mtaku ka nzata nda hafu a tsa ra?

¹⁶ Ka taŋtaŋa tsa'atá skwa zay, vlaŋťá Lazglafta lu ná, pđakwani guli* ná, ɲani ya. Ka ɲa Lazglafta slrəŋa fu ná, ɲani zligimaha tsa fu ya guli. ¹⁷ Ka datsanaghutá lu ta zligimaha fwa zaytuŋ ya ta hvə lu nda

‡ 10:18 Zabura 19:5. § 10:19 Vrafta ta Zlahu 32:21.

† 11:4 Aya 3-4: Ngha ta 1 Mghamha 19:10, 18. ‡ 11:8 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 29:3 nda Isaya

6:10. § 11:10 Zabura 69:23-24. * 11:16 Ngha ta Mbsak 15:19-21.

* 10:20 Isaya 65:1. † 10:21 Isaya 65:2. * 11:3 1

hva, ka tsaktá ya ma mtak ndi'af ta tida. Kagha mndu kul nzakway ka la Yahuda ná, manda fwa zaytuŋ ma mtak ka. Kagha tsa ndi'af lu ta dughwaŋani ta nzakway ka la Yahuda ya. Ndanana tama ná, ima slrəŋa tsa fu ya ta mutsə kagha. ¹⁸ Ka si mantsa tsi tama, ma ghərbə kagha ta ghərbaku ta ghəŋa tsa zligimaha ya. Ka ta ghərbaku ka katsi, dina ka snaŋta gha ta kagha a slrəŋani wu, ta tsa slrəŋ ya nzafta kagha kə'a.

¹⁹ Ka waya ka skwi dza'a mnay ka kazlay: Datsiŋ nda datsa a lu ta zligimahani, ka ndi'af ta i'i ra kə'a? ²⁰ Aŋ mndani, manda tsaya nzakwani. Ta ghəŋa kwala taŋ kul zlgħafta nda ŋuduf, datsiŋta lu ta hahəŋ, ama kagha, ma zlgħay nda ŋuduf gha nzafta kagha nda ndi'atá vgha tida. Ma laghu ka da ghərbaku, zləŋa ta Lazglafta. ²¹ Ka si zlana a Lazglafta ta zligimaha fu ya ta hvə lu nda hva ya wu katsi ní, kagha yeya dza'a zlgħata tsi ka zlgħaf a ka rki? ²² Hada tama ná, grafgra kazlay: Dagala zdaku da Lazglafta, dagala sidi da tsi guli kə'a. Ta sidi nda gwal ta zlambuta, ama nda kagha ná, mamu zdakwani ka dihavadiha ka ma tsa zdakwani ya. Ka mantsa ya a tsi wu, dza'a tsiŋta lu ta kagha guli.

²³ Manda va tsaya hahəŋ guli, ka gdava a həŋ ma tsa kwala taŋ kul zlgħafta nda ŋuduf ya wu ná, mamu Lazglafta nda mbrakwa ndi'iglanafatá həŋ ta vla taŋ. ²⁴ Ka si kagha, nzakwa fwa zaytuŋ ma mtak ta tsagaghata lu ka ndi'anafatá ta fwa zaytuŋ ya ta hvə lu nda hva ka katsi ya ní, hahəŋ ta nzakway ka fwa zaytuŋ ta hvə lu nda hva nzakwa taŋ yeya, dza'a kwal lu kul ndi'iglanafatá ta va tsa dughwaŋani ya rki?

Dza'a mbaku inda la Isra'ila

²⁵ Zwanama da, va a yu ta nzakwa ghuni kul snaŋta difatá skwa Lazglafta wu, da klaftá kuni ta ghəŋa ghuni ka gwal nda difil ma ghəŋa taŋ. Gdavgda sanlaha ma la Isra'ila nda tənətá ghəŋ, ha ka sli'adaghata nekwata gwal kul nzakway ka la Yahuda da Lazglafta. ²⁶ Manda va tsaya ná, dza'a mbanafmba lu ta inda la Isra'ila. Manda ya nda vinda na:
«Dza'a saghasa mnda mba mndu daga ma Siyuna,

ŋa hliŋtani ta kwal kul sna gwada ma ŋudufa mndəra la Yakubu.

²⁷ Dza'a klaghukla yu ta dmakwa taŋ, tsaya dza'a nzakway ka dzratawa da nda həŋ†,» ka'a.

²⁸ Ta ghəŋa skwi ta nghanata Lfida Gwada, nda nza həŋ ka ghuma ta gwada ta kaghuni. Ama ta ghəŋa gwada ta zabatani, d'vudva lu ta həŋ ta gwada ta dzidziha taŋ. ²⁹ Skwi ya vla Lazglafta, nda hgu ya hgaf tsi ná, had ta mbədglanafatá wa. ³⁰ Ghalya ná, manda va tsaya kaghuni guli. Si kwalaghukwala kuni ta sna gwada da Lazglafta. Ndana ná, tawa tawa Lazglafta ta hidahida ta kaghuni nda ma kwalaghuta taŋ ta snatá gwada Lazglafta. ³¹ Manda va tsaya ndana ná, kwalaghukwala hahəŋ ta snatá gwada, ka nzaku tsi ka skwi ŋa mutsafta taŋ ta tawa hidahida nda ma tsa tawa hidahida Lazglafta ta tawata ta kaghuni ya. ³² Hamha Lazglafta ta inda mnduha ma kwal kul sna gwada, kada tawata tsi ta hidahida ta həŋ demdem.

Di'ing gwada ta Lazglafta

³³ Di'ing gwada ta Lazglafta! La ta difilani nda snaŋtá skwani ná, laviŋ a lu ta sliŋta wa. Wa dza'a laviŋtá tsiŋlaptá skwi ya kura Lazglafta na? Malaghumala skwi ya ta magə tsi ta mbraku. Ka deftera Lazglafta ta mnay na:

³⁴ «Wa ya ta laviŋta snaŋtá ndana Lazglafta na?

Wati ma mndu ya ta vla hidaku ŋani na?#?

³⁵ Wati ma mndu ya ta vlanjtá skwi ta Lazglafta,

ŋa faftani ta ghəŋ ta vranamta na\$?» ka'a.

³⁶ Sagha da tsatsi inda skwi, nda ma tsatsi nzata inda skwi, ka ŋani inda skwi. Ŋa Lazglafta glaku ŋa kdekedzeŋ. Amin!

12

Lfida hafu ma Kristi

¹ Zwanama da, dagala tawa hidahida Lazglafta ta amu. Tsaya tama ta kəl yu ka ndəba ghunata dzvu. Vlanwavla ta ghəŋa ghuni tsuhtsuh ta Lazglafta manda skwa pla ghəŋ nda hafu mida, nda ghuəa ta zdəganata. Tsaya vərdaka tva tsəlbay ghuni

† 11:27 Isaya 59:20-21. ‡ 11:34 Isaya 40:13. § 11:35 Ngha ta Ayuba 41:3.

ta tsəlbu ɲani. ²Ma ksə kuni ta sada mnduha ma na ghəɲa hadik na, zlanwa Lazglafta ka mbəɖaghunafta tsi ta ndana ghuni ka lfid, kada laviɲta kuni ta tsatsaftá skwi ta kumə Lazglafta, skwi ya ta dinuta, ta zdəganata, ta payuta.

³Nda ma tsa zdakatahudi zdiɖin Lazglafta ka fimta ma slnani ya, ka yu ta mnay ɲa inda kaghuni ná, ma klaf dər wa ta ghəɲani ka sana skwi. Manda ya ta raku, ka dər wa ka klafkla tsi ta ghəɲani, ka gray nda slna zlghay nda ɲuduf ya vlan Lazglafta. ⁴Inda mndu ná, tsuhmbura vgha turtuk nzakwani, tsa vgha ya guli ná, nda ndəgha fawayha tida. Ka skwa turtuk a slna tsa fawayha ya guli wa. ⁵Manda tsaya guli ná, nana ndəghata amu na ná, tsuhmbura vgha turtuk mu ma Kristi. Ka faway ka faway nzakwa inda na amu na guli. ⁶Zdazda Lazglafta ta hudi ka dagamaftá slna ɲa magay mu manda ya kuman tsi. Ka kla lwa gwada Lazglafta vlan Lazglafta ta mndu ya, ka kla tsi ta tsa lwi ya manda ya vlan Lazglafta ta mbrakwa magay. ⁷Ka hgaf ɲa maganata slna ta mndu Lazglafta ta mndu ya, ka ndi'andi'a tsi ka magay. Ka tagha skwi ɲa mndu vlan Lazglafta ta mbrakwa magay ta mndu ya, ka tagha tsi ɲa tan. ⁸Ka vla mbraku ɲa mnduha vlan Lazglafta ta mbrakwani ta sani ya, ka vla tsi ta tsa mbraku ya ɲa tan. Ka muvla vlan Lazglafta ta mndu ya, ka vla tsi nda kwal kul tha madər mistani. Ka nzaku ka mali ta ghəɲa sanlaha vlan Lazglafta ta mndu ya, ka nza tsi kwatskwats ma slnani. Ka tawa hidahida ta mndu vlan Lazglafta ta sani ya, ka maga tsi nda rfu.

⁹Hmətət ka kuni ɖvuvustá vgha ghuni, ma magə kuni ta madgwirmadgwir. Ka husaghunahusa inda ghwadaka skwi. ɲafwa vgha ta skwi dina. ¹⁰Manda zwanama ka kuni ɖvuvustá vgha ghuni mataba ghuni. ɲavawaɲa ta tinlaghuta vlan tá glaku ta sani ta ghəɲa ghuni. ¹¹Kwatskwats ka kuni, ma yadi kuni ta yadi, ufa ka vgha ghuni ka maga slna Mgham Yesu. ¹²Nzawanza nda rfu ma fata ghəɲa ghuni. Ksawaksa ta ɲuduf ma ghuya ɖanwa. Ndi'awandi'a ka maga du'a

ma zlan kuni. ¹³Dguvuswa dga ta skwa ghuni nda gwal zlghay nda ɲuduf ta pɖay. Tsu'awatsu'a ta matbay.

¹⁴Dawawa tfawi ta ghəɲa gwal ta giri ɲa ghuni. Dawawa tfawi ta ghəɲa tan, ma ksi'i kuni ta həɲ. ¹⁵Rfawarfa ta rfu kawadaga nda gwal ta rfu. Tawawatawa ta taw kawadaga nda gwal ta taw guli. ¹⁶Hmətət ka kuni nzaku mataba ghuni sani nda sani. Ma zbə kuni ta gla ghəɲ. Magawamaga ta skwi ya ta nghə lu kul had hayhayani. Ma klaf kuni ta ghəɲa ghuni ka gwal nda sna ta inda skwi.

¹⁷Ma vranam kuni ta ɲaslu nda ɲaslu ta mndu. Zbawa maga skwi dina ta wa ira inda mnduha. ¹⁸Ka ta magaku tsi ɲa nzata nda zdaku nda inda mndu ná, magawamaga ta kdavakta mbrakwa ghuni. ¹⁹Zwanama ɖa, ma planam kaghuni ka ghəɲa ghuni ta ɲasla mndu, zlanawazla ta basa ɲudufa Lazglafta. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «i' dza'a planamtá mndu, i'i dza'a vranamta*,» ka Mgham Lazglafta mnata. ²⁰Katək na, «ka ta kul zlan kuzla maya ta ghuma gha katsi, vlanvla ta skwi ɲa zay, vlanvla ta imi ɲa say. Ma tsa maganata gha mantasa ya ná, nda nza manda skwi ta hanzanaghatá lanzəɲa vu ka ta bəmani†.» ²¹Ma zлана ka ta ghəɲa gha ka gay ɲaslu ta mgham ta ghəɲani. Katək ná, maga kagha ta skwi dina ɲa ɲraptá ɲaslu.

13

Sna gwada da ɲumna

¹Ka haninhana inda mndu ta ghəɲ mista ɲumna, kabga inda mndu ta ga mgham ná, Lazglafta ta vlan tá həɲ, Lazglafta ta fata ɲumna. ²Tsaya tama, mndu ta pgha ghəɲ nda ɲumna ná, tənanaftəɲa ta ghəɲ ta ghəɲa zlahu ya fa Lazglafta. Mndu ta tənanaftá ghəɲani guli ná, dza'a klanakkla ta ɖanwa ta ghəɲani. ³Had gwal ta maga skwi dina ta zləɲa ɲumna wu, gwal ta maga ghwadaka skwi yeya ta zləɲay. Ta kumay ka ta kwal kul zləɲa ɲumna ki'e? Ala maga ta skwi dina, dza'a rfaghagha rfa. ⁴Nda nza mnda ɲumna ka mnda maganata slna ta Lazglafta ɲa kata kagha. Ala, ka ghwadaka skwi

* **12:19** Vrafta ta Zlahu 32:35. † **12:20** Ngha ta Mahdihdi 25:21-22.

ta magə ka katsi, zləŋa, kabga ka bətbət a ta kla tsi ta budgwani wa. Ma tsa nzakwani ka mnda ksanatá slna ta Lazglafta ya ná, nda nza tsatsi ŋa maraŋtá basa ŋudufa Lazglafta ŋa planamtá inda gwal ta maga ghwadaka skwi. ⁵ Tsaya tama ná, nda ra ka hanaganatá ghəŋ mistani. Ta ghəŋa zləŋa ghuya daŋwa yeya a wu, ta daslay dər amu ma ghəŋa mu.

⁶ Tsaya ta kəl dər kaghuni ka pla dzumna. Tsa gwal ta tskay ya guli ná, Lazglafta ta pghatá həŋ ŋa magay taŋ ta tsa slna ya dina. ⁷ Vlaŋwavla ta inda tsa mnduha ya ta skwi ta raŋta həŋ: Plawa dzumna ŋa gwal ta tska dzumna, plawa dzumna huzla ŋa gwal ta tska dzumna huzla. Zləŋawazləŋa ta gwal ta raku ka zləŋay ghuni, vlaŋwavla ta glaku ta gwal ta raku ka vlaŋta ghuni ta glaku ta həŋ.

Dva mnda səla

⁸ Ma nzaf dməŋa mndu ta kaghuni. Ba dməŋa dʋutá sani nda sani yeya katsi gdavata. Mndu ta dʋutá mnduha ná, snasna ta inda zlahu. ⁹ Tsa zlahuha ya na: Yaha da hliri, yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da ghali, yaha ka da hara'utiri, nda inda pdakwa sanlaha ya ná, nda gwagwa həŋ ma tsa gwada ta mnay kazlay: Dvudva ta mnda səla manda va ghəŋa gha* kə'a ya. ¹⁰ Had dʋu ta maga ghwadaka skwi ŋa mndu wa. Dvu ta dzanaghata ghəŋa zlahu.

Nzata hzleŋa ka kzla sagha Kristi

¹¹ Navawaŋa, kabga nda sna kaghuni ta na fitik mida lu gitana na. Fitika sli'aftha ghuni ta hani nana. Kəl yu ka mnay mantša ya na: Mal ndanana ndusavamata mbaku, ka ya ma fitika zlgħafta mu. ¹² Nda dga rvidik, ndusa tsadakwa vli. Slurtiŋmaslurta ta slna grusl, ka pghavata mu ta huzla vulu ta nghanatá tsuwadək. ¹³ Nzamanza ta nzaku ya ta raku manda skwi gifik. Zluŋmazla ta mblitá skwi nda ghuyaku. Zluŋmazla ta sli'inqsli'inq nda hliri. Zluŋmazla ta zlərdawi nda draku. ¹⁴ Sudavawa suda ta Mgham Yesu Kristi. Ma laghu kuni hamta ghəŋ ka maga skwi ta zdəganata slu'uvgha.

14

Ma laghu kuni tsa guma ta mndu

¹ Tsu'awatsu'a ta mndu ya nda hta mbrakwani ma zlgħay nda ŋuduf, ma vzə kuni ta rutsak ta skwi ya ta ndanu tsi. ² Inda skwi, ta zay yu, ka sani ma ŋani ma zlgħay nda ŋuduf. Ama mndu ya nda hta zlgħay nda ŋudufani ya guli ná, masu'ata yeya ŋani ta zay. ³ Ma thə mndu ta za inda skwi kazlay: Wa kagha na kə'a nda mndu kul had ta zay. Ma tsə mndu kul zay ta guma ta ghəŋa mndu ta zay guli, kabga tsu'aftsu'a Lazglafta. ⁴ Wa kagha ŋa tsay kagha ta guma ta kwalva sana mndu? Ka nda slada tsa mndu ya, ka nda zləmba a tsi, nghanatá daŋahəgani tsaya. Zləmbuta a wu, kabga mamu Mgham Yesu nda mbrakwa hinistá dzvu.

⁵ Mal ya fitik ya ka hamata sana fitikha, ka sani ta ndanay. Ka skwa turtuk həŋ, ka sani nda ŋani. Dina ka snaŋta dər wa ta graftá skwi ya ta ndanu tsi. ⁶ Ma tsa mndu ta daganaptá ya má, ŋa Mgham Yesu ta maga tsi. Tsa mndu ta za inda skwi ya, ŋa Mgham Yesu ta maga tsi, kabga ta rfanagharfa ta Lazglafta ta ghəŋani. Mndu kul za inda tsa skwiha ya, ŋa Mgham Yesu ta maga tsatsi guli, ta rfay tsatsi guli ta Lazglafta. ⁷ Had mndu mataba amu ta nzaku nda hafu ka ŋa ghəŋani wa, had mndu ta mtaku ka ŋa ghəŋani guli wa. ⁸ Ka ta nzaku mu nda hafu ná, ka ŋa Mgham Yesu ta nzakwa mu. Ka ta mtaku mu, ka ŋa Mgham Yesu ta mtakwa mu. Dər tata nzaku mu nda hafu, dər mtumta mu, ŋa Mgham Yesu mu. ⁹ Kristi ná, mtumta ka vragaptá tsi nda hafu ŋa nzanaghata ta ghəŋa gwal nda rwa nda gwal nda hafu tani. ¹⁰ Kagha tama, kabgawu ta kəl kagha ka tsa guma ta ghəŋa zwanama gha? Kagha guli! Kabgawu ta kəl kagha ka mnay i wa kagha na, ka'a nda zwanama gha na? Wya dza'a lagħala inda amu demdem ta kəma Lazglafta ŋa tsamagħatani ta guma. ¹¹ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Ka i'i Lazglafta hafu ta mnaghunata,

* **13:9** Ngha ta Sabi 20:13-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:17-21 nda Zlahu 19:18. * **14:11** Ngha ta Isaya 45:23.

dza'a saghasa inda mndu tsəlbata ta kəma
 ɗa.

Inda taŋ dza'a mnay hən̄ nda wa taŋ ka-
 zlay: I'i Lazglafta* ka'a.»

¹² Mantsa ya tama ná, inda amu dza'a
 mnay mu nda wa mu ta skwi ya maga mu
 ŋa Lazglafta.

Dina a zləmbiŋtá zwaŋama wa

¹³ Ma tsəglə mu ta guma ta ghəŋa sani nda
 sani mataba mu. Katək ná, ɗina ka ndanay
 ɗər wa kazlay: Yaha yu da nzakway ka
 skwa tuthun da zləmbiŋtá yu ta zwaŋama
 ɗa kə'a. ¹⁴ Ma ndi'atá vgha ɗa nda Yesu
 Kristi ná, nda sna yu tsidid kazlay: Haɗ
 sana skwi kul ghuɓaku wu kə'a. Ama nda
 nza tsa skwi ya kul ghuɓaku ka ŋa mndu ta
 klafta ka skwi kul ghuɓaku. ¹⁵ Ala, ka ma
 skwa zay ta zə ka ɗəmanafta ka ta ŋuɗufa
 zwaŋama gha katsi, ɗvu a ka nda tsa wa.
 Ma zləmbiŋ ka ta zwaŋama gha nda ma
 skwa zay ya ta zə ka, kabga mtumta Kristi
 ta ghəŋa tsatsi guli. ¹⁶ Yaha tsa skwi klaf
 kagha ka skwi ɗina da kagha ya da nzak-
 way ka skwi ŋa raza kagha. ¹⁷ Tsaya ná, nza
 a ga mghama Lazglafta ka gwada ta skwi ŋa
 zay nda za, nda gwada ta skwi ŋa say nda
 sa wa. Nda nza ŋa gwada ta nzaku tɗukwa,
 nda zɗaku, nda ya nda nzaku nda rfu nda
 ma Sulkum nda ghuɓa. ¹⁸ Ka mantsa ya
 ka mndu maga slna Yesu Kristi katsi ná,
 dza'a zɗəganazɗa ta Lazglafta, dza'a rfay
 mnduha guli.

¹⁹ Mantsa ya tama ná, ŋavamaŋa ka zba
 skwi ya dza'a klaktá zɗaku nda ya ŋa ŋla
 guyatá ghəŋa mu. ²⁰ Ma badziŋ ka ta ma-
 gatá slna Lazglafta nda gwada ta skwa zay.
 Kahwathwatani ná, haɗ sana skwi ŋa zay
 nda za kul ghuɓaku wa. Ala, ka si dza'a
 zləmbiŋzləmba tsa skwa zay ya ta zwaŋama
 gha katsi, Zlaŋzla, ma zə ka. ²¹ Skwi ta
 raku ná, zlaŋzla ta maga skwi ya dza'a
 zləmbiŋtá zwaŋama gha. ɗər za slu'i tsi, ɗər
 sa ima inabi tsi, ka ɗər nahgani tsi. ²² Inda
 skwi ya graf kagha, ŋamŋa gha ma ghəŋa
 gha, mataba kagha nda Lazglafta gha tsa.
 Mndu ya ta kuratá maga skwi ɗina kul
 dgaŋtá ghəŋ ta ghəŋani ná, rfu da tsa mndu
 ya. ²³ Ama mndu ta dga ghəŋ ta ghəŋa skwi

ya ta zə tsi ná, ksuxsa guma Lazglafta ta tsa
 mndu ya, kabga sladaf a ta skwi ya snaŋ tsi
 wa. Inda skwi ya ta magə lu nda dga ghəŋ
 ná, ɗmaku ta magə lu.

15

Ksa sada Kristi

¹ Na amu nda mbra ma zlgħay nda
 ŋuɗuf na ná, katanma kata ta gwal nda
 hta mbrakwa taŋ. Ma laghu mu da zba
 skwi ta zɗəgamata. ² Magamamaga ta skwi
 ta zɗəganatá mnda səla ŋa katanŋtá hən̄ ŋa
 ŋlakwa taŋ ma zlgħay nda ŋuɗuf. ³ Kristi
 ná, zbaŋ a tsatsi ta skwi ya ta zɗəganata
 wa. Ama manda ya nda vinda ma deftera
 Lazglafta na: «Tsa razu ta razu mnduha
 ta kagha ya ná, ta i'i ɗəɗafta tsi*,» ka'a.
⁴ Tsaw inda skwi ya vindaf lu ma deftera
 Lazglafta manda ghalya ná, vindafvinda lu
 ŋa gunamatá sləmən̄, kada nzakwa mu nda
 fata ghəŋ ta Lazglafta, ma lɓa ŋuɗuf nda
 ksa ŋuɗuf ya ta mnamata gwada Lazglafta.
⁵ Ka vlagħunavla Lazglafta lɓa ŋuɗuf ŋa
 mndu nda ksa ŋuɗuf ŋa mndu ta nzaku
 nda dzratawi mataba ghuni nda ma ksay
 ghuni ta sada Yesu Kristi. ⁶ Mantsa ya, ŋa
 zləzlvay ghuni nda ŋuɗuf turtuk, nda lwi
 turtuk guli, ta Lazglafta Dani ma Mghama
 mu Yesu Kristi.

Ŋa inda mndu na Lfiɗa Gwada

⁷ Kasuvuswakasa ta vgha tama sani nda
 sani, ŋa vlaŋtá glaku ta Lazglafta, manda
 ya kasuvə Kristi ta vgha nda kaghuni
 ya. ⁸ Ka yu ta mnaghunata ná, sasa
 Yesu Kristi maganatá slna ta la Yahuda ŋa
 marananŋtá hən̄ kazlay: Tɗukwa Lazglafta
 kə'a, ŋa dzanagħatá ghəŋa skwi ya tanaf
 Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ta dzidziha taŋ.
⁹ Sasa guli ŋa zləzlvay gwal kul nzakway
 ka la Yahuda ta Lazglafta ta ghəŋa tawa
 hidahidani manda ya nda vinda ma deftera
 Lazglafta kazlay:
 tsaya dza'a kəl yu ka zləzlvə hga gha
 mataba gwal kul nzakway ka la
 Yahuda,
 ŋa fay ɗa ta laha vla glaku ŋa hga għa† kə'a
 ya.

¹⁰ Ka gwada Lazglafta mnata guli na:

* 15:3 Ngha ta Zabura 69:10. † 15:9 Ngha ta 2 Samuyel 22:50 nda Zabura 18:50.

«Kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda, gwafwagwa ta rfu kawadaga nda mnduha Lazglafta‡,» ka'a.

11 Ka'a mnata guli na:

«Inda kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda, zlzlvawa Mgham Lazglafta.

Ka zlzlvwa inda mndəra mndu ta Lazglafta§,» ka'a.

12 Ka anabi Isaya nda nani guli na:

«Dza'a sabsa zivir ma mndəra Yesay, nja gayni ta Mgham ta ghəna la Grek, nja nzakwa la Grek nda fatá ghəj tida*,» ka'a.

13 Lazglafta ná, Lazglafta ta vla faftá ghəj ya. Ka vlaghunavla tsi ta rfu nda zdaku ma zlgħay ghuni nda njuđuf, kada nzata kuni nda fata ghəj nda ma mbrakwa Sulkum nda ghuđa.

Pwal ná, kwalva Kristi ya

14 Zwanama dá, grafgra i'i kaghəna dá kazlay: Nda fa vgha ghuni nja maga skwi dina, nda sna kuni ta inda skwi ya nda ra ka snanja, nda sna kuni ta tva vluvta hidaku kə'a. 15 Anj mndani, ma na defteri vindaghunaf yu na ná, dvaghunagha dva yu ma sana vliha taghəna sana skwiha nja havakta ghuni. Kəl yu ka mnaghunata mantsa ya ná, kabga zdidinjda Lazglafta ta huđi, 16 ka faftá i'i ka kwalva Yesu Kristi mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ka faghutá tsi ta i'i nja mna Lfida Gwadani, nja nuta gwal kul nzakway ka la Yahuda ka skwi vlanj lu ta zdəganatá Lazglafta. Sulkum nda ghuđa ta nanaftá tsa skwi ya vla lu ya ka skwi ta ranja Lazglafta. 17 Tsaya tama ná, ta ghubay yu ta ghəna dá ma Yesu Kristi, ta ghəna slna Lazglafta ya maga yu. 18 Had yu ta walanjá mna sana skwi, ka ya maga Kristi nda ma i'i a tsi wa. Nda ma i'i hlakta tsi ta gwal kul nzakway ka la Yahuda nja nzakwa tanj ka gwal snanata gwada ta Lazglafta. Nda nza nda ma gwada dá, nda nza nda ma slnaha dá. 19 Nda ya nda ma mazənzəma nda mandərmimiha, nda mbrakwa Sulkuma Lazglafta magata tsi. Zlraf ma luwa Ursalima yu ta tuza tsa Lfida Gwada ta Kristi ya

ka laghwi dikw ta hadika Iliri. 20 Ma vli ya ta kul snanjá mnduha ta gwada ta Kristi yeya kumta maya dá ta mna Lfida Gwada kada kwala yu ta magay ta thatá nja sana mndu ta magata. 21 Mantsa ya vindafta lu ma deftera Lazglafta kazlay:

«Dza'a nghanjgha gwal ta kul walanja lu ta mnananjá gwada tida ta hən.

Dza'a snanjna gwal ta kul walanja lu ta snanamtá† hən guli kə'a.»

Gwada Pwal ta ghəna sli'ani da Ruma

22 Tsaya skwi ta pyaftá i'i ka labə da kaghuni. 23 Ndanana tama ná, kdinjdá yu ta slna dá ma tsa luwaha ya. Nda kda fitika dvafta dá ta lagha da kaghuni. 24 Ta labə yu ka dza'a ta hadika Ispay ya ná, dza'a laghala yu da nzdavata da kaghuni, nja sli'afta dá hada ka dza'a, nja katihata ghuni. 25 Ndanana karaku ná, nda sli'a yu da luwa Ursalima. Ta klanjá katu ya katanj lu ta mnduha Lazglafta hada yu, 26 kabga gwal zlgħay nda njuđuf ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya ná, kurakura hahən kaghəna tanj ta tskaftá skwi nja katanjá gwal ka pdu mataba mnduha Lazglafta ma luwa Ursalima. 27 Hahən kaghəna tanj ta kurata katanjá hən. Anj mndani, ka dmən nzakwani má ta hən kabga katanjkata la Yahuda ta gwal kul nzakway ka la Yahuda nda mutsaftá tfawi ma Sulkuma Lazglafta. Mantsa ya guli ná, nda ra ka katanja gwal kul nzakway ka la Yahuda ta hahən nda skwiha ma ghəna hadik ta htaghuta da hən. 28 Dgata dá ta vgha nda tsa skwi ya, grafgra yu kazlay: Lamla tsa skwi tsghanaf lu ta hən ya da dzva tanj kə'a ya, sli'afta dá tsa ka dza'a ta hadika Ispay, nja lagha dá nda da kaghuni. 29 Nda sna yu kazlay: Ma tsa lagha dza'a lagha yu da kaghuni ya ná, dza'a lagha nda tfatawa Kristi katakata yu da kaghuni kə'a.

30 Zwanama dá, ma nzakwa ndi'atá vgha mu ma Yesu Kristi nda ya ma dvu ya ta vlamata Sulkum ná, ta ndəđa dzvu yu da kaghuni njavawa nja kawadaga nda i'i ma maga du'a da Lazglafta nja katihata. 31 Magawa du'a da Lazglafta kada ndapta yu ma dzva gwal kul snanjá Yesu ta hadika

‡ 15:10 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 32:43. § 15:11 Ngha ta Zabura 117:1. * 15:12 Ngha ta Isaya 11:10. † 15:21 Ngha ta Isaya 52:15.

Zudiya, nda ya ɲa tsu'afɛta mnduha ma Ursalima nda rfu ta na katu ta klə yu ɲa taɲ na. ³² Mantsa ya tama, kata kumay Lazglafta, dza'a ɓhadaghaɓha yu nda rfu da kaghuni, ɲa mbi'apta ɗa ta vgha da kaghuni. ³³ Ka nza Lazglafta ta vla zɗaku kawadaga nda kaghuni demdem. Ka nza tsi mantsa ya.

16

Ga zgwa Pwal

¹ Ta kumay yu ta snaɲta ghuni ta mukuma mu Fabe. Slna Lazglafta ta magə tsi ma luwa Saɲkre. ² Ka ɓhadaghaɓha tsi da kaghuni, ka tsu'afɛta kuni manda ya ta raɲta mnduha Lazglafta. Ka katanɲta kuni ma skwi ya zbaɲ tsi ta katanɲta ghuni. Tsatsi guli ná, dagala mnduha katana tsi, katihakata ta vərɗa i'i kaghəɲa ɗa guli.

³ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Priskila nda Akilas ta nzakway ka gwal ta ksə ɲni ta slna Yesu Kristi kawadaga nda həɲ ya. ⁴ Kərdakərdə htsiɲa taɲ mista ɗa, ɲa mbadiftá i'i. I'i nda ghəɲa ɗa yeya a ta rfa həɲ wu, nduk nda inda gwal kul nzakway ka la Yahuda ta nzakway ka Igliz ta rfa həɲ. ⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Igliz ta tska vgha ga taɲ ka maga du'a ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ipayneta gra ɗa tegeɗ tegeɗ. Tsatsi taɲtaɲa mndu ta zlghaftá Kristi ta hadika Asiya. ⁶ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Mari ta dzata vghani ka maga slna ɲa ghuni ya. ⁷ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Adranikus nda Zuniyas, ta nzakway ka la ini. Si kawadaga ɲni nda həɲ ma gamak. Mal tsa hahəɲ ya snaɲ lu mataba gwal ghunay. Tiɲəl hahəɲ ta zlghaftá Kristi ka i'i.

⁸ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ampliyas, gra ɗa tegeɗtegeɗ ma ndi'atá vgha nda Mghama mu. ⁹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Urbeɲ gratá ksa slna mu ma Kristi nda Stasis gra ɗa tegeɗtegeɗ guli. ¹⁰ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Apeles ta maraɲtá ndi'ata vghani ta Kristi. Ka ganaghata kuni ta zgu ta gwal ma həga ga Aristabul. ¹¹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Hirudiyaɲ la ini, ganagha kuni guli ta zgu ta mnduha Lazglafta ga Narsis. ¹² Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Trifene nda Trifwaz, ta fata ghəɲa taɲ tərdehw ka maga slna Lazglafta

ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Persida magra ɗa tegeɗ tegeɗ, ta ɲavata tərdehw ka maga slna Lazglafta guli ya. ¹³ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Rufus ta nza-kway ka mndu snava hgani ma gwada Lazglafta ya. Ganagha kuni guli ta zgu ta mani ta klaftá i'i manda zwanani ya. ¹⁴ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Asinɲkita nda Fligwana, nda Hermes, nda Patrubas, nda Hermas, nda pɗakwa zwanama kawadaga nda həɲ ya. ¹⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Faluluka nda Zuliya, nda i Nere nda mukumani, nda Ulimpa, nda inda mnduha Lazglafta kawadaga nda həɲ ya.

¹⁶ Ka gaguvta kuni ta zgu va huɗfukhuɗfuk ta həɲ. Ta ga zgu inda Igliz ma Kristi ɲa ghuni guli.

Dasuwa ka kuni, ka Pwal

¹⁷ Zwanama ɗa, wyawa dzvu, ɗaswa ka kuni nda gwal ta kladamtá daga vgha da taba ghuni ya, nda nza həɲ ka tuthun, ta irna həɲ nda tsa tagha skwi taghaf kuni ya, tsaghwa vgha nda həɲ. ¹⁸ Mndərga tsa mnduha ya ná, maganatá slna ta Kristi Mghama mu a ta magə həɲ ɗekɗek wu, ɲa huɗa taɲ ta maga həɲ ta slna. Hlemem ka həɲ ta magaku. Ta gatutawi, ka nana gwal kul snaɲtá dgata skwi ɗina nda ya kul ɗinaku həɲ. ¹⁹ Kaghuni ná, nda sna inda gwal zlghay nda ɲuɗuf ya ka kuni snatá gwada Mghama mu. Ta rfu yu katakata ta ghəɲa kaghuni nda tsaya. Ta kumay yu ta nzakwa ghuni nda ɗifla maga skwi ɗina. Ka nzata kuni suɗek kul maga ghwadaka skwi. ²⁰ Lazglafta ná, tsatsi ta vla zɗaku, dza'a gi hu'anaphu'a ta halaway, ɲa vlaghunatani ta mbraku ta ghəɲani. Ka nza zɗakatahuɗa Mghama mu Yesu kawadaga nda kaghuni.

²¹ Ta ga zgu Timute gra ta ksa slna ɗa guli ɲa ghuni. Ta ga zgu la ini, i Lukiyus nda Yasuɲ nda Susipata guli ɲa ghuni.

²² Ta ga zgu i'i Tirtiyus ta vindaftá na defteri na guli ɲa ghuni ma hga Mghama mu.

²³ Ta ga zgu Gayus ta nzaku yu ga taɲ ya ɲa ghuni. Ta tskə ga taɲ inda Igliz guli ta vgha. Ta ga zgu Irasta mnda ɲanatá tseda luwa ɲa ghuni. Ta gay zwanama mu Kartus guli ta zgu ɲa ghuni.

[²⁴ Ka nza zɔakatahuɔa Mghama mu Yesu Kristi nda inda kaghuni demdem.]

Na Lazglafta turtukwani glaku

²⁵ Na Lazglafta glaku! Lavinɔlava ta di-haghunata manda va ya ta mnə Lfiɔa Gwada, ya ta mnə yu ta ghəɲa Yesu Kristi ya. Tsa Lfiɔa Gwada ya na, skwi si nda difa ya daga ghalya, zlagigin lu. ²⁶ Ndanana na, sabsa ta daɓi nda ma vindi ya vindaf la anabi, manda va ya mna Lazglafta ɲa kɔdekeden guli, ka snanamta lu ta inda mndəra mndu ɲa snata tan ta gwadani ma zlghafta tan.

²⁷ Na Lazglafta glaku! Da tsatsi turtukwani difil nda ma Yesu Kristi, ɲa kɔdekeden! Amin.

Taŋtaŋa tsghatá lwa Pwal ŋa 1 La Kwareŋt

Ga zgu

¹ I'i Pwal, hgaf Lazglafta manda ya kumaf tsi ŋa nzakway ka mnda ghunay Yesu Kristi. Kawadaga ŋni nda zwanama mu Sustene, ² ta vindi yu ta na delewer na ŋa mnduha Lazglafta ma luwa Kwareŋt, kaghuni ta nzakway ka ŋa Lazglafta nda zdakatahuda Yesu Kristi, hagafhaga ta kaghuni ŋa nzakwa ghuni ka ŋani. Hagafhaga guli ta inda gwal ta nzakway ma sana vliha kavghakavgha ta maga du'a da Mghama mu Yesu Kristi. Tsatsi ná, Mghama mu ya demdem. ³ Ka nza zdakatahuda i Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni. Mista ghuni ka zdakwa taŋ guli.

Vlamavla Lazglafta ta zdakwani nda ma Yesu Kristi

⁴ Ta va rfay yu ta Lazglafta da ta ghəŋa kaghuni ma vəl zdan̄tani ta hudī ma guyaghunaftani nda Yesu Kristi, Zwan̄a Lazglafta. ⁵ Manda va tsaya nzakwani. Ma tsa guyatá vgha ghuni nda tsi ya ná, vlaghunavla ta inda skwiha. Tsaya kəl kuni ka laviŋtá gwada nda snaŋta mnigin̄tá vərda skwiha guli. ⁶ Ma mnaghunata ŋni ta gwada Yesu Kristi ná, ka dihavatá tsa gwada ya ma ŋudufa ghuni. ⁷ Tsaya kwal kuni pdatá inda skwiha ta vlə Lazglafta ŋa mnduhani, na tsa kaghuni ta kzla fitika nghəglan̄ta mu ta Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁸ Lazglafta dza'a vla mbraku ŋa ghuni ha ka sagha tsa fitik ya, ŋa kwala lu vzaftá rutsak ta kaghuni badu tsa sagha Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁹ Tsa Lazglafta ta hagaftá kaghuni ka guyaghunafta nda Yesu Kristi ta nzakway ka Mghama mu ya ná, had ta tsakalawi wa.

Daga vgha ma Igliz ma Kwareŋt

¹⁰ Zwanama da! Kdəkwaɔkɔk, ta ndəbay yu ta dzvu ŋa ghuni nda hga Mghama mu Yesu Kristi. Dzərawadzəra ta wi, ma dagə kuni ta vgha ghuni, ka skwa turtuk ka kuni nzaku. ¹¹ Kəl yu ka mnay mantša zwanama

da ná, sli'afslí'a gwal ga Kluwe ka sagha da mnihata kazlay: Ta zlərdawi kuni ma vgha ghuni kə'a. ¹² Dagavapdaga kuni mataba ghuni. Wya tsa skwi ta mnə kuni ya: «ŋa Pwal aŋni» ka sanlaha, «ŋa Apwalus aŋni» ka sanlaha, «ŋa Kefas aŋni» ka sanlaha, «ŋa Kristi aŋni,» ka sanlaha guli, na skwi ta mnə kuni. ¹³ Kidaghi gamndər daga ta Kristi na? Pwal ta mtuta ta udza zləŋay ta ghəŋa kaghuni ra? Ari nda hga Pwal a magaghunafta lu ta batem na? ¹⁴ Ta rfay yu ta Lazglafta da kabga had ya maganaf yu ta batem mataba ghuni, ka nza a tsi ka i Krispus nda Gayus wa. ¹⁵ Mantša tama, had ya dza'a mnay kazlay: Nda hga Pwal magidifta lu ta batem kə'a wa. ¹⁶ Aya! Si zanapta da tsa: Maganafmaga yu ta batem ta la ga Stefanas. Ta graftá yu ná, had sana mndu magəglanaf yu ta batem ta ghəŋa tsaha ya wa. ¹⁷ La ka dza'a ka maga batem ŋa mnduha a ka Kristi nda i'i wu, la ka dza'a ka da mna Lfida Gwada ŋa mnduha, ka'a nda i'i. Ka dza'a ka kla'atá difla ghəŋa gha ka mnay a ka'a nda i'i guli wa. Ka má si skwi ma ghəŋa da ka yu kla'ata ka mnay katsi ná, má dza'a nzakway mtatá Kristi ta udza zləŋay ka skwa bətbət.

Yesu Kristi ná, mbraku nda difla Lazglafta ya

¹⁸ Aŋ mndani, gwada ta mtatá Kristi ta udza zləŋay ná, nda nza ka tsaɔaku da gwal ta zadaku. Tsaw da amu gwal ta tva mbaku ya, nda sna amu kazlay: Mamu mbrakwa Lazglafta mida kə'a.

¹⁹ Wya skwi nda vinda ma deftera Lazglafta:

«Dza'a zadanazada yu ta difla ghəŋa mnda səla, dza'a hərdiŋhərda yu ta mahizla ghəŋa mnda səla,» ka'a.

²⁰ Ka si mantša ka Lazglafta mnata ya ní, ga gwada ta difla mnda səla tama? Ga gwada ta gwal ta mnay kazlay: Nda sna aŋni ta zlahu kə'a tama? Ga gwada ta gwal ta zlərdutawi ma na ghəŋa hadik na guli? Had gwada ta həŋ dekdek wa. Niŋna Lazglafta ta difla mnduha ma na ghəŋa hadik ná, ka skwi ka bətbət.

²¹ Nda ŋa taŋ ma difil ná, traptra mnduha ma ghəŋa hadik ta tsatsaftá skwi maga Lazglafta nda ŋani ma difil. Ka klaftá

Lazglafta ta tsa gwada ta mnə mu, niŋ hahəŋ ka gwada tsaɓaku ya, ɲa mbanafá mnduha ta zlghafta. ²² Má maraŋnamara lu ta skwi ka mazənzəm, kada grafta ɲni ka la Yahuda nda ɲa taŋ. Tsa skwi mnaŋna difla ɲni ya ɲa aŋni ta snay, ka la Grek nda ɲa taŋ. ²³ Aŋni, gwada ta zləŋatá Yesu Kristi ta udza zləŋay ɲa aŋni ta mnay. Ka zadíntá tsa gwada ya ta la Yahuda. Tsaɓaku tsa gwada ya ka hamata gwal kul nzakway ka la Yahuda guli ta mnay. ²⁴ Ka gwal hagaf Lazglafta ɲa nzakway ka ɲani, dər má la Yahuda tsi, dər má hamata Grek a tsi ta mnay na: Kristi mbrakwa Lazglafta nda difla Lazglafta ya, ka hahəŋ. ²⁵ Tsaw tsa skwi maga Lazglafta ta nghə mnduha manda tsaɓaku ya ná, malaghumala ta difla mnduha. Ka ka mbegi Lazglafta ká mnduha ta gray ya guli ná, tsa nzakwani ka mbegi ta grə mnduha ya guli ná, malaghumala ta mbrakwa taŋ.

²⁶ Zwanama dá daslawa nzakwa ghuni na tsa kaghuni hagaf Lazglafta ya, ka mndəra wati ma mnduha kuni? Sira a gwal nda sna ta skwi mataba ghuni ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik wa. Sira a gwal dagaladagala mataba ghuni wa. Sira a gwal ta za mgham mataba ghuni guli wa. ²⁷ Lazglafta ka ghəŋani ta zabaftá tsa gwal ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ka rgha ya, ɲa pghanaghatá hula ta tsa gwal nda difla ghəŋa hadik ma ghəŋa taŋ ya. Tsatsi ta zabaftá gwal ka mbegi ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ya ɲa pghanaghatá hula ta gwal nda mbra. ²⁸ Tsatsi ta zabaptá gwal ta nghə lu ka mnduha tsa lu, htuhtha həŋ katakata ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ya, ɲa ɲwisaganatá deghre' ta gwal dagala dagala. ²⁹ Zabapzaba Lazglafta ta mnduha mantša ya, kada kwala mndu ta ghərɓaku ta kəmani. ³⁰ Lazglafta ta ndi'aghunaftá nda Yesu Kristi, ka famatá tsi ta Yesu Kristi ka mnda vlamatá difil. Nda ma Yesu namafta Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, ka fatá amu ka mnduhani, ka varagaptá tsi ta amu ma dmaku. ³¹ Tsaya tama, «ka ta kumay mndu ta ghərɓaku katsi, ka ghərɓa tsi ta ghəŋa skwi kdíŋ Mgham* ta magata,» manda ya nda vinda ma defteri.

* 1:31 Ngha ta Irmiya 9:22-23. * 2:9 Ngha ta Isaya 64:3.

2

Mnay Pwal ta gwada ta zləŋatá Kristi ta udza zləŋay

¹ Vərda i'i ná, ma fitika lagha dá da kaghuni da mna difatá skwa Lazglafta ta zlagamapta ná, had gwada nda la mnaghuna yu wa, nda sna yu ta skwi a ka yu guli wa. ² Ta sli'aftá yu ka lagha da kaghuni ná, had sana skwi ta ndanə yu ma ghəŋa dá ɲa mnaghunata ka ta ghəŋa Yesu Kristi, tsa Yesu zləŋaf lu ta udza zləŋay ya tsi wa. ³ Ma tsa nzakwa dá da kaghuni ya ná, kulembet nzakwa dá, ta zləŋ yu, ta ghudzaku yu. ⁴ Ma tsa fitika mnay dá ta gwada Lazglafta ka tagha skwi ɲa ghuni ya ná, maraghunanɗa hidaku ka ghubaptá kaghuni a si ta magə yu wa. Sulkuma Lazglafta nda mbrakwani ta maraghunata kazlay: Kahwathwata tsa gwada mnə yu ya kə'a. ⁵ Tsaya tama, ta mbrakwa Lazglafta dihafta kaghuni ta zlghay nda ɲudufa ghuni ta hidakwa mnduha a wa.

Difila Lazglafta

⁶ Ta mnə ɲni ta gwada ɲa gwal nda sifa ma zlghay nda ɲuduf ná, vərda difil taghə ɲni, hidakwa gwal dagaladagala ma na ghəŋa hadik ta dza'a zwaɗuta na a wa. ⁷ Tsa difil mnə yu ya ná, difla Lazglafta ya ta nzakway ka skwi si nda difa kul nghanɗá mnduha si ghalya ya. Ma kdaku lu ka zlagəŋiŋtá ghəŋa hadik ná, fafa Lazglafta ɲa mba amu, ɲa ɲlamafta. ⁸ Had ya dər turtuk ma gwal dagaladagala ma na ghəŋa hadik na, nda sna ta tsa difil ya wa. Ka má nda sna həŋ katsi, má zləŋaf a həŋ ka dzata ta udza zləŋay ta Mghama glaku wa. ⁹ Tsaw tsa skwi maga Lazglafta ya ná, nda nza manda ya nda vinda ma defteri ta mnay kazlay: Skwi ya ta kul nghanɗá ira mnduha, nda ya ta kul snanɗá mnduha nda sləməŋa taŋ, nda ya ta kul ndananɗá mnduha ma ghəŋa taŋ ya, skwi payaf Lazglafta ɲa gwal ta dɗvuta* kə'a. ¹⁰ Na aŋni maraŋnanɗa Lazglafta ta tsa skwi ya nda ma Sulkumani. Sulkum ná, nda sna ta inda skwi, nduk nda kdavakta skwi ma

ndana Lazglafta. ¹¹ Mnda sɛla ná, sulku-
mani yeya nda sna ta kdavakta skwi ma
tsatsi. Manda tsaya Sulkuma Lazglafta guli
ná, tsatsi yeya nda sna ta kdavakta skwi ta
nghanatá Lazglafta. ¹² Amu ná, Sulkuma
na ghəŋa hadik na a mutsaf amu wu,
Sulkum daga da Lazglafta ŋa amu ta mut-
safta. Vlamavla Lazglafta ŋa snaŋta mu ta
inda skwiha vlama tsi nda zdakatahudani.
¹³ Ta mnə aŋni ta tsa skwiha ya ŋa mnduha
ná, nda difla mnduha ma ghəŋa hadik a wu,
nda difil ya ta taghə Sulkuma Lazglafta ta
tagha aŋni. Mantsa ya kəl ŋni ka tsislanaptá
inda skwiha ta sagha da Sulkum ŋa gwal
nda tsa Sulkum ya.

¹⁴ Mndu ya kul had Sulkuma Lazglafta
ma tsatsi ná, tsu'a a ta skwiha ya ta taghə
tsa Sulkum ya wa. Manda tsaɓaku ta sna
tsatsi ta tsaha ya, laviŋ a vani ta snaŋta wu
kabga nda Sulkuma Lazglafta ta laviŋta lu
ta galay. ¹⁵ Mndu nda Sulkuma Lazglafta
ma tsatsi ná, laviŋlava ta gala inda skwi.
Tsatsi ya tama, had sana mnduha dza'a
laviŋta galaptá tsatsi wa. ¹⁶ Manda va ya
nda vinda ma defteri ta mnay kazlay:
Waya nda sna ta ndana Mgham na?
Waya ta laviŋta vlanťá hidaku† na kə'a ya.
Ama aŋni, ndanu manda ŋa Kristi ŋa aŋni
ta ndanay.

3

Kwalva Lazglafta aŋni

¹ Ka vɛrdani ka lu mnay katsi zwanama
da ná, ma tsa fitika nzakwa da da kaghuni
ya ná, manda mna gwada ŋa gwal nda
Sulkuma Lazglafta ma həŋ a mna yu ta
gwada ŋa ghuni wu, manda mna gwada ŋa
mnduha ma ghəŋa hadik mna yu, kabga
si ta ka zwani kuni ma zlghafta ghuni ta
Kristi nda ŋuduf. ² U'a ya vlaghuna yu, dafa
a wu, kabga laviŋ a kuni ta ŋafta wa. Dər
ndanana na ná, laviŋ a kuni ta ŋafta wu,
³ kabga manda nzakwa mnduha ma ghəŋa
hadik tata nzakwa kuni ta nzaku. Ka si
tata draku kuni, tata zlerdawu kuni mataba
ghuni katsi ya ní, nzaku manda ŋa mnduha
ma ghəŋa hadik a ta nzaku kuni nda tsa ra?
Manda ŋa taŋ tata nzakwa kuni. ⁴ Ka si «ŋa
Pwal aŋni,» ka sanlaha, «ŋa Apwalus aŋni,»

ka sanlaha ka kuni ta mnay mataba ghuni
ya ní, ta manda nzakwa hamata mnduha a
kuni nda tsa ra?

⁵ Wa Apwalus, wa Pwal na? gwal
ksanatá slna ta Lazglafta ŋni his his, ghunaf
tsi ŋa mnaghunatá gwada ŋa zlghafta
ghuni ta Kristi. Ta magay dər wati ma
aŋni ta slna Mgham Yesu manda ya vlanťa
tsi. ⁶ Sləgafsləga i'i, ka tintá Apwalus ta
imi distani. Lazglafta ta dyay ka galay.
⁷ Daga mndu ta sləgay tani, daga mndu ta
ta imi distani tani, sana skwi a hahəŋ wa.
Lazglafta turtukwani ta dyay ka galay. ⁸ Ka
skwa turtuk mndu ta sləglafta nda mndu
ta tatiŋťá imi. Dər wa dza'a mutsay ta
nisəlani taɓta slna ya maga tsi da Lazglafta.
⁹ Nda gwa aŋni ma slna Lazglafta. Nda nza
kaghuni manda vwaha Lazglafta.

Manda həga Lazglafta nzakwa ghuni
guli. ¹⁰ Zdidinťda Lazglafta ta hudí ka thatá
yu ta tughwani manda vɛrda mnda ba
həga, ka lagha sani bay ta ghəŋani. Daswa ka
mndu dza'a bay ta ghəŋani tama. ¹¹ Ya nda
ghada thatá tughwani ya. Tsa dughwanani
ya ná, Yesu Kristi ya, had sana tughwa həga
dza'a thəglafta lu wa. ¹² Ta tsa tughwa
həga ya ná, ta bə nda dzindar sanlaha, nda
kufur ŋa sanlaha, nda pala ŋa sanlaha, nda
udzu ŋa sanlaha, nda sləka ŋa sanlaha, nda
dzuma ŋa sanlaha. ¹³ Bađu tsay Lazglafta
ta guma dza'a saba dər wa ta daɓi kabga vu
dza'a galay. ¹⁴ Ka driŋ a vu ta slna tsa mndu
ta tughwani ya wu katsi, dza'a mutsay ta
nisəlani. ¹⁵ Ka driŋdra vu ta slna tsa mndu
ya, mutsafta a ta nisəla wa. Tsatsi, dza'a
mbafmba ŋa nzakwani manda sumbun.

¹⁶ Sna a kuni ka mnay kazlay: Həga
Lazglafta ta nzaku Sulkuma Lazglafta
mida kuni kə'a ra? ¹⁷ Ka ɓadziŋɓadza
mndu ta həga Lazglafta ná, dza'a ɓadziŋ
ɓadza Lazglafta ta tsatsi guli, kabga nda
ghuɓa həga Lazglafta. Tsa həga ya ná,
kaghuni ya.

¹⁸ Ma nanə mndu ta ghəŋani. Ka mamu
difil ma ghəŋa da manda daslakwa ŋa ghəŋa
hadik ka mndu, ka niŋna tsi ta ghəŋani
ka rgha kada nzata tsi ka vɛrda mndu
nda difla daga da Lazglafta. ¹⁹ Kəl yu
ka mna tsaya ná, na difla mnduha ma

† 2:16 Ngha ta Isaya 40:13.

ghəŋa hađík na ná, ga rgha ya ta kəma Lazglafta. Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda tsa ŋa taŋ ma hiđaku* ya ta ksa Lazglafta ta həŋ, ²⁰ Ka'a guli na: «Nda sna Mgham Lazglafta ta ndana gwal nda hiđa, nda sna kazlay: Hađ hayhayani wu» kə'a†. ²¹ Mantsa ya, ma ghubu kuni ta mnduha. Indani demdem ka ŋa ghuni nzakwani. ²² Dər Pwal, dər Apwalus, dər Kefas, dər ghəŋa hađík, dər hafu, dər mtaku, dər skwiha ndanana, dər skwiha dza'a sagha nda sa, ka ŋa ghuni nzakwani. ²³ Kaghuni ya, ka ŋa Kristi kuni, Kristi guli, ŋa Lazglafta ya.

4

Ghunata mnduha Kristi aŋni

¹ Mantsa tama, nghawa aŋni ka gwal ksanatá slna ta Kristi. Nghawa aŋni guli ka gwal fanam Lazglafta ta difatá skwani ma dzvu. ² Vərđa skwi ya ta psə lu da mndu ya fanam lu ta skwi ma dzvu ná, nzakwani ka ŋərma mndu. ³ Da i'i tadá, dər má ta tsa mndəra dá kuni, dər má tsadighaha mnda səla ta guma, hađ gwada dá wa. I'i ná, tsa a yu ta guma ta ghəŋa dá wa. ⁴ Hađ sana skwi maga yu ta grə yu wa. Nərma mndu yu a ka yu guli wu, Mgham Lazglafta dza'a tsadighatá guma, mndu a wa. ⁵ Tsa tama ná, ma gi tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu ta kul sagha fitikani. Kzlawá, ta hway da wa kuni na! Bađu sagha Mgham ná, dza'a kliginjla ta dađi ta skwi nda difa. Nə kliginjani duway ta dađi ta skwi ta ndanə mnduha. Bađu tsa tama, dər wa dza'a mutsa rfani da Lazglafta manda ya ta ranja.

⁶ Zwanama dá, tsa skwiha garaghunafyu ta ghəŋa aŋni nda Apwalus ya ná, ka tagha kuni ta skwi mida nzakwani: «Da zwađutá kuni ma tvi ka zluŋtá skwi nda vinda.» Da laghu kuni da ghərɓaku kazlay: Mal tsa ŋa dá mndu ya ka ŋa sani kə'a. ⁷ Wa ta mnay ŋa gha kazlay: Mal kagha ka sanlaha kə'a ná? Lazglafta a ta vlaghatá inda skwi ra? Ka si Lazglafta ta vlaghata ya ní, kabgawu ta kəl ka ka ghərɓaku manda skwi vlagha nda vla a lu wu 6a?

⁸ Mantsa a nzakwani wu ki! Nya pđá kuni na? Wya nda na kuni ka gadghəl katak, ta za mghama ghuni kaghuni, ta ghuya danwa ŋni aŋni. Ta kumay yu má ta zay ghuni ta tsa mgham ya katak, má ka gwa mu ta vgha ka skwa turtuk nda kaghuni. ⁹ Ta grə yu ná, nana aŋni gwal ghunay na ná, nda hul faghuta Lazglafta ta aŋni. Manda gwal tsanagha lu ta guma, pgha lu ŋa pslatá həŋ ya aŋni. Nda nza ŋni ka skwa katskatsu, ŋa nghay mnduha ma ghəŋa hađík nda duhwalha Lazglafta tani. ¹⁰ Nda nza aŋni ka rgha, ta ghəŋa gwada ta Kristi. Kaghuni ya, nda hiđa aŋni ka kaghuni, kabga nzugwatá kaghuni nda Kristi. Kaghuni yeya nda mbra, mbra a aŋni wa. Kaghuni yeya gwal ka mndu, hađ mndu ta kulaftá aŋni ka mndu wa. ¹¹ Dər nda va nana ná, ta dzay dzay maya nda ndala tani ta aŋni. Lgut tđukwa a ta vgha ŋni wu, ta gdata ta dga aŋni lu. Ta tvi ta tvi səla ŋni. ¹² Aŋni ta hərfaku ka maga* skwi ŋa fadamta ŋni da wa ŋni. Razanafha mndu, má tahula gha ka Lazglafta, ka ŋni. Dər ki lu ta dula aŋni ya ná, mərsu' ká ŋni ta su'ay guli. ¹³ Dər kinawu ká mnduha ta raraza aŋni ya ná, slededa ka aŋni ta gwada nda həŋ. Ka maghdzəka taŋ ká mnduha ma na ghəŋa hađík na fatá aŋni. Manda nədak ká həŋ ta ngha aŋni.

Zwana da ta đvu yu katakata kaghuni

¹⁴ Nə pghaghunaghatá hula a ta vindaghunafta yu ta na skwi na wu, ŋa hurzlaghunaptá sləməŋ ta vindaghunafta yu, kabga zwana ta đvu yu kuni. ¹⁵ Dər má dəmbu' kidaghi mnduha ta tagha skwi ta ghəŋa Yesu Kristi ŋa ghuni, turtuktuk da ghuni. I'i tsa da ghuni ya kabga tinəl i'i ta mnaghunatá Lfiđa Gwada, ka zlgħaftá kuni ta Yesu Kristi. ¹⁶ Kdəkəkək! Ksawaksa ta ghəzama dá. ¹⁷ Tsaya tama, ghunafghuna yu ta Timute ta nzakway ka zwanə dá ya đvu yu. Nərma mndu ya ta tva Mgham Yesu. Ta tvi səlani ŋa lagha havglaghu-naktá tva nzakwa dá ma Yesu Kristi, nda ya ka yu ta taghay ŋa Iglizha ma inda vli.

¹⁸ Səglaghata a Pwal wu ka sanlaha ta gray mataba ghuni, ka ghərɓaku. ¹⁹ Ka

* 3:19 Ayuba 5:23, 13. † 3:20 Zabura 94:11. * 4:12 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:3.

ta dƳvay Lazglafta katsi ná, ndusa yu ka labə da kaghuni. Ka mamu sana skwi laviŋ tsa gwal ta ghərɓaku ya ta magatá tsi, ka gwadiŋta nda wi a tsi ya, dza'a snay yu bađu tsa. ²⁰ Gwada ta ga mghama Lazglafta ná, gwadiŋta nda wi yeya a wu, ta maravamara mbrakwani. ²¹ Ka lagha yu slaghunaghata nda sarak re, ari ka lagha yu slaghunaghata nda zdakwa ghəŋa ɗa, nda ya nda dƳva kaghuni a na? Zba a wa zba ta ya ta kumə kuni mida.

5

Dər nu tsi ka gwal zlgħay nda ŋuduf ta magay nda vgha taŋ

¹ Ka lu ta mnay ta snə yu ma luwa ná, mamu hliri mataba ghuni. Dər gwal kul snanťá Lazglafta ná, hađ həŋ ta nzaku manda tsaya wa. Ta hani sana mndu nda markwa dani, ka lu. ² Ma ŋa dzata ghuni ta ghəŋ ka taw, ka ghzliŋťá tsa mndu ya mataba ghuni ná, ghərɓaku ŋa ghuni ta ghərɓay ta ghəŋa tsa. ³ Dər má di'ŋ nzatanzakwa ɗa nda kaghuni ná, kawadaga yu nda kaghuni ma sulkuma vgha ɗa. Nda ghada tsanaghata ɗa ta guma ta mndərga mndu ta magatá skwi manda tsaya, manda skwi hada yu kawadaga nda kaghuni. ⁴ Tsatsa yu ta tsa guma ya nda hga Mghama mu Yesu. Skwi ta mnaghunata yu ná, tskavawatska. Ka tskavatska kuni katsi, ya kawadaga sulkuma vgha ɗa nda kaghuni. Kawadaga mbrakwa Mghama mu Yesu guli nda kaghuni. ⁵ Ka vlanťa kuni ta tsa mndu ya ta halaway, ŋa ɓadziŋťá slu'uvghani, kada mbanafťa Lazglafta ta hafani bađu vragata Mghama mu Yesu.

⁶ Ngha a i'i ta skwi ŋa ghərɓay kaghuni ta ghərɓaku wa. Sna a kuni kazlay: Kuseta ta is ná, ta ŋlanafŋla ta inda hwađatá hupa buradi kə'a ra? ⁷ Kliŋwa kla ta tsa dmaku ta nzakway manda is ya mataba ghuni, dza'a kəl kuni ka nzata hezle' manda hwađatá hupa buradi kul hađ is mida. An mndani, nda sna yu kazlay: Ghuɓighunis ghuɓa Lazglafta hezle' nda ma mta ta Yesu Kristi kə'a. Tsatsi ná, nda nza manda Zwanja Tuwak ta hnə lu ŋa za skala Pak* ya. ⁸ Ma

zə mu ta tsa skala Pak nda buradi nda is ŋa ghalya mida ya. Tsa is ya ná, maga ghwađaka skwi ya. Zama za nda buradi kul hađ is mida ta nzakway ka vərɗani dze'dze' ya. Nda ŋuduf ya nda ghuɓa, tɗukwa†.

⁹ Ma tsa delewera ɗa vindaghunaf yu ghalya ya ná, mnaghunamna yu kazlay: Yaha kuni da ksa nzaku nda gwal ta hliri kə'a. ¹⁰ Tsa mnay mnə yu ya ná, ta mnə ta ghəŋa gwal ma ghəŋa hađik, ta hliri, ta tsagana, ta ghali, ta wuya skwi a yu wa. Ka má mantša tsi katsi ná, má sli'agapsli'a kuni tkwe' ma ghəŋa hađik. ¹¹ Skwi mnə yu ŋa ghuni ná, ma ksə kuni ta nzaku nda mndu ta mnay kazlay: Krista i'i kə'a ta mataba tsa ná, ta hliri, ta tsagana, ta wuya skwi, ta kuslemberaku, ta ghuyaku, ta ghali. Yaha kuni walanťá tsghə da hliba turtuk kawadaga nda mndərga tsa mndu ya.

¹²⁻¹³ Nu gwada i'i nda gwal kul sagha zlgħaftá Kristi ná, Lazglafta a dza'a tsa guma ta ghəŋa tsaha ya ra. Gwal mataba kaghuni ŋa ghuni dza'a tsa guma ta ghəŋa taŋ. Ka defteri na: «Ghzlapwaghzlap ta mndu ta maga ghwađaka skwi mataba ghuni‡,» ka'a.

6

Tsaptá guma mataba gwal zlgħay nda ŋuduf

¹ Ka sli'afsl'i'a skwi mataba sani nda sani mataba ghuni katsi, waka sani dza'a walanťá dza'a kla tsa gwada ya da gwal guma kul snanťá Lazglafta, ka zluŋťá mnduha Lazglafta na? ² Sna a kaghuni kazlay: Mnduha Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha ghəŋa hađik kə'a ra? Ka si kaghuni dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha ghəŋa hađik ya ní, slaghu a kaghuni ka tsatá guma zwana skwiha ki'a ki'a ra? ³ Sna a kaghuni kazlay: Amu dza'a tsa guma ta ghəŋa duhwalha Lazglafta kə'a ra? Skwi mataba nzakwa mu yeya dza'a trapta mu tama rki! ⁴ Ka mamu skwiha mantša ya ta slata mataba ghuni katsi, ka klafta kuni ka klaghata da gwal guma kul hađ ghzliwa taŋ da Igliza Lazglafta ná, ⁵ aya hula! Ka i'i nda kaghuni. Nwaya ki mndu dər turtuk

* 5:7 Ngha ta Sabi 13:7, 12:21. † 5:8 Ngha ta Sabi 12:15-20, Vrafta ta zlahu 16:3. ‡ 5:12-13 Vrafta ta zlahu 17:7.

nda difil ma ghəŋani prək ka dzraghunafɛ́ skwi mataba ghuni na? ⁶Ra a ka klay ghuni ta gwada mataba kaghuni gwal zlgħay nda ŋuduf ha ka klay ghuni da gwal guma kul snanɛ́ta Lazglafta wa.

⁷Nda nza tsa wluvusta ta wluvusta kuni ta vgha mataba ghuni ya ka badzaku. Ka gagha ga mndu ta gwada, ksay gha ta ŋuduf. Ka ghala ghala mndu ta kagha, zlanata gha. ⁸Nda va tsaya ya ná, tsa kaghuni ya ta ganatá sani. Va tsa kaghuni ya ta ghwalgudunɛ́ta skwa sani, kulam nda va tsa nzakwa ghuni ka zwanama ya. ⁹Sna a kaghuni kazlay: Had vla gwal ta ga dmaku ma ga mghama Lazglafta wu kə'a ra? Ma nanə kuni ta ghəŋa ghuni. Dina ka snanɛ́ta ghuni kazlay: Gwal ta ga sli'ɛ́nslɛ́'ɛ́n, nda gwal ta wuya skwi, nda gwal ta hliri, nda gwal ta hani zgun nda zgun, marakw nda marakw, ¹⁰Nda gwal ta ghali, nda gwal ta hara'u ta iri nda gwal ghuyaku, nda gwal ta kuslemberaku, nda gwal ta zla'uwa mndu ná, had həŋ dza'a lami da ga mghama Lazglafta wu kə'a ra? ¹¹Manda tsaya si nzatá nzakwa sanlaha mataba ghuni ghalya. Ndana tama, Sulkuma Lazglafta mu ta ghuɓaghunata, ka nzatá kuni hezle', ka naghunafta ka ŋərma mndu kabga zlgħafta ghuni ta Mghama mu Yesu Kristi.

Vlanɔwa glaku ta Lazglafta nda vgha ghuni

¹²«Had skwi piydif lu ta ghəŋani wu,» ka sanlaha mataba ghuni ta ndanay. Tsaw inda skwi a nda ra wu. «Lavinlava yu ta maga inda skwi guli,» ka sanlaha. Tsaw had i'i dza'a ga vu'a sana skwi wa. ¹³«Skwa zay ná, ŋa hudí a ra? Hudí guli ná, ŋa skwa zay a ra?» ka kuni ta mnay guli. Tsaw nda skwa zay tani, nda hudí tani, dza'a badzinɓadza Lazglafta ta həŋ his his. Slu'uvgha ná, magaf a Lazglafta ŋa maga sli'ɛ́nslɛ́'ɛ́n nda tsi wa. Nda nza slu'uvgha ŋa Mgham Yesu, ta nzata Mgham Yesu ka ŋa slu'uvgha. ¹⁴Ma mtuta Mghama mu Yesu ná, Lazglafta ta sli'aganapta ma mtaku. Tsatsi dza'a sli'agamapta ma mtaku nda mbrakwani guli.

* **6:16** Ngha ta Zlrafta 2:24.

¹⁵Sna a kuni kazlay: Slu'uvgha ghuni ná, fawaya vgha Kristi ya kə'a ra? Dza'a nda ra ka klafta da ta fawaya vgha Kristi ka ndi'anafta nda slu'uvgha karwa rki? Magava a wu! ¹⁶Sna a kuni kazlay: Mndu ta ndi'afɛ́ta vghani nda karwa ná, ka skwa turtuk vgha taŋ nda tsi kə'a ra? Tsa mnduha his ya dza'a nzata ka slu'uvgha turtuk*, ka defteri ta ghəŋani. ¹⁷Mndu ta zlananɛ́ta ghəŋani ta Mgham Yesu ná, ka skwa turtuk ndana taŋ nda Mgham Yesu.

¹⁸Tsaya tama, zlanɔwa sli'ɛ́nslɛ́'ɛ́n. Hamata dmakuha ta magə lu ná, ta ɓla vgha ta maga'ata lu. Mndu ta fatá sli'ɛ́nslɛ́'ɛ́n ka slnani, ŋa vərɔda slu'uvghani ta ga tsi ta dmaku. ¹⁹Sna a kuni kazlay: Slu'uvgha ghuni ná, həga Sulkum nda ghuɓa ya kə'a ra? Lazglafta ta vlaghunata ŋa nzaku ma kaghuni, ta ka ŋa ghuni a vgha ghuni tama wa. ²⁰Vara vara Lazglafta ta kaghuni nda skwi nda bla. Tsaya tama, vlanɔwa glaku ta Lazglafta ma skwi ta magə kuni nda slu'uvgha ghuni.

7

Zlgħa wa Pwal ta ghəŋa gwada ta kluvusta vgha

¹Ndanana tama, wana yu ta zlgħaghunaftá wa skwiha ya vindidif kuni: Dina ka nzata mndu kul kla marakw. ²Tsaw tama ná, ŋa wara hliri ná, dina ka klafta mndu ta marakw, ta dza'a marakw guli da zə'al. ³Ka vla zə'al ta vghani ŋa markwa taŋ. Ka vla marakw guli ta vghani ŋa zə'ala taŋ. ⁴Vgha marakw ná, ŋani a wu ŋa zə'ala taŋ ya. Vgha zə'al guli ná, ŋani a wu ŋa markwa taŋ ya. ⁵Ka dzraf nda dzra a kuni ŋa fitik rets kabga ŋa maga du'a wu katsi ná, yaha sani da kwalagħutá vla vghani ŋa sani. Tahula tsaya, ka vrəglanafta kuni ta guya vgha ghuni manda va ya snu kuni, da traptá kuni ta ŋafta ghudzaku ma vgha ghuni, da mutsaftá halaway ta ghurum ŋa ŋraptá kaghuni.

⁶Hidaku ŋa i'i ta vlaghunata, ka nzata tsi ka tkwe'a ka yu nda kaghuni wa. ⁷Ka má manda ndana i'i tsi ná, má manda ŋa da ka mnduha nzata, ka i'i. Tsaw dər wa nda ŋani ma zɔakatahudí vlanɔ Lazglafta. Yeya

ŋa gha, ka'a nda ya, yeya ŋa gha ka'a nda sani.

⁸ Skwi mnə i'i ná, ta mnay yu ŋa gwal kul haɗ markwa taŋ nda mi'a wadguha ná, dína ka kɗay ghuni ta nzakwa ghuni turtukwa ghuni manda i'i na. ⁹ Ala ka si laviŋ a kuni ta ŋafta wu katsi, kluvwakla ta vgha. Dər kluvtá vgha ka nzata ka su'ay.

¹⁰ Wya zlahu ta mnanata yu ta gwal ta kluvtá vgha taŋ, i'i a ta mnay guli wu, mgham ta mnata kazlay: Yaha marakw da dgata vgha nda zə'ala taŋ kə'a. ¹¹ Ala ka dgadga tsi ta vgha nda zə'ala taŋ ya, nzatani mantisa, yaha tsi kləgəltá sana zə'al. Ka mantisa a tsi wu dzrəglaftani nda zə'ala taŋ. Yaha zə'al da ghziŋtá markwa taŋ guli.

¹² Wya skwi ta mnə i'i ka ghəŋa ɗa ŋa sanlaha, Mgham a ta mnay wa. Ka mamu mnda zlgħay nda ŋuɗuf kul zlgħaftá markwa taŋ ta Yesu Kristi katsi, tsaw ta kumay tsa marakw ya ta kɗa nzakwani nda tsa zə'ala taŋ ya katsi, yaha tsa mndu ya da ghziŋtá tsa markwa ya. ¹³ Manda va tsaya guli, ka mamu marakw ta zlgħaftá Yesu Kristi nda zə'ala taŋ kul zlgħaftá Yesu katsi, tsaw ta kumay tsa mndu ya ta kɗa nzakwani nda tsa marakw ya katsi, yaha tsa marakw ya laghu ga taŋ. ¹⁴ Kəl yu ka mnay manda tsaya ná, kabga nda ghuɓa tsa guyatá vgha tsa mndu kul zlgħaftá Kristi ya nda markwa taŋ ta zlgħafta ya. Mantisa ya guli, nda ghuɓa tsa guyata vgha marakw kul zlgħaftá Kristi nda zə'ala taŋ ta zlgħafta ya. Ka má nza a tsi mantisa ná, má dza'a nzaku zwaná taŋ manda zwaná gwal kul snaŋtá Lazglafta. Wya kahwath-wata guli ná, nda ghuɓa nzakwa taŋ da Lazglafta. ¹⁵ Ka ta haɗ yu nda kagha wu, ka tsa kul zlgħafta Kristi ya ná, dgaghutani ta vghani. Ma tsaya tama, dər zə'al tsi, ka dər marakw a tsi ma zlgħay nda ŋuɗuf, flau' nzakwani kabga hgaŋ hga Lazglafta ta kaghuni ŋa nzaku nda zɗaku. ¹⁶ Kagha marakw ta zlgħaftá Yesu, nda sna kagha kazlay: Dza'a mbanafmba yu ta zə'ala ini kə'a ra? Kagha zə'al ta zlgħaftá Yesu, nda sna kagha kazlay: Dza'a mbanafmba yu ta markwa ini kə'a guli ra?

Mndərga nzaku ta zɗəganatá Lazglafta

¹⁷ Ka mantisa a tsi wu ná, ka nza dər wa ta nzaku manda ya vlaŋ Lazglafta. Ka nza dər wa ta nzaku manda ya hgaŋ Lazglafta guli. Tsaya ta mnə yu ŋa inda Igliz. ¹⁸ Ka nda tsa fafaɗa mndu ta hgafta Lazglafta katsi, ma thəgəl tsi kazlay: Madər teke'a fafaɗa ɗa kə'a. Ka ta nda fafaɗani mndu ta hgafta Lazglafta guli, ma thə tsi guli kazlay: Ka tsiŋtsa yu kə'a. ¹⁹ Dər tsanaghuha lu, haɗ skwi tsanagha tsi wu, dər tsanaghu a lu wu, haɗ skwi tsanagha tsi wu, snata zlahá Lazglafta malani. ²⁰ Ka kinawu nzakwa mndu ta hgafta Lazglafta ya ná, nzakwani manda va tsaya. ²¹ Ka si ka vu'a ka ta hgafta Lazglafta ta kagha, ma ndanu ka. Ala ka mamu tva mutsafta gha ta nzaku falau' vgha katsi ya, mutsumutsa katək. ²² Ka dər ka vu'a mndu ta hgafta mgham Lazglafta katsi, nda pla vgha tsa mndu ya da Mgham Lazglafta. Manda tsaya, mndu kul haɗ ka vu'a ta hgafta Lazglafta ná, ka vu'a Kristi tsatsi guli. ²³ Nda bla varata lu ta kaghuni, ma niŋ kuni ta ghəŋa ghuni ka vu'a mnda səla. ²⁴ Ka kinawu nzakwa mndu ta hgafta lu ya zwanama, nzakwani mantisa ta kəma Lazglafta.

Gwada ta ghəŋa gwal ta kul klaftá marakw

²⁵ Ta ghəŋa gwal kul kluvtá vgha taŋ ya, skwi ta ndanu yu dza'a yu mnay, ya snaŋ yu da Mgham Yesu a wa. Dza'a snaŋ kuni ta gwada ɗa kabga mndu ta fə lu ta ghəŋ tida yu.

²⁶ Ta ghəŋa na blakwa nzaku na ná, wya skwi ta ndanu yu: Dina ka nzakwa mndu mantisa. ²⁷ Ka klafkla ka ta marakw katsi, ma zbəgəl ka ta dgatá vgha nda tsi. Ka klaf a ka ta marakw wu, ma zbə ka ta marakw. ²⁸ Ka klafkla ka ta marakw, ga a ka ta dmaku wa. Ka laghula makwa da mndu guli, ga a ta dmaku wa. Nziya nza tsi ná, dza'a ghuyay ta ɗaŋwa ma slu'uvgha. Ta kumay yu ta klaghunapta ma tsa ghuya ɗaŋwa ya.

²⁹ Wya skwi ta kumə yu ta mnay zwanama: Ta sira a fitik wu, daga ndanana, ka nza gwal nda marakw mista taŋ, manda gwal kul haɗ nda marakw. ³⁰ Ka nza gwal ta taw, manda gwal kul haɗ ta taw. Gwal ta rfu guli, manda gwal kul

had ta rfu. Gwal ta dzawatá skwiha guli, manda gwal kul had skwi da hən. ³¹ Ka nza gwal ta za mgham ma ghəŋa hadik, manda gwal kul had ta za mgham, kabga ndusa na ghəŋa hadik na ka kdaku.

³² Ta kumay yu ta nzakwa ghuni kul had ma ndanu. Mndu kul klafta marakw ná, ta ghəŋa tva skwiha ta zdəganata Lazglafta yeya ta ndanə tsi. ³³ Ama mndu ta klaftá marakw, ta ndanay ta skwiha ma ghəŋa hadik ŋa zba tva zdəganatani ta markwa taŋ. ³⁴ Tsaya tama, his skwi ta ndanə tsi. Mantsa marakw kul had zə'alani nda makwa ta həga guli. Ta ghəŋa tva skwiha ta zdəganata Mgham Yesu yeya ta ndanə hən. Tva skwiha ta zdəganatá Mgham Yesu yeya ta ndanə hən, kabga fafa hən ta ŋudufa taŋ, nda ghəŋa taŋ tani, ŋa Lazglafta. Marakw ga zə'al ná, ta ndanay ta skwiha ma ghəŋa hadik ŋa zba tva zdəganatani ta zə'ala taŋ.

³⁵ Ŋa kata kaghuni tsa skwi ta mnə yu ya, ŋa tsaghunamtá matsavada a wa. Ta kumay yu ta magay ghuni ta skwiha ta raku, ka ndi'afata kuni ta vgha nda Mgham Yesu kul had sana ndanu.

³⁶ Ka lagha duhwal nda makumidzani mantsa: Kla a yu ta kagha wu ka'a, tahula tsa, ka ndanuglaptá tsi kazlay: Dmaku tsa skwi ya magana yu ka'a, tsaw tata tdu ŋudufani tida ta kumay ta klay katsi, ka kla tsi. Maga a ta dmaku wa. ³⁷ Ka lagha duhwal ka kurata kazlay: Kla a yu ta marakw wu ka'a, grafgra guli kazlay: Mantsa ya nzakwani ka'a ma ŋudufani mndu a ta pyafta wu ka'a katsi, dina tsaya. ³⁸ Tsaya tama, ka klafkla mndu ta marakw ná, dina tsaya. Ka kla a yu ta marakw wu, ka mndu guli ná, mal tsaya dinakwani.

³⁹ Ka ta ndiri zə'ala marakw katsi ná, yaha walaŋta dza'a mista sana zə'al. Ala ka nda mta zə'ala taŋ katsi, laviŋlava ta dza'a mista sana zə'al ta kumə tsi. Nziya nza tsi, mista mnda zlghay nda ŋuduf katsi. ⁴⁰ Ka má manda ndana i'i tsi, mal ma nzatani mantsa ya dza'a mutsafta tsi ta rfu, ka ya dza'a laghu tsi mista sana zə'al. Nda sna yu guli kazlay: Mamu Sulkuma Lazglafta da i'i ka'a.

8

Za slu'a skwa wuyay

¹ Skwi ya dza'a yu gwaday ndana, dza'a gwaday yu ta ghəŋa slu'a skwa wuyay. Manda va ya mnə kuni kazlay: Nda sna mu ta inda skwi ka'a ya ná, manda va tsaya nzakwani. Ama tsa snaŋta skwa mu ya ná, ta vlamata gla ghəŋ. Dvuvusta vgha skwi dza'a kla amu ta kəma ta kəma. ² Ka nda sna i'i ta skwi ka mndu ta ndanay katsi ná, ta sna a tsa mndu ya ta skwi manda ya ta raku ka snaŋtani wa. ³ Ka dvudva mndu ta Lazglafta katsi, tsa mndu ya ná, nda sna Lazglafta ta tsatsi.

⁴ Taghəŋa skwi ta nghanatá za slu'a skwa wuyay, wya tsi: nda sna amu skwi ka bətbət na skwa wuyay ma ghəŋa hadik ka'a. Turtuktuk Lazglafta guli. ⁵ Aŋ mndani, mamu skwiha ta garə mnduha nda Lazglafta. Manda va tsaya ná, nda ndəgha «lazglaftaha» nda ndəgha «mghamha» guli. ⁶ Dər ma mantsa tsi, ŋa amu ná, turtuktuk Lazglafta ta nzakway ka Da mu, ta zlaganapta inda skwi ma ghəŋa hadik. Ŋani amu guli. Turtuktuk mghama mu guli, tsaya Yesu Kristi zlaganap Lazglafta ta inda skwiha nda ma tsatsi ya, ma tsatsi nzata amu nda hafu guli.

⁷ Dər nda sna amu kazlay: Had hafu ma skwa wuyay wu ka'a ná, sna a sanlaha mantsa ya wa. Ta zə hən ta slu'a skwa wuyay ná, manda va skwi mamu hafu ma tsa skwa wuyay ya ka hən ta ndanay, kabga snusna hən nda skwa wuyay. Ta mutsa a mbrakwa taŋ ma zlghay nda ŋuduf wu, ŋriŋnisŋra na slu'i zu ŋni na ka hən ta ndanay. ⁸ Skwa zay a dza'a kladamaghata da Lazglafta wa. Dər má ta zay mu, dər má za a mu wu, had skwi tsamagha tsi wu, had skwi htamaghu tsi guli wa.

⁹ Aŋ mndani, laviŋlava kuni ta za inda skwi ta kumə kuni, ama dasuwa ka kuni da nzaku kuni ka skwa tuthun da gwal nda hta mbrakwa taŋ ma zlghay nda ŋuduf nghər hən ta kaghuni. ¹⁰ Tsa lagha mndu kul mbraku ma zlghay nda ŋuduf ka nghanatá kagha nda «sna ta skwi» ya kay, ta nzaku ma həga skwa wuyay ta za slu'a skwa wuyay katsi ní, had tsatsi dza'a mnay: Ka za i'i guli ka'a ra? ¹¹ Tsaya tama, tsa skwi maga kagha ta mnay kazlay: Nda «sna i'i ta skwi» ka'a ya ta zadŋntá tsa zwanama kul

had mbrakwani mtu Kristi ta ghəŋa tsatsi ya guli. ¹² Ma tsa magay ghuni ta dmaku ka zlabiŋtá zwanama ma ndanu kul had mbrakwa taŋ ya, maganató vərđa Kristi kaghuni ta tsa dmaku ya. ¹³ Tsaya tama, ka si skwa zay dza'a zləmbiŋta zwanama da katsi ná, had yu dza'a walglan̄ta za slu'i dekdek wu, kada kwala yu zləmbiŋtá zwanama da.

9

Mnay Pwal ta Lfida Gwada

¹ Laviŋ a yu ta maga inda skwi wu ra? Ghunata mnda Yesu Kristi a yu wu ra? Ngha a yu ta Mgham Yesu nda ira da wu ra? Pəghatá ghəŋa slna da ma Mgham Yesu a kaghuni ra? ² Dər má fa a sanlaha ta i'i ka ghunató mnda Mgham Yesu wu ná, ka ŋa kaghuni ná, nda nza yu kabga i'i ta mnaghunata Lfida Gwada kəl kuni ka nzakway ka gwal zlgħay nda ŋuduf.

³ Wya skwi ta kəl yu ka huzla gwada da gwal ta mana i'i: ⁴ Má ra a ka mutsay ŋni ta skwi ŋa zay, nda ya ŋa say ŋni ma slna ta magə ŋni ra? ⁵ Laviŋ a aŋni guli má ta klin̄tá mukuma ma zlgħay nda ŋuduf ta nzakway ka markwa ŋni manda ŋa sanlaha ma gwal ghunay, nda i zwanamani ma Mgham Yesu, nda Kefas wu ra? ⁶ Ari aŋni nda Barnabas yeya a ŋa maga slna ka mbalay na? ⁷ Ta kdə sŋaŋta kaghuni ta sludzi ta maga slna, tsatsi guli ta zun̄tá ghəŋani ra? Mamu mndu ta ŋəbata fu ná, kul za yakwani ra? Ari mamu a mndu ta ngha rini ná, kul sa u'a tsa rini ya na?

⁸ Mnda səla yeya ta ndana tsa skwiha mnə yu ya ra? Dər zlahá Lazglafta guli ná, ta mnay mantša. ⁹ Wya ka Musa vindafta ma zlahá Lazglafta: «Ma fanam ka ta budzaŋ ma wi ta sla. Ta dgə tsi ta hya*,» ka'a. Ta ghəŋa sla yeya ta ndana Lazglafta ta tsaya ra? ¹⁰ Ari ta ghəŋa amu a ta gwada Lazglafta kahwathwata katək na? Mantša ya nzakwani, ta ghəŋa amu vindafta tsi ta tsa mnay kazlay: Ta hvə mndu ta hva ná, nda fata ghəŋani ŋa mutsa nisəlani katsi, ta dgə mndu ta hya guli ná, nda fa ta ghəŋani ŋa mutsa nisəlani katsi kə'a ya. ¹¹ Ka si aŋni

ta sləgamtá hulfa Sulkum ma kaghuni ya ní, ra a ka tsu'ay ŋni ta skwa wa dzvu da kaghuni guli ra? ¹² Ka ta zayzay sanlaha ta kaghuni ya ní, mal aŋni a má dza'a zay katək wu ra?

Ta dawəŋ a aŋni ta skwi da kaghuni wa. Ta su'ay aŋni ta inda ghuya daŋwa ta slaŋnaghata, kabga yaha ŋni nzata ka gwal ta pyaftá sli'a gwada ta ghəŋa Kristi ta kəma ta kəma. ¹³ Sna a kuni kazlay: Gwal ta ksa slna ma həga Lazglafta ná, hada ta za həŋ ta skwa zaya taŋ kə'a ra? Gwal ta vla skwi ta gwir guli ná, mida ta mutsa hahəŋ ta ŋa taŋ guli kə'a ra? ¹⁴ Ta ghəŋa gwal ta mna Lfida Gwada guli ná, mnamna Mgham Yesu kazlay: Ma tsa mna Lfida Gwada ya dza'a za hahəŋ ta ŋa taŋ guli† kə'a.

¹⁵ I'i ná, dawəŋ a yu ta skwi da kaghuni wa. Ka vlihata kuni a ka yu kəl yu ka vindaghunafta guli wa. Ta dər mtakwa da, ka ya dza'a kləgədəfusta lu ta skwa ghərɔakwa da. ¹⁶ Tsa mna Lfida Gwada ta mnə yu ya guli ná, nza a ka skwa ghərɔay da ta ghərɔaku nda tsi wu, kabga tkwe' fidaghata lu ta mnay. Ka mnaŋ a yu wu ná, daŋwa ŋa da. ¹⁷ Ka má i'i ta kuratá magay katsi ná, ma dza'a play lu ŋa da. Tsaw i'i a ta kurata wu, ta magay yu kabga tkwe' fidaghata lu ta magay. ¹⁸ Nu ta mutsə yu mida tama? Skwi ta mutsə yu mida ná, mnay da ka mbalay ta Lfida Gwada kul dawa nisəla vəl mnay da ta tsa Lfida Gwada yeya.

¹⁹ I'i ta kwara ghəŋa da, tsaw ka niŋtá yu ta ghəŋa da ka vu'a inda mnduha ŋa katan̄tá inda mnduha kada mutsanakta yu ta Mgham Yesu ta ndəghata mnduha. ²⁰ Ka mataba la Yahuda yu, manda hahəŋ ka yu ta nzaku, kada mutsakta yu ta həŋ. Ka mataba gwal ta ksa zlahá Musa yu ya, manda hahəŋ ka yu ta nzaku, kada mutsakta yu ta həŋ, dər má nghadigha a gwada ta zlahu. ²¹ Ka mataba gwal kul sŋaŋtá zlahá Musa yu ya, manda hahəŋ ka yu ta nzaku kada mutsanakta yu ta həŋ. Va a tsaya ta mnay kazlay: Sna a yu ta zlahá Lazglafta wu kə'a wu, ta snay yu ta zlahá Kristi. ²² Ka mataba gwal nda hta mbrakwa taŋ ma zlgħay nda ŋuduf yu

* 9:9 Vrafta ta zlahu. 25:4. † 9:14 Ngha ta Mata 10:10, Lukwa 10:7.

ya, manda hahəŋ ka yu ta nzaku, kada mbranafta yu ta həŋ. Mantsa ya fata i'i ta ghəŋa dā, ka nzaku tavata dər wati ma mndu tsi ka maga inda kdāvakta hidākwa dā ŋa mba'atá sanlaha. ²³ Kada dza'a Lfidā Gwadā ta kəma ta kəma, nda ya ŋa nzakwa i'i tekwa mida guli, ka yu ta kəl yu ka maga tsa skwiha ya.

Dzəgha vgha nda hwaya

²⁴ Sna a kuni kazlay: pda' pghatá vgha mnduha ta hwaya ta dabi ná, turtuk ya dza'a zata kə'a ra? Hwayawahwaya ta vərda hwaya kada zata kuni. ²⁵ Inda mndu ta tsa hwaya ya ná, ta zlahafzlaha ta vghani ma taghayni, ŋa zatani. Tsa skwi dza'a zata tsi ya ná, dza'a ɓwadzu ɓwadza misim-misim. Ŋa amu ya, had ta ɓadzaku dekdek wa. ²⁶ Hwayiŋtahwaya ka bətbət a ta hway yu wa. Dzidiŋtá dembi ka dakwal a ta dzə yu guli wa. ²⁷ Ta zlahay yu ta ghəŋa dā ka ghuya dāŋwa ŋani, kada kwala vərda i'i ta dədəghuta nda hul tahula mnanata i'i ta Lfidā Gwadā ta sanlaha.

10

Yaha kuni nda skwa wuyay

¹ Zwanama dā, ta kumay yu ta havaghu-naktá skwi ta slanaghata dzidziha mu ta fitika Musa. Demdem həŋ nda bukwa ma ghwayak. Demdem həŋ ta tsughwadaptá drəfa dva*. ² Demdem həŋ ta magaftá batem ma drəf ma nzakwa taŋ ma ghwayak ma guyatá vgha taŋ nda Musa. ³ Demdem həŋ ta zutá skwa zay ta saha daga ta luwa. ⁴ Demdem həŋ ta sutá imi ta sabi ma kutumba. Lazglafta ta vlanjtá tsa kutumba ya ta həŋ. Tsa kutumba ya ná, Kristi ya ta mbaɗa† kawadaga nda həŋ. ⁵ Tsaw tama ná, mal gwal ta maga skwi kul zdəganatá Lazglafta ndəghatani mataba taŋ kəl həŋ ka rwuta ma mtak‡.

⁶ Tsa skwiha ta luta ya ná, nda nza ŋa snamamta ŋa kwala amu kul maga ghwadaka skwiha manda tsa maga hahəŋ§ ya. ⁷ Ma nza kuni ka gwal ta wuya skwi manda sanlaha mataba taŋ, vindaf lu ta

ghəŋa taŋ kazlay: Ka nzatá mnduha ka za skwi ka sa skwi, ka sli'aftha həŋ ka gatsuwa* kə'a ya. ⁸ Ma hlə kuni tiri manda ya magə sanlaha mataba taŋ, kəl həŋ ka rwuta dəmbu' hisambsak hkən mida ta fitika turtuk† ya. ⁹ Ma dzəghə mu ta Kristi manda ya dzəghəŋ sanlaha mataba taŋ, kəl nahadikha ka zadānatá həŋ ya. ¹⁰ Ma ruruŋwaku kuni ta ruruŋwaku manda ya magə sanlaha mataba taŋ, kəl duhwalha Lazglafta ya ta rwa mndu ka zadānatá həŋ ya.

¹¹ Magumaga tsa skwiha ya nda həŋ ŋa snanamta sanlaha. Ka vindaf lu ma defteri ŋa gunamantá sləməŋ ta amu gwal ta ndusakta nda kdākwa na ghəŋa hadik na. ¹² Tsaya tama, ka nda sladaslada dā, ka mndu ná, dāswa katsi tama da zləmbutá tsi. ¹³ Inda tsa dzəghuha ta grughunusta ya ná, dzəghuha ta ranjtá mnda səla ya. Lazglafta ná, ŋərma mndu ya. Had dza'a zlanjtá dzəghə ŋa dzəghaghunata ka malaghutá mbrakwa ghuni, da traptá kuni ta sapafta wa.

Ma lə kuni da vla skala vla glaku ŋa skwa wuyay

¹⁴ Zwanama dā gwal ta dvu yu, ka si mantsa tsi, dgaghwa vgha nda skwa wuyay. ¹⁵ Nda sna yu kazlay: Ta mnə ŋa kaghuni nda guna ghəŋa ghuni ya yu kə'a. Ka gala kaghuni ka ghəŋa ghuni ta na skwi ta mnə yu na. ¹⁶ Tsa leghwa tfawi ta sə mu, ka rfa Lazglafta ta ghəŋani ya ní, nza a ka guyatá amu nda Kristi nda ma usani ra? Tsa buradi ta dguvusta‡ mu ya guli ní, nza'a ka guyatá amu nda Kristi nda ma slu'uvghani guli ra? ¹⁷ Turtuktuk buradi mndani, ama nda ndəgha amu ta zay. Tsaya a ta maranŋa kazlay: Nda guya mu ma slu'uvgha turtuk nda ma dguvusta mu ta tsa buradi turtuk ya kə'a ra?

¹⁸ Ngha wa zwana la Isra'ila 6a. Tsa gwal ta za skwi vla lu ŋa pla ghəŋ ta gwir ya ní, guya a həŋ nda Lazglafta mida ra? ¹⁹ Nu ta kumə yu ta mnay? Ta kumay yu ta mnay sana skwi tsa slu'i plana lu ta ghəŋ ta skwa wuyay ya kə'a ra? Ari sana skwi a na tsa

* **10:1** Ngha ta Sabi 13:21-22, 14:22-29. † **10:4** Ngha ta Sabi 16:4-35, Vrafta ta Zlahu 8:3, Mbsak 20:8-11. ‡ **10:5** Mbsak 14:16, 23, 29-30. § **10:6** Mbsak 11:4, 34. * **10:7** Sabi 32:6. † **10:8** Mbsak 25:1-9. ‡ **10:16** Ngha ta Lukwa 22:19, nda 1 La Kwareŋt 11:23-26.

skwa wuyay ya na? Sana skwi a dekdek wa. ²⁰ Skwi kumə yu ta mnay ná, pla ghəŋ ta plə gwal kul snaŋta Lazglafta ná, ɲa duhwalha halaway ta planata həŋ ta ghəŋ, ɲa Lazglafta a wa. Va a yu ta guyatá vgha ghuni nda duhwalha halaway wa. ²¹ Laviŋ a kuni ta sa skwi ta leghwa Mgham Yesu, ta saysay kuni ta leghwa duhwalha halaway wa. Laviŋ a kuni ta za skwa Mgham Yesu, ta zayzay kuni guli ta ɲa duhwalha halaway wa. ²² Ta kumay mu ta ganaftá sidi ta Mgham Yesu ra? Ari mal amu a mbratani ka tsatsi na?

Magawa inda skwi ɲa vla glaku ɲa Lazglafta

²³ Laviŋlava mndu ta «maga inda skwi,» ka kuni. Manda tsaya nzakwani, tsaw inda skwi a dīna wa. Laviŋlava mndu ta «maga inda skwi,» tsaw inda skwi a ta ɲla mndu guli wa. ²⁴ Ma laghu kuni ngha skwi ta dza'a kata kaghuni, nghawa skwi ta dza'a katanjá sana mndu.

²⁵ Zawaza ta inda skwi ta skwapta lu ta luma, ma dawu kuni ta vli ta ghəŋani, ma lagha sana ndanu ta wa ghəŋa ghuni, ²⁶ kabga ka gwada Lazglafta na: «ɲa Mgham Lazglafta hadik nda inda skwi midaŤ demdem,» ka'a.

²⁷ Ka hgaghunahga mndu kul snaŋta Lazglafta ɲa za skwi, ka snata kuni katsi, zawaza ta inda skwi dza'a vlaghunata tsi, ma walaŋ kuni ta dawutá vli ta ghəŋani, ma ndananahga kuni ta sana ndanu ta ghəŋani. ²⁸ Ka «slu'a pla ghəŋ ɲa skwa wuyay ya,» ka ka mndu nda kaghuni katsi, yaha kuni da zay da famta kuni ta tsa mndu ta mnaghunata ya ma ndanu. ²⁹ Ndana kaghuni a mnə yu wu, ndana tsa sana mndu ya.

I'i ná, laviŋlava yu ta za inda skwiha. «Kabgawu tama ɲa mnay kazlay: Ma zə ka, yaha ka famtá sana mndu ma ndanu kə'a?» ³⁰ Ka si rfanagharfa yu ta Lazglafta ta ghəŋa skwi zu yu ya ní, nu dza'a kəl lu ka mana i'i ta ghəŋa skwa zay rfanahga yu ta Lazglafta ta ghəŋani na?

³¹ Dər nu ta zə kuni, dər nu ta sə kuni, dər nu sana skwi ta magə kuni, magawa

indani ɲa vlanjá glaku ta Lazglafta. ³² Ma nza kuni ka tuthun dər ka ɲa la Yahuda, dər ka ɲa la Grek, dər ka ɲa Igliza Lazglafta. ³³ Magawamaga manda ɲa dá ta maga inda skwi ɲa zdəganatá inda mndu ya. Zba a i'i ta maga skwiha dza'a katihatá wu, skwiha ya dza'a katanjá ndəghata sanlaha ta magə yu, ɲa mutsafta taŋ ta mbaku.

11

¹ Ksawaksa ta sada dá, manda ya ta ksə i'i ta sada Kristi ya.

Nzakwa zgwana nda mi'aha, ma həga Lazglafta

² Ta rfay yu ta kaghuni nda havapta ta havapta kuni ka i'i ma inda skwi, nda ya ka kuni ta ɲanatá skwiha ta taghaghunafta yu ya. ³ Ndana tama, ta kumay yu ta snaŋta ghuni kazlay: Ghəŋ ta ghəŋa inda zgun ná, Kristi ya. Ghəŋ ta ghəŋa inda marakw ná, zgun ya. Ghəŋ ta ghəŋa Kristi guli ná, Lazglafta ya kə'a. ⁴ Ka ta maga du'a inda zgun da Lazglafta nda ya ka ta mna gwada snaŋ tsi da Lazglafta a tsi katsi nda bukwatá ghəŋ ná, tsatsa ta ghəŋa Mghamani. ⁵ Ka ta maga du'a inda marakw da Lazglafta nda ya ka ta mna gwada snaŋ tsi da Lazglafta a tsi katsi kul bukwaftá ghəŋ ná, tsatsa ta ghəŋa mghamani. Nda nza manda skwi nda htsa ghəŋani nda tsa. ⁶ Ka si bukwa a yu ta ghəŋ wu ka marakw ya ná, htsiŋtani guli 6a! Ala ka si nda nza tsi ka skwa hula da marakw na gatsatani ta ghəŋani, ka htsiŋtani a tsi ya, bukwaftani tama!

⁷ Ma bukw zgun ta ghəŋ, kabga tsatsi ta gara vgha nda Lazglafta nda glakwani tani. Marakw ya ná, maravata glakwa zgun tsatsi, ⁸ kabga zgun ná, tsagap ma marakw a lu wu, marakw ya tsagap lu ma zgun. ⁹ Zlaganap a lu ta zgun ɲa marakw wu, marakw yeya zlaganap lu ɲa zgun. ¹⁰ Tsaya dza'a kəl marakw ka kla ɲizla mghamani ta ghəŋani, kabga gwada ta duhwalha Lazglafta. ¹¹ Dər má mantsa nzakwani ma guyatá vgha nda Mgham Yesu ná, lava a ma marakw ka had' zgun wu, lava a ma zgun guli ka had' marakw wa. ¹² Manda va ya tsagap lu ta marakw

ma zgun ya, marakw ta ya zgun guli. Da Lazglafta sagha indani*.

¹³ Galawa kaghuni 6a! Nda ra ka ndə6ay marakw ta dzvu da Lazglafta kul bukwanatá tsi ta ghəŋani ra? ¹⁴ Daga nzakwagapta ná, nda sna mnduha kazlay: Skwa hula zlan̄ta zgun ta swida ghəŋani zəmbək kə'a. ¹⁵ Marakw ya ná, ka skwa rka nza-kwani da tsatsi, kabga vlan̄vla lu ta swidi zəmbək manda skwi ŋa bukwa ghəŋani ta tsatsi. ¹⁶ Ka mamu mndu dza'a zlərday katsi, dīna ka snaŋtani kazlay: Snəgla a aŋni, nda Iglizha Lazglafta ta sana tva nzaku ta ghəŋa tsaya wa kə'a.

Guya vgha ŋa zay nda sa usa Mgham Yesu

Mat 26:26-29, Mak 14:22-25, Luk 22:15-20

¹⁷ Wya sana skwi ta magaku da kaghuni kul haď yu ta rfa kaghuni. Ta tskavatá kuni má ŋa magay ghuni ta skwi ŋa dza'a ta kəma ta kəma ya ná, vər nda hul ŋa kaghuni. ¹⁸ Karaku ná, ta tskavata kuni, kaghuni gwal zlgħay nda ŋuduf tazlay ná, mamu daga vgha mataba ghuni ka lu ta snə yu. Zlah mantša ya nzakwani ka yu ta gray. ¹⁹ Dina va tsa daga vgha ya mantša mataba ghuni katək, kada grafta lu ta vərđa ŋərma mnduha mataba ghuni. ²⁰ Tsa tskavata ta tskavata kuni ya ná, ŋa za skwa zaya Mgham† Yesu a ta tskavata kuni wa. ²¹ Ta tskavata kuni ka za skwa zay ná, dər wa ta ŋavata ka za ŋani, ka kuni ta magay. Ta dzə maya ta sanlaha, nda ghwaya nda ghwaya sanlaha. ²² Ari haď wa a həga ghuni, ŋa zay ghuni nda ya ŋa say ghuni ta skwa ghuni na? Ta kumay kuni ta ghu6asa Igliza Lazglafta ra? Ari hula a ta pghə kuni ŋa gwal kul haď skwa taŋ na? Nu dza'a yu mnay ŋa ghuni? Dza'a rfay yu ta kaghuni ka kaghuni ra? Ta ghəŋa tsaya ná, rfa a yu ta kaghuni wa.

²³ Wya skwi tsu'af yu da Mgham Yesu, ka taghaghunafta yu: Ta tsa rvidik kəl lu ka vlatá Mgham Yesu ya ná, ka klaftá tsi ta buradi, ²⁴ ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəŋani, ka 6lanaptá tsi, ka'a mantša: «Nanana ná, slu'uvgha 6a ya ŋa ghuni, ka maga kuni ta na skwi na ŋa havay ghuni

ta i'i,» ka'a. ²⁵ Mantša guli kdakwa taŋ ta zutá skwa zay, ka klaftá tsi ta leghwa, ka'a mantša: «Nana leghwa na ná, lfida slər6a ta zughu ya zlərbap Lazglafta nda usa 6a. Inda say dza'a sə kuni dazlay ya ná, ka maga kuni ŋa havay ghuni ta i'i,» ka'a. ²⁶ Tsaya tama, inda nzata ghuni ka za na buradi na, ka sa skwi ma na leghwa na ná, mna nzakwa Mgham Yesu ha ka saghani ta mnə kuni nda tsa.

²⁷ Mantša ya, ta zə mndu ta na buradi ná, ta sə mndu ta skwi ma na leghwa ná, ngha a ka sana skwi wu katsi, gaga ta dmaku, kabga ngha a ta slu'uvgha Mgham Yesu ka sana skwi wa. ²⁸ Ka gala mndu ma ghəŋani ta nzakwani karaku ma kdə tsi ka za na buradi na, nda ya ma kdə tsi ka sa skwi ma na laghwa na. ²⁹ Mndu ta zay, ta say kul snaŋtá guyata vgha taŋ nda Mgham Yesu ná, tđanaktđa ta ghəŋani ta guma Lazglafta, ma tsa zay ta zə tsi nda tsa say ta sə tsi ya. ³⁰ Tsaya kəl ndəghata sanlaha ka nzata kul đughwanaku mataba ghuni, nda ragħwa sanlaha, ta rwutá sanlaha. ³¹ Ka si amu kaghəŋa mu ta galaptá nzakwa mu katsi ná, haď Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəŋa amu wa. ³² Ala ka tsamagħa tsa Lazglafta ta guma ka zlahā amu nda tsi ya, nda nza ŋa kwalani kul tsamagħatá guma kawadaga nda gwal ma ghəŋa haďik.

³³ Tsaya tama zwanama, ka tsakavat-saka kuni ka za skwi katsi, kazlafwa vgha ghuni karaku. ³⁴ Ka si maya ta kuzlan̄tá mndu katsi, zutani ta skwa za-yni mintghani, da nzaku tsa tska vgha ghuni ya ka kla ghəŋa ghuni da guma Lazglafta. Pđakwa hamata skwiha ya ná, dza'a payafta bađu laba 6a da da kaghuni yu.

12

Skwi ta vlə Sulkum nda ghu6a

¹ Zwanama 6a, ta ghəŋa mbraku ta vlə Sulkum nda ghu6a ná, va a yu ta nzakwa ghuni kul tsalaku mida wa.

² Nda sna kuni kazlay: Ma fitika nzakwa ghuni ta kul snaŋta kuni ta gwada Lazglafta ná, ta tsəl6u ta kəma skwa wuyayha ta nzaku duduguma kuni ta tsəl6u, hahəŋ ta tiŋwa kaghuni guli.

† 11:20 Skwa zaya Mgham: Ngha ta aya 23-26 nda 1 La Kwareŋt 10:16.

³ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Haɗ mndu ta mna gwada nda mbrakwa Sulkuma Lazglafta kazlay: Nda ksi'a Yesu ka'a wa. Ka nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa a tsi wu katsi, haɗ mndu dza'a laviŋtá mnay kazlay: Yesu ná, Mgham ya ka'a guli wa.

⁴ Ta traku mbaku kavghakavgha ta dgə Sulkum, ama va tsa Sulkum turtuk ya ta dgay. ⁵ Ta traku slaha kavghakavgha ta magə lu, ama ŋa va tsa mgham turtuk ya ta maga lu. ⁶ Ta traku tva magay mnduha ta slaha kavghakavgha, ama va tsa Lazglafta turtuk ta maga indani ma inda mndu. ⁷ Nda tvi kavghakavgha ta mara Lazglafta ta mbrakwa Sulkumani nda ghuɓa ma inda mndani, ŋa katuvtá vgha nda tsi. ⁸ Mbrakwa gwada nda difil vlanj Sulkum ta sani. Midala gwada vlanj va tsa Sulkum ya ta sani. ⁹ Mbrakwa zlgħay nda ŋuɗuf vlanj tsa Sulkum ya ta sani. Mbrakwa mbamba mnduha vlanj va tsa Sulkum ya ta sani. ¹⁰ Mbrakwa maga mazənzəma vlanj tsi ta sani. Mbrakwa kla lwa Lazglafta vlanj tsi ta sani. Mbrakwa galaptá sulkumha vlanj tsi ta sani. Mbrakwa laviŋtá gwada nda sana gwadaha vlanj tsi ta sani. Mbrakwa snan̄tá tva mbəɗiŋtá tsa gwadaha ya vlanj tsi ta sani. ¹¹ Indani ná, tsa Sulkum turtuk ya ta magay. Tsatsi turtukwani ta dgay ŋa inda mndu manda ya ta kumə tsi.

Gwata kaghuni demdem, vgha Kristi kuni

¹² Nghama tsatá vgha mu ya ɓa: Manda nzakwa tsuhmbura vgha mndu nda ndəgha fawayha tida dər ma kinawu ndəghatani ya, vgha turtuk ya, mantsa ya nzakwa Kristi guli. ¹³ Amu demdem, dər la Yahuda tsi, dər la Grek a tsi, dər mndu ka vu'a tsi, dər mndu kul haɗ ka vu'a a tsi, magamafmaga lu ta batem ŋa nzaku ka slu'uvgha turtuk ma Sulkum turtuk. Ka mutsaftá mu demdem ta va tsa Sulkum turtuk ya, manda skwi sava mu nda sa.

¹⁴ Tsaya tama ná, nza a tsuhmbura vgha ka faway turtuk wu, gwagwatá fawayha ya. ¹⁵ Ka «dzvu a i'i wu, nza a yu ka faway vgha wu,» ka ka səla katsi ná, dza'a pyafpya ta nzatani ka faway vgha ra? ¹⁶ «Iri

a i'i wu, nza a yu ka vgha wu,» ka ka sləmən̄ katsi ná, dza'a pyafpya ta nzatani ka faway vgha ra? ¹⁷ Ka má iri vgha demdem katsi, ma ndaw dza'a snan̄ta lu ta sləmən̄? Ka má sləmən̄ tsi demdem, ma ndaw dza'a zi'a lu ta skwi? ¹⁸ Tsatsaf tsatsa Lazglafta ta inda fawayha ta vgha, ka fafata ma vlani ma vlani manda ya ta kumə tsi. ¹⁹ Ka má faway turtuk yeya vgha katsi ná, ma mamu vgha ra? ²⁰ Tsaw nda ndəgha fawayha ta vgha ta gwaftá vgha ka vgha turtuk.

²¹ Laviŋ a iri ta mnay ŋa dzvu kazlay: Haɗ gwada da nda kagha wu ka'a wa. Mna a ghəŋ guli ŋa səlaħa kazlay: Haɗ gwada da nda kaghuni wu ka'a wa. ²² Katək na: Tsa fawayha má ta nghə lu kul haɗ rga tan̄ ya ná, tsahaya ŋərmani. ²³ Tsaha má ta ndanu amu kazlay: Haɗ ghzliwa tan̄ wu ka'a ya ná, tsahaya ta vlə mu ta glaku ŋa tan̄. Tsa fawayha kul dīnaku nghay ya, mal tsaha ya ta laghu mu da payay. ²⁴ Tsaha dīnadīna ngha ya katək na, haɗ lu ta payay wa. Magafmaga Lazglafta ta vgha ka nanaftá tsa fawayha kul haɗ ghzliwa tan̄ ya, ka ŋərmani, ²⁵ kada kwala daga vgha kul haɗ ma vgha, ŋa nghapta fawayha ka skwa turtuk ka sani nda sani. ²⁶ Ka ta ghuya dāŋwa faway turtuk ná, inda fawayha ta ghuyay kawadaga nda tsi. Ka ta rfu faway turtuk ná, inda fawayha ta rfu kawadaga nda tsi.

²⁷ Kaghuni ná, vgha Kristi kuni, ka fawayhani nzakwa ghuni turtuk turtuk.

²⁸ Mataba guyatá ghəŋa gwal zlgħay nda ŋuɗuf ná, tan̄ gwal ghunay pgha Lazglafta, ka fiŋtá la anabi kamahis, ka fiŋtá gwal tagha gwadani ka mahkən. Tahula tsa ka pghatá tsi ta gwal valan̄ lu ta mbrakwa maga mazənzəma, nda gwal nda mbrakwa mbamba mnduha, nda gwal katá mnduha, nda gwal ta nghapta ka slna mnduha, nda gwal ta gwada sanlaha ma gwada. ²⁹ Ka gwal ghunay hən̄ demdem ra? Ka la anabi hən̄ demdem ra? Ka gwal ta tagha gwadani hən̄ demdem ra? Inda tan̄ demdem ta maga mazənzəma ra? ³⁰ Inda tan̄ demdem ta mbamba mnduha ra? Inda tan̄ demdem ta gwada sanlaha ma gwadaha ra? Inda tan̄ demdem ta mbəɗiŋtá gwada ra?

³¹ Hmætət ka kuni d̄vuta mbrakuha ya ta vlata lu ta malaghuta.

Wana yu dza'a maraghunata guli ta tvi ya ta hemanata.

13

Dvu ta hemanatá inda skwi

¹ Dər má nda sna yu ta gwadá inda gwadá sanlaha ma gwadá ta gwadé mnduha nda duhwalha Lazglafta tani, ka had yu ta d̄vutá mndu wu katsi, nda nza yu manda ghudzaga gwan̄gwan̄, ka manda ghudzaga hutsaŋ a tsi. ² Dər má mutsafmutsa yu ta mbrakwa kla lwa Lazglafta, dər má nda sna yu ta inda skwi nda d̄ifatá skwa Lazglafta tani, dər má mamu zlḡhay nda ŋuduf da i'i ŋa sli'anaftá ghwáha, ka had yu ta d̄vutá mndu wu katsi, skwi bətbət yu. ³ Dər má hlaflaha yu ta inda skwa da ka daganaftá gwal ka p̄du, dər má vlaha yu ta ghəŋa da ŋa pla ghəŋ, ka had yu ta d̄vutá mndu wu katsi, had sana skwi dza'a katadifta tsaya wa.

⁴ Mamu ksa ŋuduf da mndu ta d̄vutá mndu, dagala zdaku da tsi. Had mndu ta d̄vutá mndu ta draku wu, had mndu ta d̄vutá mndu ta ghər̄baku wu, had ta gla ghəŋ wa. ⁵ Had ta maga skwa hula wu, had ta tsagana wa. Had ta bas̄a ŋuduf wu, had ta zlan̄tá dugun ma ŋudufani wa. ⁶ Had ta rfu ta ghəŋa magatá ghwadaka skwi wu, ta ghəŋa magatá vər̄da skwi ta rfa tsi ta rfu. ⁷ Ŋaw lu, ka'a nda inda skwi. Ta Lazglafta fatá ghəŋani ma inda skwi. Nda fa ŋudufani ta payakwa inda skwi. Ta su'ay ta inda skwi.

⁸ Had d̄vutá mndu ta kdaghuta dekdek wa. Dza'a kdaghukda kla lwa Lazglafta, dza'a kdaghukda gwadá sanlaha ma gwadá, dza'a kdaghukda s̄nantá skwi guli. ⁹ Ki'a nda ki'a skwi s̄naŋ mu, ki'a nda ki'a lwa Lazglafta mna a mu. ¹⁰ Ama badu zlagapta tsa vər̄dani ya ná, dza'a kdaghukda tsaha kul kdaku ya.

¹¹ Ma ga zwan̄a da ná, ka zwanzwani ka yu ta gwadá, ka zwanzwani ka yu ta ndanu, ka zwanzwani ka yu ta magaku. Ma glata i'i, ka p̄ghin̄tá yu ta má zwanzwani.

¹² Ndanana ná, manda ngha vli ma dalagar zwətzwət ya ta ngha mu, ta kəma dazlay, mbəŋ ya mbəŋ ya dza'a nghan̄ta mu. Ndanana ná, ki'aki'a s̄nan̄ta yu ta skwi, ta kəma dazlay, dza'a nda sna yu ta inda skwi nekwnekw manda s̄nan̄ta Lazglafta ta i'i ya.

¹³ Ndanana ná, mamu skwiha hkən ta gd̄avata: Mamu zlḡhay nda ŋuduf, nda faftá ghəŋ, nda d̄vu, ama ya ta hemanatá tsa skwiha ya ná, d̄vu ya.

14

Ŋa d̄gay nda inda mndu, skwi ta vlə Sulkum

¹ Ŋavawaŋa ka zba d̄vutá mndu, mamawa mbraku ya ta vlə Sulkum guli. Katkatani ta ghəŋa kla lwa Lazglafta. ² Mndu ta mna gwadá nda sanlaha ma gwadaha ná, ŋa mnduha a ta mna tsi wu, ŋa Lazglafta. Had mndu nda sna wu, kabga nda mbrakwa Sulkum ta mna tsi ta tsa d̄ifatá skwiha Lazglafta ya. ³ Mndu ya ta kla lwa Lazglafta ná, nda mnduha ta gwadá tsatsi, ka vla mbraku ŋa tan̄, ka ksa ŋuduf ŋa tan̄, ka ŋla həŋ. ⁴ Mndu ta mna gwadá nda sanlaha ma gwadaha ná, ŋla ghəŋani ta ŋlə tsatsi, ama mndu ta kla lwa Lazglafta, Igliz ŋani ta ŋlay.

⁵ Ta kumay i'i ta gwad̄ay kaghuni demdem ta sanlaha ma gwadaha, ama malaghumala kumay da ta klay ghuni ta lwa Lazglafta. Malaghumala mndu ta kla lwa Lazglafta ka mndu ta mna gwadá nda sanlaha ma gwadaha, ka mantsa a tsi wu, ba mamu ka mndu ta mbəday dza'a kəl Igliz ka mutsaftá ŋlaku. ⁶ Zwanama da, ka sna a kuni ta skwi s̄naghunam yu, ka sna a kuni ka lwa Lazglafta klədaghunagha yu, ka sna a kuni ta skwi taghaghunaf yu wu, nu dza'a kataghunafta lagha da da kaghuni, ka mnay da ta gwadá nda kaghuni nda sanlaha ma gwadaha, ka sna a kuni ta kligin̄ta da ta d̄ifatá skwa Lazglafta na?

⁷ Ka gragra nzakwani nda hamata skwiha ta kəl lu ka skalu: Manda sinlak nda htimbil. Ka sabə a lwani nda tvani ná, waka lu dza'a s̄nan̄ta kazlay: Mndərga ya skwi ya tsa vyagap lu, ka dzagap lu a tsi kə'a na? ⁸ Ka vya a mndu ta duli ŋa dza'a da vla vulu nda tvani ná, wa dza'a

sli'afra na? ⁹ Manda tsaya kaghuni guli, ka nda sana gwada kul snaŋta lu ka kuni gwada katsi, waka lu dza'a snaŋta skwi ta mnə kuni na? Walaya gwada tsa gwadiŋ kuni. ¹⁰ Ta traku gwadaha kavghakavgha ma ghəŋa hadik, inda taŋ ná, mamu klatá ghəŋani. ¹¹ Ama, ka sna a yu ta tsa gwada ta gwadə lu ya wu katsi, ka matbay yu ma tsa mndu ta gwada tsa gwada ya, ka matbay tsa mndu ta gwada tsa gwada ya ma i'i guli. ¹² Kaghuni, ya ta mama mutsaftá mbraku ta vlə Sulkum kuni ya, ŋawawaŋa ka zba mutsaftá ya dza'a malaghuta ŋlanaftá Igliz.

¹³ Tsaya tama, mndu ya ta gwada nda sana gwada ná, ka maga tsi ta du'a da Lazglafta ŋa mutsanaftá mbrakwa mbədiŋta. ¹⁴ Ka ta magay yu ta du'a nda sanlaha ma gwadaha kul snaŋta lu katsi, ta magə ma sulkuma vgha da yu ma ghunislaka da a wa. ¹⁵ Kinawu ka yu dza'a magay tama? Dza'a magay yu ta du'a ma sulkuma vgha da, dza'a ndəbay yu nduk ma ghunislaka da guli. Dza'a fay yu ta laha ma sulkuma da, dza'a fay yu nduk ma sulkuma da guli. ¹⁶ Ka mantsa a tsi wu, ka ta rfay ka ta Lazglafta ma sulkuma gha kwenkwen, waka hamata mndu ta snay kul snaŋta tsa gwada ya, dza'a mna «amin» ta ghəŋa tsa rfu rfa ka ya, ka sna a tsi ta tsa skwi mna ka ya na? ¹⁷ An mndani rfanagharfa kagha ta Lazglafta kahwathwata, ama ŋlanaf a ta tsa mndu ta snay ya wa.

¹⁸ Ta rfay yu ta Lazglafta, kabga mal i'i ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ka kaghuni demdem. ¹⁹ Ama malaghumala dvafta da ta mnata gwada hutaf ma ghunislaka da mataba Igliz ŋa ŋlanaftá sanlaha, ka ya da mnata yu ta gwada dəmbu' ghwan nda sanlaha ma gwadaha kul snaŋta lu.

²⁰ Zwanama da, ma nza ndana ghuni manda ŋa zwani. Ka tvə ghwadaka skwi tsi katsi, manda zwani kwitikkwitikw ka kuni nzata, ama ndana mndərha ka kuni ndanay. ²¹ Wya skwi nda vinda ma deftera Lazglafta:

«Nda ma mndəra sana mnduha ta gwada sana gwada, nda ya nda ma huta wa la mayəm dza'a gwadganata yu ta na mnduha na,

tsaw kulam nda tsa snaŋta a həŋ ta gwada* da wu,» ka Mgham Lazglafta.

²² Mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ná, ŋizla guma ya ŋa gwal kul zlghafta, mantsa ya a da gwal zlghay nda ŋuduf wa. Kla lwa Lazglafta ná, ŋizla zdaku ya ŋa gwal zlghay nda ŋuduf, mantsa ya a da gwal kul zlghafta wa.

²³ Ka lagha Iglizha ka tskavata demdem ka mna gwadaha, ta gwadə ya ta ŋani, ta gwadə ya ta ŋani, ka həŋ nda sanlaha ma gwada katsi, ka sli'afra hamata mnduha, ka gwal kul zlghafta a tsi, ka lami da taba taŋ, had həŋ dza'a mnay kazlay: Nda ksa kuni da halaway kə'a ra? ²⁴ Ala ka lagha taŋ demdem ka kla lwa Lazglafta katsi, ka sli'afra mndu kul zlghafta, ka hamata mndu a tsi ka lami da taba taŋ, had tsa gwada ya dza'a ksanta ŋa zbayni ta pla dmaku ra? ²⁵ Dza'a sabsa skwi ma ŋudufani ta daŋi ŋa zləmbatani zlumbruh ka tsəlu ta kəma Lazglafta ŋa mnayni kazlay: Mataba ghuni Lazglafta kahwathwata kə'a.

Gwada ta ghəŋa tska vgha ma guyata ghəŋ

²⁶ Zwanama da, nu ta raku ŋa magay tama? Ka ta tska vgha kuni, ta falaha sanlaha, ta tagha skwi ŋa mndu sanlaha, kligiŋta difata skwa Lazglafta ŋa sanlaha, mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ŋa sanlaha, mbədiŋta ŋa sanlaha, ŋa ŋlaku ká indani demdem. ²⁷ Ka mamu mndu ta mna gwadaha nda sanlaha ma gwadaha katsi, ma malaghumala həŋ ta mndu his ka hkən a tsi ta gwada, mnaha ya ta ŋani, mnaha ya ta ŋani ka həŋ da gwaday, mamu ka mndu ŋa mbəday katsi guli. ²⁸ Ka had mndu ŋa mbəday wu katsi, hafta tsa ya ta wani mataba Igliz, ka gwadayni maghəŋmaghəŋ nda ya ŋa Lazglafta. ²⁹ ŋa gwal ta kla lwa Lazglafta ya ná, his nda hkən ka mndu ŋa gwada. Psapta tsa gwada ya ŋa sanlaha. ³⁰ Ka vlanvla Lazglafta ta sana mndu ta nzaku ta kligiŋta difata skwa Lazglafta katsi, nzaghuta tsa mndu taŋtaŋ ya tsərid. ³¹ Inda kaghuni, turtukturtuk ná, laviŋlava kuni ta kla lwa Lazglafta, ŋa taghafta inda kaghuni ta skwi, ŋa mutsafta

* 14:21 Ngha ta Isaya 28:11-12.

inda kaghuni ta mbraku. ³² Tsa gwal ta kla lwa Lazglafta ya ná, ma dzva taŋ tsa mbraku vlaš Lazglafta ta həŋ ya. ³³ Nza a Lazglafta ka Lazglafta hwazlaḅaku wa, Lazglafta zdaku ya.

Manda va ya ta magə mi'aha ma Igliz nda ghuḅa ya, ³⁴ Seftekw ka mi'a ghuni nzata ma tskatá vgha, kabga vlaš a lu ta tvi ta həŋ ŋa gwadá wa. Nda hanatá ghəŋ ka həŋ nzata manda ya ta mnə deftera Lazglafta guli. ³⁵ Ka mamu sana skwi ta kumə həŋ ta snaŋta katsi, daway taŋ da zə'alha taŋ mintgha taŋ. Ka skwa hula gwadáy marakw ta gwadá mataba Igliz†.

³⁶ Da kaghuni saba gwadá Lazglafta re, ari ŋa ghuni ndaghəŋa ghuni a vlaghunata lu katək na? ³⁷ I'i ná, anabi yu, mamu Sulkuma Lazglafta ma i'i ka ka mndu katsi, dīna ka snaŋtani kazlay: Nana skwi vindaghunaf yu na ná, Mgham Lazglafta ta mnata kə'a. ³⁸ Ka sna a yu ta tsa skwi ya wu, ka mndu katsi, sna a Lazglafta ta tsatsi guli wa.

³⁹ Mantsa ya tama zwanama, ŋavawa ŋa ka zba mbrakwa kla lwa Lazglafta. Mndu ta mna gwadá nda sanlaha ma gwadaha ná, ma pyu kuni. ⁴⁰ Manda ya ta raku ka kuni maga inda skwi, nda tvani katsi guli.

15

Sli'agapta Kristi ma mtaku

¹ Zwanama dá, ka havaghunak hava yu ta tsa Lfida Gwadá mnaghuna yu, ka tsu'aftá kuni, ka ŋavatá kuni mida ya. ² Tsa Lfida Gwadá ya ta mbaghunafta, ka ŋanaŋa kuni manda va ya mnaghuna yu. Ka mantsa a tsi wu, ka bətbət tsa zlgħafta zlgħaf kuni ya.

³ Tsa ŋərma skwi tinlaghu yu ta taghaghunafta ya, tsaya zlgħaf i'i kazlay: Mtumta Kristi ta ghəŋa dmakwa mu kə'a, manda ya mnə deftera Lazglafta. ⁴ Ka padamta lu, ka sli'agaptá tsi nda hafu badu mahkən, manda ya mnə deftera Lazglafta. ⁵ Ka maranaŋtá tsi ta ghəŋani ta Kefas, tahula tsa ka maranaŋtá tsi ta ghəŋani ta gwal ghwanpɔdə his. ⁶ Tahula tsa guli, ka maranaŋtá tsi ta ghəŋani ta zwanama ta malaghutá hutaf dərmaək ta fitik turtuk. Ta

mal gwal ta ndiri ndanana mataba taŋ, rwavaghu rwa sanlaha. ⁷ Maranaŋmara guli ta ghəŋani ta Yakubu, maranaŋha ta inda gwal ghunay.

⁸ Tahula maranaŋtani ta ghəŋani ta tsaha ya demdem, ka maridinťá tsi ta ghəŋani ta i'i guli, i'i ta nzakway manda ḅazaku ma tsa fitik ya. ⁹ Manda va tsaya ná, i'i sagəŋ gudzekw mataba gwal ghunay. Ra a yu má ka hgay ka mnda ghunay wu, kabga ganapga yu tiri ta mnduha ta zlgħaftá Lazglafta. ¹⁰ Nda zdakatahuda Lazglafta ná, nda nza yu manda va na nzakwa dá na. Nza a tsa zdakatahudani ŋa dá ya ka skwi bətbət wa. Katək ná, mal i'i ta magatá slna ka hahəŋ demdem. Nziya nza tsi, i'i a ta magata wu, tsa zdakatahuda Lazglafta ma i'i ya ta magata. ¹¹ Tsaya tama, dər má i'i tsi, dər má hahəŋ a tsi ná, tsaya skwi ta mnə ŋni, tsaya skwi zlgħaf kaghuni guli.

Dza'a sli'agap sli'a Kristi ma mtaku

¹² Ka si ta mnay lu kazlay: Sli'agapsli'a Kristi kə'a ya ní, kabgawu ta kəl sanlaha mataba ghuni ka mnay kazlay: Had sli'agapta ma mtaku wu kə'a na? ¹³ Ka si had sli'agapta ma mtaku ya ná, ba va sli'agap a Kristi guli wa. ¹⁴ Ka si sli'agap a Kristi ya guli wu, ka bətbət na gwadá ta mnə ŋni na nda tsa tama, ba ka bətbət zlgħay nda ŋudufa kaghuni guli. ¹⁵ Ta tsakalawi kuni ta Lazglafta ka lu nda aŋni nda tsa mnay ŋni kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Kristi ma mtaku kə'a ya. Ka si had sli'agapta mnduha ma mtaku ya wu, walaŋ a ta sli'agapta nda tsaya wa. ¹⁶ Ka si walaŋta a gwal nda rwa ta sli'agapta wu katsi, ba sli'agap a Kristi nda tsa guli wa. ¹⁷ Ka si sli'agap a Kristi ya wu, ka bətbət tsa sləghafta zlgħaf kuni ya. Ta ma dmakwa ghuni kaghuni ha gita. ¹⁸ Ka mantsa ya tsi guli, gwal ta rwuta ma Kristi ná, nda zadá həŋ. ¹⁹ Ka ŋa na nzakwa amu ndanana kwenkwen fata mu ta ghəŋ ma Kristi katsi ná, nda nza mu ka gwal ta ksaku ka hidahida katakata mataba inda mnduha.

²⁰ Na ŋa kahwathwata ná, sli'agapsli'a Kristi mataba gwal nda rwa, tsatsi taŋtaŋa mndu ta sli'agapta. Tsaya ta maraŋta

† 14:35 Ngha ta 1 La Kwareŋt 11:5.

kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa guli kə'a. ²¹ Manda ya sagha mtaku nda ma mndu turtuk ya, manda tsaya guli ná, nda ma mndu turtuk sagha sli'agapta ma mtaku. ²² Ta mtay inda mndu ta mtaku, kabga sabə ma zivra Adamu həŋ. Manda tsaya guli ná, dza'a vramvra hafu da inda gwal ta ndi'aftá vgha nda Kristi. ²³ Nda fitikani nda fitikani ta magakwa tsa fitika sli'agapta ya. Kristi tanjanani, ŋa sagha fitika ŋa gwal ta nzakway ka ŋa Kristi bađu sagha dza'a sagha tsi. ²⁴ Ŋa zadanata Kristi ta mbrakwa inda ghwadaka sulkumha nda mghamha tanjani, nda ŋa inda gwal dagal-adagala ma ghəŋa hađik. Tahula kđintani ta zadanata, ŋa vranavatani ta ga mgham ta Lazglafta ta nzakway ka Da. ²⁵ Nda nza tkwe' ka gay Kristi ta mgham ha ka sagha fitik dza'a kəl Lazglafta ka nanafá ghumhani ka skwa ta diŋlay səlani. ²⁶ Ghuma dza'a lu zadanata ŋa dza ghəŋani ná, mtaku ya. ²⁷ Wya ka lu vindafta ma deftera Lazglafta: «Dza'a niŋna Lazglafta ta inda skwi ka skwa ta diŋlay səlani*.» Tsa mnay mnə lu kazlay: Dza'a niŋna ta «inda skwi» ka skwa ta diŋlay səlani kə'a ya ná, nda tsala. Hađ tsa mndu ta vlanťa mbraku ta ghəŋa inda skwi ya mida wa. ²⁸ Tahula niŋta Lazglafta Da ta inda skwi ka skwa ta diŋlay səlani, hanaganata zwanj ta ghəŋ mista tsa mndu ta vlanťa tsa mbraku ta ghəŋa inda skwi ya, kada nzakwa Lazglafta Da ta ghəŋa inda skwi nekwnekw, nda mndu tani.

²⁹ Ka mantša a tsi wu, nu ta psə gwal ta magaftá batem da mnaka gwal nda rwa na? Ka si walanťa a gwal nda rwa ta sli'agapta ya wu katsi, ŋaw ta maga həŋ ta batem da mnaka tanj na? ³⁰ Ka sli'agapta a mnduha ma mtaku wu katsi ní, ŋaw ta dza'a aŋni tawa hađak inda fitik? ³¹ Gita re mahtsim a na, mtaku ta kzla i'i. Kahwathwata ta mnaghunata yu zwanama, ta ghərbaku yu ta kaghuni ta ghəŋa slna maga mghama mu Yesu Kristi. ³² Ka tsa wudawudə yu nda nimitakha ma luwa Afisus ya, ka nghanatá mnda səla tsi kwenkweŋ katsi ní, nahgani kataf tsi ta i'i na? Ka si hađ sli'agapta ma mtaku wu katsi,

manda va ya ta mnə sanlaha ná, «zamaza, samasa, ya wya dza'a rwurwa† mu mahtsim ya,» ka həŋ. ³³ Dasuwa ka kuni, ma nanə kuni ta ghəŋa ghuni, ya «ksa nzaku nda ghwadaka mnduha ná, ta badzay ta mndu.» ³⁴ Vraganaghawa vra ta ghəŋa ghuni manda ya ta raku. Ma walanj kuni ta maga dmaku, ya sna a sanlaha mataba ghuni ta Lazglafta wa. Aya hula ka i'i tađa!

Kinawu ka gwal nda rwa dza'a sli'agapta?

³⁵ «Ka waya ka skwi dza'a daway sani ma mndu kazlay: Waka gwal ta rwuta dza'a sli'agapta na? Nda wani ma slu'uvgha dza'a sli'agapta həŋ na kə'a?» ³⁶ Rghargha vgha na! Sna a ka kazlay: Hađ skwi ta sləgadata ka ta dyafta ka ta rwa a tsi wu kə'a ra? ³⁷ Skwi ta sləgadata ka ná, kuzuŋani a wa, hyani ya, dər má hya tsi dər má sana hulfa a tsi. ³⁸ Ŋa vlanťa Lazglafta manda ya ta kumay tsi ta kuzuŋ ŋa dər wati ma skwi sləgada ka. Kuzuŋ ya ta ksanavata ta vlanťa tsi.

³⁹ Inda skwi ta hafu ná, ndaghəŋani ndaghəŋani slu'u vgha tanj: Ndaghəŋani slu'u vgha mndu, ndaghəŋani slu'u vgha skwiha fwađ fwađ səla mista tanj. Ndaghəŋani ŋa zarakha, ndaghəŋani ŋa klipiha.

⁴⁰ Ndaghəŋani tsatsatá skwiha ta luwa, ndaghəŋani tsatsatá skwiha ta hađik. Ndaghəŋani wđakwa skwiha ta luwa, ndaghəŋani wđakwa skwiha ta hađik. ⁴¹ Ndaghəŋani wđakwa fitik, ndaghəŋani wđakwa tili. Ndaghəŋani wđakwa tek-watsa. Ta dgavadga wđakwa sana tek-watsa nda sani guli.

⁴² Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi nda gwal dza'a sli'agapta ma mtaku guli. Slu'uvgha lamə lu da hađik ná, ŋa rwutani. Slu'uvgha dza'a sli'agapta ná rwa-vata a wa. ⁴³ Ka ghwadaka skwi vza-data lu da hađik, sli'agaptani ya ná, nda glaku tida. Nda raghwa ta vzadatá lu, ta sli'agaptá tsi ná, mbrumbra katakata. ⁴⁴ Ka slu'uvgha mnda səla nzakwani ta lamťa lu, ma sli'agaptani mbədanafmbəda Sulkum ta vghani. Ka si mamu slu'uvgha mnda səla ya ná, mamu slu'uvgha ta vlə

* 15:27 Ngha ta Zabura 110:1. † 15:32 Ngha ta Isaya 22:13.

Sulkum ya guli. ⁴⁵ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na: «Adamu taŋtaŋa mnda sɛla vuslanam Lazglafta ta hafu». Mahisa Adamu ta nzakway ka Kristi ya ná, ta luwa saha tsatsi, tsatsi ta vla hafu‡ ŋa mnduha. ⁴⁶ Tsa ka Sulkum ya a taŋtaŋani wu, tsa ka mnda sɛla yeya, kada saha tsa ka Sulkum ya. ⁴⁷ Tsa taŋtaŋa mndu tsagap lu ma haɖik ya ná, ŋa haɖik tsa, sa ta luwa tsa ka mahis ya. ⁴⁸ Manda nzakwa tsaya ka haɖik ya ná, ŋa haɖik tsaha ya guli. Manda nzakwa tsaya ka ŋa luwa ya ná, ŋa luwa tsaha ya guli. ⁴⁹ Manda tsa klafta mu ta yakwa tsa ŋa haɖik ya ná, manda va tsaya dza'a klafta mu ta yakwa tsa ta luwa ya guli.

⁵⁰ Zwanama ɗa, nana skwi ta mnə yu na ná, haɖ slu'uvgha nda us dza'a lavinjá lami ɗa ga Mgham Lazglafta wa. Haɖ ya ta rwuta dza'a za hɛga ya kul rwuta guli wa.

⁵¹ Wana yu dza'a maraghunatá ɗifata skwi maridinj Lazglafta. Demdem a mu dza'a rwuta wu, ama demdem mu dza'a mbəɗavafta. ⁵² Gi hadahada dza'a mbəɗavafta mu manda kulitsa iri vyar lu ta kɗavakta vyatá duli. Vyata lu ta tsa duli ya ná, gi sli'agapta gwal nda rwa tsa nda slu'uvgha ya kul rwavata, ta mbəɗavaftá amu guli. ⁵³ Manda va tsaya ná, nda nza tkwe' ka mbəɗapta na slu'uvgha mu ta rwaku na, nda ya kul rwavata, ŋa mbəɗaptá na ta mtaku na, nda ya kul mtavata. ⁵⁴ Tahula mbəɗapta lu ta na vgha ta rwaku na nda ya kul rwavata, mbəɗapha lu ta na ta mtaku na nda ya kul mtavata ya, tsaya dzatá ghəŋa skwi nda vinda ma gwada Lazglafta ta mnay kazlay: Ndunda lu ta mtaku, zaza lu ta ghwa tida kə'a ya.

⁵⁵ «Wura! Ga zatá ghwa gha kay tama mtaku? Wura!

Ga gurma gha kay tama mtakuŦ?»

⁵⁶ Dmaku ná, gurma mtaku ya. Fatá zlahu ta vlaŋtá mbraku ta dmaku. ⁵⁷ Rfamarfa ta Lazglafta ta vlamatá za ghwa nda ma Mghama mu Yesu Kristi!

⁵⁸ Mantsa tama zwanama ɗa gwal ta ɗvu yu, dihavawa diha, ma gigɗava kuni, lawala ta kəma ta kəma nda slna Mgham

Lazglafta, ya haɖ visa ghuni dza'a nzata ka mbalay da Mgham Lazglafta wa.

16

Tskaftá tsemi ŋa zwanama ma Ursalima

¹ Taghəŋa skwi ta nghaghanaghatá tska skwi ŋa vlay ŋa mnduha Lazglafta ma luwa Ursalima ya, magawamaga kaghuni guli manda va ya mnanaf yu ta Igliz ta haɖika Galat. ² Inda ɗemas, ka faghuta inda kaghuni ta tsemi mintgha ghuni taɓta skwi ya ta mutsafta kuni, ɗa laghu lu kzla i'i kada ts kay. ³ Lagha ɗa dazlay ya, ŋa vivindafta ɗa ta ɗelewer ŋa ghunafta ɗa ta mnduha dza'a zabapta kaghuni ŋa kla tsa skwi dza'a tskafta kuni ya da luwa Ursalima. ⁴ Ala ka nda nza tsi ŋa dza'a vərɗa i'i katək má, gway taŋ ta vgha tsa kawadaga nda i'i.

Skwi ta kumə Pwal ta magay

⁵ Dza'a labla yu ta haɖika Mekaduniya, hada dza'a sli'afta yu ka labə da nghaghunaghata. ⁶ Kawaka skwi ná, dza'a hanavahana yu da kaghuni, ka dza'a zə hada a yu ta fwak, ŋa pghay ghuni ta i'i da inda vli ta dza'a yu. ⁷ Va a yu ta nghadaghata zekw da kaghuni dazlay wa. Ta kumay yu ta hanavata tsəbakw da kaghuni ta graftá yu, ka nda ɗvay Mgham Lazglafta tsi.

⁸ Ama dza'a nzata hadna yu ma luwa Afisus har ka sagha fitika Pentekwat*, ⁹ kabga gunihaguna Lazglafta ta watgha buwan ŋa magatá ŋərma slna, aŋ mndani nda ndəgha ghuma ha ta lmu nda i'i.

¹⁰ Ka ɓhadaghaɓha Timute da kaghuni katsi, ka tsafaranafta kuni ta vgha yaha nzata nda zləŋ mataba ghuni, kabga ta magay ta slna Mgham Lazglafta manda ŋa ɗa. ¹¹ Yaha ɗər wa da hətətata, ka pghafta kuni nda zɗaku ka sagha tsi da i'i, kabga ta kzlaykzlay ŋni hadna nda zwanama.

¹² Ya manda zwanama mu Apwalus ya ná, ndəbanandəba yu ta dzvu katakata má ŋa laba taŋ nda zwanama da nghaghunaghata, ama ndanana a kumafta maya tsatsi ta labə wu, dza'a labla ma fitik ya da mutsafta tsi.

‡ 15:45 Ngha ta Zrafta 2:7. § 15:55 Ngha ta Isaya 25:8, Huseya 13:14. * 16:8 Ngha ta Slna gwal ghunay 2:1.

Vlatá hidaku nda ga zgu

¹³ Nzawanza hzleŋa, ka dihavata kuni ma zlgħay nda ŋuđuf, yaha kuni da zləŋ, ka mbra kuni ta vgha. ¹⁴ Ma inda skwi ta magə kuni, ka maga kuni nda đvutá mndu.

¹⁵ Zwanama da, nda sna kaghuni ta Stefanas nda gwal ga taŋ tani, hahəŋ taŋtaŋa gwal ta zlgħaftá Yesu Kristi ta hadika Akaya, ka fata həŋ ta ghəŋa taŋ ŋa maganata sɪna ta mnduha Lazglafta. Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: ¹⁶ Snawasna ta gwađa da mndərga tsa mnduha ya, nda ya da inda gwal ta maga mndərga tsa ŋani sɪna ya kə'a.

¹⁷ Ta rfu yu katakata nda sagha i Stefanas nda Fwartunatus nda Akaykus da nghadighata. Nghay da ta həŋ ná, manda skwi kaghuni demdem ya ka yu ta nghay, ¹⁸ kabga lɪihalɪa həŋ ta ŋuđufa da nda ŋa ghuni tani. Mndərga tsahaya ma mnduha ná, dɪna vla glaku ŋa taŋ.

¹⁹ Ta ga zgu Igliz ta hadika Asiya ŋa ghuni. Ta ga zgu i Akilas nda Priskila nda Igliz ma həga ga taŋ tani ŋa ghuni katakata, ma hga Mgham Yesu. ²⁰ Ta ga zgu inda zwanama ŋa ghuni.

Ka gaguvta kuni ta zgu hmətət mataba ghuni sani nda sani.

²¹ I'i Pwal ta vindaghunaftá na ga zgu na nda dzva da.

²² Inda mndu kul đva Mgham Yesu ná, ka nza tsi ka mndu nda ksi'a.

Maranata!† (Mghama ŋni ta sagha!)

²³ Ka nza zdakatahuda Mgham Yesu nda kaghuni.

²⁴ Dvuđva yu ta kaghuni demdem nda ŋuđufa da ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi.

† 16:22 Maranata: Manda mnay kazlay: Mghama ŋni ta sagha kə'a ya, nda gwađa Grek.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ɲa 2 La Kwarentj

Gazgu

¹ I'i Pwal zbap Lazglafta ɲa nzaku ka mnda ghunay Yesu Kristi ta vindaghunaftá na delewer na. Kawadaga ɲni nda zwanama Timute. Ta ga zgu ɲni ɲa kaghuni Igliza Lazglafta ma luwa Kwarentj, nda ya ɲa inda gwal zlgħay nda ɲuɖuf ta kuraghuta kwakwara hadika Akaya tani.

² Ka vlaghunavla Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zɖakatahudani nda zɖakwani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³ Rfamarfa ta Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu Kristi. Dagala tawa hidahida da tsa Lazglafta ya. Tsa Lazglafta ta gɖata* ta lɔa ɲuɖuf ɲa mu ya. ⁴ Tsatsi ta lɔa ɲuɖuf ɲaɲni ma inda ghuya ɖaɲwa ɲni. Nda tsa lɔa ɲuɖuf ta vlaɲnata tsi ya, ta laviɲta aɲni ta lɔanata ɲuɖuf ta sanlaha ta ghuya ɖaɲwa guli.

⁵ Manda va tsa ghuyta Kristi ta ɖaɲwa katakata ya ta ghuya aɲni guli. Lazglafta guli ná, ta lɔaɲna lɔa ta ɲuɖuf katakata nda ma Kristi. ⁶ Ka ta ghuyay aɲni ta ɖaɲwa katsi ná, ɲa lɔaghunata ɲuɖuf, nda ya ɲa mbakwa ghuni nzakwani. Ka si vlaɲnavla Lazglafta ta lɔa ɲuɖuf ta aɲni ná, nda nza ɲa lɔaghunata ɲuɖuf ta kaghuni guli, dza'a kəl kuni ka mutsaftá mbrakwa su'a ghuya ɖaɲwa mndərga va tsa ɲa aɲni ta ghuyay ya ⁷ Grafgra aɲni kazlay: Nda diha kuni ta tva Lazglafta kə'a. Nda gwa mu ma ghuya ɖaɲwaha. Ka lɔaghuna lɔa Lazglafta ta ɲuɖuf manda ya ta lɔaɲnata tsi ta ɲa aɲni ya guli.

⁸ Aɲi zwanama, va a aɲni ta kwalaghuni kul snaɲtá ghuya ɖaɲwa ghuyə ɲni katakata ta hadika Asiya wa. Fərtufərtə tsa ghuya ɖaɲwa ya ka malaghuta mbrakwa ɲni. Graf a aɲni kazlay: Si ta dza'a nzanza ɲni da hafu kə'a wa.† ⁹ Manda va tsaya ná, nda fa aɲni ɲa rwiɲta ka aɲni sizlay. Tsaw

Lazglafta ta fata mantsa ɲa maraɲta ka-zlay: Ta mbrakwa ɲni a fafta ɲni ta ghəɲa ɲni wu kə'a. Ta Lazglafta ta sli'aganaptá mndu ma mtaku fafta ɲni ta ghəɲ. ¹⁰ Tsatsi ta klaptá aɲni ma mndərga tsa ghwadaka mtaku ya. Tsatsi dza'a klaɲnapta mida guli. Ta tsatsi fatá ghəɲa ɲni ɲa klaptá aɲni da-zlay guli. ¹¹ Ka kata kuni ta aɲni nda maga du'a. Ka nda ndəgha gwal ta maga du'a da Lazglafta ta ghəɲa aɲni katsi ná, dza'a nda ndəgha gwal dza'a rfu ta ghəɲani guli tsu'afər Lazglafta ta tsa du'a taɲ ya.

Mbɔdapta Pwal ta vli si dza'a sli'i tsi

¹² Skwi ya ta vlaɲnatá tsafara vgha ná, nzuvusnza ɲni ta nzaku ɖina nda inda mnduha ka ɲni ta ɖaslay ma ghəɲa ɲni. Katkatani mataba nzaku ya nzuvus mu nda kaghuni. Nzunza ɲni ta tsa nzaku ya ndə'ets nda hanatá ghəɲ manda ya vlaɲna Lazglafta. Manda ya ta kumə ɖifla slu'uvgha a nza ɲni ta tsa nzaku ya wu, ama Lazglafta ta kataɲnata nda zɖakatahudani. ¹³⁻¹⁴ Skwi ta vindaghunafta aɲni ná, skwi ya ɲa dzaɲafta ghuni ɲa snaɲta ghuni ya. Ki'a nda ki'a yeya skwi snaɲ kuni ndanana mndani, ta graftá ɲni ná, dza'a nda sna kuni ta inda skwi dazlay. Skwa tsafarakwa ghuni aɲni, manda ya dza'a nzaku kaghuni ka skwa tsafarakwa aɲni baɖu vragata dza'a vragata Mgham Yesu.

¹⁵ Grafgra yu mantsa ya nzakwani kə'a, kəl yu ka kuma si lagha da kaghuni karaku, ɲa mutsaghunaftá zɖaku his səla. ¹⁶ Nda da kaghuni má dza'a laba yu ta sli'i yu ka dza'a ta hadika Mekaduniya, má ɲa vragapta ɖa nda da kaghuni guli ta sabə yu‡. Má ɲa katihata nda dza'a ta hadika Zudiya, sew labə a yu wa. ¹⁷ Mataba tsaya ná, sna a yu ta skwi ta ndanu yu wu ka kaghuni ra? Ari tsa ndanə ndana yu ya ná, ndana slu'uvgha ya a ka kaghuni ta gray, ɲa mnay ɖa kazlay: Aɲi, a' mantsa a kay guli wu kə'a nda va tsa skwa turtuk ya na? ¹⁸ Manda va tsa nzakwa Lazglafta ka mndu tɖukwa ya ná, manda va tsaya tsa gwada mnaghuna aɲni ya. Nza a tsa gwada mna ghuna aɲni ya ka «aɲi,» a' «mantsa a kay guli wu» kə'a ta va tsa

* **1:3** Isaya 40:1 nda Zabura 94:19. † **1:8** Gray nda 1 La Kwarentj 15:32. ‡ **1:16** Ngha ta Slna gwal ghunay 19:21.

skwa turtuk ya wu, ¹⁹ kabga ma mnaghunata ŋni, i Silas nda Timute nda vərda i'i ta gwada ta Yesu Kristi Zwanja Lazglafta ná, mnay kazlay: Anji, a' mantsa a kay guli wu kə'a ta va tsa skwa turtuk ya a mnə aŋni wa. Anji, ŋa tsatsi ta mnay inda fitik. ²⁰ Nda ma tsatsi ta mna Lazglafta ta «anji» nda inda skwi tamaf tsi ta imi ta sləmən. Tsaya ta kəl amu ka mnay nda ma Yesu Kristi kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a, ŋa vlanťá glaku ta Lazglafta. ²¹ Tsatsi ta dihanata nda kaghuni tani ma Yesu Kristi, tsatsi ta zabaptá amu, ²² ka tahamaftá tsi ta ŋizla ŋa maranťá kazlay: Nani amu kə'a. Tsaya ta nzakway ka Sulkum nda ghuđa famam tsi ma ŋudufa mu ŋa gramaftá skwiha dinadina dza'a tsi magay ŋa mu dazlay.

²³ Takma Lazglafta ta mnaghunata yu. Yaha yu da gurdaghunaftá ŋudufa ghuni ka yu kwal yu kul vrəgladapta da luwa Kwareŋt. ²⁴ Kumay ŋni ta faghunaghatá zlabak ta ghəŋa zlgħay nda ŋudufa ghuni a wu, ta maga slna mu ka skwa turtuk, ŋa zdavafta ŋudufa ghuni, kabga nda diha kuni ma zlgħay nda ŋuduf.

2

¹ Skwi kura yu ná, had yu dza'a vrəgladapta da kaghuni, da gurdəglaghunaftá yu ta ŋudufa ghuni wa. ² Ka gurdaghunafgurda yu ta ŋudufa ghuni ya ní, wa dza'a zdídfítá ŋuduf ta i'i tama, tsa kaghuni má dza'a ŋraghunafta yu ta ŋuduf ya a wu ra? ³ Skwi kəl yu ka vindaghunaftá tsa delewer ya ná, va a yu ta laba da slanaghatá mnduha má dza'a zdídfítá ŋuduf mazlay ná, ŋa ŋəridíftá ŋuduf wa. Grafra yu kazlay: Ka ta rfu yu ná, dza'a rfu inda kaghuni guli kə'a. ⁴ Ta vində yu ta tsa delewer ya ŋa ghuni ná, nda ghuya ghəŋa da, gurdə gurda ŋudufa da katakata, ima taw ta ira da. Nə ŋraghunaftá ŋudufa ghuni a vindaghunafta yu wa. Dina ka snanťa ghuni ta dva kaghuni ya dvaf yu kahwathwata.

Plinista Pwal ta dmakwa mndu ya ta razanafta

⁵ Nranafta mndu ta ŋuduf ta mnduha ná, i'i a ŋridif tsi wu, kaghuni demdem ya, dər má kaghuni demdem a tsi. Tsaw va a yu ta fərtinťá gwada ta ghəŋani wa. ⁶ Tsa

dvanaghata dvanagha ndəghata sanlaha mataba ghuni ta tsa mndu ya ná, prək tsaya. ⁷ Ndanana, pliniswapla ta dmakwani, ka vla kuni ta mbraku ŋani, yaha ŋudufani da ŋruta ka malaghutá mbrakwani. ⁸ Wyawa dzvu marananwamara ta dvu kahwathwata. ⁹ Nə dzəgha kaghuni vindaghunafta yu ta na delewer na guli, kabga ta kumay yu ta snanťa, ka ta snərsna a kuni ta inda skwi ta mnaghunata yu. ¹⁰ Ka plinispla kuni ta dmakwa mndu ná, i'i guli ná, plinispla yu. Dəmakwa mndu ya plinis yu, ka si mamu dmaku ŋa play ná, plinispla yu kabga kaghuni, nda ngha Kristi guli, ¹¹ kada kwala halaway zata ghwa ta amu, kabga nda sna amu dinadina ta hidakwani.

Nzakwa Pwal ma luwa Truwas

¹² Sli'afslí'a yu ka laghwi da luwa Truwas da mna Lfidá Gwada ta ghəŋa Yesu Kristi. Manda bhadaghata da, kə'a ka yu ná, məd tadipta Mgham Yesu ta tvi dinadina ŋa mna gwada hada. ¹³ Nziya nza tsi, tsə'amma ghəŋa da, kabga slanagha a yu ta zwanama da Titus hada wu, kəl yu ka mnay ka nzata kuni dughwana kə'a nda hən, ka sli'afsta ka zlanťá gwal ma luwa Truwas ka laghu yu

Zatá ghwa Yesu Kristi

¹⁴ Rfu da Lazglafta! Tsatsi ta vlanťatá za ghwa inda fitik ma Kristi. Klafkla ta aŋni ŋa mnanťá Kristi ma inda vli. Nda nza aŋni manda urdi zda vėrtiktika ta pusata lu. ¹⁵ Manda va tsaya, nda nza aŋni manda urdi zda vėrtikatani klaf Kristi ka vlanťá Lazglafta. Tsa urdi ya ná, nda nza ka ŋa gwal ta mutsa mbaku, nda gwal ta zadinťá ghəŋa tan tani. ¹⁶ Ka ŋa gwal ta mutsa mbaku ná, zda tsa vėrtikatani ya, ta vlanťa Lazglafta ta hafu ta hən. Ka ŋa gwal ta zadinťá ghəŋa tan guli ná, zda a tsa vėrtikatani ya wu, ta klanakkla ta mtaku ta hən. Wa ya prək ka magaftá tsa slna ya tama? ¹⁷ Aŋni ná, nza a aŋni manda hamata sanlaha ta za huda tan ta gwada Lazglafta wa. Lazglafta ta ghunaftá aŋni, kahwathwata ta mnə aŋni ma Kristi ta kəma Lazglafta.

3

Gwal maga slna ma lfida dzratawi

¹ Ta dza'a zlrə nda zlrə ɲni ta ghuba ghəɲa ɲni ra? Delewerə lagha maraɲta ghəɲa ɲni da kaghuni ta zbə ɲni re, ari mamu a delewer ta zbə ɲni da kaghuni ɲa mara ghəɲa ɲni manda ya ta magə sanlaha na? ² Vərda kaghuni tsa delewer maraɲtá ghəɲa ɲni ya vindam Kristi ma ɲudufa ɲni, snaɲ lu, ta dzaɲə inda mnduha. ³ Manda va tsaya nzakwani, kaghuni tsa delewer vindam Kristi ka tsghafta nda ma dzva ɲni ya. Nda ima vindi a vindafta tsi wu, nda Sulkuma Lazglafta nda hafu mida vindafta tsi. Ta klam* a vindafta tsi guli wu, ma ɲudufa mnda səla vindamta tsi.

⁴ Kəl ɲni ka mnay kazlay: Vindata delewerə Kristi kuni kə'a ná, kabga Yesu Kristi ta gramaftha mantša ya nzakwani kə'a ta kəma Lazglafta. ⁵ Nda sna aɲni kazlay: Slaghu a aɲni ka ghəɲa ɲni ka maga tsa slna ya wu kə'a. Lazglafta ta vlaɲnatá mbrakwa magay. ⁶ Tsatsi ta vlaɲnatá mbrakwa nzaku ka gwal maganata slna ɲa mnay ɲa mnduha ta Lfida dzratawi dzraf tsi. Tsa lfida dzratawi ya ná, sladaf a ta zlahu vindaf lu ghalya ya wa. Ta Sulkum nda ghuḅa sladafta tsi. Tsa vindata zlahu ghalya ya ná, ta hla mnduha da mtaku. Sulkum nda ghuḅa ya ná, ta hla mnduha da hafu.

⁷ Ghalya, ta klam vindafta lu ta tsa zlahu ya, ka magə Musa ta slna tsa zlahu ta kla mndu da mtaku ya. Kulam nda tsaya ná, ta vlaɲvla tsa slna ya ta glaku. Laviɲ a la Isra'ila ta nghu† da kumani wu, kabga ta wudaku kumani katakata. Tsaw, ɲa nzdavata a tsa wudakwani ya wa. ⁸ Had slna Sulkum nda ghuḅa dza'a malaghutá glaku ka tsaya tama rki? ⁹ Ka si tsa slna zlahu ta hla mnduha da mtaku ya, mamu glakwani ya ní, tsa slna Sulkum ta nanaftá mndu tdukwa ya guli, malaghumala ɲani glaku piyw! ¹⁰ Tsaya tama ná, da na glaku ta malaghuta piyw ndanana ná, had tsa glaku ghalya ya ta mnaku wa. ¹¹ Ka si tsa

dza'a kwal kul nzdavata ya mamu glakwani ya, malaghumala ɲa na dza'a nzaku ɲa kdekeden na tama.

¹² Had sana skwi dza'a ɲni difay ma tsa gwadaha ya wu, kabga nda sna aɲni kazlay: Manda tsaya nzakwa tsa skwiha ya kə'a. ¹³ Manda Musa ta bukwanaghutá kuma nda lgut yaha la Isra'ila nghaɲtá htakwa tsa glaku ya ma kumani ya a aɲni wa. ¹⁴ Tunɲunwa ghəɲa la Isra'ila. Ha gita, laviɲ a həɲ ta snaɲta tsa kahwathwata ya ta dzaɲə həɲ ta tsa dzratawi ɲa ghalya ya wa. Ta kliɲ a lu ta tsa lgut ya wu kabga laviɲ a lu wu, ba mndu nda ndi'atá vghani nda Kristi kwenkwen. ¹⁵ Kulam gita, ta dzaɲə həɲ ta tsa zlahu Musa ya ná, manda skwi bukwanaf tsa lgut ya ta ɲuduf ta həɲ ya həɲ. ¹⁶ Ama manda skwi ya nda vinda: «Inda mbədaghuta mndu ta vgha tvə Mgham Yesu ya ná, dədaghuta tsa lgut‡ ya.»

¹⁷ Mgham Yesu ná, Sulkum ya. Ma vəl hada Sulkuma Mgham Yesu guli ná, nda pla vgha mnduha. ¹⁸ Amu demdem, bukwa a kuma mu wa. Manda dalagar ya ta wudakwa glakwa Mgham Yesu ta amu. Mgham Yesu ta nzakway ka Sulkum ya ta mbədanafta ka nanafta manda va tsatsi, ka kla amu ta kəma ta kəma ma tsa glakwani ta malaghuta ya.

4

Ghuyama danwa kawadaga nda Kristi

¹ Lazglafta ta faɲnamtá tsa slna ya ma zɲakwani, tsaya ta kwal ɲni kul rwa malandugu. ² Had ta ɲana vgha nda ghwadaka skwiha ta magə lu ma difa ma difa, ta pgha hula ɲa mndu wa. Nana a aɲni ta mndu wu, had aɲni ta mbađanaftá gwada Lazglafta wa. Katək ná, kahwathwatani ɲa aɲni ta mnigiɲta banluwa. Mantša ya dza'a kəl inda mndu ka dasla kahwathwata ɲni ma ɲudufani ta kəma Lazglafta. ³ Ka nda difa na Lfida Gwada ta mnə ɲni na katsi ná, da gwal ta zadɲntá ghəɲa taɲ nzakwa tsi nda difa. ⁴ Sna a həɲ ta na Lfida Gwada ta mnə aɲni na wu, kabga hanafha Lazglafta na ghəɲa hadik na ta ɲudufa taɲ, ɲa kwala taɲ kul nghaɲtá tsa

* **3:3** Ngha ta Sabi 24:12. Ngha ta Irmija 31:33, nda Izekiye 11:19, 36:26-27. † **3:7** Ngha ta Sabi 34:29-35. ‡ **3:16** Ngha ta Sabi 34:34.

tsuwadək ta tsuwadək hən, ta sabi ma Lfida Gwada ta ghəŋa glakwa Yesu Kristi ya. Tsa Yesu Kristi ya ná, ka guram nda Lazglafta. ⁵ Ta mnə aŋni ta tsa Lfida Gwada ya ná, gwada ta ghəŋa aŋni a ta mnə ŋni wa. Gwada ta Kristi ta nzakway ka Mgham ŋa aŋni ta mnay. Aŋni, gwal ksaghunata slna aŋni, kabga nzakwa ŋni mista Yesu. ⁶ Ka Lazglafta mnata ma fitika zlaganaptani ta ghəŋa hadik na: «Ka tsuwadək tsuwadək ta vli ma grusl*,» ka'a. Va tsa Lazglafta ya ta tsuwadəkanaftá vli ma ŋudufa ŋni ŋa tsuwadək mnduha, ŋa sŋaŋta taŋ ta glakwa Lazglafta nda ma kuma Yesu Kristi.

⁷ Bəzleghwa tsaf lu nda rəbisl aŋni, ta kla tsa ŋərma skwa gadghəl ya. Kəl tsi ka nzakway mantša ya ná, Lazglafta ta mbranaghatá maga inda skwi, aŋni a wa. ⁸ Dagala danwa ta ghuyəŋnaptá lu, kulam nda tsaya, kdanə a wa. Dəganə ŋni ta ghəŋ badu masani, ta hla a ghəŋa ŋni tida wa. ⁹ Ganəŋapha lu ta iri, ta zlanə a Lazglafta wa. Nəŋnusha lu ta ima zgi, ta klap a lu ta hafu ma aŋni wa. ¹⁰ Ta wa hək ŋni inda fitik manda va tsa maganata Yesu ya, kada maravata nzakwa Yesu guli ma vgha ŋni. ¹¹ Ma inda ŋa aŋni ma nzaku ná, ta wa hək ŋni ta ghəŋa gwada ta Yesu, kada maravata nzakwa Yesu ma na ŋaŋni ma slu'uvgha ta mtaku na. ¹² Mantša ya ná, nzaku ta wa hək ŋa aŋni, nzakwa ghuni nda hafu ŋa kaghuni.

¹³ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Zlghafzlgħa yu ta gwada ta ghəŋa Lazglafta kəl yu ka gwaday†.» Aŋni guli na, zlghafzlgħa aŋni ta Lazglafta manda va tsaya, ta kəl aŋni guli ka mna gwadani. ¹⁴ Nda sna aŋni kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Mgham Yesu ma mtaku kə'a. Tsatsi guli dza'a sli'aganəŋnaptá ma mtaku, kabga nda ndi'a vgha ŋni nda Yesu. Nə hladamaghatani demdem ta kəmani. ¹⁵ Inda tsa skwiha ta magaku ya ná, ŋa kata kaghuni nzakwani, ŋa sga sli'adamta mnduha mutsaftá zďakatahuda Lazglafta. Mantša tama, dza'a nda ndəgha mnduha ŋa rfa Lazglafta nda ya ŋa zləzlvay guli.

Faftá ghəŋ yeya skwi ma ghəŋa mu

* 4:6 Zlrafta 1:3. † 4:13 Ngha ta Zabura 116:10.

¹⁶ Tsaya ta kwal malandugwa ŋni rwa-vata. Dər má ta htaku nda hta vgha mu ma ki'a ma ki'a mndani ná, ta lfidaku nda lfida vgha mu inda fitik ma Sulkum. ¹⁷ Skwi ta kumə yu ta mnay ná, ki'a yeya na ghuya danwa ta ghuyə mu ndanana ka tsa glaku dagala ŋa kďekedzen ta payamata tsa ghuya danwa ya ta tvi ŋa mutsay ya. ¹⁸ Fafta skwi kul nghanťá iri amu ta ghəŋ, ta skwi ya nghan iri a wu. Skwi ya ta nghə iri ná, had ta gďavata wu, skwi kul nghanťá iri yeya ta gďavata ŋa kďekedzen.

5

¹ Nda sna mu kazlay: Ka zliŋzla lu ta na dumbi ta nzaku mu mida na katsi ná, dza'a bamaf ba Lazglafta ta sana həga ta luwa kə'a. Ta ghəŋa vgha mu dza'a vlamata Lazglafta ŋa kďekedzen ta luwa ya ta gwada yu ta tsa gwada ya. ² Ta na ghəŋa hadik ná, ta ksamata ka mamay katakata na tsa həga mu ta luwa, ka vgha mu dza'a nzakway ka lfid ya. Ta gama ta nda ghəŋ nda taw nda taw. Ta dər má sudidiva Lazglafta 6a, ka mu ta mnay. ³ Ka sudavamasuda lu katsi ná, had sulkuma vgha mu dza'a nzaku manda skwi ka fərđi'u wa. ⁴ Ka tata nzaku mu ma na dumbi mida mu ta na ghəŋa hadik na katsi ná, tata nda ghəŋ mu manda skwi famagha lu ta skwa ndəgaku. Kumay mu ta dgamata nda na vgha mu ta ghəŋa hadik na a wu, ama ka sudavamata lu nda tsa ta luwa ya, ka bukwamta tsa nda hafu ŋa kďekedzen ya ta tsa ta mtaku ya. ⁵ Lazglafta kaghəŋani ta payaftá amu ŋa mbəďamafta mantša ya. Vlamavla ta Sulkumani guli ŋa gramaftá skwiha dza'a tsi magay ta kəma.

⁶ Tsaya tama, ta kəl mu ka nzata nda fata ghəŋ inda fitik. Aŋ mndani nda sna mu kazlay: Ka ta ma na vgha mu ta na ghəŋa hadik na mu katsi ná, ta di'ij mu nda həga mu ya da Mgham Yesu kə'a. ⁷ Ta ngha a mu nda iri karaku wa, nzakwa zlghay nda ŋuduf ta nzə mu. ⁸ Manda va tsaya ná, nda fa ghəŋa mu dar. Ta kumay mu ta sli'apta ma na slu'uvgha na ka nzata kawadaga nda Mgham Yesu. ⁹ Dər má

tata ghəŋa hađik mu, dər má ta luwa a mu ná, zďəganata mu skwi kumaf maya amu. ¹⁰ Inda amu demdem ná, dza'a laghala mu ta kəma Kristi ƚa tsamaghatá guma, ƚa zlgħay inda mndu ta nisəla slnani ya maga tsi ma nzakwani ta ghəŋa hađik. Ka đina slnani maga tsi, dza'a zlgħay ta nisəlani, ka đina a slnani maga tsi wu dza'a zlgħay ta nisəlani guli.

Nda ma Kristi slərǝapta Lazglafta ta zughu nda amu

¹¹ Ya wya nda sna amu ta skwi ta hgə lu ka zləŋa Mgham Yesu ya, tsaya ta kəl aŋni ka ƚavata ka kasaktá ghəŋa mnduha. Nda sna Lazglafta ta aŋni dar, ta grafta aŋni guli ná, nda sna kaghuni ma ƚudufa ghuni ta aŋni. ¹² Ghubargəltá ghəŋa ƚni a ƚa aŋni ta ghubargəлта da kaghuni wa. Maraghunata tvi dza'a kəl kuni ka ghuba aŋni ƚa aŋni ta maraghunata, ƚa snaŋta ghuni ta hanaftawi ta gwal ghubaku nda skwa wa iri, ka zlaŋta ya ma ƚuduf. ¹³ Rgha həŋ ka kaghuni mantša ta mnə sanlaha ya ra? Dər má mantša tsi, ƚa vla glaku ƚa Lazglafta nzakwani. Ka mantša a tsi katək wu má, ƚa kata kaghuni nzakwani. ¹⁴ Inda skwi ta magə aŋni ná, ta magay aŋni kabga nda sna aŋni ta đvu ya đvu Kristi ta aŋni. Tsaya ta tiŋwa aŋni guli ta kəma ta kəma. Grafgra aŋni guli kazlay: Mtumta Kristi ta ghəŋa inda mndu kə'a. Inda mndu guli mtumta kawadaga nda tsatsi. ¹⁵ Mtumta ta ghəŋa inda mndu, kabga yaha gwal ta nda hafu da nzaku gagħəŋgaghəŋa taŋ, ƚa nzay taŋ ta nzaku ya ta zďəganata. Ka ƚa taŋ mtuta tsi, ka sli'aganaptá Lazglafta.

¹⁶ Ndanana tama ná, nghəgla a amu ta mndu manda hamata mnda səla wa. Dər má manda hamata mnda səla si ta ngha mu ta Kristi mndani ná, ndanana tama, nghəgla a amu manda tsaya wa. ¹⁷ Tsaya tama, ka si nda ndi'a vgha mndu nda Kristi katsi, nda nza ka lfida mndu. Lula tva nzaku ya si ta nzaku tsi ghalya, mbəđavafmbəđa ka lfidani. ¹⁸ Inda tsahaya ná, Lazglafta ta magata. Ka ghunagatá tsi ta Kristi mtuta ƚa slərǝapta zughu mataba mu nda tsatsi. Ka vlaŋnatá tsi ta slna dza'a mnanatá mnduha ƚa sagħa taŋ slərǝapta

zughu mataba taŋ nda tsatsi. ¹⁹ Skwi ta mnə aŋni ná, Lazglafta ta magatá slnani nda ma Kristi ƚa slərǝapta zughu matabani nda inda mndu. Nəvgla a ta dmakwa mnduha wa. Kəl tsi ka ghunaftá aŋni ƚa dza'a mnay ƚa mnduha kazlay: Ta kumay yu ta slərǝapta đa ta zughu nda həŋ kə'a.

²⁰ Kristi ta ghunaftá aŋni ƚa kla lwa gwadani. Lazglafta kaghəŋani ta haga mnduha nda ma wa ƚni. Ma hga Kristi, ta ndəba dzvu yu ƚni ƚa ghuni, slərǝapwa slərǝa ta zughu nda Lazglafta. ²¹ Walaŋ a Yesu Kristi ta gatá dmaku wu, ka nanaftá Lazglafta ka dmaku ta ghəŋa gwadata amu, ƚa nzakwa mu ma ndi'atá vgha mu nda tsi, ka gwal tđukwa ta wa irani.

6

¹ Ndanana ná, ta ksa slna aŋni nda Lazglafta. Kdəkwakdək ta ndəba dzvu ƚni ƚa ghuni, ma ganava kuni ta masfa ta zďakatahuda Lazglafta ya zlgħaf kuni. ² Ka Lazglafta nda mnduhani na:

«Ma fitikani snaghata yu ta tawa għa.

Ma fitik ƚa mbagħafta, kataghakata yu*,»
ka'a.

Wana tsa fitik ya tama ndanana, wana tsa fitika mbaku ya tama guli ndanana.

³ Va a ƚni ta ksafata mndu ta aŋni nda dmaku ma slna ta magə ƚni wu, tsaya ta kəl ƚni ka ƚavata ka maga skwi ƚa kwal kul zləmbiŋtá mndu. ⁴ Katək ná, ta maray ƚni ta nzakwa ƚni ka gwal maganatá slna ta Lazglafta ma inda skwi ta magə ƚni. Dər ta gay lu ta iri ƚaŋni, dər ta ghuyay lu ta đaŋwa ƚaŋni, dər ta gigray lu ta aŋni, ta ksay ƚni ta ƚuduf mida. ⁵ Ta đgay lu ta aŋni, ta pghay lu ta aŋni da gamak, ta sli'anafsli'a lu ta zlərdawi ka gi dza aŋni, ta ghuyay ƚni ta đaŋwa ta maga slna, hađ ƚni ta faftá hani ta iri bađu ma sani wu, hađ ƚni ta đaŋtá skwa zay guli wa. ⁶ Ta maray ƚni ta nzakwa ƚni ka gwal kul hađ sana skwi ƚa tsanavata, ka gwal nda sna ta skwa Lazglafta, ka gwal ksa ƚuduf, ka gwal maga zďaku, ka gwal nda Sulkum nda għuđa ma həŋ, ka gwal ta đvutá mndu nda ƚuduf turtuk. ⁷ Ka gwal ta mna vərđa gwada, ka gwal nda mbakwa Lazglafta ma həŋ. Huzla vula ƚni ma

* 6:2 Isaya 49:8.

zlaḅa nda zeghwi ná, tsaya kahwathwata. ⁸ Vlanḅatá glaku ḅa sanlaha, hærtatátá aḅni ḅa sanlaha. Zlæzlæva aḅni ḅa sanlaha, raza aḅni ḅa sanlaha. Ka gwal tsakalawi ta fata mnduha ta aḅni, tsaw kahwathwata ḅa aḅni ta mnay. ⁹ Manda gwal kul snaḅtá lu ta həḅ ka lu ta nga aḅni, tsaw va nda sna lu ta aḅni dīnadīna. Mbli a yaha ya ra, ka lu ta nga aḅni, tsaw ta ndiri aḅni dīnadīna. Gaḅnapha lu tiri, klap a lu nda kla ta hafu ma aḅni wa. ¹⁰ Ma skwi má ḅa ḅasay ḅni ta ḅuduf ya ná, rfu ḅa aḅni ta rfay. Ka pḅu həḅ, ka lu nda aḅni, tsaw nda ndəḅha mnduha ta nanaftá aḅni ka gadghəl. Mamu skwa taḅ ra, ka lu nda aḅni, tsaw ḅa ḅni inda skwi demdem.

¹¹ Kaghuni gwal ma Kwarentj, haḅ sana skwi difaghuna aḅni wa, ḅvuḅva aḅni ta kaghuni katakata. ¹² Aḅni a ta kwal kul ḅvaftá kaghuni wu, kaghuni ta tsukwaghutá vgha ghuni tavata aḅni. ¹³ Manda gwada ḅa ḅa zwanani ya gwada yu ta na gwada na ḅa ghuni, maraḅnawamara ta ḅvafta kaghuni ta aḅni ma ḅudufa ghuni guli.

Haḅ skwi ta guyanaftá tsuwadak nda gurusl wa

¹⁴ Ma guyə kuni ta ghəḅ kawadaga nda gwal kul zlghaftá Lazglafta. Nu ta guyanafta mndu tḅukwa nda mndu ta maga ghwadaka skwi na? Nu ta guyanaftá tsuwadak nda grusl na? ¹⁵ Ta ghəḅa wu dza'a dzrafta i Kristi nda Halaway na? Nu ta guyanaftá mnda zlghay nda ḅuduf nda mndu kul zlghafta na? ¹⁶ Nu ta guyanaftá həga Lazglafta nda həga skwa wuyay na? Amu ná, həga Lazglafta nda hafu amu, manda ya mna tsi kazlay:

Mataba taḅ dza'a nzamta yu ka wawaku kawadaga nda həḅ.

Ka Lazglafta taḅ ta dza'a nzata yu, ka mnduha ḅa hahəḅ guli kə'a.

¹⁷ Tsaya kəl Lazglafta ka mnay ḅa mnduhani kazlay:

Sli'apwa sli'a mataba taḅ, ka dgaghuta kuni ta vgha nda həḅ, ma ksaḅ kuni ta skwi kul raku, tsaya dza'a kəl yu ka dzrafta nda kaghuni.

¹⁸ Dza'a nzakway yu ka Da ghuni, ḅa nzakwa kaghuni ka zwana ḅa nda kwagha ḅa† guli, ka Mgham Lazglafta nda mbra kə'a ya.

7

¹ Zwanama ḅa, ya mantsa ya ka lu tamaftá imi ta sləməḅ ya ná, sudapma ghəḅa mu ma skwi dza'a ḅrintá vgha mu nda ḅudufa mu. Ka kḅanakta mu ta nza-kwa mu hezle' ma zləḅa Lazglafta.

Rfay Pwal ta rfu

² Gunaḅnawa guna ta ḅudufa ghuni. Haḅ ya mataba ghuni magana ḅni ta ghwadaka skwi wu, haḅ ya hlaghu ḅni ta səlani wu, haḅ ya tsaghu ḅni guli wa. ³ Tsaghunaghatá guma a ta tsaghunaghata ḅni wa. Manda va tsa mnə ḅni ya ná, ḅvuḅva aḅni ta kaghuni. Dər má ḅa mtuta tsi, dər má ḅa nzaku nda hafu a tsi ná, haḅ skwi dza'a dgamata wa. ⁴ Haḅ yu nda mahulhula ndanu ta ghəḅa kaghuni wa. Ta ghərḅaku yu ta kaghuni. Dər má ghuyghuya yu ta ḅaḅwa ná, nda ləa ḅudufa ḅa, ta rfu yu.

⁵ Dər ma fitika ḅhadaghata ḅni da luwa Mekaduniya ná, haḅ vgha mbi'aḅni wa. Ghuya ḅaḅwa dər ndiga ndiga yeya ta slaḅnaghata. Gruḅnus gra mnduha, ta zləḅ ḅni ma ḅuduf. ⁶ Mbada Lazglafta ya ta ləa ḅudufa gwal nda kəa ka ləaḅnatá ḅudufa ḅni ma ḅhadaghata Titus. ⁷ Tsa ḅhakta Titus yeya a ta ləaḅnatá ḅudufa ḅni wu, mnaḅnamna guli ká kuni ləanata ḅudufani. Rusaḅnaf rusa ká kuni ta kuma nghəḅlaḅtá i'i, ká kuni ta haga madər, ká kuni ta lmiha ta lmu kəl yu ka va rfu katakata.

⁸ Nda sna yu kazlay: Nda gurḅa ḅudufa ghuni ta ghəḅa tsa ḅelewer vindaghunaf yu ya kə'a mndani, haga a yu ta madər ta ghəḅani wa*. Aḅ mndani, ha-gaḅhaga yu ta madər ma fitik rets, ng-hadapər yu ta gurḅatá ḅudufa ghuni ta ghəḅa tsa ḅelewer ya. ⁹ Ndanana ná, ta rfu yu ta ghəḅa tsa ḅelewer vindaghunaf yu ya. Taghəḅa vəl gurḅaghunaftá ḅuduf a ta rfa yu ta rfu wa. Ta rfu yu, kabga tsa gurḅatá ḅudufa ghuni ya ta klaghunaktá mbəḅanaftá ḅudufa ghuni ka

† 6:18 Ngha ta Zlahu 26:12, nda Izekiyel 37:27, Isaya 52:11, Irmiya 31:9 nda Izekiyel 20:34, 2 Samuyel 7:14, Isaya 43:6 nda Huseya 2:1. * 7:8 Ngha ta 2 La Kwarentj 2:3.

paya tva ghuni. Har tsa gurdatá ɲudufa ghuni ya ma ghəŋa Lazglafta. Tsaya tama, haɗ sana dmaku magaghuna ɲni dekdək wa. ¹⁰ Gurdatá ɲuduf manda ya ta kumə Lazglafta ná, ta mbədanafmbəda ta ɲuduf ɲa mbafta, ɲa kwala lu kul haga madər. Gurdatá ɲuduf manda ɲa gwal ma ghəŋa haɗik ná, mtaku ta klakta tsi. ¹¹ Nghawangha ta skwi klaghunak tsa gurdatá ɲuduf manda ya ta zdəganatá Lazglafta ya 6a, nghawangha ká kuni ta ɲavata ka payanató nzaku, ka tsalaptá ghəŋa ghuni mida kə'a ta husaghunata, ká kuni ta zləŋay, ká kuni ta mama nghanjá i'i, ká kuni ta kuma maga skwi ta zdəganatá Lazglafta, ká kuni ta fata ghəŋa ghuni ka zlahá mnda dmaku. Ma maga inda tsa skwiha ya maraŋta kuni kazlay: Ta haɗ kuni ma tsa skwiha ya wu kə'a.

¹² Tsa ɗelewer vindaghunaf yu ya ná, vindaghunaf a yu ta ghəŋa mndu ta gatá dmaku ɗər ta ghəŋa ya gana lu ta dmaku wa. Kəl yu ka vindaghunafta ná, vindaghunafvinda yu, kabga ɲa maraŋta ghuni kahwathwata ta kəma Lazglafta kazlay: Nda fa vgha ghuni ka ɲaŋni kə'a. Tsaya skwi ta ksaŋnamtá ɲuduf. ¹³ Ta ghəŋa tsa skwi ta l6aŋnatá ɲuduf ya guli ná, ta rfu ɲni katakata nghər ɲni ta rfa Titus, kabga zdanafta kaghuni demdem ta ɲuduf. ¹⁴ Ghubaŋghuba yu ta ghubakwa ɗa ta kaghuni ta kəmani. Ndanana tama ná, sabsa yu ma hula má dza'a ksutá i'i. Gwada ta gɗata aŋni ta mnaghunata ná, kahwathwata nzakwani. Manda va tsaya guli ná, tsa ghubay ghubu ɲni ta kaghuni ta kəma Titus ya guli ná, kahwathwata nzakwani. ¹⁵ Havaptani ka tsa zləŋata zləŋa kuni, ka slavaptá kuni ka tsu'afta nda ya ka kuni fata ghəŋa ghuni ka snanatá gwadani ya ná, ta sganaghasga ta yifatá kaghuni ma ɲudufani. ¹⁶ Ta rfu yu, nda fa ghəŋa ɗa ta kaghuni ma inda skwi.

8

Kataŋtá gwal zlgħay nda ɲuduf ma Ursalima

¹ Zwanama ɗa, ta kumay ɲni ta mnaghunató skwi maga zdakatahuda Lazglafta mataba Igliz ta haɗika Mekaduniya. ² Ma

ghuya ɗaŋwa ya ta ghuyə həŋ katakata, ka rfu həŋ ta rfu katakata, kulam nda nzakwa taŋ dgər ka pɗu, ka vlatá həŋ ta skwi dagala ɲa kataŋtá sanlaha. ³ Ka i'i ta mnaghunata ná, vlavla həŋ ka ghəŋa taŋ ta skwi manda ya klaf mbrakwa taŋ. Ka vlatá həŋ ha ka malaghuta. Ka ghəŋa taŋ sagha həŋ ⁴ da ɗaway da aŋni ka ɲɗaŋɗa kazlay: Ta kumay aŋni ta nzakway tekw mataba gwal ta kataŋtá gwal zlgħay nda ɲuduf ta haɗika Yahuda kə'a. ⁵ Tsa skwi vla həŋ ya ná, vlavla həŋ ka malaghutá skwi ya má si ta ndanu aŋni. Tiŋəl ghəŋa taŋ vlaŋ həŋ ta Mgham Yesu karaku, tahula tsa guli ka tsu'aftá həŋ ta maga skwi ya ta mnanata ɲni ta həŋ, manda ya ta kumə Lazglafta. ⁶ Tsaya kəl ɲni ka ndəbanatá dzvu ta Titus ɲa labə da kɗiŋtá tska tsa skwi ya da kaghuni kabga tsatsi ta zlafta. ⁷ Ma inda skwi ná, galipi kaghuni ka sanlaha. Galipi kuni ma zlgħay nda ɲuduf, ma mna gwada Lazglafta nda tvani, ma snaŋtá kahwathwata, ma ɲavata ghuni ka maga slna Lazglafta, ma ɗvutá ya ɗvu kuni ta aŋni. Ya mantsa ya tsi ya tama, magawamaga ta tsa ɲərma slna ya nda ɲuduf turtuk.

⁸ Mbla kaghuni a ta mbli yu wu, snaghunamta snaghunam yu ya ka sanlaha ta ɲavata ka vlay. Ma tsaya guli dza'a kəl kaghuni ka maraŋta kazlay: Dvudva kaghuni kahwathwata guli ta kataŋtá sanlaha kə'a. ⁹ Nda sna kaghuni ta zdakatahuda Mgham Yesu Kristi. Tsatsi ná, galipi ya, ka niŋtá tsi ta ghəŋani ka pɗu ɲa naghunaftá kaghuni ka gadghəl nda ma tsa pɗani ya.

¹⁰ Wya skwi ta raghunata ta ndanu yu: Kɗa ná, tiŋəl kaghuni ta kuratá kataŋtá gwal zlgħay nda ɲuduf ta haɗika Yahuda, gi ka vlatá kuni. ¹¹ Ndanana guli ná, ɗina ka kɗiŋta ghuni ta tsa zdakwa ghuni ya kura kuni ta vlay daga taŋtaŋ ya. Ka vla kuni manda ya klaf mbrakwa ghuni. ¹² Ka nda ɲuduf turtuk klafta ka ta skwi klaf mbrakwa gha ka vlata katsi ná, zdəganazɗa ta Lazglafta. ɗawa a ta skwi kul haɗ da kagha wa.

¹³ Nza a kazlay: Ka klaghuta kaghuni ta ndəgaku ta ghəŋa sanlaha, ta ghuyə kaghuni ta ɗaŋwa kə'a wa. Ka guram ka

lu, ka i'i. ¹⁴ Ndanana ná, ta mamu skwi ma dzvu da kaghuni, dīna ka katan̄ta ghuni ta gwal kul hađ skwi ma dzvu da həŋ. Bađu pđay kaghuni ya guli, ka mamu tsi da hahəŋ ya, ŋa katay taŋ ta kaghuni. Mantsa tama, ka guram kuni. ¹⁵ Ka gwada Lazglafta na:

«Fərtu a ŋa mndu ta tskanata dagala wu, htu a ŋa mndu ta tskanata kwitikw guli wu*,» ka'a.

I Titus nda grahani

¹⁶ Ta rfay ŋni ta Lazglafta ta vlan̄tá ndanu ta Titus, ka fatá tsi ta ghəŋani ŋa kataghunata manda va ŋaŋni. ¹⁷ Tsu'aftsu'a Titus ta ndəba dzva ŋni ya ndəbana ŋni ŋa labə da kaghuni. Makđaku aŋni ka gwadganata ná, fufa tsatsi ta ghəŋani, yifuyifa ma ŋudufani, kabga đvudva ta kataghunata. ¹⁸ Wya ŋni ta ghunadaptá sana zwanama kawadaga nda tsi. Tsa mndu ya ná, ta ghubay inda Igliz, kabga snan̄tani ta mnay nda tvani ta Lfida Gwada. ¹⁹ Tsaya yeya a ta kəl ŋni ka ghunay wu, ghunafghuna Igliz guli mista ŋni, ŋa magəgaŋnatá na slna ŋa kata mnduha Lazglafta na. Tsəna slna ná, ta vlay ta glaku ŋa Mghama mu Yesu. Ta maray guli kazlay: Ta kumay ŋni ta katan̄tá mnduha kə'a.

²⁰ Nana katu dagala ta vlata mnduha na ná, ta kumay ŋni ta ŋanata dīna ŋa wara hlawa mnduha ta ghəŋa aŋni ta ksa slna nda tsi. ²¹ Skwi dīna ta kumə aŋni ta magay. Ta wa ira Mgham Yesu yeya a wu, nduk nda ya ta wa ira mnduha tani.

²² Wana ŋni ta ghunaftá sana zwanama guli kawadaga nda həŋ. Nda kđa fitika ŋni ta dzəghaŋta ma slnaha kavghakavgha. Ka nghadaptá ŋni ná nda fa ghəŋani ŋa maga slna. Ndanana manda snan̄tani ta ghuba kaghuni ta ghubu lu ná, ka fəglatá tsi ta ghəŋani. ²³ Titus ná, gratá ksa slna da ya. Kawadaga nda tsi ta maga ŋni ta slna kata kaghuni. Yeya zwanamaha his kawadaga nda Titus ya guli, Igliz ta zabaptá həŋ, ka ghunaftá həŋ da kaghuni. Ta vlay slna taŋ ta glaku ŋa Kristi. ²⁴ Maranan̄wa mara ta həŋ ká kuni đvutá həŋ kahwathwata, ŋa snanaghatani ta inda Igliz, dza'a kəl həŋ ka

snan̄ta kazlay: Kahwathwata tsa ghubay ta ghubu ŋni ta kaghuni ya kə'a.

9

Ta đvay Lazglafta ta mndu ta vla skwi nda rfu

¹ Ta ghəŋa gwada ta katu ŋa gwal zlghay nda ŋuduf ná, ² Dər má vindaghunaf a yu wu ná, nda sna yu nda fa ghəŋa ghuni kə'a. «Daga kđa ta fata gwal zlghay nda ŋuduf ta hađika Akaya* ta vgha taŋ ka vla tsa katu ya,» ka i'i ghubutá ghubakwa da ta kaghuni da gwal ta hađika Mekaduniya. Na tsa kulan̄ta da mantsa ta gwada ta kaghuni ya ná, ka sli'anafatá tsi ta wər inda taŋ, ka vlay. ³ Dər má mantsa tsi, wya yu ta ghunadaptá tsa zwanamaha ya ŋa kataghunata. Ka tskanata kuni ta tsa ŋa ghuni katu ya manda ya mna yu, yaha tsa ghubughuba ŋni ta kaghuni ta ghəŋani ya da nzata ka bətbət. ⁴ Ka waya ka skwi ka šhadaghata ŋni da kaghuni kawadaga nda la Mekaduniya, ta tska a ŋa ghuni wu katsi, dza'a ksuxa ta aŋni ka hula, kabga nda ghada mnanata ŋni ta həŋ kazlay: Nda fa vgha kaghuni kə'a. Mal kaghuni dza'a basa hulani guli. ⁵ Tsaya kəl yu ka ndanapta kazlay: dīna ka ghunadaptá da ta tsa zwanamaha ya ta kəma ta kəma da kaghuni makđaku yu labə kə'a, ŋa kataghunata ka tsakanatá tsa ŋa ghuni katu ghada kuni ta taftá imi ta sləməŋ ya, ŋa slanaghata da ta tskatani. Tsaya dza'a maran̄ta kazlay: Nda ŋuduf turtuk vlata kuni, mblaf nda mbla a lu ta kaghuni wu kə'a.

⁶ Wya skwi ŋa havapta ghuni: Ka sira a pghamta mndu ta hulfa ma vwah wu ná, sira a dza'a tskata tsi ta skwi ma tsa vwah ya guli wa. Ka dagala pghamta mndu ta hulfa ma vwah ná, dagala dza'a tskata tsi ta skwi ma tsa vwah ya guli. ⁷ Tsa katu ya ná, ka vla mndu manda ya ndanap tsi ma ŋudufani. Nda mtsiriu' a wu, tkwe' a guli wa. Lazglafta ná, ta đvay ta mndu ta vlay nda rfu. ⁸ Mamu Lazglafta nda mbrakwa faghunaghatá gasifa ŋa gđata ghuni ta mutsa inda skwiha ŋa maga ŋa ghuni ma slna, ŋa pđakwani ŋa maga inda

* 8:15 Ngha ta: Sabi 16:18. * 9:2 Ngha ta 2 La Kwareŋt 1:1.

ŋərma slnaha guli nda tsi. ⁹ Nda vinda ma gwada Lazglafta kazlay:

«Ta vliidiŋ vla ta skwiha ŋa gwal ka pɔu, ta gdavagda zdakwani† kə'a.»

¹⁰ Lazglafta ta vlanťá hulfa ta mndu ŋa sləgay, tsatsi guli ta vlanťá skwi ŋa zay. Tsatsi guli dza'a vlaghunatá inda hulfa ta kumə kuni, ŋa tfaghunaghatani ta wi ta ghəŋani ŋa sgakwa dza'a ghuni ta kəma ta kəma ma maga zdaku. ¹¹ Ŋa gdātani ta tfaghunaghatawi ma inda skwi, ŋa nzakwa ghuni ka gwal ta muvla inda fitik. Ŋa rfay ndəghata mnduha ta Lazglafta ta ghəŋa katuha ya ta vlata həŋ nda ma dzva ŋni. ¹² Tsəna katu ta vlata kuni na ná, katanťá gwal zlghay nda ŋuduf yeya a ta magu tsi wu, ta sli'anafli'a ta mnduha ŋa va rfay tan ta Lazglafta. ¹³ Tsa slna dza'a kuni magata ya dza'a maranťá nzakwa ghuni, ŋa zləzlvay tan ta Lazglafta ta ghəŋa snata ghuni ta Lfida Gwada Kristi. Dza'a zləzlvay həŋ guli kabga vəl dgay ghuni ta skwa ghuni nda həŋ, ta vlay kuni guli ŋa sanlaha. ¹⁴ Dza'a magay həŋ ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa kaghuni, ŋa mamay tan ta kaghuni kabga tsa zdaku ta malaghutá mbraku magaghuna Lazglafta ya. ¹⁵ Rfamarfa ta Lazglafta ta ghəŋa mbəhu ya mbəhama tsi kul mnavata nda wi ya.

10

Katay Pwal ta ghəŋani da gwal ta tsaftá gwada tida

¹ I'i Pwal kaghəŋa da, ta ndəba dzvu ya da kaghuni, nda hanatá ghəŋ nda zdaku manda ŋa Kristi. Ka lu ta mnay ta i'i ná, ka mataba ghuni yu ya ná, lebtekwa yu, ka had yu mataba ghuni ya guli ná, ta sidi yu, ka lu. ² Ta ndəbaghunandəba yu ta dzvu, yaha kuni gidiftá sidi bhadaghar yu da kaghuni, kabga dza'a gay yu kahwathwata ta sidi nda tsa gwal ta ngha aŋni kazlay: Slna slu'uvgha ta magə həŋ kə'a ya.

³ Aŋ mndani, mnda səla aŋni, tsaw vulu manda ŋa mnda səla a ta vulu aŋni wa. ⁴ Huzla ta kəl aŋni ka vula tsa vulu ya ná, huzla ta kəl mnda səla ka vulu a wa. Lazglafta ta vlanťnatá tsa ŋaŋni huzla nda mbra ta zadānatá vla difa

ghumaha Lazglafta ya. Ta zadānazadā ŋni ta ghwadaka ndanu ta ndanu mnduha. ⁵ Ta ŋarapŋara ŋni ta inda ghwadaka ndanuha ta ndanata gwal ta gla ghəŋ ta pya snanťá Lazglafta. Ta gwaday aŋni ta gwada ŋa ksanaktá ndana mnduha ŋa sna gwada Kristi. ⁶ Ka snasna kaghuni katsi ná, nda fa vgha aŋni ŋa dvanaghatá gwal kul snay mataba ghuni.

⁷ Nghawangha ta skwi ta magaku 6a! I'i ná, ŋa Kristi yu, ka ká mndu, ka vriŋvra tsi ta ndanu katsi ná, dza'a nda ngha kazlay: Ŋa Kristi aŋni guli kə'a. ⁸ Vlihavla Mgham Yesu ta glaku ŋa sladaghunafta, ŋa zlambighunista a wa. Ghuban ghuba yu ta ghubakwa da nda tsaya, had tsaya dza'a ksa i'i ka hula wa. ⁹ Ma ndana da ná, zba gagaghunaftá zləŋ a ta zbu yu nda tsa delewer da ya wa. ¹⁰ Aŋ mndani, ka sanlaha ta mnay na: «Vinday Pwal ta delewer ŋa mu ya ná, tsəna skwi nda bla magay na kə'a ta vinday, nda sidi nda sidi kay guli. Saghani da taba mu kay guli ná, had ta gwada nda mbraku wu, had hayhaya gwada ta gwadata tsi kay guli wu,» ka həŋ. ¹¹ Dina ka snanťá tsa mndu ta mnay mantša ya kazlay: Ka nu vindam ŋni ma delewer ŋni ma nzakwa ŋni di'in nda kaghuni ya ná, manda va tsaya dza'a maga ŋni ta slna ŋni laghar ŋni da kaghuni kə'a.

¹² Blubla aŋni ka hahəŋ! Si wa aŋni ŋa gara vgha nda həŋ na! Hahəŋ ka ghəŋa tan ta klaftá ghəŋa tan ka gara ghəŋa tan. La rghaha! ¹³ Ghuba a aŋni ta ghəŋa ŋni ka malaghutá ya ta raku wa. Ma kuraghuta vli graŋnaf Lazglafta ta maga aŋni ta slna ŋni. Kuraghwa tsa vli graŋnaf Lazglafta ya tsa kəl aŋni ka labə da kaghuni ya. ¹⁴ Ma laba ŋni da kaghuni ná, tsughwadaghu a ŋni ta kuraghuta tsa vliha kuraŋna tsi ya wa. Tinəl aŋni ta klədaghunaghatá gwada Kristi. ¹⁵ Had aŋni ta Pak kuraghuta vli vlanťna lu, ka ghərbaku ta ghəŋa magatá slna sanlaha wa. Skwi faf aŋni ta ghəŋ tida ná, má ka sgavaghasga zlghay nda ŋudufa ghuni, ka sgavaghata slna ŋni mataba ghuni manda ya kuraŋna* Lazglafta, ¹⁶ ŋa dza'a ŋni mna Lfida Gwada ma sana hadikha di'in nda kaghuni. Va a

† 9:9 Ngha ta Zabura 112:9. * 10:15 Ngha ta Ruma 15:17-21.

ŋni ta dza'a maga slna ma vla ksa slna sanlaha, ŋa ghərɓay ŋni ta ghərɓaku ta ghəŋa slnaha ghada hahəŋ ta magata wa.

¹⁷ «Ka ta kumay mndu ta ghərɓaku katsi ná, ka ghərɓa tsi ta ghərɓakwani ta Mgham Yesu†» ka lu ta mnay. ¹⁸ Mndu ta ghuba ghəŋani a ta rfu lu wa, mndu ta ghubu Lazglafta ya.

11

I Pwal nda ghwadaka gwal ghunay

¹ Ka ksa kuni ta ŋuduf nda i'i, wana yu dza'a gwada ka rghargha. Manda va tsaya ná, ka ksa kuni ta ŋuduf. ² Ta draku yu ta ghəŋa kaghuni manda ŋa Lazglafta. Kristi zə'ala dzugwa ghuni, ka yu ka vlaghunata. Ta kumay yu tama ta nzata ghuni nda ghuba, ŋa vlata da ta kaghuni manda ya ta vlə lu ta makwata patsapatsa ŋa zə'al dzugwani ya. ³ Skwi ta zləŋ yu kweŋkweŋ ná, duŋwa lu da baraghatá kaghuni, da tsaghutá kuni ta tsa vərda ndi'atá vgha ghuni nda Kristi ya, da nzaku tsi manda ŋa Hawa lagha nahadik da barafta nda hidakwani ya na, ka yu. ⁴ Zləŋa da guli ná, kabga dər wati ma mndu ta lagha tagha skwi ta ghəŋa Yesu tskəm nda tsa ŋaŋni taghaghunaf ŋni ya ná, gi ta tsu'ay kuni. Mnaghunaha ta gwada ta ghəŋa Sulkum tskəm nda ya zlghaf kuni, ta tsu'ay kuni. Mnaghunaha ta gwada tskəm nda Lfida Gwada ya zlghaf kuni guli, ta tsu'ay kuni.

⁵ Ka mghama gwal ghunay ta ngha kaghuni ta tsa mnduha ya, ama grafgra i'i kazlay: Walaŋ a həŋ ta malaghutá i'i wu kə'a. ⁶ Aŋ mndani, pərdaf a yu ta snantá gwada wu, ama nda sna yu ta skwi ta gwadə yu. Ma inda skwi magə ŋni ná, maraghunamara ŋni dər nda ta tva wati ma skwi tsi.

⁷ Ma fitika mnay da ta Lfida Gwada Lazglafta ŋa ghuni ná, ka mbalay si ta mnaghunata yu. Ka vraganata yu ta ghəŋ, kabga ŋa ŋlaghunafta. Nda nza tsa ka dmaku ra? ⁸ Ma tsa fitika magay da ta slna ŋa ghuni ya ná, sanlaha ma Igliz si ta nghapta ka i'i. ŋa taŋ ma skwi tskəgudunus yu ta həŋ ka maga slna ŋa ghuni. ⁹ Ma tsa nzakwa da da kaghuni ya, ta pdatá yu ta

skwi ná, had yu ta daway da kaghuni wa. Zwanama ta sabi ta hadika Mekaduniya ta klidikta skwi ta pdata yu. Ma tsa fitik ya, faghunagha a yu ta ndəgaku wa. Manda va tsaya guli dza'a kdaŋta yu ta kwal kul dawutá vli da kaghuni. ¹⁰ Ta ghubakwa da yu nda tsaya, had mndu ta inda hadika Akaya* dza'a pyaftá i'i wa. Na skwi ta mnə yu na ná, kahwathwata da ta mna yu ma hga Kristi ta nzakway ma i'i. ¹¹ Kabgawu kal yu ka mnay mantsa na? Kwala da kul dvutá kaghuni ra? Nda sna Lazglafta kazlay: Dvudva yu ta kaghuni kə'a.

¹² Manda va na kwala da kul tsu'aftá skwi da kaghuni na ná, manda va tsaya dza'a kdaŋta yu, kabga yaha tsa ghwadaka gwal ghunay ya da mutsaftá ghurum ŋa ghərɓaku kazlay: Manda va ŋaŋni ta maga tsi ta slna kə'a. ¹³ Vərda gwal ghunay a tsa mnduha ya wa. Slna nana mndu ta magə həŋ. Manda gwal ghunay Kristi ka həŋ ta klaftá ghəŋa taŋ. ¹⁴ Skwa ndərmimay a tsaya wa! Halaway ka ghəŋani guli ná, ta klafla ta ghəŋani ka niŋta manda duhwala Lazglafta ta wudaku. ¹⁵ Skwa ndərmimay a klafta tsa gwal ta maganatá slna ya ta ghəŋa taŋ ka niŋta manda gwal ta tagha vərda skwi ŋa mnduha wa. Ma kdavaktani ná, dza'a mutsay həŋ ta nisəla taŋ ka gragra nda slna taŋ ya maga həŋ.

Ghuya danwa Pwal

¹⁶ Ka yu ta vrəglintá mnay ná, ma fa kuni ta i'i manda rgha. Ka si fafa kuni ta i'i manda tsaya, ka nza yu ka tsa rgha ya, ŋa laviŋta i'i ta ghərɓaŋta ghərɓakwa da guli. ¹⁷ Na gwada dza'a yu mnay na ná, dza'a gwadə manda ya ta zdəganatá Mgham Yesu a yu wu, manda va ŋa mndu ka rgha dza'a gwada yu. Grafgra yu ta skwi dza'a ghərɓə yu ta ghərɓaku tida guli. ¹⁸ Tsəhala nda ndəgha mnduha ta ghərɓaku manda ŋa slu'uvgha ya ní, i'i guli ná, dza'a ghərɓay yu mantsa ya. ¹⁹ Nda hida kaghuni kahwata, ta ksanatá ŋuduf ka tsu'aftá la ka rgha nda rfu. ²⁰ Ta rfu kuni nda fata mndu ta kaghuni ka vu'a taŋ. Ta rfu kuni nda zata mndu ta kaghuni. Ta rfu kuni nda ksamta taŋ ta kaghuni ma dzva taŋ. Ta rfu kuni

† 10:17 Ngha ta Irmiya 9:23, 1 La Kwareŋt. 1:31.

* 11:10 Akaya: Ngha ta 2 La Kwareŋt 1:1.

nda nzaghunaghata taņ. Ta rfu kuni nda dzuᅇaghunata taņ. Ta ksay kuni ta ᅇuᅇuf ta ghəᅇa indani. ²¹ Ta ksə ka hula mnay ta aᅇni, traptra aᅇni ta magay manda tsaya. Ndanana ná, dza'a gwadaᅇ yu ta gwadaᅇ manda ᅇa rgha.

Ka si ta ghərbaku sanlaha ya ná, dza'a ghərbay i'i guli ta ghərbaku. ²² Ka la Hebru hahəᅇ, mantša ya i'i guli. Ka la Isra'ila hahəᅇ, mantša ya i'i guli. Ka zivra Abraham hahəᅇ, mantša ya i'i guli. ²³ Ka gwal ksanaᅇa slna ta Kristi hahəᅇ, wana yu dza'a gwadaᅇ manda mndu nda ksa da halaway: Malaghumala yu ta hahəᅇ dekdek. Ma vəl hərfaku tsi, ndaᅇa a hərfuta yu wa. Ma lamə da gamak tsi, ndaᅇa a lama yu wa. Ma mutsaᅇaᅇ dzu tsi, malghumala ᅇa ᅇa ka ᅇa taņ. Lagha ta wa hᅇak tsi, mbəᅇava a ᅇa ᅇa wa. ²⁴ Hutaf səla ᅇa ta mutsaᅇaᅇ sləvu† fwadmbak had turtuk wu, da la Yahuda. ²⁵ Hkən səla lu ta ᅇgaptá i'i, turtuk səla lu ta zləzlarᅇsaᅇa i'i, hkən dəᅇaghata da drəᅇ nda kwambalu. Vagha vagha yu turtuk nda hani tani ta mghama drəᅇ. ²⁶ Ma wawakwa ᅇa nda səla tazlay ná, dagala ghuya ᅇaᅇwa su'u yu ma zalaha, dagala ghuya ᅇaᅇwa su'u yu da la gənda, dagala ghuya ᅇaᅇwa su'u yu da la ini, dagala ghuya ᅇaᅇwa su'u yu da gwal kul sᅇaᅇta Lazglaᅇta. Dagala ghuya ᅇaᅇwa su'u yu ma luwaha nda ya tahula luwaha. Dagala ghuya ᅇaᅇwa su'u yu, ta drəᅇ. Dagala ghuya ᅇaᅇwa su'u yu da zwanamaha ka ghwaᅇak. ²⁷ Tazlay ná, ta hərfuhərfu yu, ta dudu vgha ᅇa ta maga slna, had yu ta faᅇta hani ta iri baᅇu ma sani wu, baᅇu ma sani ta dzay maya nda ndala ta i'i, had yu ta mutsaᅇaᅇ skwa zay baᅇu ma sani wu, ta dzay mᅇasᅇ ta i'i, ta pᅇapᅇa yu ta lgut ᅇa faᅇta ta vgha. ²⁸ Zlaᅇha lu ta hamatani, mala skwi ma ghəᅇa ᅇa ná, ta ndanay yu ta inda Igliz inda fitik. ²⁹ Htuta mbrakwa mndu ya ná, manda skwi i'i ya kaghəᅇa ᅇa. Zləmbamᅇa mndu ma dmaku, ndaᅇa a kə'a ta dra i'i ta wa ᅇuᅇuf wa.

³⁰ Ka skwi ᅇa ghərbay ᅇa tsi kᅇsi ná, hta ta mbrakwa ᅇa skwi ᅇa ghərbay ᅇa. ³¹ Nda sna Lazglaᅇta Dani ma Mghama mu Yesu ta zləzlvu lu ᅇa kᅇkedzəᅇ ya kazlay: Tsakala a yu ta wi wu kə'a. ³² Ma fitika nzakwa ᅇa

ma luwa Damas ná, mbadaᅇa ᅇumna ya ta ksa slna mista mgham dagala ta hgu lu ka Aritas, ka pghatá mnduha ta watgha luwa Damas ᅇa ᅇakwatsa i'i. ³³ Ama, ka habaᅇta lu ta tᅇaᅇ ta tughuba ka famᅇa i'i midᅇa, ka fagihata nda ta sana ghurum ta muhula luwa. Mantša ya ndapᅇa‡ yu ma dzvani.

12

Ta rfu Pwal nda ghuyayni ta ᅇaᅇwa ta ghəᅇa Kristi

¹ Nda nza tkwe' ka ghərbay ᅇa ta ghərbaku ᅇə ra a tsi. Ndanana tama, dza'a gwadaᅇ yu ta ghəᅇa skwi maridᅇᅇ Mgham ka sᅇaᅇimᅇa. ² Mamu sana mnda zlgᅇay nda ᅇuᅇuf klagha Lazglaᅇta ta mahkəna luwa. Ta magay na ta ghwaᅇpᅇaᅇa fwadaᅇ vakwani. Ka va klagha tsakwam tsi tama, sna a yu wa. Ka va maranaᅇ nda mara tsi, sna a yu wu, Lazglaᅇta yeya nda sna. ³ Manda va tsaya ná, klaghakla Lazglaᅇta ta tsa mndu ya da luwani. Ka va klagha tsakwam tsi tama sna a yu wu, ka va maranaᅇ nda mara tsi, sna a yu wu, Lazglaᅇta yeya nda sna. ⁴ Ma tsa lafani da hada ya, ka sᅇaᅇta tsi ta gwadaᅇa ya kul laᅇᅇta lu ta rusay. Vlaᅇ a lu ta tvi ta mnda səla ᅇa vᅇᅇᅇta mnay guli wa. ⁵ Tsa mndu ya ᅇa ᅇa má dza'a ghubay. I'i tada, htatá i'i ᅇa ᅇa ta dza'a ghubay kweᅇkweᅇ. ⁶ Ka má ta kumay yu ta ghuba ghəᅇa ᅇa ná, ma nza a yu ka rgha wu, kahwathwata má dza'a yu mnay. Ta warə nda wara yu ta ghuba ghəᅇa ᅇa kabga yaha lu da klaᅇta i'i ka malaghuta ka skwi ya ta nghanᅇa lu ta i'i ta magay, ka skwi ta sᅇaᅇta lu ta sabi ma wa ᅇa a tsi.

⁷ Kada kwala yu ta ghərbaku ta ghəᅇa tsa skwa ndərmimay katakata mariha Lazglaᅇta ya ná, ka faᅇimᅇa lu ta mbraz ma vgha ta nzakway manda duhwala halaway ghunaf lu ᅇa dzadzudusta, ᅇa pyaᅇta i'i ka ghərbaku. ⁸ Hkən səla ᅇa ta maga du'a má ᅇa kᅇᅇta Lazglaᅇta ta tsa ᅇaᅇwa ya. ⁹ «Vlaghavlᅇa yu ta zᅇakatahuda ᅇa, prək ka nda tsa, ma hta ta ᅇa gha ma mbraku ta maravata ᅇa ᅇa ma mbraku,» ka'a nda i'i. Mantša tama, mal ghərbay ᅇa ta ghərbaku ta ghəᅇa hta ta mbrakwa

† 11:24 Ngᅇa ta Vraᅇta ta Zlahu 25:3. ‡ 11:33 Ngᅇa ta Slna gwal ghunay 9:23-25.

da kada bukwamta mbrakwa Kristi ta i'i. ¹⁰ Tsaya tama ta kal yu ka rfu nda hta ta mbrakwa da, nda raraza i'i ta rarazə lu, nda giri ta gə lu ŋa da, nda ghuya danwa ta ghuyə lu ŋa da, nda skwiha ya ta dza i'i ma vgha ta gwada ta Kristi. Ma tsa hta ta i'i ya ta mutsafta yu ta mbraku.

Ndana Pwal ta ghəŋa gwal zlgħay nda ŋudufma Kwareŋt

¹¹ Manda mndu nda ksa da halaway gwadata yu ta tsa gwada ya. Kaghuni ta mblaftá i'i guli. Kaghuni a ma dza'a ghuba i'i ra? Had skwi htap i'i ka tsa gwal ghunay ghuni dagaladagala ma kaghuni ya, dər má had hayhaya da wa. ¹² Nizla ta maraŋtá nzakwa da ka mnda ghunay ná, nda ngha kuni ta ksa ŋuduf ksə yu, nda ngha kuni ta mandərmimi nda mazəməzəm nda ndəghata sanlaha ma skwi ma fitika nzakwa da da kaghuni. ¹³ Nahgani laghu yu maganata sanlaha ma Igliz, kul magaghunata yu ta kaghuni na? Aya! Mamu skwi kul magaghunata yu, dawəŋ a yu ta katihata ghuni wa. Plihawapla ta dmakwa da ta ghəŋa tsaya.

¹⁴ Nda fa vgha da ŋa labə da kaghuni ŋa mahkəna səla. Ka labla yu, skwa ghuni a ta psə yu wa, vərda kaghuni ta psə yu. Tazlay ná, zwani a ta tskanatá skwi ta dadaha wu, dadaha ta tskanatá zwani. ¹⁵ I'i ná, nda rfu dza'a vlaghunata yu ta inda skwa da nda ghəŋa da tani ŋa kata kaghuni. Dza'a htanaghuta nda hta kaghuni ta dvutá i'i kabga dvuta da ta kaghuni ra?

¹⁶ Nda sna kaghuni kazlay: Dawa a yu ta katihata ghuni wu kə'a. Ama ka sanlaha mataba ghuni ta mnay ná, hiduhida Pwal, nənəpnənəba ta amu, ka həŋ. ¹⁷ Kinawu nənəapta yu ta kaghuni tama? Ari mamu ya mataba tsa mnduha ghunadap yu da kaghuni ya, ta gataftá skwa ghuni ka kladikta na? ¹⁸ Ndəbana ndəba yu ta dzvu ta Titus ka labə da kaghuni, ka ghunaftá yu ta sana zwanama guli mistani*. Ma tsa laba Titus da kaghuni ya ná, mamu skwa ghuni gatugadughunus tsi ra? Ta tva turtuk a mbada ŋni ta mbada nda Titus ra?

¹⁹ Ka waya ka skwi nda kda fitika ghuni ta ndanay kazlay: Ta zba wadapta ghəŋa ŋni da kaghuni ŋni kə'a. Mantsa a wu! Ta kəma Lazglafta ta gwada ŋni ta gwada manda ya ta kumə Kristi. Graha da ya ta dvu yu, inda tsa skwiha ta magə ŋni ya ná, ŋa ŋla kaghuni ta kəma ta kəma, ta maga ŋni. ²⁰ Skwi ta zləŋ yu ma tsa labə dza'a labə yu da kaghuni ná, duŋwa yu da kwal kul slafta ta kaghuni mantsa ta kumə yu ya, ta slaftá kaghuni ta i'i mantsa kul kumə kaghuni ya ná, ka yu. Ta zləŋay yu ta slanaghata da mataba ghuni ta zlərda wi, nda draku, nda gufwatá ŋuduf, nda dvutá ghəŋ, nda tsanavatá gwada ta mndu, nda tsa mndəra mndu, nda gla ghəŋ, nda hwazlaəaku. ²¹ Sana skwi ta zləŋə yu ma tsa labə dza'a labə yu da kaghuni ya guli ná, duŋwa yu da nzata ma hula ta kaghuni, ta kəma Lazglafta da ná, ka yu. Zləŋa da ná, da slanaghatá yu ta gwal ta maga dmaku manda va ya snu həŋ ta kwalaghutá paya tva taŋ ta ghəŋa hliri ta hlə həŋ, nda maga sli'ŋsli'ŋ ta magə həŋ, nda sanlaha ma mndərga tsa ghwadaka skwiha ya.

13

Kdavakta vlata Pwal ta hidaku

¹ Mahkəna səla da na ta dza'a labə yu da kaghuni na. Ka labla yu, dza'a tsanaghatsa mu ta guma ta gwal ta magata ghwadaka skwi. «Kada laba skwi nda tvani, mamu ka masləmtsəkha his ka hkən* a tsi,» manda ya nda vinda. ² Ma mahisa səla da ta labə da kaghuni, zlahanaghazlaha yu ta gwal ta magatá dmaku nda pđakwa inda sanlaha. Ndanana, dər má di'ŋ yu nda kaghuni ná, ta vrafvra yu ta va tsa gwada da mnə yu ma tsa fitik ya kazlay: Ka vradapvra yu da kaghuni, had ya dza'a zlaŋta yu dər turtuk wa. ³ Tsəhala ta kuma graftá skwi kuni kazlay: Ta gwada Kristi nda ma wa da kuni ya, dza'a nda sna kuni. Hətu a mbrakwa Kristi mataba ghuni wa, ta maraŋmara ta mbrakwani mataba ghuni. ⁴ Aŋ mndani, ma fitika zləŋaftá Kristi ta udza zləŋay, htu hta mbrakwani, ama ka nzatá tsi nda hafu nda mbrakwa Lazglafta. Aŋni guli, nda hta mbrakwa aŋni ma guyata vgha ŋni nda

* 12:18 Ngha ta 2 La Kwareŋt 8:22. * 13:1 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15, Mata 18:16, 1 Timute 5:19, Hebru 10:28.

tsatsi. Ama dza'a maraghunan mara ŋni kazlay: Nda hafu ŋni kawadaga nda tsatsi ma mbrakwa Lazglafta kə'a.

⁵ Ndanawandana kaghuni ka ghəŋa ghuni ta ghəŋa ghuni, ŋa grafta ghuni ka ma zlgħay nda ŋuduf kuni tsi, ka kitsi. Ndanawandana kaghuni 6a ka ghəŋa ghuni, tsatsaf a kuni kazlay: Mamu Yesu Kristi ma kaghuni kə'a ra? Ba tsatsaf a kuni tdukwa kasi'i wa. ⁶ Aŋni tani, tsatsaftsatsa aŋni, ta grafta ŋni guli ná, dza'a nda sna kaghuni. ⁷ Ta maga du'a ŋni da Lazglafta yaha kuni magəgəltá ghwadaka skwi. Va a ŋni ta mnay kazlay, kdanakkda aŋni ta inda skwi kə'a wa. Skwi dina kwenkweŋ maga kuni, ka aŋni nda kaghuni dər má nda hta aŋni ká mnduha ta nghay. ⁸ Had sana skwi laviŋ aŋni ta maganavatá kahwathwata wu, slna tsa kahwathwata ya ŋa aŋni ta magay. ⁹ Ka nda mbra kaghuni ta tva Lazglafta dər nda hta mbrakwa aŋni, ta rfu aŋni. Du'a aŋni da Lazglafta ná, má tsidid ká kuni nzatá, ŋa aŋni. ¹⁰ Skwi kəl yu ka vindaghunaftá na delewer na, ta di'ŋ yu nda kaghuni na na, kabga va a yu ta dava kaghuni 6hadaghar yu da kaghuni wa. Vlihavla Mgham ta mbraku ŋa ŋla kaghuni ta kəma ta kəma, ŋa badzighunista a wa.

¹¹ Zwanama da, dughwana ka kuni nzata, ka nzata kuni nda rfu, zbawazba ta nzata tsidid, brusuvuswa vgha ghuni, nda dzratawi ka kuni nzata, nzawanza nda zdaku mataba ghuni. Mantsa ya ná, dza'a nzanza Lazglafta ya ta dvutá mnduha, ta vla zdaku ŋa mnduha nda kaghuni.

¹² Gaguvuswa zgu nda brusa vgha.

Ta ga zgu inda gwal zlgħay nda ŋuduf ŋa ghuni.

¹³ Ka nza zdakatahuda Mgham Yesu Kristi, nda dvutá mnda Lazglafta, nda guyata vgha ma Sulkum nda ghu6a nda kaghuni demdem.

Tsgħa ta lwa Pwal ŋa La Galat

Gazgu

¹ Nana delewer na ná, i'i Pwal ta nza-kway ka mnda ghunay ta vindaghunafta. Daga da mnduha a sagħa tsa nzakwa da ka mnda ghunay ya wu, sana mndu a guli ta kladiktá lwani wa. I Yesu Kristi nda Lazglafta Da ta sli'aganaptá Yesu ma mtaku ya, ta ghunaftá i'i. ² Ta ga zgu inda zwanama ta nzaku kawadaga nda i'i hadna, ŋa inda kaghuni gwal zlgħay nda ŋuđuf ta hadíka Galat*. ³ Ka nza zđakatahuđi nda zđakwa i Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni. ⁴ Vərđa Yesu kaghəŋani ta vlatá ghəŋani ŋa mbamafta ma dmakwa mu. Ka hlagamaptá ma na ghwadaka nzaku ta na zamana ná, manda ya kumaŋ Da mu Lazglafta. ⁵ Ŋa Lazglafta glaku ŋa kđekedzeŋ. Amin.

Turtuktuk Lfida Gwada

⁶ Ta ndərmim nda ndərmima yu, ka kuni gi mbəđanata hula ta Lazglafta ya ta hganťa kaghuni ma zđakatahuda Yesu Kristi, ka lagħwi da sna sana gwada. ⁷ Ka kahwathwatani ka lu gwadaŋ na, had sana Lfida Gwada wa. Kəl yu ka mna tsaya ná, mamu sanlaha ma mnduha ta mbada ghəŋ ghuni, ta kuma mbəđanaftá Lfida Gwada† Kristi. ⁸ Ka i'i nda kaghuni wa! Ka lagħa sana mndu, dər va na aŋni na tsi, dər duhwala Lazglafta ta luwa tsi, ka mna sana gwada tskəm nda ya mnaghuna aŋni kati ná, ka nza tsa mndu ya nda ksi'a. ⁹ Mnumna yu má mndani, wana yu ta vrəgliŋťa mnəglaghunata ndanana. Ka mnaghunamna sana mndu ta sana gwada tskəm nda ya snaŋ kuni da aŋni kati ná, ka nza tsa mndu ya nda ksi'a.

¹⁰ Vani tama ná, ka zđəganata yu ta mnduha ka yu ta kəl yu ka mnay manda nana re, ari ka zđəganata yu ta Lazglafta a na?

Zđəganata da ta mnduha ta psə yu ra? Ka zđəganata da ta mnduha ta psə yu kati ná, nza a yu ka mnda ksanatá slna ta Kristi nda tsa wa.

Zbapzba Lazglafta ta Pwal ka mnda ghunay

¹¹ Zwanama da, ta snaghunamsna yu kazlay: Nana Lfida Gwada ta mnaghunata yu na ná, sabi da mnda səla a wu kə'a.

¹² Manda va tsaya ná, snaŋ da mndu a yu wu, mndu a guli ta tagħadifta wa. Yesu Kristi ka ghəŋani ta gunidŋta.

¹³ Nda sna kaghuni ta nzakwa da ghalya ma nzakwa da ma dina la Yahuda. Ma tsa fitik ya ná, si ta gay yu tiri ŋa Igliza Lazglafta, si ta kumay yu ta zadanatá həŋ.

¹⁴ Mataba kamtagħuha da ná, mal i'i si ta ŋavata ka ksa dina la Yahuda. Hamha yu ta ghəŋa da ka ksa dina dzidziha‡ da.

¹⁵ Kulam nda tsa, zbuzba Lazglafta ta i'i daga ma nzakwa da ma huda ma da. Ka zđidŋťa tsi ta huđi ka hgaftá i'i, ŋa ksa slnani. ¹⁶ Ka snidŋmtá tsi ta zwanani ŋa dza'a da mna gwada ta ghəŋani ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ma tsa fitika snidŋmtani ya, gi sli'af a yu ka lagħwi dawanťa hidaku da mndu\$ wa. ¹⁷ Sli'af a yu guli ka lafi da luwa Ursalima da guyaftá vgha nda gwal ta tinlagħutá nzakway ka gwal ghunay, ka i'i wa. Ka sli'af a yu ka lagħwi ta hadíka Arabiya. Tahula tsa, ka vragaptá yu ka lagħwi da luwa Damas.

¹⁸ Tahula vaku hkən tama, ka sli'af a yu ka lafi da Ursalima ŋa snaŋťa Kefas, ka magatá yu ta fitik ghwanpđə hutaf* ga taŋ. ¹⁹ Had sanlaha ma gwal ghunay guyaf yu ta vgha nda həŋ wu, ta ghəŋa Yakubu zwanamani ma Mgham† Yesu yeya guyaf ŋni ta vgha nda tsi. ²⁰ Nana skwi ta vindi yu ŋa ghuni ná, tsakalawi a wu, kahwathwata ya, ta kəma Lazglafta ta gwada yu.

²¹ Manda sli'af a yu ka luwa Ursalima, ka lagħu yu ta hadíka Siri nda ya ta hadíka Silisi. ²² Ma tsa fitik ya, had ya nda sna ta i'i mataba Igliz ta hadíka Zudiya wa.

²³ Gwada ta mnə lu ta ghəŋa da yeya snaŋ həŋ kazlay: Tsa mndu si ta giri ŋa amu

* **1:2** Ngha ta Slna gwal ghunay 16:6. † **1:7** Ngha ta 2:3-5, aya 12-14. ‡ **1:14** Slna gwal ghunay 8:3, 22:3-5, 26:9-11. § **1:16** Ngha ta Slna gwal ghunay 9:3-6, 22:6-10, 26:13-18. Aya 15: gray nda Isaya 49:1, Irmiya 1:5. * **1:18** Ngha ta Slna gwal ghunay 9:26-30, nda Yuhwana 1:42. † **1:19** Ngha ta Slna gwal ghunay 2:9, nda 15:13.

ghalya ya kay ta mbədavaf̄ta ndana, ka mna gwad̄a ta ghəŋa tsa Lfida Gwad̄a si ta kumə tsi ta zad̄anata ya, ka hən̄. ²⁴ Manda snan̄ta tan̄ kazlay: Nda mbədā nzakwa d̄a kə'a, ka zləzlvu hən̄ ta Lazglafta ta ghəŋa d̄a.

2

Pwal ma Ursalima

¹ Vaku ghwan̄pdə̄ fwad̄ tahula tsa, ka vrəgladaft̄a yu da luwa Ursalima kawadaga nda Barnabas, ka kladanaft̄a Titus ta səla d̄a*. ² Kəl yu ka vrəgladafta n̄a, Lazglafta ta gunid̄in̄t̄a tvi kazlay: La kə'a. Manda lafa d̄a, ka nzata yu kawadaga nda gwal ta nghə lu ka la mali ta ghəŋa gwal zlḡhay nda ŋuduf. Ka mnanan̄t̄a yu ta hən̄ ta gwad̄a ta ghəŋa Lfida Gwad̄a ya ta mnə yu ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda, kada kwala tsafarat̄a vgha d̄a, nda ŋavata ya ta ŋavata yu ma tsa slna ya nzata ka bətbət. ³ Titus grat̄a wawakwa d̄a n̄a, mnda la Grek ya. Had̄ mndu ta walan̄t̄a mnanata kazlay: Ba tsaghat̄a fafad̄ kə'a nda tsi wa. ⁴ Sabsa gwad̄a ta tsa fafad̄ kabga mamu sanlaha ma zwanama† ka ghwad̄ak ta kd̄ikadamta nzamta mataba ŋni, ŋa b̄adza tsa fala'uwata vgha ŋni ma Yesu Kristi ya. Ta kumay hən̄ ta niŋnista ka vu'a zlah̄a Musa. ⁵ Walaŋ a ŋni ta zlanan̄t̄a tvi dər ka ki'a ta hən̄ wu, kada ŋaghunata ŋni ta kahwathwata Lfida Gwad̄a.

⁶ Ama tsa gwal ta nghə lu ka la mali ta ghəŋa gwal zlḡhay nda ŋuduf ya n̄a, had̄ sana skwi sganagha hən̄ ta ghəŋa tsa skwi ta taghu yu ya wa. Da i'i tad̄a, dər má wa hən̄, kaskwa turtuk hən̄ da i'i, kabga had̄ Lazglafta ta gala mndu‡ wa. ⁷ Nziya nza tsi n̄a, grafgra hahən̄ kazlay: Vlihavla Lazglafta ta slna dza'a mna Lfida Gwad̄a ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda, manda va ya mnana tsi ta Piyer ŋa dza'a da mnay ŋa la Yahuda ya kə'a. ⁸ Tsa Lazglafta ta ksa slna ma Piyer ta ghunafta da la Yahuda ya n̄a, va tsa Lazglafta ya ta ksa slna ma i'i, ta ghunaft̄a i'i guli da gwal kul nzakway ka la Yahuda. ⁹ Grafta i Yakubu nda Kefas nda Yuhwana ta nzakway ka gugud̄i mataba

Igliz ta tsa zd̄akatahudī zd̄id̄in̄ Lazglafta ya, ka zgwan̄nat̄a hən̄ nda Barnabas ŋa maran̄t̄a guyat̄a wa tan̄ nda aŋni. Ŋa dza'a aŋni tvə la Grek, ta dza'a hahən̄ tvə la Yahuda. ¹⁰ Ka havapta kuni ka gwal ka pdu, ka hən̄ yeya skwi mnan̄na hən̄. Ka magəš yu guli ta tsa slna ya.

Dvanaghata Pwal ta Kefas

¹¹ Manda lagha Kefas da luwa An̄takiya*, ka dvanaghat̄a yu ta kəma mnduha ta ghəŋa bədzaku ya maga tsi. ¹² Skwi ta magay n̄a, ta tan̄tan̄, ta zay Piyer ta skwi kawadaga nda gwal zlḡhay nda ŋuduf ka gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ma sana fitik tama, ka ghunadapt̄a Yakubu ta sana mnduha da aŋni. Manda b̄hadaghat̄a tsa mnduha ya, ka tsaghut̄a Piyer ta vgha, kabga zləŋa gwad̄a da la Yahuda. ¹³ Ka tsaghut̄a sanlaha ma la Yahuda ta nzakway ka gwal zlḡhay nda ŋuduf ta vgha guli manda tsa ŋa Piyer ya. Ka dədamt̄a Barnabas guli da tsa ghwad̄aka ndana tan̄ ya. ¹⁴ Nghay d̄a n̄a, had̄ tsa magakwa tan̄ ya ta gra vgha nda Lfida Gwad̄a wu, kəl yu ka dvanaghat̄a Kefas ta kəma mnduha kazlay: Ka si kagha ta nzakway ka la Yahuda, manda ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda ka ka ta nzaku, nzakwa a ka manda ŋa la Yahuda wu, kabgawu ta kəl ka ka mbla gwal kul nzakway ka la Yahuda ŋa nzaku manda ŋa la Yahuda na? ka yu.

Nda mba dər wa ta zlḡhafta

¹⁵ Aŋni n̄a, la Yahuda b̄uzul ŋni. Nza a aŋni ka gwal kul nzakway ka la Yahuda kul snan̄t̄a Lazglafta wa. ¹⁶ Dər má mant̄sa tsi, nda sna amu kazlay: Mndu ya ta nzakway tdukwa ta wa ira Lazglafta n̄a, tsaya mndu ta zlḡhaft̄a Yesu Kristi, mndu ta maga skwi ta kumə zlah̄a Musa a wu kə'a. Tsaya tama kəl aŋni ka zlḡhaft̄a Yesu Kristi ŋa nzakwa ŋni ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta†. Taghəŋa vəl magay ŋni ta skwi ta kumə zlah̄a Musa a wu, kabga had̄ mndu dza'a nzata ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta ma magayni ta skwi ta kumə zlah̄a Musa wa. ¹⁷ Aŋni ta nzakway ka la Yahuda, ta

* **2:1** Slna gwal ghunay 11:30, 15:2. † **2:4** Ngha ta Slna gwal ghunay 1:7. Gray nda 1:6. ‡ **2:6** Gray nda Vrafta ta Zlahu 10:17. § **2:10** Slna gwal ghunay 11:29-30. * **2:11** Ngha ta Slna gwal ghunay 11:19-26. † **2:16** Ngha ta Ruma 1:17, Zabura 143:2, Ruma 3:20, 22.

zbay ηni ta nzakway ka gwal tdukwa ta ira Lazglafta nda ma zlglafta ηni ta Kristi. Tsa slanagha lu ka gwal dmaku ní, nu ká lu dza'a mnay? Dza'a maray tsaya kazlay: Ta vla mbraku ηa dmaku Kristi nda tsa kə'a ra? Dər nekw, had tsaya mantsa wa. ¹⁸ Wya tsi, ka mbəđglavambəđa yu ka vrafta ta zlahuha ya si zlanava yu ghalya katsi ná, ksuxsa yu ta ghəŋa da nda tsa. ¹⁹ Zlahu ta dzatá i'i, kəl yu ka zlanťá zlahu ηa nzakwa da nda hafu da Lazglafta. Ma zlanťá Kristi ta udza zlanťay ná, kawadaga mtuta yu nda tsi. ²⁰ I'i, kata hafay yu ta hafu katsi, i'i a ta hafay wa. Tsa Kristi ta nzakway ma i'i yeya. Ka ta nzaku yu nda hafu ma slu'uvgha da ndanana guli katsi, ta nzaku yu nda hafu ma zlgħay nda ηuduf ma Zwanja Lazglafta ta đvutá i'i ka vlatá tsi ta ghəŋani ta gwada ta i'i. ²¹ Va a yu ta vzinťá zdakatahuda Lazglafta wa. Ala ka lavinjlava lu ta nzakway ka mndu tdukwa tawa ira Lazglafta nda ma maga skwi ta kumə zlahu Musa ya katsi, had hayhaya mtuta mtu Kristi nda tsa tama wa.

3

Ka maga skwi ta kumə zlahu tsi, ka zlgħafta nda ηuduf a tsi

¹ Aya la Galat ksu skwi! Nya sughunus lu na? Ya wya maraghunamara yu tsidid ta Yesu Kristi ta mtuta ta udza zlanťay. ² Ndanana ná, turtuk skwi ta dawanta yu da kaghuni: Nda ma magata ghuni ta skwi ta kumə zlahu Musa mutsafta kuni ta Sulkum nda ghuđa re, ari ma snanťa ghuni, ka zlgħaftá kuni ta Lfidá Gwada ta mnə lu a na? ³ Nu ta ksutá kaghuni! Wya tinəl nda Sulkum nda ghuđa zrafta kuni, ndanana tama ná, ta kumay kuni ta kdinťa nda slna slu'uvgha rki? ⁴ Tsaw inda tsa skwiha ta slaghunaghata ya ná, ka bətbət nzakwa tsi ra? Graf a yu kazlay: Ka bətbət nzakwani kə'a wa. ⁵ Tsa Lazglafta ta vlaghunatá Sulkum ta maga mazəmzəmha mataba ghuni ya ná, vəl magata ghuni ta skwi ta kumə zlahu Musa kəl tsi ka magaghunata re, ari vəl snanťa ghuni ka zlgħaftá kuni ta Lfidá Gwada a na?

Abraham ná, mndu ta zlgħafta nda ηuduf ya

⁶ Havakwahava ta nzakwa Abraham ba! Nda vinda ma gwada Lazglafta kazlay: Ta Lazglafta fafta Abraham ta ghəŋ kəl tsi ka nzakw ka mndu tdukwa ta kəma Lazglafta kə'a. ⁷ Nda tsaya tama na, dina ka snanťa ghuni kazlay: Tsa gwal ta zlgħaftá Lazglafta kahwathwata ya ta nzakway ka zwana Abraham kə'a. ⁸ Ka gwada Lazglafta ghada ta mnata ná, Lazglafta dza'a nanaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda ka gwal tdukwa ta wa irani ma zlgħafta tanť nda ηuduf, ka'a. Ka Lazglafta ghada ta mnanatá Abraham guli na: «Dza'a tfanaghatfa yu ta wi ta inda mndəra mndu nda ma kagha*,» ka'a. ⁹ Mantsa tama, tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta gwal ta zlgħaftá Lazglafta manda Abraham ta zlgħafta ya.

¹⁰ Inda gwal ta faftá ghəŋa tanť ta maga skwi mna zlahu ná, nda ksi'a həŋ. Mantsa ya ná, nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda ksi'a inda mndu kul kdanaftá inda skwiha ya nda vinda ma deftera zlahu kə'a. ¹¹ Nda tsala kazlay: Had mndu dza'a nzata ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta kabga vəl magayni ta skwi ta kumə zlahu wu kə'a. Mantsa ya guli ná, nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Mndu ta nzakway ka mndu tdukwa ma zlgħay nda ηudufani, dza'a nzata nda hafu kə'a. ¹² Had skwi ta gyanaftá zlahu nda zlgħay nda ηuduf wa. Ka zlahu katək na: «Inda mndu ta ksatá inda tsa zlahuha ya ná, nda tsi dza'a nzata tsi nda hafu†» ka'a.

¹³ Kristi ta varagamapta ma tsa ksi'a zlahu ya, kabga niŋna lu ka ksi'atá mndu ηa da manaka amu. Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: «Inda mndu zlanťaf lu ta udzu‡ ná, nda ksi'a,» ka'a. ¹⁴ Mantsa ya maguta tsi, kada mutsafta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta tsa tfawi tfanava lu ta Abraham ya nda ma Yesu Kristi. Tsaya tama dza'a kəl amu ka mutsafta nda ma zlgħay nda ηuduf ta Sulkum tanaf Lazglafta ta imi ta sləmənť ya.

Ta ta imi ta sləmənť nda zlahu

* **3:8** Ngha ta Zrafta 15:6, Ruma 4:3, aya 7: Ruma 4:16, aya 8: Zrafta 12:3. † **3:12** Ngha ta Vrafta ta zlahu 27:26, Habakuk 2:4, gray nda Ruma 1:17, aya 12: ngha ta Zlahu 18:5, Ruma 10:5. ‡ **3:13** Ngha ta vrafta ta Zlahu 21:23.

¹⁵ Zwanama da, ka graghunaf gra yu nda va skwi ta magaku da mnduha 6a: Ka lagha mnduha his ka dzraftawi ka thaftá dzvu tañ tida katsi ná, had wa sana mndu ka 6adziñta dər ka sganaghata ta ghəña tsa dzratawa tañ ya guli wa. ¹⁶ Manda va tsaya nzakwani da Lazglafta guli. Na Abraham nda zivrani tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən. Vindaf a lu kazlay: Na Abraham nda zivirhaniš kə'a manda skwi nda ndəgha hən wa. «Nda zivrani ka lu,» tsaya ta nzakway turtuk, ka Kristi. ¹⁷ Skwi ta kumə yu ta mnay ná, dzrafdzra Lazglafta ta wi nda Abraham. Ka zatá lu ta vaku fwađ dər mək nda hkən mbsak. Tahula* tsa kada sabi gwada ta zlahu. Tsaya tama na, laviñ a tsa zlahu ya ta 6adziñtá tsa dzratawi dzraf Lazglafta nda Abraham ya wa. Laviñ a ta 6adziñtá tsa imi tanaf Lazglafta ta sləmən ya guli wa. ¹⁸ Ka si dza'a vlay Lazglafta ta za həga ɲa mndu, kabga vəl magatani ta skwi ta kumə zlahu katsi ná, mutsuglavata a ma ta ta imi ta sləmən ɲa mndu wa. Tsaw tama ná, ma tsa tanafta tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta Abraham ya mutsafta tsi ta tfa wi.

¹⁹ Ka si mantse tsi tama, kabgawu kəl Lazglafta ka vlatá zlahu? Vlañnavla, kabga ɲa snanɲa ɲni ta skwiha ya kul zdəganata. Na fitik kwitikw vlañnata tsi ha ka sagha tsa fitik dza'a kəl tsa zivir dza'a sabi ma Abraham, tanaf tsi ta imi ta sləmən ya ka sagha. Duhwalha Lazglafta ta klaktá tsa zlahuha ya nda ma sana mndu ta nzakway mataba† mnduha nda Lazglafta. ²⁰ Mataba mnduha his ta nzakwa mndu matabu tazlay, ama had mndu ta nzakway matabu ma fitika tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən‡ ta Abraham wa.

Nu ta magə lu nda zlahu

²¹ Tsa ta ta imi tanaf Lazglafta ta sləmən ya ná, zdəgana a ta zlahu nda tsa tama rki na? Mantse ya a dekdek wa! Ka si má mamu zlahu ta laviñta vlanɲá hafu ta mnduha katsi ná, ma laviñlava ta nanaftá mnduha ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta guli. ²² Má ɲa nzakwani mantsaya na:

§ 3:16 Ngha ta Zlrafta 12:7. * 3:17 Ngha ta Sabi 12:40. † 3:19 Ngha ta Slna gwal ghunay 7:53. ‡ 3:20 Gray nda Vrafta ta Zlahu 6:4. § 3:29 Gray nda Ruma 4:13. * 4:3 Ngha ta 4:9, Kwalaſuha 2:8, 20.

«ksamksa dmaku ta inda mnduha ma dzvani,» ka lu vindafta ma gwada Lazglafta. Nda nza mantse ya, kada vlata Lazglafta ta tsa ta ta imi ta sləmən taf tsi ta sləmən ya ɲa gwal ta zlghaftá Yesu Kristi. Ta ghəña vəl zlghafta tañ kwenkwen dza'a kəl tsi ka vlanɲá hən.

²³ Ta kul sagha gwada ta zlghay nda ɲuduf ná, nda nza zlahuha manda gwal ta ngha anɲi tsam tsi. Zlahu ta ngha anɲi ha ka sagha fitika gunanɲanta Lazglafta ta tva gwadata zlghay nda ɲuduf. ²⁴ Mantse ya ná, zlahu ta nzakway ta ngha anɲi ha ka sagha Kristi, kada nzakwa ɲni ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlghay nda ɲuduf. ²⁵ Ndanana manda sagha gwada ta zlghay nda ɲuduf, ta had walganɲa ɲni ta nzata mista zlahu wa.

²⁶ Kaghuni demdem, nda nza kuni ka zwana Lazglafta ma zlghafta ghuni ta Yesu Kristi. ²⁷ Kaghuni demdem, magaghunafmaga lu ta batem ma ndi'atá vgha ghuni nda Kristi, kada klaftá kuni ta sadani. ²⁸ Ma tsaya tama, ta had skwi ta dganatá la Yahuda nda la Grek wu, had skwi ta dganatá vu'a nda mndu kul nzakway ka vu'a wu, had skwi ta dganatá zgun nda marakw wa. Kaghuni demdem, kaskwa turtuk kuni ma ndi'atá vgha ghuni nda Yesu Kristi. ²⁹ Kaghuni, ka si nda ndi'a vgha ghuni nda Kristi, nda nza kuni ka zivra Abraham nda tsa, mutsafmutsa kuni ta za həga ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən§.

4

Vu'a a wu, Zwanɲa Lazglafta ya

¹ Wya skwi ta kumə yu ta mnay: Ka ta ka zwan mndu dza'a za tsa həga ya, had skwi ta dganata nda vu'a dər má ɲani inda skwi wa. ² Ma tsa nzakwani ta ka zwan ya ná, ta snanasna ta ɲa gwal ta nghapta ka tsatsi, nda ɲa gwal ta nghapta ka tsa huzlahani ya tani, ha ka lagha ta tsa fitik tsaf dani ya. ³ Manda va tsaya nzakwani da amu guli. Ma fitika nzakwa amu ka zwani ta kul sagha gwada ta Kristi ná, ta ga vu'a skwiha ta ga mgham ma na ghəña hadik* na amu. ⁴ Ama magatá tsa fitik ya, ka

ghunagata Lazglafta ta zwanani. Marakw ta yagata ma saghani, ka nzintá tsi mista zlahu Musa, ⁵ kada varagapta tsi ta gwal ta ga vu'a mista tsa zlahu ya, kada nuta nni ka zwana Lazglafta.

⁶ Na marañta kazlay: Zwanani kuni kə'a, ka ghunagatá Lazglafta ta Sulkuma zwanani da nɔdufa mu. Tsa Sulkum ya ta mnay kazlay: Aba! Da†! kə'a. ⁷ Tsaya tama ná, nza a ka ka vu'a wu, zwanani ka. Ka nda nza ka ka zwanani, nda nza ka ka mnda za hēga ma zɔakatahuda Lazglafta.

Dasuwa ka la Galat da nzəglaku həŋ ka vu'a

⁸ Ghalya ma fitika kwala ghuni kul sñantá Lazglafta, vu'a skwa wuyay kul nzakway ka vərɔɔa‡ Lazglafta si ta gə kuni. ⁹ Ndanana tama, manda sñanta ghuni ta Lazglafta, ta sñantá Lazglafta ta kaghuni ná, waka kuni ta vrəglaghuta mista sana skwiha kul haɔ haɔ mbrakwa§ taŋ, kul haɔ rəga taŋ, kul haɔ hayhaya ta na? ¹⁰ Ta fafa kuni ta ghəŋa ghuni ka wara sana vaghuha, nda sana tiliha, nda sana fitikha, nda sana vakuha*! ¹¹ Ta vlihatá zləŋ skwi ta magə kuni. Manda skwi ka bətbət tsa slna ɔa magaghuna yu ya, ka yu.

¹² Zwanama ɔa, wyawa dzvu, nzawanza manda i'i, manda ya nza i'i manda kaghuni ya. Haɔ dmaku giha kuni wa. ¹³ Nda sna kaghuni, ma zɔrafta ɔa ta mnaghunatá Lfiɔa Gwaɔa ná, ma ɔaŋwa yu. ¹⁴ Aŋ mndani, tsa ɔaŋwa ɔa ya ná, ghwaɔaka ɔaŋwa ya. Nduk nda tsa, mbida a kuni ta i'i wu, vziɔa kuni wa. Katək ná, manda tsu'a duhwala Lazglafta tsu'afta kuni ta i'i, manda tsu'a Yesu Kristi ka kuni tsu'aftá i'i. ¹⁵ Ga tsa rfu si ta rfu kuni ghalya ya? Nu ta magay ndanana kul haɔ kuni ta rfu? Grafgra yu kazlay: Ma tsa fitik ya, ka má si ta magaku tsi ná, má tsatsakwaslap tsakwasla kuni ta ira ghuni ka vlihata kə'a. ¹⁶ Nda nza yu ka ghuma ghuni ndana, kabga vəl mnaghunata ɔa ta kahwathwata rki?

¹⁷ Tsa mnduha ya ná, ta navaŋa həŋ ka naghunata, ama nda tvani a wa. Ta kumay həŋ ta dgaghunata nda i'i, kabga nja nɔavata

ghuni mista taŋ. ¹⁸ Dina nɔavata, ka nda tvani tsi. Inda fitik katsi tama guli, ma kzlə lu ta nzakwa ɔa mataba ghuni kada magay.

¹⁹ Zwana ɔa, ta ɔasəgəltá vgha yu ta ghəŋa kaghuni manda marakw ta ɔasa yaku, ha ka nghavata Kristi dar ma kaghuni. ²⁰ Ndanana ná, ta kumay yu ta nzavaghunata kada sñanta yu ta skwi nja mnaghunata, kabga kɔidifkɔa kuni katakata.

Nzakwa i Hadzara nda Sara

²¹ Na kaghuni ta kuma nzaku mista zlahu ná, mnihawa mna, sna a kuni ta skwi ta mnə tsa deftera zlahu ya rki na? ²² Ká lu vindafta ta ghəŋa Abraham na: Mut-safmutsa ta zwani his, pal nda marakw ka vu'a, pal nda marakw kul haɔ ka vu'a. ²³ Tsa zwanə tsa marakw ka vu'a ya ná, nda ndana slu'uvgha tsaya. Tsa zwanə ya tsa marakw kul haɔ ka vu'a ya guli ná, manda ya tanaf Lazglafta† ta imi ta sləməŋ tsaya. ²⁴ Ma tsa skwi ta luta ya ná, mamu klatá ghəŋa skwiha his mida, kabga tsa mi'aha his ya ná, dzratawi his ya. Tanətaŋa dzratawi ná, ta ghwá Sinay. Ka vu'a ta ya tsatsi ta zwani. Tsaya ta nzakway ka Hadzara. ²⁵ Tsa Hadzara ya ta nzakway ka ghwá Sinay ta haɔika Arabiya. Nda luwa Ursalima‡ gitana ta gra lu, kabga tsatsi nda zwanani tani vu'a həŋ. ²⁶ Ursalima ya ta luwa ná, nza a ka vu'a wu, tsaya ta nzakway ka mamu ta amu. ²⁷ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

Rfa ta rfu, kagha dzəghəŋ ta kul yanaghutá zwan!

Rfa ta rfu, ka hayaya ka ta hayayə, kagha ta kul walaŋta ɔasa yaku ya,

kabga mal ndəghata zwana marakw vziŋ zə'ala§ taŋ,

ka nja marakw ya ta nzaku nda zə'ala taŋ kə'a ya.

²⁸ Zwanama ɔa, kaghuni zwana ta ta imi ta sləməŋ manda nzakwa Izak ya. ²⁹ Ma tsa fitik ya, tsa zwanə ya lu ma ndana slu'uvgha ya si ta giri nja tsa zwanə ya lu manda ya kumaf Sulkum ya. Ta manda tsaya nzakwani kulam gita. ³⁰ Tsaw ká lu vindafta

† 4:6 Ngha ta Markus 14:36, Ruma 8:15, gray nda aya 5-7 Ruma 8:15-17. ‡ 4:8 Ngha ta 1 La Kwareŋt 8:4-6. § 4:9 Ngha ta 4:3. * 4:10 Ruma 14:5, Kwelasuha 2:16-23. † 4:23 Zɔrafta 16:15, 21:2. Aya 23: Zɔrafta 17:16, Ruma 9:7-9.

‡ 4:25 Gray nda Mata 23:37, Lukwa 13:34. § 4:27 Isaya 54:1.

ma deftera Lazglafta na: Ghzlinghzla ta tsa marakw ka vu'a ya nda zwanani tani, kabga had'zwanja marakw ka vu'a dza'a za hoga nda zwanja marakw kul nzakway ka vu'a* wu kə'a. ³¹ Mantsa tama zwanama, nza a amu ka zwana marakw ka vu'a wu, zwana marakw kul nzakway ka vu'a amu.

5

Plimispla Kristi

¹ Plimispla Kristi, na kwala mu nzaglaku ka vu'a mista zlahu Musa. Mantsa tama, di-havawadiha, yaha lu nglighunista ka vu'a. ² Ka i'i Pwal ta mnaghunata ná, ka tsanata fáfad ta kumə ɲni ka kuni katsi ná, had' sana skwi ghzlaghuna Kristi nda tsaya tama wa. ³ Ka yu tata mnəgəлта ɲa inda mndu ta kuma tsanata lu ná, nda fa vghani ɲa maga inda skwi ta kumə zlahu guli nda tsa. ⁴ Inda tsa kaghuni ta zba nzaku tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlahu ya, tsaghu tsa kuni ta vgha nda Kristi, bəghapbəgha kuni ma zɔakatahuda Lazglafta. ⁵ Aɲni ná, nda fa ghəɲa aɲni kazlay: Namafna Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, kabga vəl zlglafta mu ta Kristi nda ɲuduf kə'a. Tsaya skwi ta kzlə amu nda ma mbrakwa Sulkum. ⁶ Ka nda ndi'a mndu nda Yesu Kristi katsi, dər nda tsa fáfadani, dər tsa a tsi wu, had'ghzliwani wa. Zlglafta nda ɲuduf, ka mara tsa zlgghay ya nda ma dvtutá sanlaha vərda skwi.

⁷ Ya si ta dza'a ta kəma ta kəma kuni ní, wa ta pyaftá kaghuni ka snatá ɲa kah-wathwata na? ⁸ Tsa nana kaghuni nanaf lu ya ná, da Lazglafta ta hgaftá kaghuni a sagha tsi wa. ⁹ «Ksita ta is ta ɲlanaf tá hupu* demdem.» ¹⁰ Nda sna yu kazlay: Had' fitik dza'a dganata kaghuni ta ɲa ghuni ndanu nda ɲa da wu kə'a, kabga nda guya mu ma Kristi. Nda sna yu guli kazlay: Tsa mndu ta kladamtá hwazlabaku da taba ghuni ya, dər má kinawu nzakwa tsa mndu ya, dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma kə'a.

¹¹ Zwanama da, i'i, ka si tata gdata ta mnay kazlay: dīna tsatá fáfad kə'a yu katsi ya ní, kabgawu ta kəl mnduha ka giri ɲa da tama? Had' tsa mtuta mtu Kristi ta udza zləɲay ya dza'a nzakway ka tuthun wa.

¹² Inda tsa gwal ta hwazlabə kaghuni ya ná, ka hərđiɲhərda həɲ ta vgha taɲ, ka nzakwa həɲ daghəra'!

¹³ Zwanama da, hgaghunahga Lazglafta ɲa kwala ghuni nzakway ka vu'a zlahu. Ala ka si mantsa tsi, ma klaf kuni ta tsa plata vgha ghuni ya ka skwi ɲa dza'a ghuni maga skwi ta kumə slu'uvgha. Katək ná, dvtuvuswadva ta vgha ghuni, ka katuvusta kuni ta vgha ghuni mataba ghuni. ¹⁴ Inda zlahu ná, ma gwada turtuk gwamta tsi ta vgha, ta mnə lu kazlay: Dvtudva ta mnda səla manda va ya ta dvtuta ka ta ghəɲa gha+kə'a ya. ¹⁵ Ama ka si ta hih'i'idvutá vgha, ka kwahuvustá vgha kuni mataba ghuni manda ɲa nimitak katsi ná, daswa ká kuni da zadánata kuni ta ghəɲa ghuni.

Zlanawa Sulkum ka pgha tsi ta kaghuni ma nzakwa ghuni

¹⁶ Skwi ta mnaghunata yu ná, nzawanza ta nzaku manda ya ta kumə Sulkum. Ka mantsa ka kuni nzaku, had' kuni dza'a wal-glanja laghu maga skwi ta kumə slu'uvgha wu, ¹⁷ kagba va a slu'uvgha ta skwi ta kumə Sulkum ta magay wu, va a Sulkum ta skwi ta kumə slu'uvgha ta magay guli wa. Ta zlərdawi həɲ ma vgha taɲ. Tsaya kwal kuni kul lavintá maga skwi ya ta kumə‡ kuni ta magay. ¹⁸ Ka Sulkum ta pgha kaghuni katsi, ta had' kuni mista zlahu Musa wa.

¹⁹ Ma dīfa a skwiha zɔəgana magay ta slu'uvgha wu, wya həɲ: Maga sli'ɲsli'ɲ, hliri, maga skwa hula, ²⁰ wuya skwi, maga mndu nda ghwani, nzaku ka ghuma, zlərdawi, draku, basa ɲuduf, dva ghəɲ, daga vgha, kwal kul guya ghəɲ, ²¹ hara'utiri, ghuyaku, nda hambala vgha ɲa ghuyaku ka maga sli'ɲsli'ɲ, nda pɔakwa sanlaha ma skwiha manda tsaha ya. Ka yu ta mnəglaghunata manda va ya ghada yu ta mnuta ná, had' mndərga gwal ta maga tsa skwiha ya dza'a lami da ga mghama Lazglafta wa.

²² Ama, wya skwiha ta yaganapta Sulkum nda ghuəa: Dvtutá mndu, nzata nda rfu, nzata nda zɔaku, nzata nda ksa ɲuduf, nzaku ka ɲərma mndu, maga skwi dīna, nzaku tdukwa, ²³ nzaku leətekwa,

* **4:30** Aya 29: gray nda Zlrafta 21:9, aya 30: Ngha ta Zlrafta 21:10. * **5:9** Gray nda 1 La Kwareɲt 5:6. † **5:14** Zlahu 19:18. ‡ **5:17** Gray nda Ruma 7:14-23.

wara ghəŋ. Haď zlahu nda gwada ta ghəŋa tsaha ya wa. ²⁴ Gwal ta nzakway ka ŋa Yesu Kristi ná, dzadza hahəŋ ta udza zləŋay ta skwiha ta kumə slu'uvgha, nda ghwadaka skwiha kavghakavgha ta mamə həŋ. ²⁵ Ka si Sulkum ta vlamata hafu katsi, zlanama Sulkum ka pgha tsi ta amu guli. ²⁶ Ma glə mu ta ghəŋ! Ma zbə mu ta gwada da mndu, ma drə mu ta draku guli.

6

Skwi sləgafmndu, tsaya dza'a tsi tskay ta vwah

¹ Zwanama da, ka nda ngha kuni ta mndu ta maga skwi kul dínaku katsi, kaghuni ta pghu Sulkum ya, vranakwavra ta vərda tvi, ama dasuwa ka kuni magay. Dasuwa ka vərda kagha guli da ksutá tsi ta kagha. ² Katuvuswa vgha ma kərta ndəgaku sani nda sani. Ma magay ghuni mantasa ya, dza'a nzakwa kuni ka gwal snatá zlahu Kristi. ³ Ka haď mndu taβta i'i wu, ka mndu tsaw ta slaf a ka sana skwi kay guli wu ná, nana ghəŋani ta nanə tsi. ⁴ Kinawu nzakwa ŋa da ma slna ná, ká inda mndu ngha slnani. Tsaya dza'a kəl tsa mndu ya ka rfa ghəŋani, nda sanlaha a dza'a laghwa tsi gray wa. ⁵ Ŋa ghəŋani ta maga mndu ta inda skwi.

⁶ Ka kla a kla mndu ta taghanata lu ta gwada Lazglafta, ta skwi mataba inda skwihani, ka vlay ŋa mndu ta taghanata.

⁷ Yaha kuni nanətá ghəŋa ghuni. Haď Lazglafta ta zlanťa mndu ta nənəay wa. Ka nu sləga* mndu ya ná, tsaya dza'a tsi tskay guli. ⁸ Ka ŋa slu'uvgha sləga mndu katsi, ŋa slu'uvgha dza'a tskə tsi, ŋa zadamtani mida. Ala ka ŋa Sulkum sləga mndu, ŋa Sulkum dza'a tsi tskay, ta nzakway ka hafu ŋa kdekedzeŋ. ⁹ Ma zlan mu ta maga skwi dína, ma rwu mu ta vgha, kabga dza'a tskay mu saghar fitikani. ¹⁰ Mantasa tama, ta tseke'luwa ná, magama maga ta skwi dínadína ŋa inda mndu. Katkatatani ŋa zwanama mu ma zlghay nda ŋuduf.

Ga zgu

¹¹ Nghawa ndandaghula'atá na vindi na 6a! Nda dzva da vindafta yu. ¹² Tsa mnduha ta kuma mblaftá kaghuni ka tsa fafaď

ya ná, ta kumay həŋ ta ghubay mnduha ta həŋ. Skwi kəl həŋ ka magay mantasa ya ná, wara ghuyay taŋ ta danwa ta gwada ta udza zləŋay Kristi ya. ¹³ Vərda tsa gwal nda datsa fafaďa taŋ ya ná, haď həŋ ta maga skwi ta kumə zlahu wa. Ta kumay həŋ ta datsata ghuni ta fafaď, ŋa ghubay taŋ ta ghubakwa taŋ ta ghəŋa datsatá fafaďa ghuni. ¹⁴ I'i tada, ta ghəŋa mtuta mtu Mgham Yesu Kristi ta udza zləŋay yeya ta ghubə yu ta ghubakwa da. Ma tsa mtutani ta udza zləŋay ya, mtuta skwi ta kumə slu'uvgha ma i'i, ta mtugudunťa i'i guli ta skwi ta kumə slu'uvgha. ¹⁵ Tsatá fafaď ná, sana skwi a wu, kwal kul tsatá guli ná, sana skwi a wa. Nzata mndu nda hafu vlama Lazglafta, na mali ma skwi. ¹⁶ Ka nza zdakwa Lazglafta nda tawa hidahidani ta ghəŋa inda gwal ta snatá na skwi ta taghə yu na. Mantasa ya guli ta ghəŋa gwal ta nzakway ka vərda Isra'ila Lazglafta.

¹⁷ Ta hula tsa tama, yaha mndu walglanťa didiptá vgha, kabga mivid ya ta vgha da ta maray kazlay: Ŋa Yesu Kristi yu kə'a.

¹⁸ Zwanama da, ka nza zdakatahuďa Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni! Amin.

* 6:7 Ngha ta Ayuba 4:8, Mahdihdi 22:8, Huseya 8:7.

Tsgħa ta Iwa Pwal ƚa La Afisus

Gazgu

¹ Ii Pwal, zbap Lazglafta ƚa nzaku ka mnda ghunay Yesu Kristi, ta vinda na delewer na ƚa kaghuni gwal ma luwa Afisus ta nzakway ka ƚa Lazglafta, ƚa kaghuni ta zlghaftá Yesu Kristi ka nzaku kuni ka ƚani ya, ta vindaghunafta yu.

² Ka vlaghunavla Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zdakatahudani nda zdakwani tani.

Vlamavla Lazglafta ta zdakwani ma Yesu Kristi

³ Zlæzlvama Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mgham Yesu Kristi. Tsatsi ta tfamaghatawi ma vlamatani ta inda skwi dínadína daga ta luwa ƚa katanťá sulkuma mu. Nda ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi magamata tsi. ⁴ Ma kdaku Lazglafta zlaganaptá ghəŋa hadík, zabapzaba ta amu ƚa nzaku ka mnduhani, ka guyamafta nda Yesu, kada nzakwa mu hezle' ƚa nza-kwa mu kul had' ghwadaka skwi ta amu. ⁵ Dvudva ta amu daga manda ghalya, ka psaptá tsi ta amu ka nimista ka zwanani nda ma Yesu Kristi. Manda tsaya dvuta tsi ma zdakwani. ⁶ Manda tsaya magata tsi ƚa zlæzlvay mu ta glakwa zdakatahudani. Katakata vlamata tsi ta zdakatahudani ya nda ma slna Zwanani dvu tsi.

⁷ Nda usani varata tsi ta amu, amu gwal nda ndi'a nda tsi, ka plimistá* tsi ta dmakuha mu. Mantsa ya maramanťa Lazglafta ta glakwa zdakatahudani. ⁸ Ka ndəghamaftá tsi nda tsa zdakatahudani ya, ka vlamatá inda dífil nda mahizl ya ta ramata. ⁹ Ka maramanťá tsi ta skwi ƚa magay ya nda dífa daga manda ghalya si kul snanťá mnduha. Tsa skwi kumaf tsi ta magay ya ná, nda nza nda ma slna Yesu Kristi. ¹⁰ Wya tsa skwi ya: Ka nda maga fitik, dza'a tskanatska ta inda skwiha nda ya ta luwa tani, nda ya ta hadík tani, ƚa

nzanaghata Yesu Kristi ka mgham ta ghəŋa tan demdem.

¹¹ Zabapzaba Lazglafta ta amu ƚa nza-kway ka mnduhani ma guyamaftani nda Kristi. Magamaga manda tsaya, kabga tamafta ta imi ta sləmən† daga manda ghalya. Ka mnaftá tsi ta magakwa inda skwi manda ya kumanť tsi, ¹² kada zlæzlvamnduha ta glakwani ma anťi ta faftá ghəŋa ƚni ta Yesu Kristi daga tanťanť ya.

¹³ Mantsa ya kaghuni guli nda ndi'a kuni nda tsi ma snanťa ghuni ta vərđa gwađa ya kəl Lazglafta ka mbaghunafta, ma vlata ghuni ta ghəŋa ghuni ƚa Yesu Kristi. Ma tsa ndi'atá kaghuni nda Kristi ya, ka vlaghunatá Lazglafta ta Sulkum nda ghuđa ya tamaf tsi ta imi ta sləmən ya. Tsa Sulkum ya ná, ƚizla nzakwa mu ka mnduha Lazglafta ya. ¹⁴ ƚa dasudásu vlamata tsi ta tsa Sulkum ya, ƚa maranťa ká Lazglafta dza'a vlamatá inda pdakwa skwiha dínadína dzalay, manda ya mna tsi. Ma tsa fitik dza'a mbamafta Lazglafta ƚa dekdek ya dza'a tsu'a mu. Zlæzlvama glakwa Lazglafta.

Ndəba dzva Pwal ta ghəŋa gwal zlghay nda ƚuduf ma Afisus

¹⁵ Tsaya ta kəl yu ka rfa Lazglafta ta ghəŋa kaghuni. Manda snanťa dā kazlay: Zlghafzlgha kuni ta Yesu Kristi, dvudva kuni ta mnduha Lazglafta guli kə'a, ¹⁶ had' yu ta zlanatá maga du'a ta ghəŋa kaghuni wu, ta rfanagharfa yu ta Lazglafta. ¹⁷ Tsatsi ná, Da dagala ya. ƚani ta maganata Mghama mu Yesu Kristi ta slna. Da tsi ta ndəba yu ta dzvu ka vlaghunata tsi ta dífil dza'a kəl kuni ka lavinťá snanťá vərđa tsatsi. ¹⁸ Ta ndəbay yu ta dzvu da tsi guli ka tsalaghunapta tsi ta ndana ghuni dína, kada snanťa kuni ta tsa ƚərma skwi kəl tsi ka hgaghunata kazlay: Dza'a mutsay kuni kə'a ya. Ta ndəbay yu ta dzvu guli dza'a kəl kuni ka snanťá glakwa tsa skwa za həga faghuna tsi nda inda gwal ta nzakway ka ƚani ya tani. ¹⁹ Ta kumay yu ta snanťa ghuni kazlay: Malaghumala mbrakwani ta inda skwi, nda ya kə'a ta kata amu gwal ta zlghafta kə'a. Katakata

* 1:7 Gra nda vli ma Kwalasuha 1:14. † 1:11 Ngha ta Yesuwa 13:19. ‡ 1:20 Ngha ta Zabura 110:1.

tša mbrakwani ya. ²⁰ Nda tša mbrakwani ya sli'aganapta tsi ta Kristi ma mtaku ka nzanata nda ga zeghwani ta luwa[‡] ŋa vlašá glaku. ²¹ Hada ta ga Kristi ta mgham ta ghəŋa inda sulkumha dagaladagala, kabga malaghumala ta mbrakwa taŋ. Malaghumala mbrakwani ta inda mbraku ya vlaš lu ta mndu ŋa ga mghamŠ. Ta ghəŋa gwal vlaš lu ta ga mgham ndanana yeya a wu, nda gwal dza'a gay ta kəma tani. ²² Ka vlašá* Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi. Ma tša nzakwani ka mali ta ghəŋa inda skwiha ya, ka fata tsi guli ŋa nzaku ka ghəŋ ta ghəŋa Igliz. ²³ Kristi ná, ghəŋ ta ghəŋa Igliz ya, ta nzakway ka vghani. Ma tša guyatá vgha mnduhani ya nzamta Kristi. Ma tsatsi nzatá nzakwa Lazglafta ka mara vgha nda ma tsatsi guli.

2

Sli'agamapsli'a Lazglafta ma mtaku kawadaga nda Yesu Kristi

¹ Ghalya si nda rwa kaghuni ta wa ira Lazglafta, kabga ghwadaka skwiha si ta magə kuni. ² Si ta gdata ta ksa sadá mnduha ma na ghəŋa hadik na kuni. Gwadá halaway ta ga mgham ta ghəŋa ghwadaka sulkumha, ta nzaku ma ghuvanata luwa si sna kuni. Kulam ndana tša ghwadaka sulkum ya ta gdata ta ksa slna ma ŋudufa mnduha ta kwalaghuta sna gwadá Lazglafta. ³ Amu demdem guli, manda tša nzakwa hahəŋ ya si amu ghalya. Ghwadaka skwiha ta kumə ŋudufa mu, nda ghwadaka ndanuha ta ndanu mu, si ta magə mu. Ma tša nzatá nzakwa mu manda tsaya ná, ma dza'a dədamdədə amu guli da basa ŋudufa Lazglafta, ka guram nda va ŋa tša mnduha ta maga ghwadaka skwiha ya.

⁴ Tsaw Lazglafta ná, dagala tawa hidahidani, dvuđva ta amu. ⁵ Kulam nda va tša rwatá amu, kabga vəl magata mu ta ghwadaka skwiha ya ná, ka dvaftá tsi ta amu ka vramamta nda hafu kawadaga nda Kristi. Zđakatahudá Lazglafta kəl kuni ka mbafta. ⁶ Ma tša ndi'atá amu nda Kristi ya, ka sli'agamaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa kawadaga nda

Yesu Kristi ka pghatá amu ta luwa, ka nzamata ka ga mgham kawadaga nda Yesu Kristi. ⁷ Mantsa ya maramaŋta tsi ta zđakatahudani nda ma Yesu Kristi, ŋa nghaná mnduha dza'a yayə lu ta kəma ta nzakwa glakwa tša zđakatahudani ta malaghutá inda skwi ya. ⁸ Zđakatahudani tani kəl Lazglafta ka mbaghunaf ta ma zlglafta ghuni ta Kristi. Mbaghunaf a ta ghəŋa vəl magata ghuni ta skwiha dínadina wu, ka mbalay mbaghunaf tsi. ⁹ Mbaghunaf a Lazglafta ta ghəŋa vəl magata ghuni ta sana slna wu, da ghərbə mndu ta ghərbaku. ¹⁰ Magatá slna Lazglafta na amu na. Vlamavla ta hafu ka lfid ma ndi'atá amu nda Yesu Kristi ŋa gdata mu ta maga slnaha dínadina. Nda ghada payafta Lazglafta manda tsaya, ŋa magay mu.

Ka mndu turtuk lu ma Kristi

¹¹ Ka yu ta mnaghunata wa, mndəra la Yahuda a kaghuni wa. Havakwahava 6a ta nzakwa ghuni ghalya ta kul zlglaftá kuni ta Kristi. Gwal kul tsaku fafadá taŋ ka həŋ ta hga kaghuni. Kəl həŋ ka hga kaghuni manda tsaya na: Mnduha Lazglafta aŋni ka hahəŋ, kabga datsatá fafadá taŋ. Tsaw tša tsatá fafadá taŋ ya ná, skwi ta nghanantá slu'uvgha ya datsa mnduha nda dzva taŋ. ¹² Havakwahava kazlay: Ma tša fitik ya ná, sna a kuni ta Kristi wu kə'a. Nza a kuni tekwa mataba mnduha ta hadika Isra'ila wa. Tekwa a kaghuni mataba gwal dzraf Lazglafta ta wi nda həŋ ka tanaftá imi ta sləməŋ ta həŋ ya wa. Ma nzakwa ghuni ma na ghəŋa hadik na ná, had skwi faf kuni ta ghəŋ tida wu, sna a kuni ta Lazglafta guli wa. ¹³ Ghalya, si di'in kuni nda Lazglafta. Ndana tama, nda ndi'a kuni nda Yesu Kristi ma pghinṭani ta usani ta gwadá ta kaghuni ma mtutani. Tsaya ta ndusaghunakta nda Lazglafta. ¹⁴ Manda bata dzugur si nzatá nzakwa ghuma mataba mu, ka sagha tsi psliŋta, ka namafta ka mndəra mndu turtuk. Əŋka'a ka tsatsi ta famta zđaku mataba mu. ¹⁵ Ka hliŋtá tsi ta inda tša zlahuha ta mnə la Yahuda ya nda ma mtutani, kabga ŋa guyanaftá mndəra la Yahuda nda sanlaha ma mndəra mndu ŋa nzakwa taŋ ka

Š 1:21 Ngha ta Kwalasuha 1:16 nda skwi ya vindin lu mistani ŋa ŋanata. * 1:22 Ngha ta Zabura 8:7.

sana lfida mndəra mndu turtuk. Ma tsa magatani mantša ya famta tsi ta zdaku mataba taŋ. ¹⁶ Ma tsa mtutani ta udza zləŋay ya gyanafata tsi ta tsa mndəra mnduha his ya ka mndəra mndu turtuk, ka slərɓaptá zughu mataba taŋ nda Lazglafta. Ma tsa mtutani ya kwala sani kul husaŋtá sani nda sani mataba taŋ. ¹⁷ Sasa Kristi ta ghəŋa hađik da mna Lfida Gwada ta ghəŋa zdaku ŋa kaghuni gwal si di'iy nda Lazglafta, nda ya ŋa aŋni gwal si ta ndusanavatá* Lazglafta ya. ¹⁸ Əŋka'a ka Kristi kəl amu demdem, kaghuni nda aŋni tani, ka laviŋta ndusanavatá Lazglafta ta nzakway ka Da, nda ma tsa Sulkum nda ghuɓa turtuk ya.

¹⁹ Tsaya tama ná, nza a kuni ka mayəm wu, nza a kuni ka matbay guli tama wa. Nda nza kuni ndanana tama ka mnda luwa kawadaga nda sanlaha ma mnduha Lazglafta. Nda nza kuni ka mnda huɗa həga. ²⁰ Nda nza kuni manda palaha ta bə lu ta həga nda tsi. Gwal ghunay nda la anabi na tughwa tsa həga ya. Yesu Kristi tsa pala dihaf tsa həga ya ta vgha tida ya. ²¹ Əŋka'a ka tsatsi kəl tsa həga ya ka sladata, ka ŋlaku, ka nuta ka həga nda ghuɓa ka ŋa Lazglafta ya. ²² Ma tsa ndi'atá kaghuni nda Kristi ya, guyaghunafguya nda sanlaha ma gwal zlghay nda ŋuduf guli, kada nuta mu ka tsa həga ta nzaku Lazglafta nda ma Sulkum ya.

3

Mnay Pwal ta difatá skwa Lazglafta

¹ Tsaya kəl i'i Pwal hbam lu ma gamak ka maga du'a ta ghəŋa kaghuni. Hbamhba lu ta i'i ta ghəŋa vəl maganata da ta slna ta Yesu Kristi ŋa kata kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. ² Nda sna kuni kahwathwata kazlay: Zɗazda Lazglafta ta huđi ka vlihatá slna ŋa magay da ŋa ghuni kə'a. ³ Tsatsi ta gunidintá ghunislaka da, kəl yu ka snaŋtá difata skwani manda ya vindaghunaf yu ned ya kay. ⁴ Ka dzaŋafdzaŋa kuni katsi ná, dza'a nda sna kuni kazlay: Nda sna yu ta difatá skwa Lazglafta ta nzakway ka Kristi kə'a. ⁵ Tsa difatá skwani

ya ná, maranaŋ a Lazglafta ta mnduha ghalya wa. Ndanana tama, ka marigintá tsi nda ma Sulkum nda ghuɓa, ka maranaŋtá tsi ta mnduhani zabap tsi ŋa nzakway ka gwal ghunay nda la anabi. ⁶ Wya tsa skwa Lazglafta ta difanata ya: Dza'a zay gwal kul had ka mndəra la Yahuda ta zlghafta ta za mgham ta vəl Lazglafta kawadaga nda mndəra la Yahuda gwal ta zlghafta. Nda kaghuni tani, nda vərda la Yahuda tani, nda na kuni ka mndəra mndu turtuk. Tsa imi tanaf Lazglafta ta sləməŋ ta gwal ta ndi'aftá vgha nda Yesu Kristi ya ná, dza'a vlamavla, ka Lfida Gwada ta mnay.

⁷ Zdiđinjda Lazglafta ta huđi ka niđifta ka Kwalvani ŋa mna tsa Lfida Gwada ya ŋa mnduha nda ma mbrakwani ya vliha tsi. ⁸ Mal i'i hta tani mataba mnduha* Lazglafta mndani, kulam nda va tsa, ka zdanŋtá tsi ta huđi ka vlihatá tsa slna mnananŋtá gwal kul nzakway ka la Yahuda ya, ta tsa zdaku ta mutsu lu da Kristi ya. Tsa zdaku ya ná, dagala katakata, laviŋ a mnduha ta kdanaktá snaŋta wa. ⁹ Ka zdiđintá Lazglafta ta huđi guli ŋa tsi-lanapta da ta inda mndu, ká Lazglafta fata daga manda ghalya ta tsa difatá skwi dza'a tsi magay ya. Zlaganapzлага Lazglafta ta inda skwiha. Si nda difa da Lazglafta ta wa ira mnduha daga ghalya†. Ndana tama, ka kligintá tsi ta daɓi. ¹⁰ Ndanana ka zlaganaptá Lazglafta nda ma mnduhani ŋa nghanŋta gwal dagaladagala nda gwal nda mbra nda mbra‡ ta luwa ta guyatá vgha mnduhani, ŋa snaŋta taŋ ta nzakwa difla Lazglafta kavghakavgha. ¹¹ Nda kda fitika fata Lazglafta daga ta kul magaftá tsi ta ghəŋa hađik. Ndanana ka magatá tsi nda ma Yesu Kristi Mghama mu. ¹² Nda ma zlghafta mu ta Yesu Kristi ka ndi'aftá vgha nda tsi, kəl mu ka ndusanavata Lazglafta kul had zləŋ. ¹³ Tsaya tama ta kəl yu ka ndəba dzvu ŋa ghuni, ma rwaghuna tsi ta vgha, kabga snaŋta ghuni ta ghuya danwa da ta ghəŋa vəl mnaghunata da ta Lfida Gwada. Ka ufa tsa ghuya danwa da ta ghəŋa ghuni ya, ta vgha ŋa ghuni.

Dva mnda Kristi

* **2:17** Gray nda Isaya 57:19. * **3:8** Gray nda 1 La Kwareŋt 15:9. † **3:9** Gray nda Ruma 16:25. 26. ‡ **3:10** Ngha ta Kwalasuha 1:16 nda skwi ya vindinj lu mistani ŋa ŋanata.

¹⁴ Ta ghəŋa tsaya ta kəl yu ka tsəlɔata ka maga du'a ta ghəŋa kaghuni da Lazglafta ta nzakway ka Da. ¹⁵ Tsatsi vərɔa ka Da ta tsaftá hgu ta mndəra gwal ta hadik nda gwal ta luwa tani. ¹⁶ Tsaya ta kəl yu ka ndəɔa dzvu da tsi ka ksa tsi ta slna nda tsa mbrakwani dagala ya ma ɲudufa ghuni, ka vlaghunata tsi ta mbraku kahwathwata nda ma Sulkumani. ¹⁷ Ta daway yu da tsi guli ta gɔavata Kristi ma ɲudufa ghuni ma zlghafta ya zlghaf kuni. Ta ndəɔay yu ta dzvu da tsi guli, ka ɲavata kuni ka dɔuvustá vgha ghuni sani nda sani. Ka ta dɔuvusdva kuni ta vgha ghuni kahwathwata katsi ná, dza'a nzakway kuni manda dihatá fu laghu slrəŋhani da ghuvata hadik. Dza'a nzakway kuni guli manda dihata həga thaf lu ta mndərani ta vəl təŋtəŋa. ¹⁸ Ma tsaya dza'a kəl kaghuni nda inda sanlaha ma mnduha Lazglafta ka snanťa kdavakta dɔu ya dɔu Kristi ta amu. Had vərvra kdavakta dɔvuta ta dɔvuta tsi ta amu wa. ¹⁹ An mndani, had mndu ta laviŋťa snanťa vərvəra dɔvuta dɔu Kristi ta amu mndani wu, dər má mantsa tsi, ta daway yu da Lazglafta ɲa laviŋťa ghuni ta snanťa, kada ksafťa nza-kwa ghuni ta sadá Lazglafta.

²⁰ Lazglafta ta laviŋťa maga inda skwi demdem. Nda tsa mbrakwani ta maga slna ma amu ya, ta laviŋťa tsi ta maga inda skwiha ka malaghutá skwiha ya ta dawu mu nda skwiha ta ndanu mu tani. ²¹ Zləzlvama Lazglafta ta ghəŋa ɲərma skwiha maga tsi nda ma mnduha ta zlghafta, nda ya nda ma Yesu Kristi. Zləzlvama zləzlv ɲa kdekedzen! Mantsa ya katsi.

4

Nzaku turtuk ma Kristi

¹ Ta ghəŋa tsaya tama ta kəl i'i tsam lu ma gamak ta ghəŋa vəl maganata da ta slna ta Mgham Yesu Kristi, ka ndəɔa dzvu da kaghuni kazlay: Nzawanza ta nzaku tdukwa manda ya ta ranťa mnduha Lazglafta, kabga hgaghunahga Lazglafta ɲa nzaku ka ɲani kə'a ya. ² Ma inda skwi ta magə kuni, nda hana ka ghəŋa ghuni, leɔtekwa ka nzakwa ghuni, ta ksay

ka kuni ta ɲuduf. Su'uwawa ta skwi ta magaghunata sanlaha, ka dɔvuta kuni ta həŋ. ³ Sulkum nda ghuɔa ta guyaghunata, ɲavawaŋa ka nzakwa kuni ta nzaku nda zdaku, kada nzakwa kuni ka gwal nda guya ghəŋa tan. ⁴ Gwal zlghay nda ɲuduf ná, manda slu'uvgha* Kristi turtuktuk ya nzakwani. Turtuktuk Sulkum nda ghuɔa guli, turtuktuk skwi ya faf kuni ta ghəŋ tida hga ghuna Lazglafta ɲa zlghay. ⁵ Turtuktuk Mghama mu, turtuktuk tva zlghay nda ɲudufa mu, nda hga mndu turtuktuk mag-amafta lu ta batem. ⁶ Turtuktuk Lazglafta ta nzakway ka dani ma inda mndu, ta ga mgham ta ghəŋa inda mndu, ta ksa slna nda inda mndu, ta nzaku ma inda mndu.

⁷ Inda amu dagamaft daga Kristi ta zdakatahudani prək nda amu ɲa maga slnani, kabga mantsa ya kumafta tsi ta dagamafta. ⁸ Wya ka deftera Lazglafta mnata:

«Tahula ghuɔasaptani ta ghumahani, ka ɲlaghatá tsi ta luwa,

ka hlinťa tsi ta kasatá vu'ahani,» ka'a.

Ka daganafťa tsi ta slna kavghakavgha† ta mnduha ta ghəŋa hadik.

⁹ «Ka ɲlaghatá tsi ta luwa,» ka defteri ya ní, nu klatá ghəŋa tsa gwada ya na? Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga tinəl ta na ghəŋa hadik na saha tsi kaku. ¹⁰ Tsa mndu ta saha ta ghəŋa hadik ya ná, va tsa mndu ya tsa ta ɲlaghatá ta luwa ka zaghuta trezekw, ɲa gayni ta mgham ta ghəŋa inda skwi nda Sulkumani. ¹¹ Tsatsi ta daganafťa slnaha kavghakavgha ta mnduha. Ka gwal ghunay sanlaha, ka la anabi sanlaha, Ka gwal mna Lfida Gwada sanlaha, Ka gwal ngha gwal zlghay nda ɲuduf ka tagha skwiha‡ ɲa tan sanlaha. ¹² Manda tsaya kə'a daganata ɲa katay tan ta mnduha Lazglafta ɲa maganatá slnani, kada mutsafta mnduha Lazglafta ta nzakway ka slu'uvgha Kristi ta ɲlaku ta kəma ta kəma. ¹³ Manda tsaya dza'a nzagwafta mu demdem ta vgha ɲa nzaku ka mndu turtuk nda ma fafta mu ta ghəŋ ta Zwanja Lazglafta, ɲa snanťa mu, ɲa nzakwa mu ka gwal nda ndəha manda Kristi kul had sana skwi tida ya. ¹⁴ Nda

* **4:4** Slu'uvgha turtuk: Gray nda sura 2:16, Ruma 12:5, 1 La Kwareŋt 12:12. † **4:8** Ngha ta Zabura 68:19. ‡ **4:11** Gray nda 1 La Kwareŋt 12:28.

tsaya tama ná, nzata a mu manda zwani wa. Nanglafta a gwal tsakalawi ta amu nda tsa ghwadaka skwa tanj ta taghə həŋ ya ŋa zadimista ma tvi, manda kwambalu ta klambaraku ta ghəŋa drəf wa. ¹⁵ Nzata a mantſa ya wu, kahwathwata skwi ta ng-hanata Lazglafta dza'a mnuvusta mu ma đvuvusta mu ta vgha mu, ŋa glakwa mu ma inda skwi ma ndi'atá amu nda Kristi ta nzakway ka ghəŋ ta ghəŋa gwal zlgħay nda ŋuduf ya. ¹⁶ Manda mala ta nzagwanatá vgha mndu ya ná, manda tsaya nzagwanata Kristi ta mnduhani. Ka ta ksa slna inda fawayha ta vgha mndu manda ya ta raku kati, dina ta glakwa tsa mndu ya ta glaku. Manda tsaya nzakwa gwal zlgħay nda ŋuduf guli. Ka ta đvuvusđva mnduha Lazglafta ta vgha tanj, ta magay dər wa ta slnani ya vlanj lu kati, dza'a glaku həŋ ta kəma ta kəma nda mbrakwa Kristi.

Nzawanza ta nzaku ka lfid ma Kristi

¹⁷ Wya skwi ta mnaghunata yu. Ka ŋdanđa ta mnaghunata yu guli ma hga Mgham. Yaha kuni nzakugəltá nzaku manda gwal kul snanťa Lazglafta, ta ndana skwi dza'a kwal kul katanťa həŋ ya. ¹⁸ Nda dərzla sləmənə tanj, had lfid hafu ta vlə Lazglafta ya da həŋ wu, kabga təŋtəŋa ghəŋa tanj, sna a həŋ ta Lazglafta wa. ¹⁹ Ksa a hula ta həŋ dər kinawu magata həŋ ta ghwadaka skwi wa. Skwi ta kumə slu'uvgha ta magay fa hahəŋ ta ghəŋa tanj ŋa magay. Sli'insli'ŋ yeya ŋa tanj ta magay, zla a həŋ guli wa.

²⁰ Kaghuni, manda zlgħafta ghuni ta Kristi ná, manda tsaya a taghaghunaf lu ta tva nzaku wa. ²¹ Grafgra yu kazlay: Nda sna kuni ta gwadani ka zlgħaftá kuni kə'a. Ma ndi'afťa ghuni ta vgha nda tsi, taghaghunaf tagha lu ta kahwathwata ma Yesu. ²² Skwi taghaghunaf lu ná, zlanťa ghuni ta tsa tva nzaku si ta nzakw kuni ghalya ya. Tsa tva nzaku si ta nzaku kuni ghalya ya si ta badza kaghuni, kabga si ta hara'way kuni ta inda ghwadaka skwi ta nana kaghuni. ²³ Zlananjwa tvi ta Lazglafta ka mbəđanaftá tsi ta ŋudufa

ghuni, ka ndana kuni ta vərđa ndanu. ²⁴ Vlaghunavla Lazglafta ta lfidá nzaku ta gara vgha nda ŋaniŠ. Favawa fa tama ta tsa lfidá nzaku ta zdəganata ya. Tudukwa tsa tva nzaku ta zdəganata ya, nda ghuđa nzakwani guli manda ya ta taghə kahwathwata Lazglafta.

²⁵ Mantſa tama, yaha kuni tsakalgəltawi, mnuvuswa kahwathwata mataba ghuni*, kabga nda guya mu demdem ma slu'uvgha turtuk. ²⁶ Ka gafga kuni ta sidi, đasuwa ká kuni da magata kuni ta ghwadaka skwi†. Ma dəđaghunagħa fitik nda basatá ŋuduf, ²⁷ da mutsaftá halaway ta tvi ŋa klamtá kaghuni da ga dmaku. ²⁸ Ka si ta ghali mndu kati, yaha tsi da għalgəltá ghali, ka maga tsi ta slna nda dzvani ŋa kata ghəŋani, nda ya ŋa mutsaftani ta skwi ŋa katanťa la ka pdu. ²⁹ Yaha ŋaslu da sabi ma wa ghuni. Gwada vla mbraku ma zlgħay nda ŋuduf ŋa sanlaha kati sabi ma wa ghuni. Gwada ksay sləmənə ka kuni gwaday, ŋa katanťa sanlaha. ³⁰ Yaha kuni ŋranaftá ŋuduf ta Sulkum‡ nda ghuđa ya vlaghuna Lazglafta. Tsa Sulkum nda ghuđa ya ná, ŋizla nzakwa ghuni ka ŋa Lazglafta ya. Ta nzata tavata kaghuni tsa Sulkum ya ha ka sagħa tsa fitik dza'a kəl Lazglafta ka varatá kaghuni dekdek ya. ³¹ Hliŋwa dgun ma ŋudufa ghuni, zlanťwa basa ŋuduf, zlanťwa sidi, ma zlərdə kuni ta wi nda mndu, ma razə kuni ta mndu, yaha kuni da maga dər mndəra wati ma ghwadaka skwi. ³² Nərma skwi ká kuni magay mataba ghuni, nzawanza nda tawa hidahida, pluvuswa dmakuha ghuni, manda va ya plaghuna Lazglafta ta dmakuha ghuni nda ma KristiŠ ya.

5

Nzaku ma tsuwadək

¹ Ndana tama, zwana Lazglafta ya đvu tsi katakata kuni, ksawaksa ta sadani*. ² Ma slnaha ghuni ta magə kuni inda fitik, maranjwamara ta đvu ŋa sanlaha. Mantſa ya đvuta Kristi ta amu ma mtutani ŋa mba-mafta. Tsa skwi maga tsi ya ná, zdəganazđa

Š 4:24 Gray nda Zlrafta 1:26, 27. * 4:25 Ngha ta Zakari 8:16. † 4:26 Ta gra vgha nda Zabura 4:5 ka ta nghay lu ta gwada Grek ŋa ghalya. ‡ 4:30 Gray nda Isaya 63:10. § 4:32 Gray nda Mata 6:12, 14. Ka plaghunatá tsi, ma sanlaha ná, ka plamatá həŋ. * 5:1 Gray nda Levitik 19:2, Mata 5:48.

ta Lazglafta† manda skwa pla ghəŋ ta vlan̄ta lu.

3 Ya nda nza kuni ka ŋa Lazglafta ya, yaha kuni walan̄tá hliri, yaha kuni maga skwa hula, yaha kuni tsagana, yaha mndu da razaghunafta ta ghəŋa tsa skwiha ya. 4 Ra a guli ka saba skwa hula, nda tsaɓaku, nda ɓla vgha ma wa ghuni wa. Skwi ta raku ka sabi ma wa ghuni ná, rfay ghuni ta Lazglafta ta ghəŋa inda skwiha magaghuna tsi. 5 Wya skwi ŋa snan̄ta ghuni: Had gwal ta hliri, nda gwal ta maga skwa hula, nda gwal ta tsagana, dza'a mutsaftá skwa za mgham ma luwa ga mghama i Lazglafta nda Kristi wa. Tsa gwal malaghumala d̄vafta tan̄ ta tsagana ka Lazglafta ya ná, ka guram nda wuya skwi tsaya.

6 Yaha mnduha da nanaghatá kaghuni nda tsakalawa tan̄. Ta ghəŋa tsa ghwadaka skwiha ya ta ɓasa Lazglafta ta ŋuduf dza'a kəl tsi ka tsanaghatá guma ta gwal ta maga tsa ghwadaka skwiha ya. 7 Ma guyə kuni ta vgha nda tsa gwal ta maga mndərga tsa ghwadaka skwiha ya. 8 Si ma grusl nzatá nzakwa ghuni ghalya. Ndana tama, nda ndi'a kuni nda Mgham Yesu, ma tsuwadək‡ nzatá nzakwa ghuni, nzawanza tama ta nzakwa ghuni manda gwal ta nzaku ma tsuwadək. 9 Kəl yu ka mnay mantsa ya ná, ta sli'agapta ma tsuwadək§ na skwiha d̄nadina, nda skwiha tdukwatdukwa, nda kahwathwata. 10 Ŋavawaŋa ka tsəmaptá skwi ta zdəganatá Mgham, ka maga kuni. 11 Ma fam kuni ta ghəŋa ghuni da ghwadaka skwiha ta magə gwal ma grusl*, had hayhayani wa. «Na skwi ta magə kuni na ná,» d̄ina a wu, ka kuni mnanan̄tá həŋ ban̄luwa katək. 12 Ta ksaku ka hula dər gwaday ma wi ta tsa skwi ta magə həŋ ma d̄ifa madifa ya. 13 Ka kligin̄kla lu ta ghəŋa tsa skwiha ya ta daɓi katsi ná, dza'a nzakway tsuwadaka. 14 Ka nda ghada saba skwi ta daɓi katsi ná, gi tsuwadək nzakwani. Tsaya ta kəl lu ka mnay kazlay: «Kagha mndu ta hani, sli'afsl̄i'a ta hani. Sli'afsl̄i'a mataba gwal nda rwa, ka tsuwadəkaghafta Kristi» kə'a ya.

15 Mantsa tama, d̄asuwa ka kuni nda nzaku ta nzaku kuni. Ma nzaku kuni manda la rgha, nzawanza manda gwal nda mahizl ma ghəŋa tan̄. 16 Inda fitika mutsafta ghuni ta maga skwi d̄ina ya ná, gi magawamaga, kabga ndada a ghwadaka skwiha ta magə mnduha ta na fitik na wa. 17 Tsaya tama ná, ma nza kuni manda la rgha, ŋavawaŋa ka sna skwi ta mnaghunata Mgham ŋa magay ghuni.

18 Ma ghuyaf kuni nda ima inabi, ya ta ɓadzay ta nzakwa mndu, Sulkum nda ghuɓa katsi mbutá kaghuni. 19 Wadahanafwa vgha sani nda sani mataba ghuni, nda inda mndəra lahaha ya ta vlaghunata Sulkum. Zləzlvawa Lazglafta ma hyahya ŋudufa† ghuni nda lahaha. 20 Rfawarfa ta Lazglafta ta nzakway ka Da inda fitik ta ghəŋa inda skwi ta maga ghunata tsi nda ma Yesu Kristi.

Nzakwa i zə'al nda marakw

21 Hanaganawa hana ta ghəŋa ghuni mista sani nda sani, kabga ta zləŋay kaghuni ta Kristi.

22 Kaghuni mi'aha, ka hanaganahana dər wati ma marakw ta ghəŋ mista zə'ala tan̄. Manda tsaya dza'a maran̄ta kuni ta hanatá ghəŋa ghuni mista Mgham Yesu. 23 Zə'al ná, ghəŋa markwa tan̄ ya, manda nzakwa Kristi ka ghəŋ ta ghəŋa Igliz ya. Kristi ta mba tsa gwal zlghay nda ŋuduf ta nzakway ka slu'uvghani ya guli. 24 Mantsa ya guli, inda mi'aha, ka hanaganahana dər wati ta ghəŋani mista zə'ala tan̄ ma inda skwi, manda ya ta hanaganata Igliz ta ghəŋ mista Kristi ya.

25 Kaghuni zə'alha, ka d̄vuta dər wati ma zgun ta markwa tan̄ manda ya ta d̄vu Kristi ta Igliz, ka mtutá tsi kabgani ya. 26 Mtumta ta ghəŋani, ka ghuɓin̄tá tsi nda imi‡ nda ma gwadani kada nzakwa tsi hezle'. 27 Ta kumay ta fatá Igliz ka makwatarka ta wa irani. Va a ta nzatani nda rdak wu, va a ta razu tida wu, va a ta dər wati ma bədzaku tida wa. Ta kumay ta nzakwani d̄ina kul had sana skwi tida. 28 Manda

† 5:2 Gray nda Sabi 29:18. Ta d̄vaftá amu: Ta d̄vaftá kaghuni, ka sanlaha. ‡ 5:8 Gray nda Isaya 60:1. 3. § 5:9 Tsuwadək: Sulkum, ka sanlaha (gray nda Galat. 5:22). * 5:11 Gray nda Ruma. 13:12. † 5:19 Gray nda Zabura 33:1. 3. ‡ 5:26 Nda imi: Tsaya ima batem (Gray nda Titus 3:5).

tsaya guli, ka dʋuta zə'al ta markwa taŋ, manda va ya ta dʋuta tsi ta slu'uvghani. Mndu ta dʋa markwa taŋ ná, ghəŋani ta dʋu tsi. ²⁹ Had' mndu ta husaŋta slu'uvghani wu, ta zuŋ za ta skwa zay, kelkelkel kə'a ta nghay, manda ya ta zə Kristi ta skwi ŋa Igliz, ka nghay kelkelkel ya, ³⁰ kabga inda amu slu'uvghani mu. ³¹ «Tsaya ta kəl zgun ka zlaŋtá dani nda mani, ka laghwí ndi'aftá vgha nda markwa taŋ, ka nzakwa taŋ ka slu'uvgha turtuktukŦ,» ka defteri mnata. ³² Tsa gwada ya ná, nda la skwi mida. Ka i'i ta mnaghunata ná, ta ghəŋa i Kristi nda Igliz ta mna tsi ta tsa gwada ya. ³³ Tsaw nghaghunagha ngha tsa gwada ya ta kaghuni guli. Inda mndu ka dʋuta tsi ta markwa taŋ manda ya ta dʋuta tsi ta ghəŋani. Inda marakw guli, ka sna tsi ta gwada da zə'ala taŋ.

6

Nzakwa zwani nda dadaha taŋ

¹ Kaghuni zwani, snawasna ta gwada da dadaha ghuni, kabga tsaya skwi ta zdəganatá Mghama mu, tsaya skwi tdukwa guli. ² «Sna ta gwada da i da gha nda ma gha,» ka lu vindafta ma deftera Lazglafta. Tsaya taŋtaŋa zlahu fanava Lazglafta nda tatá imi ta sləməŋ tavatani. ³ Wya tsa tatá imi ta sləməŋ ya: Ka ta snay ka ta gwada da dadaha gha, «dza'a zda nzakwa gha, dza'a slraku hafa gha ta ghəŋa hadik*,» ka'a.

⁴ Kaghuni dadaha, ma ganaf kuni ta bəsa ŋuduf ta zwana ghuni. Galawagala ta həŋ, taghawatagha ta skwiha ŋa taŋ, zlahawazlaha ta həŋ manda ya ta kumə Mghama mu.

Nzakwa kwalvaha nda danahəga taŋ

⁵ Kaghuni la kwalva, snawasna ta gwada da danahəga ghuni ma na ghəŋa hadik na. Zləŋawa zləŋa ta həŋ, ka vla kuni ta glaku ŋa taŋ nda ŋudufa ghuni turtuk, manda skwi ŋa Kristi ta maga kuni. ⁶ Ta wa ira taŋ kwenkwen yeya a dza'a maga kuni manda gwal ta zba rfanaghata mnduha ta həŋ wa. Magawamaga ta inda slna ghuni nda ŋuduf turtuk manda ya ta kumə Lazglafta, kabga kwalva Kristi kaghuni. ⁷ Maganawamaga

ta slna ta həŋ nda zdakwa ŋudufa ghuni manda skwi ta magə kuni ŋa Kristi, ŋa mnduha yeya a wa. ⁸ Dər má ka Kwalva ka, dər má ka kwalva a ka wu, ka magamaga ka ta slna dīna, dza'a mutsay ka ta nisəla gha da Mgham.

⁹ Kaghuni danahəgaha guli, manda tsaya ka kaghuni magay ŋa kwalvaha ghuni. Ma ŋruhə kuni ta həŋ. Dīna ka snəŋta ghuni kazlay: Nda kaghuni tani nda hahəŋ tani, danahəga turtuk ta nzakway ta luwa danahəga ghuni kə'a. Had' tsatsi ta gala mndu† wa.

Huzla vulu ya ta vlə Lazglafta

¹⁰ Wya kdavakta gwada da ta mnaghunata yu: Mbrawa vgha ma guyatá vgha ghuni nda Kristi, nda tsa mbrakwani dagala ya. ¹¹ Vlaghunavla Lazglafta ta inda huzla vulu ŋa vulu nda halaway. Hlawahla demdem, ŋa dihavata ghuni ta lagha halaway da dzəgha kaghuni. ¹² Ta vulu nda mnda səla a amu ta vulu wa. Ta vulu nda ghwadaka sulkumha nda mghamha taŋ ta ga mgham ta maga ghwadaka skwi ta na ghəŋa hadik na amu, nda ya nda ghwadaka sulkumha nda mbra nda mbra ma ghuvanata luwa mu guli. ¹³ Tsaya tama, hlawahla ta inda tsa huzla vulu ta vlaghunata Lazglafta ya, da hwayaftá kuni saghar ghuya danwa, ŋa dihavata ghuni ka ŋdanđa ka ghzlafta, ta darra kaghuni.

¹⁴ Hbafwa vgha! Ka nza kahwathwata da kaghuni manda hbatá huđi nda banava. Magawa tdukwa skwi, kabga maga skwi tdukwa ná, manda suđa ta gudum ŋa kata vgha ya nzakwani. ¹⁵ Dza'a da mna Lfida Gwada ta vla zdaku ná, nda nza manda sudatá baabah ma səla ŋa dza'a da vulu. ¹⁶ Ma inda skwi demdem ta magə kuni ná, fafwa ghəŋa ghuni ta Yesu Kristi. Zlgəhay nda ŋudufa ghuni ná, nda nza manda zalam ŋa huzla hava ka vu ghandand ta pghu halaway ta kaghuni. ¹⁷ Grafwa gra kazlay: Mbaghunaf mba Lazglafta kə'a, tsaya dza'a nzakway manda takazak ta famta kuni ma ghəŋ ŋa kata ghəŋa ghuni ya. Nənanawaŋa ta gwada Lazglafta, tsaya ta nza-kway manda budugwa faghunam Sulkum

Ŧ 5:31 Zlafta 2:24. * 6:3 Aya 2:3. Sabi 20:12, Vrafta ta zlahu 5:16. † 6:9 Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17.

nda ghuḅa‡ ma dzvu. ¹⁸ Ma inda tsa skwiha ta magə kuni ya, magawamaga ta du'a da Lazglafta, dawawadawa ta kataghunatani inda fitik manda ya dza'a pghə Sulkum nda ghuḅa ta kaghuni. Nzawanza ndiri, yaha kuni walaṅta zlaṅtá maga du'a. Magawa du'a inda fitik ta ghəṅa mnduha Lazglafta. ¹⁹ Magawa du'a ta ghəṅa i'i guli, ka saba gwada tdukwa ma wa da ta gunaftá yu ta wi ka mna gwada Kristi, kada nzata yu wadāh ṅa tsislanaptá mnduha ta skwi nda difa ma Lfida Gwada. ²⁰ Yesu Kristi ta zbaptá i'i ṅa ghunayni da mna Lfida Gwada. Ta ghəṅa tsaya kəl lu ka tsamtá i'i ma gamak ndanana. Magawa du'a da Lazglafta ta ghəṅa i'i ka nzata yu wahwah ka mna gwadani manda ya ta raku.

Ga zgu

²¹ Ta kumay yu guli ta sṅaṅta kaghuni ta nzakwa da nda skwi ta magə yu tani. Dza'a mnaghunamna Tisik§ ta inda skwi ta ghəṅa da. Tsatsi ná, zwanama mu ma zlgħay nda ṅuduf ya ta dṅu mu ta maganatanani ta slna ta Mghama mu ya. ²² Wya yu ta ghunadapta da kaghuni ṅa mnaghunanatá nzakwa ṅni, ṅa ksaghunamtá ṅuduf.

²³ Inda kaghuni zwanama, ka vlaghunaṅvla Lazglafta ta nzakway ka Da, nda Mghama mu Yesu Kristi ta zdaku, nda tva dṅuvustá vgha sani nda sani, ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda zlgħay ya zlgħaf kuni ta Kristi. ²⁴ Ka vlanṅvla Lazglafta ta zdakatahudani ta inda gwal ta dṅutá Mghama mu Yesu Kristi nda dṅu ya kul had ta kdaku.

‡ **6:17** Vliha ṅa gra aya 14 ka labə ta 17: Aya 14: ṅa gray nda Isaya 11:5, 59:17. Aya 15: ṅa gray nda Isaya 52:7. Aya 16: Ghwadak tsaya nzakw ka mnda maga ghwadaka skwi, (Mata 6:13, Yuhwana 17:15). Aya 17: Gray nda Isaya 59:17, 49:2. § **6:21** Tisik: gha ta Slna gwal ghunay 20:4.

Tsgħa ta lwa Pwal ƚa La Filipiya

Ga zgu

¹ I'i Pwal kawadaga nda Timute, kwalva Yesu Kristi ƚni. Ta ga zgu ƚni ƚa ghuni inda mnduha Lazglafta ma Yesu Kristi, ma luwa Filipiya. Nda gwal ta ƚgha kaghuni, nda gwal ta ksaghunata slna tani.

² Ka vlagħunavla Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zďakataħudani nda zďakwani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³ Inda fitika ndananta da ta kaghuni ya na, ta rfanagħarfa yu ta Da da Lazglafta.

⁴ Inda fitika magay da ta du'a da Lazglafta ta ghana kaghuni ya na, wadħ ƚudufa da.

⁵ Ta rfay yu ta Lazglafta, kabga daga ma fitika zrafta* ghuni ta nzaku ka gwal ta zlgħafta Yesu Kristi nda ƚuduf, ha ka sagħa ta gita, nda guya kuni kawadaga nda i'i ma slna mna gwada Lazglafta. ⁶ Grafgra yu kazlay: Zlafzla Lazglafta ta maga ƚerma slna ma ƚudufa ghuni ka'a. Dza'a kďanƚda ta magay ƚa kďinƚtani bađu vragata Yesu Kristi†. ⁷ Tsa ndanu ta ndanu yu ta ghana ghuni ya na, tďukwa nzakwani, grafgra yu, kabga lagħula kuni da ƚudufa da. Kaghuni demdem kawadaga kuni nda i'i. Nda guya mu ma zďakataħuda Lazglafta, ma na nzakwa da ma gamak na, nda ya ma ƚavata ta ƚavata yu ka mniginta gwada Lazglafta kahwathwata ka diħavata ka zlarďata Lfida Gwada. ⁸ Nda sna Lazglafta kazlay: Ta đvudva yu ta kaghuni katakata ka'a. Đvudva yu ta kaghuni ma kďavakta hyahya ƚudufa da ma Yesu Kristi.

⁹ Wya skwi ta magə yu ta du'a da Lazglafta ta ghana ghuni: Ka dza'a kuni ta kama ta kama nda đvuta sani nda sani. Tsaya dza'a ka kuni ka sƚanta skwi dina, ƚa sƚanta ghuni ta dganata ƚerma skwi nda skwi kul dina, ¹⁰ ƚa sƚanta ghuni ta zbaptata skwi dina ƚa magay ghuni ta slna nda tsi. Kada nzakwa kuni ka gwal tďukwa

kul had rutsak ta kaghuni ha bađu vragata Kristi. ¹¹ ƚa nzakwa ghuni ka gwal maga skwi tďukwa nda mbrakwa Yesu Kristi. Na ngħanta mnduha ta tsa ƚerma skwi ta magə kuni ya, ƚa zlarďvay tan ta Lazglafta, ƚa vlay tan ta glaku ƚani guli.

Takwa Lfida gwada ma luwaha

¹² Zwanama da, wya skwi ta kuma yu ta sƚanta ghuni: Nana ghuya đanwa ta slidighata hadna na na, hlana a ta mna gwada Lazglafta wa. Katək na, ta kama ta kama ta kla tsi. ¹³ Skwi ka yu ka mnay mantsa na: Inda gwal ta ƚgha haga ƚumna la Ruma, nda inda hamata sanlaha ma mnduha na, nda sna hana kazlay: Nda tsa yu ma gamak ka'a ta ghana magay da ta slna ƚa Kristi‡. ¹⁴ Sana skwi guli na, nana nzakwa tsata i'i ma gamak na na, zaghara gwal sganagħa tsi ta mbrakwa fafta ghana ta Mgham Yesu na hana mataba gwal zlgħay nda ƚuduf. Nda ta us tira tan ka dza'a ta kama ta kama ma mna gwada Lazglafta ƚa mnduha.

¹⁵ An mndani! Ka draku ta mna sanlaha ta gwada ta Kristi. Sanlaha ya, nda ƚuduf turtuk ta mna hahana. ¹⁶ Tsa hahana ya, ta mnay hana kabga đvudva hana ta i'i. Nda sna hahana kazlay: Lazglafta ta ghunakta i'i da hadna ƚa diħavata da ka zlarďata Lfida Gwada ƚa mnduha ka'a. ¹⁷ Tsa gwal draku ya na, ta mnay hahana ta gwada ta Kristi, kabga ta kumay hahana ta malagħuta ka i'i. Nda ƚudufa tan a ta mna hana ta tsa gwada ya wa. Ta kumay hana ta sgidighata ghuya đanwa ma na gamak na.

¹⁸ Kuzliha a tsaya ta i'i wa! Đar maklawmaklaw ta mna hana, mnamna hana ta gwada Kristi, ta rfu yu ta ghana tada. Manda va tsaya, ta kama ta kama ta dza'a i'i nda rfay. ¹⁹ Nda sna i'i kazlay: Dza'a mbaku yu ma tsa ghuya đanwaha ya, kabga du'a ghuni. Ta katay Sulkum nda ghuba ma Yesu Kristi ya ta i'i guli ka'a. ²⁰ Skwi ya ma ƚudufa da faf i'i ta ghana da tida na, had yu dza'a wana magata skwi dza'a pghidagħata hula wa. Ma vliħata skwi ta mbrakwa su'ay yeya katsi. Skwi kumaf maya da ndanana, đar ma yawu tsi, ka đar

* **1:5** Ngha ta Slna gwal ghunay 16:13-15. † **1:6** Gray nda 1:10, 1 La Kwarent 1:8. ‡ **1:13** Gray nda Slna gwal ghunay 28:30, Afisus 3:1, 4:1.

ta ndiri yu, ka dər mtaku a ta slidighata, ka zləzlvā mnduha ta Yesu Kristi nda ma nzakwa dā, ŋa dā. ²¹ Ŋa i'i tādā, ka tata hafu yu ná, Yesu Kristi na ŋərma skwa dā. Ala ka nda mta yu ya guli, ndela dā tsa. ²² Ka tata nzaku yu nda hafu katsi, dza'a magay yu ta slna ŋa katanťá mnduha. Ka mantša tsi katsi tama ná, sna a yu ta skwi ŋa psa'ata dā wa. ²³ Ta tādā i'i tsa skwiha ya his his. Mtuta dā má si ta zdīgihata ŋa dza'a dā nghanťá Yesu Kristi, si má mal tsaya yu. ²⁴ Ŋa kataghunata guli ya, dīna nzata dā nda hafu. ²⁵ Mantša ya nzakwani grafgra yu. Ta dza'a nzanza yu nda hafu, ŋa nzata dā kawadaga nda inda kaghuni, ŋa kataghunata ma dza'a ta kəma ta kəma nda rfu ta tva Lazglafta ma zlghay ghuni nda ŋuduf. ²⁶ Mantša, dza'a sgavaghasga ghubaray ghuni ta Yesu Kristi, kabga nghanťa ghuni ta i'i, vrəgladaghar yu da kaghuni dza'azlay.

Ŋavata ka ŋa Lfida gwada

²⁷ Skwi ná, nzawanza ta nzaku ya ta raku ŋa nghanťa mnduha kazlay: Gwal ta maga skwi manda ya ta mnə gwadā Kristi kuni kə'a. Skwi ta kumə yu ta snaňta ná, ta nzaku ka kuni manda ya ta raku. Dər má labla yu da kaghuni, dər má labə a yu da kaghuni wu, nda guya ka ghəŋa ghuni. Ta ŋavaŋa ka kuni nda ŋuduf turtuk ka dza'a ta kəma ta kəma nda mna gwadā Lazglafta. ²⁸ Yaha kuni zləŋa ghumaha ghuni. Ka zləŋaf a kuni ta həŋ wu katsi, tsaya dza'a kəl həŋ ka snaňta kazlay: Dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma ta həŋ kə'a, ta mbaghu-naftá tsi ta kaghuni. Da Lazglafta tsaya. ²⁹ Zdaghunanzdā Lazglafta ta hudī nda ma Yesu Kristi kəl kuni ka zlghafta. Zlghafta ghuni kwenkweŋ yeya a wu, ta ghuyay kuni ta dāŋwa ka ŋani guli. ³⁰ Nda ngha kuni ta wdawdəš yu. Ndanana, nda sna kuni kazlay: Tata wdaywday yu kə'a, ka lamə kaghuni guli dida.

2

Nzaku nda dzratawi

¹ Tsa ndi'atá vgha ghuni nda Kristi ya a ta vlaghunatá dra ŋuduf ra? Tsa d̄vud̄vaf tsi ta kaghuni ya a ta mbra kaghuni ra? Nda sulkum nda ghuḅa a guyatá vgha ghuni ra? Ta d̄vuvustá vgha a kuni sani nda sani mataba ghuni ra? Ta tawa hidahidā a kuni sani nda sani mataba ghuni guli ra? ² Ka si mantša tsi, kada zd̄id̄ifta kuni ta ŋudufa dā ná, nzawanza nda dzratawi. Ka d̄va kuni ta sani nda sani. Ka skwa turtuk ka ŋudufa ghuni, ka ndana turtuk ka ndana ghuni guli. ³ Ma dagə kuni ta vgha ka gla ghəŋ, leḅtekwa ka kuni nzata. Ka mali ta ghəŋa kaghuni ka kuni ngha mnduha. ⁴ Inda kaghuni, ma laghu kuni nghutá ghəŋa ghuni, nghapwa ngha ka sanlaha. Mantša ya dza'a kəl kuni ka zd̄id̄iftá ŋudufa dā.

Nzakwa Yesu ka kwalva

⁵ Magawamaga ta skwi ya nda ra, ma ndi'atá vgha ghuni nda Yesu Kristi. ⁶ Kulam nda nzakwa tsatsi ka mnda turtuk nda Lazglafta, zbaŋ a ta nzaku ka guram nda Lazglafta* wa. ⁷ Ka zlanťá tsi ta tsa vli ya ka niňtá ghəŋani ka kwalva†, ka nzaku tsi manda mndu. Ma tsa nzakwani manda mndu ya, ⁸ ka hanaganatá tsi ta ghəŋani, ka snatá tsi ta ŋa Lazglafta, ka mtutá tsi. Tsa mtakwani ya ná, ta udza zləŋay mtakwa tsi. ⁹ Tsaya kəl Lazglafta ka kapanafta ka vlanťá glaku, ka vlanťá hgu ya ta malaghutá hga inda skwi demdem. ¹⁰ Na hganťá hga Yesu ya, inda gwal ta luwa, nda gwal ta hadik, nda gwal ma hadik, ta tsəlḅu ta kəmani. ¹¹ Inda mndu dza'a mnay nda wani kazlay: Yesu Kristi Mgham‡ kə'a, ŋa zləzlvay taŋ ta Lazglafta ta nzakway ka Da.

Nzakway ka tsuwadək ma ghəŋa hadik

¹² Zwanama dā gwal ta d̄vu yu nda ŋudufa dā, ya wya nda sna kuni ka Yesu hanaganatá ghəŋani mista Lazglafta ya, hanaganawahana kaghuni guli ta ghəŋa ghuni mistani. Ma fitika nzakwa mu kawadaga ná, si ta snay kuni ta

§ 1:30 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:19-40. * 2:6 Gray nda Zlrafta 3:5. † 2:7 Gray nda Isaya 52:13-53, Mata 20:28. ‡ 2:11 Aya 10-11: Ta gray ta vgha nda Isaya 45:23.

gwadani. Magawamaga manda va tsaya daga ndanana dər had yu kawadaga nda kaghuni. Kawadaga nda zləŋa Lazglafta, magawamaga kaghuni guli ta slna nda tsa mbaku vlaghuna lu ya. ¹³ Lazglafta kaghəŋani ta maga slnani ma kaghuni, dza'a kəl kuni ka dvaftá skwi ya ta zdəganata ŋa magay ghuni ta slna nda tsi guli.

¹⁴ Ma inda skwi ta magə kuni ya, ma ruruŋwaku kuni ta ruruŋwaku, ma zlərdə kuni ta wi. ¹⁵ Kada nzakwa kuni kul had rutsak ta kaghuni, nda ghuḅa. Kada nza-kwa kuni ka vərda zwana Lazglafta kul had maslivinza ta kaghuni mataba mnduha nda ḅadza ta maga ḅadzaku ta na ghəŋa hadik§ na. Nzawanza ta wdaku mataba taŋ manda gumbəzla, ¹⁶ ka vlanṭa kuni ta gwada hafu ta həŋ. Ka magamaga kuni mantsa, dza'a rfu yu baḁu vragata Yesu Kristi, kabga nzata a tsa slna ŋava yu ta magata ya ka bətbət wa.

¹⁷ Tsa zlghay zlghaf kuni ta Yesu ya ná, nda nza manda planatá ghəŋ ta Lazglafta*. Ka waya ka skwi dza'a dzadza həŋ ta i'i, dza'a nzakway usa ḁa ka skwi dza'a tđanaghata yu ta ghəŋa ŋa ghuni. Ka mantsa tsi katsi, dza'a mamu yu nda rfu, dza'a rfay yu ta rfu kawadaga nda kaghuni. ¹⁸ Kaghuni guli ka nzata kuni nda rfu. Ka rfa kuni ta rfu kawadaga nda i'i.

I Timute nda Ipafrudita

¹⁹ Nda mbrakwa Mghama mu Yesu, nda fa ghəŋa ḁa ta ghunadaptá Timute da kaghuni dazlay ŋa vlaghunatá mbraku, ŋa vragaptani da rusidiftá tva nzakwa ghuni, ŋa vlihatá mbraku ta i'i guli. ²⁰ Tsatsi yeya nda ndanu manda ŋa ḁa mana vəl na, Ndaḁa a ta ndana tsi ta kaghuni wa. ²¹ Inda hamata sanlaha ná, skwi ta zdəganatá ghəŋa taŋ yeya ta ndanu həŋ, had həŋ ta ndana skwi ta zdəganatá Yesu Kristi wa. ²² Kaghuni, nda sna kuni kazlay: Nərma mndu Timute kə'a, ksagapksa ŋni ta slna mna gwada Lazglafta kawadaga nda tsi. Katihakata ma slna manda zwan ta kata dani ma slna. ²³ Tama ná, kdīŋta taŋ

ta dgiŋtá gwada ta i'i ya, dza'a gi ghunadapghuna yu da kaghuni. ²⁴ I'i guli nda fa ghəŋa ḁa ta Mghama mu, dza'a gi labla yu da kaghuni dazlay.

²⁵ Dina ka ghunadaghunapta ḁa ta zwanama ḁa Ipafrudita†, gra ta ksa slna ḁa ta wudə ŋni ta slna kawadaga nda tsi. Tsatsi mndu ya si ghunagap kuni nda skwi ŋa katihata. ²⁶ Si ta ndanay ta labə da nghaghunaghata manda snaŋtani kazlay: Snaghunaghasna si kwalani kul dughwanaku kə'a. Nda sli'a ghəŋani ŋa labə. ²⁷ Kahwathwata, si nda ksa da tsa ḁaŋwa ya, wər ghatalakw ta psaghutá hadik ta ghəŋani, əŋka'a ka Lazglafta ta tawatá hidahida tida. Tsatsi nda ghəŋani yeya a tawa tsi ta hidahida tida wu, nda i'i tani. Yaha ŋuduf dzaghata kə'a nda i'i kəl tsi ka mbanafu. ²⁸ Zdigihazḁa tsa ghunədaghunapta ḁa ya, ŋa nghanṭa kaghuni nda ira ghuni, ŋa rfay ghuni ta rfu, wutsaŋ ndana i'i dza'azlay guli. ²⁹ Ka ḅhadapḁha tsi ya, ka zlghafta kuni dina, ka rfa kuni ta rfu, kabga zwanama kuni ta tva Mghama mu Yesu. Vlanṭa glaku ta mndərga tsaha ya ma mndu. ³⁰ Pərda ka mtuta ta ghəŋa slna Kristi, fafa ta ghəŋani ŋa kata i'i da manaka kaghuni.

3

Fafta Pwal ta ghəŋani ta Yesu

¹ Kđavakta gwada ḁa zwanama ná, rfawarfa ta rfu kabga ndi'atá vgha ghuni nda Mgham Yesu. Va tsa gwada si vindaghunaf yu ya tata vrafta yu tida, hərfava a yu ma vəl vindgəltə wu, dina tsaya ŋa haghunamta ma ghəŋ ŋa kata kaghuni. ² Mantsa tama, ḁasuwa ka kuni nda gwal ta maga ghwadaka slna, tsa la kriha* ta ndana datsiŋtá fafaḁ ya. ³ Katək ná, amu vərda gwal ta tsa fafaḁ, ta maga du'a da Lazglafta nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa, ta ghərḅaku ta Yesu Kristi. Had amu ta walaŋta faftá ghəŋa mu ta skwi ta maga'ata mnda səla wa.

⁴ Ka si nərma skwi, skwi ta maga'ata mnda səla katsi ná, ma dihafdiha i'i guli ta vgha ḁa tida. Ka si mamu mndu ta mnay

§ 2:15 Ta gra vgha nda Vrafta ta zlahu 32:5, ka ta ngay lu ta gwada Grek ŋa ghalya. * 2:17 Gray nda Timute 4:6.

† 2:25 Ngha ta 4:18. * 3:2 Ngha ta Mata 7:6.

kazlay: Ta skwi ta maga'ata mnda səla ta fafta yu ta ghəŋa da kə'a katsi ná, má mal i'i tama. ⁵ Kəl yu ka mnay mantša na: Buzula la Hebru i'i, zivra la Isra'ila, mndəra la Benzamen. Ta má tghasa fitik manda yata lu ta i'i tsihata lu ta fafađa da. Tvə zlahā la Yahuda guli ná, tekw i'i mataba la Farisa. ⁶ His his dzvu ŋanata yu ta tva nza-kwa la Yahuda ha ka ghuyay da ta đanwa ŋa gwal zlgħay nda ŋuduf†. Hađ zlahā la Yahuda zlanagħu yu dər turtuk wa. Hađ sana skwi dza'a tsadivata lu wa. ⁷ Mamu ndela da mida ka yu sizlay, tsaw nda nza tsa skwiha ya ka skwi bətbət, kada ŋatsafta yu ta Kristi katak. ⁸ Mantša ya nzakwani, ka skwi bətbət inda tsa skwiha ya da i'i, kabga nda sna yu ta Yesu Kristi Mghama da. Malagħumala tsatsi ta ghəŋa inda skwi, kəl yu ka pghinťa inda hamata skwi. Manda ŋədək ta ngha yu ta tsa skwiha ya, kada ndi'afťa yu ta vgha nda Yesu Kristi, ⁹ ŋa nzakwa da đekdek ka ŋani. Walglaŋťa a i'i ta mnay kazlay: Tudukwa mndu yu kə'a ta kəma Lazglafta, kabga snata da ta zlahā la Yahuda wa. Skwi ta nidifťa ka mndu tdukwa ta kəmani ná, vəl zlgħafta da ta Yesu Kristi ya. Lazglafta ta nidifťa ka mndu tdukwa, kabga zlgħafta da. ¹⁰ Skwi turtuk ta kumə i'i ná, snaŋťa da ta Kristi nda mbrakwani ya kəl tsi ka sli'agapta ma mtaku. Ta kumay i'i guli ta ghuzlaŋťa da ta iri manda ŋani, ŋa nuta da manda tsatsi ma fitika mtakwani ya, ¹¹ ŋa laviŋťa i'i guli ta sli'agapta ma mtaku manda ŋani.

Hwaya ŋa kđanakta

¹² Mna a i'i kazlay: Nda ghada kđanakta da kə'a wa. Mna a i'i kazlay: Slafsla i'i kə'a guli wa. Ta ghəŋa ŋavata ka dza'a ta kəma ta kəma kada kđanakta yu ta ksamta da dzva da yeya ŋa da ta magay, kabga nda na yu ka ŋa Yesu Kristi. ¹³ Mantša ya nzakwani zwanama, mna a i'i kazlay: Ksamksa yu ta tsa skwiha ya ma dzva da kə'a wa. Kđavakta skwi ta magə i'i ná, zanaptá skwiha ta luta, ka ŋavata ka dza'a ta kəma ta kəma ŋa ksaktá tsa skwi ta kəma ya ŋa da. ¹⁴ ŋavata ka dza'a ta kəma ta kəma ŋa kđanakta, ŋa mutsa nisəla vəl hgafta

hgaf Lazglafta ta amu, ŋa da. Tsa nisəla ya ná, nzata da ta luwa kawadaga nda tsi nda ma Yesu Kristi ya.

¹⁵ Mantša ya skwi ŋa ndanay amu gwal nda ndəha ta tva Lazglafta. Ka hađ kuni ta nzaku manda tsaya wu, dza'a tsalagħu-napťsala Lazglafta. ¹⁶ Mali ma skwi na kđanťa mu ta ksa na tvi ksaf mu na nzakwani.

¹⁷ Kaghuni demdem zwanama da, ksawaksa ta sada da, fafwa ira ghuni ta gwal đina mbađa taŋ manda ya ta nghə kuni ta mbađa aŋni ya. ¹⁸ Nda ndəgha gwal ta nzakway ka ghuma mtatá Kristi ta udza zləŋay, ka yu si ta gđata ta mnay ŋa ghuni. Tata kđanťda yu ta mnay guli ŋa ghuni ta nda va nana nda taw nda taw. ¹⁹ Kđavaktani ná, dza'a zwađu zwađa həŋ, kabga fafa həŋ ta huđa taŋ ka Lazglafta taŋ. Dər skwa hula‡ ta magə həŋ ná, rfa taŋ ŋa taŋ. Ta ghəŋa skwa ghəŋa hađik yeya ŋa taŋ ta ndanay. ²⁰ Amu ná, ta luwa vla nzakwa mu. Mghama mu Yesu Kristi mnda mba amu dza'a saha ta luwa da slamagħatá ŋa amu ŋa kzlay. ²¹ Sahani dza'azlay ná, ŋa mbəđanaftani ta na vgha mu kul hađ hayhayani na, ka ŋlanafta manda ŋani, nda mbraku ya kəl tsi ka nzanagħatá inda skwi, dza'a maga tsi.

4

Vla hidaku

¹ Zwanama da gwal đvu yu nda ŋudufa da, mamaya ghuni ta ksihata, ta kumay yu ta nghəglaŋťa kaghuni. Ta kaghuni ta ghərba yu ta ghərbađu, ta kaghuni ta rka yu ta rka. Ka si mantša tsi tama zwanama, nzafwanza ta Mgham manda va ya tagħagħunaf yu.

² I Ivudi nda Siŋťika, wyawa dzvu, nza-wanza nda dzratá ghəŋ, kabga nda guya kuni ta Mgham turtuk. ³ Ka yu ta mnagħatá kagħa guli gra ta ksa slna da ná, wya dzvu, katanťkata ta tsa mi'aha ya. Nda tsa mi'aha ya, nda Kliman, nda hamata gwal ta ksa slna kawadaga nda i'i, dagala slna maga həŋ kawadaga nda i'i, ghuyghuya ŋni ta đanwa nda həŋ ta mna gwada Lazglafta ŋa

† 3:6 Ngha ta Slna gwal ghunay 8:3, 22:4, 26:9-11. ‡ 3:19 Huđa taŋ: (gray nda Ruma 16:18, Kwalaŋsuha 2:16, 20-21.) Pəghanagħatá hula ta həŋ: Nghanagħatá tsa fafađ (gray nda Galat 6:13, 15).

mnduha. Hahəŋ ná, vindafvinda Lazglafta ta hga taŋ ma defteri ta vindi tsi ta hga gwal ta mutsa hafu*.

⁴ Rfawa ta rfu ma nzatá nzakwa ghuni ma Mgham Yesu. Rfawa ta rfu ka yu ta vrəgliŋtá mnaghunata.

⁵ Nda zdaku ka kuni nzata nda inda mnda səla, ndusa Mgham Yesu ka saha.

⁶ Yaha kuni ndana sana skwi†. Ka mamu skwi ta ndanə kuni ya, dawawadawa da Lazglafta nda maga du'a, nda rfanaghata guli. ⁷ Ka mantsa ya ka kuni magay katsi, dza'a vlaghunavla Lazglafta ta zdaku, zdaku ya ta malaghutá mbrakwa mnda səla, ŋa ksaghunamtani ta ŋudufa ghuni nda ndana ghuni guli ma Yesu Kristi.

⁸ Zwanama da, wya kdavakta gwada da: Skwi ŋa ŋanata ghuni ná, ŋanawa ŋa ta inda kahwathwata, nda inda skwi dina ta ghubu lu, nda inda skwi tdukwa, nda inda skwi nda tsala, nda inda skwi ta raku ka mamay, nda inda skwi ta raku, nda inda skwi ta dinuta, nda inda skwi ta raku ka zləzlvay. Tsaha ya skwiha ŋa ŋanata ghuni ma ghəŋa ghuni. ⁹ Magawamaga ta skwiha taghaghunaf yu, nda skwiha mutsaf kuni ta snəŋta da i'i, nda skwiha ya nghan kuni ta i'i ta magay guli. Tsaha ya skwi ŋa magay ghuni, dza'a nzanza Lazglafta ta vla zdaku kawadaga nda kaghuni.

Rfanaghata la Filip ta ghəŋa skwi vla həŋ

¹⁰ Yaw, ta rfu yu katakata da Mgham Yesu kabga ta nghapŋha kuni ka i'i. Kahwathwata ta ndanay kuni ta i'i, fitika ghuni kul had ya kəl tsi ka zagaptá fitik. ¹¹ Htaghuta skwi da i'i a kəl yu ka mnay mantsa guli wa. Dər má kinawu nzakwa da, mamu skwi da i'i, had skwi da i'i katək wu, taghaftagha yu ta tva nzaku nda rfu. ¹² Ka had skwi ya ná, nda sna yu ka yu ta zay. Bađu mutsatani ya guli, nda sna yu ka yu ta zay. Dər nda bagha yu dər nda maya yu, dər mamu skwi, dər had tsi katək wu, taghaf tagha yu, nda sna yu ka yu ta nzaku mida. ¹³ Laviŋlava yu ta ŋaftá tsa skwiha ya nda mbrakwa Yesu Kristi ta vlihata. ¹⁴ Dər má mantsa ya nzakwani mndani, dina na skwi maga kuni, ka katihata ma ghuya danwa da na.

¹⁵ Nda sna kaghuni ka ghəŋa ghuni la Filipiya kazlay: Ma fitika zlafta da ta mna gwada Lazglafta ma hadika Mekaduniya ná, had sana Igliz vluvus‡ ŋni ta skwi nda həŋ wu kə'a. Kaghuni yeya ta katihata ta sli'aftá yu ma Mekaduniya. ¹⁶ Ma fitika nzakwa da ma Tesalunik guli, si ta taghay kuni ta skwi§ ŋa da. ¹⁷ Gatá skwa ghuni a ta gatə yu wu, ta rfu yu katək kabga nda sna yu ta dza'a tfaghunaghatfa Lazglafta ta wi ta ghəŋa skwi vla kuni kə'a. ¹⁸ Zlghafzlgħa yu ta tsa zdakatahuda ghuni tsghaf kuni ta Ipafrudita ya. Had skwi ta pədəgəltə yu wu, hwaslu hwasla katakata. Tsa skwi vla kuni ya ná, manda skwi dranaf lu ta Lazglafta ta zdəganata* katakata ya nzakwani. ¹⁹ Ma inda skwi htaghu kuni ya ná, Lazglafta da dza'a hdaghunamta, dza'a magay nda glakwa gadghəlani ma Yesu Kristi. ²⁰ ŋa Lazglafta glaku ŋa kdekedzeŋ. Amin!

Ga zgu

²¹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta inda mnduha Lazglafta ma Yesu Kristi. Ta ga zgu gwal kawadaga nda i'i guli ŋa ghuni. ²² Ta ga zgu pdakwa mnduha Lazglafta ŋa ghuni, katkatatani gwal ma həga ga Sezar† la Ruma.

²³ Ka tfaghunaghatfa Mgham Yesu Kristi ta wi.

* **4:3** Gray nda Suna Yuhwana 3:5. † **4:6** Gray nda Mata 6:25-34. ‡ **4:15** Mekaduniya: Ngha ta 2 La Kwareŋt 1:16. § **4:16** Aya 15-16: Ngha ta Sina gwal ghunay 17:1, 2 La Kwareŋt 11:9. * **4:18** Gray nda Sabi 29:18, Afisus 5:2. † **4:22** Gray nda 1:13.

Tsgha ta Iwa Pwal ŋa La Kwalus

Ga zgu

¹ I'i Pwal, ta nzakway ka ghunata mnda Yesu Kristi nda d'vafta Lazglafta, kawadaga ŋni nda Timute zwanama mu ta vinday ŋa ghuni.

² Mnduha Lazglafta ma luwa Kwalus, ta nzakway ka ŋərma zwanama ŋni ma Kristi. Ka vlaghunavla Lazglafta ta nzakway ka Da mu ta z'dakatahudi nda z'daku.

Rfanaghata Pwal ta Lazglafta

³ Ta rfay yu ta Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mghama mu Yesu Kristi, ta magə yu ta du'a da tsi ta ghəŋa kaghuni inda fitik. ⁴ Snaŋnagha sna ya ká kuni zlghafta Yesu Kristi, nda ya ká kuni ta d'vutá inda mnduha Lazglafta. ⁵ Kəl kuni ka maga tsaha ya ná, nda fa ghəŋa ghuni ta ŋərma skwi payaghunaf Lazglafta ta luwa. Tsaya z'dakwa gwada ya mna ghuna lu daga taŋtaŋ, ta nzakway ka Lfida Gwada kahwathwata snaŋ kuni, ka faftá kuni ta ghəŋ tida*. ⁶ Manda va ya bhadagha tsa Lfida Gwada ya da kaghuni ya ná, mantsa ya tata tsi ta ghəŋa hadik demdem. Ndada a tfawi ta klakta tsi wa. Mantsa ya nzakwani guli da kaghuni daga badu tsu'afra ghuni ka snaŋtá kuni ta z'dakatahuda Lazglafta kahwathwata. ⁷ Ipafras ta nzakway ka ŋərma gra ta ksa slna ŋni, ta taghaghunaftá tsaya. Tsatsi ná, ŋərma mnda ksanatá slna ta Kristi† ya tavata kaghuni. ⁸ Tsatsi ta mnaŋnaŋtá gwada ta d'vu faghunamə Sulkuma Lazglafta ya.

⁹ Tsaya tama, manda kdakwa ŋni ta snaŋtá gwada ta kaghuni, zlana a ŋni ta maga du'a ta ghəŋa kaghuni, ŋa ndəghaghunaftani nda hidaku, nda difil ya ta vlə Sulkum wa. Tsaya dza'a kəl kuni ka snaŋta ta skwi ya ta kumə tsatsi, ¹⁰ ŋa nzay ghuni ta nzaku manda ya ta kumə Mgham Yesu, ka maga skwi ya ta z'dəganata,

ŋa gdata ghuni ta maga skwi dinadina, ŋa sgakwa snaŋta ghuni ta Lazglafta. ¹¹ Dza'a mbray Lazglafta ta kaghuni nda mbrakwani dagala dər ma wati ma skwi, ŋa laviŋta ghuni ta sladata his his səla ka su'a inda skwi nda rfu. ¹² Rfawarfa ta Dada. Tsatsi ta vlaghunatá mbrakwa mutsa skwiha dinadina ya payanaf tsi ta mnduhani ma ga mghama tsuwadak. ¹³ Tsatsi ta hlaptá amu ma dzva mbrakwa grusl‡, ka hladamamta da ga mghama zwanani ya d'vu tsi. ¹⁴ Ma ndi'atá vgha mu nda tsa Zwan ya mutsafta mu ta fala'uwatá vgha, kabga mutsafmutsa mu ta platá dmakwa mu§.

¹⁵ Tsa Kristi ta maramaŋtá Lazglafta kul nghaná lu ya, tsatsi taŋtaŋa yaku ta ghəŋa inda skwi zlaganap* lu. ¹⁶ Ma tsatsi zlaganapta Lazglafta ta inda skwi ta luwa nda ya ta hadik, skwiha nghan lu nda ya kul nghaná lu, gwal nda mbra nda mbra nda gwal ga mgham†, nda gwal dagala dagala. Inda tsahaya ná, nda tsatsi tsafta lu, ŋani tsafta lu guli. ¹⁷ Ma kdə inda skwi demdem ná, mamu Kristi. Nda nza inda skwi demdem, nda ma tsatsi. ¹⁸ Tsatsi ghəŋ ta ghəŋa Igliz. Tsatsi zraftani, ta nzakway ka taŋtaŋa sli'agapta ma mtaku, ŋa nzakwani ka taŋtaŋani ma inda skwi demdem, ¹⁹ kabga kurakura Lazglafta ta nzamta dar ma tsatsi. ²⁰ Tsatsi ta kuratá slərbaptá zughu nda inda skwi nda usa zwanani. Ka famtá tsi ta z'daku matabani nda inda skwiha ta hadik, nda ya ta luwa nda ma pghuta usa zwanani ta udzu.

²¹ Kaghuni ghalya ná, ka mayəm, nda ghuma Lazglafta si nzakwa ghuni, ta tva ndana ghuni, nda ghwadaka slna ta magə kuni. ²² Ndana, slərbapslərbə Lazglafta ta zughu nda kaghuni, nda ma mtakwa zwanani ya ta ghuyaptá danwa ma slu'uvgha. Mantsa ya magata tsi ŋa ghuəghunata hezle', ŋa hladaghunaghata ta kəma Lazglafta, kul hadsana rutsak, nda ghwadaka skwi ta kaghuni. ²³ Gd'avawagda ma zlghay nda ŋuduf, dihavawadiha ma gigdava kuni. Ma dgaghu kuni ta vgha nda

* **1:5** Gray nda 1 La Kwareŋt 13:13. † **1:7** Ipafras: Gray nda 4:12. Ŋa ghuni: ŋa amu, ka sanlaha. ‡ **1:13** Mbrakwa grusl: Gray nda Lukwa 22:53. § **1:14** Gray nda Ifesus 1:7. * **1:15** Gray nda Mahdihdi 8:32-36, Yuhwana 1:1-3. † **1:16** Gray nda Galat 4:3.

Lfida Gwada. Tida fatá ghəŋa mu, ka lu mnamata. Tsa Lfida Gwada ya ná, ɲa inda mndu ta ghəŋa hadik ta mna lu. Nana i'i Pwal na ná, mna tsa Lfida Gwada ya slna da.

Ghuya danwa Pwal ta ghəŋa slna Lazglafta

²⁴ Ndanana, ta rfu yu nda ghuya danwa ta ghuyə yu ta ghəŋa kaghuni. Ghuya danwa Kristi ma slu'uvghani ta nzakway ta ghəŋa Igliz ya ta kdanta yu ta ghuyay ma slu'uvgha da. ²⁵ Ɗa Igliz ta ksanata yu ta slna, manda ya fidigha Lazglafta ɲa magaghunata. Fidighafa ta tsa slna ya, ɲa mnaghunata vərda gwada Lazglafta. ²⁶ Tsa gwada ya ná, difatá gwada ya ta difaghuta daga manda ghalya ya. Ndanana tama, ka zlaganaptá Lazglafta ta mnduhani. ²⁷ Ta kumay ta snanta tan ta glakwa tsa gadghalani nda difa ta wudaku, ya payana tsi ɲa inda gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. Tsa difatá skwi ya ná, Kristi ya ma ɲudufa ghuni. Nda ma tsatsi fafta kuni ta ghəŋa nzata kawadaga nda tsi ma glakwa Lazglafta. ²⁸ Tsa Kristi ya ta mnə ɲni ta gwada ta ghəŋani, ka vla hidaku ɲa inda mndu, nda tagha skwi nda difil ya laviŋ lu ya, ɲa nuta inda mndu ka mndəra mnduha ma Kristi. ²⁹ Tsaya ta kəl yu ka wuda maga slna nda mbrakwa Kristi, ya ta maga slna nda mbraku ma i'i ya.

2

¹ Ta kumay yu ta snaghunamta kazlay: Nda bla na slna ta magə yu ɲa ghuni, nda ya ɲa gwal ma luwa Lawdikiya*, nda sanlaha ta kul pghaftá ira tan ta i'i na kə'a. ² Ta kumay yu ta nzata tan nda hbatá ɲuduf, ka nzəvuvusta hən ta vgha ma dvu, ka ndəghafta hən nda vərda hidaku ɲa snanta difatá skwa Lazglafta, ta nzakway ka snantá Kristi ya. ³ Inda gadghala difil nda ghunizlak ná, ma Yesu Kristi difaghuta hən. ⁴ Kəl yu ka mna tsaya ná, yaha mndu da nanaghunafta nda gwadaha ka bətbət. ⁵ Dər má di'in yu ma slu'uvgha nda kaghuni má mndani, kawadaga yu nda kaghuni ma ndana da. Zda ɲudufa da ka nda sna yu ta

dza'a inda skwi nda tvani da kaghuni, nda diha zlghay nda ɲudufa ghuni ta Kristi kə'a.

Kristi turtukwani ta vla hafu

⁶ Zlghafzlgħa kuni ta Yesu Kristi ka nzakw tsi ka Mghama ghuni. Ndi'anavawandi'a tavatani ndi'ets. ⁷ Dihavawadiha tida manda dihatá fu ta hadik nda slrəŋhani ya. Mbranafwa zlghay nda ɲuduf manda va ya taghaghunaf lu. Ka rfa kuni ta Lazglafta kahwathwata.

⁸ Daswa ka kuni, da nanaghata mnduha ta kaghuni nda ndana ghəŋa hadik, ka nda baru ta sabi ma ndana ghəŋa mnduha ta sladafta ta mbrakwa ghəŋa hadik†, kul had Kristi ya a tsi. ⁹ Inda glakwa Lazglafta ná, nzamə ma Kristi. ¹⁰ Nda ndi'a vgha kaghuni guli dardar nda Kristi, tsatsi ta nzakway ka Mghama mbraku ta ghəŋa inda mbrakuha nda gwal ta nzanaghata mnduha ya.

¹¹ Ma tsatsi mutsafta kaghuni ta tsatá fafad. Nda dzva mnda səla a tsata lu wu, Kristi kaghəŋani ta tsata. Nda nza tsa tsatá fafad ya, manda klinŋa dmaku ta ga mgham ta ghəŋa ghuni ya. ¹² Ma magaghunaftá batem fadata lu ta kaghuni kawadaga nda Kristi da kulu, ka sli'agaptá kuni kawadaga nda tsi guli nda ma zlghafta ghuni ta mbrakwa Lazglafta ta sli'aganaptá Kristi ma mtaku‡ya. ¹³ Kaghuni, si nda rwa kuni ta kəma Lazglafta, kabga dmakwa ghuni, nda kwala fafada ghuni kul tsaku guli. Ka vraghunamtá Lazglafta nda hafu kawadaga nda tsi, ka plamatá inda dmakwa mu. ¹⁴ Ka hərdinŋá tsi ta batá dməŋ ya ta hbutá amu, ta ragħwa amu ya. Ka hərdinŋa tsi ma zləŋafta ta udza zləŋay. ¹⁵ Mantsa ya hləganaghuta Lazglafta ta mbraku ta ghwadaka sulkum ta nzanaghatá mnduha nda ga mgham ta ghəŋa tan. Ka pghanaghatá tsi ta hula ta hən ta kəma inda mnduha, ma hlaftá hən ka vu'a zatá ghwa zwanani ta udza zləŋay.

¹⁶ Tsaya tama, yaha mndu da kəa kaghuni ta ghəŋa skwi ɲa zay nda za, nda ya ɲa say nda sa, ka ta ghəŋa sanlaha ma fitika skalu a tsi, nda ya ta ghəŋa nghakwa tili, nda ya ta ghəŋa fitika Sabat§. ¹⁷ Inda

* **2:1** Ngha ta 4:13. † **2:8** Ngha ta Galat 4:3 nda skwi ya vindin lu mistani ɲa ɲanata. ‡ **2:12** Gray nda Ruma 6:4. § **2:16** Gray nda Ruma 14:1-6.

tsahaya ná, nda nza ka sulkuma skwi dza'a sagha nda sa. Vərdani tama ná, Kristi ya. ¹⁸ Yaha kuni zlanəntá ghəŋa ghuni ta sanlaha ma mnduha, tsa gwal ta tsəlbu ta kəma duhwalha Lazglafta ta mna gwada ta ghəŋa mazəmzəmha nghan hən manda skwi ma suni ya, da nrapta hən ta kaghuni. Tsa mnduha ya ná, ndana mnda səla ma ghəŋa taŋ, ¹⁹ ndi'a a vgha taŋ nda Kristi ta nzakway ka ghəŋ ya wa. Əŋka'a ka Kristi ta kəl vgha ka baghaku. Tsatsi ta gwayanaftá vla nzugu nda malaha tani ta kəl tsi ka glaku manda ya ta kumə Lazglafta ya.

Mtuta ŋa nzakw kawadaga nda Kristi

²⁰ Wya mtumta kuni kawadaga nda Kristi, ta had mbrakwa na ghəŋa hadik* na ta ga mgham ta ghəŋa kaghuni wa. Kabgawu tama ta kəl kuni ka gdata ta magaku manda ŋa gwal ma ghəŋa hadik na? Kabgawu ta kəl kuni ka sna na zlahuha taŋ ta mnay kazlay: ²¹ «Ma kapan ka ta yeya, ma tapana ka ta yeya, ma ksan ka ta yeya,» kə'a ya na. ²² Had sana skwi ta magata tsa zlahuha ya ksanər lu wa. Mnda səla tani ta tsa'ata fatá tsa zlahuha ya ka taghay mantse ya. ²³ Ka nda ghada klafta mndu ta tsa zlahuha ya ka sana skwi ná, ta dzadza ta vghani ka tsəlbu ŋa tsa mbrakuha ta nzanaghata ya, ka va magayni ta tsa slnaha ya, ka va zlahafta vghani. Kulam nda tsa, had dza'a katanja ŋa dzatá ghudzaku ma vghani wa.

3

¹ Kawadaga nda Kristi sli'agapta kuni ma mtaku. Zabawazaba tama ta skwiha ya ta luwa, ma vli ya nza Kristi nda ga zeghwa Lazglafta* ya. ² Ta luwa ká fatá ghəŋa ghuni, ma nza tsi ta hadik, ³ kabga mtumta kuni, nda nzula hafa ghuni kawadaga nda Kristi da Lazglafta. ⁴ Vərdá hafa ghuni ná, Kristi ya. Badú da zlagapər tsi, dza'a zlagaku kaghuni guli kawadaga nda tsi. Tekw kaghuni ma glakwani dza'azlay.

Halata hafu nda lfidani

⁵ Zadanawa zada ta ŋa ghəŋa hadik ma kaghuni ta nzakway ka: Sli'insli'ŋ,

ghurduɓaku, hliri, hara'utiri, tsagana, ka guram tsa tsagana ya nda wuya skwi. ⁶ Ta ghəŋa tsa skwiha ya dza'a kəl basa ŋudufa Lazglafta ka lanaghatá gwal ta kwalaghuta snanata gwadani. ⁷ Mantse ya si nzakwa kaghuni guli si ghalya ma fitika nzakwa ghuni ta ma dmaku.

⁸ Ndanana tama, zlanwazla ta inda tsahaya: Daga dugun, basa ŋuduf, sidi, yaha razu nda nruhu tani sabi ma wa ghuni. ⁹ Ma tsanava kuni ta gwada ta mndu, kabga sabsa kaghuni sudek ma halata nzaku, sudinsuda kuni ta ghwadaka nzaku. ¹⁰ Sudava suda kuni ta lfidá nzaku, ka nuta kuni ka lfidá mndu, ta naku ka lfid ka lfid vgha ghuni ka gra vgha nda mndu ta tsafta†. Mantse ya dza'a kəl kuni ka snanja Lazglafta dardar. ¹¹ Ndanana tama, ta had mnay kazlay: La Grek yehaya, la Yahuda yehaya, gwal nda tsa fafada taŋ yehaya, gwal kul tsaku fafada taŋ yehaya, gwal ma mtak yehaya, gwal kul gunaku ghəŋa taŋ yehaya, la vu'a yeya, gwal falau' vgha taŋ yehaya ya kə'a wa. Mamu Kristi ta nzakway ka hdatani ma inda taŋ.

¹² Mantse ya tama, Lazglafta ta psapta kaghuni ŋa nzakwa ghuni ka mnduhani, ta dvay ta kaghuni. Kaghuni guli, nzawanza nda tawa hidahida ta mndu, nda zdaku, nda hanata ghəŋ, nda nzakw leɓtekwa, nda ksanata ŋuduf. ¹³ Katuvuswa vgha, pluvuswa dmaku ka mamu skwi gana sani ta sani. Manda va ya plighunis‡ Kristi ta dmakuha ghuni ya ná, pluvuswa dmakwa ghuni guli. ¹⁴ Ya ta malapta katək ná, dvuvusta ghuni ta vgha ghuni. Tsa dvuvustá vgha ya ta nzakway ka tban ta nərzlaghunata. ¹⁵ Ka pgha zdakwa Kristi ta ŋudufa ghuni. Guyaghuna guya Lazglafta ka vgha turtuk ŋa nzakwa ghuni ma tsa zdaku ya. Rfawarfa. ¹⁶ Ka nzamza gwada Kristi mataba ghuni gerger. Mnuvuswa mna ta gwada mataba ghuni, vluvuswavla ta hidaku sani ŋa sani nda kdavakta hidaku. Fawa laha ŋa Lazglafta ma hyahya ŋudufa ghuni nda rfu, ka zləzlva kuni, ka ghuba kuni nda inda laha ta vlaghunata Sulkum§. ¹⁷ Dər nahgani ta magə kuni,

* **2:20** Ngha ta Galat 4:3 nda skwi ya vindin lu mistani ŋa ŋanata. * **3:1** Ngha ta Zabura 110:1. † **3:10** Gray nda Zlrafta 1:26. ‡ **3:13** Gray nda Mata 6:12, 14. § **3:16** Gray nda Ifisuha 5:19-20.

dər nahgani ta mnə kuni, magawamaga ma hga Mghama mu Yesu, ka rfa kuni ta Lazglafta Da mu nda ma tsatsi.

Gwata vgha ma lfida hafu

¹⁸ Mi'aha, hanaganawa hana ta ghəŋa ghuni mista zə'alha ghuni manda ya ta raku ka magay ta kəma Mgham Yesu.

¹⁹ Zgwana, d̄vuwad̄va ta mi'a ghuni. Ma ŋruhə kuni ta həŋ.

²⁰ Zwani, snawa gwada da dadaha ghuni ma inda skwi demdem. Tsaya skwi ta zdəganatá Mgham Yesu.

²¹ Dadaha, ma ganaf kuni ta b̄asa ŋuduf ta zwana ghuni, da kulistá ghəŋa taŋ.

²² Kwalvaha, snawa gwada ma inda skwi da danahəga ghuni ta na ghəŋa hadik na. Ta wa ira taŋ yeya a dza'a maga kuni ta skwi dina manda skwi ŋa zdəganata ghuni ta həŋ wa. Magawamaga ŋa taŋ nda vərda ŋudufa ghuni, kabga zləŋafta ghuni ta Mgham Yesu. ²³ Inda skwi ta magə kuni ná, magawamaga nda vərda ŋudufa ghuni manda skwi ta magə kuni ŋa Mgham Yesu, nza a ka ŋa mnduha wa. ²⁴ Dina ka snan̄ta ghuni kazlay: Dza'a plaghunapla Mgham Yesu nda skwi ya payana tsi ta mnduhani* kə'a. Vərda danahəga ná, Kristi ya. Tsatsi mndu ta maganata kuni ta slna. ²⁵ Mndu ta maga ghwadaka skwi ná, va tsa ghwadakani ya ŋani dza'a mutsay, kabga had Lazglafta ta gala mndu nda gala† wa.

4

¹ Kaghuni danahəgaha, ŋanawaŋa ta kwalvaha ghuni ta t̄dukwani nda rakwani. Dina ka snan̄ta ghuni guli kazlay: Mamu danahəga kaghuni guli ta luwa kə'a.

Vla hidaku

² Gədawa gda ta maga du'a, mantsa ya dza'a kal kuni ka nzata hzleŋa nda rfanaghatá Lazglafta. ³ Magawa du'a guli ta ghəŋa aŋni, kada gunan̄n̄ta Lazglafta ta watgha ŋa mnanan̄ta gwadani ta mnduha, mnanan̄ha ŋni ta difata skwa Kristi guli ta həŋ. Tsa vəl magay da ta difata skwa

Kristi ya kəllu ka hbamtá i'i. ⁴ Magawa du'a ta ghəŋa da ŋa laviŋta da ta mnan̄ta gwada ta ghəŋani dardar manda ya ta raku.

⁵ Nzawanza nda difil tavata gwal kul zlghafta Kristi. Dər yawu mutsafta kuni ta katsaftá maga nərma skwi ya, ma zlidin̄ kuni ta tsa fitik ya. ⁶ Ma gwada ta gwadə kuni, gwada t̄dukwa katsi sabi ma wubisima ghuni, hmətət ka tsi nzata. Nda tvani ka kuni zlghawi ŋa mndu.

Ga zgu

⁷ Tisik* ta nzakway ka zwanama, hamha ta ghəŋani ma slna Kristi. Kawadaga ŋni nda tsi ta ksa slna Mgham Yesu. Dza'a mnaghunamna ta gwada ta ghəŋa da. ⁸ Ta ghunadapghuna yu padak da kaghuni ŋa snan̄ta ghuni ta nzakwa ŋni, ŋa vlaghunanatani ta mbraku guli. ⁹ Kawadaga həŋ ta labə da kaghuni nda Unesima†, ta nzakway ka zwanama mu. Tsatsi guli, nərma mndu ya, zwanə ghuni ya guli. Dza'a mnaghunamna həŋ ta skwi ta magaku hadna.

¹⁰ Ta ga zgu Aristarkus‡ ŋa ghuni hbam lu kawadaga nda i'i. Ta ga zgu Markus ta nzakway ka zbughuma Barnabas ya ŋa ghuni guli. Ka b̄hadaghaḅha tsi da kaghuni, ka tsu'af̄ta kuni. Nda ghada snan̄ta ghuni ta gwada ta ghəŋani. ¹¹ Ta ga zgu Yustus, ta hgə lu ka Yestus ya ŋa ghuni guli. Tsa hahəŋ yeya la Yahuda ta ksa slna ga mgham Lazglafta kawadaga nda i'i hadna. Ndada a ksidimta həŋ ta ŋuduf wa.

¹² Ta ga zgu Ipafras§ ta nzakway ka mnda ghuni ya, ŋa ghuni guli. Kwalva Yesu Kristi ya. Had ta zlan̄tá maga du'a da Lazglafta ta ghəŋa kaghuni wa. Ta magay ta du'a ŋa dihavata ghuni, ŋa sifaghunafta ta tva Lazglafta. ¹³ Nda n̄gha yu ka ghəŋa da kə'a ta va ŋavata ka ksa slna ta ghəŋa kaghuni, nda ya ta ghəŋa gwal ma luwa Lawdikiya, nda luwa Hiyerapulis. ¹⁴ Ta ga zgu Lukwa* vərda mnda mu ta nzakway ka duhtura ŋni ya guli ŋa ghuni. Mantsa ya Demaska guli.

* **3:24** Gray nda Galat 4:1-2. † **3:25** Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17. * **4:7** Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4 Afisus 6:21-22. † **4:9** Ngha ta Filimuj 10-15. ‡ **4:10** Aristarkus: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, 27:2. Markus: Ngha ta Slna gwal ghunay 12:12, 25, 13:13, 15:37-39. Barnabas: Ngha ta Slna gwal ghunay 9:27, 11:22, 30, nda pdakwani. § **4:12** Ipafras: Ngha ta 1:7. * **4:14** Lukwa: Ngha ta 2 Timute 4:11, Filimuj 24. Demaska: Ngha ta 2 Timute 4:10, Filimuj 24.

¹⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta zwanama ta nzakway ma luwa Lawdikiya, nda Nimfa, nda Igliz ta guyavata ga taŋ ya.

¹⁶ Manda kdĩŋta ghuni ta dzaŋafta na delewer na ná, ka tsghanafta kuni ta Igliz ma luwa Lawdikiya ŋa dzaŋafta hahəŋ guli. Na dzaŋafta kaghuni guli ta ya dza'a tsghəgaghunapta gwal ma luwa Lawdikiya. ¹⁷ Mnanawamna ta Artipus† «ka ŋavata tsi ma slna ya vlan Mgham Yesu Kristi, ŋa kdanaftani.»

¹⁸ Nda dzva da vindaghunafta yu kazlay: Ta ga zgu i'i Pwal ŋa ghuni kə'a. Havap-wahava ta hbatá i'i ma gamak. Ka nza zdakatahudi nda kaghuni!

† 4:17 Artipus: Ngha ta Filimuj 2.

Tan̄tan̄a tsghatá lwa Pwal̄ ña 1 La Tesalunik

¹ I'i Pwal ta vindaghunafta, kawadaga ñni nda i Silas nda Timute, ña kaghuni Igliz, mnduha Lazglafta Da nda Mgham Yesu Kristi ma luwa Tesalunik. Ka vlaghunavla Lazglafta ta zđakatahudi, nda zđakwani.

Zlghay nda ñudufa la Tesalunik

² Ta gdagdá ñni ta rfa Lazglafta ta ghəña kaghuni demdem. Ta kulay ñni ta kaghuni ma du'a ñni. ³ Ta gdagdá ñni guli ta havakta ta kəma Lazglafta Da ñni ta slna zlghay nda ñudufa ghuni, nda yifatá slna ta magə kuni, kabga đvaf ta ya đvaf kuni nda dihata fatá ghəña ghuni ta Mgham Yesu Kristi. ⁴ Zwanama đa, nda sna mu kazlay: Dvuđva Lazglafta ta kaghuni ka zbaftá tsi ta kaghuni ña nzakway ka ñani kə'a. ⁵ Ma mnaghunata ñni ta Lfida Gwada ná, gwada nda wubisim kwenkwen yeya a mnaghuna ñni wu, nda mbrakwa Sulkum nda ghuđa guli mnaghunata ñni. Nda sna añni kazlay: Vərđa gwada tsa gwada ta gwadə ñni ya kə'a. Nda sna kaghuni ka añni nzakwagaptá nzaku da kaghuni ña kata kaghuni. ⁶ Kaghuni, ksafksa kaghuni ta sada ñni, nda ña Mgham Yesu. Dər má ta ghuya đañwa kuni katakata, tsu'aftsu'a kuni ta gwadani nda rfu ma mbrakwa Sulkum nda ghuđa*. ⁷ Mantsa ya marananta kuni ta ñərmata nzakwa ghuni ta mnduha Lazglafta ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya. ⁸ Əñka'a ka kaghuni kəl ndəghatá mnduha ka sñantá gwada Mgham Yesu ma inda vli. Ta hadika Mekaduniya nda Akaya yeya a kuraghuta tsi wu, snanaghasna ta mnduha dər ndigandiga ká kuni zlghaftá Lazglafta. Had gwada ña mnəgəlta ñni ña tan̄ ta ghəña ghuni wa. ⁹ Nda wa tan̄ ta rusa mnduha ña ñni, ká kuni tsu'aftá añni ma lagha ñni da kaghuni, nda ya ká kuni zlan̄tá skwa wuyay ka mbədavata tsəlbu ta kəma vərđa Lazglafta ya ta vla hafu, ¹⁰ ña kzla zwanani Yesu, ta saha ta luwa. Tsa zwanani

* **1:6** Ngha ta Slna gwal ghunay 17:5-9. * **2:7** Mamu dzəghu ma leštekwaku: Nzanza ñni leštekw. Ka nzatá ñni manda zwani kwitikw kwitikw, ka sanlaha ta mnay.

sli'aganap Lazglafta ma mtaku, ta klaptá amu ma guma Lazglafta ta sagha ya.

2

Slna Pwal ma luwa Tesalunik

¹ Zwanama đa, nda sna kaghuni kazlay: Nza a tsa lagha lagha ñni da kaghuni ya ka bətbət wu kə'a. ² Nda sna kaghuni guli ka ñni ghuyə ta đañwa ma luwa Filipiya, nda ya ká həñ razan̄nata. Ama ka taftá ñni ta us tiri nda mbrakwa Lazglafta ka mnaghunata Lfida Gwada ta sagha da Lazglafta mataba ndəghata ghuya đañwa. ³ Gwada ya mnə ñni ná, had tsakalawi mida wu, had nənba kaghuni mida wu, had bara kaghuni mida guli wa. ⁴ Katək ná, manda va ya klaf Lazglafta ta añni kazlay: Nda ra kuni ka mna Lfida Gwada kə'a ka vlan̄nata ya, manda va tsaya ta mna añni. Mna a añni ña zđanaftá ñuduf ta mnduha wu, ña zđanaftá ñuduf ta Lazglafta ta mna añni. Nda sna tsatsi ta skwi ma ñudufa mu. ⁵ Nda sna kaghuni kazlay: Ta walan̄ a añni ta hihinañtá hihinañaku da mndu wu kə'a. Had gwada ña hahatá mndu gwada ñni wa. Nda sna Lazglafta kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a. ⁶ Nəvan̄ a añni ta rfan̄naghata mnduha, dər kaghuni, dər sanlaha ma mnduha wa. ⁷ Dər má dza'a maray ñni ta glakwa nza-kwa ñni ka ghunata mnda Kristi mndani ná, maran̄ a añni wa. Katək ná, leštekw hanaganata ñni ta ghəña ñni manda ya ta nghə marakw* ta zwanani ya. ⁸ Ma tsa fatá ghəña ñni ñaghuni ya ná, mnaghunata Lfida Gwada ta sabi da Lazglafta kwenkwen yeya a mnaghuna ñni wa. Kuman̄kuma ñni ta vlaghunata nda hafa ñni tani, kabga lamla kuni da ñudufa ñni kahwathwata. ⁹ Zwanama đa, ta havakhava kuni ta datá vgha ñni ka maga slna da kaghuni. Si ta ksay ñni ta slna nda rvidik tani, nda fitik tani, kada kwala ñni da ghuyanaptá đañwa ta dər wati mataba ghuni, nda skwi ña zay ñni ta mnə ñni ta Lfida Gwada ta sagha da Lazglafta ña ghuni.

¹⁰ Nda sna kaghuni kazlay: Nda nza kaghuni ka masləm̄tsəka ñni kə'a. Mantsa ya nzakwani da Lazglafta guli. Ka ñərma

mnduha nzata ηni da kaghuni, ka mnduha Lazglafta, ka gwal tdukwa nzakwa ηni, had sana skwi ηa tsanavata wa. ¹¹ Nda sna kaghuni guli kazlay: Manda nzatá nza-kwa i da nda zwanani ya nzata ηni nda inda kaghuni, ¹² ka vla hidaku nda mbraku ηa ghuni. Vlaghunavla ηni ta hidaku, ηa nzay ghuni ta nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ya ta hgaftá kaghuni ηa lama ghuni da ga Mghamani nda glakwani ya.

¹³ Ta gdagda ηni ta rfa Lazglafta guli, kabga ma fitika mnaghunata ηni ta gwada Lazglafta ná, tsu'aftsu'a kuni, ka zlghafta manda va gwada gwadagap Lazglafta, manda ya gwadagap mnduha a wa. Manda va tsaya nzakwani kahwathwata, sagha da Lazglafta tsa gwada ya, ka ksə tsi ta slna ma kaghuni ta zlghafta ya. ¹⁴ Zwanama da, nuna kaghuni manda Igliza Lazglafta ta nzakway ma Yesu Kristi ta hadika Zudiya† ya. Ghuyə ghuya kaghuni ta danwa da gwal ta hadika ghuni, manda ya ghuyanap la Yahuda ta hahəη ya. ¹⁵ Tsa la Yahuda ya ta pslatá la anabi, ka dzatá həη ta Mgham Yesu, ka limistá həη ka giri‡ ηa mu guli. Zdəgana a tsa skwi ta magə həη ya ta Lazglafta wu, nda nza həη ka ghuma inda mnduha. ¹⁶ Ta kumay həη ta pyaftá aηni ta mna gwada Lazglafta ηa gwal kul nzakway ka la Yahuda, yaha həη da mbafta. Ndanana, hđanamhda həη ta dmakwa taη, ka kdavakta tsi nda basafta Lazglafta ta ηuduf ta ghəηa taη§.

¹⁷ Aηni zwana ma, tahula dgata mu ta vgha labla fitik mida, kuma mu yeya kul guyafta. Nziya nza tsi ná, kawadaga mu ma ηuduf. Ta ksanaksa mamaya ghuni katakata. Ta kumay ηni ta nghaghunaghata. ¹⁸ Mantsa ya ná, kumafkuma ηni ta vradaghata da kaghuni. Nda kda fitika i'i Pwal ka ghəηa da ta fatá fitikani, ama ka pyaftá halaway ta aηni. ¹⁹ Ta wa fatá ghəηa ηni, nda haratá ghəηa ηni, nda ghərba zewazewa glaku dza'a ηni mutsay badu fitik dza'a sagha Mgham Yesu Kristi ya katək na? Ta kaghuni ya a katək tsa

wa? ²⁰ Manda va tsaya nzakwani, kaghuni glakwa ηni, kaghuni haratá ghəηa ηni.

3

¹ Sana skwi guli ná, ma trapta ηni ta kzlay, mal nzaghu mu hadna ma luwa Atina*, ka ηni ² ka ghunadapta da kaghuni ta Timute ta nzakway ka zwanama ηni, ta ksa slna Lazglafta ya guli. Kawadaga ηni nda tsi ta mna Lfida Gwada ta ghəηa Yesu Kristi. Ghunadap ghuna ηni da kaghuni ηa sghaghunaghatá mbraku, ηa dihavata ghuni ma zlghay nda ηuduf, ³ kada kwala ηudufa dər wa da tdu ma na ghuya danwa ndanana, kabga nda sna kaghuni kazlay: Favamafa Lazglafta ta tsaya kə'a. ⁴ Ma fitika nzakwa ηni da kaghuni ná, ghadaghada ηni ta mnaghunata kazlay: Dza'a mamu ghuya danwa katakata kə'a. Tsaya tama ta slaku manda va ya snaη kuni. ⁵ Ma trapta da ta hbanatá ηudufa da, kəl yu ka ghunadaptá Timute da kaghuni, ηa snaηtá nzakwa zlghay nda ηudufa ghuni. Ta zləηay yu ta baraghata halaway ta kaghuni, da nzatá tsa slna maga ηni ya ka bətbət.

⁶ Ndanana tama, sli'afslia Timute da kaghuni† ka vragaghuta da aηni, ka rusanraftá tsi ta gwada ta zlghay nda ηudufa ghuni, nda ya ká kuni ta dvutá mndu. Ka mnanraftá tsi guli ya ká kuni ta famtá aηni ma du'a ghuni dardar, nda ya ka kuni ta kuma nghəglantá aηni, manda ya ta kumə aηni ta nghanatá kaghuni ya guli.

⁷ Tsaya tama zwanama, ləanlaləa zlghay nda ηudufa ghuni ta ηuduf, ma tsa ghuyata danwa ηni basu ηni ya. ⁸ Ndanana tama ná, ta hafu ηni, kabga dihatá vgha ghuni ma ndi'atá vgha ghuni ta Mgham Yesu. ⁹ Ndaw dza'a rfa ηni ta Lazglafta ηni ta ghəηa kaghuni ma na zdanrafta zdanraf kuni ta ηuduf ta kəmani na? ¹⁰ Nda rvidikani tani, nda fitikani tani ηni ta ndi'ata ka maga du'a da tsi, ηa vlanatani ta tvi, ηa lagha ηni da nghaghunaghata, nda ya ηa kdighunistá skwi ya ta pdaghuta ma zlghay nda ηudufa ghuni.

† **2:14** Ngha ta Slna gwal ghunay 17:5-6. ‡ **2:15** Ngha ta Slna gwal ghunay 9:23, 29, 13:45, 50, 14:2, 5, 19, 17:5, 13, 18:12. § **2:16** Ta ghəηa aya 15-16 ná, grawa gra nda Ruma 11, ma vla mnay Pwal ta gwada ta ghəηa kđanaktani kahwathwata ta mna gwada ta mbaku, ηa la Yahuda. * **3:1** Ngha ta Slna gwal ghunay 17:15-16. † **3:6** Ngha ta Slna gwal ghunay 18:5.

¹¹ Má ka 6hadan̄nagha6ha Lazglafta tsatsi ka ghə̄nani ta nzakway ka Da mu, nda Mghama mu Yesu, da kaghuni. ¹² Kaghuni ya guli, má ka sgaghunagha sga Mgham Yesu ta tsa d̄vu mataba ghuni ya, nda ya ta magə̄ kuni ɲa inda sanlaha ma mnduha ya guli, ka nzakwa tsi manda va ya ta d̄vu aɲni ta kaghuni ya. ¹³ Má ka sladanafslada Lazglafta ta ɲud̄ufa ghuni ɲa nzakwa ghuni nda ghu6a kul had̄ gwada ta ghə̄ɲa ghuni ta kə̄ma Lazglafta Da mu, bad̄u sagha dza'a sagha Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda inda duhwalhani ya.

4

Nzaku ta zdəganatá Lazglafta

¹ Zwanama da, nu skwi ta pdaku ɲa mnay, ya nda ghada taghaghunafta ɲni ka kuni da magay ɲa zdəganatá Lazglafta. Ya manda va tsaya ta nzakwa kuni ta tsa nzaku na. Ta ndə6a ghuna ndə6a ɲni ta dzvu katakata, ta vlaghunavla ɲni ta hid̄aku manda va tsaya. Ma hga Mghama mu Yesu Kristi, ka kd̄aɲta kuni ta dza'a ta kə̄ma ta kə̄ma. ² Nda sna kuni ta nzaku ya taghaghunaf ɲni nda ma mbrakwa Mghama mu Yesu. ³ Skwi ya kumə̄ Lazglafta ná, nzata ghuni hezle' a ta kə̄mani kul had̄ hliri. ⁴ Snaɲta dər wa ta nzaku nda markwa taɲ, ka vlaɲtá glaku manda ya ta kumə̄ Lazglafta, ⁵ ɲa ghudzaku tida manda ɲa gwal kul snaɲta Lazglafta ya a guli wa. ⁶ Ma tsa skwiha ya tama ná, ma tsaghu sani ta sani ka nən6apta, kabga dza'a ghuzlanap ghuzla Lazglafta tiri ta gwal ta maga mndərga tsaya, manda ya ghada ɲni ta mnuta ya. ⁷ Hgaf a Lazglafta ta amu ɲa maga sli'ɲsli'ɲ wa. Hgaf ɲa nzata mu hezle' a ta amu. ⁸ Tsaya tama, ka va a yu ta tsa gwada ya wu ka mndu katsi, mndu a vziɲ tsi wu, Lazglafta ta vlaghunatá Sulkumani nda ghu6a ya vziɲ tsi.

⁹ Ta ghə̄ɲa d̄vuvusta ghuni ta ghə̄ɲa ghuni ná, ta dza'a vindaghunafta nda vinda a lu wu, kabga ghadaghada Lazglafta ka ghə̄nani ta taghaghunafta. ¹⁰ Tsaya skwi ta magə̄ kuni ɲa inda* mnduha

Lazglafta ta had̄ika Mekaduniya demdem. Ta ndə6a dzva yu da kaghuni zwanama, ka kd̄aɲta kuni ta magay ta kə̄ma ta kə̄ma. ¹¹ ɲavawaɲa ka nzata kuni nda zd̄aku, ma tsatsafaku kuni ta tsatsafaku, magawamaga ta slna nda dzva ghuni ɲa kata ghə̄ɲa ghuni, manda ya ghada ɲni ta mnaghunata ya. ¹² Ka mantsa ka kuni magay katsi, dza'a vlay gwal ta kul zlgħafta ta glaku ɲa ghuni, had̄ kuni dza'a slaslamaku guli wa.

Gwada ta sagha Mgham Yesu

¹³ Zwanama da, ta kumay yu ta snaɲta ghuni ta skwi ta ghə̄ɲa gwal nda rwa, da nzatá kuni sasu'anaka manda gwal ta kul faftá ghə̄ɲa taɲ ta Yesu. ¹⁴ Tsəhala grafgra amu kazlay: Mtumta Yesu ka sli'agaptá tsi kə'a ya, mantsa ya guli ná, grafma gra guli kazlay: Dza'a sli'aganapsli'a nda ma Yesu ta inda gwal ta rwuta kawadaga nda Yesu ma zlgħay nda ɲud̄uf guli kə'a.

¹⁵ Na gwada dza'a ɲni mnay ndanana ná, gwada ya mna Mgham Yesu ya. Bad̄u tsa fitik dza'a vragata tsi ya ná, tinlaghuta a amu ta ndiri ya ta gwal nda rwa wa. ¹⁶ Bad̄u tsaya, dza'a ghudzaga ghudzaga lwa Lazglafta, ɲa kapaɲta mali ta ghə̄ɲa duhwalhani ta lwi, ka vyatá dula Lazglafta, ɲa saha Mghama mu Yesu ka ghə̄nani ta luwa, ɲa sli'agapta gwal nda rwa ma Kristi karaku taɲtaɲ, ¹⁷ ɲa hla amu ta ndiri ya kawadaga nda hə̄ɲ ma ghwayak, ɲa dza'a guyaku nda Mgham Yesu ma ghuvanaɲta luwa. Mantsa ya tama, ɲa nzakwa mu ɲa dekdek kawadaga nda Mgham† Lazglafta. ¹⁸ Tsaya tama l6uvuswa ɲud̄uf nda tsa gwadaha ya.

5

Sna a lu ta fitik dza'a vragata Yesu wa

¹ Zwanama da, pahə̄gla a kuni ta vindaghunafta ka ta wati fitik, nda ya ka ta wati luwa dza'a magakwa tsa skwiha ya wa. ² Nda sna kaghuni ka ghə̄ɲa ghuni kazlay: Manda ghali ta sagha girvidik* ya dza'a sagha fitika Mgham Yesu kə'a. ³ Ma fitika mnay mnduha kazlay: Zda

* **4:10** Ngha ta 2 La Kwareɲt 1:16. † **4:17** Aya 15-17: Gray nda 1 La Kwareɲt 15:51-52. * **5:2** Gray nda Mata 24:43, Lukwa 12:39, 2 Piyer 3:10. † **5:3** Gray nda Irmiya 6:14, 8:11.

nzaku, ta had hwazlaḅaku† wu kə'a ya, gi ma tsaya dza'a slakwa ḅadzaku, manda va ya ta sagha fitika dgakwa marakw nda hudī dluk ya. Had həŋ dza'a ndapta mida wa. ⁴ Kaghuni zwanama ḅa, ma grum a nzatá nzakwa kaghuni, ḅa sagha tsa fitik ya ksaghunaghata manda ghali wa. ⁵ Kaghuni demdem ná, zwana tsuwadaka fitik kaghuni. Nza a amu manda gwal ma grum girvidik ya wa. ⁶ Ka si mantsa tsi katsi, ma ksu hani ta amu manda ḅa sanlaha ya. Katək ná, nzamanza hzleŋa ndiri ka zlaha vgha mu. ⁷ Gwal ta hani ná, girvidik ta hana həŋ ta hani, girvidik ta ghuyakwa həŋ ta ghuyaku guli. ⁸ Amu ya, gifitik ta mbaḅa amu ta mbaḅa. Zlaha ma vgha mu. Klafma zlghaynda ḅudufnda ḅvu ka nzakwa həŋ manda sudatá lguta kufur ḅa wara nda tsi. Fafma ghəŋa mu ta mbaku manda fatá takazak‡ ma ghəŋ. ⁹ Pəgha a Lazglafta ta amu ḅa ghuzlamap tiri wa. Hgafhga ta amu ḅa mbamafta nda ma Mghama mu Yesu Kristi. ¹⁰ Ta ghəŋa amu mtuta Yesu, ḅa nzakwa mu kawadaga nda tsi. Dər má ta nda iri mu, dər má nda rwa mu, kawadaga nzatá nzakwa mu nda tsi. ¹¹ Tsaya tama, mbruvuswambra ta vgha ghuni, katuvuswa kata ta vgha ghuni manda ya ta magə kuni ndanana ya.

Dzatá ghəŋa gwada Pwal

¹² Zwanama ḅa, ta ndəḅa dzvu yu da kaghuni, vlawa glaku ḅa gwal ta ksa slna Lazglafta mataba ghuni, gwal zbap Lazglafta ka fata ta ghəŋa kaghuni ḅa taghaghunaftá tvani ya. ¹³ Vlawa glaku ḅa taŋ dar ka ḅvuta kuni ta həŋ katakata ta ghəŋa slna taŋ. Nzuvuswanza nda zdaku mataba ghuni, nda ya nda sanlaha guli.

¹⁴ Zwanama ḅa, ta ndəḅa dzvu yu da kaghuni, dvawadva ta gwal ta yadī, tsafarawa gwal huleḅhuleḅa, vlawa mbraku ḅa gwal htu mbrakwa taŋ, ka ksa kuni ta ḅuduf nda inda mndu. ¹⁵ Daswa ka kuni, da vranamtá mndu ta ḅaslu ta mndu nda ḅaslu. Nəvawaŋa katək, ka maga skwi ya ḅina mataba ghuni, nda ya ḅa hamata sanlaha tani.

¹⁶ Nda rfu ka kuni nzakwa ghuni. ¹⁷ Ma zlanap kuni ta maga du'a. ¹⁸ Rfanaghawa

Lazglafta dər ta ghəŋa wati ma skwi tsi, kabga tsaya skwi ḅa magay ghuni ta zdəganatá Lazglafta, na tsa kaghuni gwal nda ndi'a nda Yesu Kristi ya.

¹⁹ Ma su'ufiŋ kuni ta Sulkum nda ghuḅa, ²⁰ Ma mnə kuni ta mtsiriu' nda gwada la anabi. ²¹ Ama kwatsadapwa inda skwi demdem, ka zbapta kuni ta ya ḅina, ²² ka tsaghuta kuni ta vgha nda inda ḅadzaku.

²³ Ka ghuḅaghunaghūḅa Lazglafta ya ta vlatá zdaku kaghəŋani, ka naghunaftá tsi ka ḅani dardar. Ka ḅgha tsatsi ta kaghuni tsuhtsuh, nda sulkuma ghuni tani, nda hafa ghuni tani, nda slu'uvgha ghuni tani. Tsaya dza'a kwal rutsak kul nzafta ta kaghuni ma fitika sagha Mghama mu Yesu Kristi. ²⁴ Dza'a magay tsa Lazglafta ta hgaftá kaghuni ya, kabga ta magay ta inda skwi ya mna tsi.

²⁵ Zwanama ḅa, ndəḅawa dzvu ta ghəŋa aŋni.

²⁶ Ka ganaghata kuni ta zgu ta zwanama nda ḅvaftá vgha hmətət.

²⁷ Ta ndəḅa ghunatá dzvu yu ma hga Mgham Yesu. Ka dzaŋanafta kuni ta na delewer na ta inda zwanama.

²⁸ Ka nza zdakatahuḅa Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni.

† 5:8 Gray nda Isaya 59:17, Afisus 6:11-17.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ña la 2 La Tesalunik

Gazgu

¹ I'i Pwal, kawadaga nda i Silas nda Timute, ta vinda na delewer na ña kaghuni Igliza Lazglafta ma luwa Tesalunik, kaghuni ta nzakway ka ña Da mu Lazglafta, nda Mghama mu Yesu Kristi ya. ² Ka nza zđakatahudi nda zđakwa i Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi ta ghəña kaghuni.

Dza'a sasa Yesu da tsa guma

³ Zwanama dá, had' ñni ta zlanja rfanaghatá Lazglafta ta ghəña kaghuni wa. Nda nza tsaya tđukwa, kabga ta dza'a ta kəma ta kəma zlgħay nda ñudufa ghuni, nda dvu ta dza'a ta kəma ta kəma ta magə inda kaghuni ña sanlaha ya. ⁴ Tsaya ta kəl ñni ka ghubakwa ñni ta ghəña kaghuni da sanlaha ma Igliza Lazglafta. Kaghuni ná, ñanaña kuni ta zlgħay nda ñuduf, ka su'a ghuya đanwa nda giri ta gə lu ña ghuni.

⁵ Tsa ghuya đanwa ya ta maray kazlay: Tuđukwa guma Lazglafta kə'a, ña klaf-tani ta kaghuni ka gwal nda ra ña da ga mghama Lazglafta, ya ta ghuyə kuni ta đanwa ta ghəñani ya. ⁶ Skwi tđukwa dza'a magata Lazglafta, na tsa ghuyanaptá đanwa dza'a ghuyanapta tsi ta tsa gwal ta ghuyaghunaptá đanwa ya guli. ⁷ Ma zlagapta dza'a zlagapta Mgham Yesu Kristi ná, dza'a vlaghunavla ta mbi'a vgha ta kaghuni ta ghuytá đanwa ya, nda anñi tani. Ta luwa dza'a saha tsi kawadaga nda duhwalha Lazglafta gwal nda mbra ya. ⁸ Ma takataka vu ta zlgħaku dza'a saha həñ ña ghuzlanaptá iri ta gwal kul snanťá Lazglafta*, ta kwalaghutá snatá Lfida Gwada Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁹ Tsa ghuzla iri dza'a ghuzlanapta lu ta həñ ya ná, tsaya zadanatá həñ dza'a zadanata lu di'ñ nda wa ira Mgham Yesu, nda glakwa mbrakwani† tani. ¹⁰ Ma sahani dza'a magakwa tsaya, ña zləzlvay inda

gwal ta zlgħafta, ña ndərmimay inda tan nda ndərmima. Tekw kaghuni mataba tan, kabga zlgħafzlgħa kaghuni guli ta gwada ya mnaghuna ñni.

¹¹ Tsaya ta kəl ñni ka gđata ta maga du'a da Lazglafta ta ghəña ghuni, kada nzata kuni ka guram nda skwi ya hgaf tsi ta kaghuni, ka zlgħaftá kuni ya. Ka katá tsi ta kaghuni nda mbrakwani, ña magay ghuni ta skwi đinadina, nda ya ña yifanaftani ta zlgħay nda ñudufa ghuni. ¹² Mantsa ya tama, dza'a mutsay hga Mghama mu Yesu Kristi ta glaku nda ma kaghuni, ña vlaghunatani guli ta glaku. Nda nza tsaya ka zđakatahuda Lazglafta mu nda Mghama mu Yesu Kristi.

2

Skwi dza'a magaku ta saha Yesu

¹ Zwanama dá*, ta kumay ñni ta mnaghunata gwada ta fitika sagha dza'a sagha Mghama mu Yesu Kristi, nda gwada ta fitika tskavata dza'a tskavata mu ta kəmani ya. Wya skwi ta ndəbu ñni ta dzvu da kaghuni: ² Ka mamu mndu ta mnaghunata kazlay: Saghasa fitika sagha Mgham Yesu kə'a, yaha kuni da zləñ ka ghuya ghəña ghuni. Dər má la anabi tsi, dər má snan nda sna a kuni ta gwaday, dər i'i a ta vindaghunafita ká lu má mnaghunata. ³ Yahayaha mndu da nanafita kaghuni dər nda wati ma tsakalawi. Gi banalan a dza'a sagha tsa fitik ya wa. Makəd tsaya ná, nda ndəgha gwal dza'a gafa sidi nda Lazglafta, ña saba tsa ghwadaka mndu ya dəday ta dabi. Tsatsi mndu ta nzakway ka ghuma. ⁴ Dza'a sli'avafli'a ta ghəña inda skwi nda ghuđa, nda ya ta ghəña inda skwi ta tsəlbu lu ta tsəlbu ta kəmani. Ña nzamtani ma həga Lazglafta, ña mnayni kazlay: I'i Lazglafta† kə'a. ⁵ Mnaghunamna yu ta inda tsa skwiha ya ma fitika nzakwa da da kaghuni. Zaghunapza ra? ⁶ Ndanana ná, nda sna kuni ta skwi ta ñaghutá tsa ghwadak ya. Ka saghasa tsa fitikani ya ná, dza'a zlagapzłaga. ⁷ An mndani, nda ghada ta magakumagaku slnahani. Ma tsananja tsa mndu ta ñaghuta ya ta tvi

* **1:8** Grawa nda Isaya 66:15. † **1:9** Gray nda Isaya 2:10, 19, 21. * **2:1** Gray nda 1 Tesalunik 4:15-17. † **2:4** Gray nda Daniyel 11:36, Izekiyel 28:2.

dza'azlay ná, kdekdek a dza'a maga tsi ta slnani wa. ⁸ Dza'a sabsa ta da'bi. Ma sagha dza'a sagha‡ Mghama mu Yesu ma glakwani, na zadanatani nda hafu dza'a vuslagapta tsi ma wani. ⁹ Nda mbrakwa halaway dza'a saba tsa ghwadaka mndu ya, na magayni ta inda mazəmzəmha, nda inda skwi ya ta ndrakawu lu nda ndrakawa, nda inda mandərmimi na nana§ mnduha. ¹⁰ Dza'a magay ta inda ghwadaka skwiha na nanaghatá gwal ta zada ghəna tan, kabga kwalaghuta tan ta tsu'afra, dvaf a hən ta kahwathwata má dza'a mbanafra hən ya wa. ¹¹ Tsaya kəl Lazglafta ka ghunagatá mbrakwa zadaku ta ghəna tan na zlglafta tan ta tsakalawi, ¹² kada tsanaghata Lazglafta ta guma ta inda tsa gwal ta kwalaghuta zlglaftá kahwathwata, zdəgana maga ghwadaka skwi ta hən ya.

Nzaku ka mnda zlglafta nda nɔdɔf nda diha

¹³ Anni, nda ra ka rfay ni ta Lazglafta ta ghəna kaghuni zwanama. Dvudva Mgham Yesu ta kaghuni kabga Lazglafta ta zbaptá kaghuni daga ta tantan, na mbaghunafra nda ma slna Sulkum, ka faghutá kaghuni nda ghu'ba, ma zlglafta ghuni nda nɔdɔfa ghuni ta tsa kahwathwata ya. ¹⁴ Na tsaya kəl tsi ka hgaftá kaghuni nda ma Lfida Gwada ya mnaghuna ni, na mutsafta ghuni guli ta glakwa hga Mghama mu Yesu Kristi. ¹⁵ Tsaya tama zwanama da ná, dihavawa diha, ka nanata kuni ta inda tsa skwiha taghaghunaf ni ya, dər ya mnaghuna lu nda mna, dər ya vindaghu-nafta lu nda vinda a tsi.

¹⁶ Ta maga du'a yu da Mghama mu Yesu Kristi tsatsi ka ghəjani, nda ya da Da mu Lazglafta ya ta dvutá amu, ya ta zdanfá hudi ka lbamatá nɔdɔf na kdekedzen, nda skwi faf mu ta ghəj tida. ¹⁷ Ka lbaghunafra tsi ta nɔdɔf, ka vlaghunafra tsi ta mbrakwa gdata ta maga skwi dinadina ma slna nda ya ma gwada.

3

Magawa du'a ta ghəna anni

‡ 2:8 Gray nda Isaya 11:4. § 2:9 Gray nda Mata 24:24. nda Slna gwal ghunay 20:34, 1 Tesalunik 2:9.

¹ Skwi ya ta pdaku tama zwanama da, magawa du'a ta ghəna anni, kada dza'a gwada Mgham Yesu ta kama ta kama misimmisim, nda ya na ghubaray mnduha manda ya ta magaku da kaghuni ya. ² Magawa du'a guli ta ghəna anni na katanatani da mnduha ta sidi, kabga inda mndu a ta tsu'a na gwada ta mnə ni na wa.

³ Mgham Yesu ná, vərda mndu ya, dza'a mbraghunafmbra, na nghayni ta kaghuni da halaway*. ⁴ Wya skwi graf ni ta ghəna kaghuni ma ndi'atá vgha ni nda Mgham Yesu: Ta nanana kuni ta hidaku ya ta vlaghunata ni, nda gdata ta gdata kuni ta magay nda ya dza'a kuni magay manda tsaya.

⁵ Ka maraghunamara Mgham Yesu ta tvi na dvuta ghuni ta Lazglafta, nda ya na hbay ghuni ta nɔdɔf manda na Kristi.

Maga slna manda va na Pwal

⁶ Zwanama da, ma hga Mghama mu Yesu Kristi ta mna ni ta na gwada na na ghuni, tsaghwa vgha tavata mnda zlglafta nda nɔdɔf ta yadi, kul had ta maga skwi taghaghunaf ni. ⁷ Kaghuni, nda sna kaghuni ta skwi na magay, na ksay ghuni ta sada ni. Ma nzakwa ni da kaghuni ná, nza a ni ka gwal ta yadi wa. ⁸ Zan a ni ta skwa zaya mndu ka mbalay wa. Anni ka ghəna ni ta slavapta nda rvidik tani, nda fitik tani ka maga slna na zay ni, kabga va a ni ta ghuyaghunafra danwa† ta ghəna skwa zay ni wa. ⁹ Nza a vəl magay ni mantsa ya kazlay, ra a ka mutsay ni ta skwi da kaghuni wu kə'a wa. Nda nza tsa slna magə ni ya na tagha skwi na ghuni. ¹⁰ Ma tsa fitika nzakwa ni da kaghuni ya ná, wya ka ni si ta mnaghunata: «Ka va a mndu ta maga slna ya wu ná, ma vlan kuni ta skwa zay guli,» ka ni.

¹¹ Tsa nzakwani ya, sananaghana kazlay mamu sanlaha ta yadi mataba ghuni, kul had ta maga slna kə'a. Ta ghəna valu da kiwa ghatalakw yeya skwi ta magə hən. ¹² Skwi ta mnə ni na tsa mnduha ya, nda hga Mgham Yesu Kristi na: Magawamaga ta slna nda tvani, ka mutsa kaghuni ka ghəna ghuni ta skwi na zay ghuni, ka ni.

* 3:3 Gray nda Mata 6:13, Yuhwana 17:15. † 3:8 Gray

¹³ Kaghuni ya zwanama ná, ma hɛrfaku kuni ta maga skwi dína. ¹⁴ Ka haɗ yu ta sna tsa gwada vindaf lu ya wu, ka mndu katsi, mnanaŋwa mnduha demdem, ka dgaghuta kuni ta vgha nda tsi, ŋa ksafani ka hula.

¹⁵ Nziya nza tsi, yaha kuni da klaftá hɛŋ ka ghuma ghuni. Zlahawazlaha nda tvani, kabga zwanama ghuni ya.

¹⁶ Ka vlaghunavla Mgham Yesu tsatsi ka ghɛŋani ta vla zdaku ya, ta zdaku dɛr ta wati luwa tsi. Ka nza Mgham Yesu kawadaga nda kaghuni demdem.

¹⁷ I'i Pwal ta vindaghunafta nda dzva da, ta ga zgu yu ŋa ghuni. Tsaya thatá dzva da ta inda delewerha ta vindafta yu. Mantsa ya ta vinda yu.

¹⁸ Ka nza zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni demdem!

Tan̄tan̄a tsghatá lwa Pwal ña 1 Timute

Gazgu

¹ I'i Pwal, ghunatá mnda Yesu Kristi, manda ya mnaf Lazglafta mnda mba amu nda Yesu Kristi ya faf mu ta ghəñ tida ta vinda na delewer na.

² Na kagha Timute*, vərđa zwan̄a đá ma zlgħay nda ñuđuf ta vinda yu. Ka vlagħavla Lazglafta ta nzakway ka Da, nda Mghama mu Yesu Kristi ta zđakatahudani, nda tawa hidahidani, nda zđakwani.

Dasuwa ka kuni nda gwal ta taghanatá ghwadaka skwi ta mndu

³ Manda ya si ta mnə yu ña għa ma sli'a đá da luwa Mekaduniya ya kay, ka nzata ka ma luwa Afisus, kabga mamu gwal ta tagħa tsakalawi ña mnduha. Ka dvanaghata ka ta həñ ña zlan̄ta tan̄. ⁴ Ka mnanata ka ta həñ, yaha həñ da lagħwi da hamtá ghəñ ma gwadá ta prukutunzum, nda mbəđa mndəra mndu kul hađ lu dza'a kđanakta. Ta klaktá hwazlađaku, ka zlan̄tá ñlaku ta kəma ta kəma ma slna Lazglafta ma zlgħay nda ñuđuf tsaha ya. ⁵ Klatá ghəñ tsa gwadá ta mnaghata yu ya ná, tsaya sli'anaftá đvu ya ta sabi ma ñuđuf ya nda għuđa, nda vərđa ndanu kul hađ sana dga ghəñ, nda vərđa zlgħay nda ñuđuf. ⁶ Tsughwadagħu tsughwadá sanlaha ta tvi, ka lagħwi zadamta ma tsa hwazlađakuha dza'a kwal katanaftá həñ ya. ⁷ Ta kumay həñ ta nzakway ka gwal ta taghanaftá zlahá Lazglafta ta mnduha, ama sna a vərđa hahəñ ta skwi ta mnə həñ wa. Sna a həñ ta vərđa skwi ya sladaf həñ tida guli wa.

⁸ Nda sna amu kazlay: Dina zlahu kə'a, ka nda tvani ksa mndu ta slna nda tsi.

⁹ Nda sna amu guli kazlay: Fa a lu ta zlahu ka ña gwal tđukwa wu kə'a, ama fafa lu ta zlahu ña gwal kul sna gwadá da mndu, nda gwal ta maga mbrəs, nda gwal ta sidi, nda gwal dmaku, nda gwal kul zlan̄a Lazglafta, nda gwal kul snan̄tá dza-hay', nda gwal ta pslatá dadaha tan̄, nda

gwal ta pslatá mndu, ¹⁰ nda gwal ta hliri, nda gwal ta hahanaku zgun nda zgun, nda gwal ta dzawaptá mndu ka vu'a, nda gwal tsakalawi, nda gwal ta wadá a ta wadú ka bətbət, nda ya ña gwal ta maga sanlaha ma ghwadaka skwiha, ka zlan̄tá vərđaka tagħa skwi. ¹¹ Tsa vərđa tagħa skwi ya ná, ta slanaghata ma Lfida Gwadá fadim lu ña mnay ta ghəñ glakwa Lazglafta lu.

Rfanaghatá Kristi

¹² Ta rfay yu ta Yesu Kristi Mghama mu, ta vlihatá mbraku prək maga slna đá. Ta rfay yu ta ghəñ vəl klaftani ta i'i ka mndu nda ra ña faftá ghəñ tida, ña maganatá slna. ¹³ An̄ mndani, nda nza yu ka mndu si ta pgha rutsak tida ghalya, ka mnda giri ñani, ta balanata, ama ka tawatá Lazglafta ta hidahida ta i'i, kabga ma kwala đá kul snan̄ta si ta maga† yu ta tsa skwiha ya. Si hađ zlgħay nda ñuđuf da i'i wa. ¹⁴ Ka zđidintá Mghama mu ta huđi katakata, ka vlihatá zlgħay nda ñuđuf, nda đvu ya ta mutsu lu ma guyatá vgha nda Yesu Kristi. ¹⁵ Wya tsa vərđa gwadá nda ra ka tsu'afta inda mndu ya: Sasa Yesu Kristi ta ghəñ hadik ña mbanaftá gwal dmaku. I'i mali mataba tan̄. ¹⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka tawatá hidahida ta i'i. Kumankuma Yesu Kristi ta maravata ma i'i ta nzakway ka mali mataba gwal dmaku ya, ta glakwa ksa ñuđufani. Nda nza ka gray ña gwal dza'a zlgħaftá tsatsi, ña nzakwa tan̄ nda rfu ña kđekedzen̄. ¹⁷ Ka nza sgit nda glaku ña đekdek ña Mgham kul hađ ta mtavata, kul hađ ta nghavata, tsatsi turtuktuk Lazglafta ña kđekedzen̄. Amin!

¹⁸ Timute zwan̄a đá, na gwadá ta mnaghata yu ná, manda va ya mna la anabi ta gwadá ta ghəñ għa ghalya ya, ña nzakwa na gwadá na ña vlagħatá mbraku, kada lavin̄ta ka ta vulaftá vərđaka vulu.

¹⁹ Nanan̄a ta zlgħay nda ñuđufa għa nda fatá ndana għa kul hađ sana dga ghəñ. Vzinqza sanlaha ta tsa fata ndanu kul hađ dga ghəñ ya, ka dzatá zlgħay nda ñuđufa tan̄.

²⁰ Mataba tsa mnduha ya na i Himene nda Alegzandra. Vlan̄vla yu ta həñ ta halaway‡, kada kwala həñ razəgəltá Lazglafta.

* **1:2** Ngha ta slna gwal ghunay 16:1. † **1:13** Ngha ta slna gwal ghunay 8:3, 9:4-5. ‡ **1:20** Gray nda 1 La Kwareñt 5:5, 2 Timute 2:17, 2 Timute 4:14.

2

Na wa rakwa tsəlbay mu ta tsəlbə na?

¹ Skwi ya vli yu ta mbraku tanṭan ta ghəṇani karaku ná, tsaya dawa skwiha da Lazglafta nda maga du'a, nda taw ma ghuvani, nda rfanaghata ta ghəṇa inda mnduha. ² Dina ka maga du'a ta ghəṇa mghamha nda inda gwal ta ṇanata ga mgham, kada mutsafta mu ta nzaku leḅtekw, ma zdaku, ma zləṇa Lazglafta nda tvani, ṇa nzay mu ta nzaku manda ya ta raku dər ta wati ma tvi tsi. ³ Tsaya skwi dina ta zdəganata Lazglafta mnda mba amu. ⁴ Ta kumay tsatsi ta mbafta* inda mndu, ka mutsafta tan ta snanṭa kahwathwata. ⁵ Na nzakwani ná, turtuktuk Lazglafta. Turtuktuk mndu ta gyanafṭa mndu nda Lazglafta guli. Tsa mndu ya ná, Yesu Kristi ya ⁶ ta vlatá ghəṇani ṇa varata inda mnduha demdem†. Tsaya skwi ya maga tsi ma fitik ya fa Lazglafta. ⁷ Na tsaya kəl lu ka fatá i'i ka mnda mnay, ka mnda ghunay‡ guli. Nda nza yu ka mnda taghanaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda§ ta gwada ta zlghay nda ṇuduf, nda kahwathwata. Tsakalawa da a wu, kahwathwata ta mnə yu.

Imi'aha nda zgwana

⁸ Ta kumay yu tama ta magay zgwana ma inda vli ta du'a nda kapatá dzvu ya nda ghuḅa hezle' nda ta luwa, nda gatá sidi a wu, nda zlərdawi a guli wa.

⁹ Na mi'aha ya guli ná, ka nzakwa hahəṇ nda hba vgha manda ya ta raku. Ma laghu həṇ da rka nda datá ghəṇ ya nda bla. Ma laghu həṇ da rka nda dasu, dər nda mizidikw, dər nda lgut ya nda bla dzvani* a tsi. ¹⁰ Ka rka həṇ ta rka nda ṇərmata slnaha tan, manda ya ta ranṭa mi'aha ta maranṭa zləṇay tan ta Lazglafta. ¹¹ Ma fitika tagha skwi ya guli, seftekwa ka marakw nzata, nda hanatá ghəṇ. ¹² Vlan a yu ta tvi ta marakw ṇa taghanaftá skwi, dər ṇa ga mgham ta ghəṇa zgun wa. Seftekwa katsi nzata. ¹³ Adamu na tanṭana mndu zlaganap Lazglafta, kada

magaftá tsi ta Hawa. ¹⁴ Adamu a nanaf halaway guli wa, marakw ya nanaf tsi, ka kwalaghutá marakw ta snatá gwada Lazglafta†. ¹⁵ Dər má mantsa tsi, dza'a mbanafmba Lazglafta ta marakw nda ma yayni ta zwani, ka gdavagda tsi ta ṇavata ma zlghay nda ṇudufani, nda dvutá mndu, nda nzaku nda ghuḅa.

3

Gwal nghan Igliz

¹ Nana gwada dza'a yu mnay na ná, gwada ṇa faftá ghəṇ tida ya. Ka dvafdva mndu ta slna nzakw ka mali ta ghəṇa Igliz katsi ná, ṇərma skwi ya dvan tsi. ² Dina ka nzakwa mali ta ghəṇa Igliz, ka mndu kul had rutsak tida, turtuk ka markwani, zlahafzlaḅa katsi ta ghəṇani, ta ndanay katsi ta ndanu tdukwa, dina ka nzakwani, ta tsu'ay katsi ta matbay ga tan, nda sna katsi ta taghanaftá skwi ta mndu, ³ ma nza tsi ka mndu ta sa ima inabi, ma nza tsi ka mndu ta sidi, ama leḅtekw ka nzakwani. Ma nza tsi ka mndu ta ghazenzen, ma nza tsi ka mndu dvutá ta tsemi. ⁴ Nda sna katsi ta ṇanata həḅani, nda sna katsi ta zlaha zwanani ṇa nzakwa tan ka zwani ta sna gwada nda hanata ghəṇ guli. ⁵ Ka si sna a mndu ta ṇanata həḅani wu katsi, wa kə'a dza'a lavinṭa nghanṭa Igliza Lazglafta na? ⁶ Ma nza tsa mndu ya ka lfida mndu ma zlghay nda ṇuduf, da glə tsi ta ghəṇ, da zləmbamtá tsi ma mndərga tsa guma tsanagha lu ta halaway ya. ⁷ Dina ka nzakwani ka mndu ya ta ghubu dər gwal kul snanṭa Lazglafta, kada nzakwa tsi ka mndu kul had lu ta gagay nda gaga, da zləmbamtá tsi da dəbla halaway*.

Gwal ksa slna ma səla mnduha

⁸ Gwal ta ksa slna ma səla mnduha ya guli, dina ka nzakwa tan. Yaha həṇ pgha wirak his ma vu, yaha həṇ nzakway ka gwal ta sasaku, ka gwal ta zba tsemi nda ta ghwadaka tvi. ⁹ Dina ka nzakway tan ka gwal ta ṇanata kahwathwata ya marigin lu ma zlghay nda ṇuduf nda fata ndanu kul had sana dga ghəṇ. ¹⁰ Dina ka dzəghanṭa

* 2:4 Gray nda Izekiyel 18:23. † 2:6 Gray nda Mata 20:28. ‡ 2:7 Gray nda 2 Timute 1:11. § 2:7 Gwal kul snanṭa Lazglafta Da mu ta Luwa. * 2:9 Gray nda 1 Piyer 3:3. † 2:14 Aya 13-14: Nghan ta Zlrafta 2:7, 21-22, 3:1-6.

* 3:7 Aya 2-7: Gray nda Titus 1:6-9.

həŋ karaku. Tahula tsa, ka haď sana skwi ŋa mnafta ta həŋ wu katsi, laviŋlava həŋ ta nzakway ka gwal dza'a ksa slna ma səla mnduha. ¹¹ Mantsa ya mi'aha ta ksa slna ma səla mnduha guli. Dina ka nzakwa taŋ. Haď wu ka həŋ ta kusleberaku, zlahaf-zlaha ka həŋ ta ghəŋa taŋ, ka nərmani ka həŋ nzakway ma inda skwi. ¹² Mndu ta ksa slna ma səla mnduha ná, turtuk ka markwani, pərdafpərda katsi ta zlaha zwanani nda gwal ga taŋ tani. ¹³ Ka nda tvani ta ksa gwal ta ksa slna ma səla mnduha ta slna katsi ná, ta vlanjla lu ta glaku ta həŋ ma inda vli. Laviŋlava həŋ ta gwaďa taŋ kul haď zləŋ ma fatá ghəŋa taŋ ma zlghay nda ŋuďuf ma Yesu Kristi.

Hya skwi ta vlamata zlghay nda ŋuďuf

¹⁴ Ta vindi yu ta na delewer na ŋa gha ná, nda fa ŋuďufa da ta labə da nghaghaghata. ¹⁵ Ala, ka gərđugərda yu katsi, dza'a nda sna ka káka dza'a nzaku ma həga Lazglafta ta nzakway ka Igliz, hahəŋ gugudí ta dihanatá kahwathwata. ¹⁶ Manda va tsaya ná, dagala nzakwa skwi ya nda dıfa payaf Lazglafta, ta nzakway ka Kristi ya zlghaf mu. Mariginj mara Lazglafta ka mnda səla. Tudukwa nzakwani, ka Sulkum nda ghuđa† maraŋta. Nda ngha duhwalha Lazglafta, ka mnə lu ta gwada tida, ŋa inda gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ka zlghaftá mnduha ma inda vli ta ghəŋa haďik. Ka klaghatá Lazglafta ta luwa da vla glakwani.

4

Tagha skwa gwal tsakalawi

¹ Tsaliŋtsala Sulkum nda ghuđa kazlay: Ma kdavakta fitik ná, dza'a zlanavazla sanlaha ta zlghay nda ŋuďufa taŋ, ka laghwí da sna ŋa sulkumha ta nana mndu, nda tagha skwi ya ta klagapta ghwaďaka sulkumha kə'a. ² Ŋa nanaghata gwal ta maga maďgwirmaďgwir, ta mna tsakalawi, ta həŋ. Vli ma ndana tsa mnduha ya ná, manda datá kufur ghandand ma vu ya nzakwani. ³ Dza'a lmay həŋ ta kla

marakw, dza'a lmay həŋ ta zay lu ta sanlaha ma skwa zay. Wya Lazglafta ta zlagiginjá tsa skwiha ya ŋa zay gwal zlghay nda ŋuďuf, gwal nda sna ta kahwathwata. Ta zə həŋ ya, ŋa rfay taŋ ta Lazglafta ta ghəŋani. ⁴ Manda va tsaya, inda skwi zlagiginj Lazglafta ná, dına* nzakwani. Ka ta rfanagharfa lu ta Lazglafta ta ghəŋa skwi ta zə lu, haď sana skwi ŋa wuďanaghuta wu, ⁵ kabga ghuđin ghuđa Lazglafta nda gwadani nda ya nda ma maga du'a guli.

Nzakway ka vərda mnda maganatá slna ta Yesu Kristi

⁶ Ka taghanaftagha ka ta inda tsa skwiha ya ta zwanama katsi, dza'a nzakway ka ka nərma kwalva Yesu Kristi. Dza'a maraŋmara ka kazlay: Nda bagha ka nda gwada zlghay nda ŋuďuf, nda ya nda vərđaka tagha skwi ya taghaf ka kə'a. ⁷ Zluŋzla ta gwada prukutunzumha ta gwada halata mi'aha. Ŋavaŋa kagha, ka nza ka ta nzaku ma ndi'ata vgha gha nda Lazglafta. ⁸ Skwi dına zavzava ŋa hwaya us ma vgha, ama sira a katu mida wa. Ndi'atá vgha nda Lazglafta katək na vərda skwi ta kata mndu ma inda skwi, kabga da tsatsi na ta ta imi ta sləməŋ ta ghəŋ nzaku ya ndanana, nda nzaku ya ta kəma. ⁹ Nana gwada na ná, vərda gwada ya, nda ra ka tsu'afra inda mndu kul haď sana dzudzukway. ¹⁰ Taghəŋa tsaya ta kəl mu ka dzatá vgha ka ŋavata ka maga slna, kabga nda fa ghəŋa mu ta Lazglafta ya nda hafu mida. Tsatsi ta nzakway ka mnda mba inda mndu, katkatatani gwal zlghay nda ŋuďuf. ¹¹ Tsaya skwi dza'a ka sladanata, ka taghay.

Nzanza ka mndu ŋa ksa sadani

¹² Yaha mndu da hərtətátá nzakwa gha ta ka zwaŋ. Katək ná, nzanza ka ŋa gwal zlghay nda ŋuďuf, ka mndu ŋa kla sadani ma tva gwada, ma tva nzaku, nda ya ma tva nzaku nda ghuđa. ¹³ Ma kdaku yu ka labə ya, ka gďata ka ta dzaŋanaftá gwada† Lazglafta ta mnduha, ka vla ka ta mbraku ŋa taŋ, ka tagha ka ta skwi ŋa taŋ. ¹⁴ Yaha ka da ganavatá masfa ta skwi ya vlagha Sulkum ma kagha, ya vlagha lu ma fitika

† 3:16 Gray nda Ruma 1:4. * 4:4 Gray nda Zlrafta 1:31. † 4:13 Ngha ta Lukwa 4:16-21.

mnata la anabi, ka faghaghatá la galata mndu ta dzvu ya. ¹⁵ Nafɲa ta vgha ta tsa skwiha ya, ka maga ka nda kdavakta ɲudufa gha, ɲa nghanɲa inda mnduha káka ta dza'a ta kəma ta kəma. ¹⁶ Dasuwa ka ka nda nzakwa gha, dasuwa ka ka nda skwi ta taghə ka guli. Ndi'amndi'a mida. Ma tsa magay gha mantsa ya, dza'a mbanafɲa ka ta ghəɲa gha, nda gwal ta fata sləməɲ ka snay tani.

5

Vla ta hidaku ɲa inda gwal zlgħay nda ɲuduf

¹ Ma davə ka ta glata mndu. Nda dasuwa ká ka gwada nda tsi, manda skwi nda da gha*. Manda mna gwada ɲa zwanama gha ka ka gwada nda zwana duhwalha. ² Galata mi'aha ya guli ná, manda mamaha gha, káka ngha həɲ. Ngha ta daghala mi'aha manda kwagha ma gha kul had ndanantá sana skwi nda həɲ.

Mi'a wadgu

³ Vla ta glaku ɲa vərɲaka mi'aha ka wadgu, ka matuɲulum. ⁴ Ka si mamu zwana tsa wadgu ya, ka zighihani a tsi katsi, tinəl hahəɲ dza'a zrafta katanɲá gwal ga tan, ɲa planamtá dzva tan. Tsaya skwi ta zdəganatá Lazglafta. ⁵ Tsa vərɲa wadgu ta nzakway ka matuɲulum kul had mndu ɲa katanɲa ya ná, ta Lazglafta fafta tsatsi ta ghəɲani. Had ta zlanɲá maga du'a, ka tawa ghəɲ da Lazglafta nda fitik tani, nda rvidik tani, ɲa dawə katu da tsi wa. ⁶ Ama wadgu ya ta nzaku ta daghayakwani ná, nda mta tsaya dər má ta ndiri tsi. ⁷ Tsaya skwi dza'a ka havanaktá həɲ, kada nzakwa həɲ kul had rutsak ta həɲ. ⁸ Ka had mndu ta nghapta ka la tan, katkatatani la ma həga ga tan wu katsi, ɓlinɓla tsa mndu ya ta zlgħay nda ɲuduf, mal tsatsi badzatani ka mndu kul zlgħaftá Yesu.

⁹ Marakw ya mtu zə'ala tan ná, ta magay ka imani ta mku' mbsak, kada mbədamta lu mataba mi'a wadgu. Tsa si turtuktuk yeya ka zə'al snəɲ tsi guli. ¹⁰ Ta ghubay ka lu ma ɲərma slnahani ta magə tsi. Va galanafgala katsi dīna ta zwani, ta tsu'ay

katsi ta matbay ga tan, ta mbazay katsi ta səla gwal zlgħay nda ɲuduf, ta katay katsi ta gwal ta sa duni, fafa katsi ta ghəɲani ka maga inda ɲərma slna. ¹¹ Yaha ka mbədamtá mi'a wadgu ta ka daghali ma tsa mbsak ya, kabga badu sli'avafɲa dva zgun ma vgha tan, ka dganatá həɲ nda Kristi ná, zbay tan ta dza'agəлта da zə'al. ¹² Dza'a ksay guma ta həɲ kabga ɓlanapóla həɲ ta skwi ya si kura həɲ tanɲan. ¹³ Taghəɲa tsa guli, had sana skwi ta magə tsi ta ghəɲa sli'ani da ra watgha həga ga mndu wa. Dza'a ra watgha həga ga mndu yeya a guli wu, dagala va yawa tan. Gwada kul nghanatá həɲ ná, tsaghuzlaram ka həɲ dida. ¹⁴ Tsaya tama, ta kumay yu ta sli'a mi'a wadgu ta ka daghali ya da zə'alha tan, ka yaya həɲ ta zwani, ka ngha həɲ ta həga tan, kada kwala ghumaha mu ta mna gwada kul raku ta amu. ¹⁵ Mamu sanlaha ta gi ghadata mbədaghutá vgha, ka zluɲtá vərɲa tvi, ka laghwi mista halaway. ¹⁶ Ka mamu sana marakw ta zlgħaftá Yesu, nda mi'a wadgu ma mndəra tan katsi, ka kata tsi ta həɲ, yaha tsi zlanantá Igliz, kada laviɲta Igliz ta katanɲá vərɲa wadguha ya ta dunluɲwaku.

Gwal ngha Igliz

¹⁷ La galata mndu ta ksa slna dīna mataba Igliz ná, dīna ka vla glaku dagala ɲa tan. Katkatatani gwal ta mna gwada, nda gwal ta tagha skwi ɲa mnduha. ¹⁸ Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: «Had kuni dza'a hbunustá budzan ta wi ta sla ta dga hya wu,» ka'a. Mantse ya ka'a guli na: «Raɲra vlanɲá nisəlani† ta mndu ta ksa slna,» ka'a. ¹⁹ Ma gi tsu'af ka ta gwada ta mnafta lu ta sani ma glata mndu ta ksa slna mataba Igliz. Ba mamu ka masləm̄tsək taḅ his ka hkən a tsi ta snanaghata. ²⁰ Gwal ta ga dmaku ya, dvanaghadvə ta həɲ ta kəma inda mnduha, kada ganafta tsi ta zləɲ ta sanlaha.

²¹ Ta ndəba dzvu yu ɲa gha ta kəma Lazglafta, nda Yesu Kristi, nda ya ta kəma duhwalhani zabap Lazglafta. Snasna ta tsa gwada ya, yaha ka da laghwi da dva ghəɲ. Yaha ka da gala mndu nda gala. ²² Yaha ka da gi hwaya fanaghatá dzvu ta

* 5:1 Gray nda Levitik 19:32. † 5:18 Ngha ta Vrafta ta zlahu 25:4 nda 1 La Kwareɲt 9:9, Mata 10:10, Lukwa 10:7.

ghəŋa mndu ŋa vlanťá slna mataba Igliza Lazglafta. Yaha ka da hba huta mista mndu ta gatá dmaku. Ngha ta ghəŋa gha, yaha ka faťtá rutsak ta vgha gha.

²³ Yaha ka gđata ta sa imi kwenkwen, ama ka sa ka ki'a ta ima inabi, ŋa ghzla skwi ma huđa gha, nda ya ŋa ghzla tsa gđata ta gđata ka kul dughwanaku ya.

²⁴ Sanlaha ma mnduha ná, ta dađi dmakwa tan, đar ta la a lu tsanaghatá guma ta hən. Ama tahula tsanaghatá guma ta hən ta nghavata ŋa sanlaha. ²⁵ Manda va tsaya guli, ta nghaku nərma slna ta dađi, đar má sabə a tsi ta dađi gi hadahada wu, đifaghuta a wa.

6

La vu'aha

¹ Inda gwal ta ga vu'a, ka vla hən ta glaku ŋa danahəgaha tan, kada kwala mnduha ta raza Lazglafta, nda skwiha ya ta taghə mu.

² Ka gwal zlghay nda ŋuduf na danahəgaha tan katsi, yaha hən da kwal kul sna gwada da hən, kabga nzakwa tan ka zwanama ma zlghay nda ŋuduf. Ka ŋavaŋa hən katək ka maganatá slna tan nda tvani, kabga tsa danahəgaha tan ta maganata hən ta slna ya ná, gwal zlghay nda ŋuduf ta đvu Lazglafta hən.

Ma tsemi ta saba inda ghwadaka skwi

Tsaya skwiha ŋa taghay gha ŋa mnduha. Ka vla ka ta mbraku ŋa tan. ³ Ka lagha mndu ka tagha sana skwi tskəm, ka zluŋťá vərđaka gwada Mghama mu Yesu Kristi, nda skwi ya ta taghə mu ta ranťá zlghay nda ŋudufa amu katsi, ⁴ tsa mndu ya ná, gla ghən ta glə tsi, had sana skwi snaŋ tsi wa. Dughwana a ma ndanani wa, zlerđutawi nda mbada gwada yeya snaŋ tsi. Ma tsaya ta saba drakuha, nda zlerđutawi, nda razuha, nda ghwadaka uwa'uwalakuha ⁵ nda zlerđutawi kul kdavakta mataba gwal kul had ghunislak ma ghəŋa tan. Snəgla a hən ta kahwathwata wa. Dina ná, skwi ŋa mutsa gadghəl ya ka hahən ta ndanay.

⁶ Manda va tsaya nzakwani, dina ná, mghama gadghəl ya, ka ta rfu mndu nda kuraghuta skwi ya da tsi. ⁷ An mndani, had

sana skwi ya klaganam mu da ghəŋa hadik wa. Manda va tsaya guli ná, had sana skwi ya dza'a klinťa mu guli wa. ⁸ Tsaya tama, ka mamu mu nda skwi ŋa zay, nda skwi ŋa suday ta vgha ya ná, prək mu nda tsa. ⁹ Ama gwal ta zba nzaku ka gadghəl ná, ta dədamdəda hən da skwi ta dzəgha mndu. Ŋa dədamta tan da dəbla ghwadaka mnduha ta badza mndu, nda ya ta zadanatá mndu ŋa dekdek. ¹⁰ Đvutá tsemi ná, ta klakkla ta slrəŋa inda ghwadaka skwi. Ma tsa đvuta tan ta tsemi ya, ka zlanavatá hən ta zlghay nda ŋudufa tan, ka garađ tsi ta hən katakata.

Vərđaka vula zlghay nda ŋuduf

¹¹ Ama kagha mnda Lazglafta, wara ta tsa skwiha ya. Ka zba ka ta tva nzaku tđukwa, nda tva ndi'anavatá vgha ta Lazglafta, nda tva zlghay nda ŋuduf, nda tva đvutá mndu, nda tva ksa ŋuduf, nda tva nzaku leštekwə guli. ¹² Lma ta vərđa lma zlghay nda ŋuduf. Zak za ta hafu ŋa kdekedzen, kabga hgafhga Lazglafta ta kagha ta ghəŋani ma mnanťa gha ta nərmeta zlghay nda ŋudufa gha ta kəma ndəghata masləmtsəkha. ¹³ Ka yu ta mnaghata ta kəma Lazglafta ta vla hafu ŋa inda skwi, nda ya ta kəma Yesu Kristi ta mnigintá vərđa gwada ta kəma Pwanəs Pilat* ná, ¹⁴ ka ŋanata ka ta na gwada ta mnaghata yu na. Ka nzata ka kul had sana skwi ta kagha, kul had rutsak, ha ka sagha fitik dza'a kəl Mghama mu Yesu Kristi ka maravata. ¹⁵ Dza'a maravamara badu fitik ya tsaf Lazglafta. Da tsa Lazglafta ya inda mbraku. Tsatsi Lazglafta turtuktuk. Tsatsi dzuđaya zdaku. Tsatsi ta ga Mgham ta ghəŋa mghamha†. Tsatsi mgham ta malaptá mghamha. ¹⁶ Tsatsi turtukwani kul had ta mtavata, ta nzaku ma tsuwadək kul lavintá mndu ta đhanavata. Had mndu ta kdə nghanťa wa. Had mndu dza'a lavintá nghanťa‡ guli wa. Ŋani glaku, nda mbraku, ŋa kdekedzen. Amin!

Vlanťá hidaku ta gwal ka gadghəl

¹⁷ Mnanamna ta gwal ka gadghəl ma na ghəŋa hadik na, yaha hən da ghərđaku,

* **6:13** Ngha ta Yuhwana 18:36-37, 19:11. † **6:15** Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17, Zabura 136:3. ‡ **6:16** Gray nda Zabura 104:2, Sabi 33:20, Yuhwana 1:18. § **6:17** Gray nda Lukwa 12:20.

yaha həŋ da laghwi da faftá ghəŋa taŋ ta gadghəlaŠ taŋ ya dza'a kwal kul nzdavata. Ta Lazglafta ya ta vlamatá inda skwi ka haslay ŋa nzakwa mu nda rfu ka həŋ faftá ghəŋa taŋ. ¹⁸ Mnanamna ta həŋ ka maga həŋ ta zdaku. Ka sganaghata həŋ ta maga skwiha dínadína. Mnanamna ta həŋ ka muvla həŋ ta muvla, ka vla həŋ ta skwi ŋa katanťá sanlaha nda tsi. ¹⁹ Ka mantsa ya ka həŋ magay, dza'a tskanatska həŋ ma ŋərma vli ta skwiha taŋ, ŋa slafta taŋ tida bađu mahtsim*, kada mutsafta həŋ ta vərđa hafu.

Dzatá ghəŋa gwada

²⁰ Timote da, dasuwa ka ka ŋanatá skwi ya fagham Lazglafta ma dzvu. Ma fam ka ta wa gha da gwadaha ka bətbət kul gra vgha nda zlgħay nda ŋuduf, nda tagħa skwi ya ta mnə lu kazlay: Snaťá skwi kə'a ya, tsaw tsakalawi ya. ²¹ Ma famťá ghəŋ ka tagħa tsa skwiha ya, kəl sanlaha ka Pak zlgħay nda ŋuduf. Ka nza zdakatahudá Lazglafta nda kaghuni!

* **6:19** Gray nda Mata 6:20.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ɲa 2 Timute

Gazgu

¹ I'i Pwal ta vindaftá na defteri na. Nda nza yu ka mnda ghunay Yesu Kristi, manda ya kumaf Lazglafta. Nda fa yu ɲa mna gwada ɲa mnduha ta ghəɲa gwada ta hafu, ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmənɲ ta gwal ta ndi'aftá vgha nda Yesu Kristi.

² ɲa kagha Timute* zwanɲa da, ya ta dɒvu yu ta vindaghafta yu. Ka vlaghavla Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi Mghama mu ta zdakatahudani, nda tawa hidahidani, nda zdakwani tani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³ Ta rfay yu ta Lazglafta ta ghəɲa kagha. ɲani ta maganata yu ta slna nda ɲudufa da turtuk, manda ya si ta maganata† dzidziha da. Inda fitika magay da ta du'a da Lazglafta nda fitik tani nda rvidik tani ya ná, ta havay yu ta kagha. ⁴ Havakta da ta fitika mbəzay gha ta ima taw ná, ta mamay yu katakata ta nghəglanɲá kagha, kada ndəghafta ɲudufa da nda rfu. ⁵ Ta havay yu, ya káka zlghafta kahwathwata nda ɲudufa gha ta Yesu Kristi. Tsa zlghay nda ɲuduf ya ná, tiɲəl midza gha Luwis ta zlghafta, ka fiɲtá ma gha Unis. Grafgra yu kazlay: Zlghafzlgha kagha guli kə'a. ⁶ Tsaya ta kəl yu ka havglaghakta, yaha ka da wudiɲtá skwi ya vlagha Lazglafta, ma fitika faghaghata da ta dzvu ya. ⁷ Sulkum ya vlama Lazglafta ná, ɲa zɒukwa vgha a wa. Katək ná, ta mbrə nda mbra ta amu. Ta vlamavla ta dɒvu nda ksanatá ghəɲ.

⁸ Yaha ka da hula mna gwada ta Mghama mu. Yaha ka da hula mna gwada ta i'i tsam lu ma gamak ta gwada ta tsatsi ya guli. Katək ná, zlghafzlgha ta ghuya danɲa kawadaga nda i'i ta ghəɲa Lfida Gwada, nda fata ghəɲ ta mbraku ya ta vlə Lazglafta. ⁹ Tsatsi ta mbamafta. Ka hgaftá tsi ta amu ɲa nzakwa mu ka mnduhani. Nza a kabga vəl magata mu ta skwi dina wu, ama mantsa ya kurata tsi nda zdakatahudani.

Tsa zdakatahudani ya, vlamavla lu nda ma Yesu Kristi ma kdaku lu ka fatá ghəɲa hadik. ¹⁰ Ka maravatá tsi ndana tama nda ma zlagapta Yesu Kristi, mnda mba amu. Tsatsi ta klinɲtá mbrakwa mtaku, ka mara-mata nda ma Lfida Gwada ta tva nzaku nda hafu ɲa kdekedzenɲ.

¹¹ ɲa mna tsa Lfida Gwada ya ɲa gwal kul nzakway ka la Yahuda fata Lazglafta ta i'i ka mnda ghunay, ka taghay‡ da ɲa tanɲ. ¹² Ta ghəɲa tsaya ta kəl yu ka ghuya na danɲa na. Ama ksa a hulani ta i'i wu, kabga nda sna yu ta mndu ya faf yu ta ghəɲ tida. Grafgra yu guli kazlay: Mamu tsatsi nda mbraku, ɲa ɲanatá tsa Lfida Gwada fadim tsi ma dzvu ya ha ka sagha fitika tsa guma kə'a.

¹³ Ka nza kahwathwata gwada ya snan ka da i'i ka skwi ɲa klay gha ta sadani. Ka nzamta ka ma zlghay nda ɲuduf, nda ya ma dɒvu ya vlama Yesu Kristi. ¹⁴ ɲananɲa ta ɲərma tagha skwi ya fagham lu ma dzvu, nda mbrakwa Sulkum nda ghuɒa, ya ta nzaku ma amu ya.

¹⁵ Nda sna ka kazlay: Zlidivazla inda gwal ta hadika Asiya kə'a. Tekw i Fizel nda Hermuzena mataba tanɲ. ¹⁶ Ka marananɲmara Lazglafta ta tawa hidahidani ta ghəɲa həga ga Unesifura, kabga si ta gdagda ta ksidimɲtá ɲuduf. Ksaf a na tsatá i'i ma gamak na ka hula wa. ¹⁷ Katək ná, ma ɓhagaghatani da luwa Ruma, ka zbə tsi ta i'i ka ɲdanɲa, ka slaftá tsi ta i'i. ¹⁸ Má ka vlanɲvla Mgham Yesu Kristi ta mutsaftani ta tawa hidahida Lazglafta baɲu fitika tsa guma. Mal kagha guli nda sna ta katu ya katihia tsi ma nzakwa da ma luwa Afisus.

2

Nzanza ka vərɲaka sludza Yesu Kristi

¹ Kagha tama zwanɲa da, mbra ta vgha ma zdakatahudi vlama lu ma Yesu Kristi. ² Skwi ya snan ka da i'i ta kəma ndəghata masləm̄tsəkha ya, taghanaftagha ta ɲərma mnduha ta lavinɲtá taghanaftá sanlaha guli.

³ Su'a ta ghuya danɲa ta slaghaghata ta ghəɲa gwada ta Yesu Kristi, manda ya ta su'u vərɲa sludzi. ⁴ Ka ta ga sludzi

* 1:2 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:1. † 1:3 Ngha ta Filipiya 3:4-5. ‡ 1:11 Gray nda 1 Timute 2:7.

mndu katsi, had ta laghwi da famtá ghənjani manda ya ta magə hamata mnduha, ka ta kumay tsi ta zdanaftá ɲudufa malani wa. ⁵ Manda tsaya mndu ta hwaya guli. Ka hwaya a tsi ta tsa hwaya ya nda tvani* wu katsi ná, mutsaf a ta nisəlani wa. ⁶ Mndu ta ɲavata ka hva guli ná, tiɲəl tsatsi ta za yakwani. ⁷ Ndana ta skwi ta mnaghata yu. Ka ta ndanay ka katsi, dza'a vlaghavla Lazglafta ta tva snatá inda skwi.

⁸ Havakhava ta Yesu Kristi, tsatsi ta nza-kway ka zivra Dawuda, tsatsi ta sli'agapta nda hafu mataba gwal nda rwa, manda ya ta taghə na Lfida Gwada ya ta mnə yu na. ⁹ Taghəna tsa Lfida Gwada ya ta ghuya yu ta danwa ha ka tsamtá i'i ma gamak manda mndu ta magatá ghwadaka skwi. Ama dər má mantsa tsi, hbam a lu ta gwada Lazglafta wa. ¹⁰ Tsaya ta kəl yu ka su'a inda skwi, ɲa mutsafta gwal zabap Lazglafta ta dakwa tan, kada mutsafta hahəɲ guli ta mbaku ta nzakway ma Yesu Kristi, ɲa nzakwa tan ma glaku kul had kdavaktani ya. ¹¹ Nana gwada dza'a yu mnay na ná, gwada nda ra ya.

Ka mtumta mu kawadaga nda tsi, dza'a nzakway mu nda hafu kawadaga nda tsi guli.

¹² Ka ta su'ay mu ta ghuya danwa kawadaga nda tsi, dza'a gay mu ta Mgham kawadaga nda tsi guli.

Ka sna a ɲni ta kagha wu ka mu nda tsi, sna a yu ta kaghuni guli wu, ka'a dza'azlay nda amu.

¹³ Ka dər nza a mu ka ɲərma mndu tawa irani wu, tsatsi tani, ta nzakwani tsatsi† ka ɲərma mndu, kabga laviɲ a tsatsi ta mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a nda ghənjani wa.

Mna ta vərɗaka gwada Lazglafta

¹⁴ Havanakhava ta tsa skwiha ta mnaghata yu ya ta sanlaha. Mnanamna ta həɲ ta kəma Lazglafta, ka zlanɲa həɲ ta zlərdawi ta ghəɲa gwada. Had sana skwi ta katanɲa tsa zlərdawi ya ta mndu wu, ta ghəɲa zadinɲa gwal ta snay yeya katək ta zadinɲa tsi. ¹⁵ Kagha, ɲavaɲa ka nzakwa ka ta kəma Lazglafta ka mndu nda ndəha,

ka mnda maga slna kul had hula ta ksafu ma slnani, ta mna vərɗa gwada nda tvani. ¹⁶ Ma fə ka ta wa gha da gwada ka bətbət kul ksa vgha nda zlgəɲ nda ɲuduf, kabga gwal ta famtá ghəɲa tan da mndərga tsa gwada ya ná, ta sgaku nda sga di'inəghuta tan nda Lazglafta. ¹⁷ Gwada ma wa tan guli ná, manda tsakwa gurdza nzakwani. Tekw i Himene‡ nda Fileta mataba tsa mnduha ya. ¹⁸ Zlanɲla həɲ ta tva kahwathwata. «Nda ghada luta sli'agapta ma mtaku,» ka həɲ ta mnay. Mantsa ya ka həɲ ta zlanɲinɲa sanlaha ma zlgəɲ nda ɲudufa tan. ¹⁹ Tsaw tsa dihatá dughwanɲa skwi thaf Lazglafta ya ná, gigidavaf a wa. Wya ka lu vindafta ta tsa dughwanɲa ya: «Nda sna Mgham Lazglafta ta gwal ta nzakway ka ɲaniŦ.» Ka lu guli na: «Inda mndu ta mnay kazlay: ɲa Mgham Lazglafta yu kə'a ná, ka mbədanambəda tsi ta hul ta maga ghwadaka skwi,» ka'a.

²⁰ Huzla tsatsaf lu nda dasu nda ya nda ghuya tili yeya a ta slanaghata lu ma həga dagala wa. Fidatá fu sanlaha, tsatsaf nda rβisl lu ta sanlaha. ɲa maga slna baɗu gwada dagala sanlaha, ɲa maga slna nda hamata fitik sanlaha guli. ²¹ Ka Zlanɲla mndu ta maga tsa ghwadaka skwiha mnə yu ya katsi, dza'a nzakway tsa mndu ya ka guram nda huzla ta kəl lu ka ksa slna nda tsi baɗu gwada dagala, ya faghu lu nda paya ɲa maga inda slna dinadina.

Nzanza ka vərɗa mnda ksa slna Mgham Yesu

²² Tsaghutsa ta vgha nda ghwadaka ndanu ya ta kumə duhwal ta magay. Zba ta tva maga skwi tdukwa, nda tva zlgəɲ nda ɲuduf, nda tva dɗu, nda tva zdaku kawadaga nda gwal nda ghuɓa ɲudufa tan, ta hga hga Mgham Lazglafta. ²³ Ma fam kagha ta wa gha da zlərdutawiha ka bətbət, kul had hayhayani, kabga ta sabsa zlərdawi mida. ²⁴ Vani ná, had mndu ta ksa slna Mgham Lazglafta ta zlərdawi wa. Katək ná, ta mamay ká inda mnduha ta tsa mndu ya, laviɲlava katsi ta taghanafu skwi ta mnduha. Ta ksay katsi ta ɲuduf ma skwi ta mnə mnduha tida. ²⁵ Nda hanatá

* **2:5** Gray nda 1 La Kwareɲt 9:24-27. † **2:13** Aya 11-13: Gray nda Ruma 6:8, Mata 10:33 nda Lukwa 12:9, Mbsak 23:19. ‡ **2:17** Himene: Ngha ta 1 Timute 1:20. § **2:19** Gray nda Mbsak. 16:5.

ghəŋ katsi gwada nda gwal ta mbaɗanaftá gwadani. Ka waya ka skwi dza'a vlanvla Lazglafta ta tvi ta həŋ ɲa mbəɗanafta taŋ ta nzakwa taŋ, ɲa snaŋta taŋ ta kahwathwata. ²⁶ ɲa vrakta ghəŋa taŋ, ɲa ndapta taŋ ma dəbla halaway ya si ta ksaghutá həŋ ɲa snanata skwi ta kumə tsi.

3

Kɗavakta fitik

¹ Wya skwi ɲa snaŋta gha: Ma kɗavakta fitik ná, dza'a mamu ghuya ɗaŋwa, ² kabga dza'a nzakway mnduha ka gwal ta ɗvutá ghəŋa taŋ, ka gwal ta ɗvutá tsemi, ka gwal ta ghərbaku, ta gla ghəŋ, ka gwal ta kwarakwara ta ghəŋa Lazglafta, ka gwal kul haɗ nzi'ɲa taŋ ta dadaha taŋ, ka gwal kul haɗ ta rfa mndu, ka gwal kul haɗ ta zləŋa Lazglafta. ³ Dza'a nzakway həŋ ka gwal taŋtəŋa ghəŋa taŋ, ka gwal kul haɗ ta tawa hidahida ta mndu, ka gwal ta tsanavata gwada ta mndu, ka gwal kul zlahavata, ka gwal ta sidi, ka gwal ka ghuma skwi ɗina. ⁴ Dza'a nzakway həŋ ka gwal ta dzawaptá mndu, ka gwal ta valafta ta mndu, ka gwal ta ghərbuta ma vəl gla ghəŋ. Mal skwi ta zɗəganatá həŋ ɗvu həŋ ka Lazglafta. ⁵ Manda va gwal ta tsəlbú ɲa Lazglafta ka həŋ ta nghə lu, ama va a həŋ ta snaŋta mbrakwa Lazglafta wa. Ma guyə ka ta vgha nda mndərga tsa mnduha ya guli. ⁶ Mamu sanlaha mataba taŋ ta ra watgha, ka dza'a da həga da həga ga mndu da gataftá mi'aha kul haɗ mbrakwa taŋ, hbu dmaku ta həŋ, ta zawataku hara'utiri kavghakavgha ma ghəŋa taŋ. ⁷ Inda fitik həŋ ta tagha skwi mndani, ama triɗ, laviŋ a həŋ ta snaŋta kahwathwata wa. ⁸ Manda va pghay pghə i Zanes nda Yambres ta ghəŋ ghəŋaghəŋa nda Musa ghalya ya ná, manda va tsaya ta pgha sanlaha ma tsa mnduha ya ta ghəŋ ghəŋaghəŋa nda kahwathwata. Gwal nda hwaɗa ghwinzлак taŋ həŋ. Haɗ hayhaya zlgħay nda ɲuɗufa taŋ wa. ⁹ Ama haɗ həŋ dza'a zaptá mtak wa. Gi dza'a nda ngha inda mnduha ta tsa tsabakwa taŋ ya, manda va tsa ɲa i Zanes nda Yambres ya.

Vla hidaku

¹⁰ Ama kagha, ksafksa kagha ta skwi ta taghə yu, nda tva nzakwa ɗa, nda klatá ghəŋa slna ta magə yu, nda tva zlgħay nda ɲuɗufa ɗa, nda ksa ɲuɗuf ta ksə yu, nda ya ka yu ta ɗvutá mnduha, nda ya ka yu ta gɗavata. Nda sna kagha guli ¹¹ ta tsa giri ya gidip lu, nda ghuya ɗaŋwa ya ghuyɗip lu ma luwa Aŋtakiya, nda ya ma luwa Ikwaniya, nda ya ma luwa Listra ya. Wati ma giri ya kul gidiptá lu na? Nduk nda tsaya ná, Lazglafta ta katagidipta ma indani*. ¹² Nziya nza tsi, inda gwal ta kuma nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ma ndi'atá vgha nda Yesu Kristi ná, dza'a ganapga lu ta iri ta həŋ. ¹³ Ama ghwaɗaka mnduha nda gwal nənɓa mnduha ná, ta kəma ta kəma ta ɓadzakwa nzakwa taŋ. Dza'a nənɓapnənɓa həŋ ta sanlaha, dza'a nənɓapnənɓa həŋ ta ghəŋa taŋ guli. ¹⁴ Ama kagha, ma skwi ya taghaf ka, káka gɗavata. Ka fafta ka ta ghəŋa gha dar tida, kabga nda sna ka ta mndu ta taghagħafta†. ¹⁵ Daga ma ga zwaŋa gha, nda sna ka ta skwi ma vindatá gwada nda ghuɓa ta nzakway ka gwada Lazglafta. Dza'a vlagħavla ta difil ta kla mndu da mbaku nda ma zlgħaftá Yesu nda ɲuɗuf. ¹⁶ Inda skwi nda vinda ka gwada Lazglafta ná, Lazglafta ta mnafta. Dina ɲa tagha kahwathwata, ɲa ɗaginɗá krughuvi, ɲa payaftá mndu, ɲa taghanaftá nzaku tɗukwa ta mndu, ¹⁷ kada nzakwa mnda Lazglafta nda payatá vgha prək ɲa maga inda skwi ɲa maga skwi ɗina.

4

Mna ta gwada Lazglafta

¹ Ka yu ta mnaghata ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma Yesu Kristi, ya ta dza'a da tsa guma ta ghəŋa gwal nda hafu nda ya ta ghəŋa gwal nda rwa. Ka yu ta mnaghata nda ma hga sagha ya dza'a sagha Kristi, nda ya nda ma ga mghamani ná, ² mna ta gwada Lazglafta, ka gɗata ka ta vrafta tida, ɗər ma fitikani tsi, ɗər ma fitikani a tsi wu. Zlaha ta gwal ta maga ghwaɗaka skwi, dva ta həŋ, vla ta mbraku ɲa taŋ, hbatá ɲuɗuf ka tagha ka ta skwi ɲa taŋ, ³ kabga mamu

* **3:11** Aŋtakiya (ma Pisidi,) Ikwaniya, Listra: Ngha ta Slna gwal ghunay 13-14. Mgham ma indani: Gray nda Zabura 34:20. † **3:14** Ngha ta 1:5, 2:2.

sana fitik dza'a sagha ña kwala mnduha kul snəgəltá vərđaka tagha skwi. Ña laghwa tañ sna skwi ya ta kumə ghəñ tañ. Ña laghwa tañ da mbala ghwadaka gwal tagha skwi ña taghanatá skwi ya ta kumə həñ. ⁴ Dza'a nu'afnu'a həñ ta sləmənja tañ yaha həñ snanťá kahwathwata, ka mbədaghutá vgha da sna tsakalawi. ⁵ Ama kagha ya, gdavagda gha ma ghunislaka gha, su'a ta ghuya danwa, magatá kahwathwata slna mndu ta mna Lfidá Gwada. Kđanafkda ta slna nzakwa gha ka mnda maganatá slna ta Lazglafta.

⁶ I'i, nda maga fitika da, taghwan a yu ka mtaku wa. Ndusak ndusa fitika sli'a da. ⁷ Vulavula yu ta vərđaka vulu, kđanakkda yu ta vərđaka hwaya da, ñanaña yu ta zlgghay nda ñudufa da. ⁸ Ndanana, ta kzlaykzlay nisəla vəl zaktá da ta ghwa ta i'i. Tsa nisəla ya ná, zewzewa mbaku ya dza'a vli-hata mnda tsa guma tđukwa, bađu fitika tsa guma. Ña da ndaghəña da yeya a wu, nduk nda inda gwal ta kzla dvaftá saghani.

Skwi nghadap Pwal kaghəñani

⁹ Ka ñavata ka ka sabi slidighata misim-misim. ¹⁰ Wana zlidivazla na Demaska*, kabga laghula dvtutá skwa ghəña hadik, ka sli'aftá tsi ka laghwi da luwa Tesalunik. Laghula na Kresen ta hadika Galat, ta laghu Titus ta hadika Dalmatiya guli. ¹¹ Lukwa turtukwani yeya tavatá i'i. Ta sabə ka ya, ka klaganapta ka nda Markus, dza'a katay ta i'i katakata ma slna† da. ¹² Ghunaghaghuna yu ta Tisik da luwa Afisus‡. ¹³ Ta sabə ka ya, ka laba ka nda ma luwa Truwas, ka klagidipta ka ta lguta ghzla mtsala da ga Karpus ya. Ka klaganapta ka nda defteriha, katkatatani, tsa ka huta§ ya.

¹⁴ Dagala ghwadaka skwi magiha Alegzandra ta nzakway ka dəgha. Mgham Lazglafta dza'a planamtá skwi maga* tsi.

¹⁵ Kagha guli, đasuwa káka nda tsi, kabga

nzanza ghəñaghəñja nda skwi ya ta mnə mu.

¹⁶ Bađu tanťana lagha da da guma da mbəda gwada ta ghəña da ná, had sana mndu ta katihata wu, zlidivazla həñ demdem. Ma tsunus Lazglafta ta gumani ta həñ. ¹⁷ Tsaw nzanza Mgham Lazglafta kawadaga nda i'i, ka vlihatá tsi ta mbraku, kəl yu ka kđanaktá mna gwadani, ka snanťá inda gwal kul nzakway ka la Yahuda. Katigipkata Lazglafta guli ma wa rveri. ¹⁸ Nda sna yu guli ná, dza'a katigipkata Lazglafta ma inda ghwadaka skwi. Dza'a katay ta i'i ña lafa da ta luwa da vla ga mghamani. Ñani glaku ña kdekedzen. Amin!

Gazgu

¹⁹ Ka ganaghata ka ta zgu ta i Priskila, nda Akilas, nda gwal ga Unesifura† tani guli. ²⁰ Ta ma luwa Kwareñt na Irasta. Ma luwa Miletus zlanata yu ta Trufim kul dughwanaku‡. ²¹ Ka ñavata ka, ka sabi misimmisim ma kđaku fitika mazlam.

Ta ga zgu i Yubulus, nda Pudənja nda Linusa, nda Klawdiya, nda inda zwanama, ña gha.

²² Ka nza Mgham Lazglafta nda kagha.

Ka nza zđakatahuda Lazglafta guli nda kaghuni demdem!

* **4:10** Demaska: Ngha ta Kwalasuha 4:14, Filimun 24. Tit, ngha ta 2 La Kwareñt 8:23, Galat 2:3, Tit 1:4. † **4:11** Lukwa: Ngha ta Kwalasuha 4:14, Filimun 24. Markus: Ngha ta Slna gwal ghunay 12:12, 25, Kwalasuha 4:10 Filimun 24. ‡ **4:12** Tesik: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4, Afisus 6:21. 22, Kwalasuha 4:7. 8. § **4:13** Tesik: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:6. Delewera: Huta rini, katkatatani ña tuwak, ka ña gu a tsi ta payafta lu ña vindi tida. * **4:14** Alegzandra: Ngha ta 1 Timute 1:20. Mgham, skwi ya maga tsi: Grafgra nda Zabura 62:13, Mahdihdi 24:12, Ruma 2:6. † **4:19** I Priskila nda Akila: Ngha ta Slna gwal ghunay 18:2. Unesifura: Ngha ta 1:16-17. ‡ **4:20** Irasta: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:22, Ruma 16:23. Trufim: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4, 21:29.

Tsgha ta Iwa Pwal ña Titus

Ga zgu

¹ I'i Pwal ta nzakway ka kwalva Lazglafta, ghunatá mnda Yesu Kristi, ña katanjá mnduha dagap Lazglafta ña nzakway ka ñani, ña snanamtá hən ta vərđaka tagha skwi ta maramatá tva nzaku ta zdəganatá Lazglafta ya. ² Ña nzakwa tañ nda fatá ghən ta mutsa hafu ña kdekedzen, kabga ghadaghada Lazglafta kul had ta tsakalawi ta tamaftá imi ta sləmən, ma kdaku tsi ka tsaftá ghəña hadik. ³ Ka kliginjá Lazglafta ta gwadani ña mnduha ma fitik ya kumañ tsi nda ma mna gwadani. Tsatsi Lazglafta mnda mba mndu ta ghunaftá i'i ña magay.

⁴ Ña kagha Titus*, vərđa zwanja da ma zlghay nda ñuduf ta vinda yu. Ka nza zdakatahudi nda zdakwa Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi mnda mba amu kawadaga nda kagha.

Mndərga nzaku ta ranjá mnda mali mataba guyata ghən

⁵ Zlaghazla yu ma luwa Kret ña payanata gha ta skwiha ta padaku. Ka zabapta ka ta gwal ngha Igliz ma inda luwa manda ya taghaghaf yu. ⁶ Tsa gwal dza'a zabapta ka ya ná, gwal kul had gwada ta ghəña tañ katsi, gwal turtuk turtuk markwa tañ, zlghafzlgħa ka zwana tañ ta Yesu, ksu a sli'ij ta hən wu, had hən ta mbrəs wu, katsi. ⁷ Mndu kul had gwada ta ghənani katsi, kabga slna Lazglafta ta magə tsi. Má ma nza tsi ka mndu tsu'aslanjan, ka mndu ta gufwaku ñudufani, ka mndu ta ghuyaku, ka mnda ghazenzen, ma nza tsi ka mndu ta nənəbaptá mndu ma tsemi. ⁸ Ta tsu'ay katsi ta mndu ga tañ, ta dvay katsi ta maga skwi dina, mndu nda hanata ghən katsi, tdukwa mndu katsi, mndu nda ghuəba katsi, mndu ta ngha ghənani katsi. ⁹ Mndu ta laviñta ñanatá gwada Lazglafta taəta skwi manda va ya taghanaf lu katsi. Tsaya dza'a kəl tsi ka pərđafta katanjá sanlaha

nda taghanaftá skwi tdukwa manda va ya ta raku ta hən, ña marananjá krughuva tañ ta gwal ta mbəđanaftá† gwada.

¹⁰ Kəl yu ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha gwal kul had ta sna gwada da mndu, ta tsabaku, ta babara mnduha. Wya mal mataba gwal nda tsatsa fafađa tañ na tsa gwal ta maga tsa skwiha ya. ¹¹ Ka hanafta lu ta wi ta hən, kabga ta badza nzaku ma həga ga mndu hən nda tagha skwiha kul raku ña mndu, ña mutsa skwi ta tvi kul dīnaku. ¹² Ka sana slayan mataba la Kret ta mnay na: «Tsakalawi slna la Kret, la tsuday hən, la yadi, la mahahau' hən,» ka'a. ¹³ Ta ña tsa mndu ya tsa gwada ya. Mantsa tama, dvanaghadvə ta hən ka ñđanđə, ka ksa hən ta tva Lazglafta dina. ¹⁴ Dəvanagħa dva ta hən ka zlanja hən ta sna tsa garaku ta garə la Yahuda, nda tsa zlahuha mnduha ta mbəđanatá hul ta kahwathwata ya. ¹⁵ Nda ghuəba inda skwi demdem ña gwal nda ghuəba. Had skwi nda ghuəba da gwal kul ghuəbaku kul zlghaftá gwada Lazglafta wu, dina a ndana tañ wu, dina a ghunislaka tañ wa. ¹⁶ Nda sna ñni ta Lazglafta ka hən ta mnay, nda ta tva skwi ta magə hən ya ná, sna a hən ta Lazglafta wu, nda nza hən ka skwa mbiday ka gwal mbrəs, laviñ a hən ta magatá skwi dina dər ka ki'a wa.

2

Tva nzakwa mnda zlghay nda ñuduf

¹ Wya skwi dza'a kagha magay: Ñavanja ka tagha ka ña mnduha ta hyahya skwi ta ghəña dina. ² Ka mna ka ña la galata mndu, ka nzata hən nda hanatá ghən ka gwal nda ra vla glaku ña tañ, ka gwal nda vərđə ghunislak da hən, nda zlghay nda ñuduf tdukwa, nda vərđə dvu, ka nzata hən ka gwal ksa ñuduf guli. ³ Mantsa ka ka da mnanatá la galata mi'aha guli, ña magay tañ ta ñərma skwi manda va ta zdəganatá Lazglafta. Yaha hən da tsa mndəra mndu, yaha hən da ghuyaku, ka tagha hən ta skwi dīnadina ña sanlaha. ⁴ Mantsa ya tama dza'a kəl hən ka taghanaftá dagħala mi'aha ta dva zə'alha tañ nda zwana tañ, ⁵ nda tva ndanu tdukwa, ta hən. Ka nzakwa hən ka

* 1:4 Tit: Ngha ta 2 La Kwareñt 8:23, Galat 2:3, 2 Timute 4:10. † 1:9 Aya 6-9: Gray nda Timute 3:2-7.

gwal nda ghuba. Ka njanata hən ta həga tan dina. Ka nzakwa hən ka nərma mi'aha. Ka sna hən ta gwada da zə'alha tan. Mantsa ya ka hən da magay kada kwala lu ta vza rutsak ta gwada Lazglafta.

⁶ Ka mnanata ka ta zwana duhwalha guli, ka hananata hən ta hən ⁷ ma inda skwi. Kagha guli, ka maga ka ta skwi dina na nghanay tan ta kagha, na ksay tan ta sada gha. Nda nuduf turtuk kaka tagha skwi ta taghe ka na tan. Yaha ka da tsabaku. ⁸ Hyahya gwada kaka mnay, na ksutani ta gwal mbananata gwada ka hula kada kwala hən mutsafa vzafta rutsak ta amu.

⁹ Ka mnanata ka ta la vu'aha guli, ka sna hən ta gwada da danahaga tan ma inda skwi. Ka maganata hən ta skwi dza'a zdanata nuduf ta hən. Yaha hən da mbanawi nda hən guli. ¹⁰ Yaha hən da kasant skwiha tan. Nərma skwi ka hən da magay katək, kada grafta danahaga tan kazlay: Tudukwa mnduha hən kə'a. Mantsa dza'a kəl mnduha ka ghuba tsa skwiha ta taghe mu ta gheja Lazglafta mnda mba amu ya.

Mbanafa Lazglafta ta mnduha ma dmakwa tan

¹¹ Dina ka magay mnduha Lazglafta ta tsa skwiha mnə yu ya, kabga maranmara Lazglafta ta zdakatahudani ta nzakway ka dzuḅaya mbaku na inda mnduha demdem, na mutsay tan ta mbaku. ¹² Tsa zdakatahudi vlama Lazglafta ya, ta taghamata kwal kul mbədglanata hul, na kwal kul maməgəltə skwa gheja hadik, na nzay mu ta nzakwa mu ma na gheja hadik na nda hanata ghej, nda maga skwi tudukwa, nda sna gwada Lazglafta, ¹³ ma na nzakwa mu ta kzla nərma fitik faf mu ta ghej tida dza'a maravata glakwa Lazglafta dagala, ta nzakway ka Yesu Kristi mnda mba amu ya, ¹⁴ ta vlatə ghejani ka mtuta ma vla mu na varagamapta ma dmakwa mu, na nzakwa mu ka gwal nda ghuba ta kəmani, kada nuta mu ka mnduhani ta mama maga nərma* slnaha inda fitik.

¹⁵ Mantsa ya kaka da taghanafte hən. Ka vlanja ka ta mbraku ta hən. Ka dvanaghata ka ta gwal kul sna gwada nda inda mbraku ya vlagha Lazglafta. Yaha mnduha da herteta ta kagha.

3

Nzaku ta ranja mnda zlgħay nda nuduf

¹ Havanakhava ta gwal zlgħay nda nuduf, ka hanaganata hən ta ghej mista mghamha* nda ya da la numna ka maga hən ta skwi ta mnanata lu ta hən. ² Mnanamna ta hən, yaha hən da mna ghwadaka skwi ta mndu, nda zdaku ka hən nzaku nda mndu. Ka gwal dzra nzaku ka hən, leḅtekwa ka hən nzata nda inda mndu, ³ kabga si ka rgha dər amu ghalya, had mu si ta sna gwada da mndu wa. Si nda zada mu, ka nzaku mu ka vu'a maga ghwadaka skwi nda hara'u ta iri. Ta nzaku nda sidi kawadaga nda ghudzaku mu ta nzaku, prak ma ka mbida amu. Ta husanhusa amu ta mnduha, ta husamahusa mnduha guli. ⁴ Ama, manda maranta Lazglafta mnda mba amu ta zdakwani nda dva mndani katakata, ⁵ ka mbamafte tsi. Val magata mu ta skwiha tudukwa a wu, hidahida tawa tsi ta amu, ka ghubimista mbrakwa Sulkum nda ghuba,† kəl mu ka mutsafa lfa ya. ⁶ Tsa Sulkum nda ghuba ghunaga Lazglafta nda ma Yesu Kristi ya ta ndəghanafte nudufa mu. ⁷ Mantsa ya kə'a zdanatahudi ka namafte ka nərma mnduha na mutsay mu ta hafu na kdekeden ya faf mu ta ghej tida. ⁸ Vərda skwi na gwada ta mnə yu na.

Ka gdata ka ta mna tsa gwada ya ka ndanda na mnduha, kada maga gwal zlgħay nda nuduf ta nərma skwiha inda fitik. Tsa ya vərda skwi ta kata mnduha. ⁹ Tsaghutsa ta vgha nda zlerdutawi ka bətbət ta gheja gwada ta mbada mndəra mndu‡ nda ya nda gwada ta gheja zlaha Musa. Had hayhaya tsa skwiha ya wu, kata a ta mndu wa. ¹⁰ Ka mamu mndu ta kladamta daga vgha da taba gwal zlgħay nda nuduf katsi, ka dvanaghata ka karaku. Ka ta zlan a tsi tahula dvəglanaghata

* **2:14** Gray nda Zabura 130:8, Izekiyel 37:23, Sabi 19:5, Vrafta ta zlahu 14:2, 1 Piyer 2:9 Ifesuha 2:10. * **3:1** Gray nda Ruma 13:1, 1 Piyer 2:13. † **3:5** Gray nda Yuhwana 3:5. ‡ **3:9** Ngha ta 1 Timute 1:4. § **3:10** Gray nda Mata 18:15-17.

gha ka mahisŠ wu, ka zliŋta ka ta tvani.
¹¹ Mndərga tsa mndu ta daga mndu mantsa ya ná, nda sna kazlay: Nda zaɗa yu ma tvi kə'a. Ta kəma ta kəma ta dza'a tsi nda maga dmaku, nda má dzvudzvani ksuvuta tsi ta ŋani.

Hidaku vlan lu ta Titus

¹² Ka ghunadapghuna yu ta Artimas ka Tisik a tsi katsi, ka saba ka misimmisim slidighata ma Nikwapwalis, kabga hada dza'a za yu ta fwaka ɗa, ka yu ndanapta.
¹³ Ma fitik dza'a sli'afta i Zenas mnda tsa guma nda Apwalus ma Kret ka sli'i ya, ka katanŋa ka ta həŋ, da htugudunŋa skwi ta həŋ ma tvi. ¹⁴ Dina ka taghanaftá gwal zlghay nda ŋuduf manda amu ta ŋavata ka maga skwiha ɗinaɗina, ŋa katanŋa taŋ ta gwal htaghu skwi da həŋ, kabga dza'a mutsay həŋ ta nisəla taŋ.

Ga zgu ŋa kɗiŋta

¹⁵ Ta ga zgu inda gwal kawadaga nda i'i ŋa gha, ka ganaghata kagha guli ta zgu ta inda graha u ma zlghay nda ŋuduf.

Ka nza zɗakatahuda Lazglafta kawadaga nda kaghuni demdem.

Tsgha ta Iwa Pwal ɲa Filimuj

Ga zgu

¹ I'i Pwal Tsam lu ma gamak ta ghəɲa vəl maganata da ta slna ta Yesu Kristi*, kawadaga nda zwanama mu Timute ɲni ta vindaghafta, a gra Filimuj ta nzakway ta gwa ghəɲ nda aɲni ma mndərga na slna na.

² Ta ga zgu ɲni ɲa mukuma mu Apiya nda Artipus† ya ta wda slna Lazglafta manda aɲni guli. Ta ga zgu ɲni guli ɲa pɔakwa sanlaha ma Igliz ta tska vgha ma həga ga ghuni ka maga du'a. ³ Ka nza zɔakatahuda Lazglafta Da nda Mghama mu Yesu Kristi ta ghəɲa ghuni. Ka vlaghunata həɲ ta zɔaku.

Rfay Pwal ta Lazglafta ta ghəɲa Filimuj

⁴ Inda fitika magay da ta du'a, ta kulay yu ta hga gha, ka rfa Lazglafta ta ghəɲa kagha, ⁵ kabga snidighasna na zlghay ya zlghaf ka ta Mghama mu Yesu Kristi, nda dɔvuta ya dɔvu ka kahwathwata ta gwal zlghay nda ɲuduf. ⁶ Ta maga du'a yu da Lazglafta ka maravata pghatá ghəɲa na zlghay nda ɲuduf nda gwa u mida na, nda ma slna u. Mantsa, ka zlagapta ɲərma skwi ta kumə ɲni ta magata gha ɲa Kristi bɔaɲay ta daɓi. ⁷ Zwanama da, mndərga tsa dɔvu ta dɔvu ka ta gwal zlghay nda ɲuduf ya ná, vlihavla ta rfu, ta ufiha ta vgha guli, kabga dɔvudva ka ta gwal zlghay nda ɲuduf, ka mbanaftá həɲ.

Ndəba dzva Pwal da Filimuj ɲa tsu'aftá Unesima

⁸ Aɲ mndani, má si slaghusla yu ma nzakwa da ka ghunatá mnda Kristi, má ɲa mnaghatá tva skwi ma ɲa magay gha dɔna. ⁹ Ama dzvu ta ndəbu yu da kagha nda ma dɔvu. I'i Pwal ya, glata mndu yu guli, wana ndanana tsamtsa lu ta i'i ma gamak, kabga maganata da ta slna ta Yesu Kristi. ¹⁰ Ta ndəba dzvu yu da kagha ta ghəɲa zwanja da Unesima ya mutsaf yu ma Kristi, ma na nzakwa da ma gamak na. ¹¹ Wya si had

hayhayani da kagha ghalya wa. Ndana tama, dza'a katay ta kagha nda i'i tani.

¹² Wya yu ta ghunədaghapta, ya hara da ya. ¹³ Si má ta kumay yu ta ɲaghuta tavata i'i hadna ma na nzakwa da tsam lu ma gamak ta ghəɲa Lfida Gwada, má ɲa magihatá slna ma vla gha, ya má da dawu yu ta magihata gha. ¹⁴ Tsaw tama ná, laviɲ a yu ta magay ga ghəɲ ga ghəɲa da kul snanatá yu da kagha wu, ba má da kagha katsi sabi da nzakw tsa zɔakwa gha ya ka mbla kagha.

¹⁵ Ba kada vrəglavafta nzakwa ghuni ɲa kɔkedzen ká skwi nda Unesima kəl tsi ka dgata vgha nda kagha ɲa fitik kwitikw.

¹⁶ Ndanana ná, ta ka vu'a a nzakwani wu, mal tsatsi ka vu'a, nda nza ka zwanama mu tegedteged. Dɔvudva i'i, kagha yeya dza'a kwal kul dɔvafta rki. Mnda səla ya, zwanama gha ya guli ma Kristi.

¹⁷ Ka si klafkla ka ta i'i ka gra gha katsi ná, ka zlghafta ka manda skwi vərda i'i ta zlghə ka. ¹⁸ Ka si mamu dmaku mataba ghuni, nda ya ka mamu skwa gha da tsi, da i'i dawa ka. ¹⁹ I'i Pwal, ta vindafta nda dzva da yu, dza'a play yu, dməɲa da kagha ma zlgha nda ɲuduf a skwi ta kumə yu ta mnay guli wa. ²⁰ Mantsa zwanama da, ta ndəba dzvu yu da kagha ma hga Mghama mu, ka ləihata ka ta ɲudufa da ma guyatá vgha u ma Kristi.

²¹ Ta vindi yu ta na ɔelewer na ná, nda sna yu kazlay: Dza'a magihamaga ka ta skwi ta dawu yu da kagha, nda sna yu guli dza'a magamaga ka ka malaghutá ya mna yu kə'a.

²² Mantsa, ta daway yu ta payidifta gha ta dzuguvi guli. Ta grafta yu ná, dza'a tsu'aftsu'a Lazglafta ta du'a ghuni ɲa vli-hatani ta tvi ɲa ɓhadaghata da da kaghuni.

Ga zgu ɲa dza ghəɲa gwada

²³ Ta ga zgu Ipafras‡ ɲa gha, ya tsam lu ma gamak kawadaga nda i'i ta ghəɲa mag-anatani ta slna ta Yesu Kristi. ²⁴ Ta ga zgu i Markus nda Aristarkus nda Demaska nda Lukwa, gwal ta ksə ɲni ta slna§ kawadaga da həɲ, ɲa gha guli.

* 1:1 Ngha ta ayaha 13, 22 nda 23. † 1:2 Ngha ta Ruma. 16:5. ‡ 1:23 Ipafras: Ngha ta Kwalasuha 1:7, 4:12.

§ 1:24 Markus: Ngha ta 2 Timute 4:11, Aristarkus: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, 27:2, Kwalasuha 4:10. Demas: Ngha ta Kwalasuha 4:14, 2 Timute 4:10. Lukwa Ngha ta Kwalasuha 4:14, 2 Timute 4:11.

²⁵ Ka nza zɔakatahuɔa Mghama mu Yesu Kristi nda kaghuni.

Tsgħa ta lwi ŋa La Hebru

Gwadgamata Lazglafta nda ma Zwanjani

¹ Manda ghalya ná, nda kda fitika Lazglafta ta gwadganatá dzidziha mu nda ta tvi kavghakavgha nda ma wa la anabi. ² Ama ndanana, nda ma Zwanjani ta gwada Lazglafta ta gwada nda amu. Ma fitika zlagigijta Lazglafta ta ghəŋa hadik* ná, nda tsa Zwanjani ya zlagigij tsi. Tsa Zwanjani ya guli fanagha tsi ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi. ³ Tsa Zwanjani ya ta mara glakwa Lazglafta. Manda va nzakwa Lazglafta ya ná, manda va tsaya nzakwa tsatsi guli. Nda ma mbrakwa gwadani ŋanata tsi ta inda skwi ta ghəŋa hadik. Tahula kdijntani ta magatá slna ghuŋijntá dmakwa mnduha, ka nzatá tsi ta luwa nda ga zeghwa Lazglafta† ya ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi.

Mal Yesu ka inda duhwalha Lazglafta

⁴ Mantsa ya kəl tsa Zwanjani ya ka malaghutá duhwalha Lazglafta, manda va hgu ya vlanj tsi ka malaghutá ŋa tanj ya. ⁵ Had duhwala Lazglafta ya ta kdə walanja Lazglafta ta mnanata kazlay: «Kagha ná, Zwanja da ka, nda nza yu ka Da gha daga gita» kə'a wa. Had ya guli ta kdə walanja tsi ta mnanata kazlay: Dza'a nzakway yu ka Da gha, dza'a nzakway kagha ka Zwanja da‡ kə'a guli wa. ⁶ Sana skwi guli, ma fitika dza'a Lazglafta ghunagatá kdakwa Zwanjani da ghəŋa hadik, ka'a mantsa: «Ka tsəlba inda duhwalha Lazglafta ta tsəlbu ŋani,» ka'a. ⁷ Ama wya ka'a mnata ta ghəŋa duhwalani: «Gwal ksilhatá slna hahəŋ, ŋa nanaftá həŋ manda falak, ŋa nzakwa tanj manda ghanika vu,»§ ka'a. ⁸ Ŋa Zwanjani ya, wya ka Lazglafta mnata ta ghəŋani:

* **1:2** Ngha ta Yuh. 1:3. † **1:3** Ngha ta Zab 110:1. ‡ **1:5** Ngha ta Zab 2:7 nda 2 Sam. 7:14. § **1:7** Aya. 6:7. Vrafta ta zlahu 32:43 nda Zab 104:4. * **1:9** Aya. 8:9. Ngha ta Zab 45:7-8. † **1:12** Aya. 10:12. Zab 102:26-28. ‡ **1:13** Ngha ta Zab 110:1. * **2:2** Duhwala Lazglafta si ta kla lwa Lazglafta ghalya slna gwal ghunay 7:53.

«Dughurukwa ga mghama gha Lazglafta ná, nda nza ŋa kdekedzen. Dafa ga mghama gha ná, nda nza ŋa ga mgham ta ghəŋa mnduha nda tvi tdukwa. ⁹ Skwiha tdukwatdukwa ta zdəgaghatá kagha, dfa a kagha ta ghwadaka skwiha wa. Tsaya kəl Da gha Lazglafta ka pghaghaghatá rda zdəghaftá ŋuduf, ka dvtutá tsi ta kagha ka malaghutá graha* gha,» ka'a. ¹⁰ Ka'a guli: «Kagha ná, Mgham ka. Ma zraftani, kagha ta magaftá ghəŋa hadik. Luwa guli ná, magatá slna dzva gha ya. ¹¹ Inda tsa skwi ya ná, dza'a hərdú hərdá həŋ. Ama kagha ná, nda nza kagha ŋa kdekedzen. Tsa hadik ya nda luwa tani ná, dza'a haluhala həŋ manda halakwa lgut. ¹² Manda ya ta mbsafta lu ta lgut ya, manda tsaya dza'a mbsafta ka ta həŋ. Dza'a mbədavafmbədə həŋ, manda ya ta mbədavafta lgut. Ama kagha, manda va tsa nzakwa gha ya ná, manda va tsaya ka, had kdavakta† nzakwa gha wa.» ¹³ Ta walanj a Lazglafta ta mnanatá ya dər turtuk mataba duhwalhani kazlay: «Sawi nzata nda ga zeghwa da, dza'a pghapgha yu ta ghumaha gha ŋa nzakwa tanj ka skwata pgha səlahə‡ gha» kə'a wa. ¹⁴ Duhwalha Lazglafta ná, sulkumha ta maganatá slna ta Lazglafta, ta ghwanu lu ta həŋ ŋa katantá gwal ta nzakway ŋa mutsa mbaku ya.

2

Mbaku ta fərtuta katakata

¹ Tsaya tama ná, nda ra ka sganaghata mu ta maga dasuwa nda skwi ya snəŋ mu, kada kwala mu ta zwaduta ma tvi.

² Tsa gwada si ta mnə duhwalha Lazglafta* ghalya ya ná, nda mbra nzakwani. Inda gwal ta kwal kul klaftá tsa gwada ya ka gwada, ka kwalaghutá snata ná, mutsafmutsa hən ta guma ya ta ranjá hən.
³ Ka si mantša ya tsi, waka amu dza'a ndapta ma tsa guma ya, ka si kwalaghukwala mu ta tsa glakwa glakwa mbaku ya tama? Wya tinəl Mgham Yesu ta mna tsa gwada ta mbaku ya tama, ka sgamaghatá gwal ta sanjá tsa gwada ya guli kazlay: Kahwathwata tsa gwada ya kə'a.
⁴ Ka nlanaghatá Lazglafta kaghənani guli ta tsa gwada tan ya, nda ma maga njizlaha, nda ma skwiha ka mandərmimi,† nda mazəməmha kavghakavgha. Dəganafha Sulkum nda ghuḅa ta slna ta mnduha na maga skwiha kavghakavgha manda ya kumanən tsi guli.

Mndu ya ta hla mnduha da mbaku

⁵ Mantša ya ná, duhwalhani a vlan Lazglafta ta ga mgham ta ghənə zamana ta sagha ta mnə mu ya wa. ⁶ Katək ná, wya ka sana mndu vindafta ma deftera Lazglafta: «Sanawu mndu ka ka ní Lazglafta kəl ka ka havapta ka tsatsi. Sanawu mnda səla kəl ka ka nghapta ka tsatsi na?
⁷ An mndani, vraganavgha ka gudzekw na fitik kwitikw mista duhwalha Lazglafta. Tahula tsa, ka fanaghatá ka ta glaku nda sgit.
⁸ Ka vlanjá ka ta ga mgham‡ ta ghənə inda skwi demdem,» ka'a. Ka vlanjá Lazglafta ta ga mgham ta ghənə inda skwi, ka lu ya ná, had sana skwi kul had tsi ta ga mgham ta ghənani nda tsaya wa. An mndani, ta ngha a mu karaku kazlay: Ta gay mndu ta mgham ta ghənə inda skwi kə'a wa. ⁹ Tsa mndu vragana lu na fitik kwitikw mista duhwalha Lazglafta ta nzakway ka Yesu ya nghan amu. Ka vlanjá Lazglafta ta glaku, nda sgit ta ghənə vəl mtutani, ka ghuytá danwa. Mantša ya tama, ma zdakatahuda Lazglafta ná, ka na inda mndu danja tsi ta mtaku.

¹⁰ Inda skwi ná, Lazglafta ta magaftha. Ka nani nzakwani guli. Mantša, ka dvaftá Lazglafta ta payaftá Yesu nda ma ghuya danwa ya ghuyə tsi, kada mutsafta ndəghata mnduha ta nzaku ka zwanani, na hlayni ta hən da glakwani. Yesu tsa mndu dza'a hla hən da mbaku ya.

¹¹ Tsa mndu ta ghuḅa mndu ya nda tsa gwal ghuḅin lu ya tani ná, ma da turtuk hən. Tsaya tsa kwal hula ksantá Yesu ka hga hən ka zwanamani ya. Ka'a nda Lazglafta mantša:

¹² «Dza'a mnanmna yu ta hga gha da zwanama da.

Dza'a zləzlvay yu ta hga gha mataba tskata mnduha,§» ka'a.

¹³ Ka'a guli mantša:

«I'i ná, nda fa ghənə da dar ka na Lazglafta,» ka'a.

Ka'a guli na:

«Wana yu kawadaga nda zwaniha ya vliha* Lazglafta,» ka'a.

¹⁴ Tsa zwaniha mnə tsi ya ná, mnda səla hən demdem. Ka nutá Yesu ka ghənani guli ka mnda səla manda va hahən, kada laviŋta tsi ta mtuta, na nanatá halaway ta nanatá mbrakwa mtaku ya, ka mbegi.
¹⁵ Mantša ya magata Yesu, na zlu'agaptá hən ta gdata ta nzaku ma zləna mtaku ya ta niŋtá hən ka vu'ani ya. ¹⁶ Mantša ya nzakwani, duhwalha Lazglafta a sa tsi da katanja wa. Zivra Abraham† ya sa tsi da katanja. ¹⁷ Tsaya tama kəl tsi ka nzakway ka skwi nda ra ka nutani ka gra vgha nda zwanamani, kada nzakwa tsi ka mali ta ghənə gwal ta dra skwi na Lazglafta. Tsatsi ná, dagala tawa hidahida da tsi, nərma ya ma slna Lazglafta, na platá dmakwa mnduha.‡ ¹⁸ Ndanana tama, laviŋlava ta katanjá gwal ta dzəghu halaway, kabga dzghanđzgha lu ta tsatsi ka ghənani, ka ghuyanaptá danwa.

3

Yesu mali ta ghənə Musa

¹ Mantša tama zwanama, kaghuni gwal hgan Lazglafta na nzakw ka nani,

† 2:4 Ngha ta Markus 16:17-18, 20, 5:12. ‡ 2:8 Aya. 6:8. Ngha ta Zabura 8:5-7. § 2:12 Ngha ta Zabura 22:23.

* 2:13 Ngha ta Isaya 8:17, 18. † 2:16 Ngha ta Isaya 41:8-9. ‡ 2:17 Ngha ta Livitik. 4:20, 26, 35 nda 16:6, 10, 11.

fafwa ndana ghuni ta Yesu ghunatá mnda Lazglafta, ka mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya. Tsatsi tsa zlgħaf mu ta mnə mu banluwa ya. ² Yesu ná, Lazglafta ta zbafta ŋa maga tsa slna ya. «Ka nzaku tsi ka ŋərma mndu ma tsa slna ya, ma nzakwani da Lazglafta manda va ŋa Musa, ma magayni ta slnani ŋa inda gwal ma həga Lazglafta* ya.» ³ Mal mndu ta ba həga ta vlan̄ta lu ta sgit ŋani, ka vərda tsa həga ya. Mantsa ya ná, dīna ka vlan̄tá glaku ta Yesu ka malaghutá ŋa Musa. ⁴ Inda həga ná, mndu ta bafta. Mndu ta baftá inda skwi guli ná, Lazglafta ya. ⁵ Musa ná, ŋərma mndu ya ma slna si ta magə tsi ma inda həga Lazglafta. Slənani ná, mnanan̄tá mnduha ta skwiha má dza'a mnə Lazglafta ya. ⁶ Kristi ná, zwan̄ ta nzanaghata ta ghəŋa həga ya. Amu tsa həgani ya, ka gdanagda mu ta ŋanata zlgħay nda ŋudufa mu, ka ghərbaŋ mu ta ghərbaŋu ma fatá ghəŋa mu.

Mbi'a vgha fana Lazglafta ta mnduhani

⁷ Tsaya tama kəl Sulkum nda ghuḅa ka mnay kazlay:

«Gita, ka nda sna kuni ta lwani,

⁸ yaha kuni tənanaftá ghəŋa ghuni manda ŋa dzidzīha ghuni,

ta sli'anaftá gwada ma fitika dzəghanta tan̄ ta Lazglafta ma mtak ya.

⁹ Ka Lazglafta ná, kulam nda nghan̄ta tan̄ ta ŋərma skwi magə yu ŋa tan̄ ma vaku fwad mbsak ná,

ka dzəghihatá hən̄.

¹⁰ Tsaya tama kəl yu ka gaftá sidi nda hən̄.

Ka yu mantsa:

“Ta dza'a ta kəma ta kəma hən̄ nda ghwadaka ndanu,

sna a hən̄ ta skwi ta kumə yu da hən̄ wa.”

¹¹ Ma tsa gatá sida da ya ná, wadawada yu, had hən̄ dza'a walan̄tá lami da tsa vla mbi'a† vgha payanaf yu ta hən̄ ya wa,» ka'a.

¹² Dasuwa ka kuni zwanama da, yaha ya dər turtuk mataba ghuni da nzata nda ghwadaka ŋuduf ka zlanavatá Lazglafta ta vla hafu ya. ¹³ Ta hgay Lazglafta ta kaghuni «gita» guli. Mbruvuswa vgha

ghuni inda fitik, kada kwala dmaku nanaghatá kaghuni, da tənanaftá ya dər turtuk ma kaghuni ta ghəŋ. ¹⁴ Amu ná, graha Yesu Kristi mu ka ŋanaŋa mu his his dzvu ta kahwathwata fatá ghəŋ ya mutsaf mu daga tan̄tan̄ ya.

¹⁵ Wya ka lu mnata daga ghalya:

«Gita, ka nda sna kuni ta lwani,

yaha kuni tənanaftá ghəŋa ghuni, manda ŋa dzidzīha ghuni ta sli'anaftá gwada nda tsi‡ ya.»

¹⁶ I wa tsa mnduha ta snan̄tá lwa Lazglafta ka sli'anaftá hən̄ ta gwada nda tsi ya na? Tsa gwal ta sabə ta hadika Masar hlagap Musa ta hən̄ ya a ra? ¹⁷ Ta ghəŋa i wa ta ga Lazglafta ta sidi ma tsa vaku fwad mbsak ya guli na? Ta ghəŋa tsa gwal ta gatá dmaku ka rwutá hən̄ ma mtak ya a ra? ¹⁸ Ŋa i wa wadata tsi kazlay: Had hən̄ dza'a walan̄ta lami da tsa vla mbi'a vgha payanaf tsi ta hən̄ ya wu kə'a ya na? Ŋa tsa gwal ta sli'anaftá§ gwada ya a ra? ¹⁹ Nda nghan̄ mu ná, traptra ta hən̄ ta lami da tsa vla mbi'a vgha payanaf lu ta hən̄ ya, kabga kwalaghuta tan̄ ta zlgħafta.

4

¹ Tshala tamafta Lazglafta ta imi ta sləmən̄ kazlay: Dza'a laviŋlava kuni ta lami da vla mbi'a vgha ya payaghunaf yu kə'a ya, dasuwa ka kuni tama, da pdaghutá sani dər turtuk mataba ghuni ka kwal lami.

² Guli ná, mnamamna lu ta Lfida Gwada manda va ya mnana lu ta dzidzīha mu ghalya. Ama katan̄ a tsa gwada mnana lu ta hən̄ ya dekdek wa. Manda snan̄ta tan̄ ta tsa gwada ya, ka kwalaghutá hən̄ ta zlgħafta nda ŋudufa tan̄. ³ Amu gwal ta zlgħaftá tsa gwada ya dza'a lami da tsa vla mbi'a vgha ya. Ka Lazglafta mnata na:

«Wadawada yu ma gatá sida da:

Dza'a nghan̄ yu ka waka hən̄ dza'a lami da tsa vla mbi'a vgha* si payanaf yu ta hən̄ ya,» ka'a.

An̄ mndani, kdīnkda ta magatá slna daga ma zrafta ghəŋa hadik. ⁴ Ka lu mnata ma sana vli ma deftera Lazglafta ta ghəŋa

* **3:2** Nghan̄ ta Mbsak 12:7 nda skwi ya vindin̄ lu mistani ŋa ŋanata. † **3:11** Aya 7-11, Zabura 95:7-1. ‡ **3:15** Zabura 95:7-8, manda ya mnaf gwada Grek ŋa ghalya mnafta lu. § **3:18** Aya 16-18: Nghan̄ ta Mbsak 14:1-35. Aya 18: Zabura 95:11. * **4:3** Nghan̄ ta Zabura 95:11.

mandəfáŋa fitik na: «Badu mandəfáŋa fitik mbi'apta Lazglafta ta vghani ma inda slnani†,» ka'a. ⁵ Ka'a guli manda va ya ghada tsi ta mnata na: «Had həŋ dza'a walaŋtá lami da tsa vla mbi'a vgha‡ ya si payanaf yu ta həŋ ya wu,» ka'a. ⁶ Tsa gwal ta snaŋta taŋtaŋ ta tsa Lfida Gwada ya ná, lamə a həŋ wu, kabga kwalaghuta taŋ ta snanata gwada Lazglafta. Tsaw nda ghada fata Lazglafta kazlay: Dza'a lamla sanlaha kə'a guli. ⁷ Tsaya tama kəl tsi ka tsəglaftá sana fitik ta nzakway ka «gita». Di'in fitik tahula tsa, ka mnigintá tsi ta tsa gwada ya nda ma wa Dawuda, ta slanaghata lu ta vindatani:

Gita, ka snaŋsna kuni ta lwani,
yaha kuni da təŋanaftá ghəŋa§ ghuni kə'a ya.

⁸ Ka si má va 6hadanam 6ha Dzesuwa ta həŋ da tsa vla mbi'a vgha* ya ná, má mnəgla a Lazglafta ta gwada ta tsa sana fitik ya wa. ⁹ Tsaya tama ná, ta mamu tsa mbi'a vgha ya ŋa mnduha Lazglafta manda va tsa fitika mbi'a vgha badu mandəfán ya. ¹⁰ Mndu ya ta lami da vla mbi'a vgha ya payaf Lazglafta ya ná, ta mbi'a vgha tsatsi guli ma ŋani ma slna manda mbi'apta mbi'ap Lazglafta ma ŋani ya guli. ¹¹ Tsaya tama ná, ŋavamaŋa ka lama mu da tsa vla mbi'a vgha ya. Dasuwa ka mu da kwalaghutá mu ta snanata gwada Lazglafta, manda tsa ŋa dzidziha mu ya.

¹² Gwada Lazglafta ná, nda hafu mida, mbrumbra katakata guli. Zusa ka malaghutá wa limay his his. Lavinlava ta zlagadamta da ŋuduf, nda vla nzugu tani dikw da dudi. Nda sna ta dgaptá skwi ta daslu mndu, nda skwi ta ndanu tsi tani. ¹³ Had sana skwi ta difaghuta ta wa ira Lazglafta wa. Nzidid həŋ demdem ta wa irani. Nda ngha irani ta inda skwi ta demdem. Dza'a mnay mu ta inda skwi ta kəmani.

Yesu mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta

¹⁴ Tsəhala mamu mu nda mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ta hemanata,

ta nzakway ka Yesu Zwaŋa Lazglafta, ta 6hadafta ta luwa da Lazglafta ya, sladafmaslada dar ta zlghay nda ŋudufa mu. ¹⁵ Mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya nda hta mbrakwani ka su'a skwi kawadaga nda amu ma hta ta mbrakwa mu a ŋa amu wa. Katək ná, dzghaŋdzgha lu ta mala mu ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta manda va amu, ama ga a tsatsi ta dmaku wa. ¹⁶ Ka si mantse tsi tama, gavanamavagava nda fatá ghəŋ ta Lazglafta, tsatsi ta vla zdakatahudi, ŋa tawatani ta hidahida ta amu, ŋa vlamatani ta zdakatahudani ŋa katamata ma fitik ya nda ra.

5

¹ Inda mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta ná, mataba mnduha zabapta lu. Slna taŋ ná, ŋa maganata slna ta Lazglafta da manaka taŋ ya, ŋa vla skwi nda pla ghəŋ ŋa Lazglafta ta ghəŋa dmakwa mnduha. ² Tsa la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya ná, nda sna hahəŋ ká həŋ dza'a maga skwi dina ŋa gwal kul snaŋtá maga skwi dina, ta maga dmaku, kabga wanafwa skwiha ta hta mbraku ta tsatsi guli. ³ Tsaya tama dza'a kəl tsatsi ka pla ghəŋ ŋa Lazglafta, ta ghəŋa dmakuhani*, ta ghəŋa dmakuha mnduha yeya a wa. ⁴ Had mndu ta klaftá tsa glaku ŋa nzaku ka mali ta ghəŋa gwal maga slna Lazglafta ya ka fanaghatá ghəŋani wa. Lazglafta ta hganŋa manda ya hganŋ tsi ta Haruna.

⁵ Manda va tsaya Kristi guli, tsatsi a ta fanaghatá ghəŋani ta nzaku ka mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta wu, ama Lazglafta ta nzakway ka Da ta mnay ŋani kazlay:

Kagha ná, Zwaŋa dá ka,
nda nza yu ka Da gha gita kə'a.

⁶ Ka'a ta mnay ma sana vli guli na:

«Kagha mali ŋa kdekedenŋ ta ghəŋa gwal ta ksa slna Lazglafta,
manda ŋa Melkisedek† ya,» ka'a.

⁷ Ma fitika nzakwa Yesu ma ghəŋa hadik ná, ka magə tsi ta du'a ka taw ka ŋdanŋa

† 4:4 Zlrafta 2:2. ‡ 4:5 Zabura 95:11. § 4:7 Zabura 95:7-8, manda ŋa gwada Grek ŋa ghalya mnaf ta lu. * 4:8

Ngha ta Vrafta ta zlahu 31:7, Dzesuwa 22:4. * 5:3 Ngha ta Levitik 9:7. † 5:6 Aya 5-6: Zabura 2:7. Zabura 110:4.

‡ 5:7 Ngha ta Mata 26:36-46, Markus 14:32-42, Lukwa 22:39-46.

da Lazglafta ta laviñtá mbanaftha ma mtaku‡. Ka snanatá Lazglafta ta ghəña vəl hananatani ta ghəñani. ⁸ Kulam nda nzakwani ka Zwanja Lazglafta ná, ka sutá tsi ta duni, kəl tsi ka snan̄ta kazlay: Snatá gwada ná, skwi nda bla ya kə'a. ⁹ Manda kd̄in̄ta Lazglafta ta dzanaghatá ghəña skwi ya kuman̄ tsi nda ma tsatsi, ka nzaku tsi ka mndu ya ta mba inda gwal ta snanatá gwadani, ɲa nzakwa tan̄ nda hafu ɲa kdekedzen. ¹⁰ Ka fatá Lazglafta ka mali ta ghəña gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta manda ɲa Melkisedek.

Dasuwa ka kuni da zlan̄tá kuni ta zlghay nda ɲuduf

¹¹ Mamu skwi dagala ɲa mnay ta ghəñani, tsaw nda bla tsişlay ɲa ghuni, kabga la a da sləmən̄a ghuni wa. ¹² Nda kd̄a fitik má prək ka nzakwa ghuni ka gwal taghanatá skwi ta sanlaha, kabga nda kd̄a fitika ghuni ta tagha skwi, ama ta sna a kuni wa. ɲa sləglavapta nda sla vgha ka taghəgelta ɲa ghuni ta va tsa skwiha ma gwada Lazglafta taghu kuni daga tan̄tan̄ ya. Ta sna a kuni karaku ta za skwa zay ta zə la galata mndu wu, manda zwan̄ ta ghuva tata sa u'a ya kuni. ¹³ Mndu tata zba sa u'a ná, ta ka zwan̄ ta ghuva tsaya ma mndu. Ta sna a tsa mndu ya ta skwi tdukwaŞ wa. ¹⁴ ɲa galata mndu na skwa zay tan̄tən̄a ta gdata hən̄ ta zay, ka slavaptá hən̄ ka tagha dganatá skwi d̄ina, nda ya kul d̄inaku, ɲa magay tan̄ ta skwi d̄ina.

6

¹ Mantsa ya tama, zluñmazla ta hamata zwana tagha skwi ya ta taghə mu ta ghəña Kristi, mbad̄ma ta ghəña tagha skwa gwal nda ndəha. Ma laghu mu vrəglaftha ta ghəña dughwan̄a skwi ta nzakway ka: Gwada ta ghəña pla dmaku, ɲa zlan̄ta mnduha ta maga slnaha ya ta kla hən̄ da Zadaku, nda gwada ta zlghaftá Lazglafta nda ɲuduf, ² nda gwada ta batemha, nda gwada ta fa dzvu ta ghəña mndu, nda gwada ta sli'agapta ma mtaku, nda gwada ta tsatá ghəña guma ɲa dekdek ya. ³ Zluñmazla ta

tsahaya, mbad̄ma ta kəma ta kəma. Wya skwi ɲa magay mu nda kumay Lazglafta.

⁴ Skwi ɲa snan̄ta mu na: Nda bla ma mnduha ya si tsuwadakanaf tsuwadaka Lazglafta, gwal ya ta tapanatá skwi ya vla Lazglafta, gwal ya si ta mutsaftá Sulkum nda ghuḅa ma ɲudufa tan̄, ⁵ gwal ya si ta dan̄tá zdakwa gwada Lazglafta, gwal ya si ta mutsaftá mbraku ya ta nzakway ka ɲa zamana ta sagha, ⁶ ta zləmbuta ka vrəglamta da nzakwani ghalya ná, nda bla ka vrəglakta tan̄ da pləgaltá dmakwa tan̄. Zlən̄əglafzlən̄a hən̄ ta Zwanja Lazglafta ta udza zlən̄ay, ka razay* ban̄luwa.

⁷ Lagha imi ka gdata ta nzaku ta vwah, ka magaftha skwi tida ɲa katan̄tá gwal ya ta hvay ná, nda tfawa tsa had̄ik ya da Lazglafta nda tsa. ⁸ Ka laghani, teki nda hiwir yeya ka tsa vwah ya dyanaftha ná, kataf a tsa ta mndu tama wu, dza'a ksi'afksi'a Lazglafta, dza'a drin̄dra† lu.

⁹ Zwanama da, an̄ mndani dər má mantsa mnata ɲni ná, da sna an̄ni kazlay: Ta ɲərma tvi ta nzakway ka tva mbaku ya kaghuni kə'a. ¹⁰ Lazglafta ná, tdukwa tsatsi, had̄ dza'a zanaptá slna ghuni ya maga kuni, ɲa katan̄tá zwanama ghuni gwal zlghay nda ɲuduf, ya ta gdata kuni ta kata hən̄ ndanana guli ya wa. ¹¹ Ndanana ná, ta kumay ɲni ta ɲavata inda kaghuni nda fata ghəñ ta skwi ya faf kuni ta ghəñ tida ha ka kd̄avaktani. ¹² Ma ksu yađi ta kaghuni. Ksawaksa ta sada gwal ta ɲavata ma zlghay nda ɲuduf, gwal ta faftá ghəña tan̄ ta Lazglafta ka mutsaftá hən̄ ta skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ta mndu.

Kahwathwata tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ta Abraham

¹³ Ma fitika tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ta Abraham ná, ka wad̄anatá tsi nda vərda htsin̄ani, kabga had̄ sana mndu ta malaghutá tsatsi ɲa wad̄anatani nda tsi wa. ¹⁴ Ka'a nda Abraham mantsa: «Dza'a tfaghaghatfa yu ta wi. Kahwathwata dza'a yanaf ya yu ta zivra‡ gha tusak,» ka'a. ¹⁵ Mantsa ya, ka ɲavatá Abraham, ka mutsaftá tsi ta tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ya. ¹⁶ Ta wadu mndu ta

§ 5:13 Aya 12-13: Gray nda 1 La Kwareñt 3:2. * 6:6 Aya 4-6 gray nda 10:26. † 6:8 Gray nda Zlrafta 3:17-18. ‡ 6:14 Zlrafta 22:16-17.

wađu ná, nda skwi ta malaghutá htsiŋa vərda tsatsi ta wađa tsi. Tsa wađu ya guli dza'a hlanatá inda tsa skwi ta zlərdə lu ta ghəŋani ya. ¹⁷ Nda tsaya ná, kumaŋkuma Lazglafta ta tsalanaptá tsa gwal dza'a tsu'a tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta mndu ya kazlay: Had yu dza'a mbəđanaftá skwi mna yu wu kə'a, kəl tsi ka sganaghata nda wađu. ¹⁸ Mantsa ya ná, his skwiha ya dza'a kwal lu kul laviŋtá mbəđanafta. Skwiha ya tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta mndu nda wađu ya wađa tsi nda tsi. Had dza'a walaŋtá tsakalatawiš mida wa. Mantsa ya guli ná, ta vlamavla ta mbraku ta amu gwal ta hwayamta da ghuva Lazglafta, ŋa ŋavata mu nda fatá ghəŋ ta skwi ya tamaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ya. ¹⁹ Tsa skwi faf mu ta ghəŋ tida ya ná, nda nza manda skwa sladanatá kwambalu ma nzakwa mu. Kah-wathwata dihatani had skwi ta gigđanŋa wa. Zlaganapzłaga ta złala ka 6hadamta* da vla nzakwa Lazglafta. ²⁰ Da hada tiŋlaghuta Yesu ta lami ka amu, ŋa nzaku ŋa kdekedzeŋ ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta manda ŋa Melkisedek ya.

7

Melkisedek Mgham ta ghəŋa ksa slna Lazglafta

¹ Tsa Melkisedek ya ná, si mghama luwa Salem ya. Mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta ta nzakway ta luwa ya guli. Ka sli'aftá tsi ka laghwi da guya Abraham ta vrakta ta kwarafta sana mghamha nda vulu. Ka tfanaghatá tsi ta wi. ² Ŋa tsa Melkisedek ya hlanafta Abraham ta Zaka inda skwi zagagha tsi ma vla tsa vulu ya. Klatá ghəŋa tsa Melkisedek ya ná, «mgham tđukwa ya.» Guli na: Mghama luwa Salem ya. Tsa mghama luwa Salem ya guli ná, «mghama zđaku» ya. ³ Tsatsi ná, had dani wu, had mani wu, had dzidzani wa. Had vəl mnay kazlay: Bađu yeya yata lu, bađu yeya mtuta tsi kə'a guli wa. Manda Zwaŋa Lazglafta nzakwani. Nda nza ŋa kdekedzeŋ ka mnda ksa slna Lazglafta.

⁴ Tsa Melkisedek ya ná, mndu dagala ya, ka klaftá Abraham ta nzakway ka dzidzi ya ta zaka ma inda skwi zagagha tsi, ka vlaŋta. ⁵ Skwi ŋa snaŋta ná, mndəra la Levi ta nzakway ka gwal ta ksa slna Lazglafta ná, złaha Musa ta mnanatá hahəŋ, ŋa dza'a taŋ da đawa zaka da inda la Isra'ila. Zwanama taŋ tsa gwal ta đawu həŋ da həŋ ya. Aŋ mndani, zivra Abraham hahəŋ guli. ⁶ Melkisedek ná, tekwa tsatsi mataba mndəra la Levi wu, ama ka klaftá Abraham ta zaka ma skwi zagagha tsi, ka vlaŋta. Ta ghəŋa tsa guli ná, ka tfanaghatá Melkisedek ta wi ta mndu ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ. ⁷ Had sana zlərdəy wu ná, tsa mndu ka mali ya ta tfanaghatawi ta tsa mndu ka sagəŋ ya. ⁸ Mndəra la Levi ta złgha zaka ma skwi mutsaf lu ya ná, ta mtay həŋ ta mtaku. Ama tsəna Melkisedek ta złghafta zaka da Abraham na ná, mndu ta nzaku nda hafu ŋa kdekedzeŋ ya, manda ya nda vinda ma defteri. ⁹ Ŋa tsinŋtá ghəŋani, tsa Levi ta tsu'a zaka da sanłaha ya ná, klafla tsatsi guli ta zaka ka vlaŋtá Melkisedek nda ma dzidza taŋ Abraham. ¹⁰ Aŋ mndani, ta ya a Abraham ta Levi, ta lagha Melkisedek da guyaku nda Abraham wu, ama mamu tsatsi ma vgha dzidzani.

¹¹ Ŋa mndəra la Levi ta nzakway ka gwal ta ksa slna Lazglafta, vlaŋta Lazglafta ta złahu ta la Isra'ila*. Ama tsa slna taŋ ya ná, slaghwa a ŋa dzanaghatá ghəŋa skwi ya kumaŋ Lazglafta, ta vlaŋtá tsi ta złahu ta həŋ wa. Ka má si slaghusla tsi kati ná, má zbəgla a lu ta sana mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta, manda Melkisedek ya wu, má gi kla'atá mndu mataba mndəra la Levi manda Haruna má dza'a nzakwa tsi. ¹² Ka si mbəđapmbəđa Lazglafta ta mndərga mali ta ghəŋa gwal ta ksa slnani mantsa kati ná, nda nza tkwe' ka mbəđaptá złahu guli. ¹³ Tsəna mghama mu ta gwadə lu ta na gwada na ta ghəŋani na ná, Yesu ya. Mataba mndəra sana mndu ta kul walaŋta ksa slna Lazglafta ta gwir tsatsi. ¹⁴ Nda sna lu guli ta tsatsi kazlay: Sabi ma mndəra la Yuda† kə'a.

§ 6:18 Gray nda Mbsak 23:2. * 6:19 Gray nda Livitik 16:2. * 7:11 Vla skwi ŋa Lazglafta, la Isra'ila, mnana nda mna lu ta la Isra'ila ta złahu ta ghəŋa vla skwi ŋa Lazglafta, ka mbəđatani ma sana vli. † 7:14 Ngha ta Mata 1:1-2, Lukwa 3:33.

Nziya ya nza tsi ná, gwadaŋ a Musa ta gwada ta ghəŋa tsa mndəra taŋ ya ma fitika gwadayni ta gwada ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta wa.

Sana mali ta gara vgha nda Melkisedek

¹⁵ Skwi ta kdəgliŋtá tsaliŋta ná, zlagapzlaga sana mnda ksa slna Lazglafta. Manda va Melkisedek tsatsi guli. ¹⁶ Nza a tsa mndu ya ka mndu ta ksa slna Lazglafta manda ya ta mnata zlahu ta fata mndu wa. Tsatsi ná, nzanza tsatsi nda mbrakwa hafu ya kul kdavakta. ¹⁷ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Nda nza ka ŋa kdekedzeŋ ka mnda ksa slna Lazglafta, manda Melkisedek‡ ya» ka'a.

¹⁸ Mantsa ya ná, nda hərda zlahu ŋa ghalya, kabga nda hta mbrakwani, had hayhayani wa. ¹⁹ Zlaha Musa ná, laviŋ a ta nanaftá mndu ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta wa. Ama ndanana ná, mutsafmutsa mu ta fata ghəŋ ta malaghuta. Tsaya dza'a bhadamaghata da Lazglafta.

²⁰ Ta ghəŋa tsa guli ná, ma fitika dza'a Lazglafta fata Yesu ka mali ta ghəŋa gwal ksa slnani ná, ka wadatá tsi ta wađu. Ama ma fitika pghatani ta la Levi, wađa a ta wađu wa. ²¹ Yesu ná, nda wađu fata Lazglafta ka mnda ksa slnani, ma fitika mnatani kazlay: I'i Lazglafta na:

«Wadawada yu, had yu dza'a vrəglafta tida wu: "Nda nza ka ka mnda ksa slna ŋa kdekedzeŋ§" » kə'a.

²² Ma tsa wađu wađa Lazglafta ya ná, grafgra amu ma Yesu kazlay: Mamu mu nda slərbatá zughu ya ta malaghuta kə'a.

²³ Guli ná, tsa sanlaha ma gwal ksa slna Lazglafta ya ná, nda tska hahəŋ, kabga ta mtay hahəŋ ta mtaku had həŋ ta gdavata wa. ²⁴ Yesu ná, ŋa kdekedzeŋ nzatá nzakwa tsatsi. Slna tsa nzakwani ka mnda dra skwi ŋa Lazglafta ya guli, had dza'a tsavapta wa. ²⁵ Tsaya guli kəl tsi ka slaghuta ka mnda mbanaf ta kdekedzeŋ ta inda gwal dza'a bhaku da Lazglafta nda ma tsatsi. Yesu ná, ŋa kdekedzeŋ nzatá nzakwani ka maga du'a da Lazglafta ta ghəŋa taŋ.

²⁶ Tsaya tama ná, nda nza Yesu ka mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta ya pahan mu. Tsatsi ná, nda ghuđa nzatá nzakwani, had rutsak tida wa. Had dmaku tida guli wa. Nza a tsatsi manda gwal dmaku wa. Klagha kla lu ta luwa. ²⁷ Nza a tsatsi manda hamata sanlaha ma la mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta wa. Zba a tsatsi ta pla ghəŋ inda fitik ŋa ghəŋani, nda ya ŋa hamata mnduha guli wa. Turtuktuk plata tsatsi ta ghəŋ ma vlatani ta ghəŋani. ²⁸ La mali ta ghəŋa slna Lazglafta ya ta zbapta zlahu Musa ná, gwal nda hta nzakwa taŋ ya. Ma fitika wadata Lazglafta ta tsa wađu wađa tsi ya, mbəđapta tsa gwada ya ta zlahu Musa. Ka fatá tsi ta zwanani ŋa kdekedzeŋ ka mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta, ŋa dzanaghatá ghəŋa skwi kumaŋ tsi.

8

Yesu mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta

¹ Wya mala dughwana skwi ta mnə ŋni: Mamu mu nda mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Tsatsi ná, ta luwa ta nzakwa tsatsi nda ga zeghwa dughurukwa Lazglafta*. ² Ta ksa slna tsatsi ma vərda həga tumpul ya magaf Mgham Lazglafta ta luwa ma vla nzakwa Lazglafta, ya magaf dzva mndu a wa.

³ Inda mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta ná, fafa lu ŋa vla skwi ta vlata lu, nda skwa pla ghəŋ tani. Nda ra ka mutsafta ŋa amu ma mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta guli ta skwi ŋa vlayni. ⁴ Ka má si ta hadik na Kristi katsi ná, ma had fitik dza'a nzata tsi ka mnda dra skwi ŋa Lazglafta wu, kabga nda ghada kluta gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ta vli manda ya mnaf zlahu. ⁵ Tsa slna ta magə tsa gwal ta maga slna Lazglafta ya ná, fwata skwi ta magaku ta luwa ya, sulkuma skwi ta magaku ta luwa ya guli. Ma fitika dza'a Musa ba həga tumpul ná, wya ka Lazglafta nda tsi: «Dasuwa káka, manda va tsa nzakwani maragha yu ta ghwá† ya ná, manda va tsaya káka da bafta,» ka'a. ⁶ Kahwathwata ná, slna dagala vlan lu ta Yesu. Tsatsi ta

‡ 7:17 Zabura 110:4. § 7:21 Zabura 110:4. * 8:1 Ngha ta Zabura 110:1. † 8:5 Ngha ta Sabi 25:40.

nzamta ma takataka slərbatá zughu dīna ta malaghuta, thaf lu ta tatá imi ta sləmən dīna ta malaghuta ya guli.

⁷ Ka si ma hađ rutsak ta tsa tañtaña dzratawi ya wu katsi, ma zbəgla a lu ta mahisani wa. ⁸ Manda tsaya ná, mamu rutsak kəl Lazglafta ka mnay ña tañ. Ka'a mantsa:

«Dza'a saghasa fitik,
dza'a dzrəglafdzra yu ta wi ka lfidani
mataba da nda la Isra'ila,
nda ya nda la Yuda,

⁹ nzata a manda tsa dzratawi dzraf yu
nda dzidziha tañ ma tsa fitika hlagapta da
ta hən

nda dzva da ma hadika Masar ya wa.
Hahən ka ghəña tañ ta badziñtá tsa si
dzratawa da nda hən ya, ka zliñtá i'i
ta hən guli,

¹⁰ Mantsa tama, wya tsa dzratawi dza'a
dzrafta yu nda la Isra'ila tahula tsa
fitik ya.

Dza'a taghanaftagha yu ta zlahuha da ta
hən, ña hanamta da ta hən ma ndana
tañ,

thanamha yu ta hən ma ñudufa tañ. Dza'a
nzanza yu ka Lazglafta tañ, ña nza-
kwa hahən ka mnduha da guli.

¹¹ Hađ mndu dər turtuk dza'a taghəglanaftá
mndəra tañ, dər zwanamani kazlay:
Snañsna ta Lazglafta kə'a wa.

Inda tañ dza'a nda sna hən ta i'i, nda zwani
tani, nda glata mndu tani.

¹² Dza'a planapla yu ta krughuva tañ,
havglakta a yu dekdek ta dmakuha tañ
wu,» ka'a.

¹³ Ma tsa mna gwada ta dzratawi ka lfid ya,
niñna Lazglafta ka halatani ta tsa tañtañani
ya. Tsa ña ghalya ta halaku ya, ta ghwan a
ka hluta wa.

9

Tsəlbu ña Lazglafta ta hadik, nda ya ta luwa

¹ Ma tsa tañtaña dzratawi ya, mamu tvi
ya ta raku ña magay ka lu dza'a tsəlbu ña
Lazglafta. Mamu həga guli ya banaf lu ta
Lazglafta ta hadik, ² nda tumpul bafta lu ta

tsa həga ya. Tañtaña huda tsa həga ya ná,
vli nda ghuḅa ta hga lu. Mida famta lu ta
pitirla, nda tabəl, nda buradi ña Lazglafta.

³ Tahula mahisa zlala, mamu sana huđi ta
hgu lu ka vli nda ghuḅa katakata. ⁴ Mida
famta lu ta skwi ya tsaf lu ka dasu ta
kəl lu ka dra urdi, nda blukuma dzratawi
maganava lu ta dasu. Ma tsa blukum
ya guli mamu siga ka dasu ndəgham lu
ta mana mida, nda dafa Haruna si ta
dzuslafta dzuslu ya, nda klamha his nda
vinda ta gwada dzratawi tida. ⁵ Ka tsat-
saftá lu ta Kerubuha his ta mara glakwa
Lazglafta ta nzəganaghatá tsa blukum ya
ka pghəganaghatá zlambak ta vli ya ta vlə
lu ta us ña Lazglafta ña pla dmaku. Ama
hađ lu dza'a pasla gwada* ta tsaya ndana
wa.

⁶ Mantsa ya gwagwatá nzakwa tsa həga
ña gdata gwal ta dra skwi ña Lazglafta
ta lami da maga slna tañ ma tañtaña
hudani ya. ⁷ Ama ma tsa mahisa huđi
ya, mali ta ghəña gwal ta dra skwi ña
Lazglafta turtukwani ta lami dida, turtuk
ma vaku, ña kladanamtani nda usa rini, ña
vlanťá Lazglafta ña plinistá krughuvani†,
nda ya ña plinistá ña hamata mnduha guli.

⁸ Mantsa ya kumañta Sulkum nda ghuḅa
ta mnamañta kazlay: Hađ tvi ña lami da
tsa huđi nda ghuḅa katakata ya, ka ta
gdavagda tsa tañtaña huđi ya wa. ⁹ Tsaya
skwa gray nda skwi ta magaku gitana.
Ta maray kazlay: Vla skwi ta vlə lu, nda
pla ghən ta plə lu ña Lazglafta ná, slaghu
a ña dzanaghatá ghəña ghuḅatá dmakwa
gwal ta tsəlbu ñani wu kə'a. ¹⁰ Gwada ta
skwa zay, nda skwa say, nda tva ghuḅaku
kavghakavgha kwenkwen ta taghamafta
tsahaya. Tsa skwiha fafa lu laviñ mnduha
ta magay ya ná, nda nza tsahaya ña kzla
mbədanafta Lazglafta ta inda skwi.

¹¹ Ndanana ná, saghasa Kristi ta nzak-
way ka mali ta ghəña gwal dra skwi ña
Lazglafta famatá vərda skwiha ya ta tsu'u
mu. Ka lami tsi nda ma həga tumpul dagala
ta dīnuta katakata, ya kul baftá mnda səla.
Ta ghəña na hadik na a bafta Lazglafta guli
wa. ¹² Ma tsa lami lamə Yesu turtuktuk da

* **9:5** Ayaha ta gara vgha nda aya 2-5: Aya 2: Sabi 26:1-30, 25:31-40, 25:23-30. Aya 3: Sabi 26:31-33. Aya 4: sabi 30:1-6, 25:10-16, 16:33, Mbsak 17:16-26, Sabi 25:16, Vrafta ta zlahu 10:3-5. Aya 5: Sabi 25:17-22. † **9:7** Aya 6: Mbsak 18:2-6. Aya 7: Ngha ta Livitik 16:2-34.

tša huđi nda ghuđa katakata ya ná, lamə a nda klatá usa duguzumha nda zwanja lghəj wa. Vərđa nani ma us vla tsi, ka mbamafta nja dekdek ma dmakuha mu. ¹³ Ghalya, ta pslapsla lu ta duguzumha, nda lghəjha ka wutsika usani ta gwal ta gatá krughuvi manda ya ta mnə zlahu ya. Ta ksafksa lu ta vlək guli ka drata nda dra‡, nja fađaftá hutidifani ka dzay ta mnduha guli. Tsaya dza'a kəl tša krughuva tan ja ka saha ta həj manda ya ta mnə zlahu. ¹⁴ Ka si mantsa ya tsi, malaghumala usa Kristi pyu ka tsahaya. Ga a Kristi ta dmaku wu, ama ka klaftá tsi ta ghəjani ka vlanťá Lazglafta nda mbrakwa Sulkum nda ghuđa. Nja kdekeden tša Sulkum ya. Tša usa Kristi ya ta ghuđintá nđuđufa mu, nja zlanťa mu ta maga ghwadaka skwiha ya ta kla mndu da mtaku, ka magay mu ta slna Lazglafta ya ta vla hafu.

¹⁵ Tsaya kəl Kristi ka sladamta matakataka i Lazglafta nda mnduha, nja dzrəglawta i ka lfidnda həj, nja zlgəj gwal hagaf Lazglafta ta tša nərma skwi tanaf tsi ta imi ta sləməj ta həj nja vlanťá həj, nja nzakwani ka nja tan ja dekdek ya. Əjka'a ka mtakwa Kristi ta varagaptá mnduha ma ghwadaka skwiha ya ta magə həj ma dzratawi ya nja ghalya.

¹⁶ Ka fafa mndu ta sləkadani ná, ba graftá mtatá tša mndu ta fatá sləkadani ya kada dga tša skwani fa tsi ka sləkadani ya. ¹⁷ Ka ta ndiri mndu ta fatá sləkad ná, had lu ta ksantá tša skwani fa tsi ka sləkadani ya wa, ba tahula mtutani kasi'i. ¹⁸ Mantsa ya guli, dər tša tanťan ja dzratawi ya ná, nda us magafta lu. ¹⁹ Tahula mnanafta Musa ta inda zlahu ta mnduha demdem, manda ya mnaf zlahu, nja klaftani ta usa zwana lghəj nda nja duguzumha ka gabanafta nda imi. Bəlahu ta sluhwa fwa izwap nda swida tuwaka dva hbuj lu ta wa udzu, ka tsughumamta ma tša us ya, ka wutsikay ta tša deftera zlahu ya, nda ya ta inda mnduha. ²⁰ «Nana na usa dzratawa Lazglafta nda kaghuni ka njanata kuni ta tša dzratawiš ya,» ka'a ta mnay ta wutsik tsi ta həj. ²¹ Wutsikafha guli ta tša həga tumpul ya,

nda inda huzlaha mida ta kəl lu ka ksa slna ka tsəlbu ta kəma Lazglafta ya. ²² Manda ya mna zlahu ná, wər nda us ta ghuđintá lu ta inda skwi. Ka pghu* a us ná, had platá dmaku wa.

Platá ghəj pla Kristi ta ghuđa dmaku

²³ Nda ra ka ghuđintá mantsa ya ta tsəna skwiha ta ghəj hadik na, kabga fwata vərđa tša skwiha ta luwa ya həj. Tsaha ta nzakway ka vərđakani ta luwa ya guli ná, nda ra nja tan nda pla ghəj ya ta malaptá tša tanťanani ya. ²⁴ Lamə a Kristi da tša vli nda ghuđa katakata ma həga tumpul magaf mnda səla ya wa. Fwata tša vərđani ta nzakway ta luwa ya tsaya. Tsatsi ná, ta luwa laghwa tsatsi. Ndanana, ta nzaku ta kəma Lazglafta ta gwadā ma vla mu. ²⁵ Inda vaku tša mali ta ghəj gwal ta dra skwi nja Lazglafta ta dza'a da tša vli nda ghuđa katakata ma həga tumpul ya nda tatá usa rini. Ama Kristi ná, lamə a tsatsi nja gđata ta vlatá ghəjani wa. ²⁶ Ka má mantsa tsi ná, má mbədava a fitika ghuyayni ta đanjwa daga ka yawu zlagapta ghəj hadik wa. Turtuktuk səla zlagapta tsatsi ma na kdavakta fitik na. Ka vlanťá tsi ta ghəjani ta Lazglafta nja hərđintá dmakwa mu dekdek. ²⁷ Inda mnda səla ná, thanaftha lu ta mtutani turtuktuk səla, tahula tša nja tsanaghata Lazglafta ta guma. ²⁸ Manda tsaya Kristi guli, turtuktuk səla mtuta tsi, nja vlanťá ghəjani ta Lazglafta, nja hərđintá dmakwa ndəghata mnduha†, nja vrəglagatani kamahis. Tša vrəglagata dza'a vrəglagata tsi ya, nja hərđgəltá dmaku a wa, ama nja mbanaftá gwal ta fata vgha ka kzlay.

10

¹ Zlaha Musa ná, vərđaka nzidíđa tša skwi ta sagha ya a wu, fuwatani ya. Lavin a dekdek ta payaftá gwal ta gavanavatá Lazglafta nja nzakwa tan manda ya ta kumay tsi wa. Waka tša pla ghəj ta gđata lu ta magay inda fitik, vaku nda vaku ya dza'a ghuđintá həj ta wa ira Lazglafta na? ² Ka si má ta ghuđay tsi katsi, magata tan turtuktuk ya ná, má ndanəgla a həj ta

‡ 9:13 Ngha ta Levitik 16:14-16, Mbsak 19:9, 17-19. § 9:20 Sabi 24:8. Nja ayaha 19-20, ngha ta 24:3-8. * 9:22 Aya 21: Ngha ta Livitik 8:15. Aya 22: Ngha ta Livitik 17:11. † 9:28 Gray nda Isaya 53:12.

dmakuha taŋ wu, má zlanzla lu ta plægəltá ghəŋ. ³ Tsaw mantsa ya a wa. Katək ná, tsa pla ghəŋ ta plə həŋ ya, ta havanaktá həŋ ta dmakuha taŋ vaku nda vaku, had ta ghuḅiŋtá həŋ, ⁴ kabga had usa lghəŋha, nda duguzumha ta hərdiŋtá dmaku wa.

⁵ Tsaya kəl Kristi ka mnay ŋa Lazglafta ma fitika dza'ani saha ta ghəŋa hadik, ka'a mantsa:

«Va a ka ta plaghatá ghəŋ nda rini wu, va a ka ta vlaghatá sana skwi ŋa plaghata ghəŋ guli wa.

Ama ka vlihatá ka ta slu'uvgha ŋa vlaghata.

⁶ Zdəgagha a skwi nda səla ta drə lu nda dra ta gwir,

nda skwi ya ta vlaghata lu nda vla ŋa pla ghəŋ ta ghəŋa dmaku wa.

⁷ Ka yu mantsa: «Wana yu Lazglafta, sasa yu ta ghəŋa hadik da maga skwi ya ta kumə ka,

manda ya nda vinda ta ghəŋa da ma deftera zlahu*,» ka'a.

⁸ Ka Kristi mnuta karaku na: «Nda pla ghəŋ nda skwi nda səla tani, nda skwiha ta klafta lu ka vlaghata nda vla tani, nda skwiha nda səla ta drə lu nda dra ta gwir tani, nda skwi nda səla ta klafta lu ŋa pla ghəŋ ta ghəŋa dmaku tani, va a ka ta həŋ wu, zdəgagha a həŋ guli wu,» ka'a. Ta wya maga manda va ya mna zlahu lu ta tsa pla ghəŋ ya kay guli.

⁹ Ka'a guli mantsa: «Wana yu, saghasa yu ŋa maga skwi ya ta kumə ka,» ka'a. Ka hlanatá tsi ta tsa taŋtaŋa pla ghəŋ ta plə lu ya, ka mbədapta nda mahisani. ¹⁰ Magamaga Yesu Kristi ta skwi ta kumə Lazglafta. Ka vlanťá tsi ta ghəŋani ŋa pla ghəŋ turtuktuk səla. Mantsa ya kəl mu ka nzakway nda ghuḅa ta wa ira Lazglafta.

¹¹ Inda gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta turtuk turtuk, ta sladu ta sladu ta nzata həŋ ka maga slna taŋ inda fitik, ta gdata ta vla va tsa skwi turtuk ŋa hərdiŋta dmaku ya, ama laviŋ a ta hərdiŋta wa. ¹² Ama Yesu Kristi ná, turtuktuk vlata tsatsi ta ghəŋani ŋa pla ghəŋ ŋa hərdiŋta dekdek ta dmakwa mnduha. Tahula tsa, ka nzatá tsi nda ga zeghwa Lazglafta. ¹³ Ndanana, hada nzata tsi ka kzla pghanata Lazglafta ta ghumahani ka skwa ta diŋlay səlani.

¹⁴ Ma tsa vlatani ta ghəŋani turtuktuk ya, ka nanaftá tsi ka gwal tdukwa ŋa dekdek ta wa ira Lazglafta, ta gwal ta ghuḅiŋta tsi ta dmakwa taŋ. ¹⁵ Ta tsalamaptsala Sulkum nda ghuḅa guli kazlay: Prək tsa pla ghəŋ turtuktuk ya kə'a. Ka'a karaku na:

¹⁶ «Wya tsa dzratawi dza'a yu dzrafta nda həŋ ma tsa fitik ya, ka Mgham Lazglafta.

Dza'a famfa yu ta zlahuha da da ŋudufa taŋ, dza'a thanamtha yu ta həŋ ma ghunislaka taŋ,» ka'a.

¹⁷ Ka'a guli mantsa: «Had yu dza'a havglakta dekdek ta dmakuha taŋ, nda krughuvha taŋ wu,» ka'a. ¹⁸ Ka plinispla Lazglafta ta dmakwa mnduha ná, pahəgla a mnduha ta skwi ŋa vlanťá Lazglafta ŋa hərdiŋtá dmakuha wa.

Gavanamava gava ta Lazglafta

¹⁹ Mantsa tama zwanama da, nda pla vgha mu ta lami da tsa vli nda ghuḅa katakata ya nda ma usa Yesu. ²⁰ Tanaptá Yesu ta zlala, ka tamaptá lfida tvi ŋa lami nda tida ŋa mutsa hafu. Tsa zlala kuhwanap lu ya ná, vərda ka vgha Yesu dza lu yeya. ²¹ Tsaya tama ná, mamu mu nda mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta hemanata, ta nzanaghatá həga Lazglafta.

²² Ma tsa nzakwani mantsa ya tama, gavanamava gava ta Lazglafta nda ŋuduf turtuk, nda fata ghəŋ dar, nda ghuḅata ŋuduf kul had dmaku mida, nda mbazatambaza nda imi tsələŋa. ²³ Sladafmaslada ta fatá ghəŋa mu ka gdata mu ta va mnay kazlay: Tsa mndu ta tamaftá imi ta sləməŋ ya ná, ŋərma mndu ya kə'a.

²⁴ Nghapma nga ka sani nda sani, ŋa vlamatá mbrakwa dvuvustá vgha nda maga skwi dina. ²⁵ Ma tsanap mu ta tska vgha mu manda ya ta snuta sanlaha ta tsanapta ya. Katək ná, vlustusma mbraku sani nda sani. Sganaghamasga, kabga nda sna mu kazlay: Ndusa fitika vragata Mgham Yesu kə'a.

²⁶ Tahula snaŋta mu ta vərda tvi, ka gdata mu ta gəgəltá dmaku ka palama katsi, grafmagra kazlay: Ta had sana skwi dza'a vlata lu ŋa pla ghəŋ ŋa hərdiŋtá dmaku wu kə'a.

* **10:7** Aya 5-7: Zabura 40:7-9, manda ya ta mnə Grek ŋa ghalya.

²⁷ Ta ghəŋa kzlay ma zləŋ dza'a kzlə lu ta guma Lazglafta. Tsa guma ya ná, nda bla katakata, ka vu ghandand nzakwani dza'a dra ghumahani. ²⁸ Dər wati ma mndu ta kwalaghuta snatá zlahá Musa, ka mamu masləmtsəkha his ka hkən a tsi ta grafta katsi, ta dzadza lu ta tsa mndu ya, had tawa hidahida tida wa. ²⁹ Ka si mantša ya nzakwani nda zlahá Musa ya ní, kighkigh dza'a nzakwa tsi nda mndu ta zlriddntá Zwanə Lazglafta, ka razanaftá Sulkum ya ta vlamatá zdakatahudi ya tama? had hayhayani wu, ka'a nda us ya kəl Lazglafta ka dzraftawi nda tsi, ka ghubiŋta nda tsi ya. ³⁰ Nda sna amu ta tsa mndu ta mnay kazlay: I'i dza'a vranamtá mndu ta skwi ya maga tsi, i'i dza'a planamta kə'a ya. Ka'a guli na: «Dza'a tsanaghatsa Mgham Lazglafta ta guma ta mnduhani,» ka'a. ³¹ Skwa zləŋay gwada ta dədamta mndu da dzva Lazglafta ya ta vla hafu.

³² Havakwahava ta nzakwa ghuni ghalya ma tanŋa snanŋa ghuni ta gwada Lazglafta. Ma tsa fitik ya ná, susa kuni ta duni, ka su'uwaftá kuni ta indani. ³³ Ta kəma inda mnduha rarazata lu, ka ganaptá iri ta sanlaha mataba ghuni tazlay. Ma sana fitik guli, ta gway kuni ta vgha nda sanlaha ta ghuya mndərga tsa danŋa ya. ³⁴ Ksuxsa ka hidahida ta kaghuni, na gwal ya hlaf lu ka pghamta ma gamak ta gwada ta Yesu. Hlugudughunusha lu ta huzla ghuni, ta rfu nda rfa kuni, ndanaŋ a kuni wu, kabga nda sna kuni mamu skwi da kaghuni ta malaghutá inda skwi kə'a. Tsa skwi ya guli ná, ŋa kdekedzeŋ nzakwani. ³⁵ Mantša tama, ŋavawa ŋa ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda fata ghəŋa ghuni ta Lazglafta. Ka ŋavana kuni, dza'a mutsay kuni ta nisəla ghuni dagala. ³⁶ Skwi ya ta raghunata ná, nzata ghuni nda su'ay, ka maga skwi ya ta zdəganatá Lazglafta, ŋa vlaghunatani ta skwi ya taghunaf tsi ta imi ta sləməŋ. ³⁷ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Ta bəts nzda guli ná,
dza'a saghasa tsa mndu dza'a sagha ya,
gərdata a wa.

³⁸ Mndu ya tdukwa ta wa ira da ná,

dza'a nzakway nda hafu nda ma zlghay nda nudufani.

Ama ka vraghuvra tsi nda hul zdəgləghihata a tsa mndu ya wa,» ka'a.

³⁹ Amu ná, nza a amu tekwa mataba gwal ta vru nda hul ŋa zadintá ghəŋa tanŋa ya wa. Ama nda nza amu tekwa mataba gwal ta zlghafta ta dza'a mutsa mbaku ya.

11

Zlghay nda nuduf

¹ Zlghay nda nuduf ná, graftá skwi ya faf lu ta ghəŋ tida ya. Fatá vgha kazlay: Mamu tsa skwi ya kahwathwata kə'a ya, dər ta ngha a iri. ² Ta ghəŋa zlghay nda nudufa tanŋ, kəl Lazglafta ka ghubanaghatá mnduha ghalya.

³ Nda ma zlghay nda nuduf snanŋa mu kazlay: Nda gwadani magafta Lazglafta ta inda skwiha kə'a. Inda skwi ya ta nghanŋa lu nda iri ná, sabə ma skwi ya kul nghanŋa* iri həŋ.

⁴ Nda ma zlghay nda nudufani klafta Abel ta skwa pla ghəŋ ta malaghutá dinaku ka ŋa Kayinu, ka vlanŋá Lazglafta. Tsa zlghay nda nudufani ya kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa, kabga tsu'aftsu'a ta tsa skwi vlanŋ tsi ya. Nda mta† Abel má mndani, ama kabga zlghay nda nudufani ná, tata gwada tsatsi.

⁵ Nda ma zlghay nda nuduf kəl Lazglafta ka klaghatá Inuk ta luwa, danŋ a ta mtaku wa. Ngha a lu guli wu, kabga klaghakla Lazglafta da tsatsi. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: Zdəganazda Inuk ta Lazglafta‡ ma kđaku tsi ka klaghata ta luwa. ⁶ Ka had zlghay nda nuduf wu ná, had fitik zdəgana mndu ta Lazglafta wa. Mndu ta gavadaghata da Lazglafta ná, dina ka graftani kazlay: Mamu Lazglafta, ta magay ta skwi dina guli ŋa gwal ta zbay kə'a.

⁷ Nda ma zlghay nda nuduf snata Nuhu ta gwada ya mnana Lazglafta ta ghəŋa skwi dza'a magaku ta kul nghanŋa iri karaku. Ka tsaftá tsi ta kwambalu dagala manda ya mnanaf Lazglafta. Ka lamə tsi dida nda gwal ga tanŋ tani, ka mbaftá həŋ. Ma tsa magatani mantša ya tsanaghata tsi ta guma ta

* 11:3 Ngha ta Zlrafta 1, Zabura 33:6, 9. † 11:4 Zlrafta 4:3-10. ‡ 11:5 Zlrafta 5:24.

ghəŋa hadik. Ka klaftá Lazglafta ka mndu tdukwa§ kabga zlgħay nda ŋudufani.

⁸ Nda ma zlgħay nda ŋuduf snata Abraham ta hgu hgaf Lazglafta, ka sli'aftá tsi ka lagħwi ta hadik ya dza'a vlan̄ta Lazglafta ŋa ŋani. Ta sli'aftá tsi, sna a ta vli ta dza'a tsi wa. ⁹ Nda ma zlgħay nda ŋuduf, ka lagħa tsi nzata ka matbay ma tsa hadik dza'a lu vlan̄ta, tanaf Lazglafta* ta imi ta sləmən̄ ya. Ka nzaku tsi ta nzaku ma həga tumpul, mantša ya i Izak nda Yakubu guli ta nzakway ka gwal nda gwa hən̄ ma tsa tatá imi ta sləmən̄ ya. ¹⁰ Ka nzatá Abraham ka kzla tsa luwa dihana Lazglafta ta tughwani† ya. Lazglafta ka ghəŋani ta garafta, tsatsi mnda bafta guli.

¹¹ Nda ma zlgħay nda ŋuduf mutsafta Abraham‡ ta zwan̄ ma halatani katakata. Markwa tan̄ Sara guli tsutsa ka dzəghən̄. Ka fatá tsi ta ghəŋani kazlay: Dza'a magay Lazglafta ta skwi manda ya mna tsi kə'a. ¹² Mantša ya, ma mndu turtuk ya nda hala, ta ghwan̄ a ka mtaku wu, yata lu ta zivra mndu nda ndəgha manda tekwatsa ta luwa, nda ya manda wutak ma ghwa§.

¹³ Ma zlgħay nda ŋuduf rwuta hən̄ demdem, ta kul mutsaftá hən̄ ta magatá tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ta hən̄ ya. Ama grafgra hən̄ kazlay: Dza'a magaku tsa skwi ya kə'a, harharhar ghəŋa tan̄ ta ghəŋani. Ka graftá hən̄ kahwathwata kazlay: Matbay ŋni ta wawutá wawaku* ta na ghəŋa hadik na kə'a. ¹⁴ Tsa gwal ta mnay mantša ya ná, maran̄mara hən̄ ban̄luwa kazlay: Ta kzla vla tan̄ hən̄ kə'a. ¹⁵ Ndanəgla a hən̄ dekdek ta tsa vli sabə hən̄ ya wa. Ka má ta ndanay hən̄ katsi, má si vraghuvra hən̄. ¹⁶ Kahwathwata ná, vli ta malagħutá tsaya ŋa tan̄ ta pahan̄ta, vli ya ta nzakway ta luwa. Tsaya kəl tsi ka zdəganatá Lazglafta, na hgay ta hgə hən̄ ka Lazglafta tan̄. Ka payanaftá tsi ta luwa tan̄ ta hən̄.

¹⁷ Nda ma zlgħay nda ŋuduf kumafta Abraham ta vlatá zwan̄ani Izak ŋa pla ghən̄

ma dzəghən̄ta ya dzəghən̄ Lazglafta. Ka kumaftá tsi ta vlatá tsa kdakwakdakwa zwan̄ani turtuktuk ya, dər má si tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ta ghəŋa tsa zwan̄ ya. ¹⁸ Ka Lazglafta si mnanata na: «Nda ma Izak ya tagħaf yu ta imi ta sləmən̄† ya dza'a yagapta zivra gha,» ka'a. ¹⁹ Ka fata Abraham ta ndanani kazlay: Lavin̄lava Lazglafta ta vraganaptá mndu ma mtaku nda hafu kə'a. Tsaya tama ná, ka nzaku Izak manda mndu vraganap lu ma mtaku kahwathwata.

²⁰ Nda ma zlgħay nda ŋuduf tfanaghata Izak ta wi ta i Yakubu nda Isuwa, ta ghəŋa nzaku ya ká hən̄ dza'a nzakway ta kəma.

²¹ Nda ma zlgħay nda ŋuduf tfanaghata Yakubu ta wi ta zwana Yusufu ma ndusakwani ka mtaku. Ta tƒə tsi ta tsa wi ya ŋa tan̄, ka dzuḅuntá tsi ta vgha ta wa dafani ka tsəlḅu ta kəma Lazglafta‡.

²² Nda ma zlgħay nda ŋuduf mnanata Yusufu ta zwana la Isra'ila ma ndusakwani ka mtaku kazlay: Dza'a sli'apsli'a hən̄ ma hadika Masar kə'a. Ka mnanatá tsi ta hən̄ guli ta skwi ka hən̄ dza'a magay nda ghudzifani§.

²³ Nda ma zlgħay nda ŋuduf difanata dadahani ta Musa ka tili hkən̄ manda yata. Dinafina tsa zwan̄ ya ta wa ira tan̄. Zlən̄af a hən̄ ta ḅlanapta tan̄ ta zlaha mghama Masar wa.

²⁴ Nda ma zlgħay nda ŋuduf kwalaghuta «Musa ma glatani ta hgay ka zwan̄a makwa Fir'awna.* ²⁵ Ta dran̄ ghuyay da ta dan̄wa kawadaga nda mnduha Lazglafta, ka rfay da ta rfu ma gay da ta dmaku ŋa fitik kwitikw. ²⁶ Mal ghuydipta mnduha ta dan̄wa manda ya dza'a ghuyanapta lu ta Kristi ya, ka inda skwa gadghəl ta hadika Masar,» ka'a, kabga nda fa ŋudufani ta skwi ya dza'a vlan̄ta Lazglafta ta kəma.

²⁷ Nda ma zlgħay nda ŋuduf sli'afta Musa ka zlanatá hadika Masar, kul zlən̄an̄ta gatá sida mgham. Ka dihavatá tsi manda skwi nda ngha ta Lazglafta ya kul laviŋtá lu ta nghan̄ta nda iri ya.

§ 11:7 Zrafta 6:13-22. * 11:9 Aya 8-9: Ngha ta Zrafta 12:1-5, 23:4, 35:12, 27. † 11:10 Ngha ta 11:16, 12:22. ‡ 11:11 Ngha ta Zrafta 18:11-14, 21:2. § 11:12 Ngha ta Zrafta 22:17. * 11:13 Ngha ta Zrafta 23:4, 1 Krunik 29:15, Zabura 39:13. † 11:18 Ngha ta Zrafta 22:1-14, Aya 18: Ngha ta Zrafta 21:12. ‡ 11:21 Aya 20: Ngha ta Zrafta 27:27-29, 39-40, aya 21: Ngha ta Zrafta 48:1-20, 47:31. § 11:22 Ngha ta Zrafta 50:24-25, Sabi 13:19. * 11:24 Aya 23: Ngha ta Sabi 2:2, 1:22. Aya 24: Ngha ta Sabi 2:10-12.

²⁸ Nda ma zlgħay nda ɲuɖuf tahananátá tsi ta skala Pak. Tahafwa taha ta us ta watgha, ka'a nda la Isra'ila, kada kwala duhwala Lazglafta ya dza'a ghunakta lu da rwa zumala la Masar da rwiñtá ɲa ghuni guli, ka'a.

²⁹ Nda ma zlgħay nda ɲuɖuf tsughwadapta zwana la Isra'ila ta drɛfa dva manda skwi ta ghwalata vli. Ama ka tsughwadapta aɲni manda ɲa taɲ ya ka la Masar ná, ka nu'amtá† hɛɲ mida.

³⁰ Nda ma zlgħay nda ɲuɖuf zliñta la Isra'ila ta muhula luwa Yeriku manda magata taɲ ta fitik ndɛfáɲ ta wawanafta.

³¹ Nda ma zlgħay nda ɲuɖuf tsu'afta‡ Rahab, sana marakw ta hla iri ta mnduha la Isra'ila ta labɛ da vitsa luwa taɲ. Ma lagha la Isra'ila da rwanatá gwal pgha ghɛɲ nda Lazglafta, ka zlanatá hɛɲ ta tsatsi nda hafu.

³² Nu dza'a mnɛgɛlta yu ka malaghutá tsa tama? Nda hta fitik ka mnɛgɛlta dá ta gwadá ta ghɛɲa i: Zideyɲ, nda Barak, nda Samsɲ, nda Yafte, nda Dawuda, nda Samuyel, nda la anabiha§. ³³ Hahɛɲ ná, nda ma zlgħay nda ɲuɖuf zazakta hɛɲ ta hadikha nda vulu. Ka magatá hɛɲ ta skwi tɖukwa, ka mutsaftá hɛɲ ta skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta slɛmɛɲ ta hɛɲ. Ka hanaftá hɛɲ ta wi ta rveriha. ³⁴ Ka niñtá hɛɲ ta zlgħakwa vu læmtæk. Ma sli'a mnduha pslata hɛɲ nda kafay, ka ndaptá hɛɲ mida. Had mbraku ma hɛɲ wu, ama ka nuta hɛɲ ka gwal nda mbra. Ma fitika vulu, ka nuta hɛɲ ka bigwala, ka ɲawaftá hɛɲ ta sludza hadikha kavghakavgha. ³⁵ Ka nghɛglantá mi'aha ta mnduha taɲ si ta rwuta ta vragapta* nda hafu.

Ama sanlaha ya ná, kwihɛɲ nda kwikwiha lu ta hɛɲ ka tataɖaptá hɛɲ, ka kwalaghutá hɛɲ ta zlanatá hɛɲ ɲa mutsa sli'agapta ma mtaku nda hafu ya ta malaghuta. ³⁶ ɲa sanlaha ya guli ná, gagɛ nda gaga lu ta hɛɲ, ka slɛvaptá hɛɲ. Tsatsaf nda tsatsa lu nda zida ta sanlaha ka pghamta ma gamak. ³⁷ Nda pala

zlazlɛrtsata lu ta sanlaha ka pslatá hɛɲ, datsanap nda datsa lu ta sanlaha, tsasla nda kafay lu ta sanlaha, ka pslatá hɛɲ. Hwayapta ka ra vli ɲa sanlaha, ka nutá hɛɲ ka pɖu ka kla huta ta tuwak nda ɲa gu ta vgha. Ka ghuyanaptá lu ta danwa, ka ganaptá lu ta iri† ta hɛɲ. ³⁸ Hwahwayaku ka ra vli kurandazl ma mtak, nda ya ma ghurum ma hadik ɲa sanlaha. Ra a ghɛɲa hadik ka ɲa tsa mnduha ya wa.

³⁹ Inda taɲ zdɛganazdá hɛɲ ta Lazglafta, kabga zlgħay nda ɲuɖufa taɲ. Tsaw ta mutsaf a hɛɲ ta tsa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta slɛmɛɲ ta hɛɲ ya wa. ⁴⁰ Payafpaya Lazglafta ta skwi ta malaptá dɛnuta ɲa mu. Ma ndanani ná, va a ta dzanaghatá ghɛɲa slnani nda hahɛɲ nda ghɛɲa taɲ kul had amu hada wa.

12

Mbra vgha ma ghuya danwa

¹ Tsaya tama, mantsa ya ndɛghata tsa maslɛmtsækha ta wamafta ya. Pghinmapgha ta inda skwi ta ndɛgamata ta gɛrdá amu, nda dmakuha ta kasa amu, ka hwaya mu dɛna ta vɛrdáka hwaya ya mnama Lazglafta ɲa hwayay. ² Ka fafta mu ta iri ta Yesu ya ta tahamatá zlgħay nda ɲuɖuf, tsatsi guli dza'a bhadamaghata da vla dzatá ghɛɲani. Tsatsi ta tsu'aftá mtutani ta udza zlɛɲay. Ksa a ka hula nda mndɛrga tsa mtaku ya wu, kabga nda fa ghɛɲani ta rfu ya payana Lazglafta. Ndana tama, nda ga zeghwa Lazglafta* ta nzakwa tsi.

³ Ndanawandana ta ghɛɲa ya ka Yesu su'aftá mndɛrga husanɲa ya husan tsi ta ghwadaka mnduha, kada kwala kuni ta rwa malandugu. ⁴ Ma vulu ya ta vulu kuni nda dmaku ná, ta vula a kuni karaku ta ya dza'a kladaghunaghata ta wa hdak wa. ⁵ Zanapza kuni ta gwadá Lazglafta ta vla mbraku ɲa zwanani ra?

«Zwanɲa dá! Ka ta zlahay Mgham Lazglafta ta kagha katsi, fafa ta ghɛɲ, ma kla ka ta ghɛɲ tida ka dvaghaghadva tsi.

† **11:29** Aya 27: Ngha ta Sabi 2:15, aya 28: Ngha ta Sabi 12:21-30. Aya 29: Ngha ta Sabi 14:21-31. ‡ **11:31** Aya 30: Ngha ta Yusuwa 6:12-21, aya 31: Ngha ta Yusuwa 6:22-25, 2:1-21. § **11:32** Ngha ta Guma 6-7, 4-5, 11-12, 1 Samuyel 16:1-1 Mghamha 2:11, 1 Samuyel 1:1–25:1. * **11:35** Aya 33: Ngha ta Daniyel 6, aya 34: Ngha ta Daniyel 3:1-30, aya 35: Ngha ta 1 Mghamha 17:17-24, 2 Mghamha 4:18-37. † **11:37** Aya 36: Ngha ta 1 Mghamha 22:26-27, 2 Krunik 18:25-26, Irmiya 20:2 37:15, 38:6, aya 37: Ngha ta 2 Krunik 24:21. * **12:2** Ngha ta Zabura 110:1.

6 Mndu ta zlahu tsi ta d̄vu Mgham Lazglafta.

Mndu ya klaf tsi ka zwanani† ta dzə tsi guli.»

7 Su'uwasu'a ta ghuya d̄an̄waha ya ta kəl Lazglafta ka zlahu kaghuni nda tsi. Tsa ghuya d̄an̄wa ya ta maran̄ta kazlay: Klaf ka zwanani Lazglafta ta kaghuni kə'a. Mamu zwan̄ kul had̄ dani ta zlahay ra? 8 Ka si zlahu a tsi ta kaghuni ka zwanani ya wu katsi ná, v̄erd̄a zwanani a kuni wu, masagwa kuni nda tsa. 9 Skwi guli ná, mamu mu nda dadaha mu ma na ghə̄ja had̄ik na ta zlahu amu, ta snay mu ta gwad̄a da hən̄. Dani ma Sulkumha yeya tama dza'a kwal mu sna gwad̄a da tsi ɲa mutsa hafu rki na? 10 Ta zlahay dadaha mu ta amu ɲa fitik kwitikw, manda ya ta gradapta hən̄ kazlay: Ma dza'a d̄ina mant̄sa kə'a. Ama Lazglafta ná, ɲa kata amu ta zlahu tsi ta amu, ɲa mutsay mu ta mayaka mu ma tsa nzakwani nda ghuḅa ya. 11 Ma tsa fitik ta zlahu lu ta amu ya ná, nda nza ka skwi kul zd̄əgamata, rfa a mu ta rfu ta ghə̄jani wa. Ama tahula tsa, ɲa yiganaptani ta zd̄aku, nda nzaku td̄ukwa ta tsa gwal zlahaf lu ya.

Dvu nda zlahu

12 Ka si mant̄sa tsi, d̄ayapwad̄aya ta dzvuha ghuni ta h̄ərfuta ya. Sifanafwa sifa ta karama ghuni ta laḅuta ya guli. 13 Mbad̄awambad̄a ta mbad̄a ta tvi ya nda slada‡, kada kwala səla ya nda w̄erd̄a ta kd̄in̄ta, katək ná, ka mbafta tsi.

14 Zbawazba ta nzata nda zd̄aku nda inda mndu. Ka nzata kuni nda ghuḅa ta wa ira Lazglafta. Ka had̄ tsi mant̄sa wu ná, had̄ ya d̄ər turtuk ma kaghuni dza'a nghan̄t̄a kuma Lazglafta wa. 15 Dasuwa ka kuni yaha mndu d̄ər turtuk da mbədanat̄a hul ta zd̄akatahuda Lazglafta. Yaha ya d̄ər ka turtuk da nzakway manda slr̄ən̄ d̄ahd̄aha da d̄yamta ka ḅadza ndəghata mnduha§. 16 Dasuwa ka kuni, yaha gwal ta hliri nzakway mataba ghuni. Yaha mndu d̄ər turtuk mataba ghuni da vziñt̄a skwi ta nzakway ka ɲa Lazglafta, manda Isuwa ta skwapt̄a

ma malmalani nda skwa zay kwen̄kwen̄ ya. 17 Tahula tsa, manda ya snan̄ kuni, ka lagha tsi da zlḡha tfawani da dani, ka kwalaghut̄a dani. Traptra ta ksanakt̄a ghə̄ja dani, kulam nda psayni ta tsa tfawi ya nda ima taw* ta iri.

18 Gavadagha ta vata ghwá Sinay laviñ lu ta ksant̄a nda dzvu ya a kuni wa. D̄ər tavata vu ta zlḡhaku gigiga, d̄ər tavata grusl td̄ik, d̄ər tavata mghama falak, 19 d̄ər tavata ghudzaga duli, d̄ər tavata kuzlahat̄a lwi ya kəl gwal ta snay ka mnay kazlay: Ma gwad̄əlḡana† ka kə'a ya a kuni wa. 20 Ndəḅandəḅa hən̄ ta dzvu, kabga laviñ a hən̄ ta ɲaft̄a tsa skwi mnana lu ta hən̄ kazlay: Inda mndu dza'a ksant̄a tsa ghwá ya, d̄ər má nimt̄ak tsi, dza'a zlertsazlerts̄a lu nda pala kə'a ya. 21 Ka ganaft̄a tsa skwi nghan̄ hən̄ ya ta zlən̄ ta hən̄, ka mnə Musa kazlay: Ta ghudzaku vgha d̄a da zlən̄‡ katakata kə'a.

22 Ama kaghuni, gavadagha ta vata ghwá Siyuna, nda ya tavata luwa Lazglafta ya ta vla hafu tsaya ta nzakway ka Ursalima ta luwa, nda tskata vgha duhwalha Lazglafta ka rfu kul laviñt̄a lu ta mbədaft̄a hən̄ ya kuni. 23 Gavadagha tavata guyat̄a vgha mnduha Lazglafta ta nzakway ka zumaliha vindam lu ta hga tan̄ ma defteri ta luwa kuni. Gavadagha tavata mnda tsa guma ta ghə̄ja inda mnduha demdem ta nzakway ka Lazglafta kuni, nda ya tavata sulkuma mnduha td̄ukwa, gwal ta kd̄anakta ya kuni. 24 Gavadagha tavata Yesu ta nzamta mataba mnduha nda Lazglafta ɲa dzraftawi ka lfid̄ ya kuni. Gavadagha tavata usa Yesu ya kəl tsi ka wutsikat̄a mnduha nda tsi ya kuni. Malaghumala gwad̄a ta gwad̄ə tsa us ya, ka ɲa Abel§ ta mnata.

25 Dasuwa ka kuni! Yaha kuni da kwalaghut̄a snant̄a lwa Lazglafta ya ta gwad̄a nda kaghuni! Ghalya, tsa gwal ta kwalaghut̄a snat̄a gwad̄a tsa mndu ta mnay ɲa tan̄ ta ghə̄ja had̄ik* ya ná, ndap a hən̄ ma guma wa. Amu yeya

† 12:6 Ngha ta Mahdihi 3:11-12. ‡ 12:13 Aya 12-13: Ngha ta Isaya 35:3 nda Mahdihi 4:26. § 12:15 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 29:17. *

12:17 Aya 16-17: Ngha ta Zrafta 25:29-34, 27:30-40. † 12:19 Aya 18-19: Ngha ta Sabi 19:16-22. ‡ 12:21 Aya 20: Ngha ta Sabi 19:12-13, aya 21: Gray nda Vrafta ta Zlahu 9:19. § 12:24 Ngha ta Zrafta

4:10. * 12:25 Gray nda Sabi 20:22.

dza'a ndapta ka mbədanambəda mu ta hul ta Lazglafta ta gwada nda amu daga ta luwa rki tama? ²⁶ Ma tsa fitik ya, ka ghudzanafta lwa Lazglafta ta hadik. Ndanana, ka tamafta tsi ta imi ta sləmən kazlay: Ta turtuktuk ta dza'a ghudzanafta yu guli ŋa kwanahani. Hadik nda ghəŋani a dza'a yu ghudzanafta wu, nda luwa† tani kə'a. ²⁷ Tsa gwada ya mnə tsi kazlay: Ta turtuktuk kə'a ya ná, ta maray ŋa mu kazlay: Inda skwi ya zlaganap lu nda tsa ná, dza'a ghudzanafta lu ŋa hlutani, kada gdavata tsa kul had ta ghudzavata ya.

²⁸ Ya mantsa tsi ya, rfamarfa ta Lazglafta ta vlamatá ga mgham ya kul had ta ghudzavata. Maranmamara ta tsa rfay mu ya nda ma maganata slna ya ta zdəganata nda hanintá ghəŋ, nda ya nda zləŋay. ²⁹ Lazglafta mu ná, vu ta zadanatá‡ skwi ya.

13

Vərda gwal nda guya ghəŋa tan

¹ Gdāvawagda nda dvuvustá sani nda sani manda la zwanama. ² Yaha kuni zanaptá tsu'afta dina ta matbay. Ma tsa magay mantsa ya kəl sanlaha ka tsu'aftá duhwalha Lazglafta kul snantá* həŋ. ³ Havapwahava ka gwal ma gamak, manda skwi kawadaga kuni nda həŋ. Havapwa hava ka gwal ta gə lu ta iri ŋa tan, kabga mnda səla kaghuni guli manda va hahəŋ.

⁴ Inda kaghuni demdem, vlanwavla ta sgit ta klvta vgha, yaha marakw dər zə'al da hliri, kabga dza'a tsay Lazglafta ta guma ta ghəŋa gwal ta maga sli'insli'in, nda gwal ta hliri tani.

⁵ Yaha tsemi da tđaghatá kaghuni. Rfawarfa ta rfu ta ghəŋa kuraghuta ya da kaghuni, kabga ka Lazglafta na: «Had yu dza'a zlaghata wu, had yu dza'a walanatá† vzighistá wu,» ka'a. ⁶ Tsaya ta kəl dər wati ma amu ka mnay nda fata ghəŋ kazlay: ta katay Mgham Lazglafta ta i'i, had sana

skwi ta zləŋə yu wu,

nu dza'a magihata mndu‡ na kə'a ya.

⁷ Havakwa maliha ghuni, gwal ta mnaghunatá gwada Lazglafta. Havakwahava ká həŋ nzakwagapta, nda ya ká həŋ mtakuš. Ka kla kuni ta sadá zlghay nda ŋudufa tan. ⁸ Va tsa Yesu Kristi ya ta nzakway dāhawu, tsa tsatsi ya ta nzakway gita, tsatsi dza'a nzakway ŋa kdekedzen guli. ⁹ Dasuwa ka kuni, yaha sana ghwadaka tagha skwiha kavghakavgha da sagha da ghəŋa ghuni. Zđakatahuda Lazglafta na skwi ta mbranaftá ŋudufa mndu. Tagha skwi kavghakavgha ta ghəŋa za skwa zay a wa. Gwal ta ksa tva mndərga tsa tagha skwi ya ná, had ta kata* həŋ wa.

¹⁰ Tsa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta mataba la Yahuda ya ná, had wa tan ka za skwi ta ŋa mu ma gwir† wa. ¹¹ Tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta mataba la Yahuda ya ná, usa rini ŋani ta kladamta da tsa vli nda ghuša katakata ya, ŋa pla dmaku. Ama slu'a tsa rini ya, ta driŋta tahula luwa‡ lu. ¹² Tsaya kəl Yesu ka mtuta guli tahula luwaš, ŋa ghušintá dmakwa mnduha nda ma ŋani ma us. ¹³ Sli'afmasli'a amu tama ka dza'a mu da guyay tahula luwa, ka su'a amu guli ta mndərga tsa giri ganap lu ya, ¹⁴ kabga ta na ghəŋa hadik na a luwa amu ŋa kdekedzen wa. Ama luwa dza'a nzakway* ŋa kdekedzen ŋa amu ta pahay. ¹⁵ Gđamagda ta zləzlvá Lazglafta ka nzakwa tsi manda skwa pla ghəŋ nda ma Yesu Kristi. Zləzlvama hgani nda gwada ma wa mu. ¹⁶ Yaha kuni zlanatá maga zđaku, nda katanatá mndu, kabga mndərga tsa skwiha ta vlata həŋ ya ta zđəganatá Lazglafta.

¹⁷ Snawasna ta gwada da maliha ghuni, ka sna kuni ta skwi ta mnaghunata həŋ. Hahəŋ ta nghapta ka hafa ghuni, kabga dza'a zlghay həŋ ta wani da Lazglafta. Snawasna ta gwada da həŋ, ya dza'a kəl həŋ ka maga slna tan nda rfu, nda ŋada ghəŋ a wa. Ka nda ŋada ghəŋ tsi ná, kataghunaftá a tsa wa.

¹⁸ Magawa du'a ta ghəŋa aŋni. Grafgra

† 12:26 Ngha ta Hagay 2:6. ‡ 12:29 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 4:24. * 13:2 Ngha ta Zlrafta 18:1-8, 19:1-3. † 13:5 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 31:6, 8, Yusuwa 1:5. ‡ 13:6 Ngha ta Zabura 118:6. § 13:7 Gray nda 10:32-33. * 13:9 Ngha ta Ruma 14:2-23, 1 La Kwareŋt 8:8, La Kwalus 2:16-22, 1 Timute 4:3. † 13:10 Gray nda 9:11-14, 13:11-12. ‡ 13:11 Zlahu 16:27. § 13:12 Ngha ta Yuhwana 19:17, 20. * 13:14 Gray nda 11:10, 16.

ɲni kazlay: Haɗ sana ɓɔdzaku ya maga ɲni wu kə'a ma ndana ɲni. Ta kumay ɲni ta gɗata ɲni ta maga skwi dīnadīna inda fitik. ¹⁹ Kdɔkwakɔk, ta ndɔɔa dzvu yu da kaghuni, magawa du'a ta ghəŋa ɗa, ka mutsidifta Lazglafta ta vradaptā ɗa misim-misim da kaghuni.

Maga du'a

²⁰ Lazglafta ya ta vla zɗaku ta vra-ganaptā Mgham mu Yesu mataba gwal nda rwa, ka nzakw tsi ka mndu dagala ta ngha tuwakha. Nda ma usani vla tsi ɲa pla ghəŋ, mutsafta lu ta dzraftawi ɲa kɗekedzen.

²¹ Ka vlaghunavla Lazglafta ta mbrakwa maga inda skwi dīna, ɲa magay ghuni ta skwi ya ta kumə tsi. Ka maga tsi ma amu ta skwi ya ta zɗəganata nda ma Yesu Kristi ta nzakway ɲani glaku ɲa kɗekedzen ya. Amin!

Kdīŋta nda ga zgu

²² Zwanama ɗa, vindaghunaf vinda yu ta na ɗelewer na ɲa vlaghunatā mbraku. Ki'a nda ki'a yeya vindaghunafta yu. Kdɔkwakɔk ka ɲanata kuni ta tsəna gwadaha na ma ɲudufa ghuni. ²³ Ta snaghunamsna yu kazlay: Zligiŋzla lu ta zwanama mu Timute† ma gamak kə'a. Ka ɓhagagha ɓha tsi misimmisim, dza'a labla yu da kaghuni kawadaga nda tsi.

²⁴ Ka ganaghata kuni ta zgu ta mal-ihā ghuni demdem, nda inda mnduha Lazglafta tani. Ta ga zgu zwanama ma luwa Italiya ɲa ghuni.

²⁵ Ka nza zɗakatahuda Lazglafta kawadaga nda kaghuni demdem.

† 13:23 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:1.

Tsgha ta lwa Yakubu

Ga zgu

¹ I'i Yakubu ta nzakway ka kwalva i Lazglafta nda Mgham Yesu Kristi, ta ga zgu yu na ghuni mndəra mnduha Ghwanpədə his ta wutsa ta vgha ta ghəŋa hadik*.

Mbra vgha ma ghuya danwa

² Zwanama da, ka slaghunaghasla dər mndərga wati ma ghuya danwa tsi katsi, nghawa nga manda skwa rfu. ³ Dina ka snan̄ta ghuni kazlay: Skwi ta dzəghan̄tá zlḡhay nda n̄d̄ufa ghuni ná, ta klaghunak kla ta ksa n̄d̄uf kə'a. ⁴ Ama dina ka maravata tsa ksa n̄d̄ufa ghuni ya kahwathwata, kada nzakwa kuni ka gwal kul had sana skwi ta ghəŋa ghuni, ka gwal nda dede'a, ka gwal kul had sana skwi ta htapta ma həŋ dekdek. ⁵ Ka mamu sana mndu mataba ghuni p̄d̄ugudunus difil katsi, ka dawa tsi da Lazglafta, dza'a vlan̄vla†. Ta muvla Lazglafta nda inda mndu, ta vlay nda zdaku. ⁶ Ama ka dawa tsi nda zlḡhay nda n̄d̄uf, yaha tsi dgan̄tá ghəŋ dər ka ki'a ta ghəŋani. Ka ta dga ghəŋ mndu ná, nda nza ka guram nda gamtsa'uwakwa drəf ta vyə falak dər ndiga ndiga ya nzakwani. ⁷ Yaha mndərga tsa mndu ya da ndanay kazlay: Dza'a mutsay yu ta sana skwi da Mgham Lazglafta kə'a, ⁸ kabga mndərga tsa mndu ya ná, his n̄d̄ufani, slada a ghəŋani ma vlaka turtuk ma inda skwi ta magə tsi wa.

Pdu nda Gadghəl

⁹ Ka rfa zwanama ya ta nzakway ka pdu ta rfu, kabga nda nza ka mndu nda kapa da Lazglafta. ¹⁰ Ka rfa mndu ka gadghəl guli ta rfu, nda vraganata Lazglafta, kabga dza'a lula manda gəgdakwa vzlizla. ¹¹ Safa fitik ghədandan̄ dzaf̄ta ta kuzun̄ ná, na ghwalutani, na rkuta vzlizlahani, na luta‡ d̄inakwa rkatarkani. Manda tsaya dza'a luta mnda gadghəl ma slnahani ta magə tsi.

Tirwa a Lazglafta ta mndu da ghwadaka skwi wa

¹² Rfu da mndu ta ksa n̄d̄uf ka su'a skwi ta dzghan̄ta, kabga tahula dzghan̄ta, dza'a mutsay ta zewzewa hafu ya tanaf Mgham Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ta inda gwal ta dvuta. ¹³ Ka dzghan̄dzgha skwi ta mndu, yaha da mnay kazlay: Lazglafta ta dzəgha i'i kə'a. Had ghwadaka skwi ta dzəgha Lazglafta wa, dzəgha a tsatsi guli ta mndu wa. ¹⁴ Ka dzghan̄dzgha skwi ta dər wati ma mndu ná, ghudzaku ma vghani ta baraf̄ta, ka tdamta tsi. ¹⁵ Ka zlan̄anzla lu ta ghəŋ ta tsa ghudzaku ya katsi, na zlḡhaftani ta hud̄i, na yatani ta dmaku. Tahula ndəhafta dmaku, na klaktani ta mtaku guli. ¹⁶ Zwanama da, gwal ta dvu yu, ma nanə kuni ta ghəŋa ghuni. ¹⁷ Inda skwi ya ta d̄inuta, nda inda mbəhu ya kul had sana skwi ta ghəŋani ná, ta luwa ta saha tsi, da Lazglafta ta nzakway ka Dani ma tsuwadakha. Had tsatsi ta mbədavafta wa, had sana skwi ta zawataku ka grum da tsatsi wa. ¹⁸ Tsatsi ka ghəŋani ta dvutá vlamata hafu nda ma gwadani ta nzakway ka kahwathwata, kada nzakwa mu ka tan̄tan̄ani mataba skwiha ya zlaganap tsi.

Ksa slna nda gwada Lazglafta snan̄r lu

¹⁹ Zwanama da gwal ya dvu yu, wya skwi na snan̄ta ghuni: Dina nzakwa inda mndu ka mndu ta gi slru gwada da sləmən̄ani. Ka mndu kul had gwada ta nzuŋta ta wi a wu, ka mndu ta gi basa n̄d̄uf§ a wu, ²⁰ kabga had mndu ta basa n̄d̄uf ta maga skwi ya dina ta zdəganatá Lazglafta wa. ²¹ Tsaya tama, pghin̄wapgha ta inda skwiha ya ta n̄rin̄tá mndu, nda inda ghwadaka skwiha. Tsu'awatsu'a nda hanata ghəŋ ta gwada ya n̄əbam Lazglafta ma kaghuni ta lavin̄tá mbanaf̄ta hafa ghuni.

²² Nzawanza ka gwal ta ksa slna nda tsa gwada ya. Yaha kuni da nzakway ka gwal ta snamtá snaysnay, da nanətá kuni ta ghəŋa ghuni. ²³ Ka lagha mndu ka snan̄tá gwada kul ksa slna nda tsi ná, ka guram tsa mndu ya nda mndu ya ta nga tsata vghani ma dalagar. ²⁴ Tahula nghan̄tani ta tsatá

* **1:1** Ngha ta Mata 13:55, Markus 6:3, Slna gwal ghunay 15:13, Galat 1:19. † **1:5** Ngha ta Mahdihdi 2:3-6. ‡ **1:11** Aya 10-11: Ngha ta Isaya 40:6-7. § **1:19** Ngha ta Ekleziyast 7:9.

vghani ka laghu tsi, ɲa gi zanaptani ta tsa nzakwa tsatani ya. ²⁵ Ama mndu ya ta faftá irani ta zlahuha Lazglafta, zlahuha ya ta vlamata fala'uwatá vgha, ka ndi'aftha vgha tdukwa tida, kul had ta zanaptá gwada tahula snanɲani, ta ksay ta slna nda tsi ná, dza'a nzakway tsa mndu ya nda rfu ma inda skwihani ta magə tsi.

²⁶ Ka mnda dina yu ka mndu ta gray, tsaw sna a ta ksanaghutá ghanikani wu katsi, nana ghəɲani ta nanə tsi, bətbət tsa dinani ya. ²⁷ Wya vərda dina ya ta nghə Lazglafta ka dina nda ghuḅa kul had rut-sak tida: Nghapta ka zwana tawakri nda wadguha ma danwaha* tan, nda nghay mndu ta ghəɲani ma ghwadaka skwiha ta ghəɲa hadik da ɲriɲta tsi ta ghəɲani.

2

Gala mndu nda gala ná, bliɲtá zlahu ya

¹ Zwanama da, yaha kuni da gala mndu nda gala* ma nzakwa ghuni ma zlgħay nda ɲuduf, ma glakwa Mgham Yesu Kristi. ² Grafta: Mbadaka mndu ka gadghəl ka lami da taba guyata ghəɲa ghuni, nda fata halagara dasu, nda sudatá lgut nda bla ta vgha. Ta lamə sana mndu guli ka pɗu nda sudatá gərzanani ta vgha guli. ³ Ka lagha ghuni ka laghwi da nghapta ka tsa mndu nda sudatá lgut nda bla ya, ka kuni nda tsi mantsa: «Nzanza kagha ma ya vli dina ya,» ka kuni. Ka kuni nda tsa pɗu ya guli mantsa: «Slada slada kagha nda slada hada,» ka «nzanza hada ta hadik» a ka kuni nda tsi. ⁴ Ka si mantsa tsi, daganap a kuni ta vgha ma vgha ghuni nda tsa ra? Nza a kuni ka gwal tsa guma nda ghwadaka ndanu nda tsa guli ra?

⁵ Zwanama da gwal dɗu yu, fawafa ta sləmən. Lazglafta a ta zabaptá gwal ka pɗu ta wa ira gwal ma ghəɲa hadik, ɲa nzaku ka Gadghəl ma zlgħay nda ɲuduf, ɲa mutsay tan ta ga mgham ya tanaf tsi ta imi ta sləmən, ta gwal ta dɗuta ra? ⁶ Ama kaghuni, ka hertətátá kuni ta gwal ka pɗu. Tsaw sna a kaghuni kazlay: Tsa gwal ka gadghəl ya ta giri ɲa ghuni, ta tsəha kaghuni da vla

guma kə'a katək ra? ⁷ Hahəɲ a tsa gwal ta mbərsu'a tsa ɲərma hgu mutsaf kuni ya guli ra?

⁸ Ka snasna kuni ta zlahu Lazglafta, manda ya nda vinda kazlay: Dɗudɗa ta mnda səla manda va ghəɲa gha† kə'a ya ná, magamaga kuni ta skwi dina. ⁹ Ama ka ta gala mndu kuni katsi ná, dmaku tsa ta gə kuni, ksafksa zlahu ta kaghuni, kabga sna a kuni ta ɲani wa. ¹⁰ Dər wati ma mndu ta snatá inda zlahu, ka blianaptá tsi ta ya turtuk ná, blianapɓla ta indani demdem nda tsa. ¹¹ Va tsa mndu ta mnay kazlay: Yaha ka da hliri kə'a ya ná, va tsatsi guli ta mnay kazlay: Yaha ka da dzatá mndu‡ kə'a. Ala, tsa lagha gha ka kwal kul hlatiri, ka laghwa ka dzatá mndu katsi ná, nda nza ka ka mnda blianaptá zlahu. ¹² Tsaya kəl yu ka mnay ɲa ghuni kazlay: Gwadawagwada ta gwada, ka ndana kuni ta ndanu, manda vərda mnduha dza'a tsanaghata lu ta guma ta hən nda ma zlahu ya ta vlamatá fala'uwata vgha kə'a ya. ¹³ Baɗu fitika tsa guma ná, had Lazglafta dza'a tawa hidahida ta mndu ya kul had ta tawa hidahida ta sanlaha wa. Ama tawa hidahida ta ga mgham ta ghəɲa guma.

Zlgħay nda ɲuduf kul had slnani ná, nda mta

¹⁴ Zwanama da, nu katanaf mnay mndu kazlay: Mamu yu nda zlgħay nda ɲuduf kə'a, ka had tsi ta maga slnani na? Dza'a mbanafmba tsa zlgħay nda ɲudufani ya nda tsa ra? ¹⁵ Ka waya ka skwi, mamu sana zwanama, ka sana mukuma a tsi, ka fərɗi'u, had sana skwi ɲa zanɲa tan inda fitik guli wu katsi. ¹⁶ Ka sani mataba ghuni nda hən mantsa: «Lawala nda vghata zdaku, ka vlaghunavla Lazglafta ta skwi ɲa bukwa ghuni, nda skwi ɲa zay ghuni,» ka'a, mataba tsa, ta vlan a kaghuni ta skwi ɲa katanɲá hən ya kay wu, nu kataf tsaya na? ¹⁷ Manda va tsaya nzakwa zlgħay nda ɲuduf guli. Ka had slnani ta maravata wu katsi, nda mta ma vghani.

Had zlgħay nda ɲuduf, ka had slnani wa

¹⁸ Ama ka waya ka skwi dza'a mnay sana mndu kazlay: Zlgħay nda ɲuduf ɲa kagha

* 1:27 Ngha ta Isaya 1:17. * 2:1 Ngha ta Ayuba 34:19. † 2:8 Ngha ta Zlahu 19:18. ‡ 2:11 Ngha ta Sabi 20:14, nda Vrafta ta Zlahu 5:18, Sabi 20:13, nda Vrafta ta Zlahu 5:17.

ta n̄anata, maga slna n̄a i'i k̄a'a. Ala, «mar-
iha mara kagha ta zlḡhay nda n̄uḍuf kul
haḍ slnani, ta maraghatá i'i ta zlḡhay nda
n̄uḍuf nda ma slnaha ḍa.»¹⁹ Zlḡhafzlḡha
kagha kazlay: Turtuktuk Lazglafta k̄a'a,
mantsa nzakwani, ta n̄a gha tsa. Ama
ḍina ka snan̄ta kagha guli kazlay: Zlḡhaf-
zlḡha ghwaḍaka sulkumha guli manda
va tsaya k̄a'a, ta ghudzaku h̄əŋ ḍa zlḡh̄š.
²⁰ Rghargha vgha na. Ta kumay ka ku-
lam gita ta mnaghan̄ta kazlay: Zlḡhay nda
n̄uḍuf kul haḍ slnani ná, haḍ hayhayani
wu k̄a'a ra? ²¹ Ma fitika vlata dzidza mu
Abraham ta zwan̄ani Izak ta gwir* ná, ka
mndu tḍukwa a hga lu nda ma tsa slnani
ya ra? ²² Hada ná, nda ngha ka ká zlḡ-
ghay nda n̄uḍufani ta dza'a kawadaga nda
slnani. Slna ta hḍanaghatá gh̄əŋa zlḡhay
nda n̄uḍuf. ²³ Mantsa ya dzatá gh̄əŋa skwi
ya vindam lu ma defteri kazlay: Zlḡhaf-
zlḡha Abraham ta Lazglafta, k̄əl Lazglafta
ka klafta ka mndu tḍukwa†. Tsaya k̄əl lu
ka hga Abraham ka gra‡ Lazglafta k̄a'a.
²⁴ Nda ngha kuni tama ká mndu nzak-
way ka mndu tḍukwa ta wa ira Lazglafta
nda ma slnaha, nda ma zlḡhay nda n̄uḍuf
kwen̄kwen̄ yeya a wa.

²⁵ Manda va tsaya§ nzakwa sana
marakw ta hliri, Rahab hgani. Ka marakw
tḍukwa ta wa ira Lazglafta nda ma slnaha,
ma tsu'aftani ta gwal vitsa tsa luwa ya, ka
kataftá tsi ta h̄əŋ, ka kd̄ikin̄tá h̄əŋ nda ta
sana tvi*. ²⁶ Tsaya tama, ka haḍ hafu ma
slu'uvgha ná, nda mta nzakwani, manda
va tsaya zlḡhay nda n̄uḍuf guli, ka haḍ
slnani wu ná, nda mta nzakwani guli.

3

Ghwaḍaka skwi ghanik

¹ Zwanama ḍa, yaha kuni da pghamtá
vgha b̄aska' n̄a nzaku ka gwal tagha skwi,
kabga mal ta gh̄əŋa amu dza'a tsanaghata
lu ta guma katakata. ² Inda amu ná, ḍa-
gala krughuvi kavghakavgha ta ḡə mu. Ka
haḍ mndu ta guvtá krughuvi ma gwaḍa

wu ná, n̄ərma mndu tsaya ta laviŋta ng-
haftá vghani demdem. ³ Ka fanamfa mu
ta tsuhwal ma wi ta plisha n̄a snamata
tan̄ ta gwada mu katsi ná, laviŋlava mu
ta kla inda vghani demdem ḍər ndiga tsi.
⁴ Nghawangha guli b̄a ta kwambalu dagala.
Mghama falak yeya ta tin̄way. Nda zwan̄a
suwak kwitikw ta kla mndu ta sway ḍa
inda vli ta kumə tsi. ⁵ Manda va tsaya
guli ná, sana skwi ki'a katakata na ghanik,
mataba fawayha ta mndu. Nduk nda tsa
ná, ta gh̄ər̄baku nda skwiha dagala dagala.

Nghawangha guli ta vu ndez kwitikw,
laviŋlava ta drintá mghama zivak nek-
wnekw. ⁶ Ghanik guli ná, manda vu nza-
kwani. Ma tsa ghanik ta nzakway ma amu
ya, nzamta inda ghwaḍaka skwi. Mataba
fawayha mu nzamta ghanik, ka pgha
b̄ədzaku ta vgha demdem. Ta ghanika mu
nzafta dudu vu, mbaḍaka ghanik tama ka
pgha vu ta nzakwa mu daga yagatá amu
ha ka mta ta amu. ⁷ Nda mnd̄erga skwiha:
Ḍər n̄imtak tsi, ḍər zarak tsi, ḍər nahad̄ik
tsi, ḍər klipi tsi, mndu ta zlahafta. ⁸ Ama
ghanik ná, haḍ mndu ta laviŋtá zlahafta
wa. Sana ghwaḍaka skwi ya kul laviŋtá
lu ta zlahafta. Dagala gruma ta dza mndu
mida. ⁹ Nda tsi ta zlḡzlḡva mu ta Mghama
mu ta nzakway ka Da mu, nda tsi guli
ta ksi'a amu ta mnduha magaf lu ta gara
vgha* nda Lazglafta. ¹⁰ Ma va tsa wu-
bisim ya ta sli'agapta tfawi nda ksi'i tani.
Zwanama ḍa, ra a ka nzakwani mantsa
wa. ¹¹ Ta mb̄əzagapmb̄əza imi zḍa nda
imi ḍahḍaha ma va tsa dzuḍay turtuk ya
ra? ¹² Zwanama ḍa, Haḍ fwa ghuraf dza'a
walaŋtá yafta yakwa Zaytuŋ wa. Haḍ fwa
inabi dza'a walaŋta yaftá yakwa ghuraf
guli wa. Manda va tsaya guli ná, haḍ imi
zḍa ta sabi ma imi n̄əmn̄əma guli wa.

Da Lazglafta ta mutsafta lu ta ḍifil

¹³ Wati ma mndu ya nda ḍifil ma gh̄əŋani
nda sna ta skwi na? Ka mara tsi ta slnahani
nda ma nzaku ḍina, nda hanata gh̄əŋa ya
ta mutsu lu ma ḍifil. ¹⁴ Ama ka ndughun-
dughwa n̄uḍufa ghuni nda draku, nda ya
nda ḍva gh̄əŋ katsi, ma gh̄ər̄b̄ə kuni ta

§ 2:19 Ngha ta 1 Timute. 4:1 nda Mata 8:29, Markus 1:24, 5:7, Lukwa 4:34. * 2:21 Ngha ta Zlrafta 22:9. † 2:23
Ngha ta Zlrafta 15:6 ‡ 2:23 Ngha ta Zlrafta 15:6, Isaya 41:8, 2 Krunik 20:7. § 2:25 Ngha ta Yusuwa 2:1-21 * 2:25
Ngha ta Yusuwa 2:1-21. * 3:9 Ngha ta Zlrafta 1:26-27.

ghərɓaku ka bətbət, ma tsakalana kuni ta wi ta kahwathwata. ¹⁵ Mndərga tsa difil ya ná, ta saha ta luwa a wa. Na ghəŋa hadik tsaya, ɲa slu'uvgha ya, ɲa halaway ya guli. ¹⁶ Ma vli ta gə draku nda dʋuta ghəŋ ta mgham ná, mamu hwazlaɓaku nda inda mndərga ghwadaka slnaha tani. ¹⁷ Tanɲan karaku, difil ya ta saha ta luwa ná, nda ghuɓa. Tahula tsa, ta klakkla ta zdaku nzaku, leɓtekwa, ta dzra ghəŋ, dagala hidahida da tsi, slna dinadina ta sabi da tsi, had ta gala mndu wu, had madgwirmadgwir da tsi wa. ¹⁸ Gwal ta dʋa zdaku ná, zdaku ɲa tan ta sləgay, yakwani ya ta mutsu həŋ ná, tsaya nzaku tdukwa.

4

Ghwadaka ndanu ta klatá zlərdá wi

¹ Nu ta klaktá lmu nda zlərdáwi mataba ghuni na? Vəl hara'uwa skwiha kavghakavgha, ta za vgha ma vgha ghuni ya. ² Ta hara'away kuni ta skwi, sew mutsaf a kuni wu, ka pslə kuni ta mndu. Ta mamay kuni ta skwi, trid mutsaf a kuni wu, ka zlərdə kuni ta wi, ka lmə kuni ta lmu. Had kuni ta mutsaftá skwi ta kumə kuni wu, kabga dawa a kuni da Lazglafta wa. ³ Ta daway kuni mndani, had kuni ta mutsafta wu, kabga nda tvani a ta dawa kuni wu, ɲa maga skwi ta zdəgaghunata ta dawa kuni. ⁴ Fkərwaha na! Sna a kuni kazlay: Dvutá ghəŋa hadik ná, ga ghuma nda Lazglafta ya kə'a ra? Mndu ya ta kuma ksa gra nda ghəŋa hadik ná, ta kumay ta nzakway ka ghuma Lazglafta. ⁵ Ta grə kuni ná, ka bətbət skwi mna defteri ta mnay kazlay: Dvudva Lazglafta katakata ta tsa sulkum fam tsi ma amu ya kə'a ya ra? ⁶ Ta vlay katək ta zdakatahudí ya ta fərtuta kəl defteri ka mnay kazlay: Ta pgha ghəŋ Lazglafta nda gwal ta gla ghəŋ, ama ta vlay ta zdakatahudani* ɲa gwal ta hanaganatá† ghəŋa tan kə'a ya. ⁷ Hanaganawahana ta ghəŋa ghuni ɲa Lazglafta, ka pgha kuni ta ghəŋ nda halaway ɲa hwayaghutani di'in nda kaghuni. ⁸ Gavanavawagava ta Lazglafta, dza'a gavaghunavagava‡ tsatsi guli. Mbazinwa dzva

ghuni, kaghuni gwal ta nzakway ka gwal dmaku. Ghuɓinwa ɲudufa ghuni, kaghuni gwal nda ghwadaka ndanu. ⁹ Tapafwatapa ma vgha ghuni ta tulekatá kaghuni. Tawawatawa ta taw, mbəzawambəza ta ima taw. Ka nuna ghuɓasu ta ghuɓasu kuni ka taw. Ka nuna rfu ta rfu kuni, ka ɓasa ɲuduf. ¹⁰ Hanaganawa ghəŋa ghuni ta kəma Mgham, dza'a kapaghunaf kapa.

Ma tsə kuni ta guma ta sanlaha

¹¹ Ma vazú kuni ta rutsak ta sani nda sani. Mndu ya ta vza rutsak ta zwanama, ka ta tsanaghatá guma a tsi ná, ta vza rutsak tsa mndu ya ta zlahu. Ta tsanaghatá guma guli ta zlahu nda tsa. Ala, ka ta tsanaghatá ka ta guma ta zlahu katsi ná, nza a kagha ka mnda sna zlahu nda tsa wa, ama mnda tsa guma kagha nda tsa. ¹² Lazglafta turtukwani ta vlatá zlahu, tsatsi guli ta tsa guma. Tsatsi ta lavinɲá mbanafɲa, tsatsi guli ta lavinɲá zadanata. Ama wa kagha tama, ta tsanaghatá guma ta zwanama gha?

Na ghuni a mahtsim wa

¹³ Ndanana tama, fawafa ta sləməŋ, kaghuni gwal ta mnay kazlay: Gita ka mahtsim a tsi dza'a dza'a mu da luwa manda ya, ɲa zata mu ta vaku, ɲa tsakalay mu ta tsakala, ɲa mutsakta mu ta tseɗi kə'a ya. ¹⁴ Tsaw sna a kaghuni ta skwi dza'a magaku mahtsim§ wa. Sna a kuni ta nzakwa hafa ghuni guli wa. Manda nzakwa kusay ta zlagapta sel, ɓats nzdani ɲa gi zwadutani ya nzakwa ghuni. ¹⁵ Skwi má da mnə kuni katək ná, «ka ta dʋafɗva Lazglafta ta kladamapta nda hafu katsi ná, dza'a magay ɲni ta skwi manda ya, nda skwi manda ya,» ka kuni má dza'azlay. ¹⁶ Ama ndanana ná, ta ghərɓaku kuni ma ndana ghuni, ka gla ghəŋ. Ghwadaka skwi na mndərga tsa gəla ghəŋ ya. ¹⁷ Mantɲa tama, mndu ya nda sna ta maga skwi dina má ɲa magayni, ka kwalaghutá tsi ta magay ná, gaga ta dmaku.

5

¹ Ndana tama, fawafa ta sləməŋ kaghuni gwal gadghəl. Tawawa tawa ta taw, ka waha kuni ta wahu, ta ghəŋa ghuya danwa

* **4:6** Ngha ta Mahdihdi 3:34. † **4:6** Ngha ta mahdihdi 3:34 mnə lu ma gwada Grek ghalya. ‡ **4:8** Gray nda Zakari 1:3, Malatsi 3:7. § **4:14** Aya 13-14: Ngha ta Mahdihdi 27:1.

ya dza'a dædægaghunaghata. ² Rwurwa skwa gadghæla ghuni ghunzædæk, zuza zahar ta lgutha ghuni. ³ Hpadũhpada hzay* ta dasuha ghuni nda tse diha ghuni. Tsa hzayha tan ya dza'a mna gwada ta kaghuni, na dughwaduta tan ta vgha ghuni, manda ya ta dghwadu vu ta skwi. Ta sagha kdakwa ghæna hadik ya ná, ta tskanata kaghuni ta skwa gadghæl. ⁴ Wya plana a kuni ta nisæla gwal ta ksaghunatá slna ma vwah† wa. Nranafnra kuni ta nudufa tan. Ta wahu hæŋ. Ka snanaghatá tsa waha tan ya ta Lazglafta Mgham ya ta mbruta. ⁵ Zuza kuni ta mghama ghuni ma ghæna hadik, magamaga kuni ta skwiha ya kumanj maya ghuni. Nu'af nu'a kuni ta vgha ghuni, ka kzla fitika hnay. ⁶ Tsanagha tsa kuni ta guma ta gwal kul had dmakwa tan, pslapsla kuni ta tdúkwa mnduha kul pghanjá ghæŋ nda kaghuni.

Ksatá nuduf, wya Mgham Yesu ta saha

⁷ Mantsa tama zwanama da, nzawanza nda ksa nuduf ha ka sagha fitika sagha Mgham. Nghawangha ba ta mnda hva, ya ka'a ta nzata ka kzla nærma skwi ya ta sabi ma hadik. Nda ksa nuduf ta nzata tsi ka kzlay ha ka mutsaftani ta tanjana ima slægu nda kwanaha ima fwak‡. ⁸ Kaghuni guli ná, nzawanza nda ksatá nuduf ka mbra kuni ta vgha, kabga ndusa fitika saha Mgham.

⁹ Zwanama da, ma nadæ kuni ta ghæŋ ta ghæna sani nda sani kada kwala lu tsaghu-naghatá guma. Ya wya mnda tsa guma ta wa tgha. ¹⁰ Zwanama da, klawakla ta sada satá duni nda ksa nudufa la anabi, gwal si ta mna gwada nda hga Mgham. ¹¹ Nda tfawi ta ghæna ghuni ka anjani ta mnay nda gwal ta ghuya danwa nda ksa nuduf. Sninjsna kuni ta mna gwada ta ksatá nudufa Ayuba, nda ngha kuni ta kdavakta skwi ya vlanj Mgham Lazglafta. Lazglafta ná, dagala tawa hidahida nda zdakuŒ da tsi.

¹² Zwanama da, sana skwi guli ná, ma wadu kuni ta wadu, dær nda luwa, dær nda hadik, dær nda wati ma skwa wadu tsi. Ama

ka «anj» tsi, ka nza tsi ka anj. Ka «mantsa a tsi wu,» ka nza tsi ka mantsa a wu, kada kwala kuni dædamta ma guma Lazglafta*.

Ndæba dzvu ta ghæna danwa

¹³ Mamu sana mndu mataba ghuni ta sa duni ra? Ka ndæba tsi ta dzvu da Lazglafta. Mamu sana mndu mataba ghuni ta rfu ra? Ka fa tsi ta laha. ¹⁴ Mamu sana mndu mataba ghuni kul dughwanaku ra? Ka hga tsi ta gwal ta ngha Igliz. Ka maga hæŋ ta du'a da Lazglafta ta ghæjani, nda pghanaghatá rdi nda hga Mgham†. ¹⁵ Ka nda nuduf turtuk magata lu ta tsa du'a ya katsi ná, dza'a mbanafmba ta tsa mndu kul dughwanaku ya. Dza'a mbanafmba Mgham ma tsa danwani ya. Ka si mamu dmakuha maga tsi, dza'a plinispla Lazglafta. ¹⁶ Mantsa ya tama, mnuvuswa dmakwa ghuni mataba ghuni, ka maga kuni ta du'a da Lazglafta ta ghæna sani nda sani, kada mbaghunafta Lazglafta ma inda danwaha ghuni. Maga du'a mndu tdúkwa ná, ta ksay ta slna nda mbraku kahwathwata. ¹⁷ Iliya ná, mndu ya manda va amu. Ka ndi'ata tsi ka maga du'a da Lazglafta, na kwala imi kul sagha. Ka kwalaghutá imi ta sagha ta ghæna hadik ka vaku hkæn nda tili mku'. ¹⁸ Tahula tsa guli, ka magæglata tsi ta du'a da Lazglafta, ka zliginjá luwa ta imi, ka zlræglaftá skwiha ta dayaku‡ ta hadik.

Vranakwa gwal ta zwaduta ma kahwathwata

¹⁹ Zwanama da, ka mamu sani mataba ghuni ta di'ijaghuta nda kahwathwata Lazglafta, ka vranaktá sani ma mndu katsi, ²⁰ Dina ka sanjtani kazlay: Mndu ya ta vranaktá mnda dmaku ma tvi ya si zwadu tsi ná, mbanafmba ta hafa tsa mnda dmaku ya ma mtaku. Ma tsa slna maga tsi ya guli ná, dza'a plinjpla Lazglafta ta ndæghata dmakuhaŒ.

* 5:3 Aya 2-3: Ngha ta Mata 6:19. † 5:4 Gray nda Zlahu 19:13, Vrafta ta Zlahu 24:14-15. ‡ 5:7 Vrafta ta Zlahu 11:14, Yuwel 2:23. § 5:11 Ngha ta Ayuba 1:20-22, 2:10, 42:10-17. Nda Zabura 103:8. * 5:12 Ngha ta Mata 5:34-37. † 5:14 Ngha ta Markus 6:13. ‡ 5:18 Aya 17-18: Ngha ta 1 Mghamha 17:1, 18:1, 18:42-45. § 5:20 Ngha ta Mahdihdi 10:12, 1 Piyer 4:8.

Tan̄tan̄a tsghatá lwa 1 Piyer

Ga zgu

¹ I'i Piyer ghunatá mnda Yesu Kristi ta vinda na delewer na ŋa zabatá mnduha Lazglafta ta wutsatá vgha ta nzaku ka matbay ta hadika Pun̄ nda Galat, nda Kapadus, nda Asiya, nda ya ta hadika Bitani*. ² Lazglafta ta nzakway ka Da ta zabaptá kaghuni manda va ya ghada tsi ta payafta. Ka faghutá tsi ta kaghuni ka ŋani nda ma Sulkumani nda ghuḅa, ŋa nzakwa ghuni ka gwal ta snanatá gwada Yesu Kristi, ŋa wutsikaghunaftá usani ka ghuḅighunista nda tsi. Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdakatahudani nda zdakwani tani katakata.

Faftá ghəŋ ta mbaku

³ Zləzlvama Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mghama mu Yesu Kristi. Ma glakwa Zdakwani, ka yəglatá tsi ta amu ka vlamata hafu ka lfid ma sli'aganaptani ta Yesu Kristi mataba gwal nda rwa. Mantsaya tama, mamu mu nda fata ghəŋ ta nzaku nda hafu ka lfid, ⁴ ka kzla skwi ya kul ḅadzavata, kul ksə rdak, kul kdavakta, fana Lazglafta ta zwanani ta luwa. ⁵ Kaghuni, ka zlg hafzlg ha kuni katsi, ta ngha kaghuni Lazglafta nda mbrakwani ŋa mbaghunafta. Tsa mbaku ya ná, ma kdavakta fitik dza'a snan̄ta kuni.

⁶ Tsaya tama kəl kuni ka nzata nda rfu. An̄ mndani, ndanana nda ŋra ŋudufa ghuni ŋa fitik kwitikw da skwiha kavghakavgha ta dzəghaghunata. ⁷ Tsa skwiha ta dzəgha kaghuni ya ná, nda nza ŋa maran̄tá nzakwa zlg hay nda ŋudufa ghuni. Ta ḅadzaku na dasu mndani, ama ta famfa lu ma vu ŋa nghay ka vərdani tsi, ka ki tsi. Mantsaya nzakwani guli nda zlg hay nda ŋudufa ghuni ta malapta ka dasu ya. Mantsaya tama, ŋa klaghunaktá tsa zlg hay nda ŋudufa ghuni ya ta zləzlvu, nda glaku, nda sgit, baḁu tsa fitik dza'a zlagapta Yesu

Kristi ya. ⁸ An̄ mndani, ta ngha† a kuni ta Yesu nda ira ghuni wa, ama dvudva kuni, zlg hafzlg ha kuni guli dər ta ngha a kuni. Tsaya ta kəl kuni ka rfu katakata kul mnavata nda wi, ⁹ kabga mutsafta ghuni ta mbaku ta nzakway ka klatá ghəŋa zlg hay nda ŋudufa ghuni ya.

¹⁰ Ghalya, zban̄zba la anabi dīna ta tvi ya ká Lazglafta dza'a mbanaftá mnduha, ka mnutá həŋ ta gwada ta ghəŋa tsa zdakatahudī payaghunaf Lazglafta ya. ¹¹ Ka mnə Sulkuma Kristi, ta nzakway ma ŋudufa tan̄ ta gwada ta ghuya dan̄wa ya dza'a ghuyta Kristi, ma kdaku tsi mutsa glaku. Ka ŋavatá tsa anabiha ya ka psa snan̄ta, ka yawu dza'a magakwa tsa skwi ya, nda ya ka kinawu kə'a dza'a magaku ya‡. ¹² Ka snanamtá Lazglafta ta tsa la anabi ya kazlay: Ka ŋa tan̄ a tsa gwada ya wu, ka ŋaghuni nzakwani kə'a. Ndanana, mnaghunamna gwal ta mna Lfida Gwada ta tsa skwiha ya. Nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa ghunagata Lazglafta snaghunamtá həŋ ta tsa gwada ya. Tsa gwada ya guli ná, kuman̄kuma duhwalha Lazglafta ta snan̄ta.

Nzaku ya ta ran̄tá gwal zlg hay nda ŋuduf

¹³ Tsaya tama, payavawapaya ŋa ksa slna, nzawanza nda fata ghəŋ hzlen̄a. Fafwa fa ta ndana ghuni ta zdakatahudī ya dza'a vlaghunata lu baḁu zlagapta Yesu Kristi. ¹⁴ Ya nda nza kuni ka zwana Lazglafta ta snanatá gwadani ya, ma zlan̄an̄ kuni ta vgha ghuni ta ghwadaka skwiha, ya si ta zdəghaghunata ghalya ma nzakwa ghuni ta kul snan̄tá Lfida Gwada. ¹⁵ Tsa Lazglafta ta hgaftá kaghuni ya, nda ghuḅa tsatsi. Nzawanza kaghuni guli nda ghuḅa manda va tsatsi. ¹⁶ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Nzawanza nda ghuḅa, kabga nda ghuḅa§ i'i,» ka'a.

¹⁷ Ka ta hgay kuni ma du'a ghuni ka «Da» ta Lazglafta, ya ta tsa guma ta ghəŋa inda mndu taḁta slnani maga tsi kul gala mndu nda gala ya, nzawanza nda zləŋay ma na nzakwa ghuni tata na ghəŋa hadik na. ¹⁸ Nda sna kuni kazlay, varagap ma nzaku ka rgha, zlaghun̄an̄ dzidza ghuni lu

* 1:1 Gray nda Yakubu 1:1. † 1:8 Gray nda Yuhwana 20:29. ‡ 1:11 Ngha ta Zabura 22, Isaya 53, Lukwa 24:25-26. § 1:16 Livitik 19:2.

ta kaghuni kə'a. Nda dasu nda ya nda dzindar ta badzaku ya a varata lu ta kaghuni wu, ¹⁹ ama nda usa Kristi* ta bluta varata lu ta kaghuni. Manda zwanja tuwak kul had maslivinza, kul had rdak tida ya, na tsa Kristi ya. ²⁰ Lazglafta ta thanafta mantsaya daga ma kdaku lu zlaganaptá ghəja hadik, ka marigintá tsi ma na kdavakta fitik na, ja kata kaghuni. ²¹ Nda ma tsatsi zlghafta kuni ta Lazglafta ya ta sli'aganapta ma mtaku mataba gwal nda rwa, ka vlantá glaku. Tsaya kəl kuni ka zlghafta, ka faftá ghəja ghuni ta Lazglafta.

²² Nda nza kuni ka gwal nda ghuḅa, ma snanata ghuni ta gwada Lazglafta, ja dvuta ghuni ta zwanama ghuni nda ndufu ghuni. Gdawagda tama ta dvuvustá vgha ghuni kahwathwata nda nduf tur-tuk. ²³ Mantsa ya tama ná, nda sna kuni kazlay: Nda ya yakwa mahisa ghuni nda mbrakwa gwada Lazglafta ya ta vla hafu ta nzaku ja kdekeden kə'a. Lazglafta ya kul had ta mtavata ta vlaghunatá tsa hafu ya, ya ta mtaku a wa. ²⁴ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Inda mnda səla ná, manda kuzun nzakwani.

Sgitani guli ná, manda vzlizla kuzun nzakwani guli.

²⁵ Ama gwada Lazglafta ná, ja kdekeden† nzakwani,» ka'a.

Tsa gwada ya ná, tsaya Lfida Gwada ya mnaghuna lu.

2

¹ Hlinwahla ta inda ghwadaka skwiha ma ndufu ghuni, ma kuslember kuni ta kuslemberaku, ma pghə kuni ta wirak his ma vu, ma hara'u kuni ta hara'uwaku, ma tsanava kuni ta skwi ta mndu guli. ² Manda zwanja vzi'uwa ta mama u'a da mani ya, mantsaya ka kaghuni guli mama vərda gwada Lazglafta ja glay ghuni ta glaku nda tsi, ja mutsay ghuni ta mbaku ja dekdek. ³ «Lawa ta kəma ta kəma, kabga tapanatapa kuni ta zdakwa* Mgham Yesu Kristi.»

⁴ Gavanavawagava ta Mgham Yesu Kristi. Tsatsi tsa pala ta vla hafu wudidin mnduha ya. Tsatsi zhap Lazglafta ta hemanata inda skwi ta wa irani. ⁵ Kaghuni guli, nzawanza ka pala nda hafu mida, ya ta kəl lu ka ba həga mndərga ja Sulkum, ja nzakwa ghuni ka guyata ghəja gwal nda ghuḅa ta vla skwi manda ya ta kumə Sulkum. Tsaya skwi ta zdəganatá Lazglafta nda ma Yesu Kristi. ⁶ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Wana zbapzba yu ta vərda palaka tughwa ba həga,

ka fata ma luwa Siyuna. Mndu ya ta faftá ghəjani tida ná,

had sana skwi dza'a pghanaghatá hula dekdek wu,» ka'a.

⁷ Ka ja kaghuni gwal ta zlghafta ya ná, dagala sgitani, ama mantsaya a da gwal kul zlghafta wa. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Va tsa pala wudidin gwal ba həga ya, ta nuta ka vərda pala tughwa həga.»

⁸ Ka lu vindafta guli na:

«Tsa pala ya ná, ta dza mndu ka tuthun.

Tsa pala ya ta zlambanaptá† mnduha,» ka'a.

Ta dzay ta həj ka tuthun, kabga kwalaghuta tan ta snanatá gwada Lazglafta. Manda tsaya thanafta Lazglafta ta həj daga manda ghalya.

⁹ Ama kaghuni ya, nda nza kaghuni ka mndəra mndu zabap Lazglafta, ka guyata ghəja gwal ta vla skwi ja Lazglafta, ka gwal faghu Lazglafta ka jani. Tsatsi ta hafaftá kaghuni ka hlagaghunapta ma grusl, ka pghaghunamta ma tsuwadək ta ndərmim lu nda ndərmima, ja mna skwi maga tsi ta malaghutá mbraku‡.

¹⁰ Ghalya ná, si nza a kuni ka mnduha Lazglafta wu, ama ndanana, nda nza kuni ka jani. Ghalya mutsaf a kuni ta tawa hidahida Lazglafta wu, ama ndanana, mutsafmutsa§ kuni.

Nzawanza ta nzaku ka mnduha Lazglafta

* **1:19** Ngha ta Kwalasuha 1:20. † **1:25** Aya 24-25: Isaya 40:6-8, mnaf lu manda ya nda Grek ja ghalya. * **2:3** Ngha ta Zabura 34:9. † **2:8** Aya 6: Ngha ta Isaya 28:16. Aya 7: Ngha ta Zabura 118:22. Aya 8: Ngha ta Isaya 8:14.

‡ **2:9** Ngha ta Sabi 19:5-6, Isaya 43:20, Sabi 19:5, Vrafta ta Zlahu 4:20, 7:6, Isaya 43:21, 9:1. § **2:10** Huseya 1:6, 9, 2:1, 23, 25.

11 Zwanama da gwal ta dƒvu yu nda ƒudufa da, dina ka sƒanta ghuni kazlay, manda matbay nzakwa ghuni, gƒavata a kuni ma na ghƒa hadik na wu kƒa. Tsaya ta kƒl yu ka vla mbraku ƒa ghuni, ka wara kuni ta skwi ya ta hara'uwa kaghuni. Ya hafa ghuni ta zbƒ tsa skwiha ya. 12 Dina ka kuni nzaku mataba gwal kul sƒanta Lazglafta. ƒa nzakwani dƒr mƒa ta vaza rutsak hƒƒ ta kaghuni, ƒa nghay taƒ ta ƒƒrma slna ya ta magƒ kuni, ƒa zlƒzlvay taƒ ta Lazglafta baƒu dza'a sagha tsi da guyaku nda hƒƒ.

13 Ma tsa nzakwa ghuni ka ƒa Yesu Kristi ya, hanaganawahana ta ghƒa ghuni mista inda gwal ta ga mgham ta ghƒa mnduha. Haninƒwa ghƒ mista mgham dagala, ta ga mgham ta ghƒa inda skwi. 14 Haninƒwa ghƒa ghuni mista ƒumna ya fa lu ƒa tsanaghatƒ guma ta gwal ta maga ghwadƒka skwi, nda ya ƒa ghuba gwal maga skwi dƒna*. 15 Kumanƒkuma Lazglafta ta magay ghuni ta skwi dƒna, ƒa hanafƒa wi ta gwal kul sƒanta skwi, ta gutƒ rgha taƒ. 16 Nzawanza ka gwal fala'u vgha taƒ. Nziya nza tsi nƒ, ma nza tsa fala'uwata vgha ghuni ya, ka skwi ƒa bukwanatƒ ghwadƒka skwi. Ama nzawanza ta nzaku ya ta marantƒ nzakwa ghuni ka gwal ta ksanatƒ slna ta Lazglafta. 17 Vlawavla ta glaku ƒa inda mndu, dƒvuwadva ta zwanama ghuni ma zlghay nda ƒuduf, zlƒƒawazlƒƒa ta Lazglafta, vlawavla ta glaku ƒa Mgham dagala.

Klawa sada Kristi

18 Kaghuni la kwalva, hanaganawa ghƒa ghuni mista danahƒga ghuni, ka zlƒƒa kuni ta hƒƒ kahwathwata. Mista gwal zƒa ghƒa taƒ nda gwal lebtekwa yeya a wu, ama nduk nda ya mista gwal taƒtaƒa nzakwa taƒ tani. 19 Ka lagha mndu ka su'a ghuya danƒwa, ta ghƒa kumayni ta nzaku manda ya ta zƒƒaganatƒ Lazglafta, dƒr mƒa si ra a ghuyayni ta tsa danƒwa ya wu katsi nƒ, skwi dƒna ya. 20 Ka lagha ghuni ka gatƒ gwadƒ, ka ghuyƒ lu ta danƒwa ƒa ghuni ta ghƒani, ka su'aftƒ kuni katsi, mamu mndu

dza'a ghuba kaghuni ra? Ama ka lagha ghuni ka magatƒ skwi dƒna, ka ghuyƒ lu ta danƒwa ƒa ghuni ta ghƒani, ka su'aftƒ kuni katsi, skwi dƒna tsaya da Lazglafta. 21 Ka ƒa tsaya hgafta lu ta kaghuni, kabga ghuyghuya Yesu Kristi ta danƒwa guli ta ghƒa kaghuni. Tvi ya taghunap tsi ƒa ksay ghuni guli ta sƒlani. 22 Tsatsi nƒ, walaƒ a ta gatƒ dmaku wu, had sana tsakalawi ta sabi ma wani† wa. 23 Ma fitika razay mnduha, vranam a ta hƒƒ nda razu wa. Ma fitika ghuyay lu ta danƒwa ƒani, tha a kazlay: Nya', kabgawu na kƒa wa. Ka zlanantƒ tsi ta ghƒani ta Lazglafta ya ta tsa guma nda tvani ya. 24 Tsatsi ka ghƒani ta klaftƒ dmakwa mu ta vghani ma zlƒƒafta lu ta udza zlƒƒay. ƒa nzakwa mu ka gwal nda rwa tvƒ dmaku, ƒa nzay mu ta nzakwa tƒukwa. Nda ma tsa balanata ya mbaghunafta lu. 25 Ghalya si nda nza kuni manda tuwakha nda zadƒ, ama ndanana tama, vrakvra kuni da mnda ngha tuwak ta nghapta ka hafa ghuni guli.

3

Nzakwa i marakw nda zƒ'al

1 Kaghuni guli mi'aha, haninƒwahana ta ghƒ mista zƒ'alha* ghuni. Ka ta magay kuni mantsa, dƒr mƒa sna a sanlaha ta gwadƒ wu, ƒa nghay taƒ ta ƒƒrma nzakwa mi'a taƒ, ƒa mbƒdanafƒa taƒ ta nzakwa taƒ, dƒr mƒa pslaf a kuni ta wi. 2 Dza'a ngħanƒgha hƒƒ ta ƒƒrmata nzakwa ghuni, nda ya kƒ kuni ta sna gwadƒ da hƒƒ. 3 Yaha rka ghuni da nzakway ka skwa nghay wa iri, manda: Datƒ ghƒ ya nda bla, nda ya nda mizidikwa dasu, nda ya nda lƒgut nda bla nda bla† dzvani. 4 Ka nza rkatarka ghuni ka skwi nda dƒfa ma ƒudufa ghuni, ka nzakwa tsi ka rka ya kul had ta badzavata, manda: Nzaku lebtekwa, tƒbekwa. Tsahaya skwi dagala sgitani da Lazglafta. 5 Ghalya, mantsaya si ta rka mi'aha ta fafta ghƒ ta Lazglafta ta rka, ma haninƒa taƒ ta ghƒa taƒ mista zƒ'alha taƒ. 6 Mantsaya si ta maga Sara, ta sna gwadƒ da Abraham. «Mghama dƒ!#» ka'a si ta hƒay guli. Kaghuni guli nƒ,

* 2:14 Aya 13-14: Ngha ta Ruma 13:1-7. † 2:22 Ngha ta Isaya 53:9. ‡ 2:25 Aya 24-25: Ta gray lu nda Isaya 53:4-6.

* 3:1 Ngha ta Afisus 5:22, Kwalasuha 3:18. † 3:3 Ngha ta 1 Timute. 2:9. ‡ 3:6 Ngha ta Zlrafta 18:12.

kwaghani kuni, ka ta magay kuni ta skwi dīna, ka ksu a zlēŋ ta kaghuni.

⁷ Kaghuni zə'alha guli, dīna ka kuni nzaku nda mi'a ghuni, ka famta kuni ta difil ma ghəŋ, ya gwal nda hta mbrakwa taŋ hahəŋ. Ka vla kuni ta sgit§ ŋa taŋ, kabga tsa hafu ya ta vlə Lazglafta ka zdakatahudani ya ná, nda hahəŋ tani, nda kaghuni tani mida. Ka mantsaya ka kuni magay na: Ta snay Lazglafta ta du'a ghuni.

Ghuya danwa ta ghəŋa maga skwi dīna

⁸ Na kdīŋta ná, guyawa guya ta ndana ghuni kaskwa turtuk, tawavuswa hidahida, dvuvuswa vgha ghuni ka zwanama nda kwaghama, magawa zdaku nzawanza nda hanatá ghəŋ. ⁹ Ka magamaga mndu ta ghwadaka skwi, ma vranam ka nda ghwadaka skwi. Ka razaghaf raza mndu, ma vranam ka nda razu, «katak na tfanaghatfa ta wi*,» kabga ŋa tsaya hgafta Lazglafta ta kaghuni, ŋa tfaghunaghatani ta wi ta kaghuni guli. ¹⁰ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Ka ta kumay mndu ta zdakwa nzakwani, ka ta kumay mndu ta rfayni ta rfu ma nzakwani, ksanatani ta ghanikani, zlanŋtani ta tsakalawi.

¹¹ Zlanŋtani ta maga ghwadaka skwi, ka maga skwi dīna.

Zbayni ta zdaku ka ŋavata mistani.

¹² Nda fa ira Lazglafta ta gwal ta maga skwi tdúkwa.

Nda fa sləməŋani ka sna du'a taŋ.

Ama gwal ta maga ghwadaka skwi ná, ta mbədanambəda Lazglafta ta hul ta həŋ†,» ka'a.

¹³ Ka ŋavaŋa kuni ka maga skwi dīna ná, wati ma mndu ya dza'a maga ghwadaka skwi ŋa ghuni na? ¹⁴ Aŋ mndani dər má ta ghuyay kuni ta danwa ta ghəŋa vəl magay ghuni ta skwi tdúkwa ná, dza'a rfay kuni ta rfu. Ma zlēŋ kuni ta gwal ta kuma magaghunatá ghwadaka skwi. Ma tdu tsi ta ŋudufa ghuni. ¹⁵ Fafwafa ta ghəŋa ghuni ta Yesu Kristi turtukwani, ka ga tsi ta mgham‡ ma ŋudufa ghuni. Fata

kaghuni ta ghəŋa ghuni ŋa ghuni ŋa zlgawi da inda gwal ta dawaghunata ka kabgawu kəl kaghuni ka faftá ghəŋa ghuni ta Yesu Kristi. ¹⁶ Ta zlgə kuni ta tsa wi ya, zlgawazlgə nda hanatá ghəŋ, nda ya nda vla glaku ŋa taŋ guli. Gədata kaghuni ta maga tsa skwi dīna ya ŋaghuni, kada ksuta tsi ka hula ta həŋ, dər klafkla həŋ ta kaghuni ka ghwadaka mnduha, ka raraza ŋərmata nzakwa ghuni ta tva Kristi. ¹⁷ Ta draŋ ghuya danwa ta ghəŋa maga skwi dīna, ka si mantsaya kumaŋta Lazglafta, ka ghuyay ta ghəŋa magatá ghwadaka skwi. ¹⁸ Mantsaya luta tsi guli nda Yesu Kristi, tsatsi ta nzakway ka tdúkwa mndu, ka mtutá tsi turtuktuk ta ghəŋa ghwadaka mnduha, ŋa bhadamaghata da Lazglafta. Ma nzakwani ma slu'uvgha dzata lu, ka nzaku tsi nda hafu ma Sulkum§. ¹⁹ Nda mbra tsa Sulkum ya. Ka laha tsi da mna gwada Lazglafta ŋa sulkumha tsam lu ma gamak. ²⁰ Tsa sulkumha ya ná, hahəŋ gwal ta kwalaghutá snanatá gwada Lazglafta ghalya. Aŋ mndani, nzdavanzda Lazglafta ka ksanatá ŋudufani ma fitika tsay Nuhu ta kwambalu. Ka mba'atá mbsaka mnduha hutsekw ma tsa imi* ya nda ma tsa kwambalu ya. Tghas yeya həŋ kwenkwen. ²¹ Tsa imi ya ná, gray nda batem ta mba kaghuni gitana ya. Rdak ta vgha a ta ghuḅu na batem wa. Magaftá batem ná, vlanŋta mu ta ghəŋa mu ta Lazglafta nda vərda ŋudufa mu ya. Ndana guli, ta mbay batem ta kaghuni nda ma sli'agapta Yesu Kristi ma mtaku. ²² Vraghuvra Yesu Kristi ta luwa, ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta, ta ga mgham ta ghəŋa duhwalha Lazglafta, nda inda sanlaha ma skwiha nda mbra nda mbra.

4

Maga skwi ya ta zdəganatá Lazglafta

¹ Nda sna mu kazlay: Ghuyghuya Kristi ta danwa ma slu'uvgha kə'a. Kaghuni guli, nzawanza nda fata vgha ŋa ghuyay manda ŋani. Mndu ta ghuytá danwa ma slu'uvgha ná, had ta gəgəltá dmaku wa. ² Ma na pdakwa fitik ŋa zay ghuni nda

§ 3:7 Ngha ta Afisus 5:25, Kwalasuha 3:19. * 3:9 Ngha ta Mata 5:44. † 3:12 Aya 10-12: Ngha ta Zabura 34:13-17.

‡ 3:15 Ngha ta Mata 5:10, aya 14-15: ngha ta Isaya 8:12-13. § 3:18 Ngha ta Ruma 1:4. * 3:20 Ngha ta Zlrafta 6:1–7:24.

hafu ta na ghəŋa hadik na ná, nzawanza ta nzaku manda ya ta zdəganatá Lazglafta, manda ya ta hara'u slu'uvgha ya a wa. ³ Ma nzakwagapta ghuni manda ghalya ná, mburapmbura kuni ma maga skwi ta zdəganatá gwal kul snanťá Lazglafta. Ma magay ghuni ta sli'inśli'in, nda hara'u ta iri, nda ghuyaku, nda zdakwa skwi katakata, nda sasaku, nda manzakdawaya skwa wuyayha. ⁴ Ndanana tama, ta ndərmim nda ndərmima gwal kul snanťá Lazglafta ta kwalaghuta ghuni ta gugəltá ghəŋ nda həŋ ma tsa nzakwa sli'inśli'in ya, ka razu həŋ ta kaghuni. ⁵ Ama hahəŋ nda wa tan dza'a mnanťá slna tan ta kəma Lazglafta ya nda fa vghani ŋa tsanaghatá guma ta gwal nda hafu nda gwal nda rwa tani. ⁶ Tsaya kəl lu ka mnanatá Lfida Gwada ta dər gwal nda rwa, ŋa nzakwa tan nda hafu manda ya ta kumə Lazglafta nda ma Sulkum dər má tsanaghatá Lazglafta ta guma ta həŋ ma ghəŋa hadik, manda va ŋa hamata mnda səla.

Nzaku ma guyatá ghəŋ

⁷ Ndusakndusa kdavakta fitika inda skwi. Nzawanza hzleŋa nda difil ma ghəŋ, ŋa ŋavata ghuni ma maga du'a. ⁸ Mali ma inda skwi ná, tsaya gdavata ghuni nda d'vuvustá vgha nda ŋuduf turtuk sani nda sani, kabga ta tiŋway d'vu ta mndu ŋa plinistá ndəghata dmakwa* mnduha. ⁹ Ma ruruŋwaku kuni ta ruruŋwaku ta tsu'a matbay ta lagha da kaghuni. ¹⁰ Inda kaghuni, magawamaga ta slna nda tvani ŋa sanlaha nda skwi ya vlaghuna Lazglafta. Mantsaya dza'a kəl kuni ka nzakway ka vərda gwal ta ksa slna nda zdakatahudi kavghakavgha ya ta vlə Lazglafta. ¹¹ Ka vlanjvla Lazglafta ta mbrakwa gwada ta mndu katsi, ka mna tsi ta skwi mnana Lazglafta. Mndu ya vlanj Lazglafta ta mbrakwa maganatá† slna ta mndu guli, ka maga tsi nda mbraku ya vlanj Lazglafta. Magawamaga mantsaya ŋa zləzlvay mnduha ta Lazglafta ma inda skwi, kabga Yesu Kristi. Ŋani glaku, nda mbraku, ŋa kdekedzen. Amin!

Ghuya danwa nzaku ka mnda Kristi

* **4:8** Ngha ta Mahdihdi 10:12, Yakubu 5:20. † **4:11** Ngha ta Slna gwal ghunay 6:2-4, Ruma 12:7. ‡ **4:18** Ngha ta Mahdihdi 11:31, Irmija 25:29. * **5:2** Ngha ta Yuhwana 21:15-17, Slna gwal ghunay 20:28.

¹² Zwanama da gwal ta d'vu yu, yaha kuni da ndərmima ghuya danwaha ya ta fwaghu-nata da nzaku tsi ka skwa madukwa da kaghuni. ¹³ Rfawarfa ta rfu katək, nda nzakwa ghuni kawadaga nda Kristi ma ghuya danwa, kada ndəghafta ŋudufa ghuni nda rfu badu dza'a maranťa tsi ta glakwani ŋa inda mndu. ¹⁴ Ka ta razay mnduha ta kaghuni, ta ghəŋa nzakwa ghuni ka ŋa Kristi katsi, rfawarfa ta rfu kabga ta nzaku Sulkum ya dagala ta nzakway ka Sulkuma Lazglafta ta ghəŋa kaghuni. ¹⁵ Ka ta ghuyay sani mataba ghuni ta danwa katsi, ma nza tsi, kabga vəl dzatani ta mndu, kabga ghalatani ta ghali, kabga vəl magatani ta ghwadaka skwi, kabga vəl valamtani da skwi kul nghanata. ¹⁶ Ala, ka lagha mndu ka ghuya danwa, kabga vəl nzakwani ka krista katsi, yaha tsaya da ksay ka skwa hula. Katək na, ka rfa tsi ta Lazglafta ta ghəŋa vəl favatani ta tsa hgu ya.

¹⁷ Saghasa fitik ŋa zlraftá Lazglafta ta tsa guma. Tiŋəl ta ghəŋa həgani dza'a zlrafta tsi ta tsay. Ala, ka si nda amu ka lu zlrafta katsi, kinawu dza'a kdavakta tsi ta ghəŋa gwal kul snatá Lfida Gwada Lazglafta na? ¹⁸ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Ka nda danwa mbafta mndu tdukwa katsi, kinawu dza'a kdavakta ŋa ghwadaka mnduha, nda gwal ta ga dmaku‡ na?» ka'a.

¹⁹ Tsaya tama, gwal ta ghuya danwa manda ya ta kumə Lazglafta ya, ka gdata həŋ ta maga skwi dina. Ka fanamta həŋ ta ghəŋa tan ma dzvu ta Lazglafta ya ta magaftá həŋ, kul had ta mbədanaftá skwi mna tsi ya.

5

¹ Ndanana tama, wya ka yu ta mnanatá la galata mndu ta ngha Igliz mataba ghuni. I'i guli ná, glata mndu yu manda va hahəŋ. Masləmtsəka ghuya ta danwa ghuyə Kristi yu, dza'a mutsay i'i guli ta mayaka da ma glakwa Kristi ya dza'a maranťa Lazglafta. ² Wyawa dzvu, ka ngha kuni ta bra ya faghunam* Lazglafta ma dzvu. Nghawangha nda ŋuduf turtuk manda ya ta kumə Lazglafta. Ma nza tsi ka mbla

kaghuni nda mbla. Ma magə kuni kabga ŋa mutsa tsemi, ama magawamaga kabga d̄vu. ³Ma zbə kuni ta ga má mghammgham ta ghəŋa gwal pghaghunam Lazglafta ma dzvu. Nzawanza ka gwal ŋa ksay tan̄ ta sada ghuni. ⁴Ka mantsaya ka kuni magay, badu zlagagaghata mghama gwal ta ngha rini ná, ŋa mutsay ghuni ta zewzewa nda sgit tida, kul badzavata ya.

⁵Kaghuni guli duhwalha, hanaganawa ghəŋ mista la galata mndu ta ngha Igliz. Kaghuni demdem nzawanza nda hanatá ghəŋ ma gwaya vgha ghuni, kabga «zdəgana a gwal ta gla ghəŋ ta Lazglafta wu, ama ta zdənan̄ zda ta hud̄i ta gwal ta hanaganatá† ghəŋ.» ⁶Hanaganawa ghəŋ mista mbrakwa Lazglafta, kada kapaghunafta tsi ma fitik ya kuman̄‡ tsi. ⁷Pəghanamwa pgha ma dzvu ta inda dan̄wa ghuni, kabga tsatsi ta nghapta ka kaghuni§.

⁸Nzawanza hzlen̄a nda difil, kabga ta pgha budukwa ghuma ghuni halaway manda rveri ta hurgu ta zba skwi ŋa dughwadutani. ⁹Dihavawa diha ma zlghay nda ŋuduf, ma zlan̄a kuni ta tvi. Nda sna kuni kazlay: Mndərga va tsa dan̄wa ya ná, slanaghasla ta inda zwanama ghuni ta ghəŋa hadik demdem kə'a. ¹⁰Tahula ghuyta ghuni ta dan̄wa ma fitik kwitikw ya, dza'a vlaghunavla Lazglafta ya ta gd̄ata ta vla zdakatahudi, ta hgaftá kaghuni ma Yesu Kristi, ŋa lami da glakwani ya ŋa kdekeden̄, ŋa payafta tsatsi kaghəŋani ta kaghuni, ŋa dihaghunatani, ŋa mbraghunaftani, ŋa kwala skwi kul gigidan̄tá kaghuni. ¹¹Nani mbraku ŋa kdekeden̄. Amin!

Ga zgu

¹²Silven̄ ta katihata kəl yu ka vindaghunaftá na zwan̄a delewer na. Nda sna yu kazlay: Nerma mndu ya kə'a* ta tva Lazglafta. N̄a vlaghunatá mbraku kəl yu ka vindaghunafta. Nda ya ŋa graghunaftá kahwathwata zdakatahuda

Lazglafta. Dihavawa diha nda mbraku ta tsa zdakatahuda Lazglafta ya.

¹³Ta ga zgu Igliz ma Babila ŋa ghuni, gwal dagap Lazglafta manda va kaghuni guli. Ta ga zgu zwan̄a† da Markus guli ŋa ghuni. ¹⁴Guvuswa ga ta zgu sani nda sani nda brusa vgha hmətət.

Ka nza zdakatahuda Lazglafta nda kaghuni demdem, kaghuni gwal ma Kristi ya.

† 5:5 Ngha ta Mahdihdi 3:34. ‡ 5:6 Ngha ta Mata 23:12, Lukwa 14:11, 18:14. § 5:7 Ngha ta Zabura 55:23.

* 5:12 Silas: Ngha ta Slna gwal ghunay 15:22, 40. † 5:13 Babila: Ngha ta Suna Yuhwana 17:5, Slna gwal ghunay 12:12, 25, 13:13, 15:37-39, Kwalaŋsuha 4:10, Filipiya. 24. Zwan̄a da: Ma sulkum (ngha ta 1 Timute. 1:2.).

Mahisa tsghatá lwa 2 Piyer

Ga zgu

¹ I'i Simuñ Piyer ta nzakway ka kwalva nda ya ka ghnatá mnda Yesu Kristi ta vinda na delewer ná, ña gwal ta mutsaftá zlg hay nda ñuduf ka guram nda va ñañni, nda ma zdakwa Lazglafta nda Yesu Kristi. ² Ka sgaghunagha sga Lazglafta ta zdakatahuđi nda zdaku ma sñantá i Lazglafta nda Yesu Kristi Mghama mu.

Nzaku ya ta ranťá mnda zlg hay nda ñuduf

³ Yesu Kristi ta snamamtá Lazglafta ya ta hgaftá amu ña dguvusta mu ta glakwani nda zdakwani. Mantsa tama, ka vlamatá tsi nda ma mbrakwani ta inda skwi ya ta ramata, ña nzay mu ta nzaku manda ya ta zdəganatá Lazglafta. ⁴ Nda ma tsa skwiha ya vlamata tsi ta tsa skwiha ta đinuta katakata, ya tamaf tsi ta imi ta sləməñ daga manda ghalya ña vlamata ya. Ma mutsafta ghuni ta tsa skwiha ya, laviñta kuni ta ndapta ma ghwadaka skwiha ya ta hara'uwa iri ta ghəña hadik, ka ksay ghuni ta sadá Lazglafta. ⁵ Mantsaya tama, ñavawa ña ka sganaghata kuni ta ghəña zlg hay nda ñudufa ghuni ta nzaku đina. Ta ghəña nzaku đina, ka sganaghata kuni ta sñantá skwi. ⁶ Ta ghəña sñantá skwi, ka sganaghata kuni ta ksantá ghəñ. Ta ghəña ksantá ghəñ, ka sganaghata kuni ta ñavata. Ta ghəña ñavata, ka sganaghata kuni ta nzaku ta zdəganatá Lazglafta. ⁷ Ta ghəña nzaku ta zdəganatá Lazglafta, ka sganaghata kuni ta nzaku hmətət manda la zwanama. Ta ghəña nzaku hmətət manda la zwanama, đvutá mndu. ⁸ Ka mamu kuni nda mndərga tsa nzaku ya, ta gdavagda kuni ta maga slna nda tsi katsi, had kuni dza'a nzata nda zbukwatá vgha wa. Dza'a dza'a kuni ta kəma takma nda sñantá Mghama mu Yesu Kristi. ⁹ Mndu kul had nda mndərga tsa nzaku ya ná, manda ghulpata mndu ta lulumaku ya nzakwani.

Zanapza ta tsa mbanaf mbanaf Lazglafta ma dmakuhani maga tsi ghalya ya.

¹⁰ Tsaya tama zwanama da, ñavawa ña ka nzafta kuni ta tsa hgu hgaf Lazglafta ta kaghuni, ka dagaptá kaghuni ya. Ka mantsaya ka kuni magay had kuni dza'a dədamta da ghwadaka skwi wa. ¹¹ Mantsaya, nda fa ghəña ghuni ta gunaghunata Lazglafta ta watgha lami da ga mgham ña kdekedzeñ ta nzakway ka ña Yesu Kristi Mghama mu, ta mba amu ya guli.

¹² Tsaya ta kəl yu ka gdavata ta hava tsa skwiha ya ña ghuni, dər má nda ghada sñantá ghuni, ta ñavaña kuni ma tsa kahwathwata taghaghunaf lu ya. ¹³ Ka tata hafu yu katsi ná, nda nza ka skwi đina na havay da ta tsa skwiha ya ñaghuni, kada nzata kuni nda fatá ghəñ hzleña. ¹⁴ Nda sna yu kazlay: Ta ghwan a kdavakta hafa da ma na ghəña hadik na wu kə'a, manda ya snidim Mghama da Yesu Kristi. ¹⁵ Ama dza'a magay yu ta kdavakta mbrakwa da, ña nzakwani dər má nda mta yu, ña laviñta ghuni ta hava tsa skwiha ya.

Gwal ta nghanťá glakwa Kristi

¹⁶ Ma fitika mnaghunata ñni ta saha dza'a saha Yesu Kristi ma mbrakwani ná, prukutunzum ya gi ta tsa'ata mnduha ma ghəña tan a mnaghuna ñni wu, ama skwi ghada añni ta nghanťá mbrakwani nda ira ñni ya mnaghuna ñni. ¹⁷ Ma fitika mutsaftani ta sgit, nda glaku da Lazglafta ta nzakway ka Da ná, hada añni. Nda sna añni nda sləməña ñni ta mnə Lazglafta ya ta hemanatá inda skwi kazlay: Nana na zwanə da ya đvu yu ta zdəghata katakata kə'a. ¹⁸ Vərdá añni ka ghəña ñni ta sñantá saha tsa lwi ya daga ta luwa, ma fitika nzakwa ñni kawadaga nda tsi ta ghwa nda ghuđa*.

¹⁹ Ta ghəña tsaya guli ná, nda fa ghəña ñni ta gwada ya klak la anabi. Đina má ka ñanata ghuni dasuwa ta tsa gwadaha tan ya, kabga nda nza manda pitirla, ya ta tsuwadaku ma grum. Đina ka gdata ghuni ta snay, ha ka tsadata vli, ka sfa gumbəzla ña nghanťa ghuni ta tsalatá inda

* **1:18** Aya 17-18: Ngha ta Mata 17:1-5, Markus 9:2-7, Lukwa 9:28-35.

skwi ma ɲuɖufa ghuni. ²⁰ Karku ná, wya skwi ɲa sɲaɲta ghuni: Tsa gwadaha hlak la anabi ghalya, ka vindamta ma deftera Lazglafta ya ná, tsa a ma ghəɲa taɲ a həɲ wa. ²¹ Tsa gwadaha hlak la anabi ya ná, haɖ ya walaɲ mnda səla ta tsa'ata ma ghəɲani wa. Sulkum nda ghuɓa ta vlaɲtá mbraku ta həɲ, ɲa mna skwi ya mnanaf Lazglafta ta həɲ.

2

Ghwadaka anabiha

¹ Ghalya, zlagapzлага ghwadaka anabiha mataba mnduha Lazglafta, mantsaya guli dza'a zlagapta ghwadaka gwal tagha skwi mataba ghuni. Dza'a kladamkla həɲ ta ghwadaka tagha skwi ɲa zadɪntá mnduha, ɲa vziɲta taɲ ta Yesu Kristi ta nzakway ka mnda tagha skwi ta mbanaf tá həɲ ya. Mantsaya gi dza'a tɖakta həɲ ta zadaku ta ghəɲa taɲ. ² Nda ndəgha gwal dza'a ksa səla taɲ ma tsa ghwadaka nzaku ya, ɲa razay mnduha ta vərɖa tva Lazglafta kabga hahəɲ. ³ Ta tadaku ira tsa ghwadaka mnduha ya ta skwa mndu, ɲa tsakalay taɲ ta wi ɲa gatugadughunustá skwa ghuni. Tsaw nda ghada tsatá guma ta ghəɲa taɲ daga manda ghalya, ta kzlaykzlay zadaku ta həɲ.

⁴ Dər tsa duhwalha Lazglafta ta ga ta dmaku ghalya ya ná, zlana a Lazglafta ta həɲ mantsa wa. Ama ka pghaghatá tsi ta həɲ da duda vu, ka tsamtá həɲ nda zidá ma grum, ka kzla fitika guma. ⁵ Tsa mnduha ghalya ta gatá dmaku ya guli ná, zlana a Lazglafta ta həɲ mantsaya guli wa. Ka zadánatá tsi ta tsa gwal ta maga ghwadaka skwi ya nda ima mabudbud. Ta ghəɲa Nuhu si ta mnay ɲa mnduha kazlay: Magawa skwi tɖukwa kə'a yeya mbanaf tsi, nda sanlaha ma mnduha* ndəfáɲ guli. ⁶ Mantsaya tsanaghata tsi ta guma ta luwa Suduma nda Gwamura guli, ka zadánatá tsi ta həɲ nda vu, ka niɲtá həɲ ka hutidif. Mantsaya maranaɲta tsi ta gwal ta maga ghwadaka skwi kə'a dza'a slanaghatá həɲ†. ⁷ Ludu ná, tɖukwa mndu ya. Ta ku-zlanɲkuzla tsa maga sli'ɲsli'ɲ ta magə gwal

ma luwa Suduma ya ta ɲuɖufani katakata‡. ⁸ Mataba taɲ ta nzakwa tsa tɖukwa mndu ya. Inda fitik ta nghay, ta snay, ta inda tsa sli'ɲsli'ɲ ta magə həɲ ta hla səla mndu ya. Ta gurɖa ɲuɖufani, kabga tɖukwa mndu tsatsi. ⁹ Tsaya tama ná, nda sna Mgham Lazglafta kə'a ta hligiɲtá tɖukwa mnduha ma skwi ta dzəghaɲtá həɲ. Nda sna guli kə'a ta pghaghutá gwal ta maga ghwadaka skwi ɲa ganaptá iri ta həɲ baɖu fitika tsa guma. ¹⁰ Katkatatani ná, ta ghəɲa gwal ta maga ghwadaka skwi kumaɲ slu'uvgha taɲ, nda gwal ta hərtətátá ga mghama Lazglafta, dza'a tsi giri ɲa taɲ.

Tsa mnduha ta tagha ghwadaka skwi ya ná, haɖ hula ta wa ira taɲ wa. Ta gla ghəɲ həɲ. Vla a həɲ ta glaku ɲa duhwala Lazglafta ta luwa wa. Ta razu nda raza həɲ. ¹¹ Dər duhwalha Lazglafta ya ta malaghutá tsa gwal ta tagha ghwadaka skwi nda mbraku ya má, haɖ həɲ ta ghuɓasa həɲ, ka raza həɲ ta kəma Lazglafta wa. ¹² Tsa mnduha ya ná, haɖ ghəɲ da həɲ wa. Manda nimtak ta yaku ɲa kasuta, ka psliɲtá həɲ ya, ka həɲ ta magaku. Dər skwi kul sɲaɲtá həɲ tsi ná, razay taɲ ɲa taɲ. Manda va tsaya ná, dza'a zadánazadá lu ta həɲ manda nimtakha. ¹³ Nda ghuya ɖaɲwa dza'a vranamta Lazglafta ta həɲ. Manda ya ghuyanap hahəɲ ta ɖaɲwa ta sanlaha ya. Ka skwa zɖanaftá vgha ta həɲ ka həɲ klaftá sasaku, nda maga sli'ɲsli'ɲ dər nda fitik ma ghəɲ tsi. Ka skwa hula nzamta taɲ mataba ghuni, ta kuzlaku ta ɲuɖuf guli. Ta zay həɲ ta say həɲ kawadaga nda kaghuni, ama mbəɖata taɲ ta hul ná, skwi ta kumə mayaŠ taɲ ta magə həɲ. ¹⁴ Ta tadaku ira taɲ ta mi'aha, hərfava a həɲ ma vəl maga dmaku wa. Bla a ta barafata həɲ ta gwal nda hta mbrakwa taɲ ka pghamtá həɲ da dmaku wa. Yukyukyuk ka ira taɲ ta tadaku ta skwiha. Mndərga tsahaya ma mnduha ná, nda ghada ksuta guma Lazglafta ta həɲ. ¹⁵ Zluɲzla həɲ ta vərɖaka tvi, ka zwaduta, ka ksaghatá tvi manda ɲa Balama zwaɲa Baswara zɖuguduɲ tsemi ka magatá tsi ta ghwadaka skwi ya. ¹⁶ Ka dvanaghatá lu ta ghəɲa kwalaghutani ta snatá gwadá, ha ka

* **2:5** Ngha ta Zlrafta 6:1–7:24. † **2:6** Ngha ta Zlrafta 19:24. ‡ **2:7** Ngha ta Zlrafta 19:1-16. § **2:13** Ngha ta Yuda aya 12.

gwaḍganatá kḍih kul haḍ ta gwaḍa ya nda gwaḍa manda va ḥa mndu. Ka hanaftá tsi ta tvi ta tsa anabi* ya yaha da gəgəltá tsa rghani ya.

¹⁷ Ka guram nda ghwa swi'ap imi mida tsa mnduha ta tagha ghwaḍaka skwi ya, ka guram nda ghwayak ta turinṭa falak ya ḥəḥ guli. Payanapaya Lazglafta ta vli ta ḥəḥ ma grusl tḍik katakata. ¹⁸ Ta ghərbaku ḥəḥ ka yawu bətbət, ka bara gwal tsaghuta taḥ yeya ta vgha nda gwal ta gḍata ta nzaku ma dmaku. ¹⁹ «Falau' vgha ghuni dza'azlay,» ka ḥəḥ ta mnay ḥa taḥ. Hahəḥ ya kay tatanḥ, nda ghada nzatá ḥəḥ ka vu'a bədzaku ta kla ḥəḥ da zadaku. Nda sna kuni ná, ka nu tsa skwi ta hbutá tsa mndu ya ná, vu'a tsa skwi ya tsa mndu ya. ²⁰ Ka lagha tsa gwal ta zlu'agaptá vgha ma ghwaḍaka skwi ta bədzaku mndu ma ghəḥa haḍik ya, manda snaṭa taḥ ta Mghama mu Yesu Kristi ta nzakway ka mnda mba amu ya guli, ka vrəglamta da maga tsa ghwaḍaka skwi ya katsi, dza'a malaghumala bədzatá ḥəḥ ka nzakwa taḥ taḥ. ²¹ Ta dər má kwala taḥ kul snaṭá tsa tvi tḍukwa ya, ka ya ghada ḥəḥ ta snaṭá tsa tvi ya ḍinaḍina, tahula tsa, ka zlanavata taḥ ta zlahuha Lazglafta ya mnana lu ta ḥəḥ. ²² Tsa skwi ta slanaghatá ḥəḥ ya, maraḥmara kazlay: Kahwathwata tsa gwaḍa mahḍihdi ta mnata ya kə'a. Ka'a na: «Ta vradaghavra kri da ni'iglaftá vni-hatá vnihani†.» «Tahula mbazanatá mbaza ta ghuvazu ná, ḥa vrəglamtani da dzazlak guli,» ka'a ya.

3

Faftá ghəḥ ta vragata Mgham Yesu

¹ Graha ḍa ya ta ḍvu yu, mahisa ḍelewera ḍa nana vindaghunaf yu na. Ma tsəna ḍelewerha ḍa his vindaghunaf yu na ná, vraftá ya ta vrafta yu ta skwiha ya ghada kuni ta snaṭa, ḥa ndanay ghuni ta ndanu nda tvani ta ghəḥa taḥ. ² Ta kumay yu ta ndanay ghuni ta skwiha ya mna la anabi nda ghuḍa ghalya. Nda zlahu Mgham Yesu Kristi ta nzakway ka mnda mba amu, taghaghunaf gwal

ghunay, ghunədaghunagha lu ya. ³ Skwi ḥa snaṭa ghuni karaku ná, ḍina ka snaṭa ghuni kazlay: Ma ndusakta kḍavakta fitik ná, dza'a sli'agapsli'a inda gwal ta maga skwi manda ya kumaḥ ghəḥa taḥ, dza'a ghuḍasay ḥəḥ ta kaghuni kə'a. ⁴ «Dza'a vragavra yu a katsi tamaftá imi ta sləməḥ kay ra? Ga tsi kay ka na? Ka yawu rwakta dzidziha mu, ta nzaku inda skwi manda va vlani daga ka yawu zlagapta ghəḥa haḍik,» ka ḥəḥ. ⁵ Gwal ta mnay mantsaya ná, mamu skwi ya nda maya zanap ḥəḥ ka palama. Daga manda ghalya ta magaftá Lazglafta nda gwaḍani ta luwa nda haḍik. Kliginḥ ma imi lu ta haḍik, nda imi guli magafta lu ta haḍik. ⁶ Nda imi ta nzakway ka ima mabudbud zadanamta* Lazglafta ta ghəḥa haḍik ghalya. ⁷ Na luwa nda ghəḥa haḍik ta nghə mu ndanana ná, va tsa gwaḍa Lazglafta ya ta ḥanata, ḥa zadanata nda vu. Ḥanaḥa ta ḥəḥ ha sagha fitika guma, ḥa zadanatá ghwaḍaka mnduha.

⁸ Graha ḍa gwal ta ḍvu yu, mamu skwi turtuk dza'a kwal kuni zanapta: Da Mgham Lazglafta ná, fitik turtuk ya ná, manda fitik ḍəmbu' nzakwani. Fitik ḍəmbu' ya guli ná, manda fitik turtuk† nzakwani. ⁹ Gərdá a Lazglafta ka maga skwi ya tamaf tsi ta imi ta sləməḥ manda ya ta ndanu sanlaha ya wa. Ama kaghuni nza tsi katək ka kzlay, kabga va a ta zadavaghuta dər wati ma mndu wa. Ta kumay katək ta mutsafta inda mndu ta mbəḍanaftá nzakwani.

¹⁰ Nduk nda tsaya tani ná, dza'a sagha manda ghali tsa fitika Mgham Yesu ya. Ma tsa fitik ya dza'a nda sna lu ta ghudzagata skwi nda mbraku, ḥa zwaḍuta luwa gi rək. Ḥa ḍrinṭa vu ta inda skwi ta luwa, ḥa zwaḍuta‡ ghəḥa haḍik nda inda skwi mida tani. ¹¹ Ka si mantsa dza'a zwaḍuta inda tsa skwiha ya ná, mndərga wati nzaku ta raku ḥa nzakway ghuni? Nzawanza ta nzaku ya nda ghuḍa. Ka vlanṭa kuni ta ghəḥa ghuni ta Lazglafta ma inda skwi. ¹² Kzlawakzla ta tsa fitika Lazglafta ya, ka ḥavata kuni nda inda mbrakwa ghuni ḥa sagha tsa fitik ya gi misimmisim. Tsa fitik dza'a zadanata lu ta

* **2:16** Aya 15-16: Ngha ta Mbsak 22:4-35. † **2:22** Ngha ta Mahḍihdi 26:11. * **3:6** Aya 5: Ngha ta Zlrafta 1:6-9, aya 6: Ngha ta Zlrafta 7:11. † **3:8** Ngha ta Zabura 90:4. ‡ **3:10** Ngha ta Mata 24:43-44, Lukwa 12:39-40, 1 Tesalunik 5:2.

luwa ɲa nu'uta inda skwi da vu ya, tsa fitik ya. ¹³ Ta kzlaykzlay mu ta tsa lfida luwa nda tsa lfida hadik§, ma vli ya dza'a gdavata nzaku tdukwa manda ya tamaf tsi ta imi ta sləmənɲ ya.

¹⁴ Tsaya tama graha da ya ta dɗu yu, ɲavawa ɲa, ɲa slaghunaghatani nzidid kul had sana skwi ta kaghuni, ɲa nzakwa ghuni nda zdaku nda tsi. ¹⁵ Havakwahava kazlay: Skwi ya kəl Mgham Yesu ka gərɗaku ná, kabga ɲa mutsafta mnduha ta mbədanaftá nzakwa taɲ, ɲa mbanaftani ta hənɲ ya kə'a. Manda va tsaya vindaghunafta zwanama mu Pwal ya ta dɗu mu guli nda difil ya vlanɲ Lazglafta. ¹⁶ Tsaya skwi ta mnə tsi ma inda delewerhani ya, ta gwaɗə tsi ta gwaɗə ta ghənɲa mndəra tsa skwiha ya. Mamu sana skwi ya nda bla ta vindamta tsi ma tsa delewerhani ya, ta tərɗanafta gwal kul snanɗá skwi, nda gwal kul taghaku skwa taɲ, ta klatá ghənɲa skwi mida. Manda va tsaya ta snuta hənɲ ta magay nda sana vliha ma skwi vindaf lu ma sanlaha ma delewer. Manda tsaya ta klanakta hahənɲ ka ghənɲa taɲ ta zadaku.

¹⁷ Kaghuni graha da ya ta dɗu yu, snaghunamsna lu ndana tama. Dasuwa ka kuni, yaha krughuva ghwaɗaka mnduha da zadighunista da tsaghutá kuni ta vgha ta fatá ghənɲa ghuni. ¹⁸ Ama gdavawagda ta dza'a ta kəma ta kəma ma snanɗá Mghama mu Yesu Kristi mnda mba amu, ɲa vlaghunatani ta zdakatahudani. Ɗani glaku, daga ndanana nda ya ɲa kdekedzen. Amin!

Tañtaña tsghatá lwa 1 Yuhwana

Gwada Lazglafta ná, ta vlay ta hafu

¹ Nana skwi ta vindaghunafta ñni na ná, gwada ta ghəña mndu ta vla hafu ta nza-kway daga ta kul zlaftá* inda skwi ya. Ta ghəña skwi snañ ñni nda skwi nghanñni nda ira ñni, nda ya vitsanava ñni, nda ya ksəñ ñni nda dzva ñni ta mnaghunata ñni. ² Na zlagapta tsa mndu ta vla hafu ya, ka nghanťa añni nda ira ñni. Tsaya kəl añni ka nzakway ka masləmtsəkani, kəl ñni ka mnay ña ghuni ta gwada ta hafu ña kdekedzeñ si ta nzaku tavata Da mu, ka maravatá† tsi ta wa ira mu. ³ Tsa skwi nghanñni nda ya snañ ñni ya, tsaya ta mnaghunata añni kada nzakwa kuni nda guya nda añni. Ka nda guya ghəña mu katsi, nda guya ghəña mu kawadaga nda Lazglafta Da, nda ya nda zwanani Yesu Kristi. ⁴ Kada kdįnta rfa mu‡ ta ndəghafta ta kəl ñni ka vindaghunaftá na skwiha na.

Mbada ma tsuwadək

⁵ Tsuwadək nza-kwa Lazglafta, had skwi ka grum da tsi wu, na skwi snañ añni da tsi, ta mnaghunata añni. ⁶ Ka nda guya ghəña mu nda Lazglafta ka mu katsi, ta ghəña tsa tata mbada mu ma grum, tsakalawi tsa ta tsakalə mu, maga a mu ta skwi tdukwa wa. ⁷ Ala ka si ta mbadə ma tsuwadək mu ta mbada manda nzakwa Lazglafta ma tsuwadək ya, nda guya ghəña mu sani nda sani nda tsa ña ghubimista usa Yesu Zwanə Lazglafta ta inda dmakuha mu.

⁸ Ka had mu ta ga dmaku wu ka mu katsi ná, nana ghəña mu ta nanə mu, had kahwathwata ma amu nda tsa wa. ⁹ Ala ka si mnigimna mu ta dmakwa mu nda wa mu katsi, dza'a plimispla Lazglafta ta dmakwa mu, ña ghubintani ta inda dmakwa mu, ña nzakwa mu tsuwedək ta kəmani, kabga tsatsi Lazglafta tdukwa. Skwi mna tsi ta magamaga manda va tsaya. ¹⁰ Ka ta ga amu ta dmaku wu ka mu katsi, ta tsakalawi

Lazglafta ka'a mu nda tsaya. Had tsa gwadani ya ma ñudufa mu nda tsa tama wa.

2

¹ Zwana da, skwi kəl yu ka vindaghunaftá na skwi na ná, vindaghunaf vinda yu ña mbəl ña waray ghuni ta maga dmaku. Ala ka si magamaga mndu ta dmaku katsi, mamu mndu tdukwa ta nzaku tavata Lazglafta ta kla lwa mu ñani. Tsa mndu ya, Yesu Kristi ya. ² Tsatsi ta mtuta ña pla ghəñ kada plimista Lazglafta ta dmakuha* mu. Nza a ña pla dmakuha amu ndaghəña mu wu, laviñlava ta pla dmakwa inda mnduha ta ghəña hadik demdem guli.

Lfida zlahu

³ Ka ta magay mu ta skwi ta mnamata Lazglafta katsi ná, tsaya ta maramañta kazlay: Nda sna mu kahwathwata ta Lazglafta kə'a. ⁴ Ka ka mndu mantša, «nda sna yu ta Lazglafta,» ka'a, ta sna a ta skwi ta mnata Lazglafta kay guli wu, tsa mndu ya ná, ta tsakalawi. Had kahwathwata dekdek ma ñudufani wa. ⁵ Mndu ta snatá gwada Lazglafta ná, dvudva ta Lazglafta kahwathwata. Tsaya ta gramafta kazlay: Nda ndi'a mu nda Lazglafta kə'a. ⁶ Ka nda ndi'a nzakwa da kawadaga nda Lazglafta, ka mndu katsi ná, ka maga tsi ta skwi manda ña Yesu Kristi.

⁷ Zwanama da, ka lfidani a na zlahu ta vindaghunafta yu na wu, va tsa zlahu manda ghalya yeya. Nda sna kuni ta tsa zlahu ya daga ma zlaftá† mnaghunatá gwada Lazglafta. Va tsaya tsa gwada snañ kuni ya. ⁸ Añ mndani, lfidani na zlahu ta vindaghunafta yu na, kabga nzakwa Yesu Kristi ná, vərda lfida nzaku ya maramañ tsi. Mantša ya kaghuni guli. Manda skwi ta had grum tama wu, ta zlagəzlagu vərda tsuwadək.

⁹ Ka «ma tsuwadək yu» ka mndu ta gray, tata husañhusa zwanamani ta nzakway ma zlgħay nda ñuduf katsi ná, ta ma grum tsa mndu ya manda va nzakwani ghalya. ¹⁰ Ala ka ta dvay mndu ta zwanamani katsi, nda nza nzakwa tsa mndu ya ma

* 1:1 Gray nda 2:13. Yuhwana 1:1. † 1:2 Ngha ta Yuhwana 1:14. ‡ 1:4 Rfa mu: Ma sana vliha ná, rfa ghuni. § 1:9 Gray nda Zabura 32:1-5. * 2:2 Gray nda Ruma. 3:25-26. † 2:7 Ngha ta Yuhwana 13:34.

tsuwadək, hađ sana skwi dza'a sabi da tsi ƚa zləmbiŋtá mndu wa. ¹¹ Mndu husaƚ zwanamani ná, ma grum nzatá nzakwani, ta tatdamaku tsa mndu ya ma grum. Sna a ta vli ta mbađ tsi ta mbađa mida wu, kabga tđikanaf tđika grum ta irani.

Ma đvu kuni ta ghəŋa hađik

¹² Zwana đa, ka yu ta vindaghunafta na: «Plighunis pla Lazglafta ta dmakuha ghuni, kabga slna Yesu Kristi ta magata.»

¹³ Kaghuni dadaha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta tsa mndu ta nzakway daga ta kul zraftá‡ inda skwi ya.» Kaghuni duhwalha, ka yu ta vindaghunaftá kaghuni guli na: «Ghuđasapghuđasa kaghuni ta halaway.»

¹⁴ Kaghuni zwani, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta Da mu Lazglafta.» Kaghuni dadaha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta tsa mndu ta nzakway daga ta kul zraftá inda skwi ya.» Kaghuni duhwalha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda mbra kaghuni, nzamnza gwada Lazglafta ma kaghuni, ka ghuđasaptá kuni ta halaway.»

¹⁵ Ma hara'u kuni ta tva nzakwa mnduha ma ghəŋa hađik. Ma laghu kuni ngha skwiha ma ghəŋa hađik. Ka laghula mndu da hara'uwa skwiha ma ghəŋa hađik katsi ná, đva a tsa mndu ya ta Da mu Lazglafta wa. ¹⁶ Skwi ta magə mnduha ma ghəŋa hađik ná, maga skwi kumaf slu'uvgha taƚ nda skwi kumaf ira taƚ ya. Mutsafta taƚ kay guli, glay taƚ ta ghəŋ nda tsi. Mndərga tsahaya ma nzaku ná, Da mu Lazglafta a ta taghamafta wu. Na na ghəŋa hađik na mndərga tsaya. ¹⁷ Dina ka snaƚta kaghuni kazlay: Ta kđakukđaku nana ghəŋa hađik na kə'a. Inda na skwiha ta mamə mnduha na guli ná, dza'a kđukđa. Mndu ta maga skwi ta kumə Lazglafta ya ná, tsaya mndu dza'a nzata nda hafu ƚa kđekedzeƚ.

Ghuma Kristi

¹⁸ Zwana đa, ndusa ghəŋa hađik ka kđaku, manda va ya snaƚ kuni kazlay: Dza'a saghasa ghuma Kristi kə'a ya ná, daga ndana ná, sli'agapsli'a ghumaha Kristi. Tsaya ta gramafta kazlay: Ndusa

kđakwa ghəŋa hađik§ kahwathwata kə'a. ¹⁹ Tsa ghumaha ya ná, mataba mu sli'agapta həŋ. Si nza a nzakwa taƚ kawadaga nda amu wa. Ka má nda nza nzakwa taƚ kawadaga nda amu ná, má gđavagđa həŋ tavata amu. Magamaga manda tsaya kabga ƚa snaƚta kazlay: Mataba amu a həŋ demdem wu kə'a.

²⁰ Kaghuni ya, vlaghunavla Kristi ta Sulkumani. Kaghuni demdem, nda sna kaghuni ta vərđa skwi ta ghəŋa Yesu Kristi.

²¹ Kəl yu ka vindaghunafta na: «Kwalaghuni kul snaƚtá vərđa skwi a wu, kabga nda sna kuni.» Nda sna kuni guli kazlay: Guya a tsakalawi ta vgha nda kahwathwata wu kə'a.

²² Wa va na mghama tsakalawi na? Mndu ta vziƚtá Yesu kazlay: Kristi a wu, ka'a a tsa wa. Tsa mndu ya ná, ghuma Kristi ya ta vziƚta i Lazglafta nda Yesu tani ya. ²³ Dər wati ma mndu ta vziƚtá Zwanə Lazglafta ná, hađ tvani ƚa nzuvta nda Lazglafta ta nzakway ka Dani wa. Ala dər wati ma mndu ta mnay banluwa kazlay: Yesu ná, Zwanə Lazglafta ya kə'a, nda nza nzakwani nda Lazglafta ta nzakway ka Dani* guli.

²⁴ Kaghuni, ƚanawa ƚa ta tsa skwi snaƚ kuni daga zrafta ghuni ta zlghaftá gwada Lazglafta ya. Ka ƚanaƚa kuni ta tsa skwi snaƚ kuni daga zrafta ghuni ta zlghaftá gwada Lazglafta ya katsi, dza'a gđavagđa nzakwa ghuni kawadaga nda Zwanə nda Lazglafta guli. ²⁵ Ka Kristi tamaftá imi ta sləməŋ ná, dza'a vlaghunavla yu ta hafu ƚa kđekedzeƚ, ka'a.

²⁶ Vindaghunafvinda yu ta tsa skwiha ya, kabga ka maga kuni ta đasuwa nda tsa gwal ta kuma hla səla ghuni ya. ²⁷ Kaghuni, tsa Sulkum vlaghuna Kristi ya ná, ta nzaku ma kaghuni. Wya ta mamu tsa Sulkum ya ma ƚudufa ghuni ya, psəgla a kuni ta sana mndu ƚa taghaghunaftá sana skwi wu, kabga ta taghaghunafta tsa Sulkum ya ta inda skwi. Tsa skwiha ta taghaghunafta tsi ya guli ná, vərđa skwiha ya. Hađ tsakalawi mida wa. Gđavawagđa

‡ 2:13 Gray nda 1:1. § 2:18 Ngha ta Mata 24:5, 23-24, Markus 13:21-22. * 2:23 Ngha ta Mata 11:27, Yuhwana 5:23, 15:23.

kawadaga nda Yesu Kristi manda ya ta taghaghunafta Sulkumani.

²⁸ Mantsa tama zwana dá, gdavawagdá kawadaga nda Yesu Kristi, ña kwala zlēñ ksa amu bađu vragata dza'a vragata tsi, ña kwala hula ksa amu guli ta kəmani.

Zwana Lazglafta amu

²⁹ Ka si nda sna kuni kazlay: Tudukwa mndu Yesu Kristi kə'a, nda ra guli ka snan̄ta ghuni kazlay: Gwal ta maga skwi tdukwa ná, zwana Lazglafta hən̄ kə'a.

3

¹ Nghawa ka Da mu Lazglafta dvutá amu 6a! Zwana dá kə'a ta hga amu. Manda va tsaya nzakwani guli, zwana Lazglafta* amu. Tsaw sna a mnduha ma ghəña hadik ta amu wu, kabga sna a hən̄ ta Lazglafta wa. ² Zwanama dá, daga ndanana zwana Lazglafta amu. Nziya nza tsi, tsa nzaku ká mu dza'a nzakway ta kəma ya ná, ta ma difa karaku. Tsaw nda sna amu kazlay: Bađu vragata dza'a vragata Kristi ná, dza'a nzakway amu manda tsatsi kə'a, kabga dza'a nda ngha mu ta nzakwani. ³ Ka si mantsa tsi katsi, inda mndu ta faftá ghəñani ta Kristi ná, dza'a waray ta ghəñani da dmaku manda ña Kristi kul gatá dmaku ya.

⁴ Ka ta gdagdá mndu ta maga dmaku katsi ná, sna a tsa mndu ya ta zlaha Lazglafta wa. Dmaku ná, kwal kul sna zlaha Lazglafta ya. ⁵ Wya nda sna kaghuni kazlay: Sasa Yesu Kristi ta ghəña hadik da klaghutá dmakwa mnduha kə'a. Tsatsi ná, had dmaku dekdek tida wa. ⁶ Inda mndu ta gdavata kawadaga nda Yesu Kristi ná, had ta gəgəltá dmaku wa. Inda mndu ta gdata ta maga dmaku guli ná, ta tsatsaf a ta Yesu Kristi wu, ta sna a guli wa.

⁷ Mantsa tama zwana dá, ma snə kuni ta bara mnduha. Mndu ta gdata ta maga skwi tdukwa ná, tdukwa tsa mndu ya manda nzakwa Yesu Kristi ka mndu tdukwa ya. ⁸ Mndu ta gdata ta maga dmaku ná, mista halaway tsa mndu ya, kabga ta maga dmaku halaway daga ka yawu zraftani ta gata. Tsaya kəl Zwan̄a Lazglafta ka saha.

Sahani ta ghəña hadik ná, ña zliñtá slna halaway.

⁹ Dər wati ma mndu ta nzakway ka Zwan̄a Lazglafta, had ta ga dmaku wu, kabga mamu Sulkuma Lazglafta ma ñudufani. Had ta kdantá maga dmaku dekdek wu, kabga nda nza Lazglafta ka Dani. ¹⁰ Dər wati ma mndu kul had ta maga skwi tdukwa, nza a tsa mndu ya ka Zwan̄a Lazglafta wa. Mantsa ya mndu kul dva zwan̄amani guli. Ta tsahaya ta tsatsafta lu ta nzakwa zwana Lazglafta nda nzakwa zwana halaway.

Dvuma mndu manda ña Kristi

¹¹ Daga zrafta ghuni ta zlgħaftá gwadá Lazglafta mnaghunata lu kazlay: Dvumadva ta sani nda sani† kə'a. ¹² Yaha amu da nzakway manda Kayinu. Tsatsi ná, nda nza ka zwan̄a halaway, ka dzatá tsi ta zwan̄amani. Kabgawu kəl tsi ka dzata na? Kabga ghwadaka skwi ña Kayinu ta magay, tdukwa‡ skwi ña tsa zwan̄amani ya ta magay, kəl tsi ka valafta tida ka dzata.

¹³ Zwanama dá, ka ta husan̄husa§ kuni ta mnduha ma ghəña hadik katsi, yaha da nzakway ka skwa ndərmimay da kaghuni. ¹⁴ Amu ná, nda sna amu kazlay: Sabsa amu ma mtaku ka nzata nda hafu* kə'a, kabga ta dvuta amu ta zwanama mu. Mndu kul dva zwan̄amani ná, ma mtaku ta gdavata tsatsi. ¹⁵ Mndu husan̄ zwan̄amani ná, mnda dzatá mndu tsa mndu ya. Nda sna kaghuni guli kazlay: Mndu ta dzatá mndu ná, ta mutsa a hafani ña kdekedzen̄ wu kə'a. ¹⁶ Wya tvi kəl amu ka snan̄tá skwi ta hgə lu ka dva mndu: Dvudva Yesu Kristi ta amu, ka saha tsi vlatá ghəñani ma vla amu. Amu guli ná, vlamavla amu ta ghəña mu guli ma vla zwanama mu. ¹⁷ Ka mamu skwi da mndu, ka nghan̄tá tsi ta zwan̄amani ta pday, ka laghu tsi da nghay nda iri† katsi ná, laviñ a tsa mndu ya ta mnay kazlay: Ta dvay yu ta Lazglafta kə'a wa. ¹⁸ Zwana dá, gwaday ma wi kwen̄kwen̄ a dva zwan̄ama wa. Dvumadva kahwathwata ma ñudufa mu, ka maga mu ta skwi manda tsaya.

* **3:1** Ngha ta Yuhwana 1:12. † **3:11** Ngha ta Yuhwana 13:34. ‡ **3:12** Ngha ta Zrafta 4:1-8. § **3:13** Ngha ta Lukwa 6:22, Yuhwana 15:18-19. 17:14. * **3:14** Ngha ta Yuhwana 5:24. † **3:17** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 15:7-8.

¹⁹ Mantsa ya dza'a grafta mu kazlay: Ta mbadē ta vərđa tvi mu ta mbadā kə'a. Tsaya tama ná, nda lba ṅudufa mu ta kəma Lazglafta. ²⁰ Ka ta dga ghəṅ mu ta ghəṅa skwi maga mu katsi, nda sna amu kazlay: Mal Lazglafta nda sna ta inda skwi ta magə mu ka ṅudufa mu kə'a. ²¹ Zwanama da, ka had dga ghəṅ ta dgə mu ta ghəṅa skwi maga mu wu katsi, wadāh vgha mu ta sladu ta kəma Lazglafta. ²² Dər má nu dawan mu da tsi ta vlamavla kabga ta snanasna mu ta zlahani, ta maganamaga mu ta skwi ta zdəganata. ²³ Ká tsa zlaha Lazglafta ya ta mnay na: «Fafwafa ta ghəṅa ghuni ta hga Yesu Kristi zwanani, ka đvuvusta kuni ta vgha ghuni sani nda sani,» ka zlahani ta mnamata‡. ²⁴ Mndu ta sna zlaha Lazglafta ná, ta gdavagda kawadaga nda Lazglafta, ta gdavagda Lazglafta guli kawadaga nda tsatsi. Nda sna amu guli kazlay: Ta gdavagda Lazglafta ma amu nda ma Sulkum ya vlama tsi kə'a.

4

¹ Zwanama da, ma gi sna kuni ta gwada mndu ta mnay kazlay: Mamu Sulkuma Lazglafta ma i'i kə'a ya. Daslawa tsa skwi ta mnə tsi ya kaku, ka mamu Sulkuma Lazglafta* mida, ka had wa a tsi. Kəl yu ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha ghwadaka anabiha ta sli'agapta ta ghəṅa hadik. ² Ka mnaghunamna yu ká kuni dza'a grafta mndu nda Sulkuma Lazglafta mida ba: Ka ta mnay mndu kazlay: Yesu ná, Kristi ya, sa daga da Lazglafta, ka yatá lu, ka mndu kə'a ná, mamu Sulkuma Lazglafta ma tsa mndu ya. ³ Ka had tsa mndu ya ta mnay kazlay: Manda tsaya nzakwa Yesu kə'a wu ná, had Sulkuma Lazglafta ma tsa mndu ya wa, sulkuma ghuma Kristi mida. Nda ghada snanṅa ghuni ta mnay kazlay: Dza'a saghasa tsa ghuma ya kə'a. Nda ghada saghani ndanana tama ta ghəṅa hadik.

⁴ Kaghuni zwana da, zwana Lazglafta kaghuni, ghuḃasapghuḃasa kaghuni ta tsa gwal nana mndu ya, kabga mal tsa Sulkum ma kaghuni ya mbratani ka tsa sulkum

ma gwal ma ghəṅa hadik ya. ⁵ Hahəṅ ná, ṅa ghəṅa hadik həṅ. Tsaya ta kəl həṅ ka mna skwi ta zdəganatá mnduha ma ghəṅa hadik. Ta fana fa mnduha ma ghəṅa hadik ta sləməṅ ta həṅ guli ka snay. ⁶ Amu ná, zwana Lazglafta mu. Mndu nda sna ta Lazglafta ná, ta snay ta skwi ta mnə ṅni. Ka Zwanā Lazglafta a mndu wu katsi ná, fa a ta sləməṅ ka sna skwi ta mnə ṅni wa. Mantsa ya ta tsatsafta mu ta gwal nda vərđa Sulkum ma həṅ nda gwal nda sulkuma nana mndu ma həṅ.

Lazglafta ná, đvu ya

⁷ Zwanama da gwal đvu yu, gdamagda ta đvutá sani nda sani. Tva đvutá mndu ná, ta sagha daga da Lazglafta. Inda mndu ta đvutá mndu guli ná, nda na tsa mndu ya ka Zwanā Lazglafta, nda sna ta Lazglafta guli. ⁸ Mndu kul đvutá mndu ná, sna a tsa mndu ya ta Lazglafta wu, kabga nzakwa Lazglafta ná, đvu ya. ⁹ Wya ká Lazglafta maramanṅa tva đva mndani: Ghunagaghuna ta zwanani turtuktuk ta ghəṅa hadik kada nzakwa mu nda hafu ma tsatsi†. ¹⁰ Tiṅəl Lazglafta ta đvutá amu ka ghunagatá tsi ta Zwanani ka saha da mtuta ṅa pla ghəṅ ṅa plamata Lazglafta ta dmakwa‡ mu. Tsaya na vərđa đvutá mndu, da thə amu kazlay: Tiṅəl amu ta đvutá Lazglafta kə'a.

¹¹ Zwanama da gwal ta đvu yu, ka si mantsa ya đvuta Lazglafta ta amu katsi ya, đvama đva amu guli ta vgha mu sani nda sani. ¹² Had mndu ta kəd nghanṅa Lazglafta§ nda irani wa. Tsa đvutá vgha mu ta đvuta mu sani nda sani ya ná, nza-kwa Lazglafta ta gdavata kawadaga nda amu tsa. Ta đvudva mu ta Lazglafta dar manda ya kumanṅ tsi kə'a guli.

¹³ Lazglafta ná, vlamavla ta Sulkum. Tsaya kəl mu ka grafta kazlay: Ta gdavagda amu kawadaga nda tsi, tsatsi guli ta gdavagda kawadaga nda amu kə'a. ¹⁴ Ghunaga ghuna Lazglafta ta zwanani ta nzakway ka mnda mba mndu ta ghəṅa hadik*, ka nghanṅa aṅni nda ira ṅni, tsaya ta mnə aṅni ṅa mnduha. ¹⁵ Mndu ta mnay

‡ 3:23 Ngha ta Yuhwana 13:34, 15:12, 17. * 4:1 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 13:2-6. † 4:9 Ngha ta Yuhwana 3:16.

‡ 4:10 Ngha ta 2:2. § 4:12 Ngha ta Yuhwana 1:18. * 4:14 Ngha ta Yuhwana 3:17, 4:42.

banjuwa kazlay: Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya kə'a, nda nza nzakwa Lazglafta nda tsa mndu ya, nda nza nzakwa tsatsi guli nda Lazglafta. ¹⁶ Amu ná, nda sna amu kazlay: Dvudva Lazglafta ta amu. Ta tsaya fafta amu guli ta ghəŋa mu.

Lazglafta ná, dvu ya. Tsaya tama, mndu ta gdata ta dva mndu ná, nda nza nzakwani nda Lazglafta nda nza nzakwa Lazglafta guli nda tsatsi. ¹⁷ Dza'a kəl amu ka grafta kazlay: Ta dvay amu ta Lazglafta dar kə'a ná, wya tsi: Bađu tsa fitik dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ya ná, hađ amu dza'a zləŋa tsa guma ya wu, kabga nda nza nzakwa mu ta ghəŋa hađik ka guram nda Yesu. ¹⁸ Ka nda sna amu kazlay: Dvudva Lazglafta ta amu, hađ amu dza'a zləŋay wa. Tsa dvutađvu Lazglafta ta amu ya ná, ta hliŋtá zləŋ dekdek ma amu. Ala, ka tata zləŋ mndu katsi, murmura ŋuđufani, ta fa a ghəŋani ta tsa dvudvu Lazglafta ya wu, kəl tsi ka zləŋ.

¹⁹ Amu ná, dvudva mu ta Lazglafta kabga tiŋəl tsatsi ta dvuta amu. ²⁰ Ka «dvudva yu ta Lazglafta» ka mndu, tata husanhusa zwanamani katsi ná, tsakalawi tsa ta tsakal tsa mndu ya, dvu a ta Lazglafta wa. Ka dvu a mndu ta zwanamani ya nghan tsi nda irani wu katsi ná, waka a dza'a dvutá Lazglafta ya kul nghanťá tsi na? ²¹ Ka dvudva yu ta Lazglafta ka mndu katsi ná, ka dvudva tsi ta zwanamani† guli, ka zlaha Kristi mnata.

5

Zlghafta ta Zwanja Lazglafta, tsaya ghubasaptá ghəŋa hađik

¹ Dər wati ma mndu ta zlghaftá mnay kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a, tsa mndu ya ná, nda na ka Zwanja Lazglafta. Ka dvudva tsa mndu ya ta Dani Lazglafta katsi ná, dza'a dvudva guli ta zwana Lazglafta. ² Ka dvudva mu ta Lazglafta, ta snay mu ta zlahani guli ná, tsaya kəl amu ka snanťa dvudva mu ta Zwanja Lazglafta kə'a. ³ Snata mu ta zlaha Lazglafta ná, tsaya dvafta mu ta Lazglafta kahwathwata. Bla a tsa zlahuhani* ya guli wa. ⁴ Inda

zwana Lazglafta ná, ghubasapghubasa hən ta ghəŋa hađik. Nda ghubasa ghəŋa hađik, kabga nda fa ghəŋa mu ta Yesu Kristi. ⁵ Wa mndu ta ghubasaptá ghəŋa hađik na? Ba mndu ta zlghafta kazlay: Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya kə'a ta ghubasapta.

Masləmtsəka Yesu Kristi

⁶ Yesu Kristi ná, sasa ta ghəŋa hađik, ka lamə tsi nda ma ima batem, ka pghinťá tsi ta usani ma mtakwani†. Lami nda ma ima batem kwenkwen yeya wu, pghinpgħa ta usani guli. Sulkuma Lazglafta ta mnamatá tsa skwiha ya kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a, kabga hađ tsatsi ta tsakalawi wa. ⁷ Hkən skwi‡ ta maramanťa kazlay: Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya kə'a. ⁸ Tsa skwiha hkən ya ná, mamu Sulkuma Lazglafta, nda imi, nda us. Tsa skwiha hkən ya ná, ka skwa turtuk gwađa tan. ⁹ Ka si ta tsu'ay mu ta gwađa ta mnata mnduha ta ghəŋa skwi ta nghanťa hən ya ní, malaghumala a ŋa Lazglafta ma gwađa ta mnata, ka ŋa mnduha ra? Lazglafta ka ghəŋani ta mnanťa tsa skwiha ya ta ghəŋa zwanani. ¹⁰ Mndu ta zlghaftá Zwanja Lazglafta ná, nda sna tsatsi kazlay: Kahwathwata tsa skwiha ya kə'a. Mndu kul zlghaftá Lazglafta guli ná, niŋna ta Lazglafta ka tsakalawi, kabga kwalani kul zlghaftá skwi mna Lazglafta ta ghəŋa zwanani. ¹¹ Vlamavla Lazglafta ta hafu ŋa kdekedzen. Tsa hafu ya guli ná, nda ma zwanani Yesu ta mutsakwa tsi. Mantsa ya ka Lazglafta mnamata. ¹² Mndu ta zlghaftá Zwanja Lazglafta, nda mutsa hafani. Mndu kul zlghaftá Zwanja Lazglafta guli ná, mutsa a hafani§ wa.

Hafu ŋa kdekedzen da Lazglafta

¹³ Vindaghunaf vinda yu ta tsa skwiha ya, ŋa kaghuni gwal ta zlghaftá Zwanja Lazglafta, kada grafta kuni kazlay: Mut-safmutsa kuni ta hafu ŋa kdekedzen kə'a. ¹⁴ Ta lagha mu ta kəma Lazglafta da dawa skwi manda ya ta zdəganata ná, har ghəŋa mu, kabga ta snamasna. ¹⁵ Ka nda sna mu kazlay: Ta snamasna ta inda skwi ta dawu mu da tsi kə'a, nda sna mu guli kazlay:

† 4:21 Nghan ta Mata 22:36-40, Markus 12:28-31, Lukwa 10:25-28. * 5:3 Nghan ta Yuhwana 14:15. † 5:6 Nghan ta Yuhwana 19:34. ‡ 5:7 Nghan ta Vrafta ta Zlahu 19:15. § 5:12 Nghan ta Yuhwana 3:36.

Ta vlamavla kahwathwata ta inda skwi dawaj mu kə'a.

¹⁶ Ka nda ngha mndu ta zwanamani ta ga dmaku, dza'a kwal kul klaghata da mtaku ŋa kdekeden kati, ka maga tsi ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa tsa mndu ya ŋa vlanŋa Lazglafta ta hafu. Tsa hafu ya, ŋa gwal ta ga dmaku dza'a kwal kul klaghatá hən da mtaku ŋa kdekeden dza'a vla lu. Mamu dmaku ta kla mndu da mtaku ŋa kdekeden. Mna a i'i kazlay: Ka maga kuni ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa mndərga tsaya kə'a wa. ¹⁷ Inda skwi ta magə lu kul dinaku ná, dmaku ya. Nziya nza tsi, mamu dmaku kul had ta kla mndu da mtaku ŋa kdekeden.

¹⁸ Nda sna amu kazlay: Dər wati ma mndu ta nuta ka Zwanə Lazglafta ná, had ta gəgəltá dmaku wa. Zwanə Lazglafta ta nghay, laviŋ a halaway ta ksənŋa wa.

¹⁹ Nda sna amu kazlay: Nda na amu ka zwana Lazglafta kə'a. Sanlaha ma mnduha ta ghəŋa hadik ná, ta ma dzva halaway hən demdem.

²⁰ Nda sna amu guli kazlay: Sasa Zwanə Lazglafta ta ghəŋa hadik ka vlamatá tsi ta difil ŋa snənŋá vərda Lazglafta kə'a. Ka ndi'aftá mu ta vgha nda vərda Lazglafta nda ya nda zwanani Yesu Kristi. Tsatsi ná, vərda Lazglafta ta vlamatá hafu ŋa kdekeden ya.

²¹ Zwana da, dasuwa ka kuni, yaha kuni da ŋana vgha nda skwa wuyay.

Mahisa tsghatá lwa 2 Yuhwana

Ga zgu

¹ I'iglata mndu ta vindaftá na tsghatá lwi ná, ɲa makwata rka ya zbap Lazglafta, nda ya ɲa zwanani ya ta d̄vu yu kahwathwata. I'i turtukwa da yeya a ta d̄vutá kaghuni wu, nduk nda inda gwal nda sna ta kahwathwata tani. ² Ta d̄vay ɲni ta kaghuni kabga mamu kahwathwata, dza'a ḡdavaḡda guli ma amu.

³ Má ka vlamavla Lazglafta ta nzakway ka Da nda Yesu Kristi ta nzakway ka Zwanani, ta zd̄akatahudani nda tawa hidahidani, nda zd̄akwani ɲa nzakwa mu ma kahwathwata nda ya ma d̄vutá mndu.

Kahwathwata, nda d̄vu

⁴ Manda snaɲta da kazlay: Nanaɲa sanlaha ma zwana gha ta kahwathwata manda ya taghamaf Da mu Lazglafta kə'a ná, ka tuta yu da rfu katakata. ⁵ Ari makwata rka, ya lfida zlahu a na skwi ta vindaghafta na wu, va tsa zlahu da amu daga manda zrafta* mu ta zlghaftá gwada Lazglafta yeya. Skwi ta ndəbu yu ta dzvu da kagha ná, d̄vumad̄va amu gwal ta zlghafta Kristi ta vgha mu. ⁶ Vərdá tva d̄vutá mndu manda ya kumaɲ zlahu Lazglafta ná, tsaya nzata ghuni nda d̄vutá mndu, kabga mantsa ya taghamafta lu daga zrafta mu ta zlghaftá gwada Lazglafta.

Dasuwa ka kuni nda gwal ta tsakalawi

⁷ Kəl yu ka mnay mantsa ná, nda ndəgha gwal nana mndu ta tamtá vgha ma ghəɲa hadik. Ka həɲ ta mnay ná, ka mndu tsakwam a saha Yesu Kristi ta ghəɲa hadik wu, ka həɲ. Tsa mndu ta mnay mantsa ya ná, ghuma Kristi ya. Tsatsi ná, nana sanlaha ma mnduha ta nanə tsi. ⁸ Dasuwa ka kuni nda həɲ, da d̄əd̄əgudughunusta hyahya skwi ya mutsaf kuni da aɲni, ya dza'a mutsay kuni ta nisəla ghuni katakata.

⁹ Dər wati ma mndu ta kwal kul ɲanatá tagha skwa Kristi, ka tsanaghatá ɲani nda

tsa, ta ndi'a a nzakwani nda Lazglafta wa. Ala ka ḡdavaḡda mndu ma tagha skwi taghanaf Kristi katsi ná, nda ndi'a nza-kwa tsa mndu ya nda Da mu Lazglafta nda ya nda Yesu Kristi Zwanani. ¹⁰ Ka Lagha la mndu da Kaghuni, ka taghə tsi ta skwi tskəm nda skwi taghaghunaf Kristi katsi ná, ma tsu'af kuni ta tsa mndu ya ma həga ghuni, ma gə kuni dər zgu ɲani. ¹¹ Ka «hudukhuduk» ká mndu ganaghatá zgu katsi ná, nda gwa wa tsa mndu ya ma tsa ghwadaka slnani ya.

Ga zgu

¹² Ta teke'a ndəghata pd̄akwa skwiha má ɲa mnaghunata da mndani, tsaw va a yu ta vindaghunafta nda vinda ta delewer wu. Ta kumay yu ta laba da nda la da kaghuni, ka nzata mu, ka gwaduvusta mu ka skwa turtuk. Kada zd̄avafta ɲudufa mu.

¹³ Ta ga zgu zwana mukuma gha ya zbap Lazglafta guli ɲa gha.

* 1:5 Ngha ta Yuhwana 13:34, 15:12, 17.

Mahkəna tsghatá lwa 3 Yuhwana

Ga zgu

¹ I'iglata mndu ta vinda na delewer na ɲa gra da Gayus* ya ta dʋu yu kahwathwata.

² Zwanama da, ta kumay yu ta nzakwa inda skwi demdem dina da kagha. Má dughwana ka nzakwa gha ma slu'uvgha gha manda nzakwa gha ma zlghay nda ɲudufa gha ya.

Gayus mnda kahwathwata

³ Tuta yu da rfu katakata manda sagha zwanama da rusay ɲa da ya káka ta nzaku ta vərda tvi nda ɲuduf turtuk. Nda sna yu guli kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a. ⁴ Had skwi taβta sɲaɲta da ta dihatá nzakwa zwana da ta vərda tvi wa. ⁵ Zwanama da, tsa nghapta ta nghapta ka ka zwanama ma zlghay nda ɲuduf dər má ka matbay hən ya ná, ɲərma mndu ka. ⁶ Tsa mnduha katanj ka ya ná, ta ghubay hən ta kagha da gwal zlghay nda ɲuduf hadna. Nda da a dʋaɲta tsi ta aɲni wu, ka hən ta mnay. Wya dzvu, ka kdaɲta ka ta kata mndərga tsa mnduha ya, kada kdiɲta hən ta wawakwa taɲ manda ya ta kumə Lazglafta. ⁷ Tsa wawaku ta wawaku hən ya ná, ta wawu ka maga slna Yesu Kristi hən. Had sana skwi ta mutsafta hən da gwal kul zlghaftá Yesu wa. ⁸ Amu gwal ta zlghaftá Kristi, dina ka katay mu ta mndərga tsa mnduha ya, kada nzakwa mu nda gwa ma tsa vərda slna ta magə hən ya.

Daɲwa gwal guyata ghən

⁹ Si vindanafvinda yu ta dəlewer ta Igliza ghuni, tsaw va a Diyatref ta sna tsa gwa da ɲni ya wu, kabga ta kumay ta nzaku ka mali. ¹⁰ Baɲu laba da da kaghuni ya ná, dza'a rusanafusa yu ta mnduha ta tsa ghwadaka skwiha ta magə tsi ya, nda tsa raraza i'i ta rarazə tsi ya. Ta ghəɲa tsaya guli ná, had ta tsu'a zwanama ma zlghay nda ɲuduf ta lagha hən da taɲ ka matbay guli wa. Na sli'a sanlaha da tsu'a mnduha

ya guli ná, pyayni ta hən, ka ɲawa hən mataba guyatá ghən.

¹¹ Gra da ya ta dʋu yu, ma ksə ka ta sada mnduha ta maga ghwadaka skwi, ksa ta sada gwal ta maga skwi dina. Mndu ta maga skwi dina ná, nda na tsatsi ka Zwanə Lazglafta. Mndu ta maga ghwadaka skwi ya guli ná, ta sna a tsatsi ta Lazglafta wa.

¹² Ya wya Dematriyus ya ní, ndada a ta ghuba mnduha wa. Ma nzakwani ná, ta nghaku ɲərma slna ta magə tsi. Aɲni guli ná, ɲərma mndu ya ta mna aɲni. Nda sna kagha guli kazlay: Kahwathwata ta mnə ɲni kə'a.

Ga zgu

¹³ Ta nda ndəgha skwiha ta kumə yu ta mnaghata, tsaw va a yu ta vindaghafta nda vinda ta delewer wa. ¹⁴ Nzdavata a yu ka labə da kaghuni wu, ɲa guyakwa u tsa, ɲa gwaday u.

¹⁵ Ka nza zdaku kawadaga nda kagha!

Ta ga zgu inda graha gha hadna ɲa gha. Ka ganaghata kagha guli ta zgu ta inda graha mu turtuk turtuk.

* 1:1 Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, Ruma. 16:23, 1 La Kwareɲt 1:14.

Tsgħa ta lwa Yuda

Ga zgu

¹ I'i Yuda ta nzakway ka kwalva Yesu Kristi, zwanamani ma Yakubu*, ta vindaghunaftá na delewer na. Ta ga zgu yu ña ghuni gwal hagaf Lazglafta Da, gwal ðvu tsi ka pghata ña Yesu Kristi.

² Ka nza hidahida Lazglafta nda zðakwani nda ðvutá mndani kawadaga nda kaghuni.

Guma ta ghəña gwal ghwadak

³ Graha ða ya ta ðvu yu ma ñudufa ða, gitagita a ta ðvuta yu ta vindaghunaftá skwi ta ghəña gwada ta mbaku ya ka skwa turtuk mu mida wu, kabga tsa, nda nza tkwe' ka vindaghunafta ða, ña vlaghunatá mbraku, ña ñavata ghuni ma zlgħay nda ñuduf ya zlgħaf kuni, ya vlan Lazglafta ta mnduhani. Tsa gwada ta mbaku ya ná, had' dza'a walanja mbəðavafta wa. ⁴ Klə yu ka mna tsaya ná, nda ndəgha mnduha ta kdikadamta da taba ghuni, ka badza zðakatahuda Lazglafta. «Lma a Lazglafta ta magay mndu ta ghwadaka skwi ta kumə mndu wu,» ka hən ta mnay. Mantsa ya vziñta hən ta Yesu Kristi ta nzakway ka Mgham ta ghəña amu. Mndərga tsa mnduha ya ná, nda ghada vinda ta tsatá guma ta ghəña tan daga ghalya.

⁵ Ka havaghunakhava yu ta skwi ghada kuni ta sənəta ba. Ghalya, ka katanjta Lazglafta ta la Isra'ila, ka hlagaptá hən ma Masar. Ka rwanaghutá tsi ta gwal kul faftá ghəña tan ta tsatsi. ⁶ Havak kuni guli ta mnduha Lazglafta ta Pak vla ga mgham vlan lu ta hən, ka zlanavatá tsa vli si vlan Lazglafta ta hən ya. Ta ghəña tsaya kəl Lazglafta ka hlaftá hən ka tsamta, ka zlanjta hən ma vəl tdika ña kzla kdinjta Lazglafta ta tsatá guma ta ghəña tan badu tsa fitik daga ya. ⁷ Havak kuni guli ta luwa Suduma nda luwa Gwamura, nda sana luwaha ta

wanaftá hən. Ka magə mnduha ma tsa luwaha ya ta sli'insli'in manda ña tsa duhwalha Lazglafta ya. Ka sli'amtá hən da hliri nda slu'uvgha ya kul raku ka magay mnda səla. Ka pghamtá Lazglafta ta hən ma vu kul mtavata dekdek. Tsaya ná, ña marananjta mnduha ta skwi ya dza'a magə Lazglafta nda gwal ta magaku mantsa ya.

⁸ Tsa mnduha ta lamə da taba ghuni ya ná, mndərga ya ghwadaka skwiha ya ta magə hən. Ta sli'amsli'a hən da maga ghwadaka skwi ta zðəganatá hən manda ya ta fanaghata suni ta hən. Vla a hən ta glaku ña Lazglafta wu, mbada hən ka raraza gwal dagaladagala ta luwa. ⁹ Dər Misel mali mataba duhwalha Lazglafta má, walan a ta razanaftá halaway badu zlərday tan ta wi ta ghəña mbla Musa wa. Skwi mnana tsi kwenkwen ná, «Ka dvagha dva Lazglafta,» ka'a, ¹⁰ Hahən ta tan, raraza skwi kul sənəntá hən yeya ña tan. Manda nimtək magakwa tan, ghəña zadaku ta kala hən. ¹¹ Danwa ña tan, kabga mndərga skwi maga Kayinu ghalya ta magə hən. Ka vziñtá hən ta ghəña tan ka maga ghwadaka skwi ña mutsa tseði manda ña Balama ghalya guli, ña rwakwa tan kabga sli'avafta tan nda zlərdutawi manda ña Kware‡ ghalya. ¹² Ta ksaku ka hula nzata ghuni ka za skwa zay kawadaga nda hən. Ghəña tan skwi sənə hən. Hahən gwal ta ñrinjta skwa zay ma vla guyatá ghəña mnduha ka za skwi, ksa a hula ta hən wa. Manda ñatá matətdu ta vusliñ falak ya hən, manda fu kul had' ta yafta dər ma fitika yakwani tsi ya hən. Manda fu tdin lu nda slrən nda slrən ta mtuta ka ghwaluta dzunən ya hən. ¹³ Manda tska ta ñəðak ta wa sgam, tskana vəl va gamtsa'uwakwa drəf ya na dmakuha tan. Manda tekwatsa ta sli'afta ta vla tan ka ndandaraku ta luwa ya hən. Ma vəl ka ñra tdik fanata Lazglafta ta vli ña nzakwa tan ña kðekedzen§.

¹⁴ Ka Inuk ta nzakway ka mandəfəña dzidzi daga ta Adamu mnata ta ghəña mndərga tsa mnduha ya daga ghalya na:

* **1:1** Yakubu: Ngha ta Mata 13:55, Markus 6:3. † **1:9** Ngha ta 1 Tesalunik 4:16 Ngha ta Daniyel 10:13, 21, 12:1, Suna Yuhwana 12:7. Mbəla Musa: Gray nda Vrafta ta zlahu 34:6, gray nda Zakari 3:2. ‡ **1:11** Kayinu: Ngha ta Zlrafta 4:3-8, Balama: ngha ta Mbsak 22:1-35, Kware: Ngha ta Mbsak 16:1-35. § **1:13** Ngha ta Zlrafta 5:18, 21:24.

«Wya Mgham ta saha kawadaga nda duh-walhani nda ndəgha nədđəm, ¹⁵ ɲa tsa guma ta ghəɲa inda mndu ta ghəɲa hadik, ɲa tsanaghatani ta guma ta inda gwal kul sna gwada da tsi. Ta ghəɲa vəl maganata taɲ ta ghwadaka skwi, nda ya ta ghəɲa ɲaslu bədzakana həɲ guli,» ka'a. ¹⁶ Ta ghəɲ tsa mnduha ya mna Inuk ta tsa gwada ya kazlay: Rurunwaku nda ɲada ghəɲ yeya ɲa taɲ inda fitik. Skwi ta kumə ghəɲa taɲ ta magə həɲ, ghuba mndu ɲa gatu ta wi skwi ta gwadə həɲ.

Dəvu nda zlahu

¹⁷ Kaghuni graha da ya ta dvu yu, havak-wahava ta gwada ghada mnduha Mgham Yesu Kristi ta mnaghunata. ¹⁸ Ka həɲ mnaghunata na: «Mamu mnduha dza'a ghuḅasa gwal ta zlgħaftá Lazglafta ma kdavakta fitikha. Nzaku manda ya kumaɲ tsa ghwadaka ndana* taɲ ya, ɲa taɲ.» ¹⁹ Tsa hahəɲ ya ta klaktá daga vgha mataba mnduha. Ghəɲa taɲ ta dvu həɲ. Had Sulkuma Lazglafta ma həɲ wa.

²⁰ Kaghuni tama graha da ta dvu yu nda ɲudufa da, katuvuswa vgha ghuni ma zlgħay nda ɲudufa ghuni, ka glakwa kuni. ɲavawaɲa ka maga du'a nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa. ²¹ Nzawanza ma dvtutá mnda Lazglafta. Fafwa ghəɲa ghuni hzleɲa ta zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi ɲa mutsa hafu ɲa kdekedzeɲ. ²² Tawawa hidahida, ka katanɲa kuni ta gwal ta daga ghəɲ. ²³ Mbanafwamba ta sanlaha guli nda tdigɲntá həɲ ma skwi dza'a klamtá həɲ da vu. Tawawa hidahida ta sanlaha, ama daswa ka kuni da tdamtá həɲ ta kaghuni da dmakwa taɲ.

Vlaɲta glaku ta Lazglafta

²⁴ Ka nza glaku ɲa Lazglafta ya ta lavɲntá ngha kaghuni, yaha kuni zlumbutá, tsatsi dza'a ghuḅighunista tsezle' ɲa rfay ghuni ta rfu ta hladaghunagħatá tsi ta kəma glakwani. ²⁵ ɲa Lazglafta turtukwani ya ta mbamafta nda ma Yesu Kristi Mghama mu ga mgham, nda mbraku, nda glaku, daga manda ghalya nda ya ndanana ha ɲa kdekedzeɲ. Amin.

* **1:18** Ngha ta 2 Piyer 3:3.

Suna Yuhwana

Skwiha marigin Yesu Kristi ma na delewer na

¹ Nana delewer na ná, ta gwaday ta gwada ta ghəŋa skwi ya maranaŋ Yesu Kristi ta gwal ka kwalva Lazglafta. Lazglafta ta vlanťá tsa skwiha ya ŋa maranaŋťá həŋ, ŋa snaŋta taŋ ta skwi ta dza'a gi magaku. Tsaya tama kəl Yesu Kristi ka ghunaftá duhwalani da kwalvani Yuhwana ŋa maranaŋťá tsa skwiha ya. ² Inda na skwiha nghan yu na ná, gwada Lazglafta ya kahwathwata, masləmtsəka Yesu Kristi yu, ka Yuhwana. ³ Tfawi ta ghəŋa gwal ta dzaŋa na delewer na. Tfawi ta ghəŋa gwal ta snaŋťá tsəna tsghatá lwa Lazglafta na. Ka snatá inda na skwiha nda vinda na. Grafgra kazlay: Ndusakndusa fitika magakwa tsa skwiha ya kə'a.

Tsgħa ta lwi ŋa Iglizha ndəfáj

⁴ I'i Yuhwana ta vinday ŋa ghuḅa Iglizha ndəfáj ta hadika Asiya.

Ka vlaghunavla Lazglafta ta zďakatahudani nda zďakwani. Tsatsi Lazglafta daga manda ghalya, va tsa tsatsi ya guli ndanana, tsa tsatsi ya guli ta kəma. Ka vlaghunavla tsa Sulkumhani ndəfáj ta nzaku tavata dughurukwani ya, ta zďakatahudi nda zďaku guli. ⁵ Ka vlaghunavla Yesu Kristi ta nzakway ka vərďa masləmtsək ya guli, ta zďakatahudi nda zďaku. Tsatsi na taŋtaŋa mndu ta sli'agapta ma mtaku nda hafu. Tsatsi ta ga mgham ta ghəŋa inda mghamha ta ga mgham ta ghəŋa hadik.

Dvudva tsa Yesu Kristi ya ta amu. Ka pghinťá tsi ta usani ŋa varagamapta ma dmaku. ⁶ Tsatsi ta namafta ka gwal ta ga mgham, ka gwal ta vla skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Dani. Nani glaku nda mbraku ŋa kďekedzen. Amin!

⁷ Wya tsi dza'a sagha ma ghwayak.

Dza'a nda ngha inda mnduha nda ira taŋ, nduk nda tsa gwal ta dzata ya tani.

Dza'a taway inda mndəra mndu ta taw ta ghəŋani.

Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi. Amin!

⁸ «I'i zlraftani, i'i kdavaktani,» ka Mgham Lazglafta mnata. Tsatsi Lazglafta ta mbruta, tsatsi ya manda ghalya, tsatsi ya ndanana guli, tsatsi ya guli ta kəma.

Nghanťa Yuhwana ta Kristi ma glakwani

⁹ I'i Yuhwana zwanama ghuni ya ta vinda ghunafta. Nda i'i tani, nda kaghuni tani, nda guya vgha mu ma Yesu. Ta kuwa turtuk mu ma ghuya ďanwa. Su'way ta su'u mu demdem. Ma ga mghamani mu. Ksafksa lu ta i'i, ka klaghata vzinťa ta tsatá hadik ma takataka drəf ta hgu lu ka Patmus*, ta ghəŋa vəl mnay da nda tvani ta gwada Lazglafta nda kahwathwatani ya marigin tsi ma Yesu.

¹⁰ Ma sana fitik bađu Dəmas, ka ksuta Sulkum nda ghuḅa ta i'i. Ka snaŋta yu ta lwi ta gwadata nda lwi dagala manda ghudzaga duli nda ga mahulhula da.

¹¹ Ka'a mantsa: «Klafkla ta delewer ka vindamta ka mida ta skwi nghan ka. Ka tsaghanafťa ka ta ghuḅa Iglizha ndəfáj, ta nzakway ka luwa: Afisus, Samirna, Pergam, Tiyatir, Sardis, Filadelfi nda Lawdikiya,» ka'a.

Na snaŋta da ta tsa lwi ya, ¹² ka mbəďavata yu ka nghan yu ka wa tsa mndu ta gwada nda i'i ya. Mbəďavata da, ka nghanťa yu ta pitirlaha dasu ndəfáj. ¹³ Ma takataka taŋ, mamu sana mndu ta sladu manda tsatá Zwanama mndu, nda sudatá lgut zutut dikw ta səla ta vghani, hbana tsi ma ghuva nda banava magaf lu nda dasu. ¹⁴ Ka ŋusliŋ tilil swidi ma ghəŋani manda bəta swida tuwak nda ya manda bəta papla. Ta zlgħaku iri ma ghəŋani manda vu. ¹⁵ Ta wudaku səlahani manda kufur sluwap lu ma vu. Manda ghudzaga bəzrlakwa imi ka lwani ta ghudzaga. ¹⁶ Ka ŋanató tsi ta tekwatsaha ndəfáj ma dzva zəghwani. Ka sabə kafay nda za slərpuhani his his ma wani. Ta wudaku kumani manda wudakwa fitik ma ghəŋ. ¹⁷ Manda nghanťa da, ka zləmbatá yu ta kəmani manda mndu nda mta. Ka faftá tsi ta dzva

* **1:9** Patmus: sana zwanama vli ya ta tsavata ma drəfa Ege, ta maga meli 100 nda luwa Afisus. Vli ya ta hlaghata lu ta gwal ta tsanaghata la ŋumna Ruma ta guma ta həŋ, na tsa vli ya.

zeghwani ta i'i, ka'a mantsa: «Ma zləŋ ka ta zləŋ! I'i taŋtaŋani, i'i kdavaktani†, 18 i'i hafu. Si nda mta yu, ama nda hafu yu ndana ŋa kdekedzeŋ. Ma dzva da ŋanata yu ta makuɔla mtaku nda həga mtaku tani. 19 Vinda tama ta inda skwi ya nghan ka, nda inda skwi ya ta magaku ndanana, nda inda skwi ya dza'a gi sagha tahula tsa. 20 Wya klatá ghəŋa skwi ya nda difa ma na tekwatsaha ndəfáŋ ta nghə ka ma dzva zeghwa da, nda ya ma Pitirlaha dasu ndəfáŋ na: Tsa tekwatsaha ndəfáŋ ya ná, duhwalha Lazglafta ta ghəŋa ghuɔa Igliz ndəfáŋ ya. Tsa pitirlaha ndəfáŋ ya guli ná, tsa Igliz ndəfáŋ yeya guli.»

2

Tsgħa ta lwi ŋa Igliz ma Luwa Afisus

1 «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Afisus:

«Wya skwi ya mna mndu ya ta ŋanata tekwatsaha ndəfáŋ ma dzva zeghwani, ta mbaɔa mataba pitirlaha dasu ndəfáŋ. Ka'a mantsa: 2 Nda sna yu ta slnaha gha, ta dzadza ka ta vgha me' ka magay, ta ŋavaŋa ka. Haɔ ka ta dzrawi nda gwal ta sidi wa. Ghunatá mndu ŋni, ka sanlaha ma mnduha ta mnay. Tsaw ta ghunata mndu a həŋ kay guli mataba tsa wa. Ka dzəghaŋtá ka ta həŋ, ka tsatsaftá ka kazlay: Gwal tsakalawi həŋ kə'a. 3 Ta ŋavaŋa ka, ka su'a ghuya ɔaŋwa ta ghəŋa gwada ta i'i. Haɔ ka ta rwa mala gulu wa. 4 Ama, mamu sana skwi ta dvu yu ta kagha ta ghəŋani. Dvəgla a ka ta i'i manda ya si ta ɔvə ka taŋtaŋ wa. 5 Havak hava, ka ma vəl ga zlambuta ka ya. Ka payanata ka ta nza-kwagha, ka vranaftha ka ta nzakwa gha manda va ya si ghalya. Ka kwalaghukwala ka ta mbəɔanafta nzakwa gha katsi, dza'a laghala yu da slaghaghata, ŋa klaghuta pitirla gha ma vlani. 6 Nziya nza tsi ná, mamu sana skwi ta zɔgihata ma kagha. Ta husa gha husa slna la Nikwalay manda va ya ta husihata tsi ta i'i ya guli.

7 «Ka mamu sləməŋa snay da mndu, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ŋa Igliz.

«Ŋa gwal ta zaktá ghwa ya, dza'a vlaŋvla yu ta fwa hafu ta slanaghata lu ma gama Lazglafta* ya ta həŋ, ŋa zay taŋ.»

Tsgħa ta lwi ŋa Igliz ma luwa Samirna

8 «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Samirna:

«Wya gwada ta mnə mndu ta nzakway ka taŋtaŋani nda kdavaktani, mndu ya si ta mtuta ka vragapta nda hafu ya. 9 Nda sna yu ta sa duni ta sə ka, nda pɔa gha. Tsaw ka gadghəl ka. Nda sna yu ta rutsak ya ta pghə lu ta kagha, nda ya ta pghə tsa gwal ta mnay kazlay: La Yahuda aŋni kə'a ya, tsaw mantsa ya a həŋ wu, guyata ghəŋa mnduha halaway həŋ. 10 Ma zləŋ ka ta ghuya ɔaŋwa ya dza'a ka da ghuyay. Ya wya halaway dza'a hlafta sanlaha ma kaghuni ka pghamta ma gamak ŋa dzəghaghunata, ŋa zaghunatá fitik ghwan ta giri ŋa ghuni. Ka sladafta ka ta zlghay nda ŋuɔufa gha ɔər ŋa dzata kagha tsi. Dza'a vlaghavla yu ta hafu ŋa nisəla vəl zata gha ta ghwa.

11 «Mndu ya nda sləməŋa snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ŋa Igliz.

«Mndu ya ta zata ghwa ná, haɔ mtakwa mahis dza'a walaŋta ksarŋta wa,» ka'a.

Tsgħa ta lwi ŋa Igliz ma luwa Pergam

12 «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ya ta nza-kway ka ŋa Igliz ma luwa Pergam:

«Wya gwada ya mna mndu ta ŋanata kafay ya nda za wani his his. 13 Nda sna yu kazlay: Ma vla ga mghama halaway nzata ka kə'a. Kulam nda tsa, ndi'afndi'a ka ta vgha ta i'i. Zlana a ka ta zlghay nda ŋuɔufa gha, ɔər ma fitika dzata Aŋtipas ta nzakway ka ŋərma mndu, ka masləmtsəka ɔa ma luwa ghuni, ma vla nzakwa halaway ya wa. 14 Ama wya skwiha ta dvaghaghata yu: Mamu sanlaha mataba ghuni ta ɔvutá tagha skwa Balam, ya ta taghanaftá Balak, ka pghamta zwana la Isra'ila da ga dmaku, ŋa za slu'a skwa wuyay, nda ya ŋa maga sli'insli'inq† ya. 15 Manda tsaya guli ná, mamu sanlaha mataba ghuni ta ɔvuta tagha skwa la Nikwalay‡ guli. 16 Mbəɔanafmbəɔa ta

† 1:17 Aya 13. 15: Ngha ta Daniyel 7:13, nda 10:5, nda 7:9, nda 10:6. Aya 16:17. Ngha ta Isaya 49:2, Hebru 4:12, Isaya 44:6, nda 48:12. * 2:7 Ngha ta Zlrafta 2:8. 9, nda Suna Yuhwana 22:2. † 2:14 Ngha ta Mbsak 31:16 nda 25:1-2. I Balama nda Balak: Ngha ta Mbsak 22:24. ‡ 2:15 Ngha ta 2:6, nda skwi ya ŋa ŋanata.

nzakwa gha. Ka mbədanaf a ka wu katsi, wya yu ta gi lagha slaghaghata. Dza'a lmay ɲni nda həŋ nda kafay ya ta sabi ma wa da.

¹⁷ «Ka mamu mndu nda sləmənja snay, ka sna tsi ta skwi ta mnanata Sulkum ta Igliz!

«Mndu ya ta zatá ghwa ná, dza'a vlanvla lu ta skwa zay ya nda difa. Dza'a vlanvla yu ta inda taŋ guli ta pala ka ɲusliŋ ya vindaf lu ta lfida hguš tida. Tsa hgu ya ná, haď sana mndu nda sna wu, ba tsa mndu ta zlgħafta ya,» ka'a.

Tsgha ta lwi ɲa Igliz ma luwa Tiyatir

¹⁸ «Vinda ɲa duhwala Lazglafta ya ta nza-kway ka ɲa Igliz ma luwa Tiyatir.

«Wya gwada ya mna Zwanja Lazglafta ya ta zlgħaku iri ma ghəŋani manda zlgħakwa vu, ta wuďaku səlahani manda kufur sluwap lu ma vu ya. ¹⁹ Ka'a mantsa: Nda sna yu ta slnaha ya ta magə ka, nda dva mndu ya ta dvə ka, nda gdavata ya gdava ka ma zlgħay nda ɲuďuf. Nda sna yu kazlay: Mal slnaha gha ya ta magə ka ndanana ka ya maga ka taŋtaŋ kə'a. ²⁰ Ama mamu skwi ya ta dvaghaghata yu ta ghəŋani. Zlananzla ka ta tvi ta sana marakw ta hgə lu ka Zizabel*, ta mnay kazlay: Mnda kla lwa Lazglafta yu kə'a ya. Mbaďa kə'a ka tagha tsakalawi, ka nanaghatá gwal ta ksihata slna da da maga sli'ɲsli'ɲ, nda ya da za slu'a skwa wuyay. ²¹ Zlananzla yu ta fitik ma ɲa mbədanaf tani ta nzakwani, ama va a ta zlanja maga tsa sli'ɲsli'ɲani ya wa. ²² Tsaya tama, dza'a vzafvza yu ta ghzləŋa ghuya daŋwa. Dza'a ganapga yu ta iri katakata ta inda gwal ta hliri nda tsi guli. Ala, ka mbədanaf mbəda həŋ ta nzakwa taŋ, ka zlanja maga tsa ghwadaka slna taŋ nda tsi ya katsi, ba tsa kasi'i. ²³ Ta ghəŋa tsaya guli, dza'a rwanarwa yu ta zwanani. Tsaya dza'a kəl Igliz ka snanja kazlay: I'i mnda tsatsafta skwi ma ndana mndu, nda skwi ma ɲuďufa mndu tani kə'a. Taď ta slna ya maga† mndu dza'a planamta yu ta mndu guli.

²⁴ «Ama pďakwa kaghuni gwal zlgħay nda ɲuďuf ma luwa Tiyatir, kul snata tsa

ghwadaka tagha skwi ya, kul tagħaftá tsa skwi ta hgə həŋ kazlay: Difata skwa hal-away kə'a ya, haď sana skwa ndəgaku ta faghunaghata yu wa. ²⁵ ɲanawanja kah-wathwata ta zlgħay nda ɲuďufa ghuni ta vragaghata yu.

²⁶ «Mndu ya ta zata ghwa, ta ɲanata slna da ha ka kdavaktani, dza'a vlanvla yu ta mbraku ta ghəŋa inda mndəra mndu. ²⁷ Tsa mbraku dza'a vlanja yu ya ná, tsa mbraku vliha Da da yeya. ɲa gayni ta mgham nda saraka kufur ta ghəŋa mnduha. Dza'a dzaɓiŋdzaɓa ta ghwadaka mnduha, manda ya ta dzaɓiŋta lu ta siga rəisli ya. ²⁸ Dza'a vlanvla yu ta gumbəzla sərdək‡ guli.

²⁹ «Ka mamu mndu nda sləmənja snay, ka sna tsi ta skwi ya ta mnə Sulkum ɲa Igliz,» ka'a.

3

Tsgha ta lwi ɲa Igliz ma luwa Sardis

¹ «Vinda ɲa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ɲa Igliz ma luwa Sardis.

«Wya skwi mna mndu ta ɲanata Sulkumha ndəfəŋ ka ɲa Lazglafta nda tekwatsaha ndəfəŋ. Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slnaha gha. Nda hafu ma i'i ka ka ta gray, tsaw nda mta ka. ² Sli'avaksli'a, mbra ta gwal ta nda hafu ma həŋ sli'ef sli'efa makəď həŋ da kdivta. Ta nghə yu ta slna gha ta kəma Lazglafta da ná, kdanak a ka wa. ³ Havakhava gha tama ka kinawu mutsafta ka ta skwi tagħaghaf lu nda ya ka ka snanja. Snasna ka mbədanaf ta ta nzakwa gha. Ka si va a ka ta snata wu, dza'a lagħala yu manda ghali ksaghaghata, snanja a ka, ka ta wati luwa dza'a lagħa yu wa*. ⁴ Nziya nza tsi, mamu sanlaha ma mnduha gha, ma va tsa luwa Sardis ya kul ɲriŋta lguta taŋ. Tsahaya, dza'a sli'i həŋ kawadaga nda i'i nda sudata lguta ɲusliŋ, kabga ranra ta həŋ.

⁵ «Mantsa ya dza'a sudanavata lu ta lguta ɲusliŋ ta mndu dza'a zata ghwa. Haď yu dza'a walanja hərdiŋta hgani ma deftera

§ 2:17 Ngha ta Sabi 16:14, 15, 33:34 nda Isaya 62:2, 65:15.

* 2:20 Ngha ta 1 Mghamha 16:31, 19:1. 2, 2 Mghamha 9:22, 30. † 2:23 Ngha ta Zabura 7:10, Irmiya 17:10, Zabura 62:13.

‡ 2:28 Ngha ta Zabura 2:8. 9, grafgra nda Mbsak 24:17, Suna Yuhwana 22:16. * 3:3 Grafgra nda Mata 24:43. 44, Lukwa 12:39. 40, 1 Tesalunik 5:2, 2 Piyer 3:10.

ya vindam lu ta hga gwal nda hafu ɲa kdekeden wa. Dza'a mnanmna yu ta hgani ta kama Da da, nda ya ta kama duhwalhani kazlay: ɲa da hən kə'a.

⁶ «Ka mamu mndu nda sləmənja snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ɲa Igliz,» ka'a.

Tsgħa ta lwi ɲa Igliz ma luwa Filadelfi

⁷ «Vinda ɲa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ɲa Igliz ma luwa Filadelfi.

«Wya gwada ta mnə mndu ya nda ghuḅa. Tsatsi kahwathwata, tsatsi ta ɲanata makuḅla mgham Dawuda. Ka guna guna tsi, had wa mndu ka hafta wa. Ka hafha tsi guli, had wa mndu ka gunata guli wa.

⁸ Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slnaha gha. Nda sna yu guli kazlay: Nda hta mbrakwa gha kə'a. Kulam nda va tsaya tani, ɲanaɲa ka ta gwada da. Ta mna a ka kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a nda i'i wa. Tsaya tama, ta gunagha guna yu ta watgha. Had mndu dza'a hafta wa.

⁹ Wya skwi dza'a yu magay ɲa guyata ghəɲa mnduha halaway ta mnay kazlay: La Yahuda aɲni kə'a, kul nzakway manda tsaya. Tsakalawi ta tsakalə hən. Dza'a tiɲwaftiɲwa yu ta hən ɲa lagha da tsəlḅu ta kama gha ka vla glaku ɲa gha, ɲa sɲaɲta taɲ kazlay: Dvudva† yu ta kagha kə'a. ¹⁰ Manda va ya ɲana kagha ta gwada da ka gdavata mida ya, dza'a ɲa gha ɲa i'i ta kagha guli ma ghuya daɲwa dza'a dədanaghatá inda ghəɲa hadik ɲa dzəghaɲtá hən ya. ¹¹ Ndusa yu ka lagha. ɲanaɲa nda mbraku ta tsa skwi da kagha ya, kada kwala sani ma mndu klugudughusta nisəla zata ghwa gha.

¹² «Dza'a nanafna yu ta mndu ta zata ghwa ka gugudi ma həga Lazglafta da. Had dza'a walaɲta sabi mida wa. Dza'a vindafvinda yu ta hga Da da nda hga luwa Da da tani tida. Tsa luwa ya ná, lfida Ursalima ya dza'a saha ta luwa, ghunaf Lazglafta. Dza'a vindafvinda yu guli tida ta lfida hgu‡ ya mutsaf yu.

¹³ «Ka mamu mndu nda sləmənja snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ɲa Igliz,» ka'a.

Tsgħa ta lwi ɲa Igliz ma luwa Lawdikiya

¹⁴ «Vinda ɲa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ɲa Igliz ma luwa Lawdikiya.

«Wya gwada ta mnə mndu ta hgə lu ka Amin. Mndu ya ta nzakway ka vərda tughwani nda kahwathwatani. Nda ma tsatsi magafta Lazglafta ta inda skwi demdem.

¹⁵ Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slna gha. Nda sna yu kazlay: Ləɲləɲa a ka wu, ghwitaktaka a ka wu kə'a. ¹⁶ Ma ta dər nzakwa gha ləɲləɲa ka ghwitaktaka a tsi.

Dza'a vnihiɲvniha yu ta kagha ma wa da.

¹⁷ Ka kagha ta mnay na: Ka gadghəl yu, nda na yu ka gadghəl, “had sana skwi ta pdu yu wu,” ka ka. Tsaw sna a ka kazlay: daɲwa ɲa gha, ta ksaku ka ka hidahida kə'a wa. Ka pdu ka, ka fərđi'u ka, nda ghulpa ka guli.

¹⁸ Hidaku ya ta vlə yu ɲa gha ná, skwa da i'i ta dasu ya sluwap lu ma vu, ka da nzakwa ka, ka gadghəl. Skwa guli ta lguta ɲusliɲ ɲa sudavata gha, ka bukwanatá hula nzakwa gha ka fərđi'u. Skwa ta ghwana skwi ta iri ɲa ta ira gha, kada nghanja ka ta vli. ¹⁹ Gwal ta dvaf§ yu ná, ta dvay yu ta hən, ta zlahay yu ta hən. Mantsa ya, ɲanaɲa ka payanata ka ta tva gha. ²⁰ Wana yu ta sladu ta watgha ka dza watgha. Ka sɲaɲsna mndu ta lwa da ka gunihata wa tgha, dza'a lamla yu da taɲ, dza'a zay yu ta skwa zay kawadaga nda tsi, dza'a zay tsatsi kawadaga nda i'i guli.

²¹ «Mndu ya dza'a zata ghwa, dza'a nzanafnza yu kawadaga nda i'i ta dughurukwa da, manda va ya za i'i ta ghwa ka nzaftá yu kawadaga nda Da da ta dughurukwani ya.

²² «Ka mamu mndu nda sləmənja snay, ka sna tsi ta skwi mnə Sulkum ɲa Igliz,» ka'a.

4

Falaha ta luwa ma glakwa Lazglafta

¹ Tahula tsa, ka nghanja yu ta gunatá watgha ta luwa.

Ka snəglanja yu ta tsa lwi si ta gwadgihata nda lwi dagala manda ghudzaga duli ya kay. Ka'a nda i'i mantsa: «Safsa da hadna ka maraghata yu ta skwi ya dza'a magaku tahula tsa,» ka'a.

† 3:9 Ngha ta Isaya 49:23, 60:14, 43:4. ‡ 3:12 Ngha ta Isaya 62:2. § 3:19 Ngha ta Mahdihdi hdi 3:12, nda Hebru 12:6.

² Ka gi klaghata Sulkum ta i'i. Ka ng-han̄ta yu ta sana dughurukwa ga mgham. Ta tsa dughuruk ya, mamu sana mndu ta nzaku tida. ³ Tsa mndu ta nzaku tida ya, ta wudaku manda sana palaha ta hgə lu ka Dzaspa nda Sardwan̄. Dakwambuhwali ta wudaku manda pala ta hgə lu ka Im-rud* ta wanaftá tsa dughuruk ya. ⁴ Mamu dughurukha hisamsak fwađ mida guli ta wanafta tsa dughuruk ya. Hisamsak fwađ mida galata mnduha guli ta nzan-zafta tida, nda susudatá lguta n̄usliñ ta vgha tañ, nda wawa ta zewzewa dasu guli ma ghəñja tañ. ⁵ Mamu wudakwa luwa, nda hlawa skwiha, nda ghudzaga luwa ta sli'agapta ma tsa dughuruk ya. Ta kəma tsa dughuruk ya, mamu pinatá vu ndəfáñ. Tsa pinatá vuha ya ta nzakway ka Sulkumha Lazglafta† ndəfáñ. ⁶ Mamu sana skwi guli ta kəma tsa dughuruk ya manda dərəfa kwalaba ta wđaku manda dalagar.

Ma takataka tsa dughuruk ya nda ya nda ta hulani ta wanafta ná, mamu sana skwiha nda hafu ma hən̄, ka iriha dze'dze' nda tvə kuma tañ nda ya nda tvə hula tañ. ⁷ Tsa tañtañja skwi nda hafu mida ya ná, manda rveri nzakwani. Tsa mahisani ya guli, manda zwan̄ja lghəñ nzakwani. Tsa mahkənani ya, manda kuma mndu kumani. Tsa mafwadani ya guli, manda dzala ta ndəru‡ ya nzakwani. ⁸ Tsa skwiha fwađ nda hafu ma hən̄ ya ná, mku' mku' zlambakha tañ. Ka iri dze'dze' wawa ta zlambakha tañ nda vli nda ma huđani tani. «Nda ghuḅa! Nda ghuḅa! Nda ghuḅa!

Na nzakwa Mgham Lazglafta,
ya nda mbra.

Kagha manda ghalya,
kagha ndanana,

kagha guli dza'azlay ta kəma§,»

ka hən̄ ta vaghay nda vagma,
ka hanay nda hana, ta mnay.

⁹ Ta vlə tsa skwiha fwađ nda hafu mida ya ta glaku nda zləzlvu, ka rfa Lazglafta ta nzaku nda hafu n̄a kđekedzen̄, ta nzaku ta dughurukwa ga mgham ya, ¹⁰ ta zlambatá tsa galata mnduha hisamsak fwađ mida

ya ta kəma Lazglafta ta nzaku ta dughu-rukwa ga mgham. Ta tsəlbu hən̄ ta tsəlbu ta kəma Lazglafta ya nda hafu n̄a kđekedzen̄ ya, ta hlapta hən̄ ta tsa zewzewaha ma ghəñja tañ ya ka pghata ta kəma tsa dughu-rukwa ga mgham ya. Ka hən̄ mantša:

¹¹ «Mghama n̄ni, Lazglafta n̄ni,
kagha ta zlaganaptá inda skwi.

Manda ya đvaf ka zlaganapta ka ta hən̄,
Ka gi nzaku hən̄.

Tsaya tama kəl tsi ka nzakway ka skwi nda
ra ka vlaghata glaku, nda zləzlvu.
N̄agha mbraku guli,» ka hən̄.

5

Deftera zwan̄ja tuwak

¹ Ka ng-han̄ta yu ta mbsatá defteri vin-daf lu ta vindi ta hulani his his ma dzva zeghwa tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya. Ka ndi'anaftá lu nda n̄izlaha ndəfáñ.

² Ka ng-hə yu ta sana duhwal nda mbra, duhwala Lazglafta, ta hagaku nda lwi da-gala dagala. Ka'a mantša: «Wa ya nda ra n̄a đlanapta na n̄izla na, ka gunanafta na defteri na?» ka'a.

³ Lay! Had̄ sana mndu dər ta luwa, dər ta ghəñja had̄ik, dər ta mnaka had̄ik*, ta laviñta gunanafta tsa defteri ya, dər ka ng-hamta dida wa. ⁴ Ka taw yu ta taw katakata, kabga kwala lu kul slafta ta mndu nda ra n̄a gunanafta tsa defteri ya dər n̄a ng-hanavata ya wa. ⁵ Ka sani ma tsa galata mnduha ya nda i'i mantša: «Ma taw ka ta taw, wya rveri mataba mndəra la Yuda, ma zivra Dawuda, ta zata ghwa. Tsatsi dza'a đlanaptá tsa n̄izla ya, ka gu-nanafta tsa defteri ya,» ka'a.

⁶ Ka ng-han̄ta yu ma takataka tsa dughu-ruk ya, nda ya mataba tsa skwiha fwađ nda hafu mida ya, nda ya ma takataka tsa galata mnduha ya ta Zwan̄ja Tuwak manda skwi si dzadza lu. Ndəfáñ dulihani, ndəfáñ irihani ta nzakway ka Sulkumha Lazglafta ndəfáñ ghunaf lu ta inda ghəñja had̄ik ya. ⁷ Ka lagha tsi da tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya, ka zlghaghutá tsa defteri ma dzva zeghwani ya. ⁸ Manda zlghafta

* **4:3** Aya 2-3: Ngha ta Izekiyel 1:26-28, 10:1. Imrud: Ngha ta 21:19-20 nda skwi n̄a n̄anata gha. † **4:5** Ngha ta Sabi 19:16, Izekiyel 1:13, Zakari 4:2. ‡ **4:7** Aya 6:7. Ngha ta Izekiyel 1:22, 1:5. 10, 10:14. § **4:8** Ngha ta Izekiyel 1:18, 10:12, Isaya 6:2. 3. * **5:3** Ngha ta la Filipiya 2:10 nda skwi ya n̄a n̄anata.

tsa Zwanja Tuwak ya ta tsa defteri ya, ka zləmbata tsa skwiha fwađ nda hafu mida, nda tsa galata mnduha hisamsak fwađ mida ya ta kəmani. Inda tan, nda njanatá htimbil, nda ndaghatá leghwaha dasu nda urdi ta nzakway ka du'a gwal nda ghuša, ma dzva tan. ⁹ Ka fə həŋ ta lfida laha. Ka həŋ mantsa:

«Nda ra ka ka klafta na defteri na, ka ɔlanaptá nızlahani, kabga si dzadza lu ta kagha,

ka varanaktá ka ta Lazglafta

nda usa gha ta inda mndəra mndu ma inda mndəra gwada ta gwada lu,

nda inda mnduha, nda inda zivra mnduha.

¹⁰ Nanafna ka ta həŋ ka mnduha Lazglafta, kagha ta nzakway ka Mgham.

Nanafna ka ta həŋ ka gwal ksanatá slna ta Lazglafta,

ŋa gay tan ta mgham ta ghəŋa mnduha ma ghəŋa hadik.»

¹¹ Ka nghanja yu ta nədəma† ta duhwalha Lazglafta kul laviŋta lu ta mbədafta ta wanafna tsa dughuruk ya, nda tsa skwiha nda hafu ma həŋ ya, nda tsa galata mnduha ya tani. Ka fə həŋ ta laha. ¹² Ka həŋ nda lwi dagaladagala mantsa:

«Tsa Zwanja Tuwak si dza lu ya kay ná, ranra zlg haftani ta ga Mgham, nda gadghəl, nda difil, nda mbraku, nda zləzlvu, nda glaku, nda ghubu,» ka həŋ.

¹³ Ta snə yu, ka inda skwiha zlaganap Lazglafta ta luwa, nda ya ta ghəŋa hadik tani, nda ya ta mnaka hadik tani, nda ya ma drəf tani, nda inda skwi ya mamu tani, ka həŋ guli mantsa:

«ŋa mndu ta nzaku ta dughuruk, nda Zwanja Tuwak na zləzlvu, nda ghubu, nda glaku, nda mbraku ŋa kdekeden!» ka həŋ.

¹⁴ «Mantsa ya nzakwani!» ka tsa skwiha fwađ nda hafu ma həŋ ya. Ka zləmbata tsa galata mnduha ya ka tsəlbə ta kəmani.

6

Nızlaha

¹ Tahula tsa, ka nghə yu ta psanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta tanjan tsa nızlaha*

ndəfəŋ ya. Ka snə yu ta mnay sana tanjan tsa skwiha fwađ nda hafu ma həŋ ya, nda lwi manda ghudzaga luwa. Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a. ² Kə'a ka yu ná, ka nghanja yu ta sana plis ka nıslıŋ. Ta nzaku mndu tida nda ŋa ta lghed da tsi. Ka vlanja lu ta zewzewa. Tsatsi ta zata ghwa, ka laghu tsi da za ghwa guli.

³ Manda psanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta mahisa tsa nızlaha ya, ka snə yu ta mnay sana mahisa tsa skwiha nda hafu ma həŋ ya. Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a. ⁴ Ka sagha sana plis ka dva. Ka vlanja lu ta mbrakwa hliŋtá inda zdaku ta ghəŋa hadik ta tsa mndu tida ya, kada psuvusta mnduha ta vgha tan. Ka vlanja lu ta sana kafay dagala.

⁵ Manda psanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta tsa mahkəna nızla ya, ka snə yu ta mnay tsa sana mahkəna skwiha nda hafu ma həŋ ya. Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a. Kə'a ka yu ná, ka nghə yu ta zlagapta sana plis ka nra†. Nda skwa gara skwi ma dzva tsa mndu ta nzaku tida ya. ⁶ Ka snə yu ta gwadağapta sana lwi ma takataka tsa skwiha fwađ nda hafu ma həŋ ya. Ka'a mantsa: «Darama alkama turtuk ya ná, prək ka kwaša vagma mndu turtuk ta ksa slna. Darama hupa hya hkən ya guli ná, prək ka kwaša vagma mndu turtuk ta ksa slna. Ama rdi nda ima inabi ya, ma ksan ka ta tsahaya,» ka'a.

⁷ Manda psanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta tsa mafwada nızla ya, ka snə yu ta mnay tsa sana mafwada tsa skwiha nda hafu ma həŋ ya. Ka'a mantsa: «Sawi!» ka'a. ⁸ Kə'a ka yu ná, ka nghə yu ta zlagapta sana plis ka kuzun̄kuzun̄. Mtaku hga tsa mndu ta nzaku tida ya. Mistani ta dza'a vla nzakwa gwal nda rwa. Ka vlanja lu ta mbraku ta həŋ ta ghəŋa sləahw turtuk ma dgata ghəŋa hadik fwađ ŋa rwanatá mnduha mida nda kafay, nda ya nda maya, nda ya nda danwaha, nda ya nda nımtakha‡. ⁹ Manda psanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta tsa mahutafa tsa nızla ya, ka nghə yu mista gwir ta hafa gwal psala lu ta ghəŋa gwada Lazglafta nda ya ma vəl mnay si ta mnə həŋ. ¹⁰ Ka həŋ nda lwi dagaladagala mantsa: «Mgham Lazglafta ta mbruta, ya nda ghuša, ya kahwathwata. Bađu yawu dza'a tsa ka ta guma ta ghəŋa

† 5:11 Ngha ta Daniyel 7:10.

* 6:1 Ngha ta 5:1 nda skwi ŋa njanata.

† 6:5 Aya 2:5. Ngha ta Zakari 1:8, 6:1. 8.

‡ 6:8 Ngha ta Izekiyel 14:21.

na ghəŋa hadik na, ŋa planamta gha ta hən ta vəl pslata taŋ ta aŋni na?» ka hən. ¹¹ Ka daganaf ta lu ta lguta ŋusliŋ ta inda taŋ. Ka lu nda hən mantsa: «Swidwa karaku, ksanawa ksa ta ŋuduf ŋa fitik kwitikw, ha ka hdamta mbsaka zwanama ghuni nda graha ta ksa slna ghuni ya dza'a pslata lu manda kaghuni ya,» ka lu nda hən.

¹² Ka nghə yu ta pslanapta tsa Zwanə Tuwak ya ta tsa mamku' a ŋizla ya. Ka gigdavaf ta ghəŋa hadik katakata. Ka nuta fitik ka ŋra manda biwa ŋra. Ka nuta tili ghuz ka dva manda us. ¹³ Ka rka-gata tekwatsaha ta luwa ta hadik manda rkakwa yakwa ghuraf ta ka gurambazlak gigdanaf falak nda mbraku nda mbraku ya. ¹⁴ Ka mbsaghutá luwa ta vgha manda mbsa defteri ta mbsafta lu ya. Ka sli'aftá inda ghwáha nda inda hadikha tsatam imi ma vla[§] taŋ, ka laghwi. ¹⁵ Ka sli'aftá la ka mgham ta hadik, nda gwal dagala dagala, nda la mghama sludziha, nda la ka gadghəl, nda gwal nda mbra nda mbra, nda inda gwal ta ga vu'a, nda inda gwal kul had ka vu'a, ka laghwi da didifa ma galighaha nda ya ma dzanha ta ghwá. ¹⁶ Ka hən nda ghwá nda ya nda dzan mantsa: «Dədəganaghawa dədə, ka bukwanata kuni, yaha tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya nghaná aŋni, yaha Zwanə Tuwak da tsanaghatá guma, ¹⁷ kabga saghasa fitika basata ŋudufa taŋ. Wati ma mndu ya dza'a ŋafta* na?» ka hən.

7

Nizlaha Lazglafta nda mnduha 144,000

¹ Tahula tsa, ka nghaná yu ta duhwalha Lazglafta fwad ta sladu ta slərpuha hadik fwad. Ka ŋaghuta hən ta falakha* fwad, kada kwala hən ta vyaku ta hadik dər ta drəf, dər ta fuha. ² Ka nghə yu ta sana duhwala Lazglafta ta safi nda ma mndəra luwa nda ŋatá ŋizla[†] Lazglafta ta vla hafu. Ka hganá tsi nda lwi dagaladagala ta tsa duhwalha Lazglafta valaŋ lu ta hən ta mbrakwa badziŋtá hadik nda imiha tani

ya. ³ Ka'a nda hən mantsa: «Ma badziŋ kuni karaku ta dər hadik, dər drəf, dər fuha ta kul nde'anaf ta mu ta ŋizla ta kuma ta gwal ta ksanatá slna ta Lazglafta[‡] mu ya,» ka'a. ⁴ Ka mndiŋta lu ta mbsaka tsa gwal nde'anaf lu ta ŋizla Lazglafta ya. Dəmbu' dərmaək nda fwad mbsak fwad mida hən. Tsa mnduha ya ná, sabə ma mndəra inda la Isra'ila hən. ⁵ Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Yuda. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Ruben. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Gada. ⁶ Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Asira. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Naftali. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Manasa. ⁷ Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Simeyuna. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Levi. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Isakar. ⁸ Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Zabulun. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Yusufu. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Benzamen. Inda tsa mnduha ya ndende'anaf lu ta ŋizla Lazglafta ta hən.

Mndəra mndu ma inda vli

⁹ Tahula tsa, ka nghaná yu guli ta ŋəddəma ŋəddəma ta mnduha kul lavinŋa lu ta mbədafta. Tsa mnduha ya ná, sabə ma inda hadikha, nda ya ma inda mndəra mndu, nda ya ma inda zivra mnduha, nda ya ma inda gwada ta gwadə mndu saba hən. Ta sladu hən ta kəma dughuruk nda ya ta kəma Zwanə Tuwak nda sudatá lguta ŋusliŋ nda ŋatá zlizlam ma dzvu, hən. ¹⁰ Ka hən nda lwi dagaladagala mantsa: «Da Lazglafta ta nzaku ta dughuruk, nda ya da Zwanə Tuwak mutsafta mu ta mbaku,» ka hən. ¹¹ Inda duhwalha Lazglafta, nda la halata mndu, nda tsa skwiha fwad nda hafu ma hən ya kay tani ta wanafta tsa dughuruk ya. Ka zləmbata hən ta kəma tsa dughuruk ya ka tsəlbu ŋa Lazglafta. ¹² Ka hən mantsa: «Mantsa nzakwani! Nda ra Lazglafta mu ka zləzlvay, ka ghubay, nda difil ma ghəŋani, nda ra ka rfay, ka vla

§ 6:14 Aya 12-14: ngha ta Isaya 13:10. 13, 34:4, Izekiyel 32:7. 8, Amus 8:9, Yuwel 2:10, 3:3-4. * 6:17 Aya 16: Ngha ta Izekiyel 10:8, Lukwa 23:30. Aya 17: Ngha ta Yuwel 2:11, Sefuni 2:2. 3. * 7:1 Ngha ta Irmia 49:36, Daniyel 7:2, Zakari 6:5. † 7:2 Ngha ta 5:1 nda skwi ŋa ŋanata. ‡ 7:3 Ngha ta Izekiyel 9:4. 6.

glaku ηani, da tsatsi mbraku, mbrumbra, ηa kdekeden tsatsi. Amin!»

¹³ Ka sani ma tsa la halata mndu ya nda i'i mantsa: «I wa na mnduha nda sudata lguta ηusliη ta vgha na na? Sagha ga hēη na?» ka'a. ¹⁴ «Kagha yeya nda sna Mghama da,» ka yu nda tsi. Ka'a nda i'i mantsa: «Hahēη ná, gwal ta sabi ma giri§ ganap lu ta hēη katakata ya hēη. Ka ghwaβaptá hēη ta lguta taη, ka βaβaptá hēη ma usa Zwaηa Tuwak. ¹⁵ Tsaya ta kəl hēη ka sladu ta kəma dughurukwa Lazglafta, ka zləzlva tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya nda fitikani tani nda rvidikani tani ma hēgani. Na katay tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya ta hēη. ¹⁶ Had maya nda ndala dza'a kuzləglanηa hēη wa. Had fitik nda vis dza'a dzəgəлта hēη guli wa, ¹⁷ kabga tsa Zwaηa Tuwak ma takataka tsa dughuruk ya dza'a ngha hēη, ηa hlayni ta hēη ta dzuβaya ima hafu, ηa masanapta Lazglafta ta inda ima taw ma ira* ta hēη.»

8

Mandəfáηa ηizla

¹ Manda pslanapta Zwaηa Tuwak ta mandəfáηa ηizla*, ka nzatá vli sriw ta luwa ha ka magata rita awa. ² Ka nghə yu ta duhwalha Lazglafta ndəfáη ta sladu ta kəmani. Ka vlanηa lu ta duliha ndəfáη guli ta hēη.

³ Ka sagha sana duhwala Lazglafta sladata ndusa nda gwir nda ηatá skwa dra urdi ka dasu. Ka vlanηá lu ta urdi ηulum ηa dray ta tsa gwira dasu ta kəma dughuruk† ya kawadaga nda du'a gwal ta nzakway ka ηa Lazglafta. ⁴ Ka sli'afeta dīηa tsa skwi ta drə lu ya kawadaga nda du'a mnduha Lazglafta ta kəma Lazglafta. ⁵ Ka klaftá duhwala Lazglafta ta skwa dra urdi, ka ndəghanafeta nda vu ta gwir, ka wdagata ta hadik. Ka ghudzagata luwa, ka hlə skwiha ta wi, ka wdə luwa ta wdu, ka ghudzavafta hadik‡.

Duliha

§ 7:14 Ngha ta Daniyel 12:1, Mata 24:21, Markus 13:19. Izekiyel 34:23 Zabura 23:2, Isaya 49:10, 25:8. * 8:1 Ngha ta 5:1 nda skwi ya ηanata. † 8:3 Ngha ta Sabi 30:1. 3.

‡ 8:5 Ngha ta Levitik 16:16-12, Izekiyel 10:2, Sabi 19:16. § 8:7 Ngha ta Sabi 9:23-24, Izekiyel 38:22. * 8:12 Aya 10: Ngha ta Isaya 14:12, Aya 11: Ngha ta Irmiya 9:14. Aya 12: Ngha ta Sabi 10:21. 23.

⁶ Ka hbə tsa duhwalha Lazglafta ndəfáη ta ηanənatá duli ya kay ta vgha ηa vyay.

⁷ Ka vyata tsa taηtaηa duhwala Lazglafta ya ta ηani ma duli. Ka sli'agata papla nda vu gaβanaf lu nda us ta hadik. Ka dravaghuta faway turtuk ma dгатá hadik hkən, nda faway turtuk ma dгатá fuha hkən, nda faway turtuk ma dгатá kuzuηa mukwanek§ hkən.

⁸ Ka vyatá tsa mahisa duhwala Lazglafta ya ta ηani ma duli. Ka vzadatá lu ta sana skwi manda ghwá dagala ta draku da drəf. Ka mbəđavaftá faway turtuk ma dгатá imi hkən, ka us. ⁹ Ka rwuta faway turtuk ma dгатá skwiha nda hafu ma imi hkən, zadanaha lu ta faway turtuk ma dгатá kwambalu hkən guli.

¹⁰ Ka vyata mahkəna duhwala Lazglafta ta ηani ma duli. Ka dədagata mghama tekwatsa ta zlgaku manda vu ta luwa, ka dəđafta ta faway turtuk ma dгатá zala hkən nda ya ta dzuβay. ¹¹ «ηilahlaha,» hga tsa tekwatsa ya. Ka nzatá faway dгатá imi hkən ηilah, ka rwuta ndəghata mnduha ta sanηá tsa imi ya, kabga nzakwani ηilahlaha.

¹² Ka vyatá mafwada duhwala Lazglafta ta ηani ma duli. Ka dzadzanzá lu ta faway turtuk ma dгатá fitik hkən, nda faway turtuk ma dгатá tili hkən, nda faway turtuk ma dгатá tekwatsaha hkən, kada htavaghuta faway turtuk ma dгатá tsuwadək hkən. Mantsa ya, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwadaka fitik hkən, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwadaka* rvidik hkən.

¹³ Tata nghaynghay yu, ka snə yu ta dzala ta zaghuta da ghuvaneta luwa, ka'a mantsa: «Daηwa! Daηwa! Daηwa ηa mnduha ta ghəηa hadik ghudzagarə vyata duhwalha Lazglafta hkən ta dula taη, dza'a vyata hēη ya,» ka'a.

9

Vyatá mahutafa duli

¹ Ka vyatá mahutafa duhwala Lazglafta ta ηani ma duli. Ka gi nghə yu ta

* 7:17 Aya 16:17. Ngha ta Isaya 49:10, Zabura 23:1,

† 8:3 Ngha ta Sabi 30:1. 3. * 8:12 Aya 10: Ngha ta Isaya 14:12, Aya 11: Ngha ta Irmiya 9:14. Aya 12: Ngha ta Sabi 10:21. 23.

dədagata tekwatsa ta luwa ta hađik. Ka vlašá lu ta tsa tekwatsa ya ta makubla mghama gudzuvruŋ. ² Ka gunanaftá tsi ta tsa mghama gudzuvruŋ ya, ka saf diŋ kuđumbul mida manda diŋa mghama* vu ta zlgħaku. Ka nutá vli ma ghuvanata luwa nda fitik tani tđik da tsa diŋ ta safi ma tsa gudzuvruŋ ya. ³ Ka sli'agaptá hi'i ma tsa diŋ ya ka tatá vgha ta hađik. Ka vlašá lu ta mbraku ta həŋ, manda mbraku ya vlaš lu ta rda† ta hađik. ⁴ Ka lu nda həŋ mantša: «Yaha kuni da ksantá kuzun ta hađik, dər fu, dər wati ma skwi ta đyafta nda đya. Mnduha kul hađ ŋizla‡ Lazglafta ma bizlbizla kuma taŋ yeya kweŋkweŋ dza'a kuni hahay. ⁵ Yaha kuni da pslatá həŋ nda psla, ama ka ganapta kuni tiri ta həŋ ka tili hutaf,» ka lu nda həŋ. Manda va kuzlakwa vəl hata rda ta mndu ya, manda va tsaya kuzlakwa vəl hatani ta mndu. ⁶ Ma tsa fitik ya, dza'a zbay mnduha ta mtaku, ama mutsafta a həŋ wa. Ta kumay həŋ ta mtuta taŋ, ama dza'a hwayugadunus hwaya§ mtaku ta həŋ.

⁷ Manda nzakwa plis ta dza'a da vla vulu ya nzakwa tsa hi'i ya. Manda zewazewa dasu ya watá skwi ma ghəŋa taŋ. Manda tsatá kuma mndu ya kuma taŋ guli. ⁸ Manda səmbəka ta swidi ma ghəŋa marakw ya swidi ta həŋ. Manda sli'in ma wa rveri ya sli'inja taŋ. ⁹ Nda skwi manda zalama kufur mbəghata ghuva taŋ. Manda ghudzaga mwata plisha ta hwaya da vla vulu* ya ghudzaga zlabaka taŋ. ¹⁰ Huturha taŋ ná, ta haha mndu manda va huturha rda. Ma tsa huturha taŋ ya ta mutsa həŋ ta mbrakwa haha mnduha ka tili hutaf. ¹¹ Mghama taŋ ná, tsaya duhwala halaway ya ta ga mgham ta ghəŋa tsa gudzuvruŋ ya. «Abaduŋ,» ka lu ta hgay nda gwađa Hebru. Nda gwađa Grek ya guli ná, «Apwalian,» ka lu ta hgay. «Tsaya zadaku.»

¹² Tanťana ghuya đanwa tsaya ta luta. Tahula tsaya, wya ghuya đanwaha his guli ta sagha.

¹³ Ka vyata mamku'a duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli guli. Ka snə yu ta lwi ta

sabi ma tuldiha fwađ, ta nzakway ka tulda gwira dasu ta kəma Lazglafta† ya. ¹⁴ Ka'a nda tsa mamku' a duhwala Lazglafta nda duli da tsi ya mantša: «Paliŋpala ta tsa duhwalha halaway tsam lu ta wa mghama dref ta hgə lu ka Ifrata ya,» ka'a. ¹⁵ Tsa duhwalha fwađ ya ná, payaf paya lu ta hahəŋ ŋa tsa vaku ya, nda ya ŋa tsa tili ya, nda ya ŋa tsa fitik ya, nda ya ŋa tsa nzemndi ya. Ka zlazligiŋtá lu ta həŋ ŋa zadanaťa fawaya turtuk ma dgatá mbsaka mnduha hkən. ¹⁶ Ka snadimťa lu ta mbsaka sludziha taŋ ta plis ta plis. Mleŋwi his dərmađ həŋ. ¹⁷ Mantša ya maridiŋta lu. Ka nghanťa yu ta plisha nda mnduha tida, nda sudatá lguta kufur manda vu ta vgha taŋ. Ka kubalkubal manda pala ta hgə lu ka Safir nzakwani. Ka ghuvazwanghuvazwan ghandand kay guli. Ghəŋa tsa plis ya ná, Manda tsatá ghəŋa rveri nzakwani. Skwi ta sabi ma wa taŋ ná, vu, nda diŋ, nda ghandandatá vu ya. ¹⁸ Nda tsa skwiha hkən ta nzakway ka vu, nda diŋ, nda tsa ghandandatá vu ta sabi ma wa taŋ ya, ka rwiŋtá lu ta faway turtuk ma dgatá mbsaka mnduha hkən. ¹⁹ Mbrakwa tsa plisha ya ná, ma wa taŋ, nda ya ma hutura taŋ nzakwani. Manda nzakwa tsata nahadik nda ghəŋ tida ya nzakwa tsa huturha taŋ ya. Nda tsa hutura taŋ ya ta babala həŋ ta mnduha.

²⁰ Má ŋa mbəđanafta pđakwa mnduha kul rwanatá tsa ghuya đanwaha ya ta nza-kwa taŋ ma slnaha taŋ ta magata həŋ ya ná, ka kwalaghutá həŋ. Ka gđavata həŋ ta tsəlbu ŋa halaway, nda ya ŋa skwa wuyayha. Hahəŋ ná, ngha a həŋ ta vli wu, sna a həŋ ta sləməŋ wu, hađ həŋ ta mbađa wu, nda dasu tsafta lu ta sanlaha, nda kufur sanlaha, nda ghuva tili sanlaha, nda udzu sanlaha. ²¹ Ka kdantá həŋ ta va psla mndu, ka va mbađakwa taŋ, nda va hlira taŋ, ka va ghala taŋ, Zlana a həŋ đekđek wa.

10

Zwanja tuwak nda zwanja defteri

* 9:2 Ngha ta Zlrafta 19:28. † 9:3 Ngha ta Sabi 10:12. 15. Rda: Ngha ta Lukwa 10:19 nda skwi ya ŋa ŋanata. ‡ 9:4 Ngha ta 5:1 nda skwi ŋa ŋanata. § 9:6 Ngha ta Ayuba 3:21, Irmiya 8:3. * 9:9 Aya 7:9. Ngha ta Yuwel 2:4, 1:6, 2:5. † 9:13 Ngha ta 8:3 nda skwi ŋa ŋanata.

¹ Ka nghan̄ta yu ta sana duhwala Lazglafta bukwam lu ma kusay ta saha ta luwa, nda watá dakwambuhwali ma ghə̄nani. Manda fitik nzakwa kumani. Manda zlgħakwa vu ya nzakwa səlahani. ² Ka n̄anató tsi ta gunata zwan̄a defteri ma dzvani. Ka fatá səla zeghwani ta drəf, faha ta səla zlaḅani ta hadik. ³ Ka hurgwatá tsi nda lwi dagala manda hurgwa rveri. Manda hurgwatani, ndəfán̄ ka luwa n̄əzlata. ⁴ Manda n̄əzlata tsa luwa ya ndəfán̄, ka kumə yu ta vinda tsa skwi mna tsi ya. Ama ka sana lwi gwadagata ta luwa mantša: «Ma vində ka, n̄am̄n̄a ma ghə̄n̄a gha ta tsa skwi mna tsa n̄əzlata n̄əzla luwa ndəfán̄ ya,» ka'a.

⁵ Ka nghan̄tá yu ta kapafta tsa duhwala Lazglafta ta sladata ta drəf, nda ya ta hadik ya, ta dzva zeghwani nda ta luwa. ⁶ Ka wadata tsi nda hga Lazglafta ta nzaku n̄a kdekeden̄, ta zlaganaptá luwa nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá hadik nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá drəf nda inda skwiha mida tani ya. Ka'a mantša: «Ta had̄ gd̄glata ta gərdaku wu, ⁷ ama badu da vyata tsa mandəfán̄a duhwala Lazglafta ya ta n̄ani ma duli, badu tsaya dza'a hdamta Lazglafta ta difatá skwi ya si mnana tsi ta gwal ksanatá slna, ta nzakway ka la anabi* ya,» ka'a.

⁸ Ka gwadgəlgihatá tsa lwi si ta gwadagata ta luwa ya. Ka'a mantša: «La! Ka zlgħafta ka ta tsa zwan̄a defteri nda guna ma dzva tsa duhwala Lazglafta ta sladata ta drəf nda ya ta hadik ya,» ka'a.

⁹ Ka labə yu da tsa duhwala Lazglafta ya. Vlihavla ta na defteri na, ka yu nda tsi. «Zlgħa, ka dughwaduta ka. Gun dza'a nzata tsi ma wa gha manda zudum. Tahula dughwaduta gha, dah dza'a nzata tsi ma huda gha,» ka'a nda i'i.

¹⁰ Ka zlgħaftá yu ta tsa zwan̄a defteri ya ma dzva tsa duhwala Lazglafta ya, ka dughwadutá yu. Ka nzatá tsi gun ma wa da manda zudum. Ama tahula dughwaduta

da, ka nzatá vəl ma huda† da dah manda kurak.

¹¹ Ka lu nda i'i mantša: «Ka kləgəlta ka ta lwa Lazglafta ta gwad̄ay ta ghə̄n̄a ndəghatá mndəra mnduha, nda ya ta ghə̄n̄a hadikha, nda gwadaha kavghakavgha, nda mghamha tani,» ka'a.

11

Masləmtsəkha his

¹ Ka vlihatá lu ta sana sləka, manda sarak nzakwani ta kəl lu ka gra skwi. Ka lu nda i'i mantša: «Sli'afslī'a ka grafta ka ta həga Lazglafta nda gwir tani. Ka mbədaf ka ta gwal ta tsəl̄u n̄a Lazglafta mida*. ² Ka zlanata ka ta gra rmakani. Yaha ka da grafta, kabga zlanantá gwal kul nzakway ka la Yahuda lu ta tsaya. Hahə̄n̄ gwal dza'a diŋla luwa nda ghuḅa ka tili fwad mbsak his mida†. ³ Dza'a ghunafghuna yu ta masləmtsəkha da his, n̄a sudavata tan̄ ta buhu ta vgha, n̄a zata tan̄ ta fitik dəmbu' nda his dərmək nda mku' mbsak ta mna gwada da ma tsa fitikha ya.»

⁴ Tsa masləmtsəkha ta sladu ta kəma Mgham Lazglafta ta ga mgham ta ghə̄n̄a hadik‡ ya ná, fwa zaytun̄ha his nda pitirlaha dasu his ya. ⁵ Ka kuman̄kuma mndu ta maganató ghwadaka skwi ta hə̄n̄ katsi, dza'a sabsa vu ma wa tan̄, n̄a zadánatá tsa ghumaha tan̄ ya. Mantša ya dza'a zadánata lu ta mndu ya ta kuman̄tá maganata ghwadaka skwi ta hə̄n̄. ⁶ Mamu hə̄n̄ nda mbrakwa haghuta luwa, n̄a kwala imi nzaku ma tsa fitik ta klə hə̄n̄ ta lwa Lazglafta ya. Mamu hə̄n̄ guli nda mbrakwa mbədánafta imi guli ka us. Mamu hə̄n̄ nda mbrakwa gaktá dān̄wa ta ghə̄n̄a mnduha ta ghə̄n̄a hadik ma fitik ya kuman̄ hə̄n̄§.

⁷ Manda kd̄iŋta tan̄ ta ga masləmtsəka tan̄, n̄a linista tsa nimitak ta safi ma gudzuvrun̄ ya ta hə̄n̄ nda lmu n̄a mbranaghatani ta hə̄n̄, n̄a rwanatani* ta hə̄n̄, ⁸ n̄a nzakwa mbla tan̄ ta daḅi ma luwa dagala, vli ya kəl lu dalaf̄ta Mghama tan̄ ta udza zlə̄n̄ay. Ta grə nda luwa Suduma nda ya nda luwa

* **10:7** Aya 5:7. Ngha ta Sabi 20:11 Zlahu 32:40, Daniyel 12:7, Amus 3:7. † **10:10** Aya 8:10. Ngha ta Azekiyel 2:8. 3:3. * **11:1** Grafgra nda Izekiyel 40:3, Zakari 2:5. 6. † **11:2** Grafgra nda Lukwa 21:24. ‡ **11:4** Grafgra nda Zakari 4:3, 11:14. § **11:6** Grafgra nda 1 Mghamha 17:1, Sabi 7:17. 19, 1 Samuyel 4:8. * **11:7** Grafgra nda Daniyel 7:3, 7, 21. † **11:8** Grafgra nda Isaya 1:9. 10. Suduma: Ngha ta Zlrafta 18:19.

Masar† lu ta tsa luwa ya. ⁹ Na nghay inda mndəra mndu ta mbla taŋ, dər ta nzaku ta hadik ga həŋ, dər wati gwadā ta gwadə həŋ, ŋa zata taŋ ta fitik hkən nda rita ta nghay. Dvaŋta a həŋ ta padamtá tsa mbliha ya wa. ¹⁰ Na rfay mnduha ma ghəŋa hadik ta rfu katakata, ka vavalaku, ka mbahuvtá vgha ta ghəŋa rwatá tsa mnduha ya, kabga ganapga həŋ tiri katakata ta mnduha ta ghəŋa hadik.

¹¹ Tahula tsa fitik hkən nda rita ya, ŋa vuslanamta Lazglafta ta hafu ta həŋ. Na sli'avakta‡ taŋ ka sladata nda səla taŋ. Na ksuta zləŋ katakata ta inda gwal ta ngha həŋ. ¹² Manda sli'avakta taŋ ka sladata, ka sana lwi gwadagata ta luwa nda həŋ mantša: «Safwa sa da hadna,» ka'a. Ka ŋlaghatá həŋ ta luwa ma kusay§ ta nghay ghumaha taŋ. ¹³ Gi ma va tsa fitik ya, ka gigdavafta hadik katakata ka hwanzaḅanapta faway turtuk ma dgatá tsa luwa ya ghwaŋ. Ka rwuta mnduha dambu' ndəfáŋ ma gigdavafta tsa hadik ya. Ka ksuta zləŋ katakata ta gwal ta pdaku, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta ya ta nzaku ta luwa.

¹⁴ Mahisa ghuya danwa tsaya ta luta. Wya mahkənani ta gi sagha.

Mandəfáŋa duli

¹⁵ Ka vyata mandəfáŋa duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli. Ka snaku sana lwiha dagaladagala daga ta luwa. Ka həŋ mantša: «Mgham Lazglafta ŋni nda Kristani ta ga mgham ta ghəŋa hadik ndana. Tsatsi dza'a ga Mgham ŋa kdekedzer*,» ka həŋ. ¹⁶ Ka zlambata tsa halata mnduha hisamb-sak fwad mida ta nzanzafta ta dughuruk ta kəma Lazglafta ya zluzlumbruha ka tsəlbə ŋa Lazglafta. ¹⁷ Ka həŋ mantša: «Mgham Lazglafta ta mbruta. Kagha ndanana, kagha guli manda ghalya. Ta rfa kagha ŋni, kabga ŋanata gha ta tsa mghama mbrakwa gha ya, ka nzaku ka ka Mgham, ¹⁸ Ka gavaghatá mndəra mnduha ta sisi. Ndana tama,

saghasa fitika ganavata kagha ta sida ta həŋ.

Saghasa fitika tsanaghata gha ta guma ta gwal nda rwa.

Dza'a valaŋvala ka ta nisəla gwal ta ksaghatá slna ta nzakway ka la anabi,

nda gwal nda ghuḅa, nda gwal ta zləŋa hga gha,

nda zwani tani, nda galata mndu tani.

Saghasa fitik guli ŋa zadənata gha ta inda gwal ta ḅadziŋtá ghəŋa hadik†,» ka həŋ.

¹⁹ Ka gunatá həga Lazglafta ya ta luwa, ka zlagaptá akwata dzratawi mida. Ka wdə luwa ta wdu, ka snaku hla wi, ka ŋzlə luwa ta ŋzlu, ka gigdavaftá hadik, ka saha papla guli.

12

Sana marakw nda makdəkatandan

¹ Tahula tsa, ka zlagapta sana mandərmimi ta luwa. Sana marakw ya bukwam lu nda fitik manda skwi nda lgut. Ka sladafta tsi ta tili nda wa ta tekwatsa ghwaŋpdə his ma ghəŋ. ² Nda hudí tsa marakw ya ta ḅasa yaku, ta dgakudgaku. Ka wah tsi ta wahu, kabga kuzlaŋtani.

³ Ka zlagəglapta sana mandərmimi ta luwa. Sana mghama makdəkatandan ya ka dva manda vu. Ndəfáŋ ghəŋani, nda wawa ta zewazewa mida. Ghwaŋ duli-hani guli. ⁴ Ka slpidiŋtá tsi ta faway turtuk ma dgatá tekwatsaha hkən ta luwa ta hadik nda hturani. Ka sladata tsa makdəkatandan ya ta kəma tsa marakw ta dza'a dgaku ya ŋa ndutá tsa zwaŋani ya dgar* tsi. ⁵ Ka yatá tsi ta zwaŋa zgun ya dza'a ŋanatá inda mndəra mnduha nda saraka kufurani†. Na gi frekw saha tsa zwaŋ ya, ka gi klaghatá lu da Lazglafta nda dughurukwa ga mghamani. ⁶ Ta hwayaghatá tsa marakw ya da mtak, da vli ya payaf Lazglafta, ŋa zunustá skwa zay hada ka fitik dembu' nda his dərək nda mku' mbsak.

‡ 11:11 Grafgra nda Izekiyel 37:5, 10. § 11:12 Grafgra nda 2 Mghamha 2:11. * 11:15 Grafgra nda Sabi 15:18, Daniyel 2:44, 7:14, 27. † 11:18 Grafgra nda Zabura 2:1, 5, 110:5, 115:12. 13. * 12:4 Ngha ta Daniyel 8:10. † 12:5 Grafta nda Isaya 66:7, Zabura 2:9. ‡ 12:7 Misel: Ngha ta Yuda 9 nda skwi ŋa ŋanata.

⁷ Ka lmanafta lu ta lmu ta luwa. Ka lmanaftá i Misel‡ nda duhwalhani ta lmu nda makdakatandan. Ka lmu i makdakatandan nda duhwalhani tani. ⁸ Ka nawafta i Misel nda duhwalhani ta hən. Ta had wa tan nā nʒglata ta luwa wa. ⁹ Ka slinwigintá lu ta tsa mghama makdakatandan ya. Tsaya ta nzakway ka dzidza nahadik, ta hgə lu ka halaway, ghwadaka sulkum ta nana inda ghəna hadik. Ka slinwigintá lu ta hadik kawadaga nda duhwalhani tani§.

¹⁰ Ka snantá yu ta sana lwi ta luwa ta gwadata nda mbraku, ka'a mantsa: «Ndana tama, mbamafmba Lazglafta, maranmara ta mbrakwani. Tsatsi ta ga Mgham.

Maranmara Kristi ta nani ma mbraku guli, kabga slinwigintani ta hadik ta mndu ya ta gdata ta nana zwanama mu.

Tsatsi ya ta gdata ta wla zwanama mu ta kəma Lazglafta* mu nda fitik tani nda rvidik tani.

¹¹ Nrapnra hən, kabga vəl varata Zwanə Tuwak ta hən nda usani, nda ya kabga vəl mnay tan kazlay: Kahwathwata gwada Lazglafta kə'a.

Zlanəna a hən ta mtaku ka laghwi da dvutá hafa tan wa.

¹² Tsaya tama, rfa ta rfu kagha luwa, nda gwal ta nzaku tida tani. Danwa nā gha hadik nda drəf, kaghuni dza'a ghuya danwa, kabga la da kaghuni halaway nda ga ta sidani katakata.

Nda sna kazlay: Ta sira a fitika da wu» kə'a.

¹³ Kə'a ka makdakatandan nā, slinwiginslinw lu ta hadik. Ka lintá tsi ta tsa marakw ta yatá zwan ya. ¹⁴ Ka vlantá lu ta zlabakha his manda nā dzala ta tsa marakw ya, nā ndraghatani da mtak da vli ya payanaf Lazglafta, nā kwala nahadik bhanavata. Hada dza'a zunusta lu ta skwa zay ka vaku hkən, fwađ ka manzlawats†. ¹⁵ Ka vnihidintá tsa nahadik ya ta imi ma wani mista tsa marakw ya manda zala, má nā klaghata. ¹⁶ Ama ka kataftá hadik ta tsa marakw ya, ka gunatá wi ka ndaghatá tsi

ta tsa zala zligin makdakatandan ma wani ya. ¹⁷ Ka basaftá tsa makdakatandan ya ta nuduf nda tsa marakw ya. Ka sli'afta tsi ka laghwi da lmu nda pdakwa zivra tsa marakw ya, gwal ta nanatá zlahuha Lazglafta, nda ya nda gwal ta nanatá ta nzaku ka masləmtsəka Yesu.

¹⁸ Ka laghu tsa makdakatandan ya sladafta ta wutak ta wa drəf.

13

Nimtak ta sabi ma drəf

¹ Tahula tsa, ka nghanjá yu ta sana nimtak ta sabi ma drəf. Ndəfán ghən tida, ghwan dulani, nda wawa ta zewazewa tida. Ta tsa ghənhani ya mamu vindatá hgə nā raza Lazglafta. ² Tsa nimtak nghə yu ya ná, manda maspata nzakwani. Manda səla mandundi səlahani. Manda wa rveri wani. Ka vlantá makdakatandan ta mbrakwani, nda dughurukwani, nda ga mgham dagala ta tsa nimtak ya. ³ Ka nghanja yu ta balatá sani ma tsa ghənhā tsa nimtak ya manda skwi si dza'a lu dzata. Ama ka mbaftá tsa lkwan ya. Ka ndərmim inda mnduha ta ghəna hadik demdem ta tsa nimtak ya, ka sli'i hən mistani. ⁴ Ka tsəlbu hən ta tsəlbu nā tsa makdakatandan ya, kabga vlantani ta ga mgham ta tsa nimtak ya. Ka tsəlbu hən ta tsəlbu nā tsa nimtak ya guli, ka hən mantsa: «Wa kamtagha na nimtak na nā? Wa dza'a lavinja guya kuma nda tsi?» ka hən.

⁵ Ka vlantá lu ta tvi gi ka ghərbə tsi ta ghərbaku ka raraza Lazglafta. Ka vlantá lu ta mbrakwa magay manda tsaya ka tili gwadmbsak his mida. ⁶ Ka zraftá tsi ta raraza Lazglafta, ka raraza hgani, nda vla nzakwani tani, nda inda gwal ta nzaku ta luwa tani. ⁷ Ka zlanantá lu ta tvi nā vlu nda mnduha Lazglafta, nā ghubasaptani ta hən*. Ka vlantá lu ta ga mgham ta ghəna inda mndəra mndu, nda inda zivra mndu, nda ya ta ghəna inda gwada ta gwadə lu, nda ya ta ghəna inda hadikha, ⁸ nā tsəlbay inda mnduha ta ghəna hadik ta tsəlbu nani, Tsa gwal kul vindaku hga tan ma defteri hafu daga zrafta ghəna hadik da Zwanə.

§ 12:9 Grafta nda Zrafta 3:1, Lukwa 10:18. * 12:10 Grafta nda Ayuba 1:9. 11, Zakari 3:1-2. † 12:14 Grafta nda Daniyel 7:25, 12:7. * 13:7 Aya 5:7. Grafta nda Daniyel 7:8, 25, 11:36, 7:21.

Tuwak ya si dza lu ya dza'a tsəlba tsa tsəlbu ya.

⁹ Ka mamu mndu nda sləmənja snay, ka sna tsi.

¹⁰ Ka nda fa mndu ŋa ksaghatá da ga vu'a ya ná,

dza'a ksaghaksa lu da ga vu'a.

Ka nda fa mndu ŋa dzata nda kafay ya guli ná,

dza'a dza dza lu nda kafay.

Tsaya tama ná, dina ka nzata mnduha Lazglafta nda ksanatá ŋuduf nda ya nda zlghay nda ŋudufa tanj.

Nimtak ta sabə ma hadik

¹¹ Ka nghanjá yu ta saba sana nimtak guli ma hadik. His dulani manda ŋa zwanja tuwak. Ta gwada guli manda ŋa makdakatanjan. ¹² Mbrakwa tsa nimtak tanjan ya da tsi. Ka marə tsi ta tsa mbraku ya ta kəma tsa tanjana nimtak ya. Ka mblə tsi ta mnduha ma ghəŋa hadik, nda inda skwiha mida ŋa tsəlbu ŋa tsa tanjana nimtak si balana lu manda skwi ŋa dzata, ta mbafta ya. ¹³ Ka magə tsi ta mandərmimi katakata, ha ka klagata tsi ta vu ta luwa ta hadik ta wa ira inda mnduha. ¹⁴ Ka nanaghatá tsi ta inda mnduha ma ghəŋa hadik nda skwa ndərmimay ya vlanj lu ta tvi ŋa magay ta kəma tsa tanjana nimtak ya. Ka'a nda mnduha ma ghəŋa hadik mantša: «Magafwamaga ta skwa wuyay ŋa vlanjá glaku ta tanjana nimtak si balana lu manda skwi ŋa dzata, ka mbafta tsi ya,» ka'a. ¹⁵ Ka vlanjá lu ta tvi ta tsa mahisa nimtak ya ŋa vuslanamta hafu ta tsa skwa wuyay tsaf lu manda tsa tanjana nimtak ya, ŋa gwadayni ta gwada, ŋa pslatani ta inda gwal kul vlanjá glaku. ¹⁶ Ka tsa mahisa nimtak ya mantša: Tahanafwataha ta njizla ta dzva zeghwi, ka ma bizbizla kuma a tsi ta zwani, nda galata mnduha, nda la ka gadghəl, nda la ka pđu, nda la kul had ka vu'a, nda la ka vu'a tani. ¹⁷ Ka had tsa njizla ta nzakway ka hga tsa nimtak ya, ka mbsaka hgani a tsi ya, ta tsa mndu ya wu katsi, yaha da skwa skwi, yaha da dzawaptá skwi guli, ka'a.

¹⁸ Wana fitika zlagakwa mndu ya nda difil ma ghəŋani. Mndu ya nda difil ma

ghəŋani ná, dza'a nda sna ta skwi ta kumə mbsaka hga tsa nimtak ya ta mnay. Tsa mbsak ya ná, manaka hga mndu ya. Mku' dərmək nda mku' mbsak mku' mida nzakwani.

14

Laha gwal varagagha lu

¹ Ka nghanjá yu kay guli ta Zwanja Tuwak ta sladu ta ghwá Siyuna. Ta sladu mnduha dəmbu' dərmək nda fwađ mbsak fwađ mida kawadaga nda tsi. Inda tanj, nda vinda hga Zwanja Tuwak nda hga Dani guli ma bizbizla kuma* tanj. ² Ka snanjá yu ta sani lwi ta ghudzagata manda ghudzaga mghama zala nda ya manda ghudzaga ŋəzla luwa. Tsa lwi ta snə yu ya ná, manda ghudzaga htimbil ta dzə lu ya nzakwani. ³ Lfida laha ta fə tsa ndəghata mnduha ya ta kəma dughuruk, nda ya ta kəma tsa skwiha fwađ nda hafu ma hən ya, nda ya ta kəma tsa halata mnduha ya. Had sana mndu ta laviŋta taghaftá tsa laha ya, ka tsa mnduha dəmbu' dərmək nda fwađ mbsak fwađ mida si ta hadik vara lu ta hən ya a tsi wa.

⁴ Hahən ná, ŋriŋ a hən ta vgha tanj nda hliri wa. Ksanaksa hən ta vgha tanj, ka nzata hən hezle'. Mista Zwanja Tuwak ta mbađa hən ta mbađa dər ta dza'a diga tsi. Varagap mataba mnduha lu ta hən. Nda nza hən ka tanjanani vlanj lu ta Lazglafta nda ya ŋa Zwanja Tuwak. ⁵ Ta sna a lu ta tsakalawi† ma wa tanj wa. Had sana maslvinza ta hən guli wa.

Duhwalha Lazglafta hkən

⁶ Ka nghanjá yu ta sana duhwala Lazglafta ta ndrə ma ghuvanata luwa. Mamu Lfida Gwada ŋa kdekedenj da tsi ŋa mnay ŋa mnduha ta ghəŋa hadik, ŋa inda hadikha, ŋa inda mndəra mndu, ŋa inda mndəra gwada ta gwadə lu, ŋa inda zivra mnduha. ⁷ Ka'a nda lwi dagaladagala mantša: «Zləŋawazləŋa ta Lazglafta ka zləzlvə kuni, kabga saghasa fitika tsayni ta guma. Tsəlba watsəlba ta tsəlbu ŋa mndu ya ta magaftá luwa, nda hadik, nda drəf, nda dzuəyha‡,» ka'a.

* **14:1** Grafta nda 7:3. 8, Izekiyel 9:4. † **14:5** Grafta nda Sefuni 3:13. ‡ **14:7** Grafta nda 10:6. 7 nda skwi ya ŋa ŋanata.

⁸ Ka sabə mahisa sana duhwala Lazglafta. Ka'a mantsa: «Kweŋ tama! Nda zləmba Babila ta nzakway ka luwa dagala. Snusna ta ima inabi ta inda mnduha, sa tsa ima inabi ya ná, hliri ya manda ŋaniŋ,» ka'a.

⁹ Ka sabə mahkəna sana duhwala Lazglafta guli. Ka'a nda lwi dagaladagala mantsa: «Ka ta tsəlɔay mndu ta tsəlɔu ŋa tsa nimitak ya, nda ya ŋa tsa skwa wuyay tsaf lu ya, ka tsu'afá tsi ta ŋizla ta bizlbizla kumani ka ta dzvani a tsi, ¹⁰ dza'a say tsatsi guli ta ima inabi gatá sida Lazglafta kul had' sana skwi gaɓam lu mida. Tsa ima inabi ya ná, ma leghwa ɓasatá ŋudufa Lazglafta pghamta lu. Ŋa gay lu ta iri ŋani ma ghandanda ta vu ta kəma mnduha Lazglafta nda ya ta kəma Zwanja Tuwak*.
¹¹ Diŋa tsa vu ta gə lu ta iri ŋa taŋ ya ná, dza'a gɗavagɗa ta ŋlu ta luwa ha ŋa kdekedzen†. Tsa gwal ta tsəlɔu ŋa tsa nimitak ya, nda ya ŋa tsa skwa wuyay tsaf lu ya, nda inda gwal ta zlghaftá tsa mbsaka hgani ya ná, had' mbi'a vgha taŋ ma ghuya ɗaŋwa nda fitik tani, nda rvidik tani wa,» ka'a.

¹² Tsaya tama, kaghuni gwal ta snatá zlaha Lazglafta, ta zlghaftá Yesu nda ŋuduf, gɗavawagɗa mantsa ya. ¹³ Ka snantá yu ta sana lwi ta gwadagata ta luwa. Ka'a mantsa: «Vinda! Daga ndana ná, “Rfu da gwal ta rwuta ma slna Lazglafta,” ka'a. “Mantsa nzakwani, kada mbi'a həŋ ta vgha ma slnaha taŋ, kabga ta dza'a mista taŋ slnaha taŋ,» ka Sulkum.

Guma Lazglafta ta ghəŋa mnduha ta ghəŋa hadik

¹⁴ Kə'a ka yu guli ná, ka nghanťá yu ta ghwayak ka ŋusliŋ. Ta tsa ghwayak ya, mamu sana mndu manda Zwanja mndu‡ ta nzaku tida, nda wa ta zewazewa dasu ma ghəŋani, nda ŋatá vdu ya nda za ma dzvani guli. ¹⁵ Ka sabə sana duhwala Lazglafta guli ma həga Lazglafta. Ka'a nda lwi dagaladagala nda tsa mndu ta nzaku ta ghwayak ya mantsa: «Kla ta tsa vuda gha ya, ka tska ka ta skwi ta vwah, kabga saghasa fitika

tska skwiŋ ta vwah. Nda ndəha nimaya ta hadik,» ka'a. ¹⁶ Ka wudidiŋta tsa mndu ta nzaku ta ghwayak ya ta tsa vudani ya, ka gi tskatá lu ta nimaya ta ghəŋa hadik.

¹⁷ Ka sabə sana duhwala Lazglafta ma həga Lazglafta ya ta luwa. Mamu vdu ya nda za da tsaya.

¹⁸ Ka sabə sana duhwala Lazglafta ma gwir, ya ta nzakway ta ga mgham ta ghəŋa vu. Ka'a nda lwi dagaladagala nda tsa mndu ta ŋanatá vdu nda za ya mantsa: «Wudidiŋwuda ta tsa vuda gha nda za ya, ka tskanata ka ta yakwa inabiha ta hadik, kabga nda ndəha tsa yakwani ya,» ka'a.

¹⁹ Ka gi wudiŋtá tsa duhwala Lazglafta ya ta tsa vudani ya ta hadik. Ka tskatá tsi ta yakwa inabi ta hadik. Ka pghamtá tsi ta tsa skwi tska tsi ya ma mghama glifiŋa ɓasata ŋudufa Lazglafta. ²⁰ Ka hu'anaptá lu ta tsa yakwa inabi ma tsa glifiŋ ya ta hula luwa. Ka mbəzagaptá us mida ka ta ta vgha ka mbada manda zala ha meli hkən dərmaċ*. Latani guli, ka lamla plis dida ná, ghəŋghəŋ yeya dza'a nghaku.

15

Kɗavakta ghuya ɗaŋwa

¹ Tahula tsa, ka nghanťá yu ta sana ŋizla dagala nzakwani ta ndərmim lu nda ndərmima. Ka nghanťá yu ta duhwalha Lazglafta ndəfáŋ nda ŋanatá ghuya ɗaŋwaha ndəfáŋ ma dzva taŋ guli. Tsahaya kɗavakta ghuya ɗaŋwa, kabga tsahaya dzatá ghəŋa basa ŋudufa Lazglafta.

² Ka nghanťá yu ta sana skwi manda drəf ta wudaku manda dalagar, nda vu mida guli. Ka nghanťá yu guli ta gwal ta ghuɓasapta tsa nimitak ya, nda tsa skwa wuyay tsaf lu ya, nda tsa mbsaka hgani ya. Ta sladu həŋ ta tsa drəf ta wudaku manda dalagar ya, nda ŋanatá htimbil ya vlan Lazglafta ta həŋ. ³ Fa laha ya si ta fə Musa ta nzakway ka kwalva Lazglafta nda laha ya si ta fə Zwanja Tuwak, ta fə həŋ. Ka həŋ mantsa:

«Mgham Lazglafta ta mbruta,

§ 14:8 Grafta nda Isaya 21:9, Irmiya 51:7. 8. * 14:10 Grafta nda Isaya 51:17, Zlrafta 19:24, Izekiyel 38:22. Həga vu: Ngha ta Lukwa 17:29 nda skwi ŋa ŋanata. † 14:11 Grafta nda Isaya 34:10. ‡ 14:14 Grafta nda 1:13, Daniyel 7:13. § 14:15 Grafta nda Yuwel 4:13. * 14:20 Aya 19:20. Grafgra nda Isaya 63:1. 6, Ŋada ghəŋ 1:15.

dagala slna gha ya ta magə ka,
ka skwa ndərmimay nzakwani.
Kagha Mgham ta ghəŋa inda hadikha.
Inda skwi ta magə ka ná, tdukwatdukwa
nzakwani,
kahwathwata nzakwani guli. ⁴ Mghama
da!
Wati ma mndu ya dza'a kwal kul vla glaku
ŋa gha ka zləzlva kagha na?
Kagha turtukwa gha ya nda ghuḅa.
Dza'a sli'agaghasli'a mnduha ta inda
hadikha da tsəlḅu ta kəma gha,
kabga nda ngha həŋ ta inda skwi ta magə
ka ná,
tdukwa nzakwani*,» ka həŋ.

⁵ Tahula tsaya guli, ka nghanṭá yu ta
gunatá həga tumpul ma həga Lazglafta ta
luwa† ya ta kəl mnduha ka guya vgha nda
Lazglafta. ⁶ Ka sli'agaptá tsa duhwalha
Lazglafta ndəfán ya kay ma həga Lazglafta,
nda ŋanətatá ghuya dāŋwaha ndəfán ma dzva
taŋ, nda sudatá lguta ŋusliŋ tilil ta wdaku
ta vgha taŋ. ⁷ Ka hlaftá sani mataba tsa
skwiha fwad nda hafu ma həŋ ya kay
ta leghwaha ndəfán ka dasu ka dasu, ka
vlanṭá tsa duhwalha Lazglafta ndəfán ya
kay. Tsa leghwaha ya ná, nda ndagha nda
ndagha həŋ nda ḅasa ŋudufa Lazglafta ta
nzakway ŋa kdekedzen. ⁸ Ka ndəghanəftá
dīŋ ta sabi ma glakwa Lazglafta nda ya ma
mbrakwani‡ ta tsa həga Lazglafta ya. Had
tvi ŋa ləglama mndu da tsa həga Lazglafta
ya, ha ka dzatá ghəŋa tsa ghuya dāŋwaha
ndəfán da tsa duhwalha Lazglafta ya wa.

16

Leghwa ḅasatá ŋudufa Lazglafta

¹ Ka snə yu ta sana lwi dagala ta sabi
ma həga Lazglafta. Ka'a nda tsa duhwalha
Lazglafta ndəfán ya mantša: «Lawala da
pghadata ta hadik ta tsa leghwa ḅasatá
ŋudufa Lazglafta ndəfán ya,» ka'a.

² Ka sli'aftá tanṭaŋa duhwala Lazglafta,
ka laghwi pghadatá ŋani ma leghwa
ḅasata ŋuduf ta hadik. Ka slaftá ghwadak
ghwadaka lkuha ta kuzlaku* ta gwal nda

ŋizla nimitak, nda ya ta gwal ta tsəlḅu ŋa tsa
skwa wuyay tsaf lu ya, ta həŋ.

³ Ka pghadatá mahisa duhwala
Lazglafta ta ŋani ma leghwa ḅasata ŋuduf
da drəf. Ka nuta drəf manda usa mndu nda
mta. Ka rwuta inda skwi nda hafu ma drəf.

⁴ Ka pghadatá mahkəna duhwala
Lazglafta ta ŋani ma leghwa ḅasata
ŋuduf da ghwa nda ya ta dzuḅayha. Ka
mbəḅavaftá imi ka us†. ⁵ Ka sana duhwala
Lazglafta ya ta ŋanətatá imi ta snə yu mantša:
«Kagha ná, nda tvani tsata ka ta tsa guma
ya.

Manda ghalya ka,
mamu ka ndanana guli.
Nda ghuḅa nzakwa gha.

⁶ Tsa mnduha ya ta pghinṭá usa mnduha
gha nda la anabiha gha, Lazglafta.
Tsaya ta kəl ka ka vlanṭá us ta həŋ ŋa say
taŋ.

Mutsaf mantša həŋ ta skwi ta ranṭa həŋ,»
ka'a.

⁷ Ka sana duhwala Lazglafta ma gwir ta snə
yu mantša: «Mantsaya nzakwani Mgham
Lazglafta ya ta mbranaghata inda skwi. Ta
tsay ka ta guma kahwathwata nda tvani,»
ka'a.

⁸ Ka pghanəftá mafwada duhwala
Lazglafta ta ŋani ma leghwa ḅasata ŋuduf ta
fitik. Ka mutsaftá fitik ta tvi ŋa dra mnduha
nda vu. ⁹ Ka kdəhə tsi ta mnduha ka
ŋdanḅa. Ka razə mnduha ta hga Lazglafta,
ya nda mbraku ta ghəŋa tsa ghuya dāŋwa
ya. Ama ka kwalaghutá həŋ ta paya tva
taŋ ŋa vla glaku ŋani.

¹⁰ Ka pghaftá mahutafa duhwala
Lazglafta ta ŋani ma leghwa ḅasata ŋuduf
ta dughurukwa nimitak. Ka nutá ga
mghamani tdik ka grusl‡. Ka hpadə
mnduha ta sli'ina taŋ, kabga vəl ḅasa
kuzlakwani. ¹¹ Ka razə həŋ ta Lazglafta ta
luwa ta ghəŋa lukwa taŋ, nda ghuya dāŋwa
taŋ. Ka kwalaghutá həŋ ta paya tva taŋ ma
slnaha taŋ.

¹² Ka pghaftá mamku' a duhwala
Lazglafta ta ŋani ma leghwa ḅasata ŋuduf
ta ghwa dagala ta hgə lu ka Ifrata. Ka
su'itá tsa ghwa ya ŋa paya tvi ŋa mghamha
ta sli'agaftha nda ma mndəra luwa. ¹³ Ka

* **15:4** Ngha ta Sabi 15:1nda Irmiya 10:7, Zabura 86:9. † **15:5** Grafta nda Sabi 38:21. ‡ **15:8** Grafta nda Sabi 40:34. 35, 1 Mghamha 8:10. 11, Isaya 6:4. * **16:2** Ngha ta Sabi 9:10. † **16:4** Gray nda Sabi 7:17. 21. ‡ **16:10** Gray nda Sabi 10:21. 22.

nghanṭá yu ta saba ghwadaka sulkumha hkən manda kləṅ manda kləṅ ma wa makdakatanḍ, nda ya ma wa nimitak, nda ya ma wa ghwadaka anabi. ¹⁴ Tsa ghwadaka sulkumha ya ná, sulkumha halaway ya ta maga skwa ndərmimay. Ka laghu həṅ slanaghatá mghamha ta ghəṅa hadik demdem, ṅa hagaktá həṅ ṅa vulu badu tsa mghama fitik ta nzakway ka ṅa Lazglafta ta mbruta ya.

¹⁵ «Wya yu ta lagha manda ghali. Rfu da mndu ya ta nzata hzleṅa, ta ngha lgutani da mbaḍə tsi ta mbaḍa ka fərđi'u, da ksutá tsi ka hula da mnduha,» ka Mgham.

¹⁶ Ka tskanatá tsa sulkumha ya ta tsa mghamha ya kay, ma sana vli ta hgə lu nda gwada Hebru ka Harmageduṅ.

¹⁷ Ka pghadaftá mandəfəṅa duhwala Lazglafta ta ṅani ma leghwa basata ṅuduf da ghuvanata luwa. Ka snagaptá sana lwi ma dughuruk ma həga Lazglafta. «Nda kda!» ka'a. ¹⁸ Ka wdə luwa ta wdu, ka hlə lu ta wi, ka ṅzlə luwa ta ṅzlu, ka ghudzavafta hadik. Ka yawu ka yawu fatá mndu, ta ghudzavafa hadik katakata taḍ ta tsaya wa. ¹⁹ Ka kwahavaptá tsa luwa dagala ya hkən. Ka hwanzaḱta inda luwaha ta ghəṅa hadik guli. Ka havaktá Lazglafta ka luwa dagala ta nzakway ka Babila, ṅa sunustá leghwa basata ṅudufaniš katakata ya. ²⁰ Gi rək, zwazwada inda hadikha ta tsatsamta ma drəf. Gi lpay nghəgla a lu ta ghwaha guli wa. ²¹ Ka rkagatá paplaha* dagaladagala ta luwa ta ghəṅa mnduha. Ka rarazə mnduha ta Lazglafta ta ghəṅa tsa ghuya ḍaṅwa taṅ da tsa paplaha ya, kabga fərtufərta tsa ghuya ḍaṅwa ya katakata.

17

Guma taghəṅa Babila

¹ Tahula tsa, ka gavagaghatá sani turtuk ma tsa duhwaha Lazglafta ndəfəṅ ta ṅanata leghwaha ndəfəṅ ya tavata i'i. Ka'a mantša: «Sawi ka maraghata yu ka lu dza'a tsa guma ta tsa mghama hliri ta nzakway ka luwa dagala, ta nzafta ta imiha ya 6a. ² Nda tsatsi ndəramta mghamha ta ghəṅa

hadik ta hliri, ka ghuytá mnduha ta ghəṅa hadik durinḍ da tsa hliri* ya,» ka'a.

³ Ka lamə Sulkum da i'i, ka klaghatá duhwala Lazglafta ta i'i da mtak. Ka nghanṭá yu ta sana marakw ta nzafta ta nimitak ka dva ghlez hada. Rakwatsak, vivindatá ta hga rarazatá Lazglafta ta tsa nimitak ya, ndəfəṅ ghəṅani, ghwanḍ duli-hani. ⁴ Tsa marakw ya ná, lguta dvanḍvəṅa nda ya ka dva ghlez sudava tsi, nda rka ta rka nda mizidikwa dasu, nda ya nda pala ta wdaku, nda ya nda zidaha nda bla nda bla dzvani. Leghwa dasu ṅana tsi ma dzvu nda ndəghata manzakḍaway, nda ghwadaka skwiha ma vəl hlirani mida.

⁵ Nda vinda hga difatá skwi ma bizlbizla kumani. «Luwa Babila, mani ma gwal ta hliri, nda ya nda manzakḍawayha ta ghəṅa hadik.» ⁶ Ka nghə yu ta ghuyatá tsa marakw ya da usa mnduha Lazglafta, nda ya da usa masləmtsəkha Yesu.

Na tsa nghanṭá ḍa mantša ya ná, ka ndərmimə yu nda ndermima katakata. ⁷ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i mantša: «Nya ta ndərmimə ka mida? Dza'a mnaghamna yu ta klatá ghəṅa difatá skwi ta ghəṅa tsa marakw ya, nda ya ta ghəṅa tsa nimitak ya nzaf tsi tida, ndəfəṅ ghəṅani, ghwanḍ dulani ya. ⁸ Tsa nimitak nghə ka ya ná, si mamu ghalya, ama ta had ndanana wa. Dza'a safsa ma gudzuvrūḥ ka dza'a da vla zadakwani. Mnduha ta nzaku ta ghəṅa hadik, tsa gwal kul vindaku hga taṅ ma deftera hafu daga ma zlafta ghəṅa hadik, ya həṅ, ṅa ndermimay taṅ nda ndərmimə nghanḍər həṅ ta tsa nimitak ya. Nziya nza tsi, si mamu tsatsi ghalya, ama ta had ndanana wu, ta dza'a zlagapzlaga guli.

⁹ «Hadna, nda nza na fitik na ṅa sṅaṅtá skwi nda mahizl, nda ya nda difil mida. Tsa ghəṅha ndəfəṅ ya ná, tsaya ghwaha ndəfəṅ nzanaf tsa marakw ya ta həṅ. Nda nza həṅ guli ka mghamha ndəfəṅ. ¹⁰ Hutaf gwal ta zlambuta mataba taṅ. Ta teke'a sani turtuk. Ta sagha a sani guli karaku wa. Dər saghaha tsatsi dazlay katsi, sira a dza'a nzḍavata tsa ga mghamani ya wa. ¹¹ Tsa nimitak si ghalya ya kay, kul had ndanana

§ 16:19 Gray nda Isaya 51:17. * 16:21 Gray nda Sabi 9:23. 24. * 17:2 Aya 1:2 Gray nda Irmiya 51:13, Isaya 23:17, Irmiya 51:7. † 17:8 Ngha ta 11:7 nda skwi ṅa ṅanata vindinḍ lu mistani.

ya, tsatsi dza'a nzaku ña matghasa mgham. Tekw tsatsi mataba tsa mbsakha ndáfáñ ya, ama ta dza'a da vla zadaku.

¹² «Tsa duliha ghwanj nghə ka ya ná, mghamha ghwanj‡ ta kul mutsaftá ga mgham ya. Ama dza'a mutsafmutsa hən ta ga mgham ma fitik kwitikw kawadaga nda tsa nimitak ya. ¹³ Ka skwa turtuk ndana tsa mghamha ya ña zlananta tan ta mbrakwa tan, nda ga mghama tan, ta tsa nimitak ya. ¹⁴ Dza'a vulay hən ta vulu nda Zwanja Tuwak, ña ñrapta Zwanja Tuwak kawadaga nda mnduhani gwal hagaf tsi, gwal zabap tsi, gwal ka ñərmani ya, ta hən. Zwanja tuwak mgham ta ghəña mghamha, tsatsi mali ta ghəña maliha guli,» ka'a.

¹⁵ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i guli mantsa: «Tsa imiha nghə ka nzaf gwal ta hliri tida ya ná, mnduha, nda dəmga, nda hadikha, nda gwadaha ta gwadə lu, tsahaya. ¹⁶ Tsa duliha ghwanj nghanj ka nda nimitak ya, dza'a husanhusa tsa marakw ta hliri ya ta hən, ña sudata tan ka zlanja ka fərdi'u, ña zuta tan ta slu'ani ka zadanata nda vu. ¹⁷ Mantsa ya ná, Lazglafta ta fanamta hən ma ndana tan ña magata tan ta skwi ya ta kumə tsi. Ka sagha ndana tan ka skwa turtuk, ka vlanjá hən ta ga mghama tan ta tsa nimitak ya ha ka sagha fitika dzatá ghəña gwada Lazglafta.

¹⁸ «Tsa marakw nghə ka ya guli ná, tsaya luwa dagala ta ga mgham ta ghəña mghamha ta ghəña hadik,» ka'a.

18

Zlambata Babila

¹ Tahula tsaya, ka nghanjá yu ta sana duhwala Lazglafta ta saha daga ta luwa, dagala glakwa mbrakwani. Ka tsuwadakanafá tsa glakwa mbrakwani ya ta ghəña hadik demdem. ² Ka gugudatá tsi nda lwi dagala dagala. Ka'a mantsa:

«Nda zlamba!

Ya nda zlamba Babila ta nzakway ka luwa dagala.

Nuna ka luwa nzakwa halaway ndana tama.

Hada vla difa inda ghwadaka sulkumha

nda ghwadaka zarakha ta mbiđu lu.

³ Zlambuzlamba luwa Babila, kabga fafa ta ghəñani ka maga sli'insli'inj. Sasusasa inda mndəra mndu ta ima inaba kbatá tsa sli'insli'injani ya.

Fa fa mghamha ta ghəña hadik ta ghəña tan ka maga sli'insli'inj nda tsi.

Nuna gwal ta tsakala ta ghəña hadik ka gadghəl

nda skwiha ta tadaku iri tida si da tsi,» ka'a.

⁴ Ka snanjá yu guli ta sana lwi ta gwadagata ta luwa. Ka'a mantsa:

«Mnduha da! Sli'apwasli'a ma tsa luwa ya, kabga yaha kuni da ñlamta ma tsa dmakwani ya,

da dədamtá kuni ma ghuya danwa manda ñani guli.

⁵ Sli'apwasli'a,

kabga fərtufərtá ndikata tsa dmakwani ya dikw ta luwa.

Zanap a Lazglafta ta tsa ghwadaka slnani ya wa.

⁶ Ghuyanapwaghuya ta danwa manda va ya ghuyanap tsatsi ta mnduha!

Manda va tsaya manda va tsaya his ka kuni planamtá skwi ya magana tsi ta sanlaha.

Ka leghwa wud turtuk ka tsatsi tanafta ima inabani ta mndu ya,

ka leghwa wudwud his ka kaghuni planamta.

⁷ Ta6 ta tsa glakwani nda zatá mghamani ya ka kuni dza'a ganap tiri ka ninja ka skwa hidahida.

Ka'a ta ndanay ma ghəñani na:

“Nda nza nzakwa da ka mgham, nza a yu ka wadgu wu,

walanja a yu ta nzata ka skwa hidahida wu,» ka'a.

⁸ Tsaya tama, bađu va tsa fitik turtuk ya dza'a slanaghata ghuya danwani

ta nzakway ka mtaku,

nda nzaku ka skwa hidahida,

nda maya, ña drijta nda vu guli.

Mgham Lazglafta ná, Lazglafta ta mbruta ya.

Tsatsi ta tsanaghatá guma*,» ka'a.

⁹ Nghanja inda mghamha ta ghəña hadik ta gutá sli'insli'inj nda tsi, ta zutá mgham

‡ 17:12 Gray nda Daniyel. 7:24. * 18:8 Vli ña gray nda aya 4:8. Aya 4: Isaya 48:20, Irmija 50:8, 51:6, 45. Aya 5: Zrafta 18:20. 21, Irmija 51:9. Aya 6: Zabura 137:8, Irmija 50:29. Aya 7:8. Isaya 47:7. 9.

da tsi ta dīŋa tsa luwa ya ta draku, dza'a tawīŋ tawa hən, dza'a ŋadīŋŋada hən ta ghən. ¹⁰ Di'īŋ dza'a nzakta hən, kabga zlənja tsa ghuya dāŋwa hada ya. Ka hən dza'azlay mantša:

«Aya! Aya Babila ta nzakway ka luwa dagala,

luwa ya ta mbruta!

Gi hadahada ná, tsaghaghata guma† tsa re!» ka hən.

¹¹ Ka taw gwal ta tsakala ta ghəŋa hadīk ta taw, ka ŋada ghən ta ghəŋa tsa luwa ya, kabga had mndu dza'a skugəltá huzla taŋ wa. Tsa huzlaha ya ta nzakway ka ¹² dasu, nda dzindar, nda palaha nda bla nda bla dzvani, nda skwiha lwi, nda lgutha kulefedfeda, nda lgutha ka dva ka dva, nda lgutha ta wđaku, nda sanlaha ma lgutha dīnadīna, nda inda mndərga udzuha nda bla mutsay, nda inda mndəra skwiha magaf lu nda sli'īŋa gwi'an, nda skwiha magaf lu nda kufur ka ghuvazwan zwan. Sanlaha guli ná, magaf nda pala lu. ¹³ Ta dzawapdzawa hən guli ta urdiha kavghakavgha, nda sluhwaha zdazda zi'akwani, nda ima inabi, nda rđi, nda hupu, nda hya, nda slaha, nda tuwakha, nda plisha, nda vu'aha ta nzakway ka mnda səla guli. Ta had mndu ta skugelta hən wa. ¹⁴ Ka tsa gwal tsakala ya nda tsa luwa ya mantša:

«Nda zada inda tsa skwiha ta zdəgaghata ya, zwađuzwada inda gadghəla gha, nda inda skwiha ta zə ka ta mghama gha tida.

Mutsəglaf a ka wa,» ka hən.

¹⁵ Tsa gwal tsakala ta tsakala tsa skwiha ma tsa luwa, ka nuta hən ka gadghəl ya, di'īŋ nzakta hən kabga zlənja tsa ghuya dāŋwani‡ ya. Dza'a taway hən ta taw ŋa nzakwa taŋ ka skwa hidahida. ¹⁶ Ka hən dza'azlay mantša:

«Aya! Aya Babila! Ta nzakway ka luwa dagala,

si ta rkaftarka nda lgut kulefedfeda,

nda ya nda lguta dva,

nda ya nda lgut ta wđaku,

nda ya nda mizidīkw. Magaf nda dasu lu ta sanlaha,

nda palaha ta dīnuta sanlaha.

¹⁷ Gi hadahada ná,

ka zadanata mndərga tsaya ma gadghəl re!» ka hən.

Ka nzaktá inda gwal ta swa kwambalu, nda gwal ma kwambalu tani, nda la sludza imi tani nda gwal kasa klipi tani, di'īŋ nda tsi. ¹⁸ Na nghay taŋ ta đukwakwa dīŋa drakwa tsa luwa ya, ka wahu hən ta wahu. Ka hən mantša: «Wati luwa ya dagala ŋa gray nda tsa luwa ya na?» ka hən. ¹⁹ Ka tsədə hən ta hadīk ta ghən, ka taw, ka ŋada ghən, ka wahu. Ka hən mantša:

«Aya! Aya luwa dagala!

Luwa ya ta nanaftá gwal kwambalu ka gadghəl.

Gi hadahada ná, gi zadanatá§ tsa re!» ka hən.

²⁰ Kaghuni gwal ta luwa, rfawarfa kaghuni ta rfu ta ghəŋa zadanatá tsa luwa* ya. Kaghuni mnduha Lazglafta nda gwal ghunay, nda la anabi. Rfawarfa ta rfu kaghuni guli, kabga tsanaghata Lazglafta ta guma ta ghəŋa tsa skwi magaghuna tsi ya.

²¹ Tahula tsa, ka klafta sana duhwal nda mbra ta nzakway ka duhwala Lazglafta ta sana pala dagala manda buna ka vzaghata da drəf. Ka'a mantša: «Mantsaya dza'a vzidīŋta lu ta Babila ta nzakway ka luwa dagala, ŋa kwal kul nghəlanja. ²² Had lu dza'a snəlanja ghudzagata htimbil, dər gwal ta fa laha ka dza dewdew, nda gwal ta vya siŋlak, nda gwal ta vya talakwa tani ma luwa Babila wa. Had lu guli dza'a sləglanaghatá gwal vivda dər má wati ma sana skwi tsi wa. Had lu dza'a snəlanjá ghudzaga buna ma luwa Babila guli wa. ²³ Had tsuwadaka pitirla ta dza'a tsuwadakəglaku ma Babila wa. Had lu dza'a snəlanja lwa zwanamidzi nda makwamidzi ma Babila wa. Ghalya ná, malaghumala gwal ta tsakalaghatá tsakala ka pdakwa sanlaha ta ghəŋa hadīk. Nda

† **18:10** Aya 9:10. Gray Izekiyel 26:16-17. ‡ **18:15** Aya 11:15. Gray nda Izekiyel 27:31, 36, 27:12, 13, 22, 27:31, 36.

§ **18:19** Aya 17:19. Gray nda Izekiyel 27:29 34. * **18:20** Gray nda Irmīya 51:48. † **18:23** Aya 21:23. Gray nda Irmīya 51:63, 64, Izekiyel 26:21, 26:13, Isaya 24:8, Irmīya 7:34, 25:10.

tsa mbəḁakwa gha ya gataghata ka ta inda mndəra mnduha†,» ka'a.

²⁴ Ta ghəṇa tsa guli ná, ma Babila slanaghata lu ta pghatá usa la anabi, nda usa mnduha Lazglafta, nda usa inda gwal psala lu ta ghəṇa hadik‡.

19

Laha zatá ghwa

¹ Tahula tsa, ka snanṭá yu ta lwi dagala ta ṇzłata ta luwa manda lwa tskata mnduha. Ka'a mantsa:

«Złəzlvawa Lazglafta, tsatsi ta mba mnduha.

Ṇa Lazglafta mu glaku nda mbraku tani.

² Nda tvani manda ya ta raku ta tsa tsi ta guma.

Ka tsanaghatá tsi ta guma ta tsa mghama sli'ṇ

ta ɓadziṇta hadik nda tsa sli'ṇsli'ṇani ya.

Ganapga Lazglafta tiri

kabga vəl pslatani ta kwalvahani,» ka'a.

³ Ka həṇ ka mahis mantsa:

«Złəzlvawa Lazglafta.

Had tsa diṇ ta đukwaku ma vəl dra tsa luwa ya dza'a hlata wa,

ṇa kdekedzenj dza'a gđavata tsi,» ka həṇ.

⁴ Ka gi zlambatá tsa halata mnduha hisamsak fwađ mida ya, nda tsa skwiha fwađ nda hafu ma həṇ ya, ka tsəlbu ta kəma Lazglafta ta nzaku ta dughuruk. Ka həṇ mantsa: «Amin! Złəzlvawa Lazglafta,» ka həṇ.

⁵ Ka gwadagapta sana lwi ma tsa dughuruk ya. Ka'a mantsa:

«Inda kaghuni kwalvahani,

kaghuni gwal ta złəzlvay,

zwani nda galata mnduha tani,

złəzlvawa Lazglafta,» ka'a.

⁶ Ka gi snanṭá yu ta sana lwi manda lwa tskata mnduha, ta ghudzagata manda zala dagala ma ghwa, ta ṇəzlu manda ṇəzla luwa ta ghudzagata nda mbraku. Ka'a mantsa:

«Złəzlvawa Lazglafta! Mghama mu

Lazglafta ta mbruta,

tsatsi ta ga Mgham*.

⁷ Rfamarfa ta rfu, wadāh ká mu nzata,

vlanṇmavla ta glaku,

kabga nda maga fitika klay Zwanṇa Tuwak ta makwamidzani,

nda hba vgha makwamidzani guli.

⁸ Vlanṇvla lu ta tvi ṇa sudavatá lgut kulefed fedá,

ta wudaku, nda ghuḁa guli,» ka'a.

«Tsa lgut kulefedfedá ya ná,

slna tđukwa maga mnduha Lazglafta ya.»

⁹ Ka sana duhwala Lazglafta nda i'i mantsa: «Vindafvinda kazlay: Rfu da gwal hagaf lu da vla za skwa zaya klay Zwanṇa Tuwak† ta makwa» kə'a. Ka'a nda i'i guli mantsa: «Nana gwadaha na ná, gwada Lazglafta ya kahwathwata,» ka'a.

¹⁰ Na tsa snanṭa da mantsa ya, ka zləmbata yu ka tsəlbu ta kəmani. Ama ka'a nda i'i mantsa: «Nawa, ma magə‡ ka mantsa! Mnda ksanatá slna ta Lazglafta yu manda va kagha, manda va zwanama gha ta ṇanatá kahwathwata ya marigiṇ lu nda ma Yesu. Ṇa Lazglafta dza'a tsəlba ka ta tsəlbu,» ka'a.

Tsa kahwathwata marigiṇ lu nda ma Yesu ya ta vlata mbrakwa kla lwa Lazglafta.

Mndu ta ṇla plisa ṇusliṇ

¹¹ Tahula tsa, ka nghanṭá yu ta gunatá luwa, gi ka zlagapta sana plis ka ṇusliṇ. Ṇərma mndu nda vərda mndu ta hga lu ta tsa mndu ta tsa plis ya. Tuđukwa ta tsa tsi ta guma§, tđukwa ta vula tsi ta vulu guli. ¹² Manda zlgħakwa vu ya irani. Nda ndəgha zewazewaha ma ghəṇani. Mamu sana hgu vindaf lu ta vghani. Tsa hgu ya ná, had sana mndu nda sna wu, ba tsatsi turtukwani yeya nda sna. ¹³ Lgut tsghumam lu ma us sudava tsi ta vgha. «Gwada Lazglafta» hgani. ¹⁴ Mbadá la sludziha ta luwa ka sli'i mistani ta plis ka ṇusliṇ ka ṇusliṇ, nda susudata lgutha kulefedfedá, ka ṇusliṇ ka ṇusliṇ, nda ghuḁa nda ghuḁa guli. ¹⁵ Ka sabə na kafay nda za wani pit ma wani ṇa zadānatá mnduha kul snatá ṇani, ṇa gayni ta mgham ta ghəṇa taṇ nda mani'uwa kufur, ṇa hu'anaptani ta həṇ manda hu'a yakwa inabi ma glifiṇ

‡ 18:24 Gray nda Irmiya 51:49. * 19:6 Aya 5:6. Gray nda Zabura 135:1, Izekiyel 1:24, Zabura 97:1, 99:1. † 19:9 Gray nda Mata 22:1-14, Lukwa 14:15-24. ‡ 19:10 Gray nda 22:8-9. § 19:11 Gray nda Izekiyel ... 1:1, Zabura 96:13, Isaya 11:4.

na diza imani ya. Tsaya dza'a maranta kazlay: Katakata basata nudufa Lazglafta ta mbruta ka'a. ¹⁶ «Rveri ta ghəna rveriha, Mgham ta ghəna mghamha,» ka lu vindafta hgu ta lgutani nda ya ta rkufani.

¹⁷ Tahula tsa guli, ka nghanťa yu ta sana duhwala Lazglafta ta sladu ta fitik. Ka gugudata tsi nda lwi dagala dagala. Ka'a nda inda zarak ta ndaraku ma ghuvanata luwa mantasa: «Sli'akwa sli'a ka tskavata kuni na za skwa zaya skalu dagala da Lazglafta. ¹⁸ Sawa da za slu'a mghamha, nda slu'a mghamha sludziha, nda slu'a gwal nda mbra nda mbra, nda zlu'a plisha nda gwal tida tani, nda slu'a inda mnduha ta nzakway ka vu'a, nda gwal kul had' ka vu'a, zwani nda galata mnduha* tani,» ka'a.

¹⁹ Ka gi nghanťa yu ta tsa nimitak ya, nda mghamha ta ghəna hadik, nda sludziha tan tani, ta tskavata na vulu nda tsa mndu ta nzafta ta plis ya, nda ya nda sludzihani tani. ²⁰ Ka gi ksuta lu ta tsa nimitak ya kawadaga nda tsa ghwadaka anabi si ta magata mazəməmha ta kəma tsa nimitak ya. Nda tsa mazəməmha maga tsi ya nanaghata tsi ta gwal ta tsu'afťa njizla tsa nimitak ya ka tsəlu na skwa wuyayni ya. Ka pghaghatá lu ta hən his his ta ndiri ta ndiri da duda vu ghandand. ²¹ Ka gi pslatá lu ta sanlaha nda kafay ya ta sabi ma wa tsa mndu ta nzafta ta plis ya. Ka babaghutá zarakha da slu'a tan.

20

Vaku dəmbu'

¹ Tahula tsa, ka nghanťa yu ta saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, nda klatá makuəla gudzuvruŋ nda ya nda mghama zida ma dzvu. ² Ka ksafťa tsi ta tsa makđakatandan dzidza nahadik, ta nzakway ka mghama ghwadaka sulkum, halaway hgani ya. Ka habafta tsi na za vaku dəmbu'. ³ Ka vzaghatá tsi da tsa gudzuvruŋ ya, ka hunustá tsi ta wa tghani ka nərzlafta, kada kwala tsi ta nangəltá mnduha ta ghəna hadik ha ka hdatá tsa vaku dəmbu' ya. Tahula tsaya, na zliginťa na vaku kwitikw.

⁴ Tahula tsa guli, ka nghanťa yu ta dughurukha*. Ka vlanťa lu ta mbrakwa tsa guma ta gwal ta nzaku tida. Ka gi nghanťa yu ta hafa gwal datsaghu lu ta ghəna tan ta ghəna vəl mna gwada Yesu nda ya ta ghəna gwada Lazglafta. Hahən ná, tsəlan a hən ta tsəlu na tsa nimitak ya nda ya na skwa wuyayni tani wa. Had' njizlani ta kuma tan nda ya ta dzvuha tan wa. Ka vramťa hən, ka gə hən ta mgham kawadaga nda Yesu Kristi ka vaku dəmbu'. ⁵ Tsaya tanťan sli'agapta ma mtaku. Sanlaha ma gwal ta rwuta ná, vrəglam a hahən nda hafu ha ka kdatá tsa vaku dəmbu' ya wa. ⁶ Rfu da tsa gwal ta sli'agapta tanťan ma mtaku ya, nda ghuəa hahən. Ta had' mahisa mtaku nda mbraku ta ghəna tan wa. Hahən ná, dza'a nzakway hən ka gwal ta dra skwi na Lazglafta nda ya na Yesu Kristi, na gay tan ta mgham kawadaga nda Kristi ka vaku dəmbu'.

Kdatá mbrakwa halaway

⁷ Manda kdatá tsa vaku dəmbu' ya, na pliginťa halaway ma gamakani, ⁸ na sabani da nangəltá mnduha ta ghəna hadik demdem, ta nzakway ka hadika Gwagw nda Magwagw, kada tskanata tsi ta hən na vulu. Manda wutak ma ghwa mbsaka tan. ⁹ Ka sli'agaghata hən ma inda vli ta ghəna hadik, ka wamtá hən ta ghuəa mnduha Lazglafta nda tsa luwa đvu Lazglafta ya tani. Ama ka saha vu daga ta luwa ka dughwadutá hən. ¹⁰ Ka gi klaftá lu ta tsa halaway ta nana hən ya ka vzaghatá da duda vu ghandand ma vli hada tsa nimitak nda ghwadaka anabi ya, na giri na tan hada nda fitik tani, nda rvidik tani ha na kdekeden.

Dzatá ghəna guma

¹¹ Tahula tsa, ka nghanťa yu ta sana dughuruk ka nusliŋ dagala, ta nzaku mndu tida. Ka nutá hadik nda luwa lay ta kəmani. Nghəglanťa a lu ta hən wa. ¹² Ka gi nghanťa yu ta gwal ta rwuta, galata mnduha nda zwani tani ta nzaku ta kəma tsa dughuruk ya. Ka gwananaftá lu ta defteriha. Ka gunanaftá lu ta sana defteri ta nzakway ka deftera hafu. Ka tsanaghata lu ta guma ta gwal ta rwuta tađta slnaha tan ta magata

* 19:18 Aya 17:18. Gray nda Izekiyel ... 39:17-20.

* 20:4 Gray nda Daniyel. 7:9, 22.

həŋ manda va ya nda vinda ma tsa defter-
iha ya. ¹³ Ka varanaktá drəf ta mnduha
ya si rwana tsi. Ka varanaktá mtaku nda
vla tska vgha gwal ta rwuta ta ya si da
hahəŋ. Ka tsanaghatá lu ta guma ta həŋ
tafta slnaha taŋ ta magata həŋ. ¹⁴ Ka gi
klafta lu ta mtaku nda vla tska ta vgha
gwal ta rwuta tani, ka pghaghata da duda
vu. Tsa duda vu ya ta nzakway ka mahisa
mtaku. ¹⁵ Ka slanagha a lu ta vindatá ta hga
dər wati ma mndu ma tsa deftera hafu ya
wu katsi, dza'a klafkla lu ta tsa mndu ya ka
vzaghata da duda vu.

21

Lfida luwa nda lfida hadik

¹ Tahula tsa, ka nghanjá yu ta sana lfida
luwa nda sana lfida hadik. Lula taŋtaŋa
luwa nda taŋtaŋa hadik, ta had drəf guli
wa. ² Ka gi nghanjá yu ta saha luwa da-
gala nda ghuḅa, ta nzakway ka luwa Ur-
salima ta luwa daga da Lazglafta. Nda
rkarkani manda makwa ta dza'a da zə'al.
³ Ka snanjá yu ta sana lwi ta gugudagapta
ma dughuruk. Ka'a mantisa: Wya həga
tumpula nzakwa Lazglafta mataba mndu-
duha! Na nzakwani kawadaga nda həŋ,
ŋa nzakwa taŋ ka mnduhani, ŋa nza-
kwa tsatsi guli kawadaga nda həŋ, ⁴ ŋa
masanaptani ta həŋ ta inda ima taw ma
ira taŋ. Ta had mtaku dza'azlay dekdek
wa. Ta had taw dza'azlay dekdek guli wu,
dər wahu, dər kuzlakwa skwi, kabga lula*
taŋtaŋa skwiha.

⁵ Ka tsa mndu ta nzafta ta dughuruk ya
mantisa: «Ndana tama, wana yu ta mag-
aftá inda skwi demdem ka lfidani,» ka'a.
Ka'a guli mantisa: «Vindaf vinda, kabga na
gwadaha na ná, kahwathwata nzakwani,
skwi ŋa faftá ghəŋ tida ya,» ka'a.

⁶ Ka'a nda i'i guli mantisa: «Nda kda tama!
I'i zraftani nda kdavaktani, i'i nahani nda
kwanahani. Mndu ya kuzlanja ndala,
dza'a vlanjvla yu ta dzuḅaya imi ta vla hafu
ka mbalay. ⁷ Mndu ya ta zatá ghwa, dza'a
vlanjvla lu ta tsa skwiha ya. Dza'a nza-
kway yu ka Lazglaftani, dza'a nzakway

tsatsi guli ka zwanja† dā. ⁸ Ama gwal ta
yadi, nda gwal ta mbrəs, nda gwal ta maga
manzakdaway skwiha, nda gwal ta pslatá
mndu, nda gwal ta maga sli'insli'in, nda
gwal ta mbadaku, nda gwal ta wuya skwi,
nda inda gwal ta tsakalawi ya, da duda vu
ghandand dza'a pghaghata lu ta həŋ. Tsaya
ta nzakway ka mahisa mtaku,» ka'a.

Lfida Ursalima

⁹ Tahula tsa, ka sagha sani turtuk mataba
tsa duhwalha Lazglafta ndəfán, ta ŋanjanatá
leghwaha ndəfán, nda ndaghatani nda tsa
ghuya danwaha ndəfán ka kwanahani ya.
Ka gwadgihatá tsi, ka'a mantisa: «Saghasa!
Ka maraghata yu ta makwamidzi ta nzak-
way ka markwa Zwanja Tuwak,» ka'a.

¹⁰ Ka klaghatá tsi ta i'i kay guli ma
Sulkum ta sana ghwa‡ dagala nda slra. Ka
marihatá tsi ta luwa dagala nda ya nda
ghuḅa ta nzakway ka Ursalima ta saha
ta luwa daga da Lazglafta. ¹¹ Tsa luwa
ya ná, ta wdaku da glakwa Lazglafta, ta
wdaku manda pala nda sgit tida, manda
pala dzasfa ta wudaku manda dalagar.
¹² Nam ma muhul dagala nda slra lu ta tsa
luwa ya. Ghwanjpdə his watghaha tida,
ghwanjpdə his duhwalha Lazglafta ta wa
tsa watghaha ya, nda vivindatá hgəha tida
guli. Hgəha mndəra zwana la Isra'ila gh-
wanjpdə his tsa hgəha ya. ¹³ Watghaha
hkən nda tvə mndəra luwa, watghaha hkən
nda tvə Nur, watghaha hkən nda tvə Sud,
watghaha hkən nda tvə MazuŠ. ¹⁴ Ta
palaha ghwanjpdə his thafta lu ta mndəra
tsa muhula tsa luwa ya. Ka vivindaftá
lu ta tsa palaha ya ta hgəha gwal ghunay
ghwanjpdə his, gwal si ta dza'a mista Zwanja
Tuwak.

¹⁵ Da tsa mndu ta gwada nda i'i ya ná,
mamu dafa dasu ma dzvani ŋa graftá tsa
luwa ya, nda watghahani, nda muhulani*
tani. ¹⁶ Fwad slərpa tsa luwa ya. Ka gragra
tsa slərpuhani ya guli. Ka graftá tsi ta tsa
luwa ya nda tsa dafa ya ka meli dəmbu'
his nda fwad dərək. Slrakwani nda
bughwatani, nda lafani ta luwa, ka skwa
turtuk tsahaya. ¹⁷ Ka graftá tsi ta slada tsa

* **21:4** Aya 1:4. Gray nda Isaya 65:17, 66:22, 52:1, 61:10, Izekiyel ... 37:27, Livitik 26:11-12, Isaya 25:8, 35:10, 65:19.

† **21:7** Gray nda 2 Sam. 7:14, Zabura 89:27-28. ‡ **21:10** Gray nda Izekiyel ... 40:2. § **21:13** Aya 12:13. Gray nda Izekiyel ... 48:30-35. * **21:15** Gray nda Izekiyel ... 40:3.

muhul ya, ka mbədaftá tsi ka səla dərmək nda fwaď mbsak fwaď mida. Manda va ya snu mnduha ta mbəďay mbəďafta duhwala Lazglafta. ¹⁸ Baf nda sana pala ta hgə lu ka Dzaspa lu ta tsa muhul ya. Tsa luwa ya, baf nda dasu dze'dze' lu manda skwi ka dalagar. ¹⁹ Thatá mndəra muhula tsa luwa ya ná, nda palaha kavghakavgha ya ta dínuta katakata rkanafu lu ta rka. Tanţanţa palaka thatá mndərani, nda palaka Dzaspa. Mahisani, nda palaka Safir. Mahkənani, nda palaka Kalsedwan. Mafwaďani, nda palaka Imrud. ²⁰ Mahutafani, nda palaka Sarduniksa. Mamku'ani, nda palaka Sardwana. Mandəfəňani, nda palaka Krisuwalit. Matghasani, nda palaka Beril. Matəmbayani, nda palaka Tupaz. Ma ghwanəni, nda palaka Krisupraza. Maghwanəpďə ndənani, nda palaka Hyasiňta. Maghwanəpďə hisani, nda palaka Tista. ²¹ Tsa watghaha ghwanəpďə his ya ná, palaha ghwanəpďə his ya. Tsa palaha ya ta hgə lu ka Perla. Tvi ma tsa luwa ya ná, ka dasu dze'dze' nzakwani, ta wďaku manda dalagar.

²² Ma tsa luwa ya, ngha a yu ta həga Lazglafta wa. Mgham Lazglafta ta mbruta ta nzakway ka həgani, mantša ya Zwanə Tuwak guli. ²³ Zba a tsa luwa ya dər fitik, dər tili ŋa tsuwadaka vli mida wa. Glakwa Lazglafta ta tsuwadaka vli mida. Zwanə Tuwak pitirla tsa luwa ya. ²⁴ Dza'a mbadə ma tsuwadək inda mndəra mnduha ta mbada, ŋa hładamta mghamha ta ghəŋa hadik ta gadghəlha tan da tsa luwa ya. ²⁵ Had lu dza'a walanţa hahaftá watgha tsa luwa ya gifitik wa, ta had rvidik dekdek hada wa. ²⁶ Dza'a hładamhla lu ta inda skwiha dínadina nda gadghəla inda mndəra mnduha da tsa luwa ya. ²⁷ Had skwi kul ghuďaku dza'a lami da tsa luwa ya dər mndu ta vziňtá ghəŋani ka maga manzakďaway skwi, nda gwal ta tsakalawi wa. Ba gwal nda vinda hga tan ma deftera hafu da Zwanə Tuwak† yeya dza'a lami.

22

¹ Tahula tsa, ka marihatá tsa duhwala Lazglafta ya ta ghwa ima ta vla hafu, ta

wuďaku manda dalagar, ta mbəzagapta ma dughurukwa i Lazglafta nda Zwanə Tuwak*, ² ta mbada ta tvi ma tsa luwa ya guli. Ta slərpuha tsa ghwa ya guli, mamu fwa hafu. Ghwanəpďə his kə'a ta yafta ma vaku. Tili tili kə'a ta yaku. Ta mbamba inda mndəra mnduha lu nda sluhwahani. ³ Had skwi ksi'af Lazglafta† dza'a lami da tsa luwa ya wa.

Dughurukwa Lazglafta nda ŋa Zwanə Tuwak dza'a nzaku ma tsa luwa ya, ŋa tsələy kwalvahani ta tsəlbu ŋani. ⁴ Dza'a nghanŋa hən ta kumani, dza'a mamu hgani ma bizbizla kuma tan guli. ⁵ Had ta a rvidik dekdek wa. Zbəgəlta a hən dər pitirla, dər tsuwadaka fitik wu, kabga Mgham Lazglafta dza'a tsuwadaka hən ŋa gay tan ta mgham ha ŋa kdekeden.

Vragata Yesu Kristi

⁶ Tahula tsa, ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i mantša: «Kahwathwata na gwada na, gwada ŋa faftá ghəŋ tida ya, Mgham Lazglafta ya ta valanţá Sulkumani ta la anabi ta ghunaftá duhwalhani ŋa maranata kwalvani ta skwi ya gi dza'a magaku,» ka'a.

⁷ Ka Yesu mantša: «Wya yu gi ta lagha, tfawi ta ghəŋa gwal ta ŋanata tsghatá lwa Lazglafta ma na defteri na!» ka'a.

⁸ I'i Yuhwana ta snanţa nda sləmənə da, ka nghanţá yu nda ira da ta tsa skwiha ya. Manda snanţa da ka nghanţá yu, ka zləmbatá yu ta kəma tsa duhwala Lazglafta ta maray ŋa da ya, ka tsəlbu ŋani.

⁹ Ama ka'a nda i'i mantša: «Nawa, ma magə ka mantša! Mnda ksa slna yu manda va kagha, manda va zwanama gha la anabi, manda va gwal ta snatá gwada ma na defteri na, ŋa Lazglafta tsəlba ka ta tsəlbu,» ka'a.

¹⁰ Ka'a nda i'i guli mantša: «Yaha ka da kwal kul mna na tsghatá lwa Lazglafta ma na defteri na, kabga ndusakndusa fitik. ¹¹ Ka ghwadaka skwi kuman mndu ta magay ya, kďayni ta maga ghwadaka skwani. Ka skwi ŋa mbidəy nda mbidə kuman mndu ta magay ya, kďayni ta magay. Ka nzaku tďukwa kuman mndu ta magay ya guli, kďayni ta magay. Mndu ya

† 21:27 Aya 23:27. Gray nda Isaya 60:19-20, 60:3-5, 60:11, 52:1, Izekiyel ... 44:9. * 22:1 Gray nda Izekiyel ... 47:1, Zakari 14:8. † 22:3 Gray nda Zakari 14:11, Zrafta 3:17.

nda ghuḅa ya, ka kḁa tsi ta nzakwani nda ghuḅa‡,» ka'a.

¹² Ka Yesu mantša: «Wya yu gi ta lagha, dza'a kladanaghata nda nisəla yu, ŋa vlanṭá inda mndu taḅta slnani maga tsi.

¹³ I'i zraftani, i'i kḁavaktani. I'i nahani, i'i kwanahani. I'i tanṭanani, i'i kḁavaktani,» ka'a.

¹⁴ Nda tfawi ta ghəṇa gwal ta ghuḅaptá lguta tan. Hahəṇ gwal dza'a mutsaftá laviṇta za yakwa fwa hafu§, nda lami nda ta watgha tsa luwa ya. ¹⁵ Ama gwal ta nza-kway ta magaku manda kriha, nda gwal ta mbəḁaku, nda gwal ta maga sli'insli'in, nda gwal ta pslatá mndu, nda gwal wuya skwi, nda inda gwal zdəgana tsakalawi, ta tsakalay həṇ guli ya, ma bli dza'a zlanata lu ta tsahaya.

¹⁶ «I'i Yesu ta ghunaftá duhwala ḁa ŋa mnananṭá tsa skwiha ya ta Igliz. I'i ná, zivra mghama Dawuda yu, gumbəzla ta wdaku gasərdək yu,» ka'a.

¹⁷ Ka i Sulkum nda makwamidzi mantša: «Saghasa,» ka həṇ.

Ka inda mndu ya ta snay guli mantša: «Saghasa,» ka'a.

Mndu ya ta kuzlanṭa ndala, ka sawi tsi da sa ima hafu, dza'a vlanṭa lu ka mbalay*.

Dzatá ghəṇani

¹⁸ Ka yu ta mnananṭá dər wati ma mndu ya ta snanṭá na tsghatá lwa Lazglafta ma na defteri na ná. Ka sganaghasga mndu ta sana skwi katsi, dza'a ganapga Lazglafta tiri nda tsa ghuya ḁanwaha vindam lu ma na defteri na. ¹⁹ Ka klanaghukla mndu ta sana skwi mataba gwaḁaha ma na defteri† ta nzakway ka tsghatá lwa Lazglafta na katsi, dza'a klanaghukla Lazglafta ta mayakani ma yakwa tsa fwa hafu ya, nda ya nda tsa luwa nda ghuḅa ya, manda va ya nda vinda ma na defteri na.

²⁰ Ka na mndu ta nghanṭá na skwiha na ta mnay ná, «Ani, wya yu gi ta lagha.»

Amin! Saghasa gha Mgham Yesu‡!

²¹ Ka nza zdakatahuda Mgham Yesu nda kaghuni demdem.

‡ 22:11 Gray nda Daniyel. 12:10. § 22:14 Gray nda 2:7, Zrafta 2:9, 3:22. * 22:17 Gray nda Isaya 55:1. † 22:19 Aya 18:19. Gray nda Vrafta ta zlahu 4:2, 13:1. ‡ 22:20 Gray nda 1 La Kwareṇt 16:22.